tenere

non posseduto

dalla biblioteca non schedato
19(?)+ Rava

Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA CENTRALE
RB
151
ROMA
R. B. 151
Digitized by Google

R. 8. 151
BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EMANUELE

De creatione empyrei celi et quattuor elemētorum Cap. i.

A Joh. i. In principio erat vbum: ⁊ verbum erat pn cipiū/i quo/ ⁊ p qđ pater creauit mundum. Mundus quattuor modis dicitur. Quandoq3 empyreum celum mundus dicitur ppter ſui mundiciā. Quandoq3 ſenſibilis mūdus: qui a grecis pan. a latinis omne dictus: qa phyloſophus empyreum non cognouit. Quandoq3 ſola regio ſublunaris
Joh. xij. mundus dicit: qr hec ſola animantia nob nota hȝ. de qua. Priceps huius mūdi eycietur foras. Quādoq3 homo mundus dicitur: qr in ſe toti⁹ mundi imaginem repreſen
F Marci. vltimo. tat. Unde a domino homo omnis creatura dictus eſt. ⁊ grecus hominem microcoſmū. i. minorē mūdū vocat. Empyreum aūt ⁊ ſenſibilem mundum: ⁊ ſublunarem regionem creauit deus. i. de nihilo fecit: hominem vero creauit. i. plaſ
A Geñ. i. mauit. De creacione ergo illorum trium inquit legiſlator. ¶ In pncipio creauit deus celum ⁊ terrā. i. continens ⁊ cōtentum. id eſt celum empyreū ⁊ angelicā naturā. Terram vero materiam omnium corpoꝝ. id ē quattuor elemēta. i. mundum ſenſibilē ex his conſtantem. Quidam celum ſuperiores partes mūdi ſenſibilis intelligūt. terram inferiores ⁊ palpabiles. Ubi nos habemus deus: hebreus hab3 heloim: quod tam ſingulare q̄ plurale eſt. i. deus vel dij. quia tres perſone vnus deus creator ē Cum vero dixit moyſes. creauit trium errores elidit. platonis. ariſtotel; ⁊ epicuri. Plato dixit tria fuiſſe ab eterno. ſ. deum. ideas. yle. ⁊ in pncipio tpis de yle mundum factū fuiſſe. Ariſtoteles duo. mūdum ⁊ opificem: qui de duob⁹ pncipijs: ſcȝ materia ⁊ forma opat⁹ eſt ſine principio: ⁊ operatur ſine fine. Epicurus duo. inane ⁊ atomos: ⁊ i pricipio natura quoſdā atomos ſolidauit in terram. alios in aquā. alios in aera. alios i ignē. Moyſes vero ſolum deum eternū pphauit: ⁊ ſine preiacenti materia mundum creatum Creatus autē eſt in principio. i. in filio. ⁊ iterandum ē in principio ſic. In principio creauit deus celum ⁊ terram. in principio. ſ. tpis. Coeua enim ſunt mundus ⁊ tps. Sicut autem ſol⁹ de⁹ etern⁹: ſic mūdus ſēpiternus. i. ſemper eternus. id eſt tēporaliter eternus: angeli quoq3 euiterni. Uel in principio oim creaturarum: creauit celum ⁊ terram. i. has creaturas primordiales fecit: ⁊ ſil. Sed quod ſimul factum eſt: ſil dici non potuit. Licet enim hic prius nominetur celum q̄ terra: tamen ſcriptum eſt. In initio tu ps. ci.
dn̄e terrā fūdaſti: ⁊ opera manuū tuarum ſunt celi. Hanc creationē mundi prelibatam ſub opibus. vi. dierum explicat ſcriptura: inſinuans tria. creationē. diſpoſitionē. ⁊ ornatum. In pmo die creationē ⁊ quandam diſpoſitionem. In ſecundo ⁊ tertio diſpoſitionem. In reliquis tribus ornatum.

Ydea. grece exēplar ſeu forma. Yle. eſt prima materia ⁊ interptat ſilua.

¶ De pmaria mūdi ꝯfuſiōe. C. ij

A Geñ. i. Terra autem erat inanis ⁊ vacua. i. machina mūdialis adhuc erat inutil ⁊ infructuoſa ⁊ vacua ornatu ſuo [Et tenebre erant ſuper faciem abyſſi.] Eandem machinam quā terrā dixerat abyſſum vocat pro ſui ꝯfuſione ⁊ obſcuritatē. Unde ⁊ grec⁹ eam chaos dixit. Quia ꝓ dictū

eſt.tenebre erant.quidam dogma
tizauerūt tenebras fuiſſe eternas:
que iam ſcȝ cū mundus fieret erāt
Alij irridentes deū veteris teſta=
menti:dicunt eum prius creaſſe te
nebras ꝙ lucem. Sed tenebre ni=
chil aliud ſunt ꝙ lucis abſentia.
Obſcuritas aūt quedam aeris a
B deo creata eſt:⁊ dicta tenebre Vñ
Dan.iij. ⁊ in catalogo creaturarum dictū
eſt. Benedicite lux ⁊ tenebre dño.
[Et ſpūs dñi].i.ſpūſſanctus dñs.
vel dñi voluntas[ferebatur ſuper
aquas]ſicut voluntas artificis ha
bentis pre oculis omnē materiaȝ
domus faciende ſuper illam fert:
dum quid de quo facturus eſt diſ
ponit. Predictaȝ machinam aq̄s
vocat:quaſi ductilem materiā ad
operandum ex ea. Ideo vero ſic
variantur eius nomina:ne ſi vni⁹
elementi nomine tantū cenſ[e]ret:
illi magis putaretur accō[m]moda.
Hebreus habet pro ſup[er].ferebat
incubabat : vel ſyra li[n]gua foue=
bat.ſicut auis oua. In quo cū re=
gimine naſcentis mundi notatur
initium. Hunc locum male intelle
xit plato: dictum hoc putans de
anima mundi. Sed dictum eſt de
Ps.ciij. ſpūſſancto creante de quo legit̄.
Emitte ſpiritum tuū ⁊ creabunt̄

De opere p̄me diei. Cap.iij.

A
Gen.i. Dixitq̄ꝫ de⁹ Fi
at lux. Et facta eſt lux
.i. verbum genuit in.
quo
erat : vt fieret
lux.i.tā facile:
vt ſiquis diceret
verbo. Lucē vo
cat quandā nu=
bem lucidam:il
luminantem ſuperiores mūdi par
tes.claritate tamen tenui: vt fieri
ſolet diluculo:⁊ hoc ad modū fo=
lis circūagitata. Preſentia ſui ſu

Additio.
Sicut verbū ē fi=
lius.ita dicere ē
gignere et gi=
gni.

Additio.
Sicut ꝙ cito o=
culos apio: ſta=
tim acies mea
ſolem iacit ī ori
entem: qđ nō fa
ceret niſi multa
aeris ſpacia que
ſunt inter me et
ſolem tranſuola
ret:quā momen
taneā trāſuola=
tionem ſi velim
explicare . ſepe
addam prius ⁊
poſt. Sic prius
trāſit acies mea
aerem vicinum:
poſt aerem qui
eſt ſuper alpes
poſt aerem: qui
eſt ſuper alias
terras vſq̄ꝫ ad
oceanum . poſt
aerem qui eſt ſu
per oceanum.
⁊ tandem tan=
git ſolem.

peri⁹ hemiſphe
rium et inferi⁹
viciſſim illumi=
nat. Per fiat p̄
ſentia vel p̄ſcie=
tia lucis in deo
intelligitur pri=
us ꝙ fieret: ꝑfe
cta eſt eſſentia
eiuſdem in actu
ſcilicet cum pro
duxit ad eſſe[Et
vidit deus lucē
ꝙ eſſet bona].i.
que placuerat ī
preſentia vel p̄=
ſciētia vt fieret.
placuit in eſſen=
tia vt maneret.
Vel tropice vi=
dit.i. videre fe=
cit . Et diuiſit
lucem ac tene=
bras. Hic inci=
pit diſpoſitio.
Et tamen aliqđ
dicit de creatio
ne quaſi cum lu
ce tenebras crea
uit.id eſt vmbrā ex obiectione cor
porum luci.⁊ creatas diuiſit loco
rum diſtantia ⁊ qualitate: vt ſcili
cet nunq̄ꝫ ſimul ſed ſemper e regio
ne diuerſa hemiſpheria viciſſim ſi
bi vendicarent. Intelligitur etiā
hic angelorum facta diuiſio. Stā
tes lux.cadentes tenebre dicti ſūt.
[Et appellauit lucē diem]a dyan
greco quod eſt claritas ſicut lux
dicit̄:quia luit.i.purgat tenebras
[Tenebras dixit noctē]a nocēdo
quia nocet . oculis ne videant. ſi=
cut tenebre quia tenent oculos ne
videant.ſicut tamen dies exortus
eſt a dyan greco.ita nox a nyctim
[Et factum eſt veſpere] ⁊ poſt fa
ctum eſt [mane]. Et ſic cōpletus
eſt dies vnus naturalis. Primo
enim cum celo ⁊ terra lux eſt creat[a]

ta:qua paulatim occidente factuꝫ eſt primū veſpere prime diei viſualis. ⁊ eadem migrante ſub terras ⁊ ad ortum veniēte factum eſt mane.i.terminata eſt nox ⁊ ichoauit dies ſecunda. Itaqꝫ precedente luce die terminata. ⁊ ſequente nocte terminata:extitit dies vnus. Lux ipſa diuiſas partes oſtēdebat: ſed non diuidebat.

¶ De opere ſecunde diei. Ca.iiij.

B Gen̄.i.

SEcunda die diſpoſuit deꝰ ſuperiora mundi ſenſibiliꝫ. Empyreum el celum q̄ cito factum eſt: ſtatim diſpoſitum eſt ⁊ ornatum.i.ſanctis angelis repletum. [Fecit ergo ea die deus firmamētum in medio aquarum].i.quādā exteriorem mundi ſuperficiem ex aquis cōgelatis:ad inſtar cryſtalliꝫ conſolidatam et perlucidam: intra ſe cetera ſenſibilia continentem ad imaginē teſte q̄ in ouo eſt: ⁊ in eo fixa ſunt ſidera. Et dicitur firmamentum: non tamen ꝓpter ſui ſoliditatem:ſed quia terminus eſt aquarum que ſuper ipſum ſūt firmus ⁊ intranſgreſſibilis. Dicitur etiam celum: quia celat.i. tegit omnia ſenſibilia. Et cum legitur firmamentum celi: endiadis eſt.i.firmamentum quod eſt celū: vt cum dicitur creatura ſalis Vnde ⁊ pro ſui concameratione grece dicitur vranon.i.palatium. Vl dicitur celum quaſi caſa elyos: qꝛ ſol ſub ipſo poſitus ipſum illuſtrat. Hanc tamen circumuolutam concamerationem philoſophus ſūmitatem ignis intellexit. Cum enim ignis non habet quo aſcendat circūuoluitur :vt in clibano patet:ita ⁊ circa mundi exteriora ignis voluitur: ⁊ hoc eſt ſidereum vel ethereum celum. Eſt et tertium celum infra quod aereum dicitur:d quo Aues celi comederunt illud. Quidam quartum ſuſpicantur eſſe celum ſuperempyreum:quia lucifer cum eſſet in empyreo legitur dixiſſe:aſcendaꝫ in celum ⁊c. Et in eo modo dicūt eſſe chriſtum hominem ſuper angelos qui ſunt in empyreo. Sane firmamentum diuidit aquas que ſub ipſo ſunt:ab aquis que ſuper ipſum ſunt: de quibus dicitur in pſal. Qui tegis aquis ſuperiora eius: ⁊ ſunt ſicut ⁊ ipſum congelate:vt chryſtallus: ne igni ſolui poſſint: vel in modum nebule vaporabiles Cur vero ibi ſint deus nouit:niſi q̄ quidam autumāt inde rorem deſcendere in eſtate. Qꝫ autem dictum eſt. fiat firmamentum:et poſt. deus fecit firmamentum: ⁊ tertio . factum eſt firmamentum non ſuperfluit: quia ſicut in domo facienda primo domus fit in ſcientia artificis:fit etiā materialiter cum leuigantur ligna ⁊ lapides:fit etiam eſſentialiter cum leuigata inſtructuram domus diſponuntur:ita cū dicit: fiat.ad ꝑſētiā vl ꝑſciētiā dei refertur. Fecit ad opus in materia:factum eſt ad opus in eſſentia. Illud primo die: iſtud ſecundo factum eſt. ⁊ cum huius diei opus bonum fuit vt ceterorum: tamen non legitur de eo. Vidit deus q̄ eſſet bonū Tradunt enim hebrei: quia hac die angelꝰ factus eſt diabolꝰ ſathanael id eſt lucifer: qbus hebreis conſentire videntur qui in ſecunda feria miſſam de an-

A Mat.xiij.

D yſa.xiiij.

ps.ciij.

Additio.

Dicit ſathanael qui ⁊ lucifer. Quod ī vita beati Clementis īuenitur: ⁊ forte

gelis cātare cōſueuerūt: quaſi in laudē ſtātiū angelorum ¶ Sz tradūt ſancti: qꝛ in ſignuz factum eſt hoc: qꝛ binarius infamis nūer⁹ ē in theologia: quia primus ab vnitate recedit. Deus autem vnitas eſt: & ſectionē et diſcordiā deteſtatur. Prouer. vi. Poſſumus tñ dicere: quia op⁹ tertie diei quaſi adhuc eſt de opere ſecunde diei: quod poſt patebit Unde non cōmendatur niſi in tertia die: quaſi poſt ſui ꝯſūmationē

cum ſit alijs angelorum nominibus .i. raphael ſimile. Sic dictus eſt añ lapſuz. vel forte p⁹ lapſum quaſi aduerſarius .el. .i. deo.

¶ De opere tertie diei. Cap. v.

B Geñ. i.

Tertia die aquas ſub firmamento congregauit deus in vnum locum: Que licet plura obtineant loca: tamen quia omnes continentur in viſceribus terre in vnū locū cōgregate dicte ſunt. Et potuit eē vt aque que totum aeris ſpacium occupabāt vaporabiles: ſolidate modicum obtineant locuz: vel terra paululū ſubſedit: vt eas tanqꝫ in matrice concluderet. & ſic apparuit arida: que quaſi latēs ſub aquis: ꝓprie hum⁹ dicta eſt. ſed cum apparuit arida eadē dicitur terra: qꝛ teritur pedibus animantium. Uel circūpoſitis tribus elementis dicitur ſolū: qꝛ ſolida. Dr̄ tell⁹ qꝛ tolerat labores hominū [Congregationes aquarum vocauit maria] hebreo idiomate: qui quaſlibet aquarum congregationes vocant maria. Completo ergo aquarum opere ſubditur. [Et vidit deus qꝫ eſſet bonum] & addidit aliud opus illi cum dixit [Germinet terra] Nec de opere germinandi tantum intelligendum eſt: ſed de potentia qꝫ ſi potens ſit germinare [Produxit enim de terra herbam virentē & facientem ſemen: et lignū pomiferū faciēs fructū ſcḋ genera ſua.] Patet: qꝛ non per moras temporū vt modo ꝓduxit plantas ſuas terra: ſed ſtatim in maturitate viridi in qua & herbe ſeminib⁹ & arbores pomis onuſte ſunt. ¶ Notandū qꝫ dictū eſt virentē. Quidā dicunt mundū in vere factū: qꝛ vigor illius temporis eſt & fructificatio. Alij qꝛ legunt lignū faciens fructum: & additū. herbā habentē ſemen. factū dicunt in Auguſto ſub Leone. Sed in martio factū dogmatizat eccleſia. ¶ Nota cum primo ait facientem ſemē: & addit. habens vnūquodqꝫ ſemētem: qꝛ ſementis ꝓprie dicitur dum adhuc eſt in ſementino. ſemen vero cū ſeminatur: ſeminiū vero vel ſementuz cum ſeminatuz eſt. Diſtinguit tamen aliter ſementis frugum & arborum: ſemē animalium: ſeminium cuiuſqꝫ rei exordiū. Nec nos moueat: quia in diſpoſitione elementorum videtur aer non diſpoſitus: qꝛ nō eſt noīatus: ſed diſpoſitus eſt: cū liber ab aquis notam nobis formam accepit.

Additio. id eſt i herba ipſum ſemē proferēte. quia ſemētinū dicitur .q. ſemen tenens ſementis: quaſi ſemen tentum vł detentum.

¶ De opere quarte diei. Cap. vi

Quarto die qꝫ diſpoſuerat cepit ornare: rebus illis que infra vniuerſuz mūdū congruis motibus agerent. Plāte enī quia terre herent ad diſpoſitionem terre quaſi magis ſpectant. & ſicut diſpoſitionem: ſic et ornatum a ſuperioribus inchoauit. Fecit enim eadem die luminaria: ſolem et lunam et ſtellas. Et dicitur ſol: quia ſolus lucet. i. nul- B Geñ. i.

lum cum eo. Luna luminum vna. id eſt prima: vt vna dierũ: vel vna ſabbatorum dicitur. Sol et luna dicuntur magna luminaria ĩ duobus ⁊ ex duobus: id eſt non ſolũ pro quãtitate luminis: ſed ⁊ corporis: ⁊ non tantum ꝯparatione ſtellarum: ſed ⁊ ſm ſe. quia ſol dicitur octies maior terra. ⁊ luna etiam maior terra dicitur. Lunam ⁊ ſtellas voluit illuminare noctem: ne nox ſine lumine nimis eſſet indecora. ⁊ vt operantes in nocte: vt naute ⁊ viatores ſolaciũ luminis haberent. Sunt et quedam auicule que lucem ſolis ferre nõ poſſunt. et fere nocte paſcuntur.

Additio.
Qđ inde ꝑpenditur quia eque magna videtur ab omnib9 vbiq3 terrarum: qđ fieri vix poſſet: niſi maior eſſet terra.

Additio.
Marie he aues in deſert9 ethiopie arenoſis vbi modicus impulſus venti inuenta itinerantium veſtigia cõplanat.

A Math. xvij. Nec ſuperfluit ſol: lz nubes lucida vicem eius ageret: q2 illa tenuẽ ⁊ inſufficiẽtem lucem habebat: ⁊ forte nõ niſi ſuperiora illuminabat: ſicut nec ſtelle modo. De illa autem nube lucida ſupradicta traditur modo q̄ vel redierit in materiam vnde facta fuerat: vt ſtella que apparuit magis: ⁊ columba in qua viſus eſt ſpiritusſanctus. Vel q̄ ſemper ſolẽ comitatur. vel q̄ de ea factũ eſt corpus ſolare. Nec tantum ad decorem ⁊ ad vſum luminis ea voluit eſſe: ſed etiam [vt eſſent in ſigna ⁊ tempora: ⁊ dies ⁊ annos] vt .ſ. ſigna ſint ſerenitatis ⁊ tempeſtatis. Vel vt ex ipſis fierẽt ſigna xij. maiora: ⁊ quedam ſigna minora plura his: que dicunt ſigna vel ſidera. Tum quia magna diligentia ſignauit vel conſiderauit ea antiquitas. Tum quia adhuc ſignãt ⁊ conſiderant ea homines ad deſignationem temporum. Nec dicendum eſt vt genetaliaci ſiue geneatlici ſomniant q̄ poſita ſint in ſigna euentuum ⁊ operum noſtrorum: aut q̄ ſtatus vite noſtre ſignent ⁊ moderentur: quod docent quibuſdam experimentis que apoceleſmata vocant. Non enim credendum eſt de celo his qui alieni ſunt a patre qui eſt in celis. ¶ Qđ autem ſequitur in tempora: nõ eſt putãdũ q̄ tunc ꝑ ea inciperent eſſe tempora que ceperunt eſſe cum mundo. ſed q2 per ea quattuor ſunt temporum diſtinctiones. Sol quoq3 deſcendens ad capricornum: ſolſtitium hyemale facit. aſcẽdens ad cãcrum eſtiuale. Inter vtrunq3 pari ab vtroq3 diſtantia equinoctia facit. Vel eſt ibi endiadis ſint in ſigna ⁊ tempora. id eſt in ſigna temporum. ¶ In dies dicitur pluraliter: q2 dies multipliciter dicitur: đ die ſc3 naturali. ſc3 ſpacio. xxiiij. horaꝝ: ⁊ de die vſuali. Ponitur etiam dies ꝓ tempore nõ determinato ⁊ ignoto nobis vt ibi. In illa die ſtillabunt montes dulcedinẽ. A Joh. iij.
¶ In annos etiam pluraliter dictum eſt: q2 etiam annus multipliciter dicitur. Nec hoc dico: q2 apđ diuerſas nationes ſunt vtiq3 diuerſe annoꝝ diſtinctiones maiorũ et minorum ⁊ planete annos ſuos habent Sed ſcđm eccleſie vſum dicimus hoc. Eſt enim annus lunaris habẽs. cccliiij. dies. Eſt ſolaris cõſtans ex diebus. ccclxv. ⁊ quadrãte. i. ſex horis. Eſt ⁊ biſextilis conſtans ex. ccclxvi. Eſt emboliſmalis qui cõſtat ex. ccclxxx. diebus: ⁊ excedit: habens. xiij. lunationes. Dicitur etiam annus ab am quod eſt circũ: q2 in ſe reuoluit. Unde ⁊ antiqores ante vſum lraꝝ annum figurabant ſub ſpecie ſerpentis:

cuius cauda in os eius reuoluebatur. ¶ Facta ergo luminaria poſuit deus vt luceant in firmamento celi: ꝛ illuminẽt terram ſed non ſemper: ꝛ diuidant lucem ac tenebras. Qʒ autẽ luna in plenilunio facta ſit: ex alia perpenditur tranſlatione: que habet ꝛ luminare minus in inchoatione noctis. In p̄ncipio enim noctis non oritur luna niſi pãſilenos. i. rotunda. Et dicit̃ a pan grece. id ẽ totum latine. ꝛ ſylenos. id eſt luna. vel mene. id eſt luna: quod nos plenilunium appellamus. Inde perpenditur ꝙ ſol factus eſt mane in oriente: et facto veſpere luna facta eſt in initio noctis ſimiliter in oriente. Volunt tamen quidam ꝙ mane ſimul facti ſint: ſol in oriente: luna in occidente. ꝛ ſole occidẽte luna ſub terra rediit ad orientem in inchoatione noctis.

¶ De opere quinte diei. Ca. vij.

QUinta die deus ornauit aerem et aquã: volatilia dans aeri. natatilia aquis. ꝛ vtraq; ex aquis orta ſunt. Facilis enim tranſitus eſt aque ĩ aera tenuando: ꝛ aeris in aquã ſpiſſando. Piſces vocauit moyſes reptilia: q̃r impetu quodam totos ſe rapiunt vt ſerpentes: nõ ferũt̃ pedibus vt fere. Nota quia ex hoc q̃d dictum eſt. Creauit volatile celi ſuper terram. errauit plato: qui deſcendens in egyptum libros moyſi legit: ꝛ putauit moyſen ſenſiſſe volatilia eſſe ornatum aeris tantum circa terrã: ornatũ vero aeris ſuperioris calodemones ꝛ cacodemones. Sed nõ ita eſt. Boni eñ demones vt dictũ eſt: ſunt ĩ empyreo. mali vero ĩ hũc aerẽ caliginoſũ detruſi ſunt ad penam non ad eius ornatum. Deus enim peccantibus angelis nõ pepercit. ¶ Creauit deus. i. plaſmauit cete grãdia. A ij.pe.ij. C Geñ.i. Cete generis neutri ẽ indeclinabile. declinatur tamen cetus ceti [ꝛ oẽm animam viuentẽ atq; motabilem quã produxerant aque] Motabiles autẽ dicũtur anime piſciũ ꝛ auiũ reſpectu anime hominis. Ille eñ mouet̃ de eſſe ad non eſſe: iſta non: q̃r ꝑpetua eſt. vel quia forſan aĩas non hñt: ſʒ tamen ſpũs vegetatiuos: q̃r cũ ipſis animabꝰ extinguit̃: ip̃m anĩal vocauit aĩam. i. viuens. Unde ꝛ greci diuidunt anĩalia ꝑ zoa ꝛ ſichea zoa id eſt viuentia bruta: ſed ſichea animata a ſiche q̃d eſt anima rationalis. Sed etiã dicitur creatuʒ motabile quod creatum eſt ſic vt moueretur d̃ vita ad mortem quod nõ homo qui creatus eſt vt non moreret̃ ſi vellet. Illa vero creata ſunt vel vt in eſum cedant aliis vel ſenio deficiant. Q̃bus bñdixit deus Creſcite ꝛ multiplicamini.

Additio.
Cũ magis vere demones dicãt̃ boni angeli q̃ mali. i. ſuggillationem tñ ꝑmiſſionis eorũ ſcʒ eritis ſicut dii: datũ eſt eis hoc nomen.

Additio.
Auguſtinus videtur velle ꝙ piſces animas habeant. Dicit enim eos habere memoriã. Ait eñ fontẽ eſſe in bulleñ regione plenum piſcibꝰ qui cũ hominibus ſuper gradientibus gregatim natando eunt et redeunt ꝛ ſtant cum ſtãtibus expectantes vt aliq̃d eis iaciant: quia ſic aſſueuerunt.

¶ De opere ſexte diei. Cap. viij.

C Geñ.i.

SExta die ornauit deus terram. Produxit eñ terra tria genera animaliũ. iumen-

ta. reptilia. beſtias. Sciens enim deus hominem per peccatum caſurum in penam laboris ad remediū laboris dedit ei iumēta quaſi iuuamenta: ad opus vel ad eſum. Reptilia vero ⁊ beſtie ſunt ei in exercitium. Reptilium vero ſunt tria genera Trahentia vt vermes qui ſe ore trahunt: ſerpentia vt colubri qui vi coſtarum ſe rapiunt. repentia pedibus ſcʒ vt lacerte et botrace. Dicuntur autem beſtie quaſi vaſtie a vaſtando. id eſt ledēdo ſeuiēdo.

Qō. ¶ Queritur de quibuſdam minutis animantibꝰ que vel ex cadaueribus vel humoribꝰ naſci ſolent ſi tunc orta fuerint. Quorum ſex ſunt genera. Quedam enim ex exhalationibus habent eſſe: vt bibiones: vermes qui ante clepſidram naſcuntur: bibiones ex vino: papiliones ex aqua. Quedam ex corruptione humorum vt vermes in ciſternis. Quedam ex cadaueribus vt apes ex iuuencis. ſcarabei ⁊ ſcabrones muſce magne que ſonant ex volatu naſcuntur ex equis. Quedam ex corruptione lignorum vt teredines. Quedam ex herbarum corruptione vt eruce ex oleribus. Quedaʒ ex corruptione fructuum vt gurgulliones ex fabis. De his dicitur qꝛ que ſine corruptiōe naſcuntur: vt illa que exhalationibus tunc facta ſunt: que vero ex corruptionibus poſt peccatum: ex rebus corruptis orta ſunt.

Qō. ¶ Queritur quoqꝫ de nociuis animantibus ſi creata ſunt nociua vꝉ prio mitia: poſt facta ſint homini nociua. Dicitur qꝫ ante peccatum hominis fuerunt mitia. ſed poſt peccatum facta ſunt nociua homini tribus de cauſis propter hominis punitionem correptionem. inſtructionem. Punitur enim homo cuʒ leditur his vel cum timet ledi: quia timor maxima pena eſt. Corrigitꝰ his cum ſcit iſta ſibi accidiſſe pro peccato ſuo. Inſtruitur admirando opera dei magis admirās opera formicarum. q̄ onera camelorꝫ. Vel cū videt hec minima ſibi poſſe nocere: recordatur fragilitatis ſue ⁊ humiliatur.

Qō. ¶ Sed diceret quis qꝫ quedam animalia ledunt alia: que nec inde puniuntur: vel corriguntur: vel inſtruuntur. Sʒ ex his ⁊ in his inſtruitur homo ꝑ exemplum. Etiam ad hoc creata ſunt vt alijs ſint in eſum

Qō. ¶ Sed ſi iterum dicitur qꝫ etiam in mortuos homines ſeuiunt. Sed ⁊ in his inſtruitur homo ne aliquod genꝰ mortis horreſcat. quia per quoſcumqꝫ tranſeat meatus: nec capillus de capite eius peribit.

Qō. ¶ Ad hūc modum ſolet queri de herbis ⁊ arboribus infructuoſis ſi etiam in illis diebꝰ orta ſint cum ſcriptura non memoret niſi herbas ſeminales ⁊ arbores fructiferas que modo ſunt. Poteſt dici: quia que modo infructuoſa ſunt: ante peccatum fecerunt fructum aliquē: poſt peccatum potius naſcuntur homini ad laborem q̄ ad vtilitatem. Vel homini ꝓpter ⁊ poſt peccatum orta ſunt: qꝛ poſt dictum ē homini: ſpinas ⁊ tribulos germinabit tibi. (B Gen. iij.) Vel quecunqꝫ terris herent faciunt fructum .i. vtilitatē manifeſtam vel occultā. Quia ꝓ piſcibus ⁊ auibus dictū eſt. Creſcite ⁊ multiplicamini. (D Gen. i.) etiā de his intelligendum eſt: lʒ non ſit dictū. Hec eſt enim cōmunis cauſa creationis eorum.

¶ De creatione hominis. Ca. lx.

DEinde ſubditur d̄ creatione hominis ſic. Faciamꝰ hominē ⁊c̄. (D Gen. i.) Et loqꝛ pat ad filiū ⁊ ſpm̄ ſctm̄. Vel eſt quaſi cōmunis vox triū pſonarū. Faciamus ⁊ noſtrā. Factus ē āt hō ad imaginē dei q̄tū ad aiaʒ Sʒ ima-

go dei eſt aïma in eſſentia et ratione eius: quia ſpiritus factus eſt ꝛ rationalis vt deus. Similitudo in virtutibus. qꝛ bona: iuſta: ſapiens.

Additio. id eſt quo ad eſſentiam et rationem ad imaginem: quo ad virtutes ad ſimilitudinem dei factus eſt.

Ps. xxxviij. Cum imagine pertranſit homo: quia illam habet etiam homo peccans: ſimilitudine vero ſepe priuatur. [Maſculum vero ꝛ feminam creauit eos] Hoc quantum ad corpus: tamen dicitur creaſſe propter animam. Eos autem dicit pluraliter: ne androgeos. i. hermaphroditos factos putarem⁹. Tamē ſecundum corp⁹ factus ē homo quodāmodo ad imaginē dei. cum os homini ſublime dedit: vt deum et celeſtia videat et imitetur. Unde cum queſitum eſſet a quodam philoſopho ad quid fact⁹ fuiſſet. Reſpondit vt contempler celum ꝛ celi numina. ¶ Dedit autē homini deus poteſtatem: vt preeſſet alijs animantibus. In tribus ergo notatur hominis dignitas. Primo quia non ſolū factus eſt in genere ſuo vt predicta: ſed etiam quia imago dei eſt. Secundo quia cum deliberatione factus eſt In alijs ſiquidem operibus dixit: et facta ſunt in hoc tanquam inter ſe deliberantes perſone aierunt: faciam⁹. Tertio quia ſcilicet homo dominus ſtatutus eſt animalium vt eſſent ei quem futurum mortalem deus ſciebat in alimentum in indumentum: et laboris adiumentum Ante peccatum enim herbas tantum et fructus arborum dedit de

Additio. Ne putaret quis quod feciſſet hominem tantum ſpiritū: et ita ſine corpore. Andros interpretatur vir. geos mulier vel gama. vnde bigamus.

D Gen. i.

Dignitas hominis.

us in eſcam hominibus ꝛ animalibus. Quod inde colligitur: quia ante peccatum nil noxium aut ſterile terra produxit Et nota quia in maximis: vt in leonibus: perdidit homo dominium: vt ſciat ſe amiſiſſe: ꝛ in minimis vt in muſcis etiā perdidit vt ſciat vilitatē ſuā. in medijs habet dominium ad ſolatiū: ꝛ vt ſciat ſe etiam in alijs habuiſſe. Et benedixit eis deus ſic.

¶ De inſtitutione coniugij. Caplm. x.

C Reſcite et multiplicamini Quod quia ſine coniunctione eorum fieri non potuit. patet quia deus coniugium viri ꝛ mulieris inſtituit in quo confutantur quidam heretici dicentes Concubitum ſine peccato fieri non poſſe. Si querit quare ante peccatum date ſint homini eſce cum eſſet immortalis. Dicemus quia illa immortalitas in qua creatus eſt cibis erat ſuſtentanda nec erat talis qualis illa que futura eſt que cibis nō indigebit. Illa enim erat poſſe non mori. hec erit non poſſe mori. [Et vidit deus cuncta que fecerat: et erant valde bona] quia ſingula per ſe bona. Sed in vniuerſitate erant omnia valde bona: ſicut oculus in animali eſt pulchrior quam ſeparat⁹. Vel omnia erant valde bona: id eſt vniuerſitas bonorum erat optima: quia licet quedam in ea ſunt per ſe modo verſa in contumeliā: tamen alijs ſunt in vtilitatem: ipſe vero ſummum bonum. De homine vero vt de ceteris dixerat: non dixit. Et vidit deus quod eēt bonum. quia in proximo ſciebat lapſurum: vel quia nondū homo perfectus erat: donec et eo fieret mulier. Unde et poſt legitur. Nō eſt bonum hominē eſſe ſolum.

Gen. i. Et infra. 8 et. 9.

D Eccl. 39.

A Gen. ij.

¶ De quiete ſabbati et ſanctificatione. Cap. xi.

A Geñ.ij.

Igitur perfecti ſunt celi et terra. Concluſio eſt hic operum. Quia creati. diſpoſiti. ornati. igitur perfecti. Et quia in ſenario facti qui primus perfectus numerantibus occurrit. q: ex partibus ſuis aggregatis reddit eandem ſummam: quod ĩ monadibus numeris nõ inuenies niſi in iſto. Monadis numer⁹ appellatur ab vno vſq; ad decẽ. Sʒ nec in decadib⁹ niſi ĩ. xxviij. Cõpleuit de⁹ die. vij. opus ſuum quod fecerat. Alia trãſlatio hʒ vj. ⁊ tũc nulla ẽ obiectio. Sʒ hebraica veritas hʒ. vij. ⁊ iõ q̃rit̃ Si cõplere: ẽ finale quippiam operis facere: quomodo veruʒ eſt qđ ſequitur. Requieuit deus die. vij ⁊c. Verum eſt quod dieʒ ſeptimũ fecit: ⁊ ipſum etiam benedixit: et poſt requieuit. Vel compleuit id eſt completum oſtendit. cuʒ nihil nouum in eo fecerit. et tunc requieuit ab operum generibus nouis. Nichil enim poſt fecit. cuius tũc non feciſſet materiam: vt corpor. vel ſimilitudinem: vt animarum. Non enim quaſi feſſus dicitur quieuiſſe. ſed quia ceſſauit. Sicut in Eſaia dicitur: q seraphin requiẽ non habebant dicentia. ſanct⁹ ſãctus. ſanctus: id eſt non ceſſabant. Vel requieuit ab opere vel ĩ operibus: id eſt non eget operib⁹ ſuis. et eſt dictum quaſi negatiue. vł requieuit ab opere in ſemetipſo. id eſt a mutabilitate operum: ei⁹ immutabilitas apparuit. Nã ſtabilis manens dat cuncta moueri.

Additio

Partes illas numeri dicim⁹ quarum quelibʒ aſſignari poteſt quota ſit in eo. Licet enim ſenarius ex vno ⁊. v. conſtet ⁊ ex ij. ⁊. iiij. Quota tamen ſit ei⁹ ps quarta aut quinta dici nõ poteſt.

B Exo.xx.

A Yſa.vi.

Qʒ autem dicitur: ab omni opere quod patrarat: innuit eẽ op⁹ quod nondum fecerat: a quo nondum quieſcit. Tria enim opera fecerat. creauit. diſpoſuit et ornauit. Quartum opus propagationis non deſignit operari. Quintum faciet: cum precinget ſe et tranſiens miniſtrabit: vbi precipue erit requies. Et benedixit diei ſeptimo id eſt ſanctificauit eum. id eſt ſanctum et celebrem eum eſſe voluit. Semper enim ab aliquibus nationibus ante legem etiam dicitur ſabbatum fuiſſe obſeruatum. Huius obſeruantiã in lege etiam dixit ſanctificationem. ibi Memẽto vt diem ſabbati ſanctifices.

C Luce.xiij.

Epilogus.

Iſte ſunt generationes celi et terre. Quidam hic determinant opera ſex dierum. quidam ibi. Cognouit adam vxorem ſuam. Alij ibi. Hic eſt liber generatiõis ade. Pretermiſſo autẽ quod dubium eſt: littere inſtam⁹. Qr de creatione mar. et femine ſimul dixerat: q̃ tamen ſimul facta non fuit: vt explicet quod ſub breuitate concluſerat. repetit de reliquis generationes. Hoc nomen poteſt accipi actiue. id eſt operatiões dei. vł paſſiue id eſt generata. Nec eſt pterseundum quod ait. fecit omne virgultuʒ anteq̃ʒ oriretur in terra. et herbam prius q̃ʒ germinaret: cuʒ ſuperius dixit. virgultum q̃ʒcito factum ſtatim adultum et habens fructum et herbam ortam ⁊ ferentem ſemẽ. Ad quod dicitur duos fuiſſe modos operationis diuine vt dictum eſt. materialem ſcilicet et eſſentialem. Fecit ergo ea materialiter prius q̃ʒ orirent̃ ⁊ germinarent eſſentialiter. Vel aliter: qđ innuit ſequens littera cuʒ dicitur. Non enim pluerat dñs ſuper terram. Fecit equidem tunc illa perfecta ⁊ eſſentialiter: prius q̃ʒ orirẽtur et germinarẽt: vt modo faciũs

D Geñ.ij.

cum paulatim beneficio roris infuſi & labore hoim adhibito ad ortum et maturitatem perueniunt

A Deut.xi.et Yſa.xxiiij. Tūc enim fons irrigabat terraȝ: vt nylus egyptum viciſſim p partes diuerſas. ſicut dicitur iordanis ante ſubuerſionē irrigaſſe totam pentapolim viciſſim. ſcȝ ſicut de quibuſdam fontibus dicit Auguſtinus. quia mira viciſſitudine totam quandaȝ irrigāt regionē: ne ſi ſimul totam terram tunc fonte irrigatam dixerimus: diluuiuȝ fuiſſe dicamus. Uel quia legitur ibi fons et non vnus: multitudinem innuit: vt ibi. venit locuſta. C Exo.x.

¶ De creatione anime protoplaſti. Caplm.xij.

B Geñ.ij.et A Sap.x. Formauit igitur dominus deus hominem de limo terre. Hic primo vocat deū dominum. quia tūc primo habuit ꝓprie ſeruum ſcilicet laborantē. Poſt recapitulationem: de vtriuſq; hominis formatione diffuſius agit. et prius de viro. Et quia due ſunt hominis partes: de vtraq; agit. Ad carnem enim ſpectat quod dicitur. formauit hominem de limo terre. Ad animam cuȝ dicitur: inſpirauit &c. q.d. Corpus fecit de terra: animam de nichilo Alia tranſlatio habet. inſufflauit vel ſufflauit: quod non incongruum eſt de deo: vt quidam putauerunt. cū fauces et ſpiritum nō habeat. Deus enim inſpirauit: id eſt ſpiritum fecit. Similiter inſufflauit. id eſt flatum. ſcilicet animam fecit. Unde in Eſaia. Omnē flatum ego feci. D Eſa.lvij. Os autem dicitur i faciem. per ſynecdochen. a parte totū intelligitur. Totum enī hominem animauit. Sed faciē tanꝗ partem digniorem. quia ſenſuum capaceȝ ſolam nominauit. Eādem autem animam etiam ſpiraculum vite vocat. qꝛ per eam homo ſpirat et viuit ¶ Et poſt dicit. animam viuentem in ſe. i. i perpetuitate vite viuentem. non mutabilem vt animam pecudis. Hunc locum non ſane intellexit plato. dicens deū animas creaſſe. ſed angelos corpus formaſſe. ibi. dij deorum. quorum opifex paterq; ego &c. Qꝫ autem quidam aſſerūt animam de eſſentia diuina factā. ſtare non poteſt: quia tunc nullo modo peccare poſſet. Alij diſtingunt inter ſpiraculū vite et animam dicentes. ſpiraculū vite ſpiritum. ſ. quē etiam homini tunc datum aſſerunt ad ꝓphetandum: qñ dixit. Hoc nūc os ex oſſibus meis Alij etiam aliter diſtingunt ſpiraculū vocātes quēdam ſpiritum corporeum in corpore animal. qui et qn qꝫ ſenſus operatur in eo qui etiam paulatim extinguitur in eo: et dū moritur animal i aliqua parte corporis. adhuc ſētitur ſpiritus ille: cū in alia extinctus ſit. Factus eſt autem homo in virili etate: mortalis et immortalis. i. potens mori & potens non mori. & anima corpori prius formato infuſa. ¶ Sed q̄ritur vtrum in ipſo corpore dum i funderetur creata vel extra creata ſit. et ſit ei datū naturaliter velle incorporari. Queſtio Quicqd circa illam actum ſit: de poſt creatis dicitur. q in ipſis corporibus dū infundūtur creātur.

¶ De paradiſo et lignis eius. Caplm.xiij.

B Geñ.ij. Plantauerat autē dominus deus paradiſum voluptatis a principio. Quaſi quereret aliquis. Remāſit homo i loco vbi factus eſt: in agro. ſ. damaſceno? Nō: vbi ergo tranſlatus ē In paradiſum quem deus die tertia plantauerat. id eſt plantis. aptauerat. herbis. ſ. & arboribus inſitum. a principio creationis. ſ. cū

apparuit arida: ⁊ germinare ter-
ram fecit. Uel a principio.i.a pri-
ma orbis parte. Unde alia tranſla
tio habet paradiſum in eden ad o-
rientem. Eden hebraice: latine de
licie interpretat̄. Ergo idē eſt pa
radiſum voluptatis qđ paradiſuz
in eden. ideſt in delitijs. Sed a pri
cipio: idē eſt quo ī ad oriētez. Eſt
autem locus ameniſſimus longo
terre ⁊ maris tractu a noſtra ha-
bitabili zona ſecretus. adeo eleua
tus vt vſq͂ ad lunarem globuz at
tingat Unde ⁊ aq̄ diluuij illuc nō
peruenerunt. Eſt etiam paradiſ⁹
celū empyreū. ⁊ dr̄ ſpūalis: q2 re-
gio eſt ſpirituum. Dicitur etiam
ſpiritualiter paradiſus vita bea-
ta vel eccleſia. ¶ Produxitq͂ de
us in paradiſo de humo diuerſa li
gna quibus delectaretur homo vi
dendo: ⁊ ſuſtentaretur edendo.
Produxit quidem.i. ꝓcul in altū
duxit. vel ꝑduxit. ideſt ꝓ homie
duxit. In medio quorum tāq͂ di-
gniora poſuit lignū vite: ⁊ lignuz
ſcientie boni ⁊ mali. Dictū eſt aūt
lignum vite ab effectu quez habu
it naturaliter: vt comeſtū ſepi⁹ ꝑ
ꝑpetua ſoliditate hominem firma-
ret. ita vt nulla infirmitate vel ſe
nio vel anxietate in deterius vel ī
occaſum laberetur. Lignū vero ſci
entie boni et mali dictum eſt ex eo
ꝙ ſecutū eſt eius comeſtionem.
Prius enim neſciebat homo qđ
eſſet malum. q2 nondum expert⁹.
Bonū enim dicimus ſanitatē et
firmitatem. malū vero egritudi-
nem ⁊ imbecillitatem: que nondū
ſēnſerat homo ¶ Cognouerat q̄-
dem ea per ſcientiam. quia ex vno
contrariorūz cognoſcitur reliquū
ſed nō per experientiā vt medic⁹
dū ſanus eſt nouit morbos. ſed cū
egrotat magis cognoſcit. quia no
uit et ſentit. ſicut de puero delica
te nutrito dr̄. q2 neſcit qđ ſcit ma-
lum. imo nōdū nouit quātū ſit bo
num vel malū. Uel malū dr̄ ino-
bediētia bonū obedientia. q2 poſt
comeſtionem nouit quātū bonū
erat obediētie. ⁊ quātū malū ino-
bedientie. Plato nō putans hoc
poſſe conuenire arboribus: ꝙ ſit
lignū vite ⁊ lignū ſciētie boni et
mali. iō vtrūq͂ hoc de homine di-
ctum exiſtimauit. q2 viuit. ⁊ ē ſci-
ens bonum ⁊ malū. ⁊ dixit ipſum
vocatū lignū.i. corporeū: ad diffe
rentiā ſpirituū.i. angelorū: qui et
viuunt et ſciūt bonū ⁊ malū. In
medio vero poſitū tradidit. q2 hō
eſt quaſi medius inter creatorem
ſuꝑ ſe poſitū ⁊ ſenſibilia ſub ſe po
ſita. Diſcretā vero illi⁹ homis fu-
iſſe creationez a creationibus ho
minū reliquorū dixit per illa duo
addita: vite ⁊ ſcie boni ⁊ mali.
Sicut enim in ſamia figura.i. py
tagorica q̄ de ſamo inſula fuit hec
ei figura a pytagora īuēta ē: pri⁹
eſt truncus integer: ⁊ poſt in ſum
mo biuiſ: ſic hō mō in primis eta
tibus quaſi tantū viuit. nō vtens
viribus ad intelligētiā datis Sz
cū venerit ad annos diſcretionis.
tunc diſcernit inter bonū ⁊ malū.
⁊ tūc ſunt primū opera ei⁹ bona
vel mala. Sed nō ita factū ē ī adā
imo cū vita data ē ei ſcia boni et
mali. quaſi diceret. Fact⁹ ē hō cor
pore⁹. ſubdit⁹ deo ꝑpoſit⁹ aïanti-
b⁹ ⁊ ſic viuit: ⁊ ſciuit bonū ⁊ malū

¶ De fonte paradiſi. ⁊. iiij. flumi
nib⁹ ei⁹. Cap.xiiij.

E T fōs vel flu uius egrediebat̄ ad ir
rigādū paradiſū.i.li-
gna paradiſi. Fōs ꝑt
intelligi vel abyſſus.i. matrix oīz
aquarū vel fontes per ſyllepſim.
ſingulare pro plurali Irrigare au
tē poſitum eſt pro miniſtrare hu-
morē. Dicitur ei terra circūiacēs
humectari a fluminib⁹ ꝑ tracōes
id eſt per vias ſubterraneas vel
per meatus.xiiij. ſtadijs aut.xvi.
Qui fons diuiditur in quattuor

Plato.

Gen.ij.

flumina. Unus dictus eſt phiſon. qui a gangaro rege indie dictus eſt ganges. et interpretatur phiſon ſcḋm Iſidorꝫ. caterua. qꝛ decem flumina recipit. vel imutatio oris. qꝛ mutatur a facie quã habet i paradiſo. Mutat᷑ etiam ſcḋm diuerſa loca tribus modis In colore: quia alibi clarus: alibi obſcurus: alibi turbidus In quantitate: quia alibi paruus: alibi diffuſus. In ſenſu: qꝛ alibi frigidus: alibi calidus. Hic circuit terram euilath. i. indiam: ⁊ trahit aureas arenas. Aliꝰ dictus eſt geon vel gion vel igiõ: qui ⁊ nilus. et ſonat hiatus terre vel terreus: qꝛ turbidus eſt. Hic circuit ethiopiam. Alij duo ꝯmis nominibus vocantur tigris ⁊ eufrates. Tigris animal eſt velociſſimum: ⁊ ideo fluuius ille a ſui velocitate tigridi equiuocatꝰ ẽ. Hic vadit cõtra aſſyrios. ¶ Dicit Ioſephus: ꝙ tigris dicit᷑ diglat: qḋ ſonat acutum vel anguſtũ. eufrates frugifer vl' fructuoſus. de quo ꝑ quas trãſiret regiones: quaſi notũ tacuit moyſes: qꝛ eſt ĩ chaldea: vñ venerat abraã He. c. iiij. vt diximus flumina ab eodẽ fõte manãt ⁊ ſeparãtur. ⁊ iterum quedã eorꝫ inter ſe ꝯmiſcentur: ⁊ iterum ſeparantur. ſepe etiam abſorbent᷑ a terra: ⁊ locis iterum in pluribꝰ emergunt. Inde eſt ꝙ de ortu eorũ varia leguntur. Dicitur etiã gãges naſci in locis caucaſi montis. nilꝰ non ꝑcul ab athlãte: tigris ⁊ eufrates ex armenia.

¶ De precepto ⁊ prohibitione edulij. Capitu. xv.

C
Gen. ij.

Tulit ergo deꝰ hominẽ de loco formationis ſue in paradiſũ ſcꝫ terreſtrẽ vt operet᷑ ibi: non tamen laborando ex neceſſitate: ſed delectando ⁊ recreãdo: ⁊ ſic deus cuſtodiret illum ſcꝫ hominẽ. Uel vtrũqꝫ refert ad hominẽ: vt. ſ. hõ cuſtodiret paradiſũ: ⁊ operaret᷑ vt dictũ eſt. Quidã codices nõ hñt illuꝫ: ſed illud. ⁊ tũc eſt ſenſus: ⁊ cuſtodiret. id eſt ꝯſideraret opus ſuũ homo: vt qḋ faceret in terra ꝑ agriculturã obſeruaret in ſe ꝑ diſciplinã. vt ſicut terra ſibi. ſic ipſe obtẽperaret ſuo creatori. Precepitqꝫ ei dicens ⁊c. Ut homo ſciret ſe eſſe ſub domino: ꝓceptum accepit a domino. Omnis autem iuſſio eſt in duobus. in ꝓceptione ⁊ ꝓhibitione ⁊ ideo vtroqꝫ vſus eſt dñs. Precepit: ex omni ligno paradiſi comede. Prohibuit: de ligno ſcie boni ⁊ mali ne comedas. Et datum eſt viro mãdatum. vt ꝑ virũ etiã trãſiret ad mulierem. Uel forte ẽ ꝓoccupatio. qꝛ facta muliere vtriqꝫ ſimul datum eſt. Subdit aũt penã ſi cõtẽneret. Quacunqꝫ die comederis: morte morieris ſcꝫ aie et neceſſitatem mortis habebiſ. Uñ alia tranſlatio hꝫ planius. Mortalis eris. lxx. pluraliter ponunt. Quacũqꝫ die comederitis: morte moriemini Iḋo creditur a quibuſdaꝫ vtriqꝫ dictum ⁊ hic ꝓoccupatus. Facta eſt autẽ hec iuſſio per aliquam creaturam ſubiectam ſicut et nobis per prophetas et angelos.

Additio.

De diuerſis trãſlationibꝰ ſemel diximus. Ante incarnationem domini anno. ccccli. temporibꝰ ptolomei philadelphi. lxx. interpretes floruerunt. Poſt aſcẽſionem domini anno. cxxiiij. aqla iudeus factꝰ chriſtianus primus interpres ex hebreo i grecum floruit adriano regnante. Deinde poſt annos. liiij. Commodo regnãte theodotio. Deinde poſt ãnos. xxx. ſub ſeuero ſymmachus. Deinde poſt annos. vij. quinta editio hieroſolymis eſt inuenta: que quia autor eius ignoratur: vulgata dicitur. Uulgata dicitur quaſi apo-

cripha. Origenis quoq; editio & vulgaris. q2 ea q̃ſi vulgo vtimur. Deinde poſt annos. xviij. ſub alexandro origenes correxit. lxx. cu; aſteriſco ⁊ obelo poſtea ſine his tranſtulit Ubi oẽs de hebreo ĩ grecũ tranſtulerũt. Quidam de greco in latinum. Plures in primitiua eccleſia ſcio ĩ vtriuſq; lingue & greco in latinum trãſferebãt ſermonem. Hieronymus vltimo de hebreo in latinũ cuius editio nũc vbiq; ſeruatur a nob; Periarchõ principatus Periarchon eſt liber in quo origenes dicit chriſtum adhuc in aere pro demonibus pati ſicut in terra ꝓ hominibus paſſus eſt: hac autoritate. Nichil odiſti eoꝝ que feciſti.

¶ De impoſitione nominũ animantium principaliter ⁊ mulier; formatione. Cap.xvi.

C Gen.ij. Dixit quoq; deus. Non eſt bonũ hominem ſolum eſſe: faciamus ei adiutoriũ ad ꝓ creandos liberos. qđ ſit ſimile illi. Similia enim de ſimilibus naturaliter naſcunt᷑. Sed ne videretur Ade ſupflua mulieris formatio putanti ſibi in animantib⁹ eſſe ſimile. ideo adduxit deus ad Adã omnia terre animãtia ⁊ aeris. In quibus intelligenda ſunt ⁊ aque animantia. A parte totũ accipe. Uel vniuerſa ſunt terre. q2 etiam que de aquis condita ſunt aliquid habent terre in ſe. Uel potius piſces poſt ab hominibus ſunt cogniti: ⁊ inde nominati. Qđ pat;: q2 equiuocantur animalibus terre. q2 ſimiles his deprehenſi ſunt. Fecit autem vt oĩa ſimul eo nutu venirent quo oĩa creauit. Uel forte factũ eſt per angelos. Adduxit aũt pro duobus. vt imponeret hõ eis noĩa in quo ſcirent eu; ſibi ꝑeſſe. ⁊ ſciret Adam nullum ex eis ſimile ſibi. Et impoſuit ei nomĩa adam lingua hebrea: que ſola fuit ab initio. Quod inde perpenditur: quia nomina que leguntur vſq; ad diuiſionem linguarum hebrea ſunt. Et non inuento ſimili ſibi: immiſit deus ſoporem in Adã non ſomnũ: ſed extaſim. in qua creditur ſupne interfuiſſe curie. Uñ et euigilãs prophetauit de coniũctione chriſti ⁊ eccleſie: ⁊ de diluuio futuro ⁊ de iudicio per igne; ibidẽ cognouit: ⁊ liberis ſuis poſtea indicauit.

¶ De ſomno Ade ⁊ formatione mulieris de coſta eius. Cap.xvij.

D Gen.ij. Unq; obdormiſſet tulit dominus vna; de coſtis ei⁹: carnem ſc; ⁊ os. ⁊ edificauit miniſterio angelorum illã in mulierem. de carne carnẽ: de oſſe oſſa faciẽs. ⁊ ſtatuit eam ante Adam. Qui ait. Hoc nunc os ex oſſibus meis: ⁊ caro de carne mea. B 1.Cor.xi. Hoc aduerbiu; nunc: iudeos traxit in errorem: vt dicãt alia prius factam: de qua dictum eſt. maſculum ⁊ feminam creauit eos: ⁊ nũc ſecundam. q. d. adam. Prior mulier facta eſt de limo terre mecu;: ſed hec nunc de carne mea. Et ioſephus dicit. mulierem extra formatam ⁊ in paradiſum cum viro tranſlatam: ſic dicẽs. In hũc hortum introduxit deus adam et vxorem eius precipiens eos plantationis habere ſollicitudinem Et ex duab⁹ vxorib⁹ ade ĩnũerabiles ſiue ĩteriabiles figũt genealogias. ſ; ex ipſo textu ↄuinci videntur in quo ſemper ſingulariter ſermo eſt de eius vxore. Caue errorem. ¶ Nota ꝙ de formatione mulieris agendo: de corpore tantum dictum eſt. Unde qdam ideo tacitum eſſe voluerunt de aĩa. vt daretur intelligi: ſic traductam animam mulieris de anima viri: ſicut carnẽ & carne ¶ Augu. vr heſitat diſputãdo. ſ. Auguſtinus etiã heſitare videtur: qđ

flumina. Unus dictus eſt phiſon.
qui a gangaro rege indie dictus
eſt ganges. et interpretatur phi-
ſon ſm Iſidorũ. caterua. qꝛ decem
flumina recipit. vel imutatio oris.
qꝛ mutatur a facie quã habet ĩ pa
radiſo. Mutatꝰ etiam ſm diuerſa
loca tribus modis In colore: quia
alibi clarus: alibi obſcurus: alibi
turbidus In quantitate: quia ali-
bi paruus: alibi diffuſus. In ſen-
ſu: qꝛ alibi frigidus: alibi calidus.
Hic circũit terram euilath. i. indi
am: ꝛ trahit aureas arenas. Aliꝰ
dictus eſt geon vel gion vel igiõ:
qui ꝛ nilus. et ſonat hiatus terre
vel terreus: qꝛ turbidus eſt. Hic
circũit ethiopiam. Alij duo ꝓmis
nominibus vocantur tigris ꝛ eu-
frates. Tigris animal eſt velociſ-
ſimum: ꝛ ideo fluuius ille a ſui ve-
locitate tigridi equiuocatꝰ ẽ. Hic
vadit cõtra aſſyrios. ¶ Dicit Io
ſephus: ꝙ tigris dicitꝰ diglat: qꝺ
ſonat acutum vel anguſtũ. eufra-
tes frugifer vl' fructuoſus. de quo
ꝑ quas trãſiret regiones: quaſi no
tũ tacuit moyſes: qꝛ eſt ĩ chaldea:
vñ venerat abraã Ge. xiiij. vt dixi
mus flumina ab eodẽ fõte manãt
ꝛ ſeparãtur. ꝛ iterum quedã eorũ
inter ſe ꝯmiſcentur: ꝛ iterum ſepa
rantur. ſepe etiam abſorbentꝰ a ter
ra: ꝛ locis iterum in pluribꝰ emer
gunt. Inde eſt ꝙ de ortu eorũ va-
ria leguntur. Dicitur etiã gãges
naſci in locis caucaſi montis. nilꝰ
non ꝓcul ab athlãte: tigris ꝛ eu-
frates ex armenia.

¶ De precepto ꝛ prohibitione
edulij. Capitu. xv.

C Geñ. ij. Tulit ergo deꝰ
hominẽ de loco forma
tionis ſue in paradiſũ
ſcꝫ terreſtrẽ vt oparetꝰ
ibi: non tamen laborando ex neceſ
ſitate: ſed delectando ꝛ recreãdo:
ꝛ ſic deus cuſtodiret illum ſcꝫ ho
minẽ. Uel vtrũqꝫ refertꝰ ad homi-
nẽ: vt. ſ. hõ cuſtodiret paradiſũ: ꝛ
oparetꝰ vt dictũ eſt. Quidã codi-
ces nõ hñt illuꝫ: ſed illud. ꝛ tũc eſt
ſenſus: ꝛ cuſtodiret. id eſt ꝯſidera
ret opus ſuũ homo: vt qꝺ faceret
in terra ꝑ agriculturã obſeruaret
in ſe ꝑ diſciplinã. vt ſicut terra ſi-
bi. ſic ipſe obtẽperaret ſuo creato-
ri. Precepitqꝫ ei dices ꝛc̃. Ut ho-
mo ſciret ſe eſſe ſub domino: ꝓce-
ptum accepit a domino. Omnis
autem iuſſio eſt in duobus. in ꝓce
ptione ꝛ ꝓhibitione ꝛ ideo vtroqꝫ
vſus eſt dñs. Precepit: ex omni
ligno paradiſi comede. Prohibu
it: de ligno ſcie boni ꝛ mali ne co-
medas. Et datum eſt viro mãda-
tum. vt ꝑ virũ etiã trãſiret ad mu-
lierem. Uel forte ẽ ꝓoccupatio. qꝛ
facta muliere vtriqꝫ ſimul datum
eſt. Subdit aũt penã ſi cõtẽneret.
Quacunqꝫ die comederis: morte
morieris. ſcꝫ aſe
et neceſſitatem
mortis habebꝭ.
Uñ alia tranſla
tio hꝫ planius.
Mortalis eris.
lxx. pluraliter
ponunt. Qua-
cũqꝫ die come-
deritis: morte
moriemini Ido
creditur a qui-
buſdaꝫ vtriqꝫ di
ctum ꝛ hic ꝓoc-
cupatuꝫ. Facta
eſt auteꝫ hec iuſ
ſio per aliquam
creaturam ſub-
iectam ſicut et
nobis per pro-
phetas et ange-
los.

Additio.
De diuerſis trãſ
lationibꝰ ſemel
diximus. Ante
incarnationem
domini anno.
cccxli. tempori-
bꝰ ptolomei phi
ladelphi. lxx. in
terpretes floruẽ
runt. Poſt aſcẽ
ſionem domini
anno. cxxiiij. aq
la iudeus factꝰ
chriſtianus pri-
mus interpres
ex hebreo ĩ gre-
cum floruit adri
ano regnante.
Deinde poſt an
nos. liiij. Como
do regnãte theo
dotio. Deinde poſt ãnos. xxx. ſub
ſeuero ſymmachus. Deinde poſt
annos. viij. quinta editio hieroſo-
lymis eſt inuenta: que quia autor
eius ignoratur: vulgata dicitur.
Uulgata dicitur quaſi apo-

cripha. Origenis quoqꝫ editio ꝟ vulgaris. qꝛ ea q̄ſi vulgo vtimur. Deinde poſt annos. xviij. ſub alexandro origenes correxit. lxx. cuꝫ aſteriſco ⁊ obelo poſtea ſine his tranſtulit. Ubi oēs de hebreo ī greců tranſtulerūt. Quidam de greco in latinum. Plures in primitiua eccleſia ſcio ꝗ vtriuſqꝫ lingue ꝟ greco in latinum trāfferebāt ſermonem. Hieronymus vltimo de hebreo in latinū cuius editio nūc vbiqꝫ ſeruatur a nobꝫ. Periarchō principatus Periarchon eſt liber in quo origenes dicit chriſtum adhuc in aere pro demonibus pati ſicut in terra ꝓ hominibus paſſus eſt: hac autoritate. Nichil odiſti eoꝝ que feciſti.

¶ De impoſitione nominū animantium principaliter ⁊ mulierꝫ formatione. Cap. xvi.

C Gen. ij.

Dixit quoqꝫ deus. Non eſt bonū hominem ſolum eſſe: faciamus ei adiutoriū ad ꝓ creandos liberos. qđ ſit ſimile illi. Similia enim de ſimilibus naturaliter naſcunꝫ. Sed ne videretur Ade ſupflua mulieris formatio putanti ſibi in animantibꝰ eſſe ſimile. ideo adduxit deus ad Adā omnia terre animātia ⁊ aeris. In quibus intelligenda ſunt ⁊ aque animantia. A parte totū accipe. Uel vniuerſa ſunt terre. qꝛ etiam que de aquis condita ſunt aliquid habent terre in ſe. Uel potius piſces poſt ab hominibus ſunt cognitı: ⁊ inde nominati. Qđ patꝫ: qꝛ equiuocantur animalibus terre. qꝛ ſimiles his deprehenſi ſunt. Fecit autem vt oīa ſimul eo nutu venirent quo oīa creauit. Uel forte factū eſt per angelos. Adduxit aūt pro duobus. vt imponeret hō eis noīa in quo ſcirent euꝫ ſibi p̄eſſe. ⁊ ſciret Adam nullum ex eis ſimile ſibi. Et impoſuit ei nomia adam lingua hebrea: que ſola fuit ab initio. Quod inde perpendi tur: quia nomina que leguntur vſqꝫ ad diuiſionem linguarum hebrea ſunt. Et non inuento ſimili ſibi: immiſit deus ſoporem in Adā non ſomnū: ſed extaſim. in qua creditur ſupne interfuiſſe curie. Unī et euigilās prophetauit de coniūctione chriſti ⁊ eccleſie: ⁊ de diluuio futuro ⁊ de iudicio per igneꝫ ibidē cognouit: ⁊ liberis ſuis poſtea indicauit.

¶ De ſomno Ade ⁊ formatione mulieris de coſta eius. Cap. xvij.

D Gen. ij.

Cumqꝫ obdormiſſet tulit dominus vnaꝫ de coſtis eiꝰ: carnem ſcꝫ ⁊ os. ⁊ edificauit miniſterio angelorum illā in mulierem. de carne carnē: de oſſe oſſa faciēs. ⁊ ſtatuit eam ante Adam. Qui ait. Hoc nunc os ex oſſibus meis: ⁊ caro de carne mea. Hoc aduerbiuꝫ nunc: iudeos traxit in errorem: vt dicāt alia prius factam: de qua dictum eſt. maſculum ⁊ feminam creauit eos: ⁊ nūc ſecundam. q. d. adam. Prior mulier facta eſt de limo terre mecuꝫ: ſed hec nunc de carne mea. Et ioſephus dicit. mulierem extra formatam ⁊ in paradiſum cum viro tranſlatam: ſic dicēs. In hūc hortum introduxit deus adam et vxorem eius precipiens eos plantationis habere ſollicitudinem. Et ex duabꝰ vxoribꝰ ade inūerabiles ſiue iteriabiles figūt genealogias. ſꝫ ex ipſo textu ꝯuinci videntur in quo ſemper ſingulariter ſermo eſt de eius vxore. ¶ Nota ꝙ de formatione mulieris agendo: de corpore tantum dictum eſt. Unde qdam ideo tacitum eſſe voluerunt de aīa. vt daretur intelligi: ſic traductam animam mulieris de anima viri: ſicut carnē ꝟ carne. ¶ Auguſtinus etiā heſitare videtur: qđ

B 1. Cori. xi.

Caue errorem.

Augu. vr heſitat diſputādo. f.

ſentiēdū ſit de anima an ex traduce ſit. an ex nichilo. Sed idipſum quod tacitum eſt de anima potiꝰ contra eos eſt Si enim aīa mulieris fuit ex traduce aliter facta eſt ꝙ anīa viri ꝙ̄ de nichilo. Et ſi aliter fiebat. taceri nō dbuit. ne ſic facta putaretur vt iā audieramus de anima viri. Itaqȝ tacendo innuit non aliter putandum factam eſſe ꝙ didiceramus prius.

De nominibus mulieris. Cap. xviij.

D Geñ. ij.

Et impoſuit adam vxori ſue nomen tanꝙ dominus eius. ⁊ ait. Hec vocabitur virago. i. a viro acta et ē ſumptū nomen a viri nomine. vt materia de materia ſumpta fuerat. Etiā denominatio in hebreo hec eſt. Is enim vir dicitur. vnde denominatur iſta vt a vir virago. Hoc nomen proprium illius mulieris fuit nunc omnium eſt commune. Et eius ſyncopatū eſt virgo. Virgines dicuntur ꝙ diu ſunt ī integritate natiuitatis ſue. Poſtea vero fracte dicūtur mulieres. Similit ſicut hoc nomen adam fuit proprium illi homini nunc vero eſt commune. Et adam ſonat rubeus vel rubra terra. qꝛ ſm ioſephū de rubea terra cōſperſa factus eſt. Talis eſt enim virgo tellus et vera vel rubea. i. animata. quia ſedes anime eſt in ſanguine. vl rubea ſecundū qđ futura erat id ē ſanguilea. id eſt peccatrix. Sanguis enim nomine ſepe deſignatur peccatū. vt ibi

A Eſa. ix.

Veſtimentum ꝯcretū ſanguine. ⁊ ſanguis ſanguinem tetigit. Impoſuit ei ⁊ aliud nomen eua. ſ. pꝰ

A Geñ. iij.

peccatū. qđ ſonat vita. eo ꝙ futura eſſet mater omnium viuentiū Tamen qꝛ hic nō legitur impoſuiſſe. Sed infra poſt maledictionē forte quaſi plangēs hominis miſeriam dixit eam euam. quaſi alludēs eiulatui paruulorum. Maſculus enim recenter natus eiulando dicit. a. mulier vo. e. quaſi diceret ⁊ Omnes dicent e. vel. a: quotquot naſcūtur ab eua.

Additio

Terra ꝓprie adhuc virgo erat / qꝛ nondū corrupta hominū opere nec ſanguine infecta.

De ꝓphetia Ade. Cap. xix

D Geñ. ij.

Impoſito nomine ſtatiȝ ꝓphetauit dicens. Quāobrē ſcȝ qꝛ de latere viri ſūpta eſt. relinquet ſepe homo patrem ⁊ matrem ꝓpter vxorem ſuam. ⁊ adherebit vxori ſue tanꝙ portiuncule ſue. Vel ob hanc rem demoſtrādo vxorem dicit. i. ꝓpter hanc mulierem relinquet homo ⁊c. Hoc fit quotidie a viris. qꝛ relinquunt cohabitare corporaliter vel ſpiritualiter. qꝛ maior eſt zelus ī vxorē: ꝙ amor filiorum in parentes. non dico parentū in filios Humor enī aſcendit de trunco ad ramos. ſed non redit. Et ideo nō dixit. qꝛ propter hoc relinquēt parētes filios. Et erunt duo ī carne vna. id eſt vniētur ambo ī vno carnali opere. Vel erunt duo ī carne vna pueri gignēda Non enim ex ſāguine vno ſȝ ex ſanguinibꝰ cōcreatur paruuli caro. Vel licet ſint duo perſonaliter. erūt tamen in cōiugio vna caro. in aliis duo. qꝛ neuter habȝ poteſtatē ſue carnis.

Additio

Maxime intelligendū eſt hoc ſemper relinꝗt id eſt non iūgetur eis in matrimonio. Hic. ij. perſone in lege xj. in euangelio plures perſone amouentur a ꝯiugio. hoc eſt ꝓpter hoc ſcȝ cōiugium relinꝗt homo patrē et matrem.

¶ De ſtatu innocentie eorum ante peccatū Cap.xx.

Geñ.ij.ſcḿ quoſdam, Scḿ alios eſt principium.iij.

Erat autē vterqȝ nud⁹ ñ erubeſcebāt Nihil putabāt velādū qz nichil ſenſerāt refrenandū: ſicut nō erubeſcimus ſiqs viderit man⁹ ⁊ caput et pedes noſtros Inordinatus enī motus mēbrorum ipſa facit pudenda. Sic ⁊ pueri ſi videant pudenda eorum non erubeſcūt: qz beneficio etatis motum erubeſcibilem nondū ſenſerunt qui pudendus eſt ⁊ inordinatus: quia non ſine peccato fit niſi raro ſpe prolis excuſatus: cū tñ excuſari poteſt a peccato: rubore carere non poteſt. Unde ſanctus zacharias cuȝ ſanctā eliſabeth cognoſceret ad gignendū ſanctū p̄curſorem domini: tamen videri noluit. Et quibuſdam hic viſum eſt deum precepiſſe vtriqȝ de abſtinētia pomi: licet preoccupatum ſit.

¶ De ſuggeſtione ſerpētis ſiue demonis. Cap.xxi

A Geñ.iij.

Serpens erat callidior cunctis animantibus terre: ⁊ naturaliter: ⁊ incidēter Incidenter: qz plenus erat demone. Lucifer enim deiectus a paradiſo ſpirituū: inuidit homini qz eſſet ī paradiſo corporū. ſciens ſi faceret eū tranſgredi. qz ⁊ ille eijceretur. Timens vero deprehendi a viro: mlierē min⁹ pudā ⁊ cereā ī vitium flecti aggreſſus eſt. Et hoc p̄ ſerpentē: quia tunc ſerpens erectus eſt vt homo: quia in maledictione proſtratus eſt: et adhuc vt tradunt phareas erectus incedit. Elegit etiam quoddam genus ſerpentis (vt ait Beda) virgineuȝ vultum habens: quia ſimilia ſimilibus applaudunt: et mouit ad loquendum linguam eius: tamen neſcientis: ſicut ⁊ per phanaticos ⁊ energuminos loquitur neſcientes: et ait. Cur precepit vobis deus vt non comederetis de omni ligno paradiſi. id eſt vt comederetis de ligno: ſed non de omni. Querit vt ex reſponſione occaſionem inueniat dicendi ad quod venerat. Et ſic factum eſt. Cum enī quaſi dubitando dixit mulier. ne forte moriamur: quia dubitās ad quamlibet partem de facili flectitur: vnde ſecurus de imperatione ait. Nequaqȝ moriemini: immo de⁹ nolens vos ſimilari ei in ſcientia. et ſciens qz cum comederetis ex ligno hoc: eritis ſicut dij ſcientes bonum et malum: quaſi inuidus prohibuit. Et elata mulier volens ſimilari deo: adquieuit.

F Mēdax eſt Iohā.viij.

¶ De eſu pomi et ſtatu poſt peccatū. Cap.xxij.

B Geñ.iij.

Vidit quoqȝ mulier prius qz lignum eſſet pulchrum viſu.i. mundum: et ex odore vel tactu notans qz ad veſcendum ſuaue. comedit. deditqȝ viro ſuo: forte premonens verbis perſuaſibilibus que tranſit legiſlator breuitatȝ cauſa. Qui et ei facile adquieuit: quia cum crederet prius mulierem ſtatim morituram iuxta verbum domini: ⁊ vidiſſet non fuiſſe mortuaȝ: dictū hoc a domino eſtimauit quaſi tātum ad terrorem: et comedit. Et aperti ſunt oculi eorum: ideſt viſu tale quid perceperunt: quod non ante. diſconuenientiam ſcilicet nuditatȝ. Uel nō de ocul' corpis ītelligēdū ē cū dictū ſit Uidit mlier lignū. ⁊c. Nō ei acceſſerēt ad lignū quaſi palpones Sed oculos eorū. dicimus concupiſcentiam ⁊ cognitionem eius. Erant enim in eis

Nota.

naturales motus concupiſcentie: ſed repſſi ⁊ clauſi vt in pueris vſq; ad pubertatē: ⁊ tunc tanq̄ riuuli aperti ſunt ⁊ ceperunt moueri et diffundi quos cum prius in ſe eſſe non ſenſiſſent: tunc experti ſunt et cognouerunt eos. Et ſicut inobedientes fuerunt ſuo ſuperiori: ſic ⁊ mēbra ceperunt moueri cōtra ſuū

Peccati pena. ſuperius .i. rationem. Et primum motum concupiſcentie contrariū rationi ſenſerunt in genitalibus ⁊ ſua ꝯtra ſe moueri videntes erubuerunt. Unde ⁊ illa pudenda dicta ſunt. Cetera quidem membra ad nutum hominis ſtant aut mouentur: pudenda non. Quia vero hec eſt porta ꝓpaginis ⁊ inobedientia membrorum: quaſi ſignum inobedientie parentum ſcriptum eſt ī porta. Et cognouerunt ſe nudos .i. diſcōuenire pudenda .i. erubuerunt videri pudenda. Tamen ioſephus tradit ſcientiam cognoſcendi ſe nudos: ⁊ intelligendi cōfuſionem ſuam: habuiſſe ex eſu ligni: quaſi hunc effectum naturaliter habentis dicēs. Iſta nāq; plātatio cauſa acuminis erat ⁊ intellectus.

De maledictionibus ſerpētis viri ⁊ mulieris. Cap. xxiiij.

Gen. iij. TUnc fecerūt ſibi perizomata, id ē ſuccinctoria quaſi bracharum breues vt cāpeſtria. Nec ſine cā de folijs ficuū q; de ſucco eorū ſi teratur caro hominis inuncta ſtatiz ibi ſentit voluptatꝫ pruriginem: vt quaſi ꝑ hoc oſtēſum ſit: q; pruriginem voluptatis iam in carne ſenſerant: que prurigo deſignat pruriginez voluptatꝫ quam ipſi habuerūt. Hinc quidā dicunt ficum fuiſſe arborem ꝓhi

Additio. id eſt femoralia de cāpania vbi hoies curſores ſunt vt expediti us currant.

bitam. Et audierunt vocem dn̄i deambulantis: vt ex ipſo ſuo motu iam videretur eos arguere: q; non ſteterant in precepto. Loquebatur autem per ſubiectam creaturam: eis. Et abſconderunt ſe a facie dei in medio lignorum. Uocauitq; dn̄s virum: ſcꝫ cui dederat preceptum: ⁊ increpando nō ignorando ait. Adam vbi es .q.d. Uide in qua miſeria es Qui ait Abſcondi me: q; nudus eram Stulta reſponſio: quaſi diſpliceret nudus qui tal' fuerat factus Et ait dn̄s. Quis hoc indicauit tibi niſi q͂ de ligno comediſti. Ille vero nō hūiliter confitens: ſꝫ peccatum ī vxorem retorquens imo in ip̄m mulieris datorem ait Mulier quā dediſti mihi ſociam: dedit michi de ligno: ⁊ comedi. Et ad mulierē ait Quare hoc feciſti. Nec ipſa ſe accuſauit : ſed obliquauit peccatū in ſerpentem: tacite vero in autorem ſerpentis. Serpens vero non interrogatur: q; per ſe hoc nō fecerat: ſed diabolus per eum. Et maledicens eis: incepit a ſerpēte: ordinem ſeruans ⁊ congruum maledictionum numerum. Serpens enim ⁊ prius ⁊ plus peccauit: q; in tribus. mulier poſt: ⁊ minus eo ſed plus viro: q; in duob9. homo poſtremo ⁊ minus: q; in vno. Serpens inuidit: mētitus eſt: decepit His tribus reddite ſunt tres maledictiones. Q; inuidit hominis excellentie: dictum eſt ei. Sup pectus tuū gradieris. Q; mentitus eſt: punitus eſt in ore: vnde terraꝫ comedes omnib9 diebus vite tue. imo abſtulit ei vocem: ⁊ poſuit ei venenum in ore. Q; decepit: accepit hoc. Inimicitias ponam inter te ⁊ mulierem. Hinc innuitur q͂ eua penituit. Ipſa conteret caput tuum quod naturaliter ſeruat ſerpens quaſi ſedem vite Et tu inſidiaberis calcaneo illius maxime. Et ſicut naturale odium eſt inter

Gen. iij.

equos ⁊ griphes. lupos ⁊ canes. ſic inter hominem ⁊ ſerpentem. Sicut enim venenum ſerpentis hominez: ſic ſputum hominis ieiuni perimit ſerpētem. Et qꝛ adhuc nudi erant: ſerpens modo hominem timet nudum: ⁊ fugit. ⁊ ı̄ veſtitum inſilit. In duobus peccauit mulier Superbiuit ⁊ vetitum comedit. Quia ſuperbiuit: humiliauit eam dicens. Sub poteſtate viri eris violenta: vt etiā vulnerib⁹ te affligat in defloratione. Nunc quidem ſubdita eſt viro cō ditione ⁊ timore. cui prius ſubiecta fuerat: ſed amore. Et qꝛ in fructu peccauit in fructu ſuo punita eſt Unde dictum eſt ei. In dolore paries. Quod dictum eſt ei in dolore: maledictio eſt. ſȝ paries benedictio eſt Maledicta enim ē ſterilis. Et ita in puniendo non ē oblitus: miſereri deus. quod etiā in alijs maledictionibus hominū notādū eſt. Adam: qꝛ in ſolo eſu peccauit: in labore querendi ſibi edulij punitus eſt. ſic. Maledicta terra in opere tuo. ſ. pro opere tuo .i. ꝓ peccato: pro quo factum eſt: vt terra que bonos prius ⁊ vberes fructus ſponte faciebat. deinceps raros nec ſine hominis labore. qſi qȝ etiam ꝓ fructibus ſpinas ⁊ tribulos germinabit. Et addidit. Et comedes herbas terre: quaſi etiā in hoc par eris iumento. Terre autē maledixit: quia de fructu terre tranſgreſſio facta eſt: ⁊ non aquis. Inde eſt ꝙ comedit dñs piſcē: ſed non legitur comedıſſe carnem viuentiū de terra maledicta: niſi forte de agno paſchali: ꝓ peccato legis. Addit ergo de labore. In ſudore vultus tui veſceris pane tuo: donec in terrā reuertaris. i. donec moriaris: qꝛ terra es ⁊ in terrā ibis. Pulcre dictū eſt: ibis. quia qui in eodē ſtatu ſtetiſſes: donec trāſires in meli⁹ ſi velles: mō de miſeria in miſeriam ibis more

Eue peccatorū pena.

A .i.Cori.xj

Ade pctī pena.

Sed nō tȝ argumentum ab auctoritate negatiue.

fluentis aque. Et tūc adam plangens miſeriam poſteritatis ſue vocauit vxorem ſuam euam vt dictum eſt.

De eiectione eorūdem de paradiſo ⁊ romphea ignea. Ca.xxiiij.

FEcitq; de⁹ ade ⁊ exori ei⁹ tunicas pelliceas. i. de pellib⁹ mortuorum animalium: vt ſignū ſue mortalitatis ſecū ferrent. et ait Ecce adam factus eſt quaſi vnus ex nobis: ironia eſt. qſi voluit eſſe vt deus: ſed in euidenti eſt modo ꝙ non eſt. Nec ē vox dei inſultantis: ſed nos a ſuperbia corrigentis: et eſt vox trinitatis. Ul eſt vox dei ad angelos: ⁊ eſt vox plangentis: quod ptȝ: qꝛ factus ē a me: vt eſſet quaſi vnus ex nobis ſi ſtetiſſet. Nūc ꝙ ne forte mittat manum ſuā: et ſumat de ligno vite ⁊ comedat ⁊ viuat in eternū. Apoſiopeſis eſt. quaſi. videte vel cauete vel eijcite eū. Dura videt̄ dei ſententia que p̄dictis penis penam eiectionis addidit. Sȝ contra. Hanc enim penaȝ quā dederat miſericorditer temperauit vt verū de eo appareat. Cū irat⁹ fueris miſericordie recordaberis: quia enim victuri erant in miſeria quanto eſſet vita diuturnior tanto miſerabilior Si ergo guſtaſſēt de ligno vite diutius vi-

Additio.

Qȝ dictum eſt viuat in eternū: ad opinionē hominis trahēdū eſt. q. d. ⁊ comedat hac opinione vt viuat ı̄ eternum vel eternū accipit̄ ꝓ multo tēpore. Quidam tradūt eos fuiſſe in paradiſo. vij. horas.

Additio.

Eiectionē ꝑmorum parentum repreſētat eccleſia in capite ieiunij cum eijcit ex ſe penitētes. cilicium dat in ſignum tunicarum pellicearū

D Geñ.iij.

Fecit. ſcōȝ quoſdaȝ. i. iuſſit vt ſibi faceret.

C Abbacuc. iij.

uentes diutius miſeri eſſent. Nec eſt mirum ſi etiā poſt peccatum ꝑ eſum ligni illius diutius vixiſſent cuz adhuc ſint quedam inſule viuētium in quibus nullus moritur ſic etiaz lanugo fit in folijs arborū apud ſeres: cuius eſu vita ꝓtelatur. Etiam alexander ſcripſit ariſtoteli d ſacerdotib⁹ arborūz ſolis ꝛ lune ꝙ eſu pomorum longiſſimā agant vitam.

Seres nomē loci eſt.

Et ſicut dixerat emiſit eum dominus de paradiſo voluptatis vt operaret terram de qua aſſūptus ē in agruz ſcz damaſcenuz de quo ſumpt⁹ fuerat: in quo

cinerez ſub his verbis cinis es ꝛ c̄. ꝛ in memoriam maledictionis: eiecti ardentes candelas ferunt: q: pro opere quo porrexerunt manus ad pomum vetituz appoſita eſt ignea romphea paradiſo Tranſeunt quoqꝫ ad aliam eccleſiaz: ꝛ claudunt coram eis fores in ſignum aditus paradiſi quōdā occluſi. Nō ad menſam: ſed ſuper terram comedunt q: maledicta terra ī opere tuo Nemo dicit eis aue. quia nōdum mutatū erat nomen eue quod in ſalutatione beate virginis marie factum eſt.

Cain Abel ſuum fratrem interfecit iuxta quē Adam et Eua ſepulti ſunt in ſpelunca duplici Et collocauit ante paradiſum voluptatis cherubin ꝛ flāmeum gladium atqꝫ verſatilem vt angel⁹ arceret diabolum: ignis hominē Uel miniſterio angelorum poſuit ignem ibi qui intercluderet paradiſi ingreſſum qui nomine gladij nō cuiuſlibet ſed verſatilis dicitur. id ē vtrobiqꝫ ſecantis. q: pena fuit homini ī vtraqꝫ parte ſui puniri ī anima ſcz ꝛ in corpore Uel dictus eſt verſatilis. id eſt aptus ad verſandum. i. tollēdum cum deus vellet

D
Geñ. iij.

Ablatus enim fuit ad tempus intrantibus Helia et Enoch. penitus vero non. donec in morte xp̄i fuit extinctus. Si queritur quid conſumebat ignis ille. Poteſt dici: quia quedam ſpecies eſt ignis: ſicut in vita beati Nicolai legitur cui ſi magnum adhibes ardorem ſentis. ſed non pateris aduſtionē: nec eget materia quā conſumat: ꝛ taliter vrit ſpiritum. ¶ Iterum ſi queritur. quare pmiſit deus hominem tentari cum eum ſciret lapſurum Et de multis in hunc modū: dicimus q̄ntum ad preſens attinet opus q: ſic voluit. ¶ Si queritur cur voluit: inſipida eſt q̄ſtio querere cauſam diuine voluntatis cum ipſa ſit ſumma cauſa omnium cauſarum.

Nota bñ contra curioſos.

¶ De gnātionib⁹ Ade. Ca. xxv.

A
Geñ. iiij.

Adam cognouit vxorem ſuaz ſz nō in paradiſo. ſed iam reus ꝛ eiectus Breuiter legiſlator generatiōes ade trāſit feſtinās ad tempora Abrae patris hebreorum ꝛ plures ſubticet Ade filios ꝛ filias Sed Methodius martyr orauit dum eſſet ī carcere: et reuelatum eſt ei a ſpū de principio ꝛ fine mūdi: quod ꝛ orauit ꝛ ſcriptum licet ſimpliciter reliquit dicēs ꝙ ꝟgines egreſſi ſūt de paradiſo. Et anno creationis vite Adā. xv, natus eſt ei Cain: ꝛ ſoror ei⁹ chalmana. Et ſi enim factus eſt Adam quaſi in etate. xxx. annorum tamen fuit vnius diei ꝛ anni. ꝛ poſt duorum annorū ꝛ triū: ꝛ ſic de ceteris. Et potuit ante Cain multos genuiſſe qui tacētur hic. Poſt alios. xv. annos natus ē ei Abel ꝛ ſoror eius Delbora. Anno vite Adam. cxxx. Cain occidit Abel: ꝛ luxerūt eum Adā ꝛ Eua centū annis Tunc natus ē ei Seth. xxx. anno prime ciliadis:

.i. prime etatis. Unū ſeculum ſcꝫ ſpaciū mille annorū ciliadem dicimus. Inchoat enim methodiꝰ ſcla poſt .cc. annos Ade. et vocat ſclm vnā ciliadē. Et ꝯſonant in hoc .lxx. qui dicunt Adā ccxxx. annorū eſſecum genuit Seth. ſed tamē i hebreo ē .cxxx. Et omittūt hebrei .c. x. annos luctus. ¶ Sed tamen redeamꝰ ab breuitatē geneſis.

Additio.

Locus i quo luxerunt eū dicit vallis lachrymarum iuxta ebrō. Ciliaſ dis mille interpretaꝭ. ꝛ vbi nos .vj. etates dicimꝰ: greci dicunt .vj. ciliades. nō ꝙ omnis etas mille habuerit annos. Quedam enim plures quedam pauciores habuit.

Concepit Eua ꝛ peperit Cain qui interpretatur poſſeſſio. rurſumqꝫ peperit Abel quod ſonat luctꝰ vł meror vel vapor: quaſi cito tranſiturus tanqꝫ nomine ꝓphetatum fuerit: quod de ipſo futurum erat: tñ ſm Joſephum interpretatur nichil hic: qꝛ nō reliqt ſemen ſuper terram. Abel fuit paſtor ꝛ Cain agricola. Cum enim eſſet malignisſimus vt etiam auaricie conſuleret ſue: primus terraꝫ incoluit.

¶ De oblatōibꝰ fratrū. Ca. xxvj.

A Gen. iiij.

Poſt multos dies obtulerunt dño munera Cain de frugibus Abel ſm Joſephum lac ꝛ primo genita agnoꝝ. Moyſes ait de adipibus eoꝝ. i. d' pinguioribꝰ gregis ēt obtulit. Credit Adā in ſpū docuiſſe filios vt offerrēt decimas deo ꝛ primitias. Et reſpexit deꝰ ad Abel ꝛ ad munera eius. ad Cain vero ꝛ ad munera eius non reſpexit: qꝛ placuit deo abel. ꝛ ꝓ iſo placuit oblatio eius qđ qūo cognitum fuerit: alia trāſlatio aperit. Inflāmauit deus ſuper abel: ꝛ ſup mūera eiꝰ. Ignis eīn de celo oblationem eius incendit: vt legitur Helie factum i carmelo ꝛ i Leuitico ſub moyſe. Munera vero Cain ex auaricia hoīs nata deo non placuerūt. Iratuſqꝫ eſt Cain et ꝯcidit vultus eius pre verecundia minorem ſibi ꝓlatum videns. Increpās ergo dñs Cain ait. Quare iratus es? Nōne ſi bñ egeris recipies ꝓmium. ſcꝫ a me: vel pro recipies, theodotio poſuit acceptabile erit munus tuū. Sin autem male: ſtatim peccatū i foribus aderit. i. ꝓſto eſt. ꝛ in voluntate ꝑ quam ingreſſus eſt ad opus. Sed tamē quia liberi es arbitrij: ſub te. id ē i poteſtate tua erit appetitus eius peccati: ꝛ dominaberis illius ſi volueris. Alia trāſlatio habet. Quare ꝯcidit vultus tuꝰ? Nonne ſi recte offeras ꝛ recte nō diuidas peccaſti? Quieſce. Ad te conuerſio eius: ꝛ tu dominaberis illius. i. in te eſt vt peccato cōuertaris. Recte obtulerat: qꝛ deo: qꝛ creaturam creatori ſed non recte diuiſerat. qꝛ ſeipſū qui melior erat oblatione obtulerat diabolo. Uel non recte diuiſit: quia meliora ſibi retinuit: ſpicas ꝓo attritas ꝛ corroſas ſecus viā dño obtulit.

A Hebre. xi.

F iij. re. xviij.

A leuitici. x.

A et ſilr. ij. paralipomenon. vij.

¶ De morte Abel. Cap. xxvij.

B Gen. iiij.

Nuidēs itaqꝫ Cain fratri ſuo dixit ad eum. Egrediamur foras in agrū: vel trāſeamus. Dicit Hieronymus: quia hoc ſuperflue in ſamaritanorum libris ꝛ noſtrorum reperitur. Non enim legitur quid dixerit ad eum. ſed itelligendum eſt ꝙ dixerat ei verba domini increpātꝭ ſcꝫ. Et tūc cōſurrexit aduerſus abel ꝛ īterfecit

Additio.

Qui receperāt pentateucū vt liberarenꝭ a feris. ſed corruperant multis addendo ſcōm numerum.

eum: ⁊ dixit dominus ad eū. Ubi eſt abel frater tuus. Non ignorando ſed increpando i properans fratricidium. Qui cum vellet occultare factum. dixit deus Uox ſanguinis fratris tui abel clamat ad me de terra. i. notoriū eſt quod feciſti: quia effuſio ſanguinis hoc indicat: nec eget accuſatore quod in euidenti eſt Inde eſt ꝙ in eccleſia quorūdam mos eſt: etiam ſi nemo accuſet pro ſanguinis effuſione ſuſpecti in loco ſacro trahunt in cauſam: quia ſanguis clamat: quod ſi negauerint: iudicio dei examinentur: ⁊ iuramento

Cain pena.

Nunc ergo maledictus eris ſuper terram vagus ⁊ profugus. Merito iſte maledicitur ⁊ non adam: quia ſciens iſte penam prime preuaricationis: inde fratricidium addidit. Timens ergo Cain ne vl' beſtie deuorarēt eū ſi egrederetur ab hominibus: vel ſi maneret cum eis occiderent eum pro peccato ſuo dānans ſe et deſperans ait. Maior eſt iniqtas mea ꝙ vt veniā merear. Omnis qui iuenerit me occidet me. Ex timore hoc dixit vel optando dixit. quaſi diceret. vtinam occidat me.

Additio. Maior eſt iniqtas mea ꝙ ſit id quo veniā merear. q. maior ſit iniquitas mea omni merito.

Dixit ꝗ ei deus. Nequaꝗ ita fiet. Non cito ſcilicet morieris ſed omnis q occiderit Cain. ſupplendū eſt. liberabit eum a timore: a labore: et miſeria Et tunc additur imperſonaliter ſeptuplum punietur. id eſt punitio fiet de eo dum viuet i pena vſꝗ ad ſeptimū lamech quod conſonat trāſlationi. lxx. Omnis qui occiderit Cain: ſeptem vindictas exoluet Tradunt quidam penam eius duraſſe vſꝗ ad ſeptimā eius generationem: quia ſeptem peccata cōmiſit. Nō recte diuiſit: fratri inuidit: doloſe egit: vocans in agrum occidit: procaciter negauit: deſperauit: penitentiam damnatus non egit. Uel omnis qui occiderit Cain ſeptuplum punietur .i. plus ꝙ ipſe Cain pro prohibitione homicidij que nondum fuerat facta Cain. Et poſuit deus ſignum in Cain: tremorem capitis: Qr fratrē ſuū q erat caput eccl'ie occiderat: vt ſic ſciret a dño punit⁹ excommunicatus: ⁊ indignus miſericordia nec interficeretur. Tūc egreſſus a facie dñi habitauit ad plagam orientalem eden id eſt deliciarū non in delicijs. ſed verſus terram deliciarum Joſephus ait: ⁊ multam peragrans terram cum vxore ſua chalmana collocat⁹ eſt in loco qui nayda nuncupatur in quo ei etiam filij nati ſunt. Hieronym⁹ tamen dicit. Non eſt terra nayda vt vulg⁹ noſtrū putat. ſed habitauit in t'ra nod id eſt inſtabilis et vagus quod ſonat nod. ⁊ dr Cain nod.

Additio. ¶ Eiectiones Cain repreſentat eccl'ia excōicādo ſāguinarios ꝑcipue cum candelis extinctis: quia ⁊ ille ⁊ iſti vitam fratrū extinxerūt.

¶ De generatiōibus Cain Capitulum. xxviij.

Gen. iiij.

Cognouit cain vxorem ſuam que peperit ei enos ⁊ fecit ciuitatem. et dixit eam Enos ex nomine filij ſui enoch. Hic patet ꝙ iam multi homines erant: ⁊ ſi non dicatur eorum generatio quos cōuocauit Cain ad vrbem faciendā: quorū auxilio eā fecit. Et ait ioſephus: qꝛ rapinis ⁊ violētia opes cōgregans: ſuos ad latrocinia inuitabat: ⁊ ſimplicitatem vite hoīm ad inuentionē et ſequalitatē ꝑmutauit mēſurarū ⁊ ponderū ⁊ ad calliditatē ⁊ corruptionē ꝑduxit Termios terre ꝓ

mus poſuit: ciuitates muniuit ſi-
ue murauit: ꝛ timẽs quos ledebat
obſecuritatẽ ſuos in vrbib⁹ colle
git. Porro enos genuit irad: qui
maniahel q̄ matuſael: q̄ lamech:
qui ſeptimus ab adam ꝛ peſſim⁹:
Prim⁹ bigamus. qui primus bigamiã introduxit. ꝛ
ſic adulterium ꝯtra legem nature
ꝛ dei decretum ꝯmiſit. In prima
enim creatiõe vnica vnico facta ẽ
mulier: ꝛ deus per os ade decre-
uerat. Erunt duo in carne vna.
Accepitq; duas vxores adam et
ſellam. Genuitq; ada iabel: q̄ adi-
uenit portatilia paſtorum tento-
ria ad mutanda paſcua: ꝛ greges
ordinauit: ꝛ characteribus diſtin
xit: ſeparauitq; ſm genera greges
ouiu; a gregibus hedorum: ꝛ ſm
qualitatem vt vnicolores a grege
ſparſi velleris: ꝛ ſm etatem vt an-
niculos a maturioribus ꝛ cõmiſſu
ras certis temporibus faciendas
intellexit. Nomen fratris eius tu
Muſices inuentor. bal: pater canentium in cithara ꝛ
organo. Non inſtrumentorum q̄-
dem que longe poſt inuenta fue-
runt: ſed inuentor fuit muſice. i. cõ
ſonantiarum vt labor paſtoralis
quaſi in delitias verteretur. Et q̄r
audierat adam ꝓphetaſſe de duo-
bus iudicijs: ne periret ars inuen
ta ſcripſit eam in duab⁹ columnis
in qualibet tota; vt dicit ioſeph⁹:
vna marmorea: altera latericia:
quarũ altera non dilueretur dilu-
uio. altera non ſolueretur incẽdio
Marmoream dicit ioſeph⁹ adhuc
Prim⁹ metalloꝝ opifex. eſſe in terra ſyrica. ¶ Sella genu
it tubalcaim: q̄ ferrareã artem pri
mus inuenit res bellicas pruden-
ter exercuit: ſculpturas operũ in
metallis in libidinem oculorũ fa-
bricauit. Quo fabricãte tubal de
quo dictũ eſt ſono metallorũ dele
ctatus ex ponderib⁹ eoꝝ ꝓportio
nes ꝛ ꝯſonantias eoꝝ q̄ ex eis na-
ſcuntur excogitauit: quã inuẽtio-
nem greci pythagore attribuunt
fabuloſe: ſicut et ex ope fruticum
excogitauit operari. i. ſculpere in
metallis. Cũ enim frutices incen
diſſet in paſcuis: vene metalloꝝ;
fluxerunt in riuulos: ꝛ ſublate la-
mine figuras locoꝝ in quib⁹ iacue
rant referebant. Soror vero tubal
caim: noema: que inuenit artẽ va-
rie texture. Lamech aũt ſm ioſe- De lamech.
phum res diuinas ſapiẽter ſciẽs:
videns Cain communi pene ſub-
iacere: ſibi vero deberi maiorem
penam: predixit hoc mulierib⁹ ſu-
is ſic: quoniã occidi virum in vul-
nus meum: ꝛ adoleſcẽtem in liuo-
rem meum: ſeptuplum dabitur vltio
de Cain. de lamech vero ſeptua
gies ſepties. Lamech vero vir ſa-
gittarius diu viuendo caliginem
oculorum incurrit: ꝛ habens ado-
leſcentem ducẽ dum exerceret ve- Caim occidit' de lamech
nationem ꝓ dilectione tantũ ꝛ vſu
pelliũ [quia non erat vſus carniũ
ante diluuiũ] caſu iterfecit Cain:
inter frutecta: eſtimãs feram: quẽ
quia ad indicium iuuenis dirigẽs
ſagittam interfecit. Et cum expi-
retur q̄ hominem ſcʒ Cain inter-
feciſſet/irat⁹ illi cum arcu ad mor
tem verberauit eum. Occiderat
ergo Cain in vulnere adoleſcen-
tem i liuore vulneris. Vel vtrũq;
occiderat in vulnus ꝛ liuorem ſu-
um. i. in damnationem ſuam. Et
ideo cum peccatum Cain punitũ
eẽt ſeptuplum vt diximus ſuũ pu
nitu; eſt ſeptuagies ſepties. i. lxx.
anime ꝛ ſeptem egreſſe de lamech
in diluuio perierunt. Vel hoc nu-
mero maioritatem pene tantum
notat. Hebreus ait. Mulieres ſue
ſepe male tractabant eum Unde
ipſe iratus dicebat eis ſe pati hoc
pro duplici homicidio quod ege-
rat: tamen terrebat eas ſubdendo
penam. q. d. Cur me vultis interfi
cere? Graui⁹ punietur qui me in-
terficiet q̄ qui Cain.

¶ De Seth ꝛ eius generatione. Cap. xxix.

D
Geñ.iiij.

Ognouit quo q adam adhuc vxorem ſuam q̄ peperit filium ⁊ vocauit eum ſeth. Dicit ſtrabus poſt mortem abel vouiſſe adam non vltra vxorē ſuā ſe cogniturum: ſed deo iubēte per angelū fregit votum/ vt dei filius de eo naſceret. Tamē ioſephꝰ dicit: q abel extincto ⁊ Cain effugato: adam d̄ procreatiōe filiorum cogitabat. et vehemēter eū generationis amor augebat. hanc cogitationem propagationis potuit vocare ſtrabus preceptum dñi q iuſſerat Creſcite ⁊ multiplicamini. Sed ⁊ ſeth natus eſt filius quem vocauit enos: qđ ſonat homo vel vir quaſi rationalis ⁊ fortis: q primus cepit inuocare nomē dñi Forte inuenit verba deprecatoria ad inuocandum deum. Sz pleriq hebreorum arbitrantur q imagines ad honorē dei ex cogitauerat et errāt. Vel forte ad excitādam pigriciam memorie dei effigiauit dñm vt modo fit in eccleſia.

Additio. Legitur adam .xxx. habuiſſe filios ⁊ totidē filias p̄ter cain et abel.

Epilogum interſerit. Capłm .xxx.

A
Geñ.v.

Ic eſt liber generationis ade. Repetit de generatione ade: vt integrum ordinem genealogiarum proſequatur. Vñ quidam incipiūt ab adam primā etatē Alij a ſeth: qbus aſſētit methodius. ⁊ ideo hoc dicit: q de abel nullus natus eſt: ⁊ generatio Cain tota perijt in diluuio Vixit adā .cxxx. annis: ⁊ genuit ſeth ad imaginē et ſimilitudinē ſuam: ipſe ad imaginē dei: reliqui ad imaginem eius ade: qđ fere idē eſt. Vel potius mortalis mortales Unde qualis terrenus tales et terreni Forte moyſes .c. annos luctꝰ ade p̄termiſit: q vt diximus .lxx. ⁊ methodius ⁊ ioſephus .ccxxx. annos eum fuiſſe ſcribūt cū genuit ſeth Iſte genuit enos: qui cainam: qui malaleel: q iareth: q enoch q matuſalē: q lamech: q noe. Sicut ergo in generatione Cain ſeptimus ſcz lamech fuit peſſimus: ita in generatione ſeth ſeptimus. ſ. enoc fuit optimus. Et tranſtulit illū deus in paradiſum voluptatis ad tp̄s: vt in fine tempoꝶ cū helia conuertat corda patrū in filios. Iudei tamen cauſam huius tranſlationis attribuunt potius ſeptenario q̄z ſanctitati eius quia plures legūtur ſanctiores eo: quorū nullus tranſlatus eſt In tātum enim aiūt deū omnia ſub ſeptenario diſpoſuiſſe q etiam dicunt eum ſeptem celos creaſſe: ⁊ cuiq nomen ſuū datū: ⁊ ſeptem terras quas dauid fundamenta montiū vocat De annis matuſalem diuerſe ſunt opiniōes Scđm computationem .lxx. vixit annos .xiiij. poſt diluuium: ſed nō legitur fuiſſe in arca nec tranſlatꝰ vt enoch. Quidam dicunt q mortuꝰ fuerit ante diluuiū ſex annis. Hieronymus aſſerit q eodem anno in quo fuit diluuium mortuus eſt. quod etiā diligens cōputatio annoꝶ eius ſm geneſim manifeſtat. Tamen oēs in numero annorum vite eius conueniunt: q vixit annis nongētis ſexaginta nouem Porro noe fuit decimꝰ ab adā in quo prima etas terminata eſt: ita q ⁊ ipſe fuerit in ea. Huius etatis ānos .lxx. ponūt duo milia. cclxiij alij .lxiiij. Hieronymus nō plene duo milia. Methodiꝰ duo milia. Ipſe tamē p ciliades ſecula diſpo-

De enoch

B
Malachie. iiij.

Additio. Enoch quaſdā līras inuenit et quoſdaz libros ſcripſit ſub quo adā intelligitur mortuus.

De matuſale.

nit:nec apponit annos ſi ſupſint ⁊
ideo nihil certum de numero an-
norum tradidit.

A

Gen. vi.

¶ De cauſa diluuij. Cap.xxxi.

Ⅿ De vero cum
quingẽtoꝝ eẽt ãnoꝝ
genuit ſem.cham ⁊ ia
phet Moyſes dictu-
rus de diluuio premiſit cauſã eius
dicẽs. Cũ cepiſſent homines mul
tiplicari ſuꝑ terrã:videſt filij dei
.i.ſeth religioſi filias hoiꝫ.i.ď ſtir
pe Cain:⁊ victi ꝯcupiſcẽtia acce-
perũt eas vxores:⁊ nati ſunt inde
gigãtes. Tẽpus quidẽ qñ factum
fuerit hoc vtrũ ſub noe vel añ: vel
multũ vel parũ añ nõ determinat.
¶ Joſephus aũt dicit ꝙ vſqꝫ ad ſe
ptimã generationẽ boni ꝑmãſe-
rũt filij ſeth. Poſt ad mala ꝓgreſ
ſi ſunt recedentes a ſolẽnitatibus
paternis:⁊ ob hoc ꝯtra ſe deum ir
De gigantibus. ritauerunt. Nam multi angeli dei
.i.filij ſeth.[id eſt q ſupra filii dei]
cũ mulieribus coeũtes iniurioſos
filios genuerunt:qui ꝓpter ꝯfidẽ-
tiã fortitudinis gigãtes a grecis
dicti ſunt. ¶ Methodius cauſã
diluuij hoim ſcꝫ peccata diffuſius
exequitur dicẽs: qꝛ quingẽteſimo
anno ꝑme ciliadis. id eſt poſt pri-
mã ciliadem filij Cain abutebant
vxoribus fratrũ ſuorũ nimijs for
nicationibꝰ. Sexcẽteſimo vero an
no mulieres in veſaniã verſe ſuꝑ-
greſſe viris abutebãtur Mortuo
adã:ſeth ſeparauit cognationem
ſuã a cognatione Cain:qui redie
rat ad natale ſolũ Nam ⁊ pater vi
uens ꝓhibuerat ne ꝯmiſcerentur:
⁊ habitauit ſeth in iordan in quo-
dã mõte proximo paradiſo Cain
habitauit in cãpo vbi fratrẽ occi-
derat. Quingenteſimo anno ſcđe
ciliadis exarſerunt homines in al
terutrũ coeũtes. Septingẽteſimo
anno ſcđe ciliadis filij ſeth concu
pierũt filias Cain ⁊ inde orti ſunt
gigãtes. Et incepta tertia ciliade
inũdauit diluui
um Sic ordinat
methodiꝰ. Po-
tuit etiaꝫ eſſe vt
incubi demones

Additio.
Hãc opiniones
alibi dãnat au-
guſtinus.

genuiſſent gigantes a magnitudi
ne corporum denominatos. ſic di-
ctos ageos qđ eſt terra:quia incu-
bi vel demones ſolent in nocte op
primere mulieres. ſed etiam imani
tati corporum reſpõdebat imani-
tas animoruꝫ Poſt diluuiũ tamẽ
nati ſunt alij gigantes in hebron:
⁊ poſt fuerũt i tham ciuitate egy-
pti:a qua ⁊ titanes dicti ſunt: de
quorũ ſtirpe fuit enachi cuiꝰ filij
habitauerunt in hebron. de q̄bus
ortus ẽ golias ⁊ quidã alij ¶ Ira
tuſqꝫ deus peccatis hominũ dixit
Penitet me feciſſe hominẽ. q.d.
Faciam qđ ſolet facere homo pe-
nitẽs opis ſui:delet eñ qđ fecerat
Et eſt ſenſus. Delebo hominem
quẽ fecerã. Non enim ꝑmanebit
ſpũs meus. id eſt indignatio mea
in homine in eternũ qꝛ caro eſt.q. Nota:
d. Non puniã eum eternaliter vt
diabolum quia fragilis eſt: ſꝫ hic
reddã qđ meretur. Et tamen ꝓus
q̄ꝫ diſperdam eum:dabo ei tẽpus
penitudinis ſi voluerit:erũtqꝫ di-
es illius ad penitendũ ſcꝫ.cxx.an-
norũ. Non enim intelligendũ eſt
de ſpũ hominis. ſꝫ de dei indigna
tione. Nec eſt terminꝰ iſte huma-
ne vite poſt diluuium:cuꝫ poſt di
luuium inueniatur homo ampliꝰ
vixiſſe. Et dixit dominꝰ hoc ante
annos.xx.q̄ꝫ inciperet fieri arca vt
dicit Hieronymꝰ:q̄ facta legitur.
c.annis Vel ſm ſtrabum eo anno
dixit quo cepit arca fieri. Sꝫ quia
in malicia perſeuerauerunt ante
prefixum tempus ſcilicet centeſi-
mo anno deleti ſunt Tamen io-
ſephus dicit hunc terminum vite
hominũ ſtatutũ. Qꝫ autem dicit
deꝰ tactꝰ dolore cordis intrinſecꝰ:
forte nihil aliud eſt q̄ꝫ ꝙ hoies late
bat quãtitas diuine offẽſe. Ut an

tropoſpatos ē. ſcilicet humana ꝑ paſſio quando attribuitur deo qđ hominis eſt.

¶ De arca Noe. et quomodo domin⁹ locutus eſt noe. Capitulum.xxxj.

B Geñ.vj.

Noe vero erat perfectus ī generationibus ſuis: quaſi non illius perfectiõis que eſt in patria: ſed ſecundum modũ generationis ſue ſcilicet terrene: Et dixit dominus ad noe. Finis vniuerſe carnis venit coram me ꝑter eos qui in arca erunt ſaluãdi: diſperdam eos cum terra. cum fertilitate terre. Tradũt quoq; vigorem terre ⁊ fecunditatem longe inferiorem eſſe poſt diluuium ꝙ ante: vnde eſus carnium homini conceſſus eſt cum antea fructibus terre victitaret. Fecit noe iuxta preceptum domini arcaꝫ de lignis leuigatis .i. politis: vel quadratis Alia littera: vel bituminatis longitudine.ccc.cubitorum.latitudine.l.altitudine.xxx.ad moduꝫ ſcilicet humani corporis: in quo longitudo ſexies eſt maior latitudīe: ⁊ decies maior altitudine. Eſt autem lõgitudo a planta vſq; ad verticem Eſt latitudo a crate lateris ad cratem. Altitudo a dorſo vſq; ad ventrem. Quod tamen multi de corpore chriſti tantum dictum eſſe volunt: q2 ſic legitur ī Iſidoro qui humani corporis inſtar oſtendit in quo chriſt⁹ apparuit. Fuit ergo hec arca ī fũdamento q̃drata ſ3 ī forma altera pte lõgiori ab ãgulis in arctum cõſcendẽs donec in cubito ſũmitas ei⁹ ꝑficeref.

Additio. Quaſi agricole locutus ē domin⁹ vt faceret ſcilicet naueꝫ inſtar arconij. id eſt ad conum tẽdentis vel forte ab arcẽdo quia vndiq; clauſa:

Bitumine intus ⁊ extra linita eſt: qđ eſt glutẽ feruentiſſimũ quo ligna linita nõ diſſoluunf aliqua vi vel arte: nec materia vel maceria bituminata ſolui poteſt ſine menſtruo mulieris In lacubus iudee ſupnatans colligitur. In ſyria lim⁹ eſt a terra eſtuans. Facta ſunt in ea cenacula ⁊ triſtega id eſt diſtinctiões dicte a trica Dicit alia tranſlatio bicamerata et tricamerata. Habuit eñ quinq; cameras: q̃s Auguſtinus etiam ꝑter ſentinã dicit ibi fuiſſe. dicẽs ſuper tabulatũ ſentine fuiſſe bicameratã. Vna eni camerarũ erat ſtercoraria alia apothecaria: et ſup hãc mãſionem erat alia tricamerata. Laterales camere erãt vna imitium: altera mitiuꝫ animalium: media hominũ ⁊ auiũ Nota. Auguſtin⁹

Additio. Q; dicitur arca habuiſſe.xxx cubitos ī altuꝫ in corpore ei⁹ itelligenduꝫ eſt. id eſt a fundo vſq; ad tabulatuꝫ Impoſſibile eſt eſſet operturaꝫ ei⁹ nõ plus aſcẽdiſſe: ⁊ tigna xxx.cubitoꝝ tm̃ operire longitudinem ⁊ latitudinem

Et habuit hoſtiũ vbi bicamerata ⁊ tricamerata īgrebãtur. ¶ Alij vero has q̃nq; cameras ī altitudine ſola diſponunt inferiorem que et ſentina ſtercorariam dicentes. Scđam ſupra illam apothecariã. Tertiaꝫ immitium alalium ⁊ ſerpentum ⁊ vbi he iunguntur oſtiũ ponunt. Quartã mitium animaliũ. Supremã hominum ⁊ auiuꝫ. ¶ Ioſephus tamen dicit arcam quattuor cameras habenteꝫ forte ſtercorariã vel ſentinã non includens Fecit in ea noe feneſtrã quã hebrei cryſtallinam fuiſſe tradũt: que in hebreo vocaf meridianũ. a ſymmacho diluculũ Dicit raban⁹ cubitos arce fuiſſe geometricos alioquin tanta capere nõ valeret. Continet enim cubitus geometri

eus ſex noſtros vel nouē. Proprie enim cubitus pedem ⁊ dimidium habet.

¶ De ingreſſu ī arcā. Ca. xxxiij.

A Gen. vij. Perfecta igitur arca dixit domin⁹ ad noe. Ingredieris arcā tu ⁊ filij tui vxor tua ⁊ vxores filiorum tuorum. In his octo reſeruatum eſt ſeminariū generis humani. Et ſeorſum viros: ſeorſum mulieres nominauit dominus cum de ingreſſu loqueref. Ac ſi diceret.

Tēpore afflictionis vacanduꝫ eſt ab amplexibus mulierum: Et ex cūctꝭ animantibus vniuerſe carnis bina induces in

Additio. vxor noe phuarphara: vxor ſem parphia vxor Chā cathaflua: vxor iaphet fliua.

arcam id eſt combinata. id eſt maſculum ⁊ feminam. De immūdis enim animalibus fuerunt ibi tantum duo ſcd̄m genus ſuum de mūdis vero ſeptem. Immunda vero vocat ea moyſes ſcd̄ꝫ tempus ſuū que ſcilicet lex moſaica vocat immunda. Vel tunc dicta ſunt imunda: que etiaꝫ tunc naturaliter eſui hoim nō erant apta Ideo dixi naturaliter: quia nulla adhuc ad edēdum cōceſſa. Tolleſq; tecū ex omnibus que mandi poſſunt: vt ſint tam tibi q̄ illis in eſcam. ¶ Si q̄ritur vtrum de minutis vel imundis animantibus aliqua introducta ſunt ad hunc numerum. Dicit Aug⁹ ꝙ que non generantur de coitu: non fuit neceſſe eſſe in arca que ſcilicet de puluere vt pulices: vel de humoribus vel corruptionibus naſcuntur. Q̄ꝫ autem ex coitu generatiua tantum introducta ſint innuitur cum addit. ſecunduꝫ genus ſuum vel in genere ſuo.

Nō ¶ Queritur etiā ſi ſine tranſgreſſione mandati ibi aliqua fuerunt incluſa: que neceſſitas eorum alendorum que veſcuntur carnibus coegiſſet includi. Dicit Aug⁹ poſſe eſſe preter carnes alimenta communia: maxime cum ea que carnibus veſcuntur fico ⁊ caſtanea veſci poſſint: precipue cum omnib⁹ veſci cogat fames. Forte nonduꝫ etiam animalia carnibus veſcebātur: ſicut nec homies. Fecitq; noe cūcta q̄ ſibi dn̄s p̄ceperat. Sexcenteſimo anno vite ſue ingreſſus eſt noe in arcaꝫ cum omnibus que dixerat ei domin⁹: que ⁊ nutu diuinoꝛ angeloꝛū miniſterio adducta ſunt menſe ſecūdo die. xvij. qui ab hebreis niſan dicit: a latinis maius: a macedonibus dion. Moyſes autē in legitimis niſan. i. aprilem primum menſem cōſtituit ſecundū ioſephum In contractib⁹ vero. i. in mercibus faciendis ⁊ in alia gubernatione ſeculi temporū decreta ⁊ vſualem ordinem menſium ſeruauit. ¶ Dicit ioſeph⁹ ꝙ ab adam vſq; ad hoc tēpus fuerūt anni duo milia. ſexcenti. lvj. quod in ſacris litteris cōſcriptum ē ⁊ integritate ſignatum eſt.

(Margin, left column: Nō beside "tam tibi q̄ illis in eſcam"; right column: D Gen. vi. beside "Sexcenteſimo"; Nota. beside "ſium ſeruauit")

¶ De inundatione et catacliſmo. Caplm. xxxiiij.

A Gen. vij. Ingreſſo noe ī arcam rupti ſunt fontes abyſſi. id eſt aque que ſunt in viſceribus terre: et cataracte celi. id eſt feneſtre aperte ſunt. id eſt nubes Cataracte proprie ſunt meat⁹ nili fluuij cum nilus per ſeptem oſtia ſeparatur: vel loca eiuſdem que catadupla dicuntur. Abuſiue quilibet aquaruꝫ meatus dicuntur inſtiales. id eſt cataracte. Et pluit ſuper terram. xl. diebus ⁊ noctibus. ⁊ eleuata arca in ſublime ferebatur: ⁊ ſuper omnes montes excreuit aqua altior cubitis. xv. vt ablueret ſordes aeris. vſq; quo aſcenderant opera hominum. Vſq; ad

eundem locum aſcendet ignis iu-
dicij ob aeris purgationem. Sed
non videntur opera hominum tã
tum aſcendere potuiſſe: cum olym
pus vſq; ad liquidum aera vadat:
ſuper quem littere inſcripte ĩ pul-
uere per annum reperte ſunt ſtetiſ
ſe immobiles: quia vẽti delere nõ
poterãt propter altitudinem mõ-
tium vbi pro nimia aeris raritate
nec etiam aues viuere queunt: nec
philoſophi aſcendentes abſq; ſpõ
gijs plenis aqua aliquantulũ ibi
manere potuerunt: quas naribus
apponentes craſſiorẽ inde aerem
attrahebant Sed ſunt qui putant
altitudinem montiũ tunc non fuiſ
ſe tantam quanta nunc eſt. vel. for
taſſe in ſublimibus ſacrificantes
ignem accendebant: cuius vapor
⁊ fauille multum aſcendere potue
runt: ⁊ aera maculare. ❡ Et cum
intraſſet noe clauſit oſtium deus:
⁊ bituminauit exterius: ⁊ mortua
eſt omnis anima viuens ſuper ter
ram: ⁊ obtinuerũt aque terras ita
exaltate. cl. diebus ab illa ſcilicet
die qua igreſſus eſt noe. Poſt di-
es. cl. ceperunt aque minui menſe.
vij. ita q̃. xxvij. die menſis requie-
uit arca ſuper mõtes armenie. Il
lic arce reliquias vſq; nunc proui-
ciales oſtendunt. Huius diluuij
⁊ arce vt ait ioſephus: memoriaz
faciunt etiaz qui barbarorũ hiſto
rias cõſcripſerũt De qua beroſus
chaldeus ſic ait. Dicitur nauis ei⁹
que in armeniam venit circa mon
tem cordicum adhuc aliqua pars
eſſe ⁊ quoddaz bitumẽ exinde tol
li: quo maxime homines ad expia
tionem vtuntur. Meminit eiuſdẽ
Hieronymus egyptius qui anti-
quitatem conſcripſit. Manaſſes
damaſcenus de eiſdem ſic ait. Eſt
ſuper numidiaz excelſus mons in
armenia qui baris appellatur: in
quo multos confugientes: ſermo
eſt diluuij tẽpore liberatos: ⁊ quẽ
q̃ in arca ſimul deuectum. ❡ De-
cimo tandem menſe prima die mẽ
ſis apparuerũt cacumina mõtiũ.
❡ Cumq; tranſiſſent. xl. dies ape-
ruit noe feneſtram ⁊ emiſit coruũ
qui non reuertebatur. forte inter-
ceptus aquis: vł inueniens ſupna
tans cadauer in aquis eſt illectus
eo Tamen ioſephus ait q̃ cuncta
repperiens inundãtia regreſſus eſt
ad noe Emiſitq; poſt eum colum-
bam que cum nõ inueniſſet vbi re
quieſceret pes eius reuerſa eſt ad
noe. Sed nõne cacumina montiũ
iam erant nudata Forte nondum
ſiccata: ⁊ ſic in palude requieſcere
non potuit ſicut nec in aqua. Uel
per recapitulationez prius poteſt
intelligi factum: ⁊ poſtea dictum.
Poſt dies ſeptem iterũ emiſit eã
que veſpere rediit ferens ramum
oliue virentem Poſt alios ſeptez
emiſit eam que non eſt vltra reuer
ſa ad euz. Igitur ſexcenteſimo pri
mo anno vite noe primo mẽſe: pri
ma die menſis aperuit noe tectuz
arce: ⁊ vidit q̃ exiccata eſſet terre
ſuperficies ſed egrediendi expe-
ctabat domini preceptum.

❡ De egreſſione noe ⁊ Iri-
de. Capitulum. xxxv.

Menſe ſecũdo.
xxvij. die menſis dixit
domin⁹ ad noe. Egre
dere de arca tu ⁊ vxor
tua filij tui ⁊ vxores filiorum tuo
rum. Coniunctim iubentur exire
qui disiunctim intrauerant. Acſi
diceret eis Nunc rediit temp⁹ am
plectendi vt multiplicemini ſuper
terraz. Mox enim ſubiunxit. Cre
ſcite ⁊ multiplicamini. Et egreſ-
ſus eſt noe cuz vniuerſis que erãt
cuz eo eadẽ die qua ingreſſus fue
rat reuoluto anno Ingreſſus enĩ
fuerat. xvij luna menſis ſecundi li
cet habeat alia tranſlatio. xxvij. et
egreſſus eſt. xxviij luna: quia quo
ta eſt luna hodie ſi vndeciz addas:
tanta erit eodem die reuoluto an-

Nota.
Qñ clauſũ eſt oſtium.

A
Gñ.viij.

B
Geñ.viij.

no. ſi hodie prima: eadē die ſequē-ti anno .xij. Nec te moueat ꝙ di-xi egreſſum .xxviij. luna cum liber dicat .xxvij. Potuit enī eſſe ꝙ ve ſpera ſeptie diei ⁊ .xxvij. lune egreſ ſus ſit tam imminente .xxviij. Me dia vero tempora quolibet nomie extremorum ſepe nominantur vt cum dominus crucifixus fuit iter tertiam ⁊ ſextam: quidem euange liſta dicit hora tertia: alius ſexta. Vel potius ſecundum nomina ſe ptem dierum: ſi in tertia feria eſt luna .xxvij. reuoluto anno in eadē tertia feria erit luna .xxviij. q2 com potus dierum per vnam diem de ſcendit in martilogio. Verbi gra-tia. Kalende ianuarij ſunt in do-minica die. ⁊ luna .vij. reuoluto an no in kalendis ianuarij reiterata luna erit .xviij. ſed kalende erūt ſe cunda feria. Ergo dominica die ante kalendas erit luna .xvij. ⁊ ſic a dominica in dominicam reuolu to anno nō adduntur lune niſi de-cem. ſed a kalendis in kalēdas vn decim. ¶ Et edificauit noe alta-re domino: ⁊ de mundis animan-tibus ſeptimum obtulit domino. Ideo enim iuſſerat dominus ſe-ptem ſecundum genus ſuū indu-ci: vt ſeptimo oblato: ſex ſuffice-rent propagationi Locum autem quo egreſſi ſunt. armenij egreſſo-rium vocant. Filij vero noe dixe-runt thānon. id eſt octo pro nume ro egreſſorum. Ob hoc quoqꝫ vt quidam tradunt: noe fecit altare de .viij. lapidibus. Et odoratus eſt dominus odorem ſuauitatis: ⁊ ait ad noe Non vltra maledicam omni terre propter homines quia proni ſunt ad malū. Tempus au tem ſementis ⁊ meſſis ⁊ frigus et eſtus: nox ⁊ dies non requieſcent. Forte nondum ita plene diſtincta erant .iiij. tempora quia nec vſqꝫ ad diluuiū aque fuerant collecte in nubes. Et benedixit eis domi-nus dicens. Creſcite ⁊ multiplica mini: et ſit timor veſter ſuper cun-cta animantia terre. Hoc di-ctum eſt eis in ſolaciū. ne pau ci homies a plu rib9 beſtijs op-primi timerent.

De mūdis vij. i greſſa. ſignt. vij. dōa. ſ. ſ. q̄ p fect9 hr̄e dꝫ

D Gen̄. viij.

A Gen̄. ix.

Additio. Eſus carnium ante diluuium non erat ſꝫ poſt ſtatim conceſ-ſus eſt.

Quaſi deus diceret. olera viren-tia prius dederam in cibum: nunc trado vobis animantia. excepto ꝙ carnem cū ſanguine non come detis. id eſt animal ſuffocatum. Et prohibuit eis deus homicidi-um fieri quia maxime timebāt ne dominus iterum aquas diluuij in undaret ſuper terram. et noe quo-tidie orabat ne hoc fieret: vt ioſe-phus refert: pepigit eis deus ꝙ vltra non fieret diluuium et in ſignum federis huius poſuit ar cum ſuum in nu bibus. Et eſt ſi gnum duorum iudiciorum. iudicij per aquam p̄-teriti ne timeatur: et futuri per ignem vt expectetur. Inde eſt ꝙ duos habet colores. ceruleum quiꝫ eſt aqueus: et eſt exterior quia pre terijt: et rubeum qui eſt igneus qui eſt interior quia futurus eſt ignis. Et tradunt ſancti ꝙ .xl. an-nis ante iudicium non videbitur arcus. quod etiam naturaliter oſtendet deſiccationem aeris iam inceptam.

Additio. Ne timeant im bres datus eſt i nubibus obſes

De iride. ſeu arcu.

¶ De ebrietate noe et maledictione cham. Capitulum .xxxvj.

CEpit noe exerce-re terram ⁊ plātauit vi neā: labru-ſcas natu-rales per cultum ad vſum vinee trahens: bibenſqꝫ

D Gen̄. ix.

vinum: ſed ignorans vim ei⁹ inebriat⁹ eſt. Et dormiēs nudat⁹ ē i tabernaculo ſuo Nudatio eñ femorum ſequitur ebrietatem. ſicut libido ſacietatem. Sed cum cham verenda patris vidiſſet nudata: irridens nunciauit hoc fratribus. Sed illi pallium imponētes humeris: ⁊ euntes retrorſum ne viderent. operuerunt patris verēda. Patet q̄ nōdū homines vtebātur femoralib⁹.

Additio.
Semiramis fuit mulier q̄ primo adinuenit brachas ⁊ vſus earum.

Euigilans noe cū didiciſſet q̄d fecerat fili⁹ ſu⁹ minor ait Maledictus chanaan puer ſeruus erit fratribus ſuis.

¶ Sed queritur quō cham dicit minor filius cum eſſet medi⁹ natu. Poteſt dici minor.i.indignior vł forte minor ſtatura. Vł de iaphet dicitur qui cum minor eſſet tamen prudētior fuit cham maiore. Maledixit aūt non filio ſed filio filij: q̄ ſciebat in ſpū filium non ſeruiturum fratribus: ſed ſemen eius: nec omnes ꝺ ſemine: ſꝫ eos qui de chanaan dſcēderāt Peccata q̄dē patrum ſepe vindicantur in filios temporaliter. Et eſt ſēſus ſic. Nō leteris de filio tuo ſicut nec ego de te. Et addidit. Benedictus dominus deus ſem: ſit chanaan ſeruus
Prophetia noe. eius Prophetia eſt: q̄ preuidit ī filijs ſem cultum ⁊ nomē vni⁹ dei permanſuruꝫ. Et iterum. Dilatet deus iaphet ⁊ habitet in tabernaculis ſem: ſitq̄ʒ chanaan ſeru⁹ ei⁹. Et hec ꝓphetia eſt Gentes enim q̄ de iaphet dilatate ſunt numero: deo auctore ⁊ cultu deorū deo pmittente poſt inſerte ſunt trunco
Trūco oliue.i.vnitati eccleſie. oliue. Et impleti ſunt dies noe. dcccccl. anni et mortuus eſt Dicit autem ioſephus q̄ nemo putet falſa que de antiquorum longeuitate ſcripta ſunt: quia propter virtutes ⁊ glorioſas vtilitates quas iugiter perſcrutabantur id eſt aſtronomiam ⁊ geometriam deus eis ampliora viuendi ſpacia condonauit que aliter diſcere non potuiſſēt: niſi ſexcētos viuerent annos Per tot eñ annorum curricula magnus annus impletur.

Additio.
Magnus ann⁹ cōpletur reuerſis planetis omnibus ad loca ſue creationis.

¶ De diſperſione filiorum noe ⁊ nemroth. Cap.xxxvij.

Redit moyſes ad principium genealogie noe dicens. He ſunt generaiones filio- A Geñ.x.
rum noe: ⁊ incipit a iaphet minori vt vltimo loco ponatur ſem: cuius ſucceſſionem texere intendit. Texuntur autē ex eis.lxx.due generationes quindecim de iaphet. xxx.ꝺ cham.xxvij.de ſem. Hi tres diſſeminati ſunt in tribus partib⁹ orbis ſcdm aliquinū Sem aſiam. cham africaꝫ.iaphet europam ſortitus eſt Vel expreſſius dicitur ſꝫ ioſephum. Filij iaphet tenuerunt ſeptētrionalem regionem: a tauro ⁊ amano montibus ſicilie ⁊ ſyrie vſq̄ʒ ad fluuium thanaym: ī europa vero vſq̄ʒ ad gadira. Filij vero cham a prouincia ſyria ⁊ amano ⁊ libano montibus cūctas terras obtinuerunt quecunq̄ʒ ad mare ſunt poſite: apprehendentes etiam eas que vſq̄ʒ ad oceanum ſunt. et proprias facientes appellationes. Filij vero Sem vſq̄ʒ ad oceanum ſeorſum habitant aſiam: ab eufrate facientes initium. Generationi ſem inſiſtemus: alias trāſeuntes: hoc tantum addentes q̄ chus dicitur filius cham ⁊ filius chus nemroth q̄ cepit primus potēs eſſe ī terra: ⁊ robuſt⁹ venator hoim corā

Additio.
Caldei ignem adorabant ⁊ co

De nem-roth gigā-te.

Corā dño .i. ꝯtra dñz .i. para. i.

domino. id ē ex-tinctor et oppſ-ſor amore domi-nādi: ⁊ cogebat homines ignez adorare. Ad hᵒ exijt prouerbiū ad dicenduz de aliquo ꝙ fortis ſit ⁊ malus qua-ſi nemroth ro-buſtus venator coram domino Hoc ideo dixi-mus q2 metho-dius dicit hunc fuiſſe ꝺ filys hi-ron filij ſem.

Quare vero p̄-mus ceperit do-minari: oſten-dit agēs de quo-dā filio noe. de q̄ non egit moy-ſes ſic dicens.

gebāt alios idē facere comburē-tes alia idola. Sacerdotes ve-ro canopi hᵒ au-dientes ꝙ ma-gnū idolum in honore belli for-mauerāt. remo-uentes coronaz aureaz appoſu-erunt vas fictile ad moduz coro-ne perforatum foraminibus ce-ra obturatis. Veniētes chal-dei appoſuerūt ignē et liquefa-cta cera aqua ꝺ-fluens que erat in corona extin-xit ignem ⁊ pre-ualuerunt cano-pi idola.

Centeſimo an-no tertie ciliadis natus eſt noe fi-lius in ſimilitudinem eius. et di-xit eum ionithum. Trecenteſimo anno dedit noe donationes fi-lio ſuo ionitho ⁊ dimiſit eum ī terram ethan. et intrauit eam ionithꝰ vſq₃ ad mare orientis: quod dicitur e-lioſchora .i. ſolꝭ regio hic acce-pit a domio do-num ſapientie: et inuenit aſtro-nomiā Ad quā veniēs nēroth. gigas .x. cubitorum eruditus eſt ab eo ⁊ accepit ab eo conſilium in quibus locis regnare cepiſſet. Io-nithus iſte futuros quoſdam euē-tus p̄uidit ⁊ maxime de ortu. iiij. regnorum et occaſu eorum p ſuc-ceſſionem. Quam etiam plane p-phauit daniel Et predixit diſcipu-lo ſuo nemroth: ꝙ primi regnarē de cham de quo belus deſcendit: ⁊ poſt de ſem medi ⁊ perſe ⁊ greci: poſt de iaphet romani. A quo re-diens nemroth accēſus amore do-minandi ſollicitauit genus ſuum de ſem: vt imperaret alys quaſi p̄-mogenitus ſed noluerunt. ⁊ ideo tranſiuit ad cham qui adquieuit ⁊ regnauit inter eos in babylone: ⁊ exinde dictus eſt de filijs chā Sz ſi vere fuit de filijs cham tunc nul-la eſt q̄ſtio quare inter eos regna-uerit. Huius exēplo cepit regna-re iectan vel ietram vel viam ſup filios ſem: ſufene vel ſuſtene ſuper filios iaphet. ¶ Narrat autē phi-lo iudeus: vel vt aly volunt genti-lis philoſophus in libro queſtio-num ſuper geneſim: ꝙ ex tribus fi-lijs noe adhuc ipſo viuēte ſunt na-ti .xxiiij. milia virorum: ⁊ .c. extra mulieres et paruulos hn̄tes tres ſuper ſe duces quos prediximus. Nota.

Additio. Obicitur ſm methodium de ionitho: q2 non genuerat eum noe ante diluui-um: q2 nō fuit ī arca cū ñ fuerit mortuus añ: q2 poſt īſtruxit nē-roth: ſic poſt di-luuiū. Forte nō ē vera ratio me-thody.

De turre babylon.
Ca. xxxviij.

Post obitū ne-ro noe mouētes pedes ſuos ab oriente conue-nerunt duces in vnum in campum ſennaar ⁊ timentes di-luuium conſilio nemroth volentis regnare: ceperunt edificare turriz que pertingeret vſq₃ ad celos ha-bentes lateres p ſaxis: ⁊ bitumē pro cemento. Deſcendit autem dominus vt videret turrim. ani-maduertit vt puniret: ⁊ ait ad an-gelos Venite ⁊ confundamus lin-guam eorum vt non intelligat q̄ſ-q₃ vocem proximi ſui. In hac di-uiſione nihil noui fecit deus: quia voces eedem ſunt apud omnes gē-tes: ſed dicendi modos et formas diuerſis generibꝰ diuiſit. De hac A Gen̄. xi.

turri dicit ioſephꝰ: quia latitudo
erat ita fortiſſima vt prope eã aſpi
cientibus longitudo videretur in
minus. Dij vero ventos immittẽ-
tes euerterunt turrim: ⁊ vocem ꝓ
priam vnicuiq; partiti ſunt. Pro-
pterea babyloniam contigit voca
ri ciuitatem. Babel eni hebrei cõ
fuſionem appellant. De hac turri
meminit ſibylla dicens. Cum om
nes homines exiſterent vnius vo
cis quidam turrim edificauerunt
excelſam tanq; per eam aſcenſuri
in celum. De campo vero ſennaar
in regione babylonis meminit eſt
eius dicens. Qui de ſacerdotibꝰ
ſunt erepti: iouis ſacra ſumentes i
ſennaar babylonis venerunt: diui
ſiq; ſunt poſt hec diuerſitate lin-
guarum migrationes a gẽtes: ap-
prehendentes mediterranea ſimul
⁊ maritima. Nec pretereundũ pu
to q moyſes dicit regma filiũ chꝰ
duos habuiſſe filios ſaba ⁊ dodã.
Joſephus dicit ſaba ⁊ iudam: q̃-
rum iudas egyptiacam gentẽ he-
ſperiorũ inhabitãs iudeis cogno
men ſuum reliquit. Quod autẽ
dr de terra ſennaar egreſſus eſt aſ-
ſur intelligendũ eſt: quia nẽroth
expulit eum vi a terra illa: ⁊ turre
que eiꝰ erat iure hereditario. Uel
intelligendum non eſt de aſſur fi-
lio ſem. qui inuenit purpuram et
vnguenta crinium vel corporum a
quo chaldea ⁊ aſſyria dicta eſt. ſed
aſſur. id eſt re-
gnum aſſyrio-
rum inde egreſ-
ſum eſt quod tẽ
pore ſarug pro-
aui abrahe fa-
ctum eſt. Regnum quidem baby-
lonij habuerunt qui de ſemine nẽ
roth fuerunt vſq; ad quartam alia
dem ⁊ vltimum euſmidem.

Additio.
Chaldea baby
lõ: ſennaar: idẽ
ſunt.

Hy. ſ. Ageſili.

Eſicius.

Unde Judei nomen acceperunt.

¶ Primũ incidens. Ca. xxxix.

Interim vero obtinuerũt egyptios ⁊
aſſyrios ita. In diebus
ſarug belus nemrotides rex baby
lonis: quia fuit alter belꝰ rex gre-
cie intrauit aſſyriam: ſed parũ ob
tinuit in ea. Quo mortuo filiꝰ eiꝰ
ninus totam obtinuit aſſyriam et
ciuitatem in qua caput regni erat
itinere trium dierum ampliauit: ⁊
a ſuo nomine niniuen dixit. Inde
eſt q quedã hiſtorie dicunt regnũ
aſſyriorum cepiſſe ab antiquo be-
lo. quod verũ eſt q̃tum ad initiũ.
Alij dicunt cepiſſe a nino: qđ verũ
eſt etiam q̃tum ad regni amplia-
tionem. Ninus vicit cham: qui ad
huc viuebat ⁊ regnabat i bractia:
alij thracia: ⁊ dicebat zoroaſtres
inuentor magice artis qui ⁊ ſeptẽ
liberales artes i. xiiij. colũnis ſcri
pſit ſeptem ene
is: ⁊ ſeptem la-
tericijs contra
vtrunq; diluui-
um. Ninus ve-
ro libros eiꝰ cõ
buſſit. Ab eiſ-
dem orta ſunt
idola ſic.

Additio.
Strophanes p̃
mꝰ idolatra e-
gypti diopha-
tus lacedemo-
niorum in poe-
tria magri An
ſelmi.

¶ De morte beli ⁊ ortu idolo-
rum. Caplm. xl.

Mortuo belo ni
nus in ſolacium dolo-
ris imaginẽ patris ſi
bi fecit: cui tantam ex
hibebat reuerentiam vt quibuſli-
bet reis qui ad eam confugiſſent
parceret. Proinde homies de re-
gno eius diuinos honores imagi
ni eius ceperunt impendere. Hu-
ius exemplo plurimi charis ſuis
mortuis imagines dedicarunt: et
ſicut ab idolo beli cetera traxerũt
originem: ſic ⁊ ab eius nomine ge
nerale nomen idolorum traxerũt.
Sicut enim dictus eſt belus ab aſ
ſyrijs ſic ⁊ alienationes ſecundũ
idiomata lingue ſue dixerunt alie
bel. alie beel. alie baal: alie baalim
Jmo et nomina ſpecificauerunt
alie beelphegor. alie beelzebub di
centes Sed tãdem ſeriem genea-

Incidẽs ⁊.

logie ſem proſequamur.

¶ De generatione Sem. Capitulum.xlj.

B Gen.xj.

Sem centū annorū erat quando genuit arfaxat biennio poſt diluuium Repugnare huic videtur quod dictum eſt ſupra quingẽteſimo anno noe natum Sem. ⁊ ſexcenteſimo inundaſſe diluuium Ergo poſt diluuium centenarius erat ſem: et biennio poſt centum ⁊ duorum annorum Sed mos eſt ſacre ſcripture ſepe limites numerorum ponere paucis annis ſi ſuperfuerint tacitis Poteſt ergo dici ꝙ ſem centū annorum erat et duorum: ſed duos tacuit ſcriptura vel noe cuz genuit eum quingentorum ⁊ duorū vel duo deerant ad ſexcentos cuz inundauit diluuium. Vel ita legatur littera. Sem centum annoruz erat poſt diluuiuz: ⁊ erat biennio poſt diluuium quando genuit arfaxat. Joſephus autez dicit Sem filius arfaxat natus eſt poſt annos.xij. facti diluuij: quod forte vitium ſcriptoris eſt. Arfaxat genuit ſale cui in luca ſubditur chainam ſecundum.lxx. qui condidit ſalez: qui heber a quo hebrei dicti ſunt ſecundum ioſephuz. Tamen auguſtin⁹ dicit Merito q̄ritur vtrū ab heber dicti ſunt hebrei vel ab abraam quaſi abraei. Heber genuit phalech ⁊ iectam. Phalech hebraice diuiſio. eo ꝙ in diebus eius ꝑ diuiſione linguarum diuiſe ſunt gẽtes ⁊ diuiſio terrarū facta: ſed ſub iſto precipue facta dicitur: quia in iſto ⁊ in filijs eius remanente lingua antiqua: alij quaſi ab eo diuiſi ſunt. Phalech genuit reu vł regau: qui ſarug. qui nachor. q̄ thare. Thare cum eſſet ſeptuaginta annorum genuit abram: nachor ⁊ aram: ⁊ eſt ordo prepoſter⁹ Aram enim primogenitus ⁊ abram vltimus fuit: ⁊ forte nō genuit eos cū eſſe huius temporis. ſed tūc cepit generare. et ſuis temporibus eos genuit ſcilicet per diuerſa tempora: ita ꝙ iam centum viginti annorum erat cum genuit abram qui fuit vltimus. In thare terminatur ſecunda etas: habens ſecunduz ſeptuaginta. Mille.lxxij. annos ſecundum methodium. ciliadem: ſecundum hebraicam veritatem annos. M.ccxcij. Et tot annos dicit Joſephus vſq; ad natiuitatem thare ſz vſq; ad natiuitatē abre extenditur hec etas Porro arā genuit loth. ⁊ ieſchā q̄ ⁊ ſarai: ⁊ melcham: ⁊ mortuus eſt ante patrem ſuum in hur chaldeoꝝ. Et ē nomen ciuitatis hur ſecunduz ioſephum: vbi ⁊ hactenus ſepultura eius oſtenditur. Hebrei hur ignē dicunt inde fabulantur ꝙ chaldei in ignem per quē traijciebant paruulos proiecerant abram ⁊ aram: quia nolebant ignem adorare: et arā ibi expirante. abram dei auxilio eſt liberatus Unde dicitur. Ego ſuz qui eduxi te de hur chaldeorum. Thare ergo odio habēs terram propter luctum aram: nec valens ſuſtinere iniurias que fiebant et vt ignem coleret ſtatuit ꝑegrinari: ⁊ dedit nachor melcham vxorem: abre vero ſarai: qui ⁊ loth fratrem vxoris in filium adoptauit: quia ſarai ſterilis erat.

Additio. Qui inuenitur i gloſa ſuper lucam. In quadā enūeratione generatiōis chr̄i de cainan reperies per quam .m. locum iſtuz correxit.

Hebrei vn̄ dicantur.

Additio. Ita non breuē faciunt hāc etatem hebrei.

De hur caldeorum.

E Gen.xj. hō cāticum canit eccleſia.

¶ De egreſſu thare et ſuorum de chaldea. Capitulum.xlij.

D
Geñ.xj.

Egreſſus ē ergo thare cum illis vt irent in terram chanaā venerunt vſqꝫ ad arā meſopotamie ciuitatem. Septuaginta interpretes. ponunt charram: qꝛ cum.h. aſpirationem vtrobiqꝫ habeat in grecum vertere non potuerunt. ch. ꝓ vtraqꝫ aſpiratione poſuerunt. Unde ꝛ filium noe haā dixerunt cham Inde eſt ꝙ varie legitur oreb vel choreb. raab vel rachab Meſopotamia vero a circũfluentibus aquis nomen accepit Meſo enim mediuꝫ. potamos aqua: ſicut aquilegia dicitꝛ quaſi aquis ligata. Et facti ſunt dies thare.ccv.annorum: ꝛ mortuus ē in aram.

Additio. Thare ꝗ erat. lxxx.annorũ cũ genuit abram: abram. lxxv. cũ pater obijt.

hebreorum traditiones qui et annos thare ponunt.lxx.cũ genuit abram: et mortuo patre egreſſum abraꝫ dicunt de aram ꝛ plurium eũ eſſe annorum tunc ꝗ̃ moyſes dicat: ſꝫ annos eius computatos ab illo tēpore quo dei auxilio euaſit ignem chaldeorum: vt id ei reputetur tēpus etatis ex quo confeſſus eſt dominum ſpernens idola chaldeoꝝ. Ecce dicit ioſephus. iam recidebatur vita hominum paulatim declinans vſqꝫ ad moyſem ī quo terminum vite quē conſtituerat dñs confirmauit. Centum enim ꝛ.xx. annorum moyſes mortuus eſt.

¶ De annis Abre poſt mortē patris. et egreſſu ſuo de terra ſua. Cap.xlij.

A
Geñ.xij.
A
Act.vij.

Dixit autē dominus ad abrā. Egredere de terra tua ꝛc̄. lxxv.annoꝝ erat abrā cum egrederetur de aram. Joſephus ait. Dimiſitqꝫ chaldeam cũ. lxxv.annorum eſſet domino iubente. vt migraret in chananeam. Si ergo poſt mortem patris abram erat annorum.lxxv.ptꝫ quod diximus ꝙ thare plus ꝗ̃.lxx.ānos habebat cum genuit abram. Si eñ in illa etate genuit abrā: tũc poſt mortē patris erat abram.cxlv.annorum. Auguſtinus tamen dicit per recapitulationē hoc eē dictũ. Adhuc enim viuente patre cũ eſſet.cxlv.annorum ꝛ abram.lxxv. egreſſus eſt de aram relinquens ibi patrem. ꝛ fratrem: ꝛ in itinere dum iret in meſopotamiam dominum locutuꝫ ei ꝛ dixiſſe. Egredere de terra ꝛc̄. non quin iam eēt egreſſus ſed animum reuertendi ad eam habebat. q. d. Qui egreſſus es corpore: egredere mente. Hieronymus dicit veram eſſe he

Nota.

¶ De aduentu Abre in terram chanaan. Cap.xliij.

A
Geñ.xij.

Tulit ergo abrā ſarai ꝛ loth: ꝛ animas quas fecerat ī aram. i. animantia que ibi adqſierat ꝛ intrauit terram chanaan. ꝛ venit ad ſichem que corrupte ſichar ſepe legitur: ꝛ ad vallem illuſtrem que pentapolis dicebatur tunc a.v. vrbibus ſodomoruꝫ que nunc mare ſalis vel mortuum dicitur: qꝛ nil in eo viuit: ꝛ nihil in eo viuit: ꝛ nihil ī eo mergi poteſt habens animam: vel lacus aſpalti. i. bituminis quod dicitur iudaicuꝫ vel vallis ſalinarum Apparuitqꝫ ei dominus ꝛ dixit ei. Semini tuo dabo terrā hanc. Qui edificauit ibi altare domino vbi apparuit ei. Jnde de eo ſic ioſephus ait. Primus preſumpſit deum vnum creatorem eſſe cunctorum pronunciare ꝛ hominũ opiniones quas ceteri de deo habebāt innouare ꝛ im

Additio. Nunc dicitꝛ mare diaboli cuiuſ ſuaſu ibi peccatum eſt ꝛ multũ aluminis ibi reperitur.

Glo. Quia caldei ignẽ et alij Idola colebant. ſic omnes erãt idola tre pre ter abram cuz ſuis.

mutare preualuit. Hec aũt cõijciebat ꝑ terre paſſiões ⁊ maris: ⁊ ea q̃ contingunt circa ſolem ⁊ lunam: ⁊ ex omnibus que circa celũ ſemꝑ eueniunt. De eodem beroſus meminit dicens. Poſt diluuium decima a generatione fuit apud chaldeos vir in celeſtibus reb⁹ expertus. ¶ Inde tranſgrediens abrã tetendit tabernaculũ inter bethel ⁊ hai. ⁊ edificauit ibi iterũ altare dño Et perrexit abrã vadens ⁊ vltra ꝓgrediens ad meridiem: ſed que fuerit ſubticet moyſes breuitatis cauſa vel quaſi notum: ⁊ habitauit i damaſco. Unde ⁊ nomẽ eius vſqꝫ nunc in ciuitate damaſcena habetur in gloria. ⁊ vic⁹ oſtenditur qui ab eo dicitur habitatio abram. Unde nicolaus damaſcenus Abram regnauit in damaſco veniens aduena cum exercitu de terra que ſuper babylonem dicit' hur caldeorum.

¶ De deſcenſu abre in egyptum ⁊ de reditu eiuſdem. Cap. xlv.

B Gen. xij.

Facta eſt autẽ fames magna in terra chanaam: ⁊ deſcendit abrã in egytum: timenſqꝫ libidinem egyptiorum ne eum propter ſpeciẽ mulieris occiderent ſororẽ ſuam eam dixit eſſe. Et ſublata eſt mulier valde pulcra in domuz pharaonis. Abram vero bñ vſi ſunt egyptij ꝓpter eã. De⁹ ꝟo deſiderium regis impediuit ne tangeret eam: egritudine et tumultu cauſarum. Cũqꝫ ꝓ ſalute regis ſacrificarent ſacerdotes: ꝑ iram dei hoc accidiſſe ſignificauerunt ꝙ vxori peregrini iniuriã inferre voluiſſet Uocauitqꝫ pharao abram ⁊ dixit ei Cur non indicaſti ꝙ vxor tua eſſet. Ecce vxor tua: accipe eam ⁊ vade. Et precepit rex viris ſuis vt deducerent eũ. Erat enĩ diues valde i auro ⁊ argento: in ſeruis ⁊ ancillis ⁊ in iumentis.

Nota. de abraham.

Arithmeticã ſane ⁊ que de aſtrologia ſunt egyptijs tradidit ante eis ignota a quibus poſt puenerẽt ad grecos. ¶ Reuerſuſqꝫ ẽ abrã vſqꝫ ad locum vbi fixerat tabernaculum inter bethel ⁊ hai. Partituſqꝫ eſt terram cũ loth dũ paſtores eoꝝ inter ſe rixarẽt ꝑ paſcuis: optionem etiã ꝯceſſit loth. Et eleuans loth oculos: vidit regionem iordanis congruã ſibi: ⁊ moratus eſt in oppidis ſodomorũ Abram vero deſcendit ad ꝯuallem mambre iuxta hebrõ ⁊ habitauit ibi: fecitqꝫ ibi altare dño Hebron ciuitas eſt que et cariatharbe dr. id eſt ciuitas q̃ttuor Arbe enim q̃ttuor: cariath ciuitas: ibi eniz ſepultus ẽ adã maxim⁹: ⁊ abrã iſaac ⁊ iacob cũ vxoribus ſuis. Mambre vero aner ⁊ eſcol frẽs erant ⁊ ꝯfederati ſunt abre. A primogenito eorũ vallis cognominata erat Habitabat aũt ibi abrã circa quercũ vel terebinthũ: cuius radices apparent adhuc. Quã ꝓprio nomine Joſeph⁹ vocauit dicens habitabat abrã circa ilicem: que vocat' a gyga. vel ogig. vl' dirpſi. ibi promiſit ei deus ꝙ omnẽ terram circunſtantem ꝑ quattuor ꝑtes orb; daret ei ⁊ ſemini ei⁹

A Gen. vi.

Additio.

Ebron interp̃tatur cõiugium vel cõiugum q̃r q̃ttuor patriarche cum vxorib⁹ ſuis ibi icinerati fuerũt Hec iterp̃tatio repit' i q̃dã gloſa in actib⁹ apl'orum quã. M. legens conſuluit vt i hiſtorijs poneret: qꝺ ⁊ ſe feciſſe dixit.

Additio.

Arbor illa ſm hieronymũ vſqꝫ ad temp⁹ theodoſij imperatoris durauit. ⁊ ex illa fuiſſe ꝓhibetur q̃ modo eſt q̃lꝫ arida tamen medicinalis eſt: de qua qui ſecũ habet iumentum eius nõ infundit.

¶ De victoria Abre ⁊ occurſu

A Gen.xiiij.

melchiſedech. Cap.xlvi.

Factum eſt au
tem illo tēpore vt am-
raphel rex ſennaar .i.
babylonis ⁊c̄. Jam tā
tum proceſſerat libido dominādi:
ꝙ queqꝫ ciuitas regulū habebat:
quorum plurimi alicui maiori re-
gi ſeruiebāt: tandem omnes ſub-
diti erant monarcho aſſyrioꝝ. Sa
ne quinqꝫ ciuitates ſodomorum
ſodoma ⁊ gomorra: adama: ſebo
is. bala que et ſegor: quinqꝫ reges
habebant. Has ſubiugauerat ſibi
codorlaomor rex elamitarū: ⁊ tri-
butarias ſibi fecerat: ⁊ duodecim
annis ſeruierent ei in tributo. An
no vero terciodecimo noluerunt
ſibi dare. Proinde .xiiij. anno co-
dorlaomor aſſumens ſecum tres
reges babylonis et ponti ⁊ genti
um collecto exercitu conuenerunt
in vallem illuſtrem: in qua erant
putei bituminis que per iram dei
poſt verſa eſt in mare mortuum et
circunadiacentia loca depopulati
ſunt. Et egreſſi ſuntqꝫ reges vt
pugnarent aduerſus .iiij. qui ⁊ ter
ga verterūt: ⁊ ceciderūt plurimi:
⁊ qui remanſerant fugerūt ad mō
tes. Tulerunt autem victores om
nē ſubſtantiam eoꝝ. ⁊ captiuos:
necnon ⁊ Loth ⁊ ſubſtantiam eiꝰ
Et ecce vnus ꝙ euaſerat nūciauit
hoc abram hebreo: vel trans flu-
uiali: q2 de trans eufraten venerat
Qui numerauit expeditos verna
culos ſuos. cccxviij. ⁊ tres predi-
ctos fratres mābre ⁊ aner ⁊ eſcol.
⁊ ꝑſecutus eſt eos vſqꝫ dan: qui eſt
vnus de fontibus iordanis: ⁊ ab
eo oppidum dan dictum eſt: quod
nunc paneas dicit̄. Alter em̄ fons
Jor dicit̄ quibus in vnū ꝯfedera-
tis iordanis dicit̄. ⁊ irruit ſup eos
nocte: diuiſis ſocijs i tres turmas
dormiētes trucidauit: vigilantes
pre ebrietate pugnare non valen-
tes effugerunt. Et perſecutus eſt
eos abram vſqꝫ hoba: que ē ad le-
uā damaſci: ⁊ reduxit Loth. mu-
lieres quoqꝫ ⁊ populum: ⁊ omnē
ſubſtantiā eorum. Occurrit aūt ei
rex ſodomoꝝ ad locū qui dicitur
regia vallis in via ſolyme ciuitatꝭ
vel ſalem que poſt hieruſalem di-
cta eſt. At vero melchiſedech rex
ſalem obtulit ei panem ⁊ vinum.
Quod quaſi exponens Joſephꝰ
ait. Miniſtrauit exercitui xenia:
⁊ multam abundantiā rerū opor-
tunarū ſimul exhibuit: ⁊ ſup epu-
las benedixit deum: qui abre ſub-
diderat inimicos. Erat enī ſacer Decime ⁊
dos dei altiſſimi. Cui abram deci- primicie.
mas dedit ex omnibus ſpolijs. et
tunc primum decime leguntur da
te. primitie vero ab abel. Et ait ad
eum rex ſodomorum Da mihi ani
mas: cetera tibi tolle: ⁊ noluit abrā
etiam minimum quid tollere: exce Minimū
ptis que comederunt iuuenes: et ꝗref auariſ
partibus trium fratrum qui vene- ſimū eſt re
rant cum eo. Hunc melchiſedech ſpuere cru
aiunt hebrei fu- deliſſimū.
iſſe ſem filium
noe. ⁊ vixiſſe vſ-
qꝫ ad Jſaac. Et
omnes primoge
nitos a noe vſqꝫ
ad aaron ſacer-
dotes fuiſſe qui
in ꝑuincijs ⁊ ob-
lationibꝰ popu-
lo benedicebant
⁊ habebant pri-
mogenita de ꝗ-
bus poſt expli-
cabitur.

Additio.
Joſephus in fi
ne libri ſui ait.
Potentiſſimus
chananeorum ꝗ
lingua patria iu
ſtus rex appel-
latus ē primus
deo ſacerdotiū
vel ſacrificiū ex
hibuit: ⁊ phanū
edificauit: ⁊ vr-
bem quam hie-
roſolymā dixit.
Cū aūt ſolyma
vocaret̄: chananeis poſtea expul-
ſis primus iudeorum in ea leobiꝰ
vel theobitus regnauit.

¶ De ortu iubilei. Cap. xlvij.

De hac victo- Incidēs ē
ria tradūt iubileū ini
tiū habuiſſe ꝓ hac re-
miſſione captiuorum.

Iubel enim remiſſio vel initium: inde iubileus remiſſiuus: vel initians. ob hoc autē inſtitut⁹ eſt q̄nq̄geſimus. q2 tunc erat loth vt dicūt quidam .l. annorum. Vel tunc erat quinquageſimus annus ex quo locutus erat dn̄s abre in via vel ex q̄ egreſſus erat de charrā. Vel abrā peritus aſtroꝝ in quibus etiā ſm̄ quoſdam zoroaſtem magice artis inuentore inſtituit. nouerat ꝙ intemperies aeris que fit ex eleuatis vel depreſſis planetis: ſemper vſqꝫ ad .l. annos ad temperiem redeūt: et quod vidit fieri in aſtris voluit imitari in terris.

¶ De ſacrificio Abre poſt ꝓmiſſionem heredis. Cap. xlviii.

A Gen. xv. His tranſactis locutus eſt dominus ad abrā dicens. Protector tu⁹ ſum: et merces tua magna nimis. Et dixit abram: Quid dabis mihi? Ego vadam abſqꝫ liberis: ac damaſcus filius eliezer ꝓcuratoris mei erit heres meus. quaſi .d. Quid mihi de promiſſione terre cum deſit heres? Ab hoc damaſco aiunt damaſcum conditā et denominatam: et ibi eū regnaſſe.

B Gen. xv. Et dixit dn̄s ad eum. Non erit hic heres tuus: ſed qui egredietur de vtero tuo.

A Ro. iiij. Credidit abraam deo: et reputatum ē ei ad iuſtitiam. et quia inſperatum ꝓmittebatur: queſiuit abrā ſignū: vnde ſciret ſibi hoc fieri. nō ex diffidentia: ſed ſperando et modum querendo.

E Mat. xij. Et hinc maxime mos inoleuit iudeis ſigna querere.

¶ Et ait dn̄s. Sume mihi incraſtino vaccam et capram et arietem queqꝫ trima et turturem et columbam. q.d. Immolabis mihi hec et oſtendam tibi ſignū. Qui tollens hec animalia diuiſit p medium: et ptes contra ſe altrinſecus poſuit: auea autem non diuiſit: et dum expectaret preceptum dn̄i de modo immolandi: deſcēderunt volucres ſuper cadauera: et abigebat eas abram. Cumqꝫ ſol occubuiſſet ſopor irruit ſup abram: et horor magnus qui fuit pars ſigni: et dictum eſt ad eum. Scito ꝓnoſcens ꝙ peregrinum futurū ſit ſemen tuum in terra non ſua et ſubycient eos extranei ſeruituti et affligent .cccc. annis. A Act. vij. Tu autē ibis prius ad patres tuos: generatione āt quarta reuertētur huc. q.d. Ne expectes te modo regnaturum in terra hac: et ſemen tuum poſt te. Te enim prius mortuo poſt .cccc. annos implebitur promiſſio mea. Nec eſt intelligendum ꝙ tot annis ſeruierint in egypto: ſed hic numerus annorum in illa afflictione completus eſt qui ſm̄ Iſidorum ab illo tēpore computantur: quo iſta abre ꝓmittuntur. Iſidorus. Auguſti. Auguſtinus ab Iſaac nato computat q2 dictum eſt ſemē tuū. Et ab anno natiuitatis Iſaac vſqꝫ ad annum egreſſionis de egypto numerat .ccccv. annos. Sz ſcriptura ſubticet .v. et legit litterā ſic. Semen tuum pegrinum erit .cccc. annis. ſiue enim in terra chanaan ſiue i egypto peregrinum fuit: donec habuit hereditatem ex promiſſione dei. Illud autem interpoſitum: ſubycient eos et affligent: nō refertur ad .cccc. annos. Qꝫ autē dictū eſt in quarta generatiōe eos redituros: ſm̄ tribū ſacerdotalem intelligendum eſt. Leui enim genuit chaat: qui genuit aram vel amrā: q̄ genuit aarō q̄ eleazar: qui cum aaron egreſſus ē. Nec dicas quattuor ḡnationes pſonas .iiij. ſz ſucceſſiones: vt tot ſint generatiōes q̄tiens ibi legit genuit. Qꝫ alia lra hz .v. ḡnationes: ſm̄ regiā tribū ē Iudas ei geūit phares: q̄ geūit eſrō:

Additio. Due fuerunt tribus. Sacerdotalis que a leui habuit principiū. Alia regalis: q̄ a iuda.

quí genuit aram: q̃ aminadab: qui naaſon: q̃ cũ patre egreſſus eſt Et facta ē caligo: ⁊ apparuit ignis q̃ ſi clibani tranſiens inter diuiſiones illas: ⁊ ꝯſumens illas. Ecce ſignũ ⁊ terminos terre ꝑmiſſionis diffiniuit ei dñs a riuo corula flumine egypti vſqꝫ ad eufraten: ⁊ populos eius nominauit.

De fuga agar ⁊ ortu hiſmael. Capitulum.xlix.

A Geñ.xvj.

Igitur ſarai nõ habebat liberos: ⁊ dixit Abre. Ingredere ad ãcillaꝫ meã agar: ſi forte ex illa ſuſcipiã filios: ⁊ igreſſus ē ad eã Que cũ cõcepiſſet deſperit dñam ſuaꝫ: ⁊ abrã diſſimulabat. Et ait ſarai. Iniq̃ agis contra me Iudicet deꝰ inter me ⁊ te. Cui abrã Ecce ãcilla tua ĩ manu tua: vtere ea vt libet. Affligente aũt eã ſarai: illa inijt fugã: volens redire ad patriã: qꝛ egyptia erat. Et inuenit eã angelꝰ dñi dũ fugeret ⁊ ſitiret ⁊ viam ignoraret ſoliuagã iuxta puteũ q̃ eſt ĩ via in deſerto ſur Qui dixit ad eã. Vñ venis: et quo vadis. Et illa. A facie dñe mee ſarai fugio. Cui angelꝰ. Reuertere ad dñam tuã: ⁊ hũiliare ſub ea. Et rurſum Cõcepiſti ⁊ paries filiũ: ⁊ vocabis nomē eius

De hiſmaele.

hiſmael Hic ꝓmo legit̃ nomē predictũ a dño: qđ perrarũ eſt. Manus eius ꝯtra oēs: ⁊ manꝰ oĩm cõtra eũ: ⁊ e regione fratrũ ſuorũ figet tentoria: qđ tamē nõ de ipõ legitur: ſꝫ de filio eiꝰ cedar Tamen de genere ipſiꝰ hoc ꝓdictũ ē: quia ſaraceni vagi ſedibꝰ incertiſ: gētes qbꝰ deſertũ ex latere iungit̃ impugnãt: ⁊ ab oibꝰ ipugnãtur. Hoc aũt ṗcipue futurum erat ſecũduꝫ

Propheſia methodij đ hiſmahelitis ſarracenis.

methodiũ: qñ quattuor principes de genere hiſmael quos etiã filios vinee vocat: forte ꝑ veſania tanq̃ ebrios oreb.ſ. et zeb ⁊ zebee ⁊ ſalmana: egreſſi ſũt de ſolitudine cõtra filios iſrael: q̃ victi per gedeon retruſi ſunt in ſolitudinem de qua prodierant. Qđ ꝟo legit̃ in geneſi: hic erit ferus hõ: hebreus habꝫ phara: quod ſonat onager. Propter hoc vt đt methodiꝰ dictũ eſt. Onagri et capree a deſerto oēm beſtiarũ ſupergredient̃ rabiem: ⁊ manſuetorũ numerus contereretur ab eis. Dicit enĩ de filijs hiſmael. Futurum eſt aũt vt exeant adhuc ſemel: ⁊ obtinebũt orbem terre ꝑ octo hebdomadas annorum: ⁊ vocabitur iter eorum via anguſtie: quia patrem illorũ hiſmael vocauit dominus onagrum. In ſacris locis interficient ſacerdotes: ibidem cum mulieribus dormiēt: ad ſepulcra ſanctorũ religabũt iumēta: ⁊ hoc ꝑ nequicia chriſtianorũ qui tũc erũt: de qbꝰ dicit̃. In nouiſſimis diebus erũt homies ſeſe amãtes ⁊c̃. Et tũc implebit̃ quod dictuꝫ eſt per ezechielem. Filij hominis voca beſtias agri: ⁊ exhortare illas dicēs. Congregamini ⁊ venite: eo ꝙ ſacrificium magnum imolo vobis Manducate carnes fortium: ⁊ bibite ſanguinē deorũ excelſoruꝫ.

B ij.Thi.iij.

E Eze.xxxix.

Cumqꝫ loq̃retur dñs cum agar: ꝑtranſijt in turbine: ⁊ ipſe vidit poſteriora dei ⁊ ait. Vidi poſteriora videntis me. Et appellauit locum puteum viuentiſ ⁊ videntis: quia viderat eam dñs et quaſi reddiderat vitam ſitienti oſtendēdo puteum Adhuc puteꝰ ager oſtenditur inter cades ⁊ barath. Que cuꝫ rediſſet peperit filium: et vocauit eum hiſmaelem. Abram autem erat.lxxxvj.annorum cum natus eſt hiſmael.

Additio.

Legitur in vita Clemētis ꝙ abraam aliũ habuit filium de agar: qui dictꝰ eſt elieſdros a q̃ perſe duxerunt originem.

De pacto circũciſiõis ⁊ mutatiõe nominũ abre ⁊ ſarai. Capi.l.

A
Geñ.xvij.

De abrahe nois immutatione.

Poſtquā vero nonaginta ⁊ nouē annorum eſſe cepat abrā: apparuit ei domin⁹ dicens Multiplicabo ſemen tuū: et tu cuſtodies pactum meum. hoc. ſ. Circuncidetur ex vobis ⁊c̄. Sed anteq̄ pactum exponat nomen ei mutat. Dicebatur enim abram ex abba ⁊ ram: quaſi abbarā .i. excelſ⁹ pater. ⁊ addita eſt littera .a ⁊ dict⁹ eſt abraā: quaſi abbaam: quod ſonat pater multarum: ſubaudit̄ gētium. Hebrei tamen dicunt q̄ de nomine ſuo tetra grāmaton e. litteram addidit deus abrae: que tamen ſonat a. idioma enim eorū eſt ſcribere a: ⁊ ſonare e. ⁊ econuerſo. R. ãt ſupaddita eſt cauſa euphonie. Et q̄ tempore circunciſionis mutatum eſt nomen ei: cum circuncidūt imponunt hebrei nomina. Volens itaq̄ dn̄s quaſi quodam charactere populum ſuum ab alijs diſcernere: induxit eis circunciſionē ſic Circuncidetur ex vobis omne maſculinum: ⁊ circuncidetis carnem prepucij veſtri. Infans octo dierum circūcidetur. tā vernacul⁹ q̄ empticius cuius caro circūciſa non fuerit: pibit anima illa de populo ſuo. Quo cultello fieret non eſt p̄ceptum. Quare autem fiebat lapideo poſt dicemus. Notandū q̄ ſeruus p̄mo dictus eſt a ſeruando. Victores enim victos hoſtes quos ad vitam ſeruabant ſeruos dixerunt. Verna vero vel vernaculus vel venula qui nutritus eſt domi Empticius qui in ꝓpria pſona emptus eſt. Originarius qui ⁊ ſeruus glebe ſcʒ colonus. ¶ Dixitq̄ dominus ad abraā. Non vltra vocabis vxorē tuam ſarai: ſed ſaram. Quidā dicunt mutationem nois

Additio. Hoc quātū ad iterpretationē: non quantū ad abram.

De ſua vxore ſarai.

ſare ſic factā: q̄ cū prius ꝑ duo r. ſcriberet̄: mō ꝑ vnum: vel e cōtra. ⁊ errant. Sed cum diceretur ſarai .i. princeps mea: ⁊ quaſi vnius gētis: dicta eſt ſara. id eſt princeps. abſolute: quaſi omnium gentium p̄nceps futura. Et attende q̄ quātum ad nos videtur .i. littera ſubtracta: ⁊ nulla addita. ſed apud hebreos additur a: et ſcribitur per e. Quidaʒ: q̄ ſarath hebraice leprā ſonāt. errauerunt: putantes eam primo leprā vocari ¶ Et ait dn̄s. Ex illa dabo tibi filiū: ⁊ vocabis nomen eius iſaac. Cecidit abraaʒ in faciem: ⁊ riſit pre gaudio dicēs [applaudēdo] Putas ne cētenario naſcetur filius: ⁊ ſara nonagenaria pariet? Et ait dn̄s. Sara pariet tibi filium: ⁊ vocabis nomen eius iſaac: quod interpretatur riſus a riſu ſcʒ patris. Ecce ſecūdo a dn̄o predicitur nomen naſcituri. Et adhuc de duobus legitur hoc in veteri teſtamento: de ſamſone ſcʒ ⁊ ioſia: ⁊ in nouo de duob⁹ tantum: ieſu ⁊ iohanne. Etiam multiplicationem hiſmaelis ꝓmiſit ei dn̄s. Et cuʒ finitus eſſet ſermo domini: circūcidit ſe abraā ⁊ hiſmaelē ⁊ omnē ſuā familiam ſexus maſculini. Abraam tunc erat. xcix. annorum. ⁊ hiſmael. xiij.

Annunciatio cōcept⁹ iſaac.

¶ De tribus angelis ſuſceptis ab abraam. Capl'm. lj.

A
Geñ.xviij.

Apparuit dominus abrae in ꝯualle mābre. Cūq̄ eleuaſſet oculos vidit tres viros: ⁊ occurrēs illis: vnū ex eis adorauit. Dicit Joſephus tres angelos in ſpecie hūana miſſos vt vn⁹ nunciaret abrae v̄bum dei de filio ſuo. ⁊ duo ſubuerterent ſodomā. Euſebius vero ait. Primo omnium ꝓphetarum abrae verbuʒ dei: cum in figura apparuiſſet humana vocationem gentium pollicetur. Et ſic apparuit ei fili⁹ quem

et adorauit Sed quia nuſq̃ legit̃ pater apparuiſſe i ſubiecta creatura dicitur q̃ duo ãgeli apparuerunt in deſignatione duorũ preconũ moyſi et helie. quorũ alter primũ preuenit aduentũ: alter p̃ueniet ſcðm. Quos et rogauit abraam vt diuerterent ad eũ: et paululum comedẽdo cõfortarent̃ Qui aſſẽſerũt. Et eſtimãs abraã precepit ſare vt de trib⁹ ſatis ſimile faceret ſub cinericeos panes. Ipſe quoq̃ tulit vitulum de armento optimum: tulitq̃ butyrum et lac: et vitulum aſſatum: et poſuit corã eis

Additio.
Anthropomorphite ſunt heretici de iudeis: q̃ dicũt deũ patrẽ habere corpus hominis. cuius ſuperiorẽ partem dicũt eſſe in celis: pedes vero in terra.

Veriſimile ẽ q̃ prius homines credidit: quib⁹ hec xenia parauit: poſt ãgelos dei eſſe comprobauit. De cibo quẽ ſumpſerũt p̃t dici q̃ in maſticando exinanit⁹ ſit ſicut aq̃ calore ignis Abraam ſtabat iuxta eos Sara vero erat poſt oſtium tabernaculi Et dixit angel⁹ Reuertẽs veniam ad te tẽpore iſto. id eſt eodem die reuoluto anno: et habebit ſara filiuz Quo audito riſit ſara. Erant ei ambo ſenes: et deſierant ſare fieri muliebria. .i. menſtrua: quibus deficientib⁹

B
Geñ. xviij.

Additio.
Hunc ordinem videtur auguſtinus cõprobare i geneſi ſup hunc locũ: quo audito riſit ſara. ſcz q̃ prius putauit abraam eos eſſe homines in q̃b⁹ tamen deus loqueretur ꝓpter quedã ſigna diuine maieſtatis i eis apparẽtia. ideoq̃ pronus i terram non eos ſed in eis deum adorauit: poſt vero pcepit aliq̃bus figuris vel diuino iſtictu: q̃ angeli erant Tamen videns eos habere corpora hũana pauit eis eſcam.

vis pariendi deficit. Si alter iuuenis eſſet: non eſſet impoſſibile ex ſene et iuuene prolem fieri. Sz ambo erant prouecte etatis. Ad hec etiam ipſa ſterilis erat. Riſit ergo quia dubitauit dicens. Poſtq̃ cõſenui et dominus meus vetulus ẽ: voluptati operam dabo. Dixitq̃ dñs ad abraam.

Quare riſit ſara: nunqd q̃cq̃ deo eſt difficile Negauit ſara ſe riſiſſe perterrita Ecce qua intentione quiſq̃ riſerit dijudicare potuit qui corda nouit.

Additio.
Et forte credidit adulatorie dictum: quia bene pauerat eos.

¶ De duobus angelis deſcendentibus in ſodomam. Cap. liij.

Cunq̃ ſurrexiſſent illi tres viri direxerunt oculos contra ſodomã: et abraam gradiebatur ſimul: et dixit dominus. Non potero celare abrae que geſturus ſum. Et ait ad illum. Clamor ſodomorum et gomorre venit ad me. Peccatum cum clamore: ẽ culpa cum libertate: cum ſcz quis palam et ad libitum ſuum peccat. Peccatum illorum fuit ſuperbia vite: et abundantia panis: ꝓpter quam vſq̃ ad ignominioſam libidinam proruperunt. Et addidit. Deſcendam et videbo vtrum clamorem qui venit ad me opere compleuerint. Qui omnia nouit: hoc in exemplum nobis reliquit. q. d. Mala hominum non ante credite q̃ probetis Inde eſt q̃ iudex ſibi ſoli crimen notum punire non poteſt: vnde et dictum eſt. Nemo te condemnauit: nec ego te condẽnabo. ¶ Abraam vero memor loth filij fratris ſui: appropiquãs ad dominum ait. Nunquid pdes iuſtum cum impio. Non eſt hoc tuum qui iudicas omnem terram.

C
Geñ. xviij.

B
Johã. viij.
D
Geñ. xviij.

Si fuerint. l.iuſti ibi: nonne parces populo propter eos Et ait dominus. Dimittam omni populo propter eos. Tunc abraam quaſi paulatim deſcendens ait. Si fuerint.xlv. Item ſi.xl.quid ſi.xxx. Quid ſi.xx. Quid ſi decē. Et ait dominus Non delebo eos ꝓpter decem. Abijt dn̄s.id eſt non apparuit poſtꝗ ceſſauit loqui ei: ⁊ ille reuerſus eſt in locum ſuum ¶ Venerūtq3 illi duo angeli qui fuerāt cum domino vel alij [ſm quoſdā] ſodomā veſpere ſedente loth i foribus ciuitatis:expectante alicui⁹ hoſpitis aduentum. Qui occurrens eis adorauit:petens vt diuerterent in domum ſuam Quos renitentes compulit opido. Ingreſſiſq3 illis fecit conuiuiū:coxit azyma ⁊ comederunt Tunc viri ciuitatis a puero vſq3 ad ſenem vallauerunt domum: ⁊ dixerunt loth. Educ viros illos huc vt cognoſcamus eos. Qui ait Habeo duas filias que nondum cognouerunt virum:abutamini eis vt libet: tantū his nihil mali faciatis qui ingreſſi ſunt ſub vmbra culminis mei. Mos enim fidelium erat ab omni iniuria hoſpites ſuos defendere. Quod autem dixit: perturbatio animi fuit:non conſilium. Conſilium ſane eſt vt faciat quis leuius ne ipſe committat grauius. Nullo autem modo debet quis leuius facere mortale:ne ali⁹ committat grauius. At illi noluerunt: ⁊ vim faciebant vehementiſſime loth Et ecce angeli introduxerunt loth:et clauſerūt oſtium: Illos vero percuſſerunt cecitate:non priuatione viſus:ſed acriſia quam latine auidentiam dicere poſſum⁹ que facit nō videri|nō omnia ſed que eſt op⁹|qua percuſſi ſunt ꝗ querebant heliſeū cum eſſet cum eis: et diſcipuli cū domino eūtes in emaus. Forte hoc modo quandoq3 ꝗrimus quod in manu tenem⁹: ⁊ angeli dixerunt ad loth. Educ omnes tuos de vrbe hac. Delebimus enim locum iſtum. Et ingreſſus loth ad generos ſuos ait. Surgite ⁊ egredimini: q2 delebit dominus ciuitatem iſtam. Non eſt credendum[vt ait Hieronymus]his qui dicunt alias filias a predictis virginibus loth habuiſſe: habentes viros que cum viris ſuis merſe ſint. Sed generos vocat futuros generos. Unde hebraica veritas habet. Egreſſus eſt loth ad ſponſos. Qui noluerunt egredi: conſuetudinem hanc verborum loth eſſe dicentes ꝙ ſemper mala prediceret.

A Gen̄.xix.

De iuſtitia loth

Additio. Acriſia ē quando quis habet apertos oculos ⁊ non videt: qđ magi faciūt incantationibus. Fit etiam quando quis habet aliquando rem aliquam in manu ⁊ non videt. et ē etiā acriſia.

¶ De ſubuerſione ſodomorum. Capitulum.liij.

D Gen̄.xix.

Mane diſſimulante Loth exire: app̄hēſuſ eum cū vxore ſua ⁊ filiabus ſtatuerunt angeli extra ciuitatem dicentes. Ne reſpicias retro:ſed in monte ſaluum te fac. Qui ex perturbatione nōdum plene credens domino ait. Non poſſum i mōte ſaluari ne forte apprehendat me malum: ⁊ moriar. Forte ſenex montium frigora et laborem vie perhorrebat. Sed eſt hec ciuitas parua ad quā fugere ſufficio vt ſaluer in ea: et ait dominus. Non ſubuertam vr-

bem ꝑ qua locutus es. et ideo qꝛ
dixit parua: vocatū eſt nomen vr-
bis segoꝛ. id eſt parua. Tradūt eī
B hebꝛei hanc vꝛbem pꝛimo dictam
yſa.xv. balaim: ⁊ poſt ſaliſam: ⁊ in eſaia vi
tulā conſternantē: quia tertio ter
remotu abſoꝛpta ſit poſt ſubuer-
ſionē quattuoꝛ aliarū ciuitatum:
modo dicit̃ ciuitas palme. Quā-
diu ergo fuit loth in ea pepercit eī
dn̄s. Sed [vt dicit Hieronymus]
loth timēs ꝯſuetum eius terremo
Zodomite pereunt. tū: egreſſus mãſit in mōte. Egreſ
ſo itaq̃ loth de ſodomis: pluit do
minus ſuꝑ ciuitates illas ſulphur
⁊ ignem. Pluit dn̄s a ſeipſo ens in
terra a ſe ente in celo iudicans. id
eſt puniens ab imperante. Pluit
aūt hec vt terra ī eternū areſceret
ſine ſpe iterū germinādi: ⁊ ita gra
uius puniuit iſtos q̄ ꝑmos pecca
toꝛes diluuio. Licet eī illi mēſurā
excederent delicti: tamē q̄ſi natu-
raliter peccabant: ⁊ vniuerſos ſub
uertit etiam paruulos ꝑ peccatis
parentum: in quo ꝓuiſum eſt illis
ne diu viuētes ſequerentur exem-
pla patrū: ⁊ eſt aliqd̓ bonum reū
non eſſe: qui gloꝛioſus non eſt.
Prodeſt enī pauperē nō eſſe qui
rex non eſſe poteſt. ¶ Et reſpici-
De vxore loth. ens vxoꝛ loth. retro: verſa eſt ī ſta
tuam ſalis: quam Joſephus dī ſe
vidiſſe: ⁊ hacten⁹ manere. Verſa
eſt ergo regio in lacum ſalis: ⁊ ſte
rilem qui dꝛ mare moꝛtuū: qꝛ nec
piſces nec aues in eo viuunt: vt in
alijs. Nauem quoq̃ non patitur:
nec vllam ſuſtinet materiam quin
tota foꝛſitan ſupernatet: niſi bitu-
minatam propter homines intus
viuentes. Nam omne carens vita
in pꝛofundum mergitur. Siquid
viuum aliqua arte immerſeris: ſu-
perexilit. Lucer
na ardens ſup-
enatat: extincta
mergitur. Mul
tis in locis ni-
gras glebas bi-
tuminis vomit
⁊ ideo lacus aſ-
phaltiv ł aſphal
tidis dicit̃. Di-
citur etiā q̄ po-
ma nata ī arbo-
rib⁹ circumpo-
ſitis vſq̃ ad ma
turitatem colo-
ris ſūt viridis:
matura ſi inci-
das: fauillas in
tus īuenies. Un
de vt ait Joſe-
phus. Fauilla
terre ſodomiti-
ce fidem habet.
Dicitur et val-
lis ſalinarum.
Forte fit ibi ſal:
vel lapides ſalis circa inueniūtur.

Additio.

Lacus hic iude
am diuidit ⁊ a-
rabiam non ma
ioꝛem: ſed illam
que olim fuit iſ-
ta ſolitudo īuia
⁊ inaquoſa: in q̃
xl. annis fuerūt
filij iſrael. Dicit
Joſephus q̄ ni
mia eius leuita
te etiā grauiſſi-
ma in eū iacta
referuntur in al
tum. Unde ve-
ſpaſianus q̄ſdā
iunctis poſt ter
gum manibus
iuſſit in altū ꝓ-
iici: ⁊ omnes tā
q̄ vi ſpūs ſurſū
repulſi deſuper
fluitabant.

¶ De inceſtu Loth. Capl̄m. liiij.

G Geñ.xix.

Loth aūt egreſ-
ſus de ſegoꝛ mãſit in
monte in ſpelunca: et
due filie eius cum eo.
Didicerant autē filie loth cōſum-
mationem mūdi futurā per ignē:
⁊ ſuſpicate ſunt tale aliquid factū
quale fuit ī dieb⁹ noe: ſe ad repa-
randum genus humanū ſeruatas
ſe eſſe ſuꝑſtites cū pr̄e. Ideoq̃ cō-
ſilium inierunt ⁊ patris meſticiā
⁊ rigoꝛē vino mollientes: ſingule
licet ꝟgines ſingul' noctib⁹ ſuſce
perūt ab ignorāte ꝯceptū: nec re-
petieſt Ho⁹ tn̄ deſuꝑ appūgunt he
bꝛei quaſi incredibile: qꝛ natura re
rum nō patitur coire quēpiā ne-
ſcientem. Uel dicit̃ neſciſſe filiam
fuiſſe: putans fuiſſe vxoꝛē ſuam.
Dicitur quoq̃ impoſſibile in de-
floꝛatione fieri conceptū. Ob hoc
antichꝛiſt⁹ dicet ſe filiū virginis.
Peperit q̃ maioꝛ filia filiū: ⁊ vo-
cauit eum moab patrem moabita
rum: minoꝛ peperit filium: ⁊ voca
uit eum amon patrem amonitaꝝ.
Moab interꝑtatur ex patre. Hoc
nomine mater aperte publicauit ī

ceſtum patris. Amon filius popu
li mei. Hec aliquantulū terit qua
ſi filius cuiuſdam de populo meo.
Dicit hieronymus filias poſſe ex

Hieronymus.

cuſari: quia crediderūt genus hu-
manum defeciſſe: ⁊ pietas poſteri
tatis impietatē īceſtus excuſauit
in tanto: ſed non in toto. Sed hoc
patrem nō excuſat: ſed infidelitas
eius cauſa fuit inceſtus De eodem

Strabus.

ut Strabus. Loth inexcuſabilis
eſt. Primo: q2 angelo non credi-
dit ſe poſſe ſaluari in ſegor. Dein-
de quia inebriatus eſt: et fuit pec-
catum cauſa peccati.

¶ De peregrinatiōe abrae apud
abimelech regem gerariis. Ca. lv.

A
Gen. xx.

PRofectus eſt abraam dē cōualle mā-
bre in terrā auſtralem:
peregrinat⁹ eſt in gerariis inter ca

Abrae ſimulatio ⁊ fictio.

des: vnde fluxerūt aque contradi-
ctionis: ⁊ ſur loco ſororis habens
ſaram: ſimilia priorib⁹ ſimulans p̄
timore. Miſit autē abimelech rex
gerare: ⁊ tulit eam. In quo vis for
me illius miranda notat: que no-
nagenaria adhuc amari poterat.
Sed in egritudinē cecidit rex dei
voluntate ne eam tangeret [ut ait
Joſephus]. ¶ In fine tamen hu-
iuſcapituli alia pena notatur: hec
ſcilicet q deus cōcluſerat omnem
vuluā domus abimelech propter
ſaram: nequid ſcʒ femininū in do
mo eius interim cōciperet. Medi
cis autē deſperantibus ſoporatus
audiuit a dn̄o: hec ſibi propter
vxorem peregrini inferri. Et pre-
cepit ei vt redderet viro vxorem:
quia propheta erat. Et ille oraret
pro eo ⁊ viueret Statimq ſurgēs
vocauit ſeruos ſuos: vocauit ⁊ a-
braam ⁊ dixit ei. Quid feciſti no-
bis. Quid vidiſti vt hoc faceres.
Et ait abraam Cogitaui q timor
dei non eſſet in hoc loco: ⁊ interfi-
cerent me pro vxore. Als autem ⁊
vere ſoror mea ē filia patris. Hic
diſtīguitur ſui: ſcilicet patris. Se
quitur mei. i. qui eſt meus: ſubau-
di frater vel filia patris mei: ⁊ nō
matris mee: quod eſt. neptis mea
ē: ⁊ cognata ex parte patris ⁊ fra-
tris mei: et non ex parte ſororis.
Unde alia tranſlatio. Soror mea
eſt a patre ſuo ⁊ non a matre. Si-
cut enim dicebant cognatos fra-
tres: ſic ⁊ cognatos ſorores. Fra-
trem vero arā patrem ſuum voca-
uit: quia ſenior eo fuerat ſecundū
vſum loquendi quo maiores natu
patres vocamus: minores filios.
⁊ quia dignior ⁊ maior affectio ſo
let eſſe ꝓpinquorum ſcd̄m viroſq
ſcd̄m mulieres: ꝓpinquam ſuam p
virum digniori nomie vocauit ſo-
rorem: ſcʒ potius q̄ neptem. Uel
finxit eam filiā patris eſſe: nec ta D
men mentitus eſt: ſicut nec domi- Luce. xxiiij
nus cum finxit ſe longius ire: pre-
ſertim cum dn̄o iubente credit
hoc dixiſſe: ⁊ ita relator fuit verbo
rum dn̄i: vt heliſeus celauit ſe non
cognoſcentibus. Quidam tamen
dicunt thare mortua matre abrae
⁊ mortuo arā duxiſſe vxorem filij:
⁊ genuiſſe ſaram. Unde ⁊ hic dici
tur filia thare ſm carnem: ⁊ ſupra
filia aram ſcd̄m ſuſcitationem ſe-
minis: quia ſolum maſculum reli-
quit aram. Orauit autem abraam
pro eo: ⁊ ſanatus eſt: ⁊ vxor ⁊ an-
cille ei⁹ pepererūt: ⁊ dedit abime
lech abrae munera ⁊ terram ad ha-
bitandum ad optionem ſuā. Sa-
re autē dixit. Ecce dedi fratri tuo
pro te mille argenteos. Hoc erit
tibi in velamen oculorū coram om-
nibus qui tecum ſunt. id eſt in me
moriam verecundie: quia in men-
dacio deprehenſa es Unde ſubdit
exponendo. Et quocunq perrexe
ris memento te deprehenſam. Uel
elegans eſt irriſio. Hoc erit tibi i
velamē oculorum. id eſt in prepa-
rationem funeris. q. d. Anus es ⁊
vicina funeri: ⁊ mentita es tamē
⁊ decepiſti. Habe tibi ergo hec in

expenſas funeris. Que magnis expenſis fieri ſolebat: maxime a iudeis: vel ad pepla emēda vt tegas faciem ne ameris.

¶ De ortu Iſaac ⁊ eiectiōe agar cum filio. Capitulum. lvi.

A Gen. xxi.

Viſitauit domin⁹ ſaram: concepitq̄ ⁊ peperit filiū: et circumcidit eū abraam octauo die. Et exinde poſt totidem dies iudei circumcidunt: arabes vero poſt. xiij. annos: quia eo tempore hiſmael gentis illius auctor circūciſus fuit. Et vocauit eū iſaac. id eſt riſum: q̄ riſum fecerat domin⁹ parentibus eius. id eſt gaudium inopinatū. Creuit puer: ⁊ trim⁹ ablactatus eſt. Et fecit pater grāde conuiuium in die illa: q̄ ea die filius p̄mo acceſſit ad menſam patris Dumq̄ ſimul luderēt hiſmael et iſaac: maior ledebat minorem. Et intellexit mater in ludo ꝑſecutionē: quia ſē patre mortuo vellz domiari maior minori. Vel vt hebrei tradūt: cogebat eum adorare luteas imagines quas fecerat. Quod cū diſplicuiſſet matri: dixit ad abraā. Eiice ancillā ⁊ filiū eius. Dure hoc accepit abraam et diſſimulabat: ſz dixit ei dominus Audi vocē ſare. Qui tollens panem ⁊ vtrem aque impoſuit ſcapule agar: ⁊ tradidit ei puerum. Cū q̄ cōſumpta eēt aqua in deſerto ⁊ puer deficeret ſiti: abiecit mater puerū ſub arbore et ſedit ꝓcul quātum arc⁹ iacere poteſt ne videret filium morientē: ⁊ fleuit. ⁊ exaudiuit de⁹ vocem pueri. id eſt fletum m̄ris pro puero. Et dixit āgel⁹ matri. Surge tolle puerū. ⁊ aperuit oculos eius deus: et vidit puteū. deditq̄ puero bibere: et implens vtrem abijt. Creuit puer: ⁊ moratus eſt in ſolitudine pharan: ⁊ factus eſt vir ſagittarius. Et accepit ei mater vxorem de terra egypti: de qua nati ſunt ei. xij. filij prīcipes tribuū ſuarū: quorū appellatione: opida: pagi: ⁊ trib⁹ celebrātur Nabaioth primogenit⁹ famoſiores nomiat: a quo pars arabie: que eſt ab eufrate vſq̄ ad mare rubrum nabathea dicitur. Cedar ſecundus a quo cedar que eſt in deſerto. Duma ſextus a quo duma regio. Thema nonus: a quo theman que eſt ad auſtrum. Cethuma vltimus: a quo cethema que eſt ad orientem.

Additio. id eſt reliqt iacentē quaſi ad iactū: nō q̄ eū portaret cū eēt iam. xliij. annorū. Vel per recapitulationem dictum eſt.

¶ De puteo iuramenti. Capitulum. lvij.

C Gen. xxi.

Eodem tempore videns abimelech abraam multiplicatum: timuit eum ⁊ venit ad eū cum phicol principe exercitus ſui: et ait Iura michi per deum ne noceas michi et poſteris meis: ſed ſemper facias michi iuxta miſericordiam quā feci tibi. Et eduxit eos abraā ad puteum quem oſtenderat de⁹ agar quem foderat abraam ante agar eiectam. Sz ſerui abimelech abſtulerant illum abrahe: et fecerant illum in ſolitudine pro gregibus adaquandis: qui lōge a mā

ſione eius in ſolitudine paſcebantur. Et reſtituit ei abimelech puteum: ſed in teſtimoniuȝ ꝙ ipſe foderat puteum ⁊ ablatum reſtituit ei abimelech: dedit regi .vij. agnas: ⁊ vocauit puteum berſabee. id eſt puteum ſeptem. Sabee enim hebraice ſeptem ſonat: ⁊ ibidem percuſſerūt ambo fedus. Unde ⁊ berſabee dictum putant. id eſt puteū iuramenti. Sabee quoqꝫ hebraice iuramentum dicitur. Joſephus tamen interpretatur berſabee fedus putei. A puteo vero circunſtans regio etiam dicta eſt berſabee. Plātauitqꝫ abraam circa puteū nemus: ⁊ fuit ibi colonus multis diebus non habitator. Dixit enim ſtephanus in actibus apoſtolorum: quia non accepit ibi hereditatem nec ſpacium pedis.

A Actuū.vij.

¶ De imolatione arietis ꝑ iſaac. Capitulum.lviij.

A Geñ.xxij.

Post hec dum habitaret i berſabee: ⁊ iſaac [vt dicit Joſephꝰ] .xxv. annorum eſſet: dixit dominus illi. Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis iſaac: ⁊ vade in terram viſionis. et offer michi eum in holocauſtuȝ ſuper vnū montium quem monſtrauero tibi. Terram viſionis dixit illam parteȝ iudee que eſt in montanis: quia et ipſa alonge et de illa longe videri poteſt: queȝ ab eſaia vallis viſionis dicitur. Jn ſummitate vero montium iudee monticulus erat eminentior dictus mons moria: quē mōſtrauit deus abrae ad immolandum filium. Jn hoc tradunt hebrei templum poſt factum: et altare factum in loco vbi abraam altare fecit: et dauid angelum reponentem gladiuȝ vidit in area ornam iebuſei. Unde dixit eſaias. Erit mons domus domini in vertice montium: et ad eum fluent omnes gentes: de quo ⁊ dominus precepit iudeis: ne immolarent ſibi in omni loco: niſi in loco quem oſtenderet eis dominus. ¶ Abraam ergo de nocte conſurgens: nemini quod facturus erat indicans: ſtrauit aſinū ſuū: ducēs ſecuȝ duos iuuenes ⁊ filium: iuit ꝑiter duorum dieruȝ. Tertio die eleuatis oculis vidit locum procul. Hinc probantur illi erraſſe: qui dixerunt eum tunc habitaſſe inter bethel ⁊ hay. Locus enim ille non diſtat a monte moria per iter vnius diei. Et cum accepiſſet ligna et ignem relictis infra iuuenibus cum aſino: cum filio aſcendit ſolus. Cui filius. Ecce inquit ignis et ligna: vbi eſt victima holocauſti? Cui pater. Deus prouidebit ſibi victimam. Et ſtatuit aram: et lignis impoſitis ignem adhibuit. ¶ Refert auteȝ Joſephꝰ verba patris ad puerum dicentis Quia ſicut ex voluntate dei ingreſſus fuerat mundum mirabiliter: ita etiam ex voluntate dei neceſſe erat ei egredi mirabiliter: quem dominus quidem iudicaſſet dignum: non egritudine. non bello. non aliqua paſſione: humanaȝ vitam finire. ſed cum orationibus et ſacrificijs animam ipſius ad ſe vocare: et ꝙ ſuſcitaret eum ob implendas promiſſiones. Et ſic iſaac libens acceſſit ad aram et morteȝ. De hoc alquinus dicit. Jndubitanti animo mactare volebat filium laudandus i cōſtantia offerendi: et in fide ſuſcitandi filij. ¶ Arrepto autem gladio vt filiū imolaret: clamauit ad eū angelꝰ Nō extēdas manum in

Additio. Alquinus fuit magiſter karoli regis abbas ſancti martini turonenſ.

A yſa.ij.

A Deutero. xxxvj.

A Geñ.xxij.

A yſa.xxij.

C ij.reg.xxiiij

puerū: nūc cognoui ꝙ timeas dñ. Non enim ſanguinem pueri ſitiebat dominus: ſed vt ſciretur quantum abraam timuerit dominum. Et vidit abraam poſt tergum arietem inter vepres herentem cornibus quem obtulit ꝓ filio. Hebreus habet in virgultis ſabech herētem cornibus. ⁊ eſt ſabech genus virgulti. Hic errauit Euſebius dicens: ſabech hircū erectum ad carpendas frondes Dixit ergo arietem ſabech. id eſt quaſi hircū erectum. Et dicit eum Rabanus nō nouiter creatū: ſed aliunde ab angelo allatum: ⁊ vocauit nomen loci: Dominus videt. Et vſqȝ hodie quaſi in ꝓuerbium dicitur a iudeis in arto poſitis: in monte dominus videbit: quaſi dicerent. Sicut reſpexit iſaac in monte: ſic videat nos in hac anguſtia. Diem autem liberationis iſaac: dicunt hebrei primā diem ſeptembris. Unde in eo ſolennizant: ⁊ clangunt cornibus pecorinis in memoriam arietis. Et iurauit dominus per ſeipſum de ſemine multiplicando ex iſaac: ⁊ de terra danda ſemini eius. Altera die rediit abraam: ⁊ reuerſus eſt in berſabee. Nunciatumqȝ eſt ei ꝙ melcha genuiſſet nachor fratri ſuo filios. viij. primogenitū hus: de cuius ſtirpe deſcendit

Job. j. Job: ſicut ſcriptum eſt. Uir erat in terra hus nomine Job. Et hus fratrē eius ex cuius genere balaam: qui ſecūdū hebreos dicitur in iob beliu buzites. Errāt ergo qui dicunt iob de genere eſau fuiſſe. Quod enim in fine libri eius eſt: ꝙ de ſyro ſermone tranſlatus ſit: ⁊ ꝙ ipſe quartus ab eſau ī hebreo non habetur. De concubina vero Roma alias rema ſuſceperat nachor filios quattuor.

¶ De morte ſare. Cap. lix.

Rediit autem abraam ad conuallem mambre: ⁊ mortua eſt ſara cum eſſet. cxxvij. annorum ⁊ ſepulta eſt in hebron ī ſpelunca dupliċi. quā emit abraam. cccc. ſiclis argenti ab ephrō: ſupplicantib⁹ ꝓ eo etheis id eſt populo terre. Gen. xxiij.

Additio. Eadē cariatarbe. i. ciuitas qt tuor patriarcharū. iſaac: abrae iacob: ⁊ ade.

Erat autē ſpelunca duplex rupes naturaliter vł artificialiter duas ſpeluncas habens: quā emit abraam in ſepulturam generi ſuo. In ſuperiori ſepeliebantur viri: in inferiori mulieres. Tamen adā ⁊ eua iam ibidem ſepulti erant Nec peccauit abraā emēdo: nec ille vendendo: ſicut nec hodie qui emeret agrū vt faceret cimiteriū: niſi forte qꝛ ſepulti erāt ibi protoplaſti. Hieronymus tamen dicit ephron reprehendēdū. ⁊ ideo nomen eius mutatum pro ephron effran.

¶ De legatione eliezer ī meſopotamiam. Caplm. lx.

Erat aūt abraam ſenex: ⁊ dixit ad eliezer ꝓcuratorē domus ſue Pone manū tuam ſub femore meo ⁊ iura mihi ꝑ deum celi ⁊ terre qꝛ nō accipies filio meo iſaac vxorē de filiab⁹ gētium inter quas habito: ſȝ ibis ad cognationem meam ⁊ inde accipies ei vxorem. Si tamen ex illis aliqua noluerit ſequi te: nō tenebris iuramento Iurauitqȝ ſeruus ponens manum ſub femore eius. Gen. xxiiij.

Tradunt hebrei ꝙ in ſanctificatione eius. id eſt in circunciſione iurauerit. Sed qꝛ dicitur ſub femore: dicimus eum iuraſſe in ſemine abrae. i. in xp̄o: quē ex ſe naſciturū ſciebat Unū dixit. Iura mihi ꝑ deū celi ⁊ t̄re. Qȝ aūt ſub femorē manū

poni voluit: inuiſt carnez chr̄i ſup omnes futurā. ¶ Tulit ergo eliezer decem camelos: ⁊ abyt ex omnibus bonis dn̄i ſui portans ſecū: maxime q̄ rara nouit eſſe in terra ad quā ibat. Perrexitq; meſopotamiam ad charram: vrbez nachor. Multo q̄dē tēpore ⁊ labore vt dicit ioſephus] q: in hyeme in meſopotamia ē luti ꝓfunditas ī eſtate aque defectio: in ſaltibus latrones.

Additio.
Vl' ad hahram Hebrei enī āte et retro aſpirabant vocales h.

Fecit autē camelos accūbere iuxta puteum āte vrbē impotatos nolens introducere. Cū āt veſpe egrederentur mulieres ad hauriendam aquā orauit dominū vt inter illas inueniret vxor dn̄i ſui: ſi aliqua gētis illi⁹ domis ſuo deberet: et cognoſceret ita vt alijs negantibus aquaz ſibi poſcēti ipſa p̄beret. Et ecce rebecca bathuelis filia deſcēderat ⁊ impleuerat hydriā: ⁊ alijs quidē auertentibus ſe: peregrino aquā prebuit ⁊ adiecit quin ⁊ camelis tuis aquā hauriā: ⁊ hauſtā aquā infundēs in canalib⁹: potuz dedit camelis. Ille autez tacitus intuēs eā: vtrū eēt idonea dn̄o ſuo: q̄ſiuit ab ea cuius filia eēt: et ſi ei eſſet loc⁹ in domo patris ad manendum.

Additio.
Ne forte luſca vel gibboſa: vel torto: vel grandi naſo.

Accepto vero q erat filia bathuelis fily nachor et melche ſoror laban ꝓtulit in aures aureas et armillas: ⁊ dedit ei. Cucurritq; puella ī domū matris nuncians q̄ audierat. Egreſſuſq; laban: itroduxit virū ī hoſpitiū: ⁊ deſtrauit camelos: deditq; paleas et fenū: ⁊ lauit pedes hoſpitū: ⁊ appoſuit eis panē. Noluit āt eliezer comedere donec loq̄ret ſmōes ꝓ q̄b⁹ venerat. Cum q̄ ſe dixiſſet ſeruum abrae fratris eorū: ⁊ cōmendaſſet abraā in mult: expoſuit eis petitionez abrae ⁊ iuramentū q̄d ip̄e fecerat: ⁊ orationē ſuaz a dn̄o ad puteū exauditā. Reſpōdertq; laban ⁊ bathuel.

Additio.
Ex h⁹ q nō ait p̄ris: ꝑpēdit q mortuus erat ſicut Ioſeph⁹ voluit.

A dn̄o egreſſ⁹ eſt ſmo ſcilicet abrae et oratio tua. Non poſſumus extra placituz ei⁹ quicq̄ loqui tibi. Ecce rebecca corā te eſt: tolle eā ⁊ vxor ſit dn̄i tui.

Additio.
id ē vxor ei⁹ ex mandato ab eo moriente ſuſcepto: ſi verū eſt q mortu⁹ erat ſicut Ioſephus ait.

Sed notandū q Ioſeph⁹ dt bathuelē iā defunctuz fuiſſe: ⁊ v̄ginē in cuſtodia matr ⁊ fratris eē: ⁊ de morte p̄ris p̄dixiſſe puellam querenti ad puteū cui⁹ filia eſſet. Etiā moyſes hucuſq; videt velle eaz nec tūc habuiſſe patrē: cū ſupi⁹ dixit. Cucurrit puella ī domū matris. Forte noīe p̄ris vocat hic mater: quia mādatū patris de filia tradenda quod ei reliquerat decedens nunc expoſuit. Potuit enī fieri vt eam tradendam generi ſuo delegaſſet. ¶ Audiēs hoc puer abrae adorauit dominum: qui direxerat iter ſuum: ⁊ protulit vaſa aurea ⁊ argentea: et veſtes dans rebecce. Matri quoq; eius ⁊ fratri ei⁹ munera dedit. Surgens autem mane puer petyt dimitti pretendēs moram quam fecerat in via ⁊ domini ſenectutem. Cūq; rogaſſent vt decem dies maneret apd̄ eos: noluit. Et dixerunt. Vocemus ergo puellam: ⁊ queram⁹ eius voluntatē. Que ſciſcitantibus ſi vellet ire ait Vadā. Et h̄ p̄mo legit ꝯſēſus mulieris requiſitus: ⁊ exinde pro iure habitum eſt vt requiratur. Et dimiſerunt eam. Gen. xxiiij.

¶ De aduentu rebecce ad iſaac. Capitulum. lxj.

G
Geñ.xxiiij.

EO tēpore iſaac habitabat in gerara: ⁊ forte deābulabat ꝑ viā q̄ ducit ad puteū viuētis ⁊ vidētis. Egreſſus enim erat ad meditanduꝫ in agro: forte de mora ſerui. Alia lr̃a habet ad exercitādū: forte laborās in agro vel quippiā opis ad deducendum agēs. Rebecca ꝟo iſaac viſo: ⁊ cognito ꝙ vir ei⁹ eēt: deſcēdens de camelo: ⁊ tollēs teriſtrum vel palliū albū: operuit ⁊ compſit ſe. Eſt autē teriſtrum genus arabici veſtimenti mulierū. Iſaac ꝟo introduxit eam in tabernaculū matris ſue ⁊ in tantū dilexit eā vt dolorē qui ex morte matris acciderat tēperaret.

¶ De morte abrae poſt ſuſceptaꝫ ſobolem de cethura. Capl'm.lxv.

A
Geñ.xxv.

ABraam aliaꝫ duxit vxorē noīe cethuram. Aiunt hebrei cethurā nomē appellatiuum qđ īterp̄taf copulatā. Dicūt eñ hanc fuiſſe agar: q̄ ꝑus cōcubina: mortua ſara tranſit in vxorem de nō copulata in copulatā: ne ſenex nouis nuptijs laſciuiſſe arguatur. Joſeph⁹ aūt dr̄ ꝙ añq̄ miſiſſet pro vxore filij duxerat eam. Et hec genuit ei liberos ſex. Iuuenis ei de ſene parere pōt. Et ſeparauit eos abraā duꝫ viueret ab iſaac ad plagā orietalē: et cūcta q̄ poſſederat dedit iſaac. Alijs vero largit⁹ ē munera. Filij tñ cethure a nomie libere ſe dixerunt ſaracenos. Obtinuerūt aūt p̄mo traconitidē ⁊ phenicē ⁊ arabiā vſq; ad terminos maris rubri. Refert ioſephus ꝙ ex vno eoꝝ nat⁹ eſt afer q̄ caſtra ſua fixerat i libyam: quā poſt ⁊ eius inhabitantes ab illo africā denominauerūt. Dixit q̄q; eldeū ꝓphetā q̄ ⁊ male⁹ ſiue malchus dict⁹ ē hiſtoriā iudeoꝝ ſcripſiſſe: ſicͭ ⁊ moyſes ſcripſit. Queꝫ refert dixiſſe: ab vno filioꝝ cethure nomine ſurim vel ſyrim ſyriam vocatam. Ab alio ꝟo qui dictus eſt afer africam dictam. Cui deſcēdenti in libyam hercules auxilium tulit: ⁊ filiam ipſius nomine etheā duxit hercules vxoreꝫ: ⁊ ex ea genuit dodorim cu⁹ filius fuit phoron Fuerunt autē dies abrae. clxxv anni: ⁊ mortuus eſt ⁊ cōgregatus eſt ad populum ſuum in ſinu īferni. Et ſepelierunt eum hiſmael ⁊ iſaac in ſpelunca duplici cum vxore ſua.

Additio.

Deficiēs habetur ī textu: ⁊ in gloſa habeť ieroni. ſup hūc locū dicētis ꝙ deficiens male additu ſit: in.lxx. q̄ſi q2 nō ſit ī hebraica veritate: ⁊ etiā q2 incongrue dici videtur de tanto patriarcha ꝙ deficeret vel minueretur. Cum ergo in lr̃a noſtra habeaf deficiens de q̄ hieronymus arguit.lxx. pꝫ ex eo ⁊ ex pluri b⁹ alijs locis: ꝙ non eſt iſta nr̃a pura tranſlatio hieronymi: ſꝫ forte eſt q̄dā p̄ma quā ꝯpegit de greco in latinū ex tranſlatione.lxx. et tranſlatiōibus alioꝝ. Que quia forte non inde magis viſa eſt: appoſuit manū vt puram faceret de hebreo in latinum: quā non habemus niſi in.xij. ꝓphetis. Uel forte pōt dici ꝙ iſta noſtra ſit illa vulgata que miraculoſe inuenta eſt hieroſolymis.

Iheronymus.

Nota. de biblia noſtra.

¶ De ortu regnoꝝ. Capl'm.lxvj.

ANno.xl. Abrae mortu⁹ eſt Nin⁹: cui⁹ vxor ſemiramis: vt p⁹ eū regnare poſſet pro proprio filio quē ſuſcepat ex nino nupſit: ⁊ ex eo filiū genuit: q̄ ⁊ babyloniā āpliauit. Anno abrae. lxxv. factā ē ei repromiſſio. Anno eius. lxxxvj. natus eſt ei hiſmael. Anno eius. c. nat⁹ eſt ei iſaac. Anno ei⁹.

Incidēs E.

cxxxvij. mortua eſt ſara.

ℭ Aliud incidens. Capl'm. lxiiij.

Incidens

Exortū ē regnū aſſyriorū: āno. xxv. ſaruch proaui abrae ſub belo: ⁊ cucurrit vſqꝫ ad annū ſeptimū ozie reg; iude ꝑ annos mille. ⁊. ccc. alij. cccc. ⁊ duos. ꝑ reges. xxx. ⁊. vij. vſqꝫ ad ſardanapallū: q̄ p̄mus puluinaria adinuenit. Poſt quem tranſlatū eſt regnū ad medos. Regnū aūt ſicioniorum ab āno. xxiiij. nachor aui abrae exortū eſt ſub eugialo: al's egialeo: ⁊ cucurrit vſqꝫ ad annū. xvij. heli ſacerdotis ⁊ iudic; iſrael ꝑ annos. dccccl xxj. ⁊ ꝑ reges. xxxj. vſqꝫ ad zeuſippum. poſt quē iudicauerunt ſicioniā ſacerdotes charmi. Sicionia aūt eſt regio que prius apia: poſt peloponenſis dicta eſt. Uſqꝫ ad abraham ꝟo iam fuerant in egypto. xv. dinaſtie. Dinaſtiam ſummam poteſtatē egyptij dicūt A natiuitate abrae dinaſtiam. xvj. obtinuerūt thebei xvij. paſtores reges ſic vocati. xviij. thebei vel thiopolitani q̄ ⁊ pharaones ꝑ reges. xvj. Uariate quoqꝫ ſūt dinaſtie de generib⁹ quorundam regum ad alia ſepe tranſeuntes vſqꝫ ad cambiſem filiū ciri ſub quo primo perſe imperauerunt egypto.

Additio.

Dinaſtia ꝓprie dicitur p̄cipatꝰ q̄ durat apd̄ aliquam prouinciam de eligendo imꝑatore ſiue alio p̄ncipatu qui maior eſt in illa prouīcia. Uerbi gratia. Quondam eligebantur ī ſaxonia īperatores ⁊ durauit ibi et deinde ī franconia diu. deinde ī bauaria: ⁊ nūc ī ſueuia. Het m̄ ſunt p̄ncipaliores ꝓuicie theotonice ſre: licet. multe ſint adiacentes. Et ſicut in iſtis dictū eſt: ita intelligitur in alijs.

ℭ De morte hiſma elis. Ca. lxv.

C Gen̄. xxv.

Vixit quoqꝫ iſmael. cxxxvij. annos ⁊ mortuus eſt: tradūt illum hebrei diſſinteria mortuū fuiſſe corā cunctis fratribus ſuis id eſt corā filijs ſuis adhuc viuentib⁹ obijt Habitauit poſteritas eius ab euila vſqꝫ ſur. eſt vero euila india: ab euila nepote noe ſic dicta. Sur autem eſt ſolitudo inter cades ⁊ barath: extendens deſertū vſqꝫ ad mare rubrū ⁊ egypti confinia.

ℭ De labore rebecce in partu geminorum. Capitulum. lxvj.

C Gen̄. xxv.

De iſaac proſequitur hiſtoria Iſaac xl. annorū erat cū duxit rebeccā vxorē: que inuenta eſt ſterilis longo tp̄e. Sciens autem iſaac patri ſuo factam ꝓmiſſionē ſeminis multiplicandi per ipſum orauit dominum vt quod ꝓmiſerat impleret. Et concepit mulier habens duos in vtero Sed cū vicina eſſet partui: collidebantur in vtero eius paruuli. lxx. interp̄tes poſuerunt. ludebant vel calcitrabant Aquila: confringebantur. Symmachꝰ: in ſupficie ferebant̄: in ſimilitudinem nauis legitimo pondere carentis. Mouebantur enim mixtim pueri: vt viciſſim alter prior altero videretur poſſe ꝓdire ad ortum. Non pro exilitate vteri materni quaſi vix geminos capientis intelligendū eſt hoc accidiſſe vt quibuſdā viſum eſt. ſed tantum ex voluntate dei iam demonſtrantis in nondum natis: qđ futurū erat in adultis: primo geniturā ſcilicet quā alter habuit per naturā: ceſſiſſe alteri per gratiam In poſteris etiam eorū futuram diſſentionem iam tunc figurabat. Credit̄ eñ in vtero iam tūc ſanctificatus fuiſſe iacob: ⁊ in hoc motu p̄figuratū: q: nō eēt cōſēſus xp̄i ad belial. Mal ꝟo grauiter afflicta nollet concepiſſe et.

iurauit talem venditionem rataꝫ ſe habiturum: ⁊ q꞉ lenticula fulua ē: hebraice aūt edom a quo poſtea dicta eſt regio idumea. Erant aūt primogenita quedam dignitates quas habuerunt primogeniti in cognationibus ſuis vſqꝫ ad aarō. Habebat enim primogenitus veſtem ſpecialem qua induebatur tā tum in ſacrificio offerendo: ⁊ recepturus finalem benedictionem a patre. Ipſe in ſolēnitatibus in cōuiuijs benedicebat minoribus: ⁊ ſu his duplā ciborum portionem recipiebat. Tradūt etiam ꝙ in diuiſione hereditatis ſimiliter in duplum reciperet.

De primogenitura.

De deſcenſu Iſaac in gerarís. Capitulum.lxix.

A Gen.xxvj.

Orta autem fame dum vellet ire iſaac in egyptum ex pcepto dei remanſit i gerarís: ⁊ ob amiciciam abrae recept⁹ eſt abimelech: ⁊ ad exēplum patris dixit de vxore ſua: Soror mea eſt. Forte poſt plurimos dies vidit abimelech per feneſtrā iſaac iocātem cum vxore ſua: ⁊ accerſito ait. Quare impoſuiſti nobis. Et eſt hic iponere vbū abſolutū.i. impoſturam.i. doluꝫ facere. Et ē ſenſus Quare nos decepiſti Cur mentitus es: ſororem tuam eē? Potuiſti ſuper nos iducere grāde malum: ſiqs cognouiſſet vxorem tuam: liberaꝫ a viro reputans. Et ait ad populū ſuū. Qui tetigerit hoīs hui⁹ vxorē: morte moriat. Seminauit iſaac in terra illa: ⁊ inuenit cētuplū eſtimatum.i. eſtimauit: ſcđm ꝙ recordabat de iacto olim ſemine cētuplū recepiſſe Nec de vna ſpecie hoc eē potuit: ſed forte in omni genere opum eſt centuplicatus. Vñ alia tranſlatio hꝫ. Inuenit in illo anno centuplum. Ob hoc inuidētes ei paleſtini puteos quos foderat pater eius obſtruxerunt replētes humo. Abimelech etiam timens eum dixit ei. Recede a nobis: quia potentior noſtri factus eſt. Et recedens iſaac venit in agrum q̄ dr̄ phara. id eſt cōuallis. ⁊ habitauit iuxta alueū per quē torrens qñqꝫ influebat. ⁊ eruderauit ibi puteos quos olim ibidē foderat pater ei⁹. ſed eo mortuo obſtruxerunt eos philiſtei. Et cū inueniſſet aquā viuam: iurgati ſunt paſtores gerare aduerſus eum dicentes. Noſtra ē aqua ⁊ ob hoc vocauit puteū eſcō .i. calūniam vel iurgium Et recedens inde fodit aliū puteū: ⁊ pro illo quoqꝫ iurgati ſunt. Et ob hoc vocauit eū ſathanā.i. contrarium vel inimicicias. Utriuſqꝫ putei vt dicit Joſephus opus imperfectū relinquēs: nolens ꝯtendere cū indigenis: expectans ⁊ exoptans bone volūtatis eoꝝ rationē ⁊ licētiā Profectuſqꝫ inde fodit puteū tertiū ꝓ quo non ꝯtenderūt. Ob hoc vocauit eū roboothi.i. latitudineꝫ. q꞉ dilatatus creuerat ſup terrā: et ex illo loco aſcēdit in berſabee. Et apparuit ei dñs ī ipa nocte: ꝓmittens ei q̄ ꝓmiſerat patri eius. Et edificauit altare: ⁊ inuocauit ibi nomen dñi. ⁊ pcepit ſeruis vt ibi foderent puteū. Veriſimile eſt ꝙ eruderauerūt puteū abrae. Eo tēpore venit ad eū abimelech ⁊ phicol dux militie: ⁊ iurātes inter ſe fedus firmauerunt. Eodē die redierunt ad iſaac pueri nunciātes de puteo quem foderāt ꝙ inueniſſēt aquā ⁊ appellauit eū berſabee .i. puteū ſatietatis vel abundātie. Et ipoſitū eſt hoc nomē vrbi vſqꝫ in hodiernū diē. Et nota ꝙ ī modico vocis ſtridulo ⁊ in ſcriptura

Additio. Per recapitulationem hoc dictum videtur. id eſt prius factuꝫ ꝙ̄ hic dicatur. Nō enim videt dixiſſe tātū abimelech: ſcꝫ poſt predictam venditionem.

differt hoc nomen a noīe ꝙ abraā
et olim impoſuerat. Sabee enim ꝑ
ſin hebreum ſcriptum ſeptimū vel
iuramentū ſonat: ⁊ aſperius ſtri-
det: ſcriptum vero ꝑ ſima grecū ſa
tietatē ſignificat ⁊ mollius ſonat.

¶ Quartum incidens. Cap. lxx.

Incidēs ē.

IN tēpore pho
roneus filius inachi ⁊
niobes ꝓm⁹ grecie le-
ges dedit ⁊ ſub iudice
cauſas agi inſtituit. locūqꝫ iudici
deſtinatum a nomine ſuo foꝝ ap-
pellauit. Soror ſua iſis in egyptū
nauigauit. ⁊ quoſdam apices litte
rarū. tradidit egyptijs. de agricul
tura etiam multa docuit eos. Unꝺ
cum Io diceretur: iſis ab eis dicta
eſt qꝺ in lingua eoꝝ terra ſonat.
Et ob hoc poſt mortē in numero
deoꝝ in egypto recepta eſt. Fili⁹
etiam phoronei qui apis dictus ē
eodem tempore in egyptum naui
gauit: quē quidem viri iſidis fuiſ
ſe tradunt: ⁊ ſimilit[er] ab egyptijs
deificatus eſt ⁊ ſerapis nominat⁹.

¶ De vxoribus Eſau. Cap. lxxi.

G
Gen. xxvi.

ESau vero qua-
dragenari⁹ duxit vxo
res iudith ⁊ bethſa-
meth filias potentiū
virorum inter chananeos ſemetip
ſum dn̄m faciens in poteſtate vxo
rum. Que cum ambe offendiſſent
animū iſaac ⁊ rebecce: ⁊ licꝫ nollet
iſaac ꝓuinciales ſue miſceri cogna
tioni tamē melius ſilere decreuit.

De bn̄dictionib⁹ iacob. Ca. lxxij.

A
Gen. xxvij.

SEnuit Iſaac ⁊
videre nō poterat. Et
dixit ad eſau. Fac mi-
chi cibos de venatiōe
tua vt comedā: ⁊ bn̄dicat tibi aīa
mea anteꝗ̄ moriar. Egreſſo eſau
ad venādū dixit rebecca ad iacob.
Sic ⁊ ſic audiui patrē tuū loquen
tem cum eſau fratre tuo. Affer er-
go michi cito duos hedos opti-
mos: vt faciam patri tuo eſcas qui
bus libenter veſcitur vt bn̄dicat ti
bi ꝑ eſau. Abijt ille ⁊ attulit de-
ditqꝫ matri. Que cum paraſſet ci
bos: induit iacob veſtib⁹ eſau val-
de bonis quibus vtebantur ꝓmo
geniti [vt diximus]. Timebat [vero]
iacob ne deprehenſus a patre: ſu-
ſciperet maledictionem ꝓ benedi
ctiōe. Porro mater pelliculas he
doꝝ manibus ⁊ collo eius circū-
dedit: vt ſimilitudinem piloſi fra-
tris exprimerent In alijs enim ꝼ̄
ſimillimi erant tanꝗ̄ gemelli. Ac
ceptoſqꝫ cibos iacob intulit patri
dicens. Ego ſuꝫ eſau. Comede de
venatione mea:
vt bn̄dicat mihi
anima tua. Cui
iſaac. Accede
ad me vt tangā
te ⁊ ꝓbem vtꝝ
tu ſis filius me
us eſau an non.
Quo palp[illegible]o
ait. Uox q[illegible]ē
vox iacob eſt: ſꝫ
manus: manus
ſunt eſau. Cum
autem comediſ
ſet ⁊ hauſiſſet vinum: oſculatus eſt
filium: ⁊ benedixit ei dicens Det
tibi deus de rore celi. ⁊ de pingue
dine terre abundantiā frumēti vi-
ni ⁊ olei. His tribus ſolet oīs ter-
re fertilitas intelligi. ꝑ frumentū
cibus. per vinum potus. per oleū
pulmenta. Et addidit Seruiant
tibi populi ⁊ tribus: eſto dn̄s fra-
truꝫ tuoꝝ. qui maledixerit tibi ſit
ille maledictus. ⁊ qui benedixerit
tibi benedictionib⁹ repleat. No-
ta q̄ tria q̄ in benedictione ꝓmiſ-
ſa ſunt. ſcꝫ abundantia. potentia:
ꝓmogenitura: p̄ſentis ſunt tēpo
ris. Quartū [vero] ſcꝫ benedictio fu
turi eſt: ⁊ ideo in bn̄dictionib⁹ ſa-
cerdotum noſtroꝝ ſolet dici. Be
nedictus autem eſt iacob ſm̄ ꝟba.

Additio.
Quaſi. ego ſuꝫ
cuius ſunt ꝓmo
genita ⁊ bene-
dictio ſicut prius
erant eſau. Nec
mentitur: ſicut
nec xp̄s dicens
ioannem eē he-
liam non perſo
naliter ſed in ſi-
militudine.

Ut dicit grego. in omelia.

Fruct⁹ bn̄dictionis p̄ne.

nō ſcḋm intentionē patris ſicut epi
ſcopus ordinat alienū quez putat
eſſe ſuum: ꝛ eſt ordinatus. ¶ Uix
ſermonē ipleuerat pater: ꝛ egreſ-
ſo iacob venit eſau cibos inferens
patri: petens ab eo benedictionē.
Expauit Iſaac vehementer: ꝛ in
hac extaſi vidit in ſpiritu a dn̄o fa
ctum eſſe hoc: ꝛ ſignificationē pie
fraudis itellexit Et iō nō iraſcēs:
ſꝫ ꝯfirmās qḋ fecerat ait. Frater
tuus venit fraudulenter: ꝛ accepit
benedictionem tuā: ꝛ erit benedi
ctus. Cui eſau. Iuſte vocatus eſt
iacob. En altera vice me ſupplan
tauit. id ē bis decepit. prius p̄mo-
genita. ſcḋo benedictionem ſurri-
piens. Cumq; ꝛ ipſe a patre bene-
dictionem poſtulaſſet: ꝛ patri he-
ſitanti in quo ei benediceret ꝛ ve-
hemēter inſtaret motus iſaac: ait.
In pinguedine terre ꝛ rore celi d
ſup erit benedictio tua: ꝛ ita fuit.
Idumea eni paſcualis eſt. Et ad-
didit de poſteris eius prophetās.
Uiues gladio. id ē bellicoſ' eris:
ꝛ fratri tuo ſerues: cum ſcꝫ idu-
mea facta ē tributaria domui iſra
el: ſed veniet tempus cū excutias
iugū eius de ceruicibus tuis. Hoc
impletum eſt cum rebellauerunt
idumei ne eſſent ſub iuda.

¶ De ſōno iacob cum fugeret in mesopotamiam ꝛ de ſeparatione iacob. ꝛ eſau. Cap. lxxij.

B Gen. xxvij. ODerat ergo
eſau iacob ꝛ dixit i cor
de ſuo. Uenient dies
luctus. id eſt mort' pa
tris mei vt occidam iacob. Nūcia
ta ſunt hec rebecce. Eodem ſpū
ſciebat rebecca cogitationes eſau:
quo intimauerat iacob fraudare
fratrem. Excuſatur ergo iacob de
mendacio in patrem ꝛ dolo i fra-
trem per iuſſionem matris. Ma-
ter vero per familiare conſilium
ſpiritusſancti: que ait ad iacob.
Fuge ad laban fratrem meum: et
eſto ibi donec quieſcat indignatio
fratris tui. Q;
ne abſq; licētia
patris fieret:
ait rebecca viro
ſuo. Si accepe-
rit iacob vxorē
de filiab' heth
nolo viuere.
¶ Et aduocāſ
iſaac iacob bñ-
dixit ei: ꝛ p̄ce-
pit ei vt iret in A Gen. xxviij
meſopotamiaꝫ
ſibi acciperē vxo
rem de filiabus
laban. Uidens
autē eſau q̄ of-
fendiſſet ſuum
patrem p nuptijs alienigenaruꝫ:
iuit ad iſmaelem patruū ſuū: acci
piens ſibi vxorem filiam eius me-
lech ſororem nabaioth vterinam:
abſq; his quas prius habebat.
Igitur egreſſus eſt iacob de ber-
ſabee ꝛ pergebat aram. Per cha-
naneam ꝑo iter faciens: timuit in
colas terre: q2 [vt ait ioſeph'] cha
nanei erant indeuoti iſaac: p̄orib'
bellis eius valde grauati. maxime
cū cariathiarim cepiſſet: circa quā
p̄cipue laborauerat. Timuit ergo
iacob apud aliquē p̄uincialium
diuertere ꝛ ſub diuo iacebat. Cū aūt
veniſſet iuxta luzam veſpere: ſup-
poſuit capiti ſuo lapidē: ꝛ obdor-
miuit. Et vidit i ſōnis ſcalā erectā
a terris celos attingenteꝫ: ꝛ ange
los deſcendētes ꝛ aſcēdētes p eā.
Ioſeph' dic̄. Uidit deſcēdētes p
eā figuras honeſtiorē naturā ha-
bentes q̄ſ homines: ꝛ dominū inni
xum ſcale dicentem ſibi. Ego ſum
deus abraam et iſaac. Terram
hanc dabo tibi ꝛ ſemini tuo. Be-
nedicentur in te omnes tribus ter
re et in ſemine tuo. Ero cuſtos
tuus in hoc itinere: et reducam te
in terram hanc. Ordine prepo-
ſtero vſus eſt dñs. Prius enim

Additio.
A quo hethe'/
vnus de ſeptem
populis p quo
inuenerūt quā-
doq; cetheus:
quia nos p vo-
cali vtrobiq; aſ
pirata apḋ he-
breos: ponim'.
ch. ad mitigan-
dam aſperitatē
Ipſi dicunt ha
brā nos chārā:
iſi hethe': nos
cheteus.

in ꝓpria perſona Jacob cuſtodiuit: poſt ſub Joſue dedit ſemini
Joſue.xiij. eius terrā illam in fine tēporuꝫ in chriſto qꝛ de iacob benedicte ſunt tribus terre. Euigilās iacob ait.
D
Gen. xxviij Uere domin⁹ eſt i loco iſto ⁊ ego neſciebā. Terribilis eſt locus iſte ⁊ eſt dom⁹ dei hic ⁊ porta celi. Et prophetauit de lege ⁊ de tēplo et paſſione chriſti: q̄ in terra illa futura erant. Terribilis eni lex. dom⁹ dei.tēplū.et paſſio chriſti.apertio porte celi. Et lapidem quē ſuppoſuerat capiti ſuo erexit ibi in titulum.id ē incōmendabilē memoriā hui⁹ viſiōis: ⁊ libauit ſup illū oleū domino vouēs: dominū qui apparuerat ei ſemp ſibi eſſe in deū: ⁊ lapidē. id eſt locum lapidis ſemp ſibi honorabilē: ⁊ i reditu decimas ⁊ hoſtias ſe ſibi oblaturū. Et vrbē ꝓrimā etiā honorandaꝫ decreuit. vocās eā bethel. id eſt. domū dei. vl [ſm ioſephū] hoſtiā dei. Prius eni ieb⁹ a iebuſeis. qui eā cōdiderāt vocabaꝟ. Poſt luſa.id eſt.nux vel amygdal⁹. qꝛ cū primo ibi fundamēta iacerent.radix amygdalina inuēta eſt. Uel forte copia hui⁹ generis arborum ibi eſt.

¶ De duabus vxoribus Jacob. Capitulum.lxxiiij.

A
Gen.xxix. PRocedenſqꝫ i meſopotamiā lōgo tēpore puenit i aram. et venit ad puteū i agro opertū lapide grandi.iuxta quem tres greges accubabant. Cūqꝫ dixiſſet paſtoribus/ vt adaq̄rent greges.⁊ ad paſtū reducerēt/ accepit moris ibi eſſe. nō amoueri lapidē donec oēs greges cōuenirēt. nec licere greges pticulati adaquare. Cūqꝫ cuncta pcōtareꝟ de labā. valet iquiūt paſtores. Et ecce rachel filia ei⁹ cū grege ſuo venit. Queꝫ cū aduenilſet amouit iacob lapidē ab ore putei. Patet qꝛ nō ſol⁹ iuit iacob.⁊ adaquauit gregē eius.⁊ i dicans ſe cōſobrinuꝫ ei⁹. oſculat⁹ ē eā. Que nūciauit hoc pr̄i. Qui occurrēs duxit Jacob i domū ſuam. et audita cauſa fuge.dixit ei. Os meū ⁊ caro mea es. ⁊ ideo ſecure latebis apud me. Tādē curā gregis euꝫ hr̄e decreuit. ¶ Poſt mēſem vero Jacob dedit optionē mercedis ꝓ ſuitio paſtorali. Habebat aūt laban filias duas. liam lippis ocul' ⁊ rachel venuſto aſpectu. Quā diligēs Jacob ait. Seruiā tibi ſeptē annis ꝓ rachel Seruiuit ꝗ̄ ꝓ rachel ſeptē annis ⁊ videbanꝟ ei pauci dies p̄ amoris magnitudīe. Nec dictū eſt parui. qꝛ deſiderāti animo ipa velocitas tarda eſt. ſꝫ dictū eſt pauci. qꝛ videbatur ei rem tā amabilē paucis emiſſe. Longo eī plurib⁹ āñis ſeruiuiſſet ꝓ ea priusq̄ ea careret. Uel dies vocat laborē diex. q̄ videbaꝟ ei paruus qꝛ laborē leuigabat amor.
De rachele ⁊ lia.
Cōpleto ſeptimo āno fecit laban nuptias genero ſuo Ueſpere autē facto ſubitroduxit liam. dās filie ancillā noīe zelpham Jacob vero [vt dicit Joſeph⁹] ꝑ ebrietatem ⁊ noctez lie ꝯmixtus/ die facto/ apd laban de iniuſticia querebatur. Qui dandā neceſſitate veniaꝫ poſtulauit/ moris ibi eē aſſerēs. maiores ante tradi ad nuptias. Poſt alios autē ſepteꝫ annos ſe daturū ei rachel laudauit. cauſaꝫ ꝓ telati tpis: dicēs ſe nō libēter filiam ad chananeos miſſuꝫ. cū etiā de ſorore penitentiaꝫ ageret q̄ eam illuc dirextſſet. Hieronymus vero dicit erraſſe illos qui dixerunt poſt ſeptem annos alios rachel Jacob traditam.ſed poſt ſeptē dies cōuiuiorū quos quaſi pturbare: ſupinducta alia ſponſa fas non erat.
Nota hieronymum.
Quibus finitis Jacob optatis potitus nuptijs. amorem ſequentis priori pretulit. ſeruiens pro rachel alijs ſeptem annis.

¶ De quattuor filijs lie. et de filijs ācillarum. Capitulum.lxxv.

B Gen. xxix.

Dominus aūt aperuit vuluā lie ſorore ſterili data vt amorem viri fecunditate ꝯſequeretur. Que peperit filiū. ⁊ ait Vidit dn̄s humilitatem meam. ſ. vtilitatē erga virū meum. ⁊ ideo vocauit filium ruben. i. viſionis filium Rurſum peperit filiū alium ⁊ ait Audiuit me dn̄s haberi ꝯtēptui. ⁊ ideo dictus ē ſymeō. i. auditio. Peperit aūt tertium et ait Copulabitur mihi vir meus. quia addidi ei filios. ⁊ ob hoc dictus eſt leui. i. additio vel firmator ſocietatis/ſm̄ Joſephum. Peperit quoqꝫ quartum ⁊ ait. Modo ꝯfitebor dn̄o. ⁊ ob hoc dictus eſt iudas. i. ꝯfeſſio. Ceſſauitqꝫ parere

A Gen. xxx.

¶ Proinde rachel inuidit ſorori. ⁊ ait ad Jacob. Da mihi liberos alioquin moriar. Qui ait. Nūqd ego ſum deus. Et illa Si non de me ſaltē de ancilla mea. Et dedit ei balā in coniugium: non in vxorem. ſed vt ei iungeretur. Pepit bala filium. ⁊ dixit rachel. Judicauit me dn̄s. i. equauit me ſorori. et ob hoc dictus eſt puer dan. i. iudicium. Peperit ⁊ aliū. ⁊ ait rachel Comparata ſum ſorori ⁊ inualui. ⁊ ob hoc dictus eſt puer neptalim. i. comparatio vel dilatio. ¶ Lia quoqꝫ tradidit viro zelphā que peperit filium. Et ait lia. feliciter. Et dictus eſt puer gad. id eſt. felicitas. Peperitqꝫ etiam ⁊ alium. Et ait lia. Beatā me dicēt omnes mulieres. ⁊ dictus eſt puer aſer. id eſt beatus.

¶ Quintū incidens. Cap. lxxvi.

Incidens quoddam.

His tēporibus factū eſt diluuiū pticulare in achaia ſub ogige rege. q̄ vrbē q̄ vocabat acta innouans euleuſim nominauit Tūc etiā apud lacum triconidē virgo apparuit. quā greci mineruam dixerūt. Hec plures artes adinuenit. maxime lanificium. Eadē dicta eſt pallas. a pallane inſula thracie in qua nutrita ē. vel a pallāte gigāte quē interfecit Traditur aūt cum p diluuiū illud inſule ciclades longo tēpore obūbrate fuiſſent. aquis rareſcentibus prima inter eos delos ſole illuminata eſt. et ideo delos dicta. quod ſonat manifeſtum.

De minerua.

¶ De reliquis filijs lie et ortu ioſeph. Cap. lxxvij.

B Gen. xxx.

Ruben tēpore meſſis triticee. ſ. vel iā collectis hordeis Vel forte tres collectiones a metēdo. i. colligendo meſſes dicunt. meſſis pomorū q̄ prima. meſſis triticea q̄ ſcd̄a. meſſis vindemiarū q̄ tertia. Hoc inqꝫ tp̄e ab agro regreſſus rubē. tulit mādragoras ⁊ dedit mr̄i ſue. Cuius eſum deſiderans rachel dixit lie. Da mihi d mandragoris filij tui. Opinant eē quidā hoc genus pomi in eſcā ſūptum ſterilibus fecunditatē parare. quod auguſtinus falſum eē dicit Cū eīn mandragorā vidiſſet. occaſione hui⁹ lectionis naturam eius oēm ⁊ vim diligenter aſſerit ſe pſcrutatū. ⁊ nihil tale reppiſſe i ea. ¶ Et ait lia Par ne tibi videtur q abſtuleris mihi virū meū. niſi et mādragoras ſimul tuleris. Rachel ſororis irā mitigans ait. Dormiat hac nocte tecum p mandragoris filij. ⁊ occurrit lia iacob redeūti de agro q eū mercede cōduxiſſet ſignificans. Et ꝯcepit nocte illa ⁊ pepit qntū filiū. ⁊ ait Deus dedit mihi mercedē. qꝛ dedi ancillā viro meo. ⁊ iō vocauit puerū iſachar. qd ſonat merces. Achar ei merces. Pro eo etiā ſic vocauit eū qꝛ mādragoris emerat viri introitū Rurſū lia ꝯcepit ſextū filium. ⁊ pepit ⁊ ait. Mecum habitabit maritus me⁹ qꝛ genui ei ſex li-

Nota. Auguſtin⁹ de mandragoris.

beros ꝛ ob hᵒ vocauit puer̄ zabu
lō. i. habitaculū In libro tn̄ noim̄
hebreoꝝ. violēt fluxᵒ noct; inter-
pretat̄ Poſt quē pepit filiā noīe
dinā Recordatᵒ ē aūt dn̄s rache-
lis. ꝛ apuit vuluā eius q̄ pepit fili
um dicēs. Addat mihi dn̄s filiuz
alterū Et ob hoc dictus eſt puer
ioſeph. i. augmētū. ¶ De diuerſi
colorībᵒ ꝟgis et fetibᵒ Ca. lxxvii.

D Gen. xxx. Initiis ergo annis. xiiij. ſeruitij ꝓ vxoribus. iacob dixit ſocero ſuo. Da mihi vxores ꝛ liberos meos. vt reuertar ad terram meā Et ait labā Inueniā grām in ꝯſpectu tuo. vt adhuc ſeruias mihi. vij. annis. ꝛ ꝯſtitue mercedē quā dē tibi. Scio eīm q; xp̄ē te bn̄dixit michi deus. Et ait iacob Iuſtū eſt vt aliqn̄ ꝓuideā domui mee. Si feceris qd̄ poſtulo. adhuc paſcā pecora tua. Sepa greges varios ꝛ ſparſo vellere. ꝛ trade i manu filioꝝ tuoꝝ. vnicolores ꝟo trade mihi. ꝛ qd̄ ex vnicolorībᵒ variū natū fuerit ſit merces mea ꝛ qd̄ vniuſcoloris tuū rn̄debitq; mihi cras iuſticia mea. i. i futuro. q. d. Tecū fac̄ nā. vt alba ex alb. niḡ ex nigr; naſcāt̄. mecū iuſtitia mea dū deus ꝓ labore meo qd̄ iuſtū ſibi videbit̄ reddet mihi ꝯ naturā Gratū hoc habuerat labā. ꝛ ſepauit oēs diuerſicoloris. ꝛ dedit filijs ſuis i cuſtodiā. Unicolores tradidit iacob. et ſepauit iter triū dierū inter iacob ꝛ filios ſuos. ne quis ex vicinitate pecoris naſcerēt̄ dolᵒ. Et ita planū hoc dictū ē. niſi ꝙ in textu legitur. ꝙ laban vnicolorē gregē tradidit in manu filiorū ſuorū. ſ. iacob.

Nota. qd̄ videt̄ ꝯtrū ei qd̄ diximus Pōt dici eū tradidiſſe i manu filiorum ſuoꝝ. i. nepotū ſuoꝝ filioꝝ. ſ. iacob q̄ ſub p̄re opiliones erāt Uel ꝑ anticipationē dictū eſt. i. vnicolorem gregē poſt natū ſub cuſtodia iacob dedit filijs ſuis cū diuerſicolo repriᵒ dato. ¶ Hieronymus q̄q; dicit. vſq; ad tp̄s ſuū locū hūc cōfuſum fuiſſe. ¶ Jacob aūt nouaz nature ſtrophā. i. ꝯuerſionē ꝯmentatᵒ. ꝯ naturā arte naturali pugnauit Tulit ei ꝟgas virides populeas. q̄s lxx. ſtiraceas vocāt ꝛ amygdalinas ꝛ plataninas quas ꝑ loca diſcorticās variū ꝟgaꝝ fecit colorē Forte tres erāt canales ꝛ tres ꝟgas tantū eiuſdē lōgitudis cuz canalibᵒ tulit. cuiq; canali ſuā virgā iponēs. Forte plures erāt i canalibᵒ ꝟge. Obſeruabat ḡ iacob tp̄s i q̄ pecora aſcēdebāt̄. ꝛ i feruore diei cū ad potādū auida ꝑgerēt in ip̄a auiditate potandi faciebat oues ꝛ capras aſcēdi. vt tales fetᵒ ꝯcipēt quales vmbras arietū ꝛ hircoꝝ ſup ſe aſcēdētiū in aquaꝝ ſpeculo videbant. Ex ꝟg; eīm ibi poſitis variᵒ erat vmbraꝝ color. Ne aūt oēs fetᵒ diuerſicolores fierēt ꝛ deph̄ēderet̄ dolᵒ. ſic tēperauit iacob Prio tp̄e cū aſcēdebantur oues. q; verni fetᵒ meliores ſunt ponebat ꝟgas vt i ꝯſpectu eaꝝ cōciperent. In ſerotina eīm admiſſura .i. in ea q̄ fiebat in extremitate veris. deteriores ſūt fetᵒ. q; in tarde appetētibᵒ coitū minᵒ viget nā. ꝛ iō tūc nō apponebat ꝟgas. ꝛ ita q̄ ſerotina erāt facta ſunt laban. ꝛ q̄ p̄mi tp̄is iacob. Uel forte ſerotina admiſſura dicta ē in autumno. q; natura ouiū meſopotamie ꝛ italie eadē eē tradit̄. vt bis i anno pariant Un̄ poeta. Bis grauide fetu. ¶ Qd̄ aūt dicit̄ ꝙ in ꝟgis ꝯciperēt. Dicit hieronymᵒ vix hebrei ꝟbi niſi circūitu exprimi nō poſſe Hierony. Significat ei totiᵒ corporis extremā ꝯcuſſionē. i feruore coitᵒ extremo Nec mirꝫ. ſi lez ꝯſpecte imagini ſobolē fieri i extremo voluptatis. cū hoc ip̄m i eq̄rū gregibᵒ apd̄ hiſpanos fieri dicat Hieronymus. Et quintilianus matronē accuſatā ꝙ ethiopē pepiſſet ex imagine ꝯſpecta hoc accidiſſe argumētās defē Quintilianus.

Hipocras. dit. Et i libris ſcriptū hypocratis
repit quādā puniedā q: pulcherri
mū puerū pepiſſet: vtriq3 parenti
generi quoq3 eoꝝ toti diſſimilē3. niſi
monuiſſ3 hypocras q̄rere. ne forte
G talis pictura eēt i cubiculo ⁋ Di
Geñ. xxx. tatus ē ergo iacob vltra modum.
A ⁋ Poſtq3 aūt audiuit vba filioꝝ
Geñ. xxxi. laban dicētiū Tulit iacob nr̄a. ⁊ d̄
facultate patris fact⁹ ē indit⁹ ⁊ ēt
faciē labā aiaduertit q̄ nō eēt er
ga ſe ſic̄ heri ⁊ nudiuſterti⁹. maxie
dicēte ſibi dño. reuertere i terram
tuā. ⁊ ero tecū. miſit ⁊ vocauit liā
i ⁊ rachel in agrū vbi paſcebat gre-
gē ⁊ ait. Facies pr̄is veſtri non ē
mecū Scitis q: circūuenit me. et
mutauit mercede meā decē vicib⁹
Lxx. dicūt decē annis Sed intelli
gēdū eſt decē annis. q̄ſi decē cir-
cūuolutionib⁹. q̄ denaria mutatio
i ſex ānis facta ē. Dic̄ em̄ ioſeph⁹.
q̄ oīne tp̄s qđ fuit cū labā. xx. ano
rū fuit Voluit aut iacob tertiā ſe-
ptimanā anoꝝ ꝯplere ſub illo pro
ei⁹ neq̄cia. vides ei labā plures na
ſci diuerſicolores aīebat. De icepſ
vnicolores ſint merces tua Itē cū
videbat vnicolores multiplicari
mutabat mercedē. Et addidit ia-
cob. De⁹ tulit ſubſtātiā pr̄is vr̄i. ⁊
d̄dit mihi q i ſōnis oñdebat mihi
quales eēnt fet⁹ naſcituri. q ⁊ dixit
mihi. Surge ⁊ egredere d̄ t̄ra hac.
Riderūt lia ⁊ rachel. Quaſi alie
nas reputauit nos pr̄ nr̄ nunquid
q̄cq̄3 reſidui habebim⁹ d̄ facultati-
b⁹ ⁊ hereditate ei⁹. Fac q̄cūq3 p̄ce
pit tibi dñs.

⁋ De fuga iacob et federe inito cum laban. Cap. lxxix.

C
Geñ. xxxi. SUrgēs ergo ia
cob cū vxorib⁹ ⁊ liberis
abijt. tulitq3 oē3 ſubaz
⁊ greges. ⁊ q̄cq̄d i me
ſopotamia adq̄ſierat. Et deduxit
ēt iacob (vt ait ioſeph⁹) medietatē
gregis neſciēte laban. q eo tp̄e ad
tōdēdas oues ierat. Rachel etiā3
neſciēte viro idola patris ſui p̄cio
ſa furata eſt. ⁊ ſecū tulit nō ad co-
lēdū. q: docēte viro ſciebat nō eſſe
colēda. ſ3 ſi ꝯprehēderent pr̄e con
ſequēte vt ad hec fugiendo veniā
ipetrarēt. Iuit ḡ iacob amne trāſ
miſſo cōtra mōtē galaad. ⁊ nūcia
tū ē labā die t̄tio q̄ fugiſſet iacob.
Qui aſſumptis filijs ⁊ cognatis
ſuis inſecut⁹ ē eū ſeptē dieb⁹. Tū
ioſeph⁹ dicit Labā poſt pmū diē
cognoſcēs diſceſſū iacob ⁊ filiarū
pſecut⁹ eſt eos. ⁊ i colle p̄cul collo
catos inuenit eos. Pōt dici. q: ſi i
tertio die cognouit. tūc poſt pmū
diē d̄r cognouiſſe. q: tūc egreſſus
nūci⁹ tertia die vēit ad eū. vbi filij
paſcebāt greges. q ſepati erāt a ia
cob itinere triū dieru vt p̄dictū ē.
Vidit aūt labā i ſomnis deū dicē
tē ſibi Caue ne q̄cq̄ aſpere loqua-
ris ꝯ iacob. Qui ꝯſurgens ait ad
iacob. Quare me ignorante fugi
ſti Et cur furatus es deos meos.
Cōſobrin⁹ ⁊ gener me⁹ ⁊ coepu-
lator hec facere nō debueras Re-
ſpōdit iacob. Timui ne filias tuas
violēter auferres mihi. q tñ nō tā
me q̄3 filios ſequūtur. Nō autem
furti me arguis apud quēcūq3 in-
ueneris deos tuos: necef corā fra
trib⁹ nr̄is Ingreſſuſq3 labā taber
nacula lie ⁊ ancillarū nō inuenit.
Cūq3 itraret tabernaculū rachel.
illa ſubter ſtramēta cameli abſcon
dit idola. ⁊ ſedit deſup. ⁊ querēti
pr̄i ait. Ne iraſcat̄ dñs me⁹ q̄ ne-
queo ei aſſurgere. q: iuxta ꝯſuetu-
dinē feminaꝝ nūc accidit michi. ⁊
ſic deluſa ē ſollicitudo q̄rētis. Ira
tuſq3 iacob improperauit ei q̄ p
diligenti ſeruitio. xx. annorū non
meruerat vt ipſe omnē ſuppellecti
lem ſuam ſcrutaretur. Et ait labā
Omnia que habes mea ſunt. ſed
quid poſſum facere filijs ⁊ nepoti
bus meis. Veni ⁊ ineamus fedus.
Tulitq3 iacob lapidē et erexit eū
in titulū federis. ⁊ ait fr̄ib⁹ ſuis.
Afferte lapides. Qui ꝯgregātes

fecerūt tumulū et comederūt sup
eū Et dixit laban. Tumul⁹ iste sit
federꝫ nostri testis. ne ego transe-
am illū pergens cōtra te malū ti-
bi cogitās. Nec tu trāseas ad me
nocens. nec affligeris filias meas
nec vxores alias sup eas induxerꝫ
Et ob hoc dixit iacob lingua sua
collē galaad. id est. aceruū testi-
mony. Gal eni aceru⁹. ad testimo-
niū sonat. Laban vero syra ligua
vocauit eū igar seducha Laban
autem de nocte consurgens bene-
dixit eis reuertens in locum suū.
Porro iosephus dicit eos colum
nam in mōte statuisse sub schema
te are. Forte aceruum columnam
nominauit.

¶ De visione angelorū a iacob: ⁊
de muneribus premissis esau.
Capitulum. lxxx.

A Gen. xxxij.

IAcob aūt abi-
jt itinere q̄ cepat. fuit-
q; ei obuia multitudo
angeloꝝ. ⁊ ob hoc vo-
cauit locū illū manaim .i. castra.
q: ibi vidit āgelos q̄si paratos de
fendere eū a frē quē timebat. Mi
sit aūt ab illo loco nūcios ad frem
q̄ explorarēt fris animū. Qui re-
uersi nūciauerūt esau sibi occurrē
tē pacificū cū. cccc. virꝫ. Timuit q̄
iacob. nō de pmissiōe angelorum
diffidēs sed more hoīm perturba
tus. Et diuisit ppl'm q̄ secum erat
in duas turmas. ācillas ⁊ liberos
earū i priori turma. In secūda libe-
ras ⁊ filios earū. ita tamē q in ex
tremitate eius posuit rachel et io-
seph tāq; chariores. Vñ qdā erra
Nota errorem. uerunt putātes tertiam turmā ra
chel ⁊ ioseph habuisse. Sic aūt di
uisit. vt si vēiret esau ad nocendū.
⁊ priorē pcuteret turmā. reliq̄ fugi
ens saluaret. ¶ Sepauit aūt ibi-
dē de his q̄ hēbat munera fri suo
q̄q; pulcriora ⁊ rariora ⁊ diuerso-
rū geneꝝ aīalia. Misit ēt ea p di-
uersos nūcios spaciū ponēs inter

gregē ⁊ gregē. vt ex frequētia mu
neꝝ sese subseq̄ntiū multa esse pu
tarent. vt mūerib⁹ si q̄d idignatiō
nis eēt adhuc in esau placaretur.
Precesserūt q̄ munera. ipe vo ad
huc erat i manaim. ¶ Cōsurgēs-
q; añ diluculū. traduxit vxores ⁊
filios eiū oīb⁹ ad se ptinētib⁹ per
vadū iaboch. Joseph⁹ dic q torrē
tē noīe iaboch trāsierūt. ⁊ q: in ge
nesi legit. cū orasset iacob timens
frem: dixisse. In baculo meo trāsi
ui iordanē istū. et nūc cū duabus
turmis regredi
or. forte iorda-
nis dicit quē p
trāsiuit. ⁊ q: ibi
calculos⁹ ⁊ tor-
rens dr vadū ia
boch. Forte au
tē vicio scriptorꝫ
p iacob legitur
iaboch. ⁊ ex transitu illo sortitum
est hoc nomen vadum iacob.

Additio.
Secūdo milia-
rio a iordane in
finib⁹ idumee ē
torrens iaboch
ques trāsuada-
uit iacob.

¶ De lucta iacob cum angelo et
mutatione nominis. Capl'm. lxxxi.

F Gen. xxxij.

CUm autem pre
cederēt turme. solus i ri-
pa fluminis remāsit vt oraret. Et
ecce vir luctabat cū eo vsq; mane.
q tetigit latū. alias leuū neruū fe-
morꝫ ei⁹. ⁊ emarcuit. Vñ ⁊ Iacob
posuit se deinceps nō comesturū
neruū ⁊ idipm posteritas ei⁹ ob-
seruat. Cūq; ascēderet aurora di-
xit vir ad eū. Dimitte me. Qui di
xit ei. Nō dimittā te nisi benedixe
ris mihi. Viro autē q̄renti nomē
ei⁹ ait se vocari iacob. Neq; [in-
quit ille] appellabit nomē tuū ia-
cob s; isrl' q: si ꝯ deū fortis fuisti.
q̄nto magꝫ ꝯ hoies preuales. Et ita
bñdixit iacob. mutādo ei nomē et
cōfortādo ne timeret frēz. Qꝫ enī
cōtra deū stetit iuict⁹: factū ē ei i
signū q: iuict⁹ staret ꝯ fratrē Jo-
seph⁹ dic h⁹ nomē isrl hebraice so
nare reluctātē angelū sacrū. In li
bro aūt noim hebreoꝝ iterptatur

vir vidēs deū.is enī vir. el nomen
dei eſt.ra ꝓ videns dr. vel mēs vi:
dēs deū. Hāc aūt interꝑtationē
dicit Hieronym⁹ nō tam vere ꝙ
violent factā eē. Jllā ioſeph⁹ di:
cit ſe i hebreo nō īueniſſe ⁊ dicit il
lud nomē ſonare pnceps cū deo.
Sic ei angelū iterꝑtatuz fuiſſe aſ
ſerit. Si ꝯtra deū pnceps vł fortꝭ
fuiſti ⁊c̄. Vocauitq₃ iacob locū il:
lū phanuel.i. facies dei.⁊ ait. Vi
di dn̄m facie ad faciē ⁊ ſalua facta
eſt aīa mea.i.de valde territa plu:
rimuz ꝯfortata. Cūq₃ trāſgreſſus
eſſet phanuel.ort⁹ eſt ei ſol ⁊ clau:
dicabat.

❡ De occurſu eſau et emptiōe a:
gri in ſichē. Capitulum.lxxxv.

A
Gen̄. xxxiij

Eleuās aūt ocu
los vidit eſau ⁊ cū eo.
cccc.viros. Et pcedēs
vtrāq₃ turmā quā fece
rat adorauit pn⁹ ad terrā ſepties
Currēs aūt eſau amplexat⁹ ē eū.
⁊ deoſculās eū fleuit. ⁊ querēs cu
ius eēnt mlieres ⁊ puuli. cū acce:
piſſet ptinere ad iacob: acceſſit et
deoſculat⁹ ē eos Cūq₃ nollet eſau
mūera pmiſſa retinere: ⁊ ſe pluri:
mū abūdare dicēs: ait iacob. Si i
ueni grāz coram dn̄o meo. accipe
munuſculū de manu mea: ſic vidi
faciem tuā q̄ſi viderim vultuz dei
.i. alicui⁹ potētiſſimi. Nō enī aut
credebat illū deū. aut in tantā p
rupiſſet inſaniā vel adulationem.
Reuerſus eſt ꝙ eſau in die illa in
ſeyr. villā.ſ. quā de noīe ſuo ſic di:
xerat. Jacob autē ide pcedēs fi:
xit tabnacła i loco quē ob h° dixit
ſochot.i. tabnacła. de q̄ dic̄ Hiero
nymus. Sochot ē vſq₃ hodie ciui:
tas trās iordanē i pte ſicopoleos.
vbi gedeō trāſierat iordanē cū lo:
cut⁹ ē ad viros ſochot. Sed mirū
eſt.ꝙ dixit trās iordanē. cū iacob
[ſ̄m q̄ſdā]iā dict⁹ ſit trāſiſſe iorda
nē cū eēt i ſochot. Forte trās ior:
danē dixit reſpectu meſopotamie.

Hieronymus.

de q̄ redibat iacob. vł poti⁹ nō dū
trāſierat iordanē. ſ₃ iaboch Cū au
tē dixit ſupra iordanē iſtū. nō pſē
tē mōſtrauit. ſ₃ notū ēminū iudee
indicauit. Abijtq₃ de ſochot in ſa:
lē vrbē.ſ. ſichimoꝝ.i. in ſichē. A ſi
chē eñ ſichimi vel ſichimite dicti
ſūt. ⁊ forte binomia erat. Vł vt he
brei tradūt moyſes eā tūc tantum
vocauit ſalē.i. cōſummataz ⁊ pfe:
ctā. qꝛ ibi femur claudicātis iacob
ſanatū ſit Porro iacob emit iuxta
oppidū ptez agri ab emor rege ſi:
chimoꝝ ⁊ a filijs eius.c.agnis. ha
bitauitq₃ ibi. ⁊ erecto altari inuo:
cauit fortiſſimum deum iſrael.

❡ De morte ſichimitarum pro ra
ptudine. Capitulum.lxxxvj.

A
Gen̄. xxxiiij

Egreſſa eſt aūt
dina vt videret mulie
res regiōis illi⁹. qꝛ [vt
ait ioſeph⁹]Sichimi:
tis ſolēnitatē habētib⁹: ſola trāſi:
uit ad vrbem emptura ornamēta
mulieꝝ puincialiū. Quā vidēs ſi
chē fili⁹ regis adamauit eaz ⁊ ra:
puit. ⁊ vi oppſſit ꝟginē. ⁊ cōgluti
nata ē aīa ei⁹ cū ea ⁊ ait pri. Acci
pe mihi puellam hanc coniugem.
Egreſſoq₃ rege cū filio ad iacob.
filij iacob veniebāt de agro. ⁊ ira:
ti ſiluerūt. Regi aūt q̄rēti vicariā
coꝝ amicitiā ⁊ ſocietatē coꝝ. ⁊ vt
mutua ꝯherēt cōiugia ⁊ ſichē offe
rēti mlta ⁊ pmittēti ampliora re
ſpōderūt in dolo. Jllicitū ē apud
nos federari icircūciſis. ſ₃ circūci:
dami ⁊ erim⁹ pplus vn⁹. Placuit
emor ⁊ filio ei⁹ oblatio [alias op:
tio]nec diſtulit adoleſcēs qn ſtatī
ipleret. ⁊ intrātes vrbē pſuaſerūt
pplo. ⁊ circūciſi ſunt oēs. Et ecce
tcia die qñ grauiſſim⁹ ē dolor vul
nerū. ſimeō ⁊ leui arrept gladijs
cōfidēter vrbē ingreſſi ſūt ⁊ iterfi
ciētes oēm maſculū i ea. tulert de
domo ſichē ſororē ſuā. ceteri vero
fres irruerūt ſup occiſos. ⁊ depo:
pulati ſūt vrbē. puuloſq₃ ⁊ vxores

captiuos duxerũt. Joſeph⁹ tñ dicit. cũ eẽt feſtiuitas. ⁊ ſichimite re quie ⁊ epulis vterenẽ. icũctãter p̃mis cuſtodijs aſſiſtẽtes dormientes infecerũt. q̃ agnito dixit ad iacob Symeõ et leui turbaſtꝭ me et odioſũ feciſtꝭ habitatorib⁹ t̃re huius. ꝑcutient me. ⁊ delebor ego et
A Geñ. xxxv. dom⁹ mea. ¶ Dñs aũt ↄfortans eũ ait ad illũ. Surge ⁊ aſcẽde i bethel et habita ibi. et fac altare vbi apparui tibi. ſꝫ pri⁹ ſctifica tuos. Jacob ṽo cõuocata domo ſua dũ purgaret ſuos iuenit deos laban [vt ait ioſeph⁹]. Necꝙ eni ſciebat. eo q̃ rachel celaſſet eos i terra ſub arbore. Et ait ſuis. Abijcite deos alienos ⁊ mũdami. et aſcẽdam⁹ i bethel de ſichẽ eni attulerãt etiam idola: ⁊ i aures. i. ornamẽta idolo ruꝫ. a p̃te totũ. q̃ oia fodit. Jacob ſubter terebinthũ. q̃ ẽ poſt vrbẽ ſichem. Tradũt q̃dã q̃ ea tulit dauid i hieruſalẽ ⁊ ↄflauit i materiã tẽpli qð facere diſpoſuerat. Porro terror dei iuaſit finitimos ne ꝑſeq̃renẽ iacob. Qui ꝑfect⁹ venit i bethel. ⁊ edificãs ibi altarẽ dño obtulit ei iuxta id qð prius vouerat.
¶ Eo tp̃e mortua eſt delbora nutrix rebecce. ⁊ ſepulta eſt iuxta bethel ſub terebĩtho. Et vocatũ eſt nomẽ loci illi⁹ querc⁹ flet⁹. Et nota q̃ h̃ videẽ q̃ querc⁹ ⁊ terebith⁹
F Supra. xxxij. idẽ ſũt. Apparuitꝙ ei iterũ dñs et ait. Nõ vocaberis vltra iacob. ſed iſrael erit nomẽ tuuꝫ. Et appellauit eũ iſrł. Ecce patet. q̃ ſupra nomẽ ꝓmiſit tm̃. hic aũt impoſuit.

¶ De morte rachel i partu beniamin. Capitulum. lxxxiiij.

C Geñ. xxxv. Egreſſus autẽ inde iacob venit verno tp̃e ad terrã q̃ ducit effraten. i. bethleẽ. Et ẽ anticipatio. p⁹ eni dicta ẽ effrata ab vxore caleph q̃ ibi ſepulta eſt. Ibiꝙ cuꝫ parturiret rachel cepit ꝑiclitari. tñ pep̃it filiũ. Egrediẽte aũt aĩa p̃ dolore part⁹. moriẽs vocauit filiũ bẽnoni. i. filiũ doloris. Pater aũt circũcidit eũ ⁊ vocauit filiũ beniamin. i. filiũ dextere. Sepulta ẽ ꝫ rachel i via q̃ ducit bethleem. ⁊ ſola int̃ cognatos honorẽ ſepulture abrae h̃re non meruit. Rachel ſepelitur. Erexitꝙ iacob titulum ſup ſepulcrũ ei⁹. q̃ appꝫt vſꝙ i p̃ſentẽ dieꝫ. Et egreſſ⁹ inð fixit tabnaculũ trãs turri ader. i. turriꝫ greg'. Nõ ũc locũ dicũt hebrei. vbi poſt edificatũ eſt tẽplũ. ⁊ dictũ q̃ſi q̃dã vaticinio turri gregis. i. ↄgregatõis future ad tẽplũ. Sꝫ hieronym⁹ ait. locuꝫ eſſe iuxta bethleẽ. vbi vł ãgeloruꝫ grex i ortu dñi cecinit vł iacob greges ſuos pauit. nomẽ inde loco relinquens. Cũꝙ hitaret ibi rubẽ. dormiuit cuꝫ bala cõcubina p̃ris. quod tamẽ non latuit iacob.

¶ De morte iſaac ⁊ regibus edõ. Capitulum. lxxxv.

G Geñ. xxxv. Venit etiaꝫ ad iſaac patrẽ ſuũ i ciuitate hebrõ ⁊ iã mortuam iuenit matrẽ. Nec multũ t̃ poſt aduentũ ei⁹ cõpleti ſũt dies iſaac. c. lxxx. ãnorũ. vł ꝫm Joſephũ c. lxxxv. ãnoꝝ. Et appoſitus ẽ ꝑplo ſuo plen⁹ dieꝝ. ⁊ ſepelierũt eũ filij ei⁹ eſau ⁊ iacob i ſpelũca duplici. Hic t̃minatẽ p̃m⁹ liber ioſophi. ¶ Porro mortuo p̃re ditati ſunt eſau ⁊ iacob. ita q̃ eos t̃ra nõ capet. Et redijt eſau ad A. B. Geñ. xxxvj. mõtana q̃ dimiſerat ⁊ dicta ẽ t̃ra idumea ab edom q̃ pri⁹ boſra dicebatẽ. Enũerãs eni moyſes. xij. reges terre illi⁹ a p̃mo vſꝙ ad vltimũ quẽ videẽ potuit ait. Et regñuit p⁹ bale iobal fili⁹ ꝫare de boſra. ⁊ hũc dicũt q̃dã fuiſſe iob ꝑnepotẽ

Additio.
Cũ moyſes fuerit a iacob q̃rt⁹ ab eſau q̃nt⁹ nõ vidit. xij. reges edõ. Jð ſolue ꝑ hoc quod ſequitur. Quidaꝫ tñ dicunt ⁊c.

eſau. ſꝫ hebrei ↄ̄dicūt. vt ſupra di-
ctū ē. Videt̄ etiā ī geneſi. ꝙ eadē
terra añ eſau etiā dicta fuit ſeyr.
Enūerat ei filijs eſau enūerat pn
cipes horreorū
q̄ fuerāt ī terra
añ eſau. d qb' ī-
cipit ſic Iſti ſūt
filij ſeir horrei
habitatores t̄re
⁊c. horreos eni
expulit eſau vt
legit̄ ī palippo-
menō Quidā tñ
dicūt h̄ enūera-
tos reges q̄ fue
rūt in edō ante-
ꝙ̄ filij iſrl̄ habu-
iſſēt regē. ſ. ſaul
⁊ dicūt hāc enu
meratione ēſſe
appoſitā ab e-
ſdra q̄ ſcire po-
tuit eā. In enu-
meratione vero
iſtoꝝ legitur de
ana filio ſebeō.
cui' filiā duxit

Additio.
Sub mōte ſeir
damaſcus. idu-
mea eſt ī t̄ra da
maſcena nam ⁊
eſau habitauit
damaſcū. The-
mā metropolis
ē idumee. vñ eli
phas themanī-
tes ⁊ ſuitā: vnd
baldad ſuites
Boſra ī fimb'
idumee et ara
bie. Liban' di-
uidit idumeā et
pheniciā. in cu-
ius radice oriū-
tur albana ⁊ far
far fluuij fluen-
tes ſecus antio-
chiam.

eſau. q̄ iuenerat aq̄s calidas ī ſoli-
tudine dū paſceret aſinas patris
ſui. Hebreū v̄bū eſt iuenit iamnū
de q̄ vt ait Hieronym' ↄ̄varie di-
ſpurāt hebrei. Dicūt q̄dā iamnū
maria/ q: lacū inuenit in heremo.
Alij putāt aq̄s calidas ligua pu-
nica q̄ affinis eſt hebree. h° noīe di
ci. q̄s greci termas vocāt. Alij di-
cunt eū onagros aſinab' admiſcu
iſſe. vt inde veloces aſinos naſcerē
tur. q̄ vocant̄ iamnū. Alij dicūt iā
nū aſſociationē. q: pm' aſinis eq̄s
fecit aſcendi vt muli naſcerentur.
¶ Et notādū q: in recapitulatio
ne filioꝝ eſau poſuit moyſes alia
noīa vxoꝝ ei' ab illis q̄ ante po-
ſuerat. Dicit etiā ioſeph' ꝙ ama
lech eſau fili' natural' de ↄcubina
habitauit in p̄te idumee q̄ gaboli
tis dicebat̄. ⁊ dixit eā amelechitē
Illis ṗo p̄termiſſis tranſeundum
eſt ad generationem iacob.

¶ Sextum incidens. Capitulū.
lxxxvj.

EO tēpore pro
methe' frater athlan-
tis p̄m' dict' ē feciſſe
hoīes. tū q: de rudib'
doctos fecit. tū q: legitur feciſſe
imagines hoīm. q̄s arte q̄dā ābu
lare fecit Inuenit etiā p̄m' anulū.
ſꝫ ferreū. ⁊ incluſit gēmā. vñ ⁊ vn-
gulū vocauit. q: ſicut vnguis car-
ne: ſic gēma metallo circundatur.
Tradidit etiā vt ī q̄rto digito quē
medicū vocāt poneret̄ ad ornatū.
digniorem hūc reliq̄s dicēs. q: ab
ea vſq; ad cor q̄dā vena p̄tigat. Di
cit̄ etiā ea tēpeſtate triptolom' in
naui in qua pict' erat draco ī gre
ciā veniſſe: ⁊ āpliaſſe agriculturā
Ceres ṗo p̄ter inſtrumēta aran-
di etiā mēſurari granū adinuenit
cum prius in arconijs ſegetes po-
nerentur et triticum per aceruos
numerabatur. vnde ⁊ a grecis di-
cta eſt demetra. Tunc etiā thel-
chines victi ⁊ exules rhodum con
diderunt.

Incidens ē
nō d biblia.

Nota
pulcra.

¶ De vēditōe ioſeph. Ca. lxxxvij

IOſeph cū ſe-
decim eſſet annoꝝ pa-
ſcebat gregem patris
ſui. Sciēdū ē ꝙ ante
mortem iſaac. xij. annis venditus
eſt ioſeph. Qd̄ ſic probat̄. Sexa-
genarius erat iſaac cū natus eſt ia
cob. ⁊ c. lxxx. annorū mortuus eſt.
ergo. c. xx. annorū fuit Jacob in
morte patris. ī vēditiōe autē filij
c. ⁊. viij. annorū fuit cū ei venit ad
ioſeph ī egyptū. c. xxx. ānoꝝ fuit.
ſꝫ inter deſcenſum in egyptū ⁊ ven
ditionem ioſeph. fluxerunt. xxij.
anni. Joſeph enim. xvij. anno-
rum erat cum venditus eſt in egy
ptum. et. xxxix. quando venit ad
eum pater. Redit ergo moyſes
ad id quod p̄termiſerat.

A
Geſ. xxxvij

❡ Dum ergo rediret iacob de me
ſopotamia. ⁊ nondū veniſſet ad pa
trem. adhuc viuēte rachel. ſcḋm io-
ſephum facta eſt venditio ioſeph
in hunc modū Oderāt eū fratres
ſui. q2 a pr̄e pl⁹ ceteris amabatur/
tū quia in ſenectute genuerat eū3
tum q2 p̄ſtātior corpore ⁊ ſapienti
or ceteris erat Accuſaueratq3 fra
tres apud pr̄em crimine peſſimo.
vel de odio in ip̄m. vel de coitu cū
brutis. Juxta opinionē quorūdā
ſequentiū ordinē. gen̄. l. ſolū rubē
ꝓ ꝯcubina pr̄is. Fecitq3 ei pater
tunicā polymi-
tam. vel manu
vel acu pictam.
Uel [ſcḋm aquilā]
tunicam aſtra-
goleā. i. talarē.
vel [ſcḋm ſymma
chum] tunicam
manicatā. i. ma
nicas habentē.
Alij colobijs
vtebātur. vt ex-
peditiores eēnt.
Poteſt tn̄ dici
manicata. id ē
manu picta acu
ſcʒ ſuperinducta. Cauſa tn̄ odij ma
ior fuit viſio ſomniorum. Retulit
eīn fratribus ſomniū qḋ viderat
dicens Putabā nos ligare mani
pulos in agro. ⁊ veſtros manipu-
los adorare manipulum meū ſtan
tem. Qui dixerūt. Nunqd rex no
ſter eris aut ſubijciemur ditioni
tue Aliud quoq3 ſomnium p̄ſente
patre retulit eis Uidi quaſi ſolē ⁊
lunam ⁊ vndecim ſtellas adorare
me Increpauit eū pater. ⁊ ait. Nū
quid ego ⁊ mat̄ tua ⁊ fr̄es tui ado
rabim⁹ te ſup terrā. Potuit hoc
ꝯgrue dicere. q2 mat̄ adhuc viue-
bat nec tamē mat̄ eū adorauit. q2
nō deſcēdit i egyptū Nec pr̄ legit̄
eū adoraſſe. q2 nec ioſeph hoc ſu-
ſtinuiſſet. ſʒ fr̄es adorauerunt. et
parētes i filijs Cūq3 fr̄es i paſcē-

Additio.
Polymitā pro
nunciant quidā
correpta penul
tima. q2 ꝯponit̄
a polys quod ē
plura. ⁊ micos
qḋ ē liciū. ſicut
hexaminatū ab
hexa qḋ eſt ſex.
hexamiatū. q̄ſi
hn̄s ſex litia. et
tūc penultima
correpta.

dis gregibus morarētur in ſichē.
miſit eum pater de valle hebron.
vt videret q̄ fierēt circa fr̄es ⁊ pe-
cora. Cunq3 non inueniſſet eos in
ſichimis. inſecutus eſt eos in do-
taim. Qui cū vidiſſent eum ꝓcul
mutuo loquebantur. Ecce ſomnia
tor venit. venite occidam⁹ eum. et
mittamus cadauer in ciſternā ve-
terā dicemuſq3. fera peſſima deuo
rauit eū Rubē aūt volēs liberare
eum aiebat. Nō effundamus ſan-
guinē eius. ſʒ viuū ꝓijciamus eū
in ciſternā ne pater vna perimat̄ ⁊
mater in luctu. Hic vult ioſeph⁹
matrē adhuc vixiſſe Nudantes er
go eū tunica polymita miſerūt in
ciſternā i qua nō erat aqua. ⁊ receſ
ſit rubē meliora querens paſcua.
dum aūt ſederēt cōmedentes pa-
nē viderunt. hiſmaelitas veniētes
de galaad portātes in camel̄ aro-
mata ⁊ reſinā ⁊ ſtactē. i. myrrā in
egyptum Dixitq3 iudas fratribus
ſuis Meli⁹ eſt vt venūdet̄ hiſmae
litis puer. ⁊ man⁹ nr̄e nō polluat̄
celādo ſanguinē eius. Caro eīn ⁊
ſanguis nr̄ eſt. Et vēdiderūt eum
madianitis. xxx. argēteis. Eoſdē
vocat madianitas quos ⁊ hiſmae
litas. Madian tn̄ de cethura fili⁹
abrae. ⁊ hiſmael de agar. ⁊ filios
de diuerſis vxoribus legitur ſepa
raſſe abraā abinuicem. Forte ſepa
ti ꝑus poſtea redierūt i vnū. ⁊ fa-
cti ſunt vnus ppl̄s. retinētes vtriſ
uſq3 parētis nomē. Ul̄ vera ē he-
breoꝝ opinio q̄ dicūt agar ⁊ cethu
rā vnā fuiſſe ⁊ ita forte nūq3 ſepa-
ti fuerūt. Reuerſus aūt ruben ad
ciſternā nō iuenit pueꝝ. ⁊ credēs
eū interēptū ſciſſis veſtib⁹ eiulabat.
ſʒ accepto ꝙ viueret q̄euit. Tule-
rūt aūt veſtes ioſeph ⁊ ei⁹ tunicā ī
ſanguie hedi tinxerūt. ⁊ miſerunt
quoſdā q̄ ferrent ad patrē: ⁊ dice-
rent. Hanc inuenimus. vide ſi fi-
lij tui ē tunica. Quā cū agnouiſſʒ
pr̄ ait Fera peſſima deuorauit filiū
meū ioſeph. Sciſſiſq3 veſtib⁹ ⁊ in-

dutus ciliſcio luxit filiū multo tē-
pore. Cōgregatiſq; filijs vt leni-
rēt dolorē pr̄is. noluit eos audire.
ſ3 dicebat. Deſcēdā lugēs ad filiū
meū in īfernū. Erat enī tunc in ī-
ferno quidā3 locus beatoꝝ longe
ſemot⁹ a locis penalibus. q̄ ob q̄e-
tem et ſeparatio-
nem ab alijs ſi-
nus dicebaꝛ. ſi-
cut ſinum marꝫ
dicimus. Et di-
ctus eſt etia3 ſi-
nus abrae, quia
etiam abraā ibi
erat in ſuſtenta
tiōe vſq; ad mor
tem chriſti.

De limbo patrū.

Additio.
Qui dict⁹ eſt p̄
ma via credēdi.
nō q; p̄mus cre-
diderit. ſ3 q: p̄-
mus p fide vni
us dei pſecutio
nē paſſus. q: de
chaldea expulſ⁹

¶ De ingreſſu ioſeph in egyptū.
Capitulum.lxxxviij.

G
Geñ.xxxvij

MAdianite ve-
ro vendiderūt ioſeph
in egyptu3 putiphari
eunucho mgr̄o mili-
tie pharaonis. Alij dicunt archi-
machero.i.principi cocoru3. Ma-
chera eni3 coquina dicit. vel ſecu-
ris cocorū a machere.quod eſt oc-
cidere. Nec abhorret a v̄o q: apd̄
plures nationes dapifer pricipis
honorabilior eſt ⁊ princeps mili-
tum. Hunc ioſephus vocat pete-
fren.ſed Hieronym⁹ non bñ tran
ſlatum nomē eſſe aſſerit. Hic ha-
buit vxorem ⁊ liberos.q: ⁊ ioſeph
filiam ipſi⁹ duxit vxorem. nec de
eunuchis regis fuit. qui puuli ca-
ſtrabantur. Sed tradūt hebrei q;
videns ioſeph elegantē emit eum
vt miſceretur ei Dñs āt cuſtodiēs
ioſeph illum adeo infrigidauit vt
deinceps impotēs fuerit coire. et
tanq̄ eunuchus eſſet. ita q; viden-
tes eum ierofanti arefactū de mo
re ſuo eum pontificē helиopoleos
.i.dom⁹ ſolis creauerunt. ⁊ hono-
ratior erat q̄ ante in principatu.
¶ Q: iudas genuit phares ⁊ za
rā de thamar ⁊c. Capitm. lxxxix.

EO tēpore an-
teq̄ ioſeph vendit⁹ eſ-
ſet. q: hoc etiam inter
ſertū eſt p recapitula-
tionē diſcedens iudas a fratribus
ſuis: iuit ad vi-
rum adollami-
te3 nomine hy-
ra3 ⁊ accepit ibi
vxore3 nomine
Sue filiam ca-
nanei. que pepe
rit ei filiū p̄mo
genitū her. deī
de onam poſt ſe
la. Dedit aūt iu

A
Geñ. xxxviij.

Additio.
Aliud eſt reca-
pitulatio ſi cu3
qđ prius factu3
eſt poſt dicitur
Aliđ anticipa-
tio.cū prius di-
citur q̄ factum
fuerit quid.

das her primogenito vxore3 noīe
thamar. Fuit autē her nequam .i.
abutēs vaſculo vxoris. ⁊ occiſus ē
dño.i.inuentus ē mortu⁹ in thoro
iuxta vxorē. Et dixit iudas ad onā
vt ingrederet ad ea3 vt ſuſcitaret
ſemē frī. In q̄ patēt q̄dam in lege
poſt ſcpta.q̄ añ eā ſunt obſeruata.
Qui indignās ſibi nō naſci filios
fundebat ſemē ī terrā.i. inutiliter
vxorē cognoſcere ſatagebat. Et p
cuſſit eū dñs. ¶ Remiſitq; iudas
thamar vt eſſet vidua ī domo pa-
tris ſui. donec creſceret ſela. quo
adulto timuit eu3 dare thamar et
diſſimulabat. Mortua eſt [illegible] ſue
vxor iude. Qui ꝯſolatiōe accepta
poſt luctu3 ibat ad tōdēdas oues
cū hyra opiliōe ſuo. Qđ audiens
thamar depoſitis veſtib⁹ viduita-
tis aſſūpſit teriſtrū. ſeditq; ī biuio
itineris. qđ dicit thānaz hebreu3
ſonat ī oculos ſedit. Sic enī vocat
biuiū vbi diligēti⁹ deb3 aſpicere
viator q̄ gradiaꝛ. Quā cū vidiſſet
iudas ſuſpicat⁹ ē cādeſa3.i.ſcortū
Cui ⁊ dixit. Sine me vt coiā tecū
Que ait. Quid dat mihi. Et ille
Mittā tibi hedū đ grege Et illa,
patiar quod vis; ſi dederis michi
arrobonē. ⁊ dedit illi anulū ⁊ ar-
millā ⁊ baculū quē gerebat p ar-
ra Ad vnū ğ cōcubitū ꝯcepit mu
lier geminos et abijt receptis ite-

Moritur onā.

rum viduitatis veſtibus. Miſitq; iudas hedū p paſtorē. Qui cū veniſſet τ nō iueniret eā. redijt ad iudā ſine pignorib⁹. Poſt tres autē mēſes dictū ē iude. Fornicata eſt thamar et vterus eius intumuit. Qui ait. Producite eā vt ꝯburaꝫ. Que cū duceret ad penā. miſit ſocero ſuo pignora dicēs. De viro cuius hec ſunt ꝯcepi. Qui ait. Juſtior me ē. q2 nō tradidi eā ſelo filio meo. hec fecit ne periret ſemē filij mei. Attamē vltra nō cognouit eā iudas. Jnſtāte vero ptu apparuerūt duo i vtero. τ in ipſa effuſione vn⁹ ꝓtulit manū in qua ligauit obſtetrix coccinū. τ ait. Hic egredieꝫ p᷑or. Jllo quoq; retrahente manum egreſſus eſt alter. Dixit quoq; mater. Quare ꝓpter te diuiſa ē a fratre tuo maceria τ ob hoc vocauit eū phares. Maceriā dixit mēbranā ſecundaꝝ vel ſecūdinaꝝ q̄ inuol uiꝫ puer in vtero. q̄ diuidiꝫ in partu τ ſequiꝫ pueꝝ. Poſtea egreſſ⁹ eſt alter cū coccino τ dict⁹ eſt zarā .i. oriēs. q2 p̄mus apparuit. vel q2 plurimi iuſti ex eo nati ſūt. vt le-

B
ij. Para. ij.

giꝫ in paralipomenon. Tñ i gloſa ſup librū regū in pncipio tertij libri legiꝫ. Obſtetrix i geneſi coccinū ligauit i manu phares. τ ab eo q̄ parietem diuiſerat nomē phares ſorte ſortit⁹ eſt. Forte poſt coccinū tulit de manu zaram. et alligauit phares. vt a ſr̃ibus gemellis p̄mo genitus diſtingueretur.

¶ De incarceratione Joſeph. Capitulum. xc.

A
Gen. xxxix.

Igitur Joſeph duct⁹ eſt i egyptum. emitq; eum putiphar eunuchus. fuitq; dñs cū eo domūq; dñi ſui creditā ſibi gubernabat. Bñdixitq; dñs domui egyptij ꝓpꝫ ioſeph q̄ tñ aliud de oib⁹ nō nouerat niſi panē q̄ veſcebaꝫ. Factū ē aūt q̄ dñā ſua oculos iecit i ioſeph τ ait. Dormi mecum. Qui rñdit. Oīa ſua tradidit mihi dñs me⁹ p̄ter te. Quō ḡ hoc poſſū facere. imo τ peccare i deū meū. Accidit aūt [vt ait ioſeph⁹] vt publica feſtiuitas iſtaret. cui ēt mulieres intereſſe debebāt. Tūc illa egritudinē ſimulauit viro. captās ob h⁹ ſolitudinē τ ſilētiū. vt exoraret ioſeph. Et app̄hēſa lacinia pallij ioſeph ait illi. Dormi mecū. Qui irat⁹ relicto pallio in manu ei⁹ egreſſus ē foras. Jlla ꝯtēptā ſe dolēs i argumētū fidei retentū palliū oñdit marito reuertēti. dicēs. Jngreſſus ē ad me ſeru⁹ hebreus vt illuderet mihi. Jlle nimis credul⁹ cōiugi vinctū ioſeph tradidit in carcerē regis. Fuit aūt dñs cū illo. τ dedit illi gratiā i cōſpectu dñi carcerꝭ. q̄ carcerē τ vinctos in cuſtodia eius poſuit.

¶ De expoſitiōe ſomnioꝝ pincerne τ piſtoris. Capitulum. xcj.

A
Gen. xl.

Accidit autē vt pincerna regis τ piſtor in eūdē carcerē mitterenꝫ. τ ioſeph miniſtrabat eis. Videntq; ābo ſomniū nocte vna. Quos cū mane vidiſſet ioſeph triſtes/ ſciſcitat⁹ ē ab eis cāꝫ dolorꝭ. Cūq; accepiſſet ꝓ ſomnio eos dolere. ait. Referte mihi q̄ vidiſtꝭ. Nūqd n̄ dñi ē iterp̄tatio. ſ. nunqd adiutorio dei poteſt interp̄tari. Et ait p̄poſitus pincernarū. Videbā corā me vitem τ i ea tres fundos oculos. ſ. vñ funduꝫ palmites. Alij ponunt tria flagella. vel tres ꝓpagines qđ idem eſt. τ paulatim creſcere gēmas et poſt flores vuas matureſcere. p̄mebāq; vuas i calicē pharaonis. quē tenebā. dabāq; poculū pharaoni. Et ait ioſeph. De⁹ dedit in bonū hominib⁹ vſū vini vñ τ ipſi libatur. ſoluit lites τ triſticias. τ bona eſt eius viſio. Tres autem propagines tres ſunt dies. poſt quos reſtituet te pharao in gradum priſti-

num. Memento mei dum bene fu
erit tibi. vt ſuggeras regi vt edu-
cat me de iſto carcere q2 ð tra he-
breoꝝ furto ſublat⁹ ſū ꝛ hic inno-
cēs i lacū miſſus ſum. Tūc ait pi-
ſtor. Uidi ꝙ haberez tria caniſtra
farine ſup caput meuꝫ. ꝛ in ſupio-
ri me portare cibos q̄ fiūt arte pi-
ſtoria aueſqꝫ comedere ex eo Joſe
ph⁹ ꝓo ait. duo caniſtra plena pa
nib⁹. tertiū vero obſonio. varijſqꝫ
cibis q̄lia ſolēt regib⁹ miniſtrari.
Grec⁹ habet tria caniſtra codri-
ctio. i. panū ſecundoꝝ. ꝛ potuit eē
ꝙ etiā in ſupiori eſſent panes ſecū
di. ſup q̄s eſſent panes primi. de q̄
b⁹ edebat pharao. Et ait Joſeph
Mallē me eſſe interp̄tem bonoꝝ.
Tres adhuc dies ſunt poſt quos
pharao ſuſpēdet te in cruce. ꝛ co
medēt aues carnes tuas. Exinde
dies tertius natalicius pharaōis
erat. ꝛ int̄ epulas recordat⁹ pīcer-
ne reſtituit eū. piſtorē ꝓo ſuſpen-
dit. oblituſqꝫ ē pīcerna īterp̄t; ſui
¶ De ſublimatiōe ioſeph pro ex-
poſitione ſomnioꝛuꝫ. Capl'z. xcij.

A
Geñ. xlj.
Somnium
pharaonis.

Poſt duos an-
nos vidit pharao ſō-
niū. Putabat ſe ſta-
re ſup fluuiū ð q̄ aſcē
debāt ſeptē boues craſſe. obeſiſqꝫ
carnib⁹. i. plenis q̄ſi ob eſuꝫ edu-
catis. ꝛ poſt alie. vij. emergebant
de flumie. ſūma ꝯfecte macie ꝛ de
uorabāt p̄ores. Expgefact⁹ pha-
rao rurſū obdormiuit ꝛ vidit aliō
ſōniū. Septē ſpice plene pullula-
bant in culmo vno. alieqꝫ totidem
iuxta oriebant̄ tenues ꝛ pcuſſe vre
dine. ꝛ deuorabāt p̄ores Territ⁹
pharao ꝯuocauit cōiectores ꝛ ſa-
piētes egypti nec erat q̄ īterp̄tare
tur. Et recordat⁹ eſt pincerna io-
ſeph. ꝛ ei⁹ ſuggeſtiōe ad regis im
periū eductū de carcere ioſeph to-
tonderūt. Uincti eñ ꝛ exules in-
crementa crinīū patiuntur. Et ve-
ſte mutata oblat⁹ eſt regi. Rex ap
prehēſa manu ei⁹ dextera ait. Au
di ſomnia nec timeas ediſſere quic
quid ſit. Narrauitqꝫ qō viderat. et
ait ioſeph Somniū regis vnū eſt
.i. vni⁹ ſignificatiōis. q̄ factur⁹ eſt
de⁹ oſtendit pharaōi. Ecce ſeptē Enodatio
anni veniēt fertilitatis magne in ſōnij per io
vniuerſa terra egypti. q̄s ſequent̄ ſeph.
alij. vij. tante ſterilitatis. vt obli-
uioni det̄ cūcta retro abūdantia.
Ad idē ſane ſpectāt boues ꝛ agri
cole ꝛ ſpice. ꝛ ſomnij repetitio fir-
mitat; eſt indiciuꝫ. Qō aūt iuxta
fluuiū vidiſti. hec cā fertilitat; et
ſterilitat; ex flumine maxie oriet̄.
Nūc ḡ puideat rex virū q̄ q̄ntam
partē frugū p. vij. annos fertilita-
tis ꝯgreget i horrea reg;. vt ſuet̄
aduerſus futurā parā famē. Pha
rao vtrūqꝫ miraſ̄ i ioſeph. ꝛ ſōnij ſo
lutionē ꝛ ꝯſilij diſcretōeꝫ diſpēſa
tionēqꝫ hui⁹ rei ꝯmiſit ei dicēs. ꝙ Nota de
ſpū di plen⁹ eēt. ¶ Ecce ter iā iſi- ſpū dei
nuatus ē ſpūs dei. p̄io ibi. Spūs A
dei ferebat̄ ſup aq̄s. ſcdo ibi. Non Geñ. i.
ꝑmanebit ſpūs me⁹ in hoīb⁹ iſt;. A
tertio h. ¶ Tulit ḡ pharao anulū Geñ. vj.
de manu ſua: ꝛ dedit in manu ei⁹. E
ꝛ collo torquē aureā circūpoſuit. Geñ. xlj.
ꝛ fecit eū ſcdm in regno. Aſcēdit-
qꝫ currū reg; ioſeph clamāte p̄co-
ne/ vt oīs corā eo genua flecterēt
ſicut corā rege. Hebrei tñ tradūt
p̄conē nō clamaſſe ad geniculatio
nem. ſed abrech quod ſonat pater
tenerrimus. Abba eni pater. rech
delicat⁹ vel tenerrimus. q. d. Etſi
etate tener: tamē ſapiētia pat. Et
ait rex ad ioſeph. Ego ſum pha-
rao. iuramentum eſt. et eſt ſenſus.
Sicut verum eſt me eſſe pharao-
nem. ſic verum eſt qō dicaꝫ. Abſqꝫ
tuo imperio non mouebit quiſpiā
pedem aut manum in egypto. i.
nō egredietur quiſpiā hic ſine nu
tu tuo: neqꝫ publicis fungetur of-
ficijs. Et vocauit eum lingua
egyptiaca phanecphane. id eſt ſal
uatorem mundi quod grece ponti
fanec dicit̄. hebraice tñ ſonat ab-

ſcd̄ ditorū inuentorē. ⁊ dedit ei aſenech filiā putifar dn̄i ſui ꝓ ginē Triginta annorum erat ioſeph quando ſtetit coram pharaone. natiq; ſunt ei duo filij ꝑus ꝗ̄ veniret fames Vocauitq; filiū primogenitum manaſſes. quod eſt obliuio dicēs. Obliuiſci me fecit de⁹ laboꝝ meorum. ⁊ domum patris mei. Scd̄m vocauit effraim. quod eſt fructificatio dicēs. Creſcere me fecit de⁹ in terra paupertatis mee.

Additio.

Hebrei in excuſationez ioſeph de matrimonio alienigene dicūt iob poſt flagella duxiſſe dinā filiā iacob ⁊ ex ea ſuſcepiſſe filiam. de qua ⁊ putifare nata ē aſenech.

¶ De ingreſſu fratrum ioſeph in egyptum. Capl'm. xciij.

B Geñ. xli.

Ioſeph collegit granum ſeptē annis. quibus tranſactis venerūt anni inopie. Et clamauit populus ad pharaonem alimenta petens. Quibus ille reſpōdit. Ite ad ioſeph. Aperuitq; ioſeph horrea ⁊ vendidit egyptijs Alie etiam prouincie veniebant i egyptum: vt emerent eſcas. pecunia vero tradebatur arcarijs regis.

A Geñ. xlij.

¶ Audiens aūt iacob ꝙ eſce venderentur in egypto: miſit illuc decem filios ſuos: beniamī domi retēto. Qui ingreſſi terrā egypti venerūt ad ioſeph. nec agnouerūt eum. Cumq; adoraſſent eum ⁊ cognouiſſet eos durius loquebatur eis dicēs. Unde veniſtis. Qui dixerūt De terra chanaā. ad emēdū eſcas. Et ille. Exploratores eſtis vt videatis infirmiora terre. et diuerſo veniſtis. Et illi. Non eſt ita dn̄e ſ; ſerui tui oēs ſumus filij viri vnius. minimus cū patre nr̄o ē; alius nō eſt ſup. Qui ait. Hoc eſt qd̄ locutus ſu; exploratores eſtis. Impoſſibile eſt enim viro idiote tales filios eſſe. cū etiam regibus talis filioꝝ copia valde ſit difficil. Per ſalutē pharaonis nō egredimini hinc oēs donec veniat fr̄ v̄r minimus. Mittite vnum ex vobis qui adducat eum. Timebat eīm ne forte ⁊ in illum aliquid deliq̄ſſent. ⁊ tradidit eos victos cuſtodie tribus dieb⁹. Tertio aūt die eduxit eos. ⁊ retinens ſimeon liganſq; eū illis preſentibus: alios abire ꝑmiſit. Qui ꝯquerebantur adinuicē. Merito hec patimur. q: peccauimus in fratrem noſtrū. neſciētes ꝙ intelligeret eos ioſeph q: ꝑ interpretē loquebatur eis. Iuſſitq; ioſeph miniſtris ſuis vt implerent ſaccos eorum ⁊ reponerent ſingulorum pecunias in ſaccis ſuis. datis ſupra cibarijs in via.

¶ De reditu fratrum ad patrem. Capitulum. xciiij.

F. G. Geñ. xlij.

At illi profecti ſunt: venerūtq; ad patrem ſuum in terram chanaā. ⁊ dixerunt ei omnia q̄ acciderant eis Cumq; frumenta effunderent. ſinguli inuenerunt in ore ſaccoꝝ ligatas pecunias. Territiſq; omnibus: dixit pr̄. Abſq; liberis feciſtis me. Ioſeph non eſt ſuper. ſimeō tenetur in vinculis. beniamī auferet. in me hec mala reciderūt. Et ait rubē. Trade eum mihi. duos filios meos interfice. niſi reſtituā eū tibi At ille. Non deſcendet filius me⁹ vobiſcū

A Geñ. xliij.

¶ Interim ꝯſumptis cibi fames opprimebat eos. Et dixit iacob ad filios. Reuertimini in egyptum vt emitis paxillum eſcaꝝ. Et ait iudas. Si vis puerum mittere nobiſcum. ibim⁹. alioquin nō im⁹ Ego ſuſcipiam pueꝝ. de manu mea require eū. Niſi illū reduxero: ero reus

Additio.

Ex eo quod iacob nō tradidit puerū rubē offerēti duos filios ſed iude ſub

peccati omni tē-pore. Et ait iſrael Si ſic neceſſe eſt. facite qđ vultis. Sumite de optimis fru-ctibus terre noſtre vobiſcū modicum reſine ꝛ mellis. ſtoracis ꝛ ſtacte. terebinthi. ꝛ amygdalarum. et ferte viro munera. pecuniamq; quā retuliſtis reportate. ꝛ aliā ad emendos cibos. Deus autem faciat vobis virū placabilē. ꝛ remittat vobiſcū fr̄es. Reſina dicitur qđlibet gūmi liquidum vel aridū. a reſin greco quod eſt emanare. Prima p̄cioſior eſt que ꝛ terebinthina dicit̄. qđ forte exponēdo ſubdit ꝛ terebinthi Scđa ē lētiſcina. q̄venit de chio inſula. Tertia pinea. Forte balſamum ſic vocauit. Joſeph⁹ eñ in principio muneꝝ vnguenta balſami poſuit. ꝛ reſinā tacuit Storacem quidā dicūt ſpeciē reſine. Hieronymus dicit i hebreo eſſe nethota. qđ ſonat generaliter tymiama. ꝛ in eſaia ꝓ domo. Nethota quidā tranſtulerūt domus tymiamatis. quidam domus ſtoracis.

cōditione reat⁹ volūt accipi qđ maius ſit peccatū occidere animā q̄ corpus.

¶ De ingreſſu fr̄m in egyptū cū beniami. ca. xcv.

E Geñ. xliij.

Igitur filii iacob deſcenderunt i egyptum. ꝛ ſteterunt corā ioſeph. Qui precepit diſpēſatori ſuo vt introduceret eos. pararetq; ꝯuiuium. q2 ſecū erant comeſturi. Illi timentes ſe introductos pro pecunia quā retulerant. dicebant diſpenſatori ſe eandē retuliſſe. et eis neſcientibus repoſitam fuiſſe etiā in ſacculis. q; ait. Pax vobis De⁹ veſter dedit vobis eā; pecuniam quā dediſtis mihi ꝓbatā ego habeo. Eduxitq; ad eos ſymeon. Parabātq; munera donec igrederet̄ ioſeph meridie. Cui igreſſo obtulerūt mūera. ꝛ adorauerūt i terrā. ꝛ accepto q̄ ſalu⁹ eēt pater bñdictoq; beniamin. cōmota ſunt viſcera eius ꝛ ingreſſus cubiculū fleuit. lotaq; facie egreſſus ꝯtinuit ſe ꝛ ait. Ponite panes. Sedit aūt ioſeph ſeorſum tāq̄ alienigena. ꝛ egyptij ſeorſum vt īdigene. ꝛ fr̄es ſeorſum vt aduene. Prophanum eñ putāt egyptij edere cū hebreis. Forte ꝓ diſpari cultu Depoſuitq; ioſeph fratres ſm̄ ordinem etatis eorū. ſicut in domo patris ſedere cōſueuerāt. datiſq; partibus mirabantur q̄ pars beniamin q̄nq; ptibus excederet. Joſeph⁹ aūt dicit. Beniamin duplicibus partibus honorabat. Utrunq; āt ſtare pōt. ſi quinq; ciborū fuerūt impoſitiones. ꝛ de qualibet duplum dedit. Biberūtq; ꝛ inebriati ſunt cū eo. id eſt. ſatiati cibo ſm̄ idioma hebreum. ¶ Precepitq; ioſeph diſpenſatori ſuo vt impleret ſaccos. ꝛ pecunias eoꝝ reponeret vt pri⁹. ꝛ cyphū ſuum argenteum i ſacco minoris reponeret. Factūq; ē ita. Ortoq; mane dimiſſi ſunt. Tunc diſpenſator iubente ioſeph ſecut⁹ eſt eos. ꝛ apprehēſis ait Peſſimā rem feciſtis. cyphū furati eſtis in quo bibit dñs meus. ꝛ in quo augurari ſolet. At illi dixerūt. Apđ quēcūq; inuentū fuerit qđ queris moriatur ꝛ nos ſerui erimus dñi tui. Ille ſcrutatus incipiens a maiori vſq; ad minorem. inuenit cyphum in ſacco beniamin Illi autē redierunt ad ioſeph. Qui ait An ignoratis q̄ non ſit ſimilis mihi i augurandi ſciētia. Forte ioco dictum eſt. nec ē imputādū. Judas vero plurimū ſupplicabat. vt ipm̄ meliorē ꝓ puero ſuū retineret q2 in ſuā eū fidē receperat a patre. A Geñ. xliiij.

¶ Q; ioſeph indicauit ſe fratribus. Cap. xcvi.

A Geñ. xlv.

Non poterat vltra ſe cohibere ioſeph. ꝛ eiectꝭ aliis foras cū fletu clamabat. ita q̄ q

exierāt audirēt. Ego ſum ioſeph Nolite timerꝭ ꝓ ſalute veſtra miſit me dñs an vos Bienniū iā famis tranſijt adhuc quinqꝫ anni reſtāt. quibus nec arari nec meti poterit. quod ex nimia fluuij inundatione creditur accidiſſe. Et adiecit. Feſtinate ⁊ nunciate patri meo gloriam meā. adducite eum ad me. vt paſcā vos ⁊ pecora vr̄a: ne moriamini. ⁊ habitabitis in terra ieſſen. Oculi vr̄i vident. ꝙ os meū loquatur ad vos. i. verum eſt qḋ loquor. Oſculatuſqꝫ eſt ioſeph omēs fratres ſuos. fleuitqꝫ ſuꝑ ſinglos. Auditūqꝫ eſt verbū in aula regis Gauiſuſqꝫ eſt pharao ⁊ dixit ad ioſeph. Dic frib⁹ tuis. Tollite plauſtra de egypto ad ſubuectionē cōiugū ⁊ paruulorū Oīa veſtra adducite vobiſcum. dabo vobis oīa bona egypti. ⁊ medullā terre comedetis Factūqꝫ eſt ita. Deditqꝫ Joſeph ſingulꝭbinas ſtolas. Stola dicitur a telon quod eſt longuꝫ quaſi tunica talarꝭ. Beniamin ꝟo dedit. ccc. argenteos. ⁊ quinqꝫ ſtolas optimas. ⁊ totidē miſit patri. aſinoſqꝫ decē. q̄ ſubueherēt ex oībus bōis egypti. ⁊ ꝓficiſcētibus ait. Ne iraſcamini ī via. Qui cū veniſſēt ad patrē dixerūt Joſeph viuit. ⁊ dñaꝭ in egypto. Jacob q̄ſi de graui ſomno euigilās nō credebat eis. Cūqꝫ vidiſſet oīa q̄ miſerat ei ait. Sufficit michi ſi filius me⁹ ioſeph viuit. quaſi de pena vꝭ gloria nō multū curo. ſi viuit: vadā ⁊ videbo eū prius q̄ᵐ moriar.

¶ De deſcenſu iſrael in egyptum. Caplm. xcvij.

A Geñ. lxvi.

Igitur ꝓfect⁹ iſrꝭ cum oībus q̄ habebat. venit ad puteum iuramēti. ⁊ mactatꝭ victimis deo: audiuit deū ꝑ viſionē noctis dicētē ſibi Noli timere. deſcēde i egyptū. faciāqꝫ te ibi ī gētē magnā ⁊ ide reducā te. Joſeph quoqꝫ ponet manū ſuam ſuꝑ oculos tuos Surgens ergo de puteo iuramēti venit in egyptū cū omni ſemie ſuo. Cūcte anie q̄ egreſſe ſūt cum eo. ⁊ egreſſe de femore eius. Non ꝙ aie ſint ex traduce. ſꝫ a pte totū intelligitꝭ. fuerunt. lx. ⁊. vi. ꝓter ipm̄ ⁊ ioſeph cū duobus filijs q̄ erant in egypto. fuerūt q̄ꝫ omēs ſīt. lxx. Tñ. lxx. tranſtulerūt. lxxv. ⁊ lucas ſilr in actibus aplorū. ſed ꝑ ꝓoccupationē dictū eſſe Hieronymus aſſerit. ⁊ enumeratos cuꝫ eis. v. filios filiorum ioſeph. quia illi duas facturi erant tribus. Lucas quidē ſcribens actus aplicos gētibus. nō fuit auſus mutare ꝟbuꝫ. lxx. q2 eoꝝ vigebat autoritas inter gētes ipe ꝟo adhuc eis erat ignotus Ipi etiam. lxx. in deuteronomio tranſtulerūt. ꝙ iſrael ingreſſus eſt cū aīabus. lxx. Nota ſ his numerari her ⁊ onā filios iude: q̄ tū mortui ſūt ī terra chanaā. Forte in loco defunctorū numerātur due ancille iacob. ſi tū ⁊ ille intrauerūt. Uel more ſcripture ſūmā nūeri poſuit q̄uis parū deſit. Itē nota ſi dina numeratur inter filios ⁊ nepotes. lxx. ſunt ꝓter iacob Filie em̄ lie. xxxiij. filij zelphe xvi. filij rachel. xiiij. filij bale. vij. Nota ꝙ cum ioſeph nōdum haberet niſi duos. reſtat vt beniamin haberet decē ſed in libro nō leguntur niſi nouē. Forte vicio ſcriptoꝝ duo noīa ſcripta ſunt ꝓ vno. Un̄ magiſter hugo. aſbel tertiū in aſa ⁊ belū diuiſit. Sed nō viderꝭ poſſe ſtare. q2 in numeris cum familie tribuū numerātur victis madianitis ſic legitur. Aſbel a quo familia aſbelitarū. Sed in hebraica ꝟitate. ros ⁊ numphin duo ſūt nomina que apud nos vicioſe iuncta ſunt. q2 forte ioſephus ꝓ aſbel poſuit Aſbela. ideo ſic diuiſit.

B Actuū. vij.

C Deutro. x.

E Numeri. xxvi.

¶ Qꝛ ioſeph occurrit patri ſuo et introduxit eum ad regem. Capitulum. xcviij.

B Gen.xlvj. DRemiſit ergo iacob ad ioſeph vt occurreret ei. Qui iuncto curru occurrit ei i ieſſen. Alij dicunt ad vrbē herōū in terra rameſſe q̄ tunc ieſſen: poſt thebais dicta eſt, a qua thebei. q̄r legioni p̄fuit beatus mauricius. Alie ſunt thebe. vñ thebani. Poſtea cū reges fuerunt ex ea. dicta ē vrbs heroum. q: heroes egypti ei debebant cuſtodiam. In finibus terre illius poſtea edificauerunt hebrei cogentibus egyptijs vrbes tabernaculoꝝ que dicta eſt rameſſe. poſt pagus arſenoites dicta eſt quod ſonat ſine ſexu. ſic dicta. q̄ſi ſine diſcretione vterq; ſexus cepit imperare egypto Dixitq; ioſeph ad oēm domū p̄ris ſui Ibo ⁊ nūciabo pharaoni veniſſe vos ⁊ viros eē paſtores. Cumq; dixerit vobis. qđ eſt op⁹ vr̄m dicetis. Paſtores ſum⁹ nos ⁊ p̄res nr̄i Hec dicetis vt habitetis ſeorſū ab egyptijs in optima terra ieſſen. q: deteſtant oēs egyptij paſtores ouiū: q: non comedūt eas. ſ; colūt vt hamonē.

A Gen. xlvij. ¶ Ingreſſuſq; ioſeph ad regem. extremos fr̄em ſuoꝝ. i. ſup̄mos. v. viros ſtatuit corā rege. q̄ cū dixiſſent ſe paſtores ouiū addiderunt. nō eſt herba in terra chanaā. petimuſq; vt iubeas nos ſuos tuos eē in terra ieſſen nec eñ ſepari volumus. ſ; coē; p̄ris p̄uidētiā facere. ¶ Si q̄rit q̄uo egypt⁹ tp̄e inopie abūdabat i paſcuis. Dicim⁹. quia egypt⁹ ꝯ nām aliarū regionū cu; abundat frugibus ſteril' eſt i paſcuis. ⁊ ecōuerſo Diutior vl' diuturnior eñ mora flumīs ſup terrā tp̄a colēdi ipedit. vel ſata extīguit. paſcua aūt nutrit. ¶ P⁹ hec introduxit ioſeph p̄rem ad regē. bñdixit regi Inq̄ſituſq; a rege đ diebus ānorꝝ ſuorꝝ. ait. Dies pegrinationis vite mee. c. xxx. ānorꝝ ſt. pui ⁊ mali. nec p̄uenerūt vſq; ad dies patrū meoꝝ Peregrinatiōis dixit. q: ſcti vita hāc p incolatu habēt. Mali dixit: q: inſipiēs accuſator ē ſui. q̄ aūt dixit parui. determinauit dicens nec p̄uenerūt ⁊c̄.

Dedit ḡ ioſeph fr̄ib⁹ ſuis poſſeſſionem i optimo terre ſolo rameſſes. Prouer. xvij. C

Dicit tn̄ ioſeph⁹ Cōceſſit eis pharao vt i eliopolitana vrbe ꝯuerſarent. illic eñ paſcua paſtores ei⁹ habebant. ſciēs gratum eſſe egyptijs ſeparari a ſe paſtores/ ⁊ nihil quod eorum eſſet iſtis dediſſe Forte ad territoriū heliopoleos ſpectabat terra ieſſen.

¶ De datione ſiue annona quinte partis frugum inſtituta.
Capitulum. xcix.

D Gen. xlvij. INualuit fames in egypto. Cūq; defeciſſet p̄ciū ēptoribus ſuſtētauit eos ioſeph āno illo p ꝯmutatione pecorū. Seq̄nti āno cū iter; fame pirēt. emit oēm t̄rā egypti ioſeph p alimēt;. ⁊ ſubiecit eā ſuituti pharaonis p̄ter t̄rā ſacerdotū quā dederāt eis reges q̄b⁹ ſtatuta cibaria ex horreis publicis debebāt. ⁊ iō nō ſt ꝯpulſi vēdere poſſeſſiones ſuas. Circa finē ꝟo ſterilitat; ait ioſeph ad pp̄los En vos ⁊ pecora vr̄a ⁊ terrā ⁊ i manu pharaonis ſt. Ecce vobis reddo t̄rā ⁊ pecora ⁊ dabo ſeīa ⁊ coletis terrā regi. quintā p̄tē dabit; regi. q̄ttuor reliq̄s p̄mitto vobis in ſemētē ⁊ i cibos. Qui dixerūt. Sal⁹ nr̄a i manu tua eſt. Extunc vſq; nunc quinta pars ſoluitur regibus egypti. Et factum eſt quaſi in legem.

¶ De iuramento quod fecit ioſeph patri. Cap. c. F. G. Gen. xlvij.

HAbitauit ergo iſrael in t̄ra egypti auctuſq; ē nimis ⁊ vixit i ea. xvij. ānis facti q; ſūt dies ſui. c. xlvij. ānorꝝ Cūq; videret diē obit⁹

ſui imſere. vocauit ioſeph ꝛ fecit vt poneret manū ſub femore ſuo ꝛ iuraret. i. ꝑ circūciſionis ſctitatē iurauit. h° ſm iudeos. vl' ꝑ xp̄m/ ꝙ ſepeliret eū i ſepulcro maioꝝ ſuoꝝ qḋ abraamiū dr. ꝛ interſerēdo dixit. vbi mortua fuit rachel/ quaſi ſe excuſans ꝙ n̄ ſepelierat eā vbi ipſe volebat ſepeliri. Cura fuit ſctis ſepeliri i t'ra qua ſciebāt xp̄m reſurrecturū. vt cū eo reſurgerēt Diſtat enī abraamiū a caluaria fere. xxx. miliarib⁹. Cūqꝫ iuraſſꝫ ioſeph. cōuerſus iſrael ad lectuli caput qḋ erat ad oriētē. adorauit deū. Quidaꝫ codices hn̄t / adorauit ſup caput v̄ge eius. vl' i capite virge ſue. ꝛ vtrūqꝫ ſtare pōt. Potuit eni ſenex h̄re virgā vt in hac etate fieri ſolet ꝛ Inixus ſup eā adorauit. vel ſceptrū quod gerebat ioſeph ſuſcepit donec iuraſſet. Cūqꝫ iuraſſet inix⁹ ſup cacumē nōdū reddite virge. adorauit deū. Nō enī credendum eſt dicentibus ꝙ adorauerit ſceptrum ioſeph.

❡ De benedictione effraim ꝛ manaſſe. Capitulum. cj.

A Geñ. xlviij.

ITerum nūciatū eſt ioſeph ꝙ egrotaret pr̄ ei⁹ aſſūptiſqꝫ duobus filijs perrexit. Audiēs ſenex veniſſe filiū ꝯfortat⁹ ē ꝛ ſedit i lecto. vidēſqꝫ iacob ioſeph ꝛ ei⁹ duos filios ait. Qui ſunt iſti. Clare ei videre non poterat. Et ait ioſeph. Iſti ſūt filij mei q̄s dedit mihi de⁹ in loco iſto. Et ait iacob. Iſti duo mei erūt. Sicut rubē ꝛ ſymeon deputabūt mihi. i. q̄ſqꝫ tribū faciet. Reliq̄s q̄s genuer; nomie fratrū ſuoꝝ vocabunt i poſſeſſionibus ſuis. i. nō faciēt trib⁹. ſꝫ ꝯtēti erūt poſſeſſiōib⁹ ſuis. Vl' aliter. Noīe fratrū ſuoꝝ vocabunt. i. ānūerabunt tribub⁹ fratrū ſuoꝝ. ita ꝙ q̄dā manaſſe. q̄dā effraim.

Additio. Quilibꝫ filioꝝ iacob preter ioſeph fec̄ tribuꝫ cuius loco duo ei⁹ filij duas tribus fecerūt. ſꝫ tribus leui raro numeratur.

Applicuit aūt ioſeph manaſſen ad dexterā p̄ris. ꝛ effraim ad ſiniſtrā adorās ꝛ petens vt bn̄diceret eis Iacob v̄o in ſpū cācellauit man⁹. minori dextrā ſupponēs: Qḋ ioſeph ḡuiter accepit ꝛ ait. Nō ita ꝯuēit pr̄. Alter ei ē p̄mogenit⁹. Et ille. Scio fili mi ſcio. ꝛ ille quidē erit I ppl'os. ſꝫ minor maior erit. ꝛ ſemē ei⁹ creſcet I gētes. Ho⁹ ipletū ē i ieroboā. q̄ p̄mus impauit decē tribub⁹. ꝛ fuit effraita. Et ait ad effrai. In te bn̄dicet iſrl'. ꝛ dicet in ꝓuerbiū. Faciet tibi de⁹ ſicut effrai ꝛ manaſſe Et ad ābos ait. De⁹ patrū nr̄oꝝ bn̄dicat puer; iſtis. ꝛ inuocet nomē meū ſup eos i. noīa abraā ꝛ iſaac. ꝛ creſcāt in mltitudinē ſup t'rā. Et ait ad ioſeph. Deus reducet vos i terrā veſtrā. do tibi p̄ter fratres tuos ſichimā quā tuli in gladio ꝛ arcu meo de manu amorrei. Sane emerat eam. c. agnis a rege emor. ſꝫ cuꝫ ꝓ nece ſichimitaꝝ debuerat auferri ſibi ꝓpoteſtatiue ſēper eam obtinuit. C Geñ. xlviij

❡ De benedictionibus duodecim tribuum. Capitulum. cij.

A Geñ. xlix.

COnuocauit autē iacob filios ſuos ꝛ ait illis. Cōgregamini vt ānūciē vobꝭ q̄ futura ſūt i dieb⁹ nouiſſimis. Ad l'ram/ de diuiſiōe terre ꝛ de ſtatu tribuꝫ futuro ꝓphetauit. aptiſſime vero de vtroqꝫ chriſti aduentu.

Additio. Nō ꝙ oīb⁹ bn̄dixerit. qḋ ptꝫ I ruben. ſed quia omnibus prophetauit.

❡ De ruben. Ca. ciij.

A Geñ. xlix.

RUben primogenitus me⁹ fortitudo mea. i. quē genui i eta

te robuſta.pꝛīcipiū doloꝛis mei·i. ſolicitudis mee circa meos filios vnde aliј habent caplīn liberꝭ meis. Pꝛiꝰ oꝛ in donis maioꝛ in imperio. ſupple eſſe debueras Effuſꝰ es ſicut aqua.i. in vilem libidinē. Nō creſcas. qꝛ aſcēdiſti cubile patris tui. Uel ita diſtingue Effuſus es ſicut aqua. non creſcas qꝛ aſcendiſti cubile patris tui. acſi diceꝛʒ Lege pͥmogeniture honoꝛ tibi pꝛe aliјs debebatur et duplicitas i poſſeſſione. ſed ſufficiat tibi ꝑ crimine tuo parē eſſe ceteris. Nō ergo ſup ex creſces ſicut aqua bulliens ſuper egreditur vel ſicut fluuius inūdans.

Additio.
Hiero.i libꝛo.ſ. hebꝛaicaꝝ q̄ſtionū geneſ. cap̄. cc.vij.ſic dicit In hebꝛeos ſcribitur Rubē pͥmoge.me foꝛ.m.ꝛ cap̄.i li.m. maioꝛ ad poꝛtā dū. ꝛ maioꝛ roboꝛe effuſꝰ es ſicut aq̄ . ne adijciatur aſcēdiſti cubile pſis tui. ꝛ contaminaſti ſtratū in aſcēſu Eſt autem ſenſus hic. Tu es pͥmogenitꝰ meꝰ maioꝛ in liberꝭ. ꝛ d̄bebas iuxta oꝛdinē natiuitatis ꝛ hereditatꝭ que pͥmogenitꝭ ture d̄bebaſ ſacerdotium accipere ꝛ regnum hoc etiā poꝛtādo onere ꝛ ꝑua lido roboꝛe mōſtratur Uerum qꝛ peccaſti.ꝛ velut aqua q̄ vaſculo non teneſ voluptatis effuſus eſt īpetu.idcirco p̄cipio tibi vt vltra nō pecces. ſiſq; in fratrū numero penā ex peccato luens.qꝛ pͥmogeniti oꝛdinem perdidiſti.

¶ De ſimeone ꝛ leui. Cap.ciiij.

A Gen̄.xlix.

Simeon et leui vaſa iniq̄tatis. qꝛ i furoꝛe ſuo occiderūt viros.ſ. ſichimitas.ꝛ fodeſt murum in volūtate ſua. Hic agit qꝛ ꝯ volūtatē ſuā factum fuit iſtud Aliј habent ſubneruauerūt tauꝝ.quod quidā de filio regis q̄ rapuerat dinā intelligunt.qdā de xp̄o.qdā de tauris ipſius ꝑ ſylleпſim dictū putāt In ꝯſilio coꝝ nō veniat aīa mea.hoc plane de xp̄o. De ſimeō ei ſcribe.de leui ſacerdotes.quoꝝ ꝯſilio xp̄s occiſus ē. Diuidā eos in iacob. ꝛ diſpdā ī iſrl. Ad lrām leui ſoꝛtem nō habuit in terra.ſʒ admiſſus aliјs viculos habuit ad alenda pecoꝛa Simeō ſilr qꝛ modicus erat ſoꝛtē non habuit. ſed receptus eſt in ſoꝛtem iude.

¶ De iuda. Capitulum.cv.

Sequitur de iuda vbi ꝓphetat de regno futuro ī iuda ꝛ plane de xp̄o Juda te laudabunt fratres tui. Hoc factum eſt quādo aliјs heſitātibꝰ pͥmus poſt moyſen intrauit mare rubꝛum. vbi ꝛ regnum ꝓmeruit Manus tua ī ceruicibus inimicorum tuoꝝ̄. ꝛ adoꝛabunt te filij patris tui. Hic notat regē futurum Catulus leonis iudas.hoc de capite regni. Dauid eñ̄ minimꝰ ffm̄ electus eſt in regē. Ad p̄dā fili mi aſcendiſti.qꝛ pꝛimo dauid pͥimos hoſtes habuit. Requieſcens accubuiſti vt leo ꝛ quaſi leena.qꝛ poſtea in pace regnauit ꝛ maxime timebatur. Quis ſuſcitabit euʒ ad ꝓhandum.q.d.ſpūs ſolus qui directus ē i dauid. Uel de ſucceſſione ſalomonis dicit poteſt non auferetur ſceptrū.i.rex d̄ iuda ꝛ dux de femoꝛibus eius donec veniat q̄ mittendus eſt a pſe.ſcʒ xp̄s.

B Gen̄. xlix.

¶ Uſq; ad transmigrationē babylonis.xx.fueſt reges de iuda. exinde duces vſq; ad hircanū. Et iterū fueſt reges circa tpa xp̄i. et defeceſt vtriq; ꝛ regnauit herodes alienigena. ꝛ ipſe erit expectatio gentiū ſalꝰ.ſ.exoptata nō ſolū iudeis:ſʒ ēt gētibꝰ. Tandē ꝯuertit ſmonē ad filiū iudā d̄ illo xp̄o mittēdo ſic O fili mi. ille erit ligans

Expoſititū Incidens eſt.

ad vineā pullū ſuū. ⁊ ad vitē aſi-
nā ſuam.i.gētilē ⁊ iudeū ſibi q̄ vi-
tis eſt aſſociabit Lauabit in vino
ſtolā ſuā. ⁊ in ſanguine vue palliū
ſuū.i.carnē ſuā paſſionis ſangui-
ne cruētabit Pulcriores oculi ei⁹
vino.i.apl'i. ⁊ dētes eius id eſt p̄di
catores.lacte cādidiores. ¶ He- Expō hebreorum.
breus oīa de iuda ſic Non auferet
ſceptrum de iuda.i.quoddā domi
niū q̄ .L.p̄m⁹ intrauit mare rubrū.
p̄mus obtulit facto tabernaculo.
⁊ hm̄ōi donec veniat q̄ mittēd⁹ ē
Hebre⁹ dic donec veniat ſilo.i vſq̄
ad ſaulē vnctū i ſilo Poſt tū̄ redyt
ad iudā.q̄ eripuit ioſeph a māib⁹
frm ſuor̄. Erit expectatio gentiū
.i.tribuū vn̄ dn̄s. Judas aſcēdet
p̄ vobis in p̄liū Ligans ad vineā
pullū ⁊ ad vitē aſinā.i. tanta erit
ei copia vini q̄ in vna vite onera-
bitur aſinus ⁊ ob hoc etiā rubicū
dos dixit oculos.q̄ ſic apparet in
oculis bibētium In cādore dētiū
copiā ouiū ⁊ lactis notat.q̄ lac co
meſtū apparet in dentibus.

¶ De zabulon. Cap.cvi.

C Geñ.xlix.

Zabulon in lito-
re maris habitabit. ⁊ in
ſtatione nauiū ptingens
vſq̄ ſidonē. Ad litteram
tribus hec maritima poſſedit.

¶ De iſachar. Cap.cvij.

C Geñ.xlix.

Iſachar aſin⁹
fortis.vel oſſeus.i.vir
agricola.accubans in
terminis. q̄ mediter-
ranea poſſedit inter maritimam ⁊
mōtes Et vidit requiem q̄ eēt bona
.i.terrā fecundā [vn̄ ſeq̄tur] ⁊ ter-
rā q̄ eſſet optīa ⁊ ſuppoſuit hume
rū ſuū ad portādū.q̄ in vehendis
mercibus ad mare q̄d finibus ſu-
is abundabant laborauit.factuſq̄
eſt tributis ſeruiens.i.nauib⁹ fe-
rētib⁹ tributa. Hoc hebrei meta-
phorice exponūt dicētes q̄ nocte
⁊ die ſtudēdo laborauit. ⁊ iō oēs
trib⁹ ei. ſeruient q̄ſi mgr̄o dona
ferentes. ¶ De dan. Cap.cviij.

C Geñ.xlix.

Dan iudicabit
populum ſuuz ſicut ⁊
alia trib⁹ iſrael. Fiat
dan coluber ī via. cera
ſtes ī ſemita mordens vngl'as eq̄.
vt cadat aſcenſor eius retro. Hoc
in ſamſone impletū eſt.q.d. Licet
dan ſit mīma tribus. tū̄ de ea ſur-
get iudex in iſrael ſicut ⁊ de alys.
q̄ ad modū colubri vias obſerua-
bit.ne hoſtibus liceat vagari p̄ iu
deam depopulando vt p̄us. ⁊ ſup
biā philiſtym retrocedere faciet.
Sed q̄uis tant⁹ ſit.nō tū̄ erit xp̄s.
Vn̄ ſubdit. Tū̄ poſt illū ſalutare
tuū expectabo dn̄e. ¶ Exponit De āti xp̄o.
hoc etiā de antichriſto quē ventu-
rū de dan aſſerunt.q̄ ꝯtra ſanctos
morſu peſtifere p̄dicationis ⁊ cor
nu ptātis armabit Multos etiaz
q̄ aſcēderāt ad culmē ꝟtutū deijcī
et retro. ⁊ tunc veniet ſaluator ad
iudiciū expectat⁹. ¶ Alij referūt
hoc ad iudā q̄ equū.i.carnē xp̄i et
aſcenſorē eius.i. animā morſu p̄-
ditionis deiecit in mortē.tū̄ ſalua
tor expectatus reſurget. Sed iu-
das credit fuiſſe de iſachar.

¶ De gad. Cap.cix.

D Geñ.xlix.

Gad accinctus
vel latrunculus p̄lia-
bit an̄ eum ⁊ ip̄e acci
get retrorſuz Gad cū
rubē. ⁊ dimidia tribu manaſſe re-
lictis vxorib⁹ ⁊ liberis vltra iorda
nem in finibus ſuis armatus p̄ceſ
ſit iſrael in terrā p̄ ꝯditione acce-
pta a ioſue vt rediret in terrā quā
occupauerat.ſed poſt.xiiij. annos
p̄mus reuertens p̄liū vicinar̄ gen
tiū aduerſus ſuoſquos reliquerat
inuenit. ⁊ fortiter dimicās hoſtes
ſtrauit. ¶ De aſer. Cap.cx.

D Geñ.xlix.

Aſer pinguis
panis ⁊ p̄bebit delici-
as regib⁹ Fertilis ei
fuit huius poſſeſſio ⁊.

delicijs affluẽs.

¶ De neptalim. Cap.cxi.

D Geñ.xlix. Neptalim cer=
uus emiſſus. et dãs elo
quia pulchritudinis.
Per velocitatẽ cerui
ſigt velocitas terre vberioris q̃ pre
alijs ꝓcioſos fruct⁹ ꝑit. Alij hñt
ager irrigu⁹. q2 ſup lacũ geneze=
reth iordane irrigat̃ vel aq̃ calide
ibi ſunt. Cõmẽdationẽ ꝓ eloqo=
rũ ad montẽ thabor q̃ in finib⁹ ei⁹
eſt refert. q2 eũ ꝓphc icoluerunt.
vel q2 de ꝑinis ei⁹ frugibus offere
bat̃ in paſcha. vñ fiebat laus deo
q̃ eſt eloquiũ pulchritudinis. Tñ
ad xp̄m et apl'os veri⁹ refert̃. quia
ibi maxime docuit.

¶ De bñdictõib⁹ ioſeph. ca. cxij.

E Geñ.xlix. Filius Joſeph
accreſcens virtute. ſ. et
dignitate. vel ꝓpt du=
as ꝑtes in tribub⁹ Fi
lie diſcurrerunt ꝑ murũ. Hic no=
tat. q2 ioſeph tranſeunte ꝑ egyptũ
mulieres aſcendebant muros/ vt
viderent eius pulchritudinẽ. Exa
ſperauerunt eum et iurgati ſunt. In=
uideruntq3 illi habentes iacula.
Hoc de fratribus ei⁹ vel de viris
egyptijs. qui iaculis inuidie arma
ti ſunt cõtra eũ. Sedit in forti arc⁹
eius. i. in dño. et ideo diſſoluta ſũt
vincula brachioꝝ et manuũ illius
per manus potentis iacob. i. de⁹
qui eſt potentia iacob ſoluit vin=
cula quib⁹ ligauerant eũ fratres.
Inde paſtor egreſſus ẽ lapis iſra
el. q2 de eo ieroboam q̃ fortiter re=
xit iſrl'. id eſt. x. tribus. vel paſtor
totius familie pr̄is in egypto. He
breus habet veri⁹ Inde paſtoriũ
Bñdictio ioſeph. lapidẽ in iſrael. ¶ Poſt ꝯmẽda=
tionẽ ei⁹ bñdixit ei ſic Deus pr̄is
tui erit adiutor tuus. Omnipotẽs
bñdicet tibi bñdictionib⁹ celi de
ſuper bñdictionibus abyſſi iacẽtꝫ
deorſum bñdictionibus vberũ et
vulue. [Ordo ꝯuerſus q2 ꝑ cõce=
ptione et nutritione ponitur] Op=
tat ei rorẽ celi. fertilitatem terre.
vbertatem lactis. fecunditatẽ pe=
corũ Bñdictiones patris tui con=
fortate ſunt bñdictionibus patrũ
eius. donec veniret dſiderũ colliũ
eternoꝝ. Hic ad litterã nihil ẽ ex=
poſitum. Forte ſic intelligi põt.
Legitur in numeris Inclinati ſt D Nũe.xxi.
ſcopuli arnõ vel geltierunt ſcopu
li arnõ. et in pſalmo Montes exul A
tauerũt ſicut arietes. et. c. ſ. a. o. Et ps.cxiij.
hoc dicit deſiderium colliũ eterno
rũ Hec tria ad idem ſpectãt Ali=
bi dicuntur colles tetragoni eter=
ni Dicimus ergo iuxta arnõ fuiſſe
colles aſperrimos et ſaxeos et ideo
dicti ſunt eterni. Quattuor habe=
bãt ceraunia. vnde et tetragoni di
cti ſunt quorũ aliqua pars inclina
ta eſt corã iſrael. vt facile trãſiret.
et quaſi applauſit eoꝝ aduentui.
Et forte dimidia tribus manaſſe
circa montes illos ſortem habuit.
Et eſt ſenſus. Sic benedicetur io
ſeph. donec per colles exultantes
intret terram ꝓmiſſam. et vltra. q2
hec dictio donec/ incluſiuũ ẽ For=
te ꝓphetauit de monte effraim et
monte ſamarie. in quibus regna=
uit iſrael. vel de montibus medo=
rum et ꝑſarum. vltra quos exulat
adhuc effraim et manaſſes et leta=
ta eſt terra de exilio hoſtiuꝫ. et tũc
donec excluſiuũ eſt Tũc eñ termi
nata ẽ gloria iſrael. Ex hebreo ha
betur hic ſenſus. Donec iungant̃
colles eterni celo. Et ẽ ſenſus Be
nedictus ſit ioſeph vbiq3. more lo=
quendi. Sic eñ ſolet dici. donec ce
lũ et terra cocãt Et hec oẽs bñdi=
ctões fiãt in capite ioſeph. et i ꝟti=
ce nazarei. i. ſcti inter fr̃es ſuos.

¶ De beniamin. Cap.cxiij.

Beniamĩ lup⁹ F Geñ.xlix.
rapax mane comedet
ꝑdã. et veſpe diuidet
ſpolia. Quidã refert

hoc ad hieruſalē q̄ fuit i ſorte ben
iamin q̄ dicit lup⁹ rapax. q2 ſāgui
nez ꝓphaꝝ ꝛ chriſti fudit. et mane
egreſſiōis de egypto p̄daꝫ id ē le
gē q̄ſi extortam a deo accepit. ꝛ ad
huc eā comedit. ſed in veſpera mū
di diuidet ſpiritū viuificātē a lr̄a
occidente. ¶ Hebrei ad altare qḋ
fuit in hierl'm referūt qḋ dicit. lu
pus rapax ꝓpter ignis voracitatē.
in quo mane ſacerdotes ꝓponebāt
victimas ad adolendū. veſpe ipſi
inter ſe ptes ſuas q̄ de ſacrificijs
eos cōtingebāt diuidebāt. ¶ Sꝫ
veri⁹ de paulo itelligit qui fuit de
beniamin. q̄ p̄mo fideles pſecut⁹:
poſt fidelis eloq̄a di ꝛ grad⁹ eccle
ſie diſpēſauit. vel q2 hec trib⁹ mul
tū fuit bellicoſa. Et bn̄dixit ſingu
lis ꝓprijs bn̄dictiōib⁹ nō q̄ ſingul'
bona dixerit. ſꝫ q2 bn̄ ꝛ ꝓphetice di
xit vl' q2 ex maria pte bn̄dixit eos.

¶ De morte iacob ꝛ tranſlatione eius in ebron. Capitulum. cxxiij.

Hec locutus ē ia
cob collegitq; pedes ſu
os ſup lectulū ꝛ obijt.
ꝛ appoſitus eſt ad po
pulū ſuū. i. ad āgelos certa ſpe tā
dē in re. Notū quidez eſt q̄ appo
ſitus eſt ad abraam ꝛ iſaac ſed taꝫ
pauci pp'ſ dici nō poſſunt. Vl' po
pulus dici pn̄t oēs ab adā p̄deſti
nati / qui erāt i ſinu abrae. ¶ Jo
ſeph v̄o p̄cepit medicis vt cōdirēt
eū aromatib⁹. ꝛ cuſtodirent eum
egyptij. xl. dieb⁹. Mos enim erat
ethnicoꝝ incōdita ſuare corpa. ix.
dieb⁹. et ſinglis dieb⁹ plāgere. et
fouere ea calida aq̄. vt ſcirēt vtruꝫ
aīa egreſſa an ſopita foret. cōdita
v̄o. xl. dieb⁹ ſuabāt Hebreis mos
erat icōdita ſuare. vij. dieb⁹ ꝯdi
ta dieb⁹. xxx. Seruauerūt igit ꝛ ipſi
iacob dieb⁹. xxx. ꝛ ita ſub ābobꝫ cu
ſtodia trāſierūt dies. lxx. Fideles
ſnō q2 mortuos ſuos fide ꝛ v̄tuti
b⁹ ꝯditos aiūt. xxx. dieb⁹ eos plā
gūt. i. ſpāles miſſas ſub nūero tot
dierū p ipſis celebrāt. Quidā ter
tiā diē marie celebrāt. p ſpū aīa ꝛ
corpe. Alij ſeptimā. q2 trāſeūt mor
tui ad ſeptimā q̄etis. vl' p ſeptena
rio aīe ꝛ corpis. Significauit aūt
ioſeph pharaōi p interceſſores q̄
iurauerat pr̄i de ſepultura. Et ac
cepta licētia a pharaone. comita
tus fr̄ib⁹ ſuis ꝛ multis ſenib⁹ egy
pti detulit ad ſepeliēdū patrē i he
brō ſꝫ timētes bella deuiauerūt a
recto itinere venerūtq; ad aream
azad. vbi poſtea ppl's murmurās
ꝯ deū diuino igne ꝯſūpt⁹ ē ꝛ plā
xerūt ibi dieb⁹ ſeptē. Et ob hoc i
digne dixerūt locū illū plāctū egy
pti. Tādē redeūtes ad viā trāſito
iordane ſepelierūt eū i ſpelūca du
plici. Rediijtq; ioſeph i egyptū cū
fratribus et vniuerſo comitatu.

¶ De reditu ioſeph et ei⁹ morte. Capitulum. cxxv.

Timētes vero
fr̄es ei⁹ ne mortuo pr̄e
mēor fieret iiurie eoꝝ
dixerūt ei Pr̄ tu⁹ ad
huc viuēs mādauit vt hec v̄ba ti
bi diceremus. Obſecro obliuiſcaris
ſcelerū fratrū tuorū. nos q̄q; oras
m⁹ vt pr̄i tuo dimittas iniq̄tatem
hāc. Et adorauerūt eū p̄ni i terrā.
Fleuitq; ioſeph ꝛ ait. Nolite time
re. ꝛ cōſolat⁹ ē eos. Vixitq;. c. ꝛ. x.
ānos. ꝛ vidit filios effraī vſq; i ter
tiā gn̄ationē. Et etiā de machir fi
lio manaſſe nati ſūt filij in genib⁹
ioſeph: Aitq; fratrib⁹ ſuis. Deus
adhuc viſitabit vos. ꝛ reducet ad
terrā p q̄ iurauit pr̄ib⁹ vr̄is aſpor
tate oſſa mea vobiſcū de loco iſto.
Cūq; adiuraſſet eos ſup h°. mor
tu⁹ ē. ꝛ ꝯdit⁹ aromatib⁹ repoſit⁹
i loco i egypto nec mot⁹ donec e
greſſi ſūt filij iſrl' de egypto. Alij
fr̄es ſc'm ioſephū q̄ſq; i obitu ſuo
deferebatur ꝛ ſepeliebatur in he
bron. ꝛ poſt trāſlati ſunt in ſichem.

¶ Sequitur regiſtrum capitulorum libri Exodi.

D Mathe. xxiij.

B Gen. xlix.

A Gen. l.

Nota de tricenarijs que in eccleſia fiunt.

C Gen. l.

D Exo. xiij. et Joſue. xxiiij.

B

¶ Explanatio exodi ca.j.
De ſeruitute filiorum iſrael ca.ij.
De dolo obſtetricum ca.iij
De ſummerſiõe paruulorũ.ca.iiij.
De ortu ꝛ educatione moyſi. ca.v
De vxore moyſi ethiopiſſa ca.vj
De fuga moyſi ꝛ affinitate ietro. Capitulum. vij.
De viſione dei in rubo ca.viij
De ſignis datis moiſi ca.ix
De reditu moyſi in egyptum ꝛ dimiſſione vxoris. ca.x
De pmo igreſſu ad pharaonẽ.c.xj
De afflictione filiorũ iſrael.ca.xij.
De mutatõe ꝟ gaꝝ i colubrũ.c.xiij
De plagis egypti.ꝛ aqua verſa in ſanguinem. ca.xiiij.ꝛ.xv.
De ranis ca xvj
De cyniphibus ca.xvij
De cynomia ca xviij.
De morte pecorum ca.xix.
De vlceribus ꝛ veſicis ca.xx.
De grandine. ca.xxj.
De locuſtis ca.xxij.
De tenebris ca.xxiij.
De diebus egyptiacis ca.xxiiij.
De agno paſcali ꝛ diebus azymorum. ca.xxv.
De pmogenitorũ morte. ca.xxvj.
De exitu iſrael ꝺ egypto.ca.xxvij.
De ſanctificatione primogenitorum. ca.xxviij.
De deſerto egypti ca.xxix
De ducatu columne et mari rubro. ca.xxx.
De tranſitu maris rubri ca.xxxj
De dulcoratione aquarum in marath. ca. xxxij
De fontibus et palmis in helym. Capitulum. xxxiij.
De coturnicib⁹ ꝛ mãna.ca.xxxiiij
De aqua data i raphidi.ca. xxxv.
De pugna ꝯ amalech. ca.xxxvj.
De ſubdiuiſione magnatũ ad cõcilium ietro. ca.xxxvij
De puẽtu ad mõtẽ ſinai.c. xxxviij
De datiõe legꝫ ꝓ boten⁹.ca.xxxix.
¶ Explicatio decalogi ca.xl.
Primum mandatum.
Secũdm pceptũ. Tertiũ preceptũ.
Quartũ pceptũ. Quītũ pceptũ.
Sextũ pceptũ. Septimũ pceptũ.
Octauũ pceptũ. Nonũ pceptum
Decimum preceptum.
De altari faciendo ca.xlj.
De iudicijs ca.xlij
De federe firmato aſperſione ſanguinis vitulorum ca.xliij.
De p⁹ aſcẽſu moyſi i mõtẽ.c.xliiij
De tabernaculo faciendo. ca.xlv.
De ſchemate arce. ca.xlvj.
De ꝓpitiatorio ꝛ cherubĩ.ca.xlvij
De menſa ꝛ coronis ca.xlviij
De panib⁹ ꝓpoſitionis. ca.xlix.
De vaſis libamnum ca.l.
De candelabro ca.lj.
De parietibus tabernaculi.ca.lij.
De diſtinctiõe tabernaculi ꝛ vtroq; velo. ca.liij.
De cortinis ꝛ ſagis. ca.liiij
De modo tegẽdi ſm bedam.ca.lv
Joſephus aliter ca.lvj
De pellibus ſuperpoſitis.ca.lvij.
Quid figurabãt predicta.ca.lviij
De altari holocauſtorum. ca.lix.
De ſitu altaris ꝛ vaſis eius.ca.lx.
De atrio circa tabernaculũ.ca. lxj
De lucernis ca.lxij
De pmũib⁹ veſtib⁹ ſacerdotũ.c.lxiij
De põtificalib⁹ idumẽtꝫ. ca.lxiiij
De mitra ꝛ tyara ca.lxv.
De typo veſtium. ca.lxvj
De compoſitione altaris incenſi. ꝛ loco eius. ca.lxvij.
De ꝯpoſitiõe tymiamatꝫ.ca.lxviij
De ꝯfectiõe ſctẽ vnctiõis.ca. lxix.
De labio eneo. ca.lxx.
De redẽptiõe numeratoꝝ.ca. lxxj
De electione artificum. ꝛ datione tabularum. ca.lxxij.
De vitulo conflatili. ca.lxxiij
De pce moyſi ꝛ minis dĩ.ca.lxxiiij
De trãſlatõe porꝫ tabnacli.ca.lxxv
Qꝫ moyſes vidit poſteriora domini. ca.lxxvj.
De ſecundis tabulis ꝛ gloria vultus Moyſi. ca.lxxvij.
De compoſitione tabernaculi et erectione. ca.lxxviij.

¶ Explanatio exodi. Capitulum. j.

Exordiū ſiue prefatio. **H**Iſtoria
ſequit̄ exo-
di. nō alia q̄-
dē a ꝑdicta
ſ; eadē cōti-
nuata ſ; ꝓpt
faſtidiū tol-
lēdū in quin
q; partitiones diſtincta eſt / quaꝝ
quelib; ꝓprium libri ſortita eſt vo
cabulu;. Etiam he quinq; diſtin-
cte ſunt ab hebreis. p. liiij. tomos.
quoꝝ. xiij. ꝓceſſerūt i geneſi. Hec
aūt ſc̄da partitio grece dr̄ exodus.
latine exit⁹. Odos eni iter vel via
dr̄. Agit eī d̄ exitu iſrael de egypto
Hebraice dr̄ eleſmoth. a ꝓncipio li
bri. ⁊ ſonat. hec ſūt noīa. ſicut nos
a ꝓncipijs ſuis pſalmos noiam⁹.

¶ De ſeruitute filioꝝ iſrl̄. Ca. ij.

B Exo. j. **S**Urrexit igitur
rex nou⁹ in egypto. lon-
go tp̄e p⁹ mortē ioſeph. Ab illo eī
ſub q̄ fuit ioſeph qui ꝓprio nole di
ct⁹ eſt nephres. Octau⁹ regnauit
ammonaphis. ſub q̄ nat⁹ eſt moy-
ſes. Regno aūt tranſlato ad alia;
domū. rex ille ob h⁰ q̄ſi nou⁹ igno
rauit bn̄ficia ioſeph. que ꝯtulerat
egypto. ⁊ odiebat iſrl̄ maxime [vt
ait ioſeph⁹] q: inuiderūt eis egy-
ptij ꝓpt̄ virtutē ingenij. ⁊ laboris
induſtriā. ⁊ affluentiā opū. ⁊ ſobo
lis nobilitatē. Et ait rex ad ppl̄m
ſuū. Populus iſrl̄ fere fortior eſt
nobis. ſapiēter opprimam⁹ eū. ne
multiplicet⁹ vel ipē ꝯtra nos inſur
gat. vt̄ addatur hoſtibus noſtris.
⁊ egrediat̄ liber. Impoſuit ergo
eis graues angarias operu; / qui-
bus fracti nō vacarēt amplexib⁹.
⁊ magiſtros operū prefecit eis he
breos. ſed magiſtris operū ꝓfecit
egyptios vt duri⁹ affligerēt eos.
Coxerūt ḡ lateres ex quib⁹ edifi-
caueꝛt regi ciuitates tabernaculo
rū. phitō ⁊ ramaſſen. Ciuitates q̄
dē pri⁹ erāt ſed nō erāt tabernacu
loꝝ. erātq; in finib⁹ egypti. ⁊ ideo
murauit eas pharao. vt ibi pone-
ret armatos q̄ſi in tabernaculis ſē
ꝑ excubantes. ne quis poſſet ingre
di vel egredi ſine regis nutu. Uel
tabernaculorū. id eſt pauperū pri
us. ⁊ opere illoꝝ illas ditauit. Ul
vt alia littera habet: poſitionū vbi
ſc; fiſc⁹ reponeret̄. Aliud etiā op⁹
nō tā graue q̄ꝫ ſuile impoſuit eis:
vt lutū plateaꝝ ⁊ ſordes vicoꝝ co
phinis exportarent. de quo legit̄: B
Man⁹ eius in cophino ſeruierūt. Ps. lxxx.
Tertium etiā addidit opus [ſc̄dm
ioſephū] vt fluuiū per multas de-
riuatiōes diuiderēt. ⁊ circūdarēt
ciuitates foſſatis. ne eas inunda-
re fluui⁹ valeret. ⁊ ia;. cccc. annos
in his miſerijs expēderunt. i. com
pleuerūt. Quāto magis aūt op-
primebātur. tanto magis deo au-
ctore multiplicabantur.

¶ De dolo obſtetricum. Ca. iij.

QUod videns C Exodi. j.
pharao alium excogi-
tauit dolum. ⁊ ꝓcepit
obſtetricibus hebreoꝝ ſephore ⁊
phue que preerāt multitudini ob-
ſtetricū. vt maſculos hebreorū in
obſtetricādo interficerent. ⁊ abor
ſum factum eſſe mentirentur. Fe-
minas aūt reſeruarent. Tu; quia
fragilis ſex⁹ nocere nō poterat. ⁊
libidini egyptiorū deſeruirēt. Tū
quia quida; ſacroꝝ ſcriba regi ꝑ-
dixerat eo tp̄e in iſrael maſculū na
ſciturū: qui regnū egypti humilī-
aret. ⁊ virtute vniuerſos tranſcē-
deret. ¶ Timuerūt ꝓo obſtetri-
ces deū ⁊ ſeruaueꝛt mares. Que
cum a rege arguerent̄. mentite ſūt
dicentes. Hebree ſcientiā obſtetri
candi habēt. priuſq; veniamus ad
eas pariūt. Et quia timuerūt deū
edificauit illis domos. i. locupleta
uit eas cum eſſent pauperes vel fe
cundauit eas cum eſſent ſteriles.

¶ Auguſtinus dicit obſtetrices De pctō

mēdacij ob ſtetricum.

venialiter peccaſſe. Gregorius vi
detur velle ꝙ mortaliter. Dicit ei
ꝙ merces benignitatis earum po
tuit in eterna vita retribui. ſꝫ pro
culpa mendacij in terrenam com
penſationem declinata eſt.

¶ De ſūmerſiōe paruuloꝝ. c.iiij.

B Exo.j.

Vidēs ergo pha
rao. dolos ſibi non ꝓ
deſſe aperte aggreſſus
eſt eos. ꝓcipiēs vt quic
quid maſculini ſexus naſceretur ī
iſrael ī flumen ꝓijceretur. ⁊ multi
eo tpe ſummerſi ꝑierūt. Pro quo
pctō creditur deꝰ egyptios tradi
diſſe in hunc errorem vt apim pro
deo colerēt. Erat autē apis (vt ait

Plinius.

piniꝰ) qui et teſtaꝛ ſe vidiſſe eum
quidā taurꝰ. q̄ ex improuiſo egre
diebatur de flumine. habēs in hu
mero dextro ſignū candidū inſtar
lune corniculate. ad quē cū ſtatim
confluerent egyptij. omni genere
muſicorū pſallentes leuabaꝛ ī ae
ra. et ſuꝑ eos tanꝗ̄ pſallens fere
batur. ⁊ ad motū vel ſtationeꝫ ip
ſius ipi in terra mouebanꝛ et ſta
bāt ⁊ eadem die euaneſcebat. Di
cūt autē quidā ꝙ in feſto ſerapis
annuatim emergebat. vñ ⁊ ipſum
ſerapin. id eſt ſerapi conſecratum
autumant vocatum. Alij autem ꝑ
decenniuꝫ ſemel apparere dicunt.
Alij tantum tēpore iuſti ſacerdo
tis helyopoleos. iniuſti nō / vt qua
ſi diuiniꝰ iuſticia indicaretur ſa
cerdotum. Peccatum ergo flumi
nis puniuit deus in errore flumi
nis.

¶ De ortu et educatione moyſi.
Capitulum. v.

A Exo.ij.

Greſſus eſt
poſt hec vir leuita no
mine aram. vł amram
qui accepit vxorē con
tribulem nomīe iacobeth. qui no
lebat accedere ad vxorem poſt edi
ctum. malens carere liberis ꝗ̄ in
necem procreare. Cui deꝰ ꝑ ſom
nium aſtitit. vt ait ioſephꝰ) dicēs.
ne timeret vxorē cognoſcere. quia
puer quā timebāt egyptij naſcitu
rus eſſet ex ea. etiaꝫ de ſacerdotio
aaron ei ſignificauit. Tandeꝫ cō
cepit mulier ⁊ peꝑit filiū ſub ſilē
tio. eo ꝙ non multū ei dolores par
tus inſtiterint. Et videns pueruꝫ
elegantē abſcondit eū tribus mē
ſibus. Cumq̄ꝫ celare nō poſſet. ſū
pſit fiſcellaꝫ ſcirpeam in modū fi
ſci. i. facti rotundi vimine comple
xam. ⁊ liniuit eam bitumine ac pi
ce. ⁊ ponēs intus infantulū in car
recto ripe eum expoſuit. ne impe
tu fluminis raperetꝛ. ⁊ ſtante pro
cul ſorore paruuli maria ⁊ expectā
te rei exitū ex matris ꝓcepto. Ec
ce autem deſcendit terimith filia
pharaonis vt lauaretꝛ in flumine.
que vidēs alueolum. ⁊ afferre ſibi
iubēs vidit paruuluꝫ vagientē. et
miſerta eſt eiꝰ dicens. De infanti
bus hebreoruꝫ eſt hic. Sic eni deꝰ
eum venuſtauerat. vt etiā ab ho
ſtibus dignus alimento haberetꝛ.
Et cū egyptie plures ei admouiſ
ſent vbera ad lactādū. faciē auer
tebat. Et ait maria. Uis inq̄t he
breā adducā. forte vbera gētis ſue
ſequetꝛ. Ex ꝓcepto ꝗ̄ terimith abi
ens / matrē paruuli tāꝗ̄ alienā ad
duxit / ⁊ acceſſit ad eiꝰ vbera puer.
Suſcepit ꝗ̄ terimith alēdū pueꝝ
⁊ ablactatū reddidit filie pharao
nis. q̄ adoptauit eū in filiū. ⁊ dictꝰ
eſt moyſes. Egyptij eniꝫ moys a
quā. ıs ſaluatū dicūt. Quē duꝫ q̄
dā die terimith obtuliſſꝫ pharaōi
vt ⁊ ipſe eū adoptaret. admirās rex
pueri venuſtatē: coronā quā tunc
forte geſtabat / capiti illiꝰ īpoſuit.
Erat autē in ea hamonis imago
fabrefacta. Puer aūt coronā ꝓie
cit ī terrā. ⁊ fregit. Sacerdos aūt
eliopoleos a latere regis īſurgens
exclamauit. Hic ē puer quē nobꝫ
occidēdū deus mōſtrauit vt de ce
tero ſine terrore ſimus. ⁊ voluit irrue

re in eum. ſed auxilio regis libera
tus eſt. ⁊ pſuaſione cuiuſdã ſapien
Nota. tis. qui p ignorantiam hoc factuꝫ
eſſe a puero aſſeruit. In cuius rei
argumentum cum prunas allatas
puero obtuliſſet. puer eas ori ſuo
appoſuit. ⁊ lingue ſue ſummitatẽ
igne corrupit Vnde ⁊ hebrei impe
ditioris lingue eũ fuiſſe autumãt.
Tante vero pulchritudinis fuit
[vt ait ioſephus] vt nullꝰ adeo ſe=
uerus eſſet/ qui eius aſpectui non
hereret/ multiqꝫ dum cernerẽt euꝫ
per plateas ferri: occupationes
in quibus ſtudebant deſererent.

¶ De vxore moyſi ethiopiſſa.
Capitulum. vi.

Incidens ẽ nõ d biblia

FActum eſt au
tem cum adultus fuiſ
ſet moyſes. ethiopes
vaſtauerũt egyptum
vſqꝫ ad mẽphim ⁊ mare. quo circa
puerſi ad diuinationes egypty ac
ceperunt reſponſum. vt auxiliato
re vterentur hebreo. ⁊ vix obtinue
runt a terimith vt exercitui quem
parauerant moyſen pficeret du
cem. prius preſtitis ſacramen tis
ne ei nocerent. Erat autẽ moyſes
vir bellicoſus ⁊ peritiſſimus qui
fluminis iter tanqꝫ longius pter=
mittens. per terram duxit exerci=
tum itinere breuiori vt iprouiſos
ethiopes preueniret. Sed per lo=
ca plena ſerpentibus iter faciens.
tulit in arcis papireis ſuper plau
ſtra ibices. ciconias. ſ. egyptiacas
naturaliter infeſtas ſerpentibus.
que roſtro p poſteriora imiſſo al=
uum purgãt. caſtraqꝫ metaturus
pferebat eos vt ſerpẽtes fugarẽt
⁊ deuorarent. ⁊ ita tutus per no=
ctem tranſibat exercitus. Tandeꝫ
puentos ethiopes expugnãs. in=
cluſit eos fugientes in ciuitatẽ ſa
ba regiã. quã poſt cambiſes a no=
mine ſororis ſue meroem denomi=
nauit Quã cum qꝫ inexpugnabi=
lis erat diutius obſediſſet. oculos
ſuos iniecit in eum tarbis filia re
gis ethiopum. ⁊ ex condicto tradi
dit ei ciuitatem ſi duceret eã vxo=
rẽ. ⁊ ita factũ ẽ. Inde eſt q maria
⁊ aarõ iurgati ſũt aduerſus moy=
ſen p vxore eius ethiopiſſa. Dum
aũt redire voluiſſet nõ adquieuit
vxor. ¶ Proinde moyſes tanqꝫ Nota:
vir peritꝰ aſtrorũ duas imagines
ſculpſit i gemmis huius efficacie.
vt altera memoriã. altera obliuio=
nem pferret. Cumqꝫ paribus anu=
lis eas inſeruiſſet. alterum ſcꝫ obli
uionis anulum vxori prebuit. alte
rum ipſe tulit. vt ſicut pari amore
ſic paribus anulis inſignirentur.
Cepit ḡ mulier amoris viri obli=
uiſci. ⁊ tandem libere in egyptum
regreſſus eſt.

¶ De fuga moyſi ⁊ affinitate ie=
tro. Cap. vij.

IN diebus illis B
egreſſꝰ moyſes ad fra Exo. ij.
tres ſuos i terraꝫ ieſſẽ
vidit afflictionẽ eorũ.
⁊ prefectum operis egyptiũ pcu=
tientẽ quendã de hebreis. ⁊ ſecre=
to pcuſſum egyptiũ abſcondit in
ſabulo. Et egreſſus altera die vi=
dit duos hebreos rixantes. Qui
dũ argueret eũ q feceret iniuriam
Rñdit Quis te pſtituit iudicẽ ſu
per nos? Nũ me occidere vis ſicut
occidiſti heri egyptiũ? Miratus
ẽ moyſes quomõ palã factũ erat
vbum hoc. ⁊ timuit/ pſertim cum
audiſſet pharao vbũ hoc ⁊ quere
ret eũ occidere. Qui fugiẽs p de=
ſertũ venit in terram madian: ⁊ ci
boꝝ inopiã [vt ait ioſephus] virtu
te tolerãtie ſuperabat. ⁊ venit ad
ciuitatem madian circa mare ru=
brum. ſic nominatã a quodã filio
abrae de cethura. ſeditqꝫ iuxta pu
teũ. Erãt aũt ſacerdoti madiã. id
eſt primati [q antiquitus ſacerdo
tes dicebant] vij. filie. qui dicebat
raguel agnoiatꝰ ietro cognomina
tus cineus/ q venerant vt haurirẽt

aquã gregib⁹ suis. Officiũ enim
gregũ alendoruꝫ tũc etiã erat mu
lier. maxĩe ĩ regiõe trogoditarũ.
Supuenientes aũt pastores repu
lerãt eas. quos prohibuit moyses
ab iniuria virginuꝫ. ⁊ adaquauit
greges eaꝝ. Que maturius soli-
to redeũtes rogauerũt patrẽ. ne be
neficium ꝑegrini retributõe ꝓua-
retur. Vocatusq; moyses iurauit
vt habitaret cũ eo. Et accepit vxo
reꝫ filiã eius sephorã. q̃ peperit ei
gerson. quod sonat aduena. eo ꝙ ĩ
exilio genuerat eũ. pepitq; alte-
rũ quẽ dixit eliezer. i. dei mei adiu
torium. deditq; ei socer omnẽ cu-
raꝫ gregum suoꝝ. in quib⁹ oĩs an
tiquis barbaris erat possessio.

G Exodi.ij.

¶ De dei visiõe in rubo. Ca. viij.

Tandẽ mortu-
us est rex egypti ⁊ cla
mauerũt filij israel ad
dñm ⁊ recordat⁹ est fe
deris qđ pepigerat patrib⁹ eorũ.
Moyses ãt pascebat greges ouiũ
in deserto. Cũq; minasset gregem
ad iteriora deßti. venit ad mõtem
dei sinai. q̃ ⁊ in q̃dã ꝑte sui dict⁹ ẽ
oreb. ⁊ apparuit ei dñs in flamma
ignis ĩ medio rubi. Ignis aũt vi-
riditatẽ rubi depascebat inoxius.
Erat ãt mõs ad pasturas egregi⁹
et herbis abundãs qꝛ pastores il-
luc ascẽdere nõ ꝑsumebãt. tũ quia
mõs excelsus erat. tũ quia opinio
erat deũ ibi habitare. Et ait moy
ses: Vadã ⁊ videbo visionẽ hanc
magnã. ⁊ vocauit eũ dñs de rubo
et ait. Moyses moyses. Qui re-
spõdit. Assum. Et dñs. Tolle cal
ciamẽta tua. locus eni in q̃ stas ter
ra sancta est. Et ait. Ego sum de⁹
abraam. deus isaac. ⁊ deus iacob.
Vidi afflictionem populi mei in
egypto. ⁊ descendi vt liberarẽ eũ.
⁊ educã euꝫ in terraꝫ fluentẽ lacte
⁊ melle. ad loca chananei ethei a-
morrei. ferezei euei. ⁊ iebusei [No
men auteꝫ gentis septime. scilicet

G Exo.ij.

A Exo.iiij.

gergesei. tacuit. ⁊ fere vbiq; tacet
nisi ĩ deutronomio.] Sꝫ vei mittã
te ad pharaonẽ vt educas populũ
meum de egypto. ¶ Et dixit ei
moyses. Quis ego sum vt eaꝫ ad
pharaonẽ. Et dominus. Ego ero
tecũ: ⁊ habebis hoc signũ ꝙ mise-
rim te. Cũ eduxeris populũ meuꝫ
de egypto ĩmolabis deo sup mon
teꝫ istũ. q̃si. d. tunc videbis ꝙ ego
fui tecũ. ⁊ eduxi te de t̃ra egypti.
Hebrei tñ terminãt h̃ v̾sum ꝙ mi-
seriꝫ te. Et ait moyses. Si dixerit
filij israel. qs est qui misit te. qđ est
nomẽ ei⁹. quid dicã eis? Cui dñs.
Ego sum q̃ sum. q. d. vocor q̃ suꝫ.
Et dices eis. Qui est misit me ad
vos. Dices etiã. De⁹ abraam. de⁹
isaac. deus iacob misit me ad vos.
Hoc nomen mihi est in eternum.
quia hi tres testes viuunt in eter-
nuꝫ. Joseph⁹ dicit. Dixit ei suam
appellationeꝫ. quam homines pri
us nõ audierant. nec michi fas est
dicere. Vade cõgrega seniores is-
rael et dices eis ꝙ apparuit tibi in
rubo. ⁊ misit te ad liberandum euꝫ
⁊ egredient tecũ ad regẽ egypti.
Et dices ad eũ. De⁹ hebreoꝝ vo-
cauit nos. Ibim⁹ viam triũ dierũ
ĩ solitudinẽ. vt immolem⁹ deo no
stro. Scio tñ ꝙ non dimittet vos
nisi ꝑ manũ validã. ⁊ ꝑcutiã egy-
ptũ in mirabilib⁹ meis. Nec exibi
tis vacui. sꝫ postulabit; ab egypti
is ⁊ cõcellaneis vestris vasa ꝓcio-
sa ⁊ vestes et spoliabitis egyptũ.
Dicunt hebrei postulasse vt dono
darẽt. sed veri⁹ est ꝙ mutuo. Ex-
cusantur autẽ ꝑ preceptum dñi.

C Exo.iij.

¶ De signis datis moysi. Ca. ix.

Et ait moyses
Nõ credẽt michi. Cui
dñs. Quid ẽ qđ tenes
ĩ manu tua. Respõdit
Virga. Et ait. Proijce eã ĩ terrã.
Et ꝓiecit. Et. v̾sa est in colubrũ.
Et expauit moyses. ita vt fugeret
Et dixit dñs. Apphẽde caudã ei⁹

A Exo.iiij.

Et cū tenuiſſet. verſa ē i v̄gā. In
hebreo ei coluber femi generꝫ eſt.
Et ait. Hoc ſignū facies vt credāt
tibi. Et adiecit Mitte manū tuā i
ſinū tuū. Et miſit. ⁊ facta ē lepro-
ſa. i. albida inſtar niuis. Iterū ait.
Retrahe manū i ſinum. Et retra-
xit. ⁊ ꝓtulit. ⁊ erat ſilis carni reliq̄.
Et iterꝫ. Sed neqꝫ his duobus ſi-
gnis credēt. Sume aquā fluminis.
⁊ fūde ſup terrā aridā ⁊ verteť in
ſāguinē. Et ait moyſes. Obſecro
dn̄e. mitte aliū nā ipeditiorꝫ lingue
fact⁹ ſum ex q̄ locut⁹ es ad ſeruum
tuū. nec etiā eloquēs ſum ab heri
⁊ nudiuſterti⁹ Et dn̄s. Quis fecit
os. qs mutū aut ſurdū. qs vidētē
aut cecū. Nōne ego. Age igitur.
docebo te. ⁊ ero tecū. At ille. Ob
ſecro dn̄e. mitte quē miſſurus es.
Et dn̄s q̄ſi turbat⁹ ait: Aaron fra
ter tu⁹ eloquēs eſt. ⁊ ipe egredieť
in occurſum tuū gaudens. Pone
v̄ba mea i ore ei⁹. ⁊ oſ̄dā vobꝫ q̄d
agere debeatꝫ. Uirgā ſume i q̄ fa-
ctur⁹ es ſig̃. Uenit ḡ moyſes ad ie
tro ⁊ ait. Reuertar ad fr̄es meos i
egyptū. vt videā ſi viuāt. Cui ie-
tro. Uade in pace. Morā aūt faci
enti dixit iterū dn̄s ad moyſē. Ua
de in egyptū mortui ſunt q̄ quere-
bāt aīaꝫ tuā. pharao. ſ. ⁊ cōplices
ei⁹. Uel plurale poniť pro ſingula
ri. ſi ſolus pharao querebat.

¶ De reditu moyſi in egyptum ⁊ dimiſſione vxoris. Capitulum. x.

A
Exo. iiij.

Tulit ergo moy-
ſes vxorē ⁊ liberos: ⁊
iponēs ſup aſinū ꝓfe-
ct⁹ eſt. Cūqꝫ eēt in iti-
nere i diuerſorio vt comederet. oc
currit ei domin⁹. i. angel⁹ euagi-
nato gladio. et volebat occidere
moyſen. ſcilicet quia vxorem duce
bat ⁊ filios contra voluntatē dei.
eſſent enim impedimento. Uel q̄
pueruꝫ ducebat qui incircunciſus
erat. Alterum forte iam circunci-
derat moyſes. Non enim creden-
dum eſt illis/qui dicūt alterum re
manſiſſe cū ietro. cuꝫ ſupra ait. li-
beros. Tulit ilico ſephora acutiſſi
mam petrā. ⁊ circuncidit preputi-
um filij ſui/tetigitqꝫ pedes eius et
ait. Sponſus ſanguinum tu mihi
es. ⁊ dimiſit eū poſtq̄ dixerat hoc
[vt ait Auguſtin⁹] Locus iſte bre
uitate obſcurat⁹ ē. Ubi ergo ait.
tetigit pedes eius. intelligendum
eſt. ſanguis tetigit pedes pueri vť
āgeli. Unde irata ait viro. Es ne
mihi vir ſanguinum. i. An ex con
iugio tuo tantū ſcelus teneor age
re. vt fundaꝫ ſanguinem filij mei.
Et receſſit ipſa ab eo vel angel⁹.
Hebreus ita habet. Et tetigit pe
des eius. i. ſephora moyſi. Indi-
gnans eni preputium iecit ad pe-
des moyſi ⁊ ait. Gener ſanguinū
tu michi es. i. tu gener patris mei
ideo factus es. vt eſſes mihi. i. car-
ni mee i filio/ad ſanguinem. id eſt
ad mortem. Uel ſanguis meus ef-
fuſus eſt ad placandum angelum
qui tibi morteꝫ minabatur. Et di-
miſit angelus moyſen. quod in he
breo patet. Tamē hebreus habꝫ.
Relaxauit cum angelus. quem p̄-
us ſcilicet vſqꝫ ad mortē artabat.
Et hinc volunt quidam morē cir-
cuncidendi petrinis cultellis ha-
buiſſe principium vel a ioſue i gal
galis. Tamen vbi nos habemus
petram. hebreus habet aciem. et
dicit acutiſſimam aciem nouacu-
lam. Unde et iudei nouaculis cir-
cuncidunt. Fabulantur quidam
hebrei vſqꝫ ad dauid circunciſio-
nē factā petra. Sed q̄ in deijcien
do goliam ferrum lorice et galee
ceſſit lapidi iacto q̄ſi dās ei locū. ꝺ
iceps ceſſit lapꝫ ferro i circūciſiōe

¶ De primo ingreſſu ad pharaonem. Capitulum. xj.

Abiit itaqꝫ moy
ſes ſolus tenens virgā
i manu. ſtrauitqꝫ aarō
domino iubente deſer

tum ſinai ꝛ occurrit moyſi in mō-
G Exo.iiij. tē dei. dixitq; ei moyſes v̄ba dn̄i et
ſigna que mādauerat. Venerūtq;
ſimul. et cōgregauerunt ſeniores
iſrael. Locutuſq; eſt eis aaron oīa
verba dn̄i. ꝛ fecit ſigna coram eis.
A Exo.v. ꝛ crediderunt. ¶ Poſt hec cū ſe
nioꝛib⁹ iſrael ingreſſi ſunt ad pha
raonem ꝛ dixerunt ad eū. Hec di-
cit dominus deus iſrael. Dimitte
populum meum vt ſacrificet mihi
ī deſerto. Et ille. Neſcio dominū
ꝛ iſrael nō dimittā. Et illi. Ibim⁹
viam triū dierū in ſolitudinē. vt
ſacrificemus deo nr̄o. In quo nec
cōtrarietas nec duplicitas intelli
genda eſt. Eo enim oꝛdine foꝛſitā
pp̄ls educeretur. ſi pharao pp̄l'm
dimiſiſſet. Tunc moyſes [ſcd̄m io-
ſephū] cōmemoꝛauit ei quanta fe-
cerat egyptijs oppꝛeſſis ab ethio-
pibus. ꝛ cōmemoꝛauit laboꝛes et
pericula q̄ pꝛo eis tulerat. et q̄ pꝛo
eis cōdignā nō acceperit retribu-
tionē. pariterq; q̄ ſibi cōtingebāt
in ſina expoſuit. Quē rex deridēs
ſeruū ſuū fugitiuū vocauit. ꝛ pꝛo
ſeditiōe eū rediſſe. Tūc ait rex ſer
uis ſuis. Mult⁹ eſt pp̄lus quanto
maioꝛ ſi dederit; ei requiē ab opi-
bus? Et p̄cepit ne vltra darentur
eis palee ad cōficiēdos lateres. q̄
cōminute luto miſcebant vt ſoli-
dioꝛes eſſent lateres. vl' lateres po
tius coquebantur pꝛo lignoꝛū pe-
nuria in egypto.

¶ De afflictōe filioꝝ iſrl'. Ca.xij.

C Exo.v. Oppꝛimebātur
ergo hebꝛei opib⁹ no-
cte colligendo paleas
et die lateres faciēdo.
ꝛ idem numer⁹ laterū exigebatur
ab eis quiet pꝛius. Flagellatiq;
ſūt magiſtrat⁹ d̄ filijs iſrl'. q̄ p̄erāt
fr̄ib⁹ ſuis operātib⁹. nocte colligē
do paleas a pꝛefectis pharaonis.
Magiſtratus enim operū hebꝛei
erant. p̄fecti vero mgr̄is; egyptij.
Veneruntq; pꝛepoſiti filioꝛū iſrl'
ad pharaonē ꝛ dixerūt. Cur iniq̄
agis ꝯ ſuos tuos? Qui ait. Va-
catis ocio ꝛ ideo dicitis. Eam⁹ ſa-
crificem⁹ dn̄o. Ite ḡ. opamini. pa
lee nō dabunt vobis. Cūq; egre-
derētur. occurrerūt moyſi ꝛ aarō
ꝛ dixerūt eis. Videat dn̄s iniuriā
vr̄ā ī nos ꝛ iudicet. q̄m fetere fe-
ciſtis nos. i. abominabiles reddi-
diſtis corā pharaōe. Et ait moy-
ſes ad dn̄m. Cur miſiſti me vt af-
fligeres populū iſtū. ¶ Cui dn̄s
In manu robuſta eijciā eos. Et
adiecit. Ego ſū q̄ apparui abꝛaā A Exo.vj.
ꝛ iſaac ꝛ iacob in deo omīpotenti
.i. q̄ ſū oīpotēs ꝛ nomē meū ado
nai nō īdicaui eis. i. foꝛtitudinē et
potentiā ad q̄s ptinet h⁹ nomē. ſꝫ
pietatē ꝛ ſapientiam. ad quas p-
tinēt eli ꝛ eloi. Vel nō indicaui ſi-
cut tibi. Apparuit eni dn̄s abꝛae.
ſed moyſi locut⁹ eſt facie ad faciē.
Et iterū. Introducā vos in terrā
ſup quā leuaui manū meā. i. iura-
ui. vt darē eā patrib⁹ vr̄is. ego do
min⁹. q. d. Ita verū eſt hoc. ſicut
ego ſum dn̄s. ꝛ eſt iuramēti ſpeci-
es. Narrauitq; moyſes hec oīa fi-
lijs iſrl'. nec adq̄euerūt ꝓpter angu
ſtiam ſp̄us. ¶ Cōnumerat autē h̄
hiſtoꝛia p̄ncipes domoꝝ p familī
as ſuas. ſed de tribubus tantū. ſcꝫ C Exo.vj.
ruben. ſymeon. ꝛ leui. Nobis aūt
de ſolo leui dicere ſufficiat. Filij le
ui fuerunt. gerſon. caath. ꝛ mera-
ri. Ex quib⁹ tres familie leuitarū
deriuate ſunt. gerſonite. caathite.
merarite. Filij caath amrā ꝛ iſuar
choꝛe. Filij amram de iocabeth.
aaron moyſes et maria. Accepit
aūt aaron vxoꝛē eliſabeth filiam
aminadab. ſoꝛoꝛē naaſon. que pe
perit ei nadab et abiud eleazar et
ithamar. Eleazar accepit vxoꝛem
de filiab⁹ phanuel. q̄ pepit ei phi-
nees iſte ē moyſes ꝛ aarō. q̄b⁹ lo-
cutus eſt dominus in terra egy-
pti. Hoc addit eſdras. vt quidam
dicunt. Vel moyſes de ſe tanq̄ de
alio locutus eſt.

¶ De mutatione virgarum ī colubꝛum. Cap.xiij.

A
Exo.vij. ITerum locutus eſt dn̄s ad moyſē. Loquere ad pharaonez omnia que loquoꝛ tibi. ⁊ ne timeas eum. Ecce cōſtitui te deum pharaonis.i. potentē in ipſo ⁊ in terra eius facere ſigna ad modum dei. Aaron erit ꝓpħa tuus.i. ꝓlocutoꝛ Non tñ moyſes deus. vel aaron ꝓpħa. Ingreſſiq̄ȝ ſunt moyſes ⁊ aarō ad pharaonē. Moyſes erat.lxxx.annoꝝ. aarō. lxxxiij.qn̄ locuti ſunt ad pharaonem. Tulit ergo aarō virgā moyſi. ⁊ eiecit eam in terram coꝛā pharaone. ⁊ verſa eſt in colubꝛum Vocauitq̄ȝ pharao maleficos. ⁊ fecerunt ſimiliter ꝓiicientes ſinguli virgas ſuas. que verſe ſunt ī dracones. ſed deuoꝛauit virga aaron virgas eoꝛum. Et ſciendum quia magi oculos ſpectantium deludebant. Vel ſm̄ Auguſtinuz. demo-

Nota Auguſti. nes diſcurrunt ꝑ mundum. ⁊ ſubito ſemina rerū de quibus hoc agitur afferunt.

¶ De plagis egypti. ⁊ de aqua verſa ī ſanguinē. Cap.xiiij.et.xv.

C
Exo.vij. INduratum eſt coꝛ pharaonis. nec audiuit eos Et ait dominus ad moyſem. Egredere ī occurſum pharaonis cum egredietur ad aquas ⁊ dices. In hoc ſcies. q̄ꝛ dn̄s ſum Percutiaȝ virgā aquā fluminis. ⁊ vertetur in ſangui-

Verſus.de x.plagis. nē Piſces moꝛientur. ⁊ affligentur egyptij et factum ē ita. Et ꝑcuſſit aarō aquā fluminis. ⁊ verſa eſt ī ſanguinem. ⁊ fuit ſanguis in omni terra egypti. in fluuij. riuis ⁊ paludibus Foꝛte non in omnibus. ſed in his que manabant de nilo. ⁊ in vaſis domoꝛum tam ligneis q̄ȝ ſaxe-

Pꝛima plaga. is Foderuntq̄ȝ puteos egyptij ꝑ circūitum fluminis. ⁊ inuenerunt ſanguinem. Feceruntq̄ȝ ſimiliter magi iānes ⁊ mābꝛes. Et dicunt. ꝙ allata ſit aqua de terra ieſſen. quā non percuſſit dn̄s plagis ꝓpter filios iſrael qui habitabant in ea. Tamen ioſephus dicit. ꝙ hebꝛeis fluuius potabilis erat: licet eſſet mutatus. egyptijs vero non ſolū coloꝛe. ſed etiā ſapoꝛe amaro cruoꝛem pꝛeferebat Unde potius videtur ꝙ alibi q̄ȝ in nilo aqua fuerit in egypto. Et hec ē pꝛima plaga. qua ꝑcuſſit dn̄s egyptum ſeptem diebus. De qua dicit ioſephus. ꝙ pharao timens pꝛo ea ⁊ heſitans/ hebꝛeos abire ꝑmiſit. Cumq̄ȝ malum fuiſſet releuatum/ ſententiam permutauit.

Additio.

Pꝛima rubens vnda. ranarum plaga ſecunda. Inde culex triſtis. poſt muſca nociuioꝛ iſtis. Quinta pecus ſtrauit. veſicam ſexta creauit. Poſtq̄ȝ ſubit grādo. poſt bꝛuchus dente nefando Nona tegit ſolem. pꝛimā necāt vltima ꝓlem.

¶ De ranis. Cap.xvi.

B
Exo.viij. ITerum locutꝰ eſt dn̄s ad moyſem Ingredere ad pharaonem ⁊ ſi noluerit dimittere populum. dic ad aarō vt extendat manū ſuꝑ flumina riuos ⁊ paludes. Et fecit

Secunda plaga. ſic Et aſcenderunt rane ⁊ operuerunt terram egypti Que vt dicit. ioſephus oꝛte in bꝛeui moꝛiebant ⁊ putreſcentibus cadaueribus fetoꝛ nimis noxius exhalabat ex aq̄. imo quedam quaſi domeſtice domos intrantes ſepe in cibis ⁊ potibus ⁊ lectis inueniebant. Fecerunt aūt ⁊ malefici ſimiliter. Sūt autem tria genera ranaꝝ. vnū fluuiale ⁊ vocale. aliud minimuȝ qḋ ⁊ calamitum dicit. qḋ ſi ꝓiciatur in os canis obmuteſcit. tertiū ma

gnum eſt ⁊ venenoſum qđ rubeta dicit᷑. ⁊ vulgo craſſantium. Dixit ergo pharao ad eos Orate dñm. vt auferantur rane a nobis: ⁊ dimittam populum. Et clamauit moyſes ad dñm. ⁊ mortue ſunt rane. Videnſq₃ pharao ꝙ data eſſet requies. non dimiſit eos.

E
Exo. viij.

¶ De ſcynphibus. Cap. xvij.

Dixitq₃ dominus ad moyſen. Dic ad aarõ. Extende virgã. Et pcute puluerẽ terre. ⁊ ſint cynipħes in omni terra egypti. Et factum eſt ita, Sũt ãt cynipħes muſce adeo ſubtiles. vt viſum niſi acute cernẽtis effugiant. ⁊ corpus cui inſident acerbo terebant ſtimulo. Feceruntq₃ malefici ſimiliter. vt educerent cyniphes. ⁊ non potuerunt. Et dixert pharaoni. Digitus dei eſt hic. i. ſpũs dñi dei. Sicut enim per dexteram filius. ſic p digitũ ſpũſſanctus ſolet accipi Auguſtinus q̃rit quare in hoc defecerint ⁊ nõ in pͥmo vel ſcđo. Et dicit hoc eẽ factũ ad notandum. q₂ ⁊ ſi phi habuerint noticiã pr̃is ⁊ filij nõ tamẽ ſpũſſãcti. ¶ Hec tria ſigna facta ſunt p manũ aaron: que ſequuntur. vel a dño tantum quedã vero p moyſẽ.

Tertia plaga.

Nota.

F
Exo. viij.

¶ De cynomia. Cap. xviij.

Dixit ergo dominꝰ ad moyſẽ Egredere ad aq̃s ad pharaonem. ⁊ dic ei. ꝙ ſi noluerit dimittere populũ meum. mittam in omnem terram egypti omne genus muſcarum. ⁊ faciam in die illa mirabilem terraʒ ieſſen. que habebit tranquillitatẽ Et factum eſt ita. Et venit muſca grauiſſima in omnem terram egypti. Figurata locutio. i. multitudo muſcarũ. ⁊ expreſſius dictum eſt ꝙ̃ ſi pluraliter diceretur Pro quo. lxx. poſuerũt cynomiã. id eſt muſca canina. qđ ⁊ in pſalmo legitur. Tunc vocauit eos pharao et ait. Ite ſacrificate deo veſtro in terra hac. Qui dixerunt Nõ poſſumus. Abominationes egyptiorum imolabimus. Si mactauerimus que colũt egyptij corã eis lapidibus obruent nos. Taurum enim adorabant in honorem apis. vaccã p iſide. ouem p hãmone. Unde abominabile erat eis occidi hec vel comedi. Et ait pharao. Ite in deſertuʒ. verũtamẽ longius ne abeatis. Rogate dñm p me Orauit moyſes. ⁊ receſſit muſca. Et iterum cor pharaonis induratũ eſt Pro his duabus plagis [dicit ioſephus] ꝙ innumera multitudo pediculoruʒ egyptijs pullulauit ex iteriorib⁹ ebulliens. quos neq₃ lauacris neq₃ medicamentoruʒ vnguentis exterminare poterãt Multis enim plagis preter decem famoſas credibile ẽ percuſſos egyptios.

Quarta plaga.

E
ps. lxxvij.
⁊ ps. ciiij.
D

Additio. id eſt quadam conſueta locutione dicit hoc. ſm quã ait auguſtinus Singularis numerus. neſcio quõ plus ſignificat ꝙ̃ pluraľ vt in armato milite complet. Per hanc clauſulaʒ locutõ eſt. notatur figura. per hanc ſenſus ẽ. ⁊ locutionis proprietas.

¶ De morte pecorum. Cap. xix.

A
Exo. ix.

Tunc dixit dominus moyſi. Dic pharaoni. ſi retinuerit populum meum. cras inducam peſtem grauẽ ⁊ morientur oĩa animantia egypti. nec quicq₃ de his que poſſidet iſrael morief. Et mortua ſunt animãtia egypti que ſcʒ erãt in domibus. quia que in paſcuis erant poſt grandine perierunt. Vel forte determinatum non eſt. q₂ ſine multo temporis interuallo forte hec facta non ſunt:

Quinta plaga.

q potuerunt aliunde habere iterũ animantia. Pro hac etiam [dicit Joſephus] q beſtijs multigenis quarum aſpectibus nullus occurrit. dñs regionem eoꝝ impleuit qbus & ipi ꝯſumebant. & terra agricolis nudabatur Et ingrauatum eſt cor pharaonis. & noluit dimittere populum.

De vlceribus & veſicę. Cap. xx.

B Exo. ix. Iterum dixit dominus ad moyſen et aaron Tollite cineres de camino & ſpargat illos moyſes in celum coram pharaone. & erunt in hominibus & iumẽtis vlcera et veſice in omni terra egypti. & factuȝ ẽ ita Nec poterãt etiam malefici ſtare coram pharaone ꝓpter vulnera que erant in eis ex interiori corruptione veniẽtia. vj. plaga.

De grandine. Cap. xxi.

C Exo. ix. Dixit quoqꝫ dominus ad moyſẽ Dic pharaoni. Hec dicit dñs Jdcirco poſui te vt oſtendam in te fortitudinẽ meam. & narretur nomen meum in oi terra. En pluã hac ipſa hora cras talẽ grandinem qualis non fuit in egypto vſqꝫ in diem hanc. nec etiã in partibus hiperboreis Congrega que habes in agro. Homines eñi & iumenta foris inuenta grandine morient. Qui timuit de ſeruis pharaonis dñm. ꝯfugere fecit ſeruos & iumenta in domos Extẽditqꝫ moyſes virgã in celum. & dedit dñs tonitrua grandinem & fulgura. & ignis & grãdo pariter mixta ferebant Et ꝑcuſſit grando cũcta que fuerant in agris. & herbam et lignum regionis ꝯfregit Ordeuȝ leſum eſt. qꝛ iam virens erat & linũ qꝛ iam folliculos germinarat. Triticũ vero & far quod ẽ grani gen⁹ frumento groſſius nõ ſunt leſa. qꝛ ſerotina ſunt. nec adhuc virẽtia. qꝛ Septima plaga

in ſpicam nondum ꝓdierant. tantum in terra ieſſen grando nõ cecidit. Et vocauit eos pharao et ait Peccaui etiam nũc. orate dñm ꝓ me. & dimittam vos. Egreſſuſqꝫ moyſes ex vrbe tetendit man⁹ ad dñm. & ceſſauit tempeſtas. nec etiã ſtillauit pluuia ſuper terram. Et ingrauatũ eſt cor pharaonis.

De locuſtis. Cap. xxij.

Dixitqꝫ dominus ad moyſẽ Ingredere ad pharaonem et actã ſigna q̃ narres filijs & nepotib⁹. vt ſciatis qꝛ ego ſum dñs. Et ingreſſi dixerunt regi. Hec dicit dñs Ecce ego inducam cras locuſtas ĩ fines tuos. vt comedant quod reſiduum eſt grandini. Egreſſo moyſe dixerunt ſerui pharaonis ad eum. Vſquequo patiemur hoc ſcandaluȝ? Dimitte homines. qꝛ perit egypt⁹ Et reuocatis illis dixit pharao. Quinã ſunt qui ituri ſunt ad ſacrificandum? Et ait moyſes Viri et mulieres. ſenes & paruuli. cũ ouibus & armẽtis. Et reſpondit. Cui dubium eſt q peſſime cogitetis. Non fiet ita. ſed ite viri tantũ hoc enim petiſtis. Et eiecti ſunt a ꝯſpectu eius. Et extendit moyſes manum ſuper terram egypti. & induxit dominus auſtrũ die illa & nocte Qui leuauit locuſtas. & ſederunt innumerabiles in cunctis finibus egypti. & deuorauerunt omne virens in lignis & herbis. Dicitur autem locuſta quaſi longa haſta. qꝛ longiora retro habet crura. Feſtinuſqꝫ pharao vocauit eos et ait. Peccaui ĩ deũ veſtrũ & ĩ vos. Orate ꝓ tollẽda peſte etiã hac vice. Et egreſſus moyſes orauit dominũ Et flauit ventus ab occidẽte. & ꝓiecit locuſtam in mare rubrũ. Et ĩdurauit dñs cor pharaonis. nec dimiſit iſrael. A Exo. x. Octaua plaga.

De tenebris. Cap. xxiij.

F
Exo. x.

Nona plaga.

EXtēditq3 moyſes manum in celum ⁊ facte ſunt tenebre palpabiles. vt nec videri nec moueri localiter poſſent egyptij. multi etiam mirabiliter compulſi ſunt mori. Ubicunq3 āt erat iſrael: lux erat. Et vocauit eos pharao ⁊ ait. Ite vniuerſi/ oues tm̄: ⁊ armēta remaneāt. Et ait moyſes. Nec remanebit ex eis vngula preſertim cum adhuc ignoremus. qd debeamus imolare. Et ait pharao Caue ne vltra faciem meam videas ⁊ moriaris.

De dieb⁹ egyptiacis. Cap. xxiiij.

A
Exo. xi.

ABiit ergo moyſes ad fratres ſuos. et dixit dn̄s ad eū. Adhuc vna plaga tangā pharaonem. ⁊ dimittet vos.

¶ Notandum. qꝛ plures fuerunt in egypto plage q̄ decē. quas exodus nō enumerat. ſed non fuerūt adeo graues forte. ⁊ iō tacentur.

¶ Unde quidā dies egyptiaci dicuntur. qꝛ in his paſſa eſt egypt⁹. quorū duos tm̄ in ſingulis mēſibus notamus ad memoriā: cum plures forte fuerunt. Nec eſt credendū ꝙ egyptij lꝫ aſtrorū periti deꝑhenderunt dies hos infauſtos in inchoatiōe operis: vel itineris: vel minutionis. ¶ Nota etiam ꝙ quidam egyptiorū timentes egyptum perituram egreſſi ſunt vt cycrops qui ingreſſus greciam vrbē condidit. quā vocauit actem. que poſtea dicta eſt athene. quā quidā grecorū diadas. quidā ortomenā dixerunt. Qui dictus eſt diffres. Et eſt nomen egyptium. quod latine dicit̄ quaſi dihomo. vel quia tradidit grecis matrimoniū maris ⁊ femine. vt ait pōpeius trog⁹ vel bicorpor. vel ꝓpt̄ ꝓceritatē ſtature. vel ꝓ viriū immēſitate. vl' ꝓ peritia vtriuſq3 lingue quā habuit

Incidētia ſunt ⁊ non de biblia.

grece ⁊ egyptie. ſub quo primo nata eſt in arce oliua. Creditur etiā eadē tempeſtate egreſſus dionyſius bacchus qui ⁊ argos ꝯdidit. et vſum vinee grecis dedit. Dicitur etiam diluuium in teſſalia factuꝫ ſub deucalione: et incendium ſub pherōte circa tēpora moyſi. ⁊ ſub eo hercules antheu vicit. erictoni⁹ filius vulcani currū. ⁊ troil⁹ ꝓm⁹ quadrigā iunxiſſe feruntur. Egyptus que prius meſraim. poſt aerea. ab egypto rege ſūmerſo egyptus dicta eſt. Lacedemon filius ſemeles lacedemoniā ꝯdidit. xantus triopaleſbū. Epidaurus ꝯdita ⁊ corinthus. q̄ pri⁹ ephyra. iſtis ſm̄ quoſdam ex theleno epaphuꝫ genuit. qui mēphim ꝯdidit. cum i ſecūda egypto regnaret. ¶ Sane determinans dn̄s plagā que reſtabat. ait Ingrediar in egyptum. ⁊ morieꝛ oīe ꝓmogenitu a ꝓmogenito pharaonis. vſq3 ad ꝓmogenitum ancille q̄ eſt ad molā. etiā ꝓmogenita pecorū. Apud vos vero nec mutiet canis ⁊ petet; vaſa precioſa ab egyptijs ⁊ dabunt vobis.

B
Exo. xi.

Plaga. x.

¶ De dieb⁹ azymorum ⁊ agno paſcali. Cap. xxv.

A
Exo. xij.

ITerum dixit dominus ad moyſen. Mēſis iſte erit vobis ꝓmus i mēſibus anni. Hic eſt april' id eſt lunatio aprilis q̄ in marcio ſepe ichoat. Hic dicit̄ ad hebreis niſā. apud egyptios ꝓmuti apud macedones xanticus. Uoluit quippe dn̄s iudeos a ceteris nationibus differre ſicut religione ⁊ charactere circūciſionis. ita ⁊ tēporali rōne Rhomani eſt ex traditiōe nume pōpilij ꝓmum menſem ponunt ianuarium. quia tūc incipit ſol aſcendere poſt ſolſticium hyemale. arabes inchoāt annum poſt ſolſticium eſtiuum. Cōgruenti⁹ videtur fieri ab hebreis i martio. in quo ⁊ mundus ꝯdit⁹ le

gitur. In ap̄ſli ꝙ cerimoniali differunt a nobis in tp̄ali ꝯueniūt nobiſcū. ⁋ Et adiecit dominꝰ. Decima die menſis huiꝰ tollet dom us q̄ſqꝫ agnū vl ſi nō poterit agnū. ſaltē hedū. Q' ſi nō ſufficiet nūerus domus ad eſum agni: aſſumet de domo vicina domui ſue iuxta numerū aiarum que ſufficiāt ad eſū agni. ⁊ erit maſculꝰ anniculus. id eſt vniꝰ anni. ſine macula: nō quidē velleris. ſed corꝑis. qđ in leuitico determinaᷓ. Si cecum fuerit ſi fractū. ⁊c. ⁊ ſumptū de grege ſeruabitis cū in domo vſqꝫ ad. xiiij.

C Leui. xxij.

die. ⁊ immolabit eū oīs multit udo filiorū iſrl' queqꝫ domus. ſ. ſuum ad veſperam. ⁊ tingetis cū faſciculo iſopi vtrūqꝫ poſteꝫ ⁊ ſuperliminare ſanguine. edentes carnes nocte illa aſſas igni. nec coctuꝫ quid de ea aqua aut crudū. i. ſemicoctū ex feſtinatione. et azymos panes cū lactucꝫ agreſtibus. quarum amaritudo amaritudinem ſeruitutis memoraret in ſempiternum. Caput cū inteſtinis vorabitis et pedibus. Siquid reſiduum fuerit igni comburetis. quia vt ait Joſephus. crematum ſurſum ferri ſolet. ⁊ eleuatio ignis. eleuationeꝫ ab eis peſtꝫ que vaſtauit egyptios ſignificauit. nec comedet de eo incircunciſus. De modo etiā comedendi ait. Renes veſtros accingetis. calciamenta habentes in pedibus. tenē

Additio

Per. x. lunaꝫ. uſs. xiiij. inuiᷓ ꝙ agnꝰ q̄ tollebatur ſignificabat aliqđ eternum. Sic eni dr luna quarta die creata q̄ſi fuerit ꝑma die mūdi. xi. ⁊ ante mundū. x. Aiūt q̄dā ꝙ. x. capita erāt ī eſu vniꝰ agni. Bene attendas hoc. ſciliꝫ ꝙ luna fuit creata quarta feria et eo die. xiiij. ⁊ ſic tertia feria fuit xiij. ſecunda feria. xij. prima feria. xj.

tes baculos in manibꝰ. ⁊ os nō frangetis. nec de carnibꝰ foras mittetis: ⁊ comedetis feſtināter. Eſt eī phaſe. i. tranſitꝰ dn̄i. Dicta eſt aūt nox illa trāſitꝰ quia tranſiuit in ea angelus per egyptuꝫ percutiens primogenita ab hoīe vſqꝫ ad pecus. ⁊ trāſiuit ſup tecta hebreorū linita vel illita ſangule. ⁋ Et aggreſſus eſt iſrl' iter tranſeundi ab egypto. Iterūqꝫ ait dn̄s. Diē hūc habebitis ſolennē ⁊ in monimentū in generatiōibus veſtris cultu ſempiterno. Septeꝫ diebꝰ azyma comedetis. ꝑma dies erit ſctā ⁊ venerabilꝭ ſilr ⁊ ſeptima. Nihil operis facietis in eis. exceptꝭ his que ad veſcēdū ꝑtinēt. Patet ꝙ mediis diebꝰ poterāt opari. Ex hoc ēt pꝫ. qꝛ ſabbatū erat eis ſolennius q̄uis feſto q̄ntuꝫ ad ocium. in q̄ nec ad veſcendū lꝫ opari. Inde potuit eſſe. ꝙ mulieres in ip̄o die ſolenni paſce potuerunt parare vnguēta ad vngendū dn̄m: qđ ſabbato non licuiſſet. In ezechiele feſtū in prima die aprilis legiᷓ. ⁊ in. vij. quod nō hic. ⁋ Et egreſſi filij iſrl' fecerūt ſicut p̄cepit dn̄s moyſi ⁊ aarō ⁊ cōgregati ſunt. xiiij. luna in finibus egypti circa rameſſen. Tamē ioſephus dicit eos cōgregatos. x. luna. ⁊ vix expectaſſe quartamdecimam.

C Exo. xij.

C Exo. xij.

⁋ De morte primogenitorum. Capitulum. xxvj.

FActum eſt autem noctis medio. percuſſit dominus omne primogenituꝫ egypti. nec erat domus in qua non iaceret m ortuus. domino forte ita procurante non fuiſſe domum abſqꝫ primogenito. Compulſuſqꝫ pharao dixit moyſi per nuncios vt egrederētur cum omnibus ſuis. imo et egyptij vrgebant eos exire. Tulit igitur populus farinam conſperſam ſuper humeros, ligatā in pal-

C Exo. xij.

liis. ⁊ petierunt vaſa ab egyptiis ve
ſtemq͡ꝫ plurima: ⁊ ſpoliauerũt egy-
ptios ex pcepto dñi. tum ꝓ merce
de laboris qua fraudati erant tuꝫ
vt inde fieret tabernaculũ Et erãt
quaſi. ſexcenta
milia virorum
peditum abſq͡ꝫ
paruulis ⁊ vul
go famulantiũ
eis innumerabi
li. ⁊ duxerunt ſe
cum diuerſi ge-
neris animãtia
multa nimis.

Additio.
Pharao vl' egy
ptus que decẽ
plagis verbera
ta non ceſſit ſo
lo ſãguine agni
victa: filios iſra
el dimiſit.

¶ De exitu iſrael de egypto.
Capitulum. xxvii.

Incidẽs ẽ. Factum eſt au
tem vt nilus pter ſoli-
tum adhuc inundaret
terrã in qua erat ſepul
chrum ioſeph. Tenebantur aũt iu
ramento aſportare oſſa eius. Tũc
moyſes ſcriptum in lamina aurea
nomen dñi tetragrãmatõ: que ſup
poſita aq̃ ſupnatauit: vſq͡ꝫ dũ ve-
niens ſtaret ſupra vbi erat ſepul-
chrum. Et effodientes ſuſtulerũt
oſſa que ſublata legũtur eis ꝓphe-
taſſe forte de difficultate itineris.
Tũ hebrei tradunt: ꝙ ouis ex ipro
uiſo aſtitit iuxta eos que locuta ẽ
ad eos. Ob quã rẽ duxerunt eam
ſecũ multo tpe ꝑ deſertum. ⁊ dixe
runt eam ouã ioſeph: de qua ibi.
A Ps. lxxix. Qui deducis velut ouem ioſeph.
F Exo. xii. In ingreſſu etiã eorũ terremotu
factõ multa templa egypti cũ ido-
lis ſuis corruerũt ¶ Habitatio ãt
filiorũ iſrael in egypto fuit. cccc.
xxx. annoꝝ. Sꝫ nomine egypti in-
telligendus eſt omnis incolatus
eoꝝ. qui incepit a pmiſſiõe abrae
facta in via meſopotamie: a qua vſ
q͡ꝫ ad legẽ datã tot anni fluxerunt
Solis eñ. c. xliiii. ãnis ſeruiuit iſ-
rael in egypto poſt mortẽ ioſeph.
Quibus expletis eadẽ die egreſ-
ſa eſt oĩs multitudo de terra egy-
pti: qđ etiã mirabiliter a deo factũ
eſt. Vel forte eadem die qua exiuit
abraam ad pegrinandum. Et no-
ta qđ hic dicit. Die qua egreſſi ſt.
⁊ infra. Mementote diei huius in
qua egreſſi eſtis de egypto prima
die. ſ. azymorũ. etiã ſupra legitur
dictum eis. nullus egrediatur oſti
um domus ſue vſq͡ꝫ mane. econtra G
ſtatim legit' hic. Nox iſta obſerua Exo. xii.
bilis eſt domino qñ eduxit eos de
terra egypti: ⁊ in benedictione ce
rei dicuntur nocte educti. Forte i-
telligendũ eſt nocte eductos. i. ad
mane egrediendũ ab egyptiis no-
cte cõpulſos. Profectiq͡ꝫ ſunt de
rameſſe in ſochot. nec ſunt ſecuti
eos egyptii ſepelientes mortuos
ſuos Multi etiã egyptioꝝ flebãt
penitentes: ꝙ eis fuerant tã cru-
deles. Coxeruntq͡ꝫ farinã quã tu-
lerãt de egypto. feceruntq͡ꝫ ſubci-
nericeos panes azymos: ex modi-
co tñ tpe coagulatos. His eñ vſi
ſunt. xxx. diebus. Nõ eñ vltra ſuf
fecerunt que tulerãt de egypto: lꝫ
ſub neceſſitate cuſtodirentur: nec
eis ad ſatietatẽ veſcerentur.

¶ De ſãctificatiõe primo genito
rum. Cap. xxviii.

A Exo. xiii. Dixitq͡ꝫ iterum
dñs ad moyſen San-
ctifica mihi oẽ primo-
genitũ maſculinũ qđ
apit vuluã. tã de hominibus q̃ de
iumẽtis: q2 pcuſſerat primogenita
egypti in liberatiõe eoꝝ. Et q2 ſo
los maſculos ꝓ hoc ſibi voluit ſan
ctificari. dici pt ñ pcuſſos niſi tñ
maſculos. Vel forte q2 pmogeni
ta eoꝝ a pcuſſore angelo liberaue
rat. ⁊ hoc mõ ſua erant. voluitq͡ꝫ vt
deinceps eſſent ſua oĩa. Vel q2 ex oĩ
fructu pmo honorandus eſt deus
Primogeniti ergo q erãt đ filiis
leui offerebant' nec redimebant' ⁊
ſeruiebãt iugiter dño: pmogeniti Nũeri. iii. ⁊
aliorũ offerebantur: ⁊. v. ſiclis re- viii. c. et.
dimebantur. Primogenita peco- xviii. c.

rum apta ad immolanduꝫ oblata erant ſacerdotum. Immũdoꝝ ꝓ non oblata quedã redimebantur: vt pmogenitum aſini oue mutabatur q̃ pro eo offerebatur. quedam nec etiã redempta occidebanť: vt
B Exo.xiij. pmogenituꝫ canis. ¶ Et adiecit dñs Cũ introduxerit te dñs in terram ꝓmiſſam: itimabis hec filijs tuis ſeruanda ritu ſẽpi̇t̃no. Eritq̧ hoc quaſi ſignũ i manu tua: ⁊ quaſi appenſum quid ob recordationeꝫ ante oculos tuos. vt. ſ. huius liberationis memoria non aliter veniret in obliuionem: q̄ꝫ que manu geruntur: vł ante oculos appẽdunť. Quod phariſei ad litterã obſeruantes in chartis hec ſcribebant. ⁊ decalogum ſimul: ⁊ eas ſiniſtris circũligabãt brachijs: ⁊ inter oculos appendebant: quas dñs i euã
A Math. xxiij. gelio phylateria vocat a phylaxe ⁊ thorac.

¶ De deſerto egypti. Cap. xxix.

D Exo.xiij. Igitur cũ emiſiſſet pharao populũ. ñ eduxit eos moyſes per paleſtinã cõterminam egypto: propter antiquã moleſtiam ⁊ odiũ patrũ: ne inſurgerẽt philiſtei aduerſus eos: ſ3 circũduxit eos p deſertum: quod ẽ iuxta mare rubrum. Tũ ꝑ mandato dñi iubentis: vt duceretur popul⁹ ad montẽ ſinai: ad ĩmolanduꝫ ſibi Tũ ſi penitentes egyptijs vellent eos pſequi: graue moleſtiã ſuſtinerẽt itineris. Armatiq̧ aſcenderũt filij iſrael de terra egypti. multa. ſ. ſupellectile muniti Tñ alia tranſlatio habet. quinta progenie aſcenderũt filij iſrael. Moyſes eñi a iacob quintus fuit. vel p tribum iude a phares vſq̧ ad ſalomonem quinq̧ fuerunt tãtũ generationes Hebreus habet. quinq̧ generationes aſcenderunt filij iſrael. Profectiq̧ de ſochot venerunt i ethã. Ethan ciuitas erat tunc deſerta in capite ſolitudinis. que a ioſepho lyc⁹ dicitur. vbi ⁊ babylonẽ poſtea factaꝫ dicit. dum cambiſes egyptum vaſtaret.

Additio: Non illam famoſam babylonem nabuchodonoſoꝛ. ſed aliam babyloneꝫ. que etiam nunc inhabitabať. ⁊ diciť ibi requieſcere beata Catherina in monte ſinai. ⁊ ſunt ibi monachi religioſi: ⁊ ardet ſolũmodo oleum i lampadibus: quod de tumba illius beate virginis manat.

¶ De ducatu columne ⁊ mari rubro. Cap. xxx.

Dominus aũt vt duxeẽt itineris precedebat eos p diem ĩ colũna nubis ꝯ feruorem ſolis: ⁊ p noctem in columna ignis ꝯ tenebras: ⁊ vt ſibi a ſerpen
A Exo.xiiij. tibus ꝓuiderent. Preceptiq̧ dñs vt reuerſi aliquantulũ verſus egyptum caſtrametarentur in regiõe phyaroth. que eſt inter magdaluꝫ ⁊ mare ꝯ beelſephon. C⁹ ſi autem
A Hie.xliiij. magdalũ ciuitas in ꝯfinio egypti ad quã iudei tpe hieremie interfecto godolia: pmo confugerunt: et poſuerũt caſtra ſuper mare rubrũ Huius maris aqua nõ eſt rubea: ſed omnis terra circunſtãs rubea eſt: ex qua vitiatur gurges ⁊ inficitur: vnde vimiũ acutiſſimũ excipitur Quicquid etiam ad eſum in fructibus eſt: in hunc colorem cadit. Ob hoc ibideꝫ rubre gẽme inueniuntur. que humo inuolute et inter arenas attrite terre coloꝛem habent ⁊ maris. Hoc mare in duos ſinus diuiditur: qui ab oriente eſt pſicus appellatur. q2 per ſe orã eius inhabitant. alter arabicus dicitur: vbi tamẽ nos dicim⁹ rubrũ hebreus dicit cannoſum: q2 canne in litoribus eius abundant. Sane ibi coartati ſunt filij iſrael. Ex vna parte erant montes aſperrimi:

⁊ imeabiles. ex altera parte mare.

¶ De trāſitu mariſ rubri. C.xxxi.

B Exo.xiiij.

IMmutatū〈que〉 eſt cor pharaonis. tuli〈que〉.ccc.currus ꝑprios ⁊.ccc. ab egyptijs. ⁊ inſecutus eſt eos. equites quo〈que〉 duxit.l.milia. ⁊ ducenta milia peditum armatorū. Leuantes〈que〉 oculi hebrei: viderunt egyptios poſt ſe: ⁊ timuerunt valde. Ne〈que〉 eñ fuge facultatem habebāt nec pugnare poterant: q͛ inermes erāt. nec ibi morari ꝓpt̄ ciboꝝ inopiā. Cun〈que〉 plurimum arguerent moyſen dixit eis. Nolite timere hec fecit dñs vt hodie videatis magnalia eius. Ipſe pugnabit ꝓ vobis ⁊ vos tacebitis. Egyptios quos videtis nunc/ non videbitis in ſēpiternū. In hebreo plenꝰ ē. nō videbitiſ in ſēpitnū: vt nūc videtiſ viuos. ſ. Et orauit moyſes ad dñz. qui ei dixit Quid clamas ad me. Eleua virgam tuam: ⁊ extende manum tuā ſuꝑ mare ⁊ diuide illud vt ſuꝑ ſiccum ingrediantur filij iſrael. Tollens〈que〉 ſe angelus q̄ p̄cedebat eos: ſtetit poſt tergum inter egyptios ⁊ iſrl̄. ⁊ erat nubes tenebroſa egyptijs: ſed lucida hebreis Cū〈que〉 extendiſſet moyſes manum. flauit vētus vehemens: ⁊ vertit aquā in ſiccum. ⁊ diuiſum eſt mare in.xij. diuiſiones: vt que〈que〉 tribus per turmas ſuas incederet. Et aduocans moyſes ſingulas tribus ſm ordinem natiuitatis ſue hortabat̄ eos vt ipſum p̄euntem ſequerentur. Cun〈que〉 timuiſſent intrare rubē ſimeon ⁊ leui Iudas primꝰ aggreſſus eſt iter poſt euz. vnde ⁊ ibi meruit regnum. Profecti ſunt ergo per mediuz maris: ⁊ erat aqua q̄ſi murus a dextris eorum et a leua. Qđ vidētes egyptij: veſanos iudicabāt eos Sz cū viderēt illos illeſos abire: ingreſſi ſunt poſt eos Iā〈que〉 venerat vigilia matutina. Et reſpexit dñs ſuper egyptios ꝑ colūnam ignis ⁊ nubis. i. intollerabiles ībres ⁊ graues toniruos coruſcationes〈que〉 ac lampades iniecit ſuper eos. Unde et territi dixerunt. Fugiamꝰ iſraelē. dñs eñ pugnat ꝓ eis.

Additio. Quattuor dicuntur vigilie matutine. p̄ma conticinium. ſecunda intēpeſtinum. tertia gallicinū. q̄rta antelucanum: ⁊ ipſi in quarta ingreſſi ſunt mare rubrum.

Filij autem iſrael [ſm Iosephū] ad contra poſitam venerunt terrā Hebrei vero tradunt ꝙ cum veniſſent ad extremū montis porrecti ī mare ꝑ longā maris viā eos obliquaſſe: ⁊ circūeundo montem ad idez littus egypti rediſſe. qđ probāt ſic. Natura maris eſt vt quod perit in eo ad ꝓximū litus ꝓijciat. Cum ergo mane iacerent egyptij mortui in litore. Patz q͛ idē erat litus ex altera montis ꝑte. Non eñ in ſpacio noctis fere equinoctialis nec illi nec hi etiā ad mediū maris tranſcurriſſent: q͛ ſpacioſum ē ibi. Cū〈que〉 ſic ꝑturbarēt̄ egyptij: moyſes dño iubēte extendit manū ſuā ſuꝑ mare. ⁊ reuerſe ſunt aque ad p̄orē locū: ⁊ operuerūt egyptios. nec vnꝰ q̄dē ſuꝑfuit ex eis: ⁊ tulit iſrl̄ arma mortuoruz. ¶ Moyſes〈que〉 dño cāticum expoſuit hexametro carmīe Cātemꝰ dño ⁊c̄. Qđ quia p̄us legit̄ ceteriſ: cāticū dr̄ cāticoꝝ. A Exo.xv.

Nec hoc diſcredēdum eē vt Ioſephꝰ: cū alexādro macedoni ⁊ exercitui eiꝰ dariū iſeq̄nti mare pāphileū diuiſū fuiſſe legit̄: dño iubēte: q̄ ꝑ eū regnū ꝑſarū delere voluit. Moratꝰ ē aūt iſrl̄ iuxta litꝰ mariſ. vij. diebꝰ: ⁊ cū tīpanis ⁊ muſiciſ īſtrumētiſ ſingulis diebꝰ veniebāt ad litꝰ: ⁊ cātabāt dño cāticū moyſi. viri ſeorſū ⁊ mulieres ſeorſū. Nota. In cuiꝰ rei memoriā. vij. paſcalibꝰ diebꝰ cantādo redimus ad fōtes. Et

terminatur hic liber Joſephi ſe-
cundus.

¶ De dulcoratiõe aque marath.
Capitulum.xxxij.

B Exo.xv.

POſt hec egreſ-
ſi ſunt in deſertum ſur.
Tñ hebre⁹ hʒ in deſer-
tũ ethan. Dicim⁹ enĩ q2 prius an-
te mare fuerunt in deſerto ethan.
poſt mare in deſerto ſur. poſt he-
lim in deſerto ſin. Ambulauerũt-
qʒ trib⁹ dieb⁹ p ſolitudinem: nec ĩ-
uenerunt aquã donec venerunt in
marath: vbi aquã inuentã p̃ ama-
ritudine nõ poterãt bibere. Vñ ꝛ
locũ illũ dixerunt marath: ab hac
amaritudĩe aque. vel poti⁹ ꝓ ama
ritudĩe animi. Animequior eſt ei
q̃ ſitit ſi nõ inuenerit potũ: q̃ʒ ſi in
uentũ guſtare nõ poſſit. Dñs aũt
oſdit lignũ moyſi: qđ cũ miſiſſet ĩ
aquas dulcorate ſunt. Forte lignũ
illud tal' efficacie erat. ꝛ forte mira
culoſe factũ eſt: vt in ſolitudĩe in
qua nõ erat lignũ: ĩueniref lignũ.
Hebre⁹ dicit: q2 illud lignũ natu-
raliter amariſſimũ erat: ꝛ vt mira
biliter ĩnoteſceret vis diuina ama
rũ additũ amaro dulcedĩneʒ ope-
ratũ eſt. Joſephus videf velle/ q2
aque vitiũ h⁹ ꝯtraxerãt: q2 ſẽp im-
mote fuerant. ſm illud. Et vitium
capiunt: ni moueãtur aque. Dicit
enĩ ibi fuiſſe modicũ puteum. Su
mens aũt virgam moyſes quã ha
bebat in p̄ſenti ſcidit eam per me-
dium in longitudine inciſioneʒ fa
ciens: ꝛ iecit in puteum: ꝛ precepit
fortibus vt haurirẽt aquam ꝛ plu
rimam prius effunderent: vt vlti-
ma que remaneret: frequentibus
concuſſionibus exercitata ꝛ pur-
gata fieret potabilis. Ibi etiam
dedit eis iudicia: nondum tamen
in re. ſed daturum ſe promiſit: ſi
obedire ſibi vellent.

¶ De duodecim fontibus ꝛ. lxx.
palmis helim. Capitulum.xxxiij.

POſt hec vene- B Exo.xv.
runt in helim: vbi erãt
xij. fõtes. ꝛ. lxx. palme
Et dicit Joſephus q2
modica aqua erat in fontib⁹: vt q2
ex ea modicũ ſumeref manibus ce-
noſum eſſet ꝛ inutile. Propt' hoc
etiã palme nõ multũ emĩnebant a
terra: q2 nõ ſufficiebat humor ad
cõglutinandã humũ. ¶ Exinde A
venerũt in deſertũ ſin. qđ eſt inter Exo.xvj.
helim ꝛ ſinai. vbi plures fecerunt
mãſiones q̃ in numeꝝ exponunf.

¶ De coturnicibus et manna.
Capitulum.xxxiiij.

QUintodecimo A
die menſis ſecundi. ſ. Exo.xvj.
maij. xxx. die ſcilicet ab
exitu eoꝝ đ egy
pto. quãdo. ſ. ſe
cũdũ paſca cele
brabãt: dſeceꝛt
eis victualia q̃
tulerãt de egy-
pto: ꝛ dixerunt.
Utinaʒ mortui
eſſemus in egy-
pto. quãdo ſede
bam⁹ ſup ollas
carniuʒ. ꝛ come
debamus panẽ
ĩ ſaturitate. Cũ

Additio.
Precepit domi
nus moyſi: vt ſi
aliquis vel ꝓ re
motiõe. vel pro
immundicia nõ
poſſet paſca ce-
lebrare. in p̄mo
ſcʒ aprili ſecũdi
menſis. ſcʒ maij
decimo die illđ
celebraret.

q2 oraſſet moyſes ad dominuʒ: di-
xit ad eos. Audiuit domin⁹ mur-
murationes veſtras contra euʒ: et
dabit vobis veſpere carnes ꝛ ma-
ne panes in ſaturitate. Factumq3
eſt veſpere. Et aſcendẽs coturnix
de ſinu arabico: vbi p̄cipue nutri-
tur. trãſcenſo medio mari operuit
caſtra: ꝛ ad libitum populi capie-
batur. Eſt auteʒ coturnix auis re
gia/ quam Joſephus ortygiã vo-
cat. grecus ortogometrã. nos vul
go curlegium dicimus a curren-
do. Mane vero cum oraſſet moy-
ſes: ros deſcendens illinit⁹ eſt ma
nibus eius: quem prius imbrem

ſuſpicatus eſt. ſed cū guſtaſſet: ſen
ſit mellis dulcedinē: ⁊ panē ꝓmiſ
ſum datū intellexit. ⁊ iacuit ros ꝑ
circuitum caſtrorum ⁊ erat granū
minutū quaſi ſemen coriandri. al
bum in modū pruine: et quaſi pilo
tuſum. Quod videntes filij iſrael
dixerūt. Manhu. i. qd eſt hoc. Un
De mānā. de deinceps māna dictuʒ eſt. Qđ
quidam indeclinabile putāt. alij ī
prima declinatiōe ponūt: alij ī ter
tia. ſicut et paſca ce. vel paſcatis.
Et ait moyſes. Hic eſt panis vo
bis datus a domino. Colligite vo
bis gomor per ſingula capita. Et
collegerūt alij plus: alij minus. et
menſi ſunt ad menſuram gomor.
Nec qui plus collegerat habuit
amplius. nec q̄ minus parauerat
repperit min⁹. Forte enim in acer
uis collecta ponebātur: ⁊ reddeba
tur ſingulis gomor. Quod Joſe
phus vocat aſſarium. ⁊ eſt decima
pars ephi. Uel forte quātuncunqꝫ
quis colligeret veniēs ad propria
non inueniebat
niſi gomor: qui
ab alijs etiā ſco
medebat. Colli
gebatur aūt ma
ne quia cum in
caleſcebat ſol li

Additio.
Per miraculuʒ
factum eſt vt e
dacibus ſuffice
ret gomor.

queſiebat: qđ miraculoſum erat:
cum ad ignem durum fiebat. Te
rebant autem illud in puluerem: ⁊
conglutinatū in panes formabāt:
cuius ſapor erat dulciſſimus: pro
quo dictum eſt. ſimila cum melle.
Et alibi. ſapor
panis oleati.
Quod vero di
citur: q̄ ſapie
bat in ore cuiuſ
C Sapie. xvi. qꝫ quod deſide
rabat / non mul
tum autenticuʒ
eſt. Dicit Joſe
phus ꝙ etiā ha
ctenus rigat lo
cus ille ſiccis imbrib⁹. ¶ Dixitqꝫ

Additio.
Cōſonat tamē
ei quod in libro
ſapiētie dr̄. Pa
nem de celo de
diſti nobis ha
bentem omnem
ſaporem ſuaui
tatis

moyſes ad populū. Nullus relin
quat ex eo in mane. Quidā tamen
reſeruauerūt: ⁊ ſcatebat vermib⁹:
⁊ cōputruit. Preceptiqꝫ moyſes
vt die ſexto colligerēt cibos dupli
ces: q̄ ſabbato non inueniebatur
in agro. Tamē ſeruatū in die ſab
bati nō corrūpebaꝛ. Quidā quo
qꝫ putāt nec etiā ſexto die collegiſ
ſe quenqꝫ niſi vnū gomor. ſed illud
per miraculū multiplicabatur: vt
duob⁹ ſufficeret diebus. hoc inde B
collegentes: q̄ infra legiꝛ: quia ꝓ Hoc eodeʒ
pter hoc tribuit vobis domin⁹ die cap̄.
ſexto cibos duplices. Dixitqꝫ dn̄s
moyſi. Imple gomor ex eo: vt cu
ſtodiatur in futuras retro genera
tiones. id eſt in poſt futuras retro
generatiōes ad memoriā retro ha
bendā. Et fecit moyſes iuxta ver
bum dn̄i: et poſuit illud aaron in
vrna aurea ī tabernaculo reſeruā
duʒ. Aiūt hebrei eōs ꝑmo habuiſ
ſe paruū tabernaculū in quo dn̄m B
cōſulebāt: de quo infra. Moyſes
tollens tabernaculū tetendit extra Exo. xxxiij
caſtra ꝓcul. Uel ꝑ prolepſiʒ de fu
turo tabernaculo dictū ē. ¶ Hoc B
cibo aliti ſunt. filij iſrael. annis. xl. Exo. xvi.
qꝫ dū tāgerēt fines terre chanaan.

¶ De aqua data in raphidim.
Capitulum. xxxv.

IGitur profe
cta eſt oīs multitudo A Exo. xvij.
de deſerto ſin: ꝑ māſio
nes ſuas iuxta ſermo
nem dn̄i. ⁊ venit in raphidim. non
ꝙ ꝟbo diſtingueret eis dn̄s man
ſiōes: ſed indicio nubis ſtātiſ: quā
ꝓeuntē ſp̄ ſeq̄banꝛ. ea ſtāte caſtra
metabanꝛ. Ibi oīno defuit aqua:
⁊ murmurauerūt ꝯ moyſen: q̄ ait
ad dn̄m. Quid faciam pp̄lo huic.
Adhuc puſillum et lapidabit me.
Et dn̄s ad eū. Sume de ſeniorib⁹
iſrael: ⁊ vade ad petraʒ oreb. ꝑcu
tieſqꝫ eā ꝟga: ꝑs eſt mōtis ſina ſic
dicta. Alia eſt et alibi petra oreb.
dicta ſic ꝓpter oreb regē: q̄ occiſus

eſt in ea. factū q eſt ita. Et egreſſe
ſunt aque: ⁊ bibit ppl's: ⁊ vocauit
moyſes nomen loci tentatio: quia
tentauerat dn̄m dicentes. Eſt ne
dn̄s in nobis an non. Alie poſt fu
erunt aque contradictionis.

¶ De pugna contra amalech.
Capitulum. xxxvj.

C Exo. xvij. Greſſus ē aūt
amalech vt pugn̄ret ad
uerſus iſrl' in raphidi.
Strab' ait. Amalech
fuit fili' hiſmaek: a q̄ amalechite:
q̄ et hiſmaelite: ipſi ſunt ſaraceni.
Hos vt Joſeph' pugnaces: inha
bitātes goboch vl' laboth ⁊ petrā
a circūſtātib' cōductos ad bellu
B aduerſus hebreos. E cōtra legit' i
Gen̄. xxxvi geneſi. q eliphat p̄mogenit' eſau
C genuit de ɔcubina amalech. Vn̄ i
ij. reg. j. libro regum: vbi fili' doech idu-
mei nuncians dauid mortem ſaul
ait. Amalechites ſum. Forte duo
fuerant equiuoci. ⁊ ex his duo po
puli. Elegit aūt moyſes ieſum de
tribu effraim virum bellicoſū ad
dimicandū ɔtra hoſtes. cui ⁊ pau
cos tradidit armatos. plurimos
ad cuſtodiam caſtrorum retinuit.
Ipſe aūt aſcendit in montem: ha-
bens virgam dei in manu Aſcen-
deruntq cum eo aaron ⁊ hur vir
C marie. Hic ſm paralipomenō fuit
i. para. ij. filius caleph ⁊ marie: auus beſele
D el. ¶ Cūq eleuaſſet manus moy
Exo. xvij ſes ad dominum: vincebat iſrael.
Sin autem paululum remiſiſſet:
vincebat amalech. Quo compere-
to aaron ⁊ hur ſuppoſuerunt ei la
pidem: ⁊ ex vtraq parte man' ei'
ſuſtentabant: erantq graues pro
labore orandi. In huius rei figu-
ra ſacerdos manus eleuat in miſ-
ſa: etiam in figura chriſti orantis
in cruce Nec remiſit manus moy-
ſes vſq ad ſolis occaſum. Fuga-
uitq Joſue amalech i ore gladij.
Et ait dominus moyſi. Scribe h°
in libro ob monimentum Adhuc
enim delebo memoriam amalech
de ſub celo: quod in diebus ſaul i-
pletum eſt. Et edificauit moyſes
altare: ⁊ vocauit illud. Dominus
exultatio mea.

¶ De ſubdiuiſione magnatū ad
conſiliū ietro. Caplm. xxxvij.

Greſſus ē aūt A Exo. xviij.
ietro cognatus moyſi
obuiam ei in deſertū.
tulitq ſecum ſephorā
⁊ duos filios ei' Cūq intraſſ; ta
bernaculū moyſi: narrauit ei moy
ſes ſigna que fecerat p̄ eis domi-
nus et vniuerſum laborem itinerꝫ
ſui Et cōgratulans illi ietro ait.
Benedictus dominus qui eripu-
it populum ſuum de terra egypti
Nunc cognoui quia magnus eſt
dominus ſuper omnes deos. Ob
tulit ergo ietro hoſtias domino:
⁊ comederunt cum eo moyſes ⁊
aarō ⁊ ſeniores iſrael coram dn̄o. Auguſt.
Auguſtinus tamen non vult gen
tilem immolaſſe domino: ſed moy
ſen ſecūdū aliam tranſlationem q̄
eſt Sumpſit ietro hoſtias de obla
tis a moyſe: ſumpſit ab eo ⁊ come
dit. Forte tunc ſacrificauit moy-
ſes iuxta montē: ſicut p̄dixerat do
minus. Dicit enim Joſephus ie-
tro veniſſe circa montem: vbi i ru
bo multas viderat moyſes viſio-
nes. Altera die ſedit moyſes vt iu
dicaret populum qui aſſiſtebat ei
a mane vſq ad veſperam. Quod
attendēs ietro ait. Stulto labore
cōſumeris vltra vires tuas eſt ne-
gocium. Sed audi verba mea: ⁊
erit dominus tecum. Eſto popu-
lo in his que ſunt ad deum: ⁊ ceri
monias ⁊ viam morum vel itinerꝫ
oſtendas eis. Ad deciſionem vero
cauſarum elige viros potentes: ti
mentes dominum: amantes veri-
tatem: deteſtantes auariciam.
¶ Et nota q in his quattuor que De iudice
dicit conſideranda in eligendo iu eligendo
dice ponit potentiā que plurimū

valet ſi tria illa ſequantur. alioqui additur oleum camino: et gladius veneno. Alia tranſlatio habet. ſapientes quos forſan potentes vocat ad iudicandũ. ¶ Et addidit. Cõſtitue ex electis quoſdam trib unos. i. cuique tribui vnũ ppone: q a tribu tribunus hebraice. grece chiliarcus. latine millenarius. Nõ quia in tribu tantum eſſent mille: ſz certum numerum poſuit p incerto. Vel p multitudine copioſa nũerũ poſuit ſupremũ. Forte quia principẽ habebat queque tribus ſuum. ſub principe voluit eſſe millenarios q tm̃ preeſſent mille. Sub millenarijs aũt monuit cõſtitui. x. ethacõtarchos. i centenarios vel cẽturiones. ſub centuriõe duos pẽtacõtarchos. i. quinquagenarios. ſub quinquagenario. v. decanos. Orta igitur lite inter decẽ: ſtabãt ad iudiciũ decani. ſicque facile erat lites paucorũ dirimere. ſi non poterant diffinire aſcendebãt ad quinquagenariũ: et ſic vſque ad moyſen. qđ tamẽ rarũ erat. Maiora tñ reſeruabant moyſi: ipſi minora iudicãtes ¶ In hũc modũ eccl'ia rõana vocauit plurimos i partẽ ſollicitudis. primates: vel patriarchas: archiepos: epos archidiaconos. archypresbiteros. Et minores ſacerdotes leuiora pctã. et quedã grauia: ſed occulta iudicãt. Grauiora vero pctã et aperta refert ad epm. ¶ Acquieuit moyſes: nec erubuit vir deo plenus cõſiliũ ſequi gẽtilis. dimiſitque cognatum ſuũ. hebreus vbique ponit ſocerum. Et reuerſus eſt ietro in terram ſuam.

¶ De peruentu ad mõtẽ ſinai. Capitulum. xxxviij.

Menſe ergo tertio egreſſiõis de egypto. i. iunio. die hac in kalẽdis iunij venerãt ad mõtẽ ſinai. fixerũtque tẽtoria e regione mõtis xlvij. die. a phaſe. In exponẽdo eñ ſcripturas. xxx. dies p mẽſe ponimus: quaſi mediam iter lunares et ſolares menſes eligẽdo viã. Lunares eñ infra tricenariũ inueniũtur quidã: vltra vero nõ. Solares vero plres hũc nũerũ excedũt. A phaſe quidẽ. xvj. dies primi mẽſis reſtabãt. fluxerũt vero poſtea xxx. ſcđi mẽſis Reſtat ergo q prima dies iunij. xlvj. fuit Seqũti die diluculo aſcẽdit moyſes in mõtẽ ad deum: qui dixit ei. Dices domui Jacob Vidiſtis que feceri vobis. Nũc adyciam vt ẽt loquar vobis. Si ergo cuſtodieritis pactũ meũ: eritis mihi in peculiũ de cũctis pplis. Que cũ moyſes retuliſſet pplo: rñderunt. Cũcta que locutus eſt dñs faciemus. Cũque rediiſſet moyſes ad dñm: ait ei dñs Veniam ad te i caligine: vt audiat me ppls loquẽtẽ ad te. Vade et ſanctifica pplm hodie et cras. i. lauẽt ſe et veſtimẽta ſua. Vacent ab amplexibus: et ſint parati in diẽ tertiũ: et cõſtitues terſos per circuitũ mõtis: et qui trãſierit tũc et tetigerit: morte morietur. Manus nõ tãget eũ: ſed lapidabitur: aut iaculis confodietur: ſiue iumentũ ſiue hõ. Vtebantur aũt et vt dr Joſephus in his duobus diebus purius opulẽter et ornamẽtis decẽter ¶ De datione legis verbotenus. Capitulum. xxxix.

Iam aduenerat dies tertius: et ante ſol ortum ceperunt audire tonitrua ac micare fulgura et nubes denſa operuit montem: et clangor buccine perſtrepebat Fumabat mons: quia deſcenderat dominus in igne: et fumus ferebatur quaſi de fornace: et mons tremuit vt aiunt hebrei. Timuit populus: ſz et moyſen ira dei periſſe putabãt Tandem letus apparuit moyſes et ſerenus aer / cum eo reuerſus eſt inter eos. Et ait eis. Hodie non audietis moyſen filium amram. et iocabeth: ſz illũ q p vobis.

Margin notes: D Exo. xviij. — Nota. — A Exo. xix. — C.D. Exodi. xix.

pcuſſit egyptum: q p mare iter dedit: q cibum de celo miſit: potum de petra ↄceſſit. p quē adā de fructibus terre comedit. noe ex imbribus ereptus vel exceptus ē: abraā chananeaȝ obtinuit. Iſaac natus eſt de ſenibus. iacob ꝓle ditatus. ioſeph ſublimatꝰ Fiant ergo v̄ba hec vobis amabiliora: q̄ȝ filij vel vxores. Et eduxit populū i occurſum dn̄i ad radicē montis. Aſcenderunt autem dn̄o iubēte moyſes ⁊ aarō vltra terminos ſacerdotes .i. maiores: ⁊ populus nō tranſierunt. Locutuſq; eſt eis dn̄s: ita vt nullū vox effugeret: ⁊ ſic. l. die dedit eis legem verbo tantum: in figura q͏ daturus erat ſpiritūſanctum die quinquageſimo.

¶ Explicatio decalogi. Cap. xl.

A
Exo. xx.
Nota.

Non habebis deos alienos corā me Q; non niſi decē p̄cepta dn̄s dedit: om̄s aſſerūt ſancti. ſed in diſtinctione eorum differunt. Primum enim et vnuȝ [ſm̄ Augꝰ] diuidit origenes in duo. ⁊ que ſunt duo vltima ſm̄ augꝰ. colligit in vnum: cui ↄſentit Joſephus. Preterea dicit Auguſtinus tria fuiſſe i vna tabula: ⁊ ſeptem i alia Joſephus v̄o ⁊ hebrei. v. i vtraq;. Forte q2 auguſtinus voluit tria ꝑtinere ad dilectonē dei: ⁊ ſeptem ad dilectionem ꝓximi. ꝓ dignitate potius q̄ȝ pro ſcriptura dixit ea eſſe prime ⁊ ſecunde tabule. ſicut dicere conſueuimus homines prime claſſis ⁊ ſecunde. Quocunq; vero modo diſtinguantur idem eſt ſenſus.

Additio.
Joſephus dicit ſe vidiſſe duas tabulas leg; lapideas: quarū quelibet continebat duo mandata ⁊ dimidiū: tā exterior q̄ȝ interior.

¶ Primum preceptum.

Non habebis deos alienos corā me .i. me ſolum habebis deum. Et ponitur. nō habebis ꝓ non habeas impatiue: ſm̄ idioma hebreoꝝ. Non enī aſſerit hoc decum q̄nq; habuerint Non facies tibi ſculptile vel idolum. A'ia lſa: q͏ nihil eſt in mundo. i. nullius rei naturaľ repreſentatiuuȝ. vt fiebat hamon capite arietino anubis. i. mercurius capite canino ſiue barba. Nec omnē ſimilitudinē que ē in celo vel terra vel aquis vel ſub terra: q̄ſi. nec facias tibi ꝓ deo ſimulacruȝ ſolis ⁊ lune: ⁊ hm̄ōi. nec homis aut iumenti aut hm̄ōi. nec draconis vel reptilis cuiuſlibet: q̄ colebat diuerſus hominū error: ñ coles nec etiā adorabis ea Colere enim eſt mente adorare. Adorare aūt eſt. ſi nō animo: ſaltem pro metu vel adulando regibus adorare. Poſtea ad inculcandā cuſtodiam dicti ⁊ dicendorum: addidit; incidenter Ego ſum dn̄s deus tuꝰ fortis ⁊ zelotes. viſitās peccata patruȝ in filios in tertiā ⁊ quartam generationem coꝝ q odeꝝunt me: ⁊ faciens miſericordiā i milia his q diligūt me ⁊ cuſtodiunt p̄cepta mea. zelus dicitur inuidia. dicit̄ etiam amor. ſed ꝓprie amor viri in vxorem: ꝓ quo ſuſtinere nequit alterius acceſſum ad eā. In modū hunc dicit dominus. Ego ſum zelotes. id eſt non patiar te fornicari poſt deos alienos. Qd̄ addidit ſe viſitare peccata patrū in filios: aiunt heretici. Non eſt bonus hic ſermo vt ꝓ peccato alterius quis puniatur. Et dicunt vetus teſtamentuȝ nō eſſe datum a deo Non enim ſic crudelis eſt deus: ſed ecōtra i his mitis apparet: qd̄ etiam hoc nos

Exo. xx.

Additio.
Eſt deus eſſentia. poteſtate. ꝑticipatione. nō cupatione.

mine viſitās innuit. Ex pietate ei viſitam⁹ infirmos: ⁊ ipſe ex manſuetudie nō ſtatī peccantē punit. ſed expectat etiam vſq ad quartā generationē: q̄diu ſcilicet patres viuere ſolent. etſi corripiet pater vel filij nō imitabūtur ipſ parcit. alioquin quaſi poſt longā expectationē iuſtius punit. Et de tēporali penati intelligēdū eſt. Sicut de achab ⁊ iehu in poſteris vindictam ſumptam legimus. Vel poteſt exprimi ſeueritas iuſte iudicātis Grauius eni puniunt peccantes ſi filios p ſe etiā videāt puniri ⁊ iuſtius pro expectatione. Origenes tñ hic intelligit per patres demones. per poſteros coadiutores. quos quādoq in peccādo nobis adiūgimus: vtpote. Primo intrauit diabol⁹ i cor iude. Ecce pater. Poſt acceſſit ad principes. vt ⁊ ipſi in hoc peccarent. Ecce filij. Poſt accepit ab illis cohortem ⁊ miniſtros. Ecce tertia ⁊ quarta generatio. Dñs aūt nō viſitat hic peccata patrū: qui reſeruant igni eterno. nō tñ ſepe punit homies.

F iij.reg.xxj. B Ozec.j.

Origenes.

¶ Preceptum ſecundum.

B Exo.xx. ⁊ ſilr precepta ſequentia.

Non aſſumes nomē di tui in vanū. i. nec falſo nec ſupflue nec doloſe iurabis p nomen dei: nec honorē eius quātum in te eſt euaneſcere facias de e o praue ſentiendo.

¶ Tertium preceptum.

Memēto vt diem ſabbati ſanctifices. i. ſanctū ⁊ feriatum habeas. Non facies in eo oīe op⁹: tu ⁊ filius tuus ⁊ filia tua. nec ſeruus nec ancilla tua. nec iumentū tuū. nec aduena q intra portas tuas eſt. i. tecum in domo tua ſeruiens. quia deus quieuit die. vij. ⁊ nos diem. vij. ſeruamus. etſi nō hunc quem illi. Nam ⁊ Joſephus ſic ait. Quartus ſermo ſecundum ſeruandas ſeptimanas: cum ab omni ope forēt ceſſaturi. ꝓpterea de opere ſeruili dicimus intelligendum.

A Geñ.ij.

¶ Quartum preceptum.

Honora patrē ⁊ matrē tuam duplici honore. reuerendo ſcʒ ⁊ neceſſaria miniſtrando In his ei que ſequuntur fere et in omnibus a parte totum intelligitur. Unde ⁊ dominus docens totaliter intelligenda impleuit legem.

¶ Quintum preceptum.

Non occides manu vel mente vel cō ſenſu: nec violētā manū inferes inſonti. nec ſubtrahes auxilium vite/ cui potes et debes dare. Lex quidem non occidit ſed lex.

¶ Sextum preceptū.

Non mechaberis. i. nō miſcear; alicui/ excepto federe matrimonij.

¶ Septimum preceptū

Non furtū facies. nec etiam rapies aliena.

¶ Octauū ꝓceptum.

n Non cōtra proximum tuū falſuʒ teſtimoniū dices. Hic ꝓhibet omne mēdacium. Licet q̄dam male ſenſerint deum tacite cōceſſiſſe mendacium quod ꝓdeſt. ſi nulli obeſt.

¶ Nonum preceptū.

Non ꝯcupiſces domū proximi tui ſm Auguſti. hic prohibet ꝯcupiſcētiā rei aliene immobilis.

¶ Decimum preceptum.

n Non deſiderabis vxorem eius. non ſeruum. non ancillam. non bouem. nō aſinum. nec omnia que illius ſunt. Hic autem prohibet concupiſcentiā rei mobilis. ſecundum origenē vnum eſt preceptum.

¶ De altari faciendo. Capitulum. xlj.

C Exo.xx. Videbat autez populus voces ⁊ lampades. ⁊ vocē buccine. ⁊ montē fumātē. ⁊ ſtātes ꝓcul dixerūt moyſi. Loquere tu nobis ⁊ audiemus. Nō loquat nob; dominꝰ: ne forte moriamur. Stetit ergo de longe pplš. ⁊ moyſes acceſſit ad caliginē. Cui dominus ait. Altare de terra facietꝭ mihi. Forte ante cōſtructionē altarꝭ portatilis voluit hoc fieri. vł illud portatile erat de terra ſicut infra dicemꝰ. Qꝫ ſi altare lapideū feceris mihi. nō edificabis illud de ſectis lapidibꝰ. Si leuaueris cultrū tuū ſuper eo polluet. q. d. Nolo ꝙ cū inſtrumēto effuſionis ſanguinum edifices mihi ſanctū. Inde ⁊ nos vnius lapidis altare cōſtruimus. Forte ꝓhibuit. ne ſup altare hoſtie occiderentur. Et addidit. Nō aſcēdes ꝑ gradꝰ ad altare meum. ne reueletur turpitudo tua. Forte nondum antiqui vtebantur feminalibus.

¶ De iudicijs. Capitulum. xlij.

A Exo.xxj. Deinceps addidit dñs iudicia que dā ad determinādas lites. Nos quidem non omnia ſed cōgrua ꝓſequimur ſic. Si emeris ſeruum hebreum qui iam. ſ. ſeruꝰ nō ſit. vij. annis ſeruiet tibi niſi iubileus interuenerit. ſeptimo egredietur liber ⁊ gratis cū quali veſte intrauerit. Si habēs vxorē cū vxore ⁊ liberis exeat. Si dominꝰ dederit ei vxorē. mulier cum filiꝭ quos fecerit erunt domini. Qꝫ ſi elegerit ſeruꝰ manere in ſeruitute offeret eū dominus dijs. i. ſacerdotibus p̄ſentabit ⁊ applicabitur ad oſtium tabernaculi ⁊ ꝑforabit aurē eiꝰ ſubula: in ſignū ꝑpetue ſuitutis. eritqꝫ ſeruꝰ in ſeclm id eſt dū viuet. vel vſqꝫ ad iubileum. Idem enim intelligenduz eſt de ancilla.

¶ De famula:

¶ Siquis vēdiderit filiā ſuā i famulā nō i ancillā. ſ. ſꝫ i cōcubinaz quā greci moirphetō alij moyphe ten dicūt. vij. anno nō egredietur ſicut ancilla. ſ. ſine p̄cio. Quia eniz eā hūiliauit dotez veſtes ⁊ nuptias. i. virū ei ꝓuidebit ꝓ p̄cio pudicicie. Qꝫ ſi āte. vij. annū diſplicuerit ei. vendendi eam alij poteſtatē non habebit nec pudicicie p̄ciū negabit. Qꝫ ſi interi agnominauerit eam ſibi. i. an vxorē duxerit: ſm ꝙ d: marcia catonis: iuxta legem vxorū faciet ei. nec ſine libello repudij egredietur. Si vero nō ſibi ſꝫ filio eā emerit: in modū p̄dictū faciet ei pro filio ſicut ꝓ ſe. Si tria iſta nō fecerit. i. ſi nec ip̄e eā hūiliauerit ſine agnominatione: nec eaz agnominauerit: nec filio eā acceperit: more ancillaꝝ gratis egredietur: ⁊ abſqꝫ precio ſibi dato. A Exo.xxj.

¶ De homicida.

¶ Que occiderit hominē volens moriat. ſi v̄o nolens cōfugiat ad vnā de. vj. ciuitatibꝰ refugij ⁊ ibi ſaluabit aīam ſuā: ne occidat a ꝓximis occiſi. Et erit ibi donec per iudices ciuitatis eiꝰ ꝓpinqs mortui reconcilietur. vel vſqꝫ ad mortez ſummi ſacerdotꝭ. Tūc eni redibit ſecurus ad ꝓpria. Per induſtriaz vero occidēs: etiā ab altari euellatur: quod de ioab factum legitur. B Exodi.xxj.

¶ Inſtar v̄o harū ciuitatuz nos habemus loca deo dicata: maiorē tamē immunitatem p̄ſtant ꝗ ille. Saluatur eni in eis etiā volēs homicida: ⁊ quilibet fugitiuus. Tamen qdam exceptionē faciūt. Si eni ꝓ homicidio in eccleſia ſ facto vel furto vel hmōi cōfugiat ad eccleſiam. inde dicunt euz debere extrahi ⁊ puniri. E iij. reg. ij.

¶ De talione.

¶ Addidit etiam dominus precepta talionis. iubens reddi animaz pro anima. oculum pro oculo. dentem pro dente. vulnus pro vulne- C Exo.xxj.

re.liuorem pro liuore.aduſtionem pro aduſtione.

D Exo.xxj.

¶ De boue cornupeta.

¶ Si bos cornupeta ſeruū occiderit:lapidibus obruatur: nec carnes eius comedentur. Dominus autem bouis .xxx. ſiclos argenti reddet domino ſerui. Aiunt hebrei:iō ſic eſtimatū precium ſerui: quia .xxx. generationes egreſſi ſunt de cham: quem noe ſeruituti addixit.

D Exo.xxij.

¶ De decimis ⁊ primitijs.

¶ Decimas ⁊ p̄mitias ne tardaueris offerre. Tū agnū vl' hedū. vij. dieb9 dimittes cū matre ſua. die.viij. ⁊ deinceps poteris reddere.

B Exo.xxiij.

¶ De ſeptimo anno.

¶ Sex ānis ſemiabis terrā tuā. ⁊ ꝯgregabis fruges eius. vij. āno eā requieſcere facies. Vn̄ ⁊ dicebat ann9 requietiōis. ⁊ etiā ann9 remiſſiōis qꝛ in eo nulli licebat exigere debitum aliqd niſi eo terminato. et ſiquid i eo anno ex p̄teritis frugib9 ſuccreuerit i ea.comedēt paupes populi. ⁊ qd reſiduum fuerit pauperib9.comedēt beſtie agri. Ita facies in vinea ⁊ oliueto tuo. Dū hoc obſeruatū fuit [vt ait Joſephus] in anno.vj.intātum abūdabant fruges q ſufficiebant ad vſū ſeptimi ⁊ octaui etiā ad ſementem.

Additio. Aug9 ſup exodum dicit. q eo āno ſeminabāt ſed non colligebant.

B Exo.xxiij. ⁊ infra. xxxiiij. D

¶ De tribus ſolennitatibus.

¶ Addidit etiam de tribus precipuis ſolennitatibus anni. in quibus voluit ſibi apparere omne maſculinum ſed non vacuum. de quibus infra dicetur.

C Exo.xxiij.

¶ De hedo non coquendo in lacte matris.

¶ Non coques hedū in lacte matris ſue/quod ioſeph9 exponit ſic. Non comedes eum infra.viij.dies. quia adhuc nō differt a lacte. Sancti de chriſto exponunt ſic. Ne occidas chriſtum in die conceptiōis ſue quod tamē tranſgreſſi ſūt. Dies vero cōceptiōis vocatur lac matris.quia ex tūc in matre parat materia lactis. Hebre9 habet. Non coques ſeparatū in lacte matris ſue. ⁊ ē ſenſus Separatum a carne parentum. id eſt quod per carnales generationem conceptum ⁊ editum eſt nō comedes coctum cū lacte vel cū aliquo lacteo caſeo. ſcilicet vel butyro. qd dictum eſt ꝓpter aues que non de carne ſed de ouis ſeparant. quas in lacte coctas vel cū lacte comedunt. Nec ideo de lacte matris ꝓhibitum dicunt. q in alio lacte liceat coquere. ſed quia lac illud paratius poſſit inueniri cum animali per hoc ꝓhibuit de omni lacte. Quidam tamen de his que domino offeruntur dictum intelligunt. quaſi nō offeras agnum vel hedū infra octauum diem.quia nondū eſt eſibilis; nec differt a lacte matris.quia ⁊ ſupra dixerat de primitijs agnorum ⁊ decimis.

Additio. Vel eſt prophetia. q herodes non occideret chriſtū infantē. vel q apli non paterētur preſſuras. niſi prius roborati.

¶ In fine vero iudiciorum addidit dominus. Si feceris hoc occidam omnem populum ad quem ingredieris. ⁊ premittam ſcabrones. ⁊ veſpas. que fugabant eos id eſt terrorem nominis tui. paulatī vero eyciā eos ne redigat terra in ſolitudinem. et creſcant ꝯtra te beſtie: ponāq terminos tuos a mari rubro[qd eſt ab oriente] vſq ad mare paleſtinū/ quod tirrenū dicitur. ⁊ eſt ab occidente ⁊ a deſerto quod eſt poſt bethleem qd. D Exo.xxiij.

Additio. Hoc nunq ad litteram factū legitur. ideo aculeos terrores intellige.

incipit poſt thecuam vſq3 ad fluui um.ſcilz eufraten. que tota regio quandoq3 dicta eſt iudea.

¶ De federe firmato aſperſione ſanguinis vitulorum. Cap.xliij.

A Exo.xxiiij. Venit ergo moyſes: ⁊ narrauit plebi iudicia dñi. Et dixerunt omnes vna voce. Omnia que locutus eſt dominus faciemus ⁊ audiemus. Quod ꝑpoſtere ⁊ inordinate dictū eſt: preſignauit futuros tranſgreſſores: ⁊ i hoc verbo mendaces. Scripſitq3 moyſes vniuerſos ſermones dñi ꝑter decalogum: ⁊ mane conſurgens edificauit altare dño: ⁊ duodecim titulos. per duodecim tribus iſrael: forſan duodeciz altaria titulos dixit. Uel potius vnum ex duodecim lapidibus: ⁊ in ſingulis ſingula nomina filiorū iſrael ſcripſit quaſi titulos tribuū duodecim. miſitq3

Additio. Eſt titulus triumphal. preconialis. memorialis.

iuuenes. ſ. nadab ⁊ abiud. qui futuri erant ſacerdotes: ⁊ immolauerunt dño pacifica. xij. vitulos Tulitq3 moyſes mediam partem ſanguis. ⁊ miſit in crateres / vaſa. ſ. viminea cum anſis a cratin quod eſt contexere dicta. reliquū ſanguinem fudit ſuper altare. legitq3 volumē federis audiēte populo. ¶ Qui dixerunt. Omnia que locutus ē dñs faciemus Ipſe vero ſumptum ſanguinem reſperſit in populuz ⁊ ait Hic eſt ſanguis federis quod pepigit dñs vobiſcum. quaſi diceret Sic peribit vita ei⁹: ⁊ ſanguis ei⁹ fundetur qui violabit fedus hoc. id eſt pactum inter vos ⁊ dñm. Sane hoc ſignum ad ꝯfirmationē federis huius habuerunt a gentilib⁹: qui porcā federis fede lanian tes ſic confirmabant fede laniandum federis violatorem. Tamē ⁊ aliud ſignum federis terribilius habuerunt iudei ex ſe. ſ. effuſionez aque: quod fecit Joſue ⁊ ſamuel: q2 ſicut aqua tota funditur: ita ꝙ nil remanet in vaſe. quod non alij liquores. ⁊ etiam ipſa perit fuſa in terram. ſic penitus cum ſtirpe ſua piret qui ſolueret fedus.

¶ De primo aſcenſu moyſi i montem. Cap.xliiij.

Hoc facto aſcēdit moyſes ⁊ aarō. nadab. ⁊ abiud. ⁊. lxx. de ſenioribus iſrael ſm ꝓceptum dñi vſq3 ad terminos montis. ⁊ viderunt dñm. Et ſub pedibus ei⁹ q̄ſi opus ſaphyrinum. ⁊ quaſi celū cū ſerenum eſt. Tamen nec ſuꝑ eos q̄ erant in caſtris miſit manum ſuā. id eſt non abſcondit ſe ab eis. ſed videntes maieſtatem dñi. ⁊ nō ipz leti epulabantur. Et vocauit dñs moyſem daturus ei tabulas lapideas inſcriptas decalogo. Et aſſumpto tantum ioſue tranſiuit terminos dicens ſenioribus. Expectate hic. ſ. in caſtris et vſq3 ad terminos Si quid queſtionis natum fuerit. referetis illud ad aaron et hur Operuitq3 nubes montē. iterūq3 dimiſſo ioſue in quadam planicie montis. ſolus aſcendit moyſes ad caliginem. Septimo autē die vocauit eum dominus de medio caliginis.

C Exo.xxiiij.

¶ De tabernaculo faciendo: Capitulum.xlv.

Ingreſſuſq3 moyſes medium nebule fuit cum dño. xl. diebus. ⁊. xl. noctib⁹. nec comedens ne bibēs. ¶ Et ait dominus ad eum. Sume premitias id ē ꝓcioſa queq3 a populo iſrael: ſed ab eo tantū qui vltroneus obtulerit aurum. ſ. ⁊ argentum. ⁊ es hyacinthum ⁊ purpurā coccumq3 bis tinctū. id eſt ſetā hyacinthini

D Exo.xxiiij

A Exo.xxv.

purpurei. ⁊ coccinei coloꝝ. ⁊ byſſū qđ ē gen⁹ ligni egypty molle ⁊ cādidum. pilos quoqꝫ capraꝝ ⁊ pelles arietū rubricatas. quas parthicas dicim⁹. qꝛ ꝑthi ſic colorari eas excogitauerūt ⁊ pelles hyacinthinas ⁊ ligna ſethim. Eſt autem ſethim nomen montis ⁊ regionis ⁊ arboris que ſimilis eſt albe ſpine ī folijs. ⁊ eſt leuiſſimū lignuꝫ ⁊ imputribile. ⁊ incremabile. oleū ꝗꝫ ad luminaria. aromata in vnguenta. ⁊ tymiamata boni odoris ⁊ lapides onichinos. ſardonices ⁊ gēmas. ⁊ faciant mihi ſanctuariuꝫ. vt habitem in medio eorum ne ſit eis labor recurrere ad montē hūc Iuxta ſimilitudinem tabernaculi qđ oſtendam tibi facies illud ita.

B Exo. xxv.

¶ De ſchemate arce. Cap. xlvi.

ARcā de lignis ſethim facies. q̄ hebraice dicitur beron. Et nota ꝙ moyſes hoc ordine narrat. primo de his qui viderunt in tabernaculo. ſecundo de tabernaculo. tertio de atrio Ioſephus vero ecōtra. Ille ſcḋm ordinē compoſitionis. iſte ſcḋm ordinē collocationis. Longitudo arce habebat duos cubitos ⁊ ſemiſſem. latitudo cubituꝫ ⁊ ſemiſſem. altitudo ſimiliter cubitum ⁊ dimidiū. Et intelligitur cubitus humanus nō geometricus. Quod apparet ī altari lateranēſi. infra quod dicitur eſſe arca. Etiam hic ioſephus vocat cubitum duos palmos. Et dicitur arca non habuiſſe pedes. et deaurata eſt itus ⁊ foris auro mūdiſſimo. Et facta eſt ſupra coronа aurea: ad modū ſcꝫ labij quod in menſis et ſcacarijs fieri ſolet. Per vtrūqꝫ latus lōgitudinis bini erāt circuli aurei totum lignum penetrantes. ⁊ per eos vectes de lignis ſethim deaurati mittebantur: quibus arca ferebatur. nec vnq̄ꝫ extrahebantur. In qua poſtea poſita ē teſtificatio. ſ. tabule in quib⁹ ſcriptum erat teſtamentum. Tamen queqꝫ ibi repoſita teſtimonia dici poſſunt. Poſita eſt ibi vrna aurea plena manna in teſtificationē: ꝙ panem dediſſet eis de celo. Tabule in teſtificationeꝫ ꝙ legē naturalem ſopitam in cordibus ſuſcitauerat in ſcripto. Virga aaron in teſtimonium ꝙ omnis ptās a domino deo eſt. Deuteronomium in teſtimonium pacti ꝙ dixerant omnia quecunqꝫ dixerit nobis dominus faciemus. Ob hoc dicta ē arca teſtamenti vel teſtimonij. Ob hoc etiam tabernaculum teſtimonij dictum eſt. ⁊ ideo etiam qꝛ cauſe pre foribus eius agebantur.

¶ De propitiatorio ⁊ cherubin. Capitulum. xlvij.

B Exo. xxv.

FActum eſt etiā ſuper arcam ꝓpoſitorium aureum. i. tabula aurea eiuſdem longitudinis ⁊ latitudinis: cuius et arca vt arcam tegere ſufficeret. De ſpiſſitudine eius nō legitur. Hoc ideꝫ dicebatur oraculum: qꝛ dominus de loco illo reſponſa dabat. Reſponſum autē diuinum oraculum dicitur: quia orantibus datur Dicebatur etiam ꝓpitiatorium qꝛ exinde loquens dominus ꝓpitiabatur populo. vel qꝛ die propitiationis dicebant gloriam domini ſemper ibi deſcendere. Ex vtraqꝫ vero parte oraculi. ſ. in duob⁹ angulis anteriorib⁹ poſiti ſunt duo cherubin aurei ⁊ ꝓductiles. nō. ſ. fuſiles. ſed tuſionibus malleorum producti. Sūt autem [vt dicit Ioſephus] animalia volatilia: habētia figuram que a nullo hominum ē īſpecta. Hec dixit moyſes ſe ī ſede dei cōſpexiſſe figurata. Cherub vnus alterū reſpicie-

Additio.

Poſſunt etiaꝫ dici ad terram iuxta arcam poſiti. v. cubitꝫ al-

batverſis tamē vultibus in ꝓpitiatoriū. duabus quoqꝫ alis expanſis et mutuo ſe tangentibus velabāt oraculuꝫ. alas ex oppoſito extēdebāt. ti. vt in templo ſalomonis actum eſt poſtea niſi ꝙ ibi in duplum maiores erant.

¶ De mēſa ꝛ co'onis. Cap. xlviij.

C Exo. xxv.

Item qꝫ ait dominus Facies ꝛ mēſaꝫ de lignis ſethim habētem duos cubitos longitudinis ꝛ in latitudine cubituꝫ. ꝛ in altitudine cubitum ꝛ ſemiſſē. ſpiſſitudinem ꝓo tacet. ꝛ inaurabis eam ex omni ꝑte auro puriſſimo. Erat aūt [vt dicit Joſephus] hec menſa proxime velut delphica .ſ. apollinis. habens. iiij. pedes qui dicuntur eius altitudo. erantqꝫ ex medietate partis inferioris rotūdi quaſi tibia ꝛ tornatiles. Pars ſuperior opis quadranguli quaſi femur erat. in ſingulis vero pedibus erat anulus aureus. ſinuſqꝫ erat in pede vbi anul⁹ miſſus erat in anulis vero vectes aurati quib⁹ ferebatur menſa. Erat autem labium in ea per circuitum ſicut in arca. ꝛ labio affixa erat aurea corona alta digitis quattuor. ita ꝙ medietas eius ſuper menſam eminebat. ne ſuperpoſita caderent ex ea. Altera medietas inferius pendebat ad decorem. et erat corona hec interraſilis. id eſt interpolata celaturis ꝛ plano. Erant autē [vt aiūt hebrei] celature ille quaſi imagines regum. ꝛ prophetice. tot ibi ſunt imagines facte. quod futuri erant reges in hieruſalem a dauid vſqꝫ ad ſedechiam. tamen ioſephus videtur velle non fuiſſe in ea aliud labium niſi hanc coronam interaſilem. id eſt. reticulatam. Huic vero ſuppoſita erat alia corona minor iſta. Sed quanta ꝛ quomodo ſuppoſita ꝛ an plana vel interaſilis neſcimus. tamē aureola vocatur vt hebrei dicūt ꝛ hāc prophetice additam ad ꝓſignandam diuiſionē regni in duo regna. Fuit enim regnum iſrael populoſius regno iuda: ſꝫ tamen minus dignū. ꝛ ideo aureola ſuperpoſita erat: et tamē minor. Menſa hec ponebatur in tabernaculo ad aquilonem nō longe ab additu.

Additio.
Sicut ariel exechielis de interaſili exurgebat ꝑ aliquod interpoſituꝫ. ſic ariel interpretatur altare dei. vel leo vorax. quia altare holocauſtoꝝ omnia vorabat.

¶ De panibus propoſitionis. Capitulum. xlix.

D Exo. xxvi

Et ponebātur ſuper eam duodeci panes azymi de ſimila mundi valde: ꝛ ponebantur altrinſecus ſeni. ꝛ conſtabant ſinguli de duabus decimis ephi quas Joſephus duos aſſarios vocat. Et ſingulis ſuperponebatur patena aurea. ꝛ ſuꝑ patenam pugillus thuris. Joſeph⁹ dicit phialas aureas ſuperpoſitas plenas thure. Ibi diluculo ſabbati recentes ꝛ calidi imponebāt menſe. ꝛ erant ibi immoti vſqꝫ ad ſabbatum ſequēs. tunc illis ſublatis: ꝛ toto thure incenſo ſuꝑ altare/noui cum alio thure ſubſtituebātur.

Additio.
Ephus ꝛ bat⁹ menſure ſunt duorum: vel ergo menſurabātur ephi prouenientes de decimis hinc vna. illinc altera. Vel deciabat eph⁹ illa que pro decima dabatur. vel ſicut leuite primo loco omnium reruꝫ accipiebāt decimas ſic ſummi ſacerdotes harū decimationum accipiebant decimas. Forte ergo de decimis illa ſecūdaria ſie-

Sublatos vero ſoli ſacerdotes comedebāt: vnde ſacerdotales dicebantur. Uel bant panes illi triū modiorum De quolibz exponi poteſt. etiam ideo [vt ait Joſephus] quia dominus preceperat ꝙ ſoli ſacerdotes panes illos formarent ⁊ coquerent: ⁊ ponerent in menſam: ⁊ tollerent. ipſi tamē poſtq̄ ſcz diuites facti ſunt: non obſeruauerunt hoc. Dicebantur etiam panes ꝑpoſitionis. quia propoſiti erant coram domino in memoriam ſempiternam duodecim tribuum filiorum iſrael Uel porro poſiti. i. longo tēpore poſiti. ſcz per totā hebdomadam: vel in eternum per ſucceſſionem ponendi.

De vaſis libaminū. Capitulum. l.

D Exo. xxv.

Precepit ergo dominꝰ preparari ex auro puriſſimo quattuor genera vaſorum ad offerenda libamina: ⁊ ab offerentibus ſacerdoti. a libando. i. guſtando dicta. ⁊ a ſacerdotibus domino. a libādo. id ē fundendo. ⁊ poni ea ſuper menſam ſcz acetabula. phialas. thuribula. ciathos In his vinum quod debebat offerri preuidebat ⁊ preguſtabatur. vtrū dignum eſſet offerri an non. Sed q2 in colore ⁊ ſapore vinum dinoſcitur. dicitur ꝙ p̄ter aureas phiale vitree ibi erant vnde ⁊ aſphialin quod grece vitrum dicitur ſic vocabantur. in imo anguſte. in ſuperiori parte ample in quibus color et ſapor poterat cognoſci. quas hebrei ſcutellas dicunt. Ciathi vero minores ⁊ anguſtiores erant ⁊ aurei. cum quibus fundebatur vinū ſuper altare pro hoſtie libamento In thuribulis que etiā mortariola dicebantur thus precognoſcebatur ⁊ offerebatur. Similiter et in acetabulis acetum. Sed quia nūq̄ aut raro occurrit de oblatione aceti. quidam dicunt acceptabula vbi ſcilicet preuidebatur a ſacerdotibus que debebāt offerri vtrū accepta. id eſt idonea eſſent an nō. Poſtea ſubdiuidunt acceptabula in tria. an phialas in quibus vinum. ⁊ thuribula in quibus thus ⁊ ſimilia: ⁊ granū. et ſal. ⁊ ciathos in quibus oleum. Sumebāt enim ſacerdotes prius de his que offerēda erant portiunculas. quas ī huiuſmodi vaſis ponebant ad ꝑguſtandum quaſi libādo de ſingulis. que libamina dixit moyſes offerēda. id eſt de offerendis ſumenda.

De candelabro aureo. Capitulum. li.

D Exo. xxv.

Precepit quoq̄ dominus fieri candelabruz ex auro puriſſimo ductile. Tamen ioſephus fuſile dicit. Cuius haſtile baſi infixum erat ⁊ ferreum ſuperueſtitum calamis aureis quinq̄ geniculatis ad modum canne. Ubi autem calamorum capita inter ſe iungebantur. capita habebant tumentia. et inuicem ad modum cyphi quem cuppam dicimus. Jungebantur autem inter ſe tanq̄ duo cyphi in modum nucis. et ex fundo cuiuſq̄ cyphi procedebant flores recurui quaſi lilia. et in ipſo fundo inter cyphum ⁊ lilia erat ſpherula volubilis ſicut in capitibus cathedrarum ſubſunt ſpherule volubiles et ita cum in haſtili eſſent. v. calami in hunc modum copulati. iiij. erāt ibi iuncture. quarum queq̄ habebat quaſi cyphos duos ſibi iūctos ⁊ ſpherulas ſimul et lilia. ⁊ hoc eſt quod moyſes dicit in haſtili quattuor fuiſſe cyphos in modum nucis. Tamen hebreus non dicit cyphos ſed nigellatas rotunditates ſcilicet nigello diſtinctas. Ex hoc haſtili procedebant tria brachia

ex lateribus hinc τ īde ferrea. quoꝝ vnūqδq̧ ſupueſtitū erat calamis aureis ad modū haſtil. τ in iuncturis cōibāt capita calamoꝝ q̄ſi cyphi in modū nucis cum ſpherulis τ lilijs. Et q2 in vnoq̧q̧ quattuor cyphos dicit moyſes fuiſſe: videt vnūquodq̧ quattuor calamos habuiſſe. Videtur tamē quibuſdam non ſpherulas fuiſſe in fūdo cyphoꝝ vt dictū eſt. ſed in media planicie cuiuſq̧ calami ſpherulā volubilem ſuperpoſitā. Sic erat candelabrū ex ferro calamis aureis ſuperinducto factū ſi fuſile fuit. ſi vero ductile ſimpliciter ex auro fuit τ malleis mirabili artificio in hanc formā ꝓductum. Erat autem [vt dicit ioſephus] ex. lxx. partibus compoſitū in vna baſe erectū. ſic in haſtili τ brachijs erāt calami. xxix. nō integri. ſed ex duab9 partibus. in medio vbi ptes iungebant erat ſpherula ſuppoſita: ne iunctura videret τ putaret calamus vn9. τ ita erāt calami. xxix. cū totidem ſpherulis. lviij. quinq̧ partes in baſi. vij. lampadum ſedes. Quocūq̧ vero modo factū fuerit in ſummo. vij. habebat capita equalia: ſup que ponebantur ſeptē lucerne auree. Infuſoria etiā ſeptē ex auro erāt: qbus oleū lucernis infundebatur. Erantq̧ ibi forcipes dicti emūctoria ex auro ad emūgenda vel extinguenda licinia. Etiā vaſcula ex auro erant ad extinguendū in aqua q̄ emungebantur: ne tetrū redderent odorem. dicta extinctoria. Omne pondus ei9 cū vaſis ſuis habuit talentum auri ad pondus ſanctuarij. Tria enim habebat talenta. Minus. l. librāꝝ. qδ erat inſtitoꝝ. medium. lxx. qδ erat ciuiū. maximū. c.xx. qδ erat ſāctuarij. Tā ioſeph9 dicit ipm habuiſſe. c. mnas: quas hebrei citares dicunt. greca ligua interpretatum talentum nuncupatur. Poſitum autē erat ad auſtrū contra menſem non recte quidē: ſed oblique.

¶ De parietibus tabernaculi. Capitulum. lij.

B Exo. xxvi.

Drecepit quoq̧ domin9 fieri tabernaculum in hunc modum. Tabernaculum erat domus deo dicata quadrata τ oblonga. tribus clauſa parietibus. aquilonari. meridiano. occidentali. liber patebat itroitus ab oriēte: vt ſole oriēte radijs ei9 illuſtraret. Lōgitudo ei9 erat. xxx. cubitoꝝ. latitudo. x. altitudo. x. In latere meridiano erant tabule de lignis ſethim ſtantes. xx. quaꝝ vnaqueq̧ in longitudine habebat cubitos. x. in ſpiſſitudine digitos q̄ttuor. in latitudine cubitū τ ſemiſſē Iungebantur autem ſibi mutuo i caſtrature: ne rimula eſſet ibi aut planicies parietis iequalis. τ erāt inaurate ex vtraq̧ parte. Suppoſite vero ſingule duabus baſibus argenteis perforatis. in quarū foraminibus cardines aurei immittebant. i vtroq̧ angulo tabule eminentes ſicut in ſcrinijs fieri ſolet. Tā auguſtinus videtur velle. Auguſti. ꝙ vna baſis eſſet ſub tabula. τ altera ſupra ꝓ epiſtilio. ſed littera cōtraria eſt q̄ dicit. ꝙ bine baſes ſingulis tabulis per duos angulos ſummittebantur. Utrum aūt tabule ſuſpenſe a terra ſuper baſes an inter baſes ad terram pertingerent. non legit. Eodē ſcemate factus erat paries aquilonaris. Ad occidentem vero erant. vij. tabule per omnia ſimiles alijs τ eodēmō ſtantes in baſibus. Sed cū nō implerent. niſi. ix. cubitos. dimidius cubitus ex vtraq̧ parte vacu9 patebat. τ ideo tabula vno cubito lata ſecta eſt p medium. τ facte ſunt due tabule ſemicubitales q̄ vtrinq̧ appoſite parietē occidētis aliū duobus cōpaginauerunt. q̄ etiam

ſingule duabus baſibus immitte
bātur Ne vero vētoꝝ impulſu. vel
qualibet alia cauſa parietes ꝯcute-
rētur ſingule tabule habebāt anu-
los aureos per ordinem velut qui-
buſdam radicibus confixos. per
quos vectes per tranſuerſum pa-
rietꝫ immiſſi tabulata firmiter cō
tinebant. Erant autem vectes de
lignis ſethim inaurati ſinguli qn-
qꝫ cubitorum. imitebaturqꝫ caput
vnius vectis in caput alterius in
modum cocci. vt ex pluribus ſic in
nexis quaſi vnus vectis immenſe
longitudinis videretur. ſicut in ba
culo cambuce pōtificalis eburneo
fieri ſolet. Hoc ſane planum eſſet:
niſi dñs addidiſſet. ꝙ. v. vectes eſ-
ſēt in latere ad aqlonem. ⁊ totidez
ad auſtrum ⁊ totidem ad occiden
tem. quod minus ꝯgruū videtur.
Cum enim quilibet vectis. v. erat
cubitorū. v. protenſi in latere vno.
xxv. cubitos tantum ꝯtingebant.
Itaqꝫ. v. cubiti illius lateris rema
nebant intacti. in occidentali vero
latere duo tantum ſufficiebant.
Sunt qui dicunt de tribus vecti-
bus ſupfluis. vnum ſuperadditū
v. vectibus in latere ſeptentriona-
li. ⁊ alium in auſtrali. ⁊ ſic quod il
lis deerat adimpletum Tertiū ſe-
ctum dicunt in duos q̄ poſiti erāt
in duobus angulis parietum. vt
recuruati iuncturas angulorum
colligarent ſicut iuncture angulo
rum in ſcriniꝫ ſtrapis ligari ſolēt
Sed hoc ex littera conijci non po-
teſt. Quia ergo in littera eſt. v. ve
ctes imitti ꝑ tabulas medios a ſū
mo vſqꝫ ad ſummum. de altitudi-
ne parietis intelligi poteſt. Erat
autem iuxta ſummitatem parietis
ſupremam/ vnus ordo vectium ex-
tenſus in longum per totum parie
tem. ⁊ iuxta ſummitatez inferiorē
alius ordo in eundem modum. et
in media planicie tres ordines. vt
ꝙ dictum eſt. v. vectes fuiſſe i vno
latere potius ad numerū ordinum.
q̄ vectium refe
ratur. Erāt au
tem i vna quaqꝫ
tabula quinqꝫ
anuli. ⁊ in quoli
bet duorum pa
rietum vectes.
xxx. q̄r. v. ordi-
num q̄libet. vi.
vectes habebat
in latere occidē
tali. x. vectes bi
ni per ſingulos ordines. Sunt qui
dicunt non omnes vectes eiuſdē
quantitatis fuiſſe ſed quilibet ve-
ctiū. v. q̄ erant in magnis laterib⁹
erant. vi. cubitoꝝ. ⁊ ita. v. ſufficie-
bant ad ꝯtinendū. xxx. cubitos. ⁊.
v. vectes qui ad occidentē erāt ſin
guli duoꝝ cubitoꝝ erant. Sed io-
ſephus loquens de his vectibus
ait. vnoquoqꝫ habēte magnitudi-
nem cubitorum quinqꝫ.

Additio.
Una tabula
erat inciſa ⁊ ca-
uata in fronte
ex vna parte. ſi-
militer ⁊ altera
tabula erat inci
ſa ⁊ cauata ex
altera parte. in
fronte vero con
iungebantur.

De diſtinctione tabernaculi et vtroqꝫ velo. Cap. liij.

Tabernaculuz hoc diſtinctum erat in duas partes. Poſteri-
or pars occidentē. x. cu
bitis ꝓtēdebat. ⁊ ita quadra erat
in longum. ſcꝫ ⁊ in latum ⁊ in altū
x. cubitoꝝ. Hec pars adytum di-
cebatur. vel ſanctū ſancti. vel ſan-
ctuariū ſanctuarij: vel ſancta ſan-
ctorum. Anterior pars ad orientē
xx. cubitis ꝓtendebatur: que cō-
munis erat ſacerdotibus. ⁊ hoc di
cebat ſanctū vel ſancta: vel ſāctua
rium. Reſpectu huius poſterior
dicebat ſanctū ſancti: quaſi conſe-
cutiuuz ſancti: vt dicit ſeculum ſe-
culi. Vel ſanctū ſancti. id eſt ſācti⁹
ſancto: vt dicitur. Dominus domi
noꝝ: vl' rex regum. Ad alterutras
vero partes ſeparādas poſite erāt
in medio quattuor columne de li-
gnis ſethim deaurate: capita ha-
bentes aurea: ⁊ baſes argenteas.
Tamen Joſephus dicit quattuor C. D. Exo. xxvi.

fuiſſe tabulas ad modū aliaꝝ ope
ratas: equaliter a ſe inuicem diſtā
tes: inter quas tres anguſti pate=
bant ingreſſus. Super capita ve=
ro columnarū ſuppoſiti erāt duo
vectes decē cubitorū a pariete in
pariete protenſi. in quibus ꝑ circu
los aureos immiſſuꝫ dependebat
veluꝫ ante quattuor colūnas extē
ſum. quadrū in omni parte ſcꝫ de=
cem cubitorū: vt ex omni parte ꝓ=
F. G. hiberet aſpectum interiorū. Erat
Exo. xxvi. autem velum factum de byſſo re=
torta: qd eſt genus lini candidiſſi=
mi ⁊ molliſſimi. et de hyacitho et
purpura ⁊ cocco bis tincto. i. de
filis ſericis: hyacinthini purpurei
⁊ coccinei coloris. opere plumario
ꝯpoſitum. id eſt opere acupicto.
Pluma enim lingua quadā acus
dicitur. ſcꝫ egyptiorum. quorum
ſunt diuerſe lingue ſicut grecorū.
Hoc genus veli vulgo biſtratum
dicitur quaſi bis ſtratum. Primo
enim fit tela cui cum acu opere ma
nuali ſubſternuntur diuerſe pictu
rationes. Sunt qui dicunt opus
plumaꝝ a ſimilitudine auiū. qui=
bus ſuperaddita eſt plumarū va=
rietas. Idem opus dicitur etiam
polymitum. a poly quod eſt mul=
tum. pro multitudine picturaruꝫ.
Erat autem hoc velum pulcra va=
rietate contextum ex vniuerſis [vt
ait ioſephus] floribꝰ: quos gignit
humus. ⁊ alijs picturis quas po=
terant interſerere pictores: preter
animaliū formas. In ingreſſu ve=
ro tabernaculi quinqꝫ colūne erāt
de lignis ſethim deaurate: capita
habentes aurea. Baſes vero ene=
as: ſuper quas duo vectes. vl' vnꝰ
decem cubitorum ꝓtendebatur a
pariete in parietem. In vtroqꝫ ca=
pite ſui vtriqꝫ parieti inſertus ad
modum trabis in domo: a quo de
pendebat aliud velum per circu=
los aureos inſertum ad modum
prioris operatum. Sed ſm̄ Ioſe=
phum vſqꝫ ad medietatem colūna
rum dependebat: tegens eas per
quinqꝫ cubitos. reliqui quinqꝫ vſqꝫ
ad terram ad ingreſſum ſacerdo=
tum patebant. Super hoc vero di
cit aliam cortinam laneā ſuperpo
ſitam vſqꝫ ad terram ꝑtingentem.
funibus per anulos eam ducenti=
bus ⁊ retrahentibus: vt in diebus
feſtis reducta ꝑberet aſpectum ta
bernaculi. In alijs diebus ſupdu=
cta ꝓhiberet aſpectū: precipue cū
nubilum videretur. Textus enim
fortis erat ⁊ facile laborem ſuſti=
nebat: ⁊ in ingreſſu templi Salo=
monis ſimilem dicit fuiſſe appen
ſam. Erat enim interiori ſanctua=
rio arca federis cum his que in ea
repoſita dixunꝰ. ⁊ cū his que erāt
ei ſuperpoſita. In anteriori vero
candelabrum ad auſtrum mēſa ad
aquilonem. In medio autem velū
non longe ab adytu altare aureū:
quod etiam Ioſephus thuribulū
aureum vocat. de quo poſt dicemꝰ

¶ De cortinis et Sago. Ca. liiij.

TEctum taber= A. B. C.
naculi non concamera Exo. xxvi.
tum. id eſt recuruum:
ſicut in eccleſijs. ſꝫ pla
num ad modū paleſtine fuit quat=
tuor operimentis aptatum. Pri=
mum operimentū fuit cortine de= Primum
cem. que etiam vela vel tētoria vel operimētū
quandoqꝫ tabernaculum vocātur: tabernacu=
que erant facte de quattuor predi li.
ctis coloribꝰ opere plumario. Lō
gitudo cortine vnius erat. xxviij.
cubitorum. latitudo quattuor. quarꝫ
quinqꝫ mutuo ſibi iungebantur ⁊
quinqꝫ ſimiliter: vt quaſi due cor=
tine ex quibus ſibi coniunctis red
derentur. Iungebantur aūt anſu
lis hyacinthinis: que in vnoquoqꝫ
latere cortinarum diſpoſite al=
tera contra alteram veniebant. et
bine anulo aureo colligabantur.
ſicut ad ornatum colli fibule argē
tee vel auree: vtranqꝫ oram capitij
ſolent colligare. Dicit tamen Io=

Scd̃m operimentum.

ſephus: anulis aureis et vncinis eas fuiſſe iunctas. Secundū operimentum erant ſaga cilicina. que ⁊ vela vel capillatia quandoqꝫ vocantur. que de pilis caprarū quos capilos quandoqꝫ dicimus: ad differentiam lane ouium facta erāt. de quibus ⁊ cilitia fiunt. Unde et illa ſaga cilicina dicta ſunt: que ꝓ aſperitate ſaga dicebantur. Unde ⁊ quoſdam pannos aſperos ſagias dicimus.

Vel forte ex q̃dratura ſaga dicta ſunt. Unde ⁊ militare pallium a gallis inuentum: qꝛ quadrum erat ſagū dictum eſt. Qd̓ tamen ex aſpero fiebat pāno

Additio.

Quo dicuntur vti reges francorum cum primum coronant̃ Quadratum ē iungitur ad collum. ⁊ caret omni ſutura.

contra aeris intemperiem: ⁊ potuit dici ſagum. Erant autem ſaga hec. xi. longitudo ſagi vnius habebat cubitos. xxx. latitudo quattuor. ⁊ erant. v. ſibi mutuo iuncta. vt quaſi vnum ſagum facerent. ⁊ alia ſex quaſi in vnum ſagum iuncta.

Iungebantur autem anulis aureis inſertis anſulis contra ſe veniētibus. Utrum autem ſingule cortine vel ſaga ſibi inuicem ita copularentur: an. vi. cortine ſibi conſute filo inſeparabiliter in vnam cortinam iuncte erant: ⁊ alie quinqꝫ ſimiliter. ⁊ ad tegēdum tabernaculum: he due magne cortine tantū anulis ⁊ anſulis iugerēt̃. ñ elucet

¶ De modo tegendi ſecundum Bedam. Capitulum. lv.

Incidens eſt ⁊ nō de biblia.

Quomodo vero ex his tegebatur tabernaculū videamus prius. Scd̃m Bedā ptē debāt̃ decem cortine ſibi copulate per tranſuerſum ſcꝫ tabernaculi. totum operientes tabernaculum. ⁊ deſcendentes ꝑ latera vno cubito diſtabant ex omni parte a terra. Et quia ſimul iuncte. xl. cubitos implebant. longitudinem tabernaculi: que erat. xxx. cubitorum tegebāt. Et. v. cubiti dependebant iuxta latus occidentale. alij q̃nqꝫ tantum deſcēdebant ante aperturam que erat ad orientem. Tamen ne incōpoſite penderēt vtrobiqꝫ cortine tranſgrediētes duo magna latera tabernaculi vſqꝫ in medium aperture trahebāt̃ ibiqꝫ mutuo iungebantur. ⁊ ſimiliter in latere occidentis. Et ita ex omni parte tabernaculum erat tectum cortinis. vno tantum cubito circa terrā ex omni parte non velato. Supponebantur ſaga ſimiliter ꝑ tranſuerſum. ſed qꝛ erant. xxx. cubitorum per latera deſcendebāt vſqꝫ ad terrā. et

Additio.

Nota q̃ ait q̃nqꝫ cub. de. iij. Non ideo hoc dicit: quin per totam partem occidentalem ſimul ⁊ orientalē depēderēt quinqꝫ cubiti. ſed qꝛ illa pars cortine que dependebat in lateribus reſpectu longitudinis tabernaculi erat tantum quinqꝫ cubitis. ſed reſpectu latitudinis erat nouem cubitis. Ideoqꝫ contingebat qd̓ cum iunctis cubitis hinc et inde venientibus etiam i his duabus partib⁹ occidentali. ſcꝫ et orientali. totū tabernaculū: preter vnum cubitum tegeretur.

ita cubitum cortinis non velatum ipſa velabant. Sed quia ex tranſuerſo. xliiij. cubitos habebant cum eſſent. xi. ſimul iūcta. ⁊ vnum quodqꝫ erat quattuor cubitorum. lōgitudinē tabernaculi. xxx. cubitis

tegebāt de.xiiij. q̄ ſuperant.vij.de
ſcendebant ad occidentē. ⁊.vij.ab
orientez. Partes vero ſagorū que
ſupererant pendentia iuxta latera
duo magna vſqȝ ad terrā ex vtraqȝ
parte reducebātur ad tegendū in
troitum orientalē. Sed qꝛ.vij.cu=
biti ex vtraqȝ parte veniebant. in
ſpacio vero introit⁹ decē tm̄ erāt:
ſuperſuebatur ſagū ſago Uel for
te in ſummitate cuiuſqȝ duo cubi
ti retro plicati conſuebant̄ inſtar
orarū veſtimenti. ⁊ tūc ex equo ve
nientia ſaga de lateribus i medio
introitus copulabant̄ in eodez lo
co in quo ⁊ cortine: ⁊ ſimiliter i la
tere occidentis. Propt̄ huiuſmōi
ſuperſuturā vel replicationem ſa=
gorꝫ dicit Beda primo dixiſſe do
minū moyſi. Sextū ſagū in frōte
tecti duplices.i. dimidiū ſagū qd̄
excedit cortinas in introitu ſuper
ſues vel replicabis. Et poſt plani
us addidit. qd̄ ſupeſt i ſagis.i. vnū
ſagū q̄ amplius eſt ex medietate
eius operies poſteriora taberna=
culi.i. latus occidentis. Duplica=
bant̄ aūt ita vt impetū vētorꝫ poſ
ſent ſuſtinere. ⁊ ſcdm̄ hanc diſpoſi
tionem tabernaculū ex oī parte te
gebat̄ ſagis vſqȝ ad terram: ⁊ nil
ex eo videbatur. ⁊ tentoriū qd̄ erat
in introitu ꝓcioſum: inutiliter ibi
erat. ⁊ cū ſacerdotes intrabant ta
bernaculum. vel neceſſe erat attol
lere ſaga ⁊ cortinas: vt ſubitrarēt:
vl̄ in medio iungebantur vncinis
⁊ anulis ad introitum eorum diſ=
ſoluebantur.

¶ Joſephus aliter. Cap.lvj.

Incidēs eſt nō d̄ biblia.

Alta eſt ioſephi
diſpſitio: cui cōſentit
Origenes et videtur
ꝓbabilior. Ait enim
.x. cortinas ſibi mutuo iunctas: vt
dictum eſt a fronte tabernaculi ſu
per introitū extendi per tranſuer=
ſum ⁊ tegere totū tabernaculū. et
deſcendere iuxta latus occidentis
vſqȝ ad terrā. Introitus ꝟo nō te=
gi aliqua pte cortinarꝫ cū ꝑriū ve
lū haberet. Silr̄ ⁊ de ſagis totū di
cit operiri tabernaculuz: excepto in=
troitu. Sed qꝛ duo cubiti ſagorū.
ſuperſunt cortinis. ex vtraqȝ pte di
cit eos replicari ſub cortina: ne vē
tus intrās iter ſaga ⁊ cortinas: to
tū cōcuteret opimentū. ꝓ quo etiā
dictū putat. Sextū ſaguz in fron=
te tecti duplices: ſed etiam ſcdm̄
hec ſpecioſa ⁊ ꝓcioſa plīmū ps ex=
trinſeca tabernaculi non videbat̄.
nec illud cortinarū qd̄ circa taber
naculum defluebat. Fruſtra ḡ tā=
ti facta videbant̄. Quocirca forte
ex oī pte cortine ⁊ ſaga funib⁹ ex=
tēdebantur circa tabernaculum. ⁊
paxill' ereis colligebant̄ funes: qꝛ
⁊ paxillos habuiſſe tabernaculuz
infra moyſes dicit: ⁊ in moduz te=
cti dependētis circūquaqȝ attolle
bant̄: vt et tabernaculum vndiqȝ
videri poſſet. ⁊ circuiri ab ingredi
entibus ſub cortinis.

¶ De pellib⁹ ſuppoſitis. Ca.lvij.

Exo.xxvj.

Qvocunqȝ de/
ro mō hec duo operi=
menta diſpoſita fuiſ=
ſent de reliqs duob⁹
non eſt qſtio. Sane tertiū erat opi
mentū de pellib⁹ arietū rubricatꝭ:
que ſupiora tm̄ tegētes. ad laterā
nō deſcendebāt. funib⁹ ⁊ paxillis
ereis affixis terre circunligate.

Operimentū tertium.

Quartū quoqȝ opimētū in eūdez
modū erat ſuppoſitum de pellib⁹
arietū hyacinthinis. ſuppoſita ꝟo
erāt hec duo ꝓpter eſtū ⁊ imbriuz
diffuſionē. Multos itaqȝ [vt ait io
ſeph⁹] ſtupor habebat a lōge iſpi
cientes. nam colorem eius in nullo
putabant differre a celo.

Operimentū quartum

¶ Quid figurabant predicta.
Capitulum.lviij.

In hac cōpoſi/
tiōe tabernaculi pz deū
⁊ nō holez ſic diſpoſuiſ

Incidēs declaratiuum

ſe.qꝛ[vt ait Ioſephꝰ] Singla ho-
rū ad formā rerū facta reperiet:ſi-
q̄s abſq; inuidia velit hec cōſidera
re. Abditū ei qđ ſoli pōtifici puiū
erat:figurabat celū deo ⁊ angelis
attributū. Sāctuarium ꝓo qđ i du
plo erat:terrā ⁊ mare cūctiſ greſſi-
bilia:ſicˀ ⁊ illa ps cōis ſacerdotibꝰ
erat. Cortine celū ſidereū. ſaga a-
quas q̄ ſūt ſup firmamētū. Pelles
rubꝛicate celū empyreū in q̄ ſunt
angeli. hyacinthine celū ſupiꝰ:vbi
ds ſup oīa. Tñ i q̄ttuoꝛ coloꝛibꝰ ve
loꝝ dt Ioſephus figurari q̄ttuoꝛ
elemēta. Per byſſū terrā. qꝛ đ tra
ē. ⁊ ꝑmo terreū ⁊ viridē coloꝛē hꝫ
Per purpurā mare. qꝛ ex conchis
marinis tingit.

Per hyacithuꝫ
aerē. qꝛ i coloꝛe
ei ſiſatur. Per
coccuꝫ ignē. qꝛ i
coloꝛe ei aſſimi-
lat. Per menſā
tp̄s vel annum
Per panes duo
decim menſes.
Per coronā q̄t
tuoꝛ digitoꝝ an
nū ſolarē q̄ttu-

Additio.
Eſt annꝰ legiti
mus. ē annꝰ vſu
alis. eſt ⁊ annus
emergens. An-
nus leg. a luna-
tione aplis inci-
piens. vſualis a
kal. ianu. incho
ans emergēs:q̄
libꝫ die icipiēs.

oꝛ temporū. Per coronā mīoꝛem
ānum lunarē. Per ſeptē lucernas
cādelabꝛi ſeptē
planetas. Per
lxx. eius partes
decarmoniā pla
netarū. Forteq;
quiſq; planeta-
rum habet decē
dignitates vel

Additio.
Deca decē ⁊ ar
monia. i. cōcoꝛ-
dia. Inde decar
monia. i. conſo-
nātia planetaꝝ.

poteſtates. Quinq; naturales. et
quinq; accidentales. in quibus ar-
monice. id eſt pꝛopoꝛtionaliter ſe
habent. In candelabꝛo notatur.
quia que ſub eis ſunt ad ipſos ten
dunt. id eſt motus naturales ⁊ effe
ctus ab eis habent:quod etiam no
tat oꝛnatꝰ eiꝰ. cyphi. i. vaſa liquoꝝ
aquā. ſperule ſolē ſphericum. lilia
aerē: qui ſolus vitiat odoꝛibus.

¶ De altari holocauſtoꝝ. Ca. lix.

PRecepit quoq; dn̄s fieri altare de li-
gnis ſethim. Altare hꝰ
dicebat holocauſti vel
holocauſtoꝝ vł holocauſtomatū.
⁊ poſſꝫ dici ſacrificioꝝ. ſꝫ a digni-
oꝛi nomē accepit. Erat aūt i lōgitu
dine ⁊ latitudie q̄nq; cubitoꝝ. ſ. q̄-
drū:⁊ altitudine triuꝫ. cui tā̄q; ni-
mis alto ad horā miſtratiōis ali-
q̄d apponebat i q̄ ſtaret miniſter.
qđ ipleta miſtratiōe tollebat. Al-
tare eñ gradus hře alibi ꝓhibet.
Erat eñ concauū inſtar arce ſine
opimēto. parietes lignei. ſed oper
ti erāt ere intus ⁊ extra:lꝫ vri non
poſſent. ſicut nec antiton vel lignū
pađiſi qđlibet qđ vrendo fit mun-
diꝰ. area eiꝰ ſiue arula erea erat tā̄
q̄ fundꝰ arce:ſup quā fiebat ignis
q̄ p feneſtrā q̄ erat in latere oꝛiēta
li iponebat. In q̄ttuoꝛ āgul' ſup io
ribꝰ erāt extra q̄ttuoꝛ recurua coꝛ
nua:i q̄bꝰ q̄ttuoꝛ catene anul' iſere
bant. de q̄bꝰ dependēs craticula
erea in modum retis facta vſq; ad
mediū altaris intꝰ deſcēdebat:ſu-
p quā cremāda in odoꝛeꝫ dn̄o po-
nebant:q̄ ignis p circulos craticu
le aſcendens de arula cōſumebat.
Circa angulos vero inferioꝛes q̄t
tuoꝛ erāt anuli erei: i q̄bus vectes
impōebant de lignis ſethiꝫ oper-
ti ere ad poꝛtanduꝫ altare. De hoc
tñ altari ⁊ craticula eius ambigui
tas eſt:nō ſolū inter nos, verūetiā
inter hebꝛeos: ꝑcipue cū hebꝛaica
veritas a nr̄a tranſlatōe nil diſcre-
pare videat. Nos quidē ſic habe-
mus. Facies craticulā in modū re
tis eneam: p cuiꝰ q̄ttuoꝛ angulos
erunt quattuoꝛ anuli enei: q̄s po-
nes ſubter aru-
lam altaris. erit
q; craticula vſq;
ad altaris medi
um. Hebꝛeꝰ ꝓo
ſic hꝫ. Facies ei

Additio.
Iuxta ꝑdictam
opinionē expōi
tur ſubter vel ſu
per. vel ſi coꝛdi-

A Exo. xxvij.

B Scꝫ ſupꝛa xx.

Nota opiniones

natur lſa: quos pones ſubt⁹. id eſt ſubter quos pones.

michar .i. craticulam: fracturã retis enei. ⁊ ſup rete q̃ttuoꝛ anulos eneos: ⁊ dabis illã fundũ are ꝺ ſubt⁹. eritq; rete vſq; ad altaris mediũ. Joſeph⁹ autẽ ſic. Cui ſuberat craticl'a i modũ retiaculoꝝ fcã. Suſcipiebat ei t'ra ignẽ q̇ de craticula ferebať. q: baſes nõ erant ei ſubiecte. Caſſiodoꝛ⁹ tñ ſenatoꝛ in pictura quã fecit: cui⁹ in expoſitiõe pſalmoꝝ meminit q̃ttuoꝛ pedes in vtroq; altari fecit. Proinde videť q̇buſdã nõ ſupponi craticule carnes aſſãdas: ſʒ fuiſſe q̃ſi vas quoddã in q̇ ſederet altare: cui⁹ parietũ altitudo altare ambiẽs vſq; ad mediũ altaris eleuata eſſet. in cui⁹ angulis ſurſũ quattuoꝛ anuli pendebãt. p q̇s vectib⁹ inſerti altare ipſi inſidẽs poꝛtareť. Altare em̃ nõ legiť alios anulos habuiſſe. Sʒ vtrũ ſeparatũ eẽt h⁰ vas reticulatũ ab altari: ita vt amoueri poſſet altare ab eo cuʒ vellẽt ⁊ ſupimponi: an ꝺ ipõ altari ope fuſili ita fabꝛefactum eſſet: vt quaſi appoſituʒ videreť: ambiguũ eſt. Super arulam ꝟo altaris quã in medio eius poſitã dicũt. p feneſtrã ab oꝛiẽte ſtruem lignoꝛũ imponi aſſerunt: ⁊ ſuper ligna carnes imponi aſſandas. Uel nõ erat ibi arula: ſed ſuper craticulã ſuppoſitã fiebat ignis. quod velle videť Joſephus in predictis ꝟbis. Alijs videť nec operimentum nec fundũ ipm̃ habuiſſe: ſʒ parietes tãtum terra repleri ſm q̄ dñs dixit. Altare de terra facietis mihi: i cuius area ſuperioꝛi fiebat ignis: vbi cremanda imponebanť. Et de craticula altari ſuppoſita idem ſentiunt. Arula vero ſubter quã craticula poſita legitur. hebꝛeus areunculam vocat vel ſulcum quem in medio parietuʒ altaris fuiſſe dicit: vſq; ad quem locum altitudo craticule pertingebat.

Additio.

Hoc ſm predictas ſententias nõ eſt ſeruatũ ſʒ myſtice.

Additio.

Nʒ forte ꝯcau⁹ erat loc⁹ ad recipiẽdos cineres hoſtiarum.

¶ De ſitu altaris ⁊ vaſis ei⁹. Ca. lx.

POſitum autẽ erat altare ante tabernaculũ ſub diuo nõ directe ante introitũ: ſed aliq̃nto ad meridiẽ deſcendẽs: ita vt ante ipm̃ immolantes ſtãtes ad aq̇lonẽ i ipm̃ tabernaculũ vſq; ad ſanctaſctõꝝ inſpicere poſſent. Et q: ſtabãt ad aquilonẽ. id eſt in altaris latere aquilonari: ⁊ ꝯtra meridiem. q̃nq; legiť eos ſacrificaſſe ad aquilonẽ. q̃nq; ad meridieʒ. Erãtq; in vſus eius lebetes ad colligẽdos cineres cũ abundabant. ⁊ deportandos q̇ in locum ſecretum ⁊ mundũ reponebanť. ⁊ foꝛcipes ad emundãdũ ignem altaris. Et fuſcinule q̇s grece creagras dicim⁹. q: inde ꝺ caldarijs carnes cocte ꝓferebanť. ⁊ patilla q̃ſi vatilla a vehẽdo: q̇b⁹ pꝛune ab h⁰ altari ad altare tymiamatis deferebanť: p̃ter cacabos et ollas ad carnes coquendas: que tamẽ iuxta altare non coquebantur. omnia ꝟo enea erant. Hebꝛeus vero ſic habet. Facies eius ollas: et eius pallas. et eius pelues: et eius vncinos: et eius ignium receptacula. A Exo. xxviij.

¶ De atrio circa tabernaculum. Capitulum. lxi.

ERat autem atrium circa tabernaculum in latere meridiano. c. cubitoꝛum. in aq̇lonari. c. in oꝛientali vero. l. ⁊ totidem in occidentali. Et ſic quadrũ erat vel quadrangulum: ſed non quadratum. ſed in foꝛma altera p̄te longioꝛi. Erantq; in latere au- B C Exo. xxvij.

ſtrali.xx. columne: alte.v. cubitis. veſtite laminis argenteis.capita habentes argentea cum celaturis cũ baſib⁹ eneis.ſpacio quinqꝫ cubitoꝛuꝫ inter ſe diſtantes: ſuper quas anuli ſingulis herãt. ꝓtingebãtqꝫ funes ab anulis vſqꝫ ad capita paxillorũ: qui erãt cubiti vni⁹ magnitudine. et ꝑ ſingulas columnas in terrã valide fixi: vt atrium imobile cuſtodirent. cortina vero de byſſo molliſſimo.c. cubitoꝛũ in longum.et.v. in latum per columnas depẽdebat. de capite vſqꝫ ad

Additio.

Eminentia quidem erat in ſummitate columnarũ: ⁊ ipſa ꝑforata ⁊ in foramine due chorde.vna hinc ⁊ vna inde que tenerent columnã rectã. in gloſis ĩquit. vſ. exodi dicuntur lingule: et quia decaluate ⁊ quaſi rotũde in ſummo ad modum lingue appellat eos ioſe. angul⁹ Credibile etiaꝫ inquit ꝙ ſingulis baſibus colũnarum inferius eſſet infixa cauilla.ꝑ quam etiaꝫ tota colũna terre firmiter inhereret.

baſem diffuſa: vt nichil a pariete differre videretur: niſi forte pro aeris intemperie. quãdoqꝫ retro funib⁹ ⁊ paxillis traheretur: vt ſub ea tanqꝫ ſub tecto reciperetur populus. In eundem modum latus aquilonis.xx.columnas ⁊ cortinã habebat diffuſam.ab occidente vero decem columne: ⁊ cortina cubitorũ.l. atriuꝫ cingebat. In ingreſſu vero ad orientem tres columne hinc ⁊ inde tres ſtabant: ⁊ cortine iuxta has diffuſe nichil a prioꝛib⁹ differentes. In medio vero latere eius quattuoꝛ erant columne in modum poꝛtarum: quibus appenſum erat velum de quattuoꝛ precioſis coloꝛibus: contextum opere plumario: quod ad egreſſum ⁊ ingreſſum facile attolli ⁊ deponi poterat. ❡ Notandum tamen in longioribus lateribus fuiſſe columnas.xx.int' quas erant aperture. c.cubitoꝛum: et in duobus minoꝛibus.ix. ſed propter angulares que communes erant duobus laterib⁹ dicuntur ibi.xx. hic vero decem. Et deſignauit domin⁹ per numerum columnarum: numerum intercapedinum. Habebat ergo vtrunqꝫ latus magnũ .xx.columnas.id eſt.xx.itercapedines. Alia latera.x.columnas. id eſt.x. intercapedines.

Additio.

Si in latere meridiano.xx.tantum columne eſſent: cum vnaqꝫqꝫ diſtaret ab alia quinqꝫ cubitis. cum fuerint inter eas.xix. interſticia non habebant in longitudine niſi nonagintaquinqꝫ cubitos. Idem etiam de latere aquilonis intellige. Hanc obiectionẽ ſoluit magiſter.

❡ De lucernis tabernaculi. Capitulum.lxij.

Precepit etiam dominus offerri a filijs iſrl' oleum oliuaruꝫ puriſſimuꝫ: ⁊ piloqꝫ tuſuꝫ. Hoc eni purius eſt ꝙ nuceum. vel lineum. vel myrtinum. vel rafaninum. vt ſemper arderet ex eo lucerna in tabernaculo teſtimonij. quam accendebant aaron et filij eius veſpere. et vſqꝫ mane lucebant ſuper candelabrum ſeptem lucerne coram domino: in die vero tres tantum. Lychimus lucerne papyre⁹ erat. cincendula vero quam mergum dicimus aurea. G Exo.xxvij.

❡ De communibus veſtibus ſacerdotum. Capitulum.lxiij.

A
Exo.xxviij

Iterum locutus eſt dñs ad moyſen dicens. Applica fratrem tuum aaron ad te cum filijs ſuis de medio filiorum iſrael: vt ſacerdotio fungantur michi: facieſq; veſtem ſanctam fratri tuo. in qua ſanctificatus mihi miniſtret De his ſane veſtibus. qz cõfuſe agit hiſtoria ad euidentiã cõgruo ordine pſequamur. Quattuor erant veſtes tam ſacerdotibus minorib⁹ quos chaneos vocabãt q̃ principi ſacerdotum: quẽ arabarchum appellabant cõmunes: ⁊ alie quattuor poſt illas quibus ſolus arabarchus. i. prīceps ſacerdotum vtebatur: quibus ſm ordinem hunc induebatur. Purificatis prius manibus ⁊ pedibus aq̃: ſacerdos induebat manachaſim: quod cõſtrictoriũ ſonat quod grece brache: latine femoralia dici pt. Eratq; de byſſo retorta ↄtextum. ĩgrediẽtibuſq; p ipm pedibus aſcendebat vſq; ad lũbos. ibiq; fortiter ſtringebatur. ⁊ vſq; ad genua tantum deſcẽdebat. noſter tamen pontifex qz iugẽ habet continentiã tantum ſandalijs pedes tegit. acſi dicatur ei. Qui lotus eſt non indiget: niſi vt pedes lauet. Secundo byſſina ſyndõe duplici veſtiebatur. qđ ceetomone. id ẽ lineũ dicebat. quã nos lineam ſtrictam ſiue camiſiam vel ſubuculã dicimus: quã moyſes abanech appellauit. ſz poſt a babylonijs diſcentes hebrei emiſſaneam dixerũt. Eſt aũt deſcendẽs vſq; ad talos: ⁊ decẽter corpori coaptata. ſed manicis brachia valde ↄſtringens. naſtilibus vel naſtulis hincĩde ſuper humeros capitium ↄſtringentibus. Tertio ſtringebat baltheo lato: quaſi digitis quattuor ſic reticulato. vt quaſi pellis viperea quã in eſtate exuit videretur cõtexta floribus coccineis purpureis ⁊ hyacinthinis. ſtamẽ vero tantum byſſinũ erat. ſumẽs initium cingẽdi a pectore. circũductis lateribus iterũ ante vmbilicũ redibat: ibiq; modice ſtringebat ⁊ vſq; ad tybias dependebat: ad decorẽ dũ ſacerdos nil opabatur. cum aũt ſacrificabat: ne impediretur pendentes ſummitates ſup leuũ humerũ reflectebat. vñ ⁊ forte diacon⁹ q̃nq; caſulã plicatã eidẽ humero ſupponit. Quarto ſimplicem tyarã geſtabat in capite: a cidari pontificali plurimum differentẽ. Erat eñi in modum pui calamati vel caſſidis modice. medietatẽ verticis excedens: dicebaturq; manephei habens vittas: q̃ inuolute ſepius nectebant ne facile laberet. hñs deſuper aliud velamẽ byſſinum vſq; ad inferiora barbe deſcendens. celãs pillei ligaturas ⁊ totã capitis ſuperficiẽ. aptatũq; perfecte ne laborante ſacerdote rueret.

Additio.
Origenes Femorale veſtimẽtum eſt: in quo pudenda corporis cõtegi ⁊ cõtingi ſolent. Et ne turpitudo d' fluẽtibus femoralibus reueletur. zona femora cõſtrigunt.

Additio.
id eſt pmos motus: quas penitus coercere nequit refrenet.

¶ De pontificalibus indumẽtis. Capitulum. lxiiij.

Super hec prosecutio pcedentium.

Super hec prĩus quattuor veſtib⁹ ĩduebatur arabarch⁹. quarum prima tunica erat hyacinthina poderis vel ipoditis dicta. i. talaris: quã hebreus mechir dicit. Eratq; de duab⁹ inciſionib⁹ facta. cõſuta ſup hũeros. ⁊ p latera ĩ modũ dalmatice fctã. manicas eiuſdẽ color' hñs aſſutas capitiũ hñs nõ ex trãſuerſo ſuper ſcapulas: ſz i longuz. ſectionẽ ha

bebat a pectore vſq; ad medias ſca
pulas : cui apture ne ante ⁊ retro
turpiť appareret aſſuta erat vitta
q̄ ſup ſcapulas hicinde naſtulis a-
ſtrigebať. Habebat āt ꝑ fimbriis
lxxii. tintinnabula aurea qb⁹ erāt
immixte totidem naſtuli q̇ſi mala
punica ex hyacitho ⁊ purpura et
cocco bis tincto:ita vt poſt tintin
nabuluz eēt malū ḡnatū: quaſi in
terſcalari mō poſita:vt audireť ſo
nus: cū ſacerdos ſol⁹ ingredereť
vel egrederetur
ſāctuariū : ⁊ nō
moreretť. Sup
hāc tunicā vide
tur Joſephus
velle accigi pō-
tificē cīgulo p̄-
dicto quo alii ſa
cerdotes ſup li-
neam tunicam.
alii nōdū ipſuz
accingi dicunt.
ſed ſuper ephot
vt ſuper omnia
indumēta ad vl
timuz cingereť.
Fueruntq; qui

Additio.
Etſi ad lr̄am ve
rum non fuit q
moreretur ſacer
dos cuz ſon⁹ nō
audiebať :tñ al-
legorice p h° da
tur intelligi q
non debent eſſe
muti ſacerdotes
q̇ debent curaz
gerere gregis
ſui. vnde diciť.
Ve cani non la-
tranti.

dicerent duas zonas habuiſſe pō
tificez. primā ad modū ſacerdotū
ſecundaz ſuper ephot. que due ta
mē ꝑ vno habebantur indumēto.
De Ephot Secunda veſtis erat ephot: ſimiľ
ſuperhūerali grecoꝝ de predictis
quattuor coloribus:auroq; cōtex
tum ſine manicis ad modum col-
lobii . deſcendēs vſq; ad renes : a-
deo vt ſupcingi poſſet ſuperiorem
partem tunice hyacithine tegens:
inferiorem relinquens intactam.
Ore vero laterum vncinis ⁊ anuľ
aureis iungebantur:aperturā ha
bens in pectore
quadrū ad ma-
gnitudinez pal
mi:in qua logi-
on inſerebatur.
In cuius pte ſu-
periori . ſr vtrū-
q; humerum in
fibulati erāt au
ro duo lapides
onichini ſardo-
nices[ſcōm Joſephum ſcōm. lxx.
ſmaragdi:in quibus erāt ſculpta.
xii. noīa filiorum iſrľ ꝓuincialib⁹
litteris. lingua hebrea iuxta ordi-
nem natiuitatis eoꝝ. vi. nomia ſe
niorum in hūe-
ro dextro. mino
rum in ſiniſtro
ob recordationē
filioꝝ iſrľ. Ha-
bebat autem ca
pitiū ex trāſuer
ſo ſuper hūeros
fortibus loris ꝯ
textū. ¶ Quod
legiť ſamuelem
et dauid indu-
tos . ephot alid
erat ⁊ proprie e
photar dicebať
⁊ erat lineū iſtō
vero mira pul-
chritudine ver-
miculatū. Ter-
tiuz erat orna-
mentum qđ he-
breus eſſin. grecus logyon. latin⁹
De rōnali rationale dicit. q̄drāgulum ⁊ du-
plex:ne pōdere gemmaꝝ rumpe-
retur:mēſuram palmi hñs. ſ. aper
turam ſuperhūeralis implere ſuf
ficiens: ex predictis q̄ttuor colori
bus cōtextū ⁊ auro. eodem ſcema
te q̇ ſup et humerale. Erātq; i eo
xii. lapides auro firmiť icluſi: per
quattuor ordīes trini in ſingulis.
In primo ordīe ſardius. topaſi⁹.
ſmaragdus. In ſecundo carbūcu
lus. ſaphirus. iaſpis. In tertio li-
gurius. achates ametiſt⁹. In q̄r-
to criſolitus. onichin⁹. ⁊ berillus.
In quibus erant ſculpta. xii. noīa
filioꝝ iſrael:iuxta ordinē natiuita
tis ſue ſingula in ſinglis vt geſta-
ret ſacerdos memoriale filiis iſrle
⁊ filioꝝ iſrael in humeris ⁊ pecto-

Additio.
Palm⁹ mi. q̄r-
ta eſt menſura q̇
fit pugno exten
ſo pollice reli-
quis digitis cō
plicatis cōtinēt
dimidium pe-
dem.

Additio
id eſt lr̄is ⁊ figu
ris q̇buſdā notę
oībus ſunt cha
racteres q̇dam
vulgo noti. qui
bus etiā laici i
cōputationib⁹
dicunť vti i di-
gitis ſuis. vel ꝓ
uinciales lr̄e di
cunť egyptioꝝ:
q̄s ppť cohabi-
tationem eoruz
nouerant. Sed
ſiue h° ſiue alio
mō itelligas li-
gua hebrea erāt
ſcripta.

D
.i. reg. ii.
C
ii. reg. vi.

re ob recordationem triū: quorū vnius populus eēt memor: ipſe vero duorū. vt ſcʒ popul⁹ videns nomina prʒ ſuorū ſatageret ne a virtute priorū degeneraret. Sacerdos ꝟo vitā ⁊ fidem patriarcharū meminiſſet imitari. Meminiſſet etiaʒ pplm ex his patrib⁹ ortum: ſacrificijs ⁊ orationibus deo commēdare. Appellabat̄ eñ rationale iudicij: qꝛ ſcripta erant in eo hec duo noīa: iudiciū ⁊ veritas. vl' doctrina et veritas. Sane vbi nos habemus. pones in rationale iudicij iudiciū ⁊ veritatem. hebreus habʒ purim ⁊ thumim. Vñ et ſortes in quib⁹ iudicium veritatis inqri ſolet puri dicunt. Tradūt aūt i medio rōnalis fuiſſe lapidē qdrū: magnitudine duorū digitorū: in quo ſcdm coloris mutationem perpendebāt: vtrū deū placatū haberēt: an offenſum. Joſephus dicit ſardonicē: q̄ i dextro hūero gerebatur: cū ſacrificiū pōtificis deo placebat tāto ſplendore micare: vt etiā in pcul poſitis radius eius appareret. egreſſuris ꝟo ad ꝑliū ſi de⁹ cum eis eſſet: tantus fulgor in lapidibus rationalis apparebat: vt oī fieret multitudini manifeſtum eorū auxilio deū adeſſe. ⁊ ob id rationale iudicij nuncupari. Aſſerit aūt Joſeph⁹ hūc ſardonicē ⁊ fulgorē ſardonicis et rationalis ceſſaſſe annis ducētis anteq̄ ipſe ſcripſiſſet hec. cū deus moleſte ferret tranſgreſſiones legis. Erant etiā in quattuor ſummitatibus rationalis quattuor anuli aurei: quorū duobus ſupremis inſerte erāt due catene auree ſibi inuicē coherētes id eſt obliquate admodum .x. littere ſibi in medio cōiūcte vel potius exprimit facturā catene in q̄ macule maculis coherent: p quo hebreus hʒ pleraſ opere perplexo Joſephus dicit per fiſtulas venientes: qd iuxta caldeū ſonat teriatas id ē ad quātitatem ſpacij in quo ꝓtendebantur factas: que ſurſum ferebant̄ vſq̄ ad ſcapulas pontificis: ſuper quas inſerebantur duobus vncinis aureis ſup hūerali firmiter inſertis. duob⁹ vero anulis inferiorib⁹ aſſute erāt due vitte hyacinthine: q̄ circa lat̄a ducte duob⁹ anulis aureis inter ſcapulas inſerebant̄ q̄ ſub vtroq̄ ſardonice in ephot fixi ſtabant vt vtraq̄ ligatura ephot ⁊ logiō ſibi inuicē firmiter cohererent. Super hec dicit ioſeph⁹ zonā ex quattuor colorib⁹ ⁊ auro cōſertā: ex vtroq̄ latere circūductam. ⁊ iterum reuolutaʒ ante pectus. i vtraq̄ ſummitate īfra pendente. habētē ex aureis fiſtulis fimbrias miro decore compoſitas.

Additio. Ad huius catene ſimilitudinē: vt.m. ſtolā a collo ex vtraq̄ parte dependētē obliquādā in pectore: qd ide ſic non fit.

¶ De mitra ⁊ tyara. Cap. lxv.

Ultimū erat capitis ornamentuʒ. qd cōmuni⁹ tyara vel mitra dici pōt vl' infula. F Exo.xxviij. E c.xxxix.
ſpecialius ꝟo cidaris. Erat q̄ tyara ad modum pdicte facta: q̄ cōis erat ſacerdotibus. ſup quā conſuta erat alia tota hyacinthina: q̄ circundabat̄ aureo circulo tribus ordinibus facto. ſup quā ab occipite ſtabāt flores aurei plātagini ſimiles a tpe ad tps. A fronte vero ſupra ſtabat flos aureus ſilis herbe. quā greci iuſq̄amū dicunt. magnitudīe digiti vni⁹. In ſuperiori vero planicie tyare ex oī pte i circuītu vſq̄ ad ſummitatē ei⁹ q̄ i acutiſſimū deficiebat cacumē. pticulati p loca erāt mal granata aurea: cū ſpinoſis extremitatib⁹ ſuis fabrefacta Sup frōtē ꝟo pēdebat lamina aurea: quā petalū dicūt ad modū lune dimidie facta. q̄ arcuata

nē ſurſum hñs. et in medio anulū aureū vncino aureo īſerebaṫ: qui tyare inſertus erat. In q̄ ſculptuꝫ erat aioth adōai. i. ſctm̄ nomē dñi. ſ. tetragrāmaton. qđ ineffabile dicıṫ. nō q2 dici non poſſit. ſed q2 rē. ineffabilē ſignificat qđ his lr̄is ſcribiṫ hoc. ioth. heth. vau. q̄ ſonāt ꝑncipium vite paſſōis iſte. qđ eſt ꝑ paſſionē hu9 queꝫ ꝓfigurat hic ſacerdos reinitiabiṫ ⁊ recuperabiṫ vita in adā ꝑdita. Hec vero cū moueret pontifex: moueret ⁊ lamina ſctā. ſurſum ligabaṫ vitta hyacinthina ꝑſpicua. celāte vncinū ⁊ anulum q̄ circūducta capiti ⁊ ligata ī occipite. dependētes ſummitates ſuper humerum. vtrumq3 diffundebat.

Additio. Tñ he lr̄e nō repreſentant ſua elemēta in illo nomine ſicut tūc aliqñ elementa cetera.

¶ De typo veſtium. Capitulum. lxvi.

Incidēs ex poſitiuū priorum.

His veſtibus ornat9 pontifex imaginem toti9 orbis ſup ſe preferebat. Femialia em̄ ⁊ linea ſtricta. q2 byſſina erant terram figurabant. baltei vero q̄t quot erāt circū uolutionē oceani. tunica hyacīthina aera ipſo colore ꝓferebat per tintinnabula ſonitus tonitruum. per malagranata coruſcatiōes ſignificabātur. Ephot vero ſui varietate celū ſidereum. qđ aureis coloribus intertextum erat: ſignificat q̄ calor vitalis penetrat vniuerſa. Duo ſardonices ſolē et lunā: vel duo emiſperia. xij. gēme pectorales. xij. ſigna in zodiaco. Pulcre qđ in medio erat rationale appellabatur. Rōne em̄ cuncta ſunt plena: ⁊ terrena adherent celeſtibus. imo rō terrenoꝝ ⁊ tēporum caloris ⁊ frigoris. ⁊ duplex īter vtraq3 tēperies: de celi curſu ⁊ ratione deſcendit. Cidaris celum empyreū. lamina ſuppoſita deum oibus preſidentem.

Additio. Q2 q̄dā vnum: q̄dā plēs aſſerebant: iō dicūt. q̄tquot erant.

¶ De cōpoſitiōe altaris incenſi ⁊ loco eius. Cap. lxvij.

Poſt veſtiū cōpoſitionē locut9 ē dñs ad moyſen de mō cōſecrationis aarō ⁊ filiorū ei9: qđ ad ipſam conſecrationeꝫ diſtulimus de altari aureo ꝓſequētes. Factū enim erat hoc altare de lignis ſethim: habens cubitum longitudinis. ⁊ alterū latitudinis idest quadrū. ⁊ duos cubitos in altitudine. Veſtitumq3 erat auro puriſſimo: ⁊ cornua habens ⁊ craticulam auream: ⁊ catenas ⁊ anulos ⁊ vectes aureos inſtar prioris: vtrum vero arulam haberet: an cineres exciperet terra: ambiguū eſt. Joſephus addidit q̄ per angl'os ſingulos coronas. vj. habebat ex auro puriſſimo. quod ſingulariter forte in exodo dictū ē: ita. Facieſq3 ei coronaꝫ aureā ꝑ girū. Hoc altare dicebaṫ incenſi vel tymiamatiſ. quia ſingulis diebus mane et veſpere ad conſūmandum iuge ſacrificium quod fiebat de duobus agnis. ſuper illud tymiama incendebatur ſanctificatum domino. Fuerunt tamen qui dicerent: mane ſolum incenſum id eſt thus ſuperimponi. veſpere vero pro dignitate ſacrificij veſpertini tymiama. Ceterum vtrum hoc altare eſſet intra ſancta ſanctorum an in ſanctuario cum candelabro ⁊ mēſa: ſancti videntur dubitare. Nec eſt putandum in dubium ve=

A Exo. xxx.

Additio. Quedā eminētia ad modū labij.

Altare incenſi.

niſſe quin eſſet in ſanctuario. cum hebreus hoc dicat ⁊ ioſephus plane. ⁊ prima poſitio tabernaculi facta a moyſe innuit. niſi q: paulus ad hebreos thuribulum ponit aureum intra ſancta ſanctorum ſolūmodo. Potuit eſſe ſane ꝙ in templo vbi omnia ampliata fuerunt ⁊ multiplicata preter altare aureū quod erat extra velū. ad quod bis in die neceſſarium erat ingredi. erat ſupadditum thuribulum in additu. in quo ſummus ſacerdos prunas ⁊ tymiama que ſecum ferebat adoleret. quando ad interiora contingebat ipſuꝫ penetrare.

Additio.

Origenes i homelia de tabernaculo. Fiunt preterea quedā velaminibus diſtincta: que appellantur ſācta ⁊ alia nihilo minus ſecundo diſtenta velamine que dicuntur ſācta ſanctorum. Collocatur intrinſecus arca. ſupra quam cherubin extenſis alis ſeſe inuiceꝫ cōtingentibus ſtatuuntur. ibiqꝫ ex auro velut baſis tabula quedā collocatur: que appellatur propitiatorium. ſed ad altare aureum incēſi. Preterea in exteriori loco candelabrum ponit᷑ aureum in parte auſtrali. vt reſpiciat ad aquilonē. in pte vero aquilonis menſa collocatur: ⁊ propoſitio panū ſuper eā. necnon altare holocauſtorū iuxta velamen interius ponitur.

¶ De compoſitione tymiamatis Capitulum. lxviij.

D.E. Exo.xxx.

De compoſitione vero tymiamatis ſācti/locutus eſt dominus ad moyſen dicēs. Sume tibi aromata ſtactē ⁊ onicha galbanuꝫ boni odoris ⁊ thus lucidiſſimū. equalis pōderis erūt omnia ⁊ in tenuiſſimum puluereꝫ contundes ea. Onicha fertur eſſe oſtreola paruula. ſuaue redolens. magnitudine humani vnguis vnde ⁊ onicha dicitur. q: onix grece vnguis dicitur. Stacten eſt gummi quod fluit de myrrha quod et myrrha dicit᷑. Galbanū vero ſuccus eſt ferule: ⁊ naſcitur i ſyria optimum. cartilaginoſum ſcꝫ ⁊ mi⁹ lignoſum: cuius odore fugantur ſerpentes. Ferula quoqꝫ que ⁊ feniculum: in gargano naſcitur. cui⁹ ſuccus vilior eſt. Thus vero lucidiſſimum optimum: quod maſculum dicitur. quia inſtar humani teſticuli rotundum eſt Dicitur etiam libanum a libano monte arabie in quo naſcitur arbor thuris ad aceris qualitatem perplexo ⁊ intorto vimine. Ex his q̄ttuor fiebat puluis tymiamatis ſancti. prohibuitqꝫ dominus talem fieri compoſitionem in vſus hominum. ꝙ ſiquis ſimile faceret vt odore eius frueret᷑: periret de populis ſuis. Inde eſt ꝙ in eccleſia non datur odor thuris benedicti ſponſo ⁊ ſponſe. Inde etiam eſt ꝙ oblato thure benedicto ſuper altare. ſi deſcendat thuribulum ad clericos in choro. vel ad laicos. aliud thus ſine benedictione ponendum eſt ⁊ hominib⁹ offerendum.

¶ De confectione ſancte vnctionis. Cap. lxix.

Vnguentū etiam ſanctum de quattu F.G.
or fiebat aromatibus. Exo.xxx.

Aroma vero dicitur quodlibet pigmentum quod odore ſuo aera inficit quaſi aerioma. Sumebātur quidē quingenti ſicli virgultorū prime. i. precipue myrrhe. Et eſt myrrha arbor que grece ſmirna dicitur. v. cubitorum: q̄ eſt in arabia. cui⁹ virgulta arabes exurunt: vt melius pullulent ⁊ fructificent: ex quorum nitore multos contraherent intolerabiles morbos: niſi fumo ſtoracis occurrerēt

Cinnamomi.cc.l.ſicli: ⁊ calami totidem. caſie vero.d. Et eſt cinnamomũ virgultũ indie vel ethiopie duoꝝ cubitoꝝ. dictum quaſi cãnamomũ: qꝛ in modũ canne ſubtiles hʒ calamos ⁊ replicatos: qui fracti ſpiramentum viſibile reddunt Calam⁹ vero ſpẽs aromatica iuxta libanũ Caſſia in aquoſis naſcitꝛ. creſcit in immenſum odorẽ reddit Hec redacta in puluerẽ cum oleo oliuarũ: cum menſura hin cõficiebantur opere vngentarij: ⁊ dicebatur ſanctum vnctionis oleum vl vngentũ ſanctum: de cuius vſu loco ſuo dicemus. Joſephus etiam balſamũ apponi dicit.

¶ De labio eneo. Cap.lxx.

C Exo.xxx.

Locutus eſt iterum dñs ad moyſen. Facies ⁊ labium eneum cum baſi ſua. vas. ſ. lauatoriũ: qđ etiam luter dicitꝛ. quod erat inter tabernaculum et altare holocauſtorũ: in quo miſſa aqua lauabant ſacerdotes manus ſuas ⁊ pedes. veſtes ſanctas accepturi vt ſacrificarent. ſiſtr ingreſſuri tabernaculum ⁊ egreſſuri: quod dicitꝛ factũ de ſpecul' mulierũ excubantium ad ingreſſum tabernaculi. Forte de ſedibus ſpeculoꝝ eneis factũ fuit. Uel potius eo facto in circũitu labij ſupremi circũpoſita fuerunt ſpecula: i quibus ſacerdos videre poſſet: ſi vſpiam vel in facie vel in veſte maculam haberet abluendam.

¶ De redemptione numeratorũ. Capitulum.lxxi.

B Exo.xxx.

Iterumqꝫ dixit dñs ad moyſẽ. Cũ numerabis filios iſrael dabit quiſqꝫ p̃ciũ ꝓ aĩa ſua: ne ſit in eis plaga. dimidium ſicli iuxta menſurã ſanctuarij. Siclus aũt.xx. obolos hʒ. A.xx. annis ⁊ ſupra dabunt. ab eo enim tp̃e ad nomen familie trãſibãt. Diues non addet: ⁊ pauper nõ minuet. Et hec pecunia ad vſus tabernaculi reponebatur. Hoc i dauid vindicatũ eſt. qꝛ aliter fecit ꝙ̃ de⁹ iuſſerat. qꝛ regnãs in pace quaſi ſuperbe populũ numerauit: ⁊ numeratũ iuxta p̃ceptũ dñi nõ fecit offerre ⁊ ſic i duobus peccauit.

B ij.reg.xxiiij

¶ De electione artificũ ⁊ datiõe tabularum. Cap.lxxij.

A Exo.xxxi.

Uocauit etiã dñs ex nomĩe. i. noiatim elegit huius opis ſũmos artifices. beſeleel filium huri de tribu iuda et ooliab eius ſociũ. ſed minus peritum filium achiſamech de tribu dan quos impleuit ſpiritu dei. id eſt ſcĩa ad excogitãdũ in omni opere fabrefaciendo.

Additio.

C j.para.ij.

Nota ꝙ ſm paralip̃. non videtur beſeleel habuiſſe niſi duos annos ad plus.

¶ Cõpletiſqꝫ ſermonibus his dedit moyſi duas tabulas lapideas digito dei ſcriptas.

Additio.

D Exo.xxxj.

Uiciũ ſcriptoꝝ in duob⁹ maxĩe attenditꝛ in ꝓprijs noĩb⁹ ⁊ numerĩs. ⁊ quoniã paralip̃. fere totus conſiſtit in his duobus potuit eſſe viciũ ſcriptoꝝ: qui cũ certum nũerũ annoꝝ beſeleel poſuiſſe debuerint: incertũ ꝓ certo ſcripſerunt.

¶ De vitulo conflatili. Ca.lxxiij.

A Exo.xxxij.

Uidens populus ꝙ moyſes moram faceret. dixit ad aarõ. Fac nobis deos q̃ p̃cedãt nos. moyſi eĩ ignoram⁹ qđ acciderit. Excuſãt ſe hebrei dicẽtes. qꝛ eloym non tm̃ deos ſʒ ẽt dños ſonat. ⁊ dicũt eos petiuſſe duces itineris. Aarõ ꝓ eo ⁊ hur reſtituerũt. Sʒ idignat⁹ ppl's ſpuẽs i faciem

hur: ſputis vt traditur eum ſuffocauit. Unde timẽs aaron ait Tollite in aures vxorum et liberorum et afferte ad me. Hoc erat qđ charius et precioſius habebãt: putãs. q₂ ꝯſulentes auaricie ſue nollẽt afferre. quas cũ accepiſſet formauit ex eis vitulum ꝯflatilẽ ope fuſorio Forte aliud non reciperent: quia adorauerunt bouẽ in egypto. Tradũt quidã aaron ꝓieciſſe in ignem inaures: et unde opere demonis cõflatum caput vituli tantum. qđ tñ quandoqȝ vitulus quãdoqȝ caput vituli vocatur: q₂ in excuſationum ſui inferius legitur aaron dixiſſe

F Infra eo. moyſi. Proieci illud in ignem: et egreſſus eſt hic vitulus et dixit populus. Hi ſunt dij tui iſrael qui te eduxerunt de terra egypti Fecitqȝ aarõ altare coram eo: et in craſtinum indixit ſolẽnitatem. maneqȝ ſurgentes obtulerũt hoſtias: ſeditqȝ populus manducare. et bibere et ſurrexerunt ludere: id eſt adorare. Tunc ait dñs ad moyſen. Deſcende peccauit popul⁹ tuus. q. d. tũ nõ me⁹. Dimitte me vt deleam eos: faciãqȝ te in gentẽ magnam Cui moyſes. Queſo dñe: quieſcat ira tua ne dicant egyptij. callide eduxit eos vt interficeret eos i mõtibus: impotẽs eis dare terrã quã ꝓmiſerat. Recordare quoqȝ ſeruorum tuorum quibus iuraſti dicens. Terram hanc dabo ſemini veſtro Placatoqȝ dño deſcendit moyſes ferens tabulas ex vtraqȝ pte digito dei ſcriptas. Cui occurrit Joſue: qui forte ſingul' dieb⁹ in occurſum eius egrediebať. Nõ eñ credibile ẽ cũ moyſe eũ ieiunaſſe. Et ait ad moyſen. Ululat⁹ pugne eſt in caſtris. Cui moyſes. Jmo vox eſt cantãtiũ. Et appropinquãs vidit vitulũ et choros. et iratus ꝓiecit tabulas: et ꝯfracte ſũt. Cõbuſſitqȝ vitulũ et maſſam redegit in puluerẽ. quẽ ſparſit in aquã: et dedit ex eo potũ filijs iſrael. Cũqȝ accuſaret aaron q₂ ppl'm audierat: excuſans ſe aarõ dixit q̃ ſupra dicta ſť. dicens ſe timuiſſe ppl'm: q₂ pron⁹ erat ad malum. Videns ergo moyſes q̃ ornamentis nudatus eẽt populus ſc₃ vel auxilio dei vel potius idolatria₃ [quã lõgo tempore añ cõceperat] tandẽ manifeſtauerat. vel forte vidẽs ſibi indicatos a deo ſceleris auctores p puluerẽ bibitũ qui i barbis eorum miraculoſe apparuit: ſtans in porta caſtrorum: et aduocans leuitas ait. Qui dñi eſt iũgať mihi. Ponat vir gladiũ ſup femur ſuũ: trãſite p mediũ caſtrorũ. occidat q̃ſqȝ amicũ ſuũ et fratrẽ que ſc₃ ſignatũ puluere inuenerit. Et ceciderũt ea die quaſi tria milia Alia tranſlatio h₃. xxiij. milia. De his oĩb⁹ q̃ dicta ſunt de vitulo tacet Joſephus. tñ opiniones eorũ de mora moyſi narrat. Alij eñ dicebant eũ a beſtijs cõmeſtũ. alij a dño trãſlatũ. alij ſane mẽtis cũ domino philoſophantem.

Additio. Quattuor modis ex ponit nudatus. ſpoliat⁹. derelictus. manifeſtatus. deſignatus.

¶ De prece moyſi et muneris dei. Capitulum. lxxiij.

G Exo. xxxij. Altero die locutus eſt moyſes ad populũ Peccaſtis pcĩm maximũ. Aſcendã ad dñm ſi quiuero eũ deprecari ꝓ vobis. Et cum aſcendiſſet ait. Obſecro dñe. aut dimitte eis hãc noxã: aut dele me de libro tuo quẽ ſcripſiſti. Hoc de impetu animi nõ de rõne quidã dictũ tradũt. vł ex magna confidẽtia in deũ p impoſſibile dictũ. q. d. Sicut impoſſibile eſt vt me deleas: ſic oro nõ poſſe fieri qn dimittas. Auguſtini. Auguſtin⁹ dicit ex ꝯſequẽtib⁹ ratiocinationẽ debere concludi. vt ſc₃ qđ ſeqtur ꝓmittatur ſic. Aut dele me: aut dimitte

eis. Que ponitur p equipollenti ſua.q.d. Si non deles me dimitte eis. Diſiunctiua eni vertitur in cõiunctiuã . deſtructo qd ante cedit ⁊ manente qd conſequitur . Scribi aut deleri de libro vite dicit quis dupliciter vel ſm pſciẽtiã vel ſm preſentẽ iuſticiã ¶ Cui dñs Qui peccauerit mihi [niſi peniteat] delebo eũ.q.d. Non te: q: non peccaſti . ¶ Uade duc pplm iſtuz angelus meus pcedet te. Non

A Exo.xxxiij

Additio.
Secundũ pdeſtinationẽ paulus erat ſcript⁹ in libro vite qñ perſequebatur eccleſiam.

Additio.
Scdm pñtẽ iuſtitiam iudas erat ſcriptus in libro vite.

eni aſcendam tecum . q: populus dure ceruicis eſt: ne forte diſpdaz te in via Tradunt hebrei quia prius deus ipſe cuſtos eorum erat. deinceps dedit eis michaelem cuſtodẽ eoꝝ pprium. ſicut cetere nationes pprios habent angelos cuſtodes ſibi delegatos. Addidit etiaz dñs. Semel aſcẽdã in medio tui: ⁊ delebo te. Et eſt cõminatio captiuitatis babylonice vel rhomane. Et nota aſcenſum dupliciter dici vel ab inferioribus ad ſuperiora. vel ab occultis ad manifeſta: ⁊ eſt ſenſus. Manifeſtabo me tibi malo tuo.

¶ De tranſlatione prioris tabernaculi. Cap.lxxv.

B Exo.xxxiij

Audiens hec populus luxit ⁊ nullus indut⁹ ẽ cultu ſuo Depoſuitq ornatũ ſuũ a mõte oreb. Tollẽſq moyſes tabernaculũ qd cõmode de priori tabernaculo itelligitur: quod ſibi fecerãt. vt ante ipſum iura tractarent. Qd cũ hucuſq fuerit in radice montis vt propinquius eſſet dño. voluit dominus a ſe illd remoueri. et tetẽdit illud moyſes ex altera pte caſtroꝝ. ⁊ lõge a caſtris. Egrediebaturq moyſes ad illd ⁊ pleb⁹ ſtabat ĩ foribus tabernaculorum ſuorum: ⁊ adorabat pcul. Deſcendebatq colũna nubis. ⁊ loquebatur dñs cuz moyſe cernentibus vniuerſis facie ad faciẽ. ſicut ſolet loqui hõ ad amicum ſuum. id eſt manifeſte.

Additio.
Et ipm tabernaculum intrabat moyſes cuz deo loquens.

Additio.
Quaſi auertẽs faciem ſuam ab eis.

¶ Qz Moyſes vidit poſteriora domini. Cap.lxxvi.

Orauitq iterũ Moyſes ad dñm Reſpice populum tuum: gentẽ hãc. Uis vt educam populũ: indica mihi quẽ miſſurus es mecuz. Dixitq deus. Facies mea precedet te. Ecce iã maius impetrauerat moyſes: plus notatur in facie q̃ in angelo. Sz q: ĩ facie intellexit moiſes aliquẽ q̃ſi ſimillimũ deo pmitti / addidit. Si tuipſe non pcedes: ne educas nos d loco iſto. Cui Dominus. Et verbũ qd locutus eſt faciam. ⁊ teipſum noui ex nomine. i. ppie ⁊ ſpecialiter mihi placuiſti. vocabor i nomie domini coram te. i. faciã me vocari deum et ducem veſtrum ex miraculis que faciam: ⁊ non ob aliud: niſi quia volo. quia miſerebor cui voluero. Cui moyſes. Oſtende michi faciem tuam. Cui dñs. Nõ poteris videre faciẽ meam. Non enim videbit me hõ ⁊ viuet. Stabis i cauerna petre: et tranſibit corã te gloria

C D. Exo.xxxiij

E Ro.ix.

Additio.
Familiarẽ eni ſe ei exhibet qui alium nomine ſuo vocauerit. quod precipue in maiorib⁹ cõmendatur.

mea. Quā quia nō ſuſtineres: po nam manū meā corā te. Cūq; per trāſiero tollā manū meā: ⁊ videbꝪ poſteriora mea: qđ rōne ſſſitudīs dictū eſt. Sicut eñi a tergo viſus hō: ſcif ꝙ hō ſit: ſed non qs hō ſit. Ita deū eē nō ſcim⁹: ſ3 qs ſit nō dum ſcim⁹. Potuit eē ꝙ in tanta claritate ptrāſierit dñs: quā hūanus nō ſuſtinuiſſ3 aſpect⁹. ⁊ oppoſita ē nubes moiſi. Deinceps cū lōgi⁹ abiſſet potuit a moyſe videri. Ad lrā3 hebrei tradūt vidiſſe eu3 poſteriora hominis et in occipite quaſdam ligaturas.

¶ De ſecūdis tabulis ⁊ glīa vultus moyſi. Capitulum.lxxvij.

A Exo.xxxiiij

Et ait domin⁹ ad moyſē. Precide tibi duas tabulas inſtar prioꝝ. ⁊ ſcribā ſup eas ꝟba q̄ habuerunt tabule q̄s fregiſti. In deuteronomio etia3 đr de⁹ ſcripſiſſe. In ſequentib⁹ ꝟo dicit.

B Deu.x.

Scribe tibi hec ⁊c̄. Et pauloпoſt Fuit moyſes cū dño. xl. dieb⁹ ⁊c̄. et ſcpſit in tabulis ꝟba federis.x. Poteſt dici ꝙ autoritas ſcribēdi fuit i dño: miſteriū i moyſe. Cūq; excidiſſet moyſes tabulas. de nocte cōſurgēs montē aſcēdit. ⁊ trāſeunte dño corā eo i turbine pn⁹ in terrā odorans: ait. Obſecro vt gradiaris nobiſcū: auferaſq; iniq̄tates nr̄as et poſſideas nos. Cui breuiter dñs memorauit q̄dā q̄ ēt ꝑdixerat de trib⁹ ſolēnitatib⁹. de oblatione ꝑmitiaꝝ ⁊ ꝑmogenitorū. Et addidit. Ne cū gētib⁹ terre ꝓmiſſiōis aliqđ haberent particiрiū. Fuitq; moyſes ſcđo cu3 dño. xl. dieb⁹ ⁊.xl. noctib⁹. Panē non comedit ⁊ aquā nō bibit. Cūq; deſcendiſſet de mōte cū tabul' apparuit facies ei⁹ cornuta: ⁊ ipſe ignorabat. id ē radij miri ſplendoris ferebāř de facie ei⁹. q̄ reuerberabant oculos intuentium. quos gloriam vultus moyſi appellat paul⁹ apoſtol⁹. poſuitq; velamē ſup faciē ſuā cū loq̄ref filiis iſrael. Locut⁹ quoq; ē eis oīa q̄ ſibi fuerāt impata. Quantū aūt hec glīa durauerit. ⁊ vtru3 ſemel vel pluries hoc acciderit ignoram⁹. Et tradūt hebrei q: adhuc tertio aſcēdit ad dñm: ad impetrādam eis venie certitudinē. ⁊ iterū fuit cū dño. xl. dieb⁹ ⁊.xl. noctib⁹ ieiunās. Cumq; rediſſet cu3 certitudine venie erat nona dies ſeptimi mēſis. ⁊ i craſtino ſolēnitatē agētes pro venia data afflixerunt aīas ſuas ieiunātes. et deinceps dicta eſt.x. dies menſis hui⁹ dies ꝓpitiatiōis. Qđ ſi veru3 eſt pōt eſſe ꝙ etiā eccleſia ob hoc tres in āno ꝓponit quadragenas. licet ob hoc inſtitutum dicatur: quia tres tribus legūtur ieiunaſſe quadragenis. Moyſes Helias et Ieſ⁹ Siue vero fuerit ſiue nō. poſt ſecundū reditū de constructione tabernaculi ꝓcepit eis moyſes ſecundu3 qđ a domino acceperat. et p̄miſit de obſeruatione ſabbati. ne forte in hoc opere putarent ſibi licere operari in ſabbato.

C Jo.ij.

C Marci.xi.

B Luce.xix.

Additio.

Sicut in chriſto qñ eiecit de templo vendētes et ementes.

Additio.

Et a.l. die egreſſionis eorum de egypto iam fluxerant hi.xl. dies. Ar deū habuerūt ſpiritium hoc feſtum moderni adhuc celebrāt iudei.

Additio.

Nota ꝙ q̄dā eccleſia tria fuat ieiunia propter moyſen helia3. ieſum. Sed duo diſſimilibus ſeruat tempoꝛib⁹. Quedā obſeruat quattuor ꝓpter duo moyſi vnum chriſti. et vnum helie. iterum diuerſis temporibus.

¶ De compoſitione tabernaculi ⁊ erectione. Capitulum.lxxviij.

C Exo.xxxv. EGreſſa omnis mul-
titudo obtu
lit iuxta ꝟba
moyſi men-
te ꝓmptiſſi-
ma ꝗcquid
ꝑcioſius ha-
buit. ⁊ cum tanta copia ꝙ compul
ſit ſunt artifices voce ꝑconis cla-
mare: ne quiſꝗ vltra offerret. Fe-
ceruntꝙ beſeleel ⁊ oliab cuncta q̄
ſibi fuerant: ⁊ ſicut fuerant impa-
ta Et ſm Joſephum Omne tp̄s
C ad opus faciendum tranſijt in mē
Exo.38. ſibus. vij. ¶ Omne aurum quod
expenſum eſt in opere ſanctuarij.
viginti nouem talentorum fuit et
ſeptingentorum triginta ſiclorꝫ ad
pondus ſanctuarij Fuerunt prete
rea c. talenta argēti: ex quibus cō
flate ſunt. c. baſes ſanctuarij. De
mille autē. dcc.
lxxv. facta ſunt
capita colum-
narum: que etiā
veſtite erāt ar
gēto. Eris ꝗꝙ
oblata ſunt talē
ta. lxx ij. mil. et.
cccc. ſicli. Obtu
lerunt autem a.
xx. annis et ſu-
pra. dcij. mil.
A ⁊. d. l. ¶ Igitꝰ
Exo.xl. menſe p̄mo ſc̄di
anni i p̄ma die
mēſ, erexit Mo
yſes tabernacu
lū operuitꝙ nubes tabernaculū:
cū lux ſerena cēt: nō ꝓcelloſa ſꝫ lu
cida. non tamē per quā tranſieret
aſpectus: ſed qualē decebat ꝑſen-
tiam dei. Et ad nebule eleuationē
illius deinceps mouerūt caſtra: ⁊
ad depoſitionē depoſuerūt. ⁊ dū
ſtabat ſup tabernaculū: ⁊ ip̄i ſta-
bāt. eratꝙ ignis in nocte.

Additio.
De genere aarō
erant annas et
caiphas ⁊ alij q̄
prenūciauerūt
chriſtum reum
eſſe mortis. ⁊ ef
fuderunt eiꝰ ſā
guinē ad baſim
altaris. Ibi eñ
eſt occiſus vbi
rant altare ⁊ ba
ſis eius. Unde
Non capit pro
phetarum peri-
re extra hierlꝫ.

¶ Explicit hiſtoria Exodi.

¶ Hiſtoria leuitici. Capitulum. i.
Premititur diuiſio vtilis. ca. ij.
De holocauſtis ⁊ modo offeren-
di. ca. iij.
De ſacrificijs pacificis ⁊ ſalutari
bus. ca. iiij.
De oblatione inanimatorū. ca. v.
De hoſtia ꝑ peccato. ca. vi.
Pro peccato ſacerdotis. cap. vij.
Pro peccato ſynagoge. ca. viij.
Pro peccato principis. ca. ix.
Pro peccato anime. cap. x.
De igne iugi ⁊ eiectiōe cinerum.
cap. xi.
De eſu adipis ⁊ ſanguinis prohi
bito. ca. xij.
De conſecratione ſummi ſacerdo-
tis ⁊ minorum. cap. xiij.
De poteſtate offerendi eis data ⁊
accipiendi partes ſuas. ca. xiiij.
De prima oblatione ſacerdotum.
⁊ de igne dato de ſublimi. ca. xv.
De morte nadab ⁊ abiu. cap. xvi.
De diſcretione ciborum. cap. xvij.
De purificatiōe puerpere. c. xviij
De cognitione leprarum. cap. xix.
De purificatione leproſi. cap. xx.
De viro ſpermatico et muliere
emorroiſſa. ca. xxi.
De vitula ruſa ⁊ hirco a pompeio
⁊ de cineribus aſperſionis.
capitulum. xxij.
De purificatione immundorum.
capitulum. xxiij.
De perſonis excluſis a matrimo-
nio. ca. xxiiij
Catalogus quorundam precepto
rum. ca. xxv.
De tribus generibus panum.
capitulum. xxvi
De ſanctimonia ſacerdotum.
capitulum. xxvij.
De pena blaſphemi. ca. xxviij.
De talione legis. cap. xxix.
De obſeruantia iubilei. cap. xxx.
De benedictionibus ⁊ maledictio
nibus. ca. xxxi.
De decimis ⁊ votiuis. cap. xxxij.

¶ Hiſtoria leuitici. Capitulum .j.

Prefatio.

T Ertia diſtinctio hiſtorie quam ſcripſit moyſes grece dr̄ leuitic⁹ q: de electione et miniſterio leuitarū agit. latine offertorius vel ſacrificaticius. q: de ſacrificijs et de his que offerebātur ex lege tractat. Hebraice vero vagecra. quod ſonat miniſteriales. Vocauit aūt moyſes more hebreoꝝ q̄ a principijs libroꝝ nomināt eos: ſicut nos officia miſſaruꝫ: ⁊ euangelia: vicꝫ cū dicimus dñica qua cantatur.
A Leui.j. Populus ſion. vel legitur. Erūt ſigna i ſole ⁊ luna. ¶ Inchoatur autem ſic liber iſte. Vocauit āt moyſen ⁊ locutus eſt ei dñs d̄ tabernaculo federis dicens. Homo q̄ obtulerit hoſtiam ſi fuerit holocauſtum. ⁊ d̄ armētis maſculū offeret. Pro autē habetur in hebreo va. qđ eſt ſonat. ⁊ ietravocauit.

Additio.
Moyſes hunc librum ⁊ duos p̄cedentes ⁊ duos cōſequentes compoſuit. ſed eos ſicut nūc ſūt diſtincti non diſtinxit. imo cuꝫ ipſe compoſuiſſet eos. totum opus quaſi in vnum corpus ⁊ volumen redēgit Eſdras vero qui dictus ē velox ſcriba ⁊ qui totaꝫ bibliothecam a babylonijs cōbuſtam reparauit. hoc opus in q̄nqꝫ ptitiones diuiſit ſiue in quinqꝫ libros qui dicti ſunt pentateucus.

¶ Premittitur diuiſio vtilis. Capitulum .ij.

Preambula quedam notanda.

A D videndum de doctrina ⁊ traditione ſacrificioꝝ q̄ ſequit quedam prelibanda ſunt in hunc modum. Quinqꝫ cōſideranda ſūt hic. Sacrificia que deo offerūtur. pſone a quibus offerunt. tempora qn̄ offeruntur. loca vbi offerūtur. cauſe p quib⁹ offerūtur. Triplex autem eoꝝ que offerebantur rite occurrit diſcretio. Aut enim erat oblatio de animalibus: ⁊ ſacrificium dicebat: nec ante. viij. diē natiuitatis poterat offerri: nec eadem die mater ⁊ fetus eius. Aut d̄ ſicca materia vt ſimila. pane. thure. ⁊ p̄prie dicebatur oblatio Aut de liquidis. vino ⁊ oleo que p̄prie libamen vel libatio dicebatur. licꝫ his nominibus ſcriptura q̄nqꝫ indifferenter vtatur. ¶ Perſone vero offerentium due. anima vel ſynagoga. Animarū vero alia ſacerdos. alia princeps alia priuata. de quibus ſuis locis dicetur: ſimilr̄ de locis ⁊ temporib⁹ ſuo loco. ¶ Cauſarum quoqꝫ triplex erat differentia. Offerebant enim quandoqꝫ neceſſario. quandoqꝫ ſponte. q̄nqꝫ caſu. Neceſſario autem vel ex voto. vel ex precepto. Sane ex precepto offerebant p̄mitias frugū. vuarum. fructuum. Decimas quoqꝫ eorundē ⁊ i ſuper animaliuꝫ. Primogenita quoqꝫ animalium ⁊ liberorum. Oblationes etiam triū ſolemnitatum ⁊c. in hunc moduꝫ Mel autē ⁊ fermentum nunq̄ offerebātur domino. tantū primitie eorum tēporibus ſuis offerebātur ſacerdoti. ſed nil ex eis ſuper altare ponebatur. Com

Oblatio ſimplex. Sacrificiū

Oblatio. Libamen.

Additio.
Due erant primitie. Prime p̄mitie frugū de ſpicis confricatis p̄mo die azymoruꝫ. Secūde in panibus i die pentecoſtes.

Primicie. Decime.

Additio.
Si erat primogenitum hominis de leuitis ipſi templo remanebat. ſi autem redimebat q̄nqꝫ ſiclis.

muniter autem a nullo ſacrificio ſal deeſſe debebat ⁊ ideo dicebaṫ ſal federis: q2 nō erat fas hoc trāſgredi. Porro ſecundū ordinem libri a ſacrificijs inchoandum eſt.

¶ De holocauſtis ⁊ modo offerēdi. Cap. ij.

Proſequiṫ j. cap. libri leui.

Sacrificiorum alia holocauſta. alia ſacrificia. Et primo de holocauſtis videam⁹. Holocauſta dicebantur illa ſacrificia que tota incendebanṫ. Holō enim totum. cauma incendiū dicitur. Fiebat autem tantū in trib⁹. armentis ſcʒ ⁊ pecudibus. ſed tantum de ouibus ⁊ capris. Et in auibus ſed tantum in turture ⁊ colūba. De armentis ⁊ pecudibus ſic. Offerebatur tantū maſculus anniculus. ſ. vnius anni vel circa. ſupra annum non. Unde quādoq3 oſtia agnus: quādoq3 aries appellaṫ. Bos enim ſupra annum poterat offerri [vt ait Joſephus] Erat quoq3 immaculatus. qđ nō de macula velleris ſed corporis intelligendum eſt. i. non debile. aut fracto mēbro. aut papulas habens. aut ſcabiē. aut cecum ⁊ hmōi. Offerebaturq3 pmo ſacerdoti ad oſtium atrij: vt videret ſi idoneum eſſet ad offerendum poſtea ad oſtium tabernaculi offerebatur domino p manuum impoſitionē ſuper caput: lotis prius manibus: q2 pter maṫ ſacerdotū erāt ī atrio duo maria: vnum virorum: ⁊ alterum mulierum.

A Leui. j.

Additio. Papula ē oris infirmitas. que gallice dicitur lampaſt.

Unde ⁊ a loco offerendi ab hebreis hoſtia dicebatur. Gentiles autē ab hoſtibus vincendis hoſtiam. ⁊ a victis hoſtibus victimam conſueuerāt appellare

Hoſtia.

Additio. Unde hoſtia ſecundum hebreos aliter ſecundum gentiles.

Uictimam vero hebrei a vinciendo dixerunt. quia vinctū adducebatur animal. Oblatam ſic hoſtiā reducebat ſacerdos ad altare holocauſtorū ⁊ ſtās ad aquilonem īmolabat eam coram domino ad latus altaris ⁊ in conſpectu ſanctorū. fundebatq3 ſanguinē eius circa crepidinē altaris in circuitu. Hebreus habet parietem. Joſephus limbum. forte labium ſupereminens detractaq3 pelle hoſtie q̄ erat ſacerdotis artus in fruſtra concidebat. quibus lotis cum capite pedibus ⁊ inteſtinis adolebat omnia ſuper altare in holocauſtū ⁊ odorem ſuauem domino. Non eſt credendum q̄ ī nidore ſeu odore carnium delectaretur dominus. ſed potius in re ſignificata ⁊ deuotione offerentium.

Uictima.

Additio. Uictima que cecidit dextra victrice vocatur. Hoſtibus a domitis hoſtia nomen habet Domitis poſuit p domandis metri neceſſitate.

C Leui. j.

Additio. Quedā hoſtia immolabatur a ſacerdote q̄ erat aliquantulum magna. cui⁹ ſāguis effundebatur ad crepidinem altaris. Alia hoſtia que maior erat occidebatur: ita q̄ ſanguine eius aſpergebat ſacerdos parietes ipſius altaris. Erat autem et hoſtia maxima que ſacrificabatur. cuius ſanguis effundebatur ab ipſo immolante ſuper cornua ipſius altaris.

Si autem de auibus fieret holocauſtum fiebat ſic. Sed cum duo offerrent vt dictū eſt primo hō de iſrael: poſtea ſacerdos Quō ab hoīe offerebaṫ auicula: tacet. Forte q2

D Leui. i.

eo dēmodo quo ⁊ pecus. forte tantū ſacerdoti. Offerebatur aūt pullus turturis vel colūbe cui frangebat ſacerdos collū ſola manu. Nō eni licebat ſacerdotib⁹ ferrū leuare ſup auem. Et retorto collo cū capite ſub aſcella vngue cutē colli vbi fractū erat rumpebat ⁊ fuſo ſanguine circa crepidinē altaris. veſiculam gutturis ⁊ plumas ꝓijciebat ad orientē in loco ſecreto vbi cineres effundebant: confractiſq; aſcellis manu: adolebat eā ſuper altare in holocauſtū. Et hec erāt minora et ſimplicia holocauſta q̄ voluntarie fiebant. Erant quedā maiora quadā neceſſitate facta. q̄ ⁊ ſanctiora quodammō. q2 totum incendebat ⁊ pellis ⁊ fimus. de quibus poſt dicet. quodāmodo min⁹ digna. q2 ſup altare non cremabātur. ¶ Nunc de ſacrificijs partialibus proſequamur ⁊ volūtarijs.

¶ De ſacrificijs pacificis et ſalutaribus. Capitulum. iiij.

Proſeqtur hic prius cap. iij. leui. an. ij. cap.

Horum quedā erant pacifica. quedā ſalutaria. q̄ ſcʒ pro ſalute danda. vel data: vel cōſeruanda offerebant. Similiter ⁊ ꝑ pace vel ad deū vel ad homines. vel q2 ad bonum pacis fiebant. cum cuiq; qđ ſuum erat dabatur ſcʒ deo ⁊ ſacerdoti ⁊ offerēti. Fiebat aūt cū erat de animalibus de armento tantū: ⁊ de pecudibus predictis. de auibus vero non. Sane in mō offerendi ab homine vel ſacerdote idē fiebat cum hoſtia holocauſti Sed in hoc erat differentia. quia hic offerebatur maſculus vel femina. ⁊ anniculus vel grandiora: immaculata tamē. Pars vero hoſtie offerebatur domino. pars erat ſacerdotū reliqua offerentium. De armento hec offerebantur domino. Omnis adeps [que eſt pinguedo interiorum] offerebatur. Pinguedo enim ſupra carnem animalis aruina vel lard⁹ dicitur. Que carni admixta: proprie pinguedo: que in inteſtinis/ adeps eſt. Eſt aūt triplex adeps. vitalium. id eſt cordis et ventris. Adeps iecoris. id ē epatis quē reticulum dicim⁹. q2 inuoluit ad modum retis. Et eſt adeps renum. Hos tres adipes duoſq; renes. id eſt ilia ⁊ renūculos adolebat ſacerdos ſup altare. Eadem etiā de capra dño offerebantur. Si vero de ouibus erat oblatio preter ṗdicta offerebat de ea cauda itegra: quā lumbum vocant. lxx. Pellis vero erat ſacerdotis q̄ offerebat illud. Armus vero dexter q̄ dicebat ſeparatiōis. ⁊ pectus qđ dicit eleuationis. ⁊ quare ſic dicebant infra dicetur. cedebāt in vſus ſacerdotum. et lingua cū faucibus vt tradunt. ſʒ in textu non memini me legiſſe. Forte pectori adherebant. et cum pectore ab aīali tollebantur. Unde ſuffecit nomiaſſe pectus. et his veſcebant ſacerdotes in domibus ſuis: cū vxoribus ⁊ liberis et domo tota mūdis tantū. etiā que i domibus immolabāt cauſa epuli vel religionis pectus ⁊ armum dabāt. Reliqua erant offerentium: et inde epulabantur coram domino in locis ad hoc deputatis: in ipſo atrio vel iuxta. Licebat etiam ex his tam ſacerdotibus q̄ alijs edere duobus diebus. ſiquid ſupererat in diem tertium cremabatur. Et nota q̄ nullum animal offerebatur vel in holocauſtum. vel in ſacrificium ſine libamentis ſuis. ſed de libamētis proprius infra erit tractatus.

De aīatorū oblatione.

Additio.
Diuerſis modis efficiebant mūdi tactu mortuorum. ⁊ multis alijs modis de quibus infra dicetur.

¶ De oblatione inanimatorum. Capitulum. v.

A
Leui.ij.

Si vero manus hois animal inuenire non poterat offerebat pro ſalute vel pace ſimilam farinaz ſcz delicatiſſimã. fundens ſup eam oleũ: ⁊ dicebat̃ ſimila oleata: vel oleo fermẽtata. Th⁹ offerebat̃ cum ea. Sacerdos autẽ totũ thus ⁊ pugillũ plenum ſimile oleate: adolebat ſup altare memoriale. i. in memoriã offerentis. vt ſcz domin⁹ memor eſſet eius vl̃ ſacerdos ad dominũ: reliquũ erat ſacerdotũ. Tradũt hebrei nõ ſemper plenũ pugillũ offerre: ſz p quãtitate ſimile minus poterat offerri intantũ: q etiam impleto pugillo oẽs digitos poterat apire ſacerdos preter medicũ. ⁊ illud tantillum qđ remanebat inter illum digitum ⁊ volam ſufficiebat. Joſephus vero drachmam vnam offerendã dicit. Si vero ſacrificiuz de ſimila coctuz offerebat panes ſine fermẽto cõſperſos oleo. coctos in clibano. vel in craticula offerebat. et lagana azima. idẽ latos panes ⁊ tenues nõ cõſperſos ſed linitos oleo. Quidam tamẽ per lagana panem coctũ in aqua intelligunt: vt ſit tertium genus panis a cocto in clibano ⁊ cocto ĩ craticula. Si vero coctum in ſartagine offerebat: cõſperſum oleo ⁊ ſine fermẽto erat ⁊ diuidebatur minutatim. Ex his oblatis ſacerdos memoriale adolebat coram domino. de panibus vnum: ⁊ de fruſtis vnum. reliquum erat aaron ⁊ filiorum eius ad edendũ cum omni domo ſua: ⁊ equa ſorte diuidebatur eis. In hebreo pter clibanuz tria ponũtur. marcheſilis: mahebach. michar. Marcheſilis ſonat conſiliatrix. quod ſartagini cõuenit propter ſtridorem ⁊ ſuſurrium frixure. Michar rete vel cribrũ. Mahebach forte ſcaturiens põt eſſe patella. in qua coctio liqda fit. Poteſt etiaz eẽ tertia ſpẽs ſacrificij. id eſt a ſalutari et pacifico p gratiarũ actiõe vel pro victoria. ſcilicet vel aliquo bono euẽtu inopinato. Et poteſt dici fieri caſu vt ſit vna ſpecies ſacrificij qđ fit caſu

Additio. Quãdo farina redacta fuit in panem. Quidã dicũt iiij. genera panuz fuiſſe: coctum in clibano in craticula. coctum in aqua quã lagana azima dicũt. Quidam tamẽ intelligunt formam panis. ⁊ ſecũdũ hoc tertium genus erat coctuz in ſartagine.

Additio. Dicere vult q Mahebach poteſt intelligi tertia ſpecies ſacrificij.

¶ De hoſtijs pro peccato. Ca.vj.

Poſt hoſtias ſalutares precepit dominus de hoſtijs pro peccato et pro delicto. Dicitur autem peccatuz grauius ſcilicet quod ex induſtria eſt factum. Delictum leuius. ſcilicet qđ ex ignorantia. Uel peccatum cum fit quod faciendũ non eſt. Delictũ quaſi derelictũ cum non fit. qđ faciendum eſt. Et iuxta perſonas peccantiuz erat diuerſitas ſacrificiorum. A Leui.iiij.

Additio. Tamen omnia hec ſacrificia indifferenter ſepe dicuntur ſacrificia pacifica.

Additio. Delictum quoqz ſpecialit̃ peccatum in deum id eſt in ſanctificata deo. Hoc enim eſt derelinquere. id eſt deum relinquere. vel delictum peccatum recognitum.

¶ Pro pctõ ſacerdotis. Ca.vij.

Diſtinguũtur autem hic quaſi quattuor pſone. ſacerdos. A Leui.iiij.

ſynagoga.i.populus.pꝛīceps.anima. Si ergo ſacerdos qui inunctꝰ erat peccabat: delinquere faciens populū: faciebat q̄ ſequunt̄. Additum eſt. Qui inunctꝰ. Nō quin omnes inuncti eſſent: ſed ad differentiam illorū qui cū eſſent de genere ſacerdotali ꝓpter maculā corporis. nec inungi poterāt nec miniſtrare. Quod etiā additū eſt. faciens pplm peccare. forte generale eſt. quia pctm̄ quodlibet cuiuſlibet ſacerdotis trahit̄ in exemplū. Et eſt dictū ad exaggerationem peccati. Vel ſpecialiter dictū eſt. cum. ſ. verbo vel aliquo mō populum ad peccandū ꝓuocauerit. Vl ſane ſicut in hebreo hr̄. Si ſacerdos qui inunctꝰ eſt peccauerit ad culpam ppli. i. ita viliter ⁊ aperte quaſi vnꝰ de pplo: qđ valde indecens eſt. tūc inq̄ offerebat pro ſuo peccato p manꝰ impoſitionē ad oſtium tabernaculi vitulū immaculatū ⁊ coram altari imolabat eū: hauriensq̄ de ſanguine iferebat illū in tabernaculū. ⁊ intīgens in eo digitum: aſpergebat illum ſepties cōtra velū ſanctuarij. ⁊ de eodē ponebat ſup cornua altaris icēſi: ⁊ egrediēs reliquū ſāguinis. fūdebat circa crepidinē altaris holocauſti. ⁊ oēm adipē cū renibꝰ ⁊ renūcul' adolebat ſup altar̄. ſic̄ ⁊ de vitulo hoſtie pacificoꝝ. Pellē ꝓo ⁊ oēs carnes cū fimo ⁊ efferebat extra caſtra i locū mūdū vbi cineres effūdi ſolebāt. ⁊ icēdebant ea ſuper ſtruem lignorum.

Additio. Quia vitulꝰ ꝓpria hoſtia erat ſacerdotum.

¶ Pro pctō ſynagoge. Ca. viij.

.C.D. Leui. iiij.

Quod ſi omnis turba per ignorantiā fecerit quod cōtra mādatum domini eſt: offerebāt ſeniores populi ad oſtium tabernaculi per manuum impoſitionem vitulum. ⁊ fiebat de hoc vitulo ſicut ⁊ de priori ꝓ peccato ſacerdotis. Et orante ꝓ eis ſacerdote ꝓpiciꝰ erat eis dominꝰ in duobus tantū. Hic innuitur differentia inter peccatū ſacerdotis ⁊ populi. quia ſcilicet ſacerdos nō dicit̄ peccare per ignorantiam. non eni licet ei ignorare mandata domini. Iterū quia non legitur quis orare pro ſacerdote. quia ſi percuſſus fuerit incantator a ſerpente: quis medebit̄ ei. C Eccli. xij. Ecce patet differētia inter holocauſta hec ⁊ predicta. q: ex his nihil erat ſacerdotum. totum domino. cremabatur. neq̄ membra iſtorum cum capite: pedibus ⁊ inteſtinis lotis ponebantur ſuper altare. Generalis enim erat regula. quia de cuius ſāguine inferebatur in ſanctuarium: nil ex eo licebat remaner̄. nec aliqđ ex eo ſup altare adolebat̄ niſi adeps cum renibus et renunculis. In modo etiam offerendi et numero ſacerdotum offerentium erat differentia. De carnibus enim holocauſti ſalutaris fiebant nouem partes quas ſuper altare ponebant nouē ſacerdotes: quiſq̄ ſuam. vnus vero quattuor ſiml' offerebat. ſcilꝫ caput ⁊ pedes et iecur ⁊ inteſtina lota aqua. duo vero ſanguinem offerebāt: vt omnes ſimul eſſent duodecim.

Additio. Quod etiā ſupra notauerat i fine cuiuſdā capituli.

Additio. Hanc eādē regulā habes in apoſtolo ⁊ i epiſtola ad hebreos. Ad hebre. ix.

¶ De hoſtia pro peccato principis. Capitulum. ix.

E Leui. iiij.

Si peccauerit princeps: qui ⁊ chiliarchus dicitur vel tribunus per ignorantiam. ⁊ poſt intellexerit peccatum ſuum vel per ſe

vel per alium . offerat ad hoſtium tabernaculi per manus impoſitionem hircum immaculatum. Quo immolato tingebat ſacerdos digitum in ſanguine quo tãgebat cornua altaris holocauſti . reliquum fundẽs ad baſim eius: ⁊ adolebat adipem renes et renunculos: reliqua erant ſacerdotum . Sed quia erat hoſtia pro peccato et de ſanguine eiꝰ tincta cornua altaris holocauſti.carnes eius erant ſancte. ⁊ ſanctificabant que eis erant tacta.ſed non quelibet:imo in genere ſuo . caro carnem . ſimila ſimilam . panis panem . et non veſcebatur eis niſi ſacerdos vnctꝰ ⁊ mundus ⁊ nõ niſi in loco ſancto ⁊ non niſi in eadem die qua offerebantur. ſi quid reſiduum eſſet igne comburebatur . Si veſtis polluebatur eius ſanguine abluebatur vt nullum remaneret in ea ſanguinis veſtigium. alioquin vrebatur. Uas teſteum i quo coquebatur caro:ſtatim frangebatur.ereum defricabatur et lauabatur aqua.

Additio.
Hoc non propt hoc ſacrificium dictum eſt.cum in eo non eſſet ſimila vel panis. ſed ad ſequẽtia reſpicit . ſcilicet ſacrificium pauperis.

¶ De hoſtia pro peccato anime. Capitulum.x.

F Leui.iiij.

CUm aũt peccabat per ignorantiã anima de populo terre offerebat capram immaculatam eo modo quo alij vel agnum. ⁊ fiebat de hac hoſtia eodemmõ quo ⁊ de hirco principis. Si autem non poterat manus eiꝰ inuenire pecꝰ:offerebat duos pullos turturis vel columbe.quorum alter offerebatur dño in holocauſtum.alter erat ſacerdotum : cuiꝰ tñ ſanguis ad fundamentum altaris holocauſti diſtillabatur . quia pro peccato erat . Q; ſi nec auiculas poterat inuenire . offerebat ſimilam decimam partem ephi. nec mittebat in ea oleum aut thus: qꝛ pro peccato erat. Cuius memoriale ſacerdos adolebat ſup altare.reliquum ipſe habebat in munere.

¶ De igne iugi ⁊ electione cinerum. Capitulum.xj.

.B .C. Leui.vj.

ITerum locutus ẽ dominꝰ ad moyſen. Ignis ſemp in altari ardebit:quem nutriet ſacerdos ſubijciens magne ligna p ſingulos dies. Et erit ignis ex eodem altari.i.non aliunde ſũptus apponetur. Cum vero cineres ſuperabundabant induebatur ſacerdos veſtibus quattuor ſacerdotalibus quas pretaxauimus. et tollens cineres de altari reponebat in peluim iuxta altare . et depoſitis veſtibus ſanctis. indutuſqꝫ alijs forte ad hoc deſtinatis vel etiam ſuis pprijs: cineres efferebat extra caſtra. ⁊ in loco mundiſſimo vſqꝫ ad fauillam faciebat cõſumi.

¶ De eſu adipis ⁊ ſanguinis phibito. Capitulum.xij.

Nũe.xxix.

HEc de oblationibus dicta ſufficiant hic. In nũeris d̃ oblationibus ſeptem legalium feſtorum legitur.hoc addendo ꝙ omnis adeps domini erat. Adipem ⁊ ſanguinem non comedetis omnino: quod itelligitur de animalibus oblatis.tamẽ propter illud iudei ab omni adipe abſtinebant. Sed verius ꝙ dominus adipem qui debebat offerri in eſum prohibuit eis . etiam nominatim adipem bouis . ouis . et capre. Adipem vero morticini vel a beſtia occiſi conceſſit eis in vſus varios . ſcilicet vel ad lucernas . vel

D Leui. iij. et iiij. D.

vnctiones extrin
ſecas. Quid er-
go faciūt de adi
pe alalis. mūdi
non oblati. nec
morticini. nec
a beſtia capti ſi
dñi eſt. Forte
proijciunt vel
dāt alienigenis
ad edendum.
Sed quomodo
hoc vel illud fa
ciunt de illo ſi
D dñi eſt. Prohi-
Leui. iij. buit etiam eis
et xvij. c. dominꝰ oēꝫ eſū
ſanguinis. Joſephus ait. qꝛ ani-
mam ꝛ ſpirituꝫ
in eo eſſe moy-
ſes putauit. In
quo eſus ſuffo-
catitm̄ intelligi
C tur prohiberi.
Leui. xvij. Tamē intantū
ꝓhibuit eſū ſā-
guinis. ꝙ etiam
auē vel ferā au
cupio vel vena-
tione captā vo-
luit fuſo ſangui
C ne in terram ꝛ operto comedi. Et
Leui xvij. addidit. Nā aīa omnis carnis in
ſanguine eſt.

Additio.
Nota qꝛ ſic ap-
poſuit augꝰ ħ.
tamē iudei non
comedūt adipē
mundi anima-
lis. ſ. qḋ offerri
non licet. ſeruo-
rum. ſcꝫ da mu-
larum. ꝛ hmōi
adipē q̄ ſolebat
offerri non edūt
ſed habēt in va-
rios vſus ad mo
duꝫ adipis mor
ticini.

Additio.
Vel nomine ſpi
ritus dicit̄ quo
mediante cōiū-
gitur aīa cor-
pori quo etiam
palpitat caro ſi
ne aīa. vñ. Be-
nedicite ſpūs ꝛ
anime iuſtorꝫ
domino.

De cōſecratione ſūmi ſacerdo
tis ꝛ minorum. Cap. xiij.

A
Leui. viij. ITerum ꝓcce-
pit dñs moyſi vt initia
ret aaron ꝛ filios eius
in ſacerdotes. Et tunc
omnes q̄dem filij aaron cōſecrati
ſunt. ſed non oēs poſtea de genere
D ipſius. Cecus enim vel claudus ſi
Leui. xxi. grandi vel paruo aut torto naſo. ſi
gibboſus aut hernioſus ſi iugem
ſcabiē hñs vel impetiginē ꝺ ſemie
aaron erat: nō poterat miniſtrare
nec intrare ſanctuariū. veſcebant̄
tamē panibꝰ qui offerebantur in
ſāctuario. Tulit ergo moyſes iux
ta ꝑceptum dñi aaron ꝛ filios eiꝰ
veſteſq̄ ſanctas ꝛ oleum vnctiōis.
vitulum quoq̄ ꝛ arietes duos et
caniſtrum cum tribus generibus
azymoꝝ. tortas ſcꝫ panis ꝛ q̄ col-
lyrida dicitur. lagano ꝛ cruſtulo.
Eſt aūt cruſtulum panis qui fere
in cruſtam induratus eſt. Et con
gregauit omnē multitudinem ad A Leui. viij.
oſtium tabernaculi. In electione
enim pontificis aſſenſus deſidera
tur plebis. Tradit aūt ioſephꝰ qꝛ
animos populi inclinauit ad ſacer
dotium aaron in hunc modū. Di-
xit enim qꝛ ipſe ſeipm̄ dignū ſacer
dotio iudicauerat. tum ꝓ familia
ritate quā habebat cum dño. tū qꝛ
plurimum ꝓ populo laborauerat.
tū qꝛ quiſq̄ naturaliter amicꝰ ſui
eſt: ſed dñs digniorē aaron iudica
uerat. cū ergo placuiſſet populo:
obtulit dño aaron ꝛ filios eius.
Cūq̄ lauiſſet eos aquis fontiū et
aaron feminalia induiſſet: veſti-
uit eum moyſes. vij. alijs veſtibus
quas ꝑdiximus: fundenſq̄ ſuper
caput eius oleum vnctionis vnxit
caput eius ꝛ manus ita ꝙ ꝑ bar-
bam ſtillauit oleum vſq̄ i orā veſti
menti eius. Filios aūt eius veſti-
uit lineis. ꝛ balteis cingens iopſu
it eis mitras. ꝛ manus eoꝝ oleo ſā
ctificauit. Liniuit quoq̄ taberna
culū ſancto oleo cum omni ſupelle
ctile ſua. Cumq̄ aſperſiſſet vtrūq̄
altare ſepties aquis: vnxit illud et
omnia vaſa eius. labiumq̄ eneum
cum baſi ſua ſanctificauit oleo.

De poteſtate offerendi eis va-
ta et accipiendi partes ſuas.
Capitulum. xiiij.

OBtuleruntq̄ B. C. Leui. viij.
aaron ꝛ filij eiꝰ vitulū
ꝓ pctō ſuo ſuꝑ caput
eius manꝰ imponētes
Quē cū immolaſſet moyſes: tīxit
digitū in ſanguine ꝛ tetigit ex eo
cornua altaris per giruꝫ ꝛ fecit de

eo ſicut de vitulo ꝓ pctō ſacerdo-
tis faciēda ṗdixīmꝰ. Obtulerūt ⁊
arietē in holocauſtuꝫ. hoſtiā. ſ. ſa-
lutarē. Et fecit moyſes đ eo ſicut
de holocauſtis ſalutaribꝰ fieri ṗce
perat dn̄s. Obtulerūtq; ꝑ manus
impoſitionē arietem ſecundū. ho-
ſtiā ſcꝫ cōſecrationis ipſoꝝ. Quē
cum immolaſſet moyſes ſumēs de
ſanguine tetigit extremū auricule
eoꝝ dextre ⁊ pollicem manus dex-
tre: ſimiliter ⁊ pedis dextri. Reli-
quū ſāguinis fudit ſup altare ꝑ cir
cūitum. Adipē ṽo oēm et caudā:
renes q̄q; cū renūculis ⁊ armū dex
trum ſeparauit. tollēſq; de caniſtro
collyridā vnā ⁊ laganū vnū ⁊ cru
ſtulū vnū: oīa ſimul tradidit aarō
⁊ filijs eiꝰ. q. d. Accipite ptātē ſu-
mēdi hec a pplo. q̄dā ad offerendū
dn̄o: q̄dā ad vſum veſtrū. Qui cū
tenerēt eas inter manꝰ: ſuppoſuit
moyſes oībus pectuſculuꝫ. Vñ ⁊
pectuſculum eleuatiōis dictū ē. qꝛ
oībꝰ ſuppoſitū fuit. in ſignū tñ qꝛ
ſuperior eſt oīm ſapīa. Etiā ꝓ ele
uatiōe offerētiuꝫ legiť ſic vocatū.
In pacificis eni ⁊ ſalutaribus ar-
mū ⁊ pectꝰ ṗus eleuabāt offeren-
tes corā domīo. ⁊ poſt tradebant
ſacerdotibꝰ ſicut per ptes eis aſſi-
gnatas. Armus ṽo dexter diceba
tur ſeparationis. qꝛ in ſeparatiōe mem
broꝝ hoſtie ṗmus ab ea ſeparabať.
⁊ qꝛ in ptem ſacerdotū ſeparauit illū
moyſes tanq̄ ceteris membris di
gniorē. Tradūt eni q̄dā ꝙ forma-
tio corpis aīalis in vtero mřis ab
humero dextro inchoať. Tenen-
tes ergo filij aaron oīa hec in ma-
nibus. eleuauerunt ea corā domi-
no ⁊ tradiderunt ea moyſi. q̄ om-
nia adoleuit domīo ſup altare: eo
ꝙ oblatio cōſecratiōis eſſet. Aſſu
menſq; vnguentuꝫ. ⁊ de ſanguine
qui erat in altari: admiſcēs aquas
fontiū aſperſit eos ⁊ ſup veſtimen
ta eoꝝ. Cūq; ſanctificati eſſent in
hunc modum. reliquas carnes ari
etis coxerunt ante fores taberna-
culi ⁊ ibi comederūt eas cū pani-
bus q̄ reſidui fuerant in caniſtro.
⁊ quicq̄d in caniſtro ſupfuit ex eis
ignis abſumpſit. In eundē modū
iterauit ſingula q̄ diximꝰ moyſes
vij. diebꝰ. tamē nō veſtiuit eos: qꝛ
ſemel induti. vij. diebꝰ nō depoſue
runt veſtes ſctās: nec de atrio ta-
bernaculi ſunt egreſſi. Quidā ta-
mē tradūt ṗma die oīa vt diximꝰ
fuiſſe ꝓſecuta. vj. diebꝰ cōſecratio
nis ſequētibꝰ oblatiōes q̄tidie ite
ratas: ſed nō vnctionē. Joſephus
vero dicit oīa ſic ⁊ in ṗma die ſe-
quentibꝰ fuiſſe ꝓſecuta diebus.

¶ De prima oblatione ſacerdotū ⁊ igne dato de ſublimi. Cap. xv.

Ctauo aūt die B
denūciauit moyſes po Leui. ix.
pulo ſolēnitatē in quo
ſacerdotes conſecrati
offerre inchoarēt ꝓ ſe ⁊ ꝓ popu-
lo. In ṗcedentibꝰ eni. vij. diebus
vicē ſacerdotis habuerat moyſes:
⁊ accepat ab aaron ⁊ filijs eius. q̄
poſtea a pplo illi erāt accepturi et
miniſtrauit altari. In die octauo
aggreſſi ſunt ipſi miniſteriū ad qđ
fuerāt ordīati: ⁊ moyſes ceſſauit.
Et tradūt q̄dā diē octauū fuiſſe ṗ
mam diē anni ſecundi ex q̄ egreſſi
ſunt. Et cū obijciť eis ꝙ ṗma die
anni ſcđi dictū eſt ſupra taberna-
culum erectū aiunt erectionē dici
cōſummationē cōſecratiōis eius.
Precepitq; moyſes ignē terrenū
amoueri ab altari quo vſus fuerat
his diebꝰ qꝛ ea die appareret eis
dominꝰ. Cōgregatiſq; filijs iſrael
primo obtulit aaron ꝓ pctō ſuo vi
tulū: cuiꝰ adipē renes ⁊ renuncu-
los impoſuit altari igne non ſup-
poſito: cetera combuſſit extra ca-
ſtra. Immolauit etiam pro ſe ho-
ſtiam ſalutarem arietem in holo-
cauſtum: ⁊ impoſuit altari ſed ſi-
ne igne. Deinceps oblaturus pro
populo ſumpſit ab eis hoſtias q̄n
q;. vitulum pro peccato populi

hircū p peccato principis. agnū
pro pctō aie bouē in holocauſtū.
arietem pro pacificis. Tamē i im
molatiōe nō niſi tria dicit̄ immo-
laſſe. hircum pro pctō populi τ bo
uem τ ariete pro pacificis. Forte
quia prius ea numerauerat: p bre
uitate illa tacuit. Et quia ſepatim
de pctō ſynagoge principis τ aní
me nō agebat vt prius quodlibet
trium p peccato populi potuit di
ci oblatum. ¶ Auguſtin⁹ tamen
Auguſtin⁹ improbat lrām. que dicit q̈uqʒ tan
tum ſumpta τ dicit cū illis quinqʒ
ſumptum agnū anniculū in holo-
carpoſin. qđ ſonat holocauſtum
fructuoſuʒ. Dicebaturqʒ holocar
poſis holocauſtū illđ quod domi-
nus aliquo ſigno viſibili oſtende-
bat ſibi gratū eſſe. Cum autē im/
poſuiſſet ex his aarō ſuper altare
que adolēda erant domino ſepara
uit de pacificis partē ſuaʒ armos
dextros τ pectora: τ extendēs ma
nus benedixit populo. Ingreſſiqʒ
moyſes τ aaron tabernaculum: τ
egreſſi iterū bñdixerūt pplo. et cū
eſſent oblata ſup altare: τ etiā cuʒ
eis iuge ſacrificium matutinum.
egreſſus ignis
a domio deuo/
rauitq̄ erant ſu
per altare: τ ſer
uatus eſt ignis
iſte perpetu⁹ vſ
qʒ ad trāſmigra
tionem babylo/
nis neclicuit de
inceps ignem apponere alienum.

Additio.
Iuge ſacrificiū
vocabatur qđ q̈
tidie offerebat̄.
duo. ſ. agni vn⁹
mane alter ve/
ſpere.

¶ De morte nadab τ abiu
Capitulum. xvi.

A
Leui. x.
Eadem die na/
dab τ abiu arrepti thu
ribulis ignē impoſue/
runt alienū: deſup in/
cenſum offerentes. Egreſſuſqʒ eſt
ignis a domio. vel ille qui iaʒ erat
in altari. vel alius iterum veniens
de ſublimi: τ deuorauit. i. extinxit
eos. Et ait moyſes ad aarō. Hoc
eſt quod dominus dixit. Sanctifi
cabor in his q̈ appropiquāt mihi
id eſt etiā in his q̈ mihi miniſtrāt
apparebo ſanctus nō parcēs pec
catis eorū. Vocauitqʒ miſahelem
τ elyſapham filios oziel patrui a-
aron cognatos eorum: et ait illis:
Tollite fratres veſtros extra ca-
ſtra. Et exportauerunt eos ſicut
erant induti lineis τ tyaris τ ſepe
lierunt eos: ita vt miniſtri altaris
ſepeliuntur induti veſtibus mini-
ſteriȷ ſui. Cuʒ autē aaron τ reliqui
duo filiȷ eius eleazar et ithamar
plangere vellent fratres ſuos mo
re ſolito prohibuit moyſes dicēs.
Oleum ſanctū eſt ſuper vos. noli-
te capita veſtra nudare. veſtes no
lite ſcindere ne forte moriamini.
nō exibitis fores tabernaculi. Tū
Ioſeph⁹ aliter
dicit. q2 dū por-
tarēt hoſtias ſu
per aram quas
non preceperat
domin⁹. ſed qui
bus primit⁹ vte
bantur ſubito i
flammati ſunt.
nec valuit quiſqʒ eos extinguere.

Additio.
Et ſi hec aſſi-
gnetur cauſa cō
ſumptiōis pre-
dictoruʒ tamen
ioſephus aliam
ſignat.

Iuſſitqʒ moyſes patrem eorum et
frēs portantes corpa extra caſtra
ꝯgruo honoř ſepelir̄. Dixitqʒ moy
ſes aaron τ filiȷs eius vt tollerent
partes ſuas de hoſtiȷs ſalutarib⁹.
τ oblata p peccato quorū ſāguis
non erat illatus in tabernaculū et
comederent ea. Et cum quererent
hircum oblatum pro peccato prin
cipis: exuſtus inuentus eſt. Cun-
qʒ iratus moyſes ſuper hoc argu-
eret aaron τ filios eius: excuſauit
ſe aaron dicens. Michi accidit qđ
vides. quaſi dicat. Ex perturba-
tione animi factum eſt hoc.

C
Leui. x.

¶ De diſcretione ciborum.
Capitulum. xvii.

A Leui. xi.

PRecepit domi
nus moyſi ⁊ aaron vt
traderent filijs iſrael
legem de diſcretiõe ci
borũ. Ad litterã enim domin⁹ ci-
bos homini conceſſos eis artauit
ꝓpter caſtrimargiam eorũ: cui⁹ ſũ
ma ſic comprehẽdi poteſt. Anima
lium alia viuunt in terra. alia in a-
quis. alia in aere. Item q̃ in terra
Animalia immunda. alia reptilia que omĩa immunda.
alia latentia. vt talpa: que de luto
naſcitur. et hec omnia immunda.
Alia gradientia ſuper terraȝ. De
his generalis ẽ
Munda. regula. Mũdũ
tantuȝ eſt quod
ruminat et fin-
dit vngulam.
De piſcib⁹. De piſcib⁹ quo
qȝ generalis eſt
regula. Mũd⁹
eſt tantũ habẽs
ſquamas ⁊ pen
De auibus nulas. De auibus nominatim ex-
preſſit que immunde eſſent. Hoc
tantũ de auib⁹
generaliter di-
ctum eſt. Vola-
tile quod gradi
tur ſuper quat-
tuor pedes im-
mundum eſt niſi crura retro habu
erit longiora ſuper que ſaliat. Tã
gens morticina eorum lauabit ve
ſtimenta ſua: et
immundus erit
vſqȝ ad veſpeꝝ.
Etiam ſi neceſ-
ſe fuerit vt por-
tet quiſpiam eo
rũ mortuũ. Su-
per quod cecide-
rit quicq̃ꝫ ď mor
ticinis eorum polluetur. tam vas
ligneum q̃ꝫ quodlibet veſtimentũ:
ad veſperuȝ aqua mundabuntur.
Vas fictile in-
fra quod cecide
rit frangetur.
Clibani vel ci-
tropedes quas
ſtrapas dicim⁹
deſtruẽtur. Fõ
tes vero ⁊ ciſter
ne ⁊ quelibȝ ma
ria. et ſementis
granum nondũ
ſeminatum tactu eorum non pol-
luuntur.

Additio.
Ruminat dicit
propter porcũ:
qui tamẽ findit
vngulaȝ. findit
dicit propter ca
melum qui ru-
minat.

Additio.
Vt puta griph⁹
etſi quid aliud
ſimile.

Additio.
Sicut locuſta ⁊
brucus ⁊ opima
chus. Opima-
chus auis eſt q̃
cum ſerpentib⁹
pugnat.

Additio.
Pro eodem ac
cipe clibanuȝ et
citropedem va-
ſa ſcilȝ terrea: q̃
bus artocree te
guntur in lare.
apud nos dici-
tur teſta.

¶ De purificatione puerpere.
Capitulum. xviij.

ADdidit quoqȝ A Leui. xij.
domin⁹ legẽ purifi-
cationis mulierum ta
lem. Si mulier pepit maſculũ im-
munda erit ſeptẽ diebus iuxta di-
es ſepationis menſtrue. i. eiuſdem ĩ
mundicie iudicabit cui⁹ eſt cuȝ ſe
paratura mundis quãdo patitur
menſtruum. Intantum enim im-
munda eſt ꝙ quicquid tangit im-
mundum reddit cibum. lectuȝ. ve
ſtem. ſedem. Unde non licet alicui
cõmunicare ei nec in lecto nec ĩ ci-
bo. Octauo die circuncidebat pu
er. poſt ſeptem dies inquinatiõis
manebat. xxxiij. dies in ſanguine
purificatiõis ſue: ita vt omnes di-
es purificationis ſue fierent. xl. q2
tot diebus dicunt phyſici carnem
maſculi formari in vtero. In puri
ficatione vero. xxxiij. dierum lice-
bat ei ſurgere in domo deambula
re: ſed non egrederet operari. et tã
gendo non polluebat. ⁊ licebat a-
lijs communicare ei in cibo et in ſe
de: ſed non in lecto. Accedere ve-
ro ad tabernaculum non poterat
niſi expletis. xl. diebus: Si vero
pareret feminam: duplicabantur
priores dies inquinationis et po-
ſtea dies purifi
cationis vt ſimĩ
fierent. lxxx. q2
tot diebus for-
matur fe-

Additio.
Id eſt immun-
da erat duabus
hebdomadibus.

mina in vtero. iuxta ritum fluxus menſtrui.
Expletis vero diebus purificationis offerebat pro filio vel filia agnum anniculum in holocauſtum vel pullum columbe. vel turturem ꝑ peccato. quia in libidine conceperat. et erat ſacerdotis.

Additio. Hec aůt oblatio etiam purificatio dicebať.

Q̄ſi non poterat manus eius inuenire agnū: offerebat duos turtures vel duos pullos colūbarum. alterum in holocauſtum pro puero. alterum pro peccato ſuo: vł ꝑ originali filie. qꝛ filio in circunciſione dimiſſum erat. Hebrei tñ non habere paruulos peccatū tradunt. Preter hec dicit ioſephꝰ primogenitū redimi qnqꝫ ſiclis.

Additio. Auguſtinꝰ tamen dicit ꝙ ꝑ peccato puerorum offerebant quodlibet in circunciſione dimiſſum plenius tunc dimittebatur.

¶ De cognitione leprarum. Capitulum. xix.

A Leui. xiij.

Legem quoqꝫ lepre tradidit eis dñs Sunt autē quattuor genera lepre. in cute. in capillis. in veſte in domo.

Lepra cutis cognoſcitur ſi fuerit in eo albor. id eſt pallida albedo. vel puſtule vel cicatrix: marie ſi fuerit alba. vel ſubruſa. ita quidem ſi locus lepre humilior ſit carne reliqua. vł ſi mutati fuerint capilli in cādorē. ⁊ ſolito tenuiores.

Additio. Patet ex his q̄ ꝺ diuerſitate lepre dicuntur: ꝙ non omnia ad litteram accipi poſſūt. Orige. Inuenimus qnqꝫ ſpecies poſſitas de hominū lepra. aut in corpore fit cicatrix et ſignum albedinis. ⁊ fit i cute eius corporis

Lepra vero in capillis alopicia dicitur fluentibus capillꝭ. Si i caluicio vł recaluatione albus vł rufus color inuctus fuerit: plaga lepre ē. adducto itaqꝫ leproſo ad ſacerdotem: ſine cuiꝰ arbitrio non excludebatur. ſi lebra nondum ei ꝑſpicua fuerat recludebat eum in domo ſua ſeptem diebus. Quibus expletis ſi non creuerit lepra. iteruꝫ recludebat eum aliis. vij. ꝙ ſi nec dum lepra increuerat mūdabat eum. i. munduꝫ iudicabat. quia ſcabies erat. Et lauabat hō veſtimenta ſua: ⁊ mundus erat. Cum vero perſpicua erat lepra. ſeparabať ad arbitrium ſacerdotis. ⁊ habebat veſtimenta diſſuta. i. facilia ad induēdū vel exuendum. vel ſolam veſtē extrinſecam vt ſic cognoſceretur. et caput nudum vt poſſet agnoſci. ⁊ os veſte contectum ne fetorem loquēdo diffūderet: ⁊ habitabat ſolus extra caſtra. ita vt a mortuo nihil differre videretur. Patet vt dicit ioſephus illos irriſibiles qui dixerunt moyſen lepra fatigatuꝫ. ⁊ ſimilium electorum ducem factū

contagio lepre: aut efflorens ef florebit lepra. ⁊ conteget omnē cutem cōtagioꝰ lepre a capite vſ ꝙ ad pedes eiꝰ. vł i carnis cute fit vlcus et ſanatať. ⁊ fit i loco ipſius vlceris cicatrix alba. Aut i carnis cute fit aduſtio ignis lucida alba. aut cum rubore candida. Quinta ſpecieſ cū viro aut muliere fit in capite aut in barba contagio lepre. Vltima cum fit in caluicie vel i recaluatione cōtagio lepre rubicunde: que eſt lepra efflorens in caluitio. vel i recaluatione.

Additio. Quedam veſtꝭ erat que apertu ram a capite vſ qꝫ ad vmbilicuꝫ habebat. ⁊ quibuſdam naſtulis claudebať.

veniſſe in chananeã cum eis cũ ita quaſi immiſericors circa leproſos habitus ſit: qui tunc maxime miſericordia indigebat. Lepra vero veſtis linee vel lanee. vel pellis erat macula albida vel rufa. humilior ſuperficie reliqua: qꝛ corroſiua ẽ. que cum apparebat: conſiderabat eam ſacerdos. Si ꝑſpicua erat lepra: conburebatur veſtis. ſi dubia: recludebatur ſeptẽ diebꝰ. Si creuerat macula: adiudicabatꝛ lepre. ſi nõ creuerat: abluebatur veſtis. ⁊ recludebatur alijs. vij. diebꝰ. Si adhuc dubia erat: rumpebat illud a ſolido. Si tamẽ iterum alibi macula apparebat lepra volatilꝫ erat: ⁊ comburebatur veſtis. Si vero ſimilis macula corroſiua apparebat in domo: priꝰ p̃cipiebat ſacerdos omnia de domo efferri. conſiderãſque valliculas in pariete pallore vel rubore deformes. et humiliores ſuperficie reliqua. claudebat oſtium domus. vij. diebus. poſt quos ſi inueniret creuiſſe lepra iubebat erui lapides leproſos: ⁊ ꝓijci extra ciuitatem ⁊ domum radi intus ꝑ circuitum ⁊ puluerem raſure ſpargi extra caſtra vel extra vrbem in loco immundo. ⁊ alios lapides ſubſtitui ĩ domo: ⁊ luto alio liniri domum. Qꝫ ſi iterum redierit macula: lepra ꝑſeuerans eſt. ⁊ deſtruetꝛ domus: ⁊ ligna ⁊ lapides ⁊ puluis extra oppidum proijcientur in locum immundum.

¶ De purificatione leproſi. Capitulum. xx.

A Leui. xiiij.

Quod ſi leproſus mundabatur: reuocabatur ad communem habitationẽ ſic. Veniebat vſque ad cõem introitum caſtrorum vel oppidi: habens ſecum duos paſſeres viuos quibus licitum erat veſci. lignumque cedrinũ. ⁊ iſopum et vermiculũ. filũ. ſcꝫ coccineum. ⁊ aquas viuentes in vaſe fictili. occurrẽſque ei ſacerdos: immolabat paſſerem vnum ſtillãs ſanguinem ſuper aquas: aliũque ſcꝫ viuum ligãs filo coccineo cum iſopo in ſummitate ligni cedrini: quaſi faciens aſperſorium tingebat illud in aquis rubricatis aſpergens hominẽ ſepties: dimittebatque paſſerem viuũ auolare in agrum. Cumque lauiſſet homo veſtimenta ſua radebat omnes pilos corporis ſui. ⁊ lotꝰ aqua ingrediebatur caſtra: ita dũtaxat vt maneret extra proprium tabernaculum. vij. diebus. iterũque die ſeptimo raſis omnibus pillis corporis etiam ſupercilijs. lotiſque veſtibus ⁊ corpore die. viij. tollebat duos agnos immaculatos ⁊ ouẽ anniculam. ⁊ tres decimas ſimile cõſperſe oleo. ⁊ olei ſextarium: ⁊ offerebat omnia ad oſtium tabernaculi. Tũc ſacerdos immolabat agnũ vnum pro delicto. Et ſumens de ſanguine ponebat ſuper extremum auricule dextre hominis: et ſuper pollicẽ manus dextre ⁊ pedis. ⁊ de olei ſextario mittens in manum ſiniſtrã. ⁊ tingens pollicẽ dextrũ in eo aſꝑgebat ſepties contra tabernaculum. Reliquum olei qđ erat in ſiniſtra fundebat ſuꝑ extremũ auricule dextre hominis. et ſuper pollicẽ manus dextre ⁊ pedis dextri. i. ſuper ſanguinem quẽ prius infuderat: ⁊ ſuper caput eiꝰ. Et rogabat ſacerdos pro eo faciens aliquã ſpecialem inſtitutã ad hoc orationem. ⁊ poſt ſacrificium

Additio.

Forte duo erãt genera paſſerũ: quorũ vno licitum erat veſci ĩ lege: alterũ vero ꝓhibitum. M. ⁊ hugo dicunt: de quibus non eſt diſcretiuum. Orig. dr. Due galline accipiebantꝛ viue. et q̃ mũdabatꝛ ⁊ lignũ cedrinũ: ⁊ coccineus coccus. filũ ſcꝫ rubeum quo ligabat paſſerem viuum. ⁊ iſopus ĩ ligno cedri.

faciebat ꝓ peccato. ⁊ poſt immolabat holocauſtum cum libamentis ſuis: ponens illud in altari. Et nota ꝙ hic proprie diſtinguitur ſacrificium ꝓ delicto cuius ſanguine linitus eſt homo ⁊ ſacrificium pro peccato: de quo nichil ei factũ eſt. Unde ⁊ moyſes dixit h̄ q̄ſi diſtinguens ita pertinere ad ſacerdotem hoſtiam ꝓ delicto ſicut ⁊ ꝓ peccato. Cum enī diſtixiſſet agnũ pro delicto. nec diſtinxiſſet qđ aliorum ꝓ peccato. ⁊ quod in holocauſtũ fieret. innuit in arbitrio ſacerdotꝭ eſſe de agno et oue, vt alterum pro peccato. alterum holocauſtum faceret qđ vellet. Q̄ſi manus eius hec inuenire non poſſet. agnus tamē ꝓ delicto ⁊ olei ſextarium non minuebat̄. quia ex his purificabatur homo vt prius. ſed ꝓ oue et agno reliq̄ offerebat par turturũ aut duos pullos columbarum. quorum vn⁹ pro peccato: alter in holocauſtum fiebat. Offerebat quoqꝫ decimam ſimile oleate in ſacrificium.

Additio.
Pro peccato ē quaſi loco dictionis accuſatiui caſus. vnde ⁊ ſacrificium ꝓ peccato non poſtulaſti.

Additio.
Nota quia diſtinguit reuera moyſes inter ſacrificium ꝓ delicto et peccato. ſꝫ inter delictũ ⁊ peccatum nequaq̄ diſtiguit. Sancti vero diſtinguunt tripliciter vt ſit delictum quod fit per induſtriā. peccatum quod per ignorantiā. Uel delictũ qđ fit in deum. peccatum quod in proximum. Uel delictum ī omittendo facienda peccatum in cōmittendo nō facienda.

¶ De viro ſpermatico et muliere emorroiſſa.

Capitulum. xxi.

Deinceps addidit domin⁹ de viro patiente fluxū feminis: qui tūc iudicatur huic vicio ſubiacere ſi ꝑ momēta adheſerit carni. ⁊ concreuerit fedus humor feminis: quod licet nolens effundit ex corruptione. Talis imūdus immūdum reddebat quod tāgebat. lectū ſuū veſtē ſuā. ſedē ſuā etiaꝫ ſagma ſuper quod ſedebat. i. ſtraturā aſini. A Leui. xv.

Uas fictile qđ tāgebat frangebatur. ligneum lauabatur. qui tangebat lectū eius. veſtem eius aut ſedē. vel ſup quē ipſe ſaliuā iaciebat. lauabat veſtimenta ſua ⁊ erat immund⁹ vſqꝫ ad veſperum. Cum autē ſanatus fuerat numerabat ſeptē dies poſt mundationem ſui: ⁊ lotis veſtib⁹ ac corpore in aquis viuentib⁹ mūdus erat. Die autē. viij. offerebat par turturū aut duos pullos colūbarum. ⁊ faciebat ſacerdos alterū pro peccato: alterū in holocauſtū. Eadem lex erat immūdiciei ⁊ purificationis de muliere patiente fluxum ſanguis ex morbo. Similiter eiuſdem īmundicie erat mulier mēſtruata. Sꝫ nō purificabat̄ ſolēniter. Sufficiebat enī ipſā cū veſtib⁹ ablui. Morbide enim īmundicie pro peccato etiā ſolent accidere. et ideo ꝓ eis et ꝓ peccato ſalutare offerebat̄. quod non pro menſtruo: quia naturale eſt. Et nota ꝙ accedentem ad mēſtruatam dicit hic immundum ſe-

Additio.
Sagma aſini id eſt ſella eiuſdem.

Additio.
Tradūt hebrei ꝙ ſi quis dormierit cum muliere prima die ſuī menſtrui. Et ſi puer inde concipitur ⁊ vixerit, infra decem annos lepros⁹ erit. Si vero ſecunda die menſtrui tunc infra. xx. ⁊ ſic vſqꝫ ad. vij. diem.

ptem diebus. ⁊
purificationem
ei cōcedit quod
de ignorāter ac
B cedente intelli-
Iohā.viij. gendum eſt. In
fra. vtrunq; pe-
rimēdum dicit.
quod dictum ē
ſi fiat ex indu-
ſtria. Nec mirū
quia etiam legi
time cognoſcen

Additio.
Unde ⁊ mulie-
ri emorroiſſe a
domino dictū
eſt poſtq̄ ſana-
ta eſt. Uade et
āpliusnoli pec.
ne. d. a. t. contin
gat. Per quod
patet. quia pro
pctō ſuo morb⁹
ei acciderat.

tem vxorem: voluit dominus laua
re veſtem ⁊ omne corp⁹. et eſſe im-
mundum vſq; adveſperum. Et de
vxore eodem modo.

¶ De vitula rufa et hirco apom-
peio ⁊ cineribus aſperſionis.

Capitulum. xvi.

A Leui. xvi. Iterum locu
tus eſt dominus ad
moyſen. Loquere ad
aaron ne omni tēpore
ingrediatur ſanctuariū quod eſt
intra velum ne moriatur. quia in
nube apparebo
ſuper oraculū:
niſi fecerit hec
que ſequuntur.
non eſt intelli-
gendum vt quo
ties vellet intra
re: faceret hec ⁊
intraret ſed tan
tum decima die
ſeptembris in-
traturus. prius
tamen hec face-
ret. Hec dies ſo
lēnis erat in iſ-
rael. et dicebat
dies propitiati
onis ppter cau
ſam predictam.
Uel quia ageba
tur ea die cinis
expiationis. ſi-
cut dies iouis

Additio.
Quia defuncti
erant duo filij
Aaron nadab ⁊
abiu cum offer-
rent ignem alie
nū ad altare deī
erat neceſſe vt
inſtrueretur ce-
leſti doctrina
aarō quomodo
eum ad altare
oporteret acce-
dere et quo ſup
plicationis ritu
propitium face
ret deum. et vt
caueret de hoc
quod acciderat
filijs. Propte-
rea de his hoc
modo prefata ē

ſancta: qua ſan-
ctū chriſma con
ficitur. Et pro
peccatis totius

lex. Iterum lo-
cutus eſt domi-
nus ⁊c.

anni communib⁹ vel ignorātis ea
die oblatio fiebat. Dicebatur etiā
dies afflictionis. quia ea die ieiu-
nabant homines ⁊ iumenta. etiā
pueri ſeptēnes. ⁊ agebatur ea die
memoria mortuorum. Dicebatur
etiā dies expiationis. quia ea die
purificabatur totum tabernaculū
⁊ altaria p ſanguinis aſperſionē
a contagijs que contraxerant per
annum ex peccatis miniſtrantiū.
Ea die tollebat ſummus ſacerdoſ
de pprio vitulam rufam. trimam.
immaculatam que non traxerat iu De vitula
gum. Nec turbemur ſi quandoq; rufa etiā de
vitulus nominetur. quia in femini ea dicitur.
no genere tantum intelligendum A
eſt. quia pro peccatis fragilitatis Nu. xix.
offerebatur. Sumebatq; ab vni-
uerſa multitudine duos hircos p
peccato: ⁊ arietem in holocauſtū.
Cumq; lauiſſet ſe induebatur line
is tantum ſecundū ritū minorum
ſacerdotum. oblatiſq; animalib⁹:
factaq; oblatione vel oratione p-
pria pro ſe ⁊ pro domo ſua ſtatue-
bat duos hircos in oſtio taberna-
culi. mittebatq; ſortem ſuper vtrū
q; qua ſciret quis eſſet domini: et
quis populi fieret. Nec eſt creden
dum quibuſdam qui dixerūt ideo
mitti ſortes vt ſciretur quis domi
no immolandus eſſet ⁊ quis diabo
lo: mittendus ei in ſollitudinem cū
peccatis. Lex enim immolare niſi
deo non admittit. Sane cui⁹ ſors
exibat: domino offerebat illum p
peccato populi. ⁊ forte hic diceba
tur pprie pro peccato. Cuius ſors
exibat populo reſeruabat viuen-
tē immolabatq; vitulam rufam p
peccato ſuo et domus ſue. ⁊ tolle-
bat de ſanguine hirci et vitule. et
thuribulum plenum prunis. mul-
tumq; tollens tymiamatis: intra-
bat vltra velum. tantum imponēs

tymiamatꝫ: vt nebula ⁊ vapor ope
riret oraculum: ne forte viſa mate
ſtate dñi moreretur. Aſpergebat-
qꝫ ſepties digito de ſanguine corā
propitiatorio ad orientē. Eodem
etiā numero aſpergebat pauimen
tum. Simili quoqꝫ aſpſione ſepte-
na expiabat ſanctuariū exterius ⁊
pauimentū. Fundebatqꝫ de eodez
ſanguine ſuper cornua altaris au
rei: ⁊ aſpergebat illud ſepties di-
gito. expians ita totum taberna-
culuz ⁊ altare ab immūdicijs filio
rum iſrael: ⁊ a cunctis ꝑuaricatio
nibus eorū. id eſt contagio qđ cō-
traxerat poſitum in medio peccā-
tium tabernaculuz. Nulluſqꝫ erat
cum eo in tabernaculo cū ipſuz ex
piabat. In quem modū etiam ſe-
mel in anno lauam⁹ altaria vino.
¶ Nota quia hic legit̃ ſacerdotē
egredi de oraculo ad altare. et ſic
pꝫ: quia erat extra. Nec poteſt dici
eum egreſſum ad altare coram ta-
bernaculo. cum dicatur hic ad al-
tare quod eſt coraz dño. ¶ Poſt
hanc expiationē egrediebat̃ ſacer
dos ad hircum viuentē: ponenſqꝫ
vtranqꝫ manū ſuper caput ei⁹. cō-
fitebatur generaliter omnes iniq
tates filiorum iſrael. ⁊ imprecans
eas capiti eius. ponens etiam [vt
tradunt quidam] cartham inſcri-
ptam peccatis populi ſuper caput
eius. mittebat eum in deſertum ꝑ
hominem ad hoc paratum. Tra-
dunt hebrei quorūdam paruulos
tribualiter ad hoc parari. id eſt de
tribu ad hoc deputata: medicina-
liter eis ſplene ſubtracto. vt ſic ex-
piatus eſſet populus a peccatis il-
lius anni: que per ignorantiaz vel
fragilitatem contraxerat que ſecū
ferebat hircus. Qui quia emitte-
batur non rediturus. apompeus
grece. latine emiſſarius dicebat̃.
Cum autem deduxerat aaron ho-
minem cum hirco extra caſtra: re-
dibat ad tabernaculum teſtimo-
nij. depoſitiſqꝫ veſtibus lineis in

quibus expiauerat ſanctuarium.
⁊ emiſerat hircum. lauabat carnē
ſuam in loco ſancto. ⁊ induebatur
veſtibus ſuis ſcilicet pontificali-
bus ⁊ precioſis. ⁊ offerebat arietē
in holocauſtum: ⁊ adipes vitule ⁊
hirci pro peccato: reneſqꝫ cum re-
nunculis. ¶ In hunc modum et Nota.
pontifex euangelicus in aſperſio-
ne baſilice quam dedicat quaſi in
expiatione lineis ⁊ minoribus vti
tur indumentis. Etiam in ſabba-
to baptiſmali in conſecratione fō
tium. ⁊ in merſione cathecumino
rum. cum ſcilicet transferūtur pec
cata eorum: vtitur ſimilibus indu
mentis. Cum autem his peractis
ad miniſtrationem accedit altaris
pontificalibus ⁊ precioſis veſtib⁹
infulatur. ¶ Vitulum autem et
hircū de quorū ſāguine facta ē ex
piatio ferebant extra caſtra. ⁊ cō-
burebant igni tam pelles ꝙ car-
nes eorum ⁊ fimum. Proijciebat
qꝫ ea ſacerdos in ignem qui illa vo
rabat mutatis prioribus veſtibus
et reſumptis proprijs. lignum ce-
drinum. iſopum. et coccuz bis tin
ctum. quia hec in purificationib⁹
valebant. et tunc rediens lotis ve-
ſtibus et carne ſua ingrediebatur
caſtra. et immundus erat vſqꝫ ad
veſperuz. Sed et ille ſacerdos qui
remanebat ad ignem: vt conſumi
faceret omnia vſqꝫ ad cinerem. nō
niſi lotis veſtibus ⁊ corpore intra
bat caſtra: et immundus erat vſqꝫ
ad veſperum. Sed et tertius ſacer
dos qui colligebat cineres reſer-
uans ad aquam aſperſionis. non
niſi lotus intrabat caſtra: et im-
mundus erat vſqꝫ ad veſperum.
Ex his cineribus fiebat aqua a-
ſperſionis: qua per totum annuz.
purificabantur immundi. Unde
difficile eſt rationem inuenire cuꝫ
hic cinis fieret ad purificandos
immundos. cur
illi qui eum tra
ctabant vt di-

Additio.
Cum et iudei

ctum eſt immūdi erant. cū etiā domin⁹ hoc ſacramentū quaſi ſanctiſſimuꝫ: religionem victime appellet Sꝫ prorſus de hoc reſpōdere ſe neſcire fatentur. nec gamaliel aliquid hic eos doceat.

et qui caprum dimiſerat. al's duxerat in deſertum immundus erat. De quo tamen facile eſt inuenire rationem. et eſt veriſimile hos cineres factos ānuatim: vt modo fit chriſma. Quidam tamen hebrei dicunt eos valuiſſe ꝛ duraſſe per plures annos: nec factos niſi cum deficiebant.

¶ De purificatione immundorum. Cap.xxij.

A Leui.xvij.

Hjs cineribus purificabātur immūdi in hunc modum. Si quis tangebat cadauer hominis mortui in tabernaculo. vel in agro occiſi. aut per ſe mortui vel ſepulchrum eius: immūdus erat ſeptem diebus. Tabernaculum in quo mortuus eſt homo: ꝛ vniuerſa que ibi erant vaſa immūda erant ſeptē diebus. Tollebatqꝫ vir mundus cineres combuſtionis: mittenſqꝫ ſuper eos aquas viuas. tingebat ex eis iſopū ꝛ aſpergebat ex eo die tertio ꝛ ſeptimo tentoriuꝫ. ꝛ omnem ſupellectilem: ꝛ homines huiuſmodi contagione pollutos: ꝛ lotis veſtibus ꝛ corpore mundi erant. Si die tertio non fuerat aſperſus immūdus die ſeptimo non mundabatur. Si quis autem ſic non expiabatur peribat de medio eccleſie. qꝛ polluebat ſanctuariuꝫ. id eſt anima eius peribat de iſrael: quia peccabat. ꝛ arcebatur ab ingreſſu loci ſancti. Sed et ille qui purificabat immūdum aqua huiuſmodi. quia tetigerat cineres. lauabat veſtimēta ſua. ꝛ immundus erat vſqꝫ ad veſperum. De immundicijs vero quib⁹ erat immundus homo per diem tantum. vt propter illuſionem nocturnam. vel quia dormierat cum vxore: nō credimus hominem his cineribus expiatum. ſed ad minus de immundicia ſepteꝫ dierū. qui a die tertio ꝛ ſeptimo legitur faciēda expiatio talis. De expiationibus que fiebant cum muneribus oblatis. vt ſupra de leproſo dictū eſt. et de viro ſpermatico et muliere ſanguinaria. quia legitur eos numerare ſeptē dies ꝛ octaua purificari. credimus die tertia ꝛ ſeptima his aquis expiatos.

¶ De perſonis excluſis a matrimonio. Cap.xxiij.

Tradidit etiaꝫ dominus filijs iſrael multitudinem preceptorum recapitulādo predicta. et ſuperaddendo noua. de quibus non niſi illa perſtrinximus que ad intelligentiam lectionis ſacre ſcripture ſūt neceſſaria. Sane prohibuit dominus ne homo ad domeſticam ſue carnis accederet. nec reuelaret turpitudinē eius. i. diſcooperiret ꝛ intraret pudenda ipſius. In primoꝝ quidem parentum coniugio propter hominum raritatem: ſolum duas perſonas excluſit dominus a coniugio dicēs. Propter hoc relinquet homo patrem ꝛ matrem. i. nec filius matri nec patri filia copulabitur. Sub lege vero plures excepit. que ſunt fere. xij. mater. nouerca. ſoror. neptis. amita. matertera. vxor patrui. nur⁹. vxor fratris. Sꝫ hec determinationem recipit. priuigna filia priuigni. vel preuigne ſoror vxoꝝ. paucas tunc excluſit: vt multiplicarentur ho

A Leui.xviij.

D Geñ.ij.

Additio.

Si enim quis habens vxorem mortuus fuerit. non ſuſcepta inde prole. frater eius duxit eam et inde fratri defuncto ſemē ſuſcitauit.

mines et replerent terram. Sub gratia plurime excludūtur vbi cōtinentia locum habet. ⁊ eſt hec ꝓhibitio coniugij. A fornicatione enim omnis mulier excluditur.

¶ Catalogus quorundam preceptorum. Cap. xxv.

C Leui. xviij. et infra. xx. B.

CDictum quoq; cū maſculo ⁊ iumēto ſub intermiſatiōe mortis ꝓhibuit. ne etiam colligerent ſpicas vel racemos remanentes. nec grana decidentia: ſed relinquerent ea pauperib⁹ terre. nec opus mercennarij retinere vſq; mane. nec accipe perſonas. diligi amicum ſicut ſeipſum precepit. vbi. lxx. proximū ponunt Somnia auguria. diuinationes obſeruari prohibuit. nec agrum ſeri diuerſo ſemine. nec iumēta diuerſi generis facere coire. nec veſte ex duobus texta indui. nec comam in rotunduz tōderi. nec barbā radi. nec carnes ſuas ſuper mortuo incidi nec figuras aliquas aut ſtigmata in carne ſua fieri. cum quibus et ſimilibus ad literam ſubintelligendum eſt ſecundum ritū gentium ⁊ maxime egyptiorum cum quibus habitauerant.

Additio. Diuerſa etiam animalia coire faciebant vt inde animal naſceretur quod plurimū eſſet deoꝝ ſacrificio ꝯgruum. vel eorum honori dedicatum: ſicut mul⁹ de equo ⁊ aſino marti ⁊ cilleno aptus erat.

Nam ⁊ dauid legitur nullam habuiſſe ſuper quā poſitus eſt. Salomon: et delatus ad fontem geon ad inungendum. Sed egyptus omnigenoruz venerans mōſtra deorum. ⁊ in honore diuerſorum deorum quos pu

E iij. Reg. j.

tabat talibus preeſſe. diuerſa ſemina in agro. diuerſas materias ī veſte ſociabat. diuerſos etiam cincinnos capitis diuerſis dijs ſacrificabat. Unde et ī pricipio horum preceptorum dixit domin⁹ Iuxta conſuetudinem terre egypti ī qua habitaſtis non facietis. iuxta morem regionis ad quā introducam vos non agetis. Addidit etiā ſpeciale preceptum cum intrarent terram repromiſſionis: vt aufferrent preputia arborum quas plātarēt. Quod quaſi exponens ſubdit. poma que germinant immunda erūt vobis. Hoc tamen non eſt in hebreo. Et videtur velle q; fructus trium primorum annorum immūdus eſſet et abijciendus: fructus quarti anni ſanctus domino. ⁊ cōmunis pauperibus: ſed in quinto anno ⁊ deinceps domini ſui eſſent ⁊ eſibiles.

¶ De tribus generibus panum. Capitulum. xxvi.

AD euidentiam quoq; eoꝝ que hic in leuitico traduntur ſciēdū eſt. ſacerdotes habuiſſe tria genera panum. panes ſcʒ ſacerdotales. leuiticos. ⁊ laicos. Sacerdotales erant panes propoſitionis qui de publico ſumptu fiebant: quos non licebat edere niſi ſolis ſacerdotibus. Panes leuitici qui et offertorij. quibus ſoli de genere leuitico veſcebantur. Etiam qui propter maculam non poterant miniſtrare et filiafamilias: ſed non vxorata. vel vidua vel repudiata: niſi neceſſitate rediret ad domum patris: vt eſſet quaſi filiafamilias. His nō veſcebatur aduena inquilin⁹ mercēnarius ſa

A Leui. xxiij.

Additio. Aduena generale nomē eſt cōtinens peregri-

cerdotis. verna tamẽ vel emptitius ipsius vesci poterat. Laici. idest cõmunes qbus quicunq poterat vesci.

num: qui tantũ pertransit & inquilinuʒ qui cũ sit de eadem regione. mansionem tamen conducit.

De sanctimonia sacerdotum. Capitulum. xxvij.

A Leui. xxj.

DE sanctimonia quoq sacerdotuʒ agens dominus. primo de minoribus sacerdotibus agit: ne contaminarentur in mortibus ciuium suorũ. nec etiam principis populi: nisi tãtuʒ super matre et patre. filio et filia. fratre & sorore virgine. ne scʒ lauarent vel sepelirent. vel plangendo tãgerent mortuos alios. nec alijs tantum prohibitas eis interdixit vxores. sed nec habere cõcubinas. nec in vxorem ducere scortum. nec ancillam. nec captiuam. nec viduam. nec repudiatam. nec eas que d cauponibus & pandocibus. id est apothecis venalibus vitã agunt. Pontificem vero ad nullum omnino mortuum ingredi voluit. Unde & domin⁹ papa nullis exequijs interesse dicitur. Nec vxorem ducere nisi virginem: & tantum de populo suo. Sed nec parochia domini pape muros vrbis excedit.

B Leui. x.

In commune vero precepit ne sacerdos in dieb⁹ vicis sue cũ ministrare deberet vinum biberet. aut omne quod inebriare potest vt sciret discernere inter sanctum & prophanum. mundum et immundum. et doceret filios israel legitima terre que locutus erat dominus. & ne sacerdos dum quandoq immund⁹ esset accederet etiam ad tangẽda ea que offerebant filij israel.

Nota. Leui. xxiij. p totum.

Patet quoq si sacerdos euangelicus quotidie ministrat: assiduã debet habere mundiciam. Addidit quoq domin⁹ de solẽnitatib⁹ legalibus. Sed quia plenius de his in libro numeri diffinitur. & nos ibidem d illis prosequemur. Prima die septembris festum tubarum vel clangoris pro liberatione isaac quod cereorum dicitur. Decima die eiusdem mensis festum propitiationis. quia cum fecissent vitulum: orante moyse propitiatus est eis deus. xv. die festum scenophegie. quod est fixio tabernaculorũ: quod est festum patris. Cum eniʒ patri ascribatur potentia: magna fuit potentia dei ꝙ vestes eorum non sunt attrite per. xl. annos. sed habent modo alia festa phurium. id est sortium. qꝛ sors in contrarium cecidit. vt in Hester legitur. quia se occisuros occiderunt. Encenia tria. id est. dedicationes. In autumno que fecit salomon. In vere que zorobabel. alijq reuersi de babylone. In hyeme que fecerũt machabei. de quo in euangelio. Facta sunt encenia in hierusalem & hyems erat.

F Hester. ix. G iij. reg. viij. ij. esdre. v. G ij. mach. viij. Johã. x. c.

Additio: Septẽ festa iudei habuerunt. Sabbatũ neomeniam pentecoste. pasca. festum tubarum. festum propitiationis scenophegiam. Nu. xxviij. & xxix.

De pena blasphemi. Capitulum. xxviij.

B Leui. xxiiij

Ecce autem egressus filius mulieris israelitis quem pepererat d viro egyptio iurgatus cum viro israelita blasphemauit nomen dei israel maledicens ei. quem moyses reclusit in carcerem donec super hoc consuluisset dominum. qui ait ad moysen. Qui maledixerit deo suo: omnes qui audierint ponent manus suas super caput eius: quasi ꝯtra ipsum testificantes. et eductum

extra caſtra omnis multitudo lapidabit eum. ſiue ciuis ſit aut aduena.

De talione legis date. Ca.xxix.

D Leui. xxiiij

Subiulit quoque dominus de talione. vt qui lederet hominē in eundem modum lederetur quo leſerat eum. ſcilicet vt redderet animā pro aīa oculum pro oculo. dentem pro dente. fracturam pro fractura. liuorē pro liuore. aduſtionem pro aduſtione. Nota quia talio non erat in iniurijs rerū: ſed in leſione tantū corporum. quia furta reſtituebantur in duplum vel quadruplum. Determinabaturque talio per neceſſitatē. vt ledens mulier virum in virilibus: puniebatur manu. quia virilia nō habet. et vir ledens mulierē pregnantē vt faceret abortiuū nondum animatum: mulctabatur pecunia. Incertū eſt autē vtrum talio extenderetur vſque ad iudicē. vel circa iniuriatū tantum haberet locum. Nota. Si vero iniuriatus ſine iudice poſſet vlciſci: forte inde haberi pōt quod ad ciuitates refugij fugiebat homicida non volens: ne interficeretur a proximis occiſi.

De obſeruatione iubilei anni. Capitulum.xxx.

B Leui.xxv.

Addidit etiam dominus de obſeruatione iubilei. qui ſeptimam ſeptimanam hebdomadarū annorum ſequebatur. ad cuius preſignationē ſeptem annis precedentibus [vt tradunt quidā] in ſingulis neomenijs clangebāt tubis. et vij. diebus continuis ante ipſum ſolenniſabant clangentes tubis. A Nūe.x.et.xxix.A. In libro tamen Numeri legitur quod clangerent tubis. vij. menſe.x. die in vniuerſa terra. In hoc iubilei āno omnes diſtractiones rerum ad priſtinos redibant poſſeſſores. preter domos quae erant in vrbibus muratis quas tamē primo anno venditiōis venditori redimere licebat. exceptis domibus leuitarū que in quocūque eſſent loco in iubileo redibant. Eodem anno requieſcebat terra et debita. eodem anno ſerui liberi dimittebantur. Nam licet eſſent contribules: tamē voluit eos dominus ſeruitij ſcemate caſtigari propter trāſgreſſiones legum. Joſephus dicit. quia in iubileo cōueniebat venditor agri. et emptor: et reputantes fructus et expenſas in agrum factas: fructibus exuberaſſe compertis venditor recipiebat agrum. ſi vero expēſe tranſcenderūt: hoc quod deerat recipiebat emptor. et a poſſeſſione diſcedebat. Hanc tamē computationem fieri licuit infra annum iubileum. nedum in ipſo ſi venditor prius vellet reuocare quod vendidit. Littera leuitici videtur velle quod iuxta numerum annorū vſque ad iubileum maiori minori ve precio iubebat agrū vendi ne venditor grauaretur ſi modico venderet. et plurimi anni ſupereſſent vſquedum reciperet quod vendiderat. et ne grauaretur emptor. ſi mlto emeret quod in proximo amiſſurus erat. G Leui.xxv. De terminata quoque fructuum reputatione et expenſarū infra iubileū addit. quod ſi vēditor quod ſupererit expenſarū reddere nō poterit: habeat emptor agrum vſque ad iubileum. In ipſo enī omnis venditio redibat ad priſtinum poſſeſſorem. Terram autem ſic voluit dominus vendi ab eis ſub conditione recipiendi. quia ſua erat et non ipſorum. Alienigenas tamē ſeruos voluit eos in perpetuum poſſidere.

De benedictionibus et maledictionibus. Capitulum.xxxi.

Talium preceptorum obſeruatoribus premiſit dominus Leui.xxvi. per totum.

benedictiones ſuas dicens. Dabo vobis pluuias temporibus ſuis ⁊c. vbi. xxx. clauſule promiſſionu͂ inueniu͂tur. Transgreſſoribus vero longe plures ingeminat maledictiones.

¶ De decimis et votiuis. Capitulum. xxxij.

B Leui. xxvij.

IN decimatiõe animalium qđ decimum vl' naſcendo vl' nu͂erãdo veniebat: domino ſanctificabatur. nec mutari licebat in melius vel deterius. Similiter animal quod vouebat domino non licebat immutari. ſi quis quod vouerat immutaret ⁊ votiuum ⁊ immutatum erat domini. Sed diſtinguendum eſt de huiuſmodi votis. Aliquando enim ſic ex voto aliquid ſanctificabatur domino ꝙ anathematizabatur: illud non poterat vendi a ſacerdotibus vel alienari. Quando ꝗ non ſic obligabantur votiua: ſꝫ poterant vendi a ſacerdote determinato precio ſecundum vtilitatē que ex his poterat prouenire. ſiue eſſet animal vel fundus. Qui tamen voto dederat ſi volebat illud emere ſupra eſtimationem ꝓ quo alij daretur adderet quintam eius partem. Quod ideo eſt ſtatutum. ne qui vouerat ad recipiendum qđ vouerat aſpiraret. quaſi penitentia ductus: ne etiam digniorem alijs ſe putaret in emptione eius rei: quia eam dederat.

De votis in lege factis.

¶ Explicit leuitici hiſtoria.

¶ Incipit hiſtoria nu͂erorum. ca. j.

De excubijs circa tabernaculum. Capitulum. ij.
De commutatione primogenitorum pro leuitis. ca. iij
De etate miniſtrãtiu͂ i tabernaculo. Et de differe͂tia miſtro͛. c. iiij.
De quodam modo reddendi rem alienam. ca. v.
De iudicio zelotypie. ca. vj
De ſanctimonio nazareo͛. ca. vij.
De benedictione ſuper populum. Capitulum. viij.
De oblationibus. xij. dieru͂ in dedicatione tabernaculi. ca. ix.
De conſecratione leuitarum. ca. x.
De his qui nõ poſſunt facere phaſe pmo me͂ſe vt faciãt ſecu͂do. c. xj.
De tubis argenteis ⁊ modo clangendi in eis. ca. xij.
De receſſu iſrl' a mõte ſinai. c. xiij.
De electiõe. lxx. ſeniorum. ca. xiiij.
De datione carnium ⁊ ira dei ſup eos. ca. xv.
De plaga marie ⁊ cauſa lep̄. c. xvj
De. xij. exploratoribus. ca. xvij.
De murmure populi ꝓ ꝗ p. xl. annos i deſerto petierunt. ca. xviij.
De lapidatione colligentis ligna in ſabbato. ca. xix.
De ſciſmate chore: dathan ⁊ abyron ⁊ plaga eorum. ca. xx.
De exuſtione populi extincta per aaron. ca. xxj.
De virga aaron ꝗ nocte vna frondult floruit ⁊ peperit nuces. c. xxij
De reditu in cades in. xl. anno. Capitulum. xxiij.
De morte marie ⁊ aquis contradictionis. ca. xxiiij
De circu͂itu idumee. ca. xxv.
De morte aaron. ca. xxvj.
De victoria poſt votum anathematis. ca. xxvij.
De ſerpente eneo contra ignitos ſerpentes. ca. xxviij.
De ſcopulis torrentiu͂ qui geſtierunt. c. xxix.
De cantico ad puteum. ca. xxx.
De morte ſeon regis amorreoru͂.

⁊ og rege baſan. ca.xxxi.
De itinere balaã ⁊ q̃ locuta eſt ei aſina. ca.xxxii.
De ariolatheſi balaã et eius prophetia. ca.xxxiii.
Q; amore mulierculaꝝ initiatus ẽ iſrael beelphegor. ca.xxxiiii.
De zelo phinees. ca.xxxv.
Secundus numerus bellatorum. Capitulum. xxxvi.
De iure ſucceſſionis hereditarie. Capitulum. xxxvii.
De ſubſtitutiõe ioſue. ca.xxxviii.
De libaminibus. ca.xxxix.
De iugi ſacrificio. ca.xl.
De ſabbato ⁊ oblationibus eius. Capitulum. xli.
De neomenia. ca.xlii.
De phaſe. ca.xliii.
De pentecoſte. ca.xliiii.
De feſto tubarum. ca.xlv.
De feſto propitiationis. ca.xlvi.
De ſcenophegia. ca.xlvii.
De votis. ca.xlviii.
De deſtructione madiam ⁊ prede diuiſione. ca.xlix.
De ſorte duarum tribuum et dimidie. c.l.
Catalogus.xl.duaruꝫ manſionū. Capitulum. li.
De vrbibus leuitarum ⁊ de ſuburbanis. lii.
De matrimonio contribulum. Capitulum. liii.

¶ Hiſtoria numerorum. Capitulum.i.

Preambulum.

Quarta huius hiſtorie diſtinctio hebraice dvagedaber qđ ſonat: ⁊ locutus eſt. Apđ nos tamen ⁊: non habetur. Nomē grecum in ſcriptis noſtris non habemus. nam grece bareſmotalias eleſmoth. Latine liber numerĩ vel numerorum dicitur. Et dicit quã doq; numeri pluraliter. vnde ⁊ dici ſolet. legit hoc in numeris. Merito aut hoc nomie cenſetur. quia quattuor principaliter hic numerantur. De omni populo viri apti ad arma ferenda. Primogeniti leuite qui etiã bis numerantur: manſiones per quas profecti ſũt. Sed nec mulieres nec minores.xx.annorum. nec vulgus promiſcuũ nec debiles ad bella numerantur. Ad hanc ꝑtem hiſtorie ſic tranſit ioſephus. Moyſes predictam cõſtitutionē legum duꝫ ſub ſina morarentur a deo cognouit ⁊ hebreis ſcriptam contradidit. Cũ q; circa legiſlationem hec ſufficere putaret: ad exercitũ militarē iura cõuerſus eſt. ⁊ numerauit populorum capita. ſcꝫ pugnare valētium. Moyſes dicit dominum ſuper hoc locutum fuiſſe dicens. Locutus eſt domin⁹ ad moyſen in deſerto ſinai in tabernaculo federis prima die menſis ſecundi: anno ſecundo egreſſionis de egypto. A Nu.i.

Additio. Vulgus promiſcuuꝫ vocant q̃dam egyptũ q̃ ſecuti erãt eos egreſſuros.

¶ Et nota q̃ ꝑtermittit hic quedam que facta ſunt in primo mēſe ſecũdi anni. ſcilicet oblationeꝫ.xii. principum. quam fecerunt ſinguli ſingulis diebus in dedicatione tabernaculi et ſolēnitate phaſe que proprio nomine dicitur paſca: i deſerto. ⁊ forte ſãctificatiõe leuitarum. De his tamen infra aget per recapitulationem.

Additio. Nota quia primum paſca fecerunt in egypto Secunduꝫ fecerunt in deſerto: de quo hic loquitur. Tertium fecerunt in igreſſu ⁊ introitu ter

¶ Proſequentes ergo ordinē libri: dicim⁹ q; moyſes et aarõ ⁊.xii. principes

tribuum ex pre- cepto dn̄i anno secūdo mēse se- cundo die pma mensis numera re promiſſiōis i galgalis. Quar. tuz fecerūt i ter ra promiſſiōis.

uerunt viros pter tribū leui. a vi- cesimo anno ⁊ ſupra. Joseph⁹ cer tum terminum posuit. s. vſq ad. l. annū. ⁊ numerati ſūt p generatio nes ⁊ familias ⁊ domos ⁊ noia et capita ſingulorum: Hec autez. v. ad inculcationem tantuz quidam apposita tradunt ⁊ hic ⁊ in iosue. ſed cōgrue quidem distingui pñt generationes vel cognatiōes. Vo cat hic tribus ipsas. xij. familias: que ex ipſis filijs patriarcharum primo descenderunt. Vbi gratia. In vna tribu leui fuerunt tres fa milie. caathite. gersonite. merari- te. Unaquecq familia multas ha- bebat domos in quib⁹ proprij pa- tresfamilias erant. Qz additur. nomia ⁊ capita. intransitiue legē- dum est. i. capituz nomina. ſcilicet ſinguli homines in eadem domo.

G. Nu. j. ⁊. ij. G.

Fuerunt autez in ſumma. a. xx. an no ⁊ ſupra. potentes ad bella pro- cedere ſexcenta tria milia virorū quingenti ⁊ quinquaginta. Et tri bus leui non numerebatur cū his filijs iſrael.

¶ De excubijs circa tabernacu- lum. Captulum. ij.

Nūe. ij. per totum.

Recepit etiaz dominus vt ſemp pone retur tabernaculum, i imedio caſtrorū ⁊ filij iſrael per girum excubarent p tur- mas ⁊ cuneos quod p eodem hic accipitur. Turma ei proprie. xxx. miliū eſt. Et di cune⁹ q̄ſi cōue- niens multitu- do. Excubare ei large hic acci pitur. Excubie et prie diei. vi gilie noctis. Terne tribus p quat

Additio. Multitudo vt cuneus q̄ſi cou- neus. a cō ⁊ vni- endo.

tuor ptes tabernacli excubabant ita tū remoti: vt maximas in me- dio plateas haberēt. Erat q oma- tus q̄ſi fori rerū venaliū: ſingulis in ordine ꝯſtituti. Opifices etiam artiū in ſtatiōib⁹ ſuis erāt: ita vt vrbi competenter edificate caſtra eorū ſimillima viderent. Judas itaq iſachar ⁊ zabulon caſtra me- tabant ad orientē. ruben. ſymeon. ⁊ gad ad meridiez effraim. benia- min. manaſſes ad occidentē. dan. aſer. ⁊ neptalim ad aquilonē. In- ter tabernaculuz ⁊ caſtra excuba- bāt leuite in tabernaculis ſuis: p piquiores tabernaculo q̄ caſtris. Et excubabant ſimiliter p q̄ttuor plagas moyſes ⁊ aaron cum ſuis ad orientē: reliq ab his. Caathite ad meridiez ſub cuſtodia eleazari filij aaron excubabant. Filij autē gerſonite ad occidentē. Merarite ad ſeptentrionē. ⁊ erant vtriq ſub cuſtodia ithamar.

¶ De commutatione primogeni torum pro leuitis. Capitulum. iij.

C. Nūe. iij.

Eparauit ſibi dominus tribū p leui p p mogenitis q̄ tūc habebāt ⁊ iumen ta leuitaꝝ p pmogenitis iumēto- rū q̄ſi ꝯmutationē faciēs cum po pulo. Primogenita enī oia ſpecia liter tūc erant ſua. quia cum occi- deret primogenita egypti peper- cit primogenitis eorum reſeruās ea ſibi. Deinceps tū ꝓpter idipſuz omnia pmogenita eoꝝ ſanctifica- uit ſibi in ppetuū. ⁊ maxime qz p- mitie q̄rumlibet fructuū debētur dn̄o. Pro his ergo pmogenitis q̄ tūc habebāt tulit ſibi tribū leui et iumēta eorū. ⁊ pplus pmogenita illa habuit pro leuitis ⁊ iumentis eorū. Et ne duodenarius numer⁹ tribuū minueret: tribum manaſſe q̄ſi p leuitis iſti tuit effraim vo pro ioſeph. Me āt maior videre

Additio. Jacob enim in benedictio-

tur numerus leuitarū q̄ pͥmogenitorū. ⁊ ita iniqua eſſet cōmutatio. ait dominus ad moyſen. Numera filios leui maſculos ab vno mēſe ⁊ ſupra. et cū nūerati eſſēt: īuēti ſūt. xxij. milia. Nota tñ q: ſi diligenter attendas in libro numerorum numerum eorum per familias inuenies. xxij. milia ⁊ trecentos. Dicit hebreus. q: ccc. erāt in eis primogeniti: ⁊ ita iam erāt dñi. ¶ Iterum ait dominus ad

ne filiorum ſuorum pmiſerat filijs ioſeph. q vterq; facturus eſſet tribum.

F Nu. iij. moyſen Numera pͥmogenitos maſculos a mēſe vno ⁊ ſupra Et īuenti ſunt. xxij. milia. cc. lxxiij. Tulit āt

G Nu. iij. moyſes ī pcio. cc. lxxiij. qui ſuperrant p ſingula capita qnq; ſiclos ad menſuram ſanctuarij et dedit eos aaron ⁊ filijs ſuis iuxta verbum domini.

Additio.

Ne ergo damnoſa eſſet illa pmutatio dño ſi non reſtauraretur ei pro pͥmogenitus quod deerat ī leuitis. recepit p quolibet primogenito qnq; ſiclos argenteos.

¶ De etate miniſtrantium in tabernaculo ⁊ de differentia miniſtrorum. Cap. iiij.

A Nu. iiij. Iterumq; ait dominus ad moyſen. Nūera leuitas a. xxx. anno vſq; ad. l. vt ſeruiant mihi in duobus. hi in tabernaculo portando ⁊ collocando. ſenes emeriti in ſeruando. Et cum numerati eſſent. inuēti ſunt. viij. milia. quingenti. ⁊ lxxx. lxx. tamen dicūt. a. xxv. anno quē numerū annorū in ordinatione ſacerdotum ⁊ nos obſeruamus. Iſti deferebant tabernaculum in hunc modum. q: nō licebat ea que erant vltra velū nuda videri. ideo primo intrabant ſacerdotes ⁊ inuoluebant arcam ppitiatorium et cherubin prius vero velum quod ante pendebat. ⁊ poſt palliū hyacintinum ⁊ candelabrum aureum altare ⁊ menſam cum vtenſilibus ſuis pallijs inuoluebāt. Tūc intrātes caathite pprijs humeris omnia hec inuoluta deferebāt. Similiter ⁊ altare holocauſti cum vtenſilibus ſuis vt quibuſdam videt. Gerſonite vt breuiter dicam⁹: deponētes tectum tabernaculi: mollia ferebant in curribus ſcʒ cortinas. ſaga. pelles rubricatas ⁊ hyacintinas. tentorium quod erat ān tabernaculū. cortinas quoq; atrij. ⁊ funes ⁊ vaſa miniſterij que ad altare eneum pertinebant. De altari holocauſti tacet liber a quo ferebatur. Poteſt tamen dici: quia vaſa ei⁹ ferebant gerſonite: vt ī libro habet. Ipm altare caathite p prijs humeris ferebant Merarite vero vt breuiter dicamus omnia tabernaculi ⁊ atrij que dura erāt. tabulas. baſes. vectes. columnas. paxillos. ⁊ ea ferebant currib⁹. Emeriti leuite nō ſeruiebāt ſic in opere. ſed poſito tabernaculo ſedebant cuſtodes.

Additio.

Oēs a. xxx. anno vſq; ad. l. portabant tabernaculum. ⁊ collocabant ea q̄ attinabant. At qui erant ſupra. l. emeriti dicebantur.

Additio.

Sed quia ibi. ſʒ ⁊ altare mūdabant cinere dicit q: caathite portabant altare humeris ⁊ vaſa eius. Poteſt dici potius q gerſonite ferebant vaſa miniſterij altaris nō altaris vaſa. Aliqua forte in quib⁹ ponebāt ea qui portabāt pertinentia ad altare. ⁊ illa vaſa ponebant ſuper currus.

¶ De quodam modo reddēdi rē alienam. Cap. v.

A
Nūe.v.
Tunc precepit dominꝰ eijci ꝑ manus sacerdotū a castris leprosos ⁊ femine fluentes ⁊ factū est ita. Addidit quoqꝫ dominꝰ de redditiōe aliene rei vt fierēt cū quinta ꝑte capitis. Sꝫ qꝛ in exodo videtur dicere cōtrariū. scꝫ vt in quadruplū redderet. Ideo huc/usqꝫ distulimus vt hic solueremus. Et dicimus: qꝛ aliene rei possessio aliquādo fiebat ex industria furto vel rapina. aliquādo fiebat per negligentiā. aliquādo ignorāter. De re sublata sciēter in exodo dicitur ꝙ restituatur in quadruplum si perierat res: ꝙ si extabat in duplū Si ibi legis .v. boues ꝓ vna alia est trāslatio scd̄m quosdam. et ꝙ in quadruplū veriꝰ dicat̄: ex verbis zachei ꝓbatur. De sublata ꝑ ignorantiā agit hic vt reddat̄ caput ⁊ quinta pars desuꝑ vel de re furtiua si penitꝰ latet: et fur penitens sponte cōfitet̄ ⁊ reddit. Si vero nō esset q̄ reciperet redderetur domino: ⁊ esset sacerdotꝭ. Pro pctō vero furti vel negligētie fiebat aliqua oblatio scd̄m q̄ntitatē rei. Josephus dicit aurū ⁊ argentū reddi in duplū. iumēta in quadruplū. solum bouē in q̄ntuplū. qꝛ quāto possidetur ceteris vtilius: tanto amittitur damnosius.

A
Exo.xxij.

Additio.
Cū quīta capitis reddebatur illa res q̄ reddebatur cum quinta parte precij eiusdem.

Additio.
Quia presumit̄ res extata ad restituendum conseruata.

A
Luce.xix.

¶ De iudicio zelotypie. Cap.vj.

B
Nu.v.
Addidit quoqꝫ dn̄s de lege zelotypie. zelꝰ ꝓprie ē amor viri in vxorē: ꝑ q̄ sustinere non pōt vt alij misceat̄. Vñ vir ē zelotes. zelotypia ꝓ q̄nqꝫ ē mechia ⁊ zelotypus adulter. Solet ꝙ zelotypia dici sola suspitio adulterij. ꝟ q̄ legit̄ hic ad hūc modū. Si spūs zelotypie ꝯcitauerit virū cōtra vxorē suā q̄ polluta est. sed ꝓbari nō pōt: vel q̄ falsa suspitione ipetit/adducet eā ad sacerdotē. ⁊ offeret pro ea assariū farine hordeacee qđ ē decima pars sati. nō fundet oleū: nec thus iponet. Sacerdos aūt statuet eam coram dn̄o. ⁊ ponet in manibꝰ eius in vase fictili aq̄s viuas ⁊ oblationem farine. pugillū cuiꝰ ⁊ thus incēdet suꝑ altare: ⁊ mittet ī aquā pauxillū pulueris de pauimento tabernaculi. ⁊ nudabit caput eius. scribetqꝫ in mēbrana. vt dicit Josephus. dei vocabulum .s. tetragrāmaton. Facietqꝫ eā iurare ꝙ nil viro suo nocuerit i his q̄ sibi obijciunt̄. Q̄ si hoc viro suo nō sufficiet: sꝫdet sacerdos maledictōes etiā scriptas in mēbrana ⁊ dicet. Si nō es polluta deserto viri thoro. nō te noceant aque iste amarissime. Si autē declinasti a viro īgrediāt̄ aq̄ maledicte ventrē tuū. ⁊ ip̄m tumescere faciant ⁊ putrescat femur tuū ventruꝫ. Et dicet mł̄ier. Amen amē. Et delebit sacerdos omnē mēbrane scripturā in aquis: ⁊ dabit ei bibere ⁊ tunc sacerdos tollet de manu eius sacrificiuꝫ zelotypie. ⁊ eleuabit illud coram domino: ⁊ ponet suꝑ altare. Q̄ si rea erit adulterij mł̄ier/putrescet femur eiꝰ. ⁊ vterꝰ tumebit in hydropisim. nō tamen stati. sꝫ vsqꝫ ad decē mēses. Q̄ si ñ polluta erit īnoxia erit ei aqua. īmo sepe ꝯcipiet ⁊ pariet masculū mense decimo. Hee aque dicebant̄ sācte ꝓpter nomē dn̄i dilutū ī eis. et dicebantur maledicte propter maledicta congesta in eis. ⁊ amarissime propter effectum qui quandoqꝫ sequebatur. Hec autem lex introducta fuit ad duritiam coꝝ

dis eorum ſicut permiſſus eſt libellus repudij. quia prompti erãt ad effundendum ſanguinem.

¶ De ſanctimonia nazareorum. Capitulum. vij.

A
Nũe. vj.
LOcutus eſt dominꝰ ad moyſen de lege nazareorum. Nazareus ſonat ſanctus. vel florens. vel germinans. Dicebanturqꝫ nazarei quidam qui ex voto obligabant ſe ſanctimonie vſqꝫ ad certum tempus. vel iugiter vt ſamuel: ⁊ cõſecrabant ſe domino et quaſi ſeparabant a communi vita hominuꝫ. ſicut quis modo per annum vel duos ex voto ſeruit in hoſpitali hieruſalem. Sãctitatis eorum lex fuit hec. Omni tempe ſeparatiõis ſue nouacula nõ tranſibat ſuper caput eius. Unde forte quidã pingunt apoſtolos et chriſtum crinitos: non in re ſed pro ſãctitate. Nihil quod inebriare poterat bibebant. non edebant aliquid qđ eſſet ex vinea ab vua paſſa vſqꝫ ad acinum. ad nullum mortuũ ingrediebant. Nã ſi mortuus eſſet ſubito quiſpiam coram eo polluebatur caput cõſecratõis ſue ⁊ illico radebat caput ſuum. ⁊ rurſuꝫ die ſeptimo offerebat par turtuꝝ aut duos pullos columbarum. quorũ vnuꝫ ſacerdos faciebat pro peccato: alterum ĩ holocauſtum. dieſqꝫ quos fecerat pro infectis erãt. ⁊ voti ſui ſanctimoniam iterum incipiebat. Forte non pro quolibet mortuo: ſed pro occiſo coram eo polluebat quicquid fecit propter ſanctimoniam. Completis autẽ diebus voti ſui offerebat agnum anniculum in holocauſtum. ouem anniculam pro peccato, arietem hoſtiam pacificam. Et nota cum ita ſimpliciter ponitur aries ꝙ hebreus dicit ad minus duorũ annorũ eum debere eſſe. Caniſtrum quoqꝫ diuerſorũ panum azymorũ: exceptiſ his que ſponte offerebat iuxta proectionem ſanctitatis ſue. que oblatio dicebatur corban. i. munus. Et offerebat mulier. xxx. ſiclos ſi poterat. vir. l. ſin autẽ: ad arbitriũ ſacerdotis pauper offerebat. Cunqꝫ imolauerat hoſtias ſacerdos ritu ſuo reddebatur nazareꝰ ad hoſtiũ tabernaculi: ponebatqꝫ ſacerdos crimen eius in ignẽ ſacrificij ⁊ ſic ad communem hominũ vitam redire poterat.

Additio.
id eſt immatura / que ante maturitatem collecta ſeruatur / et tandem miſſa ĩ aquã groſſeſcit.

¶ De benedictione ſuper populum. Capitulum. viij.

ITerum locutus eſt dominus ad moyſen. Aaron ⁊ filij eius inuocabunt nomẽ meũ ſuper filios iſrl ⁊ ego benedicaꝫ eis. Hoc fit in olibus ſacramentis eccleſie. Inuocabunt autẽ ſic. Benedicat tibi dominꝰ deus et cuſtodiat te. det tibi pacẽ: et oſtendat tibi faciem ſuam. B
Nu. vj.

Additio.
Quid factũ ſit primo menſe ſecundi anni. cum ſit omiſſum hic explanabitur. ꝛ

Additio.
In numeris in forma bñdictionis huius: ter ponitur nomen domini.

¶ De oblatiõibus duodecim dierum in dedicatione tabernaculi. Capitulum. ix.

FActum eſt autem in die qua vnxit moyſes tabernaculuꝫ et ſanctificauit illud: obtulerunt. xij. principes tribuuꝫ in altaris ſtrenationem vt hebreꝰ habet. vj. plauſtra tracta cum. xij. A
Nu. vij.

bobus ſinguli bouē vnum et bini plauſtrū vnum. Et data ſunt duo plauſtra gerſonitis ad ferēda onera eorū de quib⁹ diximus. Et quatuor ſūt data meraritis. poſtea ſinguli ſingulis dieb⁹ obtulerunt vaſa altari neceſſaria. Duodecim ei diebus ſolennitas dedicatiōis ꝓtelata eſt. Prima die obtulit naaſon de tribu iuda acetabulum argenteum. cxxx. ſiclorum. Hebreus habet ſcutellam phialanq; argenteam. lxx. ſiclorum. vtrūq; plenum ſimila. in phiala thus ponebatur. Mortariolum quoq; aureū decē ſiclorum plenum incenſo. In hoc vaſe aromata terebātur. Hebre⁹ habet cochlear. quo ſcʒ thus ī thuribulo ponebatur. Bouē quoq; ⁊ arietem ⁊ agnū anniculum in holocauſtum: hircūq; pro pctō ⁊ ī ſacrificio pacificorum. boues duos arietes quīq;. hircos q̄nq;. agnos anniculos quinq;. Eiuſdē modi vaſa: ⁊ eiuſdē hoſtias obtulerunt alij principes q̄ſq; die ſuo. et ſic terminata ē dedicatio. xij. diebus. Patet ꝑ recapitulationē hec dici. Octaua enī die mēſis primi ſcd̄m q̄ lr̄a videt̄ ſonare ichoata eſt dedicatio. vij. enī dieb⁹ precedentib⁹ eiuſdē menſis cōſecrati ſunt ſacerdotes. et tabernaculum inunctum ſed nondum dedicatū. Si vero ita eſt: tunc conſecratio ſacerdotum et dedicatio tabernaculi ꝓtelate ſūt xix. dieb⁹. Itaq; non fecerunt phaſe eo anno tempore ſuo. ſcilicet die. xiiij. Quod tamen ꝑceptum fuit eis a domino prima die eiuſdem anni. Ideo quidaʒ dixerunt vt prediximus. vij. dies cōſecrationis ſacerdotum fuiſſe terminales primi anni. ⁊ prima die ſecundi anni vnctum tabernaculuʒ. xij. die finitam dedicationeʒ. xiiij. die celebratum phaſe. Pōt tamē dici hanc oblationem. xij. dierū factā ſecūdo menſe anni ſecūdi nec ꝑ recapitulationem hec dici. Qꝫ vero legitur ea die inchoatam qua vnctum eſt tabernaculum eadem dicunt pro ꝯſimili quia ſicut. viij. die primi menſis vnctum eſt tabernaculum: ita ⁊. viij. die ſecūdi menſis inchoata eſt hec oblatio. ⁊ ſic. viij. primis dieb⁹ anni tertij ſacerdotes et tabernaculum conſecrata ſunt.

Additio. Secūdū hebreum bos dicebatur ad min⁹ trimus. aries bimus.

Additio. Non enim licebat duo generalia feſta facere ſimul.

De conſecratione leuitarum. Capitulum. x.

Iterum locut⁹ eſt domin⁹ ad moyſen dicēs. Tolle leuitas de medio filiorum iſrael ⁊ ſanctificabis eos mihi. Itaq; ſecunduʒ preceptum domini leuite pri⁹ aſperſi aqua luſtrationis. raſiſq; omnibus pilis carnis ſue vbi nō includūtur capilli. lotis etiam indumentis coram domino ſteterunt ad oſtium tabernaculi. conuocata omni multitudine: ponenteſq; manus ſuas ſuper eos filij iſrael/obtulerunt eos aaron munus domino: vt ſeruirēt in miniſterio eius. Obtuleruntq; leuite boues duos: quorum alterum fecit aarō pro pctō. alterum ī holocauſtū ⁊ ſic ſepati fuerīt dn̄o a filijs iſrl̄. Ex inde habuerīt ī vſus B Nu. viij.

Additio. Plane dici poteſt q̄ eadeʒ die inchoata ſūt cōſecratio vel vnctio ſacerdotuʒ et dedicatio tabernaculi ⁊ oblatio principuʒ ⁊ cucurrerunt ſimul per. vij. dies: poſt quos ſecuta eſt oblatio. v. diebus. xiiij. die ꝯſecrati ſūt leuite ⁊. xiiij. die fecerunt ſolenne phaſe.

ſuos ea que vſi erant. De decimis enim viuebant ⁊ his contenti erãt Sacerdotum vero etiam erant ſacrificia. ꝑmitie. primogenita vota. His omnibus veſcebantur cũ domo ſua: mundi tamen. preť oblata ꝓ peccato. qꝛ ſacerdotes ſoli peccata populi comedebant. Decimam decimarum ſuarum dabant leuite ſummo ſacerdoti: ⁊ de melioribus dabãt. ideo ſortem non habuerũt in terra quod ⁊ melius eis ceſſerat Tunc enim. xij. partem tantũ bonorum terre haberent: modo habebant decimam.

¶ De his qui non poſſunt facere phaſe primo menſe vt faciant ſecundo. Cap. xi.

B Nu. ix. Locutus ẽ dominus ad moyſen anno ſecundo menſe primo. Hic plane determinatur per recapitulationeꝫ hoc dici. faciãt filij iſrael phaſe tẽpore ſuo xiiij. die menſis vſqꝫ ad veſperũ. ⁊ fecerunt phaſe. Erant aũt qdã immundi ſuper anima hominis .i. ſup hominez q̃ diciť aĩa. cuiꝰ cadauer q̃ tetigerãt nõ poterãt faceř phaſe. ⁊ dixerũt ad moyſẽ. Quař fraudamur ne valeamꝰ offerre inť filios iſrľ. Forte indignantes qꝛ talis immundicia neceſſaria ẽ quãdoqꝫ. Et cõſuluit moyſes

Additio. Quaſi di. ꝑ hoc quod ibi diciť anno ſecũdo. patet q̄ iſtud. ſ. faciãt filij iſrael. phaſe ⁊c̃. diciť ꝑ recapitulationem. Debet eñ prius dictuꝫ fuiſſe: cũ prius factum ſit in menſe ſcꝫ primo ante oblationẽ ꝑncipum que ſupposita eſt.

Additio. A meliori parte totum hominẽ ſignificat. ſ. ⁊ animaꝫ quod eſt frequens in ſacra pagina.

ſuper hoc dominum. Qui reſpondit ei. Homo de gente veſtra qui fuerit immundus ſuper anima hominis ſiue in via ꝓcul faciat phaſe menſe ſecundo. xiiij. die omnem ritum phaſe obſeruans. Si vero ſine hmõi cauſis: tempore ſuo non fecerit phaſe: exterminabiť aĩa eius de populis ſuis. Peregrinꝰ quoqꝫ aduena. ſi fuerit apud vos faciet phaſe domini. Si querať. ſi iterum in menſe ſecũdo propter immundiciam non poſſet facere phaſe. quid faceret. Poteſt dici. quia tertio faceret. qꝛ quod i vno dictũ eſt ſimiliter datur i alijs intelligi. Vel forte ſi deinceps eo anno non faceret non peccaret.

¶ De tubis argẽteis ⁊ modo clãgendi in eis. Cap. xij.

Uerũ locutus eſt dominus ad moyſen. Fac tibi duas tubas argenteas ductiles: quibus conuocabis multitudinem. Has duas tubas habebãt in quattuor vſus. ad ꝯuocandam multitudinẽ. ad mouenda caſtra. ad bella. ad feſta. Et erat [vt dicit ioſephus] tuba fiſtula cantatoria pene magnitudine cubiti. calamo capacior. prebens in principio latitudinẽ que conueniat ori ad ſuſceptionem ſpũs. que hebraice diciť aſora. In conuocatione ꝟo multitudinis aliqua erat diuerſitas ad conuocandũ oẽm populũ. Utraqꝫ ſimul clangebant ſimplr. Ad conuocandos ſolos principes ſemel clangebant. Quod dupliciter intelligitur. i. vna tantũ vel vno impulſu. Etiam vt addit ioſephus ſemel clangebant ſi principes populum ſuum quiſqꝫ in eccleſia conuocare volebant: vel moyſes populũ ꝑ eccleſias. Ad caſtra vero mouenda non ſimpliciter ſed conciſe ⁊ ꝓlixius tubis clãgebant. Et in ꝑmo ſonitu mouebãt caſtra. tres tribus q̃ erant ad orientem. in ſecũ A Nu. x.

do que ad meridiem. in tertio que ad occidentem. in quarto que ad aquilonem. Modus vero clangēdi in bellis nō diſtinguitur. qꝛ forte ſicut apud alias nationes fiebat apud eos. quando etiā habebant ſolēne epulū ⁊ dies feſtos: ⁊ kalēdas clangebant. ſed non eſt determinatus modus. Sacerdotes autem clangebant.

G ¶ De receſſu iſrael ad montem ſynai. Cap. xiiij.

Nu. x. Anno ſecūdo menſe ſecūdo. xx. die menſis eleuata ē nubes de tabernaculo federis: ⁊ pfecti ſunt de monte dñi viam trium dierū. Dicunt hebrei ꝙ arca precedebat eos tribus diebus: ſuper quā nube ſtāte quaſi ad certum locum conueniebant paulatim. quidam citius. quidam tardius. Sed melius eſt vt de hoc itinere tantum dicamus quando egreſſi ſunt de monte ſyna ⁊ pceſſit eos nubes. nec deuit p tres dies et noctes. Unde ſtatī murmurauerūt p labore itineris. quia nec noctibus caſtra poſuerunt. ⁊ tunc recubuit nubes in ſolitudine pharan. i. i prima māſione quā fecerunt in pharan. Eſt enim phara maxima ſolitudo quā modo ſaraceni inhabitant. qꝛ ergo anno primo menſe iij. prima die menſis venerunt ad montē dñi. ⁊ ab eodē egreſſi ſūt anno. xx. die mēſis ſecūdi ptȝ ꝙ in hac māſione que et. xv. fuit. fere ſedeꝛt p annum. Et dicit Hieronymus.

Additio. Uerius ē inqt magiſter vt dicam⁹ qñ egreſſi ſunt de ſyna tm̄ eos preceſſiſſe nubem.

Additio. Solaris annus ſuperat lunarē. xj. diebus qbus collectis conſtituitur vna lunatio per. xxx. dies. vel etiam p.

qꝛ per annuȝ et quattuoꝛ dies ibi fuerūt. Qd difficillimū eſt inuenire niſi forte fuerit annus emboliſmalis. Poteſt tamen dici qꝛ eadē die qua legem acceperant reuoluto anno naturali receſſerūt. Cū ergo veniſſent pridie kal. iunij ad mōtē. et q̄rta die iunij legē recepiſſent: ſi eadem die. iiij. reuoluto anno receſſerunt. ptȝ qꝛ quattuoꝛ dieb⁹ ⁊ anno ſederūt ad montē ⁊ ita tertio menſe anni legitimi. die quarto receſſerunt. Tñ nihilominus verum ē qꝛ ſcdo mēſe anni ſecūdi. xx. die egreſſi ſūt. Tripliciter enim accipiꝛ annus ab eis pter naturalē. Annus vſualis a ianuario quē habent cōmune nobiſcuȝ in contractibus ſuis ⁊ negocijs cōmunib⁹ agēdis. Quoto āt mēſe hui⁹ anni. quota die egreſſi ſunt nō legiꝛ. Eſt ⁊ apud eos annus legitim⁹ quo vtunꝛ in legitimis ꝗ̄ agūt.

xxix. dies ꝗ̄ ſup ſunt reſeruatis. ⁊ annus ꝗ̄ euenit illa lunatio dicꝛ emboliſmalis. alij dicūtur communes. Contingit aūt aliqñ duos communes interpōi emboliſmali. aliquādo vnū tm̄ ꝙ vnus tm̄ bis in decēnonali ciclo euenit. Jnd eſt ergo ꝙ dixit Hieronymus. niſi fuerit emboliſmalis annus. Impoſſibile eſt ꝙ per annuȝ naturalem ⁊ quattuoꝛ dies fuerit ibi. ſi. l. die a paſca ſunt egreſſi. quia nūꝙ̄ dies paſce idē eſt anni pcedentis et ſeqñtis. ⁊ nūꝙ̄ ꝯcurrunt paſca annuuȝ ⁊ annotinum. Similiꝛ nunꝙ̄ idē eſt dies. l. Non ergo ab eo die ꝗ̄ lex data eſt reuoluto anno naturali ſunt egreſſi. ſȝ cum veniſſēt ad montē pma lune iunij reuolutis lunationib⁹ vſqȝ ad primam lunā iunij. quarta eiuſdē lune ſe egreſſi: que eſt quinquageſima die a. xiiij. luna aprilis.

Annus tripliciter capitur.

In hoc vt diximus tertio menſe ꝛ
die quarto egreſſi ſũt. Eſt ꝛ apud
eos ann⁹ emergens. In memoriã
enim liberationis ſue ceperunt an
nos ſuos nũerare ab exitu de egy-
pto. ſicut grecia pma olympiade.
romani ab vrbe condita: chriſtiani
ab incarnatione dñi. ꝛ huius anni
ſecundo menſe. xx. die egreſſi ſũt.
Id eſt annus a phaſe vſqꝫ i phaſe
vn⁹ trãſierat. ꝛ d ſcdo phaſe. ſ. vſqꝫ
i phaſe fluxerãt. l. dies. Ergo mẽ
ſis vnus. xxx. dierũ fluxerat. ꝛ ſecũ
dus iam fecerat. xx. dies. Hec aũt
annoꝝ diſtinctio in multis locis
neceſſaria eſt. In hac mãſione me
dia pars exodi. ꝛ totus leuitic⁹. ꝛ
Ann⁹ quadruplex. numeroꝝ pcepta non modica de-
ſcripta ſunt. Nota ꝙ quadruplex
eſt annus. Legitimus. emergens.
vſualis. ꝛ naturalis. Annus legi-
timus huius anni tertio menſe iu-
nio et quarta die eiuſdem menſis
egreſſi ſunt. Iſtum cõputa a kal.
in kal. Annus emergens: hui⁹ an
ni ſecundo menſe. ſ. xx. die eiuſdem
que eſt quarta dies iunij exierunt
Iſtum a phaſe in phaſe computa.
Prius accipe. xv. dies primi men
ſis. ꝛ iunge cum. xiiij. diebus maij
ſequentis. Ecce habes pmũ men-
ſẽ ſecundi anni. Item accipe. xvi.
dies qui remanent de maio. ꝛ iun-
ge cum quattuor diebus iunij. et
habebis. xx. dies ſecundi menſis a
phaſe. ꝛ ita vera erit vtraqꝫ cõpu-
tatio anni. ſ. legitimi ꝛ emergẽtis.
ſicut in textu littere continet. An-
nus vſualis iſte incepit a ianu. et
hunc habent hebrei nobiſcũ ꝯmu-
nem in negocijs ſuis. Annus natu
ralis huius mẽſe tertio luna. iiij. ꝙ
C Nũe. xi. eſt. l. dies a. xiiij. luna aprilis receſ
ſerunt. Duxit autẽ moyſes ſecum
obal. al's obad fratrẽ vxoris ſue ꝗ
nouerat in ꝗbus locis p deſertum
caſtra cõmode poni poterãt: pro-
mittens ei de optimis ꝗ traderet
eis dñs. Sane cum eleuabat arca
dicebat moyſes. Surge dñe ꝛ diſ-
ſipentur inimici tui ꝛ fugiant qui
oderunt te a facie tua. Cum autẽ
deponeret aiebat. Reuertere dñe
ad mltitudinẽ filioꝝ exercit⁹ iſrl.

¶ De electione ſeptuaginta ſeniorum. Cap. xiiij.

ORtum eſt au- A
tem murmur populi ꝯ Nũe. xi.
dñm dolentis p labo-
re. ꝛ accenſus ignis in
ira domini deuorauit extremã ptẽ
caſtrorum. illos. ſ. qui retro longe
erant. Orauitqꝫ moyſes ad dñm: ꝛ
abſorpt⁹ eſt ignis. Vocauitqꝫ no-
men loci illi⁹ incẽſio. tamẽ nõ fuit
hoc manſionis nomen. In eadem
quoqꝫ manſione vulgus pmiſcuũ
quod aſcenderat cum eis. id ẽ ſer-
ui ꝛ ancille egyptij. ꝛ multi d iſra
el pariter cum eis flagrabant deſi
derio carnium. Carnium nomine
nõ ſolas carnes: ſed alioꝝ cibo-
rum etiã abundantiã intelligim⁹.
Unde nec in querela eoꝝ de carni
bus legitur: cũ dixerunt. Recorda
mur piſcium quos comedebamus
gratis in egypto. in mentẽ veniũt
nobis cucumeres ꝛ pepones. por-
riqꝫ ꝛ cepe ꝛ allia. aĩa noſtra ari-
da eſt. nihil vident oculi noſtri niſi
mãna. Audiuitqꝫ moyſes populũ
flentem: ꝛ intollerabilis res viſa ẽ
ei. quia ꝛ ab eo eſcas peteban. Et
ait ad dominum. Cur impoſuiſti
populi huius pondus ſup me. nũ-
quid ego concepi ꝛ genui multitu
dinem omnem hanc. Obſecro aut B
aliter puideas: aut interficias me. Nũe. xi.
Cui dominus. Congrega mihi ſe
ptuaginta viros de ſenioꝛib⁹ iſrael
quos meliores noſti ad oſtium ta-
bernaculi: ꝛ auferã de ſpiritu tuo.
tradamqꝫ eis vt ſuſtentent tecum
onus populi: ꝛ pplo dices. Cras
dabo vobis carnes vſqꝫ ad menſẽ
dierum. id eſt que ſufficient ad mẽ
ſem: etiã vſqꝫ ad nauſeaꝫ. Et dicit
large nauſea pro vomitu. Proprie
eſt enim vomitus ille ꝗ excitatur.

fetore ſentine. Ablatio quidē ſpi-
ritus moyſi: ⁊ traditio alijs nō eſt
intelligenda diuiſio ſpiritus eius
per partes: vel imminutio. ſed illu
minatio aliorum ad regendū po-
pulum. per eandem ſpecialem gra
tiam per quā ⁊ moyſes illuminat⁹
erat: ſicut de igne vnius lucerne
multe illuminantur ſine ſui dimi
nutione. Electos itaqꝫ. lxx. viros
duxit moyſes ad oſtium taberna-
naculi pter duos qui in caſtris re-
manſerant: non ex contemptu. ſed
quia reputabant ſe indignos. quo
rum vnus vocabatur heldad. ⁊ al
ter meldad. ⁊ erāt [vt aiūt hebrei]
fratres moyſi ex matre: ſꝫ nō ex pa
tre. Deſcēditqꝫ
dominus ꝑ nu-
bem ⁊ requieuit
ſpūs in eis qui
ſtabant cū moy
ſe. ⁊ propheta-
bāt. Sed ⁊ duo
qui remanſerāt
in caſtris ꝓphe-
tauerūt. nec po
ſtea ſiluerunt.
id eſt ſemper
deinceps voca-
ti ſunt ꝓphete.
Et rediit moy-
ſes cum illis ad
caſtra.

Additio.
Hieronym⁹ di
cit ſuper Para
lip. non ex pa-
tre ſꝫ ex matre.
quia poſt legē
acceptam amrā
mandente moy
ſe dimiſit matrē
eius quia amita
eius erat: ⁊ du-
xit aliā de qua
ſuſcepit hos du
os. ſed ſm hoc
iſti nondū erāt
bimi Magiſter
ſoluit. Poteſt
dici lex accepta
a moyſe ꝑ cognitionem in ſpū mul
to ante tpe q̄ per dationem forſan
per. xxx. vel. xl. annos. Et ita iſti
duo. potuerunt connumerari in-
ter. lxx.

De datione carnium ⁊ ira dei
ſuper eos. Capitulum. xv.

G Nūe. xi. Entus vero
egrediens a domino
arreptas precepto ei⁹
trans mare in inſulis
ortygijs coturnices detulit in ca-
ſtra per circuitum caſtrorum itine
re diei vnius. volabantqꝫ a terra al
titudine duorum cubitorum. Sur
genſqꝫ populus congregauit ſibi
coturnices duobus diebus: ⁊ ſic-
cauit eas. Qui paꝝ. x. choros ha-
buit. Fuerūt he coturnices [vt tra
dunt] non modice q̄ apud nos ſūt.
ſed ille maiores que regie aues di
cuntur: quas curletos a currendo
vocamus. Nondum defecerat ci-
bus: et furor domini percuſſit po
pulum plaga magna nimis. Mo
dus vero plage non determinatur
hic. ſed i pſalmis videtur ꝙ fuerit Ps. lxxvij.
ignis. Sepultuſqꝫ eſt ibi populus
qui carnes deſiderauerat. Unde ⁊
locus ille vocatus eſt cabroth. alias
cabaioth. quod ſonat deſideriū ſe
pulture. vel ſepulcra cōcupiſcētie.

De plaga marie ⁊ cauſa lepre.
Capitulum. xvj.

Greſſi autem G Nūe. xi.
de ſepulcris ꝯcupiſcē
tie venerūt i aſſeroth. A
ibiqꝫ iurgati ſunt ma- Nūe. xij.
ria ⁊ aaron cōtra moyſen ꝓpt vxo
rem eius ethiopiſſam: quaſi rixan
tes cū eo. improperauerūt ei ꝙ re-
ginam ethiopie in vxorem duxe-
rat. vel ductam dimiſerat. Uel po
tius propter vxorē eius ſephoraꝫ:
que rixata fuerat contra mariam.
Madianite enim quondaꝫ vocati C
ſunt ethiopes vt legitur in Para ij. para. xiiij
lipomenū. ⁊ indignando dixerūt.
Nonne ⁊ nobis ſicut ⁊ moyſi locu
tus eſt dominus? Ac ſi dicerent.
Quare vult moyſes p̄eſſe nobis:
quia locutus eſt ei dñs. Et iratus
dñs dixit eis. Egredimi vos tres
tm̄ ad tabernaculū. Cunqꝫ ſtarēt
ibi: deſcendit dominus in colum-
na nubis. vocanſqꝫ aaron ⁊ Mari
am: ait. Si qs fuerit ꝓpheta inter
vos loquar ei in viſione. vel per
ſomnium. vel per enigmata. vel ꝑ
figuras. Seruo vero meo moyſi
qui in omni domo mea fideliſſi-
mus eſt: ore ad os loquor. vt quid

ergo detraxiſtis: vos ei quaſi parificantes. Et receſſit nubes: et ecce apparuit maria leproſa. Et ait aarō ad moyſen. Obſecro domine: ne imponas nobis hoc peccatū. Orauitque moyſes ad dominum. Deus obſecro: ſana eā. Cui dominus. Si pater eius ſpuiſſet in faciē eius: nōne debuerat ſaltem ſeptē dierū rubore cōfundi. Separetur ſeptem diebus extra caſtra. q. d. Si pater eius vilificaſſet eam pro aliquo crimine ſuo: nonne deberet aliquo tempore verecundari. Excluſa itaque eſt maria extra caſtra ſeptem diebus: nec populus motus eſt donec reuocata eſt.

¶ De duodecim exploratoribus. Capitulum .xvij.

A Nūe. xiij.

Egreſſus autē populus de aſſeroth: fixit tentoria in deſerto pharan. Non eſt pharan nomē mānſionis: ſed ſolitudinis plures manſiones cōtinētis. vt in catalogo manſionū manifeſtabitur. Omnes enim cōtinet manſiones ab aſſeroth. que fuit .xiiij. vſque ad aſiongaber: que fuit .xxxij. per quas omnes tranſierant in anno ſecundo. De aſiongaber miſit moyſes ex precepto domini. xij. viros ſingulos de ſingulis tribubus: qui conſiderent terram quam poſſeſſuri erant quorum precipui fuerūt caleph filius iephone de iuda. et oſee filius nun de effraim. Vocauitque moyſes oſee ioſue qui erat miniſter moyſi. Unde quidam dicunt id quod ſupra dictum eſt ioſue: per anticipationem dictū eſſe. quia nunc primo impoſitū eſt ei hoc nomē. Poteſt etiam dici. quia moyſes curam et ſalutem aliorum .xj. commiſit illi. Cumque vocaretur ioſue vel oſee que nomina ſaluatorem ſonant: tunc primo ei hec nomina appropriauit: cum ſaluatorem aliorum inſtituit. Precepitque eis moyſes vt conſiderarent qualitatem terre et hominū et vrbium: et afferrent de fructibus terre. Eratque tempus quando precoque vue comedi poſſunt. Qui aſcendentes explorauerunt terrā. et venientes in hebron viderunt tres viros de genere enach vel enachim. id eſt de ſemine giganteo. quales etiam viderant in thanai ciuitate egypti: qui et a thanai titanes dicti ſunt. Fuit autem hebron ſeptem annis edificata ante vrbem thanaim. Unde et ab hebrō ſemen gigantū in egyptum deſcendiſſe creditur. Deſcendenteſque vſque ad vallem vberrimam et torrentem: tulerunt de maliſgranatis et de ficis loci illius. Palmitem quoque cum vua abſciderūt. quē pre magnitudine tulerūt in vecte duo viri. Ob hoc appellatus eſt locus ille neeleſcol. id eſt botri torrens.

Caleph et Joſue.

Gigantes in hebron.

Additio.
Hec ſunt nomina .xij. exploratorum quos miſit moyſes. De tribu ruben ſemmaa. de tribu ſymeon ſalphaat. de tribu iuda caleph. de tribu iſachar igal. de tribu effraim oſee vel ioſue. De tribu bēiamī phalti. de tribu zabulon geldehel. de tribu Joſeph gaddi. de tribu dan anuel. de tribu aſer ſtur. de tribu neptalim nalbi. de tribu gad guel. Hec ſunt nomina virorum quos miſit moyſes ad conſiderandam terram chanaam.

Additio.
Malagranatus arbor. malumgranatum fructus.

¶ De murmure populi pro quo per .xl. annos in deſerto perierūt. Capitulum .xviij.

B Nūe. xiij.

Reuerſique poſt dies quadraginta venerunt ad populum ſuum in cades. de .xxxij.

enim manſione interim egreſſus erat popul⁹: et morabatur i. xxxiij Tamen quidam tradunt q decades miſſi ſunt exploratores: et ibi eos expectauit populus. Hanc manſionem vocat ioſephus ꝯuallem iuxta chananeorũ terminos exiſtentẽ et ad habitandam difficilem. et cõmẽdantes viri terram quam viderant addiderũt. Sz cultores fortiſſimos habet. vrbes grandes et muratas. ſtirpem enach vidimus ibi. quibus nos comparati quaſi locuſte videbamur. terra quã luſtrauim⁹ deuorat habitatores ſuos. qđ ſic exponit hebreus. Terra infirma ẽ. nec habere diuiti⁹ viuaces homines poteſt. vel quia nulli genti licebat diu in ea habitare ꝓpter frequentes impugnationes ſuperuenientium.

Additio. In terra ꝑmiſſionis habitabant. vij. populi quorũ vn⁹ erat chananeus.

Additio. Sic et nos cui inuidemus. laudibus eius cũ aduerſatione vicia ſubnectimus.

Additio. Aduerte triplicem eius expoſitionem. qđ dictũ ẽ terra quã luſtrauimus. d. h. ſ.

B Eſa. lxij. Unde ꝓpheta cum ſecuritatem permanendi illi terre pollicetur. hoc opprobriũ ab ea auferendum dicit: q non vocabit terra cultores ſuos deuorans. Poteſt tamen et in cõmendationem terre dici: q adeo bona ſit vt nullus ex ea peregrinari velit. ſed q in ea naſcitur moritur in eadem.

A Nu. xiiij. ¶ Igitur audiens hec omnis turba: fleuit dicens. Utinam mortui eſſemus in egypto. Nonne meli⁹ eſt reuerti in egyptum q̃ cadam⁹ gladio: et vxores et liberi tradant captiui. Conſtituamus nobis ducem aliũ q̃ moyſen: et reuertamur in egyptũ. At vero ioſue et caleph ſciderunt veſtimenta ſua dicẽtes: Nolite rebelles eſſe contra dñm. id eſt eum mendacem in promiſſo iudicare. qz ſicut panem populum terre huius deuorabimus. Cũqz clamarent in eos alij decẽ qui terruerant populum. et omnis multitudo lapidibus vellet eos opprimere: apparuit gloria domini ſup tectum federis: et ait dominus ad moyſen. Quouſqz non credet mihi populus hic: feriam eos: et faciam te in gentem magnã. Cui moyſes. Obſecro domine ne fiat hoc: ne forte inſultent tibi egyptij et dicant. Non potuit populum inducere in terram quã ꝑmiſerat. Cui dominus. Iuxta verbum tuum dimiſi. Attamen viuo ego: null⁹ eorum qui viderunt ſigna que feci i egypto: numerati ſcz a. xx. annis et ſupra. et iam per. x. vices. i. multotiens tentauerũt me. videbit terram pro q̃ iuraui patribus eorum ꝑter ioſue et caleph. Quoniam autẽ amalechites et chananeus habitant iuxta vos ne ſuperueniant. mouete cras caſtra et redite in ſolitudinem. iuxta numerum. xl. dierum: quibus terram ꝯſideraſtis quadraginta annis recipietis iniqtates vras. Locutuſqz eſt moyſes oĩa verba hec ad eos. et luxit populus nimis. Et ecce mane ſurgentes dixerunt ad moyſen. Peccauimus deſperantes parati ſumus aſcendere ad locum quẽ ꝑmiſit dominus. Et moyſes ad eos. Nolite aſcendere: non enim dominus vobiſcum eſt. At illi contenebrati: ſine deo ſcz poſſe vicere pu

Additio. Sed qz in omni opere dei cõiuncta eſt iuſticie miſcđia ſubdit. quoniã autem.

Additio. Iterum ſubdit de iuſticia dei iuxta nũerũ etc. Unde dauid ꝓpheta. xl. annis offen. f. g. h. Pſ. xciiij.

ſtantes aſcēderunt: arca cum moyſe ꝛ leuitiꝫ remanēte i caſtris. Perſecutuſq̄ ē eos amalechites ꝛ chananeus percutiens vſq̄ ad locum: q̄ ob hoc vocatus eſt horma. id eſt anathema. ꝛ redierunt ad ſolitudinem.

De lapidatiōe colligētis ligna in ſabbato. Cap. xix.

F
Nūe. xv. Factum eſt autē cū eſſent in ſolitudine inuenerunt hominem colligētem ligna i ſabbato: quē reclusit moyſes donec cōſuleret dominum De quo dixit domin⁹. Moriatur homo iſte extra caſtra: lapidibus obruatur. Et factum eſt ita. Quidam putāt hunc fuiſſe ſalphaat: qꝛ ꝛ filie ei⁹ poſtea dixerunt. Pater noſter in deſerto in peccato ſuo mortuus ē. Ibidem etiā p̄cepit eis domin⁹ vt p̄ quattuor angulos palliorū fimbrias ponerēt hyacinthinas. ob recordationem etiā minimorū p̄ceptorum dn̄i obſeruandā. Has magnificauerunt phariſei intantum vt etiam ſpinas in eis ligarent. vt frequenti earum punctione ad memoriā iugē preceptorum domini excitarentur. Quadratis tunc iudei vtebantur pallijs: ꝛ adhuc in angulis veſtis quadrate i ſynagogis ſuis habent fimbrias hyacinthinas ob recordationē legis date de celo. Hoc autem faciebāt vt a ceteris gentibus etiam habitu diſcernerentur.

De ſciſmate chore dathan et abyron ꝛ plaga eorum.
Capitulum. xx.

Nūe. xvi. per totum. Ecce autē chore filius iſuar fr̄is amram cum vidiſſet fratrueles ſuos honoratos. alterū ſacerdotio. alterum ducatu populi inuidit. et murmurans cōtra moyſen et aaron: complices ſecum habuit ducentos. l. de leuitis maioribus: quos etiaꝫ dignos ſacerdotio preferebat. adiunxeratq̄ ſibi dathā ꝛ abyron potētiores rubenitarum. quibus principatum populi deberi dicebat. qꝛ fuerant de rubē p̄mogenito. Quibus moyſes ait. Tollat vnuſquiſq̄ veſtrū thuribulum ſuū ꝛ cras hauſto igne ſuperponat tymiama: ꝛ aaron vobiſcum: ꝛ quē elegerit dominus ipſe ſit ſanctus. Miſit ergo moyſes mane vt vocaret dathā ꝛ abyrō: q̄ dixerūt. Nō veniemus. Et ꝯuocata omni multitudine. dixit moyſes ad chore et ducentos quinquaginta. Tollite thuribula veſtra: ꝛ ponite tymiama ſuper ea et ſtate corā domino. Illis aūt ſic ſtantibus moyſes deſcēdit cum ſeniorib⁹ populi ad dathan ꝛ abyron vt eos vocaret. Nā ꝛ abyrō vt dicit Joſephus ex patre leuita erat. Illi autē ſtabāt cū vxoribus ꝛ liberis. ꝛ omni frequētia domus ſue in introitu papilionum ſuarū: parati poti⁹ ad reſiſtēdū. ſi vim inferre vellet moyſes q̄ ad obediēdū. Quo vidēs moyſes orauit ad dn̄m vt inſolita morte pirent. ꝛ ſic planum fieret q̄ domin⁹ ip̄m miſerat. Quo orante ꝛ flente tremuit terra. expauitq̄ populus grandi ſtrepitu per illorum tabernacula excitato. ꝛ ſciſſa ē terra ſub pedibus eorum. ꝛ aperiēs os ſuuꝫ deuorauit eos cum omni ſubſtantia eorum: ꝛ deſcenderūt viui in infernum. i. in patulum terre hia-

Additio.
Nota q̄ iſuar ꝛ amrā fr̄es erāt. quorū alter ſcꝫ iſuar quia p̄mogenitus erat. vel ſuꝫ fuit filio ei⁹ ſcꝫ chore q̄ ipſe potius haberet ſummum ſacerdotium q̄ moyſes fili⁹ amraꝫ. ꝛ hoc idem voluit perſuadere dathā ꝛ abyrō de dignitate ducatus: qꝛ potiores erant rubenitis.

tum. Et reducta eſt terra quaſi nihil horum factum eſſe videret. Sed ⁊ ignis egreſſus eſt de thuribulis chore ⁊ concilij eius: tantus quantus nec de terra platus: vel concurſione fulminum aut violentia ſpirituum viſus eſt vnq̄ exilire. ⁊ deuorauit eos: aaron ſtante illeſo. Tulitq; eleazar thuribula eorū ex precepto domini igne huc illucq; diſperſo: ⁊ ea produxit i laminas. formanſq; ex eis coronulas aureas: affixit eas altari eneo ad cōmonendum filios iſrael: ne q̄s niſi de ſemine aaron accederet ad offerendum incenſum domino ne ſimilia pateretur. Tamen ⁊ ſic fabrefacte erant q̄ ⁊ ibi ſtabāt ad decorem.

¶ De exuſtione populi extincta per aaron. Cap.xxi.

B Nu̅e.xvi. Ceterum ſequēti die murmurauit omnis multitudo contra moyſen ⁊ aarō dicēs. Vos interfeciſtis populū domini Cumq; vellent eos obruere lapidibus fugerunt ad tabernaculum. ⁊ operuit eos nubes. apparuitq; gloria domini. Et egreſſus ignis a domino deuorauit populum. Dixitq; moyſes ad aaron. Tolle thuribulum: ⁊ hauſto igne de altari. ponenſq; tymiama: perge cito ad populum vt roges pro eis. Acceleranſq; aarō cū thuribulo et ſtans inter viuos et mortuos: orauit dominum: ⁊ plaga ceſſauit. Fuerunt autem percuſſi ex eis.xiiij.milia ⁊ ſeptuaginta. Alibi habetur ſeptingēti: preter hos qui perierant in ſeditione chore.

Additio. Signo pmiſſo confirmatū fuit ſacernotium aaron. Adhud duo ſequuntur. quorum alteruz hic ſupponitur.

¶ De virga aaron que nocte vna floruit ⁊ frōduit ⁊ peperit nuces. Capitulum.xxij.

A Nu̅e.xvij. Attamen nondū ceſſauerat tumult⁹ ſuper ſacerdotio aarō. Dicebāt eni̅. q2 etſi non pdictos leuitas elegerit dn̄s: poterat eſſe q̄ aliq̄ de aliqua reliquarū tribuū digni eſſent ſacerdotio. ⁊ forte de oībus tribub⁹ aliquot vellet dn̄s habere ſacerdotes: ne tanta miniſterij dignitas vni domui et tam paucis crederetur miniſtris. Accuſabant q; moyſen de deſerti inopia: eo q̄ eorum negociaretur inopiā vt ſemper eius viderentur egere auxilio Tulit ergo moyſes ex pcepto domini virgas.xij. principum: et ſcripſit in vnaquaq; nomē tribus ſue: vel potius principis. Scripſit autem in virga aaron nomen leui. ⁊ preter has.xij. ſumpſit vnam ſeorſum cunctas familias continentem: in qua pbaretur vtrum de oībus tribubus vellet de⁹ habere ſacerdotes. In numeris tamē legitur non fuiſſe virgas niſi.xij. qđ intelligēdum eſt de ſingularibus. ſcz excepta generali. Quas cum poſuiſſet in tabernaculo coram domino. ſequenti die regreſſus inuenit germinaſſe virgam aarō ⁊ folijs dilatatis amygdala ptuliſſe. Sane hic tertio deo ordinante aaron ſacerdotium firmiſſime poſſedit. Nam ⁊ iſignum rebellium precepit dominus virgam aaron ſeruari in tabernaculo inpoſterum.

Additio. Dicebant moyſen ſponte eos p deſertum duxiſſe. vt ipſi ſuo egerēt auxilio.

¶ De reditu in cades in.xl.anno. Capitulum.xxiij.

Fuerunt itaq filij iſrael lōgo tempore in ſolitudine multo ſederūt tempore in cadeſbarne: ꝛ diu circuierūt mōtem ſeir. ꝛ redierunt fere vſq ad mare rubrū: ꝛ circa fines ſinai. ꝛ pſtrata ſunt cadauera eorū in deſerto. Tādem poſt multos labores ꝛ annos .xxxviij. redierūt ad cades vñ miſerant exploratores. vel in qua redierūt ad eos vt dictū ē: q̄ eſt ī deſerto ſin. nec illud ē deſertuz ad qḋ venerunt viij. manſiōe: vt dicit Hiero.

Additio. Sin de q̄ hic agiꝛ vł ē cades vł ī eo ē cades. Vñ diciꝛ ſin ī quo cades. ꝛc.

Prior enī ſcribitur ſin per ſamech. ꝛ interp̄tatur rubus vel odium. Sin ḃo in quo cades vel q̄ eſt cades. ſcribiꝛ p ſade. ꝛ interp̄tatur mādatū. vel ſancta. et eſt[vt quidā volūt]pars deſerti pharan. In fine igiꝛ .xxxix. anni a finib⁹ ſinai venerūt ī cades .xj. diebus. ꝛ potuit eſſe ꝙ tantum irent .xj. dieb⁹ cōcito gradu q̄tuz iuerant .xxj. manſionibus tardo:
A Nu.xx. vel per aliā viam. Redierūt ergo filij iſrael .xl. anno mēſe primo in deſertuz ſin. ꝛ māſit ppl's in deſerto cades. Et ſic .xlij. manſiones filiorū iſrael. quibus leguntur profecti ab egypto vſq ad campeſtria moab iuxta iordanem. tribus tantum annis complete fuerunt. .xij. ab egypto vſq ad montem ſinai anno primo a .xiiij. die menſis primi. vſq ad diem primam menſis. tertij. Deinde anno ſecūdo .xx. die mēſis primi pfecti a ſinai vſq ad cades .xx. manſiones ꝛ vnam expleuerunt infra annum ſecunduz. tamē quoto ſpacio anni non eſt determinatū ſicut ī primo per, .xxxviij. annos. poſt errātes et proſtrati .xl. anno redierunt ad eandem cades. Eo anno reliq̄s ix. māſiones trāſegerunt.

Additio. Quaſi diceret non eſt ita diſtinctum in manſionibus ſecūdi anni quātum tp's fluerit iter vnā manſionē ꝛ aliā ſicut in manſionibus primi anni.

Q; ſi inueneris .x. huius anni fuiſſe māſiones: ſcito ꝙ inter has iterꝝ numeraꝛ cades repetita.

¶ De morte marie ꝛ aquis cōtradictionis. Capitulum .xxiiij.

Mortua eſt autem maria in cades dū .xl. vt dicit ioſephus cōpleſſet annum: ex quo egyptum dereliquit. In initio menſis xantici: qui ꝛ niſan ſecūdum lunam. Et ſepelierūt eam in montē qui vocaꝛ ſin. Trāſactiſq .xxx. diebus fletus moyſes populū purgauit hoc modo. Vitulā trimam totam rubeā extra caſtra combuſſit. Et pſequitur hic ioſephus ordinem cineruz luſtrationis: quē dominus decima die menſis ſeptimi fieri precepit. ꝛ videtur velle nunc primo combuſtionē hmōi a moyſe factam. Unde etiā ſubdit. Hoc etiam venturos ſeruare p̄cepit: et potuit eſſe ꝙ impediti hucuſq diſtulerunt. q2 nec paſca interim celebraſſe leguntur. Cum autem intrauerunt terrā promiſſam ſcd̄m precepta domini: legitima ſua proſecuti ſunt. Etiā hic dicit Joſeph⁹. anteq̄ rediſſent in cades eos veniſſe ad termios idumee ꝛ miſiſſe nūcios ad edom p libertate tranſit⁹ per terrā ſuam. Quod cum prohibuiſſet moyſes inde receſſit p deſertum iter faciēs. Hiſtoria numeri dic poſt mortem marie miſiſſe iſrael ad edō. Nec eſt liquidū vtruz ioſephus per anticipationez. an liber numeri per recapitulationem hoc dixe-

A Nu.xx.

Additio. Iſte edom frater iacob fuit.

A Nu. xx. rit. ⁋ Nos vero ſequētes ordinē
hiſtorie dicimus q̄ mortua maria
indiguit ppl's aqua. factaq̄ ſediti-
one ↄtra moyſen ⁊ aaron in pp'lo:
orauerunt ambo ad dominum.
Quibus dominꝰ ait. Tolle virgā
⁊ cōgrega populū ad petram. ⁊ p
cuſſa dabit vobis aquam. Utrum
virga que frōduerat: an alia vſus
eſt moyſes hic eſt dubium. Et ta-
men quia in numeris legitur: vir-
ga que erat in cōſpectu dn̄i/ videt̄
fuiſſe virga que erat i arca. Et cō
I Nu gregata multitudine ante petrā:
dixit moyſes. Audite rebelles ⁊ i
creduli. nunquid de petra hac po-
terimꝰ aquā vobis eiicere. Hic au
tem: cum in aliis egiſſent moyſes
⁊ aaron fiducialiter. turbati popu
lo murmurante diffidēter egerūt:
quod domino manifeſtāte cogni-
tum eſt. Non eni ex opere eorum
aliquo vel verbo hoc perpendi po
tuiſſet: niſi forte quia moyſes qua
ſi dubitans dixit. Nunqđ poteri-
mus ⁊c̄. quia inde ſenſus affirma-
tionis poterat elici: quaſi poteri-
mus. vel negatiōis q̄ſi nō poteri-
mus. Cū ergo percuſſiſſet prius
virga ſilicem: quia deſperauerat:
non manauerunt aque. Secundo
vero ictu egreſſe ſunt ita largiſſi-
me vt biberet populus ⁊ iumenta.
Et dixit dominus moyſi ⁊ aaron.
Quia non credidiſtis mihi: nō in
troducetis populos hos in terra
eorū. Hec eſt aqua cōtradictiōis:
quia etiam electi deſperauerūt de
ꝓmiſſis et potentia dei quaſi con-
tradicentes promittenti.

⁋ De circūitu idumee.
Capitulum. xxv.

C Nūe. xx. Miſit moyſes
nuncios de cades ad
regem edom dicentes.
Frater tuus iacob mandauit tibi
hec. obſecro vt liceat nobis trāſire
p terra tuā. Nō ibimus per loca
culta: via publica gradiemur. non
declinabimꝰ neq̄ ad dextram nec
ad ſiniſtrā. Si biberimus aquas
tuas: qđ iuſtum erit dabimus. Et
r̄ndit. Nō trāſibitis p me. Timēs
tñ ne trāſirēt: egreſſus eſt obuiam
in manu forti. Quāobrem diuer-
tit ab eo iſrael: maxie q̄r deꝰ ꝑcepe
rat ei. Nō pugnabis aduerſus fra
trē tuū. Circūiuitq̄ idumeā: egre
diēſq̄ de cades: ⁊ incedens per de
ſertum arabie. ꝓtrāſienſq̄ archim
metropolim arabum: q̄ nūc petra
dicit̄ venit ad montem hor qui eſt
in finibus terre edom.

⁋ De morte aaron. Caplm. xxvi.

Ibi locutus ē D Nūe. xx.
dominus ad moyſen.
Pergat inquit aaron
ad populū ſuū. Non i-
trabit terrā promiſſionis eo q̄ in-
credulus fuit ori meo. Tolle aarō
⁊ filiū eius cū eo: ⁊ duces eos co-
ram omni pp'lo ſuper montē hor.
Cū nudaueris patrē ſtola ponti-
ficali: indues ea eleazarū cui pon-
tificatus acceſſit p etatem ꝓmoge
nito per ignem abſumpto. Et fe-
cit moyſes qđ preceperat ei dn̄s. ⁊
mortuus eſt aaron in monte hor.
In duteronomio dicit̄ muſcera lo B
cus ſepulture aaron. qui vſq̄ ho- Deu. x.
die monſtratur in montis vertice.
⁋ Populus vero fleuit eum. xxx. D
diebus. Mortuus eſt autē. xl. an- Nūe. xx.
no egreſſionis. cum eſſet. cxxiij. an
norum. eodem anno quo et maria
menſe. v. qui ⁊ apud hebreos dici-
tur ſedebach. apud rhomanos au
guſtus. prima die menſis ſecundū
lunam.

⁋ De victoria poſt votū anathe
matis. Capitulum. xxvij.

Cunq̄ audiſ- A
ſet chananeus qui ha- Nūe. xxi.
bitabat ad meridiem
veniſſe illuc iſrael: pu-
gnauit cum eo ⁊ obtinuit ⁊ addu-
xit ex eo predā. Iſrael autē vouit

domio: q̄ ſi traderet eū dominꝰ in manus ſuas ciuitates eiꝰ anathematizaret. quod fecit. Et vocauit nomen loci illiꝰ horma .i. anathe-
Anathema ma. Forte hic eſt locꝰ q̄ ſupra ꝑ anticipationem vocatus eſt horma. Anathema dicit̄ ab anathene .i. ſurſum ponere. qđ eſt deuotare .i. voto deorſum ab vſu noſtro ſeparare. cum ſcȝ res vota ⁊ reddita: ſurſum in templis ponebatur. Et nota q̄ olim generaliter populus terre ꝓmiſſiōis dictus eſt chananeus. Unde et hic nomine generali vocat eos qui erant ad meridiem. Tunc eni ſeptem ppli ꝓpriis vocabantur noībus in ea. et ille ꝓprie dicebat̄ chananeus qui habitabat maritimam.

Additio.
Tres leguntur victi per cappadoces in deuteronomio .ij. capitulo.

¶ De ſerpente eneo contra ignitos ſerpentes. Capitulum. xxviij.

B
Nūe. xxi. PRofecti de mōte hor venerūt in ſalmana: vbi cepit pplm̄ tedere itineris ⁊ laboris dum circuīrent terrā edom. ⁊ murmurauit cōtra moyſen. Ideo miſit dominꝰ in populum ignitos ſerpentes. q̄ dicebant̄ igniti: q̄ꝛ minimi ⁊ veloces erāt ad modū ſcintillarum. Uel vt alii tradūt tactū veneno inflammabant vſq̄ȝ ad tumorem ⁊ ruborē igneū. Rogauerūtq̄ȝ moyſen vt oraret ꝓ eis. Cui dominus ait. Fac ſerpentē eneū ⁊ pone ī perticā in medio populi eminentē. ⁊ quicūq̄ȝ percuſſus fuerit a ſerpente. reſpiciat eum ⁊ viuet. Et factū eſt ita Hunc ſecū ſemper habuerūt filii iſrael. et magnifice repoſitꝰ eſt in hieruſalē. Tandez ob cultum ſuperſtitionis que populꝰ ei exhibebat cōminuit eum in puluerez rex iuda.

Additio.
Mꝛ hiſtorie ſibi ſuper hoc ↄtradicunt. ideo nomen regis non ponitur. qđ tamen poſt determinabitur.

¶ De ſcopulis torrentium qui geſtierunt. Capitulum. xxix.

INde profecti per aliquas manſiōes venerunt ad torrentez zareth. quē tranſierūt ſiccis pedibꝰ vt mare rubrū. Quē relinq̄ntes caſtra metati ſunt contra arnō. Qui [vt ait ioſephꝰ] fluuiꝰ ē a mōte arabie deſcendēs: et per deſertum fluens in ſtagnum aſphaltidē erumpit: diuidēs moabitidem ⁊ armoricam. Quidam volunt armoricā ciuitatē eſſe que eſt in deſerto. ⁊ ꝓminet in finibus amorrei. De hoc tranſitu iſrael ꝑ terram illā proſequit̄ liber numeri in hūc modū. Unde dicitur ī libro bellorum domini. ſicut fecit in mari rubro ſic faciet in torrētibus arnō Scopuli torrētiū īclinati ſūt
C
Nu. xxi. vl̄ geſtierūt: vt requieſcerēt ī arnō ⁊ ↄcūberēt ī finibꝰ moabitaꝝ. Hūc locum ſufficienter expoſitum non memini me legiſſe Augꝰ. dic̄ forte fuiſſe librū ſic vocatuȝ apđ chaldeos. vn̄ egreſſus abraam erat. Uel apud egyptios: apud quos ſapientiā didicerat moyſes. ī quo de hoc tranſitu ꝓphetatū fuerat. Ut aūt fines inter duas gentes ibi conſtituerentur bello actuȝ fuiſſe putāt. quod ꝓpter magnitudinem ſui bellum domini vocatuȝ eſt. quod bellum liber ille cōſcripſit. ¶ Quidam dicunt hiſtoriam totam de filiis iſrael dici librum bellorum domini. ī qua frequēter dicitur dominus pro eis pugnaſſe. Et maxime dicūt hebrei ī terra illa amorreos manu potenti hebreorum fuiſſe deletos. ⁊ iſti legunt dicitur: pro dicetur. quia etiam in hebreo ita eſt. Super hoc dicetur in retractionibus bellorum domini: ⁊ legitur ſic.

Unde. id eſt de arnon dicitur. id eſt dicetur. ⁊ fiet memoria in libro bellorum domini. i. in hiſtoria iſta cum legetur a poſteris Fiet autē mentio de ea talis. Sicut fecit dominꝰ in mari rubro perdendo egyptios. ſic faciet in torrentibus arnon perdendo amorreos. Moyſes dixit Futurū faciet: nos dicimus preteritū ſic fecit. Quod etiam ſequitur Scopuli inclinati ſūt ⁊c. Similiter ambigue exponitur Tradunt hebrei immenſam multitudinem amorreorū in conuallibus torrentium ⁊ ſcopulorum arnon poſuiſſe inſidias iſraelitis. vt trāſeuntes incautos perimerent. dominū vero latitantes oppreſſiſſe rupibus hincinde inclinatis. ita vt labentia ſcopulorum extenderētur in arnon. ibiqꝫ requieſceret. id eſt finiret. Fuerunt qui dicerēt deſcribi ſitū arnon. quia cū ſcopuli prerupti et altiſſimi ſint in deſerto. paulatim inclinantur humiliando donec requieſcant. id eſt finiantur iuxta arnon. Potuit eſſe vt aliqui ſcopuli montium inuiorū ⁊ minorū coram iſraelitis inclinati ſunt vt de facili tranſirēt. quod forte erat predictū in benedictione ioſeph. Geñ. xlix. ibi donec veniret deſiderium collium eternorum. Et forte de eodē ps. cxiij. dixit dauid. Montes exultauerunt vt arietes. ⁊c.

Additio. Montis ruina decidens quod in niue aliqua videtur. ⁊ a labēdo labentia dicitur.

¶ De cantico ad puteum. Capitulum. xxx.

D Nu. xxi. Ex eo loco apparuit eis puteus. id eſt ex hoc loco venerunt in alium locum: vbi monſtrante domino foderunt puteū. Unde ſubditur. Quia hunc puteū foderunt principes duces multitudinis in datore legis. i. in domino. Hoc tamen in hebreo non legitur. Et aſcēdit aqua de puteo donec ſupra redundaret. Forte in ſignum quia exinde pugnarent. et hoſtes ſupergrederentur in hunc modum: ⁊ obruerentur. Quo viſo cecinit iſrael carmen iſtud. Aſcendat puteus. ⁊c.

¶ De morte ſeon regis amorreorum et og rege baſan. Capitulum. xxxi.

Egreſſus populus inde p aliquas māſiones peruenit vſqꝫ in bamoth. E. F. M. Nūe. xxi. Nec ē nomē hꝰ māſionis: ſed eſt vallis in regione moab: in vertice phaſga. id eſt iuxta montem illum Uel forte adeo mons ille magnus eſt ꝙ in vertice habet colles et valles.

Additio. Exponit quod dixerat vallis ī vertice phaſga.

Inde miſit iſrael nuncios ſuos ad ſeon regem amorreorum vt tranſitum ei per terram ſuā cōcederet Qui noluit. imo cum exercitu egreſſus ei obuiam in deſertum pugnauit cum iſrael. ⁊ percuſſus eſt in ore gladij. id eſt in inſtantia. Joſephus dicit plurimos ex eis ſiti periſſe. alios ruentes ad fluuium iaculis terre confixos. fugientes ad menia fundibularijs preuentos. Occiſus eſt ergo ſeon: tulitqꝫ iſrael omnes eius ciuitates ab arnon vſqꝫ iaboch. inter ꝗs caput regni erat eſebō: et

Additio. Uel ſaltem circa terram ſuā: ſic fecerat eſau ⁊ moab. quod legitur in deuteronomio. B Deu. xxix.

habitauit i eis: Dicit ioſephus hanc terrā inter tria flumia ſitā quaſi naturam inſule habentē

Additio. Ciuitates ſunt quarū altera eſt caput regni altera finis.

⁊ opulentiſſimam. Arnon fluit a meridie. iaboch a ſeptemtrione. q̄ in iordanem deſcēdit: cui ⁊ nomē tradidit iordanis ab occidente. Cūq; trāſiſſet iſrael fluuiū iaboch ⁊ aſcenderet p viam baſan: occurrit ei og rex baſan in ezrai: quem pcuſſerūt cum populo ſuo vſq; ad interntionem ⁊ poſſederunt terram ei⁹. Tamen terra hec quā habuerunt vltra iordanē non fuit de terra pmiſſionis. quod patet. quia
A Nu.xxi. moyſes hanc intrauit. Profectiq; caſtrametati ſunt i campeſtribus moab. vbi trans iordanē hiericho ſita eſt.

¶ De itinere balaam ⁊ q̄ ei locuta eſt aſina. Cap.xxxij.

A Nu.xxij.

Videns balach filius ſephor qui tunc rex erat in moab. q̄d fecerant amorreo: timuit et aſcitos ſeniores madiā qui proximi regno ei⁹ erāt ⁊ amici conſuluit quid facto opus eēt dicens. Populus hic delebit nos: ſicut ſolet bos herbas vſq; ad radices carpere. Miſitq; eorū conſilio ad balaam filiū beor ariolum q̄ habitabat ſuper flumen amonitarum vt veniret ⁊ malediceret populo huic. Audierant enim q̄ bñdict⁹ erat cui bñdicebat balaam: ⁊ maledictus cui maledicebat. Audierāt ēt q̄ iſrael non vicebat i arcu ⁊ gladio: ſ; orōne fuſa ad dñ ſuum. Viſūq; eſt eis cōmodū execrationib⁹ ꝯ orōnes dimicare. Cūq; veniſſēt ad balaam ſeniores moab ⁊ madiā ferētes mūera diuinatio
De balaam nis i manib⁹. cauſāq; vie expoſuiſſent. dixit eis balaā. Manete hic hac nocte donec videā q̄d dixerit mihi dñs. Dñi em̄ prophetam ſe mentiebatur. l; in ſacrificando cōſuleret demones. Forte demonem qui ſibi loquebatur dñm vocabat. Dixitq; ei domin⁹ in nocte curam populi ſui gerens. Non eas cum eis: nec maledices populo huic: q2 bñdictus eſt. Mane ſurgēs balaā dixit ſe phibitum a dño. Rurſum miſit ad eum balach viros plures ⁊ honoratos. muneraq; maiora ⁊ ampliora promiſit ſi malediceret populo. Quibus ait balaam. Si dederit michi balach domū ſuam plenā auri: nō potero mutare verbum dñi. Obſecro manete hic ēt in hac nocte. Et ait dñs ad eū nocte. Surge vade cum eis. ita dūtaxat vt quod precepero tibi facias. Mane ſtrata aſina pfectus eſt cū eis. Et iratus eſt dñs ei ſtetitq; angelus domini gladio euaginato i via ꝯ balaā. Mutauerat em̄ ppoſitum ⁊ captus cupiditate pmiſſoꝝ diſponebat quō populo malediceret: licz phibuiſſet dñs. Ioſeph⁹ videt velle q̄ dñs iratus quaſi ironice dixerit ei. vade cū eis. Nō q2 non intellexit obſtitit ei angelus. Cū autē vidiſſet aſina angelum: quē tñ balaam nō videbat: timens deuiauit in agrū. Quā cū verberibus reduxiſſet balaā ad ſemitā iterum ſtetit angelus i anguſtijs maceriarum quibus vinee cingebantur: timēſq; aſina iūxit ſe parieti ⁊ attriuit pedē ſedētis. At ille verberabat eā. Iterū ſtetit āgel⁹ i loco āguſto vbi nec ad dexterā nec ad ſiniſtrā poterat diuari. Timēſq; aſina: cecidit ſub pedib⁹ ſedētis Qui cū vehemēti⁹ fuſtib⁹ cederet latera ei⁹: apuit dñs os aſine: ⁊ ait Cur pcutis me ecce iā ter. Qui rñdit. Illuſiſti mihi: vtinā haberē gladium vt pcuterē te. Aſſuet⁹ iſte mōſtrū ad vocē aſini ſi ex pauit. Protin⁹ apuit dñs occlos balaam viditq; āgelū ſtātē i via cū gladio: ⁊ ado-

rauit eū. Cui angelus. Peruerſa
eſt mihi via tua. ⁊ niſi aſina decli-
naſſet occidiſſem te. Cui balaam.
Peccaui. ⁊ nūc ſi via mea tibi eſt
cōtraria: reuertar. Cui angelus.
Uade. ſed caue ne aliud ꝙ̄ ꝑcepe-
ro tibi loquaris.

¶ De ario latheſi balaam et eius
prophetia. Capitulum. xxxiij.

G Nūe. xxij. CUm ergo iret
balac occurrit ei in ex
tremis finibus moabi
tarum. magnifice ſuſci
piens euꝫ dedit ei munera. Cui cō
teſtatus balaam ait. Non potero
loqui niſi quod poſuerit dominus
in ore meo. Aſcenderūtq̄ꝫ pariter
excelſa montis. vſ ꝫ extremā partē
populi intuebanť. Aberāt autem
ab exercitu dn̄i ſtadijs. lx. ¶ Di-
A Nūe. xxiij. xitq̄ꝫ balaam ad balac. Edifica hic
ſeptē aras et para totidē vitulos:
⁊ eiuſdem numeri arietes. Cumq̄ꝫ
impoſuiſſent ambo vitulū ⁊ arietē
ſuper arā: dixit balaam regi. Sta
iuxta holocauſtū vadā ſi forte oc-
currat michi domin⁹ ⁊ qđ iuſſerit
loquar tibi. Cumq̄ꝫ abiſſet: poſuit
domin⁹ verba in ore ei⁹. Qui re-
diens corā oībus aſſumpta para-
bola. vel incepta ratiōe ſua[vt he-
breus habet]ait. Quomodo male
dicam populo cui bn̄dixit domin⁹
Habitabit ſolus inter gētes: ⁊ nō
reputabitur. i. ſingularis erit pre
oībus ⁊ innumerabilis. Moriať
anima mea morte iuſtorū: et fiant
nouiſſima mea horū ſimilia. Con-
triſtat⁹ balac ait. Quid eſt quod
agis. Duxitq̄ꝫ eum ad aliuꝫ locum
excelſum montis phaſga. Vn̄ aliā
partem populi videre poſſet ſcđm
errorem gentilium putans omnia
locis ineſſe ⁊ tēporib⁹ ⁊ deū ſicut
hominē poſſe mutari. Cūq̄ꝫ iuxta
moduꝫ predictū ſtatuiſſent ibi ſe
ptem aras: ⁊ ipoſuiſſent holocau-
ſta. iterum poſuit dn̄s verba i ore
eius: ⁊ reuertēs ait. Nō eſt idoluꝫ
in iacob: nec ſimulacrum in iſrael.
Domin⁹ deus eius cuꝫ eo eſt. Nō
eſt auguriuꝫ in iacob nec diuina-
tio i iſrael. Surget vt leo: ⁊ q̄ſi lee
na nō accubabit donec deuoret ꝑ
dam. id eſt terrā chananeoꝝ. Tūc
ait balac. Saltem nec benedicas
eis: nec maledicas. Itēq̄ꝫ duxit eū
ſuper montē phegor: ſtatutiſq̄ꝫ ſe-
ptem aris: impoſitiſq̄ꝫ holocauſtꝭ
per ſingulas nō abijt balaam ſicut
ante vt auguriū quereret. Sed ele
uans oculos vidit iſrael cōmoran A Nu. xxiij.
tem in tentorijs per trib⁹ ſuas. et
irruente in ſe ſpū dei ait loquēs de
ſe. Dixit balaā filius beor. Homo
cuius obturatus eſt ocul⁹ auditor
ſermonum dei. Quam pulcra ta-
bernacula tua iacob. Hebreus ha
bet et trāſlatio Origenis. Cuius
oculus reuelatus eſt. Tamē idem
eſt ſenſus. Quia duꝫ dormiret: in
ſomnis vidit hec que dicebat. Un
de ⁊ obturat⁹ erat oculus carnis:
⁊ reuelat⁹ ocul⁹ mētꝭ. Vn̄ ⁊ ſequi
tur. Qui cadit ⁊ aperiuntur oculi
eius. Hebreus plen⁹ habet. Qui
ponit. i. qui collocat ſe i lecto. Ad-
didit etiā apertam de ſaule ꝓphe-
tiam dicēs. Tolletur ꝓpter agag
rex eius ⁊ auferetť regnum illius.
Quod factum eſt ſauli. quia pec-
cerat agag regi amalechitarum. ⁊
poſt dixerit verba ad populum.
Qui benedixerit tibi erit ⁊ ipſe be
nedictus. qui maledixerit in male-
dictione reputabitur. Cumq̄ꝫ ira-
ſceretur balac dixit ꝙ in diſceſſu
ſuo daret ei cōſilium quid faceret
aduerſus populum hūc. Iterumq̄ꝫ
aſſūpta parabola ait. Orietur ſtel
la ex iacob ⁊ cōſurget virga. i. ma Nota.
ria ex iſrľ. ⁊ ꝑcutiet duces moab:
⁊ vaſtabit oēs filios ſeth. q. d. va-
ſtabit totuꝫ genus humanū quod
ſcilicet carnale in bonis cōteret et
malos perdet. De ſeth enim totuꝫ
genus humanum eſt: de quo fuit
noe. Filij enim cain diluuio perie
runt. ſecunduꝫ hoc vaticiniumꝫ di-

citur veniſſe magos ī iudeam viſa ſtella. ⁊ tūc extitiſſe apud eos ſcripta balaam ſuper hac re. Prophetauit quoqꝫ ꝙ iſrael idumeos ⁊ amalech qui fuit principiuꝫ gentiū pugnantiuꝫ contra eos ſubijceret ſibi. Prophetauit etiam ꝙ aſſyrij terram vaſtarēt. etiam cineos qui erant de fortiſſimo genere. ſcilicet de ietro. Addiditqꝫ. Venient ī trieribus de italia: ⁊ ſuperabunt aſſyrios: vaſtabūtqꝫ hebreos: ⁊ ad extremum ipſi peribunt. Monarchiam predixit rhomanorum ⁊ in fine temporꝫ deſtructionē eorundem. Dicit ioſephus eum prophetaſſe adhuc totum orbem futurum eorū habitaculum in eternum etiaꝫ inſulas. Et cum pars prophetie ſit impleta: reliquum pro certo credimus implendum.

Additio. ſcilicet quando erant omnes reges ſubiecti rhomano imperio.

Qꝫ amore muliercularum initiatus eſt iſrael beelphegor. Capitulum. xxxiiij.

A Nu. xxv. Surrexit balaam vt rediret in locum ſuum. Cumqꝫ in finibꝰ madiaꝫ valediceret balac et ſuis: conſilium dedit eis vt virgines quarum ſpecie illudi poſſet caſtitas circa tētoria iſrael cum exenijs venalibus mitterent. que iuuenes ad ſe declinantes iteruꝫ ſibi allicere laborarent vt eos tranſgredi leges patrias facerent ⁊ deos colerent alienos. vt ſic deo ſuo irato eis vel ad modicum tempus humiliarentur. Deo enim eis propitio: nec bella nec peſtis aliqua eos corriperent. Feceruntqꝫ ita madianite. tamen et de moabitidis virginibus miſſe ſunt: ſed pauce quia naturaliter ſūt deformes. Eo tempore morabatur iſrael ī ſethim: ⁊ fornicatus eſt cum filiabꝰ moab que vocauerunt eos ad ſacrificia ſua: et comederunt idolothita ſua. ⁊ adorauerūt deos earum: et initiatꝰ eſt. id eſt conſecratus iſrael beelphegor idolo madianitarum.

Additio. Exenia peregrinorum fercula. Vnde xenodochium.

Additio. Initio as. non initior. Vnde initio ſcholares litteris.

idolo ſcilicet tentiginis: quem grecia priapum dixit. Iratuſqꝫ dominus dixit ad moyſen. Tolle cunctos principes populi tui ⁊ ſuſpēde eos contra ſolem in patibulis: vt auertatur furor meus ab iſrael. Forte quia ſubditos non corripiebant: duces tribuum voluit ſuſpendi. Vel potius principes. id ē autores huius idolatrie. Vnde et ſtatim ſubdens dixit moyſes ad iudices iſrael. Occidat vnuſquiſqꝫ proximos ſuos ꝙ initiati ſunt beelphegor.

Additio. Subintelligenda eſt pena aliqua. vel plaga a domino irrogata: quam expreſſam non habemus.

De zelo phinees. Cap. xxxv.

Traditio ioſephꝰ Joſephus. ꝙ princeps in tribu ſymeon zambri filiam cuiuſdaꝫ potentis madia D Nu. xxv. nitarum duxerat que dicebat corbi. qui vxore iubente in quadaꝫ ſolenitate alijs ducibus deo immolantibus: non ipſe immolauit. Quāobrem cum moyſes eccleſiam congregaſſet ⁊ eos culparet: non nominatim tamen: quia turba erat in cauſa. ille coram omnibus confeſſus eſt ſe alienigenam duxiſſe idola colere. nec tyrannicꝭ legibus quas ipſe ſibi moyſes poſuerat obnoxium eſſe quibus ſub

figmēto legis ꝛ dei grauiori ſeruitute ꝓmebat pplm̄ ꝙ egypty cui ꝓprium auferebat viuēdi arbitrium. ꝛ diſcedēs coraꝫ oī turba q̄ flebat añ fores tabernaculi dñi ſtrauit tabernaculū vxoris. Mirabātur autē oēs ꝙ mortu⁹ nō fuerat. Surgēſqꝫ phinees filius eleazari de medio multitudinis. ꝛ arrepto pugione ingreſſus ē poſt illū lupanar. ꝛ cū inueniſſet coeūtes pfodit ābos in locꝭ genitalib⁹. ceſſauitqꝫ plaga ꝛ occiſi ſūt. xxiiij. milia forte a dño p plagā aliquā p̄cedētem q̄ tūc ceſſauit. Sꝫ ioſeph⁹ videt̄ velle ꝙ plurimi iuuenes zelo phinees acceſſ. multa milia ppl̄i ꝑcuſſerunt. Locut⁹ eſt aūt dñs ad moyſen. Hoſtes vos ſentiāt madianite. ꝑcutite eos. Hoc factū ē poſtea cū moyſes miſit exercitū ꝛ ꝑcuſſit madianitas. Uł forte ſicut ꝑcuſſi fuerāt filij iſrael. voluit etiā tūc dñs mulieres occidi q̄ ſubuerterāt eos.

E Fo. cv.

Additio. Uñ in pſalmo. Stetit phinees ꝛ placauit: ꝛ ceſſauit quaſſatio.

¶ Secundus numerus bellatoꝝ. Capitulum. xxxvj.

A Nūe. xxvj.

Poſtquam vero ſanguis noxiorum effuſus eſt. dixit dominus ad moyſen ꝛ eleazarū. Numerate ſummaꝫ filiorum iſrael q̄ ad bella poſſūt procedere a viginti annis ꝛ ſupra per domos et cognationes ſuas. Fecerūtqꝫ ita: ꝛ inuēti ſūt. Sexcenta milia et mille ſeptingenti trigīta ſe ter quos nullus fuit eorum q̄ numerati fuerant a moyſe ꝛ aaron ꝑter ioſue ꝛ caleph. Et ait domin⁹. Iſtis diuidetur terra. plurib⁹ maiorem partē dabis. ꝛ paucioribus minorem.

Additio. Sic continuabimus capitulum iſtud. poſtq̄ꝫ ꝓ malicia ipſoruꝫ dominus iā omnes deleuerat q̄ ſupra numerati erāt apti pugnare ꝛ poſtq̄ꝫ multo tempore pro diffidentia ſua errauerāt in deſerto / precepit dominus de nouo numerari aptos in bello.

Additio. Sorte diſtribuenda eque diuidēda ſūt ne forte iequalit̄ ſors daret pluribus partem minorē ꝛ econuerſo.

Quod non eſt intelligendū de tribubus vel familijs: ſꝫ de domibus. Terra enim eque diuiſa ſecundū ſortes data eſt tribubus. et quelibet tribus ſorte equales partes dedit familijs. familie vero iuxta numerum capitum domibus diuiſerūt ſine ſorte maiores ꝛ minores portiones. Numerati ſunt quoqꝫ leuite a menſe vno ꝛ ſupra. xxiij. milia generis maſculini.

Additio. Reduc ad memoriaꝫ quod ſupra diſtinctum eſt inter tribum familiam. et domum. et intelliges quod dicit̄ qꝺ aĺs non eſt intelligendum.

¶ De iure ſucceſſionis hereditarie. Capitulum. xxxvij.

A Nūe. xxvij.

Domus autē ſalphaat quia non reliquerat filium nō eſt numerata. Audiētes autem quinqꝫ filie ipſius ꝙ numeratis daretur terra: ſteterunt ad oſtium tabernaculi coram moyſe ꝛ eleazaro et tota multitudine: et dixerunt. Pater noſter mortuus eſt in deſerto: nec ꝓ pctō ſuo: nec habuit mares filios. cur tollitur nomen eius de familia. Date nobis poſſeſſionem inter cognatos noſtros. Quarum cauſam retulit moyſes ad dominum: qui ait: Iuſtam rem poſtulant filie ſal-

phaat. Ad filios autem iſrael loq̄ris. Homo ſi mortuus fuerit abſq̄ filio: ad filiam trāſibit hereditas: quod vſq̄ hodie conſuetudo obtinet. Q si nec filiā habuerit: trāſibit ad fratres ei⁹ Q si nec fratres habuerit: trāſibit ad patruos. Q ſi nec hos habuerit: trāſibit ad eos qui proximi ſunt.

¶ De ſubſtitutione ioſue. Capitulum. xxxviij.

C Nu. xxvij. Dixit quoq̄ dominus ad moyſē. Aſcēde i montē abariz ⁊ contemplare terraꝫ quā datur⁹ ſum filijs iſrael: ⁊ poſt ibis ad populum tuum. Non em̄ intrabis eam. Cui moyſes. Prouideat dominus deus ſpirituum omnis carnis hominem qui ſit ſuper multitudinem hanc: ne ſit populus domini ſicut oues ſine paſtore. Cui dominus. Tolle ioſue ⁊ ſtatue eum coram eleazaro ⁊ omni multitudine ⁊ impone manum tuam ſuper caput eius vt audiat eū ſicut audiuit te omnis ſynagoga filiorum iſrael Fecitq̄ moyſes vt dominus iperauerat. cognouitq̄ vniuerſa multitudo q̄ ioſue poſt mortem moyſi antecederet eos. Utrum autem tunc vel poſt aſcenderit moyſes vt videret terrā certū nō ē. ſꝫ certū eſt q̄ aſcēdit: ⁊ ptē terre videre potuit. Q ſi totā vidit: miraculoſe factum eſt.

¶ De libaminibus. Cap. xxxix.

A Nu. xxviij. Precepitq̄ dominus moyſi de iugi ſacrificio. ⁊ de ſacrificijs legalium ſolēnitatum. Sed q̄ non offerebat̄ hoſtia ſine libamentis ſuis: de his breuiter ꝑmittendum eſt. Libamen vel libamentum erat ſimila oleo glutinata ⁊ vinum q̄ cū hoſtia adolebantur. vt ſcꝫ quaſi panis ⁊ vinuꝫ ⁊ caro dn̄o offerēt̄. Cuiq̄ vero hoſtie ꝓprium libamen determinatū erat. Pro agno ſimile decima ps ephi. vini quarta pars hin vel ephi offerebat̄. Erāt autem ephi ⁊ chorus menſure aridorum. hin ⁊ bat⁹ liquidorum. Pro vitulo de ſimila tres decime. de vino media ps hin. Et forte tres decime erant integre ð trib⁹ ephi. vel de vno ephi.

Additio. Chorus enim. xxx. cōtinet modios. ephi tres aridorum. hin et batus liquidorum prius tollebatur decima. Iterum nouem partes decimabātur: ⁊ tertio decimabatur reliquū. ⁊ ſic erāt tres decime vnius ephi. Pro ariete de ſimila due decime ð vino tertio pars hin. Eadem erant libamenta hirci. Si quando legas. ꝓ agno de ſimila dari decimā decime: intelligendum eſt de conſueta decima decimandi quaſi decimam decimationis. vel decimā decimātem. Uel ipſa decima ephi iterum ðcimabatur. ⁊ hec decime decimabatur ꝓ agno ſm̄ quoſdam. Ul potius idē eſt decima decime: qð decima ephi. Eſt enim ephi decima pars chori.

¶ De iugi ſacrificio. Cap. xl. Nu. xxviij.

Prius autē de iugi ſacrificio videam⁹ Iuge ſacrificium vel indeficiens quotidie fiebat de ſumptu publico. Mane offerebatur agnus anniculus in holocauſtum cu libamentis ſuis vt tota die cremaretur in odorem ſuauē dn̄o. Quo impoſito ſuper altare ſacerdos cum prunis ⁊ tymiamate ⁊ lotus intrabat tabernaculum: ponebatq̄ prunas cum tymiamate ſup altare incenſi. ⁊ hoc vocabatur cō ſummatio ſacrificij. Tunc etiam quattuor de ſeptem lucernis mortificabat. In veſpere ponebatur ſimiliter alius agnus in eundē modum. Et intrans cum tymiamate

ſacerdos: accēdebat omnes lucernas. ꝛ ſic tota nocte in altari erat odor ſuauis dño. Veſpertinū tñ ſacrificium melius erat ꝛ pinguiꝰ matutino. qꝛ ſepe in die preter illō plura imponebantur. Et inde dicebat̄ illud gratiꝰ dño: qꝛ pinguiꝰ dicimus nos gratius qꝛ mortem dñi factā veſpe ſignificabat. Hos agnos quidā tradunt de ſumptu tradi ſacerdotum. Joſephus vero de publico: qui etiam quotidianā de ſumptu ſacerdotū oblationem determinat. Offerebat enim ſacerdos in diebus vicis ſue aſſatum farine oleo mixte. ꝛ modica decoctione indurate. medietatē mane. ꝛ medietatē veſpere ſuper altare. In hūc modum eccła mane ꝛ veſpere offert dño laudes ꝛ completorium. vel potius in prima ꝛ completorio offert confeſſionē ad mutuo orandū tanꝗ iuge ſacrificiū. Ps.l.g. qꝛ ſacrificiū noſtrum deo eſt ſpūs contribulatꝰ ꝛ humiliatus.

¶ De ſabbato ꝛ oblationibus eius. Cap. xli.

vij. ſolēnitates legales

SOlennitates legales erant ſeptem. Sabbatum. neomenia phaſe. pentecoſtes. feſtū clāgoris. feſtū ꝓpitiatiōis: ſcenophegia. Sabbatum interp̄tat̄ requies. ꝛ poteſt dici feſtum dñi. qꝛ cum alia feſta inſtituta ꝛ nominata ſint ab aliquo euētu vel opere eorum hoc dicit̄ ſabbatum. qꝛ deus in eo quieuit. Inde eſt forte qꝛ priuilegiatum eſt in duobus: qꝛ in eo non licet cibū parare: nec vltra mille paſſus ire. Dicitur autē hoc feſtum legale: non quin ꝛ ante legem etiam ab exteris quibuſdā nationibꝰ obſeruatum fuerit ſabbatum. ſed qꝛ ſub lege primo obſeruatum eſt ex precepto. B Nu. xxviij. Ea die preter iuge ſacrificium offerebantur duo agni anniculi īmaculati cum libamentis ſuis in holocauſtū.

¶ De neomenia. Cap. xlij.

NEomenia ſonat innouatio lune. Neos enim nouū mene lune interpretatur. Quia ergo iudei in legitimis ſuis lunationes ꝑ menſibus habebant ex lege. diem noue lune vocabant kal̄. legales: ꝛ erat dies ferialis apud eos. Ea die offerebant vitulos duos. arietē vnum. agnos anniculos ſeptem cum libamētis ſuis per ſingulos. C Nu. xxviij. Hircūq; ꝓ declinatione peccati cum libamētis ſuis. oīa hec in holocauſtum.

¶ De phaſe. Cap. xliij.

QVartadecima die primi mēſis ad veſperum comedebant agnum paſcalē. ꝛ nox illa dicebat̄ phaſe. i. tranſitus ꝓpt̄ cauſas ſuperius dictas. Eadē dicebatur paſca. i. imolatio. Sequēti die inchoabat feſtum azymorū quod ꝓtelabatur ſeptem diebus Quorū dies prima ꝛ vltima ſolēnis erat ꝛ ferialis ab omni opere ſeruili. Quod ezechiel addit de feſto prime diei aprilis. ꝛ alibi de decima die qua tollebatur agnus Unde ꝛ primus menſis ſolet ꝓparari. vij. in ſolēnitatibꝰ. forte moyſes cauſa breuitatis ꝑtranſijt. Vel multa ad ampliandū cultum dei ſuperaddita ſunt: que ezechiel ꝓſequit̄. ſicut in ſabbato de portaꝝ aptione ꝛ p̄ce principis. Poſt primā diem ſolennē. i. xvj. luna torrebant igni ſpicas recentes. ꝛ grana manibus confricata in modū farris fracti offerebant dño aſſatum vnū cuiꝰ pugillum vel drachmam vnā adolebat ſacerdos ſup altar̄: reliquū erat eius. Pro hac oblatione quidā putauerūt hoc feſtū non ſolū azymoꝝ dici: ſed etiā feſtum nouoꝝ errātes. qꝛ legūt niſā qñq; vocari menſem nouorū. Ab

D Nu. xxviij.

Eze. xlv. et xlvi. caplis

hac xvi. die dicit ioſephus numerari ſeptez hebdomadas: p⁹ quas ſtatim erat pentecoſtes. Alij dicunt eas nũerari ab altera die ſabbati quod erat in diebus azymoꝝ: qꝛ littera hiſtorie videtur ſic ſonare. Alij ab ipſa prima die azymorum: ne plures. q̃. l. dies inter paſca ꝛ pẽtecoſten inueniantur. In his diebus ſeptem ꝑ ſingulos dies offerebantur in holocauſtum eedẽ hoſtie: que etiam i neomenia cum libamentis ſuis.

De pentecoſte. Cap. xliiij.

F Nu. xxviij. Pentecoſte ſonat quinquageſimus. Pentacon enim grece. l. latine. hebraice aſarta. Vel pentecoſte. i. ip̃a q̃nquagena dierũ quibus ꝯpletis imminens vltima dies diceba tur feſtum pen̄. i. conſecutiuus vel cõſecutiu⁹. l. dierum. Fiebat autem i memoriam date legis: q̃. l. die ab exitu ď egypto data eſt. Eadẽ ſolẽnitas dicebatur feſtũ hebdomadarum qꝛ ſupputat; vt dictum ẽ. vij. hebdomadibus: ab altera die ſabbati azymorũ fiebat. M; ſi volumus ſequi ioſephum ſabbatũ dicemus hic primã diẽ ſolennem azymoꝝ. dicebatur etiã feſtũ p̃mitiuorũ. qꝛ tunc de nouis frugibus offerebãtur duo panes duoꝝ aſſaronũ de alphica ſiccata facti ſm ioſephum et fermẽtati. ꝛ ideo nil ex eis ſuper altare ponebatur. ꝛ cũ eis due agne in eſum tm̃ ſacerdotum: ꝛ nil ex eis in craſtinũ relinq ꝑmittebatur. Erat ꝛ hoc feſtũ ſeptem dierum: ꝛ per ſingulos offerebantur eedẽ hoſtie que etiam in neomenia ꝛ diebus azymorũ cuz libamẽtis ſuis. Tamen vŕvelle ioſephus tunc immolari vitulos tres arietes duos. agnos q̃tuordecim.

Additio. Sc̃dm hoc iuenies. Dum cõplerentur dies pentecoſtes. Act. ij. a.

Additio. Certior ſententia eſt a prima die azymorum quĩquageſimũ eſſe pentecoſtẽ. ꝛ a ſecunda q̃nquageſimũ eſſe ſecundã diẽ pẽtecoſtes in qua offerebanť panes noui. ſicut ſecunda die azymorũ grana. et ita duo dies q̃nquageſimi legũtur numerati.

Additio. Tres primitie frugum offerebãtur domino. ſcʒ colligẽdaꝝ. edendarum. reſeruandarum. Colligendarum in manipulis: et in paſca. Edendaruʒ in panibus: ꝛ in pentecoſte. Reſeruandarum que reſeruabanť. ꝛ de iſtis ad pl⁹ dabatur quadrageſima pars ad minus decima.

De feſto tubarũ. Cap. xlv.

Prima die menſis ſeptimi duplex erat ſolennitas. neomenia. ꝛ feſtum clãgoris vel tubarũ. Vñ Buccinate i neomenia tuba. In q̃ buccinabant cornibus pecorinis. qꝛ ea die liberatus eſt iſaac ne immolaretur: pecore ſubſtituto ꝑ eo. Dicebatur etiam feſtum ſeptimorum. vel ſabbatum mẽſium. qꝛ hic ſeptimus mẽſis fere totus erat ſolẽnis. Ea die p̃ter oblationes neomenie offerebantur in holocauſtũ vitulus vnus. aries vnus agni. anniculi ſeptẽ. hircus ꝑ peccato cuʒ libamentis ſuis. Traditur qꝛ ſubintroductum eſt a iudeis de cereis vt ꝑ ignem imolationẽ iſaac paratam ſignificarent. Item a modernioribus tranſlati ſunt cerei ad decimã diem que eſt ꝑ mortuis: forte pro ſpe reſurrectionis. A Nu. xxix. A Ps. lxxx.

De feſto ꝓpitiationis. Cap. xlvi.

Decima die eiuſdem mẽſis erat feſtuʒ

ppitiationis. q2 ea die rediit moyſes ad eos referens deum eis placatum ſuper offenſam vituli conflatilis. Ea die ieiunabant homines ⁊ iumenta ⁊ pueri ſeptẽnes a veſpera vſq3 ad veſperam p memoria mortuorum. Unde etiam dicebat dies afflictionis. Dicebatur quoq3 dies expiationis. q2 ea die ſanguine vitule rufe expiabatur tabernaculum ⁊ altare vt p̄dictum eſt. Et fiebat cinis ex eo ad expiationẽ imũdorum. ⁊ ipſi expiabant a peccatis illius anni p emiſſionem hirci apopcij. Erat eñ oblatio diei illi⁹. vitul⁹ vn⁹. aries vn⁹. agni anniculi ſeptẽ. hircus p pctõ cũ libamẽt; eorũ.

Additio. Supra in exod. in diuerſis capitul;. Et ait dñs ad moyſen.

¶ De ſcenophegia Ca. xlvij.

B Nũe. xxix.

QUintadecima die eiuſdẽ menſis erat ſcenophegia qd ſonat fixio tabernaculoꝝ. In qua per ſeptem dies habitabant ſub vmbracul' in memoriã. xl. annorum: in qbus fuerũt in tabernaculis in deſerto. Unde et feſtum tabernaculorũ dici ſolet. Protelabatur aũt ſeptẽ diebus: quarũ pma ⁊ vltima ſolẽnes erant. Octauus etiã dies erat ſolẽnis. non q2 eẽt de ſcenophegia ſ3 q2 ea die ꝯueniebant ad faciẽdã collectã. forte in vſus pauperum: vel in alios vſus cões. Uñ ⁊ ſcenophegia. qñq3 legit eſſe feſtu3 octo dierũ. Sed patres illi nõ ſeruierũt ogdoadi. Tradit quoq3 in quattuor diebus interpoſitis a die decima vſq3 ad hanc. hebreos obſeruare ieiunia. ¶ Tradit ioſephus q in his ſeptem diebus ferebant in manibus ramos myrti ⁊ ſalicis. ⁊ ſummitates palmarum. virgulas mali pſici. Fiebatq3 de cunctis frugibus terre oblatio dño in grãrũ actionem. Oblatio vero ſeptem

D Nũe. xxix.

dierum hec erat. Prima die offerebantur in holocauſtum vituli. xiij. arietes duo. agni ãniculi. xiiij. ⁊ hircus p peccato cum libamentis eorum. Eadem oblatio arietum et agnorum hirci fiebat per ſingulos dies ſequentes ſ3 de numero vitulorum vnus ſubtrahebatur in dies. In ſcda. xij. i tertia. xj. in quarta. x. i qnta. ix. in ſexta. viij. in ſeptima vij. In octaua que erat ſolẽnis offerebatur aries vnus. vitulus vnus. agni anniculi ſeptem. ⁊ hircus p peccato: cum libamentis eorum. Forte in. vij. diebus facta eſt ſubtractio vitulorum. vt in ſumma fierẽt. lxx. in memoriã coꝝ qui in. lxx. animabus intrauerunt egyptum. Hec ſunt oblationes holocauſtorum in. vij. ſolẽnitatibus ⁊ fiebant de publico. Non pp̄ter hoc ceſſabat indeſinens ſacrificiũ. nec hoſtie ſpontanee vel ncãrie. ¶ Et nota. q2 ille tres ſolennitates que. vij. diebus ptelabãtur pcipue dicebatur. Et ſabbatu3 quod interueniebat in illis diebus dicebatur ſabbatum ſabbatoru3: quaſi ſabbatum feſtorũ. Alias feſtiuates adiecerũt his hebrei propter varios euentus. ſicut encenia ⁊ phurim. id eſt feſtum heſter. ſed non dicuntur legales. id eſt non ſunt in lege inſtitute. ¶ Nota ſolennitates prefatas tres. paſca. pentecoſtes. ⁊ ſcenophegia dictas cerimonias a cereis. id eſt. luminaribus. vl a carie. ⁊ mene. quod eſt defectus. q2 tũc debent in nobis ſordes deficere qſi carimenie. Uel a carendo munijs. i. officijs ſeruilib⁹ quaſi carimonie. Uel a cerere vbi ſumma veneratio pſtita ẽ ſacris rhomãis illuc delat. vrbe a gallis capta.

F Heſter. ix.

¶ De votis. Cap. xlviij.

A Nũe. xxx.

ADdidit quoq3 dominus de votis mulierum. Uidua vel repudiata quicquid vouerint

vel in q̄ iuramento ſe cōſtrinxerint implebūt. Filia vel vxor tenenī ex voto vl iuramēto: niſi pater vl vir contradixerit ſtatim vt audierit. Si enim ſtatim cōtradixerit: irrite ſunt pollicitationes earū. Ipſe vero peccatum portabit cum audiuit/ſi tacuerit ⁊ poſtea contradixerit. Vir autē omne iuramentū vel votum implebit: niſi forte de continentia.

❡ De deſtructione madiam ⁊ p̄de diuiſione. Capitulum. xlix.

A Nūe. xxxi.

Terū locutus eſt dn̄s ad moyſen. Ulciſcere filios iſrael de madianitis: ⁊ ſic colligeris ad populū tuum. Armauit ergo moyſes de ſingulis tribubus mille viros electos. ſcꝫ. xij. milia. p̄fecitqꝫ eis phinees filiū eleazari. vaſa quoqꝫ ſancta ⁊ tubas ad clangendū tradidit eis. Qui ꝓfecti hoſtes vicerūt. Quinqꝫ reges ⁊ oēs viros eorū occiderūt. vrbes. viculos ⁊ caſtella flāma cōſumpſit. balaā quoqꝫ interfecerūt gladio. mulieres et puulos. peccora ⁊ oēm ſupellectilē in predā duxerunt. Dū aūt redirent/ moyſes ⁊ eleazar/ ⁊ oēs principes ſynagoge egreſſi ſunt in occurſum eorum extra caſtra viſiſqꝫ mulierib⁹ iratus moyſes dixit ad eos. Cur feminas reſeruaſtiſ? Nōne ipē ſunt q̄ deceperūt filios iſrael. Interficite oēs q̄ nouerunt viros: ⁊ oēm maſculū. vͦgīes tn̄ reſeruate. Feceruntqꝫ ita: ⁊ reſeruate ſūt virgines. xxxij. milia. Et ait moyſes. Quia peccaſtis: eritis i mūdi. q: occidiſtis vl tetigiſtiſ mortuos extra caſtra eritis ſeptē diebus. et purificabimini tertio ⁊ ſeptimo die aqua aſperſionis. Preda etiā quā tuliſtis purificabitur. Aurū ⁊ quicquid trāſire p ignem pōt: igne purificabiī. Qd autem ignē non poteſt ſuſtinere: aqua expiationis purgabitur. Dixitqꝫ dominus ad moyſen. Tolle ſūmam eorū q̄ capta ſunt. ab hoīe vſqꝫ ad pecus. ⁊ diuides p̄dā ex equo inter eos qui pugnauerūt: et reliquam multitudinē. De parte vero eorum qui pugnauerūt ſeparabis dn̄o vnā aīam de quingentis: ⁊ dabis eam eleazaro. Ex media vͦo parte multitudinis accipies quinquageſimum caput: et dabis leuitis. Quo facto p̄ncipes exercitus acceſſerunt ad moyſen: ⁊ dixerunt. Recenſuimus numerū pugnatorum quos dediſti nobis: ⁊ nec vn⁹ quidem defuit. Quāobrem offerimus in donarijs domini. quod in p̄da auri potuim⁹ inuenire. pichelides. armillas. anulos. dextralia. murenulas. vt depcēris dominū p nobis. Susceperūt autem aurū moyſes ⁊ eleazar: et intulerunt illud in tabernaculum.

Additio. A peri. qd ē circū. ⁊ chele qd ē brachiū. dicunī pichelides. quaſi ornamentum brachij.

❡ De ſorte duarum tribuum ⁊ dimidie. Capitulum. l.

Filij autē ruben ⁊ gad et dimidia tribus manaſſe habebant pecora multa nimis. Et vidētes amorreā. baſan. et galaad. aptas pecoribus alendis: rogauerūt moyſen vt terrā hāc eis cōtraderet. Eſtimās āt moyſes ob timorem pugne ⁊ laboris hoc eos q̄ſiſſe malignos eos appellauit: eo ꝙ fratribus in erūna cōſiſtētibus ipſi vellent deliciari. Ipſi vͦo polliciti ſunt ꝙ mulieres ⁊ puulos in tutis locis ordinarēt caulas ouibus et iumentis ſtabula fabricarent. ipſi vero armati precederent fratres ſuos donec eos introducerēt ad loca ſua. Sub hac autem conditione terraꝫ ſeon regis amorreorum. ⁊ og regis baſan ſuſceperūt.

A Nūe. xxxij.

Porro filij machir filij manaſſe
obtinuerūt galaad. Jair vero filius
manaſſe occupauit vicos eiꝰ. et vo
cauit eos anothiair.i. villas iair.

¶ Catalogus.xlij.mãſionum.
Capitulum.li.

Nu.xxxiij. per totum. Ponitur hic ca
talogus manſionū ab
exitu de egypto. fuerūt
ꝗ̃ ante tranſitū maris
rubri. iiij. rameſſe. ſochot. ethan.
phiayroth. A mari rubro vſ ad
ſyna. viij. marahthelim iamſuph.
quod ſonat mare rubrum: vel ſcir
peū. Jam enim mare: ſuph rubrū
vel ſcirpeus interpretatur. ⁊ potu
it eſſe lacus ſcirpeus. quia hebrei
quãlibet aquarū congregationē
vocãt mare. Poſt iamſuph deſer
tum ſin. defeta. halus raphidim.
ſolitudo ſinai. A monte ſinai vſ
ad cades. xxi. ſepulcra concupiſcē
tie. aſeroth. rethmõ. phares. lẽna.
rethſa. ſedatha. mõs ſepher. areda
maceloch. thaat. thare. melcha. eſ
mona. moſeroth. baneiachã mons
gallaad. ietebata. ebrona. aſionga
ber. cades. A cades vſ ad cãpe
ſtria moab nouem. mons hor. ſal
phana phinon. oboth. ieabarim.
dybon. gad. helmõ. reblataim mõ
tes abarim: campeſtria moab.

¶ De vrbibus leuitarum ⁊ ſubur
banis. Cap.lij.

Nu.xxxiiij. Cterum locu
tus eſt dñs ad moyſē.
⁊ diſtixit terminos ter
re ꝓmiſſionis. ab ortu
⁊ occaſu. meridie ⁊ aq̃lone. Et no
minauit principes tribuū. qui trã
ſito iordane cū ioſue ⁊ eleazaro ter
Nũe.xxxv. per totum. ram diuiderent. ¶ Precepitq le
uitas in omnibꝰ tribubus diſꝑſos
habere. xlviij. ciuitates ad inhabi
tandum. ⁊ a muris forinſecus per
circũitum terram mille paſſuū ob
tinere: in qua ſuburbana eſſent ad
pecora eorum alenda. Ex quibus
ciuitatibus ſex eſſent refugij. tres
vltra iordanē. ⁊ tres citra. de qui
bus in deuteronomio dicetur. A Deu.xix.

¶ De matrimonio contribulum.
Capitulum.liij.

Nũe.xxxvi per totum. Cceſſerūt au
tē filij machir filij ma
naſſe ad moyſen ⁊ di
xerunt. Filie ſalphaat
fratris noſtri hñt nobiſcum ſortē
ex precepto domini. Si ergo nu
ꝑſerint viris tribus alterius. quia
filij earū ſequentur tribū patris. mi
nuetur hereditas noſtra ⁊ ſortiuz
diſtributio cõfundetur in iubileo.
Occaſione ergo filiarū ſalphaat.
lex hec ꝓmulgata eſt a dño ꝑ moy
ſen. Omnes viri ducant vxores d
tribu ⁊ cognatione ſua vt heredi
tas ꝑmaneat in familijs: ne ꝯmiſce
antur tribus: ſed maneãt vt a dño
ſeparate ſunt ⁊c̃.

¶ Explicit liber Numeri.

¶ Incipit hiſtoria deuterono
mij. cap.i.
Epilogus cū additionibus ⁊ de
terminationibus. cap.ij.
De ciuitatibus refugij trans ior
danem. cap.iij.
De p̃cepto dilectionis. ca.iiij.
De decima ſecunda. cap.v.
De appellatione populi ad ſum
mum ſacerdotem. cap.vi.
De iuſticia regis. cap.vij.
De maleficijs abijciẽdis. cap.viij.
De talione legis. cap.ix.
De timidis ⁊ ſollicitis remouen
dis ab exercitu. cap.x.
Ne fedus inirẽt cū gẽtibꝰ. ca.xi.
De his quibus non erat fas intra
re eccleſiam dei. ca.xij
De ꝓhibitione ꝓſtibuli. ca.xiij.
De plagis quarū maior erat qua
dragenaria. ca.xiiij.
De ſuſcitatione ſeminis ⁊ modis
diſcalciandi. ca.xv.
De ſemine agrorum. cap.xvi
De deletiõe amalechitarū. c.xvij.

Q; moyſes tradidit deutronomium leuitis. cap.xviij
Canticum teſtimonij. ca.xix.
De morte moyſi poſtꝗ̄ benedixit populo. cap.xx.

¶ Hiſtoria deuteronomij. Ca.j.

Preābulū. QUinta ⁊ vltima diſtinctio huius hyſtorie dr̄ elle debari: qđ ſonat. Hec ſunt ꝟba. Grece aūt dicit deuteronomiꝰ.i. ſecunda lex. Deuteron eñ ſecūda: nomia lex. Et hoc nomine qdam errantes dixerunt duas eſſe leges Unā datā a deo: que in precedentibus libris cōtinet. Alterā datā a moyſe: que in hoc libro. Attēdētes in aſſertionē ſui erroris: quod de illa legitur ſupra ī multis paſſibus. Locutus eſt dñs ad moyſen ⁊ ad omnē iſrael. De iſta dicit Locutus eſt moyſes. Ad hec dicebāt ꝙ multa hic legunt q̄ non ſupra. quedā quaſi contraria. quod non fieret ſi hic eſſet ꝑdictoꝝ repetitio

Error.

¶ Uerius ſentiendū eſt. qꝛ hic pētateucus non eſt niſi lex vna. q̄ etiā ab apoſtolo ⁊ alijs ſepe vocat lex moyſi ꝗ̄ lex dei. Hebreus etiā vocat hos quinqꝫ libros thorath.i. legem. nec ob aliud dicitur liber hic lex ſcđa. niſi qꝛ ꝑdicta hic iterant quaſi lex iterata. Iterant hic etiā tria: tribus de cauſis. preterea ⁊ cerimonie ad cōmēdationē memorie ⁊ ipſorum cōfirmationē. Beneficia dei ad roborandā dilectionē dei in illis. Flagella que ſuſtinuerunt murmurātes ad incutiendum timorē. Si vero in hac iteratiōe videtur aliqua ꝑdictis ineſſe contrarietas in ſuperficie verboꝝ ſm intellectu tñ nulla eſt. ¶ Fuerūt etiā qui dicerent hūc librū factuꝫ a ioſue trāſito iordane. qꝛ legitur ī ꝑncipio. Hec ſunt verba que locutus eſt moyſes trans iordanem. Pro ſitu eñ terre ꝓmiſſionis ſacra ſcriptura dicere ꝯſueuit: vltra iordanem vel citra. Dicit tñ liber moyſi. vel ioſue. qꝛ quod moyſes verbo tradidit: ioſue redegit ī ſcripto. Uidetur etiaꝫ Hieronymus velle ꝙ magnā ioſue huiꝰ libri ſcripſerit partem. Uerius videtur eē ꝙ ſcriptus ſit a moyſe. ⁊ loqt moyſes de ſe tanꝗ̄ de alio. Uel hoc in principio appoſuit eſdras: ſicut et in fine de morte moyſi. ꝓſertim cū circa finem libri legatur. Scripſit moyſes legē hanc Et paulo poſt. Poſtꝗ̄ ſcripſit moyſes legis huius involumine: ꝑcepit leuitis. tollite librū iſtū ⁊ ponite in latere arce federis. Legit quoqꝫ longo tēpore poſt inuentus in hieruſalem deuteronomius in arca.

Nota.

B Deu.xxxi.

¶ Epilogus cū additionibus et determinationibus. Cap.ij.

QUadrageſimo āno ab exitu filiorum iſrael de egypto xj. menſe. ꝑma die mēſis. videns moyſes diē mortis ſibi īminere: locutus eſt ad oēs filios iſrael. ⁊ cepit legē explanare. congregans eos (ſcđm ioſephū) ad iordanē in loco vbi nunc ciuitas abidal eſt locuſqꝫ palmaꝝ. ¶ Sane recapitulationē moyſi ꝯſequentes q̄ ſupra dicta ſunt omittemus: ſupaddita dicemꝰ. quedā q̄ videt ꝯtraria memorabimꝰ determinādo. Itaqꝫ in recapitulādo ait moyſes. Dixi vobis illo tempore. Nō valeo ſolꝰ negocia veſtra ſuſtinere. date ex vobis viros ſapiētes: ⁊ ponā eos tribunos cēturiones ꝗnquagenarios ⁊ decanos. H videtur ꝯtrarium ꝑdic

Nota ꝓſecutionē huius libri.

Additio. Supra ī exod. cap.xviij Egreſſus ē aūt ietro.

B Deu.j.

etis. Supra enim cõſilio ietro di-
xit hoc factum eſſe. vtrũq vero fa
ctum fuit. Primo em̃ ad ꝯſiliũ ſo-
ceri faciendum ſecreto diſpoſuit.
poſtea auctoritate & aſſenſu popu
li ꝯpleuit. Vñ etiã dicit hic moy-
ſes. Dixiſtis mihi Mittamus vi-
A Videlicet Nu. xiij. — ros qui ꝯſiderẽt terrã. Supra ꝑo
legit dixiſſe dominũ. Mitte viros
non eſt ꝯtrariũ: q2 ad ſuggeſtionẽ
populi ꝯſuluit dominũ: qui dixit.
A.B.C. Deu. iij. — Mitte. ¶ Ad puſillanimitatem
quoq eoꝝ confortandaꝫ: iterauit
moyſes de victoria og regis baſã.
qui reſtiterat de ſtirpe gigantum
& in argumẽtũ magnitudinis ei9
monſtratur lectus ferreus ipſius
in rabath filioꝝ amon nouẽ cubi-
tos hũs longitudinis: & quattuor
latitudinis.

¶ De ciuitatibus refugij trans
iordanem. Cap. iiij.

B Deu. iiij. — Separauit mo
yſes tres ciuitates re-
fugij trãs iordanẽ bo
ſor in tribu ruben. ra-
moth galaad in tribu gad. golan
in baſã in tribu manaſſe. Harum
hic vſus erat. Siquis nolens ho-
minem occidiſſet: confugiebat ad
aliquã harũ. & ibi a conſanguineis
occiſi tutus erat. Si enim extra fi-
nes alicuius harũ inueniſſet eum.
qui vltor ſanguinis effuſi eſſe de-
bebat: impune ꝑcutiebat homici-
dam. Erat autem in ea fugitiuus
vſq ad reconciliationem cum pro
pinpinquis. vel vſq ad mortem ſũ
mi põtificis in qua huiuſmodi om
nes fugitiui redibant ſecuri ad ꝓ-
pria. Tamen ſi propinqui occiſi vo
lebant illum impetere q volens
occidiſſet: & coram ciuibus vrbis
eius hoc ꝓbarent: tradebatur eis
ad occidendum.

¶ De precepto dilectionis.
Capitulum. v.

Addidit quoq
moyſes. Diliges do- B Deu. vi.
minũ deũ tuũ ex toto
corde tuo & ex tota aĩa
tua & ex tota mente tua et ex tota
fortitudine tua. ¶ Addidit quo-
q cum de mãna iteraret. Non in A
ſolo pane viuit hõ: ſed i omni ꝟbo Deu. viij.
quod ꝓcedit de
de ore dei. Pa-
nem vocauit hic
omnem cibum
hominum. Cõ
ſueuit em̃ ſcri-
ptura panez ꝓ
cibo ponere. & ẽ
ſenſus. Nolite
mirari ſi cibum
inſolitum dedit
vobis dñs: quia

Additio.
Alibi ponunt.
x. ꝑcepta. Sed
nota q ſub his
duob9 cõtinẽt
illa. Ꝑoꝝ enĩ
ꝑmum comple-
ctitur tria. ſecũ
dum continet ſe
ptem.

non in ſolis vſitatis cibis vita ho
minis ſtabilita eſt apud deũ. ſꝫ ſo
lo verbo poteſt creare noua ex qui
bus viuat homo. ¶ Addidit q̃q B.C.
inter beneficia q per. xl. annos in Deu. viij.
deſerto veſtimenta eorum non de-
fecerant vetuſtate. nec ſotulares at
triti erant. & q euaſerant ſerpẽtes
flatu vrentes circunſtantia. quos
ab hoc forte ſupra dixit ignitos. &
ſcorpiones. & dipſadis. que latine
ſitule dicuntur. q2 perimunt homĩ
nem ſiti. & adeo parue ſunt: vt cuꝫ
calcantur vix videantur cuius ve-
nenum ante extinguit q̃ ſentiat.
nec triſtitiaꝫ ſentit moriturus. Di
citur autẽ ſitula per cõtrariũ. vas
enim quod ſitula dicitur aufert ſi-
tim. hec affert. ſicut pharetra que
infert mortem. feretrum: quia fert
vel aufert mortuum. Ut etiã oſtẽ
deret q̃ neceſſitas incũberet eis ob
ſeruãdi ꝑcepta dñi i terra ꝓmiſſio
nis. addidit. q2 nõ erat terra illa ſi
cut terra egypti: q̃ beneficio flumi
nis fecũdatur. vbi ꝑ hortos aq̃ de-
riuant irrigue: ſed erat montuoſa
& campeſtris. de celo pluuiã expe
ctãs. & ideo plurimũ ibi colendum

deum vt daret eis pluuias tpibus
ſuis. tēporaneā ſcȝ in autūno. l ve
re. vl' i hyeme. iact' ſeminibus nu
C triēdis: ⁊ ſerotinā ad crementū in
Deu.xi. vere vel eſtate. ¶ Addidit quoq;
de terminis terre ꝓmiſſiōis dicēs
Ois loc' quē calcauerit pes veſter:
veſter erit a deſerto qđ ē i meridie.
⁊ libano q̄ in ſeptētrione. ⁊ flumi
ne magno eufrate q̄ eſt in oriēte.
vſq; ad mediterraneum. erunt ter
mini veſtri. hoc ē mare qđ tyrrhe
D nū dr̄. ¶ Addidit quoq; q̄ bñdi
Deu.xi. ctiones ⁊ maledictiones ſcriptas
in libro hoc trāſito iordane in in
greſſu ſuo dicerēt in hūc modum.
Sex trib' maiores natu aſcēderēt
mōtē garizi cū ſacerdotib' ⁊ leui
tis. ⁊ ſex miores mōtē ebal e regio
ne. ⁊ q̄ in garizim oēs bñdictiōes
dicerent ſup legis obſeruatores. ⁊
qui in ebal reſpōderēt amē. Poſt
aſcēderēt ſacerdotes ⁊ leuite cum
alijs ſex tribubus in ebal ⁊ ſil' om
nes maledictōes imꝓcarent̄ tranſ
greſſorib' ⁊ q̄ in garizim reſpōde
rent amen. ¶ Et nota q: cū enu
merat gētes quas eiecerūt de ter
ra ꝓmiſſionis fere vbiq; ſex nōiat
chananeū. amorreuȝ. pherezeum.
iebuſeū. eueū. etheum. In hac ꝓ
iſatiōe nomiat ſeptimū gergeſeū.
¶ Itē nota q: abrae ꝓmiſſū eſt q̄
decē delerēt: q̄ tūc reuera ibi erāt.
Sed cū venerūt illuc filij iſrael: iā
tres erāt delete. Filij loth deleue
rūt gigātes. filij eſau horreos. cap
padoces partem eueorum.

¶ De decima ſcđa Capitulū. v.

B.C. Addiditq; moy
Deu.xij. ſes. q: nō liceret eis co
medere decimā in op
pidis ſuis. nec ꝑmoge
nita pecorū. nec ꝑmitias laboruȝ.
nec votiua. nec ſpōte oblata. ſȝ tm̄
corā domio i loco quē elegerit do
minus ibi cū vxore comederēt ⁊ li
beris. ſeruo ⁊ ancilla ⁊ leuita q̄ cō
cellane' eſſȝ. In q̄ ꝑcepto videt̄
fraudari leuite: quib' ꝑmiſſa de
bebantur. Proinde dicūt quidam
hoc ſemel factuȝ: cū ꝑmo ſcȝ terrā
obtinuerunt. Tūc eni obtulerunt
predicta domio: ⁊ deinceps reddi
derunt ea leuitis. Sed hoc nihil ē.
quia nondū domin' locū ſibi ele
gerat in terra ꝓmiſſionis. Alij di
cunt: quia ſingulis annis hec fie
bant ſic. Primā partē decime to
tius vt primā gelimam grani. pri
mam amphoram vini vel olei ſepa
rabat ſibi q̄ decimā dabat leuitis.
⁊ illam modicā ꝑtem decimarū fe
rebat ſecū in hieruſalem: ⁊ epula
batur inde corā domino. Et hoc i
de ꝓiectant: q: hec decima precipi
tur poni in cartallo: qđ modicum
vas eſt. nec verā caperet decimaȝ.
Sed hic de primogenitis ⁊ primi
tijs votiuis ⁊ ſpōtaneis nihil hūt
determinatū. ¶ Unde verior eſt
hic traditio hebreoruȝ. Singulis
annis hebrei faciūt duas decima
tiones bonorū ſuoruȝ. Primā ſe
parabāt leuitis. de hac dictuȝ eſt.
Deſudet elemoſyna in manu tua
donec inuenias iuſtū cui des. i. il
lum cui debes. Iterū nouē reliqs
ꝑtes decimabāt. et hanc ſecūdam
decimā ſibi reſeruabāt. ⁊ ex ea ter'
anno cū aſcendebant in hieruſalē
oblationes ⁊ epulas ſibi ⁊ domui
ſue faciebāt. ⁊ leuitam cōcellaneū
qui etiam cū eis aſcenderet inuita
bant. In eoſdem vſus reſeruabāt
ſibi ſecūdum animal poſt primo
genitum quaſi ſecundū primoge
nitum. et ſimiliter poſt primitias
tantundē ſibi reponebant quaſi ſe
cūdas primitias. Qui autē ampli
ora his illis trib' feſtis expende
re volebat aliqua de bonis ſuis ad
huc ſeparabat ⁊ cuȝ ꝑdictis reſer
uabat: vouens illa domino. Pre
terea etiā quidā in illis ſolennita
tibus preter ea que diximus ſpon
te quedam expendebāt ad honorē B.C.
domini: ⁊ hec ſecundaria precepit Deu.xiiij
moyſes ferri ad locum ſanctum et

comedi coram domino. Tamē re-
motioribus licebat ista vendere in
loco suo ⁊ ferre preciū secū ⁊ eme-
re sibi in hierusalē quod deſidera-
bat anīa sua. Preterea tertio an-
no duab⁹ decimis sublatis vt dixi
mus: tertiam faciebant iterum de
cimationem in vsus pauperum: ⁊
hanc reponebāt apud se vt habe-
rent vñ darent ꝑegrino ⁊ aduene.
pupillo ⁊ vidue egentib⁹. ⁊ etiam
leuitis si indigerēt. In vsus vero
ꝓprios ex hac nihil expendebant:
⁊ de hac dictū est. Omni penitēti
te tribue. ¶ Addidit quoq; q si ēt (B Deu. xiij.)
frater aut vxor. aut filius. aut ami
cus specialis ꝑsuaderet aliquē ad
cultum idolorū. forte ꝓpter affluē-
tiam que sequebat gentiles nō oc
cultaret eum. sed cōuictum aut cō
feſſum populus obrueret lapidi-
bus. ⁊ ille cui perſuaserat' primus
imponeret manus suas sup eum.
Eodem modo ciuitas aduersus ci
uitatem insurgeret ⁊ deleret eam:
si perſuaderet recedere a cultu dei
¶ Incissuras etiā ⁊ caluitiū fieri (A Deu. xiiij.)
super mortuos prohibuit. quod ⁊
sanguinem suum fundere: ⁊ capil-
los tondere: ⁊ sacrificare mortuis
vt ethnici faciunt. ¶ Prohibuit (B Deu. xiiij.)
quoq; morticina comedi. Sed ad-
didit. quia et illa sibi et immunda
poſſent dare aut vendere peregri-
nis et aduenis. quia nationes alie
licite multis veſcuntur que inter-
dicta sunt hebreis. ¶ Septimo q̄ (A Deu. xv.)
q; anno quietis terre addidit moy
ses: ne creditor exigeret debitum
a debitore hebreo duntaxat. A p
egrino poterat exigere. et ob hoc
vocauit annum illū annum remiſ
ſionis: nō illius tamē cui⁹ erat iu-
bileus. In iubileo enī dimittebā-
tur debita: in hoc differebant pe- (D Ibidem.)
tere. ¶ Prohibuitq; in primoge
nitis bobus arari ⁊ vellera primo
genitorū tonderi. Per quod in-
nuit nihil de primogenitis debere
sumi vel fieri in vsus proprios: q2

leuitarum erat. Q2 si maculam ha
beret primogenitū poterat come-
di in loco suo: sed nō corā domio. (B Deu. xvj.)
¶ Repetens quoq; moyses de fe
sto pentecostes ait. Septez hebdo
madas numerabis tibi ab ea die q̄
falcez in segetē miseris: ⁊ celebra-
bis diē festū hebdomadaruz dño
deo tuo. Hoc [vt dicit Hierony-
mus] hebrei nec ad litteraz nec ad
spiritū custodiūt. tunc enī non eo-
dem die fieret pētecostes: quia alij
tardius: alij citi⁹ metunt scdm sta
tum regionū suarū. Fuerūt etiam
qui dicerēt quēq; agricolam a pri
ma die meſſionis sue. l. dies cōpu-
taſſe. ⁊ ea die sibi ⁊ suis epulū so-
lēne paraſſe ⁊ diem festum egiſſe.
Nec quidē pentecosten legalem s;
pro collectis oibus quasi diē age-
bant solennē. Tradidit ioſephus.
quia. xv. luna phase die. s. solenni
azimorū offerebāt grana cōfrica-
ta domio. Et hec erat miſſio pma
falcis in segetē. ⁊ a. xvj. luna nume
rabant septem hebdomadas: post
quas faciebant pentecosten. Qui
dam tamē dicunt [vt predictū est]
a die dñica que
est in festis azy-
morū debere nu
merari septem
hebdomadas.
quia legitur in
leuitico. Ab al-
tera die sabbati
numerabitis.

Additio.
In veritate a. l.
die azymorū pri
ma est pma dies
pentecostes cu- (C Leui. xxiij.)
ius festi secūda
die duo panes
noui offereban-
tur. et ita duos
dies. l. intellige. In primo primū
diem pentecostes. secundo secun-
dum diem eiusdem festi

¶ De appellatione populi ad sū-
mum sacerdotem. Capitulum. vj. (D Deu. xvj.)

PRecepit quoq;
iudices ciuitatum sede
re in portis quasi iudi-
caturos intrinsecus ⁊ extrinsecus
de finibus ciuitatis. ⁊ vt i ore duo
rum vel trium testium periret qui

interficeretur ab eis: et q manus teſtium prima fieret in illuz. Q; ſi contingeret iudices illos ambigere de ſententia aliqua: aſcenderēt ad ſummuz ſacerdotem: ⁊ quod ille iudicaret fieret. Q; ſiquis ſententie eius non obediret interficeret.

De iudicibus i portis.

¶ De his iudicibus ciuitatum dicit ioſephus q ſeptē eligebantur in ſingulis ciuitatibus: virtute et ſtudio iuſticie a ccepti. Unicuiqꝫ vero eorū dabantur duo viri miniſtri de genere leuitarum. Teſtimonium mulierum non admittebant ꝓpter leuitatem. nec ſeruorū ꝓpter ignobilitatez animi: pro qua de facili vel pro timore poterant corrūpi: vel lucro. In appellationibus non licebat pontifici iudicare ſine ꝓpheta ⁊ ſenioribꝰ loci illius quē elegerat dominus.

¶ De iuſticia regis p eos electi. Capitulum. vij.

C.D.
Deu. xvij.

Addidit etiam q ſi quādoqꝫ regē ſibi crearent: non alienigenaz ſed cōtribulē aſſumerent qui ſine cōſilio pontificis ⁊ ſeniorum nil ordinaret. In ocio ſemp deuteronomiuz legeret. vxores ſibi non multiplicaret ne auerterent eum a recto. Equos autem aut opum pondera non multiplicaret ne potentior factus ſeuiret in ſubditos. terminos terre ꝓprie vel aliene nō mutaret. Non enim procul eſt vt leges tranſcēdat qui metas terrarum tranſmutat. Hoc p̄ceptum plurimum tranſgreſſus ē ſalomon qui gloriatus eſt: q tantum reliquerat in hieruſalem auri ⁊ argenti: quantum inuenerat ibi eris ⁊ ferri. Tandem tamen penituit vt tradunt: de quo poſt dicet.

De maleficijs abyciēd;. Ca. viij.

B
Deu. xviij.

Interdixit quoq ſecum habere ariolos, id eſt inſpectores fibrarum circa aras pro cognoſcēdis futuris. ⁊ coniectores ſomniorum ⁊ augures. id eſt geſtus auiū aut garritus attendentes. maleficos. id eſt immolantes pueros demonibus. vel ſaltem luſtrantes. incantatores. id eſt preſtigios qui intuentes fallūt. phitones. id eſt vētriloquos: qui per ſpiritum malignum loquuntur. a phithone. id ē apolline ſic dictos. diuinos. id eſt auruſpices. i. aſtrorū inſpectores: necromanticos qui ſacrificijs vel carminibus euocant mortuos. q2 prophetam ſuſcitaret eis deus de gente eorū: illum audirent.

¶ De talione legis. Capitulū. ix.

De talione quoq legis occaſione falſi teſtis appoſuit: vt ſibi diligentiſſime perſcrutātes deprehenderent falſum teſtez: redderent ei quod cogitauerat facere proximo ſuo aīaz pro anima: oculum pro oculo. dentem pro dēte. pedem pro pede. Deu. xix. per totum.

¶ De timidis ⁊ ſollicitis remouēdis ab exercitu. Capitulum. x.

Addidit quoq de exercitu progreſſuro ad pugnandum: vt prius ſacerdos exercituz admoneret ne timeret hoſtes. ⁊ ſperarēt tantuz in domino: non in armis. ⁊ robore ſuo. deinceps quiſqꝫ princeps turme ſue loqueretur: ⁊ diceret. Qui ex vobis eſt formidoloſus reuertatur: ne pauere faciat fratres ſuos perterritus. etiaz ſollicitos pro negocijs imperfectis q̄ reliquerant reuerti preciperet. B Deu. xx.

¶ Specificabat autem tria negocia. quibus maxime affectus tenetur humanus dicens. Quis ē homo qui edificauit domum nouam ⁊ non dedicauit vel initiauit eam reuertatur: ne forte moriatur ī bello. et alius dedicet eam. Quis eſt homo qui deſponſauit vxorem ⁊ nō Nota. ibidem.

accepit eam. reuertat̃ ne forte mo-
riatur: ⁊ ali⁹ accipiet eam. Quis
eſt homo qui plantauit vineam: ⁊
necdū fecit eam cōem. de qua om
nibus veſci liceat. reuertat̃ ne for-
te moriatur: ⁊ alius fungat̃ eius
officio. Quod ſic intelligitur. Si
nouella vinee plantatio ante quar
tum annū fructum faceret. Immun-
da erat. quia natura p̄ter tempus
vim feciſſe videbat̃ nec ex ea primi
tias deo offerre. vel quippiā edere
licebat. Quarto anno vindemia-
batur domio. Oēm eni fructū ei⁹
anni deferebat homo ad vrbē ſan-
ctam cū ſecunda decima aliarum
frugum. vt epularet̃ ex eis coram
domino. Quinto anno fiebat ho-
mo domin⁹ vinee. ⁊ vindemiabat
ſibi. Sexto anno. ⁊ deinceps erat
quaſi omnib⁹: cōmunis ſcdm con-
ſuetudinem eorū talem. Iter agē
tibus licebat intrare vineas ⁊ po-
meria. ⁊ tanq̄ de p̄prijs ſatiari. ſed
extra deportare fas nō erat neq̧
vindemiātes de his q̄ ad torcular
portabant guſtare prohibebant ſi
bi occurrētes. Alia tranſlatio pla
na eſt. Quis eſt homo q̄ planta-
uit vineam. ⁊ de nouella eius non
bibit. ⁊c̄.

¶ Ne fedus inirent cū gentib⁹.
Capitulum. xj.

C. ⁊. D. Deu. xx. Addidit quoq̧ ne cū gentibus ter
re promiſſionis fed⁹
inirent: ſed penitus extirparent. i
quo poſt grauiter peccauerūt. Cū
finitimis autē gentibus pacifici
quantum poſſent ⁊ federati eſſēt.
¶ Addidit quoq̧ ne in obſidione
ſuccideret arbores fructiferas ad
A Deu. xxj. faciendas machinas. ¶ Item ſi i
uentus fuerit occiſus ſed a quo ne
ſcitur: ſeniores de p̄pinqua vrbe oc
ciderent iuuencam et lotis mani-
bus ſuper eam ſacerdotibus iura-
B bunt de innocentia ſua. ¶ Egreſ
ſi vero ad pugnā ſi ij numero, capti
uorum mulierē quis videret pul-
cram virginē ſeu iā nuptam. ⁊ vo-
luerit eā habere vxorem nō prius
cubile ei⁹ aſcēdet donec illa raſerit
caput. ⁊ circūcidat vngues: ⁊ lugu
bre ſcema ſuſcipiens defleat paren
tes ⁊ amicos quos amiſit in bello
xxx. dieb⁹. vt tādē luctu ſatiata ad
epulas nuptiales cōuertat̃. Tunc
liceat viro eam humiliare. Q; ſi
ſatiat⁹ fuerit: ⁊ nec ſederit animo
eius: dimittat eā liberā. Nō eni li
cet ei aut reuocare eā in ſeruitutē.
aut venundare alij. ¶ Maleficū
quoq̧ ſuſpenſū in patibulo ea die
iuſſit deponi. ⁊ cadauer ea die ſe-
pelire quia maledictus erat omis
pendens in ligno id eſt ſufficit ad
penam: q; turpē ⁊ maledictam ſu-
ſcepit mortē ne vltra ius tendere-
tur pena. Abominabile quoq̧ di-
xit apud dominum. ſi aut mulier
veſte virili: aut vir veſte feminea
vteretur. D

¶ De his quibus non erat fas in
trare eccleſiam dei. Capitulū. xij.

Addidit quoq̧ A Deu. xxiij.
de differentia ingre-
dientiū eccleſiam dei
ſic. Non intrabit eunuchus attri-
tis vel amputatis teſticulis: vel ab
ſciſo veretro eccleſiam dei: nec mā
zer vſq̧ ad decimā generationē.
Amonites ⁊ moabites poſt deci-
mam generationē non intrabit in
eternum. q; hi populi propinqui
hebreis exeuntibus de egypto oc
currerunt eis cū pane tantū: cum
ſcirent eos laborare ſiti in deſer-
to: ⁊ cōduxerunt aduerſus eos ba
laam filiū beor. Preterea q̄plu-
res eorum ſeducti fuerunt per mu
lieres eorundem. Poteſt ingreſ-
ſus in eccleſiā dici ingreſſus in a-
trium mundo-
rum a quo arce-
bantur q̄dm i
eſnū: q̄dā ad tē-
pus. i. vl̄ vſq̧ ad

Additio.
Quattuor erāt
atria vnum leui
tarum. ſecundū. i

iſraelitarũ mũ-
dorum qui ta-
ctu mortuoꝝ vł
alio non erãt ĩ-
mundi tertium
ĩmũdorũ. quar-
tum gentilium.

aliquem termi-
num dierũ ſuo-
rũ. de qbꝰ alibi
vel vſqꝫ ad ter-
minuꝫ ſucceſſio
num de quibus
hic agitur. He-
breus veriꝰ tra
dit dicens. Ingredi eccleſiam dei
eſſe de filiabus iſrael ducere vxo-
rem. ⁊ ſic in ſe ⁊ in genere ſuo fieri
de populo dei Tamen ſ͛m hoc fru
ſtra videtur premiſſum eſſe de eu-
nucho: cum non poſſit ducere vxo
rem. ſed nec ſi ille vellet vxorẽ du-
cere de iſrael ob pecuniam vel he-
reditatẽ vel ob quãlibet cãm: ei nõ
liceret. Forte quia niſi ſolum man
zerẽ nominauit: nõ excludebatur
ab eccleſia ſpurius et notus. Mã-
zer autem ꝓprie eſt de ſcorto natꝰ
Spurius de ꝯcubina ꝑ ſpurcicia
incontinentie. Nothꝰ qui de adul
tera. Videť enim cum non ſit ve-
rus de matrimonio filius ſicut et
nothas febres dicimus que vere
quartane aut hmõi videntur: non
ſunt autẽ. Manzer ergo nõ copu-
labitur filiabus iſrael. nec filius
eius etiam de legitima. nec nepos
vſqꝫ ad decimum ſucceſſorem.
Hic poterat intrare eccleſiaꝫ dei.
quia penitus extincta erat memo-
ria antiqui opprobrij. Eccleſia nõ
Nota. ſolum manzeres: ſed et ſpurios
excludit ab ordinibus. De hoc ꝙ
ꝓhibiti ſunt duo populi ꝑdicti in
trare Augꝰ. dicit. qꝛ in decima ge
neratiõe poterãt ꝓpter ruth mo-
abitidẽ que intrauit. de qua boos
filius ſalmon genuit obeth. Sed
quia generationem ruth neſcimꝰ
ab abraã ꝯtemporaneo moab de-
cem numerauimus generationes
vſqꝫ ad matrimoniũ ruth. Q; aũt
additum eſt in prohibitione ĩ eter
num: per hoc quod ibidem premiſ
ſum eſt debet exponi. ſcꝫ niſi poſt
decimaꝫ generationem. Vel quia
dixit amonites ⁊ moabites: q̃ no-
mina ſunt maſculini generis. nec
dixit amonitis vel moabitis: de vi
ris facta eſt ꝓhibitio non de mulie
ribus. qꝛ forte nec mulieres occur-
rerunt hebreis in deſerto.

De prohibitione proſtibuli et libello repudij. Cap. xiij.

ADdidit quo- C
qꝫ Non erit meretrix Deu. xxiij.
nec ſcortator in iſrael
Non offeres mercedẽ proſtibuli.
nec preciuꝫ carnis in domũ domi
ni tui. quia [vt dicit ioſephus] mer
cedem pro coitu canis venatici vel
cuſtodis gregũ non licebat offer-
ri. quia ex his que de contumelia
ꝓcedunt diuinitas non delectať.
Item. non feneraꝺ pecuniam ad .D.
vſuram. nec fruges. nec aliquid ali
ud fratri tuo: ſꝫ alieno. Sed quod
dictũ eſt ꝺ fratre p̃ceptũ eſt. qꝺ de
alieñ ꝑmiſſio. ſic̃ ⁊ ꝑmiſſio fuit qꝺ A
ſequiť de libello repudij. Vir apꝺ Deu. xxiiij.
quẽ vxor ſua non inueniebat gra-
tiam ꝓpter aliquã feditatem que
multimode prouentunt: ſcribebat
ꝙ nũqꝫ conueniebat cum ea. ⁊ cau
ſam ob quã diſplicebat ei mulier
ne conueniret. ⁊ tradebat libelluꝫ
in quo ſcripta erant hec mulieri vt
coram ſacerdotibus legeretur. Et
cum iuraſſet verum eſſe quod ſcri
pſerat: licebat vtiqꝫ alij copulari.
Q; ſi ingrederetur mulier ad alte
rum: qui iterum daret ei libellum
repudij. viro priori non licebat eã
recipere. quia abominabilem fece
rat eam coram domino. Modo ꝑ
nulla feditate excluditur vxor: niſi
ob ſolam fornicationem. neqꝫ ſic
etiam licet eos migrare ad ſecũda
vota. Tamen quedam eccleſie mo
do introduxerunt de nouo leprã.
quia morbus ſerpens eſt ⁊ cõtagio B
ſus. Item qui nuper accepit vxo- Supra. xx.
rem non producetur ab bellum.
nec ei quicqꝫ neceſſitatis publice
iniungetur: vt vno anno letetur

cij vxore ſua. Poteſt autẽ intelli
gi annus iſte nuptialis: nõ vſualis
decẽ menſium tñ. iuxta quẽ nume
rum dicit annus luctus. quia mor
tuo viro nõ licet vxori tranſire ad
aliũ añ decẽ mẽſes. q2 forte conce-
pit de pmo ꝛ poſſet fieri dubium
cui virorũ aſſcribendus eſſet par-
tus. Item. prohibuit quoqꝫ ne li-
beri ancillas ducerent vxores.

¶ De plagis quarum maior erat quadragenaria. Capitulum. xiiij.

A Deu. xxv.

Ceterũ ſi viderit iudex reũ dignum
plagis tñ. proſternet
eũ corã ſe ꝛ faciet eum
verberari. Pro mẽſura pctĩ erit et
plagaꝝ mod' ita dũtaxat vt qdra
genariũ numeꝝ nõ excedat. Sic ꝛ
penitẽtes excõicatos plagis cedi-
mus ſm numerũ verſuũ alicuius
pſalmi. quẽ dũ cedim' cantamus.
Joſephus dicit. xl. plagis vna mi
nus habena publica verberandũ.
Liberũ autẽ hominẽ turpiſſimuꝫ
erat penam hanc ſuſtinere.

¶ De ſuſcitatione ſeminis ꝛ modis diſcalciandi. Capitulum. xv.

B.C.D. Deu. xxv.

Itẽꝫ que ſine filijs a viro fuerit reli
cta: accipiet eã frater
ei'. ꝛ pmogenitum ex
ea filiũ fratri ſuo defũcto adnota-
bit. i. filiũ fratri defũcti nõ ſuũ vo
cabit: ꝛ dimittet hereditatꝫ ſucceſ
ſoreꝫ quẽ ſuſcitabit. Q̃ ſi noluerit
frater recipere relictã q̃ ſibi debet
ex lege: interpellabit mulier iudi-
ces in porta. Et accerſito eo ſi acci
pere eã noluerit: mlier corã eis tol
let calciamẽtũ de pede ei'. ꝛ ſpuet
in faciẽ eius ꝛ dicet dom' eius do
mus diſcalciati opprobriũ in iſra-
el. Alibi legitur ꝙ qui ducturus
erat eam alius diſcalciabat illum
ſecundum ꝙ iohannes dixit. Nõ
ſum dignus ſoluere corrigiam cal
ciamenti eius. Quod forte fiebat:

Luce. iij.

ſi preſto erat ali' ductur' eaꝫ ſi fra
ter repudiaret. Quãdoqꝫ enĩ nul-
lus ductur' erat eam ꝛ tũc mulier
diſcalciabatur. Quãdoqꝫ etiã fra
ter nõ interpellante muliere profi
tebatur iudicibus ſe nolle habere
eã: ꝛ tunc ipſe ſeipſuꝫ diſcalciabat
Unde alibi legit ꝙ nolens ſuſcita
re ſemẽ fris ſe diſcalciabat. Item.
Si mulier apprehẽderit virilia al
terius viri rixãtis cum viro ſuo ab
ſcides manũ eius. nec flecteris ſup
eã miſcdia aliqua. Item. Nõ habe
bis põd' ꝛ põd'. mẽſurã ꝛ menſu-
ram id eſt maiorem qua emas. mi-
norem qua vendas. Hoc enim
abominabile eſt domino.

¶ De ſemine agrorum. Cap. xvi.

B Deu. xxij.

Addidit quoqꝫ moyſes de quibuſdam
permixtionib' rerũ di
uerſi generis cauẽdis
dicens. Nõ feres vineã tuã altero
ſemine grani vel leguminis. ne et
ſemẽtis q̃ ſeuiſti. ꝛ q̃ naſcuntur ex
vinea pariter ſanctificent. ne ſcili-
cet vnã decimã ꝛ ſingulares primi
tias des tanq̃ de vno agro: cum
de vtroqꝫ fructu ſepati danda ſint.
vel ne hac occaſione velles primi-
tias ſementis vel vini non dare: q2
ſimul nõ ſanctificant. Nã ſemẽtis
primo anno: vinea quarto. Facta
ergo altera ſanctificatiõe. forte pu
tares ſufficere ad vni' agri ſctifi-
cationem. Alia littera habet. Ne
pariter ſuffocentur. Quod vide
tur velle ioſeph' dicens hãc cõmu-
nionem prohibitam eſſe. quia diſſi
milium cõiunctione natura nõ le-
tatur. ¶ Item. Nõ arabis in bo- Ibidem.
ue ſimul ꝛ aſino. Cuius ſenſũ po-
nit ioſephus. bobus ſcilicet tantũ
arandam terrã eſſe vt nomine aſi-
ni quelibet alia aĩalia excluſa eſſe
intelligamus. Hebrei tradunt ob
hoc dictum. quia noluit dominus
ſeruili iumento. id eſt aſino regem
iumentorum copulari. Quattuor

B
Ezechiel. j.

enim quaſi regia animalia oſtẽdit dominꝰ ezechieli. homo enim rex omniũ anialium eſt: ſub quo leo ẽ rex ferarum. aquila rex auiũ. bos rex iumentorum. Quidam hebrei puerilius exponunt. quia ſcilicet bos ruminat: putaret aſinus ipſũ comedere: ⁊ fame afficeretur ⁊ deficeret. Item. Non indueris veſtimento quod ex lino lanaq; cõtextum eſt. q: [vt dicit ioſephus] hec veſtis ſolis ſacerdotibus erat conceſſa. Hoc vſq; adeo obſeruabant iudei. vt nec pelles nec aliquam laneam veſtem niſi filo laneo cõſuerant. Tradit quoq; ioſephus iumẽta diuerſi generis prohibita commiſceri. ne iniuria hec tranſiret ad homines: vt pecudibus commiſceri licitũ putarẽt. multa tñ i minoribus prohibita dicit. ne ad maiora per ſimile fieret acceſſus.

Ibidem

¶ De delectione amalechitarũ. Capitulum. xvij.

G
Deu. xxv.

Precepit etiam dominus vt cum dominarentur in terra ꝓmiſſionis: delerent amalech de ſubcelo quia ipſis tranſeũtibus per deſertum plurimum nocuerunt. Extremos. ſ. agminis. i. feſſos ⁊ leproſos ⁊ ſemine fluentes. eos ſcilicet quibus non erat fas ingredi caſtra interficientes. Et ſubdidit dominꝰ huic precepto. Caue ne obliuiſcaris. Quod quia tranſgreſſus eſt ſaul tranſlatum eſt regnum a domo eius. Item. cũ intraueris terram promiſſionis tolles de cunctis frugibus tuis primitias. ⁊ pones in cartallo. vaſe. ſ. vimineo. ibiſq; ad locum quem dominus elegerit Et facta oblatione ſtans e diuerſo altaris gratias ages deo coraʒ ſacerdote. quia liberauit patrẽ tuum iacob a ſyro eum perſequente. ſcʒ laban ⁊ filios eius de egypto. ⁊ tandem dedit tibi terram lacte ⁊ melle manantẽ. Hoc ſemel factũ

A
Deu. xxvj.

quidẽ tradunt in egreſſu terre. ſed ſingul' annis tradit ioſephus has gratiaruʒ actiones agendas in ſcenophegia. Immo bis in die. et veſpere ⁊ mane iugiter teſtificãda ab eis dona dei dic. ¶ Itẽ Cũ tranſieris iordanem edificabis altare domino de lapidibus quos ferrũ non tetigit ⁊ offeres hoſtias domino: ⁊ ſcribẽs ſup lapides omia verba legis huius plane ⁊ lucide.

¶ Additio In huiꝰ rei memoriaʒ iudei ẽt adhuc igreſſi ſynagogam eorũ cantãt hũc pſalmum. Benedic anima mea dño in quo continẽtur bñficia eis ꝓſtita.

A
Deu. xxvij.

¶ Item poſtq; enumerauit moyſes benedictiões obſeruãtis legẽ: ⁊ maledictiões trãſgreſſorũ. in fine maledictionum ait ꝓphetando Reducet te dominꝰ claſibꝰ i egyptum ibi venderis hoſtibꝰ tuis in ſeruos ⁊ ãcillas: ⁊ nõ erit q̃ emat. Hec ꝓphetia poſtea impleta fuit quando triginta iudei etiam pro vno denario emebant. In alexandria enim [vt dicit ioſephꝰ] multa milia iudeorum ſunt vendita: et vix habuerunt emptores. ¶ In hac recapitulatione ponit ioſephus. ne venenũ aut mortiferũ q̃d vllus iſraelitaruʒ habeat. ⁊ apud quem inuentũ fuerit moriat'. hoc patientes q̃ ille contra quem confectum probatur pateretur.

Deu. xxviij per totum.

Nota.

¶ Q; moyſes tradidit deuteronomium leuitis. Capitulũ. xviij.

F. G.
Deu. xxxj.

Facta recapitulatione tradidit moyſes deuteronomium leuitis vt reponerẽt eaʒ in arcam federis domini: vt ſeptimo anno remiſſiõis legeretur vniuerſis vtriuſq; ſexus audientibꝰ in diebus ſcenophegie a ſũmo ſacerdote in edito: vt ait ioſephus Itẽq; ait moyſes. Scio intentio

nem veſtram et ceruicem duriſſimā. Adhuc viuente me vobiſcū ſp cōtentioſe egiſtis ꝯtra dn̄m. q̄to magis cū mortu⁹ fuero. Ideo iterum moneo vos ne faciatis. Ideo vero q: in teſtimoniū hui⁹ admonitiōis hoim m:hi deeſt teſtimonium: aut inutile eſſet q: mortales ſunt: immortalia elementa in teſtimonium inuoco.

¶ Canticum teſtimonij. Capitulum.xix.

A Deu.xxxij.

Locutuſq̧ eſt moyſes audiente vniuerſo cetu ꝟba carminis hui⁹. Audite celi q̄ loquar. Audiat terra verba oris mei. ⁊c̄. Cui⁹ carminis hūc ꝟſuꝫ ad lr̄am tm̄ exponim⁹. Cōſtituit terminum pplorū iuxta numerū filiorū iſrl̄.i. ſcd̄m numerum pſonarū que intrauerūt egyptuꝫ poſuerat domin⁹ nationes linguaruꝫ. Hebreus ſic legit. Cōſtituit domin⁹ termios pplorū. ſed termios filiorum iſrael cōſtituit iuxta numeꝝ. q.d. Iſrael tāq̧ charū numerauit: alios quaſi viles numero non diſtixit. Alia editio habet. iuxta numerum angelorum dei.

¶ De morte moyſi poſtq̧ benedixit populo. Capitulum.xx.

B Deu.xxxij.

Locutuſq̧ eſt dominꝰ ad moyſen eadem die. Aſcende in montē abarim in montem nebo .i. per illū tranſi in iſtū: ⁊ vide terraꝫ chanaā ⁊ morere. Sꝫ anteq̧ aſcēderet moyſes bn̄dixit filios iſrael. Benedictionē vero incepit in hūc moduꝫ. Domin⁹ de ſyna venit: et de ſeyr ortus eſt nobis. Apparuit de monte pharan. in dextera eius ignea lex. Tradunt hebrei q̧ dn̄s miſit angelos ſuos ad idumeos: ⁊ ad hiſmaelitas in pharan ⁊ obtulit eis legeꝫ ſuā. Quā cum recipere nollēt: venit ad iudeos in mōtem ſina cū multis milib⁹ angelorū. Datis benedictionibus ſingularum tribuū: aſcēdit moyſes ſup nebo vſq̧ in verticē ipſi⁹ q̄ dicitur phaſga. ⁊ oſtendit ei domin⁹ oēm terrā ꝓmiſſionis vſq̧ ad mare nouiſſimū. ⁊ ptē auſtralē. ⁊ latitudinem campi hiericho: q̄ alio nomie dicta eſt ciuitas palmarū. vſq̧ ſegor. Mortuuſq̧ eſt ibi moyſes in terra moab iubente domino. ⁊ ſepeliuit eum domin⁹ miniſterio angelorum in valle terre moab ⁊ nō cognouit hō ſepulcrū ei⁹ vſq̧ i hodiernū dieꝫ. Quod ideo factū auſtumāt hebrei: ne ipī moyſen p deo colerēt: q: ꝓni erāt ad idolatriaꝫ. Moyſes.cxx. annorū erat quando mortu⁹ eſt. necdū tamē caligauerat ocul⁹ eius: nec dētes ei⁹ motī ſunt: Et fleuerūt eum filij iſrael. xxx. diebus. Et non ſurrexit vltra ꝓpheta in iſrael ſicut moyſes: quē noſſet domin⁹ facie ad faciem. id eſt adeo familiariter. Hoc capituluꝫ finale vt ferūt appoſuit eſdras ſicut ab illo loco. Aſcēdit moyſes vſq̧ ad hunc locum. ferunt ioſue appoſuiſſe.

A Deu.xxxiiij

A Deu.xxxiiij.

¶ Finis deuteronomij.

Incipit pfa⁹ i hiſtoriā libri ioſue.

De ioſue. ca.j.
De exploratorib⁹ ⁊ raab ca.ij.
De tranſitu iordanis. ca.iij.
De circūciſione in galgalis. ca.iiij
De euerſione hiericho. ca.v.
De lapidatione achor. ca.vj.
De incendio hay. ca.vij.
De dolo gabaōitaꝝ ⁊ mſ̄cta. c.viij
De quinq̧ regib⁹ ſuſpēſis. ca.ix.
De.xxiiij. rgib⁹ pcuſſis a ioſue. c.x.
De altari in hebal. ⁊ prima diſtributione terre. capitulum. xj.
Q; hebron data eſt caleph. ca.xij.
Quomodo ioſue ſorte diuiſit terram decem tribubus. ca.xiij.
De irriguis a⁊e datis a patre caleph. c.xiiij.
De reditu duarū tribuum ⁊ dimidie. capitulum. xv.
De federe quod ſtatuit populus ad deum. capitulum. xvj.
De morte ioſue ⁊ eleaꝫar. ca.xvij.

¶ Incipit prefatio in hiſtoriam libri Joſue.

Joſue dictus iheſus

Liber ioſue a nomine autoris cenſetur qr ieſus dict⁹ eſt. Naz ioſue et ieſus idem eſt nomen. Cognominatus eſt aũt a patre ieſus naue vel ioſue bennun. i. fili⁹ naue vl nun. qđ idẽ ẽ. Cognominatus eſt autem ſic. ad differentiam ieſu filij ſyrach ꝓnepotis ieſu magni ſacerdotis: qui ſcripſit eccleſiaſticum. Et nota ꝙ ſm hebreos hic incipit ſecũdus ordo veteris teſtamenti. Qui diſtinguunt vetus teſtamentũ in tres ordines. Primũ vocant legem ſecundum ꝓphas. tertiũ agiographa In lege ponunt quinqȝ libros moyſi. In ꝓphetis octo ioſue. iudicũ. ſamuel. malachim. eſaiam. hieremiam. ezechielẽ. xij. ꝓphetas. In agiographis ponunt nouẽ libros veteris teſtamenti. Qui ſuperſunt. hi dicuntur agiographa i. ſanctorũ ſcripta. quod nomen commune eſt omnibus ſacre ſcripture libris Et qr hi nouez non habuerunt eminentias pre ceteris ſm quã agnominarẽt: cõmuni nomine contenti ſunt. ſicut hoc nomen cõfeſſor generale eſt omniũ ſanctorũ ⁊ tñ qdaȝ illoꝝ ſm eminẽtiã aliquã quã habẽt alij noib⁹ cẽſent. dicũt alij apli. alij martyres et huiuſmõi. In hũc et modũ vltim⁹ ordo ãgeloꝝ cõmuni noie omnium nuncupatur. Origeñ. autem ſm grecos in primo ordine ſeptem ponit libros: addens pentateuco ioſue et iudicum. ⁊ vocat ordinem illum heptateucũ. ab hepta quod eſt ſeptem. ⁊ teucos qđ eſt volumen. In quocũqȝ autẽ ordine ſit liber iſte hiſtoria non mutatur.

Teſtamentum vetus i tres diſtinguitur ordines.

Additio.

Iob. dauid. tres libri ſalomonis daniel paralipomenon. Eſdras heſter. ſapiẽtie. eccleſiaſticus. Iudith. tobias paſtor. machabeorum apocripha ſunt. quia autor ignoratur eorum. ſed quia de veritate non dubitatur ab eccleſia recipiunt Si autẽ nec autor nec veritas ſciret non reciperentur. vt liber de infantia ſaluatoris. et de aſſumptiõe beate marie virginis.

¶ De Joſue. Capitulum. j.

Factum eſt autem poſt mortẽ moyſi ⁊ quieſcente luctu populi qui ꝓ eo factus ẽ: locutus eſt dñs ad ioſue filiũ nun. Moyſes ſeruus meus mortu⁹ ẽ. Surge ⁊ tranſi iordanem hunc: tu ⁊ omnis populus tecum. ſicut fui cum moyſe ero ⁊ tecũ. Eadẽ que moyſi ꝓmiſerat: eiſdem fere ꝟbis ꝓmiſit ei. ⁊ eoſdeȝ terminos terre ꝓmiſſionis deſcripſit ¶ Et nota. qr cum dixit: moyſes mortuus eſt. ſuggillauit errorem quorundã dicentiũ moyſen raptum cum helia eſſe et enoch. qm nullum veſtigiũ mortis eius relictum eſt. Qȝ autẽ addidit. ſeruus meus: deſtruit et aliorum errorem dicentium moyſen damnatum eternaliter. ꝓpter aquas contradictionis. Qȝ vero dixit. ſurge. locutio eſt ⁊ non ſenſus. Non enim credendus eſſet ſediſſe vel iacuiſſe cuȝ loqueretur ei dñs Tunc precepit ioſue populo per ꝓcones. Preparate vobis cibaria quoniã poſt diem tertiũ trãſibitis iordanẽ. Quod de cibarijs alijs ꝙ̃ de mãna intelligendũ eſt: quod in tertium diẽ reſeruari non poterat. Hoc de humano conſilio dixit ioſue. Neqȝ enim tranſierũt iordanẽ vſqȝ in diẽ ſeptimũ. Ex-

A Joſue. j.

ploratores enim quos tunc miſit
p triduū morati ſunt: poſt quorū
reditū triduo expectauit populus
diminutionē aquarū. & pparauit
ſibi cibaria iuxta mandatū io ue.
Permiſit ergo dominus [vt ait
Auguſtinus]errare ioſue ne dein
ceps ſimile aliquid ſine diuino cō
ſilio aggrederetur. pſertim cū do
minus dixiſſet moyſi in electione
eius: ioſue ſuccedet tibi. p eo ſiqd
agere voluerit: eleazar cōſulet do
minum. Qz aūt errauerit patet.
Ignorabat enim vtrū in tertium
diem nubes attolleret: ſine cuius
motu non mouerent caſtra. Qui-
dam tamē aſſerunt hoc p anticipa
tionem dictum. nec mādatū eſſe a
ioſue: donec redierunt nuncij.

¶ De exploratoribus & raab.
Capitulum. ij.

A Joſue. ij.

Miſit ergo io-
ſue duos exploratores
d ſethī in hiericho: ipſe
pō interim mouit ca-
ſtra & metatus eſt ea ſpacio. xl. ſta
diorū a iordane. Exploratores au
tem ſub ſimulatiōe fatuitatis dili-
genter conſiderauerunt vrbē: & i-
munita loca eiꝰ. In veſpera decli-
nauerunt in domū raab meretri-
cis: que iuncta erat muro & porte
ciuitatis. Nunciatum eſt aūt regi
hiericho cenanti viros explorato
res eſſe. Qui cum miſiſſet ad raab
vt educeret eos: abſcōderat eos in
ſtipula lini quā ſiccabat ſupra mu
rum: mentiens eos egreſſos cum
clauderetur porta. Dixitqz nūcijs
Perſequimini eos p viam iorda-
nis & cōprehēdetis. Tuncqz aſcēdēs
ad viros quos operuerat: dixit eis.
Noui q tradet vobis terram hāc
ex his que audiuimus pro vobis
facta a dn̄o. Jurate ergo mihi per
dominū. vt qūo ego feci vobis mi
ſericordiam: ſic & vos faciatis me
cum & cum vniuerſa domo patris
mei: vt ſaluetis aīas noſtras & vni
uerſa que poſſidemus. At illi iura
uerunt. Tunc dimiſit eos mulier
per funē coccineum de feneſtra do
mus que herebat muro: & ait eis.
Latitate in montanis tribus die-
bus donec redeant qui vos perſe
quuntur. Qui dixerunt ei. Nō te
nebimur iuramento ſi non collige
ris cum capietur ciuitas omnē do
mū tuā tecū: & ligaueris funē hūc
in feneſtra: vt hoc ſigno domū tu-
am cognoſcamus. Quicunqz oſti
um domus tue egreſſus fuerit: ſā
guis ipſius erit in caput eiꝰ & nos
erimꝰ alieni. Itaqz poſt tres dies
redierūt exploratores ad ioſue: nar
rantes oīa q̄ ſibi acciderant Joſue
vero & eleazar et maiores populi
ratum habuerunt iuramentū eoꝝ.

¶ De tranſitu iordanis. Cap. iij.

A Joſue. iij.

Poſtea tribus
diebus euolutis dixit
ioſue ad populū. San
ctificamini. cras enim
faciet dn̄s inter vos mirabilia. Di
luculo vero dixit ad ſacerdotes.
Tollite arcam: & pcedite populū
ſpacio cubitoꝝ duorum milium vt vi
deri poſſitis ab vniuerſis. Cumqz
intraueritis partē iordanis: ſicca-
bitur inſtar pauimēti. Cumqz pce
derēt ſacerdotes cū arca: ſequeba
tur vniuerſa multitudo paruulis
& mulieribus in medio collocatis.
Pcedebātqz rubē & gad. & dimidia
tribus manaſſe ſm q pmiſerant
moyſi. Et erant. xl. milia armato-
rū. In paralipomenō legitur tm̄
l. in quo multa vicio ſcriptorū de-
prauata ſunt. Accedentes aūt ad
iordanē: reppererunt eum immea
bilē. Plus em̄ ſolito tempore tri-
ticee meſſis excreuerat. tum p ſo-
lutione niuium facta in mōtibus.
tum pter imbrem ſerotinum no-
uiter datum. Cumqz intraſſent ſa-
cerdotes aquā: ſteterūt aque aſcē-
dentes: & inſtar montis intumeſcē
tes apparebant pcul ab vrbe que

vocatur adon: vſq ad locum qui dicitur ſarthan. Inferiores vero aque deſcenderunt in mare mortuum vbi quinq ciuitates ſummerſe ſunt ſodoma et alie. Sacerdotes autem ſtabant in medio fluminis cum arca donec vniuerſus populus per arentẽ alueum pertranſiret. [C Gen. xix.] [A Joſue. iiij.]

¶ Tunc elegit ioſue duodecim viros: ſingulos de ſingulis tribubus qui tulerunt de loco vbi ſteterant ſacerdotes duodecim lapides iuxta numerũ filiorũ iſrael in ſiccum De ſicco vero retulerunt in alueũ. alios duodecim in aceruũ memorialem tranſitus eorum. et ſunt ibi vſq in hodiernũ diem. Ad quos iohannes creditur demonſtrationem feciſſe cum dixit. Potens eſt dñs de lapidibus iſtis ſuſcitare filios abrae. Tamẽ ſuper mattheũ legitur. ad illos quos ioſue tranſferri de iordane fecit. Cumq tranſiſſet populus et arca poſt eos: reuerſe ſunt aque in alueũ ſuum. aſcẽditq populus de iordane primo menſe: decima die primi menſis: tollẽteſq ſecũ duodeci lapides fluminis caſtrametati ſunt in galgalis p ſtadia decem ab hiericho ad oriẽtẽ. quinquaginta vero ſtadijs a iordane. Joſue autẽ conſtruxit altare dño de lapidibus quos tulerant de iordane: et ſuper illud poſtea ſacrificauit deo. ¶ Et nota q ſic legitur in chronicis euſebij ſm hebreos. ille annus erat iubileus. et erat quinquageſimus primus inter iubileos: quaſi fluxiſſent ab initio mundi anni duomilia. quingenti quinquaginta ſingulis iubileis per quinquagenos annos deputatis. ¶ Scdm. lxx. vero longe plures anni fluxerãt ab initio mũdi. ¶ Beda quoq in chronicis ſuis ponens numerũ annorũ ſm hebraicã veritatem: probat de predicta ſumma annorum ſeptẽ annos defuiſſe. al's defluxiſſe. [B Math. iij.]

¶ De circunciſione in galgalis.

Capitulum. iiij.

Eo tempore ex pcepto dñi circũcidit ioſue populũ ſcdo cultris lapideis: tamẽ hebrei habet nouaculis acutis. Nec intelligendũ eſt q idem hõ iterũ circũcideret. ſed paruuli qui nati fuerãt in deſerto per quadraginta annos incircũciſi erant. alij ex mãdato domini. alij vero ex negligẽtia parentum. alij vero ex eorũdem cautela: ne forte mox circũciſis attolleretur nubes. et neceſſe haberent progredi: et ſic periclitarẽtur paruuli. Facta autem circunciſione dixit dominus ad ioſue. Hodie abſtuli a vobis opprobrium egypti. id eſt preputiũ. quod apud hebreos erat opprobriũ immũdicie gentiũ. Ob hoc vocatũ eſt nomen loci illius collis preputiorũ vel galgala. id ẽ reuelatio quaſi ſãctificatio. ſm illud. Facta ẽ iudea ſanctificatio eius. Poteſt tamen dici opprobrium ab eis ablatum ſeruitus egypti et labor deſerti quod cõgruit ſm aliam nominis interpretationem. Interpretatur enim galgala libertas. Porro manſit populus in caſtrorum loco donec ſanaretur. et fecerunt phaſe quartadecima die ad veſperam in campeſtribus hiericho. quod nondum niſi bis factum fuerat. Primo in finibus egypti circa ramaſſe. Secundo ad radicẽ montis ſina ſecũdo anno egreſſionis. Extunc intermiſſum fuerat cũ circunciſione vſq ad terram promiſſionis. Et comederũt de fructibus terre [A B Joſue. v.]

Additio.
Nota q galgalis quãdoq ponitur indeclinabile. quandoq pme declinationis. vt galgala galgale: quandoq neutri generis et ſecũde declinationis. vt galgala galgalorum. [Ps. cxiij.]

die altero azymos panes ⁊ polen-
tā eiuſdem anni. Eſt autem polen
ta grana toſta ⁊ manibus confri-
cata ad modum grani pilo tuſi.
Et dicitur polenta quaſi pilanta
Quidam tamen tradunt polentā
eſſe pultes de purgatiſſima fari-
na factas. Et dictā polentā quaſi
pollētam. a polline quod eſt pur-
gatiſſima farina. Cuius nomina-
tiuus eſt pollen vel pollens. Sta-
timqꝫ defecit eis manna quo aliti
fuerant quadraginta annis.

¶ De angelo apparente ioſue et
euerſione hiericho.
D Capitulum.v.
Joſue.v.

Eadem nocte

cum eſſet ioſue in agro
hiericho ad exploran-
dum vidit virum ſtan-
tem cōtra ſe euaginato gladio: ⁊
A ait. Noſter es: an aduerſariorum.
Joſue.vj. Qui reſpondit. Nequaqꝫ. ſed prin
ceps ſum exercitus domini: ⁊ nūc
venio. Et docuit eum angelus de
modo capiendi ciuitatem. ⁊ quod eam
⁊ vniuerſa eius
Anathema faceret anathe-
ma. Anathema
id eſt ab vſu ho
minum ſeorſuz
remota. Cumqꝫ
adoraſſet ioſue
pronus ad ter-
ram: dixit ei an
gelus. Solue
calciamentum
de pedibus tu-
is. locus enim i
quo ſtas ſanct⁹
eſt. quod intelli
gendum eſt: ſan
ctificatus eſt.
Qui enim pol-
lutus erat in ha
bitatione genti
um ad preſenti-
am domini per
angelum ſancti
ficat⁹ eſt. Por-
ro per nudita-
tem pedum in
huiuſmodi locꝫ
ſanctis ⁊ in pe-
nitentibus po-
teſt notari inno
centia que talibus congruit. Eam
enim haberunt primi parētes nu-
di. Diluculo autem iuxta conſili-
uz angeli ſeptem ſacerdotes ſeptē
buccinis clangebant ante arcam.
omniſqꝫ populus armatus prece-
debat arcam. ⁊ reliquum vulgus
ſequebatur eam. circūieruntqꝫ ci-
uitatem primo die azymorum ſe-
mel ⁊ ſub ſilentio ⁊ redierunt i ca
ſtra. Sic fecerunt ſex diebus. Die
autem ſeptimo ſepties eam circū-
ierunt. ⁊ in circūitu ſeptimo dixit
ioſue ad populum. Vociferamini
⁊ aſcendite: ſitqꝫ hec ciuitas ana-
thema quaſi deuotata in mortem
preter aurum ⁊ argentum: ⁊ es et
ferrum quod conſeruabitur domi
no in primitias operum noſtrorū
ſola raab cuz ſuis ſaluabitur. Igi
tur vociferante populo ⁊ clangen
tibus ſacerdotibus cum buccinis/
muri funditus corruerūt. Et aſcē
dit quiſqꝫ per locum qui contra ſe
erat. ⁊ interfecerunt omne viuens
in ea: ⁊ cōbuſſerunt eam. ⁊ omnez
ſupellectilem in ea in tumulum
domino ſempiternum. Raab vero
honoratā muneribus cū omni do
mo ſua receperūt in iſrl'i ꝑpetuū.
Quā ꝓcedente tꝑe duxit ſalmon
in vxorē prin-
ceps in tribu
iuda. Tunc im-
precatus eſt io-
ſue dicēs. Ma-
ledictus q reedi
ficauerit hieri-
cho in primoge
nito ſuo funda-

Additio.

Anathema di-
citur quaſi ſepa
ratum. Unde
anathema dice
batur ciuitas
quando que-
cunqꝫ cum ea ca
piebantur com
burebantur, om
nia: ⁊ fiebat ci-
neris cumulus
acceptus domi
no: nihil inde ſe
parabatur: pre-
ter ea que tran-
ſierunt ꝑ ignē:
que non incine-
rantur. ſed poti
us in igne pur-
gantur. que eti-
az eadē igne
purgata in vſū
tabernaculi ⁊ tē
pli ⁊ vaſoruz re
ſeruabātur om
nia. ſcꝫ metalli-
na.

Additio.

Qui genuit bo
oz auum illius
booz qui genu
it obeth. Tres
eñ cōtinui. pr.
filius. nepos di
cti ſunt booz.

menta illius ia- ciat. ⁊ in nouiſſimo liberorū ponat portas eiuſ. ⁊ ideo matthe⁹ vnum tantū poſuit. matth. j. qđ impletum eſt vt poſt liquebit.

¶ De lapidatione achor. Ca. vj.

A Joſue. vij. Porro achor vel achar al's achim filius chari ꝺ tribu iuda tulit aliqd de anathemate. chlamydē ſcȝ coccineā cōtextā auro. habentem [ſcōm ioſephuȝ] auri pondus mazan. id eſt maſſam. id eſt ducentos ſiclos. tulitqȝ totidē ſiclos argenti. regulāqȝ auream vel ligulā quinquaginta ſiclorū. Miſitqȝ ioſue viros de hiericho qui explorarent ciuitatē hay que eſt iuxta bethel. Qui reuertentes dixerunt. Non aſcendat oīs populus. Sufficiunt tria milia ad capiendaȝ vrbem. Joſephus tamē dicit triginta milia. Qui cuȝ aſcendiſſent terga vertentes percuſſi ſunt a viris vrbis hay. ⁊ corruerunt ex eis triginta ⁊ ſex viri. Joſue vero ſcidit veſtimenta ſua ⁊ iacuit pronus coram archa vſqȝ ad veſperam. ⁊ ſenes populi cum eo ſaccis induti ⁊ liquefactum eſt cor populi. Verebantur enim ne timor eorum qui īuaſerat chananeos tranſiret in audaciam adeo vt impetum facerēt in ipos. Dixitqȝ domin⁹ ad ioſue. Pollutus eſt populus anatemate: nec ero cum eo donec mundeſ. Applica cras populum ad te ⁊ fac ſortem per tribus ⁊ familias ⁊ domus ⁊ capita. Et quecunqȝ ſors inuenerit comburetur igni cum omni ſubſtantia ſua. Quo facto: inuenit ſors tribum iude. deinde familiam zare. tandem domuȝ charim. ad vltimum caput achor. Et dixit ei ioſue. Fili da gloriam deo cōfitendo quid feceris. Quo confeſſo miſſi ſunt nuncij ad tentorium eius. qui prefataȝ pecuniā reconditā in terra retulerūt ad populuȝ. Tollēs itaqȝ ioſue illū cum vniuerſa domo eius vniuerſa ſupellectili ⁊ iumētis. duxit eum in vallē profundā. lapidauitqȝ eū oīs popul⁹ ⁊ cūcta q̄ illius erant igne cōſumpta ſunt. Feceruntqȝ ſuper eum aceruum lapidū qui ꝑmanet vſqȝ in p̄ſentē diem. Vocatūqȝ eſt nomen loci illi⁹ vallis achor. Nec putandū eſt populū neglexiſſe mādatum dn̄i quo p̄ceperat eū cōburendum. Nam in ſacra ſcriptura ignis ꝓ vehemēti pena accipi ſolet: vt ibi. ꝺ fornace ferrea egypti. putāt tamē hebrei dominū p̄cepiſſe lapidari ipſum. ⁊ alia q̄ lapidibus obrui poſſent. cetera que lapides non ſentirent igne cremanda. Achor lapidatur.

¶ Tradit tamē Aug⁹. ioſue feciſſe hoc quadaȝ cōſideratione. Aut enim penituit achor: ⁊ ſic dignus nō erat igne gehennali: ⁊ ſic illum noluit vrere qui dignus igne non erat. Vel ſi non penituit: et dign⁹ erat igne eterno. reſeruauit domino penam ignis. Puniuitqȝ eum alio genere pene ne videretur bis punitus in idipſum.

¶ De incendio hay. Capl'm. vij.

A Joſue. viij. Poſtea ſurrexit ioſue. ⁊ oīs popul⁹ cuȝ eo vt aſcenderent ī hay ⁊ p̄miſit triginta milia virorū īter bethel ⁊ hay ad occidentem. Qui dimiſſis in locuȝ inſidiarū quinqȝ milibus redierunt ad exercitum q̄ erat ad aquilonē. Rex autē hay feſtinauit mane egredi cū omni populo ſuo ignorans ꝙ poſt tergum laterent inſidie. Joſue ꝟo fugiens cum longi⁹ protraxiſſet eos ab vrbe eleuauit clypeū quem gerebat. Quo viſo: ſurrexerūt q̄ erant in inſidijs et intrantes vrbem ſuccenderunt

Additio. Ex eo ꝙ clypeos habebāt cōijci p̄t ꝙ equos habebāt. Clypeos ei ferre pedites vix poſſent.

eā. Quibus egreſſis poſt hoſtes ⁊ ioſue faciēte impetum in eos: ex vtraqꝫ pte cedebantur aduerſarij: ⁊ interfecerunt omnes a viro vſqꝫ ad mulierē duodecim milia hoim. Predam ṗo ſibi diuiſerunt: ſuſpendentes regē hay in patibulo vſqꝫ ad veſperā. ⁊ tunc deponentes eū proiecerunt eum in introitu ciuitatis. congeſto ſuper eum aceruo lapidū: ſuccendenteſqꝫ vrbē fecerūt eam tumultuz ſempiternum. Hic ꝑoccupat hiſtoria de altari illo qđ factum eſt inter garizim ⁊ hebal: ſuper quē ſcripſit ioſue deuteronomium. ⁊ de benedictionibus et maledictionibus factis ſuꝑ montes illos de quibus loco ſuo dicemus.

Rex hay ſuſpenditur.

¶ De dolo gabaonitarum ⁊ mulcta. Cap.viij.

A Joſue.ix.

Gabaonite vero audientes que fecerat ioſue duabus vrbibus. ⁊ ꝙ ex mandato dñi nulli parceret habitantiū i terra ꝓmiſſionis. nec amicicias cum eis faceret. callide cogitauerūt inire fedus cum iſrael. miſerūtqꝫ nūcios quaſi de longinquo veniētes: qui in argumentum longi itineris vtres ferebāt ⁊ ſotulares veteres ⁊ pitacijs conſutos. paneſqꝫ in ſiſtartijs eoꝝ duri erant: ⁊ muſcidi ⁊ in fruſta cōminuti: q̄ cum veniſſent in galgalis dixerunt ad iſrael De terra longinqua venimus: q̄ ē extra terram que ſorte vobis debetur. ſerui veſtri ſumus inite nobiſcū fedus. Credideruntqꝫ eis filij iſrael: ⁊ os domini non interrogauerunt. Initoqꝫ cum eis federe: iurauerunt eis ioſue ⁊ eleazar ⁊ omnes ṗncipes multitudinis. Poſt triduū vero cognouit iſrael ſe circūuentū eſſe a gabaonitis. mouēteſqꝫ caſtra venerunt vt euerterēt ciuitates eoꝝ. egreſſiqꝫ ſunt gabaonite obuiā eis: ⁊ ait ioſue. Quare impoſuiſtis nobis. Qui dixerūt. Timuimus valde ⁊ de conſilio ꝓuidimus animabus noſtris. facite quod bonum vobis ⁊ rectū videt. Tunc acclamauit populus nō eē ſtandum iuramento: quod per ſurreptionem factum erat. ⁊ preſertiz cum dominus inhibuiſſet talibus confederari. Maiores vero qui iurauerant pro religione iuriſiurādi ſeruanda. ⁊ murmure populi ſedando. ſic diſpenſauerūt. vt nō haberent eos ſocios. ſed ſeruos aquarios ⁊ lignarios. ⁊ dicti ſunt nathinnei qui ſcꝫ ligna cederēt ⁊ aq̄s comportarēt in vſus altaris in locum quē ſibi dñs elegiſſet. Quo facto rediit iſrael in galgalis.

¶ De quinqꝫ regibus ſuſpenſis. Capitulum.ix.

A Joſue.x.

Eo tempore regnabat in hieruſalem adoniſedech q̄ interp̄tatur dñs iuſtus. forte ſic vocabātur reges hieroſolymorum. Nā ⁊ melchiſedech ſonat regē iuſtū. Qui cuz audiſſet gabaonitas federatos cum iſrael timuit valde. ⁊ conuocauit quattuor reges ſecū: ⁊ aſcenderunt quinqꝫ reges amorreorū ⁊ obſederūt gabaon Obſeſſi aūt miſerunt ad ioſue dicentes Aſcēde cito ⁊ libera nos Qui collecto exercitu irruit repēte ſuper hoſtes ⁊ verſi ſunt in fugā per deſcenſum bethoron. Et dñs miſit grandinem ſuper eos. ⁊ plures occidit grando ꝙ gladius. Videns autē ioſue ſolē deſcendentem ad occaſum: ⁊ lunam aſcendētē: timens ne beneficio noctis euaderent hoſtes clamauit ad dominum dicens. Sol contra gabaon ne mouearis. ⁊ luna cōtra vallem haylon. Steterūtqꝫ ſol ⁊ luna ſpacio vni' diei. nec ātea nec poſtea fuit tam lō

Additio.
Sub ezechia. qnqꝫ hoꝝ addite ſt. hic vn' dies. m.iij.

De ſtatiōe ſolis ⁊ lune ad preces ioſue. iiij. Reg. xx.a. ⁊ Eſa. xxxviij.b.

ga dies. Uſqꝫ ꝓ reges abſcōde
rūt ſe i ſpelūca vrbꝫ maceda. Prece
pitqꝫ ioſue ſocijs ſuis ⁊ ait. Uolui
te ſaxa ad os ſpelunce ⁊ apponite
cuſtodes: vos autē perſequimini
hoſtes. Ceſis itaqꝫ aduerſarijs pla
ga magna: redijt exercitus ad io-
ſue in maceda: vbi tunc erant ca-
ſtra ſana ⁊ integro nūero. Et ait
ioſue. Producite quinqꝫ reges de
ſpelūca. Quibꝰ eductis: dixit ad
pricipes exercitus. Ponite pedes
ſuper colla regum iſtorū ne timea
tis. Si faciet dominus cunctis ho
ſtibus veſtris. Quo facto ſuſpen-
derunt reges in patibulis. depoſi-
toſqꝫ ad veſperam ꝓiecerunt i ſpe
luncā in qua latuerāt: ⁊ poſuerūt
ſuper os eius ſaxa in tumulum ſē-
piternum. Eadem die percuſſit
madā ⁊ regem eius in ore gladij.
Poſtea vero vaſtauit lebnā ⁊ la-
chim. eglon quoqꝫ et hebron ⁊ da/
bir. et reuerſus eſt cum omni iſrae
le ad locum caſtrorum in galgala.

¶ De. xxiiij. regibus percuſſis a
ioſue. Cap. x.

A Ioſue. xi.

QUod cum au-
diſſꝫ iabin rex aſor mi
ſit ad omnes reges cir
cunſtātes. Egreſſiqꝫ
ſunt vigintiquattuor reges cum
turmis ſuis habentes ſecum trecē
ta milia armatorum. ⁊ duo milia
curruū conuenerunt ad aquas me
ron alʼs meroy. vt pugnarent con
tra iſrael. Dixitqꝫ dominus ad io/
ſue. Ne timeas eos: cras tradaꝫ ti
bi omnes vulnerandos. equos eo
rum ſubneruabis: ⁊ currus igne
combures. Factumqꝫ eſt ita. Per
cuſſeruntqꝫ omnes filij iſrael: pre/
ter eos qui in ciuitates munitiſſi/
mas ſe receperunt. Fecerant enim
ſibi chananei plures munitiones
preualidas a die qua audierant
egreſſum iſrael ab egypto aduer/
ſum ſe. nec eas niſi longo tempo-
re ⁊ graui labore obtinuit iſrael.
Uaſtauit tamen vniuerſam circa
regionem: nulli etati hominum
parcens aut ſexui. ditatuſqꝫ eſt ſu
pra modum ex hoſtium preda.

¶ De altari in hebal. et prima di-
ſtributione terre.

Capitulum. xi.

QUintus iam
annus tranſierat ⁊ trā
ſtulit ioſue locum ca-
ſtrorum in ſylo. ⁊ ibidem tranſtu-
lit tabernaculum cum omni orna-
tu ſuo pro loci opportunitate. Et
inde proceſſit in ſichem cum om-
ni populo. et conſtituit in monte F Ioſue. viij.
hebal altare domino de lapidibus
impolitis: obtulitqꝫ ſuper eo holo
cauſta ⁊ pacifica. Scripſitqꝫ ſuper
illud deuteronomium. quod qui-
dam intelligunt mandata tantum
deuteronomij. Poſuitqꝫ mediam
partem populi ſui ſuper montem
hebal cum ſacerdotibus ⁊ leuitis:
alteramqꝫ mediam in montem gaza
rim: cum ſacerdotibus ⁊ leuitis.
Et acclamauerunt ſibi alternatim
benedictiones ⁊ maledictiones ſi-
cut mādauerat illis moyſes. Por
ro ioſephus tradidit maledicta et
benedicta in altari conſcripta reli
quiſſe. Quo facto redierūt i ſylo. D
Conceſſit autem ioſue tribui iuda Ioſue. xv.
montana ad meridiem que iā ad-
quiſierant ſed nondum ſorte tradi-
dit. Effraim quoqꝫ conceſſit mon-
tana ad aquilonem. inter vtrumqꝫ
mediam tribū manaſſe collocans.
His tribubus commiſit terram:
alijs i caſtris manētibus. tū quia
bellicoſe erant. tum quia dignio-
res. Sciebat enim iude regnuꝫ eē
promiſſuꝫ. ⁊ manaſſe ⁊ effraim be
nedixiſſe iacob ꝓ bñficio Joſeph
patris eorum. Sed ipſe quoqꝫ io-
ſue effraita erat. dedit autem affra
im extra ſortem aliorum agrum ſi
chem quem dederat iacob ſingula
riter ioſeph filio ſuo: ⁊ ſepeliuit in
eo oſſa ioſeph. Hieronymus tamē

teſtatur ſe vidiſſe in ſichem ſepulcra aliorum vndecim patriarcharum. ⁊ credibile eſt ꝙ quecꝫ tribꝰ ſuum patriarcham retulit in ſuã ſortem.

¶ Qꝫ ebron data eſt caleph.
Capitulum.xij.

B
Ioſue.xiiij

RECESSIT autẽ caleph filius iephone ad ioſue corã omni populo. Et ait. Noſti ꝗ locutꝰ ſit dominus de me ⁊ de te ad moyſen. ⁊ ꝙ iurauit mihi moyſes in reditu ab exploratione dicens. Terra quã calcauerit pes tuꝰ erit poſſeſſio tua ineternum. Pollicituſqꝫ eſt mihi dñs terram in qua inuenimus enachim te audiente. Quadraginta ⁊ quinqꝫ anni ſũt exquo locutus eſt dñs verbum hoc. ⁊ hodie.lxxxv.annorum ſum. ſic valẽs vt eo tẽpore valebã. Benedixitqꝫ ei ioſue ⁊ tradidit ei ebron in poſſeſſionem. ⁊ quieuit terra a prelijs.

¶ Quomodo ioſue ſorte diuiſit terram decem tribubus.
Capitulum.xiij.

Hic cõplentur plura capitula vt patꝫ.

ITERUM conuocauit ioſue eccleſiã in ſylo: ⁊ ait Senui bonum eſt vt terram quã promiſit nobis dominus ſorte diuidamus. Et aſſumpſit de ſingulis tribubus tres induſtrios viros ad cõſiderãdam terrã: deditqꝫ eis decem viros metiendi peritos: ꝗs ꝓpter artẽ veritas non lateret. mãdans eis ne ſm̄ quãtitatem terraꝫ metirentur. Sed ſecũduꝫ eſtimationem felicis terre ⁊ que minus eſſet idonea. Nã ſepe pluris ſunt decem iugera ꝗ̃ centũ. ⁊ ꝙ in ſcriptis redigerent terre diuiſionem.

Viri aũt circũeuntes terrã ⁊ eſtimantes ſeptimo menſe reuerſi ſũt ad eum in ſylo. ꝓiectiſqꝫ ſortibus: prima ſors iude egreſſa eſt. ſecunda ſymeonis. tertia beniamin. Hec ſors anguſtiſſima fuit ꝓpter terre fertilitatẽ. Tulerunt enim hiericho ⁊ hieroſolymam. Quarta effraim. quinta medietati manaſſe. ſexta iſachar. ſeptima zabulonitꝫ. octaua aſeritis. nona neptaliꝫ. vltima danitis. Et notandum ꝙ ſm̄ conceſſionem terre prius factam duabus tribubus ⁊ dimidie. ⁊ traditionem poſtea factam ſm̄ ſortes nouem tribubꝰ ⁊ dimidie. Varie quandoqꝫ loquuntur auctores. Legitur enim ꝙ iudas habuit terraꝫ ſine ſorte. ⁊ ꝙ obtinuit hieruſaleꝫ. nec potuit inde eijcere iebuſeum. que de conceſſione dicta ſunt. Alibi legitur ꝙ beniamin poſſedit hieruſalem: quod de traditione dictũ eſt. ¶ Iterum legitur ꝙ ioſue locutus eſt ſeptem tribubus dicens. Uſqꝫquo torpetis ignauia. Date mihi viros qui diuidant vobis terram. Cũqꝫ hoc omnibus dixiſſet: ſeptem tantuꝫ legitur hoc dixiſſe. quia due tribus ⁊ dimidia terram conceſſam quaſi traditam poſſidebant. Inde eſt ꝙ hoc nomẽ iudea diuerſis modis accipitur. Quandoqꝫ dicit̃ iudea tota terra ꝓmiſſionis. ⁊ tunc a iudeis dicitur. ſm̄ quod dicitur pompeius iudeã feciſſe tributariam. quandoqꝫ iudea tantum regnum iuda: vt ibi. Audiuit Ioſeph ꝙ archelaus regnaret in iudea. Quandoqꝫ pro ſola ſorte iude: vt ibi. Iudea ⁊ hieruſalem id eſt ſors iude ⁊ beniamin Si ergo circa hoc ſibi obloqui videntur auctores. determinandum eſt ſm̄ terram ꝯceſſam vel traditã. Nam iudas et effraim maiorem habuerunt conceſſam vel traditam. ¶ So-

A
Jo.xviij.

D
Math.ij.

Additio.
Potuit eſſe vt nunc eſt ꝙ in eadem ciuita-

li autem duo io ſue et caleph qui priuilegiati ſine ſorte terram habuerũt. Caleph ebrõ habuit Joſue ramnatha vel tãna ſara: et etiã ſichem ſcd̃m ioſephum. Hanc partem elegit ſibi ioſue poſt diſtributionem omnibus factam tanq̃ bonus diſpenſator. ¶ Sed et leuitis

te diuerſi habuerũt quod ſui iuris erat. quod fere in ſingulis videmus fieri.

A Joſue. xxi. ſeparauit quadraginta et octo ciuitates ad inhabitãdum quarum decem prius acceperant in amorrea. De reliquis trigintaocto tres conſtituit ciuitates refugij. ebron de iuda. ſichim ex effraim. de neptali cedes. ¶ Tunc locuti ſunt filij ioſeph ad ioſue. Cur dediſti nobis

D Joſue. xvij. quaſi poſſeſſionẽ vnius funiculi: cũ ſimus tante multitudinis. Reſponditq̃ ioſue ad effraim et manaſſe. Populus multus es et fortis. non eris contentus ſorte tua. ſed tranſibis ad montem: et poteris vltra terminos terre promiſſionis procedere: et parare tibi locũ.

¶ De irriguis axe datis a patre caleph. Capitulum. xiiij.

D Joſue. xv. E O tẽpore aſcẽdit caleph in terram ſibi traditam: et percuſſit in ebron tres filios enach. et aſcendens inde obſedit ciuitatẽ dabir: q̃ prius vocabatur cariathſepher. id eſt ciuitas litterarũ. Ciues enim eius ſcriptores erant.

D j. para. vj. Quam cum inueniſſet munitã ait. Qui prim⁹ percuſſerit vrbẽ hãc et ceperit dabo ei axam filiã meam vxorẽ. Cepit ea. et cepit eam othoniel fili⁹ cenez frater caleph iunior eo. Erant autẽ vterini fratres tantũ. Nam ille filius iephone: iſte vero filius cenez dicitur. niſi forte pater eorum binomi⁹ fuerit. Dedit ita q̃ caleph filiam ſuam axam fratri ſuo in vxorẽ. Que cum pergeret cum viro ad vrbem traditam ſibi. ſuaſa ẽ a viro ſuo vt peteret a patre ſuo agrum in conuallibus. Suſpirauitq̃ et fleuit vt ſedebat in aſino.

Cui caleph. Quid habes inquit. At illa. Da mihi benedictionem. Terrã arentem. dediſti mihi: iunge et irriguam. Deditq̃ caleph ei irriguum ſuperius et irriguũ inferius. id eſt agros irriguos circa ciuitatem ab oriente et occidente.

Additio.
In paralippomenõ dicitur ebron cariotharbe rim. id eſt ciuitas ſiluarum. vl cariathbaal. id eſt ciuitas muſcarum vel virorum.

Additio.
Hec nota determinat obiectionem que de eo fieri poteſt. et caleph obuiabat legi iã date dãdo fratri nepoti ſuo filiam ſuã.

Additio.
Nota q̃ caleph maluit ſuarevotum ſuum q̃ legem: que interdicit matrimonium cum filia fratris niſi forte lex intelligatur de filia fratris ex patre.

Additio.
lxx. Redemptionem excelſarum et redemptionẽ humilium. ſubaudi fluentorũ.

¶ De reditu duarum tribuum et dimidie. Capitulum. xv.

A Joſue. xxij. E Odẽ tẽpore cum iã quartuſdecimus tranſiſſet annus: dixit ruben ioſue et gad et dimidie tribui manaſſe. Feciſtis que precepit vobis moyſes famulus dei. Et q̃ dedit dominus fratribus veſtris quietem. reuertimini ad terrã poſ

ſeſſionis veſtre.ita duntaxat vt cu
ſtodiatis legeʒ dei: ⁊ colatis eos:
nec eatis poſt deos alienos. quia
arcam ⁊ tabernaculum non habe=
bitis. Fratres ſumus et ſerui vni=
us dei: licet interiecto flumine ſe=
paremur. In multa ſubſtantia re=
ditis: diuidite eam cum fratribus
qui remanſerunt. Qui reuerten=
tes venerũt ad tumulos iordanis.
Sic enim dictus eſt locus per quẽ
tranſierunt. alius per quem tran=
ſierunt filij iſrael dicitur vada ior=
danis. ¶ Et edificauerunt iuxta — De altari mire magnitudinis.
iordanem altare infinite magnitu
dinis: vocantes hoc nomine illud.
Teſtimonium noſtrum ꝙ domi=
nus ipſe eſt deus. Videturqꝫ Io=
ſephus velle ꝙ altari ſuper inſcri=
pſiſſent illud. Cumqꝫ rediſſent ad
propria nunciatum eſt ioſue ⁊ his
qui remanſerant de edificatione
altaris. et arbitrati ſunt illos ere=
xiſſe illud: vt immolarent ſuper eo
victimas. quod non licebat niſi ſu
per altare quod ſtatuerat deus an
te tabernaculum. Cumqꝫ arripuiſ=
ſent arma vt delerent eos de conſi
lio: miſſus eſt ad eos phinees ⁊ de
cem honorati cum eo: qui dixerũt
ad eos. Que eſt iſta trãſgreſſio.
Cur reliquiſtis deum iſrael ⁊ cul=
tum eius: edificantes vobis alta=
re ſacrilegum. At illi reſponde=
runt. Abſit a nobis hoc ſcelus. a=
lioquin deus ipſe querat et iudi=
cet. Sed timuimus ne cras dice=
rent filij veſtri filijs noſtris. quid
vobis ⁊ nobis. Quid vobis ⁊ do=
mino deo iſrael. Terminum po=
ſuit dominus inter nos et vos.
Quãobrem memoriale hoc erexi=
mus in ſignum: quoniam fratres
veſtri ſumus et deicole vobiſcum.
His auditis placat⁹ eſt phinees.
Et cuʒ retuliſſet verba hec ad om
nem populum laudauerunt deuʒ.
¶ Hoc videtur quibuſdam factũ — A Iudicuʒ.ij.
eſſe quod legitur in libro iudicuʒ.
ꝙ angelus domini tranſierit de
galgala ad locum flentium. Sed
quia potius videtur. Auguſtino
hoc factũ eſſe poſt mortem ioſue.
non enim auſi fuerunt filij iſrael
eo viuente aperte recedere a deo.
nos illud loco ſuo explicabimus.

¶ De federe quod ſtatuit popul⁹ ad deum. Capitulum. xvi.

Euoluto autem mul= — A ioſue.xxiiij.
to tẽpore cõ
gregauit io
ſue omnem
iſrael i ſichẽ.
et ait. Ego
hodie ingre
dior viam vniuerſe carnis. et ſcio
vos pronos ad irritandum deum.
Eligite hodie quod placet: cui po
tiſſimum ſeruire debeatis. vtrum
dijs quibus ſeruierunt patres no=
ſtri in meſopotamia. an dijs amor
reorum in quorum terra habitatis.
ego autem et domus mea ſerui=
mus domino. Et ait populus.
Domino ſeruiemus: abſit vt ab eo
recedam⁹. Et dixit ioſue. Teſtes
vos eſtis quia hodie elegiſtis vo=
bis dominum. Et reſponderunt.
Teſtes ſumus. Et aſcenderunt in — De diuerſo pploꝝ federẽ
ſylo: vt ſtarent coram domino.
Percuſſitqꝫ populus in die illa fe
dus cum domino: ⁊ in ſignum fe=
deris effudit ioſue aquam ſuper
terram. Mos erat gentibus in ſi=
gnum ⁊ robur federis initi ſangui
nem ſuillum effundere. quaſi dice=
ret. Sic effundetur ſanguis illius
qui violauerit hoc fedus. Hebrei
vero aquam fundentes: atrociorẽ
penam in violatorem iudicabant.
Alij enim liquores non effundun=
tur de vaſe. quin aliquod veſtigiũ
ſui in eo relinquant. Solus aque
liquor prorſus effunditur. Quod
faciebant hebrei in federe inito cũ
domino. q. dicerent. Non ſolum
violator huius federis peribit: ſi=
cut in alijs fit federibus. ſed tota

progenies eius peribit cum eo: vt nullum veſtigium eius appareat
F
ioſue. xxiiij
ſuper terram. ❡ Scripſitq; ioſue in die illa verba hec in volumine legis dei. id eſt in libro hoc ⁊ tulit lapidem pergrandem. poſuitq; eum ſubter quercum que erat ante ſanctuarium domini: ⁊ ait. En lapis iſte erit vobis in teſtimonium. Solebãt enim veteres huiuſmodi durabilia erigere: vt ſui diuturnitate poſteris initum fedus in memoriam reuocarent. Dimiſitq; ioſue populum ſingulos in poſſeſſionem ſuam.

❡ De morte ioſue et eleazar. Capitulum. xvij.

G
ioſue. xxiiij
POſt hec mortuus eſt ioſue: cũ eſſet centum ⁊ decem annorum. Quadragintaquattuor annorum erat cum acceſſiſſet ad moyſen ⁊ quadragita annis ſeruiuit ei in deſerto. Ex quo colligitur q̃ viginti ſex annis rexit populum trans iordanẽ. ⁊ ſepelierunt eũ in tamnaſſara que ſita eſt in monte effraim. Eleazar quoq; mortuus eſt. ⁊ ſepelierũt eum in gabaa finees ⁊ filij eius. que data eſt ei i monte effraim: qui ſucceſſit patri i ſacerdotium.

Additio.
Gabaa finees poteſt eẽ nomẽ ciuitatis a finees ibi ſepulto. vł poſſunt eſſe due dictiones.

❡ Incidentia.

❡ In diebus ioſue erictoni⁹ primus iunxit quadrigam in grecia. erat quippe apud alias nationes. Buſiris tyrannidem exercuit i hoſpites. phenix et cathmus de thebis egyptiorum in ſyriam profecti. in regione tyri ⁊ ſidonis regnauerunt. Sed cathmo recedẽte in greciam terra a phenice phenica dicta eſt. Europe filie phenicis iupiter mixtus eſt. Danaus p quinquaginta filias quinquaginta filios egiſci fratris ſui interfecit: vno tantum ſuperſtite qui regnauit poſt eum.

❡ Explicit liber Ioſue.

❡ Incipit hiſtoria Iudicum. Capitulum. .j.

Quomodo iudas pugnauit contra chananeum. ca. ij.
De cineis ⁊ trãſgreſſiõe ppli. c. iij
De loco flentiũ in galgalis. ca. iiij
De othoniele populi liberatore / ⁊ eius morte. ca. v.
De aioth ⁊ ſangar liberatoribus iſrael. ca. vj.
De delbora pph etiſſa ⁊ Barach. Syſara. Iahel. ⁊ Iabi. ca. vij.
De alio miſſo / ⁊ de gedeone. c. viij
De abimelech qui occidit. lxx. fratres. ca. ix.
De thola. duce iſrael. ca. x.
De iair galaadite ⁊ morte ei⁹. c. xj
De pena filiorum iſrael et de iepthe. cap̃. xij.
De abeſſan duce iſrael. ca. xiij
De ahilon duce. ca. xiiij.
De abdon duce ca. xv.
De ſamſone. ca. xvj
Quomodo ſamſon accepit vxorẽ ⁊ quomodo interfecit leonẽ. c. xvij
Quomodo interfecit multos cum mandibula aſini. cap̃. xviij.
Quomodo tandem deceptus fuit ſamſon. ca. xix
Incidentia. ca. xx.
De micha ⁊ ei⁹ ſacerdote. ca. xxj.
De vxore leuite. ca. xxij
De ruth cuius liber expeditur in vnico hoc capitulo videlz. c. xxiij.

❡ Incipit hiſtoria iudicum. Capitulum. j.

LIber iudicũ hebraice ſophim dicitur. q̃ iudices deſcribit vſq; ad heli ſacerdotẽ. ⁊ ob hoc dicit̃ iudicũ tanq̃ materia. Videt̃ tñ q̃ Prefatio.

buſdam ab autoꝛib⁹ ſic noīat⁹. vt qͥſſ chronice ſcribēdo qſq; iudicu3 tp̄s ſuū in actis redegerit. Quis aūt i vnū cōpegerit dubiū eſt. Dicunt qdā3 ꝙ ſamuel. alij ꝙ eſdras. Veriſimili⁹ videt̄. ꝙ ezechias qui parabolas ſalomonis ꝛ libꝛū regū in vnū collegit. Si qͥrit̄ qͣre ioſue ꝛ moyſes īter iudices nō annūerētur. dicim⁹. qꝛ nō ſolū iudicauerūt pplm. ſed ꝛ rexerunt. Ceteri vero nil iuris in populo habuerūt: niſi ꝙ in tribulationibus ſuis cōſilio ꝛ prudentia eoꝛū popul⁹ vtebatur.

¶ Quomodo iudas pugnauit cōtra chananeum. Capitulum .ij.

A Jud.j. Et factū ē poſt moꝛtē ioſue ꝯſuluit populus dn̄m per finees. Quis aſcēdet aū nos contra chananeū. ꝛ erit dux belli. Et dixit dominus. Judas. Nō ꝑſonā ſed tribū deſignās. Creditur tamē caleph ꝑfuiſſe poplo. ſꝫ pꝛo modicitate tempoꝛis nec rectoꝛib⁹ nec iudicib⁹ annumeratus eſt. Et ait iudas ſimeoni. Aſcēde mecū i ſoꝛtē meā ꝛ pugna ꝯtra chananeum. ꝛ ego pergā tecū in ſoꝛtē tuā. Nō tamen legitur ſimeō ꝓpriā poſtea habuiſſe ſoꝛtem. ſed adheſit iu-
B Geñ.xlix. de vt impleret̄ qđ ꝑdixerat iacob de ſimeon ꝛ leui. Diuidā eos i iacob. ꝛ diſpergā in iſrael. Aſcenderūtq; Judas ꝛ ſimeon in beſech. ꝛ ꝑcuſſerūt in eo decē milia viroꝝ. Cōpꝛehēdentesq; adonibeſech. i. dn̄m beſech: adonay eīm dn̄3 ſonat ſciderūt ſummitates manuū ꝛ pedū eius. Hebre⁹ tamē ſermo videtur ſonare pollices. Quib⁹ ceſis nō eſt idone⁹ hō ad arma ferenda. Et ait adonibeſech. Merito patioꝛ hoc. id tꝑm eīm fecerā ſeptuaginta regib⁹ q colligebāt ſub mēſa mea ciboꝝ reliquias. Et aſcendentes in hieruſalē ꝑcuſſerūt ea3: tradētes incēdio ꝛ reliquerūt ibi adonibeſech: ꝛ moꝛtuus eſt. Nec i-

telligendū eſt. ꝙ filij iſrael tūc habuerunt hieruſalē in ditiōe ſua expulſo iebuſeo. Hoc eni factū non eſt vſq; ad tempoꝛa dauid. qui expulſis iebuſeis ſedit i ea. ꝛ trāſtulit eam de beniamin in ſoꝛtē regū. Hoc videtur a quibuſdā recapitulando dictū ꝛ factū eſſe viuente ioſue ante diſtributionē ſoꝛtiū. quādo conceſſam ſibi iudas habebat hieruſalem. ꝛ totū recapitulando dictū vſq; ibi. Et ſurrexerunt alij qui nō nouerant dn̄m. Alij tradūt eo oꝛdine dictū eē quo factū. ꝛ ibi demu3 inchoant recapitulationē. C.B. Joſue. xv

dimiſit ergo populū. ꝛc. Aſcēdit et caleph in ebꝛon terrā. ſcꝫ gigantu3 ꝛ percuſſis hoſtibus pleni⁹ poſſedit eam. Et recapitulat hic hiſtoꝛia3: qđ ſupꝛa diximus factū in ariathſepher. Cepitq; iudas gazam et aſcalon ꝛ acharon cū finibus ſuis. Nec potuit delere habitatoꝛes vallis. quia falcatis curribus abundabant.

Additio. Hoc etiam vult Aug⁹ oꝛdie ſuo dictū in ioſue ꝑ occupatum.)

¶ De cineis ꝛ tranſgreſſione populi. Capitulum .iij.

Filii autem iethro cinei cognati moyſi aſcenderūt de ciuitate palmarū cū filijs iuda in deſertū ſoꝛt⁹ ei⁹ qđ eſt ad meridiem. Iſti ſunt filij iobal fratris ſephoꝛe. vxoꝛis moyſi. q relicto patre ꝛ patria ſecut⁹ eſt moyſen. ꝛ deinceps habitauit i medio filioꝛu3 iſrael. Ciuitas aūt palmaꝝ dr̄ hic engaddi. Vel qꝛ hiericho ſic ſolet appellari. et foꝛte de campeſtrib⁹ eius vbi erant cum beniamin trāſtulerunt ſe ad iudam. Beniamin autem poſt iudam aſcendit in hieruſalem. Hinc putant quidam eā fuiſſe communem. Nec potuit eijcere iebuſeum. ſed ꝑmiſit eu3 habi- D Judicu3.j.

tare ſecū in tributo. Effraim quoqꝫ aſcendit in bethel. que prius vocabatur luza. Videnteſqꝫ hominē egredientē de obſeſſa ciuitate dixerunt ei. Oſtende nobis introitum ciuitatis. ⁊ faciemus tecum miſericordiam. Quo oſtēdente. ꝑcuſſerunt eam. hominē vero ⁊ domum eius dimiſerunt. Qui tranſiens ī terram ethim. edificauit ibi ciuitatem ⁊ vocauit eam luzam. Nec deleuit effraim chananeū. ſed paſſus eſt eum viuere ſub tributo. Similiter ⁊ relique tribus cū eſſent confortate. maluerunt eos habere tributarios ꝙ delere tranſgredientes mandatum domini. ⁊ conuerterunt ſe ad agriculturas. Qui ad diuitias ſe tradentes. per epulas ⁊ libidinem iam imbelles facti in cōuerſatione legum integri non erant.

¶ De loco flentium in galgalis.
A Judicū. ij. Capitulum. iiij.

Angelus autē domini appuit ī galgala. ⁊ cū cōueniſſēt filij iſrael ad eū de finibus ſuis tranſtulit ſe ad alium locum. ⁊ inſecuti ſunt eum. Cunqꝫ īproperaſſet eis dn̄s ꝑ angelū beneficia que eis contulerat addidit Cur in iſtis fedus cum habitatoribus terre huius. ⁊ reſeruatis aras eorū. ⁊ noluiſtis audire vocē meā. Quāobrē dij eorū erunt vobis in ruinā. Hec angelo loquēte eleuauerūt vocem ſuam ⁊ fleuerunt. et vocatū eſt nomen loci illius locꝰ flentium. cognominatus ab euentu. ſicut galgala collis ꝑputiorū. Jmmolaueruntqꝫ ibi hoſtias dn̄o Porro hic recapitulat hiſtoriam de ioſue ad cōtinuandam ordinis ſeriem dicens. Dimiſit ergo ioſue populū. ⁊ abierūt filij iſrael vnuſquiſqꝫ in poſſeſſionem ſuam. ſeruieruntqꝫ dn̄o cunctis diebus ioſue ⁊ ſeniorū qui poſt eū vixerunt. ⁊ nouerunt opera domini que fecerat cum iſrael. Mortuus eſt aūt ioſue ⁊ omnis generatio ſeniorū ꝯgregata eſt ad patres ſuos.

¶ De othoniele populi liberatore ⁊ eius morte.
Capitulum. v.

Surrexerūt alij qui non nouerunt dominum id eſt. nō diligerant virtutes eius. quas fecerat eis in exitu de egypto in deſerto ⁊ in ingreſſu terre ꝑmiſſionis. Feceruntqꝫ malum ī conſpectu domini. et ſeruierunt baal et aſtaroth. ⁊ dijs terre: contraxeruntqꝫ coniugia cum alienigenis. Quāobrē indignata diuinitas. non deleuit gentes de medio eoꝝ. vt eſſent eis in aculeū ⁊ laborem. Et tradidit eos dominus in manibus chuſan raſathaim regis meſopotamie ⁊ ſyrie. Seruieruntqꝫ eis octo annis. ⁊ clamauerunt ad dn̄m qui ſuſcitauit eis liberatorē othoniel. fratrem caleph. quē ioſephus cenez vocat. quaſi equiuocum patri. Et dicitur cenez quaſi cenezeꝰ a loco. Et fuit dominus cum eo. ⁊ pugnauit aduerſus cuſan raſathī. ⁊ oppreſſit eū ⁊ quieuit terra quadraginta annis. Et mortuus eſt othoniel. Hic dicit ioſephus occiſionem in beniamin factam ꝓ vxore leuite. quod nos infra ponemꝰ ſequentes ordinem huius libri. Et nota ꝙ hebrei ſub hoc numero comprehenderunt annos ſeruitutis ⁊ quietis ⁊ ſimiliter ſub alijs iudicibus. Aliter non ſtaret hiſtoria.

B.C.D. Judicū. ij.

A.B. Judi. iij.

¶ Incidentia.

¶ In diebus othoniel Cadmus regnauit thebis. ex cuius filia ſemele natus eſt dionyſius liber pr. Bithinia ꝯdita ē a phenice. q̄ phenicibꝰ q̄ſdā tradidit litteras ⁊ ad

Incidens ē non de biblia.

ſcribendum vermiculum inſtituit.
Unde ⁊ color ille phenice⁹ dictus
eſt. qui poſtea littera mutata puni
ceus dicit̄. Ephira que nunc corin-
thus dicit̄ a ſyſipho condita eſt.
Minos filius europe regnauit in
creta.

¶ De aioth et ſangar liberatori-
bus iſrael. Capitulum. vj.

B Judi.iij.

ADdiderūt au-
tē filij iſrael facere ma
lum in cōſpectu domi
ni. Qui ſuſcitauit ad-
uerſus eos eglon regem moab. et
copulauit ei filios amō ⁊ amalech.
Qui tranſiens iordanem percuſ-
ſit iſrael. ⁊ poſuit idola ſua in gal-
gala. ⁊ fecit ſibi domū in vrbe pal
marū. id eſt hiericho: ⁊ ſeruierunt
ei filij iſrael decem ⁊ octo annis. ⁊
clamauerunt ad dominū. Qui ſu
ſcitauit eis ſaluatorem. aioth. filiū
gera filij gemini Qui vtraqꝫ ma-
nu vtebat̄ p dextera. Geminum q̄
dam dicunt fuiſſe quendam vilem
in beniamin. q̄
poſteris ſuis ſe-
D j.Regū.xvj pe legitur ipro-
perat⁹ ob igno-
minias. Hebrei
tradunt hūc fu-
iſſe beniamin.

Additio.
In regum vbi i
cipit ageṙ d̄ ſaul
dicitur vir fortiſ
robore. ob hoc
quidam putant
dictum geminū
quaſi binomiū.

Et quaſi per an
tereſim. vbi nos
ponimus gemi-
nus. ipſi ponunt iemin quod ſonat
dextrarium vel dextrale qui latine
geminus dici poſſet. quia gemina
tur cum trahente. niſi geminus a
iemin. per. J. conſonantem ſcribe
retur. Dicitur autem a iamin pro-
prie ieminus. ſicut a dextra dextra
C Jud.iij. rius. Miſerūtqꝫ filij iſrael p aioth
munera eglon regi q̄ fecit ſibi gla-
dium ancipitem longitudinis pal
me manus ⁊ accinctus eſt eo ī dex
tro femore ſubter ſagum. quod ē
quadrate forme militare indumen
tum. Erat autem eglon craſſus ni
mis. Cumqꝫ obtuliſſet ei munera.
proſecutus eſt ſocios qui cum eo
venerunt. ⁊ reuerſus eſt ad regem
⁊ ait. Uerbum ſecretum habeo ad
te o rex. Egreſſiſqꝫ omnibus qui
cum eo erāt. acceſſit ad eum aioth
et ait. Uerbum domini habeo ad
te. quod intelligendum eſt de ſom
nio ex mandato domini. Qui ſta-
tim ſurrexit de throno. Extendit-
qꝫ aioth manum ſiniſtram. ⁊ tulit
ſicam de dextro femore. ⁊ infixit eā
in ventrem eius valide nec eduxit
eam ſed reliquit in corpore. Ipſe
vero clauſis diligenter hoſtijs ce-
naculi. per poſticum egreſſus eſt
⁊ aufugit. Serui autē regis poſt
longam moram intrantes. inuene
runt eum mortuum ⁊ iacentem in
terra. Uenitqꝫ aioth in ſayrat. ⁊ i-
ſonuit buccina in monte effraim. ⁊
deſcenderunt cum eo filij iſrael ad
vada iordanis que tranſmittunt ī
moab. Et volentes tranſire moa-
bitas percuſſerunt circiter decem
milia. ⁊ humiliatus eſt die illa mo
ab ſub manu iſrael. et quieuit ter-
ra. lxxx. annis. Et mortu⁹ ē aioth.
Et tunc de philiſteis volentibus
intrare terram iſrael ſangar occi-
dit ſexcentos viros vomere vno.
Ipſe quoqꝫ defendit iſrael. et eo-
dem anno vitam finiuit.

¶ Incidentia.

¶ In diebus aioth. cyrene ciui-
tas condita eſt in libya. ⁊ triptole Incidēs eſt
mus longa naui veniens eleuſim. ⁊ non de bi-
frumenta ibi diſtribuit. Proſer- blia.
pinam rapuit rex moloſorum or-
chus. cuius ingens canis cerber⁹
pirithoum deuorauit. qui cū the-
ſeo ad raptum proſerpine venerat
Sed ⁊ theſeum deuoraſſet. niſi her
cules ſuperueniens eum liberaſſet
Frixus ⁊ helles inſidias nouercu-
las euaſerūt in naui. cuius inſigne
fuit aries. In dardania regnauit
tros a quo troiam conditā ferūt.
Perſeus occidit gorgonem mere
tricem. que ob nimiā pulcritudi-

nem ſpectatores ſuos mentis im=
potes reddebat. Dionyſius in in=
dianiſam condidit. ⁊ a ſuo nomine
eam appellauit.

¶ De delbora prophetiſſa et ba=
rach / ſyſara / iahel ⁊ iabin. Ca. vij.

A
Judicū. iiij — Post mortem
aioth addiderunt filij
iſrael facere maluʒ co
ram domino. Qui tra=
didit eos in man⁹ iabin regis cha
naan . qui regnauit in aſor et ha-
buit ducem exercitus ſui ſyſaram.
Ipſe autem habitabat in aſeroth
gentiuʒ que ſic dicebatur. quia nō
ab vno populo. ſed a multis colle-
ctis gentibus habitabatur . ⁊ op-
preſſit filios iſrael per viginti an-
nos. Qui clamauerunt ad domi=
num. Erat autem delbora prophe
tes vxor lapidoth. que poſuerat tē
torium ſuuʒ in monte effraim ſub
arbore palme. que dicebatur pal=
ma delbore. ⁊ aſcendebant ad eam
filij iſrael in omne iudicium. Que
vocauit barach filium abinoe de
cedes. alias cades de neptali. Mu
lier enim itura ad preliuʒ vocauit
virum ſuum . qui ſupradictus eſt
lapidoth. Creditur eniʒ fuiſſe idē
barach ⁊ lapidoth. quia eadeʒ eſt
vtriuſqꝫ nominis interpretatio.
Interpretatur enim vtrunqꝫ coru
ſcatio. delbora vero hebraice apis
Que dixit ad eum. Precepit tibi
deus iſrael. Duc exercitum in mō
tem thabor decem milia de nepta
lim ⁊ zabulon. ego tradam ſyſarā
in manum tuam iuxta torrentem
cyſon . Cui barach. Niſi veneris
mecum nō pergaʒ. Qui ait. Ibo.
ſed victoria tradetur in man⁹ mu-
lieris. Nunciatū eſt ſyſare. ꝙ aſcē
diſſent delbora et barach in mon-
tem thabor ad pugnanduʒ. Et cō
gregauit exercitum ad torrentem
cyſon . trecenta milia armatorum
vt ait ioſephus . et decemmilia e=
quitum. et nongentos currus fal=
catos. ⁊ alios currus duomilia et
centuʒ. Et ait delbora ad barach.
Deſcende. hac die dabit tibi domi
nus ſyſaram in manus tuas . Et
deſcendit cum decem milibus. del
bora ſtante in monte ad orationeʒ.
Et perterruit dominus ſyſaram ⁊
vniuerſam multitudinem eius.
Uentus grando et pluuia irrue-
runt in facies eorum. arcus ⁊ fun=
dibule inutiles fiebant . plurimi
de equis ſuis et curribus excuſſi
conterebantur. Sicqꝫ conuerſo in
fugaʒ exercitu ſyſara de curru exi=
liens: ⁊ fugiens. peruenit ad tento
riuʒ iahel vxoris abner cinei. Ab-
ner enim cum omni domo ſua re=
ceſſerat a fratribus ſuis . qui habi
tabat vt diximus in ſorte iude ⁊ te
tenderat tabernacula ſua in valle
ſemyim iuxta cedes . et erat fedus
inter regem aſor ⁊ domum abner
cinei. Porro iael ſuſcepit fugien-
tem et rogantem vt celaret eum.
et petenti poculum dedit et lac vt
grauius obdormiret. Illa vero
dormienti clauum ferreum percuſ — Mors ſiſare
ſum malleo per vtrunqꝫ tempus
immiſit vſqꝫ in terram. Et barach
poſt paululum venienti oſtendit
eum in terra confoſſum. Et ſic im
pletum eſt quod dixerat delbora.
ꝙ per mulierem triumphus acci=
deret Barach vero agens exerci-
tum ſuper aſor obuiam venienteʒ
iabin interfecit. ciuitatem fundi= — Jabī morit
tus eyciens . vt ait Joſephus.

¶ Cecinerūtqꝫ delbora ⁊ barach — A
canticum domino. in quo hortan= — Judi. v.
tur victores ad benedicendum de-
um. rememorando beneficium qđ
fecerat dominus iſraeli dum da-
ret legem in terremotu et pluuia.
addendo et quomodo per ſangar
vt diximus quieuerunt hoſtes a
ſemitis iſrael et quomodo defece-
rat fortitudo iſrael . donec ſurge-
ret delbora. quando noua bella ele
git dominus . vt mulier de viris
triumpharet. Quod ſequitur in

cantico . ſurge delb oꝛa et loquere canticum non eſt in hebꝛeo. Addidit quoqꝫ de amalech victo in raphidiꝫ ab effraī id eſt. a ioſue. effraita. ꝛ prophetauit eſidem poſtea vincendum per ſaul ex beniamin . Et commendauit eos qui de manaſſe ꝛ iſachar ꝛ zabulon et neptalim cum eis venerant ad pꝛelium vituperans ruben et gad. et dan ꝛ aſer. qui noluerunt cum eis venire. Quod etiam dicit ruben contra ſe diuiſum . intelligitur ꝙ ſeparauit ſe a pugnaturis . vel ꝙ rubenite inter ſe diuiſi erant . quibuſdam hoꝛtantibus vt irent ad pꝛelium. alijs dehoꝛtantibus. Qꝫ autem dicit pugnaſſe eos in thanie iuxta aquas mageddo intelligendum eſt regionem eſſe ſecus cyſon q̄ preterfluit mageddon Hebꝛeus habet in ramazache . quod interpꝛetatur ſuper altitudinem campi . et ſignificat ꝙ in campo vbi pꝛeliatum eſt hoſtibus ſuperioꝛes facti ſunt . Quod autem ſequitur ſtelle pugnauerunt aduerſus ſyſaram. non matematice intelligendum eſt . quaſi fatali conſtellatione hoc factum fuerit. Sed quia coruſcationes ꝛ fulgura ita de ſublimi ferebantur in eos . ac ſi ſtelle ruerent . et eſt, hyperboleos . Sequitur. toꝛrens cyſon traxit cadauera eoꝛuꝫ ſicut toꝛrens cadumin. ſupple traxit cadauera egyptioꝛum. Cadumin interpꝛetatur antiquoꝛum . ꝛ ponitur pꝛo mari rubꝛo. eo ꝙ antiqua miracula ibi facta ſunt. Quod ſequitur : conculca anima mea robuſtos . Vox eſt populi ſeſe adhoꝛtantis . Sequitur. Maledicite terre meroth. dixit angelus domini. Meroth fuit vnus de pꝛincipibus chanaan. delboꝛa vero ſeipſam dixit angelum domini. vel michael qui p̄erat iſraeli . Dixit vt malediceret meroth quod ſonat arcanum . id eſt angelis apoſtatis . qui aduerſabantur ei in arcano. Poſtea benedixit iahel. quoniam foꝛtiter egit. ꝛ quieuit terra per quadraginta annos. Incidens eſt ꝛ non de biblia. Eo tempoꝛe regnum defecit apud argos. ꝛ tranſlatum eſt in micenas. Obijt liber pater cuius ſepulchꝛū eſt apud delphos iuxta apollineꝫ aureum. Pingitur vero muliebꝛi coꝛpoꝛe. quia mulieres militantes cum viris habuit in exercitu. Iliū ab ilo conditum. Miletus cōdita.

Additio. Qui pꝛimus infeſtauit iſrael in deſerto.

¶ De alio miſſo . et de gedeone. Capitulum. viij.

FEcerūt iterum filij iſrael malū coꝛaꝫ domino. qui tradidit eos in manib⁹ madian ſepteꝫ annis. Aſcendebant enim madian ꝛ amalech ſingulis annis in iſrl. vaſtantes ſegetes eoꝛuꝫ. ꝛ vniuerſa iumenta trahentes in pꝛedam. Cumqꝫ clamaſſet iſrael ad dominum . miſit ad eos viruꝫ pꝛophetam per queꝫ expꝛobꝛauit eis dominus bñficia que ꝯtulerat eis. ꝛ tamē noluerūt audire vocem ei⁹. Venit auteꝫ angelus domini . et ſedit ſub quercu q̄ erat in effra . Hic eſt vir quē dominꝰ miſerat . Lapis aūt ſup quē ſedebat ꝛ quercus ꝛ ager pertinebant ad ioas patremfamilie ezri. id eſt honoꝛabilioꝛem inter alios illius familie. Gedeon ꝟo fili⁹ ei⁹ timēs hoſtes qui irruerant ſuper terraꝫ. ī occulto excutiebat frumēta ī toꝛculari. vt hēret viaticum ad

A Judicū. vj.

Additio. Sexto ſuſcitauit domin⁹ ſpiritum gedeonis in iſrael.

B. C. Jud. vj.

fugam. Ioſephus dicit. hoc maximum fuiſſe diuine ꝓpitiationis iudicium. ꝙ tunc vteretur torculari pro area. Futurū enim per eū erat vt aree replerētur ⁊ torcularia. Et ait angelus ad eū. Dominus tecū virorum fortiſſime: Cui gedeon. Si dominus nobiſcum eſt. cur apprehēderunt nos hec mala. Et reſperit in eum dominus in angelo ⁊ ait Uade ego mitto te in hac fortitudine tua. quā ſcilicet confero tibi reſpiciendo vel mittendo percuties madian quaſi virū vnum. Cui gedeō. Si gratiam inueni coram te nō recedas donec reuertar.

De ſacrificio gedeonis ⁊ altari

Et coxit gedeon hedum poſuitꝙ carnes et azymos panes in caniſtro ⁊ miſit ius in ollam. offerens ea angelo. Cui angelꝰ. Pone carnes ⁊ panez ſup petrā ⁊ ius deſup funde. Quo facto/tetigit ea angelus ſummitate virge quā gerebat Et aſcendit ignis de petra ⁊ conſumpſit omnia. Angelus aūt euanuit ab oculis eiꝰ. Timenſꝙ gedeon ait. Heu mihi domine. quia vidi angelum dei. Cui dixit dominus. Ne timeas. Non morieris. Eadem nocte ait dominus ad eū. Deſtrue aram baal quā erexit pater tuus. ⁊ nemus circa eam ſuccide ⁊ occide taurum quem ſaginat idolis. alium vero taurum ſeptennem quē ciues dedicauerunt idolo offeres mihi in holocauſtum ſuper altare quod edificabis mihi ĩ ſummitate petre ſuper quā ante ſacrificium poſuiſti. Gedeon timēs patrem ⁊ ciues. cum decem ſeruis omnia nocte compleuit. ⁊ vocauit altare pax domini. ⁊ latuit. In craſtino ciues dixerūt ad ioas. Educ filium tuum vt moriatur. quoniā fecit hoc. Quibus ille ait. Nunqd vltores eſtis baal. Si deus ē baal vindicet ſe. Exinde dictus eſt gedeō ierobaal. id ē. fortitudo baal. quaſi fortis contra baal. Igit̃ madian ⁊ amalech tranſito iordane

Gedeon nominat̃ ierobaal.

ſederūt ĩ valle ieſrahel quaſi locuſte. Spiritus autē domini induit gedeō. vocauitꝙ domū abiezer. d̄ cuius familia ipſe erat. ⁊ ipſe miſit nuncios ad manaſſen ⁊ aſer et zabulō ⁊ neptalim. Qui occurrerunt ei trigintaduomilia. Et petijt gedeon ſignū victorie a domino in vellere poſito ĩ area. ſi nocte illa vellꝰ rore complueretur. area ſicca manente. Et factum eſt ita. Et expreſſo vellere rore concam impleuit ¶ Sequenti nocte ne caſu factum putaretur petijt ſignuz in contrarium. vt area irrigaret̃. ⁊ vellus ſiccum eſſet. Quod factum eſt. Uenit autem gedeon cū ſuis ad fōtem qui dicitur arad. Et ait dominꝰ ad gedeon. Populus multus eſt tecum. ne dicat iſrael. viribus meis liberatus ſum. clama ad populum. Qui formidoloſus eſt reuertatur. Tamen intelligendū eſt alia tria que mandauit dominꝰ clamanda in populo eum nō tacuiſſe. q̄ moyſes dixit in deuteronomio Qui edificauit domum ⁊ nō dedicauit eam reuertatur Similiter. Qui plantauit vineam: ⁊ nōdum fecit eam ꝯmunem. ⁊ qui deſponſauit vxorem ⁊ nondum accepit eam. Et reuerſi ſunt de populo vigintiduomilia. ⁊ tantum decē milia remanſerunt. Et ait dominus ad gedeon Adhuc populus multus eſt. duc eos ad aquas ĩ calore meridiei. ⁊ eos qui lambuerīt aquā manu et lingua ſicut canes exiſtimans magnanimos ſeparabis. Et inuenti ſunt tantum ex eis trecenti viri. Et ait dominus. In his trecentis tradam madian in manus tuas. Quibus aſſumptis. ⁊ cibaris ꝓ numero ⁊ tubis. gedeon ſe certamini dedit. ¶ Eadem nocte dixit dominus ad gedeon. Deſcende in caſtra madian. tu et pharan puer tuus tecum. ⁊ audies quid loquantur. ⁊ confortabuntur manus tue. Diſſolutum enim

De vellere gedeonis ĩ ſignum victorie.

A
Iudicū. vij

B
Deu. xx.

erat cor eius. Qui deſcendēs ſte-
tit i partē caſtroꝝ vbi vigilie erāt
⁊ audiuit quendā narrātem ſom-
nium ꝯmilitoni ſuo in hunc modū
Uidebatur mihi ꝙ panis ex hor-
deo ſubcinericius ⁊ comeſtibilis
deſcendebat in caſtra madiā vſqꝫ
ad tabernaculuꝫ .ſ. regis. ⁊ ſubuer
tit illud ⁊ terre fundit⁹ coequauit
Et ait is cui lo-
quebatur. Uile
eſt hordeū iter
grana ⁊ iter gē
tes iſrael videt
abiectū ⁊ i iſra-
ele vilis ē fami
lia gedeonis.
Non eſt hoc ali
ud niſi gladius
gedeonis. tradi
dit dominus in manus eius madi
an. Quod audiens gedeon adora
uit. Et reuerſus ad ſocios ait. Ea
mus. tradidit nobis dominus ca-
ſtra madian. Et diuiſit eos i tres
partes. ⁊ dedit tubas in man⁹ eo-
rum dextras. lagenas vacuas ⁊ lā
pades in medio lagenarum in ſini
ſtras. Et ait. Quod me facere vi-
debitis facite. Et ingreſſi ſunt ꝑ
girum caſtrorum in tribus locis i
vigilia noctis medie. Et cum con
fregiſſent hydrias. tenuerunt lam
pades in manibus. ⁊ inſonātes tu
bis clamauerunt Gladius domi-
ni ⁊ gedeonis [ſm ioſephuꝫ] vacu
as quoqꝫ pharetras portauerunt.
Quibus ſimul comploſis: terribi
lis audiebatur ſonitus. Quo ſubi
to hoſtes excitati turbati ſunt nec
cognoſcentes ſeſe plurimi mutuis
vulneribus ceciderunt. alijs in fu-
gam conuerſis vſqꝫ ad berſecha.
Uiri autem de neptalim. ⁊ aſer et
manaſſe qui redierant conclaman
tes perſequebantur madian. Ef-
fraim quoqꝫ deſcendit in occurſuꝫ
fugientium ⁊ occupauit iordanē
vſqꝫ bethara. ⁊ occidit duos reges
madian oreb. ⁊ zeb. Oreb in petra

Additio.
Forte taberna-
culum eorū di-
cit vexilluꝫ quo
ducebantur. vl
habebant taber
naculuꝫ in quo
idolis ſuis ſacri
ficabant.

Uictoria
glorioſa ge
deonis. buc
cinarum ſo
nitu ⁊ faci-
bus.

quadam zeb vero in torculari. Et
vocatum eſt nomen loci illius tor
cular zeb ⁊ nomen alterius petra
oreb. Que modico apice litteꝛ dif
fert a nomine oreb. vnde aque flu-
xerunt per manum moyſi. Et for-
te differētia eſt in interpretatione
Et portauit effraim capita reguꝫ
ad gedeon. ¶ Et iraſcentes dixe
runt ad eum Cur contempſiſti vo
care nos ad pugnā. Qui ait. Ne
forte indignaremini. Melior eſt
enim racemus effraim vindemijs
abiezer. ſed ⁊ in magnus veſtras
dati ſunt reges madian. Quid ta
le facere potui ſicut vos feciſtis.
Quo audito requieuit ſpirit⁹ eo-
rum. Tranſiuitqꝫ gedeon iordanē
cum trecētis viris. nec poterat pſe
qui fugientes pre laſſitudine. Et
ait ad viros ſochot Obſecro date
nobis panes vt poſſimus perſequi
zebee ⁊ ſalmana. Qui negauerūt
ei ⁊ ſubſamnauerunt eum. Idipꝫ
reſponderunt ei viri phanuel petē
ti panes ab eis. zebee autem ⁊ ſal-
mana in valle quieſcebant: nil ad-
uerſi ſuſpicantes. cum duodecim
milibus tantum. ceſis de exercitu
centum viginti milibus. Gedeon
autem repente irruit ſuper eos. et
turbato exercitu eorum duos re-
ges comprehenſos ſecum reduxit
Et reuertens apprehendit puerū
de ſochot. ⁊ queſiuit ab eo nomina
ſeniorum de ſochot. Et deſcripſit
ei ſeptuaginta ſeptem viros quos
ſpinis ⁊ tribulis comminuit. tāqꝫ
auctores predicte ſubſannationis
Turrim quoqꝫ phanuel ſubuertit
occiſis habitatoribus ciuitatis.
Cumqꝫ rediſſet in effra regionem
ſuam dixit zebee ⁊ ſalmana. Qua
les erant viri quos occidiſtis i mō
te thabor. Qui dixerunt Similes
tui. Et ait eis fratres mei erant
vterini. Et ait primogenito ſuo.
Interfice eos. Qui nō eduxit gla
dium. timens quia puer erat. Sur
gens gedeon occidit eos. Et dixe

A
Judi. viij.

De zebee ⁊
ſalmana re
gibus.

runt omnes filij iſrael ad eum. Dominare noſtri tu ⁊ filius tuus ⁊ filius filij tui. Quibus ille. Nō dominabor veſtri nec filius me⁹. ſed dñs dominabitur in vos. Unum poſtulo a vobis date mihi inaures aureas de preda. Qui dederunt. Et fuit pondus auri mille ⁊ ſeptigenti ſicli. Et fecit ex eo gedeon ephot. ⁊ poſuit illud in ciuitate effra. ⁊ fornicatus eſt omnis iſrael i eo. Et factum eſt gedeoni ⁊ omni domui eius i ruinam. Per ephot quod eſt digni⁹ indumentū pōtificis: intelligitur ꝙ gedeō fecerit omnia indumenta pontificalia. et fecit in effra tabernaculū ⁊ altare preter illud quod erat in ſilo. Et factus eſt ſacerdos. ⁊ imolauit ſuper illud hoſtias dño. Quāobrē offenſus dominus omnē domum eius fere deleuit. Habuit enim ſeptuaginta liberos de vxoribus. et vnum naturalem abimelech de cōcubina dyhoma. quam habebat i ſichem. Hic occidit omnes fratres ſuos preter vnum. Et quieuit t'ra quadragita annos qb⁹ prefuit gedeon. Gedeō moritur. Qui mortuus eſt in ſenectute bona. ⁊ ſepult⁹ eſt in ſepulchro patris ſui in effra.

Additio.

Per qđ coniicitur ꝙ poſtea penitentiā egerit. qui alibi ꝙ̄ vbi dominus conſtituerat ſacrificabat.

Incidentia.

Incidēs ē nō d̄ biblia

Temporibus gedeonis mercurius inuenit ſiringas. trahēs hoc nomen a ſiringa vxore cathmi. et armonica. que propter zelū armonie a viro ſuo receſſerat. Inuenit etiam lirā hoc modo. Repperit ēt conchā teſtudinis mortue ⁊ putrefacte. cuius neruuli arentes ⁊ extēſi i ore conche ad aurā tenuē ſibilum reddebāt. Incertū eſt aūt qs fuerit iſte mercuri⁹. vtrū hermes an trimegiſtus philoſophus an mercurius minor. Tres enim leguntur fuiſſe ſecundum ioſephū. Tirus condita eſt ante templum hieroſolymorum annis ducentis quadraginta. Dedalus aues fecit metallinas quas volare fecit artificioſe ſpiritu incluſo. Dicitur etiam feciſſe ſimulacra ſe mouentia. Primus enim omniū pedes ſtatuarum a ſe inuicē ſeparauit. alijs coniunctim eos fabricantibus. Qui cum filio in naue fugiens. ꝓpter inueſtigabilem fugam pēnis auolaſſe eſtimatus eſt. Argonautarum hiſtoria facta eſt. Orpheus clarus habitus eſt. Cuius diſcipulus fuit muſeus. Linus magiſter herculis claruit. Minos creditur cretenſibus legē dediſſe. quod plato negat. idram vero calidiſſimū fuiſſe ſophiſtam aſſerit plato.

De abimelech qui. lxx. fratres ſuos occidit.

Capitulum. ix.

A Iudicū. ix.

Poſt mortem gedeonis filij iſrael fornicati ſunt cū balaim: nec fecerunt miſericordiam cum domo ierobaal. Aſcendit autem abimelech in ſichem ad omnem cognationem matris ſue ⁊ ait. Conſiderate ꝙ os veſtrum ⁊ caro veſtra ſum. Loquimini ad omnes viros ſichem in hunc modum. Quid vobis melius ē. vt dominentur veſtri ſeptuaginta viri filij ierobaal. an vt dominetur vn⁹ vir. Et locuti ſunt de eo ad omnē populum. ⁊ inclinauerunt cor populi poſt abimelech. ⁊ iurauerunt et omnes in phano baal. Quamobrem vocatum eſt deinceps idolum baal berith. Berith enim cōiurationem ſonat. Et tollentes de phano. lxx. pōdo argenti dederūt ei. Qui conduxit ex eo viros inopes ⁊ vagos ⁊ aſcendens in effra occidit oēs fratres ſuos ſup lapidem vnum. excepto vno ioathan. Tunc omnes ſichimite conſtitue-

runt abimelech. regem iuxta quercum in ſichem. Si queritur quomodo ergo ſaul prim⁹ dicitur rex in iſrael. Poteſt dici hoc dictum eſſe propter regnuꝫ vniuerſale hic autem tantū regnauit in ſichimitis. Quod cum nunciatum eſſet ioathan. ſtetit in vertice montis garram. vel gariſim. ⁊ exclamauit ad omnes ſichimitas qui conuenerant ad diem feſtum baal. Audite me viri ſichem. Jerunt ligna ſiluarum vt vngerēt regem ſupra ſe. ⁊ dixerunt oliue. impera nobis. Que noluit deſerere pinguedinē ſuam qua dij vtuntur ⁊ homines. Jdipſum dixerunt ad ficum. que noluit deſerere dulcedinem fructus ſui. Jdipſum dixerunt ad vitem. q̄ noluit deſerere vinum quod letificat deum ⁊ homines. Dixerūtqꝫ ad rhamnum. Jmpera ſuper nos. Qui reſpōdit. Venite ꝙ ⁊ requieſcite ſub vmbra mea alioquin egrediatur ignis de rhamno. ⁊ deuoret cedros libani. Eſt autē rhamnus genus rubi quod vulgo ſenticem appellant aſperum nimis. ⁊ aculeatum ſicut ſentes Joſephus dicit hoc inter ligna habere naturam ignē proferendi. Tunc expoſuit eis paradigma dicens. Jnterfeciſtis filios hierobaal. ⁊ filium ancille eius ſuper vos cōſtituiſtis regem. Si recte egiſtis cum hierobaal. ⁊ domo ⁊ filijs eius. recte ſit vobis. Sin autem peruerſe: egrediatur ignis de abimelech. qui deuoret ipſum ⁊ vos. Que cum dixiſſet aufugit. Factum eſt autem cum regnaſſet ſuper ſicheꝫ tribus annis abimelech. dedit ei dominus ſpiritum maluꝫ aduerſus eū. ⁊ expulerunt abimelech ab vrbe ⁊ a tribu. Qui exercebat latrocinia ſuper eos agens predā ex eis. Tēpore vero vindemiarum intrauit gaal cuꝫ fratribus ſuis in ſichem. Quo deſcendente ad eos. deſcenderūt ſichimite vineas. vuaſqꝫ calcauerunt. ⁊ ingreſſi phanum dei ſui inter epulas ⁊ pocula maledicebant abimelech. Gaal quoqꝫ dicebat. Quis enim eſt abimelech vt ſeruiamus ei? Nunquid nō eſt filius hierobaal. Jronice dictum eſt quaſi nō eſt. ſꝫ ſpurius. Et addidit. Utinam daretur populus hic in manu mea vt auferrem abimelech de medio. zebul quoqꝫ quē fecerat abimilech principem in ciuitate: clā nūciauit abimelech omnia. Surrexit itaqꝫ abimelech cuꝫ exercitu nocte. ⁊ tetendit inſidias iuxta vrbeꝫ. Egreſſuſqꝫ ē gaal mane ⁊ zebul cum eo ſteterunt ī porta. Cumqꝫ aſcendiſſet abimelech cum exercitu. dixit gaal ad zebul Ecce de montibus multitudo deſcendit. Cui zebul Umbras montium vides. quaſi hominuꝫ capita et hoc errore deciperis. Rurſus quoqꝫ gaal. Ecce populus quaſi d̄ vmbilico terre deſcendit. Cui zebul. Ubi eſt os tuum nunc quo cōtra abimelech loquebaris. Egredere ⁊ pugna cōtra eum. Qui pugnauit et victus eſt. ⁊ fugiens recepit ſe in vrbem. zebul autem expulit eum ⁊ ſocios eius. Sequenti die abimelech expugauit vrbeꝫ. interfectis habitoribus eius. eāqꝫ deſtruxit ita vt ſal in ea diſpergeret. Habitātes vero in turre ſichimorum ingreſſi ſunt phanum dei ſui. quia locus munitus erat. Joſephus tamen dicit profugos per prouinciam cōgregatos ſupra petram munitiſſimaꝫ et nitebantur eam munire vel murare. Quod videns abimelech aſcendit in montem ſelmon et preciſum ramum ferens. dixit ſocijs. Facite quod ego ago. Qui tollentes ramos et circundantes preſidium ſuccēderunt illud. et igne et fumo perierunt in eo mille viri. preter mulieres et paruulos. Et recedens inde abimelech obſedit oppidum thebes. Erat autem turris in me-

dio in qua receperãt ſe thebite. ¶ Et nota ꝙ a thebis egyptiorum dicũtur thebei. A thebis grecorũ thebani. A thebe iudeorum thebite.

abimelech moritur. Cumqȝ abimelech expugnaret turrim. ⁊ ignem ſupponere niteretur mulier fragmen mole iaciens deſuper fregit cerebruȝ eius. qui ait armigero ſuo. Percute me ne dicar interfectus a femina. qui iterfecit eum. Hanc peſtem dicit ioſephus accidiſſe effraitis. eo ꝙ iurgati ſunt aduerſus gedeonem ad aquas iordanis.

¶ Incidentia.

Incidens. ¶ Eodem tempore corus inuẽtꝰ eſt in grecia. quod inſtrumentum dicit ſtrabus pelleȝ eſſe cum duabus cicutis. per alteram inſpiraꝛ. per alteram redit ſonũ. Et ſcribitur ſcdm quoſdam ſine aſpiratõe. pro voce autem canentium ⁊ menſura ⁊ vento cum ch aſpirato.

¶ De thola duce iſrael. Capl'm. x.

A Judi. x. Poſt abimelech iudicauit iſrael thola de iſachar filius phua patrui abimelech. Nec moueat te phua ⁊ ioas fratres eẽ cum alter de iſachar alter de manaſſe ortus fuerit. Filij enim fuerunt vnius matris. ⁊ duorum patruȝ. de diuerſis tribubus. Hic iudicauit iſrael in ſanir. xxiij. annis ⁊ mortuus eſt.

¶ Incidentia.

Incidẽs ⁊ nõ d biblia ¶ Eo tempore hercules antheuȝ vicit in paleſtra. ⁊ illum vaſtauit. bellum fuit inter laphitas et centauros. quos palefactꝰ in libro de incredibilibꝰ nobiles fuiſſe deſcribit equites theſſalorum. Priamꝰ filius laomedontis regnauit ĩ troia. Androgeus athenis dolo iterficitur. Theſeus in agone minotauruȝ occidit. propter quod athenienſes pueri tributarij a pena liberati ſunt. Fuit auteȝ. Minotaurus vir quidam inhumanus ⁊ valens in paleſtra magiſtratus minois. Unde ⁊ ſic dictus eſt. quaſi minois taurꝰ. id eſt minois carnifex.

¶ De iair galaadite duce iſrael ⁊ morte eius. Capitulum. xj.

B Jud. x. Poſt tholam iair galaadites de tribu manaſſe iudicauit iſrael xxij. annis habens triginta filios quos fecit principes triginta ciuitatum. quas vocauit nomine ſuo aiothiair. id eſt. oppida iair. ⁊ mortuus eſt.

¶ Incidentia.

Incidẽs Et ¶ Eo tempore theſeus rapuit helenam. quam rurſus receperũt fratres eiꝰ caſtor ⁊ pollux capta matre theſei. eo peregre profecto. Philiſtus ſcribit a ciuibus tirijs zoro ⁊ carthagine carthagineȝ cõditam. Carmentis nympha litteras latinas inuenit.

¶ De pñia filiorum iſrael propter idolatriam ſuam, et de Jepthe. Capitulum. xij.

D Judicũ. x. Iterum filii iſrael ſeruierũt idolis circunſtantiuȝ gentiũ. ⁊ tradidit eos dominꝰ in manus philiſtym et amon. Et afflicti ſunt vehementer. xviij. annis. omnes qui habitabant trans iordanem in terra amorrei. Amonite quoqȝ iordane tranſmiſſo vaſtabãt iudam ⁊ beniamin ⁊ effraĩ. Qui afflicti clamauerunt ad dominum. Qui cum dure reſpondiſſet eis. ite et inuocate deos quos elegiſtis. proiecerunt omnia idola de finibus ſuis. ⁊ doluit dominus ſuper miſerias eorum. Congregatiqȝ ſunt filij iſrael in maſphat cõtra amonitas qui fixerãt tentoria in galaad.

A Jud. xj. Fuit eo tempore iepte galaadites vir fortiſſimus pugnator: ſed filius meretricis. Hic habuit vxorem de galaad: de qua ſuſcepit filios. Qui cum adoleuiſſent: eiecerunt eum tanqȝ ſpuriuȝ.

dicentes. Non poteris eſſe heres
in domo patrum noſtro⁊. Et abijt
i terrā tob. Et cōgregati ſunt ad
eum viri inopes ⁊ latrocinantes.
⁊ eum quaſi principē ſequebātur.
Deſcenderuntq; ad eum maiores
natu de galaad dicentes. Eſto pn
ceps noſter. ⁊ pugna contra filios
amon. Qui ait. Nonne vos eſtis
qui odiſtis me ⁊ eieciſtis. Qui di
xerunt. Non odimus te. nec veni
mus vt perſequamur te: ſed vt ſe
Jepte prius quamur te. Et ait iepte. Jurate
reprobatus ergo mihi. Et iurauerūt. Et aſcē
nūc dux fit dens cum eis in maſphat. humilia
populi. uit ſe coram domino: ⁊ factus eſt
princeps populi. Et miſit nūcios
ad regem amon in hec verba. Exi
de terra mea: cur vaſtas ea⁊. Qui
reſpondit. Tulit iſrael terram me
am cum aſcenderet de egypto ⁊ re
cepi eam. Cumq; iepte dixiſſet ea⁊
iure belli acquiſitā ⁊ multo tēpore
poſſeſſam. ccc. annis noluit acqui
eſcere amon vt exiret. Et ait iepte
Judicet hodie dñs inter iſrael et
amon. Et factus eſt ſpiritus dñi
ſuper iepte. ⁊ egrediens ad pugnā
votum vouit dño dicens. Si tra
dideris filios amon in man⁹ meas
quicūq; de domo mea prim⁹ occur
rerit mihi reuertenti: eū holocau
ſtum dño offerā. Et pcuſſit iepte
filios amon plaga magnanimus ⁊
humiliati ſunt coram filijs iſrael.
Reuertenti aūt iepte in maſphat.
occurrit ei vnigenita filia eius cū
tympanis ⁊ choris. Qua viſa ſci
dit veſtimenta ſua ⁊ ait. Heu filia
decepiſti me: ⁊ decepta es. Ape
rui os meū dño cōtra te. Filia pro
non dolens in hoc caſu p victoria
patr; ait. Fac mihi pat quodcūq;
pollicitus es. Hoc ſolū pſta mihi
Nota. vt duobus menſibus circūeā mon
tes. ⁊ plāgā virginitatē meā cum
ſodalibus meis. Et ait pater: Ua
de. Et expletis duobus menſibus
redijt ad patrem ſuum. ⁊ fecit ei ſi
cut vouerat. Exinde mos icrebruit

in iſrael vt annuatim veniant filij
iſrael. et plangant filiā iepte quat
tuor diebus. ¶ Arguit ioſephus
iepte quia obtulit holocauſtu⁊ nō
legitimū nec deo charum. Quid
ſi canem obuium habuiſſet: imo
laſſet eum domino. Fuit ergo i vo
uendo ſtultus: in ſoluendo i pius.
Potuit tamē ante votū eē bon⁹:
quia irruit ſuper eum ſpiritus do
mini: ⁊ etiam poſt votum. Nam ⁊ F
apoſtolus ponit eum in catalogo Hebre.xj.
bono⁊. quidam tamen excuſantes
eum familiari conſilio ſpiritusſan
cti dicunt eum hoc feciſſe. ¶ Tūc A
venientes ad eum effraite dixerūt. Judi.xij.
Cur ɔtempſiſti nos vocare ad pu
gnam. Incendemus domū tuam.
Qui ait Uocaui vos ⁊ venire no
luiſtis. Et vocatis viris galaad
pugnauit cōtra effraim. Occupa
uerunt autē galaadite vada iorda
nis. Cumq; veniſſet ad eos quida⁊
fugiens de effraim: ⁊ obſecrās vt
permitterent eum trāſire. dicebāt
ei. Nūquid effrateus es. Quo di
cente non ſum. interrogabant eū.
Dic ergo theboleth quod interp
tatur ſpica. Qui reſpondit. chebo
leth. eadem littera: ſpicam exprime
re non valens. Statimq; iugula
bant eum. Et ceciderunt eo tēpo
re de effraim. xlij. milia. Et nota
q effrateus ponitur hic p effraita
Effrateus enim ɔprie dicitur be
thleemita Et iudicauit iepte iſra
el. vij. annis ⁊ mortuus eſt. ⁊ ſepul
tus in ciuitate ſua ſebethi que eſt
in galaad. Hic ab etate moyſi vſq;
ad ſeipſum ait ɔputari annos. ccc.
Annis his non adduntur decem ⁊
octo anni afflictionis qui preceſ
ſerant.

¶ Incidentia.

¶ Eo tempore hercules flammis
ſe iniecit. Nam i morbū inciderat
peſtilentem.

¶ De abeſſan duce iſrael.
Capitulum. xiij.

C
Iudicū.xij

Poſt iepte iudicauit iſrael abeſſan vel eſſebon bethleemita de iuda ſeptem annis.

Incidens ē — Eo tempore agamēnon regnauit micenis. Menelaus lacedemonie.

De ahilon. Cap.xiiij.

Poſt abeſſam ahilon zabulonites iudicauit iſrael annis decem. Hic cum decem annis ſuis i. lxx. interpretibus non habetur. Pro quorum damno ſupplendo euſebius ioſue filio nun ſamueli ꝛ ſauli. quorum annos ſcriptura ſacra non dicit plures annos ꝙ in ioſepho legebat annotauit. quatenus ab egreſſu iſrael ex egypto vſꝗ ad edificationem templi. cccc. ꝛ lxxx. annorum ſummam quā ſcriptura predicat haberet.

Incidentia.

Eo tempore alexander helenā rapuit bellum decennale ſurrexit Memnon ꝛ amazones priamo tulere ſubſidium.

De abdon duce.
Capitulum.xv.

D
Iudicū.xij

Poſt ahilon abdon thecuites de effraim iudicauit iſrael. viij annis. Sub his tribus iudicibus nō receſſit iſrael a domino. ꝛ quieuit terra. Et ideo nil memoriale feciſſe leguntur. Tamen quidam tradūt ſub abdon cladem factam in beniamin pro vxore leuite.

Incidentia.

Incidens ē ꝛ non de biblia. — Mouius anno tertio capta eſt troia ꝛ fluxerunt vſꝗ ad primam olympiadem anni. cccc. vj. Tunc greci ad gloriam victorie ſue ceperunt annotare tempora ſua ſic. Anno a captiuitate troie. Incepta olympiade deinceps annotauerunt tempora iuxta numerum olympiadum.

Tandem romani florentes annotauerunt tēpora ſic. Anno ab vrbe condita. Ultimo chriſtiani annotāt ſic. Anno ab incarnatione domini. Capta troia menelaus ꝛ helena deuenerūt ad thuorim regez egypti quē homerus polibum vocat. Anno tertio a captiuitate troie vel quinto vt quidam volunt regnauit eneas tribus annis in italia in qua prius regnauerāt. ianus. ſaturnus. picus. faunus. latinus. annis circiter. c.l.

Additio.
Nota ꝙ olimpias dicta eſt a ludis ꝗ ſub olympo mōte fiebāt apud elidem ciuitatem elidis agentibus agonem ꝛ quinquēnale certamen quattuor annis medijs vacantibus ꝛ ob hoc elidis certaminis. tempus olimpiadez vocauerūt quadriennio in vno olympiade computato. Eſt autē olympias ſpacium quattuor annorum.

De ſamſone. Cap.xvi.

B
Iudi.xiiij.

Rurſus filij iſrael peccauerūt coram domino. ꝛ tradidit eos ī manus philiſtinorum quadraginta annis a qua ſeruitute hoc modo liberati ſunt. Fuit vir quidam de ſtirpe dan. nomine manue. habens vxorem pulcram ſed ſterilem. Cui ſepe oranti in agro pro ſterilitate amouēda: apparuit ei angelus ꝛ ait. Concipies et paries filium: caue ne comedas aut bibas deinceps niſi iuxta legem nazareorum.

Additio.
Qua lege viue-

rent nazarei require in hiſtoria numerorum. Iſtud appoſuit .m. vt ſatiſfaceret hieronymo qui ait. nomen eius predictum a domino cum predeterminatum ſit ſupra ꝗt fuerint quorum nomina ꝑdicta ſunt. quia nomen fuit ei impoſitum ſcilicet ſamſon. iuxta equipollentiam horum verborum domini ait hiero. predictum eius nomen meu.

Filius enim tuꝰ erit nazareus
D
Nũe.vj. dei ex vtero matris ⁊ deinceps ipſe liberabit iſrael. Alia littera. Et dicetur ſamſon robuſtꝰ liberator iſrael. Que cum omnia indicaſſet viro ſuo ⁊ cominẽdaſſet ãgeli pulcritudinem. contriſtatus eſt vir. q2 zelotes erat. et vt mitigaret irrationabilem viri triſticiam. conſuluit vt ambo orarent dominum vt iterũ veniret angelꝰ ad eos: ⁊ iſtrueret vtrunq; de puero. Et apparuit iterum angelus vxori. Que cum vocaſſet virum: ait manue ad eum. Tu ne es qui locutus es de puero Cui angelus. Sum. Cui manue. Quid vis vt faciat puer. Et ait angelus. Nazareus erit omni tempore vite ſue. Attulitq; manue hedum ⁊ panes. Cui angelus. Non comedam. Si vis offerre offer illa domino. Et ait manue. Quod eſt nomen tuum. Cui angelus. Cur queris nomen meum quod eſt mirabile. et obtulit manue que tulerat ſupra petram domino: qui facit mirabilia. Et aſcendit angelus in flamma ignis: nec vltra apparuit. Et intelligens manue eſſe angelum dei ait. Moriemur: quia vidimus dominum. Cui mulier. Nequaq;. Nam accepit dominus holocauſtum a nobis: ⁊ indicauit que futura ſunt. Natumq; filium vocauerunt ſamſon: quod ſonat robuſtũ. Creuitq; cito puer: adeo vt iam propheta futurus agnoſceretur. cepitq; ſpiritus domini cum eo eſſe in caſtris dan. id eſt. in exercitu tribꝰ ſue. Vel locus eſt in quo prius habitauit ſamſon. ⁊ eſt dictus caſtra dan per anticipationẽ Nondum enim tribus dan ꝓpriam habebat ſortem.

¶ Quomodo ſamſon accepit vxorem et interfecit leonem.

Capitulum. xvij.

Deſcendit igitur ſamſon in thamnata philiſteorum vt videret ſolẽnitatem que ibi agebatur. Et viſam ibi virginem concupiuit. aitq; patri ⁊ matri. Accipite michi queſo vxorem thãnateam. quia complacuit oculis meis. Qui dixerunt. Cur negligis filias fratrũ tuorum. ⁊ trãſis ad filias incircunciſorum. Neſcientes ꝙ res fieret a domino. A
Iudi. xiiij.

Cumq; deſcenderent cum eo apparuit ei catulus leonis in vineis oppidi. ⁊ irruit in eum ſamſon in ſpiritu domini. nil habens in manu ⁊ dilacerauit eum fruſtratim. quaſi hedum caprarum. ⁊ hoc parentibus non indicauit. Deſponſataq; ſibi vxore. cum poſt aliquot dies rediret vt acciperet eam. declinauit vt videret cadauer leonis. Et ecce apes erant in ore leonis: ⁊ fauus mellis quẽ ſumptum comedit in via. deditq; partem patri ⁊ matri et comederunt. partem quoq; ſponſe tradidit. Cumq; thannatei ciues eſſent in epulis nuptiarum. timentes robur iuuenis dederunt ei. xxx. iuuenes robuſtos. ſermone quaſi ſocios. opere vero cuſtodes. nequid forte vellet committere creſcente conuiuarum ſatietate. Quibus ait ſamſon. Propono vobis probleuma. quod ſi ſolueritis michi infra ſeptimum diem conuiuij dabo vobis. xxx. ſyndones ⁊ totidem tunicas. alioquin De ꝓbleumate ꝓpoſito.

vos dabitis mihi totidē. Qui dixerūt. Propone. Ait quoq; ſamſon. De comedēte exiuit cib⁹ ⁊ de forti egreſſa ē dulcedo Joſephus alia ponit verba. Qui cūcta deuorat cibū de ſe genuit ſuauem. licet ipſe ſit inſuauis. Nec potuerunt p tres dies ꝓpoſitōez ſoluere. Cūq; adeſſet dies ſeptim⁹ dixerūt ſponſe. Blādire viro tuo. vt indicet tibi ꝓbleuma ⁊ indica nobis alioquin incēdem⁹ te ⁊ domuz patris tui. Que ſollicitās virū flēdo dicebat. Odiſti me. ⁊ iō nō exponis mihi. Septē igiť dieb⁹ ꝯuiuij flebat apud eū.

Nō. ¶ Sed quō ſeptem dieb⁹ flebat cum ſupra dictum ſit ſeptimo die ꝯuiuij veniſſe ad eam iuuenes.

Rō. ¶ Pōt dici. Cunq; adeſſet dies ſeptimus. id eſt cum adhuc eſſet dies inter ſeptem ꝑmus. Nō ideo determinatuz eſt. ne putareť poſt tres dies veniſſe. de q̄bus dictū erat ꝙ nō poterāt ſoluere ꝓpoſitionez per illos tres dies. Poteſt etiā aliter dici. Cūq; adeſſet dies ſeptim⁹. id eſt. appropiquaret. ſed nōdū eſſet. vt dictū ſit adeſſet quaſi iuxta eſſet. ⁊ ita poſt tres dies inquiſitiōis eoꝝ quarta die venerūt ad eā ⁊ locuta eſt viro ſuo. Nō aūt diciť ſeptē diebus fleuiſſe hoc eſt in illis ſeptē non p illos. Quidam tamen corrigunt ita. Cunq; adeſſet dies vnus. Nō vicio ſcriptoris reor factum. qui videns ſeptem abreuiatum eſtimauit legi vnum. Tandem die ſeptima cum ei moleſta eſſet expoſuit. que ſtatim indicauit ciuibus ſuis Et illi die ſeptimo ante ſolis occaſum dixerunt ſamſoni. Quid dulcius melle. quid forti⁹ leone. Qui ait. Quid doloſi⁹ muliere. Si nō araſſetis in vitula mea. non inueniſſetis propoſitionē meam. Et irruit ſpiritus domini in eum: ⁊ deſcendit aſcalonem. et ibi percuſſit triginta viros quorum ablatas veſtes dedit pro nubis ſuis. Et irat⁹ ſamſon rediit in domū patris ſui. Vxor autē eius nupſit vni de pronubis ſuis.

Sāpſō occidit. xxx. viros.

¶ Cūq; dies triticee meſſis inſtarent venit ſamſon viſere vxorem ſuam ferens hedū. Cūq; cubiculum eius vellet intrare ꝓhibuit pater dicens. Putaui ꝙ odiſſes eam. ⁊ tradidi eam amico tuo. Sororē habet que pulchrior eſt ea. ſit tibi pro ea vxor. Cui ſamſon. Ab hac die non erit culpa in me contra philiſteos. Faciam enī vobis mala. Et cepit. ccc. vulpes ⁊ iunxit caudas caudis. ⁊ faces ligauit in medio. quas igne ſuccendens dimiſit eas diſcurrere ⁊ incēderunt ſegetes philiſteorum intātum vt vineas q̄q; ⁊ olueta ignis ꝯſumeret. Paleſtini ſcientes op⁹ eſſe ſamſonis. vxorem eius ⁊ parētes combuſſerunt tanquam mali hui⁹ auctores. Et ait ſamſon. Adhuc expetam vltionē ⁊ quieſcam. Et percuſſit eos plaga graui. ita vt ſtupentes ſuram femori imponerent. lxx. interpretes dicunt ita Percuſſit alienigenas ſamſon. tibiam ſuper femur. quod ad priorē ſenſum reducitur. id eſt. tam mirabiliter. vt ſtupentes tibiam vnius pedis ſuper femur alterius ponerent. Tamē quia tibijs incedim⁹. ⁊ ſuper femur ſedem⁹. quidam exponunt ſic. Percuſſit tibiam ſup femur id eſt. pedites preter ſedentes in equo. Et habitabat ſamſon in ſpelūca petre ethan. quaſi in loco munito.

B Judicū. xv

De caudis vulpium incenſio.

¶ Quomodo interfecit multos cum mandibula aſini. Cap. xviij.

L.D. Judicū. xv

TUnc aſcendentes philiſtei in terram iuda caſtrametati ſūt in loco qui poſtea dictus eſt lehi. id eſt. maxilla. Et dixerunt ad eos viri iuda. Serui veſtri ſumus cur aſcendiſtis aduerſus nos. Qui dixerunt. Vt ligemus ſamſonem. Et aſcenderunt

tria milia de iuda ad ſamſonem. ⁊
culpantes eum dicebant. Neſcis
[alias] noſti. ꝙ philiſtei imperent
nobis. Uenimus vt ligemus te. ⁊
tradamus philiſteis. Qui ait. Iu
rate ne me occidatis. Et iurauerũt.
Et permiſit ſe ligari duobus no=
uis funibus. Qui cum traherent
eum ⁊ vociferarẽt philiſtei p̄ gau
dio. irruit ſpiritꝰ domini in eum. ⁊
diſſoluta ſunt vincula eius vt lina
ſtuppe linee. i. vt filum lini tortuꝫ
putamine ad ardorem ignis. Tol=
lenſq; mandibulam aſini iacenteꝫ
in terra. interfecit ī ea mille viros.
aliis in fugam verſis. Et exultãs
ſamſon cecinit metrice. In maxil=
la aſini. in mandibula pulli aſina=
ruꝫ deleui eos. ⁊ percuſſi mille vi=
ros. Hebreꝰ habet. in maxilla aſi=
ni hemor. Hemorq; ſonat cumulũ
de cumulis hoc eſt in maxilla aſi=
ni feci cumulum de cadaueribus
mortuorũ. Et proiecit mandibu
lam et vocauit nomen loci rama=
thei. vel ramathlebi. quod eſt ele=
uatio maxille. Rama eni excelſuꝫ
ſonat. Et ſitiuit ad mortem. quod
factum eſſe tradunt hebrei. quia
dedit ſibi gloriã ⁊ non deo. ⁊ cla=
mauit ad dominũ. Obſecro domi
ne en morior ⁊ incidam in manus
incircunciſorũ. Et aperuit domi=
nus molarem dentem in maxilla
aſini. ⁊ egreſſe ſunt aque. quibus
hauſtis vires recepit. Et mutato
nomie priori. dictum eſt nomẽ lo=
ci fons inuocantis de maxilla.

A Judi. xvi.

¶ Cumq; non timeret philiſteos.
abijt in gazaꝫ. ⁊ vidit ibi mulierẽ
meretricem. ⁊ ingreſſus eſt ad eã.
Quo cognito paleſtini poſuerũt
cuſtodes ī porta ciuitatis vt exeũ=
tem mane occiderent. Samſon ve
ro media nocte ſurgens. ambas
fores apprehendit cum poſtibus
ſuis ⁊ ſera. ⁊ in humeris ſuis por=
tauit in verticem montis qui reſpi
cit hebron.

¶ Quomodo tandem deceptus
fuit ſamſon. Capl'm. xix. ⁊ xx.

POſt hec ama/ B Judi. xvi.
uit dalilam que erat ī
monte ſorech. Et ē ſo=
rech locꝰ vl' genꝰ vitꝭ.
Et venerũt ad eam qnq; ſatrape.
id eſt nobiliores philiſtinorũ di=
cẽtes. Diſce ab eo ī quo habeat vi
res. ⁊ qũo valea
mus eũ vinctuꝫ
affligere ⁊ da=
bimus tibi ſin=
guli mille cẽtuꝫ
argẽteos. qđ ē.
v. milia quigen
tos. Quidã ta=
mẽ. diſtinguũt
ita. Dabimꝰ ti=
bi ſingli. mille
c. argẽteos. Et
blandita eſt da
lila ſãſoni. Qui rñdit ei in dolo.
ſi ſeptẽ neruiceis funibꝰ nouis et
adhuc humẽtibꝰ ligatꝰ fuero. ero
ſicut ceteri hoies. Quos ioſephꝰ
palmites vinearũ recentes dicit.
Et attulerunt
ad eã ſepteꝫ fu=
nes. quibꝰ dor=
mientẽ ebrium
colligauit laten
tibꝰ apđ ſe phili
ſteis. Et clama
uit mlier Phi=
liſtei ſuper te ſã
ſon. Qui rupit
vincla quaſi ſtupea. Idipm factũ
eſt ſcđo. de ſeptem nouis funibꝰ.
Cũ autẽ tercio ſeptem crines ca=
pitis eiꝰ circũligatos licio ⁊ cla=
uo terre infixiſſet. excitatus ab ea
ſamſon. extraxit clauũ cũ crinibꝰ
⁊ licio. Cũq; moleſta eẽt ei dalila.
⁊ deficeret aĩa eiꝰ ad mortẽ. apuit
ei veritatẽ dicẽs. Nazareus ſum
ab vtero mřis mee. Si raſum fue=
rit caput meum. recedet a me for=
titudo. Tũc dalila reuocauit ſatra
pas. vt venirent cũ pecunia quam

Additio.
Ois eẽ mlier fe
re naturaliter a=
uara et leuis.
Uñ adã. Quid
leuius flamma
flamen. Quid
flamine fama.
Quid fama.
mulier: Quid
muliere nihil.

Additio.
Ebriũ dič non
vino. ſꝫ amore.
vel ſatiatum ali
ter legẽ nazare=
orũ exceſſiſſꝫ aſi
tõſuraꝫ ⁊ receſ=
ſiſſet ab eo dñs.

De funibꝰ
ruptis.

Decipitur
quia apit
ſecretum.

promiſerãt. At illa dormire fecit
eũ ſuꝑ genua ſua. ⁊ ꝑ tõſorẽ raſit
ſeptẽ crines ei⁹. id eſt. oẽs. Uel q̃ꝛ
nouacula aſcẽderat ſuꝑ caput ei⁹.
etiã ꝓ ſolis ſeptẽ raſis dñs receſſit
ab eo. Tũc abiecit eũ mlier. Quẽ
cũ apprehẽdiſſent philiſtym crue-
rũt oclos eius. ⁊ circũduxerũt eũ
ꝑ terrã. ⁊ apud gazam clauſum in
carcere molere fecerunt q̃ſi ſeruili
opere eũ affligẽtes. ¶ Hebrei ta-
mẽ tradũt. ꝙ philiſtei coegerẽt eũ
dormire cũ mulierib⁹ robuſtis. vt
ex eo ſobolem robuſtã ſuſciperẽt.
Procedẽte tẽpore cũ capilli eius
renaſci cepiſſẽt. cum adeſſet publi
ca ſolẽnitas ingreſſi ſũt principes
phanũ ſuũ vt immolarẽt magnifi
ce dagon deo ſuo. q̃ꝛ tradidit inimi
cũ i man⁹ eoꝝ. Cũqꝫ letarẽť ꝯui-
uãtes. adduct⁹ ẽ ſamſon. vt añ eos
luderet. ⁊ ei illuderẽt. Stabat aũt
inť duas colũnas q̃b⁹ dom⁹ inni-
tebať. Et ait puero regenti ſe. Si
ne me vt tangã columnas. ⁊ paulu
lum requieſcã. Et apprehendens
vtrãqꝫ columnã manib⁹ ait. Mo-
riať anima mea cũ philiſtym. Et
cõcuſſis columnis. cecidit domus
ſuꝑ oẽs. ⁊ multo plures interfecit
moriens q̃ꝫ viu⁹. Et perierũt pre-
ter ꝯuiuas circiter tria milia vtri-
uſqꝫ ſexus qui ludentẽ expectabãt
de tecto. Tulitqꝫ eum vniuerſa co
gnatio eius et ſepelierũt eũ in ſe-
pulchro pr̃is ſui. Et iudicauit iſrl̃
viginti annis. ¶ Hacten⁹ iudicũ
liber tempora ſignat. habẽs ãnos
ducentos nona
gītanouẽ ⁊ iudi
ces. xij. preter ſã
gar ⁊ barach.

Sãpſon moritur.

Additio.
Nota ꝙ in vete
ri teſtamẽto q̃t-
tuor hominũ no
mina ꝑ ãgelũ nũciata fuerẽt. hiſma
hel. iſaac. ezechias. ſamſon. In no
uo duo. iohannes. ⁊ ieſus.

¶ Incidẽtia. Ca. xxi.

Incidẽs ẽ ⁊ ñ ð biblia

Eo tẽpore aſcani
us albã ꝯdidit ſecund⁹
rex latinoꝝ. Palefact⁹ in libro i-
credibiliũ tradit vlixẽ i trierim ci-
renoꝝ fugiſſe ſcyllã ſpoliare hoſpi
tes ſolitã. Syrenes q̃qꝫ mulieres
fuiſſe. q̃ decipiebant nauigantes.

¶ De micha et eius ſacerdote.
Capitulum. xxij.

Sequitur hiſto
ria ð idolo miche. Hũc
ãt euẽtũ ⁊ alteꝝ ð vxo
re leuite dicit ioſephus
ꝯtigiſſe p⁹ mortẽ ioſue: ⁊ añ otho-
niel cum plurimũ peccaſſet coram
dño iſrael: ⁊ tradidiſſet eos dñs in
man⁹ chananeoꝝ. Qui abſtule-
rũt iude aſcalonẽ. ⁊ accarõ. ⁊ mul-
tas vrbes in campeſtrib⁹. ⁊ ipſos
danitas expulſos in montẽ fuge-
re compulerũt. ¶ Eo tp̃e fuit vir
de monte effraim nomĩe michas q̃
ſuſcepit a matre ſua mille centũ ar
genteos votiuos. Et fecit ex man
dato m̃ris ſue et eis ephot ⁊ tera-
phim. i. veſtẽ ſacerdotalẽ ⁊ idola.
Et ſeparauit eis ediculã i domo
ſua. ⁊ impleuit manũ vni⁹ filioꝝ
ſuorum. ⁊ factus eſt ei ſacerdos. ⁊
inueſtiuit eũ ſacerdotio ꝑ aliquid
appoſitũ in manu eius. vel imple-
uit manum ei⁹. id eſt. ſepe obtulit
ei tãq̃ꝫ ſacerdoti. In dieb⁹ illis nõ
erat rex in iſrl̃: ſed vnuſquiſqꝫ qđ ſi
bi rectũ videbať faciebat. Fuit au
tẽ alter adoleſcẽs bethleemita co-
gnatus miche et leuita: ſed pauꝑ.
Qui voluit ꝑegrinari vbicũqꝫ cõ
modũ ſibi repperiſſet. Cũqꝫ decli-
naſſet i domũ miche. cognita cau-
ſa vie eius. ꝯſtituit eũ ſibi ſacerdo
tẽ inſtituẽs ſibi ꝑ ſingulos annos
decẽ argenteos. ⁊ veſtẽ duplicẽ p̃-
ter victuꝫ. ¶ In diebus illis tri-
bus dan querebat ſibi poſſeſſionẽ.
⁊ miſerunt quinqꝫ viros vt explo-
rarẽt terrã i qua poſſent habitare.
Et intrantes domũ miche. ⁊ req̃e
uerũt in diuerſorio leuite. Cumqꝫ
cõſideraſſent veſtes ⁊ idola abie-
runt ⁊ venerunt lachis. Et viden

A
Iudi. xvij

A
Iudi. xviij

tes locū vberē ⁊ magnarū opum. ⁊ habitantes in ea ſine timore ⁊ bel=les reuerſi ſunt ad fratres ſuos. ⁊ dixerunt. Eamus et poſſideamꝰ terram quā vidimus. Nullus erit labor. Et ꝓfecti danite ſexcēti viri. armati ꝑmo māſerūt i cariathariʒ iude. qui locus ex eo dictus eſt ca=ſtra dan. aliꝰ eodem nomie dictus eſt. de quo diximus in ſamſone. Tertius eodē noīe dictus eſt. vbi ieroboā ſacrificauit vitulos. Cūq̄ trāſiſſent iuxta domū miche: in=trauerunt q̄nq̄ predicti viri vt tol=lerent veſtes ⁊ idola. Cūq̄ ſacer=dos acclamaret: dixerunt ei. Veni nobiſcum. Meliꝰ eſt tibi vt ſis pa=ter in vna tribu: q̄ in domo vnius viri. Et abijt cū eis ferens ſecum omnia. Cunq̄ inſeq̄retur eos mi=chas cum omni domo ſua videns eos fortiores ⁊ mināces ſibi mor=tem: reuerſus eſt. Jlli vero cū mu=lieribus ⁊ paruulis ⁊ iumentis et vniuerſa ſupellectile ſua venerunt ad ppl'm lachis. ⁊ ꝑcuſſerunt eos ⁊ vrbem incenderunt. Et ſtruxerūt ſibi ciuitatē: non ꝓcul a libano. et iuxta fontes iordanis circa maxi=mum campum ſidonis in regione roob. Et appellauerunt eā dan: q̄ prius lachis vocabaẜ. poſuerūtq̄ ſibi in deū idolum miche toto tem=pore quo fuit domus dei in ſilo. Jonathan. vero filium gerſon de genere moyſi: ⁊ filios eius ſtatue=rūt ſacerdotes i tribu dan vſq̄ ad diem captiuitatis ſue. Cūq̄ repli=cet hiſtoria. in diebus illis nō erat rex in iſrl'. videtur conſentire ioſe=pho qui dicit hoc factum quod ſe=quitur circa tē pora eadē ꝯtigiſſe.

B iij. Reg. xij.

¶ De vxore leuite. Caplm. xxiij.

A Judi. xix.

FUit vir leuita habitās in latere mon=tis affraim: habēs vxo=rem de bethleem. que irato viro ſuo redijt in domū pr̄is ſui i bethleē. Secutꝰ eſt eā vir ſuꝰ cū puero ſuo ⁊ duobꝰ aſinis: recō=ciliatꝰ eſt vxori. Quarto autē die cū regredi vellet: tenuit eum ſocer vſq̄ in craſtinū. Quito die ſum=pto cibo circa meridiem egreſſus eſt ducens ſecū duos aſinos onu=ſtos ⁊ ꝯcubinā. Sic enī q̄q̄ vxor dicitur. Et vt videẜ velle ioſephꝰ luna q̄nta in fauſtū iter arripuit. Cunq̄ trāſirēt iuxta iebꝰ die de=clinante noluit ingredi oppidū gē=tis aliene. Et tranſiuit in gabaa: q̄ eſt in tribu beniamin. ⁊ nullo eum recipiente ſedebat in platea. Et ec=ce ſenex rediens de agro q̄ erat in monte effraim ⁊ aduena habita=bat in gabaa. Qui introduxit eos in domum ſuā. Et cenantibꝰ illis venientes viri ciuitatis filij belial dixerunt ad dn̄m domus. Educ vi=ruʒ q̄ ingreſſus eſt ad te vt abuta=mur eo. Tamen ioſephus dicit. nō veniſſe eos pro eo: ſed vt raperent vxorem eius. Cum autem obtuliſ=ſet eis ſenex filiam virgineʒ ⁊ vxo=rem viri ꝓ viro. eduxerunt vxoreʒ viri. Qua cum tota nocte abuſi eſ=ſent dimiſerunt eam mane. que re=diens ad hoſpitium expirauit an=te ianuam. Et ferēs vir eiꝰ cada=uer in aſino redijt in domū ſuam. ⁊ concidens eam in duodecim par=tes. miſit in omnes terminos iſra=el. Et clamabant ſinguli. Nunq̄ ſic factum eſt in iſrael: ex quo aſcen=derunt patres noſtri ex egypto. ¶ Et egreſſi ſunt omnes quaſi vnus vir in maſphat. cccc. milia pugnatorum: ⁊ dixerunt. Non re=dibit quiſpiam in domum ſuam donec vlciſca=mur in gabaa. Et elegerunt vi=ros vnuʒ de de=cem qui appor=taret cibaria. et miſceẜ ad oēʒ tribū bēiami di=centes. Tradite nob̄ flagitioſos d

De ſodo=mia in ga=baa.

A Judi. xx.

Additio.

Decimaʒ partē virorum intelli=ge. Senſus eſt. Decimam par=tem virorum ele=gerunt ad ap=portanda ciba=ria.

gabaa vt moriatur. Qui noluerūt: imo dederunt eis in auxiliū. xxv. milia de beniamin Erant enim in gabaa. lxx. viri. ita ſiniſtra vt dex= tra pliantes. ſic etiam fundis lapi des ad certum iaciētes: vt capillū quoq; poſſent percutere. Et aſcē= dens exercitus iſrael in ſilo cōſu= luit dominum. Quis aſcendet pn ceps certaminis contra beniamin

Judas dux fit

Et reſpōdit dn̄s. Judas. Hoc for te videtur facere pro ioſepho ꝺ tē= pore huius cladis. Et aſcendētes inde expugnabant gabaa. ꝛ pma die egreſſi filij beniamin ꝺ gabaa percuſſerunt de iſrael. xxij. milia. ſequēti vero die. xviij. milia. Ter= tia vero die per inſidias circūuen ti ceciderunt ꝛ incenderunt vrbem filij iſrael occidentes viros mulie res ꝛ paruulos. idipſum facientes alijs ciuitatibus in beniamin. De omni numero beniamin ſoli ſexcē ti remanſerunt.

Qui ſederūt in petra enmor. ꝛ planxerunt plā ctu magno qt= tuor menſibus. Et iurauerunt filij iſrael i maſ phat. q nullꝰ eo rum filias ſuas daret vxores fi= lijs beniamin.

Additio.
Petra hec ex= celſa fuit. Ra= ma autē excelſū ſonat. Unde de planctu iſtorū plangentium fi lios ſuos dicit i euāgelio. vox in rama ꝛc.

¶ Math. ij.

Tandem penitentes de deletio= ne tribus vnius requiſierunt qs de iſrael non aſcenderat cum eis: nec iurauerat. Et inuēti ſunt filij iabis galaad non interfuiſſe certa mini. Et percuſſerunt eos a viro vſq; ad mulierez. ſolis. cccc. virgi nibus reſeruatis. Et aduocantes ſexcentos viros de petra remmor reddiderunt eis ſortem beniamin. ꝛ. cccc. illas virgines dederunt eis in vxores. Et inito conſilio de dā dis vxoribus ducentis que reman ſerant dixerunt eis. Ecce ſolemni tas domini eſt in ſilo. ꝛ aſcendent filie iſrael ducentes choros: ꝛ vos latentes i vineis exite ꝛ rapite ſin guli ſingulas vxores. Et factum eſt ita. Et reſtituta eſt tribus be= niamin. In diebus illis non erat rex i iſrael. ſꝫ vnuſquiſq; quod ſibi rectum videbatur faciebat. Eadē eſt clauſula que eſt ſupra. Ideo forte videtur q circa idem tempꝰ vtrūq; factum fuerit.

Judicum. xxi. p totū.

¶ Explicit liber Judicum.

¶ Incipit liber Ruth.

¶ De ruth. Cap. xxiiij.

Preābulū

Post ſā= ſonem iudi= cauit iſrael heli ſacerdoſ qui non tan tum iudex ſꝫ ſacerdos a digniori offi cio agnominatꝰ eſt. Et tranſla= to ſacerdotio a filijs eleazar. h primus de filijs ithamar acce= pit ſacerdotiū. In diebus eius facta eſt fames in terra. ꝛ ſurre xit helimelech ꝺ bethleē effra= teus cum vxore ſua noemi. et duobus filijs ſu is maalō et che lion. Et ingreſ= ſus eſt regionem moabitidem vt paſceretur ibi. Quo mortuo filij eius duxerunt vxores moabitidas orpham et ruth. Tamen ioſephus dicit q paſ accepit filijs ſuis vxo= res ꝛ māſerūt ibi decē annis. ꝛ mor tui ſunt ambo ſine liberis. Noe=

Additio.
Sic certū q cū aaron quattuor habuit filios: duo ex eis in de ſerto igne perie runt. eorum qui remanſerāt ma ior natu fuit ele azar. cui debe= batur ſacerdoti um quod dura= uit vſq; ad heli qui fuit de itha mar fratre ſuo.

Ruth. i.

mi ꝓo vidua et orbata filijs: ſurrexit vt rediret ĩ patriã. Audierat eĩ ꝙ dñs dederat pplo ſuo eſcas ⁊ comitabanᷣ eaz nurus ſue. Que ait ad eas. Reuertimini filie mee ĩ domum matris veſtre. Nõ ei vltra poteſtis ſperare viros ex vtero meo. Et nota quoniaz apud moabitas ſeruabaᷣ lex de ſemine ſuſcitando: ⁊ adquieuit orpha: ⁊ reuerſa eſt. Ruth ꝟo ſeq̃baᷣ eam. Cui noemi. Audi filia. Nõ eſt de⁹ noſter ſicut dij gentiũ. nec ppls nrᷣ ſᷣm rituz gẽtiũ viuit. expedit tibi vt rdeas ad ppl'z tuũ: ⁊ ad dõs tuos. Et ait ruth. Ppl's tu⁹ ppls me⁹ de⁹ tuus deus me⁹. Profecteq; ſũt ſil'. ⁊ venerũt in bethleem q̃ ꝑus dicebaᷣ effrata ab vxore caleph hec fuit maria ſoror moyſi. ſᷣm q̃ſdã trãſlata de heremo q̃ poſtq̃ ꝑcuſſa eſt lepra agnomiata ẽ effrata id eſt furorez vidit. id eſt experimento iram dei cognouit. Vel iterpretaᷣ ſpeculuz: qr plaga eius omnib⁹ ẽ poſita in exẽplum. ſz tũc ꝑmo ꝓpter icredibilẽ vbertatẽ ſibi redditã cepit vocari bethleem qḋ eſt dom⁹ panis. ¶ Percrebruit fama in beth-

D Ruth. j. leez ⁊ dicebant. Hec ẽ illa noemi. Quibus illa. Ne vocetis me noemi qḋ eſt pulcra. ſz vocate me mara. qḋ eſt amara. Egreſſa ſum plena. ⁊ vacuã reduxit me dñs amaritudine plenã. Et tunc primo metebanᷣ ordea. ¶ Erat aũt ibi vir potẽs ⁊ opulentus booz ꝯſanguineus helimelech. Intrauit itaq; ruth agros illius de volũtate noemi: ⁊ colligebat ſpicas poſt metẽtes. Accidit ãt vt egrederenᷣ booz ad agrũ: ⁊ ait meſſorib⁹. Dñs vobiſcuz. Et queſiuit cuius eſſet hec puella. Et dixerũt. Hec eſt moabitis illa q̃ venit cum noemi. Et ait booz ad eã. Filia ne vadas in alterius agrũ. Nullus pueroꝝ moleſtus erit tibi. Si ſitis / vade ad ſarcinulas pueroꝝ meoꝝ bibe. ⁊ hora veſcẽdi veni huc ⁊ comede. ⁊ intinge buccellã ĩ aceto. Reddat tibi dñs iſrl' mercedẽ. quoniã confugiſti ſub alas ei⁹. Pueris quoq; ſuis dixit. Proijcite d̃ manipulis vr̃is d̃ induſtria vt abſq; rubore colligat. Cũq; comediſſet ruth ad lat⁹ meſſoꝝ coniecit polentã [quã ioſephus alphitam vocat] ⁊ ꝯſeruabat eã ſocrui ſue. In veſpera autẽ que collegerat virga excutiens: inuenit ordei quaſi ephi. id eſt. tres modios. Cunq; rediſſet ad ſocruz indicauit ei que fecerat ſibi booz. Et ait noemi. Propiquus noſter eſt homo: benedictus ſit a domio. Idipſum fecit ruth ſequentibus diebus vſq; ad aree ventilationẽ. Mos erat in iſrael ꝙ in ventilatione aree dominus grande conuiuium parabat pueris ſuis ⁊ meſſoribus. Et dormiebat in area: ⁊ q̃ſi ſolennizans abſtinebat ab amplexibus. Idipſum fiebat in tonſio-

A Ruth. ij. (margin, beside "potẽs ⁊ opulentus booz ꝯſanguineus helimelech")

Additio.
Sup paralipomenon dt hieronym⁹ ꝙ in diebus helimelech ſol ſtetit ad trãſgreſſores legis. Sz qr nõ timuerũt deũ. tãta fames inualuit vt potior ĩ tribu iuda fugeret cum vxore et liberis.

Additio.
Opiniões plures ponuntur. Unde ciuitas q̃ nunc bethleẽ dicitur prius vocata fuit effrata ſecũduz ꝑmã opinionẽ dicentez. Mariã ſororem moyſi tranſlatã illuc. qr mortua fuit in deſerto. Hieronym⁹ tñ dic ꝙ caleph ſuſcepit de effrata vr virũ marie. ⁊ vr genuit beſeleel.

Additio.
Cũ terra illa calidiſſima ſit homines regionis illi⁹ ꝯ remediũ eſt⁹ in cõdimentis ſuis aceto qḋ frigiduz eſt vtũtur. Cõtraria eñ ꝯrys curantur. qm̃ etiaz calidiſſimus eſtus mitigatur.

ne ouium. Si poſt vindemias fieret non legi.

A Ruth .iij. ¶ Et ait noemi ad Ruth. Lauare filia et vngere et induere cultioribus veſtimentis: et aſcende in aream cum alijs. Nõ te videat homo donec inebriatus fuerit. Cumq; obdormierit: proijcies te a parte pedum eius et ibi iacebis. Et fecit omia que ſibi ſocrus imperauerat. Et ecce media nocte euigilans homo expauit dicens. Que es? Et illa. Ego ſum ancilla tua. Expande pallium tuum ſuper me: quia propinquus es. Cũq; indicaret ei booz in talibus derogationibus caſtitatem eſſe ſeruandam: addidit. Alius propinquior me eſt. Si te voluerit retinere iure ppinquitatis: bñ res acta ē. alioquin ego te ſuſcipiam viuit domin⁹. Surrexit itaq; Booz de loco vbi iacuerat iuxta arconium manipulorum anteq; homines mutuo ſe cognoſcerent: et impleuit palliolum illius ordeo quaſi ſex modijs: et rediens ruth onuſta ad ſocrum indicauit ei que dixerat booz.

Additio.
Arconium dictum eſt ab arcendo: quia gelime ibi arcentur quelib; ab alia.

A Ruth.iiij. ¶ Aſcẽdit ergo booz ad portã et ſedit cum iudicibus: et vocauit decẽ de ſeniorib⁹ ciuitatis et aduocauit propinquiorem illum de quo dixerat: et ait ad illum. Partem agri patris noſtri helimelech diſpoſuit vendere noemi. Nos duo ſoli propinqui ſumus: ſed tu propinquior. Eme ergo ſi placet. At ille. Ego emam. Cui booz. Ergo non ex media parte oportet te legum habere memoriã. habeas neceſſe eſt cum agro relictã maalon vt ſuſcites nomen propinqui tui. At ille ait. Cedo a iure ppinquitatis: tu autem vtere meo priuilegio. Et ait booz. Tolle ergo calciamentum tuum vt firma ſit confeſſio. Joſephus tamen dicit. Booz itaq; teſtificans ſeniores: iuſſit mulieri vt eius ſolueret calciamentum ſecundum legem et in faciem eius ſpueret. Johannes vero ait. Cuius non ſum dignus corrigiam calciamenti ſoluere. Ex his tribus conijcitur q; ſecundũ diuerſos caſus quãdoq; ipſe repudians ſoluebat ſibi calciamentum quãdoq; vero mulier ſoluebat ei. quãdoq; vir qui ſuſcipiebat eam. Sed quocunq; mõ fieret in opprobrium refugij contra legem domus eius dicebatur domus diſcalciati. Et ait booz aſtantibus. Huius rei teſtes eſtis. Qui dixerũt. Teſtes ſumus. faciet dominus hanc mulierem tibi ſicut rachel et lyã que edificauerũt domum iſrael. Accepit itaq; booz ruth in vxorem. Et poſt annum natus eſt ei filius quem poſuit noemi in ſinu ſuo: nutricis et gerule fungens officio. Et dixerunt ad eam vicine cõgratulantes. Ecce habes qui nutriat ſenectutem tuam et ſeruiat tibi plus q; ſeptem filij. Ob hoc vocauit nomen eius obeth. quod hebraice interpretatur ſeruiẽs. Hic eſt pater iſai patris dauid

Additio.
Senſus verborum ioannis ſecundum vnã expoſitionem is ẽ. Putabatur ioannes ſponſus ſponſe. id eſt. eccleſie. et fuit conſuetudo vt mortuo viro ſine prole: vxorem eius duceret propinquior ei⁹ cognatus. Qđ ſi nollet: primus eum diſcalciabat. et duxit eam. Dicit ergo ioãnes. Non ſũ ego ſpõſus: ſed chriſtus cuius corrigiam calciamenti nõ ſum dignus ſoluere. vt ducam eius ſpõſam: nõ tamẽ ipſe diſcalciabat repudiãtem ducens eã. Qđ notat hic.

¶ Explicit liber Ruth.

Incipit tabula in hiſtoriā Regum libri primi.
Hiſtoria libri regum cap.j.
De parentibus ſamuelis. ca.ij
De fenenna. ca.iij.
De ortu ſamuelis. cap.iiij.
De filijs heli. cap.v.
Q̄ꝫ tertio vocauit dominus ſamuelem. cap.vj.
De morte heli et filiorum eius: et captione arce. ca.vij.
De remiſſione arce. ca.viij.
Q̄ꝫ orāte ſamuele vicit iſrael philiſtijm. cap.ix.
Q̄ꝫ iſrael petijt regem. ca.x.
De vnctiōe ſaulis ꝛ electiōe. ca.xj.
De naas et ſcḋa vnctōe ſaul. c.xij.
Q̄ꝫ ſamuel predixit ſauli de tranſlatione regni. ca.xiij.
De clade philiſtijm et fauo quem comedit ionathas. cap.xiiij.
Q̄ꝫ ſaul vicit amalech. ca.xv.
De vnctōe dauid i domo pr̄is.16.
De morte golie. cap.xvij.
Q̄ꝫ ſaul pſecut⁹ eſt dauid. ca.xviij
Q̄ꝫ michol depoſuit dauid per feneſtram. ca.xix.
De fuga dauid in nobe. cap.xx.
De fuga dauid ad achis. cap.xxj.
De morte abimelech ꝛ ſacerdotū. Capitulum. xxij.
De ziphels ꝛ ꝙ dauid latuit i ſpelunca. Capitulum. xxiij.
De morte ſamuel ꝛ nadab. c.xxiiij
De fuga dauid ad achis. cap.xxv.
De ſuſcitatione ſamuelis. ca.xxvj.
Q̄ꝫ dauid vicit amalech. ca.xxvij.
De morte ſaul et filiorum eius. Capitulum. .xxviij.

Hiſtoria libri regum primi.

prefatio

Liber regum quatuor voluminibus diſtinguit apud nos. ſcḋꝫ hebreos aūt in duob⁹. ꝛ dicunt pmū ſamuel anoie auctoris. ſcḋm vocāt malachi. i. regū. a materia. qdaꝫ vocant malachoth. qḋ ſonat regnorū: ſed vitioſe. Agitur eni in eo de vno regno iudeoꝝ tm̄: ꝛ de regib⁹ eius. licet in duo diuiſuꝫ fuerit. Scpt⁹ eſt āt chronice liber iſte ſub ſingulis regib⁹ q compact⁹ eſt in vnū a hieremia. qḋ exinde ptꝫ ꝙ idē finis ē hui⁹ libri et hieremie. Ad cōmēdatiōeꝫ āt ſamuelis pmitit cōmendatio pr̄is eius in hunc modum.

De parētib⁹ ſamuelis. Cap.j.

Fuit vir vnus de ramathaim ſophi. de mōte effraim. ꝛ nomē ei⁹ helchana effrateus. A j.Re.j. Uir eni ponit hic non p ſexu: ſed p vigore virtutū. nec vnus p numero ſꝫ p ſingularitate religionis ꝑ alijs. Dicit autē ciuitas eius ramathaim q̄ in euāgelio dicit arimathia. G Math. xxvij. a ioſepho dicit ramath. quia in excelſo ſita erat. ſophym ꝑo ſpeculatio interꝑtat. et eſt ibi genitiu⁹ caſus. acſi diceret de ramathaim ſpeculatiōis. q: et ea circūiacens regio longe videri poterat. ſic tradit Hieronymus. Alij diſtinguūt ſic. de ramatha in ſophim. Nō eſt autē mons effraiꝫ nomē montis ſꝫ regiōis. Uñ in ſequentib⁹ vbi legit de. xij. ꝑfect' regionuꝫ A iij. Re.iiij. qui miniſtrabāt ſalomoni p ſing'los mēſes. ponit dechar ꝑfectus montis effraim. Fuit autem helchana leuita nonuſdecim⁹. a leui deſcendens ab eo p caath. ꝛ iſſuar ꝛ chore. Uñ patꝫ ꝙ ſamuel non fuit aaronita. ꝛ dicitur effrateus. id eſt bethleemita. Fuit enim ſecūdum matrem de tribu iuda. Unde poſtea ſamuel poſuit vnum de filijs ſuis iudicem in bethleem tanꝗ inter contribules. Et nota ꝙ quidaꝫ tria nomina diſtinguūt ſic. Effrateus ab effraim ſcribunt per duo. f. ephrateus ab effrata. p. p h. eufrateus ab eufra-

ten. quod eſt fugifer. ꝑ eu. ⁊ eſt [vt dicunt] terminus iudee iuxta eufraten.

¶ De fenenna ⁊ anna vxoribus. Capitulum. ij.

A j. Reg. j. Habuit autem helchana duas vxores. nomen vni anne. ⁊ nomen ſcđe fenēna. ⁊ cum debuit dicere alteri de duabus. dixit ſecūde: innuens: q̄ licet pares eſſent in nomine vxoris. tamen hec ſecunda erat in amore viri. Erat autē anna pulchra ſ; ſterilꝭ. fenēna vero fecunda. Et aſcēdebat vir ille tribus ſtatutis diebus ſm legē in ſilo ad adorandū. Erant autē in ſilo filij heli ofni ⁊ phinees ſacerdotes Cunq̄ȝ immolaſſ; helchana dedit fenēne ⁊ filijs ⁊ filiabus eiꝰ partes. anne aūt dedit partem vnam triſtis. Quidam putant hoc dictum eſſe de veſtibus nouis quas diſtribuebat vxoribus ⁊ liberis in die feſto. S; magis putandum eſt eſſe dictum de partibus ſacrificiorum. que contīgebant offerētes. quas tanq̄ ſcās leuite ceteris diſtribuebāt. Hebreus ſermo magis videtur ſonare. dedit anne miſſionem vnaȝ duplicē: quaſi vnam partem equipollētem duabus Porro anna triſtis erat. ꝓ ſterilitate ⁊ non ſumebat cibuȝ. Et egreſſa eſt ad fores tabernaculi vt oraret heli ſedente ante poſtes. vt querentes conſilium paratum eum inuenirent. ⁊ flens anna votum vouit dn̄o. Dn̄e exercituū. ſi dederis mihi ſexum virilē dabo eum tibi nazareū omnibus diebꝰ vite ſue. Et attendēs heli motum labioꝝ voceq̄ȝ nō audiēs: eſtimās temulētam ait. Digere pauliſper vinum quo mades. Que reſpondit. Nequaq̄ȝ dn̄e. Sed mulier infelix ego ſum vſq̄ȝ adhuc. Ora ꝓ ancilla tua. Intelligens aūt eā heli ſterilem ait. Det tibi deus iſrael petitionem tuam. Hebreus tamē h; dabit. Unde mulier ex promiſſione ſacerdotali ſecura abijt. vultuſq̄ȝ illius non ſunt amplius i diuerſa mutati. i. animus eius non ē deinceps diſtractus in varietates dubitationis.

¶ De ortu ſamuelis. Cap. iij.

Et factuȝ ē vt pareret filium. ⁊ vocauit nomē eius ſamuel. i. poſtulatio dei quia a deo poſtulatū ſuſceperat. nec aſcēdit mulier in ſilo cum viro ſuo: donec ablactaret filium. ⁊ eum ablactatum duxit in ſilo cuȝ vitulis tribus. ⁊ modijs farine tribus. hebreus tamen habet. ⁊ in modio farine ⁊ cum amphora vini que eſt menſura trium modioruȝ. Nec attulit ſimilam. ⁊ vinum ad libandum tātum. cum in libaminibus vituloꝝ pauciora ſufficerent. preſertim cū non niſi vnum vitulum obtuliſſet. ſed intelligendum eſt q̄ reſiduum dedit domui ſacerdotum. Porro mirum videtur eſſe puerum bimū. quaſi nouiter ablactatuȝ adductū eſſe ad miniſtrandum in tabernaculo. Propterea quidam dicunt tres eſſe ablactationes. Prima ē a lacte mamille: que fit tertio anno Secunda a lacte infātie: que fit ſeptimo. Tertia a lacte puericie: que fit duodecimo. ⁊ ſic amouetur puer a nutrice. a pedagogo. a tutore. Dicunt ergo quidam eum adductum poſt ſecūdam ablactationē: ad imbuendum litteris. Unde i ſequentibus legitur q̄ per ſingulos annos mittebat ei mater tunicam paruam. Alij dicunt q̄ poſt tertiā ablactationem quaſi iam idoneuȝ ad miniſtrandum. Unde ſtatim ſequitur. Puer autem erat miniſter in conſpectu domini. Cunq̄ȝ obtuliſſet puerum heli: ait anna. Uiuit anima tua domine: ego ſum mulier infelix pro qua oraſti. ⁊ ecce fili-

D. C. j. Reg. j.

D j. Reg. ij.

us quem dedit michi dominus. Genus erat iuſiurandi per conſirmationem. quaſi diceret. per animam tuā domine. Quidam tamen quandoq; p execrationem dici putant: vt ibi Viuit anima tua rex ſi noui eum. quaſi diceret. deſtruet me vita tua rex. ſi noui eum. ⁊ orauit anna dominum: ⁊ dixit. A j. Regū. ij. ¶ Exultauit cor meum ⁊c. Canticū tñ eſt proprie nō oratio ⁊ ptinet tria hoc canticū. pmū eſt grãƺ actio. p beneficijs ſibi preſtitis. ſʒ eſt inuectio in ſuperbos occaſione fenenne: vt ibi. Nolite multiplicare loqui. tertio pphetat de regno chriſti: vt ibi. Dominus iudicabit fines terre. Quod autē legitur in cātico donec ſterilis peperit plurimos. ⁊ que multos habebat filios infirmata eſt. hebreus habet pro plurimos ſeptem. ⁊ p infirmata ē. ſecta eſt. ⁊ tradit q ſingulis anne filijs naſcentibus ſinguli fenenne filij moriebātur. ⁊ quinq; filijs anne duos filios ſamuelis cōnumerat: vt ſint ſeptē. Redijt helchana in domū ſuam: ⁊ ſamuel miniſtrabat ante heli. ⁊ dicit eum ioſephus anno duodecimo pleno pphetaſſe.

C j. Regū. ij. ¶ De filijs heli. Cap. iiij.

Porro filii heli neſcientes dñm. partē ſacerdotalem de ſacrificijs anteq; adolerēt adipem tollebant ab offerentibus crudā. vt lautius ſibi pparārēt eā. ⁊ mittebat puer ſacerdotis fuſcinulā in ollā. ⁊ quicquid leuabat fuſcinulla erat ſacerdotis quod non erat portio. ſʒ rapina. Samuel aūt miniſtrabat accinctus ephot lineo non ſacerdotali ſed prophetico. et tunicam paruā afferebat ei mater ſingulis annis. ⁊ viſitauit dominus annam: ⁊ habuit tres filios ⁊ duas filias. Heli autē erat ſenex valde: et audiuit peccata filiorū qui dormiebant cum mulieribus excubantibus ad oſtium tabernaculi: ⁊ eas que venerant ad purificandum polluebant. Quidam tamen volunt q non admiſcebantur mulieribus: ſed corrupti pecunia dabant mulieribus licentiam cōmiſcendi viris ſuis infra dies purificationum. Unde ⁊ pater dixit eis. Transgredi facitis populum domini. ⁊ tepide arguebat eos. Venit autem vir dei ad heli: ⁊ ait ad eum. Loquens locutus ſum. vt domus patris tui miniſtraret mihi ī ſempiternum. Abſit hoc a me. ſed honorantes me glorificabo. ⁊ contēnentes abyciam. Ecce precidaʒ brachium domus patris tui. id ē. auferam ſacerdotium d̄ domo tua p quo debebat ei armus dexter. ⁊ videbis emulum tuum in tēplo. A j. para. 24 Quod factum eſt in diebus ſalomonis cuʒ ſadoch q fuit d̄ eleazar factus eſt ſacerdos. electo abiathar: qui fuit de ithamar. Quidam tamen autumant tranſlatum eſſe ſacerdotium ad ſamuelem: qui non fuit aaronita. Sed nec legitur ſamuelē fuiſſe ſacerdotem nec aaronitas amotos a ſacerdotio: vſq; circa tempora machabeorū. Quod autē addidit vir dei: magna pars domus tue morietur: forte impletum eſt in proximo quando occubuerunt filij eius in bello. vel quādo ſaul ſacerdotes nobe interfecit. ⁊ in ſignum future veritatis predixit ei vna die filios eius morituros. Porro in diebus illis erat ſermo domini precioſus. id eſt. rarus.

¶ Q; tertio dominus vocauit ſamuelem. Cap. v. A j. Regū. iij.

Et factum eſt vna die heli iacebat in lecto ſuo. ⁊ oculi eius caligauerant. nec poterat videre lucernam dei anteq; extingueretur. Quod mirum videtur. Non eſt enim aliquis adeo cecutiens quin clarius videat lucer-

nam ardentē q̄ extinctam pſertim
cum cecutientes oculi clarꝰ vide
ant ad lucernam q̄ ad diem. Qui
dam ſic diſtinguunt. Nec poterat
videre lucernam dei anteq̄ extin-
gueretur. i. moreret. Samuel aūt
dormiebat ⁊ ſuperabundat autē.
Huic ſenſui videtur conſentire he
breus: qui diſtinguit ibi. nec pote
rat videre: ⁊ ſubiungit. lucerna do
mini nondum extinguebatur. ⁊ ſic
congrue ſequitur ſamuel autē dor
miebat in templo domini. id eſt in
thalamo iuxta tabernaculum vbi
ſolus cum heli ſacerdote dormie-
bat. Unde cum vocaſſet eum do-
minus: cucurrit ad heli dicēs. Uo
caſti me. Falſum dixit. ſed non eſt
mentitus: ⁊ ait heli. Non vocaui
te Reuertere ⁊ dormi. ⁊ factum ē
ſecundo ſimiliter. Nondum enim
ſamuel ſciebat dñm. id ē. nōdū ha
bebat ꝯſuetudinē audiendi dñm.
Samueli apparuit dominꝰ ⁊c.
Cūq̄ vocaſſet eū dominus tertio.
iterum abijt ad heli. Intellexitq̄
heli q̄ vocaſſet eum dñs: ⁊ ait. Si
deinceps vocauerit te dices. Loq̄-
re dñe q: audit ſeruus tuus. Cūq̄
vocaſſet eū dñs dormientem ait.
Loquere dñe: ⁊ indicauit ei ean-
dem cōminationem in domū heli
quā prius fecerat per virum dei.
Non tamen putandum eſt irritaꝫ
factam eſſe promiſſionem quā fe-
cerat dñs aaron de ſacerdotio ſem
piterno. Promiſſionibus eñ hu-
iuſmodi: ſemper addenda eſt con-
ditio quandoq̄ poſita. Si cuſto-
dierint filij tui teſtamētū meū ⁊c.
Uidetur ioſephus velle dñm ideo
tertio vocaſſe ſamuelem vt pfigu-
raret tres ipſius dignitates futu-
ras. Fuit enim pp̄heta q̄ ab hac
vocatione dicit eum habuiſſe. fuit
quoq̄ iudex. obtulit etiaꝫ quaſi ſa
cerdos. eo q̄ paruulꝰ eſſet icaboth
nepos heli. Mane adiurauit heli
ſamuelem: vt indicaret ei vniuer-
ſum ſermonem dñi: ⁊ indicauit ei
omnia. Et ait heli. Dñs eſt. qđ bo
num eſt in oculis ſuis faciat. Cre
uit autem ſamuel. ⁊ cognouit vni-
uerſus iſrael q̄ fidelis pp̄heta ſa-
muel eſſet dño. ⁊ conſuluit eū om-
nis populus iuxta verbum domi-
ni. Preceperat enim dñs vt abijce
rent diuinos ⁊ ariolos ⁊ huiuſmo
di. ⁊ ſciſcitarentur a fratribꝰ ſuis
verbum domini.

¶ De morte heli ⁊ filiorum eius.
⁊ captione arce a philiſtym. ca. vj.

ET factum eſt — A i. Regū. iiij
cōuenerunt philiſtym
in pugnā in affech. qui
dicitur locus ieſrabel:
pertinens ad iſrael. quā vocat ioſe
phus ciuitatem ampheolbenitis.
Iſrael quoq̄ egreſſus eſt in pliuꝫ
iuxta lapidem adiutorij quod per
prolepſim dictum eſt. id eſt. p anti
cipationē. poſtea patebit. ⁊ victꝰ
eſt iſrael. ⁊ ceciderūt de eo quaſi q̄t-
tuor milia virorū: ⁊ dixerunt ſenio
res. Afferamus de ſilo arcā dñi ſe
dentis ſup cherubin. Qđ ideo di-
ctum eſt ſicut ⁊ in pſalmo. Qui ſe — A ps. lxxix.
des ſuper cherubī. quia gloria dñi
ibi qñq̄ apparebat. Et tulerūt ar
cam: ⁊ iuerunt cum ea duo filij he
li. Nam ⁊ phinees iā fungebatur
officio patris ſui. ⁊ acceperāt mā-
datum ab heli. ne forte redirēt ad
eū ſine arca. ⁊ timuerūt philiſtym
⁊ acrius pugnauerunt. Fugitq̄
iſrael. et ceſa ſunt ex eo. xxx. milia
peditum. ⁊ arca domini capta eſt:
⁊ duo filij heli mortui ſūt. Cucur
rit autem puer beniamita ex acie.
⁊ indicauit in ſilo quod factū fue-
rat. Heli autem ſedebat contra viā
que ducebat ad caſtra. ſpectās. id
eſt. auſcultās. Iam enī cecus erat
vt tradūt hebrei. id eſt non cecuti-
ens. Qui audita ſtrage populi et — Heli morit ⁊ ſui filij.
morte filiorum quieuit. Cum aūt
audiſſet arcā captā cecidit retror-
ſum: ⁊ fractis ceruicibꝰ expirauit.
Nurus autē eius vxor phinees p̄-
gnans erat: ⁊ pre dolore icuruauit

ſe ⁊ peperit filium.vij.menſiuȝ:vt
dicit ioſephus.⁊ vocauit euȝ ica-
both.id eſt.i glorio dicēs. Trāſla
ta eſt gloria domini d iſrael. Por
ro heli iudicauit iſrael.xl.annis.
Cui concordat ioſephus.lxx.vero
⁊ paralipomenon dicunt.xx. Po
teſt dici q̄ poſt ſamſonem.xx.anni
fluxerunt ſine iudice.qui aggrega
ti ſunt annis quibus iudicauit he-
li Quidam tamē dicunt.xx.ānos
quibus iudicauit ſamuel aggregā
dos annis heli magiſtri ſui. Sed
verius anni ſamuelis cum annis
ſaulis aſcribunt᷑. Sane potuit fie
ri vt heli factus iudex tranſtulerit
ſacerdotiū de domo eleazar. Elea
ȝar quidem ſuccedit phinees. Cui
ſucceſſit abieȝer.cui ſucceſſit buȝi.
cui ſucceſſit oȝi.⁊ tranſlatum eſt ſa
cerdotium.

¶ Incidentia.

Incidens. ¶ In diebus heli fuit tertius rex
latinorū ſiluius poſthumus filius
enee ⁊ lauinie.a quo deinceps lati
ni reges ſiluij denominati ſunt.
Hunc aſcanius heredem reliquit.
adhuc puulo filio ſuo iulio. a quo
iuliorū familia ⁊ originem traxit
⁊ nomen. Hectoris filij iliū recepe
runt.expulſis poſteris neſtoris.

¶ De remiſſione arce. Cap. vij.

A
j.Regū.v. Tulerunt autē
philiſtei arcam dn̄i in
aȝotū ⁊ ſtatuerunt eā
iuxta dagon.quaſi tro
pheum ⁊ ſurgentes diluculo inue
nerunt dagon. p̱ſtratū in terra an̄
arcā. ⁊ quaſi adorantem: vt dicit
ioſephus. ⁊ reſtituerūt eū in locū
ſuum. Rurſus mane ſequente iue
nerunt eū p̱ſtratum.caput vero ⁊
manus eiꝰ abſciſſe a trūco iacebāt
ſuper limē. Ob hoc nullus ingre
diens templū in aȝoto calcat ſup
limē vſq̄ i hodiernū diē. ⁊ aggra
uata eſt manꝰ dn̄i ſuper aȝotos.⁊
p̱cuſſit eos i ſecretiori parte natiū.
⁊ ꝯputreſcebant p̱minentes exta
les eorum. Quod ioſephus dicit
factum ex crudeli paſſione diſente
rie.ita vt putrefacta egererent in-
teſtia. ⁊ mures ebulliētes d agris
corrodebant extales eorū.⁊ ſatra-
pis conuocatis dixerunt ad eos.
Quid faciemus de arca? Qui di
xerunt. Circunducat᷑. Quocunq̄
aūt circūducebatur p̱cutiebat oēs
in poſterioribus. ⁊ fecerunt ſibi ſe
des pelliceas. ⁊ cōuenientes p̄nci
pes quinq̄ vrbium:tractabant q̄d
facturi eſſent. ⁊ erāt qui dicerent
cauſā paſſionuȝ factam p arcam.
alij p caſum.alij per corruptioneȝ
aeris ⁊ fructuum terre. ¶ Dixe-
runt aūt ſacerdotes ⁊ diuini Cur A j.Regū.vi.
aggrauatis cor veſtrum ſicut pha
rao ⁊ egyptus. Remittite arcam
ſed nō vacuā. Reponite in capſel-
la iuxta arcam quinq̄ anos aure-
os.⁊ quinq̄ mures aureos p̱ nu-
mero ciuitatum que percuſſe ſunt.
Ioſephus tamē dicit.v.ſimulacra
hominū aurea.⁊ ponetis arcā ſup
plauſtrū nouum. ⁊ ꝯiungetis du-
as vaccas fetas.quibus non ē im-
poſituȝ iugū.⁊ vitulos earū reclu
detis domi.⁊ ſi recto itinere aſcen-
dant ꝯtra bethſames ipſa fecit no
bis hoc malū.alioquin caſu factū Remittit᷑
eſt. Ibāt aūt vacce mugiētes i di- arca dn̄i a
rectum nec declinātes ad dexterā philiſteis.
nec ad ſiniſtram per viā que ducit
bethſames.⁊ hec eſt vna ſacerdo-
taliū ciuitatū in tribu beniamin.
Eſt altera bethſames in tribu ne-
ptali. Porro bethſamite metebāt
triticuȝ et venit plauſtrum i agrū
ioſue bethſamite ⁊ ſtetit ibi. Et
poſuerunt arcā ſuper lapidē gran
dem quē putant hebrei fuiſſe arā
edificatam ab abraam. ⁊ capſellā
que erat iuxta eā.⁊ cōciderūt leui
te ligna plauſtri ⁊ vaccas poſuer͂t
ſuper ea in holocauſtum dn̄o. Vi-
ri aūt bethſamite obtuler͂t holo-
cauſta ⁊ victimas i die illa. Aſſer͂t
q̄dā q̄nq̄ tm̄ eſſe ciuitates phili-
ſtym.⁊ ideo q̄nq̄ tm̄ miſiſſe anos

aureos. ⁊ q̄nq̧ mures. Sȝ in ſeq̄n tibus legiṫ ſicaleg fuiſſe ciuitas philiſtinoꝝ. Uñ melius videṫ qđ dicit Iſidorus q̄nq̧ fuiſſe tm̄ metropoles ⁊ q̄q̧ obtulit anū aureū ⁊ murem. alie ſolū mures obtulerūt vſq̧ ad abel magnū: ſup quem poſuerunt arcā dñi. Et videṫ hec lr̄a ſonare ꝙ abel ſit nomen lapidis ſup quē poſita fuit archa. Alij aſſerūt ciuitatē que tunc bethſames dicebaṫ. que poſtea dicta eſt abel. quod interpretaṫ luctus. ꝓpter luctuȝ bethſamitarum qui ſecutus eſt. Et additu ȝ eſt magnū: ad differentiam alterius abel: que in ſequentib⁹ abela diciṫ. vbi ſapi-

F
ij. Reg. xx. ens mulier exclamauit ad ioab. Qui interrogāt interrogēt in abela. ⁊ tunc legiṫ ſup quem poſueṙt arcā. id eſt. iuxta quē. ⁊ percuſſi ſunt de bethſamit. lxx.

Additio.
Nō volebat eā ioab cape vt ſit ſenſus. noli eaȝ deſtruere. quia omnes in ea ceperūt cōſilium faciendorum.

Percuſſi ſunt bethſamite. viri. ⁊ .l. milia plebis: eo ꝙ vidiſſēt arcaȝ nudā. Credunṫ aūt illi. lxx. depoſuiſſe arcā cū nō eſſent ſacerdotes. Si queriṫ: cur ergo mortui nō ſunt philiſtei quotquot videṙt arcā. pōt dici ꝙ nō peccauerūt videndo quib⁹ nō erat ꝓhibituȝ videre. Timentes autē bethſamite

A
j. Reg. vij. miſeṙt ad viros cariathiarim vt reducerēt ad ſe arcā. Qui reduxerunt eam ⁊ tulerūt eam in domuȝ aminadab viri iuſti in gabaa. ⁊ eleazarū filium eius ſacerdotem inſtituerūt in cuſtodiaȝ arce. ⁊ fuit ibi. xx. annis vſq̧ ad octauum annū regni ſaulis q ipē tulit eā in caſtra. Manſerat aūt apud philiſteos. vij. menſibus. ⁊ tūc q̄euit iſrael poſt dñm ſedata ira domini ſup eos.

Additio.
De cariathiarī tranſtulit eaȝ ſamuel ī maſphat poſt ipſe ⁊ ſaul in galgala. poſt ſaul in nobe. et de nobe in gabaa. poſt dauid in domū obeth. poſt ī ſion poſt ſalomon in templum. Has omnes tranſlationes diligens lector aduertere poterit in hoc libro.

¶ Q̄ꝫ orante ſamuele vicit iſrael philiſtijm. Capitulum. viij.

Uod attēdēs ſamuel ⁊ videns eorū fiduciam in dño ait. Aſcēdam⁹ ī maſphat vt orē ꝓ vobis. Cūq̧ aſcēdiſſent in maſphat. effundēs aquā coram dño ī q̄ maledicta ꝯgeſta erāt quā ſi idolatra bibebat labia ei⁹ adherebant ſibi inſeꝑabiliter. forte in ſignū federꝭ ſicut fecit ioſue. ⁊ iudicauit eos ibi ſamuel. i. docuit eos iudicia dei. Quidaȝ tn̄ aſſerūt ſamuelem quoddā idolū redegiſſe ī puluerē. ⁊ mixtuȝ dediſſe populo ad bibendū. ⁊ in barbis eoꝝ iudicaſſe reos idolatrie a nō reis. ſicut quondā fecit moyſes. Et audieṙt philiſtijm cōgregatum iſrael eſſe inermē in maſphat. ⁊ armati aſcēderūt aduerſus eos. ⁊ timēs iſrael dixit ad ſamuelē. Clama ꝓ nobis ad dñm ⁊ obtulit ſamuel lactē tē agnū in holocauſtum. Et dum clamaret ſamuel ad dñm initū eſt preliuȝ. ⁊ itonuit domin⁹ fragore magno ſuper philiſteos ⁊ mota ē terra. ⁊ ꝑ loca pandebat hiatus ⁊ philiſtei in fugā verſi ceſi ſūt a filiis iſrael qui percuſſerunt eos vſq̧ ad terminos terre ſue. Tulitq̧ ſamuel lapidē. ⁊ poſuit eum in terminis. ⁊ vocauit nomen loci illius lapis adiutorij. Nec appoſuerunt vltra philiſtijm. vt intrarēt terminos iſrael. dum viueret ſamuel. B j. Reg. vij.

Iudicabat itaq̧ ſamuel populum in bethel ⁊ galgal. ⁊ maſphat circuiens per ſingulos ānos ⁊ reuertebaṫ in ramatha. ⁊ edificauit ibi altare. ſed et ibi iudicabat iſrael.

Tres ille ciuitates famoſe erant bethel ꝑpter ſomniū iacob ꝛ galgal ꝑpter circūciſionem ſecundā. ꝛ maſphat ꝑpter frequentiā ioſue. ꝛ aſcēdebat ad eas ſamuel viciſſiꝫ in tribus ſolēnitatibus hebdomadarijs ꝛ iudicauit ibi populum. Alijs diebus aſcēdebat ad eū populus in ramatha ad iudicanduꝫ.

¶ De malis filijs ſamuelis ꝛ q̄ iſrael petijt regem. Cap. ix.

A j. Re. viij. Cum autem ſenuiſſet ſamuel: poſuit filios ſuos ioel ꝛ abiā. alterum in bethel. alterum in berſabee vt ibi ſedentes iudicarent populum. Qui declinauerūt poſt auariciam ꝛ peruerterūt iudicium. Quod nō ferēs populus dixit ad ſamueleꝫ. Da nobis regem vt iudicet nos ſicut cetere gentes habent. Quod grauiter tulit ſamuel ꝑpter inſitā ſibi iuſtitiam ꝛ circa odium regis. Cumqꝫ ꝯſuluiſſet dn̄m ait ei dn̄s. Audi vocem populi. nec ſe tantum abiecerunt ſed me. ne regnem ſuper eos. Uerūtamē predic eis ius regis ſuper eos. Et ait ſamuel ad populū Hoc erit ius regis. Filios veſtros faciet ſibi ſeruos ſuos eq̄tes ꝛ precurſores agricolas ꝛ fabros armorum. filias veſtras faciet vnguētarias. ꝛ coqueſtrias ꝛ panificas. Seruos veſtros ꝛ āncillas ꝛ iumēta ponet in opere ſuo. optimaqꝫ veſtra dabit ſeruis ſuis ꝛ vos eritis ei ſerui. ꝛ ait populus. Non audiemus te: ſed erit rex nobis: ꝛ pugnabit ante nos. ꝛ ait ſamuel. Ite ad ꝓpria. oportune vos euocabo. cū cognouero a dn̄o q̄ daturus ſit vobis regē.

¶ De vnctione ſaulis ꝛ electione. Cap. x.

A j. Regū. ix. Et erat vir de beniamin noīe cis de ſtirpe iemini: cuiꝰ erat filius ſaul. nō erat vir melior illo in iſrael. Cumqꝫ periſſent aſine cis: dixit ad filiū. Tolle vnum de pueris: ꝛ quere aſinas. Cumqꝫ ꝑtranſiſſent ꝑ montē effraim. ꝛ terrā ſalym. ꝛ terrā beniamin: ꝛ nō inueniſſent. venerūt in terrā ſuph. q̄ fuit proauus ſamuelis. et ait ſaul ad puerū. Reuertamur ne pater meus ſollicitus ſit ꝓ nobis. Cui puer. Eſt vir dei in ciuitate hac: q̄ abſqꝫ ambiguitate loquit᷑. Eamus ad eum: ſi forte indicet nobis de via noſtra. ꝛ ait ſaul. Quid feremus ad euꝫ. Panis defecit in ſitartijs noſtris ꝛ ſportulā nō habemus. i. argētū in ſportula Errabat [vt ait ioſephus] putās ꝓphām accepturū munera. cum nec ſaul legit᷑ obtuliſſe nec ille accepiſſe Cui puer. Habeo in manu mea quartā partem ſtateris argēti. ꝛ aſcenderunt in ramatha. in qua erat vir dei. ꝛ dixerūt puellis egredietibꝰ ad aquā. Nunq̄d eſt hic videns. Que reſponderunt Eſt hic hodie ſacrificaturus i excelſo Cumqꝫ ambularēt i vrbis medio apparuit eis ſamuel. cui pridie dixerat dn̄s. cras hac hora mittā ad te virū de beniamī. quē inunges ſuper populum meum Cūqꝫ ſamuel aſpexiſſet ſaul dixit ei dn̄s. Ecce vir quē dixerā tibi. ꝛ ait ad ſaul. Ego ſum videns. aſcēde vt comedas mecū. cras dimittam te. ꝛ que ſunt in corde tuo indicabo tibi ꝛ de aſinis nō ſis ſollicitus. q2 inuēte ſunt Poſſet videri ſaul habuiſſe ſollicitudinē i corde ꝓ aſinabus. niſi hic determinaſſet ꝓpheta Unde aiunt hebrei ſaulem vidiſſe ꝑ ſomnium ſe collocatum in vertice palme. qd̄ eſt ſignū regnaturi ꝛ inde ſollicitus erat. ꝛ ob hoc dixit ei ſamuel. Cuiꝰ erunt optia queqꝫ i iſrael. Nōne tibi aſcēderūt i excelſum. ante tēplū eīn licebat ſacrificare in excelſo. Cūqꝫ

Additio. Sacrificium dicitur prandium qd̄ parauerat ſamuel illis.

recūberent in triclinio dedit ei ſamuel locū i capite .xxx. virorum qui fuerāt inuitati. Et poſuit ante eum armū quaſi partē regalē. quē de induſtria ſeruauerat ei Cūqʒ mane ſurrexiſſent et egreſſi eſſent ciuitatē. dixit ſamuel. Antecedat nos puer. et tu ſubſiſte vt indicē tibi verbū dn̄i.

Additio. Cū in multis locis damnent ſacrificantes i excelſo. quid eſt ꝙ ſamuel dicit ſacrificaſſe i excelſo Solue/ nōdū erat conſtructū templum.

A j. Regū .x. ¶ Tulit aūt ſamuel lēticulā olei quod eſt vas fictile. quadrangulū hn̄s foramē in latere. et effudit ſuꝑ caput eius et oſculatus eſt eum et ait. Unxit te in principē deus ſuꝑ hereditatē ſuā. et hoc tibi ſignum. Cū receſſeris a me inuenies duos viros iuxta ſepulcrū rachel q dicēt tibi. ꝙ inuente ſunt aſine. Cunqʒ veneris ad q̄rcū thabor. Et ē thabor nomē hominis nō montis. In uenient te tres viri. vnus portans tres hedos. ali⁹ tres tortas panis et alius lagenā vini. et accipies de manu eorū duos panes Poſt hoc venies ad locū qui dicit ſtatio philiſtinorū. eo ꝙ quōdā ibi philiſtei caſtrametati ſunt et habebis obuium cuneū ꝓphetarū deſcēdentiū de colle dn̄i. pſallentiū i inſtrumētis et ꝓphetantiū. Et inſiliet in te ſpūs dn̄i. et ꝓphetabis cum eis. Et

Nota. nota ꝙ ſamuel primo inſtituit cōuentus religioſoꝝ iugiter pſallentium dn̄o. et dicebat ꝯuētus eorū cune⁹. quaſi couneus. Et dicebat ꝓphetare. i. iugiter deū laudare. Et forte aliq̄ q̄nqʒ ꝓphetabant ex eis. Et addidit ſamuel Cum videris hec ſigna ſcias ꝙ dn̄s tecū eſt et deſcēdes an̄ me i galgala. q2 ibi cōuentem⁹ cū op⁹ fuerit. Ego qppe deſcēdā ad te vt offeras oblationē vij. dieb⁹. In ꝯſecratōe ei ſacerdotis et regis tot dieb⁹ fiebat oblatio ſm quoſdā. Et addidit. Expecta hic donec veniā ad te et oſīdā tibi q̄ facias Tn̄ qdā. vij. dies referūt ad expectationē vt ſit ſenſus. Septē dieb⁹ expectabis donec veniā. qđ poſtea explicabitur Cūqʒ veniſſet ſaul ad cuneū ꝓphetarū ꝓphetauit cū eis ſaul. Aiunt hebrei eū ꝓphetaſſe de gog et magog. et de p̄mijs iuſtoꝝ et penis maloꝝ. Et ammirātes q nouerāt eū dixerūt. Nunqd eſt ſaul inter ꝓphetas. et cis pater eius. q. d. cū nō ſit de genere ꝓphetaꝝ. Alia littera habz. Et qs pater eius. ſub eodē ſenſu. Uel ita. Et qs pr̄ eoꝝ. Quaſi dicant. Solus de⁹ ē pater ꝓphetaꝝ et ſpūs vbi vult ſpirat. non tantum in filios ꝓphetarū. Exinde v̄ſum eſt i ꝓuerbium. Num et ſaul inter ꝓphetas. Qđ forte de ſolo ſaule dicebat. vł de quocūqʒ repēte ſublimato. Et intrauit ad ner patruū ſuū. Qui cū q̄ſiſſet ab eo de v̄bis ſamuelis: de v̄bo regni tacuit. cetera indicauit. Uocauit aūt ſamuel populū in maſphat. et ait ad illos. State corā dn̄o: et faciemus ſortes p tribus et familias et capita. et inuenit ſors tribū beniamin. et deſcēdit vſqʒ ad ſaul filiū Cis Et creditur ſamuel tēperaſſe ſortes iuxta cor ſuū Sciēs āt ſaul ꝙ quereret. latuit: quaſi nolens ſuſcipere p̄ncipatum Quē inuētū ſtatuerūt in medio populi. et fuit altior vniuerſis ab hūero et ſurſū. Et ait ſamuel. Ecce quē elegit dn̄s: n̄ ē ei ſimilis i omni populo. Et exclamauit omnis popul⁹. Uiuat rex. Et ſcripſit ſamuel legē regni. et legit vniuerſo audiēte populo et regē. Et repoſuit libellū in tabernaculo: qđ erat adhuc i maſphat cū altari: et redierūt ad ꝓpria. et ſaul abijt i domū ſuā in gabaa. Quidā v̄o deſpexerūt cū et ſaul diſſimulabat.

B Johā. iij.

¶ De Naas et ſecunda vnctione ſaulis. poſt victoriam ꝯtra amon.

Capitulum. xi.

A j.Regū.xi.

Factū eſt autē quaſi poſt mēſē naas āmonites obſedit iabes galaath. Cūq; petiſſēt ab eo obſeſſi fed⁹ ait In hoc feriā vobiſcū fed⁹ vt eruā oib⁹ vobis oculos dextros. eis enī quos bello capiebat dextros oculos eruebat vt ſiniſtros ſcutis celātes ad bellū forēt inutiles. Et rñdeſt ei. Cōcede nobis.vij.dies. ⁊ mittem⁹ in oēs terminos iſrl. ⁊ ſi nō fuerit nobis defenſor egrediemur ad te Venerūt aūt nūcij i gabaa ſaulis. Et cū nūciaſſent hoc: fleuit populus ⁊ ipſe ſaul veniebat ď agro ſeqns boues. Et pmiſit iabitis ſe ktia die vētur eis i auxiliū. ⁊ iuſſit aliqs eoꝝ pro ducatu itineris ſuſtinere ⁊ diuinitus inſpiratus cōcidit vtrūq; bouē i fruſta. ⁊ cōminatus ē in oēs terminos iſrael dicēs. Qui ñ exierit poſt ſaulē ⁊ ſamuelē. ſic fiet bob⁹ eius. ⁊ egreſſi ſt oēs quaſi vir vn⁹ tricēta milia viroꝝ. ⁊ ꝯſtituit ſaul pplm in tres ptes. ⁊ ingreſſus eſt caſtra i vigilia matutina. ⁊ pcuſſit amō plaga grādi. Et ait populus ad ſaul. Quis ē q dixit. Nō regnabit ſaul ſup nos. Date nobis vt interficiat. Et ait ſaul Nō iterficiet qſpiā hodie. qꝛ fecit dñs ſalutē in iſrael. ¶ Et ait ſamuel. Eam⁹ in galgala ⁊ inouem⁹ ſibi regnū. ⁊ vnxerūt ſaul i regē ſcdo i galgala.

A j.Regū.xij

¶ Et ait ſamuel ad pplm. Ecce rex gradit añ vos. Me abiecistis ⁊ dñz. ⁊ hoc vobis ſignū. q dedit dñs vobis regē i ira.

D j.Reg.xij.

¶ Ecce meſſis triticea ē hodie. Inuocabo dñs ⁊ dabit tonitrua ⁊ coruſcationes grādines ⁊ pluuias. ⁊ ſic fctm̄ eſt ſtati ꝯ nām terre illi⁹. Et ppls timēs ait. Ora p ſuis tuis. Addidim⁹ el pcis nris malū vt peterem⁹ nobis regē. Et ait ſamuel. Peccaſtis. nolite deiceps recedere a dño. ⁊ viuetis. Alioqn pibitis vos ⁊ rex vr.

A j.Reg.xiij.

¶ Fili⁹ vni⁹ anni erat ſaul cū regē cepiſſet. i. humil tāq; puul⁹. Duob⁹ āt ānis regnuit ſup iſrl. i. iuſte rexit pplz. In reliqs anis rgni qſi tyrān⁹ fit ⁊ ñ rex. Quidā hoc legūt ď hyſboſeth filio ei⁹ dicētes eū anniculū eē i pncipio regni paterni. ⁊ ď eodē dictū ē q duob⁹ annis regnuit i iſrael. q āt duob⁹ annis regnerit hyſboſeth certū ē. q aūt āniculꝰ eet cū regnare cepiſſet pr ei⁹ ſtare nō pōt. Saul ei circit. xx. annos regnuit. hyboſeth. ſo o regnās p⁹ patrē iā qdragenari⁹ erat Nō tn ipi deſiiat conāt. dicētes ſaul cepiſſe regre p⁹ hely. ⁊ ponūt i regno ſaulis ānos ſamuelis: hebre⁹ ſic habet. ¶ Q; ſamuel pdixit ſauli ď trāſlatiōe regni. Ca. xij

A j.Re.xiij.

Filius vni⁹ anni erat ſaul cū eēt i regno. ⁊ duob⁹ ānis regnuit. Elegit ſibi tria milia in iſrl. i. cū regnāſſet p ānū ⁊ p⁹ duos annos qſi p⁹ tres ānos elegit ſibi ⁊c. Et erant duo milia cū ſaul i machmas ⁊ in bethel mille āt cū ionatha i gabaa bēiamin. que fuit vrbs phinees filij eleazari Et pcuſſit ionathas ſtatiōes philiſtinoꝝ: q erat i gabaa. i. locū munitū. i q poſueſt philiſtes cuſtodes tāq; dominātes in iſrael ⁊ tūc erexit ſe iſrl aduerſus philiſtym Quo audito philiſtei cōgregati ſūt ad pugnādū ꝯ iſrl. xxx. milia currū. ⁊ .vj. milia eqtū. ⁊ vulg⁹ innūerabile. Et aſcendens ſaul in galgala ꝯuocauit pplm ⁊ ſamuelē ad ꝯſulēdū dñz. Et cū expectaret ſamuelem. vij. dieb⁹ iuxta pdictū. dilapſus ē ab eo popul⁹ ⁊ timētes abſcōderūt ſe i ſpelūcis ⁊ i abditis ⁊ in antris. hebrei quoq; trāſierūt iordanē. Quidam erāt in iſrael ſic appropriato vocabulo dicti. Qui pre timore credunt deſcēdiſſe i ca-

Additio.
Duplex pōt eē itellect⁹ hui⁹ capli. vl vt ſaul ſit noiatiui caſus vl q ſit datiui.

ſtra philiſtijm ad obſequēdū eis.
Cūq̄ vidiſſet ſaul moram ſibi dā=
noſaȝ.vij.die obtulit holocauſtuȝ
et pacifica. Cūq̄ compleſſet. ecce
ſamuel veniebat ⁊ arguens ſauleȝ
Samuel ſaul arguit — ait. Quid feciſti. Reſpondit ſaul.
Popul⁹ ſubterfugiebat: ⁊ tu nō
veneras iuxta placitos dies. timui
ne hoſtes aſcēderēt ad nos ꝑuſq̄
placarem facieȝ dñi. ⁊ neceſſitate
cō pulſ⁹ obtuli dño. Videtur ſaul
peccaſſe ꝙ ſine ſamuele obtulit ho
locauſtū dño ad ꝯſulēdū. Unde q̄
dā vt ſupra dixim⁹ dicūt.vij. dies
quos dixit ſamuel nō eſſe expecta
tionis ſed oblationū in ꝯſecratio=
ne regis. ⁊ dicūt nunq̄ ſine eo eſſe
offerendū ad ꝯſulendū dñm. Ue=
rūtamē vt oblatiões.vij. dieꝝ fie=
rent ꝓ ſacerdote legit̃. ꝓ rege ṽo
nō memini me legiſſe. Ad hoc valde
mirandū eſt: cū iā bis inūct⁹ eſſet
ſaul in regē. ꝙ in neutra illaꝝ fuit
oblatio talis ꝓ rege. Et ideo dici
poteſt ſamuelē ſic mādaſſe. vt cuȝ
vellet ſaul imolare ad cōſulenduȝ
dñm citaret ipm̄: vt oſtēderet ei q̄
facturus eſſet. ⁊ poſt citationeȝ ſi
morā faceret expectaret eū.vij. die
bus. Saul ṽo diē citatiōis annu=
merauit in his ſeptē: ⁊ nō expecta
uit eū niſi ſex dieb⁹. Et addidit ſa
muel. Nequaq̄ regnū tuuȝ vltra
ꝯſurget. ſed q̄ſiuit ſibi domin⁹ vi=
rum iuxta cor ſuū: vt regat popu=
lum ei⁹. Abijt ſamuel in gabaa bē
iamin. ⁊ egreſſus eſt ſaul cū popu
lo obuiā philiſteis. nec erāt cū eo
niſi ſexcenti viri: et ionathas fili⁹
eius. Porro faber ferrarius non
erat in iſrael. Cauerant eni phili=
ſtei ne facerēt hebrei gladium aut
lanceam. Et deſcendebat iſrael ad
philiſtijm: vt exacuerent acies om
nium ferramentorum vſq̄ ad ſti=
mulum corrigendū. id eſt ad emē=
dandum ⁊ exacuendum. Uel ita.
Ad ſtimulum qui eſt ad corrigen=
dum. ſubaudi boues. Cūq̄ veniſ
ſet dies prelij non eſt inuentus en=
ſis vel lancea in manu toti⁹ popu
li. excepto enſe ſaul ⁊ ionathe. Et
fecit ſaul arcam domini afferri in
caſtra ⁊ achias filius achitob fra=
tris icaboth portabat ephot.

¶ De clade philiſtijm ⁊ fauo quē comedit ionathas. Capitulū.xiiij.

Accidit autē vt — A j.Reg.xiiij
quadam die exiret io=
nathas cuȝ armigero
ſuo. vt exploraret ſta=
tionē philiſtinorū patre ſuo igno
rante. et tranſire voluit ionathas
ad philiſteos per vallē preruptaȝ
ſcopulis hinc ⁊ inde eminētibus i
modum dentiuȝ. Et ait ionathas
ad puerū. Cum apparuerim⁹ eis.
ſi dixerint manete donec veniam⁹
ad vos ſtemus. ꝙ ſi dixerint. aſcen
dite ad nos aſcendamus. q2 tradi=
dit eos domin⁹ in manus noſtras
hoc erit nobis ſignū. Cūq̄ dixiſ
ſent philiſtei aſcēdite ad nos. aſcē
dit ionathas reptans manib⁹ ⁊ pe
dibus ⁊ armiger eius poſt eū. Et
exterruit eos domin⁹ añ ionathā.
⁊ percuſſit ionathas cuȝ puero ex
eis.xx. viros in media pte iugeri.
Et cōturbata ſunt caſtra. ⁊ diffu=
giebant mutuo ſe ꝑimentes. ⁊ in=
dicauerunt ſpeculatores fugā ho
ſtium ſauli. Cūq̄ queſiſſet quis
ex nobis abijt. repertuȝ eſt abeſſe
ionathan ⁊ armigerū eius. Et ait
ad achiā. Applica. id eſt prepara
arcam domini ad conſulendū do=
minū. Cūq̄ tumultus crebreſce=
ret in caſtris: ait ad ſacerdotem.
Contrahe manū tuam. Et excla=
mans ſaul cum populo cepit perſe
qui fugiētes. Sed ⁊ hebrei q̄ tran
ſierant ad caſtra philiſtijm. reuer=
ſi ſunt vt eſſent cuȝ iſrael. omneſq̄
qui ſe ꝑus abſconderāt redierunt
in prelium. ⁊ iam erant cū ſaul q̄ſi
decem milia. Uidenſq̄ ſaul morā
damnoſam ſi comederet adiura=
uit populuȝ dicens. Maledictus
vir. id eſt dignus erit morte q̄ co=

mederit panem vſqꝫ ad veſperam: donec vlciſcar de inimicis meis. Cunqꝫ tranſiret populus per ſaltum. apparuit mel fluēs. ⁊ nullus guſtauit ex eo. Jonathas vero q̄ non audierat maledictum patris tinxit virgam in fauo. Et cum guſtaſſet illuminati ſunt oculi eius. id eſt facies exhilarata eſt reſumptis viribus. Dicitur ꝙ tanta copia mellis eſt ibi in cauis arborū ⁊ cauernis petrarū ⁊ abditis terre ꝙ plures reperiantur faui decidentes ſuper terram. Dicit ioſephꝰ inueniſſe ionathan apud cubilia in quercu que erat in forte effraim. Cunqꝫ indicaſſet ei quidaꝫ maledictum patris. edere ceſſauit. non approbans maledictū patris Nam ſumente populo cibum. maior plaga fuiſſet in hoſtibꝰ. In veſpera vero populus feſſus nimis ⁊ pre fame moram non ſuſtinens. pecora mactauit in terra. ⁊ comedit cum ſanguine. Hoc eſt quocūqꝫ modo occidit ⁊ coxit anteq̄ ſanguis bene dilueretur. nōdum purgatis carnibus veſcens. non ſecūdum morem patrium guttura cultro laniauit: ⁊ eliquauit ſanguinē

Dicunt quidaꝫ ꝙ de preda hoſtium nemini licebat edere. donec immolaſſet victimam domino. aliter edens q. cum ſanguine edebat. Et ait ſaul populo. Peccaſtis. Voluite ad me ſaxū

Additio. Vſus erat ꝙ in prelio non edebant donec ſacrificium veſpertinum fieret p eis. Alioquin edebant cum ſāguine quem fuderāt in bello.

grāde. ⁊ precepit vt omnes ſuper illud ſaxum ⁊ coram ipſo ſecundū morem patriuꝫ pecudes laniarēt: ne forte quis aliter faceret occulte Tunc primum edificauit ſaul altare domino. Vnde patet ꝙ non ſuper recens altare ſaul iam bis obtulerat in galgala. Putant tamē quidā eum quotienſcunqꝫ obtulerit nouum altare cōſtruxiſſe. Hoc vero dictum primū. ꝙ nunc plena iuxta dei placituꝫ obtulit. Cunqꝫ nocte irruere vellet ſuper hoſtes: ait ſacerdos. Conſulamus dn̄m. Sed cōſulenti nō reſpondit dominus ī die illo. hoc eſt nec nocte nec die ſequenti. Et ait ſaul. Taciturnitas hec eſt latentis cauſa peccati. Per viuentem dn̄m etiam ſi p ionathan factū ē abſqꝫ retractatione morietur. Et ſtatuit populū in parte vna. et ſe et ionathan in pte altera. ⁊ cecidit ſors ſup ionathā. Et ait ſaul. Quid feciſti. Cui ionathas. Nil mihi conſcius ſum: niſi ꝙ heri neſciens maledictuꝫ mel comedi. ⁊ ait ſaul. Morieris ionatha: quia niſi hoc fecero hec faciat michi deꝰ. ⁊ hec addat. Et ait populus. Ergo ne ionathas morietᷣ qui fecit ſalutē in iſrael. Viuit dominus. i. per viuentē dominū. vel ſicut deus eſt viuens ⁊ nō dij gentium. ſi ceciderit capillus de capite eius in terram. apoſiopeſis eſt. vel legitur ſi pro nō. ⁊ eripuerunt ionathā a manibus patris: ⁊ redierunt ad propria. Saul vero confirmatus in regno: quocūqꝫ ſe verterat ſuperabat hoſtes iſrael. et pcuſſit amalech. Prolepſis eſt. Vt forte prius percuſſit q̄ deleret ex toto ex mandato domini. Fuerūt auteꝫ filij ſaulis ionathas ⁊ ieſui ⁊ melchiſua. Quartus tacetur hyſboſeth tanq̄ puer. ⁊ nondum militans. vel tanq̄ ineptus. Filie vero eius merob ⁊ michol. ⁊ vxor eiꝰ achinoe. et princeps militie abner filius ner patruelis eius. Nam cys ⁊ ner fratres fuerunt. ⁊ filij abiel. Legitur tamen in paralipomenō. ꝙ ner fuit pater cys. quod ꝑ errore dictum eſt ⁊ quia nutriuit eum.

Jonathas a morte per pplm liberatur.

C j.paral. viij

¶ Qꝫ ſaul vicit amalech.
Capitulum. xiiij.

A j.Regū. xv Tunc ait ſamuel ad ſaul hec dicit dominus. Demolire amalech ⁊ vniuerſa eius. q꞉ reſtitit iſraeli cū aſcēderet de egypto. Jumenta quidē voluit dominus interfici. vt nec in aliquo memoria amalech ſupereſſet. Sunt q̄ dicant illos maleficos fuiſſe. ⁊ in pecudes ſe vertendi habuiſſe peritiam. ⁊ ideo ne ſub forma pecudū euaderent. etiaꝫ pecudes perijſſe. Et recenſuit ſaul ducēta milia peditum. ⁊ deceꝫ milia virorū iuda. Nota ꝙ fere vbiqꝫ dicunt̄ viri iuda tanq̄ꝫ potiores ceteris. Vn̄ alibi.

B Gen̄. xlix. Catulus leonis iuda. Cumqꝫ inuaderet ſaul amalech dixit cyneo

C Exo. xviij. Recede ab amalech ne inuoluam te cū eo. q꞉ tu feciſti miſericordiaꝫ cum iſrael. Jetro eni qui ⁊ raguel ⁊ cis dictus eſt. Bonum conſiliuꝫ dedit moyſi. cuius dom⁹ habitabat in amalech. preter filios obal. ⁊ egreſſi ſunt cinei. ⁊ deinceps habitauerunt in iſrael. Ex his ortus

B j. para. ij. eſt rechab vt in paralipomenon legitur. Hi ſunt cinei qui venerunt

B j. Reg. xv. de calore domus patris rechab.

¶ Tunc percuſſit ſaul amalech. in ore gladij. id eſt in vaſtatiōe. quaſi deuoratiōe. Vel eſt locutio. id eſt in gladio. ⁊ pepercit ſaul agag regi amalech. ⁊ optimis armatorū. Et ait dominus ad ſamuelē. Penitet me ꝙ fecerim ſaul regē. ⁊ orauit ſamuel ꝓ eo dominū tota nocte. Cumqꝫ accepiſſet ꝙ ſaul erexerat ſibi fornicem triumphalem in carmelo iuxta ſuperbiam gentiū que faciebāt ſibi arcū de myrtis ⁊ palmis ⁊ oliuis in ſignuꝫ victorie deſcendit ad eum in galgala. ⁊ occurrit ei ſaul. Cumqꝫ culpaſſet euꝫ ꝙ quippiam reſeruaſſet de amalech. in excuſatiōeꝫ ſui dicebat. populū reſeruaſſe optima ad offerēdū domino in gratiaꝝ actionem. Cui ſamuel. Melior eſt obedientia q̄ꝫ victime. Super bonos delectat̄ deus. ⁊ nō ſuper ſacrificia. Præſertim ſi obtulerint q̄ decreuerat deus perire. et ait ſaul. Peccaui. Sed hac vice porta peccatū meū. id eſt. ora et ſatiſfac ꝓ me vel dimitte mihi. Cui ſamuel. Proiecit te de⁹ ne ſis rex ſuper iſrael. Cūqꝫ vellet abire ſamuel apprehendit eū ſaul ꝑ ſūmitatē pallij eius. que ſciſſa eſt. et ait ſamuel. Sic ſcidit dn̄s regnū a te hodie. id eſt. a tua poſteritate. Cūqꝫ ſimul adoraſſēt dn̄m p̄cepit ſamuel adduci ad ſe regē agag ⁊ oblatus eſt ei pinguis ⁊ tremens. Et dixit ſamuel ad agag. Siccine ſeparat amara mors q. d. Mirꝫ eſt ꝙ ſic te ꝯcutit mors. ⁊ ſeparauit animū tuū a te. Quidaꝫ dicunt duas dictiōes ſe parauit ⁊ ſupplent aduerſum te. vel ſꝫ aliaꝫ litterā: ⁊ dixit agag. Sic me ſeparat amara mors. q. d. Mors q̄ ſeparauerat a me meos amariſſime ſeparat me ab hominib⁹. ⁊ concidit eū ſamuel in fruſta. ⁊ abijt in ramatha. Saul v̄o aſcendit in domum ſuaꝫ in gabaa. ⁊ nō vidit ſamuel vltra ſaulem in habitu: ſ. regio. nā in ꝓphetico poſtea vidit.

De v̄tute obie.

Samuel occidit agag regem.

¶ De vnctione dauid in domo patris. Capitulum. xv.

A j. regū. xvj. Samuel aūt lugebat ſaul: et ait dn̄s. Vſqꝫ q̄ luges ſaul cum ego ꝓiecerim eū. Imple cornu oleo: ⁊ vade ad domum yſai: vt inungas regē vnū de filiis ei⁹: ⁊ q꞉ times. ſaul fer vituluꝫ tēū ad immolandū. Cumqꝫ veniſſet in bethleē dixerūt ſeniores ad eum: Pacific⁹ ne ē ingreſſus tu⁹. Timebāt eni ne ꝓpter aliquaꝫ correctionē miſiſſet eū rex: vel ꝙ offenſus forte regi fugiſſet: ⁊ nō auderet eū recipe. Qui cum dixiſſet ſe veniſſe ad imolandū: ſanctificauit yſai ⁊ filios eius: ⁊ ſtatuit eos coram altari et videns heliab p̄mo=

genitum pceruz ⁊ optimū eſtima uit regem futurū: ⁊ ait dn̄s ad eū. Ego non corporis pulcritudinez apicem facio regalē: ſed animi vir tutem. In eundē modum pbauit domin⁹ alios. Statuerat eni yſai. vij. filios corā ſamuele. vij. prios. ⁊ nathan adoptatū filiū ſamaa filij ſui. ⁊ ait ſamuel ad eū. Nunqd completi ſunt filij. Qui reſpōdit Adhuc reliquus ē paruulus ⁊ paſcit oues: ⁊ iubente ſamuele adductus eſt dauid rufus. id eſt. rubicūdus ⁊ pulcer: ⁊ inunct⁹ eſt in medio fratrum: ⁊ direct⁹ eſt ſpūs domini i dauid a die illa ⁊ deinceps. Et receſſit ſpirit⁹ dn̄i a ſaul: ⁊ exagitabat eū ſpirit⁹ neq̄ miſſus a domino. Dicit ioſeph⁹ dauid tūc accepiſſe ſpiritum pheticum: ſicut et ille quidem phetare cepit ſancto ſup ſe ſpiritu veniente. Sz quia dictū eſt ſpiritum receſſiſſe a ſaul. ⁊ directū in dauid: videtur q̄ de eodez ſpū dicatur. id eſt de gratia ſpūs qua hucuſq; ſaul victor hoſtium extiterat. Tunc dixerunt ad ſaul ſerui eius. Spūs malus exagitat te. adhibe tibi ſaltez peritum in cithara: ⁊ leui⁹ feres. Tradunt phyſici q̄ armonia letū reddat letiorem: ⁊ triſtem triſtiorem. Tradunt matematici q̄ multi demones armoniā ferre non poſſūt: ⁊ quandoq; nulli. ⁊ indicatum eſt regi q̄ dauid eſſet ſciens pſallere: ⁊ vir bellicoſus. Cūq; miſiſſet rex ad yſai p filio eius i tulit yſai aſinum plenum panibus: ⁊ vinum ⁊ hedum: ⁊ miſit ea regi p manum dauid. Dicitur autē aſin⁹ plenus. id eſt ſufficienter oneratus: vel forte ſicut ex boue ⁊ hirco fiūt vtres: ita de aſino fiebāt ſacci ad aliqua ferenda. Igitur cum ſpirit⁹ arripiebat ſaul: dauid pſallebat in cithara ⁊ leui⁹ erat ei: ⁊ q̄nq; recedebat ab eo ſpiritus. Cūq; aliq̄diu ceſſiſſz ſpūs ſaul remiſſ⁹ ē dauid ad pr̄ez. ¶ De bello philiſtijm ⁊ iſrl ⁊ de morte Golie. Capitulū. xvj.

De ſpū neq̄ vexante ſaul.

Factū ē aūt vt ꝯgregarenł philiſtijm aduerſus iſrael in pliū Porro ſaul ⁊ iſrael' caſtrametati ſūt i valle terebīthi ſub qua abſcōdit iacob idola: ⁊ egreſſus ē vir ſpuri⁹ de caſtris philiſtinoꝝ goliath getheus de ſemie gigāteo: altitudis ſex cubitoꝝ ⁊ palmo. Iſte ſpuri⁹ dictus ē: qꝛ d ignobili patre. id eſt gētili ⁊ nobiliſſima tre. id eſt iudea nat⁹ erat. Spuri⁹ ⁊ hybrida dicił ignobiliſex patre: ſicut manzer ⁊ noth⁹ ex mr̄e. h̄ exprobrabat iſrł q̄ ſerui eſſent philiſtinoꝝ ⁊ ponebat eis monarchiā ita vt quoꝝ vincereł athleta ſerui eſſent alioꝝ. Hebrei aūt ſtupebāt ⁊ metuebāt eum nimis. Sic dicebat goliath q̄dragita dieb⁹. Erāt aūt tres maiores fr̄es dauid in exercitu: ⁊ miſit eis yſai p manū dauid ephi polēte: ⁊. x. panes ⁊ tribuno ſub quo militabāt decē formellas caſei. i. decē caſeos paruos ⁊ recētes. hebre⁹ habet. x. ſectiōes caſei: h⁰ ē. x. gn̄a ⁊ diuerſitates caſei ⁊ pcepit ei: vt ſecū afferret pignora frm. i. libellos repudij. Mos erat euntib⁹ ad bellū: vt libellos repudij darēt vxorib⁹: vt ſi caperēł nec redirēt vſq; ad tres annos: liceret vxorib⁹ nubeł cui vellēt. Cūq; dauid veniſſz ad locū certamis: egrediebanł eīi ſingulis dieb⁹ aliqui pliantes: ecce aſcendebat goliath exprobrās vt heri ⁊ nudiuſterti⁹: ⁊ fugeēt iſraelite a facie ei⁹: ⁊ ammirās dauid audiuit a plurib⁹ viris. Qui peuſſerit iſtū ditabit eū rex: ⁊ dabit ei filiā ſuā. Cūq; audiret eū eliab frater ei⁹ talia ſciſcitātem increpabat eum timens ne pugnaret et occumberet: et reſpondit dauid. Quid feci. Nunquid non verbum eſt. Supple dignum increpatione. q. d. Cur pro ſolo verbo increpas me. Uel ita. Uer-

A

i. Reg. xvij.

bum tātū eſt ⁊ nō res.i. nō animo pugnādi hoc dico ſed vt rem ſciā. Nūciata ſunt autem verba dauid ad ſaul: ⁊ ait ad regē. Ego ſeruus tuus pugnabo aduerſus philiſteū Cunq̧ ꝓhiberet eum ſaul: q2 puer eſſet addidit. Ego ſeruus tuus interfeci leonē ⁊ vrſum cū inuaſiſſent gregē. Erit igitur hic incircūciſus quaſi vnus ex eis dño me liberante Tunc induit eum ſaul armis ſuis: ⁊ depoſuit ea dauid: q2 non habebat armorū conſuetudinem: ⁊ tulit in manu baculū paſtoralem ⁊ elegit de torrente .v. lapides limpidiſſimos id eſt planos ⁊ volubiles: ⁊ miſit eos in perā paſtoralem.i. vas quo lac mulgebat vel ferebat panem ⁊ fundā manu tulit: ⁊ ꝓceſſit aduerſus philiſteū. Qui cōtempſit dauid ⁊ ait. Nunquid ego canis ſum: q2 tu venis ad me cū baculo. Cui rn̄dit dauid. Tu venis ad me cum armis: ego autē venio ad te ī noīe dñi: vt ſciat hodie vniuerſa eccleſia hec: q2 non in gladio ſaluat dñs. Cūq̧ ieciſſet lapidem funda: ꝑcuſſit eum in frōte. Scđo quoq̧ et tertio lapide ꝑcuſſit eum in eodem loco. ⁊ tertio tactu deiecit eum: ⁊ currēs eduxit gladiuz illius: ⁊ p̄cidit caput eiꝰ. Hic fabulantur quidā iudei ꝙ ferrum galee ⁊ lorice obſequium p̄ſtitit domino dans locū lapidi: vt intraret ad hominē occidendū: ⁊ ob hoc deinceps circūciſio facta ē cū cultello ferreo: que prius fiebat petrino. Fugerunt itaq̧ philiſtei et iſrael pſecutus eſt eos vſq̧ ad portas accaron. Tulit aūt dauid caput ⁊ gladiū: ⁊ poſuit in tabernaculo ſuo longo tempore: poſt tulit illa in hieruſalem. Hebreus nō habet ſuo. Ob hoc creditur ꝙ in tropheum poſuit ea in tabernaculo dñi. Unde poſtea abimelech accepit gladium Cunq̧ rediſſet dauid a prelio: ait ſaul ad abner. de qua ſtirpe eſt hic adoleſcens. Forſan

De animoſa fortitudine dauid

De victoria dauid ꝯtra goliath.

volens ſcire cui daturus eſſet filiā Nec recognouit eum ſaul. q2 aliqñ diu abſens fuerat ⁊ alteratus ꝑ exagitationez mali ſpiritus factus erat labilis memorie. Et reſpondit abner. Uiuit aīa tua rex ſi noui eum.

Additio. Quāuis añ ſepe preſens fuiſſet regi cū cithara leniret eū tñ nō cognouit eū modo.

id eſt per vitam tuaz nō noui eum vel per execrationem. Hebrei eniz ſepe nominant mala a contrarijs eorum vt ibi. Benedic domino et morere. Cunq̧ queſiſſet ſaul a dauid quis eēt ait. Filius ſum ſerui tui yſai. ¶ Et tūc anima ionathe ꝯglutinata eſt anime dauid ⁊ inierūt fedus. ⁊ dedit ionathas dauid veſtimenta ſua vſq̧ ad arcū ⁊ gladium ⁊ baltheum.

C Job.ij.

A i.Re.xviij.

¶ Qz ſaul perſecutus eſt dauid. Capitulum.xvij.

B i.Re.xviij.

Factum eſt cuz redirent triumphātes ð prelio ⁊ dauid diſponeret ferꝯ caput golie in hieruſalem. nam vt ait ioſephꝰ hoc ſecum habebat. ſed haſtā iam dicauerat deo Egrediebātur mulieres ex vniuerſis vrbibus ⁊ cum inſtrumentis p̄cinebant mulieres Saul ꝑcuſſit mille. ⁊ reſpondebāt virgines ⁊ dauid .x. milia Audiēs ſaul cauſam victorie potius attribui dauid q̄ ſibi. dolens intra ſe ait. Quid ei ſupeſt niſi ſolum regnū. Et timuit ne a domo ſua trāſferretur regnum. ⁊ inuidebat dauid. nec iam rectis oculis reſpiciebat eum Poſt dies paucos inuaſit ſpūs malus ſaul. ⁊ quaſi ꝓphetabat. ⁊ miſſa lancea quā tenebat/ dauid pſallētem putauit cōfigere parieti. Dauid autem declinauit ab eo ſecundo. Primo eñ receſſerat bello imminente. ⁊ poſtea ſtatuit eū ſaul chiliarchē. ⁊ ait. Filiam

meā merob dabo tibi.tātūmodo eſto vir fortis. ⁊ p̄liare bella dn̄i. Tractabat em̄ apd̄ ſe. Non ſit manus mea in eū. ſed man⁹ philiſtinorū. Cū aūt debuit merob dari dauid data eſt adrieli molatyte. dilexit aūt dauid michol ⁊ placuit ſaul. ⁊ ait ad eū. In duab⁹ rebus gener meus eris hodie. qd̄ ē. i duabus filiabus meis. Nam alteram habuiſti ſponſam alterā habebis vxorē. vel ita. p̄ duab⁹ reb⁹. quia ſtrauiſti gigantē ⁊ dabis .c. p̄putia hoc em̄ ſignificauit ei ſaul per ſuos ſuos. non habet rex neceſſe habere ſponſalia. id eſt munera vel donationē p̄ter nuptias niſi tm̄ cētum p̄putia philiſtinorum. Et abijt dauid cū viris quorum tribun⁹ erat in accaron. ⁊ p̄cuſſit de philiſtijm ducentos viros. ⁊ afferēs p̄putia eorum annumerauit ea regi. Joſeph⁹ tamē dicit abſcidēs ſexcenta capita venit ad regē. ⁊ nuptias exigebat ⁊ dedit ei ſaul filiā ſuā lʒ inuitus.

Additio. Hieronim⁹ dicit duas res fuiſſe. c. p̄putia q̄ p̄us dederat regi p̄ merob. ⁊. cc. que p̄us dedit pro michol.

A j.Reg.xix. ¶ Cūq̄ videret eū apd̄ dn̄ʒ ⁊ homines approbari. timuit. ⁊ tractabat de morte ei⁹. nec iaʒ metū celare valens dixit ionathe ⁊ ſuis ſuis vt occiderent dauid. Qd̄ indicauit ionathas dauid dicēs. Abſcōdere vſq̄ mane. cras loquar p̄ri p̄ te. In craſtinum locutus eſt ionathas ad patrem. Cur peccas i ſanguine innoxio qui fecit ſalutem in iſrael. ⁊ opera eius tibi valde ſūt neceſſaria ⁊ cuius morte filia tua vidua vexabitur. ⁊ placatus ſaul iurauit. Viuit dominus quia non occidetur. ⁊ introduxit ionathas dauid ad regem ⁊ ſtetit coram eo ſicut prius.

¶ Q̄ michol d̄poſuit dauid p̄ſecutū a ſaul. p̄ feneſtrā. Cap. xviij.

Rurſum inito certamine p̄cuſſit dauid philiſteos plaga magna ⁊ inuidit ſaul. ⁊ iterū demon exagitabat eū: ⁊ dauid pſallētē voluit ſic̄ p̄us p̄forare: ⁊ fugit dd̄ i domū ſuā. Miſit aūt ſaul ſatellites nocte c̄c̄ domū vt mane egredīētē occiderēt. Qd̄ cū p̄ſenſiſſet michol: depoſuit eū p̄ feneſtram ⁊ aufugit. Michol autē ſtrauit lectulū ſuū q̄ſi egrotātꝫ in q̄ poſuit ſtatuā. ⁊ pellē caprarum ad caput ei⁹: ſimilitudinē capillorū exprimās. ⁊ ſagis ſuppoſuit iecur capre ſpirans exp̄mēs anhelātē. Cūq̄ ſaul dep̄hēdiſſet ſe eſſe illuſū dixit ad michol. Cur dimiſiſti inimicū meū. Que reſpōdit. Timui. dixit ei mihi. Dimitte me: alioq̄n interficiā te. Dauid aūt fugiēs venit ad ſamuelē i ramatha: ⁊ indicauit ei oīa q̄ fecerat ei rex: ⁊ abierūt ambo in nabaioth q̄ eſt collis in ramatha: vbi erat cune⁹ prophetarū. Quod cū accepiſſet ſaul miſit lectores in nabaioth vt raperēt dauid. Qui cū vidiſſent p̄phetas ⁊ ſamuel ſtātē ſup eos: fact⁹ eſt in illis ſp̄us dn̄i ⁊ p̄phetabant. Miſitq̄ ſecundos ⁊ tertios nūcios: qui ⁊ ipi prophetauerūt: ⁊ irat⁹ ſaul abijt poſt eos: ⁊ antēq̄ venirēt in nabaioth ingrediēs p̄phetabat ⁊ q̄ſi amēs fact⁹ eſt: et exut⁹ veſte regia. tota die ⁊ nocte canebat cū ceteris dauid ⁊ ſamuele clā videntib⁹

Additio. Quid eſt ergo qd̄ ſupra legitur nō vidit ſamuel ſaul vſq̄ in dieʒ mort' ſue niſi q̄ nō vidit eum in regio habitu.

A j.Reg.xx. ¶ Fugit auteʒ dauid inde ⁊ venit ad ionathā ⁊ conquerebat ei. Cui ionathas. Nō morieris. Nihil grāde vel paruum faciet pater meus quod non indicet mihi. Cui dauid. Scit pater tu⁹ q̄ diligis me.

⁊ dicet. Neſciat hoc ionathas: viuit anĩa tua: quia vno tantũ vt ita dicam gradu ego ⁊ mors diuidimur. Gradũ vnũ dicit parietẽ domus ſue: quo interpoſito euaſerat man⁹ apparitorũ. Hebre⁹ habet vno tantũ paſſu: ⁊ eſt ſenſus. Minimum interuallũ fuit inter me ⁊ mortem. Fac ergo obſecro qđ dicam. Cras erunt kalẽde: ⁊ ego abſcondar in agro vſq; ad veſperam tertie diei. Si requiſierit me rex: quia cõſedere conſueueram iuxta eum ad veſcendũ dices ei. Rogauit me dauid vt iret in bethleem: quia victime ſolẽnes ſunt ibi omnibus cõtribulib⁹ ei⁹. Forte erat neomenia ſolẽnis aliq̃ per triduũ: ꝙ ſi dixerit tibi rex. bene. pax erit ſeruo tuo. Sin autẽ fuerit iratus completa ẽ ĩ me malicia ei⁹ et ait ionathas Egrediamur ĩ agrum. Cumq; egreſſi eſſent: iurauit ei ionathas ꝙ quicq̃d boni vel mali inueniret apđ patrẽ indicaret ei: ⁊ iurauerunt ſibi mutuo fedus inter ſe ⁊ ſemẽ ſuuz. Addidit etiã ionathas deierare. i. plurimum iurare. Quod autẽ interpoſitum eſt ⁊ requiſiuit dominus de manu inimicorũ dauid hoc de ſuo addidit ſcriptor ĩ ſpũ: ⁊ addidit ionathas. In die qua operari licet. id eſt pridie kalendaruz vt quidam volunt. ſed melius eſt vt de ſequenti die intelligatur. egredieris ⁊ ſedebis latens iuxta lapidem ezel: ⁊ veniens ad te poſt ſolẽnitates iaciam tres ſagittas iuxta eum quaſi exercens me ad ſignum. Si dixero puero qui tollet eas ecce ſagitte intra te ſunt: pax tibi eſt: veni ad me. Quod ſi dixero: ſagitte vltra te ſunt vade: dñs ſit inter me et te vſq; in ſempiternum. Porro prima die ſolennitatis apparuit locus dauid vacu⁹: ⁊ ſiluit ſaul eſtimãs dauid nondum purificatum. Altera die requiſitũ a rege: excuſauit euz ionathas: et iratus ſaul dixit ad eũ. Fili mulieris virũ vltro rapiẽtis. ſcio quia ĩ cõfuſionẽ tuam diligis filiũ iſai: non ſtabilieris eo viuente tu neq; regnum tuũ. Adduc eũ ad me: qr filius mortis eſt: ⁊ ait ionathas. Quare morieẽ: ⁊ arripuit ſaul lãceam: vt pcuteret eum: ⁊ declinauit ionathas ab eo cõtriſtat⁹: nec comedit panẽ ĩ die illa: ⁊ egreſſ⁹ ĩ agrũ fecĩ hꝫ ꝙ dixerat dauid. Et cũ dixiſſ3 puero vltra te ſſ ſagitte: remiſit puer ĩ ciuitatẽ cũ arcu ⁊ ſagittis. Et ſurgẽs dauid de latibulo: adorauit tertio deũ ſcꝫ vel ipm ionathan. Et fleuerunt valde: ⁊ ait ionathas. Quecunq; iurauimus ſtent in ſempiternum inter nos et ſemen noſtrũ. Vade in pace.

Additio.
Hebrei tradũt dauid nõ comediſſe: nec aperte legitur hoc ꝙ comederit.

Additio.
Eſdras vł ali⁹: quia dauid exhereditauit poſtea filium ionathe.

¶ De fuga dauid ĩ nobe. Ca. xix.

ET fugit dauid in nobe ad abimelech ſacerdotẽ fratrez achie. Qui cum miraretur ꝙ quaſi ſolus veniſſet gener regis ait ad e ɿꝫ dauid. Secretus ſermo regis ꝛ .gebat me. ⁊ cõduxi pueros in illũ ⁊ illum locũ: ⁊ ideo priuate veni ⁊ cuꝫ paucis vel fere cũ nullis. Nunc ſiquid habes ad manum ſaltem. v. panẽs da mihi. Forte ex numero panũ: numerus intelligiẽ ſociorũ: nec mentiẽ dauid. Non eni animo fallẽdi hoc dixit. Et reſpondit ſacerdos. Non habeo panes laicos ad manum ſꝫ tantum panem ſanctum: panes ſcilicet propoſitionis. Si mũdi ſunt pueri ⁊ maxime a mulieribus mãducent quaſi dicat. Neceſſitas nõ habet legem: Si tamen immundi ſunt ꝑ coitu: nec in neceſſitate da-

A
i. Reg. xxi.

bo eis. Et ait dauid ad eum. Cõtinuimus nos ab heri & nudiuſtertius: & fuerũt vaſa puerorũ ſctã.i. corpora in quib⁹ cõtinent anime vel ipſi pueri. Porro & via hec polluta eſt. ſed ipſa ſãctificabitur hodie in vaſis.q.d. Forte in vis hac aliquid immundicie cõtraximus: ſed mundicia corporum ſufficit ad eam mundandam. hebreus habz. Sunt vaſa puerorũ ſãcta. & dicũt de vaſis ad edendum.q.d. In vaſis mundis licet tibi ponere panes mundos. Sequitur. Porro via hec laica eſt.i.interrogatio tua laicalis eſt.q.d.

Cur q̃ris de mũdicia cum etiaz ſi mundi eſſent veſci non deberent. Sed & ipã ſanctificabitur hodie in vaſis.

Additio. Iterum dicunt ipſum fuiſſe achiam filiũ achiton: filij finees filij eleazari.

id eſt in conſcientijs noſtris. Scimus eniz quia neceſſitas que non habet legẽ excuſat nos & quaſi ſãctificat. & dedit eis panes ꝓpoſitionis qui ſublati fuerãt vt ponerentur calidi. Ex hoc ꝑpẽditur ꝙ ſabbatum erat. Cumq3 queſiſſet ab eo dauid ſi haberet arma: dedit ei gladium golie. Joſeph⁹ dicit lanceã que erat inuoluta pallio in tabernaculo. Erat enĩ tunc ibi arca cuz aliquo ſuo tabernaculo. Et cõſiderauit hec omnia doech idume⁹ potentiſſim⁹ paſtorũ ſaul qui erat ad orandum obligatus voto.

¶ De fuga dauid ad achis. Capitulum.xx.

D i.Reg.xxi.

Fugit autẽ dauid i die illa ad achis regem geth. Et indicauerunt ſerui ſui regi ꝙ quaſi rex erat in iſrael qui latebat apud eum: & de vicino hoſtẽ reciperet ſi ſaluũ eum ſeruaret: et timuit dauid preſertim ꝙ miſerat ſaul ad achis vt redderet ei ſeruũ ſuum fugitiuũ. Cũq3 traheretur ad regẽ ſimulauit furorẽ: & impingebat in oſtia porte quaſi ꝑ clauſã portam ingredi volẽs: & que furioſi faciũt agebat: vt fidez regi vere paſſionis oſtenderet: & ait rex. Nõ ingredietur hic arrepticius domuz meam: & dimiſit eum. ¶ Et abijt inde dauid: & latuit i ſpelũca odolla non tamen ſtatim: ſed prius venit ad naas regẽ amonitarũ vt dicit hieronymus in ſequentibus in quadã gloſa. Et cõuenit ibi ad dauid omnis cognatio eius. Sed et alij quib⁹ aut odiũ aut timor saulis erat: vel q ere premebãtur alieno conuenerunt ad eũ: & fuerunt cum eo quaſi quadringenti armati. Et ꝓfectus eſt dauid cum eis i maſphat que eſt moab. Eſt enim altera in iuda: & depoſuit apud regem moab patrẽ & matrem ſuã et mãſerũt apud eũ q̃diu dauid fuit in preſidio.id eſt in expeditiõe: in qua ſibi querebat munitiones ad manendum.

A i.Reg.xxij.

¶ De morte abimelech et ſacerdotum.lxxx.&c. Capitulum.xxi.

B i.Reg.xxij.

Et monẽte gad ꝓpheta vt inde recederet & iret in terrã iuda: ꝓfect⁹ in terrã iuda venit in ſaltũ areth. Et audiuit ſaul ꝙ apparuiſſet dauid: & cum eſſet ſaul in nemore: quod eſt in rama tenens haſtam: ait ad ſeruos ſuos. Nũquid ditabit vos omnes filij gemini filius iſai. Non eſt ex vobis qui doleat vicem meam: & ait doech idumeus: vidi eum in nobe apud abimelech filium achitob: qui conſuluit pro eo dominum: & dedit ei cibaria et gladium golie: et iratus rex conuocauit abimelech et omnes ſacerdotes qui erant in nobe: et ait ad eum. Cur coniuraſti aduerſum me cum filio iſai. Dediſti enim ei panes & gladium. Qui rñdit. Abſit h⁹ a me. Nõ ſuſpicet

rex huiuſmodi rem in vniuerſa do
mo patris mei. Neſciui ꝙ a te fu=
giſſet: et ait rex emiſſarijs. Irrui-
te in ſacerdotes. Qui noluerunt
manus extendere ī chriſtos domi
ni: et ait rex ad doech Irrue in
eos: ⁊ trucidauit in illa die. lxxxv.
viros veſtitos ephot lineo. Forte
tunc erāt induti: vt per habitū re=
ligionis mouerent animū regis.
Aiunt hebrei non omnes fuiſſe ſa
cerdotes: nec indui ephot: ſʒ om-
nes dignos eſſe. Percuſſit quoqʒ
ſaul nobe viculum ſacerdotuʒ: et
mulieres ⁊ viros: ⁊ iumēta: ſm̄ ꝙ
deus heli ſacerdoti ꝓphetauerat:
ꝓlem eius radicitus euellendam.
Solus abiathar ſacerdos filiꝰ abi
melech euaſit: ⁊ fugit ad dauid. fe
rens ephot ſecum quod fecit moy
ſes: ⁊ nunciauit ei interitū patris
⁊ ſuorum. Et ait dauid. Ego ſum
reꝰ omniū animarum patris tui.
A j. Re. xxiij. Mane mecum. Qui queſierit ani
mam tuam: queret ⁊ meam. ¶ Et
nunciatū eſt dauid ꝙ philiſtei op-
pugnarent ceila et diriperent are
as. id eſt annonam de areis: vel ꝙ
vaſtarent ſegetes. Conſuluit igi
tur dominum. Vadā ⁊ percutiam
philiſteos. Et ait dominꝰ. Vade
⁊ percuties eos ⁊ ſaluabis ceila.
Cumqʒ timerent viri eius ire cum
eo rurſus conſuluit dominum: et
accepit reſponſuʒ ab eo qđ ⁊ prius/
⁊ abijt dauid: ⁊ percuſſit philiſte-
os plaga magna: ⁊ intrauit ceila.
Quod cum audiſſet ſaul ait. Cō
cluſus eſt dauid in vrbe Et cōgre
gabat exercitum vt obſideret da-
uid ⁊ viros eius. Quod cum au-
diſſet dauid conſuluit dominū per
abiathar: deſcendet huc ſaul: ⁊ tra
dent me viri ceile in manus eius.
Et ait dominus. Deſcendet ⁊ tra
dent te. quaſi diceret. Hec eſt vo-
luntuas regis ⁊ illorum que deuʒ
latere nō poterat. Et egreſſus eſt
dauid ⁊ viri eius cū eo quaſi ſexcē
ti. ⁊ vagabātur incerti. Quod cū
accepiſſet ſaul diſſimulauit exire.
Tranſiuit autem dauid in montē
ſolitudinis ziph: ⁊ abijt ionathas
ad eum in locum ſilue: qui vocaba
tur naua: ⁊ confortauit manꝰ eius
in deo ⁊ ait. Tu regnabis ī iſrael:
et ego ero tibi ſecundus. Sed ⁊ pa
ter meus ſcit hoc. Et innouauerūt
iuſiurandum federis inter ſe corā
domino. id eſt coram gad prophe-
ta ⁊ abiathar.

¶ De zipheis ⁊ ꝙ dauid latuit in
ſpelunca fugiens a facie ſaul.

Capitulum. xxij.

Aſcēderūt aūt — C j. Re. xxiij.
ziphei ad ſaul ī gabaa
dicentes: dauid latet
apud nos in colle achi
le. Veni ⁊ trademus eum in manꝰ
tuas: ⁊ benedixit eis ſaul ⁊ ait Cō
ſiderate curioſius vbi ſit pes eius:
⁊ renunciate michi ⁊ ſequar vos.
Dauid autem ⁊ viri eius erant in
deſerto maon Cumqʒ egreſſus eēt
ſaul ad querēdū eum aſcendit da
uid ad petram locum ſcʒ munitiſ-
ſimū: vt dicit Hieronymus: vbi q̄
ſibi erant oneri repoſuit: ⁊ ꝓſabat
dauid in deſerto maon in monte
opaco. Porro viri ſaul in modūʒ
corone cingebant montem. Cumqʒ
deſperaret dauid ſe poſſe euadere
venit nuncius ad ſaul. Redi feſti-
nus quoniam infuderunt ſe phili
ſtei ſuper terrā. Et deſijt ſaul pſe
qui dauid: pergens in occurſum
philiſtinorum. Ob hoc vocauerūt
locum illum petram diuidentem:
eo ꝙ ibi ſeparatus eſſet ſaul a da-
uid. ¶ Aſcendit ergo dauid inde — A j. Re. xxiiij.
⁊ habitauit in locis tutiſſimis en-
gaddi. hoc eſt oppidū in quo erat
vinea balſami. Aſſumens autem
ſaul tria milia electorum inſeque-
batur dauid: ē
ſuper abruptiſſi
mas petras q̄ ſo
lis ibicibus ſūt
peruie. Et itra

Additio.
Ibix equocū ē
ad auē q̄ſi cico-
nia ⁊ ad caprea̅.

uit ſaul ſpeluncam vt purgaret ve-
trem. Porro dauid ⁊ viri eius in
interiori parte ſpelunce latebant.
Et dixerũt ſerui dauid Tradidit
eum dñs in manus tuas. Et preci
dit dauid orã chlamydis ſaul ſilẽ-
ter Et rediẽs ad viros pcuſſit cor
ſuum: metonomice: id ẽ pect⁹ ſuũ
in quo ꝯtinetur cor: vel momordit
eum ꝯſcientia ſua de eo qđ fecerat
Cũqꝫ murmurarent ſocij eius ad-
uerſus eum timẽs ne irruerent in
ſaul ait. Uiuit dñs: qꝛ niſi domin⁹
pcuſſerit eum aut in obitu aut in
prelio: apoſiopeſis eſt. q. d. de cete
ro non parcã ei. Propiti⁹ mihi ſit
domin⁹ id eſt hanc miſericordiam
faciat mecũ: vt non mittã manum
meam in xp̄m dñi. Et confregit vi
ros ſuos his ſermonibus. Porro
ſaul egreſſus ibat cepto itiner̄ Et
egreſſus dauid poſt euꝫ clamauit
Dñe mi rex Cunqꝫ reſpexiſſet ſaul
adorauit dauid i terrã ⁊ ait Qua
re audis dñe mi rex verba hoim lo
quẽtiũ aduerſum me mala dicen-
tium. dauid querit malũ aduerſuꝫ
te Cognoſce oram chlamydis tue
in manu mea quã cum pciderã pe-
percit tibi oculus meus Quẽ pſe
Saul ꝑter clemẽtiam dauid pacificar̄ ſed doloſe. queris? Canem mortuũ et pulicẽ
viuũ. His auditis fleuit ſaul ⁊ ait
Iuſtior es me: reddat tibi dñs.
Scio q regnaturus ſis Iura mi-
chi i dño ne deleas ſemẽ meũ poſt
me. Et iurauit dauid ſauli Abijt
ergo ſaul in domũ ſuã: dauid aũt
aſcendit ad tutiora loca in anguſti
as maſpha.

¶ De morte Samuelis ⁊ Nada-
bis. Cap. xxiij.

A ꝫ j. Re. xxv. Eo tẽpore mor-
tuus eſt ſamuel ⁊ fle-
uit eum vniuerſus iſ-
rael: ſinguli tanqꝫ p-
prium filium lugẽtes ⁊ ſepelierũt
eum in ramatha. Certum ẽ itaqꝫ
q ab hoc loco vſqꝫ ad finem ſecũ-
di libri nõ ſcripſit ſamuel Cyr er-
go nomine eius pretitulantur hi
duo libri. Quia reliq̃ ſcripſit vnus
pphetarũ de diſcipulis eius cui⁹
opus aſcribitur magiſtro Quidã
tamen dicunt nathã ſcripſiſſe ſeqn
tia: quidam dauid. Dauid autem
deſcendit in deſertũ pharã Pha-
ran opidum eſt in arabia Erat au
tem vir in ciuitate aman in ſolitu-
dine maon: ⁊ poſſeſſio eius erat i
carmelo. Mons eſt in ſorte iude.
Alter carmelus eſt in confinio pa
leſtine ⁊ phenicis: vbi helias occi-
dit pphetas baal. ⁊ hic erat de ge G
nere caleph In paralipomenon ſic iij. re. xviij.
legitur. Caleph genuit orchã. alij
habent archã. orchã genuit iezem
hic ẽ vt iudei putant nabal. Cũ er
go audiſſet dauid q aſcendiſſet na
bal ad tondendos greges miſit ad
eũ. x. iuuenes vt mitteret ei aliquã
benedictionem in die bona. Exul
tabant enim ⁊ epulabant iudei in
tonſione ouiũ: ob memoriã patrũ
ſuorum qui fuerant paſtores ouiũ
Et ait nabal nuncijs dauid. Non
mittã. Quis eſt filius iſai. Hodie
increuerunt ſerui fugitiui Neſcio
eos Cunqꝫ audiſſet dauid q im- De ira dauid i nabal
properauerat ei nabal: accinctus
eſt gladio cum quadringentis
viris ⁊ ait. Hec faciat dominus
inimicis meis: ⁊ hec addat ſi reli-
quero de omnibus que ad eũ ptĩ-
nent: vſqꝫ ad mingentẽ ad parietẽ
id eſt ſaltem canem vel infirmum
Porro abigail vxor nabal formo De abigail
ſa ⁊ prudens hec ignorabat Et in prudentia.
dicauit ei cuſtos ouium quãta pſi
dia tuliſſet ei dauid in deſerto. Fe
ſtinauit igitur abigail ⁊ tulit i oc
curſum dauid panes et vinum et
arietes coctos ſata polente: ⁊ liga
turas vuepaſſe: ⁊ maſſas caricarũ
⁊ adorans dauid ait. In me ſit do
mine mi hec iniquitas. id eſt con-
dona mihi hanc iniquitatem viri.
Uel ita. Si putas eſſe iniquitateꝫ
niſi deleas eum quia iuraſti/ mihi
imputetur Porro fecit vir meus

ſm nomen ſuum. Nabal enim ſtultus interpretatur. Cõſtituit te dominus ducem ſuper iſrael: nõ debes fundere ſanguinem innoxiũ. Nihil enim tibi nocuit: ſed ſua tibi non dedit: et erit anima tua cuſtodita quaſi in faſciculo viuentiũ Hebreus habet ĩ vinculo vite: qđ idem eſt. id eſt in collegio ſanctorũ Alia littera habet in faſciculo vitium. q. d. Si cuſtodiet domin⁹ animã tuam ad multiplicãdum: ſicut faſciculus vitiũ cuſtodit in aqua ad tranſplantandum. Et reſpondit dauid. Benedictus dñs q̃ miſit te hodie in occurſum meũ Vade in pace Audiui vocẽ tuam: iniuriam ſcz remittendo: et honoraui faciem tuã: xenia de manu tua recipiendo. Cum ergo indicaſſet abigail omnia hec viro ſuo/emortuũ eſt cor eius pre timore: timuit enim ne forte dauid nollet deierare: et mortuus eſt poſt decẽ dies. Quo audito dauid ait. Benedictus deus qui cuſtodiuit manus meas a ſanguine. et reddidit maliciam nabal in caput eius. Et vocauit abigail. et duxit eam in vxorẽ. Accepit quoq; dauid tertiã vxorem achinoem de iſrahel.

De fuga dauid ad achis. Capitulum. xxiij.

A j. Re. xxvi. Uterum nunciauerunt ziphei ad ſaul. Ecce abſcõditus ẽ dauid in colle achille. Et abijt ſaul poſt eum cũ tribus milibus electorũ. Et deſcendit dauid nocte ad caſtra ſaulis. ducens ſecum abyſai filium ſeruie ſororis ſue. Huius fuerunt tres filie ioab et abiſei et aſahel nepotes dauid. Cumq; clam intraſſent tentorium regis cunctis dormiẽtibus dixit abiſai Perfodiã ſaul lancea ĩ terra. et ꝓhibuit dauid dicẽs. Quis extẽdet manum ſuam in chriſtum domini: et erit innocens. Sed tolle haſtã que eſt ad caput eius fixa in terra et vas aque. et eamus. Et egreſſi ſunt nullo euigilante. q: ſopor dñi irruerat ſuper eos. Cũq; tranſiſſent torrentẽ. et ſtetiſſent in vertice montis vñ poſſent audiri. exclamauit dauid ad abner et ad omnem populum Filij mortis vos eſtis. q: non cuſtodiſtis dñm vrm chriſtum dñi. Ingreſſus ẽ quiſpiam vt interficeret regem Uidete vbi haſta regis ſit et cyphus aque Et agnoſcens ſaul negligentiam ſuorũ et bñficiũ dauid exclamauit. Num vox tua eſt hec fili mi dauid Qui reſpondit Cur perſequitur domin⁹ ſeruũ ſuũ. Quid feci? Si dominus incitat te aduerſum me. odoretur ſacrificiũ. i. placari eum oportet ſacrificio et ꝑce vt oſtẽdat nobis ſuꝑ hoc quid velit. Uel ita. Tu ipſe occidas me. et erit quaſi ſacrificium deo in odorem ſuauitatis. Quidam ita legunt Odoretur ſacrificium ſi dñs incitat te aduerſum me. i. ſacrificantes ꝓbem⁹ iudicio dei ſi dñs hoc facit. Si autẽ filij hominum incitant te. maledicti ſunt qui cogunt me tranſire ad idolatras. ne ſeruiã deo iſrael. Et ait ſaul ad dauid. Peccaui Reuertere fili mi. Non vltra male faciã tibi. Et reſpondit dauid. Iudicet dñs inter nos. Ecce haſta regis. veniat qui tollat eã Cui ſaul Benedict⁹ tu fili mi. Et quidẽ faciens facies et potens poteris. et ſaul reuerſus eſt in locum ſuũ. Et dixit dauid in corde ſuo. Aliquãdo incidam in vna die in manus ſaul. melius ẽ vt ſaluer inter philiſteos A j. Re. xxvij. Abijt ergo dauid et ſexcenti viri cum eo ad achis filium maoth regem geth. Iſte fuit filius ſupradicti ach is cuius mater dicebatur maoth. Et erant cum dauid due eius vxores achinoe et abigail. Et dixit dauid ad achis Nolo oneroſus eſſe regi det mihi rex locum ĩ quo habitẽ. Et dedit ei achis ſyceleg.

Dauid haſtam tollit a ſaul dormiente.

que exinde facta eſt regum iuda. Et habitauit dauid in ea quattuor menſibus ⁊.xx.dieb⁹. ⁊ agebat dauid predas de vicuſ philiſtinorum circūſtantibus qui non erant ſub poteſtate achis. Virū ⁊ mulierem non adducebat captiuum ne forte loquerentur aduerſus eum. Cūq; quereret achis quos percuſſiſſet aiebat ſe depopulatos eē habitantes ad auſtrum iude ⁊ in campeſtribus.

¶ De congregatione philiſtijm cōtra iſrael. ⁊ phitonū occiſione ⁊ de ſuſcitatione ſamuelis. Ca.xxv.

A
1.Re.xxviij

FActū eſt eo tēpore congregati ſunt ad prelium cōtra iſrl' philiſtei. Et ait achis ad dauid Mecū egredieris in caſtra.tu ⁊ viri tui Ego cuſtodē te pono capitiſ mei pre cunctis Congregauit ēt ſaul vniuerſum iſrael ⁊ venit i gelboe. Samuel autē mortuus erat Hoc ideo repetiſ hic vt anguſtia ſaulis oſtēdatur. in qua plurimuꝫ eſſet ei neceſſarius ſamuel. Vel vt oſtendatur ſamuel recenter mortuus qui in proximo erat ſuſcitandus Tradunt enim neminē poſſe ſuſcitari arte phitonica niſi recenter mortuum. ⁊ adhuc integris vitalibus Timuit itaq; ſaul ⁊ cōſuluit dnſ. Qui non reſpondit ei. neq; p ſomnia neq; per pphetas. id ē per diſcipulos ſamuelis. neq; per ſacerdotes Hebreus habet. neq; p doctrinam ephot ſeꝫ in quo erat doctrina ⁊ veritas Et ait ſaul ſeruis ſuis. Querite mihi mulierem habentē phitonem. Ipſe eī̄ occiderat magos ⁊ ariolos ⁊ phitonicos. Vnā tradidit hieronymus reſeruatā. quia mater erat abner. q̄ latens habitabat in endor. que ciuitas eſt iuxta fontem endor Phitonem quidam tradunt eſſe artem ſuſcitandi mortuos quaꝫ phitius adinuenit. q.d. Querite mihi mulierē peritam artis illius. Quod congruit hebreo in quo legiſ muliere baladoph Balad enim interpretatur domina. oph eſt nomē artis illius. Mutauit itaq; ſaul habitum ſuuꝫ ⁊ venit ad mulierē nocte cum duobus viris ⁊ ait Suſcita michi quē dixero tibi. Que reſpondit. Noſti quanta fecerit ſaul magis. Quare ergo iſidiaris animε mee. Quidam tradunt ſaulem ob hoc eos deleuiſſe: q: preconiſabant dauid futurum regem. Iurauit autē ei ſaul q̄ ꝓpter hanc rē nihil mali pateretur: ⁊ dixit vt ſuſcitaret ſamuelem. Videns autem mulier virū ſanctuꝫ conturbata ē ⁊ ait. Quare impoſuiſti mihi. Tu enim es ſaul Hoc eī̄ ei ſamuel indicauerat vt ait ioſephus. Quidā fabulantur mortuum magice ſuſcitatum a pedibus primo moueri ⁊ ſurgere niſi quando ſciſcitante rege ſuſcitatur: tunc enim a capite ſurgit. Alij dicunt ꝓphetam non poſſe ſuſcitari niſi rege ſciſcitante. Tunc indicauit ei ſaul ſe ſaulē eē ⁊ ait. Noli timere. Quid vidiſti. Que reſpondit. Virum ſenem et glorioſum ⁊ amictum pallio ſacerdotali. Et intelligēs ſaul q̄ ſamuel eſſet adorauit eum: ⁊ ait anima ſamuelis vt dicit ioſephus. Quare inquietaſti me. Cui ſaul. Coartor nimis. Philiſtei pugnans aduerſum me ⁊ dominus non reſpōdit mihi. Obſecro dic mihi quid faciam. Qui reſpōdit: quid interrogas me: cum dominus receſſerit a te Faciet tibi dominus ſicut locutus eſt. Tollet regnum de manu tua: ⁊ dabit illud dauid. Cras autem tu et filij tui mecum eritis. id eſt in numero mortuorum: ſicut ego ſum vel in inferno. De hac ſuſcitatiōe diciſ a q̄buſdam q̄ ſpūs malign⁹ apparuit i ſpecie ſamuelis vel phantaſtice imago eius ibi apparuit: que dicta eſt ſamuel. Tradunt quidam q̄ deo permiſ-

Suſcitatur ſamuel.

tente anima ſpi'|tm ꝯſimili corpore induta apparuit ibi. Alij ꝟo ꝙ corpus tm̄ ſuſcitatum eſt cū ſpiritu viuifico anima in loco ſuo manente ⁊ quieſcente. Hoc audiens ſaul ꝓſtratus eſt in terram pre timore: nec comederat panem in die illa: ⁊ coegit eū mulier ⁊ ſerui ei⁹ vt comederet: Cumq; comediſſet rediit ad caſtra ꝑ noctem. Noluit eīm ſciri ꝙ cōſuluiſſet phitoniſſā.

¶ Qꝫ dauid vicit amalech.
Capitulum.xxvj.

A j. Reg. xxix

Congregati ſūt ergo philiſtei in affech: ⁊ iſrl' caſtrametatus eſt ſup fontē q̄ erat in iſrael. Satrape vero philiſtinorum vidētes dauid ⁊ ſuos eē cum achis dixerūt. Reuertantur hebrei iſti in locum ſuum: ne forte cum ceperimus preliari fiant nobis aduerſarij: ⁊ in capitibus noſtris mereanť ſibi reddi gratiam dn̄i ſui. Tunc ait achis ad dauid inuitus ⁊ dolens. Bonus es in cōſpectu meo ſed ſatrapis non places. Surgite de nocte ⁊ abite diluculo. Abijt ergo dauid cū ſuis in ſyceleg die tertia.

A j. Reg. xxx.

¶ Amalechite vero interim impetū fecerūt in ſyceleg. Et ſuccenderunt eā ⁊ captiuas duxerant mulieres ⁊ paruulos: et vniuerſam predam. Planxit ergo dauid ⁊ populus qui erat cum eo donec deficerent in eis lachryme ⁊ volebant eum ſui lapidare. Confortatus autem dauid i domino: conſuluit dominum per abiathar dicēs. Perſequar latrūculos hos ⁊ comprehendaꝫ. Qui reſpondit. Perſequere ⁊ cōprehēdes et reduces predam. Abijt ergo dauid ⁊ ſexcenti cū eo ⁊ venerūt ad torrentē bethor: al's beſor. ⁊ ibi ducenti laſſi ſubſtiterunt ad ſarcinas ex mandato dauid. Cūq; alij tranſiſſent inuenerunt puerū egyptiū fame deficientē: quē reliq̄rat dn̄s ſu⁹ vir amalechita cū egrotare eū vidiſſet. Et dederūt ei eſbū: ⁊ reuerſus eſt ſpūs eius. Et ait ad eū dauid. Potes me ducere ad cuneum iſtum. Qui ait. Si iuraueris mihi ꝙ nō occidas me nec tradas me in manus dn̄i mei: ducam. Et iurauit ei dauid ⁊ eo ducēte inuenerunt hoſtes epulantes: ⁊ quaſi diem feſtum celebrātes. Et pcuſſit eos dauid a veſpere vſq; ad veſperaꝫ alteri⁹ diei: ⁊ ſoli quadringenti adoleſcētes euaſerunt in camelis. Eruit ḡ dauid oīa q̄ tulerāt amalechite ab hoīe vſq; ad pecus. Dicit ꝙ i hac victoria ꝓbuerūt illi auxiliū nouem principes militū de manaſſe: qui ꝯfugerant ad euꝫ dū rediret in ſyceleg. Prius enim venerant ad eum tm̄ de iuda ⁊ beniamin. Porro cū rediſſent ad ducentos viros q̄ laſſi ſubſtiterāt ſalutauit eos dauid pacifice. Et indignati ſūt quidam qui cum eo erant dicētes. Sufficiat cuiq; vxor ſua ⁊ filij: de preda nihil dabimus eis. Et ait dauid. Nō audiet vos q̄ſq; ffes mei in ſmone h⁰. Equa ps erit deſcēdentis ad ꝓliū: ⁊ manentis ad ſarcinas. Hieronymus ait. Non ait q̄ laſſi māſerūt: quia laſſis nil debet dari de prede precio. Et factuꝫ eſt hoc ex die illo et deinceps quaſi lex in iſrael vſq; ad diē hāc. Venit ergo dauid in ſyceleg: ⁊ miſit dona de preda ſenioribus iuda ꝓximis ſuis et reliquis cum quibus commoratus fuerat ipſe ⁊ viri eius.

De dauid largitate in diſtribuendo predam.

¶ De morte ſaul ⁊ filiorum eius.
Capitulum.xxvij.

A j. Reg. xxxj

Porro philiſtei pugnabant aduerſus iſrl'. Saul autē ſciēs ⁊ prudens feſtinabat ad mortē ⁊ viriliter dimicabat. Soli quippe magnanimes rex terribiliū ſūt ꝯtemptores. Hec magnanimitas maxime conuenit regibus quos ꝓ cumulo ꝓncipat⁹ nō ſolū

De magnanimitate.

malos nõ licet eſſe circa ſubditos. ſʒ nec mediocriter bonos eſſe. Fugerunt autẽ filij iſrael a facie philiſtinorum ⁊ ceciderunt in monte gelboe ⁊ ꝑcuſſi ſunt tres filij ſaul: ionathas: aminadab: melchiſue. Hiſboſeth ãt domi erat. Cumqȝ grauiter vulneratus eſſet ſaul: dixit ad armigerum ſuum. Percute me gladio tuo ne forte in circũciſi iſti illudant michi viuenti: ⁊ poſt interficiãt me. Et noluit armiger Et irruit ſaul ſuper gladium ſuũ. Adeo enim defecerat ꝙ non poterat ſe tranſuerberare. Que vidẽs armiger ſuus irruit ipſe ſuꝑ gladium ſuum. Hic fuit doech idume⁹ [vt autumãt hebrei] qui timuit eẽ ſupſtes ſauli ꝓpter dauid: ⁊ mortui ſunt omnes domeſtici ſaul qui erant cum eo. Uidentes autẽ filij iſrael qui trans vallem iordanis erant ſtragẽ ſuorum egreſſi de ciuitatibus ſuis fugerunt. Altera die veniẽtes philiſtei vt ſpoliarẽt interfectos: expoliauerũt ſaul armis ſuis ⁊ filios ſuos: ⁊ p̃ciſa capita eoꝝ cum armis miſerũt in terram ſuam ꝑ circũitum vt annũciarẽt hoc in templo idolorum et in populis. Et poſuerũt arma eius in templo aſtaroth: caput ṽo ĩ tẽplo dagon: vt in paralipomenõ legitur. Corpus ṽo eius ⁊ filioꝛuȝ ſuſpẽderũt ĩ muro bethſan: quaſi ĩ oculis iſrael. Eſt em̃ ciuitas philiſtym in terminis iſrael. Uiri aũt de iabes galaad quos liberauerat ſaul ab amonitis ambulauerũt tota nocte: ⁊ tulerũt cadauera d̃ muro bethſan ⁊ cõbuſſerunt ea igni: ⁊ ſepelierunt oſſa in nemore iabes Et planxerũt eum ieiunãtes. vij. diebus Nota ꝙ in paralipomenõ legit̃ Mortuus eſt ſaul ꝓpter iniqtates ſuas: ⁊ additur: quaſi in cumulũ peccati: ſʒ inſuꝑ ꝯſuluit phitoniſſam ꝓpter qđ interfecit eum dñs Huius peccati magnitudinẽ multi nõ attẽdũt. Et regnauit ſaul viuente ſamuele. xviij. annis: ⁊ eo mortuo duobus annis Hos ãnos ſacra tñ ſcriptura non annotauit. A ſamuele ꝓprie incipiunt tẽpora nominatorum ꝓpharum ſicut a ſaule tẽpora regum iſrael.

¶ Incidentia. Incidẽs ẽ.

¶ In diebus iſtis apud latinos quartus regnauit ſiluius eneas: filius poſtumi. Alia tamen hiſtoria quartum ponit ſiluiũ latinũ vterinum fratrem poſtumi ⁊ quintum ſiluiũ eneam His tẽporib⁹ homerum fuiſſe quidam dicunt: de quo magna diſſonantia eſt apud veteres. Crates ponit eum ante deſcẽſum in peloponenſium vrbẽ eraclidarũ. Criſtodenes centeſimo ãno a captiuitate troie Ariſtarchus ⁊ philochorus tẽpore migrationis iconice. Appollodor⁹ atheniẽſis ccxl. anno euerſionis ilij. Alij modico tempore anteꝗ̃ olympiades inciperent.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriã Regum ſecundi.

De planctu dauid ſuper ſaul ⁊ ionathan. Cap. j.
De prima vnctiõe dauid in regem. cap. ij.
De regno hiſboſeth. ca. iij.
De filijs dauid. cap. iiij.
De interfectione abner. ca. v.
De morte hiſboſeth et ſcđa vnctione dauid ſuper omnẽ iſrael. ca. vj.
Q; dauid expugnauit hieruſalẽ ⁊ muniuit. cap. vij.
Q; dauid vicit philiſteos. ca. viij
De reductione arce in hierlm̃. c. ix
De victorijs dauid ⁊ officialibus eius. cap. x.
De miphiboſeth ⁊ ꝙ amon dehoneſtauit nuncios dauid. cap. xj.
De morte Urie ⁊ pñia dđ. ca. xij.
De thamar quã amon oppreſſit. capitulum. xiij.
De morte amon ⁊ fuga abſalon ⁊ reditu ad dauid. ca. xiiij.

Quō abſalō pſecut⁹ ē dauid. c. xv.
De conſilio chuſi ꝛ morte achitophel ca. xvi.
De morte abſalon. ca. xvij.
De reditu dauid ī hierlm. c. xviij.
De morte amaſe ꝛ ſiba. cap. xix.
De ſeptē viris ſuſpenſis in vltionē gabaonitarum. cap. xx
De quattuor ꝑlijs dauid. cap. xxi.
Catalogus fortiū dauid. cap. xxij
De nūero populi ꝛ altari erecto a Dauid. cap. xxiij.

¶ Incipit Scōs liber Regum.

¶ De planctu dauid ſup̄ Saul ꝛ Jonathā. Cap. j. ſecūdi regū.

FActum eſt poſt mortem ſaulis adoleſcens fugiens de prelio venit ad dauid in ſyceleg et adorauit. Cumqꝫ indicaſſet ei populum victum ꝛ ſaul cū filijs ſuis mortuum ait dauid. Unde ſcis ꝙ mortuus eſt ſaul: ꝛ ionathas fili⁹ ei⁹. Qui rn̄dit. Uidi ſaul incūbētem ſuper haſtam ſuam: ꝛ hoſtes appropiabāt ei. Cumqꝫ queſiſſꝫ quiſnam eſſem: ꝛ dixiſſem amalechites ſū ait. Interfice me qꝛ ꝓſelitus eſ: ne occidant me incircūciſi. Et occidi eum: quia viuere non poterat: ꝛ tuli diadema quod erat. i. quod eſſe ſolebat in capite eius: ꝛ armillam de brachio eius: ꝛ attuli ad te dominum meum. Aiunt hebrei hunc fuiſſe filiuꝫ doech idumei: cui pat̄ ſuus ꝑusqꝫ irrueret ſuper gladiū ſuum tradidit inſignia regis q̄ cuſtodiret: ut ferēs ea ad dauid: redderet eū ſibi placabilē. Nec obuiat ꝙ pater idume⁹ fili⁹ amalechites dicitur cū amalechite ſint idumei. Amalech ei fuit fili⁹ eliphaꝫ filij eſau ꝛ edō. Dauid ergo ꝛ omnes q̄ cum eo erant ſciderunt veſtimenta ſua: plangentes ꝛ ieiunantes vſqꝫ ad veſperam ſm̄ legē. Et ait dauid ad nuncium. Quare nō timuiſti mittere manū tuā in chriſtum dn̄i. Os tuū locutuꝫ eſt ꝯtra te. Et iubente dauid vnus de pueris eius occidit eum. Et p̄cepit dauid vt patres docerēt filios ſuos carmen arcuū: vbi alij habent. docerent filios ſuos arcū. i. artem ſagittandi: eo ꝙ audierit populum a ſagittarijs interfectum. ſicut ſcriptum eſt ī libro iuſtorū. Hic liber non habetur ſicut nec plurimi q̄ꝝ fit mentio in veteri teſtamēto: q̄s combuſtos credim⁹ a babylonijs. Fuerunt q̄ dicerent hunc librum dici librum iuſtoꝝ: eo ꝙ de iuſtis agit. i. de ſamuele ꝛ dauid. Alij dicunt pentateucuꝫ librū iuſtoꝝ vbi coniici p̄t artem ſagittandi vtilem eſſe. qꝛ dicit iacob ſe tuliſſe agrum de manu amorrei ī gladio ꝛ arcu Gen. xlviij.
Quidā legūt iuſtoꝝ neutraliter: ꝛ dicūt librū iuſtoꝝ: qꝛ ait de hisq̄ iuſta ſunt quaſi librum iudiciorū vt ſit ſenſus. Sic p̄cepit dauid artē illam ſeruādā ſicut ſeruat̄ quod ſcriptū eſt ī libro iuſtorū. Tūc plāxit dauid carmē lugubre ſup̄ ſaul ꝛ ionathā ꝛ credit̄ metrice cōpoſitum fuiſſe. Et eſt ꝯtinentia hui⁹ carminis tripartita. Primo agit de loco vbi facta eſt ſtrages. ꝛ imprecat̄ ei. Secūdo cōmendat ſaul ꝛ ionathan. Tertio ſpecialiter cōmendat ionathan oſtendens q̄ꝝtū dilexerit eū. Nec obeſt ſi aliquando pluraliter aliquādo ſingulariter de eodem monte loquitur. Eſt enī vn⁹ mons plures colles habēs. Ubi legitur. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniant ſup̄ vos. Quidā dicunt ſup̄ te: ſic legentes iſtam. Mōtes gelboe ſubaudi. ve vobis/ poſtea inferunt. nec ros nec

Additio.
Proſelitis quidē veniebat de gētilitate ad iudaiſmum.

pluuia veniant ſup te. mōtes hivt dicunt prius vberrimi fuerant: et imprecat eis non ariditatē: ſed ſterilitatē. q. aridi eēnt. Unde ſubdit Neqȝ ſint ſuper vos agri primitiarum. id eſt fructuū optimoꝝ ſicut prius Alij dicunt ꝓphetiam eſſe q̄ impleta eſt in diebus helie: qn̄ nō

A ij. Re.xvij. pluit ſuper terram annis tribus ⁊ menſibus. vj. Alij dicūt in cacumine mōtis: nec ante nec poſt pluiſſe ſed ꝑ maledictionē confirmatum. Planxitqȝ dauid ſaulē eo ꝙ vilis interfect⁹ eſſet: lȝ vnctus eēt oleo. Et ſubdit cauſā necis hui⁹ a ſanguine interfectorum ⁊ adipe fortium. id eſt ꝓ ſanguine ſacerdotum quos occidit in nobe. Hebreus tn̄ inchoat verſuȝ ita. A ſanguine interfectorū ab adipe fortium Sagitte ionathe ⁊c̄.

De prima vnctione Dauid in regē ſuper tribum iuda in ebron. Capitulum. ij.

A ij. Regū. ij. Poſt hec ex reſponſo domini aſcendit dauid in ebron. et habitauit ibi cū duabus vxoribus ſuis in domo ſua viriqȝ eius manſerūt in oppidis ebrō. Et vnxerunt eum viri iuda in regem ſuper tribum iuda. Hic ichoatur quarta etas. non ꝓ initio regni iudeorū vt quidam volunt: qr tunc inchoaſſet a ſaule. ſed ꝓ innouatione promiſſionis que partib⁹ olim data erat de regno chriſtiano: quod ꝑfiguratum eſt in dauid iurante domino dauid veritatem. de fructu ventris eius ſeſſuro ſup ſedem ſuam. Nunciatumqȝ eſt dauid ꝙ iabite ſepeliſſent ſaul: ⁊ nun

B ſo. cxxxi. ciauit eis dicens. Benedicti vos a domino qui feciſtis miſericordiā hāc cū dn̄o veſtro. retribuet vobis dn̄s. Sȝ et ego retribuam. Nec timeatis quaſi non habentes regē: qr vnxit me dom⁹ iuda regē ſibi.

De regno Hiſboſeth. Cap. iij

B ij. Regū. ij. Abner autem princeps exercit⁹ ſaul tulit hiſboſeth: ⁊ circūduxit eum ꝑ caſtra .i. vbicūqȝ diſperſus erat exercit⁹: ⁊ ⁊ creauit eum regē ſup reliquas tribus. Uel ꝑ caſtra intellige manaim locum munitiſſimū: vbi inūxit eum in regē. Erat autē hiſboſeth tunc. xl. annoꝝ: ⁊ duobus annis regnauit ſuper iſrael. Dauid vero. vij. annis. ⁊. vj. mēſibus regnauit in ebrō ſuper domū iuda. Eo tpe ortum eſt inteſtinū belluȝ inter hebreos. Porro egreſſus eſt abner ⁊ pueri eius de caſtris i gabaon. Joab aūt ⁊ pueri dauid occurrerunt eis ad piſcinā gabaon: ⁊ conuenit inter eos ꝙ. xij. tm̄ ex vtraqȝ parte pugnarent in medio exercituū ⁊ apprehenſo vnuſqſqȝ capite cōparis ſui defixit gladiū i latus cōtrarij ⁊ ceciderunt ſil̄. Ob hoc dict⁹ eſt locus ille ager robuſtorū Joſephus tn̄ videtur velle ꝙ pueri dauid ſupſtites occiderūt ꝯpares ſuos. Ortū ē aūt bellū int̄ reliq̄s ⁊ fugit abner cū ſuis. Erāt aūt ibi cū ioab duos ffes ei⁹: q̄ruȝ aſahel velociſſimus quaſi vnus de capreis pſequebatur abner cū ſuis inſtātiſſime. Cui abner. Noli me ſequi ne compellar confodere te ⁊ non potero leuare faciē meam ad ioab. Ille ṽo noluit declinare: et ꝑcuſſit eū abner ī inguine auerſa haſta. i. cū ligno poſteriori: nō cuȝ mucrone haſte vl̄ ṽſa ad eū haſta. Perſeq̄ntib⁹ aūt ioab ⁊ abiſai fugiētē abner ſol occubuit. ⁊ venerūt ad collē aq̄duct⁹. Jn cui⁹ ſūmitate ꝯgregati ſt̄ ad abner filij bēiami ī cuneū vnū: ⁊ ait abner ad ioab Nū qd vis dſeuire vſqȝ ad dīletōeȝ ffm tuorū. An ignoras ꝙ non gratis morit iugulo q̄ ꝓuocat hoſtē. Ceſſauit ergo ioab ⁊ oīs exercit⁹ pſeq̄ eos. Porro abner cū ſuꝭ nocte illa trāſiēs iordanē venit ad hiſboſeth

i manaim. Ioab ḡo ꝛ viri eius tu
lerũt aſahel ꝛ ſepelierunt eũ in ſe
pulcro patris ſui in bethleem ꝛ re
dierunt ad dauid in ebron.

¶ De filijs dauid. Capitulũ.iiij.

A ij. Regũ. iij

Facta ē ergo lō
ga ꝯcertatio int̃ hos re
ges: et dauid creſcēte:
alter decreſcebat. Na
tiq; ſũt filij dauid i ebron ṗmoge
nitus amon de achinoem. Scd̃us
celiab vel celaph de abigail. Ter
ti⁹ abſalon de vxore gentili. id eſt
maacha ſcʒ filia ptolomei reg; ieſ
ſur. Quartus adonias fili⁹ agith.
Quintus ſaphacias fili⁹ abigail.
Sext⁹ ietraʒ quē ioſephus vocat
nathan de egla
vxore ſua quam
hebrei aiũt fuiſ
ſe michol q̄ ſola
dicitur vxor ei⁹ t
qꝛ i adoleſcētia
ſua ṗmā ſortit⁹
eſt vxorem. Qđ
nō videt̃ poſſe ſtare cũ in ſequēti
bus legat̃ michol. i hierl'm ſuſam
naſſe dauid: ꝛ dr̃ q' nō ē nat⁹ ei fi
li⁹ de dauid vſq; i diē mort; ſue: qꝛ
i ipo partu occubuit Sʒ potuit fie
ri vt vicina partui de hierl'm deſcē
deret in ebron: vt ibi pareret tanq̄
in primitiuo loco regni.

Additio.
Q; ietrā natus
ſit dauid i ebrō
nō videt̃ veruʒ.
audi cauſaʒ ꝛ ſo
lutionem.

¶ De interfectione abner. Ca. v.

D ij. Reg. iij.

Eo tempore fa
ctũ eſt q' abner itraret
ad cōcubinā ſaulis reſ
phā pulcram nimis.
Ob hoc obiurgat⁹ ē aduerſus eũ
hiſboſeth ꝓ opprobrio dom⁹ ſue.
timēs ne forte cōcubina vſurparet
ſibi regnũ. Et iratus abner ait ad
eum. Nunq̄d canis caput ego ſum
hodie aduerſus iudam ꝓpter te. q.
d. ꝓpt̃ te iudas hʒ me quaſi caput
canis mortui. Uel ita: ꝓpter te fa
ctus ſũ caput canum. i. princeps ir
rationabiliter latrantium contra
chꝛiʒ dñi. Et miſit abner ad dauid
nũcios dicētes. Cui⁹ ē terra. q. d.
Nōne terra eſt in manu mea. Fac
mecuʒ amicicias ꝛ reducam ad te
vniuerſum iſrl̃. Qui ait. Optime.
Faciā tecũ amicicias: ſʒ nō vide
bis me anq̄ reduxer; michol. Sʒ ꝛ
ad hiſboſeth mādauit dauid vt re
mitteret ei vxorē ſuā michol. Tule
rũt ergo eā a viro ſuo falthiel q̄ ſeq̄
bat̃ eā plorās vſ
q; baurim. Non
eñ cognouerat
eaʒ eo q' illa di
ligēs dauid ſēp
triſtis erat. Et
locutus ē abner
ad ſeniores iſrl̃:
ꝛ maxie ad ben
iamin: vt tranſi
ret ad dauid quē
elegerat domi
nus. Et aſcēdit
abner in ebron
ad dauid: et ſu
ſceptus eſt ab eo magnifice: ꝛ ait.
Surgā vt cōgregā ad te oēʒ iſrl̃.
Cũq; abijſſet in pace: ecce ioab et
pueri dauid redierũt ceſis latroni
bus cũ preda magna nimis: et di
ctũ eſt ioab de aduētu abner: ꝛ de
pace cũ rege. Qui cũ tentaſſet mu
tare animuʒ regis dicēs. Iurauit
abner vt deciperet te. Et cũ nō adde
uiſſet rex miſit nũcios poſt abner
quaſi rege reuocāte euʒ ꝛ reduxit
eũ: ꝛ occurrēs redeũti ſeorſum ad
duxit eũ q̄ſi ſecreti⁹ locutur⁹. ꝛ ꝑ
cuſſit eũ in inguine ꝛ mortuus eſt
quaſi in vltionē fratris ſui. Sʒ ve
rius eſt qꝛ timebat ne fieret ſcd̃s a
rege. Quod cũ audiſſʒ dauid ait. Abner occiditur.
Mũdus ſũ ego ꝛ regnũ meum a
ſanguine abner ꝛ veniat ſup caput
ioab. Non deficiat de domo ioab
ſemine fluens. ꝛ leproſus ꝛ tenens
fuſum. id eſt effeminatus. ꝛ cadēs
gladio. ꝛ indigēs pane. Secundũ
hoc vero videtur ei imprecari ſemi
nis fluxum ꝛ lepram ꝛ euirationē

Additio:
Iſte phalti do
ctus erat i lege.
et ideo nolebat
alteri⁹ vxorē vi
olare: ꝛ ꝓpt̃ hoc
nol fixo additũ
eſt el. qđ ē nomē
dei: quia ꝓ timo
re et reuerentia
dei ꝛ legis abſti
nuit: hoc dicunt
hebrei.

et ſtragẽ in bello. ꝛ mẽdicitatem. Quidam legũt pro vno leproſus ꝛ tenens fuſuz. i. breue ventilabrũ ad depellendas muſcas: qđ fit de folijs palmarũ ꝛ inuoluit inter digitos inſtar fuſi. Scidit ergo dauid veſtimẽta ſua ꝛ fleuit ſup abner: ꝛ oīs popul⁹ qui erat cũ eo: et īdixit oībus ieiuniũ vſqꝫ ad veſperam: ꝛ ait. Neſcitis quō princeps maximus hodie cecidit in iſrael. Ego autẽ ſum dedicatus rex. q. d. cum ſim nou⁹ rex maxīe indigebā auxilio iſtius. Porro filij ſaruie mihi duri ſunt.

¶ De morte hiſboſeth ꝛ ſecunda vnctione dauid ſuper omnem iſrł. Capitulum. vj.

A
ij. Reg. iiij.

Cunqꝫ audiſſet hiſboſeth đ morte abner diſſolute ſunt man⁹ eius ꝛ oīs iſrł perturbat⁹ eſt. Duo autẽ viri principes latronũ erant cuz hiſboſeth baana ꝛ rechab de filijs beniamī. Qui irati receſſerãt ab hiſboſeth: ꝛ venerãt ad miphiboſeth filium ionathe vt facerent eum regem. Qui noluit imo ꝓdidit eorũ cōſilium. Quidam vero tradũt φ hiſboſeth offenſus erat eis eo φ dicebant ei miphiboſeth debere regem eſſe: cũ filius eſſet ꝑmogeniti ſaulis. Erat iſte miphiboſeth claudus vtroqꝫ pede. Quinquẽnis ei erat quãdo nunciatũ eſt ei de morte ſaulis ꝛ ionathe: ꝛ tollente eum nutrice vt fugeret cecidit ꝛ cōfractus eſt. Porro baana ꝛ rechab īgreſſi ſũt domũ hiſboſeth ferẽtes ſpicas tritici: quaſi primitias regi. Hoſtiaria autẽ dom⁹ obdormierat. Et inueniẽtes hiſboſeth dormientem in meridie interfecerunt eum: ꝛ attulerũt caput eius ad dauid in ebron dicentes. Ecce caput viri qui querebat aīam tuam: extiſtimantes ſe munera accepturos a dauid. Et ait dauid ad eos. Interfeciſtis virũ innoxiũ: ſanguinẽ dñi veſtri fudiſtis. ꝛ ideo auferam vos de terra. Et ꝓciſis manibus ꝛ pedib⁹ eorũ ſuſpẽderũt eos ſup piſcinã: vel ſpinã in ebron: caput ṽo hiſboſeth ſepelierunt in ſepulcro abner. ¶ Et venerũt ſeniores de iſrł ad dauid. ꝛ ꝑcuſſit cũ eis fed⁹: ꝛ vnxerũt cuz in regẽ ſup omnem iſrł. Primo igitur inunct⁹ eſt ī ſignũ regni. ſcđo ī regẽ ſup iudam. tertio in regẽ ſup iſrł. Filius. xxx. annoꝝ erat dauid cuz regnare cepiſſet. Supabũdat fili⁹ idiomate hebreo. ꝛ. xl. ãnis regnauit. ī ebrō vij. annis ꝛ. vj. mẽſib⁹ ſup iudam: ſubaudi ſpecialiter. Naz ſi ſtatim poſt hiſboſeth regnauit in iſrael nō niſi duob⁹ ãnis regnauit in iuda. Sz aiũt hebrei euz regnaſſe in ebron aliqbus annis adhuc ſaule viuẽte: qꝛ dom⁹ iuda iam affectabat eũ in regẽ. ꝛ ipſe mittebat eis munera tanqꝫ ſuis. In hieruſalez ãt regnauit. xxx. trib⁹ annis ſuper oēm pplm. Si queraſ quare a ſũma regni ſubtrahanſ. vj. menſes. Ait hebreus dauid egrotaſſe. vj. menſibus ꝛ nil dignũ rege egiſſe. Vel qꝛ abſalon ꝑſecut⁹ eſt euz. vj. menſibus: ꝛ tuncquaſi nō regnauit dauid.

A
ij. Regũ. v.

¶ Qꝫ dauid expugnauit hieruſalem ꝛ muniuit. Capitulum. vij.

Poſtea collecto exercitu aſcẽdit in hieruſalem vt eiiceret iebuſeũ. Qui poſuerunt cecos ꝛ claudos ſupra murũ in deriſionẽ dauid dicẽtes. Nō ingredieris huc niſi abſtuleris cecos et claudos. q. d. Adeo ẽ vrbs fortis φ fortiũ auxilio nō īdigem⁹. Alij dicunt eos poſuiſſe imagines ſuper murũ: quas dixerũt cecos ꝛ claudos. i. nil agentes. q. d. etiã nobis nil agẽtib⁹ ītraſ ñ poterꝭ. Vł ſeipſos dixeꝛt cecos ꝛ claudos: qꝛ debiles eos et illes his reputabat dauid. Deinceps in ꝓuerbio dictũ ē.

B
ij. Regũ. v.

Cec⁹ ꝛ claud⁹ nõ ītrabit in tēplū dei. Primo ſimpliciter in lege ꝓhibitū erat cecos ꝛ claudos intrare tēplū ad offerendū. poſtea verſum ē in ꝓuerbiū. Forte cū ianitores arcerēt imūdos dicebāt enigmatice. Cecus ꝛ claud⁹ nō intrabūt: ponētes cecitatē ꝛ claudicationē ꝓ q̄libet immunditia. Porro inferiorē ciuitatē obtinuit dauid tradēte eā ſibi ornan iebuſeo. Cū q̄ arcē ſion obtinere nō poſſet: ꝓpoſuit i p̄mīū p̄ncipatū militie: illi q̄ primū pcuteret iebuſeū: ꝛ tangeret domatū fiſtulas.i.tectoꝝ canales p q̄s defluūt ſtillicidia. Alij dicūt fiſtulas cuniculos ſubt'raneos: p q̄s erat aſcēſus vſq̄ ad tecta. Multi itaq̄ feſtinantibus ioab p̄uenit vniuerſos: ꝛ clamauit ad regē: exigens militie p̄ncipatū ꝛ obtinuit dauid arcē expulſis iebuſeis p̄ter ornan: ꝛ edificauit p circuitum ei⁹ incipiēs intrinſec⁹ a mello: ꝛ ptē illā ciuitatis vocauit ciuitatē dauid. Reliquā vrbis ptem extruxit ioab. Mello aūt erat p̄cipuū ꝛ q̄ſi q̄dā ꝓfūda vorago vallis. Porro ipſa ciuitas dauid poſtea vocata eſt mello. Et edificauit i ea dauid domū hyrā: rege tyri ferēte ſibi auxiliū mittendo ei ligna cedrina ꝛ artifices. Porro dauid accepit alias vxores: ꝛ nati ſūt ei filij in ihr'lm.xj. inter quos enumerat' nathan. alius ſcʒ a nathan ꝓpheta quem ſibi dauid adoptauerat poſt mortē patris. Et nota q̄ hieruſalē vſq̄ ad melchiſedech dicebatur iebus: a quo dicta ē ſalē. Poſtea a dauid dicta eſt iebuſalem. Sed poſtea mutata. b in r. dixit hieruſalē.q.munitam ſalem. Mero eī hebraice munitio ē. Tradit ioſephus q̄ hāc lr̄e mutatiōē ab homero factam q̄dam putant: poſtea dcā ē a ſalomōe hieroſolymia: ꝛ tādē p̄ſcopā hieroſolyma.

¶ Q; dauid vicit philiſteos. Capitulum.viij.

Audiētes autē philiſtei dauid regnare ſuper iſrl' aſcēderūt vniuerſi vt q̄rerēt dauid: ꝛ caſtrametati ſunt in valle raphaim: nō ꝓcul a hieruſalem. Et egreſſus ē ad eos dauid ex reſpōſo dn̄i: ꝛ pcuſſit eos i ore gladij et diuiſit eos hac ꝛ illac in fugā. Ob h° vocat⁹ eſt loc⁹ ille baalpharaſim.i.viroꝝ diuiſio. Uel q̄ ibi fugientes reliquerāt idola que tulit dauid ſecū ꝛ ꝯſlauit. Et addiderūt adhuc philiſtijm: vt aſcenderēt in valle raphaim: ꝛ poſuerunt idola ſua ſub arborib⁹ piroꝝ: ꝛ ait dn̄s ad dauid. Nō ibis obuiā eis: ſʒ gira poſt tergum ꝛ veniens ex aduerſo piroꝝ. Hebreus habet flētiū.i.idoloꝝ q̄ digna ſūt fletu: ꝛ cultores ſuos ad fletum eternū trahūt. Cumq̄ angel⁹ dn̄i incedēs ſup cacumina piroꝝ ſonitum faceret irruit ſuper eos dauid ꝛ pcuſſit eos vſq̄ gazer. C.D ij.Regū.v.

¶ De reductione arce in hieruſalem. Capitulum.ix.

Porro fecit dauid tabernaculū iuxta domū ſuam ad reponēdā arcā: ꝛ poſuit in eo q̄ſdā de veterib⁹ cortinis. Tabulas ꝟo colūnas et baſes priores reſuauit. Et deſcendit dauid cū.xxx.milib⁹ viroꝝ: ꝛ poſuerūt arcā ſup plauſtrū nouum ꝛ tulerāt eā d' domo aminadab: q̄ erat in gabaa.i. in colle iuxta cariathiarim. Nec ē h̄ gabaa nomē vrbis vl' loci ſʒ ſm̄ interp̄tationē ſuā collē ſonat. Duo āt filij aminadab minabāt plauſtrū. aioth p̄cedebat ꝛ oza ſequebatur. dauid autē ꝛ oīs iſrl' pſallebāt coram arca muſicis inſtrumentis. Cū aūt veniſſent ad areā nachor calcitrauerunt boues ꝛ inclinata ē arca. et extendit oza manū ꝛ tenuit eā et aruit dextera ei⁹ i q̄ arcā ferre debuit: ſic pat' ei⁹ iuſſerat: et expira- A ij.Reg.vj.

uit: ⁊ vocatū ē nomē loci oze ꝑcuſſio. Dicit ioſeph⁹ eū ꝑcuſſū: q2 tetigit arcā cū ſacerdos nō eēt. Alij dicūt q2 poſuerat arcam ſup plauſtrū cū humer; portare debuiſſet. Hebrei tradūt ꝙ ea nocte dormierat cuȝ vxore ſua. Timuit itaqȝ dauid diuertere arcaȝ ad ſe: ⁊ poſuit eā in ſuburbio in domū obeth leuite filij edom getei ⁊ erat ibi tribus mēſib⁹: ⁊ bñdixit dñs domui obeth. quo audito abijt dauid vt adduceret arcam in ciuitatē dauid cum gaudio. Dauid aūt accinct⁹ ephot lineo pſallebat coram arca in organis armigatis .i. ad armū ligatis. Uel ſcḋm quoſdā gen⁹ ē organi qḋ fit in aq̈ ⁊ vidit eū pſallentē michol ꝑ feneſtrā ⁊ deſpexit eum in corde ſuo. Cumqȝ poſuiſſent arcā ī loco ſuo: obtulit dauid holocauſta ⁊ pacifica: ⁊ bñdixit pplo ⁊ ꝑtit⁹ eſt ꝑ ſingula capita collyridā panis vnam. et aſſaturam bubale carnis ⁊ ſimilā frixā oleo. Cumqȝ rediret dauid in domū ſuā ſubſannauit eū michol dicens. Q̄uā glīo ſus fuit hodie rex iſrł nudatus q̄ſi vnus de ſcurris. Et r̄ndit dauid. Uiuit dñs. ludā ⁊ hūilior fiam añ dñz q̇ poti⁹ elegit me q̄ȝ patrē tuū Q̄uāobrē michol nō eſt nat⁹ fili⁹ vſqȝ in diē mortis ſue. Qḋ incluſiue legēdū ē. i. donec in partu occubuit. Uł excluſiue. i. nūq̄ȝ qḋ videtur velle ioſeph⁹: qui dicit eam de dauid minime filios ꝓcreaſſe: ſed de viro cui dederat eam pater ſu⁹ ſublataȝ a dauid quinqȝ filios habuiſſe: qui intelligendi ſunt adoptiui. Mortua enim merob ſorore ſua: quinqȝ filios eius adoptauit michol.

Additio.
Aiūt hebrei ꝙ vxores ei⁹ et cōcubine ⁊ nurus peperūt maſculos et iumenta duplices fetus.

Michol deridet dauid

¶ De victorijs dauid et officialibus eius. Capitulum .x.

Factum eſt autem cū ſederet rex ī domo ſua ⁊ dñs requieȝ ab hoſtibus ſuis dixit ad nathan. Uides ꝙ ego habitem in domo cedrina: ⁊ arca dei poſita ſit in medio pelliū. Factā ei domum. Et ait nathan. Fac q2 domin⁹ tecum eſt: neſciens quid diceret. id eſt a ſpirituſancto non loquebaṫ hoc. Eadem nocte factū eſt verbū dñi ad nathan. Dic ſeruo meo dauid. Non edificabit michi domū: q2 ſanguinarius eſt. ſed filius eius ſuccedēs ei in regno faciet domū nomini meo et ſtabiliā thronum ei⁹ vſqȝ in ſēpitnū. ⁊ ego ero ei ī prē ⁊ ipſe erit mihi ī filiū. Ex hac ꝓmiſſo nepūicit ꝙ ſalu⁹ ſit ſalomō. His auditis gauiſus eſt dauid de ſucceſſiōe regni. et ſde ꝑcipue gratias egit deo. addens. Iſta eniȝ eſt lex adam domine deus. id eſt lex hois: vt ſit ſollicitus de ſucceſſiōe filioꝝ: vł vt gratias agat deo de beneficijs. ¶ Factum eſt autē poſt hec ꝑcuſſit dauid philiſteos: ⁊ abſtulit frenū id ē poteſtatē tributi quā habebāt in iſrael de manu eoꝝ: ⁊ ꝑcuſſit moab. ⁊ mēſus ē dauid eos funiculo. i. cui voluit dedit ei hereditatē coequans eos terre. i. valde humilians. ⁊ mēſus eſt duos funiculos. vnū ad occidēdū. ⁊ vnū ad viuificandum. i. ad arbitrium ſuū quos voluit occidit: ⁊ quos voluit reſeruauit. et factus eſt ei moab tributarius. Et percuſſit adadezer regē ſoba: cui cū ferrent ꝑſidiū ſyria damaſc⁹ ꝑcuſſit ex eis

Additio.
Nota ꝙ eſt dictuȝ ad dauid ꝑ nathan: cū completi fuerit dies tui ⁊ dormieris cū patribus tuis ſuſcitabo ſemē tuū poſt te: ⁊ cetera. qḋ ḋ ſalomone dici nō poteſt: qui viuēte patre regnauit. Qḋ adhuc expectant iudei implendum.

A ij.Reg.vij.

A ij.Reg.viij.

xx.milia.ꝛ pones i ſyria pſidiū: fecit eam tributariam. Audiens autē chou. als chori rex emath pcuſſuz adadezer hoſtem ſuū miſit ad dauid iorā filium ſuuz cum munerib⁹ ꝛ graꝝ actione ꝙ hoſtē ſuū pcuſſerat. Cumq̄ rediret a ſyria dauid occurrerunt ei idumei in valle ſalinarum: ꝛ pcuſſit ex eis.xij.milia|Hieronymus corrigit.xviij.milia.ꝛ in iebelē pcuſſit ad. xxiij. milia.ꝛ ponens in ea pſidium fecit eam tributariā. tunc impletum eſt quod dictuz

C Geñ.xxv. eſt rebecce. Maior ſeruiet minori. Et retulit in hieruſalem aurum ꝛ argētum multum nimis qd ſanctificauit dño in fabꝛiam future domus. Es quoq̄ corinthium ſanctificauit: de quo fecit ſalomō mare eneum colūnas ꝛ altare Porro ioab erat ſuper exercitum Joſaphat erat acom mētarijs. id eſt ſcriptor geſtoꝝ

B j.para.xvj. Scribebant eñi ſinguli reges chronica geſtorum. ſadoch et abiathar erant ſacerdotes. ſaraias vero ſcriba. i. cancellarius. Banaias aūt erat ſup cherethi ꝛ pheleti.q̄ erāt cuſtodes capitꝭ dauid. Filij autem dauid ſacerdotes erant. id eſt digniores pre ceteris poſt regem. Sic dicitur ietro ſacerdos fuiſſe madian.

Additio.
Idumei ab edō qui ab eſau deſcenderunt qui fuit prior natu ꝙ̄ iacob qui de rebecca fuerāt.

Additio.
Aiunt hebꝛei ꝙ vxores iacob et ꝯcubine ꝛ nur⁹ pepererunt maſculos: ꝛ iumenta duplices fetus.

Additio.
In corintho fuit quoddā templū edificatum idolorū argēto ꝛ ere ꝛ auro: q̄ cōbuſto metalla fluxerūt ꝛ cōmixta ſunt. ꝛ q2 maior ps erea erat: gn̄ali noīe vocata eſt talis cōmixtio es corinthium.

Additio.
In paralipomenon legitur ꝙ ea die cōſtituit dd frēs aſaph cātores: ꝛ ipm pcentorē ꝛ qui cantabant pſalmos ex diuerſis palmis compactos.

Additio.
A commētarijs vicē regis agebat: cui⁹ iudicio leges ſcribebāt.

Additio.
Hi dicūt fuiſſe duo viri fortiſſimi. alij dicūt ꝙ fuerunt due familie.

Additio.
Hi dicuntur fuiſſe.lxx.iudices locorum vt moyſes elegit.lxx Unde celeti ſonat exterminatores. pheleti ammirabiles.

De miphiboſeth ꝛ ꝙ Amon dehoneſtauit nūcios dauid. C.xj

Et recordatus eſt dauid federꝭ quod fecerat cum ionatha: ꝛ ait Nunqd ſupeſt aliquis de domo ſaul cū quo faciam miſericordiā ꝓ ionatha Cūq̄ acceſſiſſet ſupeſſe miphiboſeth filiū ionathe debilem pedib⁹ vocauit eū: ꝛ reſtituit ei oēm poſſeſſionē ſaul aui ſui: ꝛ conſtituit eum cōmenſalem ſuū tanq̄ vnum de filijs ſuis. Porro ſiba puer ſaulis: cui erant xv.filij.ꝛ.xx.ſerui ex mandato dauid excolebat terram ꝛ referebat fruct⁹ ad miphiboſeth in hieruſalem. Erat autē miphiboſeth fili⁹ micha. Factū eſt igitur vt moreretur naas rex amonitarū: ꝛ regnaret ꝓ eo filius eius amon. Miſitq̄ nuncios dauid vt conſolarēt eū de morte patris: monēs vt amicicie quas cū patre eius habuerat pmanerēt. Cū enī dauid fugiſſet ad achis ſub ſimulatōe furorꝭ a patre iſti⁹ benigne collectus fuerat. Principes aūt amō exacuerūt rgē ſuū dicētes. Neſcis q2 miſit dauid vt videret ingreſſuz ꝛ exitū tuū vt pcutiat te ꝛ terrā tuā. Tulit itaq̄

A ij.Reg.ix.
A ij.Regū.x.

amon ſeruos dauid: ⁊ raſit dimi-
diā ꝑtem barbe eorū: ⁊ ꝓcidit ve-
ſtes eorum vſq; ad nates. Viden-
tes aūt amonite ꝙ irritaſſent da-
uid ↄduxerūt ſibi milites de ſyria
roob ⁊ ſobal: ⁊ a rege macha et a
rege yſtob. Miſitq; dauid ioab ⁊
oēm exercituʒ aduerſus eos. Sta
bāt aūt āmonite ante ingreſſuʒ ci
uitatis: ⁊ ſyrorū exercitus erat in
campo. Joab quoq; diuiſit exerci
tū: ⁊ ꝑteʒ tradēs abyſai fr̄i ſuo: ꝑtē
ſibi retinuit ⁊ irruit ī ſyros fuga-
uitq; eos ī ore gladij. Qd videntes
amonite ⁊ ipi terga verterūt aby-
ſai recepeſt ſe in vrbem. Joab ꝓ
rediit in hieruſalē cū triūpho. Vi
dētes igit̄ ſyri qūo corruiſſēt corā
iſrael: collegerunt iterum exercitū
ampliorem. Dauid quoq; ↄtraxit
oēm iſrl̄: ⁊ trāſiēs iordanē direxit
acieʒ aduerſus ſyros: ⁊ ꝑcuſſit ex
eis curr⁹ ⁊ equites. xl. milia: ⁊ ſo-
bal ꝓncipē militie. Timuerūt ſyri
auxilium deinceps ꝓbere filijs a-
mon: feceruntq; pacem cum iſrael
⁊ ſeruierunt eis.

¶ De adulterio dauid et morte
Vrie ⁊ penitentia Dauid. Ca. xij.

A ij. Reg. xi.

Factum eſt an
no vertēte vno tpe cū
ſolent reges ad bella
ꝓcedere: miſit dauid
ioab ⁊ vniuerſuʒ iſrael: ⁊ vaſtaue
rūt filios amon: ⁊ obſederunt ra-
bath. Dauid aūt remāſit in hieru-
ſalē. Accidit vt ſurgeret dauid de
ſtratu ſuo poſt meridiē ⁊ deambu
laret ī ſolario. Viditq; ex aduerſo
berſabee vxorē vrie filiā helie filij
achito ſel lauantem ſe aq̄ frigida.
Cuius ſpecie inſpirat⁹ ad ſe voca
tā cognouit: ſtatimq; ſanctificata
eſt ab īmundicia ſua. id ē poſt coi-
tū lauit ſe vel ↄcepit. ⁊ ceſſauit mē
ſtru⁹ ſanguis quē natura ḋʒ reſer-
uare poſt conceptum in alimoniā
fetus. Quidā tradūt eā tūc men-
ſtruatā eē ⁊ ad tactū regis ceſſaſſe
mēſtruū. Dicit epiphani⁹ ꝙ cū vo
caſſet dauid berſabee. cognouit h⁹
nathan in ſpū: ⁊ feſtinauit ad da-
uid vt ꝓhiberet āteq̄ veniret mu
lier ⁊ impediuit euʒ belial. Nā in
via hoīeʒ occiſum nudū vidit iacē
tem ⁊ morā fecit ibi. Eadeʒ nocte
rex impleuit pctm̄: ⁊ luxit nathā.
Cūq; accepiſſet eam dauid cōce-
piſſe: reuocauit vriā armigerū io-
ab [ſc̄m ioſephum] ab expeditōe vt
ingrederet̄ ad vxorē ſuaʒ: ⁊ part⁹
ei aſcriberet̄. Queſiuitq; dauid ab
vria de ſtatu belli monēs vt intra
ret ad vxorē ⁊ pauluſuʒ recrearet
ſe. Nō adquieuit vrias ⁊ dormiuit
cū ſeruis regis. Quāobrē vocauit
eū dauid iterū. ⁊ ſtatuit eū ſecum
in menſa: inuitās eū ad pocula vſ-
q; ad ebrietatem. Sʒ nec ſic ↄcita-
tus eſt vir deſiderio vxoris: ⁊ ait.
Arca dn̄i ⁊ iſrl̄ habitāt in papilio
nibus: ⁊ dn̄s me⁹ ioab manet ſuꝑ
faciē terre: ⁊ ego ingrediar in do-
mū meā? Per ſalutē tuā rex non
faciā rem hanc. Certus ergo da-
uid ꝙ nō ītraret: ſcrip̄ſit ad ioab: q̄-
ſi deliquiſſet ī eū vrias: vt poneret
ipm̄ in ea parte belli in qua ꝑcuſſ⁹
interiret. Cumq; tuliſſet vrias epi
ſtolā mortis ſue ſʒ mādatū regꝭ i
terijt. Porro berſabee accepta
morte viri ſui plāxit eū. Trāſacto
q; luctu vocauit eā dauid. ⁊ facta
eſt ei vxor: ⁊ pepit ei filiū. ¶ Tūc
miſit dn̄s nathan ad dauid. Qui
ꝓpoſuit ei paradigma ḋ diuite ha A ij. Reg. xi.
bēte oues plurimas: q̄ rapuit pau
peri vicino ouiculā vnā quā habe
bat. vt ex ea ꝓpararet cibos hoſpi
ti q̄ ſuꝑuenerat: ⁊ indignat⁹ ē rex
in hoīem illū: ⁊ dixit. Viuit dn̄s:
qm̄ fili⁹ mortis ē q̄ h⁹ fecit. Quē
reddet ī q̄druplū. Et r̄ndit nathā
Tu es vir ille. Vxorē vrie accepi-
ſti tibi: ⁊ vt occultares adulteriū
interfeciſti eū gladio filiorū amō.
Quāobrē hec dicit dn̄s. Nō rece
det gladi⁹ de domo tua vſq; ī diē
ſēpiternū. Ecce ſuſcitabo ſuper te

malum de domo tua. Hoc vltimū factū eſt quādo ꝑſecut⁹ eſt eū abſalon primuȝ ſ̉o in diuiſiōe regni poſt ſalomonem. Et ait dauid ad nathan. Peccaui domino: ⁊ deſcēdens de throno conſiſtoꝝ ſedit in terra: ⁊ tanq̄ vir deicola corā omnibus cōfiteri peccatū ſuū nō erubuit. Et ait nathan ad euȝ. Tranſtulit domin⁹ peccatū tuū: nō morieris nec regnū amittes. Veruntamē fili⁹ q̄ nat⁹ eſt tibi morietur: quoniā blaſphemare feciſti inimicos nomē dn̄i. Dixerūt eñi idolatre vel dicere potuerūt. Nō eſt iuſtus de⁹ iſrael q̄ ſaul amouit de regno et ſubſtituit dauid: cū dauid grauius q̄ȝ ſaul peccauerit. Percuſſit autē dn̄s paruulū vſq̄ȝ ad deſperationeȝ vite: ⁊ dep̄cat⁹ eſt dauid dn̄m ꝓ paruulo: et ieiunauit ⁊ iacuit ſup terram: ⁊ noluit ꝯſolari. Accidit autē die. vij. vt moreretur infās. Et vidēs dauid ſeruos muſſitātes intellexit q̄ mortu⁹ eſſet. Quo accepto lota facie ⁊ mutata veſte intrauit domū: ⁊ adorauit: ⁊ exhilarat⁹ comedit. ⁊ āmirati ſunt ſerui q̄ contra cōſuetudinē egiſſet: ⁊ ait ad eos. Cū adhuc viueret puer fleui ⁊ adoraui dominū vt viueret. eo mortuo quare flerē? Nunq̄d potero reuocare eū. Ego vado ad euȝ: ille ſ̉o non reuertet̄ ad me. Hoc auteȝ aiebat dauid vt conſolaretur berſabee: quā diligebat eam. ⁊ ꝓcedente tempore genuit ex ea filiū quem vocauit ſalomonem. cōmiſitq̄ȝ eū in manu nathan: qui vocauit eum ididā. id eſt amabilē domino. Igitur pugnabat ioab cōtra rabath: ⁊ expugnauit eaȝ. Miſitq̄ȝ ad dauid dicens. Veni ⁊ cape ciuitateȝ: ne nomini meo aſcribat̄ victoria. Et cōgregauit dauid omnē populū. Et ꝓfectus cepit vrbē et vaſtauit eam: ⁊ tulit diadem a d̉ capite melchō. q̄d ſonat rex eoꝝ ⁊ erat idolū amonitaꝝ: ⁊ erāt i diademate gēme p̄cioſe: ⁊ auri talentū. Q̄d cōflauit dauid ⁊ formauit ex eo ſibi diadema: in medio geminaꝝ ſtatuēs ſardocinē incōparabilem. Porro reliquas ciuitates amonitaꝝ vaſtauit: et multos de populo ſerrauit vehiculis ferratis: et plures diuiſit culteris ⁊ traduxit i typo lateꝝ.

¶ De Thamar quam Amon oppreſſit. Capitulum. xiij.

Et factū ē poſt hec ſuſcitauit dn̄s malū i domo dauid i hūc modū. Amon p̄mogenit⁹ ei⁹ diligebat thamar ſororem abſalō ex vtroq̄ȝ parēte: ita vt deperiret i ea ⁊ egrotaret. A ij. Reg. xiij Huic erat cognat⁹ ⁊ familiar̄ ionadab fili⁹ ſemmaa frat̄ dauid prudēs valde: queȝ ioſeph⁹ ionathan vocat. Hūc q̄dā arbitrātur fuiſſe nathā: ſȝ abſit vt ꝓpha flagitioſuȝ dederit ꝯſilium. Hic ait ad amon. Quare ſic attenuar̄ macie fili reḡ. q̄ſi diceret: q̄ debes ſuccedere regi in regnū. Et r̄ndit amon. Diligo thamar ſupra modum. Qui r̄ndit. Simula languorē. Cūq̄ȝ venerit pater tuus ad te viſitādū dic ei. Veniat oro thamar ſoror mea: ⁊ faciat mihi pulmētū vt comedā ſuauius de manu eius. Cunq̄ȝ veniſſet thamar miſſa a rege: coxit in oculis ei⁹ ſorbiciūculas. Vel ſ̉m ioſephū collyridas frixas. Et eiecit a ſe amon vniuerſos. Cūq̄ȝ tuliſſet thamar cibos ad cū: i ꝯclaui app̄hēdit eaȝ: ⁊ ait. Cuba mecū ſoror mea. Que r̄ndit. Noli frater opp̄imere me ⁊ facere opprobrium generi tuo i iſrl̄: ſȝ loq̄re ad regē et n̄ negabit me tibi. H⁰ aiebat vt ſubterfugeret man⁹ eius. Nō eñi fas erat ſ̉m legeȝ: vt q̄s duceret ſororeȝ ex patre. Tn̄ q̄dā determinār h⁰ dictū eē

Additio.
Conclaue dicit̄ camera ꝑ quam nō poteſt venir̄ niſi per aliam.

ſi fuerint ambo eiuſdem populi. Hec aūt fuerat de mr̄e gētili. id ē maacha quaꝫ dauid cepat in ꝑlio: ⁊ ceſarie ⁊ vnguibꝰ ꝑciſis duxerat eā ſm legem in vxorē. ⁊ ita tradiť illos potuiſſe fieri ꝯiuges. noluit

Thamar violať a frē

aūt adqeſcere amō: ⁊ oppreſſit eā. ⁊ ſtatim exoſam habuit eā magis ꝙ an̄ dilexerat: ⁊ eiecit eaꝫ a ſe rogantē ut apud ſe maneret: ⁊ eſſet ei vxor. Cumqꝫ eieciſſent eaꝫ pueri amon aſperſit cinerē capiti ſuo: et rupit tunicam talarē q̄ vtebanť filie reg̨ ꝟgines: quā ioſephus vocat colobiū manicatū. Et īpoſitis manibꝰ ſuꝑ caput ingreſſa ē ad abſalon fratrē ſuū eiulās. Cui frater ait. Tace ſoror: frater enim noſter eſt: ⁊ māſit in domo abſalon lōgo tēpore ſuſtinens viduitatem.

¶ De morte amon ⁊ fuga abſalō ⁊ reditu ad dauid. Capitulū.xiiij.

E ij.Reg.xiij

Factum eſt autem poſt biēniū vt aſcenderet abſalō ad tōdendas oues: ⁊ ait ad regē. Veniat oro rex cū ſuis ad ꝯuiuiū pueri ſui. Cūqꝫ abnuiſſet rex ne grauaret eū ait abſalon. Veniat saltē obſecro amon frater meꝰ ⁊ filij regis cū eo. Et abierūt cum abſalon. Cumqꝫ recumberent pueri abſalon ex ꝑcepto eiꝰ interfecerunt amon temulētū. Et aſcēdentes filij reg̨ mulas ſuas fugerūt: ⁊ peruenit fama ad dauid dicēs. Percuſſit abſalon oēs filios regis: et ſcidit rex veſtimenta ſua ⁊ cecidit ſuꝑ terraꝫ. Jonadab aūt quē ꝟitas nō latebat ait ad regē. Ne timeat dn̄s meꝰ quoniā amō ſolus mortuꝰ eſt quem oderat abſalō a die qua oppreſſit ſororē ſuā. Et ecce apparuerūt filij reg̨ ⁊ fleuerūt cū rege plāctu magno nimis. Porro abſalon fugiens: abijt ad ptholomei auū ſuuꝫ regē ieſſur: et fuit cū eo tribꝰ ānis. Rex aūt ꝯſolatꝰ ſuꝑ amō īteritu: ceſſauit velle ꝑſequi abſalon: q2 ſciebat eū eē flagitioſuꝫ ⁊ dignū morte. ¶ Qð ītelligēs ioab q̄ diligebat abſalon

A ij.Re.xiiij.

miſit ad regē mulierē ſapientē de tecua q̄ putabať fuiſſe proauia amos ꝓphete: ⁊ poſuit ioab ꝟba ſua in ore eius. Cumqꝫ ingreſſa fuiſſet mulier ad regeꝫ: adorauit dicens. Serua me rex. Mortuꝰ ē vir meꝰ ⁊ erant mihi duo filij: ⁊ interfecit alter alteꝝ in agro: ⁊ ꝯſurgit vniuerſa cognatio aduerſus occiſorē: querentes animā illius ꝓ anima occiſi: ⁊ q̄rūt extinguere ſcintillā meam ſuꝑ terraꝫ. Hec mulier poſuit ſe in ꝑſona dauid: et filios ſuos in ꝑſona amon: ⁊ abſalon ⁊ cognationeꝫ ſuā in perſona alioꝝ filioꝝ dauid: ⁊ ait dauid ad eā. Vade in pace: ego videbo pro te. Qð cū nō ſufficeret mulieri ait ad regem. Jn me ſit dn̄e hec iniq̄tas ⁊ in domuꝫ pr̄is mei: rex autē ſit innocens.q.d. Si putas iniquū parcere occiſori: mihi īputeť ⁊ domui mee. Cūqꝫ iteraſſꝫ rex ꝓmiſſionē nec ſufficeret mulieri: inſtantiꝰ rogabat regē. Qui ait. Viuit dominus: q2 non cadet de capillis filij tui ſuꝑ terrā. tūc exponens ei mulier ſimilitudinē ait. Reducat ꝰ dn̄s meus abiectū ſuū. Nō eniꝫ vult alam perire deꝰ: ⁊ oēs dilabimur tāꝙ aq̄ q̄ nō reuerteneť .q.d. Mortuū filiū nō potes reuocare ad vitā. Melius eſt vt reuoces viuentē: ꝙ alteꝝ vindicando vtrūqꝫ perdas. Et ait rex. Nunqd manꝰ ioab tecuꝫ eſt in iſtis? Que reſpōdit. Jpſe impoſuit verba hec ī ore meo vt verterem ſimilitudinē ſermonis huiꝰ: ⁊ ait rex ad ioab. Reuoca puerū abſalō. Cūqꝫ reduxiſſet abſalō ī hieruſalē ait rex. Nō videat faciē meā donec vocē euꝫ: ne eo viſo reuiuiſcat ī me dolor filij.

Additio.

Aiūt hebrei ſic rem geſtaꝫ fuiſſe: quam vertit mulier in parabolam.

⁊ manſit abſalon in hieruſalē duo
bus annis: ⁊ faciem regis non vi=
dit. Porro abſalon erat decoꝛ⁹ ni
mis: cuius ceſaries [ſcḋm ioſephū]
tanta erat: vt vix nouem dieb⁹ tō
deri potuiſſet. Quā ſemel in āno
tonſam ponderabat. cc. ſiclis. Foꝛ
te huius ponderis erat tonſura ei⁹
Uel hoc precio emebant eam mu=
lieres vt suboꝛnarent crines ſuos.
Natiq; ſunt abſalon filij tres ⁊ fi=
lia vna nomine thamar: miſitq; ſe=
pius ad ioab vt intercederet ꝓ eo
ad regē. Qui noluit venire ad eū.
Miſitq; abſalon ſeruos ſuos vt in
cenderent ſegetes agri ioab. Quo
facto ioab venit ad eū dicēs Quid
fecerunt ſerui tui. Qui rn̄dit. Ali
ter habere te non poterāt. Obſe=
cro intra ad regem vt videā faciē
ei⁹. alioquin interficiet me. Et in=
greſſo ioab ad regem vocatus eſt
abſalon: ⁊ oſculatus eſt rex eū.

¶ Quō abſalon pſecutus eſt da=
uid patrem ſuum. Cap. xv.

A
ij. Reg. xv.

Tunc cepit ab=
ſalon aſpirare ad re=
gnum. nam caleph an̄
eum genitus vel iam
erat vel moꝛtuus. Fecitq; ſibi cur
rus ⁊ equites. l. q̄ p̄cederent eū: ⁊
mane cōſurgens ſtabat in poꝛta et
blandiebatur aſcendentibus ad re
gis iudicium dicens. Bona ſunt
que dicis: ſed non eſt qui te audiat
ꝯſtitutus a rege. Quis conſtituet
me regem vt iuſte iudicē. Et incli
nauit ad ſe coꝛda viroꝛum. Poſt
quattuoꝛ vero annos reuerſionis
ait ad regem. Dū eram i exilio vo
ui: ſi reduxerit me dn̄s in hieruſa=
lem ſacrificabo dn̄o in ebꝛon. Ua
dam ergo ⁊ reddam vota mea. Et
ait rex. Uade in pace. Alia littera
habet poſt. xl. annos. xl. enim anni
fluxerūt ex quo occiſi ſunt ſacerdo=
tes nobe qui ponuntur hic vt mō=
ſtretur diuinam vltionem ſuſcita
ri ſuper dauid: eo q̄ abimelech ſa
cerdotem fefellit. Abijt ergo abſa
lon in ebꝛon: vt eus conſilio achi=
tofel gilonite qui fuerat conſilia=
rius dauid: ⁊ egreſſi ſunt multi de
hieruſalem rem ignoꝛantes. Cūq;
immolaſſet hoſtias facta eſt cōiu=
ratio valida: ⁊ augebatur popul⁹
cum abſalon. Quod cum accepiſ=
ſet dauid ait ſeruis ſuis. Egredia
mur cito ne foꝛte veniens abſalon
occupet nos: ⁊ percutiat ciuitatē.
Et egreſſus eſt dauid rex ⁊ vniuer
ſa domus eius nudis pedibus: di Fugit da=
mittens decem concubinas ad cu= uid abſalō.
ſtodiendum domū: ⁊ precedebant
regem cerethi ⁊ pheleti. ſexcenti.
viri pugnatoꝛes qui ſecuti fuerāt
eum de geth Iſti creduntur bn̄fi=
cia preſtitiſſe dauid quando latuit
in geth: ⁊ in retributionem dede=
rat eis locum in hieruſalem Ioſe=
phus dicit illos ſexcētos egreſſos
cum eo qui quondam aſtiterant ei
in ſaulis pſecutione. Potuit aūt
fieri vt hi ⁊ illi eſſent cum eo. Et
ait rex ethei getheum filiū achis:
qui pꝛimus erat inter ſexcentos.
Reduc fratres tuos in hieruſalē:
⁊ habita cum rege abſalon: heri ve
niſti ⁊ hodie compelleris exire.
Qui reſpondit Uiuit dn̄s: nec in
moꝛte nec in vita dereliquā te. Et
trangreſſi ſunt vniuerſi flentes cū
rege toꝛrentē cedron: ⁊ leuite arcā
poꝛtantes depoſuerūt eam donec
tranſiret populus. ⁊ aſcendit abia
thar ad conſulendum dn̄m. Qui
non reſpōdit ei. Et ideo ait dauid
ad ſadoch. Reuertere in ciuitatē
cum arca: ego abſcondar in deſer
to. Achimaas filius tuus ⁊ iona=
than filius abiathar ſint vobiſcū
per quos veniet ad me ſermo a vo
bis. Et redierunt cum arca. Cūq;
aſcendiſſet dauid cliuū oliuarū
occurrit ei chuſi arachites conſilia
rius eius: ⁊ ait dauid. Reuertere
⁊ eſto cū abſalon: ⁊ diſſipabis cō
ſilium achito fel. ⁊ quod audieris
in domo regis indicabis ſacerdo=

tibus: qui dirigent ad me filios
ſuos. Et venit chuſi ad abſalon in
A hierlm. ¶ Cumq; paululuz pceſ-
ij. Re. xvi. ſiſſet dauid apparuit ei ſiba cum
duobus aſinis: ferēs panem ⁊ vuā
paſſam: ⁊ maſſas caricaꝝ vel pala
taꝝ. i. ficuū que inter tabulas q̄s
palas dicimus preſſe cōpingunt.
Et ait ſiba ad regem. Aſinos du
xi vt in eis ſedeāt domeſtici regis:
⁊ tuli cibaria vt alantur in deſer-
to. Et ait rex. Ubi ē miphiboſeth
Qui rn̄dit. Remanſit in hieruſa
lem dicens. Hodie reſtituet mihi
dn̄s vltionem patris mei. Et ait
rex ſibe. Tibi ſint omnia q̄ fuerant
Semel da- miphiboſeth. Uenit ergo dauid
uid maledi vſq; ad baurim: ⁊ egreſſus vir de
xit. cognatiōe ſaul nomine ſemei: pij-
ciens lapides ⁊ lutum: maledice-
bat regi dicens. Egredere vir ſan
guinum. Ecce premunt te mala q̄
feciſti in domū ſaul. Quē cū pcu
tere abyſai vellet: phibuit eū da-
uid dicēs. Filius vteri mei querit
aīaz meā: quāto magis fili⁹ gemi-
ni. Miſit euz dn̄s vt maledicat mi
chi. Reſpiciat dn̄s hanc afflictio-
nem meā. Fabulant hebrei hunc
ſemei fuiſſe nabath patrē ieroboā
⁊ nomen aui eius gemini: ⁊ deſcē
dit dauid vſq; iordanem.

¶ De conſilio Chuſi ⁊ morte
Achitofel. Cap. xvi.

D
ij. Re. xvi. Factum eſt au
tem q chuſi veniēs ad
abſalō adoraret dicēs
Salue rex. Ad quem
abſalon. Quare non iuiſti cū ami
co tuo. Qui reſpondit. Illi⁹ ero
quem elegit dn̄s ⁊ omnis iſrael.
Cui ſeruiā. Nōne filio regis. Si-
cut patri tuo ſic parebo tibi. Tūc
ingreſſus eſt abſalō corā omnib⁹
ad cōcubinas patris ſui de conſi-
lio achitofel: vt ſic intelligeret oīs
A iſrael q ex animo pſequeret patrē
ij. Re. xvij. ⁊ roborarentur cum eo. ¶ Poſt
hec dixit achitofel. Eligā mihi.
xij. milia virorū. ⁊ pſequar hac no
cte dauid. ⁊ pcutiā eum: q: feſſus
eſt. ⁊ redibunt ad te vniuerſi quaſi
vnus homo. Et ait abſalon. Uo-
cemus chuſi ⁊ conſulamus eum: ⁊
ait chuſi. Non eſt bonum pſiliuz
achitofel hac vice. Noſti patrem
tuum ⁊ viros eius eſſe fortiſſimos:
Si modo percuſſerit aliquos d̄ tu
is: quicunq; audierit dicet. Facta
eſt plaga in populo qui ſequebat
abſalon: ⁊ timebunt eſſe tecum. ſ;
hoc eſt cōſilium bonum. Congre-
getur ad te omnis iſrael: ⁊ irrua-
mus ſuper eum. Et vbicunq; fue-
rit operiem⁹ eum. Et placuit om
nibus conſilium chuſi. Et dixit
chuſi ſacerdotib⁹ vt nunciarēt da
uid ne maneret in deſerto nocte il
la: ſ; trāſiret iordanē. Et abijt an-
cilla ad filios ſacerdotum qui late
bant iuxta fontē rogel: ferens pā-
nū. q. ad abluendum: ⁊ indicauit
eis verbum chuſi. Uidit autē eos
quidam puer filius ancille vt dici
tur ⁊ indicauit abſalon. Joſeph⁹
autē dicit quoſdam equites vidiſ-
ſe eos ⁊ nunciaſſe abſaloni. Qui
miſit poſt eos vt comprehenderē-
tur. At illi ingreſſi in baurim do-
mum mulieris rogabant vt cela-
ret eos. Que dimiſit eos in puteū
⁊ expandit velamen ſuper os pu-
tei. q. ſiccās tipſanas. id eſt hordeū
ad tipſanam: ⁊ ſic res latuit. Cūq;
reuerſi fuiſſent qui miſſi fuerant:
illi aſcendentes de puteo: nuncia-
uerunt dauid que tradita eis fue-
rant. Et tranſiuit dauid iordanē
cum ſuis pri⁹ q̄ diluceſceret ⁊ ve
nit in manaim. Porro achitofel
ſciēs regnum rediturū ad dauid:
⁊ timens incidere in manus eius
deſcendit i domū ſuam in ſilo: ⁊ la
queo ſe ſuſpendit.

¶ De morte abſalon.
Capitulum. xvij.

B
ij. Re. xvij. Abſalon autem
collegit exercitũ ꝛ trã
ſiuit iordanẽ ꝛ ſtatuit
amaſã ſuper exercitũ
ꝓ ioab: hic erat filius abigail: filie
naas. id eſt iſai ſororis dauid quẽ
ioſephus abigeam vocat: ꝛ erat cõ
ſobrin⁹ ioab. Porro viri trãs ior
danẽ: ꝛ maxime berzellai galaadi
tes obtulerunt dauid cibaria mul
ta nimis: ꝛ ſtratoria ꝛ tapetia ꝛ va
A
ij. Re. xviij ſa fictilia. ¶ Porro dauid diui
ſit populũ q̄ cũ eo erat in tres par
tes. vnam dedit ioab. ſcđaꝫ abyſai
tertiã ethay getheo q̄ putaꝫ fuiſſe
fili⁹ achis amici dauid. Cũq; vel
let egredi rex cum eis ad pugnam
dixerunt. Non ibis. te ſolũ q̄runt
alios non curant. Cũq; egrederẽ
tur cunei ad pugnã circiter ſepteꝫ
milia: ſtabat dauid iuxta portam ꝛ
dicebat. Seruate mihi puerũ ab
ſalon. Et factum eſt preliũ in die
illa iuxta ſaltum effraim: ꝛ fugit
exercitus abſalõ ceſis ex eo. xx. mi
libus. ꝛ plures interfecerũt beſtie
ſaltus q̄ꝫ gladius. Fugienſq; ab
ſalon ſup mulũ venit ad quercum
condenſaꝫ: ꝛ intercepto capite ei⁹
Abſalõ q̄r ramis mulus ptranſijt eo ſuſpẽſo.
cui ſuſpen Quod cum quiſpiam nunciaſſet
ditur. ioab ait ad eum. Quare nõ confo
diſti eum. Qui reſpondit Nõ mit
terẽ manum meã in filium regis.
Pſertim cũ audierim eum dicentẽ.
ſeruate mihi puerũ abſalon. Infi
xitq; ioab tres ſagittas i corde ab
ſalon. Quẽ adhuc palpitantẽ in
terfecerunt armigeri ioab: ꝛ pro
iecerunt eum in foueam grandẽ: ꝛ
comportauerũt ſuper eum aceruũ
lapiduꝫ: vt duplici morte periret:
tanq̄ꝫ facinoroſus. Iſrael autẽ fu
git in tabernacula ſua. Porro ab
ſalon adhuc viuẽs erexerat ſibi ti
tulum in valle regia: que duobus
ſtadijs diſtat a hieruſalem in mo
nimẽtũ noĩs ſui: ꝛ erat nomẽ titu
li manus abſalõ. Hũc titulũ q̄daꝫ
putãt fuiſſe arcũ triũphalẽ: i quo
ſculpta erat man⁹ abſalõ. Sꝫ ioſe
ph⁹ dicit ſtatuã fuiſſe marmoreã.
Tunc ait achimaas ad ioab Cur
ram ꝛ annũciabo regi. Qui reſpõ
dit. Nolo te hodie nunciare. Fili⁹
eñi regis mortuus eſt. Et ait ioab
ad chuſi. Currẽſq; quoq; achimaas
poſt eum p viã cõpendij tranſiuit
eum. Dauid aũt ſedebat inter du
as portas. ſpeculator vero in faſti
gio porte exclamauit. Video ho
minem currentẽ ſoluꝫ. Et ait rex.
Si ſolus eſt. bonus eſt nuncius.
Et iteruꝫ ait ſpeculator. Apparet
mihi hõ alter currens ſolus. Di
xitq; rex. Et iſte bonus eſt nũci⁹.
Et veniens achimaas adorauit di
cens. Bñdictus deus q̄ concluſit
homines leuantes ſe cõtra regem.
Et ait rex. Eſt ne pax puero abſa
lon. At ille noluit indicare Chuſi
vero superueniens indicauit. Et
cõtriſtatus rex aſcendit cenaculuꝫ
porte flens operto capite: ꝛ clamãs.
Fili mi abſalon: quis mihi tribuat
vt ego moriar ꝓ te: abſalon fili mi.
A
fili mi abſalon. ¶ Qđ audiẽs po
pulus timuit ingredi ciuitatem: ꝛ ij. Re. xix.
ingreſſus ioab ad regẽ dixit. Cõ
fudiſti hodie vultus eoꝝ qui ſaluã
fecerunt aĩam tuam. Diligis odiẽ
tes te: ꝛ odio habes diligentes te.
Procede ꝛ alloquere ſeruos tuos
alioquin nec vnus remanebit tecũ
hac nocte: ꝛ erit hoc malũ tibi ſup
oĩa que vnq̄ꝫ paſſus es. Sedit ergo
rex in porta lota facie: ꝛ venit ad
eum omnis multitudo ꝛ benigne
locutus eſt eis.

¶ De reditu dauid in hieruſalem
Capitulum. xviij.

Porro qui ſecu B. C.
ti fuerant abſalon mu ij. Reg. xix.
tuo ſe hortabantur: vt
reuocarẽt regẽ: memo
rãtes bñficia ei⁹ in iſrl̃. Dauid aũt
miſit ad ſadoch ꝛ abiathar vt loq̄
renť ad viros iuda. Hec dicit rex.

Os meū & caro mea vos. Quare nouiſſimi reducitis regē. q. d. Videte ne tardiores ceteris ſitis: & p eoſdē iurauit amaſe: q̄ principem militie eū vellet ↄſtituere p ioab. Et miſerunt viri iuda ad regē vt rediret. Et venit rex vſq; ad iordanē: & venit oīs iuda in occurſum eius in galgala. Semei quoq; de bauri deſcendit cū eis hn̄s ſecū cōtribules & mille viros de beniamin. Siba quoq; & filij eius & ſerui trans iordanē venerūt ad eū: vt traducerent domū eius. Iſti ſm̄ ioſephū fecerunt pontē iordanis: vt facilius rex tranſiret cum exercitu. Cumq; tranſiſſet rex: adorauit ſemei dicēs. Ne memineris dn̄e iniuriam ſerui tui. Scio enim peccatū meū: & idō hodie veni in occurſum tuū p̄mus de omni domo ioſeph: nō q̄ eſſet ī tribu ioſeph. ſed q2 habitabat ī ſorte effraim. Cumq; diceret ab yſai ſemei occidendū dixit dauid. An ignoras me hodie factum regē ſuper iſrael. Ergo ne hodie īterficietur vir in iſrael. quaſi diceret. Illos occidā qui me hodie fecerunt regē ſuper ſe. Timebat quoq; ſi interficeretur ſemei q̄ reliqui q̄ ſimiliter regem offenderent nollent eū ſibi facere regem: & ait ad ſemei. Nō morieris. Miphiboſeth. q̄q; venit in occurſum regis illotis pedibus & intonſa barba. Nā & veſtes non lauerat a die qua egreſſus fuerat rex. Hebreus habet infectū pedibus tradēs q̄ ſibi fecerat pedes ligneos. Et ait rex ad eū. Cur nō veniſti mecū. Qui rn̄dit. Seruus meus ↄtēpſit me: nolēs mihi ſternere aſinum vt irem cū rege: in ſuper & accuſauit me: tu aūt q̄ iuſtus eſt fac qđ tibi videtur. Et ait rex. Fixum eſt qđ locutus ſū. Tu & ſiba diuidite poſſeſſiones. q. diceret. Vtriq; veſtrū dederā: ſ3 q2 vterq; totū habere non pōt: inter vos diuidat̄. Dicit̄ q̄ dauid īmemor iuramenti cū ionatha iniuſte iudicauit. & ideo roboam. & ierobo⁊ diuiſerunt ei⁹ regnū. Mortuo eīn ſalomone roboā filius eius: & ieroboā armiger ipſius diuiſerunt regnū qđ habuerat dauid. Berzellai q̄q; qui prebuerat alimenta regi deſcēderat cum eo. Et ait rex ad eum. Veni mecum in hieruſalem: & honorabo te. Qui reſpondit. Octogenarius ſum hodie: non indigeo hac viciſſitudine Chamaā: alias chanaam filius meus vadat tecū. fac ei qđ tibi videtur. Et ait rex. Veniat & faciam ei quod tibi placuerit. Et rediit berzellai in locū ſuum. Tunc cōcurrerunt ad regē oēs viri iſrael: & īdignātes dixerunt. Quare te furati ſunt fr̄es noſtri viri iuda: & traduxerūt te ſine nobis. Et reſpōdit iudas. Quia ꝓprior eſt mihi rex. Et ait iſrael. Decē partibus ego maior ſum. ideo magis ad me pertinet dauid q̄ ad te: preſertim cū p̄rimogenitus ſim. Cumq; reſpondiſſet durius viri iuda: ſiba filius bochri: filius gemini cecinit buccina: & ait. Nō eſt nobis pars in filio iſai. Reuertere in tabernacula tua iſrael. Et recedentes a dauid: ſecuti ſunt ſibam. Viri aūt iuda reduxerunt regem ſuum in hieruſalem.

Semei penitētia & venia datur.

Contentio orta.

Additio. Nota quoddā hic quod vir aliqui iuenies q̄ nomine iſrael. x. tātum tribus deſignantur. Cum eīn. xij. fuiſſent. de. xij. patribus de tribu iuda rex fuit dauid quod indigne ferentes. xi. venerunt ad tribum dauid dicētes.

A ij. Reg. xx.

¶ De morte Amaſe et Siba. Capitulum. xix.

REx aūt decem ↄcubinas ad quas ingreſſus fuerat abſalon recluſit in cuſtodia viduitatis: nec eſt ingreſſus ad eas. Et ait rex

B ij. Reg. xx.

amaſe q̄ erat p̄nceps militie. Con
grega mihi viros iuda in tertium
diem Abijt ergo amaſa ⁊ morat⁹
eſt extra placitū. Et ait rex ad abi
ſai non ad ioab quem iam amoue
rat a principatu. Tamē ioſephus
dicit eū dixiſſe ad ioab. Tolle ſer
uos dn̄i tui: ⁊ p̄ſequere ſibaz ne ef
fugiat vos: ⁊ egreſſi ſūt cū eo oēs
robuſti de hieruſalē: ⁊ occurrit ei
amaſa reſidens iuxta lapidez grā
dem qui eſt in gabaon. Porro io
ab veſtitus erat tunica ſtricta: io
ſephus tamen dicit lorica: ⁊ accin
ctus erat gladio fabrefacto: qui le
ui motu egredi poterat: ⁊ arte q̄
dam ſimulans quaſi cecidiſſet gla
dius ⁊ recepiſſet eum dextra ma
nu tenuit mentum amaſe: quaſi oſ
Joab dolo ſe occidit amaſam. culans eum: ⁊ ſiniſtra percuſſit eū
in latere: ⁊ effudit eius inteſtina.
Joab autē ⁊ abyſai p̄ſecuti ſunt ſi
bam: ⁊ ſubſiſtebant venientes ad
mortuum in via. Uir autez quidā
amouit eum in agrum et operuit
eum: ne ſubſiſterēt tranſeūtes: cla
mans q̄ iuſte occiſus eſſet q̄ in do
lo moram faceret redire ad regem
Joab vero cum exercitu obſedit ſi
bam in abela: ⁊ moliebat̄ deſtrue
re muros vrbis. ⁊ exclamauit ad
eū mulier ſapiens de ciuitate. Ser
mo dicebatur in veteri prouerbio.
Per mulierē ſapiētē liberat̄ ciuitas ⁊ datur caput ſibe ioab Qui interrogant interrogent in
abela. quaſi diceret. hec ē vrbs cō
ſilij ab antiquo. Quare q̄ris euer
tere matrem ciuitatū iſrael. Qua
re p̄cipitas hereditatem dn̄i. He
breus non habet p̄uerbio. ⁊ eſt ſē
ſus ſecundū eum. Sermo dicebat̄
in veteri. i. quondam in lege dictū
eſt vt iſrael p̄us offerat pacē hoſti
bus q̄ꝫ aggrediatur eos. Quare
ergo precipitas hereditatem dn̄i.
id eſt cur non ſeruas legē in iſrae
litis que ſeruata eſt in alienigenis
Poſtea legit hebreus quod inter
poſitum ē ad cōmēdationē vrbis
ſecunduz p̄orem expoſitionē. Et
reſpondit ioab ad eam. Non que
ro euertere vrbem ſed ſiba filiū bo
chri: q̄ leuauit manum ſuam con
tra dauid. Et locuta eſt mulier ci
uibus ſapienter: q̄ abſciſum caput
ſibe p̄iecerunt ad ioab. Tunc re
uerſus eſt exercitus in hieruſalem
ad regem: ⁊ reſtituit rex ioab ſup
exercitum ⁊ alios miniſteriales in
officijs ſuis ſicut ſupra: hoc addi
to: q̄ aduram ſtatuit ſupra tribu
ta colligenda ⁊ q̄ hyram factus ē
ſacerdos dauid proprius.

¶ De fame triū ānorū et de ſeptem viris ſuſpenſis in vltione gabaonitarum. Ca. xx.

A ij. re. xxi.

Facta eſt quo
q̄ fames in diebus da
uid trib⁹ ānis iugiter:
⁊ conſuluit dauid dominum Qui
reſpondit hoc fieri p̄pter ſaul ⁊ do
muz eius q̄ occidens gabaonitas
quaſi pro zelo filiorum iſrael irri
tum fecerat iuramentum ioſue et
ſeniorum. Et ait dauid ad gabao
nitas. Quid faciam vobis vt be
nedicat̄ hereditati domini? Qui
dixerunt. Uirum qui atriuit nos
delere debemus: vt ne vnus quidē
reſiduus ſit de ſtirpe eius. Sed q̄a
dauid hoc facere non poterat pro
pter iuramentum quod iurauerat
ionathe tentauerūt petitiones di
centes. Dentur nobis ſeptem viri
de filijs eius: vt crucifigam⁹ eos
domino. Pepercitq̄ rex miphibo
ſeth filio ionathe ⁊ tradidit eis du
os filios ſaul: quos peperit ei reſ
pha. Iſti adhuc pueri cum doech
occiderunt ſacerdotes nobe: ⁊ po
ſtea gabaonitas. Dedit eis etiam
quinq̄ filios michol adoptiuos
quos genuerat merob adrieli ga
baonite vero crucifixerunt eos in
diebus meſſis p̄me. id eſt incipien
te meſſione hordei. Induens autē
reſpha cilicīū ſubſtrauit ſibi ſupra
petram cubās iuxta eos die ac no
cte vt amoueret ab eis aues ⁊ be
ſtias ab initio meſſis donec ſtilla

ret aqua ſuper eos. i. vſq; circiter
kalēdas ſeptembris. Tunc enim
iuxta naturā terre p̄mū poſt meſ
ſem pluuia deſcēdit. Hāc reſphā
quidā nō bene putāt fuiſſe orphā
nurū noemi. Audiens autem da-
uid q̄ fecerat reſpha depoſuit eos
de patibulis: ⁊ tollēs oſſa ſaul ⁊ io
nathā de iabis galaad: ⁊ oſſa eoꝝ
qui affixi fuerant ſepeliuit eos i ſe
pulchro cis patris eorū. Quo fa-
cto reddidit deus vbertatē terre.

¶ De quattuor prelijs dauid.
Capitulum.xxi.

L.D. ij. Re.xxi. Factum eſt au
tem iterū preliū phili-
ſtinorū aduerſus iſra-
el: ⁊ pugnabat dauid
cum ſuis aduerſus eos. Cūq; fere
dauid defeciſſet pugnando: cum
ieſbidenob qui fuit de genere ara
pha: niſus eſt p̄cutere dauid: ⁊ in-
terpoſuit ſe abyſai: ⁊ īterfecit phi
liſteum. Hūc tradūt hebrei fuiſſe
de genere giganteo: arapham ꝙ
dicunt fuiſſe orphā nurū noemi
que peperit viro getheo q̄ttuor
gigantes q̄ hic memorant̄ ieſbide
nob: ſephi goliam: ⁊ quartum ha-
bētem ſenos digitos in manibus
⁊ pedibus. Tunc iurauerunt viri
dauid dicentes. Iam non egredie
ris nobiſcum in p̄liū ne extinguas
lucernam in iſrael. ¶ Occaſione
huius vltimi p̄lij epilogat hiſtoria
hic tria ſuperiora prelia dauid no
minata: non tamen eo ordine quo
geſta ſunt. Quorū primū fuit in
gob: vrbs ē que ⁊ iaſer dicit̄ i qua
p̄cuſſit ſobochai ſephi de genere
gigantum. Aliud quoq; p̄liū ſimi
liter fuit i gob i quo [ſ'm ioſephū]
apparuit vir fortis ephrō cogna-
tus dauid: q̄ ſuis in fugā verſis ſo
lꝰ plurimos hoſtiū pemit: ⁊ alios
in fugā cōuertit. Liber vero regū
in hoc loco ponit p̄lium dauid cō
tra goliam in hunc modū. In quo
p̄cuſſit adeodatus filius ſaltꝰ: po-
limitarius: bethleemites goliath
getheū. His quattuor nominibꝰ
exprimitur dauid ⁊ dicitur adeo-
datus: quia ad liberationem iſrael
datus eſt a deo in regē. Filius ſal
tus: q2 de paſcuis ⁊ ſaltu aſſumptꝰ
eſt. Polimitariꝰ: q2 de genere be-
ſeleel polimitarij fuit mater eius.
Uel q2 multis modis āpliauit cul
tū dn̄i. Bethleemites dictꝰ ē a pa
tria. Memorat̄ quoq; ⁊ aliud p̄liū
in quo ionathas filꝰ ſemmaa fra-
tris dauid p̄cuſſit virum habentē
ſenos digitos in manibus ⁊ pedi-
bus. ¶ Expeditus itaq; dauid a A ij. Re.xxij.
p̄lijs locutus eſt dn̄o ꝟba carmi-
nis huius in die qua liberauit eū
dn̄s de manu omniū inimicorum
ſuorum: ⁊ de manu ſaul: ⁊ ait. Do
minus petra mea ⁊c̄. In pſalmis ps.xvij.
ſ'm tranſlationem noſtrā ita legit̄
Diligā te dn̄e fortitudo mea: dn̄s
fir.m. ⁊ refu.m. ⁊c̄. Cuius titulū
ſumpſit eſdras ex verbis ſupra po
ſitis i die qua liberauit eū dn̄s ⁊c̄.
Joſephus hic dicit q̄ cū dauid pa
ce altiſſima frueret̄: cātica ⁊ hym-
nos ꝯpoſuit. alios trimetros. alios
q̄nq; metros. diuerſa faciens orga
na: in quibus leuite per ſabbata ⁊
alias ſolēnitates hymnos dicerēt
Et ponit ioſephus differentiā int̄
pſalteriū ⁊ nablū. Et eſt pſalteri
um canora cithara decem chordis
coaptata: q̄ cū plectro p̄cutit̄. Na-
blū vero. xij. ſonos habens digitis
tāgit̄. ¶ Poſt carmē ſupradictū
addidit dauid loquens de ſe tāq; A ij. Re.xxiij.
de alio. Hec ſunt verba nouiſſima
q̄ dixit dauid filius iſai: Dixit vir
cui conſtitutum eſt. id eſt ꝓmiſſio
facta de xp̄o dei iacob. Hebreus
habet ita. Dixit vir leuatus ſuper
xp̄m dei iacob. id eſt xp̄s ſuper alij
os exaltatus ⁊ vnctus a deo. Pro
pter hec ꝟba quidā dicūt p̄dictū
pſalmū nouiſſime ſcriptum a da-
uid. Sȝ tutiꝰ eſt vt dicamus nouiſ
ſima ꝟba dauid q̄ ſequūt̄. Spūs
dn̄i locutus eſt ꝑ me ⁊c̄. Et eſt fo-

te pſalmꝰ nouiſſime ſcriptus nec alijs cl. annumeratus.

¶ Catalogus foꝛtium dauid. Capitulum. xxij.

B
ij. Re. xxiij.

Poꝛro circa regem erant omnes foꝛtiſſimi: quoꝝ inſigniores fuerunt. xxxvj. Inſignioꝛ tamē ceteris erat dauid: ſedēs in cathedra ſapientiſſimus: ꝛ ita erant. xxxvij. annumerato dauid. Poꝛro poſt dauid de illis. vj. qui erant ſupꝛa. xxx. tres erant foꝛtiſſimi. alij tres non adeo foꝛtes. ſ; tamē foꝛtioꝛes reliquis. xxx. vt. q. dicere poſſimus. xxx. erant foꝛtes: tres vero foꝛtioꝛes eis/ tres vero reliqui foꝛtiſſimi. Et ſm̄ hanc expoſitionem catalogus. xxxvj. foꝛtium icipit ibi. Pꝛinceps inter tres ipſe eſt. q. tenerrimus ligni vermiculusq̄ octingentos interfecit impetu vno. Joſephus dicit nōgētos: paralipomenon. ccc. Jſte non nominatur hic ab hiſtoꝛia: paralipomenō vocat eū ieſboā ioſephꝰ euſebium. Non legiť vbi hoc factum fuerit: niſi q̄ꝛtū hic cōmemoꝛatur. Poſt hunc erat eleazar filiꝰ patrui dauid qui pcuſſit philiſteos donec deficeret manus eius: ꝛ obꝛigeſceret cū gladio Poſt hunc erat ſemmas araritꝭ quē ioſephus ſemeiā vocat. Qui cū fugiſſet populꝰ ſolꝰ ſtetit ī agro lentis ꝛ pcuſſit philiſteos: ꝛ fecit ſalutē in iſrl̄. Nis. tribus ioſephꝰ

Additio.
Nota q̄ hic h; littera que in libꝛo regum difficilis eſt: dauid ſedens in cathedra ſapiētiſſimꝰ pnceps inť tres ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus qui octingentos interfecit impetu vno. hꝰ vno mō ſic diſtinguit vt ſapientiſſimꝰ ſit finis verſus: et pnceps ſit initium ſequētis.

attribuit delationē a que de ciſterna bethleē. Hiſtoꝛia pꝰo regū refert illud ad tres ſequentes: quos foꝛtioꝛes diximus: quoꝛū pmꝰ erat abyſai frater ioab. Jpſe eſt q̄ leuauit haſtā ſuā ꝯ. ccc. quos interfecit optimus quidem: ſed vſq; ad tres pmos nō peruenit. Poſt hūc erat bananias qui percuſſit duos leones moab. i. pꝛincipes quos paralipomenon dicit arietes. Jpſe q̄q; interfecit virum egyptiu;. i. imitatoꝛem egyptij blaſphemantē dominū quē interfecit moyſes. Hūc dicunt hebꝛei fuiſſe ſemei quē poſt interfecit ſub ſalomone. Aliū q̄q; virum egyptium interfecit dignū ſpectaculo: altitudinis quinq; cubitoꝝ: habentē in manu haſtā ad quē venit bananias in virga ꝛ extoꝛſit haſtam de manu eius: ꝛ occidit eū haſta ſua. Hieronymꝰ tamen dicit hoc qđ diximus de alio egyptio de ſemei qui habuit haſtā in manu. i. legem dei quā ſi meditatus fuiſſet pmanendo in hieruſalem non periret. Jdem occidit leonem in hunc modū. Tēpoꝛe niuis lapſus eſt leo in ciſternam q̄ nullū videns egreſſum: oꝛificium em̄ ciſterne niue dānatū erat: rugiebat. Quē audiēs bananias dū iť ageret deſcēdit ad eum ī baculo manibuſq; eū pſtrauit Tertiū de foꝛtioribꝰ nec liber regū nec ioſephꝰ ponit hic. S; recurrendum eſt ad ſabochai de quo in pꝛimo dictū eſt. Jſti tres opus fecerunt magnificu; quod ſequitur. Philiſtei quōdam poſuerunt caſtra in valle raphaym vſq; ad ciuitatē bethleem: ꝛ erat penuria aque in hieruſalē. Dauid autē aſcenderat in arcē ad conſulendum dn̄m: ꝛ cōmēdabat coꝛam aſtātibus aquā de bethleē: ꝛ pcipue eā que erat in puteo iuxta poꝛtam. Tunc iſti tres p mediū hoſtiū iť faciētes venerūt ad bethleem ꝛ haurientes aquā: dnuo ad regē p eoꝝ caſtra reuerſi ſunt: ita

vt paleſtini fiduciam eorū obſtupeſcētes a dimicatione ceſſarēt. Delatā ſiquidē aquā rex noluit bibere dicens. Nunquid ſanguinem iſtorū et animarū periculū bibam. Et effudit eā tāq̄ libamen domino de ſalute virorum grās agens.

Additio.

Sup locū iſtuz dt Hieronym⁹ in paralipomenon Notanduz ꝙ vinum quod deo offerebatur aqua mixtum erat.

Ab hac enumeratione fortiuz hebreus diſſentit numerans tātū. xxxvi. fortes: ⁊ tribus pmis quos fortiſſimos diximus numerat ipē dauid ſic. Dauid ſedens in cathedra ſapientiſſimus pnceps inter tres ipſe eſt quaſi tenerrimus ligni vermiculus: ⁊ cetera que non mutantur. Et dicit multos cū occidiſſe impetu vno: q̄ꝛ pro peccato qđ īpetuoſe fecit in bethſabee multi occiſi ſunt. Compatur autē dauid vermiculo ligni: qui teredo vl' terebella dicitur qui mollis durū lignum pforat: dum tangitur nil mollius illo: qn̄ tangit nil durius.

Cōmendatio dauid i tribus.

Sic ⁊ dauid in preſſuris ⁊ domi ⁊ circa ſubiectos manſuetior erat ceteris: in throno ⁊ cōtra hoſtes nullus eo acutior. Et cōmēdatur hic dauid in tribus. in ſapiētia. humilitate. et fortitudine. Porro reliq. xxx. quos fortes dixim⁹ poſtea enumerantur inter quos non enumeratur ioab: vel q̄ꝛ princeps ē aliorū: vel quia indignus ꝓpter mortē abner ⁊ amaſe.

De numero populi ⁊ altari erecto a dauid. Cap. xxiiij.

A ij. Re. xxiiij

FActum eſt autem poſt famē prius īmiſſaz a dn̄o addidit furor dn̄i iraſci ꝯ iſrael. Furorem dn̄i videtur quaſi exponere paralipomenon dicens. Conſurrexit ſathan aduerſus iſrael: ⁊ incitauit dauid vt numeraret populum. Et ait rex ad ioab. Perābula omnes tribus iſrael: ⁊ numera populum vt ſciam numerum eius. Intelligēs autem ioab ꝙ de elatione hoc diceret ait. Ad augeat deus ad populum tuum. ſ3 quid ſibi vult dominus rex ī hac re quaſi diceret. vide ne offēdas dominū. Cūq3 nollet rex mutare propoſitum. Egreſſus eſt ioab ⁊ pnceps militum ⁊ numerauerunt populū: ⁊ redierūt poſt nouem menſes ⁊ viginti dies ī hieruſalem cuz deſcriptione redacta in ſcript9: ⁊ inuenta ſunt de iſrael octingēta milia virorum fortium. ⁊ de iuda. l. milia pugnatorum. Beniamite dicuntur non fuiſſe numerati adhuc: quia pauci erant. In paralipomenon longe plura legūtur. ſcilicet mille milia ⁊ centum. ⁊ creditur ioab ſubticuiſſe regi partem populi. Peccauit autem dauid in duobus: ꝙ ſuperbe numerauit. ⁊ quia quiſq3 numeratorum non reddidit pecuniam domino: als quiq3 quattuor. ſ. ſiclos argēti

A i. paral. xxi.

Additio.

Hebreus dicit ſic. Jam dominus ſumpſit vindictam đ dauid propter mortē vrie in pſecutione filij ſui abſalon: ſed nōdum de populo ⁊ pncipibus qui ei non contradixerant. Unde modo voluit vindicare contra iſrael. i. cōtra populum. Suggeſtiōe eīm diaboli dđ fecit nūerare ppl3 qđ nō đbebat fieri niſi cū đberet pcedere ad bellum: et tunc ab vnoquoq3 capite debebat accipere. v. ſiclos i oblationem domino. Hoc autem fecit dauid ex ſupercilio elationis.

B i. paral. xxi.

ſicut ſcriptū eſt in lege moyſi. Qđ attendens dauid ait ad dominū. Obſecro domine trāſfer iniquitatem ſerui tui: q2 peccaui nimis. Diluculo miſit ad eū dñs gad pphetā: tres ſupplicij cditiones portantem. Qui ait Aut ſeptem annis veniet tibi fames in regno tuo aut tribus menſib9 fugies aduerſarios tuos aut trib9 dieb9 erit peſtilētia in populo tuo. Et ait dauid. Coartor nimis. q. d. Si famē eligo: pauperū erit ſupplicium non diuitum. Si victoriā hoſtiū ſupplicium erit exercitus ꝛ non meū: qui circūuallor fortiſſimis. Eligam ergo cōmunē plagā regi ꝛ plebi. Melius eſt eñ vt incidā in manus dñi miſericordis ꝙ in manus hoīs. Miſit ergo dñs peſtilentiā in iſrael d mane vſq3 ad tempus cōſtitutum. id eſt vſq3 ad horā prandij [ſm Joſephum] vel vſq3 ad horā ſacrificij veſpertini ſm alios. ꝛ mortui ſunt de populo extra hieruſalē ſeptuaginta milia virorum. Jn paralipomenon legitur fere trecenta milia. Et aiunt hebrei ibi poſitū numerū plebis: hic aūt numerū nobiliū. Porro cū extendiſſet angelus pcuſſor manū ſuā ad hieruſalem: vt diſperderet eam: et ſtaret iuxta areā areuma iebuſei qui ꝛ ornan dicit vidit eum ſtantē dauid gladio euaginato ꝛ clamauit. Ego ſū q peccaui. iſti q oues ſunt qđ fecerūt. Vertatur obſecro manus tua ↄtra me et ↄtra domū patris mei. Et miſertus dñs ait ad angelum. Sufficit: ↄtine manū tuam. Jn illa die dixit gad ad dauid. Conſtitue altare dño in area areuma iebuſei. ꝛ aſcēdēs dauid dixit ad areuma. Vēde mihi areā tuā vt edificem ibi altare dño ꝛ ceſſet iterfectio. Qui reſpondit. Accipiat eā dñs meus gratis. Habeat ꝙ boues in holocauſtū: ꝛ plauſtra: ꝛ iuga boū in vſu lignorū. Et ait rex. Nequaꝙ. ſed emā precio: ꝛ offerā dño holocauſta gratuita. Emit ꝙ dauid aream ſexcentis ſiclis auri: vt in paralipomenō legitur: ꝛ boues argēti ſiclis qnquagita: ꝛ edificauit ibi altare domīo ꝛ obtulit holocauſta ꝛ pacifica: ꝛ ꝓpitiatus eſt dñs terre. Hic eſt mons moria vt aiunt hebrei in quo abraam voluit offerre filiū: ꝛ obtulit arietē p eo. Ea tēpeſtate tabernaculū ꝛ altare qđ fecerat moyſes erant in excelſo gabaon: licet arca eſſet in hieruſalē. Cūꝙ ꝓphetaſſet gad tēplū ibi futurū decreuit dauid vt ille locus vocaretur area populi.

Additio. Jn exod. ei ſcriptū ē. Quādo tuleris ſummā filiorum iſrael. iuxta numerum dabūt ſinguli ꝓcium ꝓ animab9 ſuis dño et non erit plaga i eis.

G Nu. iij.

D j. paral. xxj.

E Gen. xxij.

¶ Sequuntur tituli capitulorū in hiſtoriam regum tertij.

¶ De vnctiōe ſalomōis i regem. Capitulum. .j.
De ſecūda vnctiōe ſalomōis. ca. ij
De morte dauid. ca. iij.
De morte adonie. ꝛ ioab ꝛ ſemei. Capitulum. iiij.
De ſomnio ſalomonis. ca. v.
De iudicio meretricum. ca. vj.
De prefectis ſalomonis ꝛ inuētione exorciſmorum. ca. vij.
De operarijs templi. ca. viij.
De edificatione templi. ca. ix.
De ornatu interioris domus. ca. x
De duobus cherubin. ca. xj.
De porticu. ca. xij.
De cubiculis ꝛ cenaculis ꝛ hebdomadariorum. ca. xiij
De atrio ſacerdotum. ca. xiiij.
De atrio mundorum. ca. xv.
De atrio mulierum. ca. xvj.
De atrio immundorum. ca. xvij.
De altari ꝛ mari eneo. ca. xviij
De luteribus. ca. xix.
De vaſis altaris. cap. xx.
De dedicatione templi. ca. xxj.
De domo ſaltus cap. xxij.

De baſilica ꝛ domo regia. ca. xxiij
De oppidis datis hyrã. ca. xxiiij.
De operibus ſalomonis. cap. xxv
De regina ſaba. cap. xxvj.
De aduerſarijs ſalomonis ꝛ moꝛte eius. cap. xxvij.
De roboã ꝛ diuiſiõe regni. c. xxviij
De ieroboã ꝛ abdõ ꝛ vitul. c. xxix
De moꝛte ieroboam cap. xxx.
De abia. ca. xxxj.
De aza ꝛ regibus iſrael, nadab et baaſa ꝛ hela. ca. xxxij.
De zamri ꝛ amri ca. xxxiij
De achab ꝛ iezabel ꝛ helia. Capitulum. xxxiiij.
De ſacerdotibus quos interfecit helias. ca. xxxv.
De fuga helie ꝛ vocatione heliſei. Capitulum. xxxvj.
De pina obſidiõe ſamarie. c. xxxvij
De victoꝛia achab. ca. xxxviij.
De vinea naboth. ca. xxxix.
De ioſaphat ca. xl.

¶ Primum capitulũ tertij libri regum. De vnctione ſalomonis in regem. Capitulum. j.

Prefatio.

Incipit ſm hebꝛeos malachaym qđ ſonat regũ: quia licet in pcedẽti opere actũ ſit de duobus regibꝰ hebꝛeoꝛũ non ſimul regnãtibus. tamẽ quia in iſto opere agitur de regibus qui ſimul regnauerunt in iuda ꝛ in iſrael merito regum dicitur.

A iij. Regũ. j.

Et rex dauid ſenuerat. Cunq; operiretur veſtibus nõ calefiebat: ꝛ iuenerũt ei abyſac ſunamitẽ puellã pulcrã nimiſq; doꝛmiebat cũ rege: et calefaciebat eum et miniſtrabat ei. Rex vero nõ cognouit eam. Adonias autem quartus filius dauid cum eſſet pꝛimogenitus inter ſuperſtites filios regis: fiduciam habuit regnandi: ꝛ fecit ſibi currus ꝛ equites: nec coꝛripuit eum pater et ſermo eius erat cum ioab ꝛ abiathar ſacerdote. Alij vero miniſteriales regis ꝛ robur exercitus non erant cum eo. Pꝛeparauit autem adonias ſolenne conuiuium in hoꝛto regali iuxta fontem rogel: ꝛ vocauit filios regis ꝛ ſeruos. robuſtos autem et ſibi nõ fauentes ꝛ ſalomonem non vocauit. Nathan autem monuit bethſabee vt itraret ad regem ꝛ poſuit verba ſua in oꝛe eius. Que ingreſſa ad regem ait. Domine mi tu iuraſti ancille tue. Salomon filiꝰ tuus regnabit poſt me: et ecce nunc adonias regnat te ignoꝛante. Cũq; alijs vocatis ad conuiuium filium meum non vocauerit ſcio q; cũ doꝛmieris cum patribus tuis: ego ꝛ filius meus erimus peccatoꝛes. id eſt iudicabimur moꝛte digni: ego vt adultera: ille vt adultere filius. Adhuc ea loquente intrauit nathan ꝛ ait. Domine mi rex dixiſti tu. Adonias regnet poſt me: ꝛ non indicaſti michi ſeruo tuo. Et ait rex ad bethſabee. Viuit dominus qui eruit animam meã ab omni anguſtia: quia ſicut iuraui tibi ſic faciã hodie. Et dixit ad ſadoch ꝛ nathan ꝛ bananiam. Tollite vobiſcum ſeruos domini veſtri. ꝛ imponite ſalomonem filium meũ ſuper mulam meam: ꝛ vngant eum ī regem ſadoch ꝛ nathan ad fontẽ geon et canentes ponite eum ſup ſolium meum. Et reſpondit bananias: amen. Sumpſit autem ſadoch coꝛnu olei de tabernaculo ꝛ inunxit eũ: ꝛ cecinerunt buccina ꝛ dixit omnis populus. Viuat rex ſalomon ꝛ inſonuit terra a clamoꝛe eoꝛum: ꝛ ſedente ſalomone ſup thꝛonum: adoꝛauit dauid in lectulo ſuo deum qui dederat ei ſedentem in ſolio in oculis ſuis. Poꝛro adonias ꝛ inuitati ab eo cum eſtimarent tumultum oꝛtum in ciuita-

te:cucurrit ad eos ionathas fili⁹ abiathar indicans eis q̄ facta fuerant: ⁊ abijt vnuſquiſqꝫ in domuꝫ ſuam. Adonias autē timens ſalomonem abijt in tabernaculum: et tenuit cornu altaris tymiamatis: dicens ſe non egreſſurum: niſi rex iuraret ei de vita conſeruāda: ⁊ iurauit ei ſalomon dicens. Uade in domum tuam.

¶ De ſecunda vnctione Salomonis. Capitulum.ij.

Sequentia collecta ſũt ex diuerſis capitul' vltimis libri.
A
j.para.xxj.

Volens autem dauid oſtēdere populo ſe filium regem feciſſe: congregauit in iſrael pricipes vniuerſos: ſacerdotes ⁊ leuitas: ⁊ inuncto iterum ſalomone: ⁊ confirmato ab omnib⁹ regno ſalomonis coram omnibus precepit ſalomoni de legum cuſtodia: et iuſticia. et pietate.

Et precepit vt edificaret templū domino dicens ſe iam preparaſſe ei auri decē milia talenta. argēti vero centum milia. ferri vero et eris ſupra numerum: lapidum quoqꝫ ⁊ lignorū maximam copiaꝫ. Leuitas quoqꝫ diuiſit in tres ordines: in aaronitas: moyſeitas ⁊ leuitas. Aaronitas quoqꝫ diuiſit per generationes. ⁊ inuenit de eleazar.xvj. ⁊ de ithamar.viij. Et elegit ex vna quaqꝫ illarum vnum pontificem: precipiens vt ſinguli miniſtrarēt a ſabbato in ſabbatum. ſadoch tamen ⁊ abiathar preeſſent vniuerſis. Et proiecerunt ſortem coram rege de hebdomadibus ordinādis. De leuitis vero īſtituit curatores fabrice templi.xxiiij. alij habēt.xxij. milia. Ubi dicti ſūt nathinnei. Iudices autem populi et ſcribas ſex. ianitores āt dom⁹ dei ſeptē alij hn̄t quattuor milia: ⁊ totidem qui hymnos dicerēt.

Additio.
Qui erat de genere heli obtinebat primatum.

Poſt hec diuiſit exercituꝫ in cohortes.xij. Habebat autem cohors.xxiiij. milia: quam precepit ſalomonem obſeruare per trecentos dies. Moyſeitas vero aliquantum honorauit. Fecit eni eos cuſtodes theſaurorꝫ dei: ⁊ vaſorū que reges deo dicare contingeret: et collecte eccleſie omnē diſpoſitionē ſuaꝫ indicauit: depoſcens filios ſuos vt non grauiter ferrent minimum. id eſt ſalomonem inter eos ſublimatum. qꝛ deus ſic mādauerat ſicut ⁊ ipſe dauid minim⁹ int̄ fr̄es inunct⁹ fuerat Deſcriptionē vero oīꝫ ⁊ ꝯſtitutionē edificij templi omnibus ſuadentibus ſalomoni tradidit. Sed ⁊ tūc oblationis primitias faciens tria milia talentorum auri obtulit ad aditum. ⁊ currū dei faciēdum: in quo ⁊ cherubin eēēt ſub quo conſtituerunt arcā. Principes vero ⁊ ſacerdotes ⁊ leuite ⁊ ſeniores populi obtulerunt auri talēta quinqꝫ milia: ⁊ ſtateres decēꝫ milia argenti vero decem milia: ⁊ lapides precioſos plures quorum cuſtodiam habuit pronepos moyſi iabes vel iabius vt dicunt alij.

Additio.
Currū dicit cyburiū. id eſt coopertoriuꝫ. Ciburcum.iiij. columnis erectum: ſub quo arca et cherubin eſſēt: vt fit in multis locis ſupra corpora ſanctoruꝫ.

¶ De morte dauid. Capitulū.iij.

A
iij.Reg.ij.

Appropinquauerunt autem dies dauid vt moreref ⁊ iterauit ſalomoni mandata de cultu dei ⁊ lege ſeruanda: ⁊ pietate ⁊ iuſticia circa ſuos: memorās promiſſionem dei ſibi factaꝫ de ſemine ſuo iugiter regnaturo ſi cuſtodierint filij teſtamentum eius: et teſtimonia que doceret eos. Tria vero ſuperaddidit de ioab: ⁊ filijs berzellai: ⁊ de ſemei dicēs,

Noſti que ioab fecerit per inuidiā
duobus principibus abner ⁊ ama
ſe:quoꝛuʒ ſanguinem effudit belli
in pace id eſt ſanguinem ꝙ non de
bet fundi niſi in bello fudit tpe pa
cis:⁊ eoꝛū cuʒ quib⁹ habebat pa=
cem:⁊ poſuit cruoꝛeʒ ṗlij in balteo
ſuo.⁊in calciamēto ſuo.i.cruoꝛ nō
eſt reſperſus ſup arma ipi⁹: qꝛ cuʒ
eis nō dimicauit: ſed ſuper veſtes
ei⁹ quando pacifice eis loquebat̄.
Et eſt ſenſus. Non vi ſed dolo oc
cidit eos. Uel aliter. Uiri bellato
res inſignia operū ſuoꝛuʒ ī armis
ſuis deſcribebāt ad oſtentationeʒ
gl'ie. Sed cū ioab hec tanꝙ̄ facino
ra oſtētare publice nō auderet:ſal
tem in balteo ⁊ in calciamento de
ſcripſit. Et addidit dauid. Facies
ei iuxta ſapientiam tuam ne deſcē
dat pacifice ad inferos. Sed ⁊ fi=
lijs berzellai reddes gratiā ⁊ erūt
commenſales tui. Semei quoqꝫ ie
mineum qui maledixit mihi nō pa
tieris eſſe innoxium. Et moꝛtuus
eſt dauid:⁊ ſepultus eſt in ciuita=
te dauid cum re
gnaſſet. xl. ānis
Circa tumuluʒ
eius fecit ſalo=
mō. viij. loculoſ
theſauroꝝ ⁊rū
vnū p⁹ mille tre
cētos ānos ape
ruit hyrcan⁹ pō
tifex : ⁊ alium herodes ſicut infra
dicemus. Alij vero nonduʒ mani
feſtati ſunt mechanice artis modo
reconditi.

Additio.
Quedā ſcriptu
re videntur dice
re ꝙ non mani=
feſtabuntur vſ=
qꝫ ad tēpoꝛa an
tichriſti.

¶ Incidentia.

Incidēs E. ¶ In diebus dauid carthago cō
dita eſt vt quidam volunt a calce=
done tyrio. Uel [vt alij dicunt] a
filia ei⁹ didone. Quintus latino=
rum rex ſiluius latinus. Prophe
tauerūt autem ſub eo nathan gad
⁊ aſaph.

¶ De moꝛte Adonie et Joab et
Semei. Capitulum.iiij.

Edit autē ſa C
lomon ſuper thꝛonuʒ iij.Reg.ij.
dauid patris ſui ⁊ ꝓ
cedente tempoꝛe ado=
nias ſupplicauit bethſabee vt ipe
traret a rege ſibi dari abiſag ſuna
mitem in vxoꝛem. Que cum igreſ
ſa eſſet ad regeʒ:poſitus eſt ei thꝛo
nus ad dexterā regis:⁊ ait. Par=
uulam petitioneʒ depꝛecoꝛ a te:ne
confundas faciem meam. Detur
abiſag ſunamitis adonie fratri tuo
vxoꝛ. Et indignatus rex ait. Qua
re poſtulas hoc a me mater. Po=
ſtula ei ⁊ regnum. Ipſe eni frater
meus eſt maioꝛ me:⁊ habet ſecum
potentes abiathar et ioab:et abi=
ſag eſt quaſi regina ⁊ potens. Cō
tra animam ſuam locutus eſt ado
nias ⁊ in oppꝛobrium patris. Ui=
uit dn̄s.qꝛ hodie occidet̄ adonias.
Et interfecit eum ꝑ manuʒ bana=
nie filiuʒ ioiade. Abiathar qꝫ ſa=
cerdoti dixit rex: Uade ī agrū tuū
nec ampli⁹ ad faciē meā ingredia
ris. vir moꝛtis es.ſʒ h° te liberet.
qꝛ ſepe cuʒ patre meo laboꝛaſti. et
poꝛtaſti arcā coꝛā eo. Abiecto igit̄
abiathar trāſlatū ē ſacerdotiū ad
ſadoch ⁊ de domo ithamar ad do
mū eleazari:ſicut ſamuel ꝑdixerat
heli. Fuerūt aūt p⁹ finees filij elea
zari ꝑuati ſacerdotio.v. Joſeph ꝙ
genuit ioathan : ꝙ mareoth:ꝙ aſo=
phi:qui achitob. Achitob aūt ge= F
nuit ſadoch. Poꝛro ioab fugit in j.Regū.ij.
tabernaculū dn̄i:⁊ appꝛehēdit coꝛ
nu altaris. Et miſit rex bananiam
vt aduocaret eū: Et ait ioab. Nō
egrediar:ſʒ moꝛiar hic. Qđ cū renū
ciaſſet bananias regi. dixit ei rex:
Fac ei ſicut locut⁹ ē. Et interfecit
eū bananias ad coꝛnu altaris: ⁊ ſe
pult⁹ ē ī domo ſua ī deſerto. Et cō
ſtituit rex bananiā ꝓ eo ſup exerci
tum. Uocauit qꝫ rex ſemei ⁊ ait.
Edifica domū in hierl'm: ⁊ nō egredieris
īde. Quacūqꝫ die trāſieris toꝛrētē
cedron:ſcito te interficiēdū. Qui
rūdit. Bon⁹ ē ſmo regis:ſic faciā

Et habitauit ī hieruſalē trib⁹ an-
nis. Factū eſt aūt poſt hoc vt fuge
rēt ſerui ſemei ad achis regē geth:
⁊ deſcendit ſemei in geth: ⁊ redu-
xit eos. Qđ cū nunciatum eſſet ſa
lomoni dixit ad eum. Cur ſpreui-
ſti iuſiurandum regis ⁊ mādatū
eius tranſgreſſus es Reddat dn̄s
maliciā quā feciſti patri meo ī ca-
A put tuum: ⁊ interfecit eum rex per
iij.Reg.iij. manū bananie. ¶ Et cōfirmatū
eſt regnum in manu ſalomonis.

¶ De ſomnio ſalomonis. Cap.v

A iij.Reg.iij. Porro ſalomō
duxit in vxorem filiā
pharaonis regis egy-
pti de qua vt aiūt he-
brei genuit filiū quaſi cōtra natu-
rā: cū ip̄e adhuc ageret vndecimū
annum: ⁊ induxit eam in ciuitatē
dauid. Nondū eīn ſibi fecerat do-
mū. Porro tria ꝓpoſuerat ſe fa-
cturū domū dn̄o: ⁊ domum ſibi: ⁊
ābire hierl'm muro triplici Ut in
p̄mo ābitu eſſet tēplū ⁊ māſiones
hebdomadariorū. domus quoq̄
regia cum manſionibus domeſti-
corum. In ſecundo habitarent po
tentes viri ⁊ ꝓphete. Unde infra
legitur de ꝓphetiſſa ꝙ habitaret
in ſcđo. In tertio opifices. Poſt
hec aſcendit ſalomon in gabaon vt
immolaret ibi in excelſo. Et cum
dicit̄ gabaō nō eſt ꝓpriū nomen lo
ci: ſed appellātiuū. ⁊ interp̄tat̄ col
lis excelſus Ioſeph⁹ eīn dicit euȝ
aſcendiſſe in ebron: ⁊ obtulit mille
hoſtias in holocauſtū ſuper altar̄
qđ fecerat moyſes: ⁊ apparuit ei
dn̄s ꝑ ſomnū in nocte dicens. Po
ſtula qđ vis vt dē tibi. Qui reſpō
dit. Dn̄e de⁹ ego ſuȝ puer paruul⁹
⁊ ignorās ingreſſum ⁊ exitū meū.
Da ergo cor docile ſeruo tuo: vt
poſſim iudicare populū tuū. ⁊ di-
ſcernere int̄ bonū ⁊ malū. Et pla
cuit ſermo coram dn̄o: ⁊ ait ad eū.
Quia non poſtulaſti iuxta verbū
hominū dies multos: ⁊ diuitias ⁊
animā inimicorum tuorum: feci ti
bi ſ̄m ſermones tuos: ⁊ dedi tibi
cor ſapiens intantum: vt null⁹ an-
te te ſimilis tui fuerit. Sed et hec
que non poſtulaſti dedi tibi ſi ta-
men ambulaueris in vijs meis ſi-
cut pater tuus Et euigilans ſalo-
mon intellexit qđ eſſet ſomniū. id ē
reuelatio facta ꝑ ſomnium. Et re-
uerſus in hieruſaleȝ corā arca dn̄i
grās agens obtulit holocauſta et
pacifica.

¶ De iudicio ſalomonis facto ꝓ-
pter cōtētionē meretricū. Ca.vj.

Tunc due mu- C iij.Reg.iij.
lieres meretrices vene
runt ad regem quarū
vna ait. Ego ⁊ mulier
hec ſole habitabam⁹ in domo vna.
Cumq̄ peperiſſem tertia die poſt
peperit ⁊ hec. Mortu⁹ eſt aūt fili⁹
eius: quē noctis ſilentio poſuit in
ſinu meo. ⁊ filiū meuȝ viuentē col
locauit in ſinu ſuo. Mane facto di-
ligentius intuēs: dep̄hendi illum
non eſſe meum q̄ mortuus fuerat.
Reſpondit altera. Non eſt ita. ſȝ
fili⁹ tu⁹ mortuus eſt: me⁹ aūt vi-
uit. Cūq̄ mens omniū in hui⁹ rei
diſcrimine heſitaret: rex ſoluit cau
ſam inopinate. Et allato gladio
[vt ait ioſephus] precepit vtrūq̄
infātē diuidi: vt vtraq̄ medietatē
viui ⁊ mortui acciperet. Quod au
diens mater viuentis cōmota ſūt
viſcera eius ſuper filio ſuo. ⁊ ait.
Obſecro dn̄e date illi infantem vi
uum: ſufficiet mihi ſi videam eum
viuere. Altera dicebat. Nequaq̄
ſed diuidatur. Et cognoſcēs rex
vocē vtriuſq̄ de vero cordis fonte
ꝓlatam ait. Date huic infantē vi-
uum. Hec ē mater eius. Et atten-
dens omnis iſrael diuinā ſapienti
am in rege eē: timuerūt eū: ⁊ āmi- De p̄fectis
rati ſunt aſſeſſores eius q̄ pri⁹ ſētē- ⁊ p̄ncipib⁹
tiā quaſi ab adoleſcente ꝓlatā de- ſalomonis.
ridebāt. ¶ Porro bananias erat A
ſup exercitū. ſadoch aūt ſacerdos iij.Reg.iiij

azarias filius nathan ſup cuſtodes regis: zabud fili⁹ nathã ſacerdos regis. id eſt cãcellarius: ⁊ hyſuar ꝓpoſitus dom⁹. i. procurator ⁊ aduram ſuper tributa.

¶ De prefectis ſalomonis ⁊ inuẽtione exorciſmorũ. Capitulũ. vij.

B C .D. iij. Reg. iiij

Habebat autẽ ſalomon. xij. ꝓfectos ſup oẽm iſrl p ſingulos mẽſe ſinguli ꝓbebãt neceſſaria regi ⁊ domui eius. quoꝝ vn⁹ reliqͥs ꝓſidebat: ſcʒ achimaas. habens beſamath filiã ſalomonis in vxorẽ: lʒ ⁊ vnus de reliqͥs aliquaʒ haberet filiam ſalomonis. Erat autẽ cibus ſalomõis p dies ſinglos. xxx. chori ſimile: ⁊ ſeptuagita chori farie decẽ boues pigues ⁊. xx. boues paſcuales. ⁊. c. arietes. excepta vẽatõe ceruorũ ⁊ caprarũ. bubalorũ ⁊ auium altiliũ. Sed ⁊ piſces quotidie ab alienigenis portabãt. Et erat ſumma pax in terra: ⁊ habebat ſalomon equorũ curriliũ. xl. milia. ⁊ xij. milia equitũ quoruʒ medietas regi in hieruſalem obſequebatur. reliqui vero per vicos regios diſpſi manebant. Prefectus vero ille qui miniſtrabat expenſas menſe equis hordeum ⁊ paleaʒ miniſtrabat: deuehens omnia ad locuʒ vbi rex morabatur. Et precellebat rex ſapientia omnes orientales: ⁊ egyptios ⁊ hebreos etiam quattuor ſilios moal nominatiſſimos: emam ⁊ ethan. calcal ⁊ dorca. Et ſcripſit librum de canticis ⁊ modulationibus: in numero verſuum. v. miliũ. Parabolarum quoqʒ ſcripſit tria milia. Et diſputauit de natura arborum et herbarum a cedro vſqʒ ad iſopum. De natura quoqʒ omnium animantium philoſophat⁹ eſt per vnum quodqʒ genus parabolam dicens. Excogitauit etiam adiurationes quibus egritudines ſolent mitigari. Alias quoqʒ quibus demones eijcerentur: ⁊ alias quib⁹ obſtricti non redirent. Excogitauit etiam characteres qui ſcribebãtur gemmis que poſite in naribus arrepticij cum radice ſalomoni monſtrata ſtatim eum a demonibus liberabat. Hec ſcientia plurimum valuit in gente hebreorum. ⁊ maxie neceſſaria erat. Ante aduẽtum enim xp̄i ſepius homines a demonib⁹ vexabãtur ꝙ homines viuos ad infernum quãdoqʒ detrudebant. Joſephus quoqʒ teſtatur ſe vidiſſe quẽdam eleazarum exorciſtam coram veſpaſiano ⁊ filus eius ⁊ tyrãnis in hunc modum predictũ curanteʒ vexatos a demonib⁹ et vt probaret eis demonem egreſſũ per nares cũ ſpiritu anhelantis vas aque ponebat in medio et iperabat demoni egreſſo vt illud euerteret in argumentũ ſue egreſſiõis ⁊ ita fiebat.

Additio. Joſeph⁹ nec gẽmam nec herbã nominat. Sed fuit gemma cryſtallina: et inter annulum et gẽmaʒ ponebatur radix cuiuſdam herbe: que a quibuſdam portagon dicitur ab alijs ſal terre vl' ſalẽna: ab alij ſartacenica: ⁊ ẽẽ cõſtraturaʒ in argẽto pſculpta erãt. vij. nomina dei ꝓcipua p que legitur creaſſe celum ⁊ terrã: ſicut in libro imaginũ habet. ⁊ alia tria nomia ſculpta erãt i lapide ab alijs diuerſa. Si modum curãdi ſcire deſideras leges librum imaginũ et ibi omnia inuenies

A iij. Re. v

¶ De operarijs tẽpli. Ca. viij.

Miſit autem ſalomon ad hyrã regem tyri dicẽs Volo edificare tẽplum dño ſicut locutus eſt patri meo Precipe ergo ſeruis tuis vt precidãt mihi cedros de libano: ⁊ mercedem eoruʒ dabo tibi quã petieris: ⁊ reſcripſit ei hyram dicens. Serui mei de

Cibus ſalomonis.

Equi ſalomonis.

De ſapiẽtia ſalomonis.

ponēt ligna de libano vſqꝫ ad mare. ⁊ deferēt ea in ratibus vſqꝫ ad locū quē ſignaueris mihi: ⁊ tu de portu tolles ea ꝓbebiſqꝫ neceſſaria i cibos domui mee Itaqꝫ hyrā dabat ſalomoni ligna cedrina ⁊ abiegna: quibus abundant ſydonij Salomon autem ſupplebat inopiā eorum in cibis ꝓbens hyram ſingulis ānis choros tritici. xx. milia. ⁊ totidem hordei ⁊ totidē batos olei: eamdē qꝫ vini menſurā. Porro ſalomon elegit operarios de iſrael ꝓſelitos De iſraelitis enim neminem ſeruire fecit. Et erat indictio. xxx. milium virorum. id eſt ſumma eorum quibus hec indicebant. Uel forte indictio eſt determinata hominū collectio ſicut cohors et legio. Et mittebat eos in libanum cum ſeruis hyram: decem milia p ſingulos mēſes viciſſim: vt duobus mēſibus reuertētes ad ꝓpria requieſcerent: vt quarto mēſe priores ad laborem denuo remearent ⁊ preerat aduram huic indictioni. Statuit autem ſalomō. lxxx. milia latomorum. id eſt lapidiſce forū in mōte qbus prefecit de iſraelitis tria milia. et. ccc. q ꝑ cipiebant operarijs. Porro latomi in lapidicia lapides grādes ⁊ ꝑcioſos. id eſt marmoreos ſcopulabant ⁊ quadrabant q adeo grādes fuerant in fundamento vt dicit ioſeph⁹ ꝙ multi ex eis habebāt lōgitudie cubitos vigīti. i latitudie decē. in altitudine qnqꝫ. Quadratos qdē lapides dolauerūt cemētarij ſalomōis ⁊ cemētarij hyrā Do

Additio In palypomenō legit̄ vſqꝫ ad ioppen.

Additio Latomi ſunt ꝓprie q in lapidicina eruderant lapides et ſaxa Cemētarij qui dolāt ⁊ componunt Biblij vero qui ſculpunt imagines.

D ij. para. ij.

latos ꝟo ꝑparauerūt biblij polientes ⁊ ſculpentes non ſolū lapides ſed ⁊ ligna. Eſt autem biblos ciuitas phenicis: de qua ezechiel. Senes biblij ⁊ prudentes ei⁹. Et ſic omnia extra vrbem dedolata ⁊ ꝑfecta ſunt ꝙ malleus ⁊ ſecuris et omne ferramentum non ſunt audita in domo domini cū edificaretur. Fuerunt autem equorū q onera portabant ſeptem milia. Fabulantur iudei ad eruderandos lapides celerius habuiſſe ſalomonem ſanguinē vermiculi qui tamir dr̄ quo aſꝑſa marmora facile ſecabantur quem inuenit hoc modo ¶ Erat ſalomoni ſtrutio habens pullum et incluſus eſt pullus ſub vaſe vitreo Quem cū videret ſtrutio, ſed haber e neqret: de deſerto tulit vermiculum: cuius ſanguine liniuit vitrū ⁊ fractum eſt. Uidens autem ſalomon cacumen montis moria vbi edificauit templum anguſtum deiecit illud ⁊ in aream ſpacijs amplioribus diffudit.

Additio. In paralipomenon legitur fuiſſe proſelitos lxx. milia q humeris onera portabant: ⁊ tacet de equis. in regum legitur de equis ⁊ tacetur de viris.

B Eze. xxvij.

D ij. para. ij.

¶ De edificatione tēpli. . Ca. ix

Factū ē autem poſt quadringentos ⁊ octoginta ānos egreſſiōis iſrael de egypto anno quarto regni ſalomōis mēſe ſcđo q zy⁹ apđ hebreos dr̄: apđ nos mai⁹ cepit ſalomō edificar̄ domū dn̄o de cādido marmore qđ pariū dicitur Joſeph⁹ tn̄ dicit anno qngēteſimo ſecundo egreſſionis de egypto deſcribens etiam annos etatum ꝓcedentiū: dicens ab abraam fluxiſſe annos mille. xx. A diluuio mille quadringentos. Ab

A iij. Reg. vj.

adam tria millia centum et duos.
Habebat autem domus in longi-
tudine cubitos.lx.in latitudine ve
ro.xx. Pars quidē anterior q̄ ſctā
vſ ⁊ erat ab oriente.xl.cubitorum
erat in lõgitudine. Reliqua pars
ad occidentem viginti cubitorum
erat: ⁊ dicebat̄ ſanctaſctõꝝ. Por
ro in altitudiue. xxx. cubitos ha-
bebat vſq ad pͥmū tabulatū ſuper
qđ ſcđa manſio erigebat̄.xxx.cubi
tis vſq ad ſcđm tabulatū. Tertia
vero manſio erat.lx.cubitorū vſq
ad tertiū tabulatū: qđ erat tectum
domus Et ſic tota templi altitu-
do in.cxx: cubitos aſcendebat. Jo
ſephus tamen mentionem non fa-
cit niſi de duabus manſionibus:
vnicuiqz aſcribens cubitos .lx. ſed
duas inferiores ſub vna compre-
hendit. Et erat porticus ante faci-
em templi habens longitudinem
iuxta templi menſuram.lx.cubito-
rum. ⁊ latitudinē.x.cubitorū: ſur-
gēs in altum vt dicit ioſephꝰ vſq
ad celſitudinem tēpli: ⁊ fecit item
plo feneſtras obliquas.i.exterius
anguſtas ⁊ interius obliquando
diffuſas. Haec et cogitauit ſalomō
Trabes aūt poſuit ī domo ꝑ trāſ-
uerſum ꝑ tria loca in ſūmitatibꝰ
triū mãſionū adeo longas: vt fo-
rinſecꝰ capita earū ꝓminerent ex
vtraqz parte. Et edificauit ſup ca-
pita forinſecꝰ ꝓminentia tria ta-
bulata ad deambulandū circa tē-
plū q̄ in euāgelio pinnacula tēpli
dicunt̄ q̄ quomō facta eſſet ī vtro
A
Mat.iiij.
qz latere ſatis elucet. Quomodo
autem fuerit in fronte orientali ⁊
occidentali nō memini me legiſſe
nec ſuper hoc me ſomniare aut li-
bet aut licet. ſz ꝙ ibi fuerãt credit̄
qđ videt̄ velle ioſephus dūz ait de-
uerſione tēpli. Latitudo vero ta-
bulatorum differēs erat. Tabula-
tum eſt qđ erat ſubter quīqz cubi
tos habebat latitudinis: ⁊ mediū
ſex cubitos. ⁊ tertium ſeptē. Qđ
ad iſtam quidā tradunt factū vt in

ſuperioribus tabulatis manentes
non impedirent̄ ad aſpiciēdū in-
ferius ꝑ obſtaculū inferiorꝝ. He
breus tn̄ dicit tria tabulata parē
habuiſſe latitudinē: vt ſi a ſummo
vſqz ad imū plumbata cementariꝫ
dimitteret̄ eoꝝ ꝑpēderetur equa-
litas Verūtamen inferius tabula-
tū: quinqz cubitoꝝ erat in latitudi-
ne medium vero ſex: qꝛ murus ſu-
perior artior factus: quaſi ꝑ cubi-
tum retractꝰ erat. Ultimum vero
tabulatū ſeptē cubitos habebat
ꝑ retractione muri ſuperius ſimi
liter factum. Fuerūt qui dicerent
inferius tabulatū ſeptē fuiſſe cu-
bitorum ⁊ mediū ſex: vt aſcenden-
do artaret̄ tabulata ſicut ⁊ murus
Et corrigūt litteram ꝓ ſubter po-
nendo ſuper. Uel etiā legunt ſub-
ter dicētes tabulatū quod ſubter
erat non loco ſed numero. Sicut
enim altum dr̄ ⁊ profundum ⁊ ſu-
premum. ſic ⁊ ſubter dicitur loco
quod infra poſitum eſt. ſubter ve-
ro numero ad quod aſcenditur nu-
merando. Hec autem tabulata ſi-
erant coniuncta muro: vt ei nō he-
rerēt. id eſt muro infixa non eſſent
Trabes tamen de muris ꝓminē-
bāt Porro in extremitatibus cu-
iuſqz tabulati vt deambulātes ab
iniuria lapſus defenderentur edi-
ficauit luriculas tāꝗ appodiatio- A ij.para.iij.
nes q̄ in regū latera vocātur: ī pa-
ralipomenon cancelli: de q̄ꝝ alti-
tudine neſcimꝰ: niſi de ſupͥmo qđ
habuit ī altitudine quīqz cubitos:

¶ De ornatu inferioris domus.
Capitulo decimo.

Porro murus in- B.C. iij.Reg.vi.
ferioris mãſionis intri
ſecꝰ vndiqz optꝰ erat ta
bulis cedrinis trabibꝰ ꝓ ſolariꝫ
affixa erāt laqͣria cedrina. Paui-
mentū ꝑo domus tectum erat ta-
bulis abiegnis. tabulata vero la-
terum ⁊ laquearia trabium ⁊ pa-
uimenta tabulis aureis operies:

bantur cum clauis aureis: quorũ
ſingulis erat.l.ſiclorꝫ nichilqꝫ erat
in illa inferiori parte templi quod
auro non tegeret: ita vt vultus in
gredientiũ faceret auri lumine re-
ſplendere. Porro in iunctura ta-
bularũ fecit anaglypha.id ē cela-
turas vel tornaturas in iuncturis
fabrefactis ne locus iuncture de
prehendi poſſet. In medio vero ta
bule erant imagines ꝑminentes
cherubin ⁊ palme. Hec quidem in
tabulis cedrinis celata erant. ſed
auro tecta vel in ipſis tabulis au-
reis Oraculum autem quod dicit̃
ſanctaſanctorũ
habebat.xx. cu-
bitos longitudi
nis. ⁊.xx.latitu
dinis.⁊. xxx. in
altitudine. In
littera tamē ha
betur:⁊. xx. cu-
bitos altitudīs.
quod intelligen
dum eſt ꝺ parie
te iterpoſito in-
ter ſancta ⁊ oraculuꝫ. Sicut enim
in tabernaculo colũne interpoſite
fuerũt quibus appendebatur velũ
ſic interpoſitus eſt in templo pari
es cedrin⁹: nõ aſcendēs in altũ niſi
per.xx.cubitos.x. cubitos qui ſu-
perant vſqꝫ ad laquearia intactos
relinquens: vt fumus aromatum
aſcendens de altari per aperturaꝫ
ſuperiorem libere intraret in ora-
culum. Erat autem totus paries
tectus auro: hñs anaglypha: che-
rubin ⁊ palmas ad modũ parietũ
Huic parieti appenſum erat velũ
de quattuor coloribus cui intexta
erant cherubin tãte tenuitatis: vt
parietis non ꝓhiberent aſpectuꝫ.
Quod totum parietem operiens
forte vſqꝫ ad laquearia aſcendebat
quod legitur in euangelio ſciſſum Mat. xxvij
fuiſſe a ſummo vſqꝫ deorſum.
De interiori ſchemate ſuperiorum
manſionum non legi niſi ꝙ dum

Additio.
Id eſt ſancta cõ
ſecutiua loco ſcꝫ
ſanctorum ſicut
dicitur ſanctuꝫ
ꝯſecutiuũ ſeculi
vel ſãctaſancto-
ruꝫ cõparatiue.
id eſt ſanctiora
ſanctis.

conſummaretur edificium poſi-
tus eſt lapis in angulo ſuperiori
non ſine grãdi omniũ ammiratio-
ne. Cum enim edificantes ⁊ in fũ-
damento ⁊ in muro cum locare ni
terentur nõ eſt inuẽtus locus ei⁹:
donec in ãgulo ſuperiori ⁊ poſtre
mus omnium ꝯuenientiſſime poſi
tus eſt ſm ꝙ predixerat dauid. La
pidem quē reprobauerunt edificã Ps. clxxvij.
tes hic factus ⁊c̃. In ſummitate
vero muri ꝑ girũ affixa erãt aurea
verna ad hominis magnitudineꝫ
pp aues abigēdas vt de lõge aſpi
ciētib⁹ q̃ſi ſilua
aurea videret̃
Per girum ve-
ro muri erat la-
bium exterius
a quo depende-
bãt grãdes vue
auree cum pam
pinis aureis:
adeo fabrefacte
vt ſurſuꝫ aſpici
entib⁹ quaſi ad
inſtar autuꝫ mo
ueri ſepe viderē
tur. Porro iux
ta terram: oſtiũ
lateris medij in
pariete erat do-
mus dextre.id ē
meridiãe. ⁊ per
cochleam teſtu-
dinis aſcende-
bant in mediuꝫ
cenaculum: ⁊ a
medio in tertiũ:
hoc eſt per aſcē
ſum tortuoſum
qui vulgo vitis
dicitur qui fact⁹
eſt ad ſimilitudi
nem cochlee te-
ſtudinis. Ioſe-
phus tamē de-
ſcribit aſcenſuꝫ
factum per me-
dium muri ab-

Additio.
Pampinus eſt
folliculus ſub q̃
fructus vitis a
frigore vel ardo
re defēdit̃ atqꝫ
aduerſus omnē
iniuriam munit̃
ideoqꝫ alicubi
interciſus ē: vt
⁊ ſolem ad ma-
turitateꝫ fruct⁹
admittat ⁊ vm-
bram faciat. Et
dictus eſt pam-
pinus eo ꝙ de
palmite pende-
at. Eſt autēꝫ fe
minini generis
⁊ dicitur hec pã
pina. ⁊ facit ge-
nituꝫ pluralem
harũ pampina-
rum.

Additio.
Senſus eſt i pa
riete meridiano
q̃ dicit̃ dextruꝫ
latus ad differē
tiã aqlonaris la
teris qđ erat ſi-
niſtrũ erat oſtiũ
ꝑ qđ aſcēſ⁹ erat
ad cenaculum,

ſconditū. facilem ⁊ ſecurū in par
te muri exterioris feneſtratum ſuf
ficienter. Oſtiolum vero aſcenſus
dicitur fuiſſe iuxta terram ĩ angu-
lis anterioribus vtriuſꝫ muri. Fe
cit autem in ĩtroitu templi poſtes
de lignis oliuarū quadrãgulos: ⁊
duo hoſtiã de lignis abiegnis al-
trinſecus: ⁊ vtrūꝫ oſtium duplex
erat: ⁊ ſe inuicem tenens aperieba
tur. Et ſculpſit in eis cherubin et
palmas ⁊ celaturas valde eminen
tes: ⁊ operuit omnia laminis au-
reis opere quadro ad regulã. Fo
res iſte tante venuſtatis erant: ꝙ
etiam dauid ꝓphetans de tẽpli de
C ſtructione: eas nominatim expreſ-
Ps. lxxiij. ſit dicens. Exciderunt ianuas ei⁹
in idipſum. Et vt ioſeph⁹ ait. Nõ
erat in eis lignum maius palmo.
Quod forte notatur in regū cum
dicitur opere quadro ad regulam
Et erãt altitudo earū. xxx. cubito
rum ſm altitudinẽ inferioris ce-
naculi. Sed ꝙ dicit ioſephus alti-
tudinem earum. xx. cubitorū. vide
tur falſum eſſe qꝛ tanta erat latitu
do templi. ergo ab oriente nõ erat
mur⁹. Sed in regū eſt determina-
tio vbi dicitur Oſtiū duplex erat
⁊ ſe inuicẽ tenẽs aperiebaꝫ. Erat
quippe latitudo muri decẽ cubito
rum altrinſecus: ⁊ apertura ĩ qua
erãt fores ſimiliter decem ⁊ ita in
muro orientali altrinſecus ſuper-
erant qnꝫ cubiti. In apertura ꝯo
erant quattuor fores: due extriſe-
cus ⁊ due intrinſecus: quarū vna-
queꝫ habebat latitudinẽ quinꝫ
cubitoꝝ. Et erãt ſic artificioſe cõ
poſite vt clauſe quaſi continuū pa
rietẽ facerent intus ⁊ extra. Apte
ſibi ĩ medio ſpiſſitudinis muri ob
uiabant: ⁊ totam eius latitudinẽ
tegebãt. Et ſic artificioſe ſibi ad
herebant: vt qñ claudebaꝫ exte-
riores: claudebaꝫ ⁊ ſimul interio
res. Null⁹ em̃ in templo nocte re-
manebat qui clauderet eas interi⁹
Cumꝫ aperiebantur exteriores:
aperiebantur etiam ſimul interio-
res ꝓpterea dictum eſt. Oſtiū du-
plex erat ⁊ ſe inuicem tenens ape-
riebatur Porro in pariete oracu-
li fecit duo oſtiola de lignis oliua
rum: ⁊ poſtes angulorū quinꝫ vt
in quinto angulo medio cardines
affixi ſtarẽt cir-
ca quos oſtiola
mouebantur et
erant in oſtiolꝭ
anaglypha che
rubin ⁊ palme.
Quidam tamẽ
dicūt poſtes an
gulorum quiꝫ
ſubaudi cubito
rum erant. In
oraculo ãt erat
arca ⁊ ꝓpiciato
rium ⁊ cherubĩ
que fecerat moy
ſes in deſerto.

Additio.

Nota duplicẽ
eſſe opinionem
de oſtijs illis.
Dicunt em̃ quĩ
dã in vtraꝫ pte
ĩtroitus: ꝗ erat
decẽ cubitorū:
oſtium vnū fuiſ
ſe: quorū vtrūꝫ
habebat ſibi cõ
iunctum oſtiū:
vt videmus ĩ fe
neſtris ꝗbuſdã:
⁊ tam ipꝫ ꝗ̃ an
nexum ſibi erat
quinꝫ cubitorum. ⁊ ita ex vtraꝫ
parte erant quaſi value: quarum
vtraꝫ decem cubitos habebat: vt
eis apertis altrinſecus cooperirẽt
latitudinem: vel potius ſpiſſitudi
nem muri. Et quaſi continuus pa
ries muri apparebat. Quando ve
ro claudebantur: replicabaꝫ illa
duo altrinſecus annexa. Alia opi
nio eſt vt altriſecus in angulis ip
ſius muri fuerint duo oſtia ita ꝙ
quilibet quattuor angulorum ſuū
haberet oſtium vnumquodꝫ hoc
cubitum: ⁊ dum claudebãtur duo
exteriora: arte quadam claudebã-
tur interiora. Vtriꝫ iſtorum po-
teſt applicari littera Planius ta-
men ſequenti.

De duobus cherubin. Cap. xi.

Fecit autem ſa- C D
lomon duos cherubin iij. Reg. vi.
de lignis oliuarum de ⁊. ij. pa. iij.
cem cubitorum altitu C
dinis: ſtantes ſuper pauimentum
in lateribus arce ⁊ habentes pe-

des obliquatos: quaſi ad deam-
bulandum eleuatos opertos auro
puriſſimo: habentes alas aureas:
ſingulas quiſq; cubitorum: quarum due
extendebantur ſuper arcam et ob-
uiam ſibi venientes iungebantur
ſup eam: tegētes ſanctuariū infra
ſe poſitum. Alas aūt duas exten-
debāt altrinſecus ad parietes: ita
vt ala vnius tangeret parietem et
ala alterius parietē alterum. Por
ro extra parietem in ſancta poſuit
menſam ad aquilonem. et candela-
brum ad auſtrum. Inter que me-
dium erat altare aureū quod fece-
rat moyſes in deſerto. Sed preter
illud candelabrū poſuit alia cande
labra aurea eiuſdem ſchematis: ſz
maioris quātitatis. v. hinc. et. v. in
de. Similiter cum menſa quā fece
rat moyſes: poſuit alias decē men
ſas eiuſdem ſchematis: ſed maio-
ris quātitatis q̄nq; hinc et quinq;
inde. Inter hec autem poſuit alta
re tymiamatis: et veſtiuit illud ce-
dro quod etiam dicitur altare ora
culi. id eſt corā oraculo. Per hoc
intelligitur fuiſſe aliud altare q̄
quod edificauit moyſes. Illud em̄
erat de lignis ſethim circūtectum
ex omni parte auro. Illud autem
veſtitum erat cedro. Proinde in-
telligitur hoc altare fuiſſe de lapi-
dibus quos ferrum non tetigit. et
erat opertum per circuitum tabu-
lis cedrinis. Sz et ille operte erāt
ex omni parte laminis aureis: cui⁹
quantitatem non memini me legiſ
ſe. Illud vero modicum altare qđ
fecit moyſes in deſerto forte repo
ſitum erat in ſancta ſanctorum nō
ad vſus quotidianos tymiamatis
ſed ad aliquos vſus ſingulares: qđ
ſemel in anno ingrediebatur ſacer
A dos cum ſanguine. Hoc autē inde
Hebre. ix. poteſt perpendi: quia dicit apoſto
lus: in ſancta ſanctorum fuiſſe aure
um thuribulum: et hic erat ornat⁹
templi in interioribus.

De porticu. Cap. xij.

A iij. Reg. vi. et. ij. pa. iij. A

IN facie vero
templi erat portic⁹ q̄
in euangelio dicitur ve
ſtibulum tēpli. habēs
colūnas ereas in longitudine ſui
diſpoſitas: in medio quarū erant
due mirabiliores ceteris poſite an
te fores templi. habentes ī medio
ſui ſpacium decem cubitorum ſm
latitudinem porte templi. Quarū
talis erat compoſitio. Stilus vel
ſtipes colūne. xviij. habebat cubi
tos altitudinis
non plane ſz val
liculat⁹: habēs
in circūitu cana
les cauationes
quattuor digi
torum et erat fu
ſilis et linea duodecim cubitorum
ambiebat illum. Siquis vellet ro
tunditatem tangere. Vel forte in
medio colūne: linea fuſili opere cir
cūducta erat. Epiſtilium vero co
lūne ſuper quod locandum erat ca
pitellum: latius erat ſtipite et rotū
dum opere reticulato celatum Ca
pitellum autem ſuperpoſitum epi
ſtilio fuſile erat. et quinq; cubitorum
altitudinis et ī ſuprema parte erat
liliatum. Latera vero ipſius ex om
ni parte in modum retis et catena
rum erant contexta adeo artificio
ſe vt retia et catene magis videren
tur appoſita q̄ inſculpta: vel quia
ſolida non erant perforata vndiq;
fuſa ſunt: vt connexiones retis for
mam exprimerent. Septena ver
ſuum retiacula erant in capitello
vno. id eſt ſeptem ordines haben
tes eādem celaturam: totum circui
tum capitelli per girum occupan
tes: vel ab inferiori parte capitelli
vſq; ad ſupremam erant iſti ſeptē
ordines diſpoſiti aſcendendo. Su
per capitellum vero erat quaſi fu
niculus ſuper quem poſitum erat
retiaculum tegēs eius ſummitas

Additio: xxv. cubitorum altitudinis vt legitur in paralipomenon.

tem. & deſcendens aliquantulum circa latera capitelli in circuitu. In cuius extremitate depẽdebãt in duobus ordinibus.cc.malogranata. In epiſtilio quoqꝫ columne ſuper quod ſedebat capitellum dependebant malogranata. Legitur enim ꝙ capitella erant ſuper ſummitatem malogranatorum. Eiuſdem compoſitionis erat columna altera. De compoſitione vero baſium non legi. Hec due columne proprijs nominibus vocabantur. Tum propter ſui magnificentiam. tum propter futurorum multam prefigurationem. Dextera dicebatur Iachim. id eſt firmitas Joſephus vocat eam thalamum iachin. Siniſtra dicta eſt booz vel boz quod ſonat robur vel in robore. De reliquis columnis veſtibuli & modicis agit hiſtoria dicens.

D Vt ſupra. Capitella autem que erant ſuper capita columnarum: quaſi opere lilij fabricata erãt in porticu quattuor cubitorum. & rurſus alia capitella in ſummitate columnarum deſuper iuxta menſuram columne ↄtra retiacula. Porro de compoſitione columnarum tacet. Capitella vero earum minora dicit vno cubito prioribus capitellis. De ſchemate eorum tantum dicit ꝙ erant liliata & habebant retiacula ſuperpoſita. Quod autem ſequit̃ malorum granatorum.cc.ordines erant in circuitu capitelli: ſecundũ ambiguum eſt vtrum hoc dictum ſit de capitellis minoribus: an recapitulando dictum ſit de capitellis prioribus. Has colũnas fudit hyram tyrius plenus ſapiẽtia ad faciendũ omne opus ex ere: filius mulieris vidue de tribu neptalim patre vero tyrio. Sed & omnia vtẽſilia templi erea & quicquid in eo de ere factum eſt: fudit hyram in campeſtri regione iordanis in terra argilloſa: et inter ſochot & ſarchan.

Nota. Nec te moueat ꝙ aliquãdo de ere aliquando de auricalcho dicuntur facta: quia idem eſt cuius ſplẽdor & pulchritudo ſimilis erat auro vt dicit ioſephus. In hoc veſtibulum aſcendebatur ab atrio ſacerdotum.xij.gradibus ſecundũ ioſephum. Quidam tamen dicũt.vij.ſecundum viſionem ezechielis. dicunt enim in multis concordare compoſitionem templi materialis cum compoſitione templi ſpiritualis quod vidit ezechiel.

¶ De cubiculis & cenaculis hebdomadariorum.

Capitulum.xliij.

E iij.Reg.vij. Edificauit autem ſalomon in circuitu templi poſt veſtibulum.xxx.paruulas domus que ſui copulatione totum templi ſpacium intrinſecus ambiebant. Harum ſingule habebant quinqꝫ cubitos latitudinis. & tantumdem longitudinis & .xv.in altitudine. Ingreſſuſqꝫ earum ita fecit adinuicem: vt ex alia ingrederetur ad aliam aliquo ſpacio interpoſito. Et ſupra eas edificate erãt alie equales eis & menſuris et numero: ita vt latera templi tria per circuitum tegerentur domunculis vſqꝫ ad primũ tabulatũ exteri⁹. Reliqua vero pars templi ſuperior circum edificata non erat: ſed libere videri poterat. Non fuerunt he domuncule paſtophoria vel exedre vt quidam putant: de quibus poſtea dicemus ſed fuerunt cubilia & cenacula hebdomadariorum & gazophylatia vaſorum & veſtiũ templi.

Additio.

Si enim exterior longitudo tẽpli fuit tantum.xl.cubitorum & latitudo .xxx. tunc ambitus trium murorũ habuit tantum.cxl. cubitos ad quẽ ambiendũ ſufficerẽt domũcule.xxviij.q̃rũ queſ.xxviij.facit

unt.cxl. Credendū ē aūt q̄ p̄dicta q̄ntitas templi fuit īter muros intrinſec⁹. ⁊ mur⁹ habuit decē cubitos latitudinis. Ergo longitudo exterior fuit.lxx.cubitorū hinc ⁊ īde.latitudo occidētal.xl. q̄ faciūt. clxxx. Ad q̄s implēdos neceſſarie eſſent. xxxvj . domuncule ſi continue eſſent.

¶ De atrio ſacerdotum. Ca.xiiij

D iij.Reg. vj. ET edificauit atriū īt⁹ trib⁹ ordib⁹ lapidū politorū ⁊ vno ordine lignorū cedri. Porro pl'a fuerūt atria circa templū vt ī pſalmo legit̄. Qui ſtatis ī do.dn̄i in a.do.dī nr̄i. A ps.cxxxiij. De interiori tm̄ atrio mētio fit in regū. ⁊ eodē ⁊ de ſcd̄o tractat ioſephus. Sz p̄ter hec duo etiā fuerūt alia duo. Igit̄ atriū īteri⁹ erat platea grādis ex omni parte circa templū diffuſa: p̄ quadrū que p̄ forib⁹ templi ad orientē plurimū extendebat̄: quia ibi erat altare ereum: et luteres. ⁊ ibi miniſtrabāt leuite ⁊ ſacerdotes corā dn̄o. Circa vtrūq̄ vero latus tēpli non adeo diffuſa erat. Ab occidēte ꝓo ſtrictior: cui⁹ pauimentū vario marmore ſtratum erat. ⁊ diuerſis imaginib⁹ venuſtatū. Hoc atriū cingebat murus breuis in altitudine tm̄ triū cubitorū. ⁊ erat vn⁹ cubitus lapidum vnius coloris. ſecūdus lapidū alteri⁹ coloris: ⁊ terti⁹ tertij coloris. Intus aūt erat veſtit⁹ cedro: ⁊ poſit⁹ erat mur⁹ p̄ girū in extremitate huius atrij: vt ceteros a miniſtris ab ingreſſu atrij ꝓhiberet. Ad hunc ſe appodiabāt pſallētes: et pueri ad populum ſup̄ hūc inclinati loquebant̄. In eodē muro ſtabant colūne equis interuallis diſpoſite: populū extra ſtantē ad legem ſanctimonie p̄monētes alie lr̄is hebreis alie grecis alie latinis. ⁊ ne ī locū ſanctum tranſirent prohibentes. Hic ambitus muri proprio nomine vocabatur gion . latine vero cācellus. Unū ſolū habebat introitū ab oriente contra portam templi: habens aperturam. xxv. cubitorū ſine forib⁹: vſq̄ ad hunc introitū aſcendebant viri ⁊ mulieres deferentes oblationes ſuas ad miniſtros ſibi occurrētes. Nec licebat eis niſi in q̄buſdam caſibus vl̄terius trāſire: et aſcendebant ad ipſum per.xiiij. grad⁹. Hoc atrium dicebat̄ atrium interius vel atriū ſacerdotum: qd̄ etiam illi qui erant aaronite. ſed propter maculam aliquam offerre non poterāt non intrabāt: licz de partibus ſacrificiorum alerentur.

Additio.
Forte qn̄ fiebat iudiciū zelotypie: vl̄ qn̄ nazare⁹ adimplebat tempus voti.

¶ De atrio mundorum. Cap.xv.

POſt illud atrium ⁊ īfra ipſū in decliui latere mōtis poſitū erat ſcd̄m atrium: qd̄ dicebat̄ ſanctum: qd̄ ioſephus vocat aulā vel baſilicam grandē. Erat autē diffuſum p̄ circūitum circa atriū interius: longe tamē maius eo: ⁊ pauimentum vario marmore. Erat quoq̄ circūſeptū muro in altitudine.xxv.cubitorū interius: exteri⁹ vero altitudinis.xl.cubitorū ſcd̄m decliuitatem collis. Et lz ſic altus eſſet: nō aſcendebat tamen vſq̄ ad fabricā templi: nec ip̄ius aſpectū prohibebat. Erat autē murus iſte ad occidentē ſimplex ⁊ nullam habens portam. In vtroq̄ vero latere ⁊ in fronte oriētali habebat porticus circūiacentes inſtar clauſtrī monachorum: in quib⁹ erant colūne ſingulorū lapidū diuerſi coloris cum baſib⁹ argenteis. Camere vero porticum et laquearia cedrina erant. Latitudo vero porticus. xxx.cubitorum. In latere meridiano erant quattuor porte duplices

Hec ſequētia ſūt ſūpta de ioſepho.

valuas habētes:q̄ laminis aureis
⁊ argenteis miro opere decorate
erant. Eiuſdem numeri ⁊ eiuſdez
ſchematis erant porte in latere ſe-
ptemtrionali. In his ſedebāt ia-
nitores vt arcerent immundos ab
introitu huius atrij. Porro ī oriē
tali fronte erat porta que ſpecioſa
dicebatur: habens valuas de ere
corinthio factas. In angulis hui⁹
frontis erant due porte modice: ꝑ
quas aſcendebant mulieres ad of
ferendum. Vel forte miniſtri de-
ſcendebant in occurſum earū: ibi
ad ſuſcipiendas earū oblationes.
Per has portas quas dixim⁹ aſcē
debant vndequaqꝫ viri mundi in
atrium ſcđm: vt orarent ſub diuo
tēpore ſerenitatis: ſub porticibus
tēpore tempeſtatis. In platea hu
Math. xxi. et Joh. ij. ius atrij orientalis vendebant ani
malia ⁊ volucres ad offerendum.
⁊ menſe numulariorū ſtabant ibi:
quas euertit dñs. In porticibus
aūt circa portas ſtabant gazophy
latia diuerſi generis ad recipien-
das oblationes ingredientiū. In
porticibus laterum erant paſtofo
ria. i. loca ſeparata ad comedendū
in quibus ſacrificantes de partib⁹
ſacrificiorum que eos ꝯtingebant
veſcebantur coram dño. Quidaz
tamen volunt ꝙ ibi tantum a foris
venientes a finibus iſrael comede
bant. ⁊ ob hoc dici paſtoforia. In
eiſdem porticibus erant cathedre
⁊ ſynedre ⁊ exedre. i. tria genera
ſediliū: vt ait Iſidorus. In cathe-
dris ſedebant doctores in gymna
ſio. In ſynedris ſedebant audito-
res in ꝯſiſtorio. Et dicebant ſyne
dre. q. conſeſſus In exedris aūt ſe
debant aſſeſſores cum iudice quā-
do ſecretius aliquid tractabāt. q.
in locutorio. Et dicebant exedre.
q. aſſeſſus: licet exedra ſepius po-
natur ꝑ thalamo. Hoc atrium ſe-
cundum ſepe in euangelio dicitur
tēplum: vbi dicitur ꝙ oues ⁊ ani-
malia vendebantur in templo: et
ꝙ ieſus docebat in templo. ⁊ ꝙ fi-
lij iſrael orabant in templo ⁊c̄. in
hunc modum.

¶ De atrio mulierum. Cap. xvi.

Porro ſub hoc Joſephus.
atrio erat atrium terti
um ſimiliter in decliui
latere montis poſituz
eiuſdem compoſitionis cum ſecū-
do etſi nō tante venuſtatis: nec tā
precioſi ornatus. In hoc orabant
mulieres munde tantum.

¶ De atrio immundoꝝ. Ca. xvij.

Infra illud a- Joſephus.
trium erat ⁊ quartum:
in quo orabant viri i-
mūdi ⁊ mulieres ⁊ gē
tiles. cuius murus exterior in radi
ce collis poſitus erat ⁊ aſcēdebāt
cccc. cubitis vſqꝫ ad verticem tan-
tum collis: in quo ſitum erat tem-
plum: et ita muri atriorum in nul-
lo prohibebant aſpectum templi:
nec eorum qui miniſtrabāt ī atrio
interiori.

¶ De altari ⁊ mari eneo. C. xviij

Porro in atrio
interiori erat altare ere
um: factuz ex lapidib⁹
impolitis circūtectum ex ea parte
ere: longe maioris quantitatis ꝙ̄
illud portatile quod factuz fuit in
deſerto. xx. cubitoꝝ longitudinis
et totidem altitudinis. ⁊ erat ſub
eo fouea grandis: in quā per fora
men in medio altaris poſituz cine
res defluebāt. ⁊ ſanguis qui ad cre
pidinem altaris fūdebatur influe
bat in eam. Quandoqꝫ vero mun-
dabatur fouea per feneſtram que
erat ad orientem. Altare vero qđ
fecerat moyſes ꝓpter reuerentiaz
ſui in aliqua parte atrij reſeruatū
eſt. Quod quidā tradunt ibi per-
manſiſſe vſqꝫ ad euerſionem tem-
pli factā per rhomanos. Imo etiā
poſtea cum gentiles habitauerūt

in hieruſalem fecerūt ex eo horo
logium ſibi. De loco vero huius
altaris: ⁊ quomodo immolantes
ad latus eius immolarent coram
domino ſupra ſatis dictum eſt.
A Porro in eodem atrio poſuit ſa-
ij.para.iiij. lomon mare eneū fuſile: quod nos
⁊.iij.re.vij. lauatorium dicere poſſumus: vt i
D eo ſacerdotes miniſtraturi ablue-
rent pedes ⁊ manus. Quod ioſe-
phus vocat cantarum ingentē in
ſchemate hemi-
ſphery factum.
cuius latitudo
decem cubitoꝝ
erat per diame-
trū a labio vſqꝫ
ad labium. Alti
tudo vero erat
quinqꝫ cubitoꝝ

Additio.
Id eſt linea dia
metraliter a la-
bio ad oppoſitū
labium proten-
ſa .x. cubitos ha
bebat.

a labio ſcilicet vſqꝫ ad fundū. ſpiſ-
ſitudo vero erat .iiij. digitorū. In
ſuperiori parte adeo latum erat ꝙ
reſticula .xxx. cubitorum cingebat
illud per circuitum. ſed paulatim
in deſcenſu anguſtius fiebat adeo
vt circa fundum reſticula decem
cubitorum ambiret illud. Supre-
mum eius labium repanſum erat
ad moduꝫ lilij. In laterībꝰ autem
eius extrinſecus duo ordines erāt
ſculpturarum hiſtoriatarum .id ē
hiſtorias aliquas habentium. Ca-
piebat autem duo milia batos. id
eſt tria milia metretas. Batus eñ
capit metretam ⁊ dimidium. Et ē
batus menſura trium modiorum
eiuſdem capacitatis cuius ⁊ ephi.
Sed ⁊ batus eſt mēſura liquido-
rum: ephi vero aridorum. Porro
baſis ſuper quam ſtabat habebat
xij. boues eneos ⁊ fuſiles: e quibꝰ
tres reſpiciebāt ad aquilonē. tres
ad occidentem. tres ad meridiem.
tres ad orientem. quorum anterio
ra tantum prominebant ſub ma-
ri: poſteriora vero intus latita-
bant.

¶ De luteribus. Cap. xix.

Fecit quoqꝫ ſa iij. Re. vij. E F
lomon decem luteres
eneos ⁊ fuſiles altitu
dinis quattuor cubi-
torum. Erat autem in ſummitate
luteris os recuruatum interius: ⁊
adeo anguſtuꝫ: vt vnius cubiti eſ-
ſet eiꝰ latitudo.
Fundus vero
eiuſdē erat lati-
tudinis cubiti ⁊
dimidij: iuxta
quātitatē baſis
ſupra quā ſede-
bant. Quadra-
ginta batos ca-
piebat luter vnꝰ
In eis abluebā-
tur inteſtina et
pedes holocau-
ſtorum ⁊ erant
omnes eiuſdem
facture ſicut et
baſes quibꝰ inſi

Additio.
Cubitus tripli
citer dicitur Vl'
ipſa flexura bra-
chij. vel menſu-
ra ab inde vſqꝫ
ad extremitatē
digitorum. Vel
ab vna manu vſ
qꝫ ad aliam ex-
paſſis manibus
Dictus eſt autē
cubitꝰ qꝛ cibos
ſumendo in ipſo
cubamus.

debant. Erat autem baſis in infe-
riori parte in longitudine ⁊ latitu
dine habens quattuor cubitos ꝑ
quadrū. in altitudine vero triū cu-
bitorum. Et aſcendendo paulatiꝫ
anguſtata vſqꝫ ad cubitum ⁊ dimi
dium iuxta quantitatem fundi ip-
ſius luteris. Eratqꝫ compoſita ex
quattuor tabulis ꝗbus quita erat
ſuppoſita quadrata. ⁊ ex omni par
te aliquantulum excedens ſummi
tates aliaruꝫ habens in medio ſui
eminentem concauitatem rotūdā
in qua ſedebat luter. Ipm opꝰ ba
ſis interaſſile erat: ⁊ in iuncturis ta
bularum ꝑ quattuor angulos erāt
ſculpture eminentes ad modū co-
lūnarum: quas quidam dicunt vo
cari media intercolūnia quadrata
tamen quidā legunt ibi media in-
tercolūna quadrata: vocantes co-
lumnā mediā tabulā inter quattu
or tabulas ſuperpoſitam. Latera
vero baſis a media parte ſupra in-
ſculptas habebant coronulas et

plectas: ⁊ in medio earum leones ⁊ boues ⁊ cherubin. ⁊ ſuper colla leonum ⁊ boũ ⁊ ſubter erãt lora ex ere pẽdẽtia quibus ligati videbanť. In ſummitate vero quattuor columnarum angularium erant humeri expaſſi in ſimilitudine manus humane ⁊ pedis aquilini: ſup quos tabula ferẽs luterem ita erat coaptata: vt naturaliter inſerta videretur.

Additio. Coronule põt vocari que fit ẽ aliquo ſolido vt de auro. Plecta vero corona facta de iũcis: florib⁹ vł arboribus l. vt fit de lauro ⁊ myrto.

Et habebant ille columne propias celaturas. homines. arbores. ⁊ aues Porro altera media pars baſis que erat circa terrã habebat per girum rotas eminentes cubiti ⁊ dimidij: ⁊ que in rotis fieri ſolent axes ⁊ radios cantos ⁊ modiolos: oĩa fuſilia Et circa eas poſite erãt varie celature. Et hec omnia adeo fabricata erant: vt nõ celata ſʒ quaſi appoſita per circuitum viderentur: ⁊ baſis quaſi roti circunſtantibus vehi videbatur.

Una erat fuſura ⁊ menſura ⁊ ſculptura decem baſium et luterum.

De ſculptura tamen luterũ nihil memini me legiſſe. Horum quinq̃ in atrio templi ſteterunt ad dexteram ⁊ quinq̃ ad ſiniſtram ad hũc vſum. Nathinnei prius lauabant membra hoſtiarum in piſcina ꝓbatica. ⁊ lota tradebant ſacerdotibus qui nequid interim eis ſordis adheſiſſet: luteribus ea immergebant: vt reſincerata ſuperponerẽt altari. Porro lauatoria hec i hũc modum poſita erant: vt ingredientibus atrium ſacerdotale: primo occurrebat ad meridiem mare eneum ad abluendas manus. poſtea progredientibus occurrebant decem luteres ad intinguenda membra hoſtiarum rurſumq̃ progredientibus occurrebat altare eneum ſimiliter ad meridiem poſitiſq̃ hoſtijs ſuper altare redibant ſacerdotes offerentes ad mare eneum et abluebant ibi pedes ⁊ manus: vt ſic loti conſummarent ſacrificia. i. intrarent templum cum prunis et tymiamate ad adolendum illud ſuper altare in odorem dñõ.

De vaſis altaris. Cap. xx.

Vtẽſilia vero altarĩ enei fecit hyram ex ere lebetes ad ſuſcipiendos cineres ⁊ prunas altarĩ: ollas quoq̃ ⁊ caldaria ad coquendas carnes ⁊ hamulas. i. fuſcinulas ad extrahendas carnes vel diſponendas: ⁊ arpagiones. i. furcas ad componẽdũ ignẽ ⁊ mẽbra hoſtiarũ deſup diſponẽda. ⁊ ſcutras vaſa ſcʒ equalis amplitudinis in ore ⁊ fundo ad calefaciendũ. Joſephus addit ⁊ trullas forte ad cõgregandos cineres vel eruendos: vel ad vertendum pauimentum. Porro vtenſilia templi aurea erant vel argentea. Vtẽſilia vero candelabrorum aurea erant de quibus in exodo legitur. Numerum vero vtenſilium que fecit ſalomon tempore procedente poſuit ioſephus menſas ſcilicet ſuper quas iacebant phiale ⁊ patere. et mortariola. ⁊ patene ad offerẽdaʒ ſimulam. ⁊ crateres in quibus ſimila cum oleo miſcebantur. ⁊ aſſarones in quibus libamina menſurabantur. Thuribula quoq̃ cũ quibus ferebať tymiama. ⁊ alia thuribula in quibus ferebatur ignis a maiori altari ad min⁹. Hec omnia obtulit ſalomon aurea ⁊ alia ſimiliter argentea. ſʒ in duplum. Quorum numerũ ſm ioſephum ponere timui: ne incredibile videretur: preſertim cum vicium ſcriptorum circa numeros plurimum inueniatur.

G iij. Re. vij.

C Exo. xxxvij.

De dedicatione tẽpli. Ca. xxi.

Joſephus. ANno igitur
quarto regni ſalomo-
nis ſcdo menſe funda
ta ē domus dñi. ⁊ ī an
no. xi. mēſe ebul. i. octobri. ꝯſūma-
ta eſt in oī ope ſuo : ⁊ in vniuerſis
vtenſilibꝰ q̄ in īminenti erāt neceſ
ſaria. Poſt dedicationem eñ plu
ra fuerunt fabricata et ſuꝑaddita.
A.B. Et edificauit eam ſeptem annis ⁊
iij. Re.viij. ſeptē menſibꝰ. Et cōuocauit ſalo-
mon ī āno. xi. maiores natu iſrael:
⁊ principes tribuum ⁊ duces fami
liaꝝ ad dedicationeʒ templi: ⁊ ad
offerendā arcam in illud. Et cōue
nerūt omnes menſe: vij. id eſt. vij.
lunatione q̄ intrauerat octobrem.
Et erat dies ſolennis decimꝰ ſcʒ
dies q̄ fiebat expiatio. Poteſt tñ
dici templū ī ſeptembri dedicatū:
qꝛ totꝰ fere ſolēnis eſt rege accele-
rante: ⁊ poſt dedicationē feciſſe ali
q̄ vtenſilia: que deerant menſe oc-
tauo. ⁊ ſic vtrūqꝫ verū eſt. qꝛ mēſe
octauo pfecta ē domꝰ in oñi ope
⁊ vtenſilibꝰ. ⁊ tñ mēſe. vij. dedica-
ta eſt. Et tulerūt ſacerdotes ⁊ leui
te de ciuitate dauid arcā dñi: ⁊ om
nia vaſa eiꝰ: ⁊ vox iubilantiū vt ait
ioſephꝰ a lōge remotis audiebat.
Rex vero ⁊ vniuerſa mltitudo gra
diebātur: alias gratulabātur ante
arcam. ⁊ immolabāt hoſtias abſqꝫ
eſtimatione ⁊ numero: ⁊ aromatū
fumus a lōge poſitis ſentiebatur.
Et intulerūt ſacerdotes arcā dñi
ī ſ locum ſuū ⁊ in oraculum ſubter
alas cherubin. quibꝰ q̄ſi q̄dā ciburi
neo tegebatur. Capita quideʒ ve-
ctiuʒ ſup humeros portantiū a po
pulo retro poſito videbantur do-
nec arca repoſita retracti ſūt a viſi
bus hominū in ſempiternū. Arca
ꝗ̄ppe tecta erat ne videret. In arca
autē nihil aliud erat niſi due tabu
le teſtamēti lapidee. Supplenduʒ
eſt aūt et vrna aurea plena māna:
B ⁊ virga aaron. Hec enim teſtatur
Heb. ix. aplꝰ fuiſſe ī ea. ¶ Factū ē aūt cū
exiſſent ſacerdotes d̄ oraculo: ⁊ di
cerēt. Confitemini dño quoniam
bonus: qm̄ in ſe
culuʒ miſericor-
dia eiꝰ. nebula ī
pleuit domū do
mini nō metuē-
da. ſʒ tempata ⁊
fulgēs. ⁊ obum
brauit facies ſa-
cerdotū: ita vt ſe

Additio.
Qñ dauid ītro
duxit arcā: cāta
uerūt aliuʒ pſal
mū. Confitemi Ps. cliij.
ni domino ſuo-
cate nomen eiꝰ.

inuicē videre non poſſent nec mi-
niſtrare. Et ait ſalomō. Dixit dñs
vt habitaret ī nebula. Nuſq̄ legit
dñs hꝰ dixiſſe. Sed qꝛ ī monte ſina
apparuit in nebula: ⁊ ꝓceſſit iſrael
in nube. ⁊ ante moyſen poſitū ī ca
uerna petre trāſiuit ī nebula. ideo
ſalomō poſuit dictuʒ ꝑ ope. Et ē
ſenſus. Dixit dñs id ē ope mōſtra
uit. Subijt aūt oēs quedā opinio
phantaſtica. dñm localit deſcendiſ
ſe ī tēplū quē amouit ſalomon di-
cēs. Nouimꝰ dñe qꝛ fabricaſti tibi
domū ꝑpetuā celum ⁊ terrā ſimul
⁊ mare. Et flexo vtroqꝫ genu ī ter
rā coram oñi eccl'ia vtrāqꝫ manū
leuauit ad dñm ſupplicans ꝓ pec-
catis. vel grās agēs de ꝓmiſſione
dñi impleta: q̄ ꝓmiſerat dauid do
mū ſibi edificādā ꝑ manū filij eiꝰ.
Orauit q̄qꝫ vt qcunqꝫ iudeꝰ vł gē-
tilis aſcēderet ad hāc domuʒ ſup-
plicans ꝓ peccatis vel clamās ad
dñm ꝓ aliqua tribulatiōe: exaudi
retur a dño ī his q̄ iuſte poſtularet
Et ſurgēs ab oratiōe ſtans bñdi-
xit vniuerſo populo. et dedicatū ē
templū cū vtenſilibꝰ ſuis die illa.
Et deinceps in eadem die quartū
fiebat feſtū ſcʒ feſtū dedicationis
In eadē eñ die erant tria alia fe-
ſta. feſtū ſcʒ ꝓpitiationis. afflictio-
nis. ⁊ expiationis. Nec te moueat
ꝙ diximꝰ eū flexiſſe genua ſuꝑ ter
raʒ: cum in paralipomenon dicat
ꝙ fecerit ſalomō baſim eneā quat-
tuor cubitis altam quam poſuit in
medio baſilice: et ſtans ſuper eam
bñdixit populo. Potuit ei vtrūqꝫ

feciſſe. Vel ſi pro eodem accipit: intelligendum eſt eum flexiſſe genua ſuper terram. id eſt ſuper locum in quo ſtabat. Et imolauit ſalomon hoſtias pacificas. xxij. milia boū: et ouium. cxx. milia. Et quia altare eneum ad ſuſcipienda holocauſta. et adipes pacificorum min9 erat ſanctificauit rex medium atrij interioris. vt ſuper illud cremarentur q̄ ſup altare cremari n̄ poterant. Fecit

Additio. Legitur i paralipomenō ignis de celo deſcēdiſſe: et deuoraſſe oblata. ij. para. vij. A.

ergo ſalomon feſtiuitatem dedicationis et omnis iſrael cum eo. xiiij. diebus. Quod ſic intelligendum eſt. Quinqȝ diebus continuis celebrata eſt dedicatio. In ſexto vero die que fuit quinta decima menſis occurrit ſcenophegia que interpoſita eſt ſeptem diebus. Qua terminata iteruȝ celebrata eſt dedicatio per duos dies qui intermiſſi fuerant. et in die octauo. id eſt poſt duos ſeptenarios dimiſit rex populum. Vel dedicatio continuis ſeptem diebus facta eſt. et poſt. xvij. die inchoata eſt ſcenophegia et terminata in viceſimatertia: et in octaua ſcenophegie poſt collectā dimiſit populum.

A iij. Reg. ix. ¶ Et apparuit dominus ſecundo ſalomoni per ſomniuȝ dicens. Exaudiui orationem tuam: ſanctificaui domū hāc et erunt oculi mei cunctis diebus ſuper eam et ſuper te et ſuper populum iſrael: ſi cuſtodieritis mandata que propoſui vobis. Alioquin auferam vos de terra quam dedi vobis: et templum hoc proijciam a conſpectu meo: et erunt erumne veſtre fabule narrantium.

¶ De domo ſalt9. Capitulū. xxij.

A iij. Reg. vij. Factum eſt autem poſt fabricam templi cepit ſalomon conſtruere edificium domorum regalium quod. xiij. ānis vix impleuit. Non enim circa ea adeo feruens erat ſtudium populi ſicut circa templum. ſed nec ad eas opulentia fuerat ei preparata a patre. Fecit autem tres domos. domuȝ ſibi. et domum vxori ſue filie pharaonis. et domū ſaltus. De domo regis hoc ſolum dicitur in hoc libro regum. Domum ſuam edificauit ſalomō xiij. annis. et ad perfectum vſqȝ perduxit: et paulopoſt porticum etiaȝ ſolij in qua tribunal fecit. Et vocauit porticum ipſam domuȝ in qua erat ſolium et tribunal. Soliuȝ autem eſt regis: tribunal iudicis. Et erat in eadeȝ domuncula in qua ſedebatur ad iudicandum. id eſt in qua cum aſſeſſoribus tractabatur de ſententia. De huius domus cōpoſitione tacet liber regum: forte quia eadeȝ erat: que et in domo ſaltus quaȝ plenius deſcribit. De domo regine dicitur in regum ꝙ eaȝ tali opere fecit quali et domum regiā. Porro domus ſaltus duplex erat: et ex duplici materia. Pars īferior erat lapidea: et dicebatur nethota. id eſt pigmētaria: in qua reponebantur aromata et pigmenta ad vſus templi et domus regie vt ex beneficio terre et muri diu vigerent quaſi recētia. Superior pars domus lignea erat de lignis libani facta: vnde et dicta eſt domus ſaltus vel domus libani: vel dom9 ſaltus libani. Quidam tamen putant eam ob hoc ſic vocatam: quia circunquaqȝ conſita erat ex arboribus et viridarijs mire recreationis iuxta denſitateȝ ſaltus libani. In ea reponebantur arma: vt beneficio ligni rubiginem non ſentirent: nec ſolum arma ad pugnandum: ſed et ad decorem et ad oſtentationem regij faſtus. Fecit enim rex ſalomon. cc. ſcuta aurea: et. dc. ſicli erant in vnoquoqȝ ſcuto. In paralipomenon additur de totidē

De domo ſaltus.

lanceis aureis. Fecit quoqꝫ ducē-
tas peltas aureas: quarū q̄dam ro
tunde erant alie inſtar ſemicicli fa
cte. His vtebant cuſtodes regis
ante oſtiū dom⁹ excubātes. Etiā
quando rex egrediebatur pcede
bant eū extantes ⁊ ferētes hmōi
arma: iuuenes flaui: ⁊ vſqꝫ in equo
rū ſeſſionem diffundētes ceſariez:
comis ſuis adijcientes auri tinctu
ram: vt eorū capita ſole ꝑcuſſa ra-
diarent. Hos ſequebaṫ rex vectus
in curru: ⁊ ad locū quendaz ſolit⁹
erat exire: q ab hieroſolymis ab-
eſt duobus funiculis. ⁊ dicebaṫ or
tus eden. id eſt delitiaruz. Porro
pars illa ſuperior que dicebatur do
mus ſaltus habebat longitudinez
centum cubitorū. ⁊ in latitudine. l.
et in altitudine. xxx. cuius camera
tota veſtiebatur tabulis cedrinis.
Suſtentabatur ꝓ tribus ordini-
bus colūnaruz. Unuſquiſqꝫ ordo
habebat colūnas. xv. eregione ſe
reſpicientes: ⁊ pari modo a ſe diſtā
tes: ⁊ ita inter muros ⁊ tres ordi-
nes columnarum erant quattuor
deambulatoria. Pre forib⁹ āt do-
mus fecit porticū colūnarum. l. cu
bitorū longitudinis. ⁊ .xxx. latitu-
dinis. De cōpoſitione inferioris ꝑ
tis domus lapidee tacet liber regū
forte quia eiuſdem compoſitionis
erat cuius ⁊ ſuperior.

¶ De baſilica et domo regia.
Capitulum. xxij.

Ubi ſupra. iij. Reg. vij

E Regione ſta-
bat domus regia grā-
di interiacente virida
rio eiuſdem longitudi
nis latitudinis ⁊ altitudinis: ⁊ ſi-
militer inter colūnata. Uerūtamē
ſimplex erat ⁊ vnius māſionis mu
rus cuius altitudo quattuor habe
bat diſtictiones quarū tres diuer
ſis variabantur coloribus. quarta
vero ſuperior celaturis erat ornata
Erāt ibi arbores ſculpte diuerſi ge
neris. ramis. folijs ⁊ pomis obum
brate: ita vt ꝑpe miraculū ſubtilita
tis agitari quodammodo putarē-
tur. In medio toti⁹ amplitudinis
erat domuncula habēs latitudinē.
xxx. cubitoꝝ: ⁊ i ea erat ſoliū vali-
dis colūnis extenſū: in q̄ rex ſedēs
iudicia proferebat. In poſteriori
fronte domus: laquearia ⁊ parie-
tes veſtiti erant auro: vbi fecit rex
thronū de ebore grādē: ⁊ veſtiuit
eū auro cui⁹ aſcēſus factus erat ꝑ
ſex gradus: ⁊ d̄ marmore porphi-
rio fact⁹. xij. leūculi ſtabāt ſup ſex
grad⁹ hinc ⁊ inde. Reclinatio thro
ni poſterior rotūda erat: ſedēs ſu-
ꝑ vitulū reſpicientē. ⁊ due manus
hinc ⁊ inde tenebāt eū: ⁊ duo leo-
nes ſtabāt iuxta manus ſingulas.
Nō fuit tale opus in vniuerſis re-
gnis. Fecit ⁊ circa domuz reliqua
habitacula ⁊ ſedilia Ubi poſt cau
ſas explicatas reſidebāt: ſtrata oīa
ex marmore et tabulis cedrinis.
Fecit q̄qꝫ domū regine i latere de
ſcendentē: marmore cedro auro ⁊
argento oplulentiſſime decoratā.
Fecit ⁊ veſtilia vtriuſqꝫ domus ꝓ
clara. Necnon ⁊ vaſa q̄cunqꝫ ſunt
epulis opportuna omnia ex auro
fecit. Perfecit itaqꝫ ſalomō. xx. an
nis tēplū: ⁊ domos regias cū om
ni ſupellectile ſua hyram rege thi-
ri prebente ſibi auxilium in lignis
⁊ auro.

¶ De oppidis datis hyram.
Capitulum. xxiij.

T Unc dedit ſalo-
mō hyrā. xx. oppida in
terra galilee. i forte nep
tali maritima. Sz non
placuerunt regi thyrio lz a thyro
nō ꝑcul eēnt poſite. et appellauit
eā t'rā cabul qḋ ligua phenicuz ſo-
nat diſplicere. ⁊ tūc primū terra il
la vocata eſt galilea gentium. non
q ibi gentes habitarēt ſz q' ſub di
tiōe regis gentilis erat. Refert io
ſephus menādrū phenicē hiſtorio
graphū ſcpſiſſe q ſalomō ⁊ hyraz

A iij. Reg. ix

mutuo ſibi ſcripſerunt enigmata ꝛ
figuras: que qui non ſolueret cer-
tam daret alteri penſionem. Cun-
qꝫ artaretur hyraz in ſolutione cō
ſulebat thyrium iuuenem abdemi
um abdemonis filium qui omnia
de facili explicabat.

B

iij. Reg. ix. ¶ De operibus Salomonis.
e. ij. para. Capitulum. xxv.
viij.

A

Moro cōuertit
animū ſalomon ad mu
ros ciuitat̄ cōſtruēdos
q̄s miro robore amplia
uit. Vias q̄qꝫ regias q̄ ad hieroſo-
lymā ducerēt nigro lapide ſtrauit
In plurib⁹ ꝓo locis ruinas ciuita-
tū reparauit. Sed ꝛ nouas ciuita
tes ꝑ opportunitate locoꝝ fūdauit
quaſdā cōtra hyemis intemperiē:
quaſdam aduerſus cauma eſtiuuz
quaſdā cōtra veris et autūni mu-
tabilitatē. In terminis vero terre
edificauit vrbes tabernaculorum:
imo vltra fines terre ꝓmiſſiōis ꝑ
plurimas vrbes occupauerat: ſoce
ro ſuo pharaone rege egypti ei ꝓ
bente auxiliū. Qui vt ait ioſeph⁹
vltimus regum egypti dictus eſt
pharao. qd̄ interꝑtatur regnans.
Qui cum ammiraretur opera ſa-
lomonis, precipue commendabat
domum ſaltus et ſacrificia et fre-
quentiā leuitarū circa ea. Porro
de filijs iſrael nullū fecit ſalomon
ſeruū. ſed erāt viri bellatores ꝛ mi
niſtri ei⁹. ex quib⁹ erāt ſuꝑ omnia
oꝑa ſalomonis ꝓpoſiti. cccccl. Cha
naneos autē de monte libani vſqꝫ
ad ciuitatē amachi fecit ſibi ſuos
tributarios. Claſſem quoqꝫ fecit
rex ſalomon in inſula quadā egy-
ptiaca rubri maris q̄ dicit̄ aſyonga-
ber. ꝛ nauigabāt cū ſeruis ſalomo
nis viri nautici de tyro. que tūc in
ſula erat ꝛ deferebāt de ophir au-
rū multū: ꝛ circūeuntes indiā ꝛ ſi
ciliā: poſt elapſuz triennū refere-
bant ſalomoni aurū. cccc. ꝛ. xx. ta-
lentorū ꝛ argentū. ꝛ dētes eleph̄ā
toꝝ. ꝛ ſimias ꝛ pauos. ꝛ gēmas et
ligna thina mlta nimis que erāt ſi
milia lignis ſethim ꝛ odorifera. de
quib⁹ fecit rex ſalomon fulcra ꝛ ſe
dilia domus domini. ꝛ domus re-
gie: et citharas et liras cantorib⁹ ꝛ
nam cynara et nabla ex electro cō
ſtituit. Quaſi nullius precij erat
argentum in diebus eius nam ꝛ ſe
dilia pre foribus domorum pluri-
ma in hieruſalem argentea erant.
Sed et ligna cedrina quaſi ſico-
mori ligna abundabant in ea.

¶ De regina Saba. Capi. xxvi.

A

Ad horū iij. Regū. x.
incredibilez ꝛ. ij. para. ix.
opinionē re A
gina ſaba ex
citata venit
tentare eum
in enigmati
bus. Et in-
greſſa ē hie-
ruſalem cum comitatu multo et di
uitijs ineſtimabilibus. Eſt au-
tem ſaba quandoqꝫ nomen regio-
nis. ſꝫ hic eſt ciuitas regalis ethyo
pie. Huius nominis ſignificatio-
nes apud hebreos diſtinguūtur ꝑ
apices litterarum ſin et ſamech.
Herodotus dicit: poſt mineum q̄ Herodot⁹
memphym condidit fuiſſe reges dicit.
egypti dictos pharaones: quod ſo
nat regnantes. Quibus ſucceſſit
nichaula regina egypti ꝛ ethyopie
quam putat ioſephus veniſſe ad ſa
lomonem. Que ingreſſa ad eum
locuta eſt vniuerſa que habebat in
corde ſuo. Nec fuit ſermo qui re-
gem lateret. ſed docuit eam in om
nibus his que propoſuerat. Et
ammirans non habebat vltra ſpi-
ritum dicens famam regis mino-
rem eſſe veritate. Verūtamē tria
pre ceteris ammirabat̄: domū ſal-
tus: ꝛ ſupra templi fabricā: ordinē.

quoqꝫ ⁊ frequentiam miniſtranti
um in templo. Tertium vero ordi
nem ⁊ diſtinctionem ſeruientium
regi in menſa. Nam ⁊ pincerne ſi-
mili cultu ⁊ diſtincto ab alijs or-
nabantur: ſimiliter ⁊ panum lato
res ⁊ dapiferi: vt in tanta multi-
tudine miniſtrorum nullus dubi-
taret quis cuius rei miniſterio fu-
geretur. Dedit autem regina regi
munera.cxx.talenta auri. ⁊ gem-
mas precioſas ⁊ aromata quanta
et qualia non fuerant viſa in hie-
ruſalem. Dicit etiam ioſephꝰ eam
dediſſe regi radi
cem balſami: vñ
propagate ſunt
ī engaddi vinee
balſamite. Cui
etiam ſalomon
multa redona-
uit nihilqꝫ fuit quod poſtulāti nō
preberet. Que regina gratis ſuſci
Nota. piens ad propria remeauit. Tra
dunt quidam eam reſcripſiſſe ſalo
moni quod preſentialiter ei dice-
re timuit: ſe vidiſſe ſcilicet quodā
lignum in domo ſaltus in quo ſu-
ſpendendus erat quidam ꝑ cuius
morte regnum iudeoꝝ periret. et
certis indicijs illud regi indicauit
Quod timens ſalomon in profun
diſſimis terre viſceribus occulta-
uit illud. Pro cuius virtute aqua
mota ſanauit egrotos. quod tamē
in libris ſuis negant ſe habere he-
A brei. Sed quomodo circa tempo-
Johā.v. ra chriſti ī ꝓbatica piſcina ſuper-
enerauerit incertū eſt. ⁊ creditur
fuiſſe hoc lignū crucis dominice.

Additio. Quam poſtea Cleopatra ab-
ſtulit peſſima re
gina egypti.

¶ De feminis aduerſarijs Salo-
monis ⁊ morte eius. Cap.xxvij.

A iij. Re.xi. PRocedente ve-
ro tempore amauit rex
ſalomon mulieres alie-
nigenas cōtra legem: ⁊ poſuit ma
culam in gloria ſua: ⁊ ſciſma ī ge-
nere ſuo. Fuerūtqꝫ ei vxores regi
ne.q.ſeptingente Joſephus tamē
dicit.lxx.⁊ concubine.ccc. q̄ auer-
terunt cor eius cum iam ſenex eēt.
⁊ ſecutus eſt deos alienos ne deli
cias ſuas contriſtaret. Et edifica
uit in excelſis circa hieruſalē tria
phana idoloꝝ. Unū aſtarthe dee
ſidoniorum que iuno dicit. Secū-
dum chamos idolo moabitarum.
Tertiū moloch idolo amonitaꝝ:
cuius phanū ſtatuit ī monte oliue
ti e regione templi: quod plurimū
deo diſplicuit. Unde ⁊ poſtea di-
ctus eſt locꝰ ille locus offenſionis
Uenit ergo ad eum ꝓpha miſſus a
deo nathan vel alius dicens. Hec In punitio
dicit dñs. Qr ſcidiſti pactum me- nem idola-
um ſcindā regnum tuum: ⁊ dabo trie ſalomo
illud ſeruo tuo. non tamen totum nis: mala ꝑ
ſꝫ tribū vnam: preter tribum iuda dicuntur. ⁊
dabo filio tuo. Propter dauid ſer fiunt.
uum meum propter quē etiam nō
faciam hec in diebus tuis. Porro
cum vixiſſet ſalomon in ſumma pa
ce circa finem vite: ſuſcitauit ei do
minus aduerſariū adad idumeū d̄
ſemine regio: q̄ in tempeſtate illa
qñ deſeuit ioab in idumeos puer
fugit ī egyptū: cui poſtea rex egy
pti dedit vxorē ſororē vxoris ſue: q̄
peperit ei filium ienebath. Cumqꝫ
audiſſet adad dd ⁊ ioab mortuos
eē: ⁊ ſalomonē īfamatū: vl' īfatua
tū egreſſus d̄ egypto īfeſtabat iſrl'
Suſcitauitqꝫ ei dñs aliū aduerſa-
riū zarō ꝓncipē latronū ī damaſco
Jeroboā quoqꝫ filius nabath ef-
frateus de ſareda ſeruiēs ſalomo-
ni: leuauit contra regē manum ſu
am hoc mō. Salomon edificauit
mello muros a radice voraginis
extollens vt coequaret eos ciuita-
ti dauid. videnſqꝫ ſalomon ierobo
am bone idolis ⁊ induſtrium: ſta-
tuit eum prefectum operis: et de-
inde conſtituit eum ſuper vectiga
lia vniuerſe domus ioſeph. Qua
dam die dum egrederetur ierobo
am de hieruſalem: inuenit eum in
via achias ꝓpheta ſylonites oper-
tus pallio nouo: quod ſcidit ī.xij.

ptes. ⁊ ait ad ierobo⁊. Tolle tibi. x. ſciſſuras. Hec eñ dt dñs. Dabo tibi. x. trib⁹ ⁊ eris rex ſup iſrl. filio ât ſalomõis dabo vnam: vt remaneat lucerna dauid corã me in hieruſalẽ: quã elegi vt eẽt nomẽ meũ ibi. q̃ audito ierobo⁊ intumeſcens ſuadebat pplo vt recederet a ſalomone. Quãobrẽ ſalomõ voluit eũ interficere. Tũc ierobo⁊ fugit in egyptũ ad ſuſac regez egypti vſq ad mortẽ ſalomõis. Reliq̃ ꝟo verboꝝ ſalomonis ⁊ oĩa q̃ fecit: ſcrpta ſũt in libro verboꝝ: vel in libro dierum ſalomonis. Hũc librũ q̃dã eſtimãt eẽ paralipomenõ. ſꝫ qꝛ nec i eo ſcripta ſũt reliqua opa ſalomonis veri⁹ putandũ eſt hũc librũ nõ ſupereſſe. Dormiuitq ſalomõ cũ pr̃ib⁹ ſuis et ſepult⁹ ẽ in ciuitate dauid cũ regnaſſet i hierl̃m ſup oẽm iſrl̃. xl. ãnis. Queritur aũt q̃ rõne dicatur ſalomon ſenex fuiſſe: cũ modicũ vltra. l. ãnos vixiſſe legatur. Roboaz enim mortuo patre. xl. ⁊ vnius ãni erat: quẽ ſalomon cum. xj. annorum eſſet genuiſſe perhibetur. Plenius ergo ſuper hunc locum dicit ioſephus ita. Mortuus eſt ſalomõ valde lõgeuus: qui regnauit annis. lxxx. Vixit autem. xciiij. annis. ſed diuina ſcriptura eos tantum annos exprimit: quibus regnauit anteq̃ p̃uaricaretur.

Additio.

Nota q̄ de pluribus libris mentio fit in ſacra ſcptura q̃ nõ ſup ſunt. ſicut liber belloꝝ dñi: de q̃ in numeri. ſimiliter forte liber ꝟboꝝ: d q̃ hic ⁊ ſepius agit. nõ ſu peſt. Quidã tñ volunt ſignari paralipomenõ. q̃ d: reſiduorũ. qꝛ qd minus in veterꝫ teſtamenti libris dictũ ẽ ibi ſuppletur.

Nota.

¶ Incidentia.

¶ In diebus ſalomonis fuit rex ſextus latinorum ſiluius alba ſilij enee filius.

¶ De roboam et diuiſione regni. Capitulum. xxviij.

Poſt mortẽ ſalomonis ſucceſſit ei roboam: ⁊ erat mater ei⁹ naama amanites. A iij. Reg. xij

Porro ieroboam audita morte ſalomonis reuerſus eſt de egypto. ⁊ venit in ſichem ad robo⁊ cũ omni multitudine iſrael q̃ vocauerat eũ. Cunq vellent roboam cõſtituere regem dixerũt ad eum. Imminue paululum de graui iugo qd impoſuit nobis pr̃ tuus: ⁊ ſeruiemus tibi. Nec eſt itelligendũ de iugo tributi: ſed vectigaliũ in expẽſas quibus p̃erat achimaas ſub ſalomon. Qui reſpõdit. Ite ⁊ redite ad me in diẽ tertium. Interiꝫ cõſuluit ſenes ſadoch ſcꝫ ⁊ bananiam ⁊ iotadã: ⁊ reliquos p̃ncipes ſalomonis Qui dixerunt. Si hodie audieris eos: leniter eis loquẽs ſeruient tibi in eternuꝫ. Poſt hec conſuluit adoleſcentes nõ etate tantũ ſꝫ moribus. Qui dixerunt. Imperioſe loquere pplo ⁊ cõminando: ⁊ timẽtes ſuiẽt tibi. Et redeunte populo in tertiũ diem dixit ad eos. Digitus me⁹ minim⁹ groſſior eſt humero patris mei. Paẽ meus cecidit vos flagellis: ego cedã vos ſcorpionibus. q. d. ego ſum potentior patre: ⁊ maiora faciam ſuper vos. [Eſt ãt ſcorpio rubus aculeatus vel flagellũ virgarũ nodoſum: vel ſcutica hñs in ſummitate glandes plumbeas] Et indignatus populus: ait. Que nobis pars in dauid: vel q̃ hereditas in filio iſai. q̃ſi diceret. Queq trib⁹ portionem ſuaꝫ hereditariã habet a dño: que neceſſitas eſt vt ex vna eligaẽ qui regat alias. Queq tribus regat hereditatẽ ſuã. Et receſſerũt. x. tribus ab eo. Ipẽ vero miſit poſt eos aduram: q̃ erat ſup tributa: ⁊ lapidauerũt eũ. Tũc timens roboam fugit in hieruſalẽ. Decez vero trib⁹ ꝯſtituerũt ierobo⁊ regẽ ſup ſe. in

das ſ₀ o ⁊ beniamin ſecute ſunt ro=
boaz: ⁊ fuerũt cuz eis leuite ꝓpter
templũ qđ erat in hieruſalez. ⁊ tũc
ſeparata eſt monarchia regni he=
breoꝝ in duo regna: nec amplius
ad vnitatem redyt. Et dictũ eſt re
gnũ decez tribuũ regnũ iſrael pro
multitudie ſui: nomẽ iacob patris
ſui ſibi reſeruãs. Dictũ ẽ ⁊ effraĩ:
qꝛ ieroboã q̄ de effraim p̄mus eis
īperauit: quaſi tũc primũ impleta
eſſet benedictio ſup effraim. Alte
rũ vero regnũ dictũ ẽ regnũ iuda
ob dignitatẽ trib⁹ regie. De vtro
qꝫ regno ꝓſequit᷑ hiſtoria q̄ſi mo=
do interſcalari. Et inciſſue nũc de
hoc loquit᷑: nũc de illo. Quod di=
ligens lector de facili dep̄hẽdet.

F iij. Reg. xij.

¶ De ieroboam ⁊ Abdo et vitu=
lis. Capitulum. xxix.

Porro roboaz
collegit exercitũ. clxxx
milia electorum vt pu=
gnarent ꝯ iſrl᷑. Et mi=
ſit ad eum dominus ſemeiam pro
phetam dicentem. Hec dixit dñs
Non pugnabitis cõtra fratres ve
ſtros. a me eñi factum eſt verbum
hoc. Quod đ ſciſmate regnoꝝ in=
telligendũ eſt. Et quieuerũt a pre
lio. Jeroboam aũt dixit in corde
ſuo. Si aſcenderit populus iſte in
hieruſalẽ ter in anno conuertetur
cor eius ad dñm ſuum roboam: et
interficiẽt me. Tũc excogitato cõ
ſilio fecit duos vitulos aureos [q̄s
ioſeph⁹ vitulas vocat] ⁊ cõſtituit
vtriqꝫ phanũ. alterũ in dan: ⁊ al=
terũ in bethel. ⁊ dixit ad populũ.
Ecce dij tui iſrael: q̄ eduxerũt te đ
terra egypti. q̄ſi diceret. Omis lo
cus habet deũ: nõ habetis neceſſe
vt aſcẽdatis ad hoſtiũ vroꝝ ciuita
tẽ: vt ibi queratis deũ. Feci vobꝫ
vitulos equiuocos deo: vt in eis
adoretis dñm. ⁊ ꝯſtituam ex vobꝫ
ſacerdotes ⁊ miniſtros: ne filijs le
ui egeatis. Cumqꝫ inniteret ſceno=
phegia: cõſtituit eis diẽ ſolennẽ ĩ
mẽſe octauo: q̄ntadecima die men
ſis. Forte trãſtulit feſtũ đ mẽſe ſep
timo in octauuz: vel lunatio ſeptẽ
bris deſcẽderat in octobrem. Tũc
aſcẽdit cũ populo in bethel ad diẽ
feſtũ. Dñs aũt miſit ꝓphetã de iu= A iij. Reg. xiij
da in bethel qui in paralipomenõ
nominat᷑ abdo. hic a quibuſdã cre
dit᷑ fuiſſe gad: qui rege ſtante ſup
altare ad ĩmolanduz exclamauit.
Altare. altar᷑ hec đt dñs. Naſcet᷑ fi
lius domui dauid nomine ioſias:
qui combureti ſup te oſſa ſacerdo=
tum tuoꝝ eruta de tumulis ſuis.
Et ait ad populum. Dabo vobis ſi=
gnũ qđ locutus ſit in me dñs. Ec=
ce altare ſcindet᷑ et effundet᷑ obla=
tio que eſt in eo. Tunc rex extẽdit Man⁹ iero boam aruit
manũ ſuam precipiens eũ appre=
hẽdi: ⁊ ſtatim aruit manus ei⁹ cũ
brachio. Altare quoqꝫ ſciſſum eſt:
⁊ effuſa ſunt oĩa que erãt in eo.
Et timens rex ait ad prophetam.
Ora pro me vt reſtituatur manus
mea mihi. Quo orante reuerſa eſt
manus regis ad eum. Cumqꝫ dixiſ
ſet ei rex. Ueni vt prandeas mecuz
et dabo tibi munera. Reſpondit.
Non poſſum. Sic eñi p̄cepit mihi
dñs. Non comedes panez neqꝫ bi
bes aquam. neqꝫ reuerteris p viã
qua incedis. Egreſſus itaqꝫ de be
thel: reuertebat᷑ in hieruſalem per
aliã viam. Erat autẽ in bethel ꝓ=
pheta quidã ſenex ⁊ iacẽs in lecto.
Cui cuz indicaſſent filij eius q̄ vi=
derent ⁊ audierẽt: dixit eis. Ster=
nite mihi aſinũ. Et aſcendẽs abijt
poſt virũ dei: ⁊ ait ad eũ. Redi me
cum vt comedas. Qui r̄ndit. Non Propheta bethel ſeduxit prophetam dei.
poſſum. qꝛ p̄hibuit me dñs. At il=
le. Propheta ſum ſicut et tu: ⁊ di=
xit mihi dñs. Reduc eũ tecũ vt co
medat: ⁊ ita ſeduxit eũ et reduxit.
Cũ ꝫ ſederent ad menſam factus
eſt ſermo dñi ad ꝓphetam qui re=
duxerat eũ: ⁊ ait in ſpiritu. Quia
non cuſtodiſti mandatum domi=
ni: non inferetur cadauer tuum in

ſepulcrum patrũ tuorũ. ❡ Et nota ꝙ per iniuſtũ iuſte locutus eſt ſpũſſanctus: vt ex eodem ore ꝓpha penam accipet: vñ ꝛ culpam acceperat ❡ Cũq; rediſſ3 vir dei poſt prandiũ occidit eum leo in via. aſinus aũt ſtabat iuxta illũ: ꝛ leo cuſtodiebat cadauer: nec aſinũ tangẽs nec illud. Qd cum accepiſſet ſenex ille ꝓpha retulit cadauer eius: ꝛ poſuit illud in ſepulcro ſuo dicens filijs ſuis. Cum mortuus fuero ponite oſſa mea iuxta oſſa eius: vt pꝛcatur oſſibꝰ meis ꝓ eo: quãdo fiet verbũ dñi de crematiõe oſſium ſuper altare. ❡ Jeroboam autẽ nõ eſt reuerſus a via ſua peſſima. Nã ſenex ille ꝓpha perſuadebat ei non fuiſſe verũ ꝓphetam quẽ dominus occiderat: ꝛ dexterã ipſiꝰ ꝓ labore ſacrificandi obſtupuiſſe: ꝛ cum requieuiſſet ad naturam propꝛiã remeaſſe. Altare vero ꝓpter onus ĩpoſitorum ruptum fuiſſe agebat.

❡ De morte abie et ieroboam. Capitulum. xx.

A iij. Re. xiiij.

IN diebus illis egrotauit abia filius ieroboam: ꝛ ait rex vxori ſue. Commuta habitũ ne cognoſcaris vxor mea: et vade in ſilo ad achiã ꝓpham ꝗ mihi quondã locutus eſt de regno: ipẽ indicabit tibi quid euẽturum ſit puero huic. Et aſcendit mulier ad achiam qui videre nõ poterat ꝓ ſenectute. ſ3 pꝛe inſtructus a domio ait. Ingredere vxor ieroboam: quare te aliã ſimulas. Vade ꝛ dic ieroboã. Hec dicit dominus. Exaltaui te de medio populi. tu autem pꝛoiecisti me poſt tergum tuum fecisti tibi deos alienos ꝛ cõflatiles. ꝛ ego percutiã de ieroboam mingentẽ ad parietem ꝛ clauſum. id eſt icarceratum ꝛ nouiſſimum in iſrael. i. delebo de domo eius etiam viliſſima que pꝛo ſui vilitate negligẽda putantur. ꝛ dabo cadauera eorum canibus ꝛ feris. Tu autem reuertere: ꝛ in introitu tuo morietur puer qui ſolus de domo ieroboam inferetur in ſepulcro. Et rediit mulier in therſa: ꝛ mortuus eſt puer ꝛ ſepelierunt eum. Reliqua vero verborum ieroboam ſcripta ſunt in libro verborũ dierum regum iſrael. Et mortuus eſt ieroboam cum regnaſſet. xx. ꝛ duobus annis. Porro roboã regnauit in iuda qui cõtinebat tribum iuda et beniamin. xl. ꝛ vnius anni erat cum regnare cepiſſet. ꝛ. xvij. annis regnauit ĩ hieruſalem. Sed ꝛ iudas populus ille peccauit coram domio: ꝛ fecit ſibi aras ſtatuas ꝛ lucos ſuper excelſa montiũ. Sed effeminati fuerũt in terra iuda. id ẽ cultores cibeles eunati natura vel actu: ſicut legĩt de hieraphãtis. Offenſuſq; dñs ſuſcitauit cõtra iudam ſuſac regem egypti anno. v. regni roboam. Qui ingrediens hieruſalem: pactis precedentibus cum ei reſiſtere non poſſet federa nõ ſeruauit. Fecit enim pactum cum eo de quorundam murorũ deſtructione quod tranſgreſſus ẽ. Diripuit theſauros domus domini ꝛ domꝰ regie: ſcuta quoq; aurea diripuit ꝗ fecit rex ſalomon pꝛo quibus fecit roboam rex ſcuta erea. Habuit autem roboam vxores. xviij. concubinas vero. xxx. et nati ſunt ei filij. xxviij. filie vero. lx. Reliqua

Additio.
Achias vidit in ſpiritu populuz cõculcantem iugum bouz: ꝛ pꝛedixit ſacerdotes conculcandos a populo et ſalomoni predixit ꝙ euertendus eẽt a mulieribus et ſepultus ẽ iuxta ilicem ſilon.

Additio.
A hiera quod ẽ ſacrum. et phanum quod eſt tẽplum quaſi ſacrũ templum.

Additio.
Aiunt hebrei. lij. annis auem.

roboam ſcripta ſunt in libro verborum dierum regũ iuda. Opera eius prima et nouiſſima ſcripſit ſemeias ꝓpheta. et mortuus eſt roboam: et ſepult⁹ i ciuitate dauid. et regnauit pro eo filius eius abia.

non volaſſe ſup hieruſalem: et fere deſperaſſe iudeos.

¶ Incidentia.

Incidẽtia. ¶ In diebus roboã latinorũ ſex primus rex fuit ſiluius achis ſiue ſiluius egyptius. Refert herodotus ſuſac regẽ egypti multas gẽtes ſibi ſubiugaſſe: et quaſdaꝫ ſine ꝓlio cepiſſe. In ſubſãnatõem quarum in ſtatuis earũ que triũphanti ꝓferebantur genitalia mulierũ inſculpſit: ſignificãs eas euiratas eſſe. Refert quoqꝫ ethiopes et phenices ab egyptiis didiciſſe circunciſionem.

¶ De abia rege iuda. Cap. xxxi.

A iii. Reg. xv

Igitur in octauodecimo ãno regni ieroboã regnauit abia ſuper iudam. Trib⁹ annis regnauit in hieruſalem nomen matris eius maacha filia thamar filie abſalõ. Et ambulauit in omnibus peccatis patris ſui. Et factum eſt ꝓliuꝫ inter ieroboam et abiam in loco q̃ vocatur mons amorreorum. et habuit abias contra ſpem victoriam ineſtimabilẽ. Et mortuus eſt abia et ſepelierũt eum in ciuitate dauid. et regnauit aſa filius ei⁹ ꝓ eo. In anno. xx. ieroboã regnauit aſa ſuper iudam. et. xl. et vno anno regnauit in hieruſalem. Nomen matris eius. id eſt auie maacha. Et nota ꝙ roboã et ieroboam dicuntur cõregnaſſe. xvii. annis. et poſtea abia cõregnauit ieroboam trib⁹ annis et ſic impleti ſunt. xx. anni regni ieroboam. Non ergo in. xx. anno ieroboaꝫ cepit regnare aſa: vt dictũ eſt. ſed potius in. xxi. quod ꝑ ſynecdochen dictum eſt. Dicitur enim abia regnaſſe tribus annis: eo ꝙ regnauit duobus annis: et i parte quadam tertii. et in reliqua parte eiuſdem tertii anni cepit regnare filius eius aſa. i. in viceſimo anno regni ieroboam. Huiuſmodi ꝯtrarietates ſepe occurrent in ſequẽtibus: quarum quedam determinatur per ſynecdochen. Uel qꝛ equaliter conregnauerũt q̃ꝗꝫ filii cum patrib⁹: vt poſt dicem⁹. Que ꝓo determinari nõ poſſunt vitio ſcriptorum aſcribuntur. Nota.

¶ De aſa et regibus iſrael: nadab et baaſa et hela. Cap. xxxii.

Igitur aſa fecit rectum coram dño ſicut dauid pater eius: et abſtulit affeminatos d̃ terra. et ſordes idolorum. et maacham matrẽ ſuam amouit ne eẽt princeps i ſacris priapi. et ſubuertit ſpecũ eius. et ſimulacrum turpe combuſſit in torrente cedron: excelſa tamen nõ abſtulit. Porro nadab filius ieroboam regnauit ſuper iſrael: ãno ſecũdo aſa regis iuda Hic ptꝫ quia ieroboam in principio xxii. ãni et regni ſui mortuus eſt Hic annus fuit ſecundus regni aſa. et regnauit ſuper iſrael duob⁹ annis. id ẽ vno anno: et aliqua pte alterius anni. Nam pars anni vocatur annus per ſynedochen: ſicut dicitur euangelium chriſtus ꝑdicaſſe tribus annis et dimidio: vbi pars dimidii anni vocatur dimidius annus. Sepe etiam fit econtra: vt tota ſumma temporis nomine partis ſue vocetur per ſynecdochen: vt ibi. Noe cuꝫ quingentorum eſſet annorum genuit ſem. cum tamen eſſet noe. d. et duorum

B iii. Re. xv.

Additio. Aiũt hebrei aſa cõminuiſſe idolum in puluerẽ: et clam ſparſiſſe in torrentem cedrõ: quod vt palam fieret et aq̃ ignis proceſſit domino.

B Gen. v.

annorum. Hec duplex ſynecdoche plurimum occurrit in ſequentib⁹ S3 hec dicta ſufficiãt.

F iij. Re. xv. ¶ Nadab vero ambulauit in vijs patris ſui quib⁹ peccare fecit iſrael. Qui cũ obſideret iebethon vrbẽ philiſtinorum inſidiatus ei baaſa interfecit eum: ⁊ regnauit p eo anno tertio aſa regis iuda. ⁊ pcuſſit omnẽ domũ ieroboa3 iuxta verbũ achie ſilonitis. ⁊ regnauit ĩ therſa. xxiiij annis: non tamẽ cõpletis. Et erat bellum inter aſa ⁊ baaſa cunctis diebus eorum. Porro aſa. x. anno regni ſui pcuſſit zariam regẽ ethiopie plaga grandi: qui irruerat in terram iuda. Et redeunti aſa a victoria occurrit azarias pheta dicens victoriam ſibi a deo pceſſam: q: legitima eius ſeruabat. Tunc ſcripſit aſa in omnem prouinciam vt omnes legitima diligenter ſeruarent. Baaſa vero rex iſrael peccauit coram dño ambulans ĩ vijs ieroboa3 ⁊ vltra.

A iij. Re. xvj. ¶ Et venit ad eu3 hieu pphã filius anani dicens. Hec dicit dñs. exaltauit te de puluere: tu aũt ambulaſti in vijs ieroboam: ⁊ in multis peccare feciſti populum meum. ⁊ ideo demetã poſteriora tua: ⁊ faciam domum tuam ſicut domũ ieroboam. Pro his tamen non quieuit baaſa: ſed aſcendit in iudam. ⁊ edificauit rama. xl. ſtadijs a hierl'm. Cunq3 aſa rex iuda videret ſe artatum: tollẽs aurum ⁊ argẽtũ de domo dñi ⁊ d domo regia miſit illud per ſeruos ſuos ad benedab regẽ ſyrie in damaſco dicens. Fedus fuit inter patrem meum ⁊ patrem tuũ. ⁊ inter me ⁊ te. Peto vt irritũ facias fedus qđ habes cum baaſa vt recedat a me. Et acquieſcens benadab miſit exercitum in ciuitates iſrl'. Qđ audiens baaſa intermiſit edificare rama. ⁊ reuerſus eſt in therſa. Rex aũt aſa miſit in omnẽ iudam dicens. Nemo ſit excuſatus. Et tulerunt lapides ⁊ ligna de rama: ⁊ muniuit de eiſdem rex aſa gabaa ⁊ maſpha. Et venit ad eu3 hieu pphã. vel vt quidã volũt anani pater hieu: arguens eum q relĩcto dño ſpem poſuerat in regẽ ſyrie: ⁊ miſit eum rex in neruũ pter quod in tempore ſenectutis ſue doluit pedes. Et mortuus eſt ⁊ ſepultus ĩ ciuitate dauid. Et regnauit ioſaphat filius eius p eo. Sub aſa fuit octauus rex latinorum ſiluius capis. Verũtamen adhuc eo viuẽte: deſcendit ſm quoſdam hieu ppheta ad baaſa regem iſrael arguendum: ⁊ occidit eũ baaſa. Mortuus eſt ergo baaſa ⁊ ſepultus in therſa. Occiſus eſt aũt vt dicit ioſephus a creone cõmilitone ſuo. Et regnauit p eo in therſa filius eius hela ãno. xxvj. aſa regis iuda. Et regnauit ſuper iſrael duobus annis. id ẽ anno ⁊ parte ãni. Qui cũ recũberet in domo arſa prefecti ſui: percuſſit eu3 temulentũ zamri ſeruus ſuus dux medie partis eqtũ. Percuſſit quoq3 omnẽ domu3 baaſa iuxta vbũ hieu pphete.

Additio.

Nota q iſte baaſa non fuit de genere ieroboã q: in regibus iſrael nõ ſemper ſucceſſit fili⁹ patri ſed raro. Regnũ vo iuda nũq3 exceſſit genus ſuũ: quia ſemper fili⁹ ſucceſſit patri.

¶ De zamri ⁊ amri. Cap. xxxiij.

Anno viceſimo ⁊. vij. aſa regis iuda regnauit zamri in therſa ſeptem diebus C iij. Re. xvj. Porro exercitus iſrael obſidebat iebethõ. Qui cum audiſſet zamri occidiſſe regẽ conſtituit ſibi regẽ amri qui erat princeps milicie in caſtris anno. xxvij. aſa. Aſcendit ergo amri ⁊ omnis iſrael cũ eo: ⁊ obſidebat terſa. Timens aũt zamri fugit in domũ regiã: ⁊ ſuccẽdit ſe cũ ea. Tunc diuiſus eſt popul⁹

iſrael. Media pars ſeq̄batur theb
ni ⁊ media ps amri. Et durauit
hec contentio tribus annis ⁊ plus
tamen amri. q. iā regnabat: ⁊ p̄ua
luit amri. ⁊ interfectus ē thebni.
anno. xxxi. aſa regis iuda. ⁊ regna
uit amri ſuper iſrael plene. ⁊. xii.
annis regnauit. A prima electiōe
ſua in therſa regnauit ſeptem an=
nis: ⁊ emit a ſomer duobus talētis
argenti montis partē in quo erat
ciuitas mareon: et reparauit eam
⁊ impoſuit ei nomē ſamareon. q.
a ſomer ⁊ mareon que grece dicit̄
ſamaria. ⁊ in ea poſuit ſedē regni
que p̄us fuerat
in therſa. Et fe=
cit amri malum
corā dn̄o: ſuper
omnes qui fue=
runt ante eum ⁊
mortuus eſt ⁊ ſe
pultus in ſamaria. Et regnauit
achab filius ei⁹ ꝓ eo anno. xxxviii.
aſa regis iuda. Hic forte patet
vitium ſcriptorū. Regnauit enim
amri pater achab. xii. ānis vt dcm̄
eſt. ⁊ cepit regnare anno. xxxi. re=
gni aſa: qui regnauit. xl. ⁊ vno an=
no. ⁊ ita aſa mortu⁹ ē adhuc amri
viuente. Verum eſt aūt quod dicit
ioſeph⁹. ꝙ iam regnante ioſaphat
filio aſa cepit regnare achab. Ta
men determinationem que hic fie
ri ſolet in fine regum ponemus.

Additio.
Samaria ē no=
men ciuitatis ⁊
regionis: vt hic
apparet.

¶ De achab ⁊ iezabel ⁊ helia ꝓ=pheta. Cap. xxxiiii.

B
iii. Re. xvi.

Et regnauit a=
chab ſup iſrl̄. xx. ⁊ du
ob⁹ ānis. Tamen ioſe
phus dicit. xx. annis ⁊
duobus enim ſibus. Nec ſuffecit
achab vt ambularet in viis ierobo
am: ſed introduxit idola gentium
in iſrael. ⁊ duxit vxorem iezabel ſi
liam methabal regis ſidoniorum.
⁊ edificauit in ſamaria phanum ⁊
altare baal. ⁊ adorauit eū. In die=
bus eius reedificauit ahiel d̄ be=
thel iericho. Cūq̄ poneret funda
menta eius: mortuus eſt abiram fi
lius eius primogenit⁹. Cumq̄ por
tas muniret: mortu⁹ eſt ſegub no=
uiſſimus filius eius iuxta imp̄ca=
tionem ioſue. ¶ Et miſit domin⁹
heliam theſbitem de habitatorib⁹
galaad ad achab. Qui ait ad regē
Viuit dn̄s deus iſrael: in cui⁹ con
ſpectu ſto: ſi erit annis his ros et
pluuia: niſi iuxta oris mei verba.
Apoſiopeſis eſt. Vel ponitur ſi ꝓ
non et q̄rebat achab animā helie.
Qui fugit ex precepto dn̄i ⁊ latu
it in torrente carith: qui eſt contra
iordanem. Corui aūt deferebant
ei panem ⁊ carnes mane ⁊ veſpe=
re: ⁊ bibebat de torrente. Poſt di
es autē aliquot ſiccatus eſt torrēs
Nō em̄ pluerat ſup terram. Et ait
dn̄s ad heliam. Vade in ſarepta ſi
doniorum. p̄cepi em̄ ibi mulieri vi
due vt paſcat te. ⁊ erat ſarepta vrbs
modica inter tyrum ⁊ ſidonē. Sz
⁊ ſilua iuxta vrbem ſarepta diceba
tur. Cumq̄ veniſſet helias ad por=
tam ciuitatis: apparuit ei mulier
vidua colligens ligna. Cumq̄ q̄ſiſ=
ſet ab ea poculum aque: addidit ēt
vt afferret ei buccellā panis. Que
reſpondit ſe nō habere niſi pugil=
lum farine in hydria ⁊ paululum
olei quo conſpergeret eam: ⁊ panē
ex ea factum comederet cum filio
ſuo. ſz poſt deficiente cibo tabeſce
rēt. Ad quā helias ait. Noli time
re. fac mihi primū ſubcinericium
panem: tibi ⁊ filio tuo facies po=
ſtea. Hec em̄ dt dn̄s Hydria fari=
ne nō deficiet: ne clechitus olei mi
nuetur: donec pluat ſuper terram.
Fuitq̄ helias apud viduam tem=
pore aliquo. Poſt hec mortuus ē
filius mulieris. Que dixit ad he=
liam. Cur ingreſſus es ad me vir
dei vt rememorarētur iniquitates
mee. i. magis apparerent ex cōtra=
rio equitatis tue. ⁊ ideo interfice= Helias ſuſ
retur filius meus. Et poſuit heli= ſcitat filiū
as puerū ſuper lectum ſuum in ce a morte.

A
iii. Re. xvii.

naculo ſuperiori. ⁊ expandit ſe ſu-
per eum tribus vicibus: ⁊ clama-
uit ad dñm: ⁊ reuixit puer. Queʒ
recipiens mulier ait. Nunc cogno
ui quoniã vir dei es tu. Hunc pue
rum tradunt hebrei fuiſſe ionam
prophetam.

¶ De ſacerdotibus baal quos in
terfecit Helias. Cap.xxxv

A iij.re.xviij.

Poſt tertium
annum ariditatis ⁊ fa
mis dixit dñs ad heliã
Uade oſtẽde te achab
vt dem pluuiam ſuper terrã. Erat
autem fames vehemens in ſama-
ria: cuius etiam meminit menan-
der in geſtis ſidoniorum. Et habe
bat achab ꝓcuratorem dom⁹ ſue
abdiam: qui cũ interficeret ieʒabel
ꝓphetas domini: abſcũdit.c. ꝓphe
tas in duab⁹ ſpelũcis quinquage
nos. ⁊ pauit eos pane ⁊ aqua: pro
pter quod poſtea ſpiritu ꝓphetie
donat⁹ eſt. Ad quem dixit achab.
Deſcendamus ad ꝯualles: ⁊ que-
ramus pabula equis ⁊ mulis: ⁊ di
uiſerunt ſibi regiones. Occurrit
autem helias abdie in via dicens.
Uade dic domino tuo Adeſt heli
as At ille. Quid peccaui. Quan
do nunciabo achab: adeſt helias:
ſpũs domini aſportabit te in locũ
quem ignoro: ⁊ non inueniens te/
achab interficiet me Seruus autẽ
tuus timet dñm ab infantia ſua.
Et ait helias. Uiuit dominus: qꝛ
hodie apparebo achab. Et vocat⁹
achab per abdiam occurrit helie ⁊
ait. Tu ne es ille qui conturbas iſ-
rael. Qui reſpondit. Non ego tur
baui. ſed ⁊ tu ⁊ domus patris tui:
qui relinquentes dñm ſecuti eſtis
baal. Uerũtamẽ congrega ad me
omnẽ iſrael in montem carmeli: ⁊
prophetas baal.cccc. quinquagin
ta ⁊ prophetas lucorum. cccc. qui
comedũt de mẽſa ieʒabel. Et con
gregati ſunt populus ⁊ prophete
in monte carmeli. Et ait helias ad
populum. Uſquequo claudicatis
in duas partes. Si domin⁹ patrũ
veſtrorum deus eſt: ſequimini illũ
ſi autem baal: ſequimini eum. Nõ
reſpondente autem populo intulit
helias. Ego ſum hic ſolus prophe
ta domini: ⁊ prophete baal multi.
Dentur nobis duo boues: illi eli-
gant bouem vnum cuius fruſta po
nent ſuper ligna igne non ſuppoſi
to: et ego faciam ſimiliter ꝺ altero
boue Ipſi inuocabunt deos ſuos
⁊ ego deum meum: ⁊ qui exaudie
rit dando ignem de ſublimi ipſe ſit
deus. Et placuit populo propoſi-
tio helie. Cumqꝫ ſacerdotes baal
feciſſent quod dixerat: inuocabãt
baal a mane vſqꝫ ad meridiẽ: ⁊ trã
ſiliebãt altare quod fecerant: ⁊ in-
cidebant ſe iuxta ritum ſuum lan-
ceolis: ita vt ſanguine perfunderẽ
tur. Demones
enim plurimuʒ
delectãtur obla
tiõe ſanguinis
hũani: et illude
bat eis helias di
cẽs Exaltate cla
morẽ: forte de⁹
vr dormit. aut
cũ aliq̃ alio loq̃
tur aut ĩ diuer-
ſario ẽ. Et dixit
helias ad popu
lum Accedite.

Additio.
Amare demo-
nes ſanguinem
humanum dicit
Iſidorus. lviij.
ca. ideo quoti-
ens nec roman-
tia fit: cruoꝛ aq̃
miſcetur: vt co-
lore ſãguinis fa
cilius prouoce-
tur.

Et preſente populo curauit alta-
re domini quod deſtructum fue-
rat. id eſt deſtruxit altare eorum.
et mundauit locum vt ibi faceret
altare nouum coram domino.
Et tulit. xij. lapides iuxta nume
rum tribuum iſrael. et edificauit
ex eis altare in nomine dñi iſrael.
Et fecit aqueductum in circũitu
altaris per duo loca. Et ligna ſu-
perpoſuit ⁊ membra bouis. prece-
pitqꝫ afferri aquam forte de ma-
ri vicino: et effudit ſuper holocau
ſtum et ligna. Et facta eſt ter-
ra effuſio aque vſqꝫ ad impletio

nem aqueductus: ne forte putaret arte magica de viscerib⁹ terre ſuſcitaſſe ignē. Et clamauit helias ad dn̄m in aurib⁹ ppl'i. Dn̄e deus patrū noſtroꝝ exaudi me hodie vt diſcat popul⁹ iſte: q: tu es dn̄s deus. Et deſcēdēs ignis de ſublimi vorauit holocauſtum ⁊ ligna ⁊ lapides: puluerē et aquā que erat in aqueductu lābēs. ⁊ adorauit ppl's ⁊ ait. Dn̄s ipſe eſt deus. Et mādāte helia apprehēderūt oēs ꝓphetas baal: ⁊ duxerūt ad torrentē cyſon. ⁊ interfecit eos ibi helias. Et ait ad achab. Aſcēde ⁊ comede an̄ deſcenſum pluuie. Et comedente achab: helias aſcēdit verticem carmeli: ⁊ pronus in terrā capite inclinato inter genua orabat: et ait ad puerū ſuū. Vide cōtra mare ſi aſcēdat nubes. Erat eīm aer ſereniſſimus. Et ait puer. Non eſt quicq̄. Et miſit eū ſepties. Septima autē vice aſcendebat nubecula de mari: excreſcens vſq ad hominis quātitatē. Et ait helias ad achab Deſcende cito in iezrahel ne te occupet pluuia. Et ecce contenebrati ſunt celi: ⁊ nubes ⁊ ventus ⁊ pluuia facta eſt grādis. Feſtinauit āt achab in iezrahel. ⁊ facta eſt man⁹ dn̄i ſuper heliam: ⁊ currebat ante achab donec intraret vrbē.

Helie ſacrificiū accēditur.

Baal ꝓphe occiduntur.

Datio pluuie ad p̄ces helie.

A
iij. Reg. xix

¶ Cūq accepiſſet iezabel q̄ fecerat helias prophetis ſuis indignata miſit nūcios ad heliam dicens. Hec faciant mihi dij ⁊ hec addant niſi cras hac hora poſuero animā tuam ſicut tu poſuiſti animā vnius ex illis.

Additio.

Sicut in ſalutationibus verbū propter nimiū affectum nō ponitur vt q̄ vix itelligatur ita in huiuſmodi locutionibus demōſtratiuum pronomen ponitur: vt quicunq etiam malum ſibi accidere precetur: niſi hoc fiat.

¶ De fuga helie ⁊ vocatiōe Heliſei. Capitulum. xxxvj.

Et timens helias fugit in berſabee. ⁊ dimiſit ibi puerū ſuum ionam vt tradunt: ⁊ ſolus intrauit in deſertum viā vnius diei. Et ſedens ſubter vnam iuniperum: orauit vt moreretur ſibi: dicens ſe non eſſe meliorem. id eſt digniorem vita patribus: vt illis perditis ipſe viuere optaret: ⁊ proijciens ſe obdormiuit Tūc angelus dn̄i tetigit eum dicens. Surge comede. Et ecce ad caput eius erat ſubcinericius panis ⁊ vas aque: ⁊ comedit et bibit: ⁊ rurſum obdormiuit. Et ſuſcitauit eum angelus ſcd̄o dicens. Surge comede: grandis enim tibi reſtat via. Joſephus tamen dicit angelum nō excitaſſe eum: ſed aliquem. Et comedit helias ⁊ ambulauit in fortitudine cibi illius. xl. diebus ⁊. xl. noctib⁹ vſq ad montem dei oreb: in quo apparuit dn̄s moyſi in rubo. Et māſit ibi helias in ſpelunca. Et ait dn̄s ad eū. Quid hic agis helia. Qui rn̄dit. zelatus ſum aduerſus iſrael pro te. Nā altaria tua deſtruxerūt prophetas tuos occiderunt. ⁊ relictus ſum ego ſol⁹ ⁊ querunt aīam meā: ⁊ aufugi. Et ait dn̄s ad eum Egredere ⁊ tranſibit dn̄s corā te. Tria tamen prius viſibiliter tranſierunt: inquib⁹ non tranſiuit dn̄s Primo ergo tranſiuit ventus fortis conterēs petras: ſed non in vēto dn̄s. Scd̄o tranſiuit commotio terre: ſed nō in ea dn̄s. Tertio trāſijt ignis: ſed non in igne domin⁹. Quarto tranſijt ſibil⁹ aure tenuis et cum eo dn̄s. Et operuit helias vultum ſuū pallio: ⁊ ſtetit in oſtio ſpelūce. Et dn̄s tranſiēs dixit ad eum. Quid hic agis helia. Et reſpondit ei ſicut et ſupra. Et dixit dn̄s ad eum. Reuertere per deſertum ⁊ vade in damaſcum: ⁊ in vntionem mei inūges azahel regem ſuper ſyriā: ⁊ hieu filium namſi re

A
iij. Reg. xix

Apparitio domini facta helie.

gē ſup iſrael. heliſeū aūt filium ſaphat de abela inungens prophetam ꝓ te: ⁊ iſti tres interficient idolatras de iſrael: alios azahel: alios hieu: alios heliſeꝰ: ⁊ reliquā mihi i iſrael ſeptē milia virorum: quoꝝ genua nō ſūt curuata baal: nec oſculati ſunt manus eius. Et
Nota. nota φ helias nō aliter vnxit azahel: niſi φ p̄dixit per heliſeum eū regem futurū.

hieū ꝓo nec ipſe nec heliſeus inunxerūt: ſʒ vnꝰ ꝓphetarū miſſꝰ ab heliſeo: heliſeū vero non vnxit. niſi φ palliū ſuuʒ poſuit ſup eum. Non enim in lege vngebātur. niſi rex ⁊ ſacerdos. Profectus ergo helias inuenit. xij. viros arantes i

Additio.
Quod cōgruit oraculo. Nato enim heliſeo in galgalis: imago de vitulis aureis mugit.
Quo audito in hieruſalem ait ſacerdos. Propheta natus eſt in iſrael: q̄ ſculptilia eorum deſtruet ēt fuſilia.

xij. iugis boum: quorū vnus erat heliſeus: ⁊ poſuit helias pallium ſuum ſup eū: ⁊ cōtinuo ꝓphetauit heliſeus: vt ait ioſephus. Et currens poſt heliam ait. Oſculer oro te patrem meū ⁊ matrē meā ⁊ ſequar te. Et reuerſus mactauit par boum: ⁊ coxit illud in lignis aratri: ⁊ dedit eſcas contribulibus: ⁊ ſurgens ſecutus eſt heliam ⁊ miniſtrabat ei.

¶ De prima obſidione ſamarie. et reliquis. Cap. xxxvij.

A
iij. Re. xx. Porro benadab rex ſyrie obſidebat ſamariā hñs ſecū. xxxij. reges. ⁊ miſit ad achab in ſamariam dicēs. Si vis vt recedam a te: cras hac eadē hora mittā ſeruos meos: ⁊ omne qd̄ placuerit eis tollēt de domo tua: ⁊ de domibus ſeruoꝝ tuorū: etiā vxores ⁊ liberos. Et iniit achab cōſilium cū ſenioribus. Qui dixerunt. Non adquieſcas illi. Et reſpondit achab nuncijs benadab. Dicite dn̄o meo. Oia q̄ iuſſiſti in nuncio facere poſſum. hanc autē rem facere nō poſſum ſcʒ de vxoribus ⁊ liberis. Et indignatus benadab remiſit ad eū dicens. Hec faciant mihi dij: ⁊ hec addant: ſi ſuffecerit puluis ſamarie pugillis omnis populi mei q̄ ſequitur me. Samaria habebat interius terrā pene muris equalem: ⁊ eſt ſenſus Tāta mecū eſt multitudo: vt ſi ſinguli lapidē vnum vel ſtipitem vel ceſpitē cōportauerint tantū extruent aggerē qui equabiť muris ſamarie ⁊ terre intus poſite: ⁊ ita ex equo pugnabunt vobiſcum. Et reſpondit rex iſrael. Dicite ei. Non gloriet̃ accinctus eque vt diſcinctꝰ Et eſt ſenſus. Adhuc es accinctꝰ armis: ⁊ res eſt in pendulo. Noli ergo gloriari quaſi iam victor ſis ⁊ diſcinctus armis depoſitis. q. d. nō p̄t gloriari ſic p̄liator: ſicut victor. vel ſm aliā litterā. Non glorietur eque accinctus atq; diſcinctus. q. d. Ante victoriam nō pōt gloriari accinctꝰ multitudine: nec diſcinctꝰ. i. ē carens multitudine. quia ſepe pauci vincunt multos. Porro benadab cum regibus ſuis bibebat in vmbraculis: ⁊ ait ſeruis ſuis. Circundate ciuitatem. Cūq; expugnarēt eā timuit achab nimis. Et ecce vnus ꝓpheta ꝯfortauit eum micheas vt quidam tradūt: ⁊ ait. Hec dicit dn̄s. Ego tradam omnem hanc multitudinē in manu tua hodie: vt ſcias q2 ego ſū dn̄s. Et ait achab. Per quē. Qui rn̄dit Per pediſſequos p̄ncipum ꝓuinciarū. Et ait achab. Quis erit dux eoꝝ. Qui rn̄dit. Tu. Et inuenit achab filios p̄ncipū. cc. ⁊. xxxij. ⁊ egreſſus eſt cū eis. Cunq; nūciatū eēt benadab φ egreſſi eſſent de ſamaria. miſit in occurſum eoꝝ viros dicēs Siue ad pacē ſiue

ad ꝑliū venerint: apprehēdite eos viuos. Filij vero principū ꝑcuſſerunt eos: vnuſquiſq; virū q̄ cōtra ſe veniebat. Et fuit exercit⁹ ſyriorum: et egreſſus iſrael ꝑcuſſit eq̄s ⁊ currus ⁊ ſyriam plaga magna. Tūc acceſſit ꝓpheta ad achab dicens. Confortauit te dn̄s: vide q̄d facies ei. Sequenti anno aſcendet rex ſyrie cōtra te. q. d. Neceſſe ē tibi vt habeas dn̄m ꝓpitiū. Tunc dixerunt ſerui benadab ad eū. Dij montium ſunt dij eoꝝ: ⁊ pugnauimus cum eis in montib⁹. ⁊ ideo vicerunt nos. Pugnem⁹ ergo in cāpeſtribus vbi dij eorū nichil poſſunt: ⁊ obtinebimus eos. Tu autē fac verbū hoc. Amoue ab exercitu reges: q2 inertes ſunt: et pone principes ꝓ eis. ⁊ inſtaura numerum pugnatoꝝ quos an̄ habuiſti.

De victoria Achab. C. xxxviij

E. F. G iij. Re. xx.

IGitur poſt annum venit benadab cū exercitu in affec: q̄ eſt i campeſtribus. Porro filij iſrael caſtrametati ſunt ꝯtra eos: quaſi duo parui greges caprarum. Syri aūt repleuerant terrā: ⁊ dixit vnus vir dei ad achab. Q2 dixerūt ſyri deus montiū dn̄s ē: ⁊ non valliū. Tradam eos in manu tua. Et direxerūt acies ex aduerſo ſeptem diebus. Septima autē die percuſſi ſunt de ſyris centūmilia peditum. ⁊ reliqui fugerunt in affec. ⁊ cecidit murus ſup eos qui remanſerant. Benadab autē fugiens in ciuitatem latuit in cubiculo q̄d erat intra cubiculum. Serui autem eius timētes ne ſuꝑueniret achab ⁊ nemini parceret. ⁊ ſcientes reges iſrael clementes: accinxerunt lūbos ſuos ſaccis. ⁊ ponētes funiculos in capitibus venerūt in occurſū achab dicētes. Seru⁹ tu⁹ benadab dicit. Viuit [oro te] anima mea: quaſi diceret. Quācūq; multā impoſueris: ſuſcipiā eam ꝓ aīa mea. Qui r̄ndit. Si adhuc viuit: frater me⁹ ē. i. faciā cū eo fedus. Qui rapiētes verbuꝫ ex ore eius. q. ꝓ omine feſtinantes adduxerūt benadab ad eū. Et leuauit eū achab ſecū in curru ſuo: ⁊ dixit ad eū benadab. Ciuitates quas tulit pater meus a patre tuo: reddam tibi. Fac tibi plateas in damaſco. i. forū rerū venaliū: ſicut fecit pater meus in ſamaria. Cunq; federati eſſent redierunt ad ꝓpria. Tunc micheas dixit ad ſociū ſuū i ſpū. Percute me. At ille noluit. Cui ait. Quia non audiſti vocē dn̄i: cū recedes a me ꝑcutiet te leo. Q̄d factū eſt. Inueniensq; alteꝝ virū dixit ad eū. Percute me in capite. Qui vulnerauit eū. Tūc ꝓpheta mutato vultu aſperſione pulueris ⁊ ſanguinis clamauit ad regē in v: a. Cū eſſem⁹ in ꝓlio adduxit vir vn⁹ captiuū ſuū ad me dicēs. Cuſtodi iſtū q̄ ſi lapſ⁹ fuerit: erit aīa tua ꝓ aīa eius: i. eris buus mihi ꝓ eo. aut talētū argēti mihi appendes. Cū aūt verterē me huc atq; illud: ſubito non cōparuit. Et ait rex. Iudiciū tuū ē q̄d ipſe decreuiſti: alterutrū neceſſe eſt facies ei. Tunc lota facie agnitus eſt propheta a rege ⁊ ait. Hec dicit dn̄s: Quia dimiſiſti viꝝ blaſphemum dignū morte: erit aīa tua ꝓ aīa ei⁹ id ē ipſe te īterficiet. Et irat⁹ rex prophete iuſſit eū clauſū cuſtodiri: ⁊ venit in ſamariam.

Vincūtur ſiri propter blaſphemiam.

Benadab hūliādo ſe queſiuit pacē cū iſrael.

De vinea Naboth. Ca. xxxix.

A iij. Re. xxi.

POrro Naboth ieſrahelites habebat vineā iuxta palatiū regis. Et dixit ad eū rex. Da mihi vineā tuā: vt faciā in ea hortū olerū: daboq; tibi ꝓ ea vineā meliorē vel ꝑcium. Qui r̄ndit. Propiti⁹ ſit mihi dn̄s ne dem hereditatē patrū meoꝝ tibi. quaſi diceret. Nō poſſū. Vera

ditas relicta eſt mihi a pr̄ib⁹: vt re
linquā eā poſteris. Et ꝯtriſtatus
rex ꝓiecit ſe i lectū: ⁊ nolebat co=
medere: ⁊ ꝯfortauit eū iezabel di=
cens. E quo aīo eſto ego dabo ti=
bi vineā naboth. Et ſcripſit ſecre
to lr̄as ex noīe achab: ⁊ anulo ei⁹
ſignatas ⁊ ad iudices iezrahel mi
ſit: vt ꝯuētuȝ facerēt ⁊ ieiunarēt:
tāq̄ȝ dei iudiciū facturi: ⁊ ſummit
terent teſtes aduerſū naboth q̄ di

Nota:

cerent Bn̄dixit naboth deū ⁊ re=
gē. id ē maledixit ſm̄ hebreū idio
ma. ⁊ iudicātes reū maieſtatis la
pidarēt. Et factū eſt ita. ⁊ lapida=
tus eſt naboth extra ciuitatē iezra
hel. Cū ergo accepiſſet achab de
morte naboth: deſcendebat in vi=
neā vt poſſideret eā. ¶ Et occur=
rit ei helias theſbites dicēs. Hec
dt dn̄s. Occidiſti: inſuper ⁊ poſſe
diſti. Hebreus hȝ. Occidiſti ⁊ p⁹
hec hereditabis. In loco h⁹ i quo
linxerūt canes ſanguinē naboth: lā
bēt quoq̄ȝ ſanguinē tuū id eſt i ea
dem regione. Nō eñ intelligēdū
eſt in eodē loco ſingulariter. Qui
r̄ndit. Nū inueniſti me inimicū ti
bi. i. quare inimicaris mihi. Et ait
helias. Eo q̄ venūdatus ſis diabo
lo vt faceres malū corā dn̄o. Pro=
pterea d̄metet dn̄s poſteriora tua:
⁊ dabit domū tuā ſicut domū iero
boā ⁊ baaſa. Sed ⁊ de iezabel dt

De humilitate achab placat dn̄m.

dn̄s. Canes comedent iezabel in
agro iezrahel. Achab ergo timēs
valde ſcidit veſtem ſuā ⁊ operuit
ſe cilio: ⁊ dormiuit in ſacco: ⁊ am=
bulauit demiſſo capite. Et ait do=
min⁹ ad heliā. Quia humiliat⁹ ē
achab corā me nō inducā malum
hoc in dieb⁹ eius. ſed in dieb⁹ filij

A iij. Re. xxij

ſui. Forte dimiſſū eſt ei peccatum
ꝓpter p̄ſētē iuſticiā. ¶ Trāſierūt
igit̄ tres anni ſine bello inter ſyriā
⁊ iſrael: ꝓp̄t fedus q̄d inierāt. In
terim aūt ioſaphat rex iuda acce=
pit vxorem filio ſuo iorā athaliam
filiā achab ⁊ iezabel. ⁊ p affinita=
tē ꝯfederati ſunt rex iuda ⁊ rex iſ=
rael. Tūc deſcēdit ioſaphat ad re
gē iſr̄l videndū: ⁊ eo p̄ſente dixit
achab ſeruis ſuis. Nīa ē ramoth
q̄ eſt in galaad: cur negligim⁹ eaȝ
tollere de manu regis ſyrie. Et ait
ad ioſaphat. Venies ne mecū ad
ꝓliandū in ramoth galaad. Qui
r̄ndit. Sicut ego: ita ⁊ tu. popul⁹
meus ppl̄s tuus. Sed queramus
hodie obſecro ſmonē dn̄i. ⁊ aſciti
ſ̄t baal ꝓphete circiter. cccc. Qui=

Prophete achab f̄lo prenunciāt victoriam.

b⁹ rex ait. Ibo in ramoth galaad
ad pugnādū an q̄eſcā. Qui dixe=
rūt. Aſcēde ⁊ dn̄s dabit eā in ma=
nu regis. Et ait ioſaphat. Nū eſt
hic ꝓpheta dn̄i. Cui achab. Remā
ſit vnus micheas fili⁹ hiemla. ſed
odi eū: q2 nō ꝓphetat mihi bonū.
Putabat reliq̄s occiſos a iezabel
Nūc petēte ioſaphat vocat⁹ ē mi=

Micheas ꝓpha iſrael: predicit oppoſitum.

cheas. ⁊ hortabāt̄ eū nūci⁹: vt bo
na regi diceret ſicut ⁊ alij. Qui r̄n
dit. Viuit dn̄s: q2 q̄dcunq̄ȝ dixerit
michi dn̄s hoc loquar. Porro in
pſeudo ꝓphetis erat ſedechias fe=
rens cornua ferrea: ⁊ dicens ad a=
chab. Hec dt dn̄s. His vētilabis
ſyriā: donec deleas eā. i. hoc ſignū
do tibi: q2 vētilabis ſyriā. Tūc q̄ſi
uit achab a michea idip̄m q̄d q̄ſie=
rat ab alijs. Qui r̄ndit. Aſcēde et
tradet eos dn̄s i manu regis: non
tñ dixit quos vel cuius regis. Cui
achab. Adiuro te vt non loquaris
niſi quod verū eſt in nomine domi
ni. Tūc ait micheas. Vidi iſrael
diſperſum quaſi oues ſine paſto=
re. ⁊ ait mihi dn̄s. Nō habent iſti
dominum reuertantur. Et intelli
gens achab q̄ prediceret ei ſe mo=
riturum dixit ad ioſaphat. Vides
q2 non prophetat mihi bonum.
Tunc addidit micheas. Vidi do=
minum ſedentem. ⁊ angelos aſſi=
ſtentes ei bonos a dextris. malos
a ſiniſtris. et ait. Quis decipiet
achab vt aſcendat et cadat in ra=
moth galaad. Hoc enim exigebāt
merita eius. Et dixit vnus a ſini=
ſtris. Ego ero ſpirit⁹ mēdax i ore

prophetarū ei⁹. Cui dñs. Decipi-
Percuſſio in maxillaz michee. es ⁊ preualebis. Tūc ſedechias ꝑcuſſit micheā in maxillā ⁊ ait. Me ne dimiſit ſpūs dñi. ⁊ locut⁹ ē tibi Cui micheas. Viſur⁹ es qñ abſcōderis in cubiculo: tanq̄ dep̄heſus in mēdacio Et vidit ſedechias regē heſitantē: ⁊ ꝯfortauit eū dicēs ſecreto. Hic ſi eſſet propheta aruiſſet man⁹ mea: ſicut man⁹ ieroboā. Sed ⁊ locut⁹ eſt cōtra heliā q̄ predixit te moriturū ybi mortuus eſt naboth. Tūc rex p̄cepit īcarcerari micheā vſq̄ ad reditum ſuum.

¶ De Joſaphat ⁊ morte achab ⁊ ochozia. Capitulum. xl.

C iij. Re. xxij.

ASCENDERUNT igiť cuz exercitu duo reges in ramoth galaad: ⁊ ioſaphat erat ī ſtola regali. Cui achab deferens erat ī habitu militari: vť ne cognoſcereť a ſyris. Rex enim ſyrie p̄ceperat p̄ncipibus belli: vt reliquos nō curantes ſoli⁹ achab ſanguinē quererent. Et ꝓpterea impetu facto pugnabāt ꝯtra ioſaphat Qui cū exclamaſſet ꝯuocans ſeruos intellexerūt ſyri nō eſſe achab: ⁊ ceſſauerūt ab eo. Unus aūt dirigens ſagittā in incertū percuſſit achab inter pulmonē ⁊ ſtomachū: ⁊ fluebat ſanguis in ſinū. id eſt ī interiora currus: ⁊ ꝑ precones reuocatus eſt exercit⁹ a bello. Mortu⁹ eſt autē achab ⁊ delat⁹ eſt in ſamariā: et ſepult⁹ ibi iuxta domū eburneam quā edificauerat. Et dum lauarēt mulierculę currum ⁊ habenas ī piſcina ſamarie linxerunt canes ſanguinē eius: iuxta verbū helie: ⁊ regnauit ochozias filius eius ꝓ eo. Porro ioſaphat redeūti occurrit hieu filius anani arguens eum q̄ impio p̄buiſſet auxiliū Joſaphat vero regnauit in hierlm. Triginta q̄nq̄ annoꝝ erat cū regnare cepiſſet: ⁊ xxv. ānis regnauit. Cepit autem regnare āno. iiij. achab regis iſrael. ¶ Sed ⁊ h̄ oritur queſtio d̄ collatione: q̄s oēs poſt librū regū ſeparatim diſcutiemus. ¶ Et ambulauit ioſaphat in vijs aſa patris ſui. Anno ſiquidē tertio regni ſui p̄cepit principib⁹ ⁊ ſacerdotibus regni ſui: vt pagrantes ꝑ ſingulas ciuitates docerēt pplm legē moyſi. Porro amonite: moabite: ⁊ arabes: irruerūt ī iudā circa engaddi Et orante ioſaphat in tēplo vt legiť in paralipomenon cōfortauit eā iazıel filius zacharie ꝓpheta dicens. O iuda et hieruſalē nolite tīere: cras egrediemini et dñs erit vobiſcū. Et egreſſus ꝑcuſſit hoſtes et fugauit. Cunq̄ diripet iſrael caſtra hoſtium tribus diebus: dixit locū illū conuallē benedictionis ⁊ habuit deinceps cor rectū cū dño Sz ⁊ reliq̄as effeminatorū abſtulit de terra eoꝝ tamē excelſa nō abſtulit: et adhuc ſuiebat eō regi iuda in tributo. Miſit quoq̄ ioſaphat claſſes in ophir ꝓpter aurū que cōfracte ſunt ī aſiongaber. Hanc cōfractionem predixerat eliezer ꝓpheta fili⁹ dodan futurā: qr ioſaphat fecerat fedus cū ochozia. Et mortuus eſt ioſaphat. et ſepultus in ciuitate dauid. ⁊ regnauit pro eo ioram filius eius.

De ioſaphat rege iuda.

D ij. Para. xx.

Additio.

Nota q̄ iudea q̄nq̄ dicitur tota terra iudeoꝝ vt ibi: ignoti iudea dei. ⁊ notus in iudea deus. Q̄nq̄ iudea diciť tm̄ tribus iude ⁊ beniamin: ſcḋm q̄ dicit q̄ roboam regnauit ſup iudam. ieroboam ſup iſrael Q̄nq̄ ſola tribus iude iudea diciť vt ibi. Iudea et hieruſalē nolite timere.

A ps. lxxv.

Supra. xij.

Incidentia.

¶ Sub ioſaphat non⁹ latioꝝ rex fuit ſiluius carptēus. decimus ſiluius tyberius: a quo fluui⁹ dictus eſt tyberis: qui pri⁹ albula dicebatur. vndecimus ſiluius agrippa.

¶ Finit hiſtoria tertij libri regū.

¶ Sequunt̄ tituli capitulorum ī hiſtoriam Regum quarti.
De ochozia rege iſrael. cap.j.
De raptu helie cap.ij.
De ſale heliſei. cap.iij
De trib⁹ regibus q̄ obſederunt regem moab. cap.iiij.
De ſuperabundantia olei. cap.v.
De ſuſcitatiōe filij ſunamit; ca.vj
De coloquintidis ꝛ ſuperabūdantia panum. ca.vij.
De naaman. ca.viij.
De ſecuri ꝛ acriſia ſyrioꝝ. cap.ix.
De ſcd̄a obſidione ſamarie.cap.x.
De fame ſeptē annoꝝ ꝛ pegrinatione mulieris ſunamitis. cap.xj.
De morte benadab. ca.xij.
De ioram rege iuda. ca.xiij
De hieu rege iſrael ca.xiiij.
De.lxx.filiis.achab ꝛ coꝝ morte. ꝛ de morte hieu. cap.xv.
De athalia ꝛ ioas. ca.xvj.
De gazophylatio. cap.xvij.
De obitu heliſei. cap.xviij
De amaſia ꝛ ioas rege iſrl̄.ca.xix.
De ieroboam rege iſrl:ꝛ amos ꝑpheta. cap.xx.
De ozia. ca.xxj.
De zacharia ꝛ ſellum ꝛ manahen. capitulum.xxij.
De initio captiuitatis decem tribuum. cap.xxiij.
De ionathan. cap.xxiiij.
De acham. ca.xxv.
De captiuitate decē tribuū.c.xxvj
De ezechia. ca.xxvij.
De ſignis trium annoꝝ que predixit eſaias. ca.xxviij.
De fuga ſennacherib. ca.xxix.
De regreſſu ſolis. ca.xxx.
De morte ezechie. ca.xxxj.
De manaſſe ꝛ obitu eſaie.ca.xxxij
De morte manaſſe. ca.xxxiij.
De amon ꝛ ioſia. cap.xxxiiij.
De hieremia. ca.xxxv
De inuentione deuteronomij. Capitulum.xxxvj.
De morte ioſie. ca.xxxvij.
De ioachim vel ioachas. Capitulum.xxxviij.
De nabuchodonoſor ꝛ morte ioachim. cap.xxxix.
De ſedechia. ca.xl.
De laguncula teſtea cap.xlj.
De p̄ma obſidione hierl̄m. ca.xlij
De ſcd̄a obſidione hierl̄m.ca.xliij.
De fuga ſedechie capta vrbe.capitulum. xliiij.
De incendio templi ꝛ vrbis ꝛ godolia. ca.xlv.
De morte ſedechie. ca.xlvj.
Sedatio contrarietatum ca.xlvij

¶ De Ochozia rege iſrael. Capitulū primū. Hiſtorie regū quarti.

Porro ochozias filius achab regnare cepit in ſamaria: āno.xvij.ioſaphat ꝛ duobus annis regnauit:et ambulauit in vijs patris ꝛ matris ſue:ꝛ preuaricat⁹ eſt moab ī iſrael.id eſt receſſit a tributo eius. Ceciditqꝫ ochozias ꝑ cancellum cenaculi:ꝛ egrotauit:ꝛ miſit nūcios q̄ cōſulerent beelzebub deū accarō:de infirmitate ſua. Joſephus dicit miſit ad deū accaron muſcam:ꝛ miſit dominus heliā in occurſum nūciorum. Qui ait eis Nunqd non eſt deus ī iſrael vt eatis ad deum accaron. Quāobrē non conſurget ochozias:ſed morietur. Cunqꝫ rediſſent nuncij ad regem et dicerent ſe rediſſe pro huiuſmodi prohibitione queſiuit ab eis de habitu viri qui apparuerat eis. Qui dixerunt ei. Uir piloſus eſt:et zona pellicea accinctus. Qui ait. Helias eſt:ꝛ miſit rex quinquagenarium cum ſuis quinquaginta armatis vt vocarēt heliam:

A iiij.Reg.j.

Additio. Beelzebub de⁹ accaron dicitur muſca.

vel iuitum traherent. Et ait quinquagenarius helie ſedenti in vertice montis. Homo dei rex precepit vt deſcendas. Qui reſpondit. Si homo dei ſum deſcendat ignis de celo: et deuoret te et tuos. ⁊ ſic factum eſt. Miſit quoq; rex aliū qui quagenarium cū ſuis: qui ſimilia locutus eſt: ⁊ ſimilia paſſus. Deſtinauit quoq; tertium quiquagenarium: qui creditur fuiſſe abdias: q curuans genua corā helia ait. Obſecro vt miſerearis anime mee ⁊ ſeruorum meorum. Et ait angel9 ad heliam. Deſcende cum eo ne timeas. Qui deſcendit ad regem ⁊ ait. Quia miſiſti ad beelzebub quaſi non eſſet deus in iſrael: morieris. Et mortuus eſt ochozias ⁊ regnauit ioram frater eius pro eo: anno ſecundo iorā filij ioſaphat: ⁊ tunc equiuoci fuerunt rex iuda et rex iſrael ⁊ affines.

Ignis vorat quiquagenarios.

¶ De raptu helie.
Capitulum. ij.

A iiij. Reg. ij.

Factū eſt cum leuare vellet domin9 heliā per turbinem i celum venerunt helias et heliſeus in galgala. Et ait helias ad heliſeum. Mane hic: quia miſit me dominus in bethel. Qui reſpondit. Viuit dominus et viuit anima tua: quia non derelinquam te. Sciebat enim in ſpiritu eum tollendum eſſe. Et occurrerunt eis filij prophetarum qui erant in bethel: et dixerunt ad heliſeū ſecreto. Noſti quia hodie tolletur dominus tuus a te. Qui reſpōdit. Noui. Silete. Et ait helias. Mane hic. Qui noluit. Cūq; veniſſet in hiericho: idipſum dixerunt heliſeo filij prophetarum qui erant ibi quod et predicti. Et voluit helias vt maneret ibi: ſʒ noluit. Cumq; venirent ad iordanem ambo: ⁊ .l. de filijs prophetarum a longe ſpecularentur: inuoluit helias pallium ſuū et percuſſit aquas que diuiſe ſunt. et tranſierunt per ſiccum. Cumq; tranſiſſent: dixit helias ad eum. Poſtula quod vis: et faciam tibi anteq; tollar a te. Qui reſpondit. Obſecro vt fiat ſpirit9 tuus duplex in me. Qui reſpōdit. Rem difficilem poſtulas: tamē ſi videris me quādo tollar a te: erit. alioquin nō erit. Spiritum duplicem habuit helias. id eſt ad duo. ad prophetiam. et ad miracula. Et ad eadem duo fuit ſpiritus in heliſeo. ⁊ ita non petijt diſcipulus eſſe ſuper magiſtrum. ¶ Quidam tamen diſtinguunt ita. fiat ſpiritus tuus duplex in me. id eſt duplicetur in me. Quod ita impletū fuiſſe tradunt. Nam heliſeus viuens ſuſcitauit mortuum: ſed et mortu9 ſuſcitauit mortuum: quod non helias. ¶ Cumq; pergerent: ecce currus igneus ⁊ equi ignei diuiſerūt vtrūq;: et aſcendit helias: ⁊ ferebatur per turbinem in celum. Legitur q ſabacha pater helie nōdum nati: vidit in ſomnis viros candidatos ſe ſalutantes. Quod cū nunciaſſet in hieruſalem. reſponſum eſt ei. Puer hic iudicabit iſrael in gladio et igne. Heliſeus autem videbat et clamabat. Pater mi pater mi: currus iſrael ⁊ auriga eius id eſt ſuſtentator populi ⁊ rector. et deiecit ei helias pallium ſuum. Tunc ille ſcidit veſtimenta ſua: vel pre dolore: vel abijciens veſtem ſuam: vt deinceps vteretur veſte helie. Et rediens ad iordanem percuſſit aquas pallio helie et nō ſunt diuiſe: ⁊ ait. Vbi eſt deus helie etiam nunc. Percuſſitq; iterū ⁊ diuiſe ſunt. Et tranſijt. Quod videntes filij prophetarum dixerūt. Requieuit ſpiritus helie ſuper heliſe

Heliſei petitio.

Nota.

um. Et occurrentes adorauerunt
eum: et eo licet renitente miſerunt
l. viros ad querendū heliam. ſi for
te proieciſſet eum dn̄s ī aliquo mō
tium vel vallium. Cumqꝫ queſiſſēt
per tres dies: eo non inuento re-
dierunt.

¶ De ſale heliſei.
Capitulum. iij.

G
iiij. Reg. ij.
Tunc di
xerunt viri
hiericho ad
heliſeum.
Terra hec
optima eſt:
ſed aqua fō
tis peſſima
terram facit ſterilem. Qui aſſu-
mens vas nouum terreum miſit
in illud ſal: ⁊ egreſſus ad fontem
miſit ſal in illum. Et cum oraſſet
ait. Hec dicit dominus. Sanaui
aquas has et non erit in eis mors
vltra. neqꝫ ſterilitas. Forte morbo
ſa erat bibentibus cum ſterilitate
Et ſanate ſunt aque vſqꝫ ad diem
hanc. Cumqꝫ aſcenderet in bethel.
illudebant ei. xlij. pueri dicentes.
Aſcende calue Et maledixit eis ī
nomine domini. id eſt per nomen
domini vel inuocato nomīe domi
ni. Egreſſiqꝫ ſunt duo vrſi de ſaltu
et deuorauerunt eos. Cumqꝫ tran
ſiſſet per montem carmeli: rediīt
in ſamariam et habitabat in ea.

¶ De tribus regibus qui
obſederunt regem moab.
Capitulum quartum.

A
iiij. Reg. iij
Porro ioram fi
lius achab regnauit in
ſamaria anno. xviij. io-
ſaphat: ⁊. xij. annis regnauit tulit
qꝫ idola gentium: que pater ſuus ī
troduxerat. verū tamen a cultu vi-
tulorum ieroboam non receſſit.
Quem cū redargueret micheas:
occiſus eſt ab eo precipitio: vt di-
cit epiphanius epiſcopus ſalamie
cypri. Et ſepultus eſt in moraſchi
ſolus iuxta ſepulturam ſenachim.
Alius fuit poſt micheas ſimiliter
moraſchites ſextus. xij propheta-
rum. Porro rex moab ſoluebat re
gi iſrael tributum agnos. c. milia:
et totidem arietes cum velleribus
ſuis. ſꝫ mortuo achab receſſit a tri
buto. Quamobrē ioram rex iſrael
aſcendit contra eum in prelium et
habuit ſecū ioſaphat regem iuda:
ſed et ioſaphat duxit ſecum regem
edom. Cumqꝫ iuiſſent per deſertū
idumee. vij. diebus non erat eis a-
qua. Et ait ioſaphat. Eſt ne hic ꝓ
pheta dn̄i. Et reſpondit quidam.
Eſt hic heliſe⁹ qui fūdebat aquā
ſuper manus helie. Et ſteterunt
tres reges ante heliſeum. Qui di
xit ad regem iſrael. Quid mihi et
tibi eſt· id eſt tu cum ſis idolatra:
quare venis ad prophetam domi-
ni. Uerumtamē propter ioſaphat
reſpiciam te: ⁊ ait. Adducite mihi
pſaltem. id eſt pſallentem. Cumqꝫ
caneret pſaltes: per armoniam ex-
citatus eſt ſpiritus eius: et factus
eſt ſpiritus domini ſuper eum: et
ait. Facite in alueo· torrentis hui⁹
exiccato foſſas et foueas: vt abun-
dantiam ſuperuenientis aque reti
nere poſſint. Dabit enim domin⁹
vobis aquam ſine vento: et pluui-
am in abundātia. Inſuper tradet
dominus moab in man⁹ veſtras:
vrbes electas percutietꝭ. ligna fru
ctifera ſuccidetis. fontes obturabi
tis. agros egregios operietis lapi
dibus Factum eſt mane in hora ſa
crificij irruerunt aque per alueum
torrentis. Pluerat enim vehemen
ter tribus diebus vt ait ioſephus
in ſupremis partibus idumee.
Porro moabite ſtabāt ī terminis
terre ſue: vt ꝓhiberent hoſtes ab ī
greſſu Qui cū mane vidiſſēt ex ad
uerſo aquas turbidas torrētis ſo
le repcuſſas: ſuſpicati ſūt infectas

Precib⁹ helizei datur aqua pro tribus regib⁹

ſanguine: ⁊ dixerũt. Surgam⁹ ad
predã: mutuo ceſi ſunt hoſtes. Et
dum irruerẽt ꝑcipites ꝑcuſſit eos
iſrael: ⁊ fugerunt. ⁊ depopulatus
eſt iſrael moab ⁊ fecit illa quattu-
or que prediterat heliſeus. Et
circũdederunt ciuitatẽ vbi erat ſe
des regni: que a fundibularijs ex
magna parte ꝑcuſſa eſt. Et deſpe
rãſſet moab tulit ſecũ ſeptigẽtos
electos: vt irrumperet ꝑ partẽ ex-
ercitus vbi erat rex edom ⁊ aufu-
geret. Sed hoſtes repulerunt euz
in vrbem. ⁊ neceſſitate cõpulſus:
filium qui regnaturus erat ꝓ eo:
coram hoſtibus ſupra murũ obtu
lit holocauſtum: vt deus eum libe
raret. Reges autẽ videntes hoc fa
ctum neceſſitatis ex humana com
paſſiõe receſſerũt ab eo. Et redijt
ioſaphat in hieruſalem: ⁊ occur-
rens ei hieu ꝓpheta: filius anani-
culpabat eum ꝙ homini idolatre
ſolacia prebuiſſet.

¶ De ſupabũdantia olei. Cap. v.

A iiij. Re. iiij.

Factum eſt au
tem ꝙ quedaz mulier
de vxoribus ꝓphetaꝝ
vxor ſcz abdie ad heliſeum clama-
bat dicens. Uir meus mortuus ẽ:
⁊ oppreſſus erat ere alieno ꝓpter
alimoniam prophetarum. Et ecce
creditor venit vt tollat duos filios
meos ad ſeruiendũ ſibi. Et reſpõ
dit heliſeus. Quid habes i domo
tua? Et illa Non habeo niſi parũ
olei quo vngar. Qui ait. Pete
mutuo vaſa vacua nõ pauca ⁊ clau
ſo oſtio cum filijs tuis mitte inde
in omnia vaſa. Dũqz infunderet
mulier: creſcebat oleũ. ⁊ impletis
vaſis ſtetit. id eſt creſcere ceſſauit
Quod cuz accepiſſet heliſeus: ait
ad eam. Uade vende et redde cre-
ditori. Tu autem ⁊ filij tui viuite
de reliquo.

¶ De ſuſcitatione filij ſunamitis
Capitulum. vj.

B iiij. Re. iiij.

Factum eſt vt
tranſiret heliſeus per
ſunã ciuitatem ⁊ erat
ibi mulier magna nõ
tam corpore ꝙ ſapientia: que itel-
ligens virum dei eſſe tenuit eũ vt
comederet panem. Cumqz frequẽ
ter diuerteret ad eam heliſeus ſua
ſit mulier viro ſuo: vt faceret ei ce
naculũ paruũ: ⁊ poneret i eo lectu
lũ ⁊ menſam ⁊ ſellã ⁊ candelabrũ
Et rediens heliſeus requieuit ibi.
⁊ ait ad giezi. Uoca ſunamitẽ hãc
⁊ loquere ad eam Quid vis vt fa-
ciat dominus me⁹ tibi. Loquer ꝓ
te regi vel principi militie. Que re
ſpondit In medio populi mei ha-
bito. quaſi diceret Uallata ſum ꝓ
pinquis: ⁊ nullus inquietat me.
Cumqz quereret heliſeus quid vel
let: dixit giezi ad eum. Filiũ non
habet. ⁊ vir eius ſenex eſt. Tũc ait Hoſpite he
heliſeus ad eã. in tempore iſto ⁊ i liſei ꝓdicit
hac eadem hora ſi vita comes fue filij natiui
rit: habebis in vtero filiũ. Hebre- tas.
us ſic habet. In tẽpore iſto. cũ tẽ
pus vite [ſubaudi] adhuc erit tibi.
habebis ⁊c. Que reſpondit. Noli
vir dei mentiri ancille tue. Conce
pit tamen mulier: ⁊ peperit iuxta
verbũ heliſei. Cumqz creuiſſet pu
er: egreſſus eſt ad patrem ad meſ-
ſores ⁊ egrotauit. Cumqz clamaſ-
ſet bis: caput meum doleo remiſit
eum pater ad matrẽ ſuam: ⁊ mor-
tuus eſt. Et collocauit eum mater
ſuper lectũ viri dei: ⁊ clauſit oſtiũ:
⁊ vocans virũ ſuum ait. Curram
ad virum dei ⁊ reuertar. Qui re-
ſpõdit. Hodie nõ ſunt kalẽde nec
ſabbatuz: cur ibis. Iſtis enim die
bus ꝓphete ⁊ doctores ſolebant
frequentari. ⁊ audiri. Et tollens
mulier vnũ de pueris ſecũ: ſedẽs i
aſino venit ad virũ dei i mõtẽ car
meli. Qui cũ vidiſſet eã ait ad gie
zi. Ecce ſunamitis illa. Occurre
⁊ dic ei. Recte ne agitur circa te ⁊
virũ tuũ ⁊ filiũ: Que rñdit. Recte

Nota. ¶ Et nota φ ſemp heliſeus hoſpi
tā ſuam vocabat ſunamitē. Nō ei
tantā habuit familiaritetem cum
ea : vt ꝓprium nomen eius ſciret.
Et ꝓiecit ſe mulier et apprehēdit
pedes heliſei. Et ait heliſeus giezi
volēti eā amouere. Dimitte illam.
Anima eius in amaritudine eſt: ⁊
dñs celauit a me. Et ait mulier.
Nūquid petiui filiū a te.q.d. Mi-
hi nō petēti dediſti filiū in perni-
ciē meā. Nunqd nō dixi tibi. ne il-
ludas me. Illuſionē vocat dari fi-
liū a dño ⁊ taz cito auferri. Et ait
ille ad giezi. Tolle baculū meū et
vade ⁊ ne facias moraz vł aliquem
ſalutando vel reſpondendo ſalutā
ti: ⁊ pones baculū meuz ſup faciē
pueri. Cūq3 abijſſet ait mulier ad
heliſeuz. Viuit dñs nō dimittā te.
Et ſecut⁹ eſt eam. Et reuerſus eſt
giezi in occurſū ei⁹ dicēs: Nō ſur-
rexit puer. Et ingreſſus heliſeus
incubuit ſup puerū ⁊ ꝯtrahens ſe
coaptauit membra ſua membris
Suſcitatio pueri. ei⁹. Et cum oraſſet calefacta ē ca-
ro pueri: ⁊ oſcitauit puer: ⁊ apuit
oculos. Quē cū reddidiſſet matri
viuentem: reuerſus eſt i galgala.
Hūc locū ſepe frequentabat heli-
ſeus tum ꝓ religione loci. tum q2
ibi nat⁹ eſt. et in ortu eius tale ibi
contigit ꝓdigiū: vt imago vna ex
vitul' aureis mugiret acute. Quo
audito in hieruſalē ſacerdos diui
no nutu ait. Propheta natus eſt i
iſrael qui ſcultilia eorum deſtruet
⁊ fuſilia.

¶ De coloquintidis ⁊ ſuperabū-
datia panum. Capitulum. vij.

F.B. iiij.Re.iiij. Porro fames
erat in terra ⁊ filij pro
phetarum cōuenerāt
ad heliſeum. Qui di-
xit vni de pueris. Coque pulmentū
filijs prophetarum. Qui egreſſus
vt colligeret herbas agreſtes: inue
nit quaſi vitem ſilueſtram ⁊ colle-
git ex ea coloquintidas neſciens:
quid eſſet: ⁊ cōſcidit in ollam pul-
mēti. He ſunt agreſtes cucurbite
amariſſime: minores his que in or
tis naſcunt. Vel vt quidā dicunt
herba ē quaſi vit' ſe diffundens in
ſepib⁹ fructu modico purpureo et
rotundo cū maturus eſt. Cūq3 gu
ſtaſſent recūbentes de coctiōe hac
clamauerūt. Mors in olla vir dei.
id ē amaritudo q̄ſi i morte vel mor
tifera. Et allataz farinem miſit in
ollā: ⁊ dulcorata ē eſca. Vir aūt q-
dam detulit viro dei panes primi-
tiaruz: ⁊ .xx. panes hordeaceos: et
frumentū nouū in pera. id eſt gra-
na confricata. Nō eſt intelligēduz
de panibus primitiarū que offere-
bantur in pentecoſte neq3 de polē-
ta que offertur in paſca. ſ3 quia fa-
mes erat in terra feſtināter de tri-
tico adhuc recente fecerat iſte pa-
nes: quos fecit heliſeus apponi po
pulo. Quidam dicunt. c. viris q2
miniſter dixit. quātū ē hoc vt ap-
ponā .c. viris. S3 intelligendū vt
apponā etiā .c. viris nedū populo.
Vel forte duos tantum panes pri
mitiarum appoſuit .c. viris dicēs.
hec dicit dominus. Comedent et
ſupererit. Et factum eſt ita mira-
culoſe iuxta verbum domini.

¶ De Naaman. Capitulum. viij.

Naaman autez A iiij.Reg.v.
princeps erat militie re
gis ſirie: vir diues ⁊ aſ
ſiduus ſed leproſus.
Et latrunculi de ſyria captiuā du
xerant puellam de iſrael: que erat
in obſequio vxoris naaman. Que
ait ad dominam ſuam. Vtinā fuiſ
ſet dominus meus ad prophetam
ſamarie qui curaret eum. Tulit na
aman argentum ⁊ aurum multū:
⁊ .x. mutatoria veſtiū. id eſt decem
paria: vel nouas veſtes que ſic vo-
cantur pro mutatione veſtium ve-
terum. Tulitq3 ſecum litteras re-
gis ſyrie ad regem iſrael: i hec ver
ba. Scito quia miſerim ad te na-

aman vt cures euꝫ a lepra. Et au-
diens rex iſrael blaſphemiã ſcidit
veſtimenta ſua et ait. Nunqd ego
deus ſum vt curem hominẽ lepro
ſum? Occaſiões querit aduerſum
me. Et miſit ad eũ heliſeus dicẽs
Cur ſcidiſti veſtimenta tua? Ve-
niat ad me: ⁊ ſciat prophetam eſſe
in iſrael. Stetit itaqꝫ naaman ⁊ eq
tatus eius ad hoſtiũ heliſei. Qui
miſit ad eum dicens. Lauare ſepti
es in iordane ⁊ mũdaberis. Cũqꝫ
abiret naaman indignansqꝫ nõ te
tigiſſet eum inuocans nomen dñi:
dixerunt ei ſerui ſui. Si rem gran
dẽ dixiſſet tibi propheta facere de
bueras quãto magis quod modi-
cum eſt. Deſcendit ergo ⁊ lauit ſe
in iordane ſepties ⁊ mũdatus eſt.
Et rediens ſtetit coram heliſeo et
ait. Scio ꝙ non ſit deus ali⁹ in vni
uerſa terra niſi i iſrael. Et obtulit
ei benedictionem. Cũqꝫ rẽnuenti
vim faceret: ait heliſeus. Viuit do
minus: quia non accipiam. Et ait
naaman. Obſecro vt tollam onus
duorũ burdonũ de terra hac. Eſt
autẽ burdo ex equo ⁊ aſina. Scdm
quoſdam tulit terram vt ſterneret
eam in templis idoloꝝ: vt ſtãs ſu-
per eã adoraret deum terre iſrael.
ne offenderet dñm ſuum ſi pariter
non adoraret. Sed verius videtur
ꝙ fecerit altare dño ex ea ad imo-
landũ. Unde ⁊ ſubdit. Non faciet
ſeruus tuus vltra holocauſtum ac
victimã dijs alienis niſi domino.
Unũ eſt quod mutare non poſſuꝫ
cum innititur rex ſuper manũ me
am: ⁊ adorat in tẽplo rẽmon opor
tet me ſimul adorare. Ora dñm vt
non iputet mihi hoc. Et abijt naa
man electo terre tempore. id eſt cũ
elegiſſet terram ad portandũ. He
bre⁹ ſic habet. Abijt ab eo aliquã
to terre ſpacio. Eadem ambigui-
tas i geneſi legitur. Erat qꝫ vernũ
tempus. Et i gredicbatur effrata:
Hebreus habet. Adhuc ſpacium
terre erat. ⁊ ingrediebatur effrata

Heliſe⁹ niſi capere voluit ꝓ curatione / ſꝫ gieꝫi cepit quaꝓpter lepra percutitur.

Et ſic latinus interpres poſuit ele
ctum tempus vel vernum pro ſpa
cio. Cucurrit autem gieꝫi poſt na
aman vt aliquid acciperet ab eo ⁊
ait. Dñs me⁹ miſit me ad te dicẽs.
Venerunt ad me duo adoleſcẽtes
ex filijs prophetarum: da eis talẽ
tum argẽti ⁊ veſtes duplices. At
ille dedit ei duo talenta ⁊ veſtes: ⁊
tradidit ei pueros qui deferrẽt ea
⁊ abſcondit ea in domo. Cunqꝫ ve
ſpere ſtaret coram heliſeo ait. Un
de venis gieꝫi. Qui reſpõdit. Nõ
iuit ſeruus tu⁹ quoqꝫ. At ille. Nõ
ne cor meum tecum erat cuꝫ reuer
ſus fuerat homo in occurſum tuũ
Accepiſti argentum vt emas poſ-
ſeſſiones. Sed lepra naaman adhe
rebit tibi ⁊ ſemini tuo in ſempiter
num. Et egreſſus eſt ab eo lepros⁹
Non legitur ad litteram gieꝫi fili
um habuiſſe leproſum nec poſteꝝ
Certum eſt autem de gieꝫitiſ ꝙ le
pra ſimonie reſperſi ſunt.

¶ De ſecuri et acriſia ſyrorum.
Capitulum. ix.

Factum eſt au
tem cum eſſet heliſe⁹
cum filijs propheta ꝝ
incidẽtibus ligna ad
iordanem cecidit ferrum ſecuris
vnius in aquam. Cunqꝫ eiularet il
le: miſit heliſeus lignum in aquaꝫ
vbi ceciderat ferrum: ⁊ natauit fer
rum ⁊ tulit illud. Porro rex ſyrie
pugnabat contra iſrael: ⁊ ſepe po-
nebat ſeruos ſuos in inſidijs quas
cauebat rex iſrael heliſeo ſibi ma-
nifeſtante abſcõdita ſyrorum. Et
conturbatus rex ſyrie ait ſeruis ſuis
Quis veſtrum proditor eſt mei a-
pud regem iſrael. Et ait vnus. Ne
quaqꝫ ſed heliſeus indicat regi iſ-
rael queċũqꝫ loqueris in conclaui.
Qui ait. Mittam ⁊ capiam eum.
Cunqꝫ accepiſſet eum eſſe in do-
thaim: miſit illuc robur exercitus.
Qui venientes illuc in nocte cir-
cundederunt ciuitatẽ. Mane puer

A iiij. Reg. vi

heliſei vidit exercitum: territuſq; clamauit. Heu dñe quid faciemus Qui reſpondit. Noli timere: plures ſunt nobiſcum. Et orante heliſeo aperuit dñs oculos pueri: ꝛ vidit montem plenũ currib⁹ igneis. id eſt agminibus angelorũ. Cũq; intrarent hoſtes ad eum: orãte heliſeo percuſſit eos dñs cecitate: nõ omni quidem. ſꝫ acriſia ne eũ agnoſcerẽt. Et dixit ad eos heliſeus. Non ẽ hec via: nec ẽ iſta ciuitas. id eſt non eſt hic manſio heliſei. Sequimini me ꝛ oſtẽdam vobis virum quem queritis: ꝛ duxit eos in ſamariam Et orante heliſeo aperuit domin⁹ oculos eorum: ꝛ viderunt ſe eſſe in medio ſamarie. ꝛ hoſtes circunſtãtes. Et dixit rex iſrael ad heliſeũ. Percutiam eos pater mi. Qui reſpondit. Nequaq̃ dñs enim adduxit eos: ſed prebe eis hoſpitalitatẽ affluenter. Quo facto redierũt ſyri ad ꝑ͂ria: nec vltra ĩ dieb⁹ heliſei venerũt latrones ſyrie in iſrael.

Additio.
Acriſia eſt amẽtia viſus ſcꝫ qñ querim⁹ quod ĩ manu tenemus.

¶ De fame ꝛ ſecũda obſidione ſamarie. Capitulum.x.

iiij. Reg. vj

Factum ẽ poſt hec benadab rex obſidebat ſamariam et facta eſt fames in ſamaria: ita vt vẽderetur caput aſini. lxxx. argẽteis nummiſmatis. ꝛ quarta pars cabi ſtercoris columbarum. quinq; argenteis Hac (vt ait ioſephus) condiebant cibos pro ſale Tradunt q̃dam nomine ſtercoris dici veſiculam columbe in qua reperibantur grana deforis allata. Cunq; tranſiret rex iſrael per murum. ꝛ conſiderarct cuſtodias muri: clamauit ad eũ. Salua me dñe rex. Qui ſuſpicat⁹ ꝙ quereret aliquid ab eo: commotus reſpondit. Non ſaluat te dñs. Unde te ſaluare poſſũ. De area an de torculari. Qui reſpondit. Nequaq̃ dñe ſed ego ꝛ mulier iſta cõdixeramus de filijs noſtris comedendis. ꝛ comedimus filium meũ: hec aũt abſcondit filium ſuũ Et contriſtatus eſt rex vehemẽter ꝛ ſcidit veſtimenta ſua ꝛ apparuit ciliciũ quo veſtit⁹ erat ad carnẽ Et ait Quid amplius mali poſſumus expectare a domino. Hec faciat mihi deus ꝛ hec addat: ſi ſteterit caput heliſei ſuper ipm̃ hodie. Hoc enim malum imputabat heliſeo ꝙ conciues nõ liberabat cum poſſet. Cũq; miſiſſet ſpiculatorẽ: penitẽtia ductus ſequebatur eum vt prohiberet. Heliſe⁹ aũt ſedebat in domo ſua ꝛ ſenes cum eo. quos ioſephus diſcipulos ei⁹ dicit. Et ait heliſeus. Neſcitis q: filius homicide qui ſcilꝫ occidit naboth miſit vt preſcidatur caput meũ. Prohibete intrare nũciũ donec veniat rex qui ꝓhibebit ei quod iuſſerat. ¶ Cũq; ſuperueniſſet rex. ait heliſe⁹. Cras hac hora erit ĩ porta ſamarie modi⁹ ſille ꝑ ſtatere vno. et duo modij hordei ſiĩiter Et irriſit eũ vn⁹ eoꝝ ſup quoꝝ man⁹ rex ĩcũbebat dicẽs hoc cẽ ĩpoſſibile. Cui heliſeus. Videbis ꝛ nõ comedes. Porro q̃ttuor leproſi erant ad introitũ porte fame deficiẽtes. Qui veſpe venerũt ad caſtra ſyrie et neminẽ ibi reppererũt. Terruerat ei dñs ſyros: ꝛ ſonit⁹ exercit⁹ magni mittẽs ſup eos: fugerũtq; aĩas ſuas tm̃ ſaluare cupiẽtes: ꝛ intrãtes leproſi comederũt: ꝛ tollẽtes de preda iuxta cor ſuũ nũciauerũt portã toꝛ̃ vrbis ſyros abiſſe. Suſpicat⁹ aũt rex iſrl̃ ſyros ſimulaſſe fugã et latere: miſit duos in equis q̃ explorarẽt omnia vſq; ad iordanem. Qui cum reuerſi nũciaſſent ſyros fugiſſe: egreſſus populus diripuit caſtra et vẽdebat ſimila ꝛ hordeũ iuxta verbũ heliſei. Dux autẽ q̃ irriſerat eum a rege cõſtitut⁹ ad portã oppreſſ⁹ ẽ a turba ꝛ mortu⁹ eſt.

A
iiij. Re. vij.

¶ De fame ſeptem annorum ⁊ peregrinatione mulieris ſunamitis. Capitulum.xi.

A iiij. Re.viij

POſt hec autem heliſeus locutus eſt ad mulierem cuius filium ſuſcitauerat Uade cum domo tua peregrinari vbicūq poteris. Uocabit enim domin⁹ famen ſup terram ſeptem ānis.id eſt angelū pre poſitum fami.q.d.fames veniet.vl' eſt locutio. De hac fame ambiguū eſt vtrū p̄ceſſerit p̄dictam obſidionem vel ſecuta ſit. Igitur mulier intrauit terrā philiſtijm: ⁊ contribules occupauerunt bona eius.

Que finita fame regreſſa eſt: ⁊ intrauit vt interpellaret regem pro domo ſua ⁊ agris. Et tunc rex loquebatur cum giezi: querens ab eo magnalia heliſei. Qui videns mulierem ait. Domine hec eſt mulier: ⁊ hic eſt filius eius quē ſuſcitauit heliſeus. Que cum narraſſet regi ſeriē facti reſtituit ei rex q̄cū q amiſerat a die qua reliquerat terram.

¶ De morte Benadab. Cap.xij.

C iiij. Re.viij

POrro benadab rex ſyrie audiēs q̄ de⁹ amouerat eum ab obſidione ⁊ nō homo contriſtat⁹ egrotabat. Heliſeus autem veniebat damaſcum: ⁊ miſit rex in occurſuз eius azahel cum muneribus: vt cōſuleret eū de infirmitate ſua. Cui querenti reſpondit heliſeus. Dic ei ſanaberis. Nec dixit ſanabitur: q2 mortuus eſt rex. Sed vt diceret ei ſanaberis: poſtea traxit azahel in partem dicens. Oſtendit mihi dominus quia morietur: ⁊ tu eris rex ſyrie. Tūc impletum eſt quod dixerat dominus helie. Aliter eñ nō inunxit helias azahel niſi quia p heliſeum p̄dixit eum futurum regem. Et fleuit heliſeus videns in ſpiritu mala que factur⁹ erat azahel filius iſrael que etiam indicauit illi. Et reuer ſus azahel ad regem dixit: ſanaberis. Altera die tulit ſtragulum: ⁊ infudit aquā: ⁊ expādit ſup faciē ei⁹. Stragulū p̄prie ē ſtratorū qd lecto vel ſedili ſupſternit̄ Et dicitur q̄ azahel pannum pfuſum aqua impoſuit ſuper eum ad refrigerandum. Hebreus habet. Expandit ſuper faciem ſuā ſtragulum: vt non azahel ſed ipſe benadab hoc feciſſe intelligatur: ⁊ tñ mortuus eſt rex ⁊ regnauit azahel p eo. Quidam tamē hoc exponunt de obſequio mortui dicentes q̄ azahel mortuum lauit aqua: et expandit ſtragulum ſup faciē mortui. Ioſeph⁹ plane dicit q̄ azahel altera die infuſo laqueo ſtrangulauit illum. Ad hunc ſenſum quidā predictam litteram referunt dicentes q̄ azahel veſtem madefactam poſuit ſuper faciem eius ſimulās refrigerationem. ſed ſtatim effudit aquam ſuper os eius donec ſuffocaret eum.

¶ De Ioram rege iuda. Cap.xiij

E iiij. Re.viij

POrro āno quīto ioram filij achab regis iſrael in quo cōregnauerat ei ioſaphat rex iuda regnauit ioram filius ioſaphat i hieruſalem octo annis. Qui ad conſilium vxoris fecit malum corā domino ſecut⁹ deos alienos. Tamē dominus non diſperdidit iudam propter dauid ſeruum ſuum. Tūc receſſit edom ne eēt ſub iuda. Naз ⁊ regem ſuum tributarium occiderunt idumei nouum creantes qui non teneretur tributa reddere.

Cumq ioram: ſex fratres ſuos occidiſſз: ꝯpelleretq hieroſolymitas etiam idolatrare: tulit ad eum helias quidā ꝓpheta epiſtolā correctoriam cum cōminatione pene. Impleta eſt autem ꝯminatio in hunc modum. Arabes irruentes in iudam vaſtauerunt ꝓuinciam ⁊ do

mos regias: et uxorē regis abduxerunt filiosq; occiderunt p̄ter ochoziam: et ipse tandem chronicā incidit egritudinē: in terna corruptione viscera effundens: vt quotidie quasi se peū̄tem videret et mortuus est. et sepultus est in ciuitate dauid. Non tamen vt ait iosephus in sepulcro patrum suorū: sed priuatū tumulum sine regalibus exequijs tradiderunt ei. Et regnauit ochozias: vel azarias filius eius p eo Hūc regē et reliquos vsq; ad oziā p̄termittit mattheus Regnauit autē anno. xij. ioram filij achab.

B Math. j. Viginti duorū annorū erat ochozias cum regnare cepisset: et vno anno regnauit in hierusalē: et ambulauit in vijs achab aui sui. Abijtq; cum ioram filio achab auunculo suo ad p̄liandum contra azahel regem syrie i ramoth galaad: et vulneratus est iorā et relicto exercitu in obsidione sub hieu p̄ncipe descendit i iesrahel vt curaretur: et descendit cum eo azarias

¶ De hieu rege israel inuncto tēpore helisei. Cap. xiiij.

A iiij. Re. ix. Heliseus autē misit vnū de filijs prophetarum cum lenticula olei ad exercitū in ramoth galaad: vt ibi hieu euocatum in partē vngeret in regem sup israel. Qui cū inuenisset hieu sedentem cū principibus ait. Verbum mihi ad te est o princeps: et ait hieu. Ad quē. Qui r̄ndit Ad te o princeps Forte nō cognoscēs hieu hoc quasi presagium in mente sua posuerat ipm esse hieu: qui primus respondisset Cumq; induxisset eum in cubiculum: fudit oleum sup caput eius et ait. Hec dicit dn̄s. Vnxi te in regē super israel: et percuties oēm domum achab i vltione sanguinis seruorū meorum de manu iezabel Quo facto citissime aufugit propheta. Cumq; regressus esset hieu ad seruos domini sui dixerunt. Quid venit insanus iste ad te. Quasi insanos eū reputabant filios p̄phetarum vel quia fugerat citissime quasi insanus Et ait hieu. Recte iudicastis Nam verba vesana locutus est dicens. Hec dicit dn̄s. Vnxi te in regē sup israel. Festinauerunt itaq; tollere vestes suas et substernere ei in similitudinem tribunalis: et canentes tuba dixerunt. Regnabit hieu. Coniurauit ergo hieu cōtra ioram et ait Nullus nunciet hoc in iezrahel: sed omnes ascendamus simul. Cumq; ascenderent: speculator in iezrahel ait. Video globum venientem. Et suspicatus iorā vel captam esse vrbem: vel pacē factā: misit nuncium in occursum eorū. Qui ait. Hec dicit rex. Pacata sunt omnia. Et ait hieu. Quid tibi et paci. quasi diceret. Quid ad te Seq̄re me. Vel forte huic hieu quasi ipi regi respōdit. q. d. Quid queris de pace: qui terram et pacē turbas. Et adhesit nuncius ei Misit et ioram scd̄m nunciū: qui similiter non est reuersus ad eum. Et ascendens iorā rex israel et rex iuda cum eo: egressi sunt in occursū hieu vsq; in agrū naboth iezrahelite. Et ait iorā. Est ne pax hieu. Qui respondit. Que pax Adhuc vigent fornicationes matris tue. q. d. Que pax potest eē inter nos cum iugiter offendamus deū per idolatriam matris tue. Et fugiēs ioram ait ad nepotem suum. Insidie sunt hic ochozia. Tunc percussit hieu ioram inter scapulas: et egressa est sagitta per cor eius: et corruit mortuus. Et ait hieu ad ducē tertie partis militum: Projice eū in agrum naboth Memēto quoniā ego et tu sequebamur achab patrē huius qn̄ cōminatus est ei dominus p heliam: q̄ redderet ei in agro naboth p sanguine naboth et p sanguine filiorum eius. Tamē supra Iorā a iehu percutitur.

de filiјs naboth nulla facta ē men
tio: ſed quod ibi tacitū eſt: hic ſup
pletur. Forte canes linxerunt ſan
guinem ioram iuxta verbū helie.
Linxerunt enim ſanguinē achab
cum linxerunt ſanguinem filij eiꝰ
Ochoziā vero fugientē inſecutus
Ochozias a iehu occiditur. eſt hieu ⁊ vulnerauit eum in aſcen
ſu gaber. Qui vulneratus fugit ī
magedo ⁊ mortuus eſt ibi: ⁊ tule-
runt eum in hieruſalem ⁊ ſepultꝰ
eſt in ciuitate dauid. ¶ Poſt hec
Mors iezabel quā comederunt canes. intrauit hieu in iezrahel. Porro
iezabel erat in arce turris ⁊ depin
xit oculos ſuos ſtibio. et ornauit
caput ſuum vt pulcrior venientibꝰ
appareret: ⁊ per feneſtram ait ad
hieu. Nunquid pax eſſe pōt zamri
qui interfecit dominū ſuum. quaſi
diceret. Tu occidiſti dominū tuū
ſicut zamri: ⁊ eadem pena punien
dus es. Tunc dixit hieu duobus
eunuchis qui circū ſtabant eam.
Precipitate eam. ⁊ ꝓcipitauerūt
eam de turre ⁊ cōculcauerūt eam
vngule equoꝝ. Cūqꝫ hieu ſederet
ad menſam ait ſeruis ſuis. Ite et
ſepelite maledictam illam: qꝛ filia
regis eſt. Cunqꝫ veniſſēt ad eā. nō
inuenerunt niſi caſuariā. id eſt ſu-
premā cellulam cerebri: ⁊ pedes ⁊
ſummitates manuum. Quo audi
to ait hieu Sermo dñi eſt quē lo-
F iiij. Re. xxj. cutus eſt per heliam.

¶ De. lxx. filiјs Achab ⁊ eorum
morte ⁊ de morte Hieu. Cap. xv.

A iiij. Re. x. ERant autem
achab. lxx. filij in ſama
ria Et ſcripſit hieu ad
nutricios eorum: ⁊ ad
optimates ciuitatis dicēs. Eligi-
te quē vultis de filiјs achab: ⁊ con
ſtituite regem ſuper vos: ⁊ pugna
te pro domo domini veſtri. Qui
perterriti reſcripſerunt ei. Serui
tui ſumus fac quod tibi placet. Et
ſcripſit eis ſecūdo. Si mei eſtiſ: tol
lite capita filiorum domini veſtri
et venite ad me cras in iezrahel: ⁊
ſic factum eſt Et attulerunt capi-
ta in cophinis ad hieu Qui man-
dauit ne introducerentur ad eum
ſed iuxta introitum porte ponerē-
tur ad duos aceruos vſqꝫ mane.
Cunqꝫ mane intueretur capita: di
xit hieu ad populū. Iuſti eſtis. q.
d. Comparatione iſtorum qui. lxx
occiderunt iuſti eſtis: qui non niſi
ioram et iezabel mecū occidiſtis.
Vel potius ſamaritas qui eos oc-
ciderent cōmendauit quaſi diceret
Iuſte feciſtis implendo verbū do
mini quod videtur velle littera ſe-
quēs Addidit enim Si ergo inter-
feci dominum meum: quis percuſ
ſit eum ⁊ iſtos. Dominus fecit qđ
locutꝰ eſt in manu helie. Tūc per- G
cuſſit hieu omnes reliquos de do- iiij. Re. xxj.
mo achab ī iezrahel: ⁊ optimates
eius ⁊ notos ⁊ ſacerdotes: ⁊ ibat ī
ſ. mariam. In via vero obuiauit.
xl. duobus fratribꝰ ochozie regis
iuda qui deſcendebant ad ſalutan
dos ioram ⁊ ochoziā neſcientes ꝙ
occiſi eſſent: et occidit eos hieu.
Tunc egreſſus eſt in occurſū hieu
ionadab filius rechab: ⁊ bñdixit ei
pro vltione domini quam fecerat.
Quē impoſitum currui ſuo duxit
hieu in ſamariam ⁊ ꝑcuſſit omnes
qui reliqui fuerant de achab vſqꝫ
ad vnum. Congregauit ergo hieu
populū ſamarie ⁊ ait in dolo. Am
pliare volo cultū baal: vocate om-
nes ꝓphetas eius ⁊ ſacerdotes.
Quicūqꝫ defuerit non viuet. Sa-
crificiū enī grande eſt mihi baal:
⁊ venerunt omnes ſerui baal: nec
vnꝰ defuit ⁊ repleta eſt domꝰ baal
Et ait hieu his qui erant ſuper ve-
ſtes. Date veſtes omnibus ſeruis
baal. Et dederunt. Cunqꝫ ꝑſcruta-
tus eſſet hieu diligenter: ne quis
decēt vel alius intereſſet dixit mili
tibus ſuis. Ingredimini ⁊ ꝑcutite
eos nullus euadat. Et ꝑcuſſerunt
eos: ſtatuamqꝫ baal cōminuerūt:
⁊ deſtruxerunt templum eius: ⁊ fe
cerūt ꝓ eo latrinas id eſt ſubterras

neos cuniculos ad mũdãdas vias vrbis. Et deleuit hieu baal de iſrael. Uerũtamẽ a vijs ieroboam nõ receſſit: et ait ei dominꝰ. Quia feciſti que in corde meo erant contra domũ achab. filij tui vſqꝫ ad quartam generationeꝫ ſedebunt ſuper thronum iſrael. Et mortuꝰ ẽ hieu et ſepultus in ſamaria cum regnaſſet viginti octo annis: ⁊ regnauit pro eo filius eius ioaz vel ioahaz vel ioachaz.

¶ De Athalia ⁊ ioas. Cap. xvj.

A iiij. Re. xj. Porro athalia videns filium ſuũ mortuum ⁊ volens regnare interfecit omne ſemen regium in hieruſalem. Erat autem ioſaba ſoror ochozie ex patre ⁊ vxor ioiade ſummi ſacerdotiſ que furata eſt ioas filium ochozie lactẽtem ne interficeretur: ⁊ abſcõdit eum ſeptẽ annis in domo dñi. id eſt in domunculis hebdomadariorum. Anno autẽ ſeptimo ioiada collegit cẽturiones ⁊ principes leuitarum ⁊ milites ⁊ oſtendit eis ſecreto filium regis: ⁊ coniurauerunt omnes ꝓ puero contra athaliam: ⁊ ꝙ puerum in ſabbato conſtituerent regem. Et fecerunt in hunc modum. Uigintiquattuor erant ſummi ſacerdotes: quorum vnus in hebdomada vicis ſue habebat ſecum in miniſterium. xxiiij minores ſacerdotes: ⁊ totidem cãtores: ⁊ totidem ianitores. Diluculo vero ſabbati pontifex qui miniſtrauerat cum turma ſua egrediebatur ad propria. pontifex vero q̃ miniſtraturus erat ingrediebatur cum turma ſua. Tunc autẽ ioiada pro ampliando exercitu retinuit egreſſuros: ⁊ recepit ingreſſuros faciens ex eis duas turmas. Adiũxit quoqꝫ tertiam turmã de centurionibus ⁊ leuitis quos conuocauerat: ⁊ intrans domum ſaltus et domum armorum quã quondam fecerat dauid: dedit ſingulis arma ⁊ precepit egreſſuris vt circunſtarent regem in atrio interiori ⁊ cuſtodirent. Ingreſſuris vero dixit vt aſcenderent ad domum regiam ne ſerui regine egredientes ex ea vnctionem regis impenderent. Sed hanc turmam diuiſit in tres partes: precipiens vt vna obſeruaret excubias regis. id eſt porticus domus regie. Alia pars obſeruaret portam ſeyr per quam aſcendebatur de ciuitate in domum regiam. Tertia pars obſeruaret domum meſſa: que dicitur porta ſcutariorum. id eſt cuſtodum regis: per quam de domo regia aſcendebatur in templum. Tertiam vero partem quã collegerat de cẽturionibus ⁊ leuitis poſuit ad cuſtodiã atriorum templi ex omni parte. Tunc ipſe cum reliquis ſacerdotibus ⁊ leuitis ⁊ ſenioribus produxit filium regis ⁊ vnxit eum in regem ⁊ impoſuit ſuper eum diadema: ⁊ teſtimonium. id ẽ legem dei dedit ei tenendam in manibus vt cum ipſo habitu regni diſciplina legis dei ſeruanda committeretur. Athalia occiditur.
Athalia vero accurrens ſcidit veſtimenta ſua clamans. Cõiuratio cõiuratio. Et eduxerunt eam centuriones extra ſepta templi per portam equorum ⁊ interfecta eſt ibi. Deduxeruntqꝫ regem per portam ſcutarioꝝ in palatiuꝫ: ⁊ ſedit ſuper thronum regium. Et letatꝰ eſt populus terre: quia abſtulerat dñs opprobriũ ne regnaret mulier ſuper eos: ⁊ deſtruxerunt templũ baal araſqꝫ ⁊ imagines quas fecerat ioram ⁊ athalia. Mathã quoqꝫ ſacerdotẽ baal occiderunt coram altari. Septem annoruꝫ erat ioas cum regnare cepiſſet: anno ſeptimo hieu regis iſrael: ⁊ quadraginta annis regnauit in hieruſalem: et fecit rectum coram domino cunctis diebus ioiade ſacerdotis. A iiij. Re. xij.

¶ De gazophylatio. Cap.xvij.

A iiij. Re.xij. Erant autez in domo dñi ruine: nõ ſolũ ꝑ vetuſtate ⁊ negligẽtia: ſed etiã q̄s fecerat athalia: ⁊ de ſanctificatis parauerat domũ baal. Precepit itaq3 ioas ſacerdotib9 vt inſtaurarẽt ſarta tecta domus recipiẽtes oblationes ꝓtereuntiũ: ⁊ que offerebant ꝓ ꝓtio anime. id eſt q̄ dabant ituri ad ꝓliũ numerati. Oblatio enim pro delicto ⁊ pro peccato ſacerdotũ erat q̄ cũ ſuſcepiſſẽt ſacerdotes vſq3 ad. xxviij. annũ regis ioas: nõ tamẽ inſtaurauerunt ſartatecta tẽpli. Et iratus rex ꝓhibuit ſacerdotes vltra accipere pecuniaz. Joſephus tamẽ dicit ꝙ ꝑ omnẽ regionẽ ſumerent ſacerdotes pro capite dimidiuz ſicli. Qd videns ioiada populo non placere ceſſauit: et ob hoc nõ fuerunt inſtaurate ruine. Tũc ioiada fecit gazophylatium munitum apto deſuꝑ foramine: ⁊ poſuit illud ad dexterã ingredientium domum non longe ab altari. Cũq3 appareret plurima pecunia in gazophylatio ſcriba regis ⁊ põtifex effundebãt eaz. ⁊ dabant his qui ꝓerant cementarijs dom9 dñi Et non fiebat cum eis ratio. ſed i fide tractabãt. Nec fiebat ex pecunia illa vas aliqd in domo domini niſi de eo qd erat reſiduuz ſartatectis: vt legit in paralipomenõ.

C ij.pa.xxiiij. Et mortuus eſt ioiada ſacerdos q̄ ſol9 legit poſt moyſen. cxxx. ãnis vixiſſe: ⁊ ſepult9 ẽ i ciuitate dauid: eo ꝙ generi dauid reparauit imperiuz. Eo mortuo ioas a legitimis dei declinauit: cui9 exemplo etiã optimates vitiati ſt

D Mathei xxiij. Quẽ cũ argueret zacharias fili9 ioiade fecit eũ lapidibus obrui inter templum ⁊ altare. Et tunc vt dicit epiphani9 non accepit popul9 in tẽplo reſponſũ manifeſte ſicut ꝓus: nec ex dabir nec ex ephot. Rex autez nõ multo poſt penas exſoluit. Azael enim rex ſyrie cum expugnaſſet geth: aſcẽdit i hierl'm. Joas vero miſit ei theſauros domus dñi ⁊ domus regie nõ de abſconditis tumulorũ: ⁊ receſſit ab eo. Cunq3 incurriſſet ioas lãguorẽ peſſimũ eo ꝙ diuinos honores ſibi volebat impendi: vt dicunt hebrei. duo ſerui eius ꝑcuſſerunt eum ⁊ mortuus eſt ⁊ ſepultus in ciuitate dauid: non tamen in monumentis regalibus: ⁊ regnauit pro eo fili9 eius amaſias.

Additio.

Non moueat te qd legit in euãgelio a ſãguine zacharie filij barachie Forte ioiada binomius fuit. Ut ideo q2 barachias interpretat bñdictus domini qd iſte fuit.

Additio.

Dabir enim dr lapis poſit9 in rõnali. Unde ex dabir i. ex rõnali ꝑ pẽdebãt vtrum deuz haberẽt ꝓpitiũ vl' offenſũ. Vel dabir interpretat ſermo: et eſt ſenſus. Neq3 ꝑ ſermonem neq3 per ſigna loq̄batur illis.

Additio.

Oẽs filij zacharie cũ eo lapidati ſunt pter vnũ poſthumũ q̄ poſtea dict9 eſt zacharias.

¶ Incidentia.

¶ Sub ioas duodecimus rex latinorũ ſiluius aremul9 qui ꝓſidiũ albanorũ inter mõtes vbi nunc roma eſt poſuit. Huius filius fuit iulius pauus iulij proculi: qui cum romulo romam commigrans fundauit iuliam gentem. Incidens.

¶ De obitu Helizei Cap.xviij.

A iiij.Re.xiij. Anno viceſimo tertio ioas regis iude regnauit ioacham filius hieu ſuper iſrael xvij. annis: et ambulauit i vijs ieroboam. Et iratus dominus contra iſrael dedit eos in man9 azahel et in manus benadab filij eius. et

non ſunt derelicti ioachaz de po-
pulo. niſi .l. equites. ⁊ decē curr⁹.
⁊ decem milia peditum. Et clama
uit ioachaz ad dn̄m. ⁊ miſertus
dn̄s dedit ei pacem in diebus eius
Et mortuus eſt ⁊ ſepultus i ſama
ria. Et regnauit ioas filius eius ꝑ
eo anno triceſimo ſeptimo. ioas re
gis iuda. ⁊ .xvi.
annis regnauit ſuper iſrael. Et ambulauit ī viis ieroboam nō tamen adeo quantum patres ei⁹

Additio. Extūc eque vocabantur eodē noīe rex iuda ⁊ rex iſrael.

Heliſeus autem egrotabat. ⁊ de-
ſcēdit ad eum ioas rex iſrael. ⁊ flēs
dicebat. Pater mi curr⁹ iſrael ⁊
auriga eius. Et ait heliſe⁹. Affer
arcum ⁊ ſagittas ⁊ pone manum
tuam ſuper arcum. Quo facto ſu-
perpoſuit heliſeus man⁹ ſuas ma
nibus regis ⁊ ait. Aperi feneſtrā
orientalem. ⁊ iace ſagittā. ⁊ iecit.
Et ait heliſeus. Sagitta domini
eſt contra ſyriam. ⁊ ꝑcuties ꝑtem
ſyrie que eſt iaffec donec ꝯſumas
eam. ⁊ ſublato arcu cum ſagittis
dixit heliſeus ad regem. Percute
terram iaculo. Cumq̄ ꝑcuſſiſſet eā
tribus vicibus ⁊ ſtetiſſet irat⁹ vir
dei ait Si ꝑcuſſiſſes vſq̄ ſepties:
totiens ꝑcuſſiſſes ſyriā nunc autē
tribus vicibus percuties eam. Et
mortuus eſt heliſeus ⁊ ſepelierūt
eum iuxta abdiam. Porro latrun
culi moabite venerant in terrā eo
anno. Quidam autē ſepelientes
hominē viderunt latrūculos: ⁊ ti-
mentes ꝓiecerunt cadauer in ſe-
pulcro heliſei. Qd̄ cum tetigiſſet
oſſa heliſei: reuixit homo Joſeph⁹
tn̄ dicit latrones ꝓieciſſe in heliſei
ſepulcrum mortuū quē ipſi vide-
bantur interfeciſſe. Mortuus eſt
autē azahel rex ſyrie: ⁊ regnauit
ꝑ eo filius eius benadab. Cū quo
dimicauit ioas rex iſrael trib⁹ con
greſſionibus: ⁊ vicit eum ⁊ tulit d
manu eius ciuitates quas tulera‸
azahel de iſrael iuxta verbum he-
liſei.

¶ De Amaſia ⁊ Joas rege iſrael. Cap. xiv.

ANno ſecundo ioas regis iſrael regna A iiij. re. xiiij.
uit amaſias fili⁹ ioas
in hieruſalem Uigin-
ti ⁊ quinq̄ annorum erat cū regna
re cepiſſet: ⁊ .xxix. annis regnauit.
Nomen matris eius ioada de hie
ruſalem. Et fecit rectum corā do-
mino: iuxta ea que fecit ioas pater
eius: niſi tantum hoc ꝙ excelſa nō
abſtulit: ſubaudiendum eſt vterq̄
eorū. Nec enim ioas excelſa abſtu
lit ſicut videtur littera ſonare. Et
interfecit ſeruos qui interfecerāt
patrem ſuum: non tn̄ filios eorum
ꝓpter legē moyſi qui dicit. Nō morientur patres ꝓ filiis neq̄ filii ꝓ patrib⁹ Collegit autem exercitū vt amalechitas et idumeos expugnaret: ⁊ cōduxit a rege iſrael centū milia armatorum centū argenti talētis. Et cum eſſet in

Additio. Q; hō neſcit quantitatē peccati alicuius: tō quantū ad examen humanum ſufficit vt quis ꝓ ſuo moriatur delicto ſm̄ iuſticiā dei forte nec etiam mors filii quādoq̄ ꝓ delicto patris. C Deu. xxiiij.

procinctu ſua ſit ei propheta vt di
mitteret iſraelitas: quia idola fere
bant ⁊ deus daret ei victoriā. Et
adquieuit: licet grauiter ferret eo
ꝙ iſraelitis mercedes prebuerat.
Et ꝑcuſſit edom in valle ſalinarū
decem milia ⁊ apprehendit petrā
nobilem arabie ciuitatem. Et vo
cauit eam iezechel: quod ſonat au
xilium dei. Joſephus tn̄ dicit vi-
uos quos ceperat eum adduxiſſe
ad excelſam petram arabie ⁊ illos
ex ea precipitauit Jdipſum quoq̄ C
dicit paralipomenon. nam fere in ii. paral.
omnibus ꝯſonant ioſephus ⁊ pa- xxv.

ralipomenon. Tamen deos quos tulerat de amalech poſtea adorauit quia audiuit eos dantes reſpōſa ideo periſſe amalech: q𝑧 negligētes fuerant in cultu eorum. Pro quo tali pena ꝑcuſſus eſt. Elatus eñ in ſupbiam ſcripſit ad ioas regē iſrael. Serui mihi ſicut patres tui ſeruierunt dauid ⁊ ſalomoni: alioquin veni et videamus nos. quaſi diceret: pugnem⁹. Et reſcripſit ei ioas in enigmate. Carduus libani miſit ad cedrum dicens. Da filiam tuam filio meo in vxorem. Et indignātes beſtie ſaltus conculcauerunt carduū Eleuat te cor tuum pro victoria. Cur prouocas malum vt cadas tu ⁊ iudas tecū. Et non adquieſcente amaſia: congreſſi ſunt iuxta bethſames: ⁊ fugit iudas coram iſrael ⁊ ligatus ē amaſias: ⁊ cōminabatur ei ī mortem rex iſrael niſi redderet ei hieruſalem. Qua tradita interrupit ioas murum hieruſalem a porta effraim q̄ dicitur porta vallis vſq𝑧 ad portam anguli quadringentis cubitis. Et tulit aurum ⁊ argentum ⁊ vaſa que inuenta ſunt ī domo dñi: ⁊ ī theſauris regis ⁊ obſides ⁊ redijt in ſamariam. Et facta eſt contra amaſiam coniuratio in hieruſalem. At ille fugit in lachis ⁊ miſerunt poſt eum in lachis: et interfecerunt eum ibi: ⁊ retulerūt illum in hieruſalem ⁊ ſepultus eſt in ciuitate dauid. Tulitq𝑧 vniuerſus populus filiū ei⁹ ozias vel azariam ante annos natum. xvj. ⁊ cōſtituerunt eum regem.

¶ Incidentia.

¶ Sub amaſia tertiuſdecim⁹ rex latinorum fuit ſiluius auentinus ⁊ in eo mōte qui nunc pars vrbis eſt: mortuus et ſepultus eternum loco vocabulum dedit.

¶ De ieroboam rege iſrael ⁊ amos ꝓpheta. Cap. xx.

Porro mortu⁹ eſt ioas rex iſrael ⁊ ſepultus in ſamaria ⁊ regnauit ieroboam fili⁹ eius ꝓ eo āno. xv. amaſie regis iuda. Et regnauit iſrael. xl. ⁊ vno anno: ⁊ ambulauit in vijs ieroboam filij nabath qui peccare fecit iſrael Ipſe reſtituit terminos iſrael ab introitu emath que eſt antiochia vſq𝑧 ad mare ſolitudinis quod eſt mare mortuum: iuxta verbum dñi qđ locut⁹ eſt per ſeruū ſuum ionā ꝓphetam: qui erat de geth que eſt in ophech vel ophir: ad differētiā geth que eſt in paleſtina: ⁊ eſt nomen regionis. Quare nō eſt legēdum ophel. Ophel enim eſt nomē turris nebuloſe que nō longe erat a templo. Hanc vaſtationē ſyrie ꝑ ieroboam factam non legimus ī iona. ſed ꝓpter cōminationē euerſionis quam ꝓdicauit ⁊ ſcripſit dicit, ioſephus eum ꝓdixiſſe ꝙ poſt breuiſſimu𝑧 tempus aſſe perderēt principatum. Quod quidē ꝑ ieroboam inchoatum eſt: ſ𝑧 poſtea cōſummatum eſt quādo monarchia aſſyriorum trāſlata eſt ad medos. Hac felicitate ieroboā elatus fecit malum coram dño. Et miſſus eſt amos thecuites ꝓpheta de paſtoribus vbi paſcebat gregem in ſamaria: vt prediceret euerſionem domus ieroboam: ⁊ calamitatem populi dicens. Hec dicit domin⁹. Conſurgā ſuper domum ieroboā in gladio. Et rurſum. Venit finis ſuper populum meum iſrael. Quod cum ſignificaſſet amaſias ſacerdos bethel ieroboam regi iſrael ex mādato regis ꝓhibuit amos ne vltra ꝓphetaret in regno decem tribuū. Cum autem amos nollet ceſſare dicens ſe non eſſe prophetam ſed paſtorem miſſum a domino frequēter afflixit eum amaſias plagis. Tādem filius ſuus ozias frequenter eum increpans vectem per tē-

C iiij. re. xiiij.

A Amos. vij.

pora tranſfixit: ⁊ ſemiuiuus relat⁹
in terram ſuam ibi mortuus eſt et
ſepultus. Et mortuus eſt ierobaʒ
⁊ regnauit pro eo filius eius ʒa-
charias.

¶ De Azaria leproſo rege De
Ozia. ⁊c. Cap.xxi.

A
iiij. Re.xv. ANno viceſi-
moſeptimo ieroboaʒ
regis iſrael regnauit
ozias ĩ hieruſalē duo-
bus ⁊ quinquaginta annis Hie-
ronymus tñ ſuper oſee dicit eū ce
piſſe regnare anno.xv. ieroboam.
Et fecit quod placitū erat coram
domino. verūtamē excelſa nō ab-
ſtulit. Qui cuʒ hoſtes debellaſſet
⁊ amonitas feciſſet tributarios ſi
bi reedificauit muros in hieruſa-
lem: quos deſtruxerat ioas rex
iſrael: eratq; ꝑcipue terre cultor ⁊
curam habebat circa plātationes
⁊ ſemina fructuū diuerſoꝝ. Cūq;
ditatus eſſet in ſubſtantia morta-
li: contra deum immortalē agere
niſus eſt. Nam in feſtiuitate ꝓpi-
tiationis indutus ſtola pontifica-
li intrauit in templum vt incenſuʒ
poneret pontifice azaria cū. lxxx.
ſacerdotib⁹ eum ꝓhibente. Et fa
ctus eſt terremotus: ⁊ claritas ſo-
lis valde effulſit: ⁊ incidit in faciē
regis ⁊ ꝑcuſſus eſt lepra in facie.
Ante ciuitatē vero ſciſſa ē media
pars montis ad occidentem: ⁊ de-
uoluta eſt ita vt ⁊ vias clauderet
⁊ regios hortos opprimeret. Et
habitauit ſeorſum vrbem: priuata
degens vita. Ioathan vero filius
eius gubernabat palatium: ⁊ iudi
cabat populuʒ terre. Et mortuus
eſt ozias ⁊ ſepultus in ciuitate da
uid. Ioſephus tñ dicit eum de re
gib⁹ ſoluʒ habere ſepulcrū in hor
tis. Et regnauit ꝓ eo filius eius
Incidēs c. ioathan. ¶ Sub ozia rege iuda:
De tpibus ⁊ sub ieroboā rege iſrael cepit ꝓ-
quorundaʒ phetare eſaias: de quo plenius po
ꝓphetarū. ſtea dicetur: ⁊ ozee d̄ tribu iſachar
ort⁹ in bethemoth. Sed hic vt ait
Hieronymus ꝓnuncians dedit ſi Eſaias
gnū. Veniet dñs in terra ſicut q̄r-
cus que eſt in ſilo ⁊c. quod nō legi
tur in ſcriptura eius ſ̄m editionē
noſtrā. Forte qđ Hieronymus di
xit ſignū: hoc epiphanius dixit ꝓ
digium dicens de ozee. Et dedit
ꝓdigium dicens. Veniet in terra
dñs: ſicut quercus que eſt in ſylo
cū ex ſemetipſa ĩ duodecim fuerit
partita: ⁊ facte fuerunt ex ea toti-
dem quercus. Prophetauit autē
cōtra decem tribus pauca d̄ dua-
bus loquēs. Et ꝓnunciauit hiſto
rialiter iudeos ĩ vltimo tēpore ad
xp̄m reduturos. Tertium quoq; di
em dominice reſurrectionis ꝑdi-
xit. Hic in terra ſua ſepultus placi
da quiete dormiuit. ¶ Sub eiſdē Iohel
quoq; ꝓphetauit iohel de tribu ru
ben natus in agro bethoron q̄ de-
ſcripſit terrā duarum tribuū eru-
co: brucho: locuſta: ⁊ rubigine va-
ſtādam. Predixit quoq; effuſionē
ſancti ſpiritus futurā ſuper ſeruos
dei ⁊ ancillas: qđ factum eſt in die
pētecoſtes. Hic ĩ bethoron ĩ pace
mortu⁹ eſt ⁊ ſepult⁹. ¶ Sub eiſdē Abdias
regibus ꝓphetauit abdias vt q̄dā
tradunt: ſed ſ̄m hebreos verius ē
q̄ ante eos ꝓphetauerit. nā mor-
tuus eſt ante heliſeū. Relicta eniʒ
vxor eius ꝑ conſiliū heliſei libera
ta eſt a creditoribus oleo ſupabū-
dante. Fuit autem de terra ſichē
de agro bethamar. Quinquage-
narius enī ille fuit cui pepercit he
lias: qui relicto obſequio regis: he
lie diſcipulus factus eſt. Cui⁹ ſe-
pulcrum vſq; hodie cū mauſoleo
heliſei ⁊ ioannis baptiſte ĩ ſebaſte
venerationi habetur. Sub ierobo
am rege iſrael prophetauit ionas Ionas
filius vidue ſareptane: qui poſt re
ditum a niniue tempore famis aſ
ſumpta matre gentium incola fa-
ctus eſt. Nā ⁊ erubeſcebat eſſe in
terra ſua dicēs Sic auferet̄ oppro
briū meum: eo q̄ ꝓphetans cōtra

niniuen mendax repertus ſum. Qui tráſacta fame redyt in terrá iuda: et defuncta ē mater eiꝰ ⁊ ſepeliuit eam iuxta balanū delbore. Hic ꝑdixit ſignū euerſionis hieruſalem ꝙ cū viderent lapidem luctuoſe clamātē ꝑpe ſit finis: et cum viderint in hieruſalē gētes vniuerſas: tūc tota illa ciuitas irrecuperabiliter euerteret̄. Mortuus eſt ⁊ ſepultus in ſpelūca vniꝰ iudicis iſrael: cuiꝰ ſepulcrum monſtrat̄ in vna vrbium geth in viculo quodam iuxta ſephorum. ¶ Sub ozia rege iuda terminata eſt monarchia aſſyriorū. Nam ſardanapallꝰ vltimus monarchꝰ victꝰ ab arbace medo: ſemetipſm̄ cōtremauit ⁊ tunc arbaces monarchiā ad medos trāſtulit: ſpe nōduz re. hoc enī fecit darius occiſo balthaſar. Fuerūt tamē reges aſſyrij: ſi non monarchi tñ potētes vſq ad ſubuerſionem niniue quam ꝓphetauit naum.

Additio.
Genus palme ē delbore vł quercus.

¶ Incidentia.

¶ Eo tēpore latinorum quartuſdecimꝰ rex ſiluius proca poſt quē. xv. rex latinoꝝ ſiluius amulius.

¶ De zacharia Sellum et Manahen. Capitulum. xxv.

B iiij. Re. xv.

Anno. xxx. octauo ozie regꝰ iude regnauit zacharias filiꝰ ieroboā ſup iſrł. vj. mēſibꝰ. Qui fecit malū coram domino ſicut patres eiꝰ: et ꝑcuſſit eum. ꝑpala ſellū filius iabes: et regnauit pro eo. Et tranſlatum eſt regnum iſrael de domo hieu in generatiōe quarta iuxta verbū domini. ⁊ regnauit ſellū vno mēſe in ſamaria. Nā manahen filius gaddi de therſa percuſſit eū in ſamaria: ⁊ regnauit ꝓ eo: Qui percuſſit therſam ⁊ terminos eiꝰ: eo ꝙ ꝯciues ſui noluerant aperire ei. Anno. xxxix. ozie regꝫ iuda regnauit manahen ſup iſrael decē annis: et ambulauit in vijs ieroboā. In diebus eiꝰ aſcendit phul rex aſſyrioꝝ in therſaz. et dedit ei manahen mile talēta argēti: vt recederet ab eo: et etiā eſſet ei in auxiliū. Sumpſit aūt manahen l. ſiclos argenti a potentatibus et diuitibus terre per ſingulos. Inter hec munera tradūt hebrei manahen miſiſſe vitulos aureos: qui erāt in dan ⁊ bethel ſed non veros Sacerdotes ei dolo ſuſtulerūt aureos vitulos ⁊ abſconderunt eos: ⁊ fecerūt ereos deauratos ſimiles illis q̄s miſit manahen regi aſſyriorū. Qua fraude poſtea ꝑcepta reges aſſyrioꝝ plurimū exarſerūt ꝯ iſrael. Et mortuus eſt manahen et regnauit ꝓ eo filiꝰ eiꝰ phaceia anno. l. ozie regis iude ⁊ duobꝰ ānis regnauit in iſrł. Nā phacee filius romelie chiliarchꝰ eiꝰ īterfecit eū in ſamaria in ꝯuiuio cū q̄nquaginta virꝫ ⁊ regnauit ꝓ eo āno. lij. ozie regis iuda: ⁊ regnauit viginti annis in iſrael.

¶ De initio captiuitatis decē tribuum. Capitulum. xxvj.

In diebꝰ phacee regꝫ teglathphalaſar rex aſſur aſcendit ī iſrł. Et ē ambiguū an iſte fuerit phul vł aliꝰ. Et vaſtauit oēm regionē trās iordanē: et captiuas duxit duas tribꝰ ⁊ dimidiā: vaſtāſq galileā de tribu zabulon et neptalim multos tranſtulit ſecuz in aſſyrios qui poſſent dimidie tribui cōparari. Unde ſepe legitur ꝙ tres tribus iſrł captiuauerit ⁊ hoc fuit initium captiuitatis. x. tribuum. Porro ozee filiꝰ hela īterfecit phacee regē iſrael: ⁊ regnauit ꝓ eo.

F iiij. Re. xv.

Additio.
De hac captiuitate dictum eſt. Primo tēpore alleuiata ē tra.

A Eſaie. ix.

¶ De ioathan. Capitulum.xxiiij.

B iiij.Re.xv. ANno ſecundo phacee regꝫ iſrl̃ regnauit ioathan filius ozie in hierl̃m.xxv.annorū erat cū regnare cepiſſet: et.xvj. annis regnauit. Nomen matris eiꝰ ieruſa filia ſadoch. Et fecit bonū coram domino: verūtamē excelſa non abſtulit. Ipſe edificauit portā domus dn̄i ſublimiſſimā: quā quidam putant turrim gregis. Hec ē
Actuū.iij. que in actibꝰ apl̃oꝝ ſpecioſa dicit̃: ab hebreis vocat̃ porta ioathan. Hec ſola remāſit in euerſiōe facta per chaldeos. Hic deuicit amonitas: ꝛ īpoſuit eis ānuū tributū: talēta argēti.c.ꝛ tritici.x. milia choros: ꝛ totidē hordei. In diebꝰ huiꝰ raſin rex ſyrie: ꝛ phacee rex iſrael ceperunt infeſtare regnum iuda.
¶ Sub ionathā exorſus eſt ꝓphe
Incidēs ē. tare naum de helceſi de tribu ſymeon: cōtra niniuen ꝓdicens. Hec dicit dominꝰ ad niniuen. Exterminabo te ꝛ nequaꝗ̄ ꝓgrediētes de te imperabūt mūdo. Hieronymꝰ dicit ſuꝑ naum: herodotū dixiſſe: ſubuerſam niniuen a rege medorū tempore ioſie. De euerſione quoqꝫ finali niniue predixit naum que facta eſt in hūc modū. Palus q̄ circundabat eam superinundauit eā: facto pariter terre motu ꝛ igne de ſublimi emiſſo. De qua inundatione videt̃ in libro ſuo ſcripſiſſe ibi.
A Naū.j. Inūdans nō faciet innocētē dn̄s in tēpeſtate ꝛ turbine vie eiꝰ. Tn̄ ſcd̄m aliā lr̃am legit̃ ibi. Mūdās ū faciet inocētē. Tamē librū ſuū ſcripſit poſt captiuitatē.x. tribuum ſub ezechia dum vaſtaretur terra iuda ab aſſyriis: in q̄ plenius prophetauit de deſtructione aſſyriorum l

Additio.
Quaſi diceret. Quamuis fieret mentio libri ſui ſub ionatha prius ꝓphetauit ꝙ̄ ſcriberet.

cōſolationē gētis ſue. Qui tādē mortuꝰ eſt in terra ſua in pace ꝛ ſepultus. Sub ioathan vidit eſaias A yſa.vj.
dominum ſedentem: et ſeraphin mundauit labia eius. Sub eodē exorſus eſt ꝓphetare ſecūdus micheas.

Additio.
Unde dicit̃. vidi dominū ſedētem ſuper ſoliū excelſum.

¶ Et mortuꝰ eſt ioathan rex iuda. et ſepultus eſt in ciuitate dauid: et regnauit ꝓ eo filius eius achaz. B iiij.Re.xv.

¶ Incidentia.

¶ Sub ioathan olympias prima conſtituta eſt ab elienſibus. Remus et rhomulus generantur ex marte ꝛ ilia.

¶ De Achaz. Capitulum.xxv.

ANno decimoſeptio phacee regꝫ iſrl̃ regnauit achaz ī hierl̃m. Uiginti ānoꝝ erat cū regnare cepiſſet: ꝛ.xvj. ānis regnauit ꝛ ambulauit in via regū iſrl̃. Nam ꝛ vnū de filiis ſuis ꝯſecrauit idolo traiictēs eū ꝑ ignē tophet in valle beennon iuxta acheldemach. Fuit aūt q̄dā filius ennon cuius vallis illa erat. et ideo dicta eſt beennon. id ē filius ennon. Tūc aſcēdit raſin rex ſyrie et phacee rex iſrl̃ ī hierl̃z: ꝛ obſederūt eaꝫ ꝓmo vt ait ioſephꝰ. Et ꝯgreſſꝰ cū eis achaz victus ē ꝛ occiſus eſt filius eius zacharias: et multa milia cū eo: et captꝰ ē ꝓnceps militie eiꝰ dichā alῑ dithā. Cūqꝫ A iiij.Re.xvj.

Additio.
Tophet dr̄ a tophꝰ qd̄ eſt lapis ſpōgioſꝰ ꝑ cuiꝰ ꝯcauitates ignis egrediebatur ꝑ quē traiiciebāt puulos ſuos q̄s mundabāt ſicut nos ꝑ aquā baptiſmi q̄ ignis fuit in valle filii ennon q̄ etiā dr̄ gehēna a ge qd̄ ē terra et ennō.

redirет victor rex iſrł i ſamariā cū magna multitudīe captiuorū occurrit ei qdā ꝓpheta odida vł obedo: dicēs eos nō viciſſe virib⁹ ꝓprijs: ſʒ ꝓpter irā dei ꝯ achaz: arguēs eos ꝙ ꝯtribules ſuos ꝯtraherēt captiuos: q̄s niſi remitterēt paratus eſſet eis repētin⁹ interitus. Tūc ad ꝯſiliū: barachie q̄ magn⁹ erat in iſrł rex iſrł exhibuit captiuis magnā hoſpitalitatē: ⁊ liberos remiſit ad ꝓpria. Porro ſcdo obſederūt hierlm rex ſyrie ⁊ rex iſrael.

A Eſa.vij. Cūqz timeret achaz nimis cōfortauit eum eſaias dicens. Ne timeas ab his duab⁹ caudis titionum fumigantium. Sed nō credidit ei achaz nec voluit querere ſignuʒ a dño: ⁊ miſit nūcios ad regē aſſyriorū teglathphalaſar dicens. Seruus tu⁹ ſuʒ ego: aſcēde ⁊ ſaluū me fac dō manu regis ſyrie et regꝭ iſrł. Et intrauit rex aſſyrioꝝ ſyriaʒ et vaſtauit eā: ⁊ non redijt raſin i damaſcū. Rex aūt aſſyriorūʒ cepit damaſcū ⁊ īterfecit raſin. et damaſcenos trāſtulit in cirenen q̄ eſt verſus ethiopiā. Eſt eīn alia cirene i africa. Et occurrit ei achaz rex iuda cum muneribus in damaſcum. Cunqz vidiſſet altare damaſci miſit ad vriam ſacerdotē in hieruſalē exēplar eius vt extrueret ei cōſimile. Quo facto cū redijſſet achaz altare eneū tranſtulit a facie templi ad aqlonē: ⁊ ſup altare nouuʒ obtulit holocauſta ⁊ pacifica. De altari vero eneo vt tradunt quidam fecit illud horologiū famoſum de quo poſtea dicet. Et p̄cepit ſacerdotib⁹ vt deīceps ſup altare nouū offerrēt. Et depoſuit achaz luteres et mare eneuʒ ſup pauimentū: vt eis nullus vteretur. Muſac q̄qꝫ ſabbati ⁊ īgreſſum regis recluſit i tēplū dñi: vt cū tēplo ea ꝓphanaret vt ſic placeret regi aſſyriorūʒ.

Eſt autē muſac gazophylatiū regū ſic corbonā ſacerdotū. Ingreſſū q̄qꝫ regis q̄dā dicūt locū i q̄ rex adorabat vł portā ꝑ quā aſcēdebat ad adorādū: q̄ omnia obturauit achaz: ſicut et clauſerat templum ne intrarent ſacerdotes.

Additio.

Inuenit ēt dici muſac illud in q̄ reponebant ſacrificia ſolēniū dierꝫ vt ſabbati. Corbonan vbi votiua reponebant. Gazophylatiū vbi in quo ſacrificia aliorū dieruʒ: ⁊ ſic poteſ notare dupliciter horum triū acceptionē.

Sub eo vidit eſaias on⁹ babylonis. alia .x. vidit ſub ezechia.

Et mortuus eſt achaz ⁊ ſepultus in ciuitate dauid: ⁊ regnauit filius eius pro eo ezechias.

Incidentia.

Sub achaz rhoma ꝯdita eſt in mōte palatino. xj. kalēdas maij a gemellꝭ rhemo et rhomulo. Anno ab vrbe condita. iij. remus occiſus eſt raſtro paſtorali. A fabio duce romuli ꝯſularib⁹ ludis ſabine virgines ⁊ mulieres rapte ſūt: ⁊ pulcerrima ꝟginum thalomoni ſorte data eſt duci romuli. Vñ q̄r bene ceſſerat ei locus nuptiarum exinde dictus eſt thalamus.

De captiuitate decem tribuū. Capitulum. xxvj.

ANno duodecimo achaz regis iuda regnauit ozee ſup iſrł ix. annis. Fecitqꝫ malum corā dño. ſed non ſicut patres eius. Traditur eni dediſſe licētiam iſraelitis vt aſcenderent in hieruſalē ter in anno. Contra hūc aſcendit ſalmanaſar rex aſſyriorū. et factus eſt ei ozee tributarius. Cunqꝫ deprehendiſſet rex aſſyriorūʒ ꝙ ozee rebellare niteretur per ſuſac regem egypti cui munera miſerat obſedit eum. ⁊ vinctum miſit in carcerem niniue: ⁊ obſedit ſamariam tribus annis: ⁊ cepit eam anno nono ozee: ⁊ ſexto ezechie: et tranſtulit iſrł i aſſyrios ſcʒ ſeptem A iiij.Re.xvij

tribus q̄ remanſerāt: ⁊ poſuit eos iuxta fluuium gozan vltra mōtes medorū ⁊ pſarum. In p̄ma captiuitate triū tribuū credit̄ captiuatus fuiſſe Tobias. ⁊ mā̄ſit in niniue. Ul forte cū rege ozee duct⁹ eſt in niniue: cui⁹ hiſtoria ꝯſūmata ē ſub manaſſe filio ezechie. Sꝫ nos tractabim⁹ eā poſt finē libri regū. Porro rex aſſyrioꝝ de diuerſis regiōib⁹ adduxit colonos ī ſamariā paucos p̄mo: ſꝫ poſtea aſſaradoch populauit terā ⁊ habitauerūt in vrbibus ei⁹. Cūq; eſſent de q̄nq; longinquis regionibus q̄nq; idola portauerūt ī ſamariā. queq; regio ſuū. Et oēs p̄us vocati ſunt cutei a q̄buſdam potiorib⁹ inter eos qui venerāt de regione perſida: q̄ dicta eſt chuta a quodam flumine. Greci ṽo dixerūt eos ſamaritas: qui ⁊ ī euāgelio ſamaritani dicuntur. Hebrei vocauerūt eos iacobitas: q2 ſupplantauerāt iſraelitas a finib⁹ ſuis. Qui cū veniſſent ī terrā iſrl̄ īmiſit dn̄s in eos leones: et interficiebāt eos ⁊ nunciatū eſt regi aſſyriorū ꝙ pirent coloni eius: q2 ignorabant legitima de iſrl̄. et miſit eis vnū de ſacerdotib⁹ iſrl̄: ⁊ legem moyſi inſcriptā lr̄is antiquorib⁹. Et habitabat ſacerdos in bethel: ⁊ ſuſceperūt circūciſionē ⁊ legitima di iſrl̄. nihilomin⁹ tn̄ deos ſuos ī excelſis colebāt. Un̄ q̄n̄q; hebreos dicunt ſibi ꝓpinquos cū bene erat hebreis. Cū ṽo male: dicebāt nihil ſibi eſſe cuꝫ iſrl̄. Migrauerunt aūt decē trib⁹ ꝺ iuda poſt annos nongētos. ⁊. xlvij. ab exitu de egypto. A diuiſione ṽo regni fluxerāt anni. ccxl. ⁊ menſes ſeptē ⁊ dies ſeptem ſecundum ioſephū.

Additio.
Adhuc. x. trib⁹ vltra mōtes caſpios captiue tenent̄. Siqua ergo de reditu filiorūꝫ iſrl̄ ita dicunt̄. ſub ciro vl̄ ſub artaxerſe ꝺ duab⁹ tribub⁹ ītelligendūꝫ eſt.

Nota.

Multi aūt ex iſraelitis cōfugerūt in regnū iuda. ⁊ multi abſcōderūt ſe in abditis: ⁊ latuerūt in gētibus circumſtantib⁹. Qui poſt regreſſum reg̃ aſſyrioꝝ redierunt ad ꝓpria: ⁊ habitauerūt cū ſamaritis.

¶ De Ezechia qui fecit rectū. ⁊c. Capitulum. xxvij.

Anno tertio oſee reg̃ iſrael regnauit ezechias in hierl'ꝫ. A iiij. re. xviij.

Uiginti q̄nq; annorū erat cum regnare cepiſſet: ⁊. xxix. annis regnauit. Nomen matris eius abiſa de hieruſalē: filia zacharie poſt dum ī zacharie lapidati. Qui cōuocatis ſacerdotib⁹ ⁊ leuitis aperuit templum primo anno et primo menſe regni ſui: et vaſa dei reparauit: et reſtituit ſacrificia intermiſſa. Ipſe de cōſilio ſacerdotū fecit phaſe ſecundo mēſe nō in tēpore ſuo: quia non potuit populus primo menſe cōuenire in hieruſalē: nec ſacerdotes purificati erāt: tamē tāta multitudo fuit ꝙ m̄lti impurificati comederunt paſca. ⁊ tāta copia victimarū ꝙ in multis leuite ſuppleuerunt officiū ſacerdotū. Et poſt paſca ſolennizauerūt aliis ſeptē diebus. Hic diſſipauit excelſa: ⁊ cōtriuit ſtatuas: ⁊ lucos ſuccidit: ⁊ ꝯfregit ſerpētē eneū quē fecit moyſes: cui vſq; ad illud tempus filii iſrael adolebant incenſuꝫ: ⁊ puluerē ei⁹ ſparſit in torrentē cedron ⁊ vocauit nomē eius noeſtā qꝺ interp̄tat̄ os eoꝝ. q. d. Dicebat̄ ꝺs ſꝫ nō erat. Scripſit q̄q; filiis iſrael vt redirēt ad cultum dei: quoꝝ quidā nūcios ei⁹ neglexerūt: q̄dam quoſdā interfecerūt. Un̄ etiā poſtea vt p̄dictū ē meruerūt captiuari. Receſſit quoq; a rege aſſyrioꝝ ne ſuiret ei. Ipſe percuſſit philiſteos vſq; ad gazam: ⁊ omnes terminos eorū a turre cuſtodū vſq; ad ciuitatē munitē. i. p̄ſidia ⁊ ciuitates. āno. xiiii. regni ezechie aſcēdit ſennacherib rex aſſyrioꝝ ī terrā iuda. ⁊ cepit ci-

De ſennacherib.

vltates eorum. ⁊ miſit ad eum eze
chias in lachis dicens. Recede a
me: ⁊ quod impoſueris mihi ferã.
Et indixit ei rex aſſyriorum. ccc.
talenta argenti. ⁊ .xxx. auri. ⁊ iura
uit ꝙ non noceret ei. Cumqꝫ non
inueniſſet ezechias hanc ſummam
in theſauris domus domini ⁊ ſuis
recepit laminas auri quas ipſe af=
fixerat in valuis templi Cumqꝫ mi
ſiſſet regi aſſyriorum ꝑdictam pe=
cuniam irritum fecit ſennacherib
iuſiurandum. ⁊ miſit ad obſiden=
dum hieruſalem thartam ⁊ rapſa
cem. ⁊ caſtrametati ſũt iuxta aque
ductum piſcine ſuperioris: que eſt
in via agri fullonis: ⁊ abſtulerũt
ciuibus aquã exterioris piſcine.
Cumqꝫ vocaſſent regem ad collo=
quium noluit exire: ſed miſit ad
eos heliachim pontificem ⁊ ſob=
nam ſcribam. ⁊ ioachim a commẽ
tarijs: ⁊ loquebatur ad eos rapſa
ces hebraice. Erat eniꝫ ſamarites
vt quidam volunt. Fuerunt qui
dicerent eum filium eſaie qui tran
ſierat ad aſſyrios: ⁊ ſuſceperat ri=
tum gentium: et factus erat chi=
liarch⁹ ⁊ ait Hec dixit rex magn⁹
aſſyriorum ad te. O ezechia i quo
confidis vt audeas rebellare. Si
confidis in rege egyptio inniteris
baculo arundineo. Si ſpem po=
nis in deo tuo nunquid dij genti/
um ⁊ deus iſrael liberauerunt eos
de manu mea. Si ſpem ponis in
populo tuo: dabo tibi duo milia
equorum nec poteris apud te inue
nire aſcenſores. Et rogabant nun
cij rapſacem vt loqueretur eis ſy=
riace ⁊ non iudaice: audiente po=
pulo qui erat ſuper murum. Tũc
exclamauit rapſaces etiam ad po
puluꝫ. Hec dicit rex magnus aſſy
riorum facite mecum quod vobis
vtile eſt: ne comedatis ſtercora ve
ſtra ⁊ bibatis vrinam veſtram.
Egredimini ad me ⁊ vtimini bo=
nis veſtris donec veniam ad vos:
et transferam vos in terram que
eſt ſimilis veſtre. ¶ Cumqꝫ retuliſ A
ſẽt nuncij cõminationes iſtas ad iiij. Re. xix.
ezechiam: ſcidit rex veſtimẽta ſua
⁊ opertus eſt ſacco: ⁊ ingreſſus eſt
domum domini: ⁊ miſit predictos
nuncios ⁊ ſenes de ſacerdotibus
opertos ſaccis ad eſaiam dicentes
Hec dicit ezechias Dies hec dies
tribulationis noſtre eſt: ⁊ increpa
tiõis diuine. Ora ꝑ reliquijs iſra/
el: ſi forte deus audiat blaſphemi=
am rapſacis ⁊ vindicet Et reſpon
dit eſaias. Hec dicit dominus eze
chie. Noli timere. Ecce ego immit=
tam regi aſſyriorum ſpiritũ ⁊ au=
diet nuncium ⁊ reuertetur in ter=
ram ſuam: ⁊ deijciam eum gladio
in terra ſua: et receſſit rapſaces a
hieruſalem ⁊ inuenit regem aſſy=
riorum expugnantem lobnam.
Tranſiuit autem rex ad pugnan/
dam egyptum vt triumphans re=
diret ad euertendam hieruſalem.
Cumqꝫ obſediſſet peluſium: audi/
uit tharacham regem ethiopie cũ
multo exercitu venire in auxilium
egyptiorum: ⁊ conturbatus rex di
xit tharacham eſſe ſacerdotem vul
cani. ⁊ ideo non dimicaret cum eo
⁊ rediit in iudeam ⁊ obſedit hieru
ſalem. Herodotus tamen aliã cau Herodot⁹.
ſam tradit redit⁹ ſui. Orante nãqꝫ
rege egyptiorum ad deum: multi=
tudo ſoricum in vna nocte come=
dit chordas arcuũ in caſtris eius:
et facti ſunt aſſyrij inermes. ⁊ di=
cit rapſacem cum exercitu reman
ſiſſe circa hieruſalem. ⁊ ſennache=
rib rediſſe ad eum de egypto. Ue
rũtamen ante reditum ſennache=
rib ð egypto i iudeã hec facta ſũt
que ſequuntur.

¶ De ſignis trium annorum que
predixit Eſaias.

Capitulum. xxviij.

CUm egredere C
tur ſennacherib iudeã iiij. Re. xix.
vt trãſiret in egyptum
miſit ezechie iſaias ter=

rribiles ⁊ cōminationis plenas di-
cēs ꝙ de⁹ iſrl' nō poſſet eū libera-
re de manu ſua. Tunc aſcēdit eze-
chias in domū dñi. ⁊ expandens
lras corā dño orauit dicēs. Domi Oro ezechie
ne deus iſrael audi ꝟba ſennache-
rib: qb⁹ exprobrauit te nobis. ſal-
ua nos obſecro đ manu ipi⁹. Tūc
miſit eſaias ad ezechiā: ſignificās
ei ꝟba hec domini ad ſennacherib
in huiſc modū. Spernet te ſenna-
cherib ꝟgo filia ſion: mouebit ca
put poſt tergū tuū cū fugeris ex-
probraſti ſancto iſrael virib⁹ tuis
aſcripſiſti ꝙ vaſtaſti iudeam. Sed
ex diebus antiquis ego plaſmaui
illud ⁊ nunc adduxi. id ē ego q̄ ab
eťno diſpoſuerā ꝙ ſic flagellarem
peccantes: nūc impleui ego autor
fui tu miniſter. Ponā itaqꝫ circu-
lum in narib⁹ tuis ſicut fit buba-
lo: et chamū in labys tuis ſicut fit
equo: ⁊ reducā te in terram tuam.
¶ Tūc addidit eſaias ꝟba ſua ad
ezechiam dicēs. Tibi aūt ezechia
hoc erit ſignū liberatiōis tue. Ter
tio anno recedet a te ſennacherib
non rediturus. Ego aūt ꝑdico ti-
bi qd facies hoc anno. et qd ſcđo:
vt cū videris impleta: ſcias verum
eſſe qđ predixi de tertio. Comede
F hoc anno qđ reppereris: vl' ſecun-
Eſa. xxxvij dum eſaiā q̄ ſponte naſcunť vel ꝫ
lxx q̄ prius ſeueras. Imminente
meſſiōe irruerāt aſſyry ⁊ vaſtaue-
rant ſegetes vineas ⁊ olueta. ſed
q̄dam inter vngulas equoꝝ calcā
tiū euaſerunt. Vñ dicunt. lxx. Co-
mede q̄ prius ſeueras. etiā đ cōcul
catis quedā ſponte germinauerūt
De q̄bus dixit eſaias. Comede q̄
ſponte naſcūtur. Et iam cum pre-
ſciſſent aduentū ſennacherib con-
gregauerāt ſibi vndecunqꝫ victua
lia: ⁊ repoſuerant in hieruſalem: đ
quibus dicit hic liber regum. Co
mede qđ reppereris: Porro ſecū-
do anno comede que ſponte naſcū
tur: vel ſecundum eſaiā pomis ve-
ſcere quod idem eſt. Secundo enī
anno dum moraretur ſennacherib
in egypto. quia defuerant eis pre-
dicta victualia: multiplicauit eis
domin⁹ abundanter que ſponte gi-
gnit humus. Porro in tertio an-
no fugato hoſte ſecuri ſemiate me
tite ⁊ comedite. Et tunc de hieru-
ſalē egredientur reliquie: ⁊ quod
ſaluatum eſt de mōte ſyon. ⁊ quod
reliquum eſt de domo iuda mittet
radicē deorſū: et faciet fructū ſur-
ſum. Per ſimile arboris loquitur
que quanto profundius figit radi
cem: tanto copioſius ⁊ altius facit
fructum. Et eſt ſenſus. Multitu-
do populi que fugit de iudea ante
faciem hoſtium: ⁊ recepit ſe in hie
ruſalem vt ſaluaretur. fugato ho-
ſte redibit in terram ſuem. ⁊ popu
labit eam. Hoc audito ezechias
gauiſus eſt: ⁊ de cōſilio eſaie ⁊ ſa-
pientum obturauit capita fontiū
extra vrbem. ⁊ exitus aquarū l iu-
dea: ne redeuntes aſſyry inuenirēt
aquarū abundantiam. Tunc ob-
turauit ezechias ſuperiorem fon-
tem aquarum gyon: ⁊ auertit eas
ſubter ad occidentem vrbis dauid
vt influerent piſcinam inferiorē.
Fecit etiam ante pontem ſiloe q̄ſi
ſtagnum in quo colligerentur aq̄:
et reſeruarentur ciuibus in vſum
obſidionis Et ſcđm epiphanium
ad preces eſaie copioſius ſolito e-
greſſe ſunt aque de fonte ſiloe. B
Hoc autem ſtagnum vocatur in Iohā. ix.
euangelio natatoria ſiloe.

¶ De fuga ſēnacherib. Ca. xix. C

FActum eſt au- iiij. Re. xix.
tem poſt annū rediīt
ſēnacherib ab egypto
⁊ cum iudeam vaſtaſ-
ſet tandem obſedit hieruſalē. Sed
in eadem nocte angelus domini ꝑ
cuſſit in caſtris aſſyriorū. clxxxv.
milia. ⁊ timens ſennacherib fugit
cū. x. viris vt aiūt hebrei: ⁊ rediīt i
niniuē. Cūqꝫ adoraret i tēplo neſ-
rach deū ſuū. adramelech ⁊ ſere-

ſūr filij eius percuſſerunt eum in gladio. et fugerunt in ararath ꝑ terram armenie cāpeſtrē ꝛ vberē ad radicē mōtis thauri: ꝑ quē fluit araxes. ꝛ regnauit filius eius ꝓ eo aſſaradō Indignati erāt maiores filij in prēm ꝙ filiū minorē natu ꝓ fecerat eis in regē: eo ꝙ mag⁹ diligeret mrēm illius ꝙ ipſoꝝ. In hꝰ āt oſtēſus ē ſennacherib nedum ꝑplo ꝙ parricidio filioꝝ ē reſeruat⁹ Porro hieroſolymite vidētes ſtragē hoſtium egreſſi ſunt: et ſpoliauerunt caſtra. Spolia ꝓ mortuoꝝ tollentes excuſſerūt ex eis puluerem tñ. nā ignis diuin⁹ latenter eoꝝ cadauera incinerauerat..

Additio.

Aiūt hebrei caput ꝛ barbā raſa ab angelo in ignominiā: ꝛ impletū illō eſaie. In die illo radet nouacula cōducta i rege aſſyriorum caput et barbam.

¶ De ezechie egrotatione ꝛ de regreſſu ſolis. Capitulum. xxx.

A iiij. Re. xx.

Ezechias autē poſt inopinabilē ꝛ incredibilē triumphū. licet ſcḋm ioſephū cū populo hoſtias deo immolaſſet: non tñ digne grās egit. Nā ꝛ aio elat⁹ eſt ꝛ canticū nō cātauit: ſicut i huiuſmōi facere ꝯſueuerāt prēs. ꝛ ꝓpterea egrotauit vſqȝ ad mortē: et venit ad eū eſaias ꝛ ait. Hec dicit dñs. Diſpone domui tue: qꝛ morieris tu et nō viues. Cōtriſtat⁹ ezechias eo ꝙ filiū nō haberet. nō ꝙ domū relinqret deſolatā: ſȝ ne forte fruſtraret in eo promiſſio facta dauid ꝺ xp̄o: ꝯuerſus ad parietem fleuit amare. forte vt ſecreti⁹ oraret: ꝛ ne aſtātes lachrymas ei⁹ viderēt. vl' forte ad ꝑietē portic⁹ tēpli erat iuxta quā cubabat. ꝛ qꝛ in porticū aſcēdere ñ poterat ad orādū. ſaltē ad faciē ei⁹ orauit dicēs. Obſecro dñe memēto quō ambulauerī corā te ī veritate. q. d. Et tñ nūc peccaui: pcc. ne pcant apō te ꝙ feci corā te. Porro anqȝ egrederetur eſaias mediā ptē atrij: dixit ad eū dñs. Redi ꝛ dic ezechie. Hec dꝫ dñs deus dauid prīs tui. Audiui orōez tuā ꝛ vidi lachrymā tuā. Ecce ſanaui te die tertio aſcēdēs i tēplū. Diebus tuis addā. xv. ānos ꝺ manu reg aſſyrioꝝ. cui⁹ reditū timeas liberabo te ꝛ vrbē hāc ꝓpter te ꝛ ꝓpe dauid ſeruū meū. Hic apparet: qꝛ manaſſes nōdū nat⁹ erat ꝗ poſt mortē prīs cū regnaꝛ cepiſſet. xij. ānoꝝ erat. Et ait ezechias: Qð erit ſignū ꝙ dñs ſanabit me. Cui eſaias. Uis vt aſcēdat vmbra x. lineis i horologio: an vt reuertatur totidē gdib⁹. Erat eī hora diei. x. ꝛ vmbra gnomonis deſcēdebat ꝑ. x. lineas. Dedit ḡ regi optionē ſigni vtꝝ vellet ꝙ ſol ſtaret per ſpaciū. x. horaꝝ imobil': vl' rediret ad orientē ꝛ iteꝝ ichoaret diē. qð libet āt iſtoꝝ ſi fieret: adderent. xij hor diei. x. hore. Huic ſenſui ꝯſonat hebre⁹ dicēs. Uis vt ſtet vmbra. x. lineis: an vt reuertatur. In eſaia ꝗꝙ de reditu ſolis ad ortū tm̄ agit: ꝛ nō de aſcenſu vmbre. Uerū tñ ſup librū regū ſic exponit. Uis vt aſcēdat vmbra. x. lineis ꝓcedēte ſole ſup terrā ꝑ boreales plagas ꝓ ſus orientē: ſicut ꝗtidie ꝑ noctē ſub terra ꝓcedere ſolet. ꝛ ſic completis. x. horis ſtatim redeat ad locū vbi nūc eſt: ꝛ ꝑficiet diem iſtū. Et elegit rex vt rediret ſol ad orientē. Si eī ſtaret: alicui cauſe naturali poſſet aſcribi. vel forte qꝛ iam alio tempore factū fuerat ſicut ſub ioſue. ſignū inauditū elegit Et ſtatī ſol ſtās in oriēte reuerſ⁹ eſt iterū per. x. lineas per quas iam deſcēderat. Tunc fecit eſai-

Additio.

In ſacra pagīa vſ⁹ hꝫ: vt ꝓgreſſus ab occidēte ad oriētē dicat aſcēſus. ꝓgreſſus in ꝯtrarium deſcenſus. Aſcēſus āt iſte ſolis

as afferri maſſã ficuũ ⁊ cataplaſmauerũt ſuper vulnus ei⁹. Hebre⁹ magis proprie dicit ſup vlcus ei⁹. Quidã ſuſpicant̃ fuiſſe apoſtema cuius ſanies ĩ cutis ſuperficiem ꝓuocat̃ ſiccioribus ficis cõtuſis. Porro aquila ſymach⁹ ⁊ theodocion regiũ morbũ fuiſſe dicũt. cui q̃ꝫ dulcia vel ſũpta vel appoſita cõtraria putãt̃ Et ita dei potentia

duplr poteſt intelligi. Vel ꝙ gradatim ⁊ ſolito motu a pũcto decime linee: in quo tam erat ad orientẽ reuerteretur: ⁊ a pũcto vñ poſt ortũ ꝓceſſerat ĩ momẽto rediret ad pũctũ decime hore in quo nũc fuit. Vel ꝙ in momẽto ad primũ pũctũ oriẽtis rediret. inde gradatim ad pũctum decime hore reuerteretur.

mõſtrata eſt: cũ ꝑ res noctias ſanitas reſtituta ẽ. Et cõualuit ezechias. ⁊ tertia die aſcẽdẽs in tẽplum ait. Ego dixi dñe. i. dũ egrotarem penes me cogitaui. in dimidio dierũ meoꝝ vadã ad portas ĩferi. i. nõdũ ſuſcepta ſobole quam expectabã deſcendã ad inferos. et dũ hoc cogitarẽ: queſiui a te orando reſiduum annorum meorum: vt prius velles me patrem fieri q̃ aĩa mea priuari. Huic cantico ezechie premittũt. lxx. titulum talem. Oratio
D esa.xxxviij. ezechie regis iude. ſed melius eſt ĩ eſaia. Scriptura ezechie reg' iude Nam in hoc cantico narrauit tantũ quod cogitauerat vel orauerat dum egrotaſſet: ⁊ non orauit in eo niſi duobus verbuhs tantũ: vt ibi. Dñe reſponde pro me: et in fine. Dñe ſaluum me fac.

¶ De morte ezechie. Caplm̃. xxxi.

C iiij. Re. xx. In illo tempore miſit merodach filius baladam rex babylonis litteras ⁊ munera ad ezechiam petens vt ſoci⁹ ei⁹ eſſet ⁊ amicus. Nam eo tp̃e rex medoꝝ ⁊ rex babylonioꝝ receſſerãt a monarchia aſſyriorum ſub aſſaro dach ne eſſent ſub eo. ꝑcipua tñ cã legatiõis huius credit̃ hec fuiſſe. Chaldei vigebãt in aſtronomia: nec poterant inuenire ſm̃ artẽ ſuã q̃re dies fere in duplũ ꝓtenſa fuerat. ⁊ tandẽ audierant hoc ꝑ rege hieroſolymoꝝ factum eſſe. ⁊ miſerunt ad eũ vt ſciſcitarent̃ rei veritatẽ. Preterea chaldei adorabant ſolem. et miſerunt regi munera vt honorarent hominem quem honorauerat deus eorum. Et letatus eſt ezechias in aduentu eorum: et iterum elatus eſt ĩ aĩo ſuo. nec fuit ĩ domo ſua: nec in oĩ poteſtate ſua qđ non oſtenderet eis. Etiã domũ aromatũ: quã quidam tradunt fuiſſe cellam aromatum in tẽplo dñi in quam inducere gentiles nefas erat. Scđm epiphanium vero domus erat lõgiſſima quam fecit ſalomõ iuxta deſcriptionem patris ſui contra orientem ſion. ⁊ fecit occulti aditus compoſitionem lõge a ciuitate: que deprehendi ab vniuerſo populo nequiuerat / pluribus quoqꝫ ſacerdotibus ignota erat. illicqꝫ rex poſuit aurum et aromata que aduecta erant de ethiopia. In ea poſt ſepulcra regum erãt ſepulcra pontificum. et poſtremo ſepulcra prophetarum. Hoc ſecretũ dauid et ſalomonis ezechias gentibus denudauit: et oſſa paterna cõtaminauit ex preſentia prophanoruꝫ. Et ab ipſo die ſterilis fact⁹ eſt. Porro cum abiiſſent legati venit eſaias ad regem ⁊ ait. Quid dixerunt viri iſti: et vnde venerunt ad te. Qui cum idicaſſet ei quod queſierant: dixit eſaias. Hec dicit dominus. Ecce dies venient et auferentur in babylonem omnia que in domo tua ſunt: et que abſconderant patres tui. Sed et de filiis tuis erunt eunuchi in palatio regis babylonis. Hoc impletum eſſe fabulantur hebrei in da-

niele et ſociis eius: qui cū ioachim filio ioſie capti ſunt. Sed veri⁹ creditur eos eunuchos fuiſſe: nō corpore ſed mente. Et rñdit ezechias Bonus ē ſermo domini. Sit pax et veritas in diebus meis. et dormiuit ezechias cum patribus ſuis. et celebrauit exequias eius vniuerſus iuda. et ſepelierunt eum ſuper ſepulcra filiorum dauid. i. eminentius ſepulcrum ceteris fecerunt ei cauſa pietatis qua coluit deū. Ipſe enim ſic commendatur in libro regum Non fuit ſimilis ei neqꝫ ante eum neqꝫ poſt eum de cunctis regibus iuda. in hoc excipitur dauid: quia nondum erat ſub eo regnum iuda. Si queritur de ioſia: dicimus ꝙ ioſias melior fuit eo. ſꝫ iſte preponitur ei in hoc ꝙ magnificatus eſt preclaris bellorum titulis. et ꝙ tria inaudita fecit dominus pro eo. regreſſum ſolis. additionem annorum. ſtragē hoſtium per angelum.

Nota de ſā ctitate ioſie

¶ Incidentia.

Incidens ē nō d biblia

¶ In diebus ezechie ſyracuſa et cathina in ſicilia condite ſunt. Romulus milites ex populo ſumpſit: quaſi ex mille vnū. Cures qui ſub ſtatio rege ſabinorum romulo fauebant qrites appellauit. c. elegit ſenes: quos appellauit patres. Romulus apud paludem capree nuſqꝫ comparuit: et ſuadente lucio quirini nomine conſecratus eſt. poſt romulum ſenes predicti ſinguli ꝑ quinos dies rēpublicā rexerunt per annum fere et dimidium. Qd regnum appellatum eſt inter tempus. Tunc ſecundus a romulo regnauit numa pompilius qui ꝑdictos ſenes ſenatores appellauit. Hic primus cōgiarium militibus dedit. i. imperialem largitionem in ſui ꝓmotione Ianuariū et februarium anno addidit fundamenta capitolij fecit. Sibylla erythrea claruit.

¶ De manaſſe et morte eſaie. Cap. xxxij.

Poſt ezechiam regnauit manaſſes filius eius pro eo. xij. annorum erat cuꝫ regnare cepiſſet. et. lv. annis regnauit in hieruſalem: et fecit malum coram dño. Edificauit enim excelſa que diſſipauerant patres eius: et erexit aras baal et lucos et extruxit altaria militie celi in duob⁹ atrijs templi: et poſuit idolum luci in tēplo dñi: et traduxit quēdā filiū ſuum ꝑ ignem tophet. ariolos. augures. phitones. et aruſpices multiplicauit. et errare fecit iudā in vijs gētium. Cunqꝫ arguerent eum ꝓphete miſſi a dño nemini eorum parcebat ſed plateas hieruſalem ꝓphetarū ſanguine purpurauit. Inſuꝑ aliorum ſanguinem innoxium fudit multum nimis donec impleret hieruſalē vſqꝫ ad os. Eſaiā quoqꝫ auū maternum ſm hebreos vł affinē ſuum electum extra hieruſaleꝫ circa piſcinā ſiloe ſerra lignea per medium ſecari fecit. Qui dum in pricipio ſectionis anguſtiaretur. petyt ſibi dari aquā vt biberet. et cum nollent ei dare: dñs de ſublimi miſit aquā in os ſuum et expirauit. nec tamē carnifices deſtiterūt a ſectione. Et ob hāc aque miſſionem confirmatū eſt nomē ſiloe: qđ interpretatur miſſus. nec ſepelierūt eum in ſepulchro ꝓphetarum. ſed ſub quercu rogel iuxta tranſitum aquarum: quē fecerat ezechias in memoriam miraculi quod fecerat dñs in aquis illis ad preces eſaie. Tradit eñ epiphanius ꝙ dū ſennacherib rediret ab egypto premiſit exercitum ad obſidendā hieruſalē: q̄ caſtrametat⁹ eſt circa piſcinam ſiloe vt aquis eius vterentur. Eratqꝫ piſcina quaſi communis. nā et ciues ad eam deſcēdere poterāt et hoſtes. Orās āt eſaias obtinuit a dño: vt cū egrediebātur ciues erant ibi aque ſicut prius. Cū

iiij. Re. xxi

Eſaie crudelis mors

Nota.

vero accedebant hoſtes ſiccabant
aque prorſus: ita vt mirarentur
aſſyrij vnde eſſent aque in vrbe.
Porro in iugē memoriam huius
facti: adhuc aque ſiloe nō iugiter:
ſed incertis horis ebulliunt. Cum
ꝗ in ꝓpria pſona acceſſiſſet ſenna
cherib: facta ē ſtrages ſupradicta
in exercitu ipſius. In tante rei me
moriam populus glorioſe ꝓphe-
tam ſepeliuit in loco p̄dicto: vt ēt
orōnib⁹ eius poſt mortē indeſinē
ter huius aque beneficio potirēt.
Aliqui libri habēt in hoc loco ora
tionem manaſſe q̄ ponitur in fine
ſecūdi paralipomenō. ideo nō ha
bet neceſſe hic poni: cum etiā plu-
ra exemplaria eam in hoc loco nō
contineant.

¶ De morte manaſſe. Cap. xxxiij

C D ij.pa.xxxiij

Immiſit ergo
dominus aduerſus ma
naſſen regē babyloni-
orū qui depopulatus
eſt iudā: ⁊ manaſſen dolo captum
traxit in babylonē ⁊ plurib⁹ affli-
xit tormentis. Et intelligens ma-
naſſen hanc eſſe manū dn̄i egit pe-
nitentiā. ⁊ intēte orauit ad dn̄m. ⁊
miſertus dn̄s reduxit eū in regnū
ſuum. Qui cū veniſſet hieroſoly-
mā deleuit idola. lucos ⁊ aras q̄ fe
cerat: ita vt in memoriā prioꝝ nil
ſupeſſet. Et reſtituit cultū dn̄i ſi-
cut prius: ⁊ populū idipm docuit
⁊ ſic a priori ꝯuerſatione mutatus
eſt vt nō ſine grandi admiratione
vitā ageret beatā. Muros quoqꝫ
C civitatis ⁊ turres ⁊ antemuralia
iiij.re.xxj. multa munitiōe firmauit. Et mor
tuus eſt manaſſes: ⁊ ſepult⁹ in hor
to dom⁹ ſue: in horto azā. ⁊ regna
uit amon filius ſuus ꝓ eo.

¶ Incidentia.

Incidētia. ¶ In diebus manaſſe ſibylla ero
phila claruit in ſamo: vñ ⁊ ſamia
dicta eſt. Parthenii tarentum con
diderunt. Glarcus de choo inſula
p̄mus ferri glutinū intra ſe exco-
gitauit. Terti⁹ romanoꝝ rex Tul
lius hoſtilius. Hic prim⁹ regum
romanoꝝ purpura ⁊ faſcib⁹ vſus
eſt. Qui poſt longā pacē bella re
parauit. Albanos. vegetes. fide-
nates vicit: adiecto mōte celio am
pliauit vrbem. Tandē cum domo
ſua a fulmine conflagratur.

¶ De amō ⁊ ioſia. Cap. xxxiiij.

Duo. xxii. an D iiij.Re.xxj
norum erat amō cum
regnare cepiſſet: ⁊ du
obus tm̄ annis regna
uit in hieruſalē. Th. lxx. dicūt. xij.
Qui fecit malū corā dn̄o ſicut pr̄
ſuus in iuuentute ſua fecerat. ⁊ te
tenderant ei inſidias ſerui ſui. ⁊ in
terfecerunt eum in domo ſua. Po
pulus aūt pcuſſit eos q̄ interfece-
runt regē ⁊ ſepelierūt eū cum pr̄e
ſuo ⁊ ſtatuerūt ſibi regē ioſiā filiū De ioſia ſā
eius ꝓ eo. Octo ānorū erat ioſias cto.
cū regnare cepiſſet. ⁊. xxxj. annos A
regnauit in hieruſalem ⁊ ambula iiij.re.xxij.
uit ꝑ oēs vias dauid. patris ſui.
Non declinauit ad dextrā neqꝫ ad
ſiniſtrā. Qui in quarto regni ſui
anno erat ei. xij. etatis: vt dicit io-
ſephus pietatē ⁊ iuſticiā mirabilē
in ſe iam demō-
ſtrabat. Nā po
pulū tam reuo
cabat ab idola-
tria. Et opera
praua velut ſe-
nior emēdabat.
Porro anno re
gni ſui octauo
oēm ciuitatē ⁊
ꝓuinciam a cul
tu idolorū pur
gauit vt nulluꝫ
veſtigium ido-
latrie ſupeſſet.
Scrutabat etiā
domos nequid

Additio.
Hieronymus ſ
paralipomenō
dicit arcā edu-
ctam de tēplo ſ
diebus achaz ꝓ
idolis poſitis ſ
eo. ⁊ fuit in do-
mo ſellū patrui
hieremie pr̄is
ananeel viri ol-
de q̄ habitabat
ſecōa muri mā-
ſione vſqꝫ ad io-
ſiam.

latēter remaneret ſuſpectum: ⁊ in
vnaquaqꝫ cā iuſticiā coluit tanq̄
aſe ſue medicinā. Miſitqꝫ in totā

puinciā vt deferrēt ad reparatio nem templi munera p ſua volun tate vnuſqſq; ⁊ ꝑpoſuit huic operi helchiā ſacerdotē magnū: ⁊ amaſi am q̄ erat ſupra ciuitatē. ⁊ ſaphaz ſcribam: ⁊ facta eſt reparatio tem pli fideliter. ⁊ indilate.

¶ De ſcō ꝓpheta hieremia.

Capitulum. xxxv.

Ꝗ non po nuntur hoc loco i libro regum ſʒ in hieremia.

ANno. xiii. re gni ioſie exorſus ē ꝓ phetare hieremias fili us helchie de ſacerdo tibus anathot. in terra beniamin tertio ab vrbe miliario. ⁊ ꝓpheta uit vſq; ad euerſionē vrbis xl. an nis ⁊ vno āno: ꝑter illud tp̄s quo in egypto ꝓphetauit in thānis. ⁊ cuʒ puer eēt dixit ei dn̄s. Prophe tam in gentibus dedi te. Qui cuʒ dixiſſet. A. a. a. dn̄e deus neſcio lo qui: q2 puer ego ſum. miſit dn̄s ma num ſuam ⁊ tetigit os eius ⁊ ait. Ecce dedi verba mea in ore tuo. Extunc licet eēt adoleſcens. cepit ꝓphetare ⁊ p̄dicare. mane conſur gens ⁊ frequens ſtans i porta do mus dn̄i ⁊ i atriis tēpli. ⁊ oñdit ei dn̄s ſigna euerſiōis hierl'm quam p̄dicabat. Primo ſigno ſignificauit ei auctorē illi⁹ euerſiōis deū. Oñdit eñ ei quaſi furē vigilantē cū ꝓ ga vt dānificaret dormiētes. Sic eñ dn̄s iam vigilabat ad ꝑcutienduʒ populum ſuū. Scd̄o ꝓo ſigno oñ dit ei dn̄s q̄ miniſtro ad hoc vteref ꝑ ollā ſuccenſam a facie aqlonis ⁊ ait. A b aqlone pandef oē malum ſup oēs habitatores hui⁹ terre. i. a chaldeis q̄ iuxta ſituʒ hierl'm ab aqlone venerūt. Has duas viſio nes vidit ſub ioſia. De tertia incer tū ē. Tertius tñ putaf q ſub aliis regib⁹ vidit eā ſicut cetera q̄ ſequū tur. In tertia eñ viſione oñdit ei dn̄s cām euerſionis. nec fuit hec vi ſio imaginaria ſʒ corpalis. Prece pit eñ dn̄s vt tolleret lūbare ſuū. ⁊ abſcōderet illō ſup eufratē. Et p⁹ multos dies ex mādato dn̄i reuerſ tēs inuenit illud putrefactū ⁊ nul li vſui aptū ⁊ ait ei dn̄s. Sicut ad heret lūbare ad lūbos viri: ſic ag glutinaui mihi domū iſrael ⁊ do mū iuda: ſʒ q2 receſſerunt a me for nicādo p⁹ deos alienos: quaſi pu treſient trans eufraten captiuati Reliq̄ hieremie locꝫ ſuis tractabi m⁹.

¶ De inuētōe deuteronomii.

Capitulum. xxxvi.

DEcimo. xviii. anno regni ioſie ꝑce pit ioſias helchie vt re ſiduū pecunie q̄ obla ta fuerat ad tēpli reparatōem con flaref ⁊ fierēt ide vaſa ad miniſte riū dn̄i. Cūq; helchias oīa dilig ē ter ſcrutaref inuenit librū moyſi i tēplo. Forte aperuit arcā ⁊ iuenit deuteronomiū quē moyſes repo ni fecerat i ea: ⁊ miſit eū regi p ma nū ſaphā. Qui cū legiſſet corā re ge: ſcidit rex veſtimēta ſua. Audi uit ei maledictiones ſcriptas i trāſ greſſores legis ⁊ crebras ꝯmina tiōes dei. Q̄ ſi ſeq̄renf idola: eiice ret eos de terra quā dederat eis. ſi cut eiecerat amorreos a facie eoꝝ. Et mirabaf q adhuc eſſet i terra ⁊ verebaf iminere captiuitatem. Tūc ꝑcepit helchie ⁊ viris prudē tib⁹ vt ꝯſulerēt dn̄m ſup ſe ⁊ ſup ppl'm ſuū. Qui deſcēderūt ad ol dam ꝓphetiſſam vxorē ſellū q̄ ha bitabat in hierl'm i ſcd̄a. id ē ſcdꝫ do ābitu muri quē fecerat ezechi as. de q̄ dixit ſophonias. ⁊ vlulat⁹ a ſcd̄a pte. ſ. q2 ps ſcd̄o muro circū data prius capta eſt. Forte nō in uenerūt hieremiā. vel poti⁹ nulli⁹ adhuc momenti erat. Et rn̄dit ol da. Hec dicit dn̄s Ecce adducam mala q̄ ſcripta ſunt in libro legis ſup locū hunc ⁊ habitatores ei⁹: q̄ irritauerūt me i cūctis operib⁹ ma nuū ſuaꝝ. Succendef indignatio mea. ⁊ nō extinguef. Regi aūt q̄ miſit vos dicetis. Hec dicit dn̄s.

B
iiii. re. xxii.

ꝑplo eo ꝙ audiſti ꝟba voluminis
⁊ ꝑterritū ē cor tuū ⁊ humiliat⁹ es:
different̄ hec mala. nec fient i die-
bus tuis: ⁊ colligā te ad patres tu-
os in pace. Qḋ nō eſt intelligēdū
de pace ipſius regis. ipſe eñ occi-
ſus eſt a pharaone: ſed de pace po
puli. i. ꝑuſꝗ inferret pplo ꝙ ꝯmi-
A natus fuerat. Quis auditis mittēs
iiij.re.xxiij. rex in oēm ꝓuinciā ꝯgregauit oēs
ppl'm in hierl'm. ⁊ ſtans ſup grad⁹
legit cunctis audientib⁹ oia ꝟba
libri. ⁊ ꝑcuſſit fedus corā dño. ⁊ cō
pulit oēs ſacramēta ꝯſtare: vt le-
ges moyſaicas ꝑ oia cuſtodirent.
Et deleuit aruſpices et malefi-
cos oēs. et oia veſtigia idolatrie
redegit in puluerē. Et etiā veſtigia
q̄dā ſerpētis enei quē cōminuerat
ſiue ꝯtriuerat ezechias. Ob hoc i
ꝓlogo ſophonie legit̄ ioſias cōtri
uiſſe eum: ⁊ ꝯtaminauit excelſa. et
vallē tophet. ⁊ ignē moloch. For
te oſſa mortuoꝝ vbiqꝫ ſparſit. vel
q̄lib3 alia imūda vt potius abomi
nabilis ꝗ̄ venerabilis loc⁹ appare
ret. Equos quoqꝫ ſolis ⁊ currus
quos depixerāt reges iude i intro
itu tēpli iuxta exedrā nathāme-
lech eunuchi penitus deſtruxit.
Fecerāt ibi iudei idolu ſolis quaſi
pueꝝ inberbē: qꝛ nullū patit̄ ſeni
um: ſ3 q̄tidie renouat̄. Fecerāt et
et eq̄s ⁊ currū: putātes ꝙ in hunc
modū heliā trāſtuliſſet. Et aſcen-
dēs rex i bethel ſup altare qḋ fece
rat ieroboā ꝯbuſſit oſſa ſacerdotū
⁊ falſoꝝ ꝓphetarū eruta de ſepul-
cris excelſoꝝ iuxta ꝟbū abdon ꝓ-
phete: cui⁹ titulū cū legiſſet i ſepul
cro ꝑcepit ne mouerent̄ oſſa eius.
nec ēt illius cū quo ſepultus erat.
Idipm̄ fecit i excelſis ſamarie ⁊ i
vrbib⁹ manaſſe ⁊ effrai ⁊ ſymeon
vſqꝫ in neptalim. oſſa d̄ tumulis ex
celſoꝝ eruta ſup altaria ꝯburens.
⁊ tā oſſa ꝗ̄ altaria in puluerē redi
gēs. Hoc ꝑdictum erat de ioſia añ
annos. ccc. lxi. ⁊ reuerſus i hierl'm
fecit phaſe. cōuocās ad illḋ ēt fili-
os iſrael ꝙ captiuitatē aſſyrioꝝ
aliquo mō effugerāt. vel ēt de ca-
ptiuitate aliquo caſu redierāt. Et
tradit̄ de eis habuiſſe ad. xi. milia
nathinneoꝝ. Non eſt factū phaſe
tale a dieb⁹ iudicū. In paralipo- A ij.pa.xxxv
menō legitur a dieb⁹ ſamuelis: ꝙ
poſſet dici vitio ſcriptoꝝ factū et
ſcriptum eē ſamuelis ꝓ ſalomōis:
niſi idipm̄ i ioſepho legeret̄. Pōt
ergo itelligi ꝙ ſamuel fecerat pha
ſe. etſi in hiſtoriis nō legat̄. Qꝫ aūt
iudices fecerint phaſe: certū ē: qm̄
moyſes. ⁊ ioſue iudices fuerunt. ⁊
factū eſt hoc phaſe in hieruſalem.
xviij. anno regni ioſie.

¶ De morte ioſie. Cap. xxxvij.

IN diebus ei⁹ F iiij.re.xxiij.
aſcēdit pharao nechao
rex egypti ꝯ regē aſſy
rioꝝ. Audierat eñ
eum iā debilitatū: qꝛ medi ⁊ baby
lonij a monarchia ei⁹ receſſerāt: ⁊
eſtimabāt ꝙ de facili poſſet obti-
nere ſyriā. Primo aggreſſus erat
regē adremō q̄ regnabat tunc in
carchamis. Deſcēdit ergo ioſias i
occurſū ei⁹ ꝓhibēs ne trāſitū face
ret ꝑ iudeā ⁊ miſit pharao ad ioſiā
dicēs. Quid mihi ⁊ tibi rex iuda.
nō aduerſum te venio: ad eufratē
ꝓpero. Mittit me de⁹ ad medos:
ſine me ne de⁹ q̄ mecū eſt interfici
at te. Et nō adq̄euit ioſias: ſ3 cum
rege adremō ꝓponebat acies vt di
micarēt aduerſus pharaonē. Et
forte dū trāſiſſet a curru i currū q̄
ſeq̄bat̄ eū more regio: occiſus ē a
ſagittarijs i cāpo magedō. ⁊ plan
xit eū icōſolabilit̄ adremō rex cu3
exercitu ſuo: vñ ⁊ illḋ dcm̄ ē. Erit
planct⁹ ſicut plāct⁹ adremō. Tra
dit̄ aūt ꝙ iuxta arborē ⁊ fōtē occi
ſus fuerit q̄ ſtatī aruerūt: ⁊ relat⁹
ē i hierl'm: ⁊ ſepult⁹ eſt in mauſo-
leo patruꝫ ſuoꝝ. Et planxit eum
vniuerſus iuda in hieruſalē. ⁊ ma
xime hieremias: qui ſup exequias
eius ſcripſit threnos lamētabiles.

Quõ ſedet ſola ciuitas ⁊c̃. quib⁹
vtebantur cantores ⁊ cãtatrices ſu
ꝑ exequias ioſie. Et longis tꝑib⁹
in iudea ſuꝑ ioſiã eos replicabãt.
Quib⁹ poſtea ſupaddidit idẽ hie
remias alias lamentationes ſuper
excidio ciuitatis.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ ioſie quart⁹ romano-
rũ rex ancus marci⁹ nume nepos
ex filia. auentinũ mõtẽ ⁊ ianicu-
lũ vrbi tradidit. Supra mare. xvj.
ab vrbe miliario ciuitatẽ hoſtiam
cõdidit. Oraculo dodoneo ꝓmuꝫ
grecia vſa ẽ. Quint⁹ romanorum
rex tarquini⁹ priſcus. q̃ circũ rome
edificauit muros ⁊ cloacas. ⁊ capi
toliuꝫ extruxit: ludos romanos in
ſtituit. Arion a delphino in thea-
trum deportatus eſt.

¶ De ioachim vel ioachas.
Capitulum. xxxviij.

G
iiij. re. xxiij. REliquit autem
ioſias tres filios. helia
chim qui et iechonias
ꝓmogenitũ. xxv. ãno-
rum. mediũ ãt ioachas q̃ et ſellum
dictus eſt. xxiij. annorum. ⁊ tertiũ
mathaniam: circiter. viij. annos.
Tulit populus terre medium filiũ
ioachas: ⁊ conſtituit eum regeꝫ ꝓ
patre ſuo: qui tribus menſibus tm̃
regnauit in hieruſalẽ. Nam vt di-
A
ij. Parali. cit paralipomenon: veniens pha-
xxxvj. rao nechao rex egypti in hieruſa-
lem amouit eum. ⁊ impoſuit mul-
ctam terre. c. talẽta argenti: ⁊ vnũ
auri. ⁊ conſtituit regem pro eo fra
trem eius primogenitũ heliachim
ſibi tributarium. Et mutato nõie
vocauit eum ioachim. vt mutatio
nominis eſſet ſignuꝫ ſubiectionis:
⁊ duxit ſecum ioachaꝫ in dolo ſub
ſpecie honorandi eum in egypto.
Nam cum veniſſet in reblata vin-
xit eum: ⁊ ligatum miſit eum ĩ car
cerem in egypto. Porro ioachim.
xxv. annorum erat cum regnare ce
piſſet. ⁊. xj. ãnis regnauit in hieru
ſalẽ. ⁊ fecit malum corã dño iuxta
omnia que fecerant patres eius.
¶ Cumq; argueret eum vrias ꝓ- Incidens.
pha: cõminat⁹ eſt ei valde. et fugit
vrias ĩ egyptũ. Et miſit poſt eũ io
achim ⁊ reduxit eũ. ⁊ morte turpiſ
ſima interfecit euꝫ. Anno q̃rto re- A
gni ioachim cepit reg̃re in babylo Ihere. xxv
ne nabuchodonoſor: q̃ victo rege
egypti tulit oĩa q̃ ei⁹ fuerant: a ri-
uo egypti vſq; ad flumẽ eufraten.
⁊ trãſiẽs eufraten oẽm ſyriã vſq;
ad peluſiũ cepit ꝑter iudeã. Por-
ro ãno q̃rto ioachim locut⁹ ẽ hie-
remias ad oẽm pplm iuda ⁊ ad ci
ues hierlm dicẽs. A tertiodecimo
anno ioſie locut⁹ ſum vobis ꝟba
dñi. ⁊ hodie ẽ. xxiij. ann⁹: ⁊ nõ au-
diſtis me. Propterea hec dt dñs.
Adducã ſeruũ meuꝫ nabuchodo-
noſor ſuꝑ terrã hãc. ⁊ ſuꝑ oẽs na-
tiões q̃ in circuitu ei⁹ ſũt: et ſuiẽt
regi babylõis. lxx. ãnis. Cũq; iple
ti fuerint anni. lxx. viſitabo ſuꝑ re
gẽ babylõis. ſuꝑ terrã chaldeorũ
iniq̃tatẽ eorũ. ⁊ ponã illã in ſolitu
dines ſempiternas. Et mirabanť
ꝙ tã audacter loq̃reť. Nã ⁊ in ꝓn-
cipio regni ioachim: cum ſtaret in
atrijs tẽpli ⁊ dixiſſet. Hec dt dñs
Dabo domũ hãc ſicut ſilo. ⁊ vrbẽ B
hãc dabo ĩ maledictionẽ. apphẽ- ihere. xxvj
derũt eũ ſacerdotes ⁊ ꝓphete ⁊ oĩs
pplus dicentes. Morte moriatur.
Et aſcẽderũt d domo regis ꝓnci-
pes iuda. ⁊ ſederũt in porta domus
dñi: ⁊ accuſabãt hieremiã ſacerdo
tes ⁊ ꝓphete. Qui reſpõdit. Miſit
me dñs vt ꝓphetarẽ aduerſus locũ
iſtũ. Ecce ĩ manib⁹ vr̃is ſũ: facite
qđ rectũ eſt in oculis vr̃is. Et libe
rauerũt eũ ꝓncipes a manib⁹ ppli.
⁊ maxie aichã fili⁹ ſaphã dicẽs. ꝙ
micheas in dieb⁹ ezechie ſimilia ꝑdi
caſſet. ⁊ multi ꝓphete in diebus re-
guꝫ. nec aliq̃d a regib⁹ ꝑpeſſi ſunt
ſed honorati. Clauſerunt tñ ꝓnci-
pes hieremiã ne publice ꝑdicaret.
Dixitq; tunc dñs ad hieremiam. A. B.
Tolle volumẽ: ⁊ ſcribes oĩa ꝟba q̃ Ihe. xxxvj

locutus sum tibi aduersus iudam
et alias gẽtes. a diebus iosie vſq;
ad diẽ hãc. et ꝯuocauit hieremias
baruch filium nerie: et ſcripſit ba-
ruch ex ore hieremie oẽs ſermões
dñi. et dixit ad eũ hieremias. Clau
ſus ſum nec valeo ingredi domũ
dñi Ingredere ergo tu et lege que
ſcripſiſti in die ieiunij audiẽte po-
pulo et vniuerſis q̃ venũt de ciui-
tatibus ſuis. Et fecit baruch ſicut
p̃ceperat ei hieremias: ſepe legẽs
in domo dñi. Factum ẽ autem in
anno q̃nto ioachim in mẽſe. ix. p̃di
cauerũt ieiuniũ oñi populo i hie-
ruſalem: et vniuerſis q̃fluxerãt de
iuda. Et legit baruch ſmones hie
remie in introitu porte noue do-
mus dñi. Qd cum audiſſet filius
gamarie micheas: deſcendit ad p̃n
cipes et ſeniores dom⁹ regis q̃ ſe-
debant in gazophylatio ſcribe.
Qui cũ nunciaſſet eis q̃ audierat:
aduocauerunt ad ſe baruch. Qui
cũ legiſſet oĩa ṽba coram eis ob-
ſtupuerũt et dixerũt ei. Abſcõde-
re tu et hieremias: et nemo ſciat vbi
ſitis. Et ingreſſi ſunt ad regẽ qui
ſedebat in domo hiemali menſe.
ix. et poſita erat arula corã eo ple-
na prunis. Cũq; legiſſet iudi fili⁹
nathanie tres pagellas vel. iiij. ſci
dit rex volumẽ ſcalpello ſcribe: et ꝓ
iecit in ignem donec ꝯſumeretur.
Quibuſdã tñ ꝯtradicẽtib⁹ p̃cepit
rex ſeruis ſuis vt cõprehenderent
baruch et hieremiã. dñs aũt abſcõ
dit eos. Et dixit iterũ dñs ad hiere
miã. Scribe rurſũ i volumine oẽs
ſermones quos ꝯbuſſit ioachim. et
ſupaddes plures. et p̃cipue ea q̃ di
cit dñs ꝯ ioachim. Nõ erit ex eo q̃
ſedeat ſup ſoliũ dauid: et cadauer
eius ꝓiciet ad eſtum p diẽ: et ad
gelu p noctẽ. Non planget eũ ve
frater ve ſoror. i. nõ plangent eum
frater et ſoror. dicẽtes ve: nõ ꝯcre-
pabũt ei ve dñe. et ve inclyte. Se-
E pultura aſini ſepeliet. putrefact⁹
Jhe. xxij. et ꝓiectus extra portas hieruſalẽ.

¶ De nabuchodonoſor et morte
ioachim. Cap. xxxix.

FActum eſt au A
tem in anno. viij. ioa- iiij. re. xxiiij
chim ipſe ẽ quart⁹ an-
n⁹ nabuchodonoſor.
aſcendit nabuchodonoſor i iudeã:
et depopulabat eã. Rechabite ãt
q̃ habitabãt in tabernaculis ſeor-
ſum ab oib⁹ timẽtes aſcẽderunt i
hierl'm vt ſaluarent aias ſuas. Et A
dixit dñs ad hieremiã. Uade et i- Jhe. xxxv.
troduces oẽs rechabitas i vnam
exedrã theſauroꝝ iuxta domum
dñi. Et introduxit eos i gazophi-
latiũ filioꝝ ennõ: et poſuit coram
eis cyphos et calices plenos vini
dicẽs. Bibite vinũ. Qui rñderũt.
Non bibem⁹: qꝛ ionadab fili⁹ re-
chab pat nr̃ p̃cepit nobis dicens.
Nõ bibetis vinũ vos et vxores vr̃e
et filij vr̃i vſq; i ſempiternũ. domũ
nõ edificabitis. ſementẽ nõ ſeret;.
vineas nõ plantabitis. in taberna
culis habitabitis cunctis diebus
vt viuatis multis dieb⁹ ſup t'rã i q̃
pegrinami. Tunc ait dñs ad hie-
remiã. Dic habitatoribus hierl'm
Hec dicit dñs. Nũqd nõ accipie-
tis diſciplinã vt obediatis mihi ſi
cut rechabite patri ſuo. Propter-
ea inducã ſup vos mala q̃ locut⁹
ſum: de ſtirpe ṽo rechab nõ defi-
ciet vir ſtans in ꝯſpectu meo. Por
ro cũ audiſſet nabuchodonoſor in
hierl'm cepit ioachim et ligauit eũ
et trahebat ſecũ in babylonẽ: et no
biles cũ eo. In itinere ṽo impoſu
it ei nabuchodonoſor tributũ et re
miſit i eũ hierl'm. ſz obſides traxit
ſecũ pueros de ſemine r'gio. danie
lemq; et tres pueros: et ſeruiuit ei
ioachim trib⁹ annis. Sz cũ audiſ
ſet q rex egypti iterũ pugnat vel-
let ꝯ nabuchodonoſor: negauit ei
tributũ qd̃ ꝓmiſerat. Et aſcẽdẽs
rex babylonis in hierl'm ſub iure
federis itrauit eã. Sed cũ intraſ-
ſet fidem nõ ſeruauit. ſed iuuenes

fortiſſimos quoſq; occidit vna cũ
rege ioachim quẽ ꝛ añ muros iſe
pulcrum ꝓici iuſſit. Et qꝛ nõ ſer-
uauerũt ei fidẽ hoſtes: ideo forte
liber regũ vocat eos latrũculos di
cens. Et immiſit dñs in ioachim
A latrũculos chaldeoꝝ ꝛ ſyrie ꝛ mo
iiij.re.xxiiij ab. ꝛ amõ vt diſperderẽt eũ iuxta
ꝟbũ dñi. Nã ſtigmata ſunt inuen
ta in corpore occiſi ꝯ legẽ .i. nomẽ
idoli qḋ colebat codonazer. Et cõ
ſtituit nabuchodonoſor filiũ eius
regẽ ioachim equocũ .ſ. pr̃i. dictũ
iechoniã. Octo ꝛ decẽ annoꝝ erat
ioachim cũ regnare cepiſſet. ꝛ tri-
bus tñ mẽſibꝰ regnauit. ꝛ .x. die
bus. Nã cũ receſſiſſet nabucho. ti
muit ne ioachim memor necis pa-
terne adhereret egyptijs ꝛ pugna
ret aduerſus eũ. ꝛ iõ redijt ꝛ obſe
dit hierl'm. Sed ad vocẽ hieremie
egreſſus ẽ ioachim ad eũ cũ mr̃e ꝛ
oi domo ſua ꝛ pncipibꝰ eiꝰ. Et ſu
ſcepit eos rex babylonis ãno. viij.
regni ſui. ꝛ tulit vniuerſa vaſa au
rea de domo dñi ꝛ theſauros do-
mus regie: ꝛ tranſtulit in babylo-
nem cũ rege ꝛ mr̃e eius. De domo
circiter duo milia de pncipibus ꝛ
viris robuſt; .vij. milia artifices ꝛ
incluſores mille: in ſũma quaſi .x.
milia. Inter quos erat mardoche
us ꝛ ezechiel adhuc iuuenis ḋ ge-
nere ſacerdotũ. Videt̃ tñ ioſephꝰ
velle ꝙ iã duos libros ſcripſerat ḋ
futuros vrbis excidio quos reliqt
in iudea. Iſti qꝛ ſpõte ſe tradide-
runt ꝓprie dicti ſunt trãſmigratio
iude. Alij vero q poſtea ꝑ violẽtiã
tracti ſũt ꝓprie dicunt̃ captiuitas
iude. Ab hac trãſmigratione iude
.ſ. ab .viij. anno regni nabuch. qdã
inchoant numerare .lxx. annos ca-
ptiuitatis.

¶ De ſedechia. Cap. xl.

D
iiij.re.xxiiij Conſtituit na-
buchodonoſor regẽ ĩ
hieruſalẽ patruũ ioa-
chim mathaniã vt ſer
uiret ei ſub tributo: interpoſita re
ligione iuriſiurãdi: ꝛ mutato nõie
vocauit eũ ſedechiam. Triceſimũ
primũ etatis annũ agebat ſedechi
as cũ regnare cepiſſet. ꝛ .xj. annis
regnauit ĩ hierl'm. ꝛ fecit malũ co
rã dño ſicut ioachĩ fᵉ eiꝰ. Erat eni
ſuꝑbus cogitãs vt adhereret regi
egyptioꝝ ꝛ nõ ſeruaret iuſiurãdũ
regi babylonis. Decipiebãt ãt eũ
pſeudo ꝓphe dicentes ĩ ꝓximo ba-
bylonios vincẽdos ab egyptijs.
Cũq; diceret ei hieremias vt ſpẽ Ihe. xviij. B
poneret ĩ dño ꝛ nõ ĩ hoĩe. dixit ad
eũ dñs. Deſcende in domũ figuli
ꝛ ibi audies ꝟba mea. Et deſcẽdit.
Et ipſe figulus faciebat opꝰ ſuper
rotã: ꝛ diſſipatũ ẽ vas ĩ manibus
eiꝰ. ꝛ ꝯuerſus fecit de eodẽ luto al
terꝫ vas ſicut placuit in oculis eiꝰ.
Et dixit dñs ad hieremiã. Dic do
mui iuda. hec dĩt dñs. Nũqd ſicut
facit figulꝰ potero facere vobis vt
deſtruã ꝛ diſꝑdã vos. ꝛ penitẽtes
edificẽ ꝛ plantẽ. Factũ ẽ aũt ĩ an
no .iiij. regni ſedechie miſerunt ad
eũ nuncios rex edõ. rex moab. rex
tyri. rex amõ. rex ſidonis petẽtes
vt pariter federati vnanimit̃ tributa
negarẽt regi babylonis. Et dixit
dñs ad hieremiã. Fac tibi catenas Ihe. xxvij. A
ligneas .i. retortas .vj. ꝛ pones vnã
ĩ collo tuo. ꝛ alias quinq; dabis ĩ ma
nus nuncioꝝ quinq; regũ corã ſede-
chia dicẽs. Hec dĩt dñs quiq; regi-
bus ꝛ regi iuda. Ego feci terrã et
dedi eã ei q placuit ĩ oculis meis ꝛ
nũc dedi oẽs terras iſtas in manu
nabuchodonoſor ſerui mei. Gens
aũt ꝛ regnũ q nõ ſeruierit ei. ĩ gla
dio fame ꝛ peſte viſitabo ſuꝑ eos.
Nolite audire ꝟba ꝓphetaꝝ dicẽ
tiũ vobis. Nõ ſeruietis regi baby
lonis ne pereatis cũ eis. Et cũ cõ
pleſſet hieremias mãdatũ dñi co-
ram ſedechia: ananias ꝓpha de ga
baon tulit catenam de collo hiere
mie ꝛ ꝯfregit eã dicens. Hec dicit
dñs. Sic ꝯfringã iugũ regis ba-
bylonis de collo iſtarũ gẽtiũ poſt

duos annos dierꝫ. ⁊ referri faciaꝫ
oia vaſa dñi ⁊ reducã oẽm trãſmi
grationẽ iude ad locum iſtuꝫ. Et
ait hieremias Amẽ: ſic faciat dñs.
q.d. Idipm vellẽ ego ſi fieri poſſꝫ
Verũtñ audi anania. Nõ miſit te
D dñs ⁊ feciſti cõfidere populũ iſtũ
Jhe.xxviij in mẽdacio. Propterea hoc anno
morieris poſt duos menſes dierꝫ.
Et mortuus ẽ ananias in ãno illo
menſe.vij. Nã hoc pdixerat hiere
mias in menſe quinto. Territ⁹ au
tem ſedechias ad mortẽ ananie mi
ſit nũcios in babylonẽ cũ tributo
Et miſit hieremias epl'am: i mani
bus nunciorꝫ ſecreto ad oẽm trãſ=
migrationẽ iude dicẽs. Hec dicit
dñs. Edificate domus ⁊ plantate
hortos: ducite ⁊ tradite nuptui. ⁊
⁊ qrite pacẽ ciuitatis ad quã tranſ
migrare vos feci: ⁊ orate ꝓ ea de=
um. qꝛ in pace illius erit pax vr̃a.
Non vos seducãt ꝓphete q i medio
vr̃i ſunt: q ꝓmittut vos i breui re.
dituros. qꝛ cũ ceperint impleri in
babylone.lxx. ãni: reducã vos ad
locũ veſtrũ. Hec autẽ dicit dñs ad
achab filiũ culie: ⁊ ad ſedechiã filiũ
amaſie: q ꝓphetãt vobis mẽdaciũ
Tradam eos in manus regis ba.
bylonis: ⁊ pcutiet eos in oculis ve
ſtris. aſſumet ex eis maledictio di
centium. Ponat te dñs ſicut ſede
chiam. ⁊ ſicut achab: quos frixit
rex babylonis in igne. ꝓ eo ꝙ fece
runt ſtulticiã in iſrl'. ⁊ mechati ſũt
in vxores amicorꝫ ſuorꝫ. ⁊ locuti ſt
v̈bum in noie meo qḋ nõ mãdaui
eis. Hos duos tradũt hebrei fuiſſe
illos duos ſenes quos poſtea dyu
dicauit daniel. Nec obeſt ꝙ dr̃ rex
babylonis frixiſſe: cũ daniel dicat
eos lapidatos. Cõuictos ei tradi
derunt regi ad penã q̃ noie ignis
ſignificata ẽ. Cumqꝫ rediiſſent nũ
cij de babylone. attulerũt lr̃as ex
pte pſeudo ꝓpharꝫ ad ſacerdotes i
hieruſalẽ in hec v̈ba. Poſuit vos
dñs in domo ſua ſup oẽm virꝫ arre
pticiũ: ⁊ ꝓphetãtẽ: vt mittatis eũ
in neruũ ⁊ in carcerẽ. ⁊ nũc quare
nõ increpatis hieremiã q dixit vo
bis. Edificate domos qꝛ non redi
buris. Et legit ſophonias epiſtolã
corã ſedechia in auribus hieremie
Et ait hieremias. Hec dicit dñs. D
Sup eos quos trãſmigrare feci vi Jhe.xxix.
ſtabo v̈bum bonũ vt reducã eos.
ſup vos aũt q nõ eſtis egreſſi cũ eis
immittã gladiũ ⁊ famẽ ⁊ peſtẽ: et
ponã vos quaſi fic⁹ malas q̃ come
di non pñt. Oñdit ei dñs mihi ſi=
gnum: ⁊ ecce duo colati pleni ficis
poſiti ſunt añ tẽplũ. Et dixit dñs
ad me. Quid tu vides hieremia. A
Et dixi. Ficus: fic⁹ bonas. bonas Jhe.xxiiij.
valde. ⁊ ficus malas: malas valde
Et ait dñs. Sicut ficus he bone:
ſic cognoſcã trãſmigrationẽ quã
emiſi de loco iſto ⁊ reducã eos in
terrã hanc. Et ſicut ficus peſſime:
ſic dabo ſedechiã ⁊ reliquos q re=
manſerũt in hac vrbe in vexatiõeꝫ
⁊ opprobriũ oibus regnis terre.
¶ De laguncula teſtea. Cap.xlj. A
ET dixit iteruꝫ Jhe.xix.
dñs ad hieremiã. vade
⁊ accipe lagunculã fi.
guli teſtã ⁊ duces te=
cum de ſenioribus ſacerdotum: et
de ſenioribus populi ad vallẽ filio
rũ ennon q̃ eſt iuxta introitũ por.
te fictilis ⁊ contereѕ lagunculã in
oculis eorꝫ ⁊ dices. Hec dicit dñs
Sic ꝯterã locũ iſtũ ⁊ ciuitatẽ hãc
nec vocabit locus iſte amplius to
phet ⁊ vallis filiorum ennon: ſed
vallis occiſionis Implebo eũ eũ
cadaueribꝰ eo ꝙ non ſit alius loc⁹
ad ſepeliendum. Et venit hieremi
as de tophet ⁊ ſtetit i atrio dom⁹
dñi: ⁊ dixit ad oẽm populũ. Hec A
dicit dñs. Ecce inducã ſuper hãc Jhe.xx.
ciuitatem vniuerſa mala que locu
tus ſum aduerſus eã. Et indigna
tus faſſur ſacerdos pcuſſit hiere=
miã ⁊ miſit eum in neruũ in porta
bẽiamin ſuperiori in domo dñi Cũ
qꝫ illuxiſſet i craſtinũ eduxit faſſur

hieremiã de neruo. ⁊ dixit ad eum hieremias. Nō faſſur vocauit dñs nomen tuū ſʒ pauorē vndiqȝ. Interp̄taꝛ ei faſſur vl' faſcor oris nigredo. q. d. Nō hēbis oris nigredinē. i. ptātē imperādi iniq: ſʒ pauēs vndiqȝ captiu⁹ ducerꝭ i babylonē. ⁊ orauit hieremias ad dñm. Dñe ds exercituū q vides renes ⁊ cor. videã vltionem ex eis: tibi eñi reuelaui cauſam meam.

¶ De prima obſidione hieruſalē. Capitulum. xlij.

A Eze. j. Porro in anno quīto ſedechie ipē eſt ann⁹. v. trāſmigrationis ioachim exorſus ē ezechiel ꝓphetare in babylone ad captiuos poſtq̄ acceperāt ep̄lam hieremie. Prophetiã cui⁹ ſīc ⁊ danielis poſtea ꝓſeq̄mur poſt excidiū vrbꝭ et obitū hieremie. Porro i p̄ncipio anni. ix. ſedechie nabuch. obſedit

Ihe. xxj. hieroſolymã qꝛ negauerat ei ſedechias tributū. Et miſit ſedechias ad hieremiã faſſur ⁊ ſophoniã ſacerdotes dicēs. Interroga ꝓ nobis dñm ſi forte faciat nobiſcū miſericordiaʒ. ⁊ reſpōdit hieremias. Hec. d. d. Dabo ſedechiã regē iuda ⁊ ſuos ei⁹: ⁊ populū ei⁹ i manu nabucho regis babylonis. ⁊ percuciet eos i ore gladij ⁊ nō flectetur nec pcet neqȝ miſerebiꝛ. ¶ Et libere ābulabat hieremias i medio

A Ihe. xxxvij ppli eadem clamans. Porro rex egypti egreſſus ē de egypto cū exercitu quaſi ſoluturus obſidioneʒ hieruſalē ⁊ receſſit rex babylonis a hieruſalē i occurſum ei⁹. ⁊ fugauit eū in ore gladij: et de ſyria coegit exire. Cunqȝ diſceſſiſſet nabuchodonoſor a hieruſalē illuſerunt falſi ꝓphe hieremie: ⁊ decipiebant ſedechiã dicētes. Nō reuertentur babylonij: ſed redibit trāſmigratio nr̄a ad nos cuʒ oīb⁹ vaſis dñi. Hieremias autē ꝯtraria his ⁊ vera ꝓphetabat dicēs. Tradeꝛ ſedechias i manu regis babylonis: ⁊ loqꝛ os ei⁹ cū ore ip̄ius. ⁊ oculi ei⁹ oculos ei⁹ videbūt. ⁊ i babyloneꝫ ducet ſedechiã. Impij ꝟo dicebāt hieremiã a mente exceſſiſſe. Porro hieremias ſtrauit aſinū vt egrederetur ad anatoth vicū ſuū q. xx. ſtadijs diſtat a hierlm. Cunqȝ puenīſſet ad portam beniamin. cuſtos porte ierias app̄hendit eū dicēs. Ad chaldeos ꝓfugis. Et adduxit eū ad p̄ncipes. Qui ceſū miſerunt in carcerē q erat i domo ionathe ſcribe. Et ſedit ibi hieremias dieb⁹ multis. ⁊ venit ad eū ananeel fili⁹ ſellū patrui ſui ad veſtibulū carceris: ⁊ ait. Eme agrū meuʒ q eſt in anathot. tibi ei cōpetit hereditas tāq̄ ꝓpinquo. Et intellexit hieremias q ꝟbum dñi eſſet et emit agrū appēdēs ſeptē ſtateres ⁊ decē argēteos. ⁊ adhibuit teſteſ. ⁊ ſcp̄ſit librū poſſeſſiōis ſignatū et ſtipulatiōes ⁊ rata. ⁊ ſigna forinſecus. ⁊ reſcriptū libri fecit ap tū. ⁊ i ocul' ananeel ⁊ teſtiū dedit libros baruch dicēs. Sume librū emptionis hūc ſignatū. ⁊ hūc librum q apert⁹ eſt: ⁊ pone eos i vaſe fictili vt pmanere poſſint in dieb⁹ multis. Hec eñi dīt dñs. Adhuc poſſidebūtur ⁊ agri ⁊ vinee in terra iſta de q vos dicitꝭ: qꝛ dſerta erit. Ecce ego cōgregabo vos de vniuerſis tris: ad q̄s ieci eos ad locū iſtū. ⁊ habitabūt cōfidenter: ⁊ feriam cuʒ eis pactum ſempiternum.

C Ihe. xxxvij

A Ihe. xxxij.

¶ De ſecunda obſidione hieruſalem. Capitulum. xliij.

A iiij. Re. xxv Porro āno nono ſedechie. x. mēſe. x. die. luna. xxij. rediit nabuzardan p̄nceps exercitus babylonis. ⁊ p̄ncipes nabuchodonoſor cū eo. et circūdederūt hierlm. ⁊ extruxerūt i circūitu ei⁹ munitiōes. ⁊ clauſa ē ciuitas. xviij. menſibus ¶ Perterritus itaqȝ ſedechias tulit hieremiam de carce-

B Ihe. xxxvij

re ⁊ interrogauit eū ī domo ſua ſe
creto dicēs. Putas ne ē ſmo a do
mino: qꝛ redierūt chaldei. Qui re
ſpōdit In manu regis babylonis
traderꝭ. Sꝫ obſecro domie mi rex
ne remittas me in carcerē ionathe
ne moriar ibi. Et pcepit rex vt tra
deretur in veſtibulū carceris: ⁊ vt
dareē ei torta panis q̄tidie excepto
pulmēto donec cōſumerenē oīs
A panes de ciuitate. ¶ Et clamabat
Ihe. xxxviij hieremias in veſtibulo carceris.
Qui remāſerint in ciuitate fame
aut gladio pibunt. q ꝯfugerint ad
hoſtes q̄dammō mortem declina-
būt. Et cōuenerūt pncipes ⁊ ſeni
ores ciuitatis ad regē dicētes. Ro
gamus te vt moriaē hō iſte. Ex idu
ſtria eni diſſoluit manꝰ virorū bel
lantiū. Plane mentiē cū dicit. Se
dechias vinctꝰ duceē ī babylonē.
Ezechiel eni ī babylone ꝓpheta-
uit dicens. Sedechias nō videbit
babylonē. Et dixit rex ad eos. Ec
ce ipſe ī manibꝰ vr̄is ē. nec eni fas
eſt regē vobis quicq̄ negare. Tu
lerūt ḡ hieremiā ⁊ depoſuerūt eū
cum funibꝰ in lacū helchie in q̄ nō
erat aqua ſꝫ lutum: vt morte ꝓpria
ſuffocatꝰ periret: ⁊ erat ꝓpha in lu
to vſq ad guttur: qd erat ei ama-
rius oī morte. Tūc abdemelech
ethiops vir eunuchꝰ de domo re-
gis ſecreto dixit ad regē. Peccare
te fecerunt viri iſti grauiter. Qui
reſpōdit. Tolle tecū. xxx. viros et
leua ꝓphā de lacu anteq̄ moriaē.
Qui aſſumptis viris tulit pānos
veteres de domo regis q cōputru-
erant ⁊ ſummiſit eos in lacū ꝑ fu-
niculos ⁊ dixit ad hieremiā. Po
ne pannos veteres ſub cubitu ma-
nuū tuaꝝ ⁊ ſup funes. Quo facto
eduxerūt eū de lacu. ⁊ vocauit eū
rex ſecreto ad oſtiū tertiū qd erat ī
domo dn̄i et ait. Interrogo te ne
abſcondas a me aliqd. Qui r̄ndit.
Si cōſiliū dedero tibi nō me audi-
es: ſi aūt nūciauero tibi interficies
me. Et iurauit ei rex dicēs. Viuit
dn̄s nō occidā te nec tradā te ī ma
nus viroꝝ q q̄rūt aīam tuā. Et ait
hieremias. Si exieris ad pncipes
babylōis ſaluus eris tu ⁊ domus
tua et ciuitas hec nō ſuccendetur.
Si nō exieris: ciuitas ſuccēdeē et
tu cū domo tua nō effugies manꝰ
eoꝝ. Et ait rex. Facerē qd dicis: ſꝫ
timeo contribules q tranſierūt ad
chaldeos: ne forte accuſēt me ⁊ tra
dar ī manꝰ eoꝝ ⁊ illudāt mihi. Et
ait hieremias. Nō traderis. Tunc
rex inq̄t. Nullꝰ ſciat ꝟba hec. Si q̄
ſierit a te: qd locutꝰ eſt tibi rex di-
ces. Proſtraui me coram rege ne
reduceret me in carcerem.

¶ De fuga ſedechie capta vrbe.
Capitulum. xliiij.

Porro defece-
rūt victualia in ciuitate
adeo vt mulieres come
derent paruulos ſuos ad mēſuraꝫ
palmi. ſicut legi
tur ī threnis hie
remie. Capta ē
autē ciuitas. xi.
āno regni ſede-
chie. q̄rto mēſe
ix. die menſis ſe
cūdū ioſephū. ⁊
librū reguꝫ ſcdꝫ
hiere. ꝟo. v. die
aperta ē ciuitas
circa mediā no-
ctem. et ſederūt

Additio.
Quarto menſe
iunij capta ē ci- A
uitas. ſꝫ miſerūt Ihe. xxxix.
nūcios ad regeꝫ et. liij. Re-
ī reblata qd vel- gum. xxv.
let fieri de vrbe B
et proinde ſerui
morati ſūt et in.
vj. menſe deſtru
cta eſt.

principes babylonij ī porta media
Fugit autē ſedechias cū omni do
mo ſua nocte: ⁊ pncipes amici eiꝰ
cum eo ꝑ viam horti regis. Et in-
greſſi ſunt ad viā deſerti. Nō cuꝫ
nunciatū eſſet a quibuſdā traditi-
cijs principibus babylonis perſe-
cuti ſunt eum diluculo et compre-
henderunt eum in campo ſolitudi
nis hierichōtine. Plures aūt prī-
cipum diſperſi ſunt et receſſerunt
ab eo. Ipſum vero cū reliquis vin
ctum traxerunt ad regem babylo-
nis in reblata. Qui locutus eſt cū

eo iudiciū: dicens eū ingratū fuiſſe ꝑcepti ab eo imperij. ⁊ ꝯtra munificum hoſtiliter egiſſe ⁊ deieraſſe in deū. Et addidit. Magn⁹ de⁹ hēs tuā nequiciā odio te tradidit mihi. Et occidit filios ei⁹ corā eo ⁊ ſaraiā ſūmū ſacerdotē: cui⁹ filiū ioſedech reſeruauit. Occiditq; eunuchum q̄ erat ſup viros bellatores. ⁊ ſophar principē exercit⁹ qui probabat tyrones: et. v. viros de his q̄ ſteterāt corā rege. et tres de ianitoribus templi: ⁊. vj. viros pbatos de vulgo. vl. lxx. ſcḋm hieremiam. Oculos ꝓ ſedechie effodit ⁊ catenis vinxit eū vt adduceret in babylonē. ⁊ cū eo ioſedech. Et redierūt q̄ duxerūt eos in reblata ad exercitum hieruſalem.

De incendio templi et vrbis et godolia. Capitulum. xlv.

C iiij. Re xxv ⁊ Jhe. xl. A

Igitur i vndecimo āno ſedechie. mēſe quinto. x. die mēſis. ipſe ē ann⁹. xix. nabucho. regis babylōis nabuzardā icendit domū dñi ⁊ domū regis: et oēs domos hieruſalē: ⁊ totū murum hierlm p circuitū deſtruxit. ⁊ tulit oīa vaſa dom⁹ dñi: ⁊ colūnas duas ⁊ mare eneū. ⁊ ligauit pplm vt adduceret eum i babylonē. Et iſti ꝑtie dicunt captiuitas iude. Et tulit hieremiā de veſtibulo carceris: de quo mandatū accepat nabuzardan in hunc modū. Tolle illum ⁊ pone ſup eum oculos tuos: ⁊ vt voluerit facias ei. Tunc pfecit terre godoliā filiū aichaʒ vt peeſſet pauperibus qui relicti erant et agricolis et vinitoribus vt redderent ſingulis ānis vectigalia regi babylonis. Sedit autem nabuzardan in rhoma: et trahebantur ante eum catenati. Et tollens de medio eorum hieremiam dixit ad eum. Veni mecum in babylonem ⁊ honorabo te. Quod ſi diſplicet tibi reſide. Omnis terra in cōſpectu tuo eſt: habita apud godoliā: ⁊ quocūq; volueris vade. Et tradidit ei nabuzardaʒ cibaria ⁊ munuſcula et dimiſit eum. Similiter ⁊ rechabitas liberos abire dimiſit. Sedit itaq; hieremias et baruch notarius eius in medio ppli qui relictus fuerat. Nabuzardam vero abijt in babylonē trahēs ſecū captiuitatē. Hic fuit exitus regni hebreoꝝ. Et regnatum eſt ſcḋm ioſephū in eo annis qngentis ⁊. xiiij. Joſephus. ⁊ mēſib⁹ ſex. ⁊ diebus decē. Scḋm librū ꝓ regū nō plene qugentis. ⁊ fuerūt in eo reges a dauid viginti ⁊ vnus. Ab edificatiōe ꝓ templi fluxerāt anni. cccc. ⁊. lxx. ⁊ mēſes ſex ⁊ dies decem. Ab egreſſu āt populi ab egypto āni mille. ⁊. lxij. ⁊ mēſes. vj. ⁊ dies. x. Fuerūt autē in templo p ſucceſſionē. xv. ſummi ſacerdotes. a pmo ſadoch quē iſtituit ſalomō vſq; ad patrē ioſedech quē interfecit rex babylonis.

De morte ſedechie. Capi. xlvj.

Porro nabuchodonoſor cū iſtraſſet babylonē cū triumpho: Joſephus. victimas ſolēnes imolauit dijs ſuis. et ſolēnizauit cum omni pplo decem dieb⁹. Cumq; recumberēt exhilarati: pcepit rex vt adduceret ſedechias in medium. et aliqui de cantorib⁹ tēpli cū eo qui pſallerent coram cōuiuantibus in muſicis inſtrumentis. et canerent hymnos de cāticis ſion. Bibebāt autē cōuiue in vaſis domus domini. quorū quedam nabucho. conſecrauit idolis. quedam ꝓ ſibi reſeruauit. Cumq; darent pſallentibus potum: clanculo precepit rex vt ſedechie daretur potus laxatiuus. Et coram omnibus ignominioſe laxatus eſt: et irriſum reduxerunt in carcerem. Quinimio afflictus dolore poſt paucos dies mortuus eſt. Et audiens nabuchodonoſor cauſam mortis ei⁹ extrahens eum

de carcere cum honore regio ſepe-
liuit.

¶ Incidentia.

Incidēs ē. ¶ In diebus ſedechie factum eſt exterminium regni iudeorum. ⁊ exordium habuit quīta etas cuiꝰ anno ſecūdo facta eſt ſolis defectio: quā Thales meliſeus predixerat. In diebus captiuitatis rhomanorum ſextus rex ſeruiꝰ nobilis captiue filius: tres mōtes vrbi addidit. quirinalem. biminalem. equilinū. Foſſas circa muros duxit. cenſus rhomanorū ciuium primus inſtituit. Tandem occiſus eſt a tarquinio ſuperbo. priſci tarquinij filio. Eo tempore apud grecos. vij. ſapientes ſunt appellati.

¶ In hoc loco dignum duximus interponere contrarietates de collatiōe annorū regum iuda ⁊ regū iſrael. ⁊ determinationes earum q̄ nobis occurrerunt: vt tandem earꝫ hiſtorias expeditius ꝓſequamur.

¶ Sedatio contrarietatum.
Capitulum. xlvij.

IN libro regū emergunt contrarietates de collatione annorū regum iuda ⁊ regū iſrael: q̄ quādoqꝫ determinari poſſūt. Ubi vero nō inuenitˀ determinatio: vitio ſcriptorū credimꝰ hoc accidiſſe. qui in proprijs nominibꝰ ⁊ numeris ſepe falluntur. Roboā ⁊ ieroboam primi congregauerūt annis. xvij. alter in iudea: alter in iſrael. Poſt roboam cepit regnare abia filius eius in hieruſalem. In. xviij. anno ieroboam qui vigītiduobus ānis regnauit in iſrael. conregnauit abia ieroboam tribꝰ annis. quod ſynecdochice dictum eſt. hoc eſt duobus annis. ⁊ aliqua parte tertij qui erat viceſimus ieroboam. Et in reliqua pte anni eiuſdem cepit regnare aſa filius abia. ⁊ quadrageſimo ⁊ vno āno regnauit i hierl'm. Anno ſcd'o aſa regnauit in iſrl' nadab filiꝰ ieroboā duobus ānis. i. vno āno: ⁊ aliq̄ pte ānī ſcd'i q̄ adhuc erat tertiꝰ aſa. ⁊ occidit eū baaſa. Et cepit regre i iſrl' ꝓ eo anno tertio aſa: ⁊ regnauit. xxiiij. annis nō tn̄ plenis: q: tūc regnaſſet vſqꝫ ad. xxvij. annū aſa. ſꝫ nō regnauit niſi vſqꝫ ad viceſimū ſextū. Hela itaqꝫ filiꝰ baaſa cepit regre i iſrl' āno. xxvj. aſa. ⁊ duobꝰ annis regnauit. i. vno anno. ⁊ aliq̄ pte ſcd'i āni: q̄ erat. xxvij. aſa. ⁊ i hoc eodēꝫ anno zamri iterfecit hela. ⁊ regnauit ꝓ eo ſeptē diebꝰ. ¶ Quo mortuo diuiſus eſt pplꝰs. Pars q̄dā ſeq̄bat thebni. altera ſeq̄bat amri ⁊ ꝓualuit amri ⁊ regnauit. xij. ānis i iſrl'. ¶ Hic notādū ē q ꝯtentio de regno int' amri ⁊ thebni durauit ꝑ tres annos ⁊ vltra. q: ſtatim dicit ſcriptura q amri cepit regre. xxxj. anno regni aſa. Si ei mortuo zamri ſtatiꝫ cepiſſet regre amri cū electꝰ fuit. ḡ regre cepiſſet. xxvij. anno vel octauo regni aſa. Uerūtn̄ poſtea dicit ſcriptura euꝫ cepiſſe regnare in hoc anno ſue electionis. cū dt' filiuꝫ eiꝰ achab cepiſſe regnare. xxxviij. anno regni aſa. Si em̄ duodecim annis regnauit amri: et inchoauit regnare. xxj. aſa. et aſa non niſi quadraginta ⁊ vno anno regnauit. palam eſt q amri ſuperuixit aſa per vnū annū. Quō ergo achab ſuccedens patri inchoauit regnare. xxxviij. anno regni aſa. qd' ſic ſolui poteſt. Quādo ſcriptura dicit amri cepiſſe regnare. xxxi. anno aſa: intelligendū eſt. q: tūc ſolꝰ ⁊ ſup totū iſrael mortuo thebni cepit regnare. Quādo autē dicit regnaſſe eum. xxij. aſa. xij. annis. a. xxviij. anno aſa numerat quando iſrael eū elegit in regē. Quod tpˀs extenditur vſqꝫ ad. xxviij. annum regni aſa qn̄ achab regnare cepit. Huic ſnīe ſequēs ſcriptura conſonat q̄ narrat ioſaphat filiū aſa regnare cepiſſe quarto āno regni achab. q̄ fuit vltimus aſa. q̄drageſi-

Nota de amri et thebni.

Reſponſio dubij.

De ioſaphat et ioram

mus .l. prim⁹. ¶ Porro ioſaphat regnauit in hieruſalē .xxv. annis. cui⁹ āno .xvij. ochozias fili⁹ achab cepit regnare i iſrl. et duob⁹ annis regnauit. Huic qꝛ filiū nō habuit frater eius iorā ſucceſſit in regnū. et cepit regnare iorā in iſrl anno ſecundo iorā filij ioſaphat Sꝫ qrit. ſi in āno .xvij. ioſaphat: q. xxv. annis regnauit ochozias cepit regnare: et duob⁹ tm̄ ānis regnauit. quō iorā frater eius āno ſcdo iorā filij ioſaphat. et nō poti⁹ .xviij. vel .xix. āno ioſaphat regnare cepit. Preterea in ſequētibus ſtatim ſubiungit ſcriptura. qd .xviij. vel .xix. āno ioſaphat iorā filius achab regnauerit. Hec ꝯtrarietas ſic ſolui poteſt. Duo anni qbus regnare dicit ochozias illi ſunt qb⁹ ſolus et incolumis anteq̄ ꝑ cancellos domus ſue corruiſſet regnauit. Reliq̄ vo octo vel nouem anni quib⁹ eo languente frater eius ioram adminiſtrationē regni agebat: nō ſibi ſed fratri deputantur. Vn̄ in .xviij. anno regni ioſaphat regnaſſe ſcribit ioram. qꝛ tūc regni adminiſtrationem ꝓ fratre q̄ lāguebāt ſuſcepit. Scriptura vero que dicit ꝙ ioraz filius achab anno ſcdo ioram filij ioſaphat regnauerit temp⁹ quo ſolus defuncto iam fratre regnare cepit attendit. Ex diuerſoꝝ ſane ſcriptis ꝓphetarum collect⁹ ē tractatus libri regum Vn̄ eſt ꝙ alius aliud. et alius aliud ſm rationum diuerſitatē initium inchoationis regni regū tā iuda q̄ iſrl aſſignauit. Iorā aūt filius achab .xxij. annis ſup iſrael regnauit. Illa ergo ſcriptura q̄ poſtea dixit ꝙ anno quanto iorā filij achab regis iſrael regnauit iorā filius ioſaphat regis iuda: tēpus attendit qn̄ pro fratre adhuc viuēte regnū adminiſtrare cepit. ¶ Porro ioram filius ioſaphat trigintaduorū annoruz erat cum regnare cepiſſet: et octo ānis regnauit in hieruſalem. anno .xij.

Solutio dubij.

ioram filij achab regnauit ochozias filius ioram regis iuda. Viginti duorum annorū erat cum regnare cepiſſet: et vno anno regnauit i hieruſalem. Quidā mendoſi codices habent iorā filium ioſaphat vigintiduorū annorū eſſe tantum cum regnare cepiſſet: qd ſtare non poteſt. Si enim vigintiduorū annorū tantū eſſet cū regnare cepiſſet. et .viij. annis tantum regnauit. ergo tricenarius erat cū mortuus eſt: ſed filius ei⁹ ei ſuccedens iam .xxij annoꝝ erat. ergo quando cuz genuit iorā .viij. annoꝝ erat quod eſt impoſſibile Tamen hebrei tradunt iorā filium ioſaphat .xx. annis regnaſſe et .xlij. vixiſſe. qd videtur ꝯſonare illi littere que dicit eū vigintiduoꝝ annorū eſſe cū regnare cepiſſet. Sꝫ tm̄ dicūt ſolos octo annos qbus innocēter vixit anq̄ ſuos fratres occidiſſet ꝯputatos illi in regnū a ſcriptura. Mortuo ochozia mater eius athalia .vj. annis regnauit in hieruſalē. Eiſdem ſex annis conregnauit ei hieu: q. xxviij. annis regnauit i iſrael. Anno .vij. hieu cepit regnare in hieruſalem ioas: et .xl. annis regnauit. Regnauerūt ergo pariter ioas in iuda: et hieu in iſrael. xxij. annis. Quibus finitis mortu⁹ eſt hieu: et ſucceſſit ei in regnū ioachas fili⁹ eius. inchoans regnare āno .xxiij. ioas reg iuda. et .xvij. ānis regnauit i iſrael. ¶ Sꝫ querit. ſi anno .xxiij. ioas ioachas cepit regnare. et annis .xvij. regnauit. cū ioas .xl. tm̄ annis regnauerit: palam eſt ꝙ vſq̄ ad .xxxix. vel potius .xl. annū eius regnauerit ioachas. Quō ergo ſtatim in ſequēti dicit ſcriptura: qꝛ ioas fili⁹ ioachas āno .xxxvij ioas regis iuda regnar cepit. Forte triēnio: viuēte pr̄e ſimul cū pr̄e regnauit Forte ſcriptorū negligētia q̄ i nūeris ſepe errat hanc difficultatem peperit. Anno ſecundo ioas regis iſrl regnauit amaſias i

De ioachas et ioas qo.

Solutio.

iſrl'. xxix. annis. Ann⁹ ſecundus ioas quo amaſias regnare cepit numerat, ex quo ſolus defuncto patre regnauit.

Addítio. Hoc addit iō. q2 dictū eſt ī ſolutione. q2 ioas trib⁹ annis patri conregnauit in iſrael.

Uixit aūt amaſias rex iuda poſt ꝙ mortu⁹ eſt ioas rex iſrael. xxv ānis. ¶ Et hic orit q̄ſtio. Supra dictuʒ eſt ꝙ amaſias anno ſecūdo ioas regis iſrael regr̄e inchoans. xxix. annis regnauerit. Joas aūt. xvj. annis regnauit. Quindecim itaqꝫ ānis ſimul regnauerūt. Mortuo itaqꝫ ioas ſoli q̄ttuordecim anni ſupfuerūt amaſie. vel ad plus quindecim. — Queſtio d amaſia et ioas.

¶ Forte errauit ſcriptor ponēs. xxv. ꝓ q̄ttuordecī. vel forte amaſias viuens deſijt regnare. et decem vel vndecim ānis vixit diutius ꝙ regnauit. — Solutio.

¶ Porro anno. xv. amaſie: regnauit ī iſrl' ieroboā. xl. ꝛ vno anno. Simul itaꝙ regnauerūt amaſias in iuda. ieroboam in iſrl'. ad plus. xv. annis. Quid ē igit qḋ ſequens ſcriptura dicit. Quia. xxvij. anno ieroboam regnauit ozias fili⁹ amaſie in hieruſalē. — Alia q̄ſtio.

¶ Forte. xv. annis iuda ſine rege fuit. q2 vt dixim⁹ amaſias viuens regnū dimiſit: ꝛ ozias adhuc puulus regnare non poterat. Mortuo ꝓo patre cū. xvj. eſſet annorū. ꝛ ieroboam ī iſrael viceſimū ſeptimum annum regni ſui inchoaſſet regnare cepit in hieruſalem: ꝛ quinquagintaduobus annis regnauit. — Solutio.

¶ Porro anno. xxxviij. ozie regis iude. regnauit zacharias filius ieroboaʒ in iſrael ſex mēſibus. Et hic oritur queſtio. Supra dictuʒ eſt quia anno viceſimo ſeptimo ieroboam regnauit ī iſrl'. qui cum quadraginta ꝛ vno anno regnauit. ozias regnare cepit. et. lij. annis regnauit. Quattuordecim itaqꝫ annis pariter regnauerūt ozias et ieroboam. cui ieroboam poſt quadraginta ꝛ vnum annum defuncto: ſi ſtatim zacharias fili⁹ eius in regnum ſucceſſiſſet non in xxxvij. ſed in decimoquinto anno regni ozie regnare cepit. Aut igitur regnum iſrael. xxiij. annis ſine rege fuit. vel potius per iſtos viginti tres annos zacharias filius ieroboam regnauit. qui tamē illi quia peſſime vixit: in regnum non ſunt computati. — Alia q̄ſtio. De ozia ꝛ zacharia.

Soli autē ſex menſes quos correctius vixit in triceſſimooctauo anno ozie illi ſunt computati. — Solutio.

Jn triceſimo aūt nono anno ozie ſelluʒ occiſo. zacharias regnauit in iſrael vno menſe. Eodem anno manahen occidit ſellū. ꝛ regnauit in iſrael decem annis. — De zacharia.

¶ Anno quinquageſimo ozie phaceia filius manahen regnauit in iſrl' duobus annis. Anno. lij. ozie phacee filius romolie phaceiaʒ interfecit. ꝛ regnauit in iſrael viginti annis. — De phaceia.

Anno ſecūdo phacee regnauit ioatha in hieruſalē. ꝛ ſedecim ibi annis regnauit. Quindeciʒ ergo annis ad minus ſimul regnauerunt ioathan in iuda ꝛ phacee in iſrael. Et annus qui fuit vltimus ioathā fuit phacee. xvij. et ita phacee regnauit poſt ioathan tribus annis in quibus cōgregauit ei achaz filius ioathan. ¶ Quod ergo legitur ꝙ ozee interfecit phacee et regnauit pro eo viceſimo anno ioathan filij ozie: ex illo tēpore reguʒ ioathā ſcriptura numerat. quo patri leproſo cōregnauit. ¶ Ubi autem legitur ꝙ anno ſecundo phacee regnauit ꝛ ꝙ ſedecim annis regnauerit. Ab illo tempore numerat. quo ſolus mortuo patre regnauit. — De ioathā.

Porro duodecimo āno achaz ozee regnauit decem annis in iſrl'. Si ergo phacee ꝛ achaz tribus tātum annis conregnauerunt vt dictum eſt tunc quarto anno achaz occiſus eſt phacee. Et ſi ozee occiſor eius non regnauit pro eo vſqꝫ ad duodecimuʒ annum achaz. tūc — De Achaz ꝛ phacee.

regnū iſrael fuit octo annis ſine re
ge. Itaq3 predicte ꝯtrarietates et
alie ſiq̄s ꝑtermiſimus determina-
ri poſſunt. vel ꝑ ſynecdochen. vel
q2 q̄dā cū patribus regnauerunt
anteq̄3 ſoli regnarēt. Vel q2 regna
quandoq3 ſine rege fuerunt.

¶ Explicit hiſtoria librorū regū. in quib9 cōprehendūtur etiā libri paralipomenon.

¶ Sequit hiſtoria libri thobie.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriam tobie.

De tobia. cap.j.
De morte godolie. cap.ij.
De deſcenſu reliquiarum iude in egyptum. ⁊ obitu hieremie. ca.iij.
De captiuitate reliq̄ꝝ iude. c.iiij.

¶ Incipit hiſtoria tobie.

Prefatio. Hiſtoria Tobie exor-
dium habuit
in captiuita
te. x. tribuū
quā fecit ſal/
manaſar.
Quo ꝓo tē
pore t̄minū
habuerit nō ſatis elucet. Videt ei
ſecundum litteram hiſtorie tobi-
as vixiſſe poſt excidium hieruſalē
et incendium templi. Ait enim in
C Tob. xiij. cantico ſuo. Hieruſalem ciuitas
dei caſtigauit te domin9: bene dic
deum in ſecula ſeculorum: vt reedi
ficet tabernaculum ſuum in te. et
reuocet ad te omnes captiuos. In
diebus autem mortis ſue cum pre
diceret filijs de reditu captiuorū
ait. Terra deſerta replebitur: ⁊ do
mus dei que i ea incenſa eſt iterū
reedificabitur. Si vero attēdam9
B Tob. xiiij. terminum vite Tobie filij Tobie
(fuit enim terminus hiſtorie qui
fuit ei terminus vite) non inuenie-
mus hiſtoriam deſcendiſſe ad plus
vltra tempora ioſie. Ponamus ei
filiū cum patre captiuatum ſexto
anno ezechie ⁊ āniculum eſſe. xix.
annis tantum vixit. circa. xx. annū
ioſie mortuus eſt. Hanc hiſtoriam
tranſtulit hieronymus de ſermo-
ne chaldeorum in latinum ad peti
tionem chromatij ⁊ heliodori epi-
ſcoporum. Hanc hiſtoriam iudei
inter apocripha ponūt. Hierony-
mus tamen i ꝓ-
logo ſuo dicit i-
ter agiographa
Quod ſi eſſ3: ta
men eſſet in ter-
tio ordine cano-
nis veteris teſta
menti. ſed quia
de nullo ordine
eſt: dicemus q2
hieronymus dif
fuſi9 accepit a-
giographa. vt i
cluderet et apo-
crifa ⁊ quia vici
na ē lingua chal
deorum hebrai-
co ſermoni. vtri-
uſq3 lingue peri
tum loquacē habens hieronym9
quicquid ille hebreis verbis exp̄ſ-
ſit: latino ſermōe expoſuit ſub bre
ui: ⁊ quaſi vnius diei labore.

Additio.
Recole ſupra in
pricipio ioſue di
ctum quod apo
crifum dicitur.
vel cuius auctor
incertus. vel cu-
ius materia icer
ta. De materia
autem huius pa
tet et conſtat.
Agiographum
ſacra ſcriptura
interpretatur. ⁊
ſic quelibet ſcri-
ptura ſacra po-
teſt dici.

¶ De Tobia. Capitulum. j.

Porro Tobias A Tobie. j.
ex tribu neptalim fuit.
Cūq3 ceteri ad vitulos
aureos quos fecerat ieroboā irēt: B
ipſe aſcendebat in hieruſalem, vt iij. Re. xij.
adoraret deum iſrael. primitias et
decimas fideliter offerebat: ita vt
in tertio āno proſelitis ⁊ aduenis
omnem miniſtraret decimationē:
⁊ in omnibus legem dei puer ob-
ſeruabat. Factus autem vir acce-
pit ſibi vxorem annā de tribu ſua:
⁊ ſuſcepit ex ea filium quem nomi
ne ſuo vocauit Tobiam. Captus
quidem cum vxore ⁊ filio. habita-
uit in niniue: ⁊ cuſtodiuit animā
ſuam ne contaminaretur in cibis
gentilium: ſed ⁊ contribules ſuos

non cuſtodiētes ſe grauiter argue
bat. Et dedit illi dominus gratiā
in oculis ſalmanaſar. Qui dedit
ei poteſtatem quocunq̧ vellet ire
ad captiuos. et circa eos facere q̃-
cunq̧ voluiſſet. Cunq̧ ambularet
per regionem cum cōcaptiuis: mo
nita dans ſalutis. deuenit in rages
ciuitatem medorum: inuenitq̧ ī ea
quēdam contribulem ſuum gabe-
lum egentem. ⁊ reliquit ei ſub chi-
rographo decem talenta argenti:
que habebat ex his in quibus fue-
rat a rege honoratus. Mortuo au
tem ſalmanaſar cum filiꝰ eius ſen-
nacherib filios iſrael haberet exo-
ſos. Tobias conſolabatur eos: et
egentis miniſtrabat. Cunq̧ reuer-
ſus eſſet ſennacherib a iudea: mul-
titudine exercitus nocte ab ange-
lo percuſſa. fugiens manū domini
iratus multos hebreorum fecit oc
cidi: quorum corpora tobias ſepe-
liebat. Quod cum nunciatum eſ-
ſet regi tulit omnem ſubſtantiam
eius: ⁊ eum iuſſit occidi. Tobias
vero fugiens cum vxore ⁊ filio la-
tuit: quia multi diligebant eum.
Poſt. xlv. dies cum eſſet occiſus
rex a filijs ſuis: redijt tobias in do
mum ſuam: ⁊ reſtituta ſunt ei ab-
A. Tob.ij. lata. ¶ Porro in quodam die fe-
ſto cum paratum eſſet prandium
apud Tobiam: dixit filio ſuo.
Uade ⁊ adhuc aliquos d̾ tribu no
ſtra timentes deum vt comedant
nobiſcum. Qui reuerſus nuncia-
uit vnum de hebreis iugulatuꝫ ia
cere in platea. ⁊ exiliēs Tobias ie
iunus tulit occulte corpus in do-
mum ſuam. et comedit panem in
luctu ⁊ tremore. ⁊ cuꝫ ſol occubuiſ
ſet ſepeliuit illud. ⁊ arguebant eū
proximi ſui dicentes. Huius rei
cauſa interfici iuſſus es: ⁊ iterum
ſepelis mortuos. Sed Tobias ma
gis timens deum ꝙ regem ſepul-
ture occiſorum ſollicitus inſtabat.
Contigit autem vt quadam die fa
tigatus a ſepultura domum redi-
ens iactaret ſe iuxta parieteꝫ: ⁊ ob
dormiuit. ⁊ ex nido hirundinū cali
da ſtercora ſuper oculos eius inci-
derent: ⁊ factus eſt cecus. Hoc aūe
permiſit deus fieri ad eius proba-
tionem: ⁊ ad exemplum patientie
imposterum. Naꝫ ⁊ in omnibꝰ be
nedixit deuꝫ: ſicut beatus iob. ⁊ ꝑ
ximos ſuos inſultantes ei increpa
bat dicēs. Nolite ita loqui: filij ei
ſanctorum ſumus. ⁊ vitam illaꝫ ex
pectamus quam deus daturus eſt
fidelibꝰ ſuis. Anna vxor eius ibat
ad textrinum opus quotidie: ⁊ de
labore manuum ſuarum quod cō-
ſequi poterat deferebat. Factuꝫ ē
autem vt hedum accipiens detuliſ
ſet domi: cuius balatum vir audi-
ens ait. Uidete ne furtiuus ſit. Ad
hec irata vxor reſpondit. Manife
ſte vana facta ē ſpes tua: ⁊ elemo-
ſyne tue perierūt. ¶ Et ingemuit A. Thob.iij.
tobias cum lachrymis dicens. Et
nunc domine ſcḋm voluntatem tuā
fac mecum. et precipe in pace reci-
pi ſpiritū meum. Expedit eni mi-
hi mori magis ꝙ viuere. Eadem
die cōtigit vt ſara filia raguel in ci
uitate medoꝝ audiret improperiū
ab vna ancillarū ſuarū quaꝫ incre
pabat dicente ſibi. Interfectrix vi
rorum tuorum: nunquid occidere
me vis ſicut occidiſti ſeptē viros:
Fuit enim tradita. vij. viris. ⁊ de-
moniuꝫ nomine aſmodeus occide
bat eos mox vt ingreſſi ſunt ad eā.
Aſcendit ergo ſara in ſuperius cu
biculum domus ſue: ⁊ tribus die-
bus et noctibus non manducans
nec bibens: in oratione perſiſtens
ſtebat. Peto domine deus patrū
noſtrorum vt de vinculo impro-
perij huius abſoluas me. aut cer-
te deſuper terram eripias me.
In illo tempore exaudite ſunt pre
ces amborum in conſpectu domi-
ni. et miſſus eſt angelus raphael
vt curaret eos. ¶ Igitur cum to- A.
bias putaret ſe exauditum vt mo- Tob.iiij.
reretur dicebat ad filiū ſuuꝫ. Au-

di fili mi verba mea. ⁊ ea quaſi fū-
damenta in corde tuo cōſtitue. Cū
moriar ſepelies me: ⁊ honorē ha-
bebis matris tue dū vixerit. Mor
tuam circa me ſepelies eam. ſemꝑ
in mente habeto dominū filij mi:
⁊ ſerua mandata eius. De ſubſtan
tia tua fac elemoſynas. qꝛ elemoſy
na ab omni peccato liberat: ⁊ ma-
gnam preſtat fiduciam coram deo
omnibus facientibus eam. Atten
de fili mi ab omni fornicatione ⁊ a
ſuperbia: a qua ſumpſit initiū om
nis perditio. Conſilium a ſapiēte
perquire a peccatoribus declina.
Merces mercēnarij non maneat
apd te. Noli timere fili mi: qꝛ pau
perē vitam egrimus: ſꝫ multa bo
na habebimus ſi timuerimꝰ deū.

Nota d elemoſine preſtancia.

A Tob. v.

Preterea ſcito quia dedi gabe
lo decem talenta argenti in rages.
cuius chirographū penes me ha-
beo Perquire ergo tibi fidelē vi-
rum qui tecum eat ſalua mercede
ſua vt reſtituas gabelo chirogra-
phum ſuū: ⁊ ipſe reſtituet tibi de-
poſitum. Tunc egreſſus tobias i-
uenit iuuenem ſuccinctum ⁊ quaſi
ad iter paratū: ignorans ꝙ ange-
lus dei eſſet. Cumqꝫ accepiſſet ab
eo ꝙ oēm medoꝝ regionem nouiſ
ſet: ⁊ rages ciuitatem et gabelum
habitantē in ea. introduxit eū ad
patrem ſuum: ⁊ ſalutauit euꝫ iuue
nis dicens. Gaudium ſit tibi ſem-
per. Qui rn̄dit. Quale gaudium
erit mihi qui lumē celi non video.
Cui iuuenis. Forti animo eſto: in
proximo eſt vt a deo cureris. Et
ait tobias. Poteris ꝓducere filiū
meum ad gabelum? Qui rn̄dit.
Ego ducam eum ⁊ reducam a te.
Cumqꝫ quereret tobias ab eo tri-
bum eius: ⁊ domū ⁊ nomen: rn̄dit
Ex filijs iſrael ego ſum: azarias
ananie magni filius. quod totum
ſm interpretationem nominū veꝝ
erat. Erat enim de angelis viden-
tibus deum. ⁊ erat azarias. i. adiu
tor. ⁊ filiꝰ ananie. id eſt glorie. dei

Tunc paratis omnibus q̄ erāt — A Tob. vj.
opus in via: ambulauerunt ambo
ſimul: ⁊ canis ſecutus eſt eos.

Mater aūt flebat dicens ad vi — D Tob. v.
rum. Baculum ſenectutis noſtre
tuliſti: nunqꝫ eſſet pecunia illa pro
qua miſiſti eum. ſufficiebat nobis
paupertas noſtra. vt diuitias cō-
putaremus qꝛ videbamus filium
noſtrum. Et ait tobias. Noli fle-
re: filius noſter reuertetur ad nos
ſaluus. credo enim ꝙ angelus dei
bonus comitetur eum. Porro — A Tob. vj.
illi duo prima manſione manſerūt
circa fluuium tigrim. Et exiuit to
bias vt lauaret pedes ſuos: ⁊ pi-
ſcis immanis egrediebatur vt de-
uoraret eum. ⁊ timens tobias cla-
mauit dicēs. Dn̄e inuadit me. Et
ait angelus. Apprehende branciā
eius ⁊ trahe eum ad te. ⁊ extraxit
eum in ſicco ⁊ palpitabat ante pe-
des eius. Super hunc locuꝫ dicit
Beda. ꝙ dum xp̄us in cruce leua-
ret pedes ſuos qui ambulabāt ſuꝑ
terram: aduenit diabolus querēs
ſi quid peccati inueniret i eo. Vn̄.
Pater transfer calicē hunc a me.

Tunc dixit angelus ad tobiā.
Exentera piſcē hunc ⁊ cor eius ⁊
fel ⁊ iecur repone tibi. valent eniꝫ
ad medicamenta. Tūc tobias ꝑtē
piſcis aſſauit ⁊ comederunt. ꝑtem
ꝟo ſalſam ſecū tulit. Cumqꝫ ſimul
ꝑgerent ait tobias Azaria frater
qd̄ remedium hn̄t que de piſce ſer
uari dixiſti. Qui reſpondit Par
ticula cordis ſuper prunas poſita
fumo ſuo extricat oē genus demo
num a viro vel muliere. nec ſuper
hoc mirari debemus. cum fumus
cuiuſdam arboris aduſte eandem
vim habere ꝓhibeatur. Cūqꝫ q̄ſiſ-
ſet tobias vbi manerent nocte illa
Rn̄dit angelus. Eſt hic raguel ꝓ
pinquus tuus habens filiaꝫ vnicā
que debetur tibi cum omni ſubſtā
tia eius. Et ait tobias. Audio qꝛ
tradita eſt viris ſepteꝫ: ⁊ occiſi ſūt
a demone. Et rn̄dit angelus. No-

li timere. ſuper petulantes ⁊ deuz non timẽtes poteſtatẽ demoniuz hȝ. Tu autẽ cum acceperis eã tribus diebus continebis ab ea. ⁊ de nocte vacabitis ambo orationibꝰ. Prima nocte incẽſo iecore piſcis precibus veſtris fugabitur demonium Scḋa nocte in copulatione sanctoꝝ patriarcharũ admitteris .i. orabitis deũ vt ĩ participiũ ſanctitatis ⁊ pudicicie patriarcharũ admittat vos. Tertia nocte benedictionẽ ꝯſequeris vt filij pereenẽ ex vobis ſani ⁊ incolumes. Hanc benedictionem ꝓſtabat vel ſacerdos vel aliquis maior inter eos vicem ſacerdotis gerẽs. Quarta nocte accipies eam cum timore dei: amore filiorum magis ꝙ libidine

A Tob.vij. ductus: vt in ſemine abrae benedictionẽ in filijs ꝯſequaris. ¶ Tandẽ ingreſſi ſunt ad raguelẽ. Cũqꝫ diceret raguel vxori ſue: ꝙ ſimillimũ eſſe iuuenem hunc tobie cõſobrino ſuo. dixit ad eũ angelꝰ. Hic eſt filius illius. Et letatꝰ eſt raguel: ⁊ inſtaurauit ꝯuiuiũ. Tunc ait tobias. Nõ manducabo neqꝫ bibã niſi prius petitionem meã confirmes: ⁊ ꝓmittas mihi dare ſarã filiam tuam. Quo audito: expauit raguel. ⁊ heſitanti de reſponſo dixit ei angelꝰ. Noli timere dare eã ſibi coniugem. huic enim debeẽ: ⁊ ꝓpterea alius non potuit habere eam. Tunc ait raguel. Scio qm̄ a deo veniſti: ⁊ ꝙ exaudiuit dñs preces ⁊ lachrymas meas: vt coniungeretur hec filia mea cognationi ſue ſm̄ legẽ moyſi. Et apprehendens pater dexteram filie tradidit eam dextre tobie dicens. Deus patrum noſtroꝝ ſit vobiſcum: ⁊ coniungat vos ⁊ impleat benedictionem ſuam in vobis. Et fecerunt cõſcriptionem coniugij: ⁊ comederunt benedicẽtes deum. ¶ Poſt

A Tob.viij. cenam vero introduxerunt iuuenẽ in cubiculum virginis: ⁊ protulit tobias de caſſilide ſuo partẽ iecoris ⁊ poſuit ſuper prunas. Tunc raphael apprehẽdit demonium: ⁊ religauit illud in deſertum ſuperioris egypti. Tunc tobias ait ad virginem. Sara: deprecemur deũ hodie ⁊ cras ⁊ ſecundo .i. tertio die cras. His enim tribus noctibꝰ iũgimur deo: quarta nocte in noſtro erimus coniugio: filij enim ſanctorum ſumus. non poſſumus ita cõiũgi ſicut et gentes que ignorant deum. Et orauerunt ambo dicentes ſimul. Miſerere nobis dñe deus patrũ noſtrorum miſerere nobis: ⁊ cõſeneſcamꝰ ambo pariter ſani. Porro circa pullorum cantũ fecit raguel parari ſepulcrum vt ſepeliret eum prius ꝙ illuceſceret: ⁊ miſit vnam de ancillis ad vidẽduȝ ſi iam obiſſet. Que reuerſa nunciauit eos incolumes eſſe ⁊ ſecum pariter dormientes. Et laudauerunt omnes deum: ⁊ repleuerunt ſerui foueam quã fecerãt prius ꝙ luceſceret. ⁊ parauerunt ſolẽne cõuiuium omnibus vicinis ⁊ amicis ſuis. Et adiurauit raguel tobiam vt duas hebdomadas maneret apud eum: ⁊ dedit ei mediam partem omnium que poſſidebat: faciens ſcripturam vt reliqua pars ꝙ ſupererat poſt obitum ſuum deueniret ad tobiam ¶ Tunc ait tobias ad angelum quẽ hominem eſti- A Tob.ix.
mabat Azaria frater tu noſti ꝙ grauis ſit mora noſtra parentibus meis: obſecro vt eas ad gabellum: ⁊ reddes ei chirographũ ſuum. ⁊ recipies ab eo pecuniam: ⁊ monebis eam venire ad nuptias Tunc aſſumẽs raphael quattuor de ſeruis raguelis ⁊ duos camelos: venit ad gabellum. ⁊ accepta pecunia duxit eũ ſecum ad nuptias. Et ingreſſus gabelus inuenit eos diſcunbentes. ⁊ bñdixit eis. Cũqꝫ omnes dixiſſent amen: cũ timore A
dñi nuptiarũ conuiuiũ exercebant ¶ Porro cum tobias morã face- Tob.x.
ret in nuptijs: ſollicitus erat ꝓ eo

pater eius ꝙ ad diem terminatã
nõ redierat. mater ꝟo lachrymis
irremediabilibus flebat dicens.
Heu me fili mi: vt qd te miſimus
peregrinari: lumen oculoꝛum no=
ſtroꝛum ꝛ baculum ſenectutis no
ſtre. Uir autẽ eius conſolabatur
eam. Poꝛro raguel dicebat ad ge
nerum ſuũ. Mane hic: ꝛ ego mit
tam nuncium ſalutis tue ad patrẽ
tuũ. Cunqꝫ ille nõ adquiſceret: tra
didit ei ſaram ꝛ dimidium ſubſtã
tie ſue in pueris. in puellis. in pe=
cudibus. in camelis. in vaccis. in
pecunia multa. Parentes ꝟo mo
nuerunt filiam ſuam honoꝛare ſo
crum ſuam. diligere maritum. re=
gere familiam. gubernare domũ.
ſeipſm irrepꝛehenſibilem exhibere
A Tob.xi. ¶ Cunqꝫ reuerterentᷣ venerũt ad
carrã que eſt in medio itinerᷣ: ꝛ ait
angelus ad tobiam. Pꝛecedamꝰ
nos duo: ꝛ ſequentur nos lento
gradu vxoꝛ tua ꝛ familia cum ani
malibus. ꝛ tolle tecum de felle pi
ſcis: ꝛ lnies ex eo oculos patris
tui: ꝛ recipiet viſum. Poꝛro anna
ſedebat ſecus viam quotidie ĩ ſu=
percilio montis vnde reſpicerᷣ po
terat de longinquo. Et cognoſcẽſ
a longe filium ſuum veniẽtem: cu
currit ad virum ſuum dicẽs. Ecce
filius tuus venit. Canis quoqꝫ q̃
ſilᷣ fuerat in via pcucurrit: ꝛ quaſi
nuncius blãdimento caude gaude
bat. Tũc exurgẽs cecus data ma
nu puero: pceſſit obuiã filio ſuo.
ꝛ oſculantes filium pꝛe gaudio fle
uerunt. Cunqꝫ adoꝛaſſent deũ cõ
ſederunt. Tunc thobias de felle
piſcis liniuit oculos patr(.). ꝛ ſuſti
nuit quaſi per dimidiam hoꝛam. ꝛ
cepit egredi albugo de oculis eiꝰ
quaſi membꝛanũ oui. Quã appꝛe=
hendẽs tobias traxit ab oculis eiꝰ
ſtatimqꝫ viſum recepit: ꝛ gloꝛifi=
cabant omnes deum. Et ait tobi
as. Bñdico te deus iſrael: quoniã
caſtigaſti me ꝛ ſanaſti me: ꝛ ecce
video tobiam filium meum. In=
greſſa eſt ꝛ poſt ſeptem dies ſara
vxoꝛ eius cum omni ſubſtãtia ſua
ꝛ pecunia quã receperat a gabelo
ꝛ conuenerunt contribules ꝛ vici
ni ad tobiam. ꝛ congratulabãtur
ei per ſeptem dies epulantes cum
gaudio. ¶ Cũqꝫ narraſſet tobias A Tob.xij.
patri ſuo ꝑ oꝛdinem bona que fe=
cerat ei angelus in via. tulerũt an
gelũ in partem rogantes vt digna
retur dimidiam partem oĩm que
attulerant acceptam habere. Tũc
dixit eis angelus occulte. Benedi
cite deum celi: et coꝛam omnibus
confitemini ei: qꝛ fecit vobiſcũ mi
ſericoꝛdiam ſuam. Etenim ſacra=
mentum regis abſcondere bonũ
eſt. opera autem dei reuelare ꝛ cõ
fiteri honoꝛificum eſt. Non abſcõ
dam a vobis ſermonem occultum
Bona eſt oꝛatio cum ieiunio ꝛ ele
moſyna. Cum oꝛabas ꝛ dereliu=
quebas pꝛandium. ꝛ abſcondebas
moꝛtuos ꝑ diem: ꝛ nocte ſepelie=
bas. ego obtuli oꝛationem tuã do
mino: ꝛ qꝛ acceptus eras ei neceſſe
erat vt tentatio pbaret te. ꝛ miſit
me dñs vt curarem te: ꝛ ſarã vxoꝛẽ
filij tui a demonio liberarem. Ego
enim ſum raphael angelus vnus
ex ſeptem. ĩ.e. ex vniuerſis q̃ aſtamꝰ
ante dominũ. Qui cum audiſſent
trementes ceciderunt in facies ſu
as. Et ait angelꝰ. Pax vobis. no
lite timere. Cum eſſem vobiſcum
videbar ex neceſſitate vobiſcũ mã
ducare ꝛ bibere: ſed ego cibo inuiſi
bili ꝛ potu vtoꝛ qui ab hominibus
videri non poteſt. Tẽpus eſt vt re
uertar ad eũ qui miſit me. Et hec
dicens ab aſpectu eoꝛum ablatus
eſt. Tunc pſtrati per tres hoꝛas
in facies ſuas benedixerunt deũ:
ꝛ exurgentes narrauerunt omnia
mirabilia eius. ¶ Aperienſqꝫ to=
bias ſenioꝛ os ſuum benedixit do A Tobie.xiij.
minũ ꝛ dixit. Magnus es dñe in
eternũ: qm̃ flagellas ꝛ ſaluas. de=
ducis ad inferos reducis. Nõ eſt
qui effugiat manum tuã. Et hoꝛ=

tatus eſt in hoc cantico hieruſalē
⁊ captiuum populum dei: vt exē=
plo ſui conuerterentur ad dn̄m et
facerent iuſticiam corā eo: ⁊ crede
rent ꝙ eum eis faceret miſericordi
am. Et ꝓphetauit de hieruſalē di=
cēs. Omnes fines terre adorabūt
te. Nationes ex longinquo ad te
venient: ⁊ munera deferentes ado
rabunt dominum in te. Quod my
ſtice de tēpore gratie dictum eſſe
ex his que ſequunt̄ apparet: Por
te hierl'z ex ſapphyro ⁊ ſmaragdo
edificabuntur: ⁊ ꝑ vicos eius alle
luia cantabitur Erat autē tobias
A lvi. annorū quando lumen amiſit
Tob. xiiii. ſexagenarius vero illud recepit. ⁊
poſtea vixit annis. lii. ⁊ vidit fili=
os nepotum ſuorum. ⁊ compleuit
ānos centum ⁊ duodecim. Gloſa
tamen de myſterio videtur velle
eum poſtꝙ illuminatꝰ eſt. xlii. an=
nis ſuꝑuixiſſe Referens quaſi my
ſtice. xl. ad labores abſtinentie. du
os vero ad dilectionem dei ⁊ ꝓxi
mi. Cumqꝫ videret obitum ſibi im
minere: vocauit filium ſuū ad ſe ⁊
ſeptem filios eiꝰ: dixitqꝫ eis Pro=
pe erit interitus in niniue. Video
quia iniquitas eius finem dabit ei
Non enim excidet verbum dei: et
fratres noſtri qui diſperſi ſunt a
terra iſrael reuertentur ad eam et
replebitur. ⁊ domus dei que in ea
incenſa eſt iterum reedificabitur.
Hoc tamen magis videtur ꝓphe=
tali certitudine per verba ꝑteriti
temporis predixiſſe ꝙ rem geſtā
narraſſe. Adhuc enim ſtabat hie=
ruſalem ⁊ templum in ea. Cumqꝫ
monuiſſet eos de dilectione dei et
timore ⁊ elemoſynis faciendis: et
vt ipſi eadem mandarent filijs ſu=
is: addidit. Vos autē nolite mane
nere hic. ſꝫ quacunqꝫ die ſepelieri=
tis matrem veſtram circa me i vno
ſepulchro: ex eo dirigite greſſus
veſtros vt exeatis hinc. Et mortuꝰ
eſt tobias: ⁊ poſtmodum vxor eiꝰ
Et abſceſſit tobias ex niniue cū
vxore ſua et filijs ⁊ nepotibꝰ: ⁊ re
uerſus eſt ad ſoceros ſuos. Et in=
uenit eos in bona ſenectute: ⁊ cu=
ram eorum geſſit. ⁊ clauſit oculos
eorum. raguelis ſcꝫ ⁊ anne. ¶ Et
notandū ꝙ in ſacra ſcriptura qn̄ꝫ Nota d' qn̄ꝫ annis.
ꝗ dicuntur anne. Mater ſamue=
lis. vxor tobie. vxor raguelis. ma=
ter beate marie virginis. ⁊ anna
propheteſſa. Mortuus eſt ⁊ tobi=
as minor completis annis. xcix. ⁊
ſepelierunt eum omnis cognatio
eius: ⁊ omnis generatio eius. In
ſancta eīm conuerſatione perman=
ſit: ita vt acceptus eſſet tam deo ꝙ
hominibus.

¶ Explicit hiſtoria tobie.

¶ Nunc ad hiſtoriam captiuita=
tis hieruſalem reuertemur. ⁊ poſt
hiſtoriam iudith ⁊ heſter locis ſu
is explicabimus.

¶ De morte godolie.
Capitulum. ii.

Factum eſt au Ihe. xl.
tem cū prefeciſſet rex
babylonis godoliam
reliquijs terre venerūt
ad eum omnes qui euaſerant ma=
nus hoſtium: ⁊ inter finitimas gē
tes latuerant. vel quibuſcunqꝫ la=
tibulis ſaluauerant animas ſuas.
Multi quoqꝫ de decem tribubus
quibus grauis erat cohabitatio
ſamaritanorum. Fuerunt etiam
inter eos quidam de principibus
trrre ioanna filius caree. ſareias.
et iechonias. Et dixit godolias
ad eos. Nolite timere habitare in
terra et ſeruire regi babylonis. et
bene erit vobis. Ego habito in
maſphat vt reſpondeam prece=
pto chaldeorum qui mittentur ad
nos: vt in nullo vos grauemini.
Cumqꝫ hoc iuramento firmaſſet
dimiſit eos ad prouincie loca que
qſqꝫ ſibi delegiſſet Porro de gene
re regio erat quidam hiſmael vir
malignꝰ. Qui dū obſidērēt hierl'm
ad regem euaſit amonitarū ⁊ ibi

morab ac. Et ait ioanna filius ca-
ree ad godoliã ſecreto. ſcito quia
hiſmael inſidiat aĩe tue: inuidẽs ti-
bi dominũ terre. Uel rex amonita
rũ mittet eum pcutere aĩam tuam
vt occupet terrã deſolatã. Ibo ḡ ꝛ
pcutiam hiſmael nullo ſciente ne i
terficiat te: ꝛ diſſipentur ꝛ pereãt
reliq̃e iuda. Et ait godolias. Non
facias ꝟbum hoc vt occidas virũ
innocẽtẽ. Nõ eñ veriſiꝉe ẽ vt in ta
li deſolatiõe hmõi maliciã exerce-
A Ihere. xlj. ret. ¶ Et factũ eſt in menſe ſepti-
mo eiuſdẽ ãni venit hiſmael ꝛ de
cẽ viri cum eo ad godoliã in ma-
ſphat: ꝛ ſplẽdide ſuſcepit eos. Cũ
qꝫ poſt prandiũ iꝟſus eſſet godo-
lias i ſoporẽ ꝛ cõuiue: pcuſſit eos
hiſmael. ꝛ egreſſus p noctẽ iude-
os q̃ erãt in ciuitate ꝛ quoſdã mili
tes qui erãt a babylonijs derelicti
trucidauit: ꝛ pꝛiecit cadauera eoꝝ
i lacũ quẽ fecit rex aſa pꝛpter baaſa
regẽ iſrl. Altera ꝟo die cũ mune
rib⁹ veniebant de pꝛuincia. lxxx. vi
ri ad godoliã: ꝛ egreſſus ẽ hiſmael
i occurſum eoꝝ dicẽs. Intrate ad
godoliã. Quib⁹ igreſſis occidit
eos hiſmael pꝛter decẽ q̃ dixerunt
ei. parce nobꝫ: qꝛ theſauros habe-
mus in agro frumẽti. vini ꝛ ordei.
olei ꝛ mellis: et dabimus eos tibi.
ꝛ receſſerũt ab eo. Tũc hiſmael du-
xit captiuas reliquias populi qui
erat in maſphat. filiasquoqꝫ regis
quas cõmendauerat nabuzardan
guodolie. Qð cũ audiſſet ioanna
fili⁹ caree: aſſumptis vtris inſecu-
tus eſt hiſmael ꝛ inuenit eũ ad a-
quas q̃ ſunt in gabaon: ꝛ fugit hi-
ſmael a facie ei⁹ cũ octo virꝭ. ꝛ re-
duxit ioanna captiuos ꝛ pꝛdã quã
duxerat hiſmael.

¶ De deſcenſu reliquiaꝝ iude in
egyptũ. ꝛ obitu hieremie. Ca. iij.

A Ihere. xlij. ET cõuenerunt
omnes reliq̃e iuda ad
hieremiam a paruo vſ
qꝫ ad magnum. Diſpo
nebant eni fugere i egyptũ timen
tes ne occiderẽt a chaldeis pꝛo mor
te godolie. Et dixerũt ad pꝛphetã.
Ora pro nobis deũ vt indicet no-
bis ꝟbum qð faciemus: et q̃cquid
dixerit nobis p os tuũ faciemus.
Poſt dies ſeptẽ factũ eſt verbum
dñi ad hieremiã: ꝛ cõuocatus vni-
uerſum populum ait. Hec dr dñs.
Si manſeritis in terra hac: planta
bo vos ꝛ nõ euellam. Iã ei placa-
tus ſum ſup malum qð feci vobis
Nolite timere a facie regis baby-
lonis, quia ego vobiſcum ſum.
Si autẽ deſcenderitis in egyptũ
vt ibi habitetis: gladius nabucho
donoſor quẽ formidatꝭ ibi cõpre-
hendet vos: ꝛ pꝛibitis gladio fame
ꝛ peſte. ¶ Et nõ audierũt hiere- A Ihe. xliij.
miam ſed dixerũt: mẽtiris. nõ mi-
ſit te dñs ſed baruch incitat te ad-
uerſus nos vt tradat nos in ma-
nus chaldeorũ. Et deſcenderunt
omnes cũ mulieribus ꝛ paruulis
ꝛ omni ſubſtãtia ſua in egyptum.
ꝛ duxerũt ſecum hieremiam ꝛ ba-
ruch: ꝛ deſolata eſt terra. ꝛ ſabba-
tizauit multis ãnis ſicut pꝛdixerat
hieremias. Nõ
enĩ trãſtulit in
eam rex babylo
nis colonos: ſi-
cut fecerat rex aſ
ſyriorũ in terrã
iſrael. ꝛ habita-
uerunt reliquie
iuda i egypto in
magdalo ꝛ i ta-
phnis ꝛ i mem-
phis et in terra
phatures et eſt
nomen regis a q̃
illa pars egypti
ſic denolata eſt
Et factus ẽ ſer-
mo dñi ad hiere
miã in taphnis
dicens. Sume
lapides grãdes:
et abſcõde eos i

Additio.

Triplicit deſtru
cta eſt: ꝛ tribus
vicibus hieruſa
lem. Primo per
trãſmigrationẽ
ioachim et eorũ
qui ſecũ tranſmi
grauerãt. Scdo
per captiuitatẽ
ſedechie et tem-
pli deſtructionẽ
Tertio per deſo
lationem quan-
do ſolitaria reli
cto eſt: reliquijs
in egyptũ deſcẽ
dentib⁹. Quar-
ta fuit vaſtatio
terre q̃ tria pmiſ
ſa precedebat.

erypta que eſt ſub muro latericeo
in porta domus pharaonis: ⁊ di-
ces ad iudeos. Hec dẽ dñs. Ecce
ego aſſumam ſeruũ meum nabu-
chodonoſor: ⁊ ponam thronuꝫ eiꝰ
ſuper lapides iſtos: ⁊ ꝑcutiet ter-
ram egypti ⁊ ꝑibitis vos cum egy
E ptys. Porro mulieres hebreorũ
Jhe. xliiij. ſacrificabant dijs alienis: ⁊ regi-
ne celi: lune ſcꝫ vel iunoni vel bere
cincie offerebant placentas ⁊ liba
mina. Cumqꝫ argueret eas hiere-
mias dixerũt. Nunquid ſine viris
noſtris hec fecimus. Cumqꝫ ad vi
ros durius loqueretur dixerunt.
Quando fecimus hec in vrbibus
iuda ſaturati ſumus panibꝰ. ⁊ be
ne erat nobis. Ex quo autẽ ceſſaui
mus indigemus omnibus: ⁊ gla-
dio ⁊ fame ꝯſumpti ſumus. Et rñ
F dit hieremias. Hec dicit dominꝰ.
Jhe. xliiij. Ego iuraui ĩ nomine meo magno
quia oẽs viri iuda qui ſunt ĩ terra
egypti gladio ⁊ fame ꝑibũt donec
penitus ꝯſumãtur. Et inſurrexit
populus aduerſus hieremiã: ⁊ la-
pidauerũt eum lapidibꝰ quos ab-
ſcõderat ſub muro latericeo. Egi
ptij vero honorauerunt ꝓphetã ſe
pelĩẽtes eum iuxta tumulũ regũ:
memores beneficiorum que preſti
terat egypto. Oratione enĩ ſua fu
gauerat aſpides ⁊ beſtias aquaꝝ
quas greci cocodrillos vocant: q-
bus prius egyptus infeſtabatur.
¶ Tradũt etiam quidã ꝙ adhuc
de puluere eiuſdem loci aſpidum
ꝑcuſſura ſanatur: ⁊ fugantur coco
Epipha- drilli. De eodem ait epiphanius.
nius. Audiuimus a viris ſenioribus q
ex ſeniorum antigoni ⁊ ptolomei
ſtirpe deſcẽderant ꝙ alxander ma
cedo veniens ad ſepulcrum ꝓphe-
te: ⁊ cognoſcens loci myſteriũ trã
ſtulit ipm̃ in alexandriã: ⁊ ſepeli-
uit glorioſe. ⁊ extũc a terra illa ꝓ-
hibiti ſunt cocodrilli ⁊ aſpides pe
nitus. Nam ⁊ idem alexãder prius
introduxerat illuc ſerpentes quoſ
dam qui vice marſorũ aſpides fu-
gabant: ſed nõ poterant eas peni-
tus extirpare. quos qꝛ ab argis pe
lopony aduexerat: argones nomi
Nota nauit. ¶ Hic eſt hieremias q̃ re-
gibus egypti ſignum dedit: ꝙ eo-
rum idola euerti oporteret cũ ꝟgo
pareret. Unde ⁊ ſacerdotes eorũ ĩ
ſecreto templi loco imaginem vir-
ginis et pueri ſtatuentes adora-
bant. Dum vero ptolomeus rex
interrogaret eos qua hec facerent
ratione: dixerunt paterne traditio
nis eſſe myſterium qđ a ſancto ꝓ-
pheta acceperãt maiores: ⁊ crede
bant in rebus ita fore venturum.
¶ Hic eſt hieremias qui templũ
euertendum ꝑnoſcens: arcam te-
ſtamenti cũ his que in ea erant tu
lit: ⁊ p̃cibus ſuis eam abſorberi fe
cit in petra. petram vero digito de
ſignans: nomen dei tetragramma
tõ impreſſit. Et factum eſt ſigillũ
in ſimilitudinem ſculpture q̃ ferro
cauatur: ⁊ ipm̃ dñi nomen nubis
opertimento ita celatũ eſt: vt extũc
nec locum quis recognoſcere q̃at:
nec ipm̃ nomen legere vſqꝫ in hũc
diem ⁊ vſqꝫ in finem. Et priſtine
figure inſtar illic ſepe nubes. vt
ignis fit nocturno tempore: eo ꝙ
gloria dei ab eius lege nõ deſinat.
Eſt autem petra illa in heremi ter
ra inter duos mõtes in quibus ia-
cent moyſes ⁊ aaron. Dixitqꝫ hie
remias preſentibus. Dominus ex
ſyon receſſit ad celos: inde rurſus
in virtute venturus. ⁊ erit ſignum
p̃ñtie eius quando vniuerſe gẽtes
adorauerunt lignum. Dixitqꝫ ꝙ
hanc arcã nemo p̃ter aaron ꝓdu-
cere poterit. ⁊ tabulas que in eis
ſunt nullus aperiet ſacerdotum.
nulluſqꝫ ꝓphetaꝝ niſi electus dei
moyſes. ⁊ in p̃ma reſurrectione in
futuro qñ mortui reſurgent: p̃ma
reſurget hec arca: ⁊ exibit d̃ petra
⁊ ponet̃ in monte ſion. ⁊ omnes ſã
cti congregabũtur ad eam regreſ
ſum domini ſuſtinẽtes: ⁊ aduerſa
rium q̃ eos queſiturus eſt interi-

mere fugientes.

De captiuitate reliquiarum iude. Cap.iiij.

Ex diuerſis

Factum ē poſt mortē hieremie anno q̄nto euerſioni hierl'm ipſe ē viceſimuſtertius regni nabuchodonoſor: deſcendit nabuchodonoſor in ſyriā inferiorem: et obtinuit eam. Moabitas quoq; et amonitas ſubiugauit ſibi Et tandem intrauit in egyptum: eāq; ſubuertit. et regē q̄ tunc erat in ea occidit: aliūq; in ea conſtituens, denuo iudeos captiuos duxit in babylonem. Et ab hac vltima captiuitate reliquiarum iude quidam numerant. lxx. annos vſq; ad ſecūdū annū darij filij ithaſpis

Eze.xxiij.

Hanc etiā captiuitatē reliquiarum p̄dixerat ezechiel in chaldea: de quo modo proſequentes altius ordinemur.

Sequitur hiſtoria ezechielis.

Hiſtoria d' ezechiele ꝓpheta. ca.j.

De eleuatione et viſione ezechielis. cap.ij.

De cōmemoratiōe hierl'm. ca.iij

De cōſolatiōe hieruſalem. ca.iiij.

De reſurrectiōe mortuoꝝ. cap.v.

Et facta eſt man⁹ domini ſuper ezechielem. cap.vj.

Hiſtoria de ezechiele propheta. Capitulum.j.

Ezechiel ꝓpheta d' terra cyſare filius buſi de genere ſacerdotum. Hic i babylonē duct⁹ eſt cū ioachim matre eius: cum daniele et trib⁹ pueris. Hic habitabat iuxta fluuium chobar. Factum eſt autem in. xxx. anno: nō ſolum etatis ipſius. ſed a. xviij. anno ioſie quan

A Eze.j.

do inuentus eſt deuteronomius i templo in quinto anno trāſmigrationis: in quarto menſe. in quinta die menſis exorſus eſt prophetare ezechiel ad cōcaptiuos ꝓpter cauſas hmōi. Legerāt in epiſtola hieremie p. lxx. annos duraturam captiuitatē: et flebant ꝓ exilij ꝓlongatione. Preterea murmurabant aduerſus dn̄m: q' fraudulēter eos eieciſſet. Dixerat enim per os hieremie remanentes in hieruſalē perituros: eis vero qui ſe traderent ſeruo ſuo nabuchodonoſor bona pollicebatur. Nunc aūt in cōtrarium res elapſa erat. Florebant eni qui remanſerant: et ipſi iugo ſeruitutis p̄mebantur. Erāt quoq; inter eos qui dicerent q' dum ſeruierāt militie celi oibus bonis abundabant. ex quo vero ceſſauerant pierant gladio fame et peſte. Ad hec ꝓphetabat ezechiel euerſionem vrbis. et templi incendiū imminere: et eos qui remanſerant in vrbe fame perituros: et extra vrbem gladio. Eos autē qui viui traherent graue paſſuros ſeruitutem. ipſos aūt in pace et quaſi libera ſeruitute manſuros. Vt aūt auctoritatē p̄beret ei deus: p̄oſtēdit ei quaſdam viſiones. ſimilitudinem. ſ. hominis. leonis. et vituli. et aq̄le. non ſolum ad prefigurandum euangeliſtas: ſed vt oſtenderet deuz iſrael dn̄m eſſe totius creature: per hec digniora omnē intelligens creaturam. Homo enim p̄eſt ceteris animātib⁹. aq̄la rex eſt auiū. leo ferarū. bos iumētorum. Sub animalibus vero vidit rotam in medio rote vt oſtēderet circūuolutionē omniū elementorum in dn̄i eſſe ꝑtāte. et ſup hec vidit firmamentū coloris ſapphyrini. et ſuper firmamentū erat ſimilitudo throni. et ſup thronū ſimilitudo quaſi aſpectus hois. Et ait dn̄s ad eū. Fili hominis mitto te ad filios iſrael: q2 dom⁹ exaſperās eſt. ſi forte audiāt et quieſcant

C Eze.ij.

et ſciant: quia propheta fuerit in medio eo
rum. Et ecce manus miſſa ad eum
in qua erat liber ſcriptus intus et
A D foris. et ſcripta erant in eo lamenta
Eze.iii. tiones et carmen et ve. ¶ Et ait do
minus. Comede volumen iſtud:
quia dedi verba mea in ore tuo. Et
iuit propheta ad transmigrationem
iuxta fluuium chobar ad aceruum
nouarum frugum: et ſedens in me-
dio eorum poſuit coram eis laterem: et
deſcripſit in eo ciuitatem hieruſalem
et obſidionem aduerſus eam et mu
nitiones et aggerem et caſtra et arie-
tes in giro. et antepoſuit ſartaginem
ferream oculis ſuis ne videret eos:
et ait. Sic offirmauit dominus faciem ſuam
ad hieruſalem ne videat eam et ob-
ſidebit eam. Signum eſt domui iſra
el. Et quia in hieruſalem erant multi
de decem tribubus qui ad eos con-
C fugerant: etiam de eis locutus eſt
Eze.iiii. dominus ad eum. Fili hominis ſume ti
bi frumentum et hordeum. et fabam. et
lentem. et milium. et viciam: et facies
tibi panem de eis ſubcinericeum in
pondere. xx. ſtaterarum et operies illum
in oculis eorum ad coquendum ſter
core humano. Cumque hec abhorre
ret propheta conceſſit ei fimum boum
pro ſtercore humano. et dices ad eos.
Sic comedent filii iſrael panem ſu-
um pollutum inter gentes ad quas
A eiiciam eos. Dixitque iterum domi
Eze.v. nus ad eum. Sume tibi gladium
radentem pilos. i. nouaculam. et
duces illum per caput tuum et bar
bam. et tertiam partem pilorum com-
bures igni in medio eorum. et ter-
tiam partem concides gladio in cir
cuitu. et tertiam partem diſperdes
in ventum. Hec enim dicit dominus
ad hieruſalem. Tertia pars tui fa
me morietur. et peſte in medio tui.
et tertia pars tui gladio cadet in cir
cuitu tuo. tertiam vero partem in
omnem ventum diſpergam.

¶ De eleuatione et viſione ezechie
lis. Cap. y.

A Eze.viii. Factum eſt au
tem in anno ſexto. in
vi. menſe. in quinta die
menſis leuauit ſpiritus prophetam inter
celum et terram et adduxit eum in
C D hieruſalem in viſione dei. Et vidit
Ibidem. ab aquilone in introitu porte ido-
lum baal. et ingreſſus vidit vniuer
ſa idola domus iſrael depicta in
circuitu per totum. et. lxx. viri de ſe-
nioribus ſtabant et iechonias ſa-
cerdos cum eis. et vnuſquiſque habe
bat thuribulum in manu ſua. et va
por nebule de thure conſurgebat.
Et ingreſſus per oſtium porte ad
aquilonem vidit mulieres plangen-
tes thamur mortuum. i. adonidem et
laudantes rediuiuum. et vidit inter
veſtibulum et altare. xxv. viros ha
bentes dorſa ad
templum et ado
rantes ad ortum
ſolis. Et dixit
dominus ad eum
Vidiſti fili ho-
minis que faci-
unt. numquid leue
eſt hoc. Ecce fa
ciam eis in furo
re: nec parcet eis
oculus meus.
¶ Et ecce ſex
viri veniebant

Additio.
Hoc erat contra
morem eorum cum
introitus eſſet
ad orientem ver-
ſus ad ſancta ſan
ctorum. ipſi verſus
occidentem ora-
bant. Nos autem
verſus hieruſa-
lem oramus vel
verſus orientem.

habentes vaſa interitus in mani-
bus ſuis. et erat vir in medio eorum ve
ſtitus lineis. et attramentarium ſcripto-
ris ad renes eius. Et dixit dominus ad
eum Tranſi per mediam ciuitatem et ſigna
thau ſuper frontes virorum gementium et
dolentium de abominationibus que iſti
faciunt. Et dixit dominus ſex viris. Tran
ſite per ciuitatem ſequentes eum. et percu
tite omnem ſuper quem non videritis
thau. Nemini parcet oculus veſter et
a ſanctuario meo incipite. Cumque
pertranſirent: clamauit propheta. Heu. heu
heu domine deus. quid ne diſperdes omnes reli
quias iſrael. ¶ Et dixit dominus ad eum qui in-
dutus erat lineis. imple manum tuam pru

A Eze.ix.

A Eze.x.

nis ⁊ effundes ſup ciuitatẽ: ⁊ hoc
A faciens cõbuſſit eã. Spũs aũt dñi
Eze.xi. leuauit ezechielẽ ⁊ reduxit eum in
⁊ infra. chaldeam. Et locut⁹ eſt ad trãſmi
grationẽ quecũq; oñderat ei dñs.

¶ De comminatione hieruſalem.
Capitulum.iij.

A.B. Poſt hec eze/
Eze.xij. chiel in ꝯſpectu eoꝝ ꝑ
dies cepit trãſportare
vaſa dom⁹ ſue: q̃ſi trãſ
migrans ad aliũ locũ. Veſpe autẽ
ꝑfodit parietem. et ꝑ ruinã pietis
aſportaueſt eũ i hũeris ſui ei⁹: ve
lata facie nihil videntẽ. Et dixeſt
ad eum dom⁹ iſrl'. Quid tu facis.
Qui rñdit. Sup regẽ q eſt i hieru
ſalẽ on⁹ iſtd eſt. Parietẽ ꝑfodient
vt educãt eũ. i caligine noct; egre-
dief. capief i ſa-
gena adducef i
babylonẽ ⁊ eã
non videbit: ibi-
q; morietur.

Additio.
Quia ſicut piſcis
ꝑ ſagenam. ſic
ſedechias fuit ca
pt⁹ i cãpo ſolitu
dinis hierichon
tine.

¶ Poſtea locu
A tus ẽ ad domũ
Eze.xvij. iſrl' in enigmate
dicẽs. Hec dicit
dñs. Aq̃la grãdis magnaꝝ alarũ
lõgo mẽbroꝝ ductu. plena plumis
⁊ varietate. h⁹ ẽ. nabucho. vẽit ad
libanũ. i. ad tẽplũ. ⁊ tulit medullã
cedri. i. vaſa dñi. ⁊ ſummitatẽ frõ
diũ trãſportauit. i. ioachim. ⁊ tulit
d ſemine tre. i. mathaniã. et poſuit
illd in tra ⁊ creuit i vineã. i. fec eũ
regẽ. ⁊ accepit ab eo iuſiurandũ.
Et facta eſt aq̃la altera grãdis. i.
pharao. Et ecce vinea iſta extẽdit
palmites ſuos ad illã vt irrigaret
eã. Nunqd ꝓſperabif q fecit hec.
Et q diſſoluit pactũ: nunqd effu-
giet Viuo ego dt dñs: i medio ba
bylõis morief. ¶ Et factũ ẽ ꝟbũ
A.B.D. dñi ad ezechielẽ in anno nono. in
Eze.xxiiij. mẽ ſe. x. decima die mẽſis dicens.
Fili hois ſcribe tibi nomẽ diei hu
ius in q̃ ꝯfirmat⁹ eſt rex babylõis
aduerſus hierlm hodie. Ecce ego
tollã hodie a te deſiderabile oculo
ruʒ tuoꝝ ⁊ ingemiſces tacẽs. non
plorabis nõ plãges. luctũ mortui
faciẽs. nõ velabis ora amictu. nec
cibos lugentiũ comedes. ſʒ calcia-
menta erũt i pedib⁹ tuis tanq̃ ad
eundũ. Et mortua eſt vxor ſua ve-
ſpe ⁊ nõ plãxit: ſʒ erat q̃ſi iturus ⁊
dixeſt ad euʒ: qd portenderet hoc.
Qui rñdit. Hec d. dñs. Ecce ego
polluã ſanctuariũ meuʒ deſidera-
bile oculoꝝ vroꝝ. ⁊ ꝓ nimia anxie
tate nõ plãget;. q: q̃ſq; de nece ſua
ſollicitus erit. ¶ Poſtea in ꝯſola
tionẽ gẽtis ſue ꝓdixit ꝓpheta ca- A.xxv.ca-
lamitates circumſtantiũ nationũ pitulo vſq;
q̃ vel iuuerãt hoſtes ꝯtra hieruſa- ad.xxxvj.
lẽ. vel inſultauerant captiuis. id ẽ
filioꝝ amon. ⁊ moab ⁊ edom. phi-
liſtym. tyri. ⁊ ſidonis egypti. et e-
thiopie.

¶ De cõſolatiõe hierlm. Ca.iiij.

Et factũ ẽ i xii
anno trãſmigratiõis.
xi. menſe. v. die menſis
venit ad ezechielẽ q̃dã
q fugerat d hierlm di. Vaſtata eſt
ciuitas. In ꝓcedenti tñ veſpa eze-
chiel ꝓdixerat d nũcio futuro. Et
audiẽs ois trãſmigratio excidiũ
vrbis ⁊ incẽdiũ tẽpli: leuaueſt vo-
cẽ ſuã ⁊ dixerũt. Perijt ſpes nra:
abſciſi ſumus. Et exclamauit eze-
chiel. Hec d. d. Cũ ſctificat⁹ fue- F
ro i vob; tollaʒ vos d gẽtib⁹ ⁊ ad- Eze.xxxvj.
ducã vos in terrã vram. ⁊ effundã
ſup vos aquã mũdã. ⁊ mũdabimi
ni ab oibus inq̃namẽtis veſtris.

¶ De reſurrectione mortuorum.
Capitulum.v.

Et facta eſt ſu/
per ꝓphãm man⁹ dñi: A
⁊ eduxit eũ in ſpũ i cã- Eze.xxxvij.
puʒ q plenus erat oſſi-
bus ſiccis vehe-
menter. ⁊ ait ad
eum. Fili homi-
nis putas ne vi-

Additio.
Quidam iudei
dicũt q campus

uent oſſa iſta et dixit. Domine tu ſcis. Et dixit Dic ad ea. Oſſa arida hec dicit dñs. Ecce dabo ſuper vos ner- uos ꝛ ſuccreſcere faciā carnes. ꝛ ſuperextendā vo

iſte fuerit in deſerto vbi tot iudeorū pꝰ adorationē vituli interierūt in quo ēt deſerto. xl. ānis poſtea errauerūt vbi omēs ꝓſtrati ſunt inſepulti

bis cutē. dabo vobis ſpm̄ et viuetis. Et adhuc eo loq̄nte factꝰ eſt ſonus ꝛ commotio: ꝛ acceſſerūt oſſa ad oſſa vnū quodqꝫ ad iuncturā ſuam. ꝛ ecce ſup ea nerui ꝛ carnes et cutis: ſed ſpm̄ nō habebant. Et dixit dñs ad ꝓphā. Clama ad ſpm̄ et dices. Hec d. dñs. A quattuor vētis veni ſpūs ꝛ inſuffla ſup interfectos iſtos ꝛ reuiuiſcāt. Et ſic factuꝫ eſt. ꝛ viuētes ſteterūt ſup pedes ſuos exercitus grandis nimis valde. Et dixit dñs. Oſſa hec vniuerſa domꝰ iſrl' eſt. ꝛ reſtituit ſpiritus ꝓphaꝫ i medio trāſmigratiōis ꝛ locutꝰ eſt ad eos q̄ mōſtrauerat ei dñs in ſignū duoꝝ. ſ. reuocationis eoꝝ a captiuitate ꝛ reſurrectionis corpm̄ i fine. Et tulit ezechiel lignū vnū ꝛ ſcpſit ſup illud. lignū iude ꝛ ſociorum eiꝰ. ꝛ ſup alterū lignū ſcripſit. lignū effrai et ſociorū eiꝰ: ꝛ ꝯiūxit ea. et tenuit ea in vna manu ſſl. et dixerūt ei. Quid tibi vis i his. Qui rn̄dit.

Additio. x.

Decē tribꝰ dicebātur eſſe regnū effraim. ꝓpter ieroboā q̄ regnauit pͥmꝰ ſuper illas. ꝛ fuit de tribu effraim.

Hec dicit dñs. Ecce ego ꝯgregabo regnū iuda ꝛ regnū effraim. et faciā eos in genteꝫ vnā ꝛ regnum vnū. ꝛ ſeruus meus dauid pͥnceps erit eorū in ꝑpetuū. ¶ Et locutꝰ eſt dominꝰ ad ezechieleꝫ. Fili hominis vaticinare aduerſus gog: ꝛ terrā magog dicēs. Hec dicit dominꝰ. Ecce ego ſup te gog pͥcepꝰ moſoch ꝛ tubal ſeducam te: aſcendere te faciā de laterībꝰ aquilonis ꝛ adducam te ſuper mōtes iſrael: ꝛ cades ibi tu ꝛ oīs agmina tua. et dicā volucribꝰ celi ꝛ beſtijs terre. Properate ꝛ currite vndiqꝫ ad victimā quā immolo vobis ſup mōtes iſrael vt comedatiſ carnes fortium: ꝛ ſanguinē pͥncipū terre bibatis. Et oſſibus corroſis dabo ſepulcrum noiatū. ꝛ mittā ignem in terrā magog. ꝛ in his q̄ habitāt in inſulis confidenter. Hoc fabulantur hebrei futuruꝫ poſt regnum mille annorū: ꝛ ꝙ tātus erit exercitꝰ gog ꝛ hebrei per ſepē annos vſum lignorum habebūt. nō de ſiluis ſed de armis. et colligenꝭ oſſa ſeptē annis: ꝛ ſepeliētur in valle que ob hoc dicetur poliandrū. quaſi multorum virorum ſepultura.

eze. xxxviij. ꝛ. xxxix.

Additio.

Non ꝙ ſit fabula de gog ꝛ magog. imo hiſtoria. ſed qꝛ ſic ab hebreis appellatur.

Additio.

Apol qḋ ē multū: ꝛ andros qḋ ē vir. vl' apol qḋ eſt pluralitas. et ādros qḋ ē vir. i de poliādrū q̄ſi viroꝝ multoruꝫ ſepultura.

¶ Quꝫ facta eſt manus domini ſuper ezechielem. Capitulum. vi.

IN viceſimo quīto āno trāſmigrationis ipſe eſt annus xxxiij. regni nabuchodonoſor. pͥmo menſe. x. die mēſis. xiiij. anno poſtq̄ꝫ ꝑcuſſa eſt ciuitas in hac ipſa die facta eſt manus dn̄i ſup ezechielē. et adduxit eū in ſpū in terrā iſrael: ſup montē excelſū. ꝛ oſtēdit ei deſcriptioneꝫ ciuitatꝭ ꝛ tēpli ſup quā ad lr̄am nr̄i ſlueꝛt autores. ¶ Porro ezechiel i chaldea inter concaptiuos indicauit trāſgreſſores legis. ꝛ p̄cipue quoſdam de tribu dan et gad ꝙ in dominuꝫ committerent impia: legis A Eze. xl.

perſequēdo cuſtodes. Et fecit vt
Epiphan⁹ dicit epiphanius ↄtra eos ꝓdigiū magnū. q꞉ filij eorū ⁊ vniuerſa pecora a ſerpentib⁹ perierunt: ⁊ ꝑdixit ꝙ trib⁹ ille nō reuerterent ad propria: ſed i medie regionib⁹ remanerent. ꝓpter qđ exacerbati in eū diſtraxerūt cū equis ꝑ crepidines ſaxorum ⁊ excerebrauerūt eū. ⁊ ſepelierunt eum in agro. mauliin in ſepulcro ſem et arfaxat,: in ſpelunca duplici. In cuius ſimilitudinem abraā in hebron ſepulcrū ſare cōpoſuit. Duplex āt dicit eo ꝙ camerata ſit. ⁊ auerſa a ſupficie terre ſūmitas ei⁹ a pte vna. verū ex pte alia in petra ſuſpenſa ſit ſup terraȝ. Iſte ꝓpha pplo dedit ſignū in fluuio chobar: vt quādo deficeret ſuſtinerēt deſolationē terre ſue. tūc ſperarēt regreſſū ad hierl'm quando inūdaret. Ad eū quādoqꝫ cōuenerat plima multitudo cōcaptiuorū ad fluuiuȝ chobar ⁊ chaldei rebellionem verti irruerūt ſup eos. Ipſe ꝓ ꝑcibus ſuis ſiſtēs aquas fluminis ſup aquas ambulās cuȝ omni multitudine: ad alterā ripaȝ ſe recepit. ⁊ quotqt hoſtiū ꝑſumpſerāt eos ſeq̄ ſummerſi ſūt. et per orationē ſubito largā piſciū copiā pplo ꝯſtituit ad veſcēdū. Sepe qꝫ multis deficiētibus vitā reſtituit.

D Geñ. xxiij.

¶ Explicit hiſtoria ezechiel ꝓphe

¶ Incipit hiſtoria danielis.

¶ De daniele.	ca. j.
Viſio prima	ca. ij.
Viſio ſecunda.	ca. iij.
Viſio tertia.	ca. iiij.
Catalogus regū babylonis.	ca. v.
Viſio quarta	capi. vj.
Viſio. v. dañ.	cap. vij.
Viſio ſexta.	cap. viij.
Viſio ſeptima.	ca. ix.
Viſio octaua.	capi. x.
Viſio nona.	ca. xj.
Viſio decima.	ca. xij.

¶ Incipit hiſtoria danielis. Capitulum. j.

Prefatio.

PRophetauit etiā in chaldea daniel q ſm ioſephū ⁊ epiphaniū d ſemine regio iude fuit. ſꝫ lxx. ꝓo de tribu leui q in titulo fabule belis ita poſuit. Hō qdam erat ſacerdos nomine daniel fili⁹ abdo ↄuiua regis babylōis natus fuit in betehoroth ſuperiore. Et fuit adō caſtus ꝙ a cōtribulib⁹ ſuis ſpado putaret. Librū ei⁹ trāſtulit hiero. ad petitionē paule ⁊ euſtochij cum magna difficultate. Script⁹ eniȝ erat hebraic; litteris: ſꝫ chaldaico ſermone. nec legebat ab eccleſia ſm. lxx. quia multū a veritate diſcordabat eoruȝ editio. ſꝫ ſm theodotionē qui apd hebreos nec ſuſanne hꝫ hiſtoriam nec hymnū trium puerorum. nec belis draconiſqꝫ fabulā de quo altius ordinemur. hoc ꝑmittentes ꝙ alij ꝓphetarū lōge an captiuitatem duarū tribuū de ea ꝓphetaſt. vt eſaias ⁊ oſee. Alij ea iminente: ⁊ dum fieret. vt eſaias et ezechiel. Alij infra eā. vt daniel ⁊ abacuch Alij p⁹ eā. vt agge⁹ et zacharias.

Additio. Scriptū de bele hebrei fabulam dicunt nō qn de veritate cōſtet. ſꝫ ipſi danielem hec ſcripſiſſe negant.

Additio. Sicut videmus gallicū ſcptū latinis lr̄is. nec tñ oi cognoſcenti lr̄as hoc patet.

A Dañ. j.

¶ Factū eſt aūt cū nabuchodonoſor duxiſſet i babylonē nobiliores pueros iudeoꝝ. ⁊ quoſdā de ſemine regio. pulcriores inter eos ⁊ doctiores q ſtare poſſent i palatio regis: vt ait ioſeph⁹. caſtrauit qđ ēt alijs gentib⁹ quas vaſtauerat feciſſe dinoſcitur. Et tradidit eos ꝑ

poſito eunuchoꝝ: ⁊ fecit eos erudi
ri ꝓuincialibꝰ lr̃is p̄iter ⁊ chalde-
is. Eſt aũt chaldea lingua eadẽ q̄
⁊ ſyra ꝓpinqua hebꝛee. ⁊ iuſſit eis
miniſtrari cibos d̾ mẽſa ſua. Fue-
runt autẽ inter eos quattuoꝛ opti
mi de filijs iuda. daniel. ananias.
miſahel. et azarias. et mutauit eis
rex noĩa. ⁊ dicti ſunt balthaſar. ſy-
drach. miſach. ⁊ abdenago. Bal-
thaſar ãt erat nomẽ regij generis:
qḋ ĩpoſuit danieli vt dr̃ epiphani-
us: eo ꝙ iam cogitaret de eiꝰ ado-
ptione. Iſtis quattuoꝛ p̄poſitus
eunuchoꝛũ ſpecialẽ poſuit ꝓcura
torẽ malazar. Hi ꝓpoſuerũt nõ cõ
taminari cibis gentiliũ. Sꝫ cũ co-
geret eos malazar edere de cibis:
ne viderent̃ corã rege ceteris exili
oꝛes: dixerũt ad eũ. Tenta nos ob-
ſecro diebꝰ decem. et da nobis le-
gumina ⁊ aquã ⁊ poſt hec ꝯtẽpla
re vultus nr̃os. ⁊ reliquoꝝ q̄ veſcũ
tur cibo regio. ⁊ ſicut videris ſic fa-
cias nobiſcũ. Poꝛro malazar tol-
lebat cibaria ⁊ vinũ eoꝛũ: ⁊ dabãt
eis legumina. Propt̃ hoc aĩe eoꝛũ
erãt limpide. nõ hebetes ꝓpt̃ mul-
titudinẽ ciboꝝ. nec cõfuſe ꝑ varie
tate ⁊ coꝛpoꝛa eoꝛum laboꝛibꝰ ap-
tioꝛa. ⁊ ſubito facti ſunt eruditi. qꝛ
dedit eis dominꝰ ſciam ⁊ diſcipli-
nam: ⁊ p̄cipue danieli ĩtelligẽtiã
viſionũ ⁊ ſomni
oꝛũ. Et exactis
tribꝰ ãnis ſtatu
ti ſũt in ꝯſpectu
nabuchodono-
ſoꝛ. et de oĩbꝰ q̄
ſciſcitatus ẽ rex
ab eis: inuenit ĩ
eis decuplũ ſuꝑ cunctos ariolos ⁊
magnos q̄ erãt in regno eius. Et
fuit daniel in ho
noꝛe ĩ chaldea:
etiã vſqꝫ ad da-
riũ ⁊ cyrũ. Hic
terminatur pri-
ma daniel peri-
copa. Sequun-
tur aũt. ix. vel. x.
q̄ viſiones danie
lis dicunt̃ eo ꝙ
in eis vel ip̄e ali
q̄d viderit. vel vi
ſũ ab alio expla-
nauerit

Additio.
Nota qꝛ multi-
tudo ciboꝛũ he-
betat. varietas
confundit inge-
nium.

Additio.
Qui regñbãt ſu-
ꝑ medos ⁊ ꝑſas
q̄ ⁊ deiecerũt re
gnũ babylonis.

Additio.
Prima diſtin-
ctio que nõ dr̃ vi
ſio. Hiero. enim
ꝑ. x. diſtinctiões
diuiſit. nõ dico
libꝛos.

❡ Prima viſio danielis.
Capitulum. ii.

Anno in anno A Dañ. ij.
ſecundo regni ſui vidit
nabuchodonoſoꝛ ſom-
niũ et cõterritꝰ ẽ ſpiri
tus eiꝰ: et effugit ab eo ſomnium.
Nec eſt intelligẽdus ſecũdus an-
nus regni ab oꝛigine: ſed a cõſum
matiõe. Cõſummatũ aũt eius re-
gnuꝫ dicit̃. poſtq̄ ſubiugatis ſibi
nationibꝰ reliquias iſrael duxit ab
egypto. Conuocauit ergo rex cõ-
tectoꝛes chaldeoꝛũ: ⁊ dixit ad eos
Uidi ſõniũ: ſed ignoꝛo quid viderĩ
Qui reſponde-
rũt ſyriace. Di-
cat rex ſomniuꝫ
ſeruis ſuis. ⁊ in-
terp̄tationeꝫ eiꝰ
indicabimus.
Et ait rex. Niſi
ſomnium ⁊ eius
coniecturam in-
dicaueritis mi-
hi peribitis: et domus veſtre pu-
blicabuntur. Et dixerunt. Non
eſt homo ſuper terram qui ſermo-
nem tuum poſſit implere exceptis
dijs: quoꝛum conuerſatio non eſt
cum hominibus. Tunc precepit
rex in ira magna vt interficeren-
tur omnes ſapientes babylonis.
Et querebatur daniel et ſocij eius
vt perirent. Quod cum acce-
piſſet daniel: ingreſſus rogauit
regem vt daret ei tempus ad ſo-
lutionem per vnam noctem tãtũ.

Additio.
Hucuſqꝫ ſcp̄tꝰ ẽ
liber hic hebꝛai-
ce. deinde chal-
daice vſqꝫ ad vi-
ſioneꝫ quam vi-
dit in ſuis ſub
balthaſar.

vt dicit ioſeph⁹. Et ingreſſus da
niel ad domū cum ſocijs ſuis ora=
uit deum. ⁊ per viſionez noctis re
uelatum eſt ei myſterium. ⁊ bene=
dicens deum: ingreſſus eſt ad re=
gem. Et ait ad eum rex. Poteris
ne mihi ſomnium indicare ⁊ inter
pretationem eius. Qui reſpondit
Non poteſt hoc homo: ſed eſt de=
us in celo reuelans myſteria: qui
indicauit tibi que ventura ſunt in
nouiſſimis temporibus. Viſiones
capitis tui. id eſt cordis tui he ſūt
In corde eni eſt ſapientia ſm euā
gelium: non in capite ſcd'm phm.
Tu cogitabas in ſtratu tuo quis
poſt te mundi teneret principatū:
⁊ oſtendit tibi deus regnaturos.
Videbas coram te ſtatuam gran=
dem ⁊ terribilē: cuius caput ⁊ col
lum erat ex auro. collum ⁊ brachi
um de argento. venter ⁊ femora ex
ere. tibie aūt ferree. pedum quedā
pars ferrea. quedam fictilis. Et
abſciſus eſt lapis de mōte ſine ma
nibus: ⁊ percuſſit ſtatuam in pedi
bus ⁊ contriuit eam. ⁊ redacta eſt
in fauillā que rapitur vento: ⁊ nō
eſt inuētus locus eius. Lapis aūt
factus eſt mons magnus ⁊ imple=
uit vniuerſam terram. Nunc audi
rex interpretationē ei⁹. Tu es ca=
put aureū cū his qui ſuccedēt tibi
Et poſt hoc conſurget regnū aliud
minus te. qd intelligendum eſt de
regno medoꝝ ⁊ perſarū tanꝗ per
duo brachia per que deiectum eſt
regnum babylonis. Et regnū ter
tium aliud eneū: qd imperabit vni
uerſe terre qd intelligendum eſt d
regno grecoꝝ. qd vocalius. i. nola
tius fuit ceteris. vel ꝓpter eloquē
tiam grecorum. vel propter famā
alexandri. Et quartum regnū erit
quaſi ferreum. quia ſicut ferrū do
mat oīa metalla: ſic illud conteret
omnia hec. qd intelligendū eſt de
imperio romanorum. Porro q2 vi
diſti partem pedū teſteā: ptē ferre
am: ſicut ferrum non poteſt miſce
ri teſte: ſic erūt in eo ciuiles diſco
die: ⁊ pars ſolidabitur. pars alte=
ra contereretur. Tunc ſuſcitabit de⁹
regnum celi quod comminuet vni
uerſa regna hec: ⁊ ſtabit in eternū
Super hoc dicit ioſephus Signi
ficauit ⁊ daniel regi de lapide. qd
michi non placuit indicare. Hoc
autem referunt hebrei ad regnum
ſuum quod expectant. Tunc rex
cecidit ī faciē ſuam ⁊ adorauit da
nielem dicens. Vere deus veſter
deus deorum eſt. Et dedit dani=
li principatum ſuper omnes pro=
uincias babylonis ⁊ ſuper cūctos
ſapientes. Obtinuit autem dani=
el a rege vt tres ſocij eius pricipa
tum haberēt ſuper prouincias. ip
ſe vero preeſſet in babylone ⁊ ſta=
ret in foribus regis.

¶ Secunda viſio danielis.
Capitulum. iij.

SEquitur ſecū Dan. iij.
da viſio danielis que
ob hoc tantuz viſio di
citur. ꝙ vidit in ea rex
in fornace quartum ſimilem filio
dei. Porro nabuchodonoſor fecit
ſtatuam auream: altitudine cubi=
torum. lx. latitudine ſex. ⁊ ſtatuit
eam in campo duram: fluminis ſci
licet cuiuſdam: iuxta quē gigātes
edificauerunt turrim. Septuagin
ta dicunt in campo peribolon: qd
interpretatur concluſum. Nam
erecta ſtatua circunſepiuit rex cā
pum ⁊ cōuocauit rex omnes prin=
cipes regionum ad dedicationem
ſtatue ⁊ preco clamabat valenter.
In hora qua audieritis ſonitum
muſicoꝝ adora
te ſtatuā. Qui
ñ adorauerit: ea
dem hora mitte
tur ī fornacem
ignis ardēt. Et
adorauerūt oēs
pt ſocios dane
li. ⁊ accuſati ſūt

Additio.
Inde ē ꝙ cū fi
unt ordines añ
oſonez epiſtole
qua dicit. De⁹
q tribus pueris
⁊ c̄. nō dicit: fle
ctamus genua.

ad regem. ⁊ ſubuerſa eſt fornax ⁊ ſeptuplū. ⁊ miſſi ſūt vincti cum veſtib9 i mediū fornacis. viros autē illos q̄ miſerant eos interfecit flāma ignis. Que ſequūtur vſq̨ tunc obſtupuit rex. dicit ſe hiero. nō legiſſe in hebreo. ſed q2 in tot orbe diſpſa erāt. veru anteposito ea ſubiecit cit ne apd̄ impitos ptē voluminis videret detruncaſſe. Porro fornax ſuccēſa erat malleolis. id ē ſarmentis ⁊ pice. ⁊ ſtupa ⁊ napta qd̄ ſcdm Saluſtiū hiſtoriagraphū q̄dā genus fomitꝫ eſt apud perſas. ſcdm alios autē oſſa ſunt oliuaꝝ arefacta cū amurca ſm plinīū i terra babylōis fluit ad modū bituminis.

Additio.
Ea ſcꝫ q̄ ſequuntur cāticum. ⁊ q̄dā alia. diſperſa quidē. quia trāſlatio theodotionis q̄ vbiq̨ legebar ea ꝑtinebat iō timuit hiero. eaū apponer: ſꝫ ſī virgulabat ea ꝑ veru.

Additio.
Oſſa oliuaꝝ fructus earū aridi. ⁊ amurca intincti fece olei.

Et erupit flāma ⁊ incendit q̄s reperit iuxta fornacē de chaldeis. ⁊ effuſa ē ſup fornacē cubitꝫ xlix. qd̄ geometrica regula ꝯp̄henſum ē. Angel9 aūt deſcēdit cū eis in fornacē ⁊ excuſſit flāmā: ⁊ induxit q̄ſi ventum roris flantem. i. refrigerantē eos. Tunc ananias orauit dicens. Iuſtus es dn̄e. pec-

Nota. cauimus enim: ⁊ tradidiſti nos in man9 hoſtiū. Sed in aīa ꝯtrita ⁊ ſpū humilitatꝫ ſuſcipiamur a te. ⁊ ſicut i holocauſtū pinguium. ſic fiat ſacrificium noſtrum hodie in cōſpectu tuo vt placeat tibi. Tunc illi tres quaſi vno ore benedicebant deum dicentes. Benedictus es domine deus patrum noſtrorū ⁊c. ⁊ hortabantur omnē creaturam ad benedicendum deū: ꝑcedentes a ſuperioribus ad inferiores.

Additio.
Hinc collige ꝙ ſepe quis orat i forma eccl̄ie ꝑ ſti ei nō cōmiſerāt peccatū ꝑ quo traditi fuiſſent hoſtibus.

Ex hoc autem qd̄ predictū eſt in aīa ꝯtrita: ⁊ ſpū humilitatis. ⁊ quod in canticis legit. Benedicite ſpūs ⁊ aīe iuſtoꝝ domino. errauerunt quidam dicētes eē in homine ꝑter ſpiritū ſanctum duo diſtincta. i. ſpiritum ⁊ animam.

Additio.
Philoſophi in hoc errabant ꝙ ſpiritū dicebāt eſſe quodā quo mediante cōiungatur anima corpori.

Additio.
Theologi autē dicunt duas eſſe vires aīe. ſuperiorē quā rationabilitatē. Iferiorem quam ſenſualitatē dicunt. ⁊ ſic forte i ſententia nō differunt philoſophi et theologi.

Hucuſq̨ in hebreo nō habetur. Tūc obſtupuit rex: et ſurgens ꝑpere ait. Nonne tres tantū miſimus in ignem. Et ecce video viros quattuor ambulantes in medio ignis: ⁊ ſpēs q̄rti ſimilis eſt filio dei. qd̄ de angelo intelligi pōt. Tunc vocauit eos rex: et egreſſi ſunt. Et mirabātur omnes ꝙ capillus eoꝝ non eſſet aduſtus: nec etiā ſaraballa immutata. Et ait rex. Non eſt deus ali9 qui ita poſſit ſaluar. Et poſuit edictum: vt qui blaſphemiam loqueretur in deum eorum periret: ⁊ domus ei9 vaſtaretur. ⁊ reſtituit eis principatum prouinciarum.

¶ Tertia viſio danielis de arbore ⁊c. Capitulum. iiij.

Sequitur tertia viſio danielis: quā nō ſcripſit daniel. ſꝫ ē epl̄a regis quam ſcripſit vniuerſo regno ſuo poſtq̄ȝ de beſtia reſtitutus eſt in hominem ⁊ in regnum. In qua predicauit mirabilia que fecerat apd̄ eū deꝰ excelſus

A Dan.iiij. Forma aūt ep̄le hec ē quā interſe-ruit daniel op̄i ſuo. Ego nabuchodonoſor florēs ⁊ elatus in ſupbiā: ſomniū vidi qđ pterruit me. ⁊ conuocatis cūctis ſapiētib⁹ babylōis ſolutionē ei⁹ non indicauerūt mihi donec ingreſſus ē collega daniel cui nomen balthaſar. q̄ hȝ ſpirituȝ deoruȝ ſctōꝝ: et dixi ei. Videbaȝ ſuper ſtratū meū. et eccē arbor in medio terre: cui⁹ pceritas vſq; ad celū. ⁊ aſpectus ei⁹ vſq; ad termios t̄re. ⁊ eſca vniuerſorū in ea. et ſub ea habitabāt aīalia ⁊ beſtie. ⁊ in ramis ei⁹ volucres: et ex ea veſcebaꝛ oīs caro. ⁊ ecce vigil ⁊ ſanctus đ celo deſcendit ⁊ ait. Succidite arborē ⁊ ramos ⁊ fructus ei⁹ ⁊ fugiant ex ea beſtie ⁊ volucres. Verūtamē germen ei⁹ in terra ſinite. ⁊ cū feris ps ei⁹ in herbis terre. Cor ei⁹ ab hūano cōmuteꝛ. ⁊ cor fere deꝛ ei. ⁊ ſeptē tp̄a cōmutenꝛ ſup eū. In ſententia vigilū decretum eſt: ⁊ petitio ſanctorū eſt donec cognoſcāt viuentes: qm̄ dn̄aꝛ excelſus in regno hominum ⁊ cui voluerit dabit illud. Tūc daniel tacit⁹ cogitabat q̄ſi hora vna cōturbatus: q2 mala portēdebanꝛ regi: ⁊ ait Tu es rex arbor illa q̄ inualuiſti: ⁊ ptās tua ī terminis terre. ⁊ audiſti peruigilē ſn̄iaȝ altiſſimi ſup te. Ab hoīb⁹ eijcient te: ⁊ cum feris erit habitatio tua. Fenū vt bos comedes ſeptē tp̄a. i. anni mutabunꝛ ſup te donec ſcias q̄ domineꝛ excelſus ſup regnum hoīm. ⁊ relinqueꝛ tibi germen radicis: q2 regnū tuū reſtituetur tibi. Quāobrem audi cōſilium meum. Peccata tua elemoſynis redime: De v̄tute elemoſine.

Additio. Ipſe ei rex fecerat euȝ ſibi ſecū duȝ ⁊ quaſi collegam ſuum.

Additio. Vigiles ſolem⁹ appellare caſtrorum cuſtodes vigilantes de nocte. quibus ſimilis erat ille.

forſan ignoſcet tibi deus. Factum eſt autez poſt annū deambulabat rex in aula et loquebaꝛ in ſpiritu elationis dicēs. Nonne hec eſt babylon quam edificaui in robore regni ⁊ in glīa decoris mei? Adhuc erat ſermo in ore eius et vox de celo ruit. Tibi dicit nabuchodonoſor Regnū tranſibit a te: ⁊ cum feris habitabis ſeptem tp̄ibus donec ſcias q̄ dn̄etur excelſus in regno hominū. Eadē hora ex hoībus abiectus eſt: ⁊ fenū vt bos comedit donec capilli eius caneſcentes in ſimilitudinem aquilaruȝ creſcerent: et vngues eius quaſi vngues auiuȝ. Igitur poſt dies diffinitos a dn̄o: ego nabuchodonoſor leuaui oculos ad celū ⁊ ſenſus meus reddit⁹ eſt mihi: ⁊ bn̄dixi altiſſimo cui poteſtas ſempiterna: ⁊ nō eſt q̄ dicat ei: quare ſic feciſti. Et requiſierūt me optimates mei ⁊ in regno meo reſtitutus ſum. et magnificentia amplior reddita eſt michi. ¶ Ex his apparet. ⁊ epiphanius atteſtatur q̄ nō corporis mutationeȝ ſed mentis alienationem paſſus eſt. ⁊ ablatus eſt vſus lingue ad loquendum. ⁊ herba data eſt nature cib⁹ humane. Et videbatur ei q̄ bos eſſet in anterioribus. ⁊ in poſterioribus leo ſcđm myſterium tyrannorū qui in p̄ma etate voluptatib⁹ dediti ⁊ ceruicoſi iugo belial ſubduntur. in fine vero interficiunt: diripiunt ⁊ cōculcant. Multi q̄ꝙ egrediebantur ⁊ videbant eū: ſol⁹ daniel nō egrediebatur. q2 toto tēpore alienatiōis eius orationi pro eo vacabat. ⁊ ad p̄ces eius anni ſeptē quos totidē dixit tēpora in ſeptem mēſes v̄ſi ſunt. In q̄bus. xl. diebus inſaniā patiebaꝛ ⁊ p alios xl. reuerſus ad cor homis flebat et ſupplicabat deo: adeo q̄ ex nimijs fletib⁹ vt caro oculi ei⁹ facti erāt. ⁊ iterū per alios. xl. dies vertebantur in inſaniā donec. vij. menſes cōplerentur. Poſt quos reuocatus Cōtra ſupbos. Nota.

eſt: nō tñ regnauit. ſʒ ſtatuti ſūt ꝓ eo vij. iudices: ⁊ vſqʒ ad finē. xv. annoꝝ pniam egit. panē ⁊ carnes nō comedēs: ⁊ vinū nō bibēs. Leguminib⁹ vtebatꝰ ⁊ herbis ſʒ ↄſiliuʒ danielis. Et cū iterū regnaſſet voluit danielē facere coheredē filiorū ſuoꝝ. Et ait daniel. Abſit a me vt patrū relinquēs hereditatē incircunciſorum donis inhereā. Hic dicit ioſephꝰ ꝙ libros hebraicos ipſe in grecum tranſtulit eloquium. Et hic mutat Daniel ordinē hiſtorie Nos autem ordinem proſequamur.

Additio. Etſi daniel ordinem hiſtorie hic mutauit. Magr tñ vtēs recto ordine enūerat reges babilōis. vt oñdat ſub q̄ viderit. iiij. viſionē. ſ. ſub balthaſar. v. a nabucho.

¶ Catalogus regum babylonis. Capitulum. v.

Et mortuus ē nabuchodonoſor magnꝰ. ⁊ regnauit filiꝰ eius nabuchodonoſor ꝓ eo q̄ de manubijs hoſtiū tēplū belis magnifice decorauit. ciuitatem reparās. ita vt nequaq̄ obſidentes valerēt fluuiū auertere. et palatijs regalibꝰ maiora ſupaddidit. et in dieb⁹. xv. cōſūmauit. iuxta q̄ lapides poſuit grādes inſtar montis. ⁊ ſupplātauit arbores. ⁊ ortū q̄ ſuſpēſilis dicebatꝰ. eo ꝙ vxori eiꝰ q̄ in finibꝰ medie nutrita fuerat: regionem ſuā a lōge videre deſideraret. Huiꝰ meminit megaſtenes i libro iudicioꝝ. ⁊ aſſerit eū fortitudine ⁊ actuū magnitudine herculē tranſcēdiſſe. Sʒ ⁊ diocles i libro colonioꝝ dicit. ꝙ iſte nabuchodonoſor obſedit tyrū tribꝰ ānis ⁊ decē mēſibus. Eo mortuo regnauit ꝓ eo amilmatapagꝰ. Hic ē euilmoradach qui. xxxvij anno trāſmigratiōis menſe. xij. xxvij. die mēſis ſubleuauit caput ioachim regis iuda de carcere ⁊ poſuit thronū eiꝰ ſuper thronū regū qui erant cū eo in babylone ⁊ comedebat corā rege cūctis diebus vite ſue ⁊ hāc fecit cū eo miſericordiā. q2 pater eiꝰ non ſeruauerat ei fidem. Tradūt tñ quidam ꝙ euilmoradach frater minoꝝ nabuchodonoſor. in diebꝰ electiōis paterne. multa egit ipſe in terra. ⁊ patre reſtituto accuſatus apō eū miſſus ē in carcerē. vbi ioachi erat vſqʒ ad mortē fratris ſui Cūqʒ regnū cepiſſet: eleuauit ioachim queʒ ſociū habuerat i carcere. timēſqʒ ne reſurgeret pater ſuꝰ q̄ de beſtia redierat in hoiem ↄſuluit ioachim. Ad cuiꝰ ↄſiliū cadauer patrꝭ ſui eſt foſſum diuiſit in. ccc. ptes. ⁊ dedit eas trecētꝭ vulturibꝰ. Et ait ad eū ioachi. Nō reſurget pater tuꝰ niſi redeant vultures in vnū. Hic habuit tres filios. egeſſariuʒ: q̄ ⁊ reguſar dicitꝰ eſt. ⁊ laboſardochū. et nabar q̄ balthaſar cognoīatꝰ ē ad quē poſt regna fratum regnum deuolutum eſt.

Additio. Tyrꝰ inſula tūc tpis fuit. et volebat eā cōtinuare terre. ſʒ pꝰ ea alexāder hoc cōſummauit.

¶ Quarta viſio danielis. Ca. vj.

Sequitur quarta viſio danielis. nō ſecūdū ordinē libri eius ſʒ ſm hiſtoriā. i q̄ vidit ſm imagines q̄ttuor beſtiaꝝ quattuor regꝰ q̄ vidit nabucho. i ſtatua q̄drifōrmi ſʒ additū ē d̄ ātichriſto ⁊ die iudicij. Porro āno pmo balthaſar vidit daniel ſomniū: cuiꝰ ſūmā ſcribēs ait. Uidebā. ⁊ ecce q̄ttuor venti pugnabāt i medio mari. Hi ſūt āgelice ptātes q̄ laborāt ꝓ regnis mūdi quibꝰ pſunt. ⁊ quattuor beſtie aſcēdebāt de mari. pma quaſi leena. ⁊ habebat alas aqle. Et euulſe ſunt ale eius et ſublata Dan. vij.

eſt ð terra. ⁊ ſuper pedes quaſi ho
mo ſtetit. ⁊ coꝛ eiꝰ datū eſt ei. Hoc
eſt regnum aſſyrioꝝ quod compa
tur leene ꝓpter violentiam ⁊ libi
dinis impatientiam: qꝛ leena ſemp
in coitum geſtit. Alas aquile ha
buit ꝓpter longeuitatem. Nam i
ſecunda etate inchoās ſub ſaruch
pꝛoauo abꝛac: ⁊ deſcendit vſqꝫ ad
quintā ſub balthaſar. Qꝫ aūt ale
auulſe ſunt ⁊ ſtetit vt homo ⁊ coꝛ
ei datuꝫ eſt: ad deiectionem nabu
cho. reſpicit ⁊ reſtitutionem. Se
cūda beſtia ſimilis vꝛſo in parte et
tres oꝛdines dentium erant in oꝛe
eius. ⁊ in dentibus eius pꝛincipes
tres ⁊ dicebat ei. Surge comede
carnes plurimas hoc eſt regnum
perſarum. quod comparatur vꝛſo
ꝓpter patientiam laboꝛis ⁊ victꝰ
ꝑcitatem. Nam ꝓ pulmento ſale
vtebantur ⁊ cardamomo: ſed ſimi
lis fuit vꝛſo in parte: non ex toto.
qꝛ in populum dei nihil crudeliter
egit. vnde in zacharia dicunť equi
albi. Tres oꝛdi
nes dētium ha
buit. id eſt tria
regna in pꝛinci
pio ſui medoꝝ.
ꝑſarū. ⁊ chaldo
rum vel tres pꝛin
cipes habuit ſu
per centum viginti ſatrapas. Qꝫ
dicebant ei. comede carnes pluri
mas. hoc refertur ad aſuerum. cui
dixit aman vt occideret iudeos.
Tertia beſtia quaſi pardus. ⁊ ha
bebat alas auis. ⁊ quattuoꝛ capi
ta erāt i ea: ⁊ ptās data eſt ei. hoc
eſt regnum grecoꝝ. qđ comparať
pardo qui ſaltu ruit in moꝛtem ꝓ
pter impetum alexandri. Et varij
coloꝛes: diuerſa ſub eo regna ſi
gnificant. Alas habuit. qꝛ nihil ve
locius victoꝛia
alexādri Quat
tuoꝛ capita eiꝰ
quattuoꝛ ſunt
alexādri ſucceſ
ſoꝛes. Nec hāc
poteſtatem ha
buit a ſe alexan
der. ſꝫ fuit ꝓ ga
furioꝛis dn̄i in
filios peſtilētes
Quarta beſtia
terribilis ⁊ foꝛtis: dentes ferreos
habens. comedens ⁊ reliqua pedi
bus conculcans. hoc eſt regnū ro
manoꝛum. quod nulli beſtie cōpa
rauit Daniel. vt quicquid ferociꝰ
in beſtijs cogitamus. intelligamꝰ
in romanis. Hebꝛeus tamen dicit
ſimilem fuiſſe apꝛo. ſcḋm illud pſal
miſte Vaſtauit eam aper de ſilua B ps. lxxvi.
⁊ ſingularis ferus depaſtus ē eā.
Hoc regū cetera cōculcauit. Qđ
ſequitur. ⁊ habebat coꝛnua decē:
reſpicit ad finem mūdi. qꝛ tunc re
gnum romanum diuidetur in de
cem regna. quod ſignificatum eſt
per decem ſoles in vaticinio ſibyl
le ⁊ ecce coꝛnu aliud paruum oꝛtū
eſt de medio eoꝛum. Hic eſt anti
chꝛiſtus de tribu dan ignobilis, in
obſcuro loco babylonie naſciturꝰ
Ex ſeminibus quidē parentū con
cipietur ſed poſt conceptum ſpūs
malignus deſcendet in vterū ma
tris cuiꝰ ꝟtute deinceps puer aleť
naſcetur adoleſcet. Unde filiꝰ ꝑdi
tionis dicitur. Et tria de coꝛnibus
pꝛimis auulſa ſunt a facie eius. i.
tres reges de decem pꝛius interfi
ciet. regē ſcꝫ africe egypti ⁊ ethio
pie. Tunc alij ſeptem victoꝛi colla
ſummittēt. Et ecce quaſi oculi ho
minis erant in eo. id eſt alta ⁊ mi
rabilis ſcientia. qꝛ magice miracu
la faciet. ⁊ inueniet theſauros ab
ſconditos. Et erit ei os loquēs in
gentia. qꝛ deum ſe dicet ⁊ circunci
det ſe. dicet ſe meſſiam eſſe. cōfluēt
ad euꝫ iudei. reedificabit templū.
⁊ ſolium ſuum ponet in eo cōuer
tet ad ſe homines terroꝛe: muneri
bus. miraculis. heliam ⁊ enoch i
terficiet. Aſpiciebā hec. id eſt. po
teſtatem huius. donec thꝛoni poſi

Additio.
Ubi quattuoꝛ
coloꝛuꝫ equos.
legiť vidiſſe al
bos. nigros. ru
fos. varios.

Additio.
Alexander ſui
dēs alicui poſt
ſe honoꝛeꝫ quē
habuerat cōtin
gere. xij. qui ſibi
ſuccederent cō
ſtituit. quoꝛum
quattuoꝛ tantū
regnauerunt.

C ti ſunt. de qbus in euangelio. Se
Luce. xxij. debitis ſuper thronos. ⁊ antiqu9
dierũ ſedit .i. deus eternus iudex.
qui apud ioãnem ſolus in throno
ſedet. Veſtimẽtum eius quaſi nix
candidũ ⁊ capilli eius quaſi lana
munda gloriam maieſtatis eius ſi
gnificãt. Thron9 ei9 flãme ignis.
A rote eius ignis accenſus. Hoc eſt
Ps. xcvj. quod alibi dicitur i ps. Ignis añ
ipm precedet Fluuius igneus et
rapidus egrediebatur a facie ei9.
qd celeritatem iudicij notat. quaz
dicit apoſtolus in momẽto. i ictu
oculi futurã. Milia milium mini
ſtrabant ei. ⁊ decies centena milia
aſſiſtebant ei. inculcatio eſt. Nam
decies. c. milia. idẽ eſt qd milia mi
lium. hoc ad exercitus angelorum
refertur. Iudiciũ ſedit. ⁊ libri apti
ſunt. i. iudicibus ſedentibus con-
ſcientie ſingulorum patebunt. Et
vidi q interfecta eſſet beſtia quar
ta. aliarũqꝫ ablata eſſet poteſtas.
qꝛ tunc ceſſabit omnis prelatio. cũ
tradet xps regnum deo patri. Et
ecce cum nubibus celi quaſi filius
B hois veniebat. qꝛ xps baiulis nu-
Act. j. bibus deſcendet in aera. ſcḋm illud.
Ita veniet quẽadmodum vidiſtis
eum euntẽ in celum. ⁊ vſqꝫ ad anti
quũ dierum puenit. qꝛ xps p oĩa
equalis eſt patri. ⁊ dedit ei pote-
ſtatem. ⁊ honorem. ⁊ regnum ſem
piternum. Cunqꝫ vidiſſet hec da-
niel acceſſit ad vnum de aſſiſtenti
bus. ⁊ querebat veritatem. Qui
expoſuit ei ſingula. hec addens de
antichriſto. Sanctos altiſſimi cõ-
teret. ⁊ tradentur in manu ei9 vſqꝫ
ad tempus ⁊ tẽpora ⁊ dimidium
temporis. id eſt vſqꝫ ad annũ ⁊ du
os annos ⁊ dimidiũ anni. Hebre9
eñ noie temporis ſignificat annũ
⁊ p numerũ pluralem duos ãnos
Hebreus enim habet dualẽ nume
rum ſicut ⁊ grecus. Breue erit tẽ
pus hoc. ſꝫ niſi abbreuiati eſſẽt illi
non ſalua fieret omnis caro.

¶ Viſio quinta danielis. Ca. viij.

Sequitur quin- A Dañ. viij.
ta viſio danielis. hebrai-
ce ſcripta in eo pcedẽtes vero chal
daice. Anno tertio balthaſar ego
daniel eram in elam regiõe i ſuſis
que eſt metropolis elamitaꝝ. q̃ in
iudith vocatur echbatanis. In q̃
vt ioſephus dicit fecit daniel mau
ſoleũ regum. Et vidi i viſione me
eſſe ſuper portam vlai. Et eſt vlai
nomen porte. vel lacus ante portã
Et ecce aries vnus ſtabat añ palu
dem habens cornua excelſa. ⁊ vnũ
excelſius altero atqꝫ ſuccreſcens.
Hic eſt cyrus potentior dario. et
ventilabat cornibus ꝯtra occiden
tem aquilonẽ ⁊ meridiẽ. ⁊ omnes
beſtie nõ poterãt reſiſtere ei. Hoc
ad ipm regnũ refertur. nõ ad pſo
nã. ⁊ ecce hircus veniebat ab occi
dente. ⁊ non tangebat terrã. Hic
eſt alexander quaſi volans. p inuia
queqꝫ gradiens vt hircus. vel ab
hircis oculorum quos diuerſicolo
ris habuit. Et venit ad arietẽ quẽ
viderã ⁊ efferatus ẽ in euz. ⁊ pcuſ
ſit arietem ⁊ ꝯminuit duo cornua
eius qꝛ dariũ arſami filiuz pcuſſit
⁊ medos ⁊ pſas ſibi ſubiecit. ⁊ or-
ta ſũt ei quattuor cornua. i. quattu
or ſucceſſores. de quibus ſuo loco
dicemus. De vno ex eis egreſſum
eſt cornu modicũ. ⁊ factũ eſt gran
de. Hic eſt antiochus epiphanes.
deſcendens a ſeleuco. Qui dũ eẽt
obſes rome. euaſit in regnũ ⁊ ma
gnificatus eſt cõtra meridiẽ. i. cõ-
tra egyptios. ⁊ contra orientẽ. i.
eos qui in pſide res nouas molie-
bant. ⁊ contra fortitudinẽ celi. i. fi
lios iſrael. Et deiecit de ſtellis. et
cõculcauit eas ⁊ vſqꝫ ad pncipem
fortitudinis. i. deũ magnificat9 ẽ.
⁊ ab eo tulit iuge ſacrificium. ⁊ de
iecit locum ſanctificationis eius.
qꝛ in templo ſtatuã iouis poſuit.
Et audiui vnũ de ſanctis loquẽtẽ
ad alteruz ⁊ dicẽtẽ. Vſqꝫquo iuge
ſacrificiũ ⁊ ſanctuariũ ⁊ fortitudo

Al. duo milia. conculcabitur. Qui rñdit. Uſqꝫ ad veſperã ⁊ mane dies mille. ccc. ⁊ mundabitur ſanctuariũ. qꝛ a primo ingreſſu Anthiochi in hieruſalem vſqꝫ ad mundationem templi factam a iuda machabeo ꝑ ſucceſſiones diei ⁊ noctis fluxerũt ſex anni. mẽſes tres ⁊ dies viginti. Cũqꝫ quereret daniel intelligentiã ſomnij. gabriel venit ad eum. ⁊ indicauit ei. Et ꝑ hmõi viſiones ſanctorum[vt ait ioſephus] deprehẽdit errorẽ epicureoꝝ qui hunc mũdum ſine rectore: ⁊ ſine dei prouidentia caſu ferri confirmant. qꝛ ſi mundꝰ ſine ꝓſule eẽt olim deperiiſſet. ſicut nauis deſolata rectore nec ſcḋm ꝓphetias omnia ꝓuenirent.

¶ Viſio ſexta. Cap. viij.

Sequitur ſexta viſio daniel. q̃ quarta eſt in daniele. ſꝫ hiero. ſextã eam vocat ĩ ꝓlogo abachuch. ⁊ hec chaldaice ſcripta eſt. Factũ eſt vt cyrus ⁊ dariꝰ obſiderent balthaſar ĩ babylone.

A. Dan. v. ¶ Balthaſar vero fecit grãde cõuiuiũ optimatibꝰ ſuis mille. ⁊ fecit vt afferrẽtur vaſa que aſportauerat nabuchodo. auus ſuus de templo dñi. ⁊ bibebant in eis rex ⁊ optimates ⁊ vxores ⁊ ꝯcubine eius. ⁊ laudabant deos ſuos. Scḋm ioſephum ſolẽnitas erat ĩ babylone inſtituta ob tuitionẽ vrbis. Fabulant̃ hebrei qꝛ balthaſar intellexerat. lxx. annos captiuitatis. quos predixerat hieremias. fluxiſſe: ⁊ tñ hebrei non erant liberati a iuriſditiõe ſua. Unde exultabat ⁊ dijs ſuis gratias agebat. Sane illa annoꝝ ſeptuagena nõdũ fluxerat ſꝫ ſeptimana decas iam decurrebat. In eadem hora apparuit ꝯtra euꝫ manus ſcribẽs in pariete. Cũqꝫ rex vidiſſet ⁊ manũ ⁊ ſcripturã. incertũ eſt vtrꝫ aſtãtes vidiſſent manũ: ſcripturã q̃dẽ viderunt. Poſtq̃ manus euanuit cõturbatus eſt rex. ⁊ genua eiꝰ ad ſe inuicẽ. collidebantur. ⁊ exclamauit fortiter vt introducerentur magi chaldeorũ. Et ait ad eos. Qui legerit ſcripturam hãc ⁊ interꝑtationẽ eius dixerit purpura veſtietur. torquẽ auream habebit in collo. ⁊ tertiꝰ erit in regno meo. i. vnꝰ erit trium principũ qui preſunt ſatrapis. Illi autẽ nõ potuerũt ſcripturam legere. ¶ Et ingreſſa eſt regina. non vxor ſcḋm porphyriuꝫ. ſed auia ſcḋm ioſephum. Uel mater ſcḋm origenẽ. Et ait ad regẽ. Eſt vir in regno tuo qui ſpiritum deorum habet. quẽ pater tuus. i. auus ꝓncipem magoꝝ cõſtituit. Hic vocet̃ ⁊ omnia dicet tibi. Cũqꝫ intraſſet daniel ꝓmiſit ei rex munera que ⁊ ſupra. Qui reſpõdit. Munera tua ſint tibi vel altari da. Scripturam aũt legã tibi rex ⁊ exponã. Noſti qꝛ deus excelſus dederat regnum patri tuo ⁊ non cognouit: ꝓpterea fenũ vt bos comedit donec cognoſceret. Tu quoqꝫ cũ ſcires hec oĩa aduerſus deum celi eleuatus es et vaſa eius ꝓphanaſti tradẽs ea manibus ĩmundis. ⁊ bibẽs in eis deos laudaſti q̃ nec viuũt. nec ſẽtiũt deũ vero qui flatum tuum ĩ manu ſua habet nõ glorificaſti. ꝓpterea iſta coram te exarata ſunt Mane. tethel. phares. qḋ ſonat numerus. appenſio. diuiſio. Et eſt ſenſus. Expõ ſcripture ad parietem. Numerauit deus regnum tuum. id eſt ꝯpleuit illud. ⁊ eſt dictũ per ſimile pecunie que nũerata tollit̃ ⁊ abſcõditur. Appenſus es in ſtatera. ⁊ inuentus es minus habens. i. iuſto dei iudicio minus viues q̃ putabas. Diuiſum eſt regnum.

Additio. Uel ideo. qꝛ putabat hoſtes receſſiſſe. cum illi ad diuidenduꝫ fluuiũ abiiſſẽt. vt iuxta ciuitatem inuadabilẽ facerẽt. Uel qꝛ cõfederati ei dariꝰ ⁊ cyrus illis fecit ꝯuiuiũ ſed illi inter epulas occiderunt eũ.

tuum. ⁊ datũ eſt medis ⁊ pſis. vel
fractuũ ē regnum tuũ Nā phares
fragmentum ſi-
gnificat Et tra-
didit rex mune-
ra danieli q̄ ꝓ-
miſerat. Eadē
nocte capta eſt
babylon. Nam

Additio.
Nec tamen fuit
daniel ſimonia-
cus. q2 ſpōte ob
lata ſuſcepit.

cyrus diuiſerat eufratem longe a
ciuitate ꝑ plures riuos vt alueum
q̄ influebat in ciuitatē vadabilem
faceret. ⁊ ꝑ ipm̄ igreſſi ſunt hoſtes
in ciuitatem ſub muro. ⁊ īterfectꝰ
eſt balthaſar. ⁊ ſucceſſit ei darius
in regnũ. annos natus. lxx. duos.
vbi alij libri habēt. lxij. alij. xlij Nā
cyrus ei tanq̄ maiori honorem in
omnibꝰ deferebat. Qꝺ autē eadē
nocte viſionis capta ſit ciuitas: ap-
paret in eſaia. qui loquens ad bal-
B Eſaie. xxj. thaſar ait. Pone menſam et cōtē-
plare in ſpecula comedentes ⁊ bi-
bentes ſurgite principes. arripite
clypeos Quidā tradūt ꝙ mat̃ bal
thaſar ꝓ qua factus eſt hortus ſu-
ſpenſibilis filia fuit darij. ⁊ q2 bal-
thaſar filiũ nō habebat. dariꝰ feſti-
nabat occupare regnum.

¶ Viſio ſeptima. Cap. ix.

Sequitur ſepti-
ma viſio danielis. Por-
ro darius ſumēs danielē duxit eũ
A Daſi. vj. ſecũ in mediā. Et fecerat cum vnũ
de tribus ſatrapis q̄ ꝑerāt. c. ⁊. xx.
ſed in daniele ſpūs dei āplior erat
Et cogitabat rex ꝯſtituere eũ ſup
omne regnũ. Vnde principes inui-
debant ei. ⁊ querebant occaſiones
accuſandi eum ex latere regis .i.
pro eo ꝙ erat ex latere regis Fabu-
lantur hebrei q2 querebāt occaſio-
nem in ſermone tactu nutu. vel in-
ternūcio ad reginā vel ad aliquā
concubinarum regis nullāq3 cau-
ſam reperire potuerunt eo ꝙ fide-
lis eēt ⁊ ſuper theſauros erat. dicit
ioſephꝰ. q2 a deo iuſtus erat vt mu-
nera oblata reſpueret. Et dixerūt
principes. Non inueniemus occa-
ſionem aduerſus eum niſi in lege
dei ſui ⁊ ſurripuerūt regi dicētes.
Conſilium inierunt cuncti princi-
pes regni tui ⁊ ſatrape et iudices
ꝙ quicūq3 petierit aliquid a quo-
cunq3 deo vel homine vſq3 ad dies
xxx. niſi a te rex mittatur in lacum
leonum Nunc itaq3 confirma ſen-
tentiam ⁊ ſcribe decretũ ⁊ adqui-
euit rex. Porro daniel ingreſſus
eſt domũ ſuam ⁊ feneſtris apertis
in cenaculo ſuo contra hieruſalem
tribus temporibus in die flectens
genua orabat. Tribus horis ora-
bant iudei in die. ſe3 hora tertia
ſexta ⁊ nona ſicut legitur de apo-
ſtolo ꝙ tribus vicibꝰ orabat in die
⁊ ē petro ⁊ ioāne ꝙ aſcendebāt ad
horam oratiōis nonam. In tertia A Actuũ. iij.
orabant quia tunc eis datus eſt de-
calogus in ſyna. In eadem orat ec-
cleſia quia tunc eſt datus ſpiritus-
ſanctus ſuper apoſtolos. In ſexta
orabant quia tunc erectus eſt ſer-
pens eneus in deſerto. In eadem
orat eccleſia quia tunc eſt chriſtus
ſuſpēſus in ligno In nona orabāt
quia tūc dedit petra aquā i cades
In eadem orat eccleſia q2 tunc de
christo lanceato exiuit ſanguis et
aqua. ¶ Cumq3 inueniſſent viri il-
li danielem orantem accuſauerunt
eum ad regem de tranſgreſſione
decreti. Et cōtriſtatus rex poſuit
cor vt liberaret eum laborans vſq3
ad occaſum ſolis. Quod intelligē-
tes viri dixerunt Scito q2 lex hu-
ius regni eſt vt decretum regis nō
liceat immutari. Tunc miſerūt da-
nielē i lacũ leonũ ⁊ obſigñuit rex
anulo ſuo ⁊ ānulis optimatũ lapi-
dē q̄ ꝑ ianuis poſitꝰ erat Et icena-
tꝰ rex totā noctē duxit i ſōnē ⁊ di-
luculo redijt rex ad lacũ. ⁊ flēs ex-
clamauit daniel ſue ꝺiualuit ne dꝰ
tuꝰ liberar̃ te a leonibꝰ. Qui rñdit
Deꝰ meꝰ miſit mihi āgelũ ſuũ ⁊ cō-
cluſit ora leonũ. quia nō eſt inuēta
in me iniquitas. Forte quia vidit

angelum vocatur hec piсopa. id ē viſio. Et eductus eſt daniel de lacu leonū i nullo leſus. Et dixerūt qui accuſabāt eum: nō dei ꝓuidētia hoc factū ſed quia ſaturati erāt leones. Tūc rex iuſſit leonib⁹ multas carnes apponi. eiſq; ſatiatꝫ accuſatores danielis miſit in lacū cū vxorib⁹ ꝛ filijs. ꝛ nō ꝑuenerūt vſq; ad pauimentū donec arriperēt eos leones. ꝛ oīa oſſa eorū cōminuerunt. Tunc ſcripſit darius vniuerſo regno ſuo dicens. Paueant oēs deum danielis. ipe eſt eñ de⁹ viuēs ꝛ eternus in ſecula. ꝛ egrotauit daniel per dies plurimos. Cūq; ſurrexiſſet faciebat opa regis. forte mauſoleū in echbatanis. qḋ hactenus manet vt dicit ioſephus ita mirabile: vt ea die qua ꝯſpicit putetur eſſe ꝯſtructū. Ibi ſepeliūtur medoꝝ reges. ꝛ pſaꝝ pariter ꝛ parthorum ꝛ cui cura illi⁹ cōmittitur: ſacerdos eſt medorum.

¶ Viſio octaua. Capitulum. x.

A Dan. ix.

Sequitur octaua viſio daniel. In anno pͦ dari filij aſueri. qui ꝛ aſtrages dictus eſt. q̄ ſubiugauit ſibi regnum chaldeorū. ego daniel itellexi in libris hieremie vt cōplerenť. i. ad cōpletionē appropinquarēt deſolatiōis hieruſalem anni. lxx. ꝛ oraui dominuz in ieiunijs ꝛ ſacco ꝛ cinere dicens. Iuſt⁹ es dñe peccauim⁹ iniqtatem fecim⁹ ꝛ adduxiſti eam ſup nos. auertať obſecro ira tua a ciuitate tua hieruſalem ꝛ mōte ſancto tuo. Oſtende faciem tuam ſuper ſanctuarium tuum quod deſertuz eſt. Exaudi domine. placare domine attende et fac ne moreris. Adhuc me loquente. ecce vir gabriel tetigit me in tempore ſacrificij veſpertini. ꝛ ait. Ab exordio precum tuaruz egreſſa eſt liberationis ſententia a deo. Ego autez veni vt idicarem tibi eam ꝛ etiam quedam alia quia vir deſideriorū es tu. Tu ergo aīaduerte viſionē. ꝛ ſermonem intellige. Tunc aperuit ei liberationem ſpiritualē futuram p chriſtum. Forſan imminentez pro qua orabat differt. qꝛ poſt dicet de ea exauditum ibi. noli metuere. Addidit etiam de deſtructiōe per rhomanos. ſeptuaginta hebdomades abbreuiate ſunt ſup populum tuum. ꝛ ſuper vrbem tuam ſanctā. vt cōſumetur preuaricatio. ꝛ finez accipiat peccatum ꝛ deleatur iniqtas. ꝛ adducatur iuſticia ſempiterna. et impleatur viſio et ꝓphetie et vngatur ſanctuſſanctoꝝ. Scito ergo ꝛ animaduerte. ab exitu ſermonis vt iteruz edificetur hieruſalem. vſq; ad chriſtū ducem hebdomades. vij. ꝛ hebdomades. lxij. erunt. His verbis chriſti incarnationem deſignat angelus qui legem ꝛ prophetias impleuit. peccata tulit. ꝛ iuſticiam adduxit. ꝛ vnctus eſt oleo leticie pre cōſortibus ſuis. Et ꝓpoſuit hebdomadas non dierum ſed annorū vt ſeptem anni ſint hebdomada vna. Abbreuiatas vero dicit. vt itelligamus annos lunares qui breuiores ſunt ſolarib⁹. xj. diebus. Septuaginta ergo hebdomades annoruz ſolarium. faciunt annos. cccc. lxxv. lunarium vero annorum faciunt annos. cccc. xc. Eſt ergo ſenſus. q; ab exitu ſermonis vt reedificetur hieruſalē vſq; ad ducem chriſtū fluxerūt anni lunares. cccc. xc. Cepit ergo beda numerare. a. xx. anno regni artaxerſis. in quo neemias pincerna ei⁹ impetrauit ab eo vt reſtituerenť muri hieruſalem. ꝛ reſtituit eos i multa anguſtia. Ab illa inquam licentia a rege accepta vſq; ad xpi paſſionez fluxerunt anni lunares. cccc. xc. et hanc ſummam annorū computat ſecundum annos regum qui deſcēderunt vſq; ad. xviij. annum imperij tyberij ceſaris. Et ſtatim modicum interſerit daniel de reedi-

Beda.

ficabitur platea ⁊ muri in angu-
ſtia tēporū ꝑpter timorē De.lxx.
vero hebdomadibus annorū ſepa
rauit daniel vltimā dicens Con-
firmabit aūt pactum multis heb-
domada vna Quod intelligēdū
eſt de tribus annis ⁊ dimidio. qb⁹
ꝑdicauit xp̄s ⁊ qđ p̄ribus ꝑmiſe-
rat cōfirmauit. Nā iam tres anni
⁊ dimidius hui⁹ hebdomadis no
uiſſime p̄terierant. qn̄ baptizatus
eſt dn̄s. ⁊ in dimidio eiuſdē hebdo
madis reſiduo circa finē deficiet
hoſtia ⁊ ſacrificium. i. veniente ve
ritate ceſſabunt vmbre. ⁊ in tēplo
erit abominatio deſolationis. id ē
abominanda ⁊ deſolanda erūt ſa-
crificia. poſt mortē xp̄i ⁊ vſq; ad fi
nē mūdi durabit hec dſolatio. Su
pra vero in littera poſuit daniel tē
pus mortꝭ xp̄i dicēs. ⁊ poſt hebdo
mades. lxxij. ſubaudi. ⁊. vij. ⁊ no-
uiſſimā. quā in duas partes diuiſi
mus. occidetur xp̄s. ⁊ nō erit eius
C Joh. xix. popul⁹ qui eum negatur⁹ eſt. Di-
xerunt enī. Nō
D Joh. vij. habemus regē
niſi ceſarē. Et
alibi. hūc ſcim⁹
vn̄ ſit. Qđ vero
ſequit̄. Et ciui
tatē ⁊ ſanctua-
rium diſſipabit
popul⁹: ad. lxx.
hebdomades n̄
ꝑtinet. Sꝫ pro-
phetato tēpore
aduentus xp̄i ⁊

Additio.
In hebreo non
habetur popu-
pulus q̄ eū ne-
gaturus ē. q̄rū
etiā littera ſane
nō pōt legi. Oc
cidet̄ xp̄s ⁊ non
erit ei⁹ hoc ſcꝫ
occidi. ſed ex na
tura noſtra.

mortis ꝓphetauit quid vēturum
erat populo: q̄ noluit eū recipere
dicēs. Et diſſipabit ciuitatē ⁊ ſan
ctuariū popul⁹ ſcꝫ roman⁹ cū du-
ce ſuo venturo. ⁊ finis ei⁹ erit vaſti
tas. ⁊ poſt finē belli ſtatuta a deo
in eternū deſolatio. Et nota q̄ ex
duob⁹ q̄ hic leguntur ſcꝫ vngetur
ſctū ſſctōꝝ. ⁊ deficiet hoſtia ſumit̄
Affrican⁹ tēporū ſcriptor. illud qđ ſolet dici iudeis. Cū vene
rit ſctū ſſanctoꝝ ceſſabit vnctio ve-
ſtra. ¶ Affricanus huic enumera

tioni bede con-
ſonat in princi
pio. ſed in fine
differt. Non eſt
extēdit. lxx. heb
domades niſi

Additio.
Cū hec forma
verborum i da-
niele non repe-
riatur.

vſq; ad. xv. annum tyberij. in quo
baptizatus eſt xp̄s. Tertullianus Tertullianus.
vero inchoat numerare hebdoma
das illas a p̄mo anno darij in quo
egreſſus eſt ſermo a dn̄o ad danie
lem ꝑ angelum. vt iterū reedifica-
rent̄ muri hierl̄m. Et extendit eas
vſq; ad captiuitatē factā ꝑ roma-
nos. Et tunc ꝑtinet ad. lxx. hebdo
mades quod dictum eſt. q̄ ciuita
tem ⁊ ſanctuariū diſſipauit popu
lus cū duce venturo. Hebrei ſic ex Hebrei.
ponūt. lxx. hebdomades abbreuia
te ſunt ſuper populū tuum. q. d. O
daniel ſcito ab hac die qua nūc ti-
bi loquor. Erat aūt annus prim⁹
darij q̄ occidit balthaſar. ⁊ regnū
chaldeoꝝ in pſas medoſq; trāſtu-
lit: vſq; ad ſeptuageſimū annum
hebdomadaꝝ. i. vſq; ad ānos. cccc.
xc. Hec populo tuo ꝑ partes acci-
dent. Primū ꝓpitiabit̄ tibi deus
ſicut p̄caris ⁊ delebitur peccatum
⁊ finem accipiet p̄uaricatio. Nūc
enī vrbe ⁊ tēplo deſtructis. i luctu
eſt popul⁹ ſꝫ in breui reſtaurabit̄
⁊ nō ſolū in his. lxx. hebomadib⁹
hec fient ſed naſcetur xp̄s iuſticia
ſempiterna. ⁊ ſignabitur viſio ⁊ ꝓ
phetes. vt ꝓpheta nō inueniat̄ in
iſrael. ⁊ vngatur ſanctuſſanctoꝝ. D
de quo dicitur in p̄s. Propterea P̄s. xliiij.
vnxit te de⁹ de⁹ tu⁹ oleo leticie pre
cōſortibus tuis. qui dicit. Sancti
eſtote. qm̄ ⁊ ego ſanctus ſū. Scito B
ergo qm̄ ab hac die qua nunc tibi Leui. xx.
loquor. ⁊ dei ſermonē ꝓmitto. q̄
reuertatur populus. ⁊ hieruſalem
inſtauret̄. Vſq; ad xp̄m ⁊ deſola-
tionē templi hebdomades nume-
rēt̄. lxij. ⁊ alie. vij. in quibus iuxta
ordinem ſuū due res fient. de qb⁹
ante dixi. q̄ reuertatur populus ⁊
reedificet̄ platea a neemia ⁊ eſdra

In fine ergo hebdomadarum cõple
bitur dei ſententia in anguſtia tẽ=
porum quando rurſus deſtruetur
templum et capietur ciuitas. Nam
poſt .lxij. hebdomadas occidetur
xp̃s. et non erit eius populus qui
negaturus eſt eum. ſiue vt quidam
hebrei dicũt. nõ
erit eius imperi
um quod puta=
bat ſe receptu/
rum. Et qd di/
co de xp̃o occi.
dendo et nega.

Additio.
Unde et illudẽ/
tes ei dicebant
Aue rex iudeo
rum.

turo populo penitus deſerẽdo cũ
et ciuitatem et ſanctuarium diſſipa
turus ſit populus romanus cũ du
ce vẽturo .i. veſpaſiano. Quo mor
tuo tranſactis ſeptem hebdoma=
dibus .i. annis .xlix. heliſeus adria
nus a quo poſtea deruinis hieruſa
lem vrbs helia condita eſt. rebellã
tes iudeos ruſo magiſtro exercit⁹
pugnãte ſuperauit. et tunc defecit
hoſtia et ſacrificium et vſq; ad con
ſummationẽ mũdi cõtinuabit̃ de=
ſolatio. Non vos moueat inquiũt
hebrei ſi prius numerent̃ .vij. heb=
domades. et poſtea .lxij. et rurſus i
duas partes diuidat̃ vna. Eſt em̃
hoc idioma hebrei ſermonis et an=
tique latinitatis: vt ante numerum
minorem ſupputẽt. poſt maiorem.
verbi gratia. Nos iuxta ꝓprieta=
tem lingue nr̃e dicimus vixit abra
am .c.lxxv. annis. illi ecõtrario. vi
xit abraam .v.lxx.c. annis. Nõ igi=
tur vt legitur ita adimpletur ſz vt
totum pariter ſupputat̃ ita finem
accepit. Nec ignorandũ quoſdam
illorum dixiſſe. ꝙ vna hebdomada d
qua dicitur. confirmabit pactum
multis hebdomada vna diuidat̃ i
veſpaſianũ et adrianũ. vt iuxta hi
ſtoriam ioſephi veſpaſianus et tit⁹
tribus annis. et .vj. menſibus pacẽ
cum iudeis fecerunt. tres aũt anni
et ſex mẽſes ſub adriano cõputẽt̃
qñ hieruſalẽ omnino ſubuerſa eſt.
et iudei cateruatim ceſi ita vt iudee
quoq; finibus ꝓpellerentur. Dicũt
aiunt hebrei non magnopere curã
tes a primo anno darij regis perſarum
vſq; ad extremã euerſionẽ hieruſa
lem. que ſub adriano accidit cõpu
tari olympiades .clxxiiij. hoc ẽ an
nos. ſexcentos. xcvj. q̃ faciunt heb
domadas hebraicas .xcix: et annos
tres. quando corbas dux hebreo=
rum eſt oppreſſus. et hieruſalẽ vſq;
ad ſolum diruta eſt.

¶ Uiſio nona. Cap. xj.

Sequitur nona viſio danielis quã cum ſequenti quidã dicunt eſſe vnam. Sed hiero
nymus ſm̃ hebraicã veritatẽ tra=
dit eſſe duas. et vtraq; ſcripta eſt i
daniele hebraice. Porro vtrãq; vi
dit daniel vnam quidẽ vidit. ſz al
terã audiuit anno tertio regni cy= A Dan. x.
ri regis perſarũ et in eadẽ die eiuſ=
dem anni in hunc modum. Primo
anno darij. daniel intelligens im=
minere .lxx. annum captiuitatis li
berande. orauit dominum vt dari
us et cyrus liberarent populũ ſuũ
Et data eſt ſententia a deo de licẽ
tia redeundi danda. et hanc egreſ=
ſam a dño ſupra nunciauit danieli
gabriel. Et extunc darius diſpo=
nebat de libertate et licentia dãda
hebreis ſed preuentus morte non
impleuit. Cyrus aũt primo anno
regni ſui dedit eis eandẽ libertatẽ
quã habebant indigene et licẽtiam
redeundi. Ipſi vero q2 fere omnes
nati erãt in chaldea: et poſſeſſiões
ibi habebant. eligebant remanere
in terra natiuitatis ſue. Pauci ve=
ro qui aſcendere diſponebãt in iu=
deam: pigri erant et moroſi etiam
vſq; ad tertium annũ cyri. Quod
attendẽs daniel vehementius affli
gebatur dolore ꝙ prius. et orabat
dñm vt qui prius dederat regib⁹
animũ liberandi. daret et populo
animum redeundi. Factum eſt er=
go tertio ãno regni cyri primo mẽ

A ſe.prima die menſis.lugebat dani
Dan.x. el trium hebdomadarum diebus.
panem deſiderabilē non comedit.
carnes ꝛ vinum non guſtauit. nec
vſus eſt vnguento ꝑ balneis more
perſarum. Die autem.xxiiij. dum
eſſet iuxta fluuium qui eſt tigris
vidit. Et ecce vir veſtitus lineis.
accinct⁹ zona aurea. cuius facies
quaſi fulgur.oculi vt lampades.to
rax corporis quaſi criſolitus. que
deorſum erat brachia ſcilicet femo
ra tibie ꝛ pedes quaſi es candens.
ꝛ ſermo eius quaſi vox multitudi-
nis loquentis. Porro viri q̄ erant
cum eo territi fugerunt ꝛ ſolus vi
dit viſionem ꝛ corruit in faciē ſuā.
ſed vir ille acceſſit.ꝛ erigens eum
ꝛ confortans ait. Noli metuere da
niel.quia ex die primo menſis quo
poſuiſti cor tuum vt te affligeres
corā deo.exaudita ſunt verba tua.
et egreſſa eſt ſententia a deo dere
ditu populi.ꝛ eadem die volui ad
te venire vt nunciarem tibi.ſed pn
ceps regni perſarum reſtitit mihi.
xx.diebus ꝛ vno. Cumqꝫ tūc egre
derer apparuit princeps grecorū
veniens vt aduerſaretur principi
perſarum ꝛ mihi.ꝛ aliquantulam
feci moram. Sed nunc venio vt cer
tificē te de reditu populi ꝛ in his
nemo eſt mihi adiutor niſi micha-
el princeps veſter. Hos duos pn-
cipes grecorum ꝛ pſarū dicit hie
ronymus eſſe angelos malos. qui
appoſiti ſunt regnis illis ad exer-
citium. Laborabat itaqꝫ angelus
perſarum ne hebrei liberarentur a
dominio perſarum tum quia dele
ctabatur afflictionibus eorum tū
vt per ſe diutius affligentes eos
grauius peccarent. Laborabat eti
am angelus grecorum vt perſe et
captiuitas hebreorum cum eas trā
ſirent in dominium grecorū. Gre-
gorius autē vult eos fuiſſe ange-
los bonos qui ſatagebant ne tam
cito liberarentur iudei. vt ſiquid
adhuc erat purgandum in eis pur
garetur.ꝛ decoquerentur vſqꝫ ad
vnguem. Preterea addidit vir il-
le. Nunc reuertar vt prelier aduer
ſus principem perſarum. verūta-
men prius annunciabo tibi quod
expreſſum eſt in ſcriptura veritatꝫ
de quibuſdam alijs quorum geris
ſollicitudinem. Porro a primo an
no darij orabat daniel ꝑ eo vt ſta
ret ꝛ roboraretur regnum eius.et
ſollicitus erat de ſucceſſoribus re-
gni perſarum volens eos ſcire. De
quorum manifeſtatione ſequitur
decima viſio.in qua primum indu
citur Daniel loquens ſic.

Viſio decima. Cap.xi.

Ego autem a A
primo āno darij medij Dan.xi.
ſtabā in pſpectu dei.
vt confortaretur ꝛ ro-
boraret ipſe darius. Et ſtatim fit
metaplaſmus qui frequens eſt in
pphetis. Et introducitur vir ille
predictus loquens ad danielē ſic.
Et nunc veritatē annūciabo tibi.
quia ecce adhuc poſt dariū ꝛ cyrū
qui nunc ſunt tres reges ſtabunt
in perſide.cābiſes.ſ. ereneides ma
gus darius filius itaſpis: ꝛ quar-
tus.ſ.xerſes filius darij ſuper om-
nes erit . et concitabit omnes ad-
uerſus regnum grecie. De iſto Incidens.
legitur.quia ſuccendit athenas.et
bellum nauale egit apud ſalami-
nam.quando ſophocles ꝛ euripi-
des clari habebantur.ꝛ themiſto
des in perſam fugiēs hauſto ſan
guine tauri perijt. Tūc vir qui lo
quebatur danieli pretermiſit om-
nes reges vſqꝫ ad alexandrum ma
gnum et ait. Surget vero rex Dan. viii.
fortis.ꝛ faciet quod placuerit ei.ꝛ
cum ſteterit conteretur regnum
eius.ꝛ diuidetur in quattuor ven
tos celi. In egypto enim que ē ad
meridiem primus regnauit ptho-
lomeus lagi filius. In macedonia
philipp⁹ q̄ ꝛ arideus frater alexā-

dri que eſt ad occidẽtẽ ſyrie et babylonie et ſuperioribus locis que ſunt ad orientem prefuit ſeleucus nichanor imperauit. Aſie ⁊ põto: et ceteris in eadem plaga prouinciis. Antigonus ṽo ad ſeptentrionem. Et hoc ſm orbis totius plagas dicimus. Qui autez in iudea eſt ad aqlonẽ ſyriam: ad meridiem egyptũ habet. De regno egypti et ſyrie tantuz proſequitur daniel. q2 ſub his afflict⁹ eſt populus dei viciſſim. Porro poſt alexandrum regnauit in egypto ptolomeus lagi filius a quo ſequẽtes reges egypti ptholomei dicti ſunt. Poſt ptholomeum philadelphus poſt ptholo. euergetes. poſt ptho. philopat. poſt ptholo. epiphanes. In ſyria poſt alexandrũ regnauit ſeleucus poſt antioch⁹ ſoter. a quo ſucceſſores antiochi dicti ſunt. poſt antiochũ theos. poſt antio. gallaricus. poſt anti. magn⁹. poſt anti. epiphanes. De his ꝓſequitur vir loquẽs ad danielem: incipiens a rege egypti ſic. Et cõfortabitur rex auſtri.

De ptholomeo.

Hic eſt ptholome⁹ lagi filius adeo fortis vt pirrhum regem epirotarum expulſuz reſtitueret in regnũ ⁊ deuicto demetrio filio antigoni ſeleuco regni ſui partem quam antigon⁹ abſtulerat reſtituit. cyprũ. phenicẽ. ⁊ regiones multas ⁊ inſulas ſibi ſubiugauit. Cui ſucceſſit ptho. philadelphus. qui prim⁹ ab ethiopia adduxit. cccc. elephantes turres ligneas eis ſuperponens. i quibus poſuit armatos ad dimicandum. ſub quo. lxx. interpretes claruerunt. Hic pugnauit contra antiochum theos regem ſyrie. ſed poſtea federati ſunt. Nam antiochus duxit vxorem beronicem. filiam philadelphi: repudiata priori vxore laodice. que cum reduxiſſet in gratiam viri occidit veneno virum et filium quem ſuſceperat de beronice gallericum vero filium ſuum fecit regem ſyrie. Euergetes vero qui ſucceſſit philadelpho in vltionem beronice ſororis vaſtauit ſyriam. Sed audito ꝙ principes egypti conſpirauerant aduerſus eum redijt in egyptum. trahẽs ſecum de ſyria predam multam nimis. et ſimulacrorum duo milia. dc. talenta. Porro gallericus duos filios reliquit ſeleucum ⁊ antiochum magnum. ſed antiochus occiſo fratre ſuo regnauit. ⁊ congreſſus cuz rege egypti philopatre victus eſt per deſertuz fugiens ⁊ pene captus. Philopatri vero ſucceſſit in egypto epiphanes cum eſſet quattuor annorum. et cepit antiochus magnus infeſtare eum. Sed principes egypti dimicabant pro puero. Sub epiphane onias ſacerdos aſſumptis plurimis iudeoruz fugit in egyptum. ⁊ accepit a rege regionem que eliopoleos vocabatur ⁊ in ea extruxit templum ſimile templo iudeorum aſſerens ſe implere vaticinium eſaie ſcribentis. Erit altare domini in egypto: ⁊ titulus eius in terminis eius. Hoc templum permanſit annis. cc. l. vſ ad veſpaſianũ qui ciuitatẽ ipſã ꝗ dicebat onie. ⁊ templum funditus euertit.

C Eſa. xix.

Additio.

Tria in ſcripturis inuenis templa domini conſtructa. a ſalomone. ab onia. a Ieſu ſacerdote.

De ãtiocho magno.

Porro ãtioch⁹ magnus reliqt duos filios ſeleucum. ⁊ antiochum epiphanem ſed epiphanes per fraudem eiecto fratre vel occiſo regnauit i ſyria. Hucuſq de ordine hiſtorie inter porphirium et noſtros nulla eſt contentio. que ſequũtur exponit porphirius de antiocho tantum. Expoſuit eni danielem vt infamaret eum. Nos autem mixtim expoſuimus de antiocho et antichriſto. quedam tamen ſpecialiter de antiocho. ⁊ quedam de antichriſto. vt illud de ãtiocho. ⁊ comedentes panem cum eo. ⁊ ce

tera. vſq̄ꝫ illuc. ⁊ venient ſuper euꝫ trieres ⁊ romani. Antiochus enī epiphanes dedit ſororem ſuā vxorem epiphanio regi egypti in dolum. qui ſuſcepit ex ea duos filios. Tunc antiochus ingreſſus eſt egyptum tanq̄ viſurus ſororem ⁊ nepotes. ſed inter epulas fecit occidi virum ſororis. et voluit obtinere egyptum. ſed egyptij viriliter reſiſtentes deiecerunt eum. Poſt biennium reuerſus obſedit alexandriā ⁊ ecce legati romanorum miſſi ſūt ad egyptios liberandos quibus federati erant. Cumq̄ꝫ applicuiſſent egreſſus eſt eis obuiā antiochus ⁊ dū ſtarent in litore dixit ei marcus publius lenas. Senat⁹ populuſq̄ꝫ rhomanus precipiunt tibi recedere ab amicis ſuis. Cumq̄ꝫ ille peteret inducias reſpōdendi: marcus circa illum fecit circulum ī ſabulo cum virga. ⁊ ait. Senat⁹ populuſq̄ꝫ rhomanus precipiunt tibi ne egrediaris ꝺ hoc circulo donec reſpondeas. Ad quem antiochus Si ſic viſum eſt ſenatui et populo rhomano recedendum eſt. ⁊ receſſit ab egypto. ſimiliter ⁊ quod ſeq̄tur de antiocho tantum intelligēdum eſt. ⁊ erit in cōcupiſcentijs feminarum. Nam antichriſtus caſt⁹ erit ob ſimulationem religionis.

De ātichriſto.

Q̄ꝺ vero ſequitur. deum moazim in loco ſuo venerabitur vtriq̄ꝫ congruit. Moazim enim preſidiū ſonat: ⁊ antiochus in hieruſalem p̄ſidium poſuit ⁊ idolum iouis. antichriſtus vero diabolum deum ⁊ p̄ ſide ſuum venerabitur. Porro antichriſto tantū congruit id quod ſequitur. ⁊ figet tabernaculum ſuum apherno inter maria. Apherno interpretatur ſolium ſuum. ⁊ ē ſēſus. Figet tabernaculū ſolij ſui ī hieruſalem. que ſita eſt inter mare mortuum ⁊ cyrrenum ⁊ ſuper mōtem inclytum ⁊ ſanctum. id eſt mōtem oliueti. ⁊ ponet tabernaculū ſuum. ⁊ veniet vſq̄ꝫ ad ſummitatē eius. id eſt ad locum vnde domin⁹ aſcendit. ⁊ nemo auxiliabitur ei. q̄ audietur vox in aere dicens. Morere ⁊ ſtatim fulminabit. ¶ Poſtea proſequitur viſio de antichriſti tempore. ⁊ cōuerſione iudeorū ⁊ reſurrectione mortuorū dicens. Et veniet tempus quale non fuit ex quo gentes ceperunt eſſe. Et ſtabit michael pro filijs populi tui et ſaluabitur ex eis omnis q̄ ſcriptus erit in libro dei. Et multitudo omnium qui dormiunt in puluere terre euigilabunt. alij in vitā eternā alij in opprobrium vt videant ſemper. Non quidem bonos. quia tolletur impius ne videat gloriā dei. ſed vt videant opprobrium ſuum ſemper. Tu autem daniel ſigna librum. id eſt ſcribe myſteria. ſed nō expone. Pertranſibunt plurimi. et multiplex erit ſcientia. quaſi diceret. Relinque poſteris materiā exercitij. Et deſiderabat daniel ſcire quanto tempore duraret perſecutio antichriſti. Et vidit pricipē perſarū ſtantem in ripa fluminis. ⁊ principem grecorum ſtantem in altera. ⁊ virum indutum lineis ſtātem in medio ſuper aquas. ⁊ dixit ad eum. Vſq̄ꝫquo finis horum mirabilium. Et eleuans ille vtranq̄ꝫ manū iurauit per viuentē in eternum. quia in tempus ⁊ tempora ⁊ dimidium tēporis. Et ait daniel. Domine mi quid erit poſt hec. Et reſpondens ille iterauit idem tempus. ſed per alia verba dicens. Cū ablatum fuerit iuge ſacrificium. ⁊ poſita fuerit abominatio in deſolationē. hoc eſt cum ablato cultu dei ⁊ deſolato. antichriſtus abominabiliter exhibebit ſe adorandum. et erunt dies mille ducenti. xc. id eſt tres anni et ſemis. Poſtea intulit quid erit poſt hec. Reſpondet dicens. Beatus qui expectat ⁊ peruenit ad dies mille. ccc. xxxv. Si diebus mille. cc. xc. addantur dies. xlv. fient dies mille. ccc. xxxv.

A Dan. xij.

Ita poſt mortem antichriſti dabũtur lapſis .xlv. dies ad penitentiã. Et eſt ſenſus. Beat⁹ erit qui poſt dies perſecutiõis perueniet ad dies ſuperadditos penitẽtie. Tu autem daniel interim vades ad preſitum tẽpus vite tue ⁊ requieſces. ⁊ in fine dierum ſtabis i ſorte tua. id eſt reſurges in ordine tuo.

¶ Sequitur Capitulũ daſi.xiij. quod tractat de ſuſanna.
De idolo belis ⁊ dracone. ca.xiiij.
De abacuch cap.xv.
De cyro. ca.xvj.
De licentia redeundi data iudeis. Capitulum. xvij.
De anno ſeptuageſimo. ca.xviij.
De reedificatione templi. ca.xix.
De cambiſe. cap.xx.

¶ De ſuſanna. Capitulum.xiij.

Prefatio. SEquitur hiſtoria ſuſanne. quã hebre⁹ non habet in libro daniel. Et vocat eã fabulã. non q̃ inficietur rem geſtam. ſed q̃ in ea falſum legitur de ſacerdotibus lapidatis. quos hieremias aduſtos reſtatur. Et quia fabulamur eã ſcriptam a daniele. cum a quodã greco ſcripta fuerit. quod ꝓbatur ex eo q̃ quedam alluſio verborum facta ſit ibi nominibus arborum videlicet. apotoy. cymi. cyſe. apotoy prini priſe. Tales enim alluſiones verborum et arborum nomina nõ inueniuntur in hebreo. In tranſlatione quidem noſtra vna ex eis alluſionibus qualiſcunq̃ legitur. vt cũ dixiſſet ſacerdotes ſub cyno reſpondit daniel verbum. quaſi alludens nomini ſcindet te medium. Expreſſius fieret ſi diceretur ita ſub ilice. ⁊ adderetur ilico angelus domini ſcindet te. Eadem alluſio poteſt fieri verbi ad nomen temporis. vt ſi diceret̃ factũ eſt hoc feria ſecunda. ⁊ reſponderetur. feriat te deus. Hanc eandem hiſtoriam vocat origenes fabulã in decimo ſtromatum. id eſt inſtructionum. forte ſecundã editionem quam ſub obelo ⁊ aſterico cõpoſuit ſtromata vocauit: quia per eam plenius nos inſtruxit. Apparet autem hoc factum eſſe adhuc recenti captiuitate. q2 daniel adhuc iuuenis erat.

A Daſi.xiij. ¶ Porro ſuſãna vxor ioachim pulcra erat nimis ⁊ exarſerũt in eam duo ſeniores iudices illius anni. de quibus dicit dominus. Iniquitas egreſſa eſt in babylone a ſenioribus iudicibus. Tradũt hebrei. quia mulieres i hoc decipiebantur. quia dicebant ſe eſſe de ſtirpe dauid ⁊ chriſtum de ſemine ſuo naſciturum. Ibi ſtatuerũt in commune tempus quo ſuſannam poſſent inuenire ſolã. ⁊ latuerunt poſt meridiem in pomerio helchie. Et ingreſſa eſt ſuſanna volens lauari .i. vngi pro conſuetudine terre. ⁊ miſit puellas ad afferendum oleum ⁊ ſmigmata. Eſt autem proprie ſmigma hordeum cum palea vnde faciunt mulieres decoctionem forte ad nitorem faciei. Tunc currentes ſenes ad eam dixerunt. Commiſcere nobiſcum. alioquin feremus cõ

Additio.

Quid ſit obel⁹ ⁊ aſteric⁹. require ſupra ca. i geneſi de diuerſis tranſlationibus. Cum enim quatuor fuiſſent trãſlationes. lxx. aquile theodotiõis. ſimachi. origenes tranſlatiões illas corrigens. iiij. colũnas fecit. in prima poſuit trãſlationẽ lxx. in ſecũda aq̃le. i tertia theo. i quarta ſymmachi. ⁊ conuenientiam trium notauit aſterico. diſcordantiã a tribus trãſlationibus notauit obelo.

tra te teſtimonium adulterij. Et
elegit ſuſanna incidere in man9 eo
rum potius ꝙ̄ peccare in deuz. Et
exclamauit. Et accurrētes famuli:
erubuerunt cuz audiſſent ſenes lo
qui. Altera die ſtatuta eſt ſuſanna
in medio populi. ⁊ ponentes ſenes
manus ſuas ſuper caput eius con
teſtati ſunt ſe vidiſſe iuuenem. ⁊ ip
ſam pariter commiſceri. ⁊ condem
nauerunt eam ad mortem. Et cla=
mauit ſuſāna voce magna ad deū.
Domine tu. ſcis quia innocēs mo=
rior. Cunq̄ traheretur ſuſcitauit
deus ſpiritum pueri cui nomen da
niel. Non eſt credēdum his qui di
cunt. Danielem mortuum fuiſſe. ⁊
ſuſcitatum tunc ⁊ deinceps fuiſſe
prophetam. ſed tunc manifeſtauit
dominus ſpiritumſanctum fuiſſe
in eo. q̄ prius quaſi latens quieſce=
bat. Et ait daniel ad populuz. Re
uertimini ad iudicium. quia falſuz
locuti ſunt aduerſus eam. Cunq̄
reuertiſſent ſeparauit. Daniel ſe=
nes ab inuicem. ⁊ aduocans vnum
dixit. Sub qua arbore vidiſti eos
colloquentes. qui ait. Sub cyno.
quam latini dicunt ilicem. vel lenti
ſcum. et aduocatus alter dixit ſub
prino. Et acclamauit populus in
eos propter diſſonantiam. ⁊ inter
fecerunt eos. id eſt regi tradiderūt
interficiendos. Et fact9 eſt daniel
magnus in populo a die illa ⁊ de/
inceps. Et rex aſtrages appoſit9
eſt ad patres ſu/
os. ⁊ ſuſcepit cy
rus regnum ei9.
id eſt regnum p
ſaruz. Forte hic
determinatur tē
pus quo libera/
ta ē ſuſāna. quā/
do ſcilicet cyrus
factus eſt rex p/
ſarum. ⁊ darius
rex medorum.
Vel potius de/
terminet temp9
ſeqntis hiſtorie q̄
hic ichoat. et ad
huc ſtabat rgnū
babylōis ⁊ erat
i babylōe rex dō q̄
ſtatim ſequitur.

Additio.
Trāſitus ē quē
hic fac̄ hiſtoria.
valens forte ad
precedētia de ſu
ſanna. vel mag̃
ad ſequentia de
idolo belis. Tē/
pore enim mor/
tis aſtrag; ⁊ ſuc
ceſſione darij fi/
lij eius adoptiui
et cyri nepotis.
id ē. filij filie ei9
aſtrages factus
eſt illud de bele
⁊ illud de ſuſan/
na. cuz adhuc re
gnum babylo/
nis floreret.

¶ Erat autem
daniel ꝯuiua re/ A Dan.xiij.
gis et honoratus ſuper oēs ami/
cos eius. cuius nomē quia tacet hi
ſtoria poteſt intelligi fuiſſe pater
balthaſar. vel ipſe balthaſar ſub q̄
factum eſt a daniele quod legitur i
fabula belis et draconis quam fa/
bulam appellat hebreus. eo ꝙ fal/
ſum legitur in eo. ⁊ impoſſibile de
trāſlatiōe abachuch. Et refert hie
ronymus. ꝙ cum dixiſſet ei hebre9
talez tranſlationē corporalē nuſꝙ̄
factam eſſe: reſpondit quidam ſci/
olus qui erat cum eis. ezechielem
tranſlatum de chaldea in iudeam.
Et irriſit eum hebreus dicens. In
littera expreſſum eſt ꝙ ezechiel trā
ſlatus eſt in ſpiritu. Unde apoſto/
lus veſter caute locutus eſt dicēs.
Siue in corpore ſiue extra corpus A
neſcio de9 ſcit ⁊ addidit hebre9. nil ij.Cori.xij.
in hac fabula ꝓpheticum narrari.
ſed opus tantuz ex iduſtria factū.
¶ De idolo belis et dracone.
Capitulum.xiiij.

ERat autem in
babylone idolum noie A Dan.xiiij.
bel. ⁊ impendebantur
ei dieb9 ſingulis de ſi/
mile. xij. artabee. et oues. xl. ⁊ vini
amphore ſex. Eſt aūt artabee apd̄
chaldeos eadem mēſura q̄ ⁊ ephi
apd̄ hebreos. mēſura. ſ. triū modio
rum. Et rex babylonis adorabat
illud per ſingulos dies. et dicebat
danieli. Quare non adoras bel.
Qui reſpōdit. Non colo facturaz
ſed creatorem omniuz deum viuē/
tem. Et ait rex. Nonne videtur ti/
bi bel de9 viuēs. qui tāta quotidie
comedit et bibit. Qui rn̄dit intus
luteus ē. et foris eneus. ⁊ nūquam

comedit. Et vocauit rex ſacerdotes ⁊ ait. Niſi dixeritis mihi quis comedit impēſas has moriemini. Si aūt oſtenderitis mihi quō bel comedat hoc daniel morieť. Erāt aūt ſacerdotes .lx. exceptis vxoribus ⁊ paruulis. Et venit rex cum daniele in templū. Et dixerūt ſacerdotes. Nos egrediemur foras. ⁊ tu rex pone vinum ⁊ eſcas ⁊ claude oſtiū. ⁊ ſigna anulo tuo ⁊ niſi inueneris mane omia comeſta a bel moriamur. Et poſuit rex cibos añ bel Et daniel cribrauit cinerē per totum pauimētū corā rege. ⁊ clauſum eſt hoſtium. ⁊ ſignatū anulo regis. Sacerdotes aūt ingreſſi ſūt illa nocte iuxta conſuetudinem ſuam cū vxoribus ⁊ liberis. ⁊ ꝯſumpſerunt oīa. Fecerāt aūt ſibi cuniculos ſub terra. ⁊ abſcōditū introitum ſub mēſa. Diluculo venit rex ad tēplum ⁊ daniel cum eo: ⁊ iuenerunt ſigna ſalua. Cumqꝫ apperuiſſēt oſtium intuitus rex mēſam vacuā exclamauit. Magnus eſt bel. ⁊ tenuit daniel regē ne ingrederetur. ⁊ ait Animaduerte veſtigia pedum ſuꝑ pauimentū. Et irat⁹ rex apprehendit ſacerdotes. ⁊ oſtenderunt ei oſtiola ꝑ q̄ ingrediebantur et egrediebantur Et occidit eos rex. ⁊ dedit bel in manū danielis. Qui ſubuertit eū ⁊ templū. Erat autē in eodem loco draco magn⁹ latens in fouea. ⁊ adorabant eum babylonij Sacerdotes eius habebant hydraulia. id eſt. vaſa facta d̄ corijs vitulorum. ⁊ ꝑcutiebāt eam virgis coraulinis. vt facerent ſonitum terribilem quaſi tonitruū. ad quem excitatus draco quandoqꝫ emittebat fumū. qñqꝫ ignem. qñqꝫ viſibiliter apparebat. Et dixit rex danieli. Non potes dicere. qꝛ iſte nō ſit deus viuēs: Et ait daniel. Da mihi ptā tem. ⁊ interficiā eum abſqꝫ ferro ⁊ fuſte. Et ōdit ei. Tulit ergo daniel picē et adipē ⁊ pilos. ⁊ coxit pariter. fecitqꝫ maſſas ⁊ dedit in os draconis. ⁊ ſuffocat⁹ crepuit. Et idi gnati babylonij dixerūt. Judeus factus ē rex Et dixerunt ad regē. Trade nobis danielem.

Additio. Acſi dicerent. Hereticus vel publicanus factus eſt.

alioquin interficiem⁹ te ⁊ domuꝫ tuā. ⁊ cōpulſus tradidit eis. Qui miſerunt eū in lacum leonū. ⁊ erat ibi ſeptem diebus. In lacu erant leones ſeptē ⁊ dabāť eis quotidie duo corpora dānatoꝝ. ⁊ due oues ⁊ tunc non ſunt data eis vt deuorarēt danielem. Erat aūt abachuch ꝓpheta in iudea. q̄ ferebat pulmētum meſſoribus. Et ait angel⁹ ad eum. Fer prandiū in babylonem danieli. qui eſt in lacu leonū. Qui reſpondit. Babylonē nōvidi. ⁊ locum neſcio. Et tulit eum angelus capillo capitis ſui. ⁊ poſuit eū ſuꝑ lacum. ⁊ clamauit abachuch. Daniel ſerue dei tolle prandiū qd̄ miſit tibi deus. Et gratias agens daniel comedit. Porro angelus reſtituit abachuch in loco ſuo. Venit ergo rex die ſeptimo vt lugeret danielem. ⁊ videns eum ſedentem in medio leonum exclamauit. Magnus es domine deus danielis. ⁊ extraxit eum de lacu leonū. Porro illos qui ꝑditionis eius cauſa fuerāt intromiſit. ⁊ deuorati ſunt in momento coram eo. A Supra. vj.

¶ De abachuch. Cap. xv.

Porro abachuch fuit de tribu ſymeon. Hic ꝑuidit captiuitatem hieruſaleꝫ futuram. ⁊ aduenientibus chaldeis fugit in oſtratenam ⁊ erat incola in terra iſrael. Deſcēdētib⁹ ꝓo reliquijs iude ī egyptum quaſi peregrinabať in terra ſua. et ſcripſit. Et in

Additio. Id eſt duarum tribuū Iā eniꝫ captiuitate erāt

x. trib⁹ et coloni
in earum terras
adducti inter q̇s
latuit abacuc q̇-
uſq; receſſiſſent
chaldei. poſtea
rediit i terrā iu-
de. ⁊ diſcedenti-
bus aliis i ꝓpria
terra quaſi pere
grinus remāſit.

principio operꝫ
cauſatur aduer-
ſus deum. cur i-
Abba.j. pi⁹ vaſtaſſet po
pulū dei. et ſan-
ctuarium ei⁹ cū
ipſe clamaret et
nō exaudiretur.
Sed in ꝯſolatio
nez apuit ei dn̄s
calamitates cir-
cūſtantiū natio-
nuz futuras per nabuchodonoſor
lōge maiores. ⁊ tandez ipm̄ nabu-
chodo. perituꝝ. ⁊ ita murmure cō
A uerſus eſt ad preces. ¶ Et oſten-
Abba.ij. dit illi dn̄s aduentum chriſti di-
cens. Si morā fecerit expecta eum
qꝛ ventēs veniet ⁊ nō tardabit. Et
imp̄cat⁹ eſt abachuch nabuchodo
noſor inter plurima dicēs. Ve qui
potū dat amico ſuo mittens fel. et
inebriat euz. vt aſpiciat nuditatez
eius qd̄ fecit nabuchodonoſor ſede
chie. Vltimo ſcripſit canticum.
A Dn̄e audiui. ⁊c̄. Hic dū ferret pul
Abba.iij. mentū meſſorib⁹ dixit domeſticis
ſuis. Ibo ad terrā longinquā. cito
redibo. Si tardauero p dies ferte
cibū meſſorib⁹. Et cū fuiſſet in ba-
bylone ſubito ſuperuenit meſſori-
bus. Intellexit aūt ꝙ celeriter eſ-
ſet popul⁹ a babylonia reuerſur⁹.
Unde patet longe p⁹ liberataꝫ ſu-
ſannā hoc eſſe factuz. Signum au
tem reditus dedit his qui in iudea
erant. ꝙ viſuri eſſent lumen in rui-
nis templi. vltimamq; templi deſo
lationem predixit. ꝙ gens occidē-
talis hanc eſſet actura. Tunc in-
quit. Velamen ſancti ſanctorū ſcin
detur. ⁊ duarum columnarum. epi
ſtilia auferentur. ⁊ quo ſint nullus
agnoſcet. Ipſa vero in heremo ad-
ducentur. ⁊ eos in vltimo qui per-
ſecutionem ſuſtinent a ſerpente il-
luminabit dominus ſicut a princi-
Abacuc pio. Et mortuus eſt abachuch ⁊ ſe
daniel mo- pultus in agro ꝓprio ſolus. Por-
ritur. ro de daniele quantum ſuperuixe-
rit poſt reditum populi in iudeam
neſcimus. Defunctus autē ⁊ ſepul
tus eſt in ſpelunca regali ſolus cū
gloria. Hic eſt daniel qui dedit ſi-
gnum in monti-
bus ſuper baby
loniam dicens.
Quando pars
montiū a borea
fumigabit vēiet
finis babylonie.
quādo vero ve-
lut ignis arde-
bit. finis erit vni
uerſe terre quan
do ad partez no
thi aque decur-
rerint reuertet
populus ad ter-
ram ſuam. Qꝫ ſi
fluxerint ſangui
ne erunt homi-
cidia belial in vniuerſa terra.

Additio.

Hec verba ſum
pta ſunt de libro
epiphanij epi-
ſcopi cipri cui' in
ſpiritu reuelata
ſunt quedam ſe-
creta ꝓphetaruꝫ
Plurima em̄ ꝓ
phete abſcōdun
tur. vt a q̇dā d̄r.
Secretū meum
mihi. ⁊ liber ille
epiphanij ſecre-
tum prophetaꝝ
dicitur.

¶ De Ciro. Capitulum. xvj.

Poſt mortē da- Ex diuer-
rij medi cirus monar- ſis hiſtorijs
chiam tenuit orientis.
cuius ſedem poſuit apud perſas.
licet regnum medorū maius eſſet ⁊
honorabilius. eo ꝙ per ſe eum ſub
limauerant in regem. Iſte fuit ne
posdarū ex ſorore. nepos vero aſti-
agis ex filia. Porro aſtiages vni-
cam habuit filiam. ⁊ vidit ſomniū
ꝙ de genitalibus filie oriebatur vi-
tis que totam occupabat aſiam. et
accepit a coniectoribus ſe habitu-
rum nepotem ex filia qui domin⁹
eſſet aſie ⁊ ipſuz deijceret a regno.
Quod timens dedit filiam ſuam
vxorem militi plebeio. ne filius ex
ea naſceretur nobilis et potens.
Preterea filiam pregnantem aſci
uit. ⁊ natum ex ea filiū cuidam par-
ticipi arcanorum tradidit occiden
dum. Qui credens regnum tranſi
turum ad filiam ſuam. filium eius
veritus eſt occidere. et vni de pa-
ſtoribus regis tradidit paruulum

eẋponendum in nemore. Qui
cum eẋpoſuiſſet eum. ⁊ id indicaſ/
ſet vxori. q̄ in diebus illis pepere/
rat. ſupplicauit ei mulier vt paruu
lum deferret ei alendum. ⁊ ꝓprium
Nota canē filium ꝓ eo eẋponeret. Cumq̄ʒ re/
hic eē ꝓꝓriū diſſet paſtor ad puerū. inuenit ca/
nomen ꝑſo nem prebentē ei vbera. ⁊ a feris et
ne vt ꝓpa hi= auibus defendentē. Cumq̄ʒ tuliſſʒ
ſtoria hʒ. ꝙ eum ad vxorem alluſit ei tanq̄ʒ diu
fuit vxor pa note. vocauitq̄ʒ puerum ſpartacū.
ſtoris. id eſt. catulum. Spartos eni perſi
ce canem ſonat. Qui cum eſſet grā
diuſculus a pueris ludentibus: fa/
ctus eſt rex eorum. et contumaces
⁊ inobedientes ſibi grauiter affli/
gebat. Quod grauiter ferētes pa
tres eorum verbum detulerunt ad
regem de filio paſtoris. Queʒ cū
aduocaſſet rex. et argueret eum ꝙ
pueros plagaſſet. ille intrepidus
ſe vt regem feciſſe reſpōdit. Et am
miratus rex ⁊ quedam ſigna gene
ris ſui in eo eſſe dep̄hendens: aſci/
to paſtore ſecretius veritatem rei
agnouit. Veruntamen timor eius
de nepote mitigatus eſt: eſtimās
ꝙ verbum coniectorum de regno
impletum eſſet in regno puerorū.
⁊ eideʒ cui prius commiſerat occi/
dendum. commiſit alendum nō iu
dicans tamen eſſe niſi paſtoris fi/
lium. Filium quidē illius ſecreta/
rij ſui clanculo dedit patri ad co/
medendū. qꝛ nō obedierat ori ei⁹.
⁊ poſt idip̄m indicauit ei. Factum
eſt autē vt aſtiages traderet exer/
citum illi ſecretario ad hoſtes ex/
pugnandos. ip̄e vero recedit i me
dia. Porro ille nō immemor male
ficij regis ꝑſuaſit exercitui: vt ſpar
tacum regē perſidis ſibi eligerēt.
⁊ cognominauit euʒ cyrū. quod i/
terpretatur heres. q. d. Licet relu/
ctetur aſtiages. h̄ eſt heres. Quo
facto timens aſtiages: darium cō/
ſobrinum adoptauit ſibi in filiuʒ.
et collecto exercitu congreſſus eſt
aduerſus cyrum. et fugerunt per/
ſe. Vxores autem eorum ⁊ matres
egreſſe ad eos. ⁊ detectis poſterio
ribus ſuis aiebāt. Vultis ne ītro/
ire in vteros matrū ⁊ renaſci. Hoc
pudore excitati ꝑſe acriter redierīt
in hoſtes ⁊ vict⁹ eſt aſtiages. Ci=
rus autē magis exhibuit ſe illi ne=
potem q̄ʒ victorē. Nam regnū hir=
canorū cōceſſit ei. Dario vero tan
q̄ʒ fratri matris ſue tradidit regnū
medorum. tamen ſub certa ſpe re=
uertendi ad ipſum.

De licētia redeūdi data iudeis
Capitulum. xvij.

Itaq̄ʒ cuʒ vni A
uerſum regnū deuolu i. Eſdre. i.
tuʒ eſſet ad eū. in hui⁹ ⁊. iij.
regni āno primo ſuſci A
tauit dominus ſpiritū eius. vt im= Eſ. ij. ⁊. ij
pleretur verbum hieremie. Et de pa. xxxvj.
dit libertatem omnib⁹ iudeis qui D
erant in vniuerſo regno ſuo ⁊ licē Ihere. xxix
tiam redeūdi in iudeam. ⁊ edificā=
di domum domini. Excitatus au A
tem fuit ex verbis eſaie. q̄ ante. cc. yſa. xlv.
et. x. annos ſcripſerat de ipſo dn̄m
dicentē. Chriſto meo ciro cui⁹ ap=
prehendi dexterā ſubijciam gētes
et regna. ipſe reedificabit domum
meam in hieruſalē. Vt ergo hanc
munificam ſcripturā impleret. et
ſcripturā libertatis ⁊ licentie tra=
duxit in vniuerſum regnum ſuum A
dicens. Omnia regna terre dedit i. Eſ. i.
mihi domin⁹ deus celi. credo hūc
eſſe quē gens iſrael adorat. In hac
ep̄la hortatus eſt etiam iudeos vt
aſcenderēt in iudeam. ⁊ qui nollēt
aſcendere iuuarent aſcendentes in
pecunia veſtibus ⁊ iumētis. Por
ro clariſſimi iudeorū habitabāt in
babylonia. id eſt. in terra babylo=
nis euerſe. Babylon eni ꝓprie no=
men eſt ciuitatis. babylonia ꝓo no
men regionis. licet vnum ꝓ altero
ſepe legatur. Inter eos zacha=
rias natus in chaldea iam ꝓpheta
bat. Hic bn̄dixit ſalatiel i filio vo=
cans eū zorobabel. qđ interp̄tatur
magr̄ babylonis quaſi diceret. hic

erit magiſter captiuitatꝫ babyloni
ce. Ad hui⁹ ꝓphete exhortationez
ꝓmi ſurrexerūt viri iuda. vt aſcen-
derent in hieruſalem. poſtea ꝟo vi
ri beniamin ꝛ leuite. Propterea vt
dr ioſeph⁹. a iuda cognominati ſūt
iudei: ſ3 cui⁹ ei nois ples fuerūt cau
ſe. Sup turrim babel legit ꝙ a de-
dan q cognoiat⁹ eſt iudas dicti ſūt
iudei. Alibi ꝙ a iuda filio iacob.
Alibi ꝙ a iuda machabeo. Porro
aſcēſuri in hierlm vl̄ i iudeā alios
hortabant. ſ3 paucos iueneŕt q aſ-
ſentirēt eis. ꝛ ꝓlea tā i exhortatio
ne ꝙ̄ in apparatu tres annos com
pleuerūt. Igit i tertio ãno cyri re
greſſi ſūt ſub zorobabel duce. ꝛ ie-
ſu magno ſacerdote adhortātib⁹
eos zacharia ꝓpheta. et aggeo iu-
uene ſed nondū ꝓpheta. Erāt aūt
circit. l. milia. Fuerūt ei de iudeis
q̄drag inta duo milia. ꝛ. cccc. ꝛ. lx.
Reliqui ꝟo erant ſerui ꝛ ancille ꝛ
hoies generis ꝓmiſcui. Et remi-
ſit cū eis cyrus partē vaſoꝝ dn̄i qn
q3 milia ꝛ q̄draginta. inter q̄ ponit
ioſephus refrigeratoria q̄rū vſum
nō legi. Aſcēderūt etiā quidā cu3
eis: dicētes ſe eſſe de genere ſacer-
dotū ꝓpter emolimentū. Cūq3 q̄re
rent ſcpturā genealogie ſue ꝛ non
inuenirēt. recepti ſunt in iſrl̄. ſ3 eie
cti ſunt a ſacerdotio reuerſi ſunt in
hieruſalem ꝛ in ciuitates iude.

Ex esdra diuerſimode.

De anno. lxx. Capitulū. xviij.

Jhe. xxv.

Hic eſt autē an-
nus ſeptuageſim⁹ rela
tāde captiuitatꝫ quaz
ꝑdixit hieremias. Nā
ꝛ hieronym⁹ pumū annuz dt cyri
fuiſſe ſeptimum ſeptime decadis.
Itaq3 terti⁹ ann⁹ cyri fuit ſeptua-
geſimus. cui cōſonat ioſephus di-
cens. Primo ãno imperij cyri ſep-
tuageſimus concurrebat. id eſt im
minebat. De eodem legitur in pa-
ralipomenō. Siquis euaſerat gla
dium. ductus in babylonē ſuiuit
regi ꝛ filijs eius donec imperaret

D
ij. Para. xxxvi.

rex perſarū. ꝛ cōpleret ſmo hiere-
mie ꝛ celebraret terra ſabbata ſua
vſq3 dū cōplerent deſolatiōis ſep
tuaginta anni. De eodez meminit
daniel: anno primo darij intellexi
numerū annoꝝ vt cōplerent deſo
lationis hieruſalē. lxx. anni. Id ipz
plane ꝑdixerat hieremias in epla
quam direxit ad trāſmigrationē.
Cum ceperit inqt impleri. lxx. vi
ſitabo ꝛ reducā vos ad locu3 iſtū.
Alibi tamen videt velle hieremi-
as. ꝙ ãte euerſionē babylonis com
pleti eſſent. vbi ait. Seruiēt gētes
iſte regi babylonis. lxx. annis.
Cumq3 cōpleti fuerint anni. lxx. vi
ſitabo ſup rege3 babylonis. ꝛ ſup
gentē iſtā iniqtatē eoꝝ dicit dn̄s.
ꝛ ponā terrā in ſolitudines ſempi
ternas. Ex hac autem auctoritate
fabulantur iudei vt ſupra diximus
exultaſſe balthaſar: ꝛ cōuiuiū feciſ
ſe. Hic autē loquit hieremias de.
lxx. annis: nō captiuitatꝫ ſed iniq-
tatꝫ nabuchodonoſor ex quo cepit
opprimere finitimas nationes.

A
Dan. ix.

C
Jhe. xxix.

C
Jhe. xxv.

¶ Huic opinioni atteſtatur. Afri-
canus agens de neemia. ꝛ. xx. ãno
regis artaxerſis dicēs. Eo tēpo-
re regni perſarū. c. xv. anni fuerūt
euoluti: captiuitatis autē hieruſa-
lem. c. lxxxv. ¶ Euſebi⁹ tamē in li
bro chronicoꝝ videt obloqui predi
ctis ſcd̄m annum darij filij itaſpis
dicens fuiſſe. lxx. ſcd̄m auctoritatē
zacharie: qui ſecundo anno darij
ſcribens audiuit virū ſtantem iter
myrteta dicētē. Domine exercituū:
vſqquo nō miſereberꝫ hierl3: ꝛ vrbiū
iuda qb⁹ irat⁹ es. Iſte iā ſeptuage
ſim⁹ ē ann⁹. ꝛ poſt pauca. Cū ieiu
naretꝫ p hos. lxx. ãnos: nūqd ieiu-
nium ieiunaſtis
michi. ¶ Huic
quoq3 ꝯſonat cle
mēs i ꝑmo ſtro-
mate dicēs. ꝛ ꝑ-
ſeuerauit capti-
uitas annis. lxx.
vſq3 ad ſecūdu3

B
zacha. i.

Additio.

Qui fuit magr̄
i alexādria. ꝛ p⁹
eū origenes. ꝛ fe-
cit ille clemens
ſtromata. i. iſtru-
ctiones quaſdā.

annum darij filij iſtaſpis. ¶ Vide turq; euſebius diſtinguere inter ſeptuaginta annos captiuitatis: ⁊.lxx.annos deſolationis templi dicens. Scdm nonnullos vſq; ad annum.xx.ciri colligitur oẽ tempus captiuitatis anni.lxx.a tertio anno ioachim filij ioſie. Porro ſʒ alios ab anno tredecimo ioſie vſq; ad primuʒ annum ciri colligũtur anni captiuitatis.lxx. deſolatiõis ꝟo templi ſub dario rege cõplẽt anni.lxx. Hoꝝ opinioni ꝓſonat gloſa hiero.ſuper ezechielem.vbi agitur de dormitione ſuper latus dextrum dicens.ꝙ primo anno ciri fluxerant anni deſolatiõis tẽpli.xxx. Porro prior opinio de ãno.lxx.magis certa eſt: ⁊ plurium auctoritatibꝰ ſancita. Sola zacharie auctoritas nos mouet. Iſte iã ſeptuageſimꝰ eſt annus: quod forte determinari poteſt: vt iam accipiatur de ꝓterito. q.d.lxx.annus iſte notus.ſ.et famoſus iam diu eſt. Forte dictꝰ eſt in zacharia.lxx. annus: non captiuitatis.ſed quinte etatis. q̃ ſm hebreos inchoauit anno.xxx.ante ciri monarchiam.

Additio.
Quotꝰ poſt cirum fuerit darius require ita. quot etiam annis cirus. quot cambiſes. quot erenetdes ꝑgnauit notare poteris.

¶ De reedificatione templi
Capitulum.xix.

A
j.Eſdre.iij.

Porro i anno regeſſionis in iudeaʒ cõgregatus eſt populus quaſi vir vnus in hieruſalẽʒ. Et edificantes altare: collocauerunt illud ſuper baſes ſuas.⁊ obtulerunt ſuper illud holocauſta dño mane ⁊ veſpere. Feceruntq; ſolẽnitatẽ tabernaculoꝝ. Vñ ꝟo habuerũt ignẽ neſcimus: niſi forte ex calculis veteris altaris excuſſerint illum. Anno aũt ſcđo. menſe ſcđo iecerũt fundamenta tẽpli. Quod audientes ſamarite venerunt ad eos ⁊ dixerunt. Edificemus vobiſcum.q: ita vt vos q̃rimus deum veſtrum. Et rñderunt duces iſrael. Cõmune eſt nobis ⁊ vobis adorare dñm ſed non ei domũ edificare. Hoc eñ tantum nobis rex cirus ꝓcepit. Cunq; apparuiſſent fundamenta ſuper terraʒ eleuauit populus vocem in iubilationem Porro quidam ſenioreſq; viderant templum prius eiulabãt voce magna nec poterat qs cognoſcere clamorem letantium ⁊ planctum eiulantium. Porro ſamarite indignati impediebant manus eorum. Cunq; p ſe impedire non poſſent dederunt munera principibus regis perſarum.q erãt poſiti ſup terrã. Qui pecunijs corrupti vendiderunt eis vt impedirent negligentiam edificatiõis. ciro tñ ignorante. Et adeo impedierunt eos ꝙ in.xxx. annis qbꝰ cirus regnauit non erexerunt muros templi. niſi vſq; ad appodiationẽ. ¶ Porro cirꝰ cum ꝑcuſiſſet creſum iuxta fluuium alim. gentẽ lidoꝝ bellicoſiſſimam aſtute redegit in concordiam. Tradidit enim eis ſolẽnitates ⁊ ludos. ꝓcipiens eis vt luſibꝰ comeſſationibus ⁊ amplexibus vacarent. quaſi beniuolentiam i eos oſtedens. Et in hunc modum eos euirauit. ⁊ quos bello nõ poterat: p libidinem repugnauit. Poſtea vero tranſgreſſus araxem a regina maſſa getarũ thamari victus ⁊ occiſus eſt. Huc caput eius ꝓci fum in vtrem plenũ ſanguine hu

C
Ibidem.

j.Eſdre.iiij

Additio.
Quia cũ precepꝰtuʒ fuiſſet eis a ciro. vt curaʒ ac diligentiam circa edificatione templi ipenderent a ſamaritis corrupti. negligentes erãt in edificatione templi.

Incidens.

Nota mulieris crudelitatem.

mano proiiciens insultando dixit. Satiare ſanguine quem ſitiſti.

¶ Incidentia.

¶ In dieb⁹ ciri ſeptimus rex romanorum tarquinus ſuperbus. q̃ cauſa tarquini iunioris filij ſui q̃ lucretiam corrupat. a regno expulſus eſt. Hic genera tormentorum excogitauit. vincula taureas. fuſtes . latumias. carceres. compedes. catenas. exilia. metalla.

¶ De Cambiſe. Cap. xx.

C Iudith. j.

Mortuo Cyro poſt. xxx. annos ſui regni ſucceſſit ei fili⁹ ei⁹ cambiſes. qui apud eſdrã artarxerſes vł aſſuerus dr̃. In hiſtoria vero iudith ꝓpter maliciã ſuam vocatur nabuchodonoſor.

Tũc principes terre q̃ impediebant hebreos. ſ. reudethleẽ. quẽ ioſephus dicit ſcriptorem oĩm accidentiũ. Et alij q̃ iudicabãt ſyriã ꝛ phenicẽ ꝛ oẽs regiones vltra eufratem

Additio.
Cãbiſes adhuc viuente pr̃e. xij. annis tenuit regnũ aſſyriorũ nini. vñ eo mortuo monarchiã ſeptem annis tenuit.

ſcripſerunt cambiſe regi. ꝙ iudei reedificabant hierl'm vrbẽ peſſimã ꝛ ſemꝑ regibus ꝑſaꝝ rebellẽ. ꝛ templum ad ſimilitudinẽ caſtri: q̃ ob rebellionẽ pridẽ deſtructa fuerat. q̃bus reedificatis ſtatim negarẽt regi tributa ꝛ annonas nec etiam pateret regi tranſit⁹ in ſyriã. Hec aũt dicebant ſe cõmemorare ei: qꝛ nõ inmemores ſalis. i. omnis condimẽti qđ in palatio eius comederant. quaſi ꝓpter bñficia eis collata cõſulentes vt interdiceret hebreis reedificatõez. Quib⁹ addeſcẽs cambiſes potenter interdixit eã ꝑ ep̃las. Tunc intermiſſum ẽ opus dei in hierl'm vſq̃ ad ſecundũ annum darij. ¶ Porro ſub cambiſe factum eſt quod in hiſtoria iudith legitur.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriam Iudith.

De iudith. ca. j.
De duobus magis ꝛ dario filio ytaſpis. ca. ij.
De conſummatione tẽpli ꝛ zacharia ꝛ aggeo. ca. iij.
De xerſe. cap. iiij.
De artarxerſe ꝛ eſdra. cap. v.
De neemia. ca. vj.
De reedificatione hierl'm. cap. vij.
De inuentione ignis. cap. viij.
De obſeruatione tabernaculorum. capitulum. ix.
De dedicatione muri ꝛ obitu neemie. cap. x.

¶ Incipit hiſtoria Iudith. Ca. j.

Prefatio.

Hanc hiſtoriam trãſtulit hiero. ad petitionẽ paule et euſtochium de chaldeo ĩ latinũ. Hic liber apd̃ hebreos inter hiſtorias computat̃: ꝛ inter agiographa qđ dicit hiero. in ꝓlogo q̃ ſic inchoat Viginti ꝛ duas litteras ꝛc. Si ergo in ꝓlogo ſuper iudith alicubi legitur inter apocripha. vitium eſt ſcriptoris: quod in ipſo titulo deꝑhendi põt. quẽ ſynodus nicena in numero ſanctarũ ſcripturarũ recepit. Tranſtulit autem eũ ꝓpter varias ꝛ corruptas editiones magis ſenſum ex ſenſu: ꝙ verbum ex verbo ſequens. ¶ Mortuo itaq̃ cyro quidam arfaxat medus in echbatanis ſurrexit: ꝛ reparauit eam. ꝛ muniuit eam inexpugnabiliter. quaſdã partes medie ſibi concilians: vt tandem toti medie imperaret. Nabuchodonoſor vero rex aſſyriorũ qui regnabat in niniue anno. xij. regni ſui obtinuit arfaxat ĩ cãpo rogau. q̃ eſt inter eufraten ꝛ tigrim. Hic

A Iudith. j.

eſt cābiſes cui adhuc pater viuēs
niniuē ⁊ regnum aſſyriorum con-
ceſſit: ⁊ nabuchodonoſor cogno-
minauit. Hic mortuo patre duode
cimū illius regni annum agebat.
Nam in regno monarchie nō niſi
octo annis regnauit. Qui poſtq̄
factus eſt monarchus: exaltatū eſt
cor eius. Et miſit ad omnes q̄ ha-
bitabant in cili-
cia et damaſco
⁊ libano. ⁊ car-
melo. galilea. ⁊
ſamaria ⁊ vſq; i
hierl'm. exigēs
ab eis tributa
longe grauiora
q̄ patres ſui.
Qui om̄es vno
animo contradi
xerunt Tūc ira
tus rex iurauit
p thronum ſuum q̄ defenderet ſe
A Judith. ij. de omnibus. ¶ Igitur āno. xiij.
regni ſui p̄cepit holoferni pricipi
militie: vt egrederetur ad regiōes
illas: ⁊ nulli hominū vel munitio-
num p̄ceret oculus ei⁹. Qui egreſ
ſus eſt cum exercitu: ⁊ operuerūt
faciē terre ſicut locuſte. Qui cum
vaſtaſſet ciliciam. ⁊ meſopotamiā
A ⁊ madianitas. ¶ Miſerūt ad eū
Judith. iij. principes prouinciarum dicētes.
Deſinat indignatio tua circa nos
Veni nobis pacific⁹ ⁊ vtere ſerui
tio noſtro ſicut placuerit tibi. Et
deſcendit de montibus cum virtu
te magna. ⁊ obtinuit omnes ciui-
tates ⁊ deſtruxit eas: ⁊ omnes de
os terre exterminauit. Sic eñ p̄ce
perat nabuchodonoſor: vt ipſe ſo-
lus deus diceretur ab his nationi
bus. que potuiſſent holofernus po
A tentia ſubiugari. ¶ Et audiētes
Judith. iiij. filij iſrael timuerunt valde ne ſimi
lia faceret in hieruſalē: ⁊ i ſanctua
rio dei: ⁊ miſerunt in terminos ter
re per quos poterat iter eſſe i hie-
ruſalem. ⁊ munierūt anguſta via-
rum: ⁊ humiliauerunt ſe corā do-

Additio.
Nam ſuperior eo
nullus fuit. vo-
luit enim ſolus
adorari p deo.
Nec cum egro-
taret volebat i
lectica deferri:
niſi a ceruicib⁹
regū quaſi om-
nes ſuperaret.

mino. ad exhortationes eliachim
ſacerdotis filij ieſu, filij ioſedech.
vel forte alteri⁹: quē ipſe ieſus cir
cūmittebat ad exhortatiōes filiorū
iſrael in montibus. Et operuerūt
ſacerdotes altare domini cilicio: ⁊
ipſi in cinere ⁊ cilicio offerebāt ho
locauſta. ⁊ clamabant ad dominū A
¶ Nunciatūq; eſt holoferni q̄ fi- Judith. v.
lij iſrael paraſſent ſe ad reſiſtendū:
⁊ montium itinera concluſiſſent:
⁊ vocauit duces amon ⁊ moab di
cens. Quis eſt populus iſte qui
montana obſidet: aut que eſt virt⁹
eorum. Tunc achior dux filiorum
amon reſpondit. replicans ei quo-
modo primo veniſſet populus iſte
de chaldea p meſopotamiā in ter-
ram chanaan. Cunq; deſcēdiſſent
in egyptum. reduxerat eos deus
eorum in terram p̄miſſam. Qui
cum placatus erat eis nemo pote-
rat eis reſiſtere. cū vero irritabāt
eum flagellabat eos: quia de⁹ eorū
erat odiens iniquitatem. Nup au-
tem reduxerat eos in hieruſalē de
ſeruitute nabuchodonoſor: cui tra
diderat eos ppter peccata ſua. et
nūc obtinent mōtana hec. Et ad-
didit achior. Perſcrutare ſi deus
eorū offenſus eſt eis. ⁊ poteris eos
expugnare. alioquin non preuale-
bis eis. ¶ Et iratus holofernes A
dixit. Ut oſten- Judith. vj.
dā tibi quia nō
eſt deus niſi na
buchod. ex hac
hora populo il-
lorum ſociabe-
ris: vt cum illis
pariter pereas: Tunc p̄cepit holo
fernes ſeruis ſuis: vt ducerent eū
in bethuliam anteq̄ caſtrametat⁹
fuerat. Cunq; traherent eum fun
dibularij egreſſi ſunt aduerſ⁹ eos
Et timētes ligauerunt achior ad
arborem: ⁊ receſſerunt. Fundibu-
larij vero ſoluentes eum: ſtatuerūt
eum in medio ſeniorum ⁊ populi.
Miſerant quidam de hieruſalē in

Additio.
Tetrarcha nomine
erat cambiſes.
artaxerſes. aſſu
erus. nabucho-

bethuliam duos ſacerdotes. ⁊ ꝑn
cipē oziā de tribu ſymeon. Cūq;
expoſuiſſet eis achior quare trāſ-
miſſus eſſet ab holoferne ad eos.
B recepit eum ozias in domū ſuam.
Judith. vij ¶ Factū eſt autem vt holofernes
inueniret ductum aquarū que in-
fluebat ciuitateꝫ per auiculas que
ebibebāt aquā
de alueo. ⁊ per
latentes rimu-
las aqueductuſ
interrupto aq̄-
ductu abſtulit
eis aq̄s. Erant
aūt n̄ lōge a mu
ris fonticuli: q̄-
bus ciues furti
vtebātur ad re-
ſocillanduꝫ po
tius q̄ ad bibendum.

Additio.
Miruꝫ videba
tur ꝙ auicule ī
arido loco ro-
ſtra terre īfixo
bibere videban
tur. ⁊ inde per-
cepit holofer-
nes aquaꝫ ſub-
eſſe.

Et dixerūt
amonite ad holofernē. Si vis eos
obtinere ſine bello ⁊ ſanguine: ap
pone fontibus cuſtodes. Et appo
ſuit: ⁊ defecit aq̄ de ciſternis poſt.
xx. dies. Et clamauit populus ad
eos qui venerant de hieruſalē. Ju
dicet dominus inter nos ⁊ vos.
Melius erat nobis ſeruire holo-
ferni q̄ ſiti perire. Et dixerunt ſa
cerdotes. Suſtineamus adhuc ꝑ
A quinq; dies: ſi forte faciet deus no
Judi. viij. biſcum miſericordiā. ¶ Erat aūt
in ciuitate iudith vidua tribus an
nis mulier pulcra nimis: ſed caſta.
de tribu rubē: que accitos ſacerdo
tes reprehēdit eo ꝙ tentaſſet do-
minum: ⁊ terminū dierum impo-
ſuiſſent miſericordie eius. Et ait
ad eos. Opus dei factura ſum: qđ
non indicabo vobis. State hac no
cte ad portas ciuitatis ⁊ ozias vo
A biſcū: vt egrediar ꝑ manū veſtraꝫ
Judith. ix. Cūq; illi abiiſſent: orauit ad dn̄m
dicens. Dn̄e deus prīs mei ſymeō
D q̄ dediſti illi gladium in alienige-
Gen. xlix. nas dirige manū ancille tue. Nec
cōmendauit factum ſymeonis. qđ
A deteſtatꝰ eſt iacob: ſed vltionē fa-
Judith. x. ctā a dn̄o per manus impij. Cūq;
oraſſet lauit ſe ⁊ vnxit myrto opti
mo: ⁊ induit ſe veſtibus iocūdita-
tis ſue. ⁊ vocauit abram ſuam. id ē
ancillam. Uel proprium nomē eſt
ancille. Et impoſuit ſcapule eius
aſcopam vini. ⁊ vas olei. ⁊ polen-
tā ⁊ lapaces. i. cibum oleribus cō-
fectum. ⁊ panes ⁊ caſeum: ⁊ ꝑfe-
cta eſt. Et ammirati ſunt ſacerdo-
tes pulcritudinem eius: ⁊ oraue-
runt ꝓ ea. Cūq; deſcenderet mō-
tem tenuerunt eam exploratores.
⁊ duxerūt eam ad tabernacula ho
lofernis: qui ſtatim captus eſt in
oculis ſuis. Sedebat aūt holofer-
nes in canopeo purpura ⁊ auro ⁊
gēmis contexto. hoc eſt ſericū reti
culum muſcaꝝ. dictum ſic a cano-
po oppido egypti in quo inuentū
eſt. Alij dicunt conopeuꝫ: quoniā
inſtar coni a lato aſcendit in acutū
Et dixerunt aſſyrij Quis contē-
net populum hebreorum qui tam
pulcras mulieres habet. vt ꝓ his
merito pugnemus contra eos. A
¶ Cūq; adoraſſet iudith: dixit Judith. xi.
ad eaꝫ holofernes. Cur placuit ti
bi vt ad nos venires. Que reſpō-
dit. Certum eſt ꝙ in ꝑditionē ibit
populus noſter. grauiter em̄ offen
dit deū ſuū. Uaſa enim dn̄i impen
dit pro victualibus alienigenis.
Inſuper ordinant vt bibant ſan-
guinem pecorum ſuorum. quē lex
dei omnino prohibet guſtari.
Nam ⁊ fame et ſiti iā inter mor-
tuos computantur. Et miſit me
dominus hec ipſa annunciare tibi
qui dicet mihi quando reddet eis
peccatum ſuum. et tunc veniens
introducam te vſq; in hieruſalem.
et habebis omnem populum ſicut
oues quibus non erit paſtor. Et
ait holofernes Si fecerit mihi hec
deus tuus erit et deus meus. id
eſt in numero deorum meorum ha
bebo eū. et tu magna eris in do
mo nabuchodonoſor. ¶ Et fecit A
eam introduci vbi erant poſiti the Judith. xij
ſauri eius. Cūq; diſponeret qđ

daret ei de puluiſo ſuo ait iudith.
Ex his q̄ mecū detuli mādūcabo:
ne veniat ſup me ira dei. Cui ho-
lofernes. Cū defuerint iſta q̄d fa-
ciem⁹ tibi? Que rn̄dit. Viuet aīa
tua q̄m nō expēdet oīa hec ancilla
tua donec faciat de⁹ in manu mea
hec q̄ cogitaui. Petijtq; ſibi dari
copiam egrediēdi foras nocte ad
adorādū deū ſuū. ⁊ ita p triduū
noctib⁹ exibat et baptizabat ſe in
aqua: ⁊ orabat deū iſrl. Quarto
die fecit holofer-
nes cenā ſeruis
ſuis. et dixit ad
vagao eunuchū
Perſuade he-
bree illi vt ſpōte
cōſentiat mihi.
Fedū ē em̄ apd̄
aſſyrios: vt mu-
lier illudēs viro
īmunis trāſeat
ab eo. Et ait ad
eā vagao. Non

Additio.
Sic̄ v̄bum ha-
bes i luca.ca.xi.
vbi legit̄. Pha
riſe⁹ q̄dam inuī
taſſe dn̄z ad prā
diū. Phariſeus
at cepit int̄ ſe re-
putās dicere. q̄-
re nō baptizat⁹
eēt añ prandiū.

vereat̄ bona mulier itrare ad dn̄m
meū. Que rn̄dit. Quicq̄d illi pla-
cuerit hoc mihi erit optimū omni-
bus dieb⁹ vite mee. Et cū ornaſſz
ſe ſtetit añ faciez holofernis. Qui
iocund⁹ fact⁹ ē. bibitq; vinū q̄ntū
A nūq̄ biberat in vita ſua. Et cū
Judith.xiij ſero eēt feſtinauerūt ſui ad hoſpi-
tia ſua: ⁊ erat iudith ſola in cubicu
lo. Porro holofernes iacebat i le-
cto nimia ebrietate ſopit⁹. Dixitq;
iudith puelle ſue vt ſtaret foras ad
oſtiū ⁊ obſeruaret. ⁊ orauit cū la-
chrymis dicens. Cōfirma me dn̄e
deus iſrl: et reſpice in hac hora ad
opa manuū me-
arum. Et ſoluit
pugionē de co-
lūna que erat ad
caput lecti. et p-
cutiēs bis ceruī
cem abſcidit ca-
put ei⁹. et tradi-

Additio.
Cultellum ma-
gnū q̄ ibat acci-
ctus: ſed intrās
lectū appē de-
rat ad colūnam.

dit illud abre ſue: et tollens cono-
peum egreſſa eſt. Cunq; veniſſet
ad portā ciuitatis clamauit. Ape-
rite: q2 nobiſcum eſt deus qui fecit
virtutē in iſrael. Et occurrerūt ei
omnes a minimo vſq; ad maximū
cum lumiarib⁹. et proferēs caput
holofernis ⁊ conopeū ait. Confi-
temini domio q̄ dedit nob' victo-
riam in manu mea. ⁊ reduxit me i-
maculatā. Et vocatus eſt achior:
⁊ viſo capite holofernis pre pauo-
re cecidit in terrā. ⁊ reſumpto ſpi
ritu adorauit iudith. Que di- A
xit ad populum. Suſpendite hoc iudith.xiiij
caput ſup muros: et diluculo faci-
te impetū in hoſtes. qui turbati p
nece dn̄i ſui vertent in fugā. Tunc
achior circuncidit carnez preputij
ſui. ⁊ appoſitus eſt ad populū iſrl.
Miſitq; ozias nuncios per ciuita
tes iude: vt egrederentur poſt eos
Porro egreſſi ſunt hebrei mane: ⁊
dixerunt aſſyrij. Egreſſi ſunt mu-
res de cauernis ſuis. Cunq; intraſ
ſet vagao vt excitaret holofernem
vidit cadauer ſine capite. Et igreſ
ſus tabernaculuz iudith non inue-
nit eam. Et exclamauit ad popu-
lum. Una mulier hebrea fecit con
fuſionem in domo nabuchodono-
ſor. Ecce caput holofernis nō eſt
cum eo. Et turbati ſunt valde
fuge preſidium querentes. Et inſe A
cuti ſunt eos filij iſrael: ⁊ percuſſe Judith.xv
rūt eos vſq; ad extremitates finiū
ſuorū. Per dies autē triginta vix
collecta ſunt ſpolia aſſyriorū ⁊ vni
uerſa q̄ pecularia holofernis erāt
dederunt iudith. Joachim autem
ſummus pontifex venit de hieruſa
lem cū vniuerſis preſbyteris ad vi
dendum eam: ⁊ benedixerunt ei.
Tunc cantauit iudith canticuz A
domio dicens. Incipite domio in iudith.xvi
tympanis ⁊c̄. Super hoc canticuz
iuenies quod dicit hiero. ſup pſal
mum. Domine dn̄s noſter. Quia
cum in hebreo legitur nomen do-
mini geminatum ſicut hic. Ado-
nay domine deus. Primum eſt te
tragrammaton. ſecūdum vero no-

men domini cō mune. In fine cātici ꝓphetauit de die iudicij dicens. Dn̄s omnipotens in die iudicij viſitabit ſuos: ⁊ vindicabit impios vt vranſ i ſempiternis Poſt hec aſcendit iudith in hieruſalem cū populo.

Additio.

Tetragrāmaton.i. quattuor litterarum. Io. the. vau. het. Sed his litterꝫ nō repreſentāt elemēta illa.q̄ ð his debent rep̄ſētari ſicut nos per. t. quādoqꝫ repreſentamus ſonum.

⁊ obtulerūt dn̄o vota ⁊ repromiſſiones ſuas. Porro iudith vniuerſa vaſa bellicoſa holofernis ⁊ conopeum obtulit in anathema obliuionis: ⁊ ſolēnizauit omnis populus. Et diem hanc in numero ſanctorū dierum receperunt vocātes cambiſem ſcd̄m nabuchodonoſor Et redyt iudith filia merari rubenite in bethuliā. Ex matre fuit de tribu ſymeō. ⁊ fuit ī viduitate omnibus diebus vite ſue. Et cōpletꝫ cv. annis mortua eſt ⁊ ſepulta cuꝫ viro ſuo manaſſe: ⁊ dimiſit abram ſuam liberam. ⁊ planxit eā omnis popul⁹ ſeptem diebus. Porro cābiſes ingreſſus eſt egyptum: ⁊ vaſtauit eam. ⁊ abominatus religionem eius ⁊ cerimonias: tēpla depoſuit ⁊ edificauit babylonem in egypto. Cunqꝫ reuerteret ab egypto egrotabat. ⁊ ferebatur ceruicibus regum. Et mortuus eſt in damaſco.

Hic liber iudith explicit.

¶ De duobus magis ⁊ dario filio itaſpis. Cap. ij.

Ex hiſtoriis ioſephi ⁊ alijs.

Poſt cambiſez vnus de ſeptem magis qui iudicabant regnum pſarum erineides nomine obtinuit regnū pſarū ducens panthei filiam cambiſe in vxorem. ſimulās ſe nō velle ſibi regnare: ſed cōſeruare regnū mergi fratri cābiſe: quia puer erat. Hūc tamen mergum cambiſes prius occiderat in penetralibus templi. ſolo iſto erineide ꝯſcio huius ſacrilegij ⁊ parricidij. Cunqꝫ poſt ſeptē menſes regni ſui moreretur erineides: ſubſtituit ſibi fratrē iuuenem elegantē forma ⁊ viribus: dicens hunc eſſe merguꝫ cyri filium: ⁊ cābiſe fratrem. Hec autem occultatio regum de facili fieri potuit in perſide. qꝛ ad regem nullus fere ītrabat preter domeſticos ei⁹. Un⁹ autem de ſeptem magis cepit illū habere ſuſpectum. ſuſpicans non eſſe mergum. Hic magus inter cōcubinas regis filiaꝫ habebat: qui ſecretius loquens cum ea monuit eam: vt de nocte attentius palparet caput regis. ⁊ deprehenderet vtrū auriculas haberet. Hunc enī fratrem erineidis quondā ſibi offenſū cambiſes mutilauerat auribus. Cunqꝫ puella deprehendiſſet eum aures non habere indicauit hoc patri. Qui cum reliquis magis hoc indicaſſet coniurauerunt in eum: ⁊ occiderunt eum. ⁊ nō regnauerūt niſi per annum iſti duo fratres. Porro ſeptem magi cum tractarent inter ſe: quis eorū duceret filiā regis ⁊ regnaret ꝓ eo. cōplacuit eis vt tali vaticinio vnus ex eis eligeretur. Diluculo venirēt ſuper equos ſoli ī atrio palatij ante fores templi. ⁊ cuius equus prior hinnitū daret. ſm oraculum deoꝝ rex conſtitueretur. Erat vnus eorum darius fili⁹ itaſpis. qui ſecretius loquens cum cuſtode equorum ſuorum mandauit ei vt in loco ad quē in craſtino conuenire debebant equo ſuo de nocte ſupponeret equam. Quo facto cum in craſtino ſeptem magi ad eundem locū deueniſſent. ſtatim ad eque memoriam equus darij hinnitum dedit: ⁊ ſine cunctatione in regē ſublimat⁹ ē. ⁊ regnuit āno. xxxix. regni perſarū. Huic familiaris erat zorobabel Cum enim interdixiſſet cā

biſes reedificationē templi: aſcen
dit ad eum zorobabel. ⁊ per hui⁹
darij interuentum tentauit animū
regis mutare ſed non potuit. ⁊ tūc
pſuaſit dario ſecretius vt voueret
votum deo iſrael. ꝙ ſi eum regem
faceret: reſtauraret eius templum
⁊ vniuerſa vaſa domini: que adhuc
erant penes regem perſarum re-
mitteret in hieruſalem.

¶ De conſummatione templi et
zacharia ⁊ aggeo. Cap. iij.

A Eſ. ij. vi. Cum audiſſet
itaqꝫ zorobabel hunc
regnare fiducialiť ag-
greſſus eſt reedificare
templum aggeo ⁊ zacharia exhor
tantibus populum. Qui predica-
bant deum eis offenſum: eo ꝙ ha-
bitarent in domibus laqueatis: ⁊
dom⁹ domini eſſet deſolata. Hoc
autem ſignum ire dei eſſe dicebāt
ꝙ ſeminabāt multum: ⁊ inferebāt
parum. Principes vero regis pſa
rum qui erant trans flumē interdi
cebant reedificationem. Cūqꝫ re-
ſpondiſſent ſeniores iuda ꝙ deus
ſuus hoc eis preceperat: cui nefas
eſt contradicere. Placuit vtriſqꝫ
vt res ad dariū referretur. Et aſcē
dit zorobabel cū nuncijs principū
ad regem. ⁊ honorat⁹ eſt ab eo ſu-
pra ꝙ̄ ſperaret. Nā in cubiculo re
B iij. Eſ. iij. gis dormiebat cum alijs duobus
cubicularijs ¶ Porro darius rex
cenam exhibuit ſatrapis perſaruꝫ
⁊ prefectis indie ⁊ ethiopie ⁊ ma-
giſtratibus. cxxvij. prouinciaruꝫ.
Eadem nocte expergefactus no-
ctem ducebat inſomnē. ⁊ ꝓpoſuit
queſtioneꝫ tribus cuſtodibus cor
poris ſui: quod de tribus fortius
videretur: rege ſcilicet vino ⁊ mu-
liere. promittens ei munera ⁊ ho-
norem: qui ſapientius reſpōderet
In craſtinū coram ſatrapis ⁊ ma-
giſtratibus acceſſerunt illi tres.
Et ait primus regem eſſe fortiorē
cunctis. Cum enim homo preſit
ceteris animātibus: rex preeſt ho
mini: ⁊ ad nutum eius omnia fiūt
¶ Secundus autem pretulit vini
fortitudinem. quia cum homo nō
preſit ceteris niſi animi fortitudi-
ne: vinum ſuperat ipſam animi for
titudinē. ¶ Zorobabel vero mulie B iij. Eſ. iiij.
rem fortiorem vtroqꝫ aſſeruit. Nā
⁊ regibus ⁊ eis qui vites plantant
mulieres ⁊ vitam conferunt ⁊ ali-
monias. ⁊ ad robur vſqꝫ perducūt:
⁊ ꝓ mulieribus homines animas D
ponere nō timēt. ¶ Retulit quo- Ibidem.
qꝫ ſe vidiſſe concubinam cuiuſdaꝫ
regis: alapas regi imponentem.
Cumqꝫ illa riſiſſet regeꝫ aridentē:
⁊ ea moleſta regem moleſtatum:
Super hec omnia vero veritatem
dixit eſſe fortiorem que immutabi
lis eſt ⁊ ſempiterna. Veritas enim
dei omnia creauerat. ⁊ ad eius ꝓ-
uidentiā orbis regebatur: ⁊ nil ei
reſiſtere poterat. Cūqꝫ omnes iu-
dicaſſent fortiorem omnibus eſſe
veritatem. dixit rex ad zorobabel:
vt peteret ab eo qđ vellet. Et po-
ſtulauit zorobabel fieri tēpli reedi
ficationem: ⁊ vaſa dn̄i remitti in
hieruſalem. Et gauiſus ē rex. Nā F
idipſū meminit ſe vouiſſe. ¶ Et iij. Eſ. iiij.
ſcripſit pricipibus ſuis per epiſto
lam trans flumē: vt nullatenus im
pedirent iudeos. ſed de ſumptib⁹
regis iuuarent eos dātes eis ꝑ ſin
gulos dies hoſtias. ſimilam. vinū
⁊ ſal. vt offerant ea deo celi: ⁊ orēt
pro vita regis ⁊ filiorum eius. Et
addidit. Qui hanc mutauerit iuſ
ſionem tollatur lignum de domo
eius. ⁊ configatur in eo. dom⁹ autē
eius publicetur. Ego darius ſta-
tui decretuꝫ qđ
ſtudioſe imple-
ri volo. ¶ Re-
miſit quoqꝫ da-
rius vaſa dn̄i ꝑ
manum zoroba
bel. Qui redi-
tū faciēs ꝑ chal
deā contribuli-

Additio. B. C iij. Eſ. vj.
De eodē etiam
hiero. in quadā
ep̄la dicit. Qꝫ
cū maximum ⁊
pulcerrimū cō-
gregaſſet exer-
citum. vna vice

bus ſuis regis mãdata patefecit. ⁊ aſcēderūt cū eo multi hieroſolymam.
Igitur anno ſecundo darij mēſe .vij. inſtabāt operi ⁊ cōpleuerunt illud anno .vj. darij. q erat .xlvj. regni pſarū ſm quod dictū eſt in euangelio .xl. ⁊ .vj. ānis edificatum eſt templū hoc. i. a prima licentia quā dedit cyrus redeundi ⁊ reedificandi templum vſq ad .vj. ānū darij quo conſummatum eſt tot anni fluxerūt. Et mortuꝰ eſt aggeus ⁊ ſepultus iuxta ſacerdotum monumenta. ¶ Conuenerunt autem filij iſrael ad dedicationem templi: ⁊ dedicauerūt illud menſe .xij. qui apud latinos martius dicitur. xxiij. die mēſis. Et hec eſt ſecunda templi dedicatio vernalis. Et celebrauerūt filij iſrael phaſe ſecundū legem domini. De arca uero quomodo vel quando receperunt eam incertum eſt. Sed ſi verū eſt quod epiphanius dicit. eā vſq ad iudicij diem non eſſe egreſſurā de latibulo petre. certum eſt. q hebrei inſtar prioris edificauerūt altaram. Nā inter manubias: quas tulerunt romani de iudea legunt trāſlata arca domini cādelabꝛū ⁊ mēſa. Et mortuus eſt zacharias in ſenectute bona. ⁊ ſepul

D Iohā. ij.

aſcendit cū paucis in tumulum vt omnes cōſpiceret ⁊ cepit flere. Et cum quereretur cur fleret. cū potius eſſet illi gaudendū ſup tanto exercitu. reſpondit. Ideo fleo: quia nullus iſtorum durabit viuens poſt .c. ānos: ſꝫ erūt oēs puluis ⁊ cinis.

Additio.

Hoc dixerūt iudei quando dominꝰ dixit. Soluite tēplū hoc. ⁊ iterum excitabo illud.

Additio.

Tres leguntur tēpli dedicationes. vna facta a ſalomone poſt

tus iuxta aggeum. Porro darius cum diſceſſiſſet ab eo egyptus mortuꝰ ē.

cōſummationē tēpli ab eo facti. Et hec eſt facta in ſeptembri. ſicut habes in libro regum āno xi. regni ſalomonis. Secunda legitur hic facta in vere ſub dario zoro babel auctore. De tertia legitur q facta fuerit per iudam machabeū: qui deuicto ātiocho epiphane dedicauit templum adeo immundatum ⁊ deſolatum ab eo vt etiā frutices in eo pullulaſſe dicantur. Et dicitur fuiſſe enceniatum .xx. die decembris. Hec dedicatio ſtetit i poſterum: de qua dicitur in euāgelio. Facta ſunt encenia in hieroſolymis ⁊ hyems erat.

B iij. Reg. vi. — C ij. Mach. x. — C Iohā. x.

¶ Incidentia.

¶ Rome poſt exactos reges primum conſules a bruto eſſe ceperunt. ⁊ vix vſq ad quītūdecimum lapidem roma tenebat imperium. Inde tribuni plebis et dictatores ⁊ rurſum cōſules rē publicam rexerunt. vſq ad iulium ceſarē Pitagoras mortuus eſt. Rome populus a patribus facta ſeditione diſceſſit.

Additio

Miliaria terminis lapidum diſtinguuntur. et non plus tunc protendebatur romanum imperium q̃ .xv. miliaria.

¶ De xerſe. Cap. iiij.

Poſt dariū xerſes filius eius ſucceſſit ei i regnū. qui paterne voluntatis honorādo deum heres apparuit. Eo tempore princeps fuit ſacerdotum eliachim ſiue ioachim filius ieſu . et erat in iudea cura rerum gerendarum penes ſacerdotes. que prius ſub regibus et iudicibus fuerat. Recepit autem

xerſes egyptū q̄ a patre diſceſſe‑rat ⁊ greciā va‑ſtauit. De cuius fortitudie multa refert grecorum hiſtoria. Sub hoc dt ioſephus eſdram veniſſe in iudeā. ſ ſub artaxerſe ipſe dt ſeipſum veniſſe. Poſt xerſem regnauit arthabamus mēſibus ſeptem.

Additio.
Non determinatur h̄ quanto tp̄e regnauerit xer‑ſes.

¶ Incidentia.
¶ Eo tempore natus ē ſocrates. Lapis habens formam caprinam in egeum mare de celo cecidit.

¶ De artarxerſe ⁊ eſdra. Ca. v.

POſt hec artax/xerſes qui et lōgi man⁹ dictus eſt regnū perſa‑rū obtinuit. Eo tp̄e eſdras aaronita legē ſuccēſam a chaldeis repa‑rauit. Nouos quoq apices littera‑rū excogitauit q̄ faciliores ad ſcri‑bendū fierent: ⁊ ad pnunciandū. ⁊ ꝓpterea velox ſcriba dictus eſt.
A j. Eſ. vij. Nec eſt mirādū ſi p ſpiritūſanctū libros repauit. cū plures in dieb⁹ noſtris pſalteriū ⁊ librū hymnoꝝ et plures libros hmōi deletos ſci‑rēt reparare. Addidit t etiā quedā de ſuo ſicut titulos pſalmoꝝ. ⁊ plura que legunt in pentateuco. Sicq veriſimile eſt quedā q̄ ſupflua intellexit ip̄m ſubtraxiſſe. Tradūt etiā quidam modū ſcribēdi a dextra in ſiniſtram eū iudeis tradi‑diſſe: cum prius ad modum aranti ſcriptitarent. Unde et ſcriptura exaratio ſolet dici. Scribebant aūt a ſiniſtro cornu l dextrum: ⁊ a dextro redeūdo ſcribebāt in ſiniſtrū. Forte per illum modū ſcribendi prefigura

Additio.
Quidā tradūt eſdram fuiſſe ioſedech patrē ieſu vel malachi‑am.

Additio.
Hic ſignificat ꝙ fides vni⁹ dei que prius fuit in

uit ſpiritusſanctus idip quod mō ſignificat in miſſa per trāſla‑tionem libri de dextra l ſiniſtrā

iudeis p dextrā: nunc quieſcit in gentib⁹ per ſiniſtrā. In fine re‑uertet ad illos. Propter h⁹ ſci‑endū ē. ꝙ ſi vnū iij. Eſ. viij. tantū luminare per totum. ſit in miſſa: ꝓprie ſemper debet eē in ſiniſtra ad ſi‑gnificandum ꝙ lumen fidei mo‑do tātū quieſcit in gentibus.

¶ Porro eſ‑dras inuenit gratiam in ocul' ar‑tarxerſis: et pe‑tijt ab eo licētiā aſcendēdi in hieruſalem: vt in lege quam repara‑uerat populum ſuum erudiret.

Dedit ergo ei rex licentiā redeun‑di. ⁊ tradidit ei ep̄lam ad pncipes ſuos trans flumen. et ad cuſtodes arce publice. vt traderēt eſdre abſq mora q̄cunq peteret ab eis vſq ad argenti talēta centum ⁊ ad fru‑menti choros. c. ⁊ ad batos olei. c. ſal ꝓo ſine mēſura. Miniſtros ꝓo templi ſacerdotes leuitas. canto‑res. ianitores. et natinneos. ab omi vectigali tributo ⁊ annonis abſol‑uit. Dedit quoq eſdre ptātē amo‑uendi ⁊ cōſtituēdi iudices ⁊ preſi‑des trās flumen ſcd̄m ſapientiā ſu‑am. ⁊ puniendi cōtumaces. ſiue in mortē. ſiue in exiliū. ſiue in cōdem‑nationē ſubſtantie. vl' certe in car‑cerem. Hāc ep̄lam eſdras legit iu‑deis in babylōia cōſtitutis. Exem‑plum ꝓo eius miſit ad filios iſrael qui erant vltra montes caſpios. ⁊ venerunt de eis ad eſdrā ſacerdo‑tes ⁊ leuite de nathinneis. cc. xx. Et fuerūt cū eo mille. ⁊ ſeptingen‑ti. Et egreſſi ſunt anno. vij. regis artarxerſis de babylonia. pmo die primi mēſis. ⁊ cōuenerunt ad flu‑uium qui decurrit ad auua. Ioſe‑phus dicit iuxta eufraten. Et po‑teſt eſſe auua fluuius decurrens in eufraten vel eufratis riuulus. Et manſerunt ibi tribus diebus. ⁊ p̄‑dicauit eis eſdras ieiunium. vt af‑fligerent ſe coram domino, ⁊ peter

rent ab eo vitam rectam ⁊ ſecurã.
Erubuit eñi eſdras petere a rege
ducatum in via dicens. Man⁹ dei
noſtri eſt ſuper omnes qui querũt
eum. Et ſeparauit eſdras de ſacer
dotibus .xij. quibus commiſit vaſa
domini ⁊ munera q̃ mittebat rex ĩ
hieruſalem et principes eius et po
pulus. Et venerunt in hieruſalem
menſe quinto. ⁊ ſiluerunt trib⁹ die
bus. Quarta die obtulerũt in do-
mum domini que ſecum tulerunt
offerentes holocauſta in gratiarũ
actionem. dederuntq́ꝫ epiſtolaꝫ re
gis ducibus trans flumẽ. qui ho-
norauerunt populum dei ⁊ domũ
dei. Tunc acceſſerunt ad eſdrã pri
cipes iſrael dicentes. Non eſt ſepa
ratus populus iſrael a populo ter
rarum. Tulerunt eniꝫ de filiabus
ſuis ſibi ⁊ filijs ſuis vxores. Ma-
nus quoq́ꝫ ſacerdotum ⁊ principũ
⁊ ſacri ſeruorũ in hac iuenitur trãſ
greſſione. Tunc ſcidit eſdras ve-
ſtimenta ſua. ⁊ flens ⁊ orans tacuit
in terra vſq́ꝫ ad ſacrificium veſper
tinum. Tunc acceſſerunt ad eũ pri
cipes dicentes. Surge tuum eſt di
ſcernere quid agamus. Man⁹ no
A ſtra erit tecum. Tunc adiurauit eſ
ij. Eſd. ix. dras ſacerdotes. principes. ⁊ leui-
tas. vt proijcerent vniuerſas vxo-
res alienigenas. ⁊ eos q̃ de eis na-
ti erant. Et miſſa eſt vox ad om̃es
filios trãſmigratõis. et cõuenerũt
in hieruſalem in tertium diem mẽ
ſe nono qui decembris apud lati-
nos dicitur. xx. die menſis. Et ſur
gens eſdras criminabatur illos q̃
contra legem dei ſemen ſanctũ cõ-
miſcuerant ſemini incircũciſoruꝫ.
⁊ opus eſſe vt abijcerent vxores.
Et reſpondit multitudo. Popul⁹
multus eſt. ⁊ tempus pluuie et nõ
ſuſtinemus ſtare foras. ⁊ opus h⁹
non eſt diei vnius vel duorũ. Eli-
ge tibi principes ⁊ tranſi per vni-
uerſum iſrael. ⁊ apud quoſcunq́ꝫ ĩ
ueneris mulieres alienigenas eij-
ce eas incunctanter. Et inuẽte ſũt
in hieruſaleꝫ primo apud filios ſe
ſu filij ioſedech ⁊ fratres ei⁹. ⁊ ſta
tim eiecte ſunt. Nec eñi credenduꝫ
eſt ieſum magnum ſacerdotem ha
buiſſe alienigenam. Et q̃ viſus eſt
zacharias ſordidis veſtibus indu-
tus. ad filios eius referendum eſt.
Uel quia cum pontifex eſſet popu
lum non arguebat. Idipſum fece-
runt per vniuerſum iſrael. ⁊ offere
bat vnuſquiſq́ꝫ apud quem inuẽta
erat hec tranſgreſſio arietem pro
declinatione peccati.

¶ De neemia. Capitulum. vj.

Hec ſupra ſũt de libro neemie.

ET factum ẽ in anno viceſimo reg. ar
tarxerſis. Erat pincer
na regis neemias de fi
lijs captiuitatis. Qui dum eſſet ĩ
ſuſis caſtro audiuit peregrinos he
braice loquentes. ⁊ accedens ſciſci
tat⁹ eſt ab eis de ſtatu iudee ⁊ hie
ruſalem. ⁊ accepit ab eis vrbem eſ-
ſe ſine muris: et habitare in ea po-
pulum dei in afflictione. Nam per
dies ſuſtinebant hoſtium impet⁹:
⁊ noctibus intrabant latrunculi. ⁊
plateas implebant cadauerib⁹ oc-
ciſorũ. Et fleuit neemias ⁊ cibum
deſiderabilem nõ guſtauit. nocte
⁊ die clamans ad dominũ. Cumq́ꝫ
ſtaret in menſa ⁊ leuaret vinum re
gi apparuit quaſi languidus ante
eum. Et ait rex. Quare triſtis es A
quod ve malum latet in corde tuo Nee. ij.
Et reſpondit tremens. Quia ciui
tas ſepulcri patrum meorũ deſer-
ta eſt. Si bonum tibi videtur mit-
te me ⁊ reedificabo eam. Et ait re
gina que ſedebat iuxta regeꝫ. Qñ
reuerteris. Et cõſtituit ei tempus
reuertendi. Nec fuit hec regina he
ſter vt quidam tradiderunt. Nec ĩ
diebus eſdre hiſtoria illa occurrit.
Non eñi eſdras in volumine ſuo ſi
luiſſet. Et dedit rex neemie epiſto
lam ad principes trans flumẽ. In
qua mandauerat de honore exhi-
bendo neemie tanq̃ duci ⁊ legato

miſſo a latere ei⁹. et de impendijs vrbis reedificande. Et miſit cũ eo pncipes militũ ⁊ equites. ⁊ trãſitũ faciẽs p babyloniã. multos de filijs captiuitatis ſecũ reduxit: et venit in hieruſalẽ. xxv. anno regis artaxerſis ſm ioſephum. Porro in hieruſalẽ ſũmus erat ſacerdos heliſaphat fili⁹ heliachim. Et ſiluit neemias tribus dieb⁹. ⁊ nocte cõſurgẽs cũ paucis circũibat ruinas muroꝝ. ꝯſiderãs qͥr reedificari poſſent. Quarto die locutus eſt neemias ad multitudinẽ. Venite reedificem⁹ muros hieruſalẽ ⁊ nõ ſim⁹ vltra in opprobriũ gentibus. Manus eñ dei nobiſcũ eſt. ⁊ verba regis que locut⁹ eſt mihi.

Additio. Ab hac reedificatiõe intelligẽda eſt ꝯputatio annorum que ĩnuitur ĩ prophetia danielis ſupra. viij. viſione ſcito ergo ⁊ animaduerte.

¶ De reedificatione hieruſalem. Capitulum. vij.

A Nee. iij. Et ſurrexerũt ſacerdotes ⁊ edificauerũt portã gregis. Alia trãſlatio habet edificauerũt portã ⁊ probaticã piſcinã. Hec eſt porta iuxta templũ p quã īducebant greges ad offerendũ. Hec alibi turris gregis dicitur. Fuit autẽ altera turris gregis in via bethleẽ. vbi iacob pauit pecora ſua ⁊ paſtores vigilãtes ſup gregẽ ſuũ viderũt multitudinẽ militie celeſtis.
B Luce. ij.

Scdo filij aſanaa edificauerũt portã piſciũ. et ſtatuerũt valuas eius ⁊ ſeras ⁊ vectes. Hec reſpicit ioppen ⁊ diapolim. p quã inferebatur copia piſciũ. Hec ſcdũ ioſephũ poſtea dicta eſt porta dauid. Tertio edificauerũt portã veterẽ pigmentarij ⁊ aurifices. Veſtigia enĩ iſti⁹ erãt a dieb⁹ iebuſeorum ⁊ melchiſedech. Quarto portam vallis. que ſcʒ in vallem ducebat ioſaphat edificauerunt filij zayloe. Quinto edificauit portã ſterquilinij micheas pnceps vici bethacarem. Per hãc portã ſordes ciuitatis effluebãt inundãtib⁹ fluuijs in torrentẽ cedron. Sexto edificauit portam fontis princeps pagi maſpha. ⁊ muros piſcine ſyloe. Muros autẽ inter portas edificauit popul⁹ p vicos ⁊ ciuitates vnuſqſqꝫ ſcdm poſſibilitatẽ ſuam. Nec te moueat ſi alia noĩa portaꝝ inuenias. q̃ forte in interiori muro facte ſunt. cum aliq̃ de pdictis alia poſtea ſortite ſint vocabula. Nam porta negociatorũ forte porta eſt gregis. in qua negociatores ergaſteria ſua poſuerãt ob tẽpli viciniã. Sed ⁊ porta iudiciaria potuit eſſe porta vetus. q̃ in frõte ciuitatis p̃ ceteris eminebat. Porta vo aquarum potuit eſſe porta fontis. Porta vo equorũ nõ fuit porta ciuitatis ſed ſtatuta erat añ atria tẽpli. vſqꝫ ad quã aſcẽdere in equis licitum erat. Porro neemias cũ ſuis ſuis iſtabat operi nec ſomno ac cibo ſuauiter vtebatur. ſed ſub neceſſitate. Et cõſummatũ eſt opus p annos duos et quattuor menſes. licet in multa anguſtia et plurimis impedimentis. Primo eñ finitime nationes in manu forti aggrediebantur eos. Neemias vo mediã ptem ppli armatam ſtatuit extra ciuitatem vt ſuſtinerẽt impetus aggredientium. Altera vo media pars edificabat. vna manu ponentes lapidem. altera gladium tenentes. Nee. iiij.

¶ Porro ſecundum interuenit ĩpedimentũ. Fames enim orta eſt in terra. et obligauit ſe popul⁹ debito ſub vſuris. ſed ⁊ agros ⁊ vineas ⁊ oliueta vendere compulſi ſũt tandem etiam filios ⁊ filias venũdare in ſeruos ⁊ ancillas. Et conuocata multitudine compulit neemias diuites ⁊ magiſtratus remittere vſuras: et reſtituere vineas et Nee. v.

ſeruos ⁊ agros quos emerant. ⁊ ex
cutiens ſinū ſuū dixit. Si excutiat
deus oēm virū qui non cōpleuerit
ꝟbum hoc. Et dixit vniuerſa mul
titudo amen. Ipe ēt annonas q̄ re
gi debebant cōdonauit. Qui cum
dux miſſus eſſet a rege: tamē anno
nas que ducibꝰ debebant non co
medit a p̄ma die qua egreſſus eſt a
Nee. vj. rege vſq3 duz redijt ad eū. ¶ Pre
terea tertiū habuit impedimentū
ꝙ p̄ncipes trans flumen qui inui
debant ei corruperāt muneribus
quoſdā ſeniorū qui erant in hierl'z
vt eū morti traderēt. Quod cū ne
quirēt: varijs eū terrebāt rumori
bus: vt ſic ab opere ceſſerēt dicen
tes. Multi cōiurauerūt aduerſuz
te. vade ⁊ abſcōdere ab eis. Rur
ſumq3 aiebāt. Delatū eſt ad regez
ꝙ velis rebellare: ⁊ facere te regez
in iudea. Noli exaſperare dominū
tuū. Cumq3 m̄lta fingerent in hūc
modum non preualuerunt. q2 ma
nus domini erat cum eo.

¶ De inuentione ignis. Ca. viij.

A Nee. vij. 1 Poſtquā autez
edificatꝰ eſt murꝰ. quia
rari erant habitātes in
hieruſalē. p̄cepit neemias vt clau
derent porte āte ſolis occaſuz. nec
A Nee. vij. aperirent āte calorē ſolis. Cumq3
immineret mēſis ſeptimus q̄ fere
D E ij. macha. j. totus apud eos ſolennis eſt. cōue
nerunt in hieruſalē quaſi vir vnꝰ.
Et accepit neemias ꝙ non habe
bant ignē de ſublimi. Traditūq3 ē
ei a ſenioribꝰ ꝙ hieremias ī. diebꝰ
captiuitatis abſcōderat ſtipites al
taris ⁊ prunas in iferioribꝰ terre ī
valle ioſaphat. Cūq3 veniſſent ad
locū: eruderauerūt puteū et inue
nerunt ſtipites ⁊ prunas ⁊ aquam
craſſam ⁊ tollētes ea ſup ſtruē li
gnorū. ⁊ hoſtias que erāt ſup alta
re p̄iecerūt. ⁊ erupit ignis. Et ap
pellauit neemias hunc diē nephar.
quod interpretatur purificatio.
Alij dicunt nephi. Et orabant ſa
cerdotes iona-
tha inchoante:
⁊ ceteris reſpō-
dentibus. Nee/
menias quoq3
ſpeciales edidit
orationem.

Additio.
Nota q2 hoc qđ
hic dicimus ma
gis factuz ē ſub
neemia. ſcilicet
orabāt ſacerdo/
tes ionatha in/
choāte ⁊c̄. Ro.
eccleſia in quadam ep̄la in quodaz
die ieiunij dicit factū tempore ma
chabeorum intitulās epiſtolam le
ctio libri machabeorum. qui fuerīt
longe poſt neemiam. ⁊ ita videtur
quod hic dicit cōtrariū eſſe eccl'ie.
Soluetur ergo ſic. q2 cū ſecundus
liber machabeorū de quo ſumitur
illa ep̄la nō ſit hiſtorie proſecutio:
ſed tantū epiſtola quedā miſſa a iu
da ⁊ ſenioribꝰ ad alios iudeos di
ſp̄ſos tm̄ a iuda illis diſp̄ſis. ⁊ hoc
factum notificat. et feſtiuitas no/
uiter inſtituta celebranda manda/
tur. nō principaliter enarratur.

¶ De obſeruatione tabernaculo/
rum. Capitulum. ix.

Porro p̄ma die Nee. viij.
ſcenophegiarū dixerūt
eſdre vt afferret librum
legis. ⁊ legeret corā populo. Ste
titq3 eſdras ſuper gradum ligne/
um quem fecerat ad loquendum
iuxta portam aquarum. id eſt por/
tam atrij ſecus quam erant lutereo
⁊ legit de mane vſq3 ad medium di
em. Leuite vero duodecim ſilen/
tium faciebant in populo. Flebat
autem omnis populus. ⁊ dixit ad
eos eſdras. Nolite contriſtari.
quia ſanctus dies domini eſt. ſed
ite comedite pinguia. ⁊ bibite mul
ſuz. et date partes eis qui non pre
parauerunt ſibi. Cūq3 rediſſent in
diē ſcōm inuenerunt in lege prece/
ptū eſſe a dn̄o vt habitent filij iſrl'
in tabernaculis menſe ſeptimo in
die ſolēni. Et mādāte eſdra egreſ
ſi ſunt. et tulerunt frondes oliue et
ligni pulcerrimi myrti ⁊ palmarū.

⁊ fecerunt ſibi tabernacula ĩ atrijs ⁊ domatibus ſuis. ⁊ in atrijs domus dñi que non fecerant a dieb⁹ ioſue filij nun. Et obſeruatum eſt deinceps in iſrael vſq; in hodiernum diem. Die vero octaua fecerunt collectam iuxta ritum. ſtatuẽtes vt quiſq; daret tertiam partez ſicli per annum ad oleum ⁊ panes propoſitionis ad ligna ⁊ ſacrificia ſempiterna. in diebus feſtis ⁊ pro peccato. Die vero viceſimatertia.

A
Nee.ix.

q: audierant in lege. amonites et moabites non intrabunt eccleſiaz dei: ſeparauerunt ab eccleſia alienigenas. ⁊ in mundationem ſuam ſtatuerunt in craſtinum generale ieiunium. vt affligerent animas ſuas homines ⁊ iumenta vſq; ad pueros ſeptennes. ⁊ conuenerunt octies ad audiendam legem. quat in die ⁊ quater in nocte. Lectione terminata pſternabatur populus ad orandu; ⁊ fiebãt. pces ſuper eũ ⁊ tandem benedictio ſacerdotalis

Beda.

Ex his vt dicit beda: eccleſia traxit exemplum. Nam ⁊ ſupra gradus legitur. ⁊ leuite pclamatiões faciunt in populo. ⁊ octies conuenitur ad eccleſiam etſi non penit⁹ eo modo quo illi. Semel enim in nocte ſurgimus ad nocturnos ſm illud. Media nocte ſurgebã ad cõ-

Ps.cxviij.

fitendum tibi ⁊c. In die vero ſepties pſallimus. ſecũdum illud. ſepties in die laudem dixit tibi. Singulis autem horis legitur lectio quã capitulare dicimus. poſtq̃ pſternitur ad preces in diebus pfeſtis. ⁊ ſubditur oratio pro benedictione.

¶ De edificatione muri ⁊ obitu neemie. Cap. x.

Neemie. x.

Porro neemias videns vrbẽ fere vacuam factam habitantibus. rogauit optimates vt habitarent in hieruſalem. ⁊ benedixit eis qui ſe ſponte obtulerunt. Reliqua vero multitudo miſit ſortem: ⁊ decimum caput fecit habitare ĩ hieruſalem.

Nee.xi.

¶ Poſt aliquod tempus congregati ſunt in hieruſalẽ ad dedicationem muri. ⁊ aſcenderunt ſacerdotes ⁊ leuite et cantores cũ muſicis inſtrumẽtis. ⁊ pſallentes incedebant per muruz. Eſdras vero precedebat. neemias ⁊ optimates cum eo ſuper alteram partez muri incedebant pſallẽtes Reliqua vero multitudo ſequebatur eos ſuper terram. ⁊ ducebant choros.

Ultra bibliam hec ſunt.

¶ His expletꝭ redijt neemias ad regem ĩ pſide: anno ſcdo ⁊ .xxx. regni ſui. ⁊ mortuus eſt eſdras in ſenectute veneranda ⁊ cũ multa liberalitate ſepultus in hieruſalem. Hunc quidam hebreorũ autumant fuiſſe malachiam. Sed malachias poſt regreſſum captiuitatis natus eſt in iudea in ſophis. Quẽ q: vite optime fuit ⁊ aſpectu decorus populus appellauit malachi. id eſt angelũ Tradunt etiaz q: que pphetice dicebat eadẽ die angel⁹ dei apparens iterabat. Et mortuus eſt dum adhuc iuuenis eſſet. ⁊ ſepultus in agro ſuo. Porro circa finem dierum ſuorum redijt neemias in hieruſalem ex beneplacito regis. ⁊ intellexit mala que fiebant in ea. Sacerdotes nã q; in diebus vicis ſue non habitabant in gazophylatijs circa templum. ſed in domib⁹ pprijs cũ omni domo ſua. ⁊ cuſtodiã vaſoꝝ dñi poſuerant in domibus ſequeſtratis a templo. Et edificauit de pprio gazophylatia in quibus excubabant ſacerdotes. ⁊ reponebãtur vaſa.

B
Nee.xiij.

Preterea inuenit populum calcantes torcularia in ſabbato et inferentes in hieruſalem vinum ⁊ vuas ficus ⁊ omne onus. Gentes quoq; inferebant piſces ⁊ venalia ⁊ vendebant in ſabbatis filijs iuda. Et obiurgauit optimates dicens. Cur phanatis diẽ ſabbati ⁊ inducitis irã dei ſup iſrl. ⁊ ſup ci

uitatem hāc. Et adiurauit eos de custodia sabbati. et ꝑcepit claudi portas in sabbato. ne intrarent negociatores. ⁊ manserūt extra hierusalē semel et bis. Et ꝓtestat⁹ est eos neemias ꝙ si deinceps uenirēt manū mitteret in eos ⁊ recesserūt.

¶ Et fecit neemias in hierusalem bibliothecā ꝯgregās libros ꝺ regibus ⁊ libros ꝓphetaꝝ. et dauid. et eplās regū. ⁊ de donarijs ⁊ ꝓ his omnib⁹ q̄ fecerat orauit neemias ad deū dicēs. Memēto mei ds meus in bonū. Hucusqꝫ sumpta est series historie ab annalib⁹ hebreoꝝ ꝑter hester. Que ꝓo post hoc apd iudeos gesta sunt. de scriptis iosephi ⁊ affricani exhibent. ⁊ ꝺ libro machabeoꝝ. quē quidā ab hebreis scriptū autumāt. qdā a grecis. Et mortuus est neemias vir benign⁹ ⁊ sepultus iuxta muꝝ quē edificauerat. Post artaxersem regnauit xerses duobus mēsibus. post quez sogodian⁹ mensib⁹. vij. Post quē regnauit darius cognomento nothus sub q̄ egyptus recessit a psis.

¶ Incidentia.

¶ Ea etate solis defectio facta ē. et ignis de etna erupit. plato nat⁹ est. hypocrates medicus claruit. dionysius in sicilia tyrānidē exercuit. Post dariuz regnauit artaxerses. qui cognominat⁹ est memnon. darij ⁊ parasitidis filius. Hic ab hebreis dicit assuerus. Sub h⁰ historia hester conscripta est.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in historiam hester.

¶ De hester. cap.j.
De ocho. ca.ij.
De dario filio arsami. ca.iij.
De alexandro. ca.iiij.
De reclusione decem tribuū ⁊ morte alexandri. ca.v.
De ptholomeo sother. ca.vj.
De ptholomeo philadelpho. c.vij
De euergete. cap.viij.
De philopatre. ca.ix
De seleuco. ca.x.
De antiocho epiphane. ca.xj

¶ Incipit historia libri hester. Capitulum.j.

LIbrum hester transtulit hieronym⁹ ad petitionem. Paule ⁊ eustochy ꝺ hebreo in latinum. ⁊ qꝛ in greco corruptus erat per varias editiones. releuauit eū de arcuis hebreorum. et diligēter transtulit de verbo ad verbuz. Regnauit assuerus ab india vsqꝫ ad ethiopiam super. c. xvij prouincias. ⁊ erat in susis ciuitate soliū regni eius. Tertio igitur anno imperij sui fecit grande cōuiuium cunctis principibus suis ⁊ inclytis ꝓuinciarū coram se. c. ⁊. lxx. dieb⁹ in domo illa mirabili: de qua legitur in historia alexandri. cuius colūne erant argētee. tectum instar firmamenti concameratum: habens gēmas diuersicoloris: in figuram siderum ⁊ signoꝝ dispositas. Post hos dies conuiuij inuitauit omnē populum qui erat in susis. ⁊ discubuerunt extra domum septem diebus in vestibulo horti deliciarum. In horto erat vinea habens vites argēteas. ⁊ palmites aureos. ⁊ botros ex varietate gemmaꝝ distinctos. Sup cōuiuātes extensa erāt tentoria: que appendebātur colūnis argenteis ⁊ marmoreis. eburneis circulis. inserta funib⁹ byssinis atqꝫ purpureis. Lectuli quoqꝫ aurei ⁊ argentei dispositi erāt sup pauimentuz. smaragdino ⁊ pario stratū lapide. Bibebāt autē oēs ī aureis poculis vinum ꝑcipuum ⁊ abūdās. nec erat q nolētes cogeret ad bibēdū. lz id moꝝ eēt apd ꝑsas. Vasthi qꝫ regina fec ꝯuiuiū feminaꝝ ī palatio regꝭ. Die aūt septio cū rex icaluissz mero ꝑcepit septez

Prefatio.

A Hester.

eunuchis vt introducerẽt reginã ĩ
decore ſuo: vt oſtẽderet om̃ib⁹ pul
critudinem illi⁹. Que ad imperiũ
regis venire cõtẽpſit. Et irat⁹ rex
queſiuit a ſeptẽ ſapientib⁹ qui vi/
debant faciez eius: cui ſentẽtie va=
ſthi ſubiaceret. Et reſpõdit manu
cham. Nõ leſit te ſolum vaſthi. ſed
ꝛ omnes viros regni tui. Nã eius
exemplo mulieres paruipendent ĩ
peria virorum. Egrediatur autez
edictum a facie tua vt vltra vaſthi
nõ ingrediat̃ ad regem. ſed altera
melior regnet pro ea. Et exijt edi=
ctuz in omnes ꝓuĩcias per epiſto
A laz regis. ¶ Et dixerunt pueri re
Heſ. ij. gis ad eũ. Querantur regi puelle
virgines ſpecioſe. ꝛ tradantur ag=
geo eunucho ad cuſtodiam. ꝛ acci
piãt mũdũ muliebre. i. veſtes. ꝛ cult⁹
ꝛ ornatus. Vñ ꝛ miniſtros talium
mundiburdos vocamus. ꝛ quecũ
ꝗ oculis regis placuerit regnet ꝓ
vaſthi. Placuit ſermo regi. ꝛ iuſſit
hoc fieri. Erat tunc in ſuſis iudeus
vocabulo mardoche⁹. de tribu ge
mini. qui deſcenderat de tranſmi=
gratione iechonie. Hic erat nutri
cius filie fratrꝫ ediſſe. que. ꝛ heſter
vocabatur. quaz orbatã vtroꝗ pa
rente mardocheus adoptauerat ĩ
filiam. Hec inter ceteras tradita ẽ
eunucho nec indicauit populũ ſu=
um. Sic eñ mãdauerat ei mardo=
cheus. ꝛ inuenit gratiaz in oculis
eunuchi. ꝛ accelerauit ei cultũ mu
liebrẽ ꝛ dedit ei ſeptem puellas. vt
eam ornarent et excolerent. Por=
ro virgines ꝑ ſex menſes vngeban
tur oleo myrtino. ꝛ alijs ſex q̃buſ=
dã pigmentis ꝛ aromatibus vte=
bantur. vt poſt annũ ingrederent̃
ad regẽ. ꝛ que veſpe intrabat egre
diebatur mane nec poterat redire
niſi rex ex nomine iuſſiſſet eam ve=
nire. Mardocheus aũt verſabat̃ ĩ
veſtibulo dom⁹ regie curam agẽs
ſalutis filie. Tandẽ inſtabat dies
quo heſter filia abiel itrare debe=
bat ad regem. nec queſiuit ab ag=
geo cultũ muliebrem. ſed poſuit in
volũtate eius qui tenebatur puel=
lis dare quecunꝗ petiſſent. Et in=
trauit ad regem anno ſeptimo re=
gni ipſius mẽſe. x. qui hebraice dici
tur thebet. latine ianuarius. ꝛ inue
nit gratiam apud regem. ꝛ fecit eã
regnare pro vaſthi. Et celebrauit
nuptias ꝑ menſem. ꝛ mandauit ꝑ
eos qui aggari dicuntur. id eſt. cur
ſores requiẽ in vniuerſo regno per
tempus nuptiarum. Mardoche⁹
aũt qui frequẽtius morabatur in ba
bylonia vnde ꝛ adducta fuerat he
ſter: trãſtulit ſe ĩ ſuſis. Eo tẽpore
irati ſunt regi duo eunuchi ianito
res ꝛ machinabantur vt occiderẽt
regẽ. Quod non latuit mardoche
um. ꝛ indicauit heſter. ꝛ illa ex no=
mine mardochei detulit ad regez.
Queſitũꝗ eſt ꝛ inuentũ. ꝛ appẽſi
ſunt in patibulo. Et traditum eſt
coram rege in annalibus. in quib⁹
reges accidentia temporis ſui redi
gebant ¶ Poſt hec aſſuerus exal A
tauit aman amalechiten ꝗ erat de Heſter. iij.
ſtirpe agag quem ſamuel trucida=
uit. ꝛ adorabãt eum ſerui regis. ꝑ=
ter mardocheum. qui ꝓpter patri=
as leges coram eo genu nõ flecte=
bat. Quod attendens aman indi=
gnatus eſt. ꝛ accipiẽs eum hebreũ
eſſe ait. Perſe liberi flectũt genua
Hic autez ſeruus dedignatur. Et
diſpoſuit perdere iudeos qui erãt
in regno aſſueri. veteri mot⁹ odio.
quia iudei deleuerant amalechi=
tas. Duodecimo itaꝗ ãno regni
aſſueri. menſe primo miſſa eſt ſors
in vrnã que hebraice dicitur phur
coram aman quo die ꝛ quo menſe
gens iudeorum deberet interfici. ꝛ
exiuit menſis duodecimus. Tunc
ait aman ad regem. Intereſt regi
ſeruare pacem. Nouerca autez pa
cie eſt diſſimilitudo. Eſt eñ gens
in regno tuo diſſimilis ceteris. no=
uis vtens legib⁹. inſup ꝛ regis ſcẽ
ta cõtemnẽs. Expedit tibi vt nõ ĩ
ſoleſcat. Decerne ꝗ̃ vt ꝑeat. Et ne

diſpẽdiũ ſentias ⁊ tributꝫ decẽ mi
lia talentoꝝ appendã arcarijs ga-
ze tue. Tulitq; rex anulũ q̃ vtebaẗ.
⁊ dedit illum aman dicẽs. Argen-
tũ tuũ tibi ſit. ⁊ de pplo rege: qd ti
bi placet. Tũc ſcripſit aman ex no
mine regꝫ lr̃as anulo regꝫ deſigna
tas in oẽs ꝓuincias. vt occiderẽt
iudei a puulo vſq; ad ſenem. ⁊ bõa
eoꝝ diriperẽt. xiij. die mẽſis. xij.
Statimq; i ſuſis pependit edictũ.
Quod cũ legiſſent iudei fleuerũt.
A
Heſter. iiij. ¶ Sꝫ ⁊ mardocheus indutꝰ ẽ ſac
co. ⁊ aſpſus cinere magna voce eiu
labat ꝑ foribꝰ palatij. Nõ enĩ fas
erat indutos ſacco itrare palatiũ.
Qd cũ accepiſſet heſter: ꝯſternata
ẽ. ⁊ miſit ei veſtẽ q̃ indutus itraret
ad eã. quã accipe noluit: ſꝫ ſignifi-
cauit ei ꝑ eunuchũ cauſaꝫ fletus ⁊
exẽplar edicti qd pẽdebat in ſuſis
miſit ei. monẽs eã vt intraret ad re
gem. ⁊ ſupplicaret ei ꝓ pplo ſuo.
Que rñdit. Jã. xxx. diebꝰ nõ ſum
vocata ad regẽ. ⁊ decretũ eſt: vt q̃
nõ vocatus acceſſerit moriaẗ. niſi
forte rex aureã virgã ad eã extẽde
rit. Rurſũq; mardochęꝰ ad eam.
Quid ſcis vtrũ idcirco ad regnũ
veneris: vt ĩ tali tpe parareris. Si
nunc ſilueris per aliũ liberabit dñs
pplm ſuũ. ⁊ tu ⁊ domꝰ pr̃is tui pi-
bitis. Tũc mãdauit heſter mardo
cheo: vt oẽs iudei q̃ erãt in ſuſis ꝑ
triduũ ieiunarẽt ⁊ orarẽt ꝓ ea. ſed
A
⁊ ipſa ieiunauit. ¶ Die ãt tertia idu
Heſter. v. ta regalibꝰ. ſtetit in atrio domꝰ ꝯ
baſilicã regis cũ duabꝰ puellis. q̃-
rũ vna incũbentẽ ſuſtinebat. alte-
ra ſequẽs lõgitudineꝫ veſtis ſum-
mis digitꝫ portabat. At rex ſede
bat ſupra ſoliũ ꝯtra oſtiũ domus.
Qui cũ reſpexiſſet eã toruo vultu
collapſa ẽ. Cũq; vidiſſet heſter laſ-
ſã. placuit ei. ⁊ extẽdit ꝯ eã aureã
ꝟgã. Que ꝯſurgẽs ⁊ accedẽs. oſcu
lata eſt ſummitatẽ virge. ⁊ ait rex.
Quid vis heſter. Quicqd petieris
dabo tibi. Que rñdit. Obſecro vt
venias ad me hodie. ⁊ aman tecuꝫ
ad cõuiuiũ. Et ſurgẽs venit ad eã
Et fouẽs eã gremio: cõſolabatur
dicẽs. Noli timere. ꝓ ſubditis lex
data eſt. tu ꝟo mihi cõregnas. Ve
nerũtq; ambo ad cõuiuiũ regine.
Cũq; bibiſſet abũdanter ait. Pe
te quod vis heſter. et impetrabis.
Que reſpondit. Obſecro vt veni-
at cras rex ⁊ amã ad cõuiuiũ. ⁊ idi
cabo eis cor meũ. Egreſſus eſt ita
q; aman letus. Cũq; vidiſſet mar-
docheũ nõ aſſurrexiſſe ſibi idigna
tꝰ ẽ. ⁊ ꝓuocans vxorẽ ⁊ amicos ex-
poſuit eis omneꝫ gloriã ſuam. ad-
dẽs q eũ ſolũ cum rege heſter vo-
cauit ad ꝯuiuiũ. Verũtamen ſe ni
hil habere reputabat dumviueret
mardochęꝰ. Et dixerunt ei. Jube
parari trabẽ. l. cubitoꝝ. ⁊ ſuggere
regi vt appendaẗ mardocheus in
ea vt ſic eas letꝰ cũ rege ad ꝯuiuiũ.
Et iuſſit parari cruceẗ. ¶ Noctem A
illã rex duxit inſomnem. ⁊ iuſſit ſi- Heſ. vj
bi legi annales Et ventũ eſt ad lo
cum vbi ſcriptuꝫ erat q mardoche
us nũciauerat ei facinꝰ eunuchoꝝ.
Et ait rex. Quid honoris ꝯſecutꝰ
eſt mardochęꝰ ꝓ hac fide. Et dixe
rũt ei. Nihil. Et queſiuit rex quis
eſſet in atrio. Et dixerunt pueri a-
man. Ipſe eñi intrauerat. vt ſugge
reret regi de morte mardochei.
Cũq; vocatus intraſſet aman. di-
xit rex ad euꝫ. Quid debet fieri vi
ro quẽ rex vult honorare. Qui co
gitans ꝓ ſe dictum eſſe reſpõdit.
Debet indui ſtola regia ⁊ corona
ri diademate. ⁊ ſedere ſup equũ re
gis. ⁊ primus de principibꝰ teneat
equum. ⁊ ꝑ ciuitatem incedẽs cla-
met. Sic honorabiẗ quem rex vo-
luerit honorare. Dixitq; ei rex. Fe
ſtina ⁊ fac vt locutꝰ es mardocheo.
Caue ne quicq̃ ex his q̃ locutus es
pretermittas. Et fecit aman mar-
docheo vt locutus fuerat. Qui ꝯ-
uſ renitebaẗ putãs ſibi illudi ab a-
mã. ſꝫ cognita ꝟitate ꝯſẽſit. Et re
dijt mardocheus ad fores palatij.
Amã ꝟo feſtinabat i domũ lugẽs.

⁊ operto capite. Et dixerũt ei ami
ci eius. Si de ſemine iudeorum eſt
mardocheus ante quẽ cadere cepi
A ſti non poteris ei reſiſtere ſ3 cades
Heſter.vij. ¶ Et ecce nuncij regis compelle-
bant eum intrare. ⁊ intrauit cũ re
ge ad cõuiuium. Et ait rex. Pete
quodvis heſter. Que rñdit. Dona
mihi animã meam ⁊ populũ meũ
ne pereamus. Utinaʒ in ſeruos ve
nundaremur ⁊ gemẽs tacerẽ. Et
ait rex. Quis eſt qui hec audeat fa
cere. Que rñdit. Hoſtis noſter eſt
iſte aman. Quod ille audiens ob-
ſtupuit Rex aũt iratus ſurrexit ⁊
intrauit in hortum. aman ṽo ſup-
plicabat regine ꝑ anima ſua. Cũq3
reuerſus eſſet rex. repperit aman
corruiſſe ſuper lectulum in quo ia
cebat heſter. ⁊ ait. Etiam reginã
vult opprimere me pñte. Et di-
xit arbona eunuchus. En lignum
qđ parauerat mardocheo ſtat i do
mo aman. Et ait rex. Appendite
A illum in eo. Et ſuſpẽſus eſt aman
Heſter.viij. in patibulo ¶ Et dedit rex heſter
domuʒ aman. Et ingreſſus ẽ mar
docheus ad regẽ. Confeſſa eſt eñi
heſter q̃ patruus eius eſſet. Et de
dit rex anulũ mardocheo quẽ amã
recipi iuſſerat. Heſter autẽ conſti
tuit mardocheum ſup domũ ſuaʒ
Que iterũ flens ꝓcidit ad pedes
eius. ſupplicãs vt veteres litteras
quas ſcripſerat aman ꝯtra iudeos
nouis epl'is irritaret. Et adquieuit
rex. Et ſcripſit mardoche9 litteras
ãnulo regis ſigillatas ad pncipes
ꝓuinciarũ ne occiderentur iudei.
imo illos qui parati erant ad occi
ſionẽ iudeorũ interficerẽt iudei. ⁊
manus principum eſſet cum eis.
Et factum eſt nomẽ iudeoꝝ cele-
B bre: ita vt plures de gentibus reli
Heſter.x. gioni eorũ iũgerentur. ¶ Et re-
⁊.xj. C. cordatus eſt mardocheus ſomnij
qđ viderat ⁊ interpretationẽ eius
intellexit. ⁊ hoc erat ſomniũ. Ap-
paruerunt ei voces ⁊ tonitrua et
terremotus ſuper terram. Et ecce
duo dracones parati cõtra ſe i ꝓli
um ad quorum clamorem natiões
excitate ſunt vt pugnarent contra
regem iuſtorũ. ⁊ fuit dies illa tene
brarũ. ⁊ diſcriminis. Et conturba
ta gens iuſtorũ clamauit ad dñm.
⁊ ecce fons paruus creuit in flumẽ
maximuʒ et orta eſt lux magna et
humiles exaltati ſunt ⁊ deuorauẽ-
runt inclytos. ¶ Porro in ſecun B. C. Heſter.xvj.
da epiſtola quã ſcripſit pro iudeis
excuſauit ſe rex in hunc modũ. Ne
putetis ſi diuerſa iubem9 ex animi
leuitate venire. ſed ꝓ neceſſitate tẽ
porum ferre ſententiã vt reipubli
ce poſcit vtilitas. Multi ſublima-
ti a regibus honore collato abuſi
ſunt in ſupbiam. ⁊ in ipſos q̃ dede
runt moliuntur inſidias. Aman et
animo ⁊ genere macedo ⁊ ex obli
quo commaculans genus pſarum
adeo intumuit vt regno nos priua
re interetur ⁊ ſpiritu. Naʒ mardo
cheum cuius fide viuimus ⁊ ꝯſor
tẽ regni heſter: cũ oĩ gẽte ſua no-
uis machinationibus expetijt ad
mortem cogitans vt illis interfe-
ctis: noſtre inſidiaretur ſolitudini.
⁊ regnum pſarum trãſferret i ma
cedones. Nos vero nutu dei viuẽ
tis cuius beneficio patribus nr̃is
regnum traditum eſt ⁊ vſq3 hodie
cuſtoditũ: iudeos abſoluim9. ⁊ ho
ſtes eorũ interfici iubem9. ¶ Igi D Heſter.ix.
tur. xiij. die mẽſis. xij. ꝑcuſſerũt iu
dei hoſtes ſuos plaga magna per
ꝓuincias vſq3 ad. lxxv. milia. Quar
tadecima vero die celebrauerũt cõ
uiuia cum gaudio. particulas ſibi
inuicem mittentes. In ſuſis vero
interfecerunt. quingentos viros. B
Et in. xiiij. die obtinuit heſter a re Heſter.ix.
ge. vt adhuc occiderẽtur i ſuſis ho
ſtes iudeoꝝ. ⁊ ſuſpenſi ſunt decem
filij amã. ⁊ de alijs circiter. ccc. pe
rierũt. Et ideo iudei q̃ habitabãt
in ſuſis duob9 diebus occiſioni va
cantes. xv. die conuiuia celebraue
rũt. ¶ Et propterea mãdauit he- B
ſter ⁊ mardocheus hos duos dies Heſter.ix.

in numero ſolemnitatum recipi. ⁊ dies plurim. id eſt ſortium obſeruari a iudeis. vt memoriam facti nulla deleret obliuio. Hos tamen dies vocat. Joſephus conuerſatores.eo ꝙ iudei de merore in gaudium conuerſi fuerant. Scripſit etiam mardocheꝰ ad iudam ſummū ſacerdotem ī hierlm̄.qui patri ſuo heliſaphat ſucceſſerat. vt dies iſti ſolēne haberentur in iudea in ſempiternum.

¶ Incidentia.

Incidentia illiꝰ tpis q̄ non ſunt de biblia.

¶ In diebus aſſueri athenienſes xxiiij.litteris vti ceperunt. cū antea.xvj tātum vterētur. Senones galli duce brēno romā inuaſerunt ⁊ excepto capitolio incenſam vaſtauerunt.vj.menſibus Tribuni militares ꝓ ↄſulibꝰ eē ceperūt. Obijt anaxagoras phyſicus ⁊ eracliꝰ tenebroſus ⁊ democritꝰ. ⁊ ſocrates in carcere venenum bibit Diogenes ⁊ iſocrates claruerūt. Ariſtoteles audiuit platonem.xviij. annum agens.

¶ De ocho ſeu artarxerſe. Ca.ij.

Ex diuerſis.

Poſt aſſuerū regnauit artarxerſes. q ochus dictꝰ eſt Hic miſit vagoſum pfectū vniuerſis regionibus trās flumē eufraten. Erat aūt in hierlm ſummus ſacerdos ioannes.q iude patri ſuo ſucceſſerat. Erat autē frater ioannis ieſus. qui ad pontificatum aſpirabat et ꝓpterea vagoſi familiaritatē ſibi cōparuit. Qua confidentia ieſus altercatus ī templo aduerſus ioannem: adeo incitauit fratrem vt eum interficeret Unde vagoſus indignatus aſcendit in hieruſalem. Cūqꝫ ꝓhiberēt eum ab ingreſſu tēpli. Reſpondit Mundior ego ſum cadauere quo templū plus ꝓphanaſtis. Et ingreſſus in tēplū ſpoliauit illđ. Et impoſuit iterum miniſtris templi tributa ⁊ annonas anni.vij.a quibus p interuentum eſdre abſoluti fuerāt Porro artarxerſes.ſ.ochꝰ. egyptum ad ſuū reuocauit imperium.nethanabo rege in ethiopiam pulſo.in quo egyptiorum regnum deſtructum eſt. Idem ochus apodaſmo iudeorum capta in hircaniam accolas tranſlatos iuxta mare caſpium collocauit.

¶ Incidentia.

¶ Eo tpe romani gallos ſupauerunt Demoſthenes ⁊ ſocrates claruerunt Obijt plato. poſtquem ſpeuſippus tenuit achademiam.

¶ De dario filio arſami. Cap.iij.

Ex diuerſis hiſtorijs

Poſt ochum regnauit filius eius arſamus. Et mortuo ioāne in hieruſalē ſucceſſit ei filius eius iadus in ſacerdotiū Poſt arſamū regnauit filiꝰ eius darius Hic pfecit regionibus trans flumen ſaraballā de genere cutheoꝝ.ex quibꝰ ſamarite deſcēderūt Erat aūt iado frater manaſſes ad pontificatū anhelās ꝓpter qđ yſacham filiam ſaraballe duxit vxorē Cumqꝫ miniſtraret in ſacerdotio indignati ſūt hieroſolymite.⁊ iubebant eū recedere ab vxore.aut non introire ſanctuariū. Itaqꝫ manaſſes cū vxore tranſtulit ſe ad ſocerū ſuum. Qui pollicitus eſt vt edificaret ei tēplū inſtar hieroſolymorū ſup montem garizim.ſed hoc cum ſententia regis darij faciendū erat. Interim aūt condidit ei abiſam vel abiglā q̄ ē mediterraneus vicus tyriorū ⁊ inſignis. Et tranſierunt ad manaſſen plures đ hieroſolymitꝰ qbꝰ ſaraballa pecunias miniſtrabat: terrā colēdam deputabat ⁊ habitationem.

¶ Incidētia.

Eo tpe mālꝰ torquatus cōſul romanoꝝ filiū ſuū virgis ceſum ſecuri percuſſit.qꝛ cōtra imperiū cōſulū cum hoſtibus pugnauerat ⁊ tamē expugnauerat.

¶ De alexandro. Cap.iiij

Ex diuer ſis hiſtorijs.

Eridē temp⁹ philipp⁹ rex macedonum p iſidias peempt⁹ eſt a pauſania: trahente gen⁹ ab horreſte. Cui ſucceſſit alexander filius eius adoptiuus: q̄z legit notanabi fili⁹ viceſimum agēs ānū. Qui volēs obtinere ſyriā trāſijt helleſpōtū. Et ꝯgregatis ſꝰ aduerſus eū duces darij q̄ erāt trās flumē: ⁊ ſup granicū fluuiū expugnauit eos Cūq̄ pcurriſſet lidiā ⁊ iconiā ꝑuenit ad loca pāphilie. Tūc dari⁹ fili⁹ arſami electū collegit exercitū ⁊ trāſiuit eufratē ⁊ mōtē cilicie taurū ſperās i cilicia macedones expugnare. Tunc gauiſus eſt ſaraballa putans ꝙ poſt victoriam occurreret dario. ⁊ edificationem templi ab eo impetraret qꝺ pollicitus erat genero ſuo. ipſe quidē longeuus a ꝑlys vacabat. ſ; aliter q̄ ſperaret euenit Nā victus eſt darius a macedonibus ⁊ capta matre ei⁹ vxore ⁊ filys ad pſas fugiens remeauit cū paucis. Tūc alexāder cepit aſpirar̄ ad monarchiam orientis. ⁊ intrās ſyriā cepit damaſcum. ⁊ ſubiugata ſidone tyrū obſidebat. Tunc ſaraballa eligens de ſuis. viij. milia in alexādriam profectus eſt in auxiliū. dicēs ſe libētius obſequi ei q̄ dario ⁊ ꝙ loca conſtituta ſub poteſtate ſua ei ꝯtraderet. ⁊ grate ſuſceptus eſt ab alexādro Preterea dixit ei ſe habere generum manaſſen fratrem principis ſacerdotum gentis iudee. multoſq̄ alios cum eo ꝓſentes ex ea gente quos velle aiebat ſub eo tēplū cōſtitutis locis edificare qꝺ ꝓfuturū alexādro teſtabatur. q̄z potētia iudeoꝝ in duo diuiſa ſi rebellaret. Cōcedēte ꝑo alexādro omni ſtudio edificauit ſaraballa tēplū ⁊ altare qꝺ permanſit: vſq̄ ad deſtructionē ſctā p romanos. ⁊ in eo manaſſē ꝯſtituit pontificeȝ. Porro dū alexāder erat i obſidione tyri: ſcripſit ep'laȝ ad pncipē ſacerdotū in hieruſalē: inuitās eū vt ſibi preberet auxiliū. ⁊ exercitui venalia ꝑpararet. ⁊ redderet ſibi tributa que prius dario cōferebat Et rn̄dit iadus ſe dario ſacramētum d'iiſſe. nec eo viuēte poſſe trāſcendere cōſtituta Tunc cōminatus eſt alexāder gēti iudeorū ꝙ p eum diſcerent quibus deberent cōſtituta ſeruare. Tunc iniectis aggeribus tyrum fecit continentē. i. cum prius eſſet inſula fecit eam cōterminā terre. qua vaſtata gazaȝ obſedit. Et mortuus eſt ſaraballa Alexander aūt capta gaza in hierolymam feſtinabat. Et timentes iudei clamauerunt ad dn̄m et īmolabāt hoſtias. ⁊ iadus orabat ꝓ gente. Qui cum poſt ſacrificium obdormiſſet. precepit ei deus vt confideret. ſericiſq̄. id eſt. cortinis ciuitatem ornaret. ⁊ ipſe pōtificalibus indutus. ⁊ reliqui ſacerdotes cum eo legitimis ſtolis īduti obuiā exirēt alexandro. Et ſurgens a ſopore oraculum omnibus indicauit. Audienſq̄ non longe eē a ciuitate alexādrū ꝓceſſit cū ſacerdotibus ⁊ ciuiū multitudine ſacra ad locū q̄ ſaphim appellat̄. qꝺ latine trāſlatū ſcopulū ſonat. vnꝺ hierolyma ⁊ templū dn̄i videri potuiſſent. Et factū eſt ꝯ ſpē omniū ꝯſeq̄bant̄ regem. Nā alexāder intuens antiſtitē pontificali ſtola inſignē. ⁊ ſup cydariꝫ laminā aureā in qua ſcriptū erat nomē dei deſcēdit de equo. ⁊ adiit eū ſol⁹. ⁊ nomē dei adorauit. ⁊ pontificē veneratus ē. Et obſtupuerunt principes exercitus ⁊ ludificatam regis mentē putauerūt. Sol⁹ pathemi⁹ queſiuit ab eo cur ſacerdotē gētis iudee adoraſſet Et rn̄dit Nō hūc adoraui ſ; dn̄m, cui pncipatū ſacerꝫ.

Additio.

Ecce tercio legit tēplū edificatū a ſalomone in hierl'm in egypto. ⁊ hic a ſaraballa.

doctrī gerit. Nā ꝑ ſōniū i tali habi-
tu deū ꝓſpexit adhuc i licea ciuita
te macedonie ꝯſtitut⁹. Dūqꝫ mecū
cogitarē. vtrū aſiā poſſē obtinere
iuſſit me cōfidere. Nam ipſe exerci
tum meū ꝑduceret ꝛ ꝑſarum mihi
traderet principatum. Nunc autē
primo vidi in hoc ſacerdote ipſius
effigiē. ꝛ q̄ miſit ꝓmiſit ꝓuentura
confido. ꝛ ꝓpterea deū adoraui. ꝛ
hominē veneratus ſum. Et ingreſ
ſus eſt vrbē alexāder. ꝛ in templo
ſacrificauit deo ſcḋm ſacerdotꝫ oſtē
ſionē. Et attulerunt ei danielē. in
quo ſcriptū erat. quēdā grecorum
ꝑditurū ꝑſarū potētiā. ꝛ arbitrās
de ſe ſcriptū eſſe gauiſus eſt. Et i
craſtinū cōuocans populum iuſſit
petere q̄ vellent Et ipſis petētib⁹
cōceſſit iudeos vbiqꝫ patrijs vti le
gibus. ꝛ ſeptimū annū ſine tribu-
tis eſſe ꝓpter ſabbatū terre qꝛ ſe-
ptimo āno nō colebatur terra. Et
exinde ad alias ciuitates ꝓfectus
eſt. Tunc ſamaritē videntes eius
munificētiam circa iudeos cogni
tos ſe dixerunt eſſe iudeorꝫ: origi-
nē ſuā ab effraim ꝛ manaſſe recen
ſentes. Et poſtulauerunt vt tēplū
eorꝫ in garizim honoraret. qḋ i re-
ditu ſe facturū ꝓmiſit. Cūqꝫ pete
rent ab eo relaxationē. vij. anni q̄ſi
uit qui eſſēt. Et dixerunt ſe hebre-
os Cūqꝫ adderet vtrū eēnt iudei.
negauerūt ſe iudeos eſſe. Et r̄ndit
Iudeis tantū hec cōceſſi. Porro
nos ſub ſilentio ꝑtrāſimus. quali-
ter alexāder dariū vicit ꝛ porū. et
quō ꝯſuluit ar-
bores ſolis ꝛ lu
ne. ꝛ cetera am-
miratiōe digna
q̄ p̄ceptori ſuo
ariſtoteli ꝑ epi-
ſtolā indicauit
ad ea que circa
pplm dei geſta
ſūt feſtinātes.

Additio.
Arbores ſolis
ꝛ lune Cūqꝫ ſol
oriebat̄ ꝛ ſplen
dor ſūmitatem
arborū tāgebat
vſqꝫ ad radices
concutiebant̄. ꝛ
tunc reſponſum
dabat̄ interro-
gantibus. vbi alexander de vxore
ꝛ ſuis recepit ꝛ de morte ſua ſi ba
bylonē intraret. ꝛ ita factū eſt a ſo
rore. Sacerdotes ꝑo q̄ erāt vētes
pomis arborū ſolis ꝛ lune quadrī
gentos annos viuebant.

¶ De recluſione decē tribuum et
morte alexandri. Cap. v.

Ex hiſto-
rijs.

ITaqꝫ cum ve-
niſſet alexāder ad mō
tes caſpios miſerunt
ad eū filij captiuitatis
decē tribuū. Ex edicto ei tenebāt̄
egredi nō licere poſtulātes ab eo
egrediēdi licētiā Cūqꝫ q̄ſiſſet cau
ſam captiuitatꝫ. accepit eos receſ-
ſiſſe apte a deo iſrael. vitulis aure
is imolādo ꝛ ꝑ ꝓphetas dī p̄dictū
eſſe eos a captiuitate nō redituros
Tūc reſpōdit q̄ arti⁹ eos include
ret. Cūqꝫ anguſta viarꝫ obſtrue-
ret molib⁹ bituminatis. videns la
borē humanū non ſufficere orauit
deū iſrl̄ vt opus illḋ ꝯpleret. Et ac
ceſſerūt ad ſe inuicē prerupta mōtiū
ꝛ factus ē loc⁹ imeabilis. Ex quo
liq̄do appet nō eē dei volūtatē vt
exeāt. Egredient̄ tū cc̄ finē mūdi
magnā hoim ſtragē facturi Et vt
ait ioſeph⁹. De⁹ q̄d factur⁹ ē ꝓ fi
delib⁹ ſuꝫ ſi tm̄ fecit ꝑ īfideli Cūqꝫ
rediſſet alexāder i babylonē ſum-
pto veneno vſum lingue amiſit. et
extremā volūtatē ſuā ſcripto exp̄ſ
ſit. Et noluit monarchiā ſuā i ali-
quē trāſferre ne aliq̄s par ei in po
tētia apud poſteros legeretur. et
xij. quos ab adoleſcētia ſua ſocios
habuerat regni ſucceſſores iſtitu-
it. Hec aūt iſtitutio nō ſtetit. Nā
iiij. ex his tm̄ alijs abiectis regna-
uerūt. ſicut i hiſtoria danielis eſt
ꝯprehenſum. Mortuus eſt autem
cū eſſet annorū. xxx. duorū. ꝛ. xij.
annis regnauit. Et dꝛ a q̄buſdam
q̄. xij. alexādrias edificauit ꝓ nūe
ro annorꝫ quib⁹ regnauerat Ipſe
i amone ꝯdidit parathoniū. i. ꝑtu
tis ſue indiciū. i. arcū triūphalem.

Ioſephus.

Circa prīn
cipium.

¶ De ptholomeo ſother. Cap. vj

Ex hiſtorijs.

ET regnauit poſt eũ i egypto ptholomeꝰ.q cõgnominatꝰ eſt ſother. Qui cuz regno ſuo adiecıſſet ſyriã. appoſuit vt adyceret ⁊ iudeã. Et aſcẽdens in hierlm die ſabbati. ſciẽs ea die iudeos arma nõ moturos ſub ſimulatione ſacrificandi deo: nullo ↄtradicente intrauit. Vñ ſm ioſephũ vt ait ouidius.ſaba tarchides iudeos ridiculos appellauit. q ꝑ ſuperflua ſupſtitione graue dãnũ ſuſtinuerũt. Ptholomeus nanqꝫ mltos de iudea ⁊ garizi captiuos trahẽs ad egyptũ redijt. Et vẽditioni exponẽs eos a negotiatoribꝰ nationuz diſtracti ſunt ⁊ diſperſi. Et ꝑ hãc captiuitatẽ licet nõ fuerit generalis.diffuſius diſpſi ſunt in natiões. Vñ in actibꝰ aploꝝ legitur cõueniſſe in hieruſalẽ iudeos ex omni natione q̃ ſub celo eſt. Iado.põtifici ſucceſſit filius eius onias cui ſucceſſit filiꝰ eius ſimon iuſtꝰ.cui ſucceſſit frater ſuus eleazarus pro onia filio ſimonis adhuc puero.

A Act.ij.

¶ Incidentia.

¶ Eo tpe apiꝰ claudiꝰ secꝰ rome claruit. q aq̃s claudias.alſcalidas iduxit ⁊ viã apiã ſtrauit. Theophraſtꝰ phs claruit.q a diuitate loq̃ndi vt ait cicero nomẽ accepit.cẽſu rome.agitato iuẽta ſũt ciuiũ.cc.lxx.milia cõclite ſunt a romanis ariminum ⁊ beneuentum.

Additio. Quia ꝑ hoc numerũ ciuiũ deprehendunt.

¶ De Ptolomeo philadelpho. Capitulum.vij.

Ex diuerſis hiſtorijs

POſt ptolomeũ ſother regnũit in egypta philadelphꝰ. Hic ſtudioſus ⁊ libroꝝ cupidꝰ demetriũ bibliothece ſue prefecit. Cũqꝫ queſiſſet ab eo de numero libroꝝ. xx.milia adeſſe reſpõdit. ſed paulo poſt tempe vſqꝫ ad.l.milia poſſe peruenire dixit. Et nunciatũ ſibi dixit apud iudeos eſſe legẽ ore ipſius dei editã ⁊ digito ipſiꝰ ſcriptã ꝑ qua ſummope laborandum eſſe dicebat vt in grecã cõuerſa eloquum in arciuis regalibꝰ haberetur. Hec eni erat lex dei quez philoſophi zena dicũt.id eſt.viuẽtem. zeni enĩ viuere vel vitã ſonat. quem vulgus appellat iouẽ. Et ad oſtẽdendã legis eiꝰ ſãctitatẽ addidit / ꝙ nõ niſi a dei viuẽtis cultoribus trãſferri potuiſſet. Nam ⁊ theopõpus cũ hiſtorijs quas ſcribebat eã voluiſſet interſerere ꝑ̃ſus eſt in amentiã per dies.xxx. Theotecus quoqꝫ ꝑ cauſa eadẽ factꝰ eſt cecꝰ. ⁊ penitentes ſanati ſunt. Et ſuggeſſit regi vt ſcriberet pontifici iudeorum.vt iudeos hebree et grece lingue ꝑitos ad ipſũ dirigeret cuz lege dei qui ad eã transferendam ſufficerẽt. Quod vt ipetraret munera cũ epiſtolis mittẽda cenſuit. Aderat ibi ariſteus.q longo tempore iudeoꝝ calamitati cõpatiẽs oportunitate liberãdi eos inuẽta ait. Quomõ qꝺ poſtulas obtinebis tot iudeis in regno tuo ſeruiẽtibus. Solue itaqꝫ eos ⁊ nihil gratius erit pontifici iudeorum. Nec ob hoc qꝺ dico me iudeoꝝ affinez eſtimes ſed qꝛ ſcio tua intereſſe ſi factorẽ omniũ deũ honorauerís. Et liberauit rex de iudeis.c.xx.milia dans dñis eorum pro capite. c.xx.drachmas argenti. Cũqꝫ dixiſſet rex hoc magnũ eſſe: dixerunt Magnum quidem eſt ſed nõ regi munifico. ¶ Tũc ſcripſit rex eleazaro in hunc modũ. Gentem tuam que ſecus nos erat libertate donaui arbitrans hoc deo eſſe iocũdũ. quoꝝ q̃ſdã militie aſſignaui.alios q̃ꝝ fidẽ approbauerã ↄſtitui i palatio. Leges ꝑ̃o vr̃as i nr̃a bibliotheca reponẽ decreui. Bñ g̃ facies mittendo nobis viros ſeniores q

Nõ. antiquorũ ſtudia.

Nõ. dignitatez legis noſtre.

Ep̃la ptholomei ad eleazarum.

valeant interpretationem earum caute nobis relinquere. Trāſmiſi mō argenti. c. talēta p im̄olationibus faciendis ꝛ ſeparaui. l. talēta auri ad crateras ꝛ libatoria facienda. ꝛ gemmas ſine numero ad artificum optionē. Tu manda nobis q̄ ex his volueris fieri qd̄ gratius ām̄plectemur Tūc mittēs ad eū eleazar'. qd̄ poſtulabat reſcripſit

Reſponſio ita. Ad interp̄tandā legē quā poſtulas miſi viros ſeniores de vnaquaqꝫ tribu. vj. legem ferētes. Tue autē pietatis erit vel iuſticie ad nos eam caute remitter.

De lxx. inter pretetibus Hi ſunt. lxx. inēpretes. q̄ licet. lxxij. fuerit more ſacre ſcriptur lxx. dicūtur que modicū numerū ſi ſup aliquā ſūmā ſupexcreſcit ſepe ſubticet. Qui cū veniſſent ad regem benigne ab eo collecti ſunt. non tamē ad regē intromiſſi vſqꝫ in diem quintū Imminebat enim a die ſolennitas triūphalis p triumpho ſcꝫ quodā. quē maiores ſui eadē die habuerāt. Ea igitur die ſuſcepit eos quos corā vniuerſitate pricipū decreuerat honorare. Poſt ſuſceptionē p̄o duodecim diebus fuerūt cū rege. ꝛ ſciſcitat' eſt ab eis q̄ in corde ſuo diſpoſuerat. ꝛ precipue de duob' de cognitione dei. ꝛ gubernatiōe regni Cunqꝫ inſtruxiſſent eum de regni amminiſtratiōe. pleni' diſputauerūt de vno deo colendo. ꝛ q nulla creatura deus eēt. Inde eſt q vbicunqꝫ occurrit eis de trinitate. vel ſub ſilentio tranſierūt vel in enigmate tranſtule-

B
Eſa.ix. runt ne tres deos colēdos tradidiſſet viderēt Similiter ꝛ de incarnatiōe p̄bi facientes. vt in eſaia. Qui cum dixiſſet pueruꝫ nobis naſcitur. ꝛ addidiſſet. vj. ei' noīa quoruꝫ vnū eſt deus. p illis ſex nominibus trāſtulerūt magni ɔſilij angel'. ne viderēt tradidiſſe hominē deificatum. Tunc oſtēderūt regi rotulū quē attulerāt. Nec ſufficiebat admirari rex chartarū tenuitateꝫ ꝛ cōpaginationē. que oculis dep̄hēdi non poſſet q̄q̄ littere auree in cādore chartarū a deo legibiles apparerent. Introducti aūt ſunt i domū regis ſecus mare ſecretam q̄ erat ad negocioꝝ deliberationē. Et date ſūt eis celle ſingule vt q̄quid viſū eſt eis oportunū ꝛ cōmodū ad interp̄tādū. Diluculo egrediebātur ad optandū regi bona ꝛ policronitudinē. Tūc lauabāt ſe ad mare ſm̄ purificationē iudeorū. poſtea interp̄tabant vſqꝫ ad horā nonā. Inde tranſibant ad cibum ꝛ requiem ꝛ cōſūmauerūt opus. lxx. duobus diebus. vñ quibuſdā viſuꝫ eſt q non tranſtulerūt tūc niſi pentateucum.

Additio.

Quia etſi decē trib' capte fuerunt multi tñ latuerant q̄ fugerāt in hierl'm q̄dā etiā ad ſamaritanos pp̄ter quā ɔmixtionē ſamaritani dixerunt ſe eē hebreos. vt ſupra capit. iiij. p idem tempus.

Additio.

Vñ i eſaia. ꝛ vocabit nomē ei' ammirabilis cōſiliari' de' fortis pater futuri ſeculi. princeps pacis Pro his omnib' trāſtulerūt magni cōſilij angel'. qua tranſlatiōe vſus eſt gregorius q̄ eccleſiaſticū officiū ordinauit quoꝝ trāſlatiōe vtit vbicūqꝫ vl poſteri vel alterius auctoritatē inducit cū tñ eccleſia tranſlatione hiero. vel vulgari vtat in his omnibus.

Additio.

Policronitudo dicitur orō q̄ fit ab eccleſia p regibus pōtificibus principib' terre ꝛ optat eis bōa ſpūalia. et tp̄alia et eterna ꝛ tp̄is lōgitudinē Polis eñ grece pluralitas latine chronos temp' Adhuc apud grecos talis cōſuetudo ē vt cū ſurgūt mane tē

Poſtea ꝓ vꝯ l pꝰ ꝙ rediret. vł pꝰ aliꝗ ex eis ad regem redeuntes tráſtulerũt pſalmos et ꝓphẽs. plum reſpicientes clamãt poli cronitudo baſileos. i. multũ tẽpoꝛis viuat rex.

Verũtamen ſi miraculoſe factum eſt vt dicit auguſtinꝰ. ꝙ vna ⁊ eadem ſine diſſonãtia inuẽta ſit editio vniuſcuiuſqꝫ eoꝝ. minꝰ miraculoſe fieri potuit. vt ĩ tot diebꝰ interpretati ſint legẽ pſalmos ⁊ ꝓphetas. Hiero. tamen videtur velle ꝙ interpretationes. vj. dierũ in ſabbato ꝯferebant ex omnibus cõſlãtes vnã. Nec mirãdũ eẽ hoc aſſerit cũ eſdras legẽ quã ꝑ ſpiritũ reparauerat poſtea cum veteri ſcriptura ꝗ̃ apud ſamaritanos erat correxit. Opere cõpleto cõuocauit demetrius qui ſuper libꝛos magiſter erat omnes iudeos qui erant ĩ alexandria. ⁊ de ꝓuincia peritioꝛes. Et lecta eſt corã omnibus tranſlatio eorũ. ⁊ approbata Poſtea delata eſt ad regem ⁊ coꝛam eo replicata. Cumqꝫ peterẽt interpꝛetes a rege dari auctoꝛitatẽ vt immobilis pſeueraret. hec ſe facturum laudauit ſi demũ ita caute coꝛrigerẽt eam vt qꝺ ſemel iudicatũ foret nõ cogerẽt irritarꝭ Et remiſit eos muneribus honoꝛatos Eleazaro ꝗ̃qꝫ ſummo ſacerdoti trãſmiſit munera. In tẽplum ꝓ o miſit ꝓter vaſa menſã aureã gẽmis impꝛciabilibꝰ inſignitã cuius craſſitudo cũ eſſet dimidij cubiti. tamen materiã ſuperabat opus.

Auguſtinꝰ

Hierony.

Nota.

Incidentia.

Eo tẽpoꝛe ſoſtratus farũ ĩ alexandria conſtruxit. Aratus claruit. argẽteus nummus primꝰ ĩ vrbe figuratꝭ Romanos carthaginenſes nauali ꝓlio vicerũt metello cõſule fugato.

Nota mirabile.

Additio

Hoc fuit vnum de mirabilibus mundi vt dicit plinꝰ. Pharꝰ eniꝫ erat turris altiſſima ĩ littore maris ſita non in terra fundata ſed ſuper cancros. iiij. vitreos poſita et tante magnitudinis ꝙ ignis in ſummo poſitus in nocte totũ fere litus irradiabat. Sepulcrũ arati admiratione in cilicia eſt dignũ nam in id ſata iactata reſiliũt.

De euergete. Cap. viij.

Poſt philadelphum regnauit frater eius ptholomeus euergetes qui ab egyptus euergetes dictus eſt. qꝺ refectionẽ ſonat. qꝛ pꝰ vaſtatam ſyriã ⁊ ciliciaꝫ ⁊ partes aſie inter innumera ſpolia ꝗ̃ cepit etiã deos eoꝝ quos cãbiſes ĩ pſas tranſuexeret reuexit. Iudeorũ pontifex onias ſimonis iuſti filiꝰ: cui ſucceſſit ſimon filius eius ſub ꝗ̃ ieſus filius ſyrach libꝛum ſapientie ꝗ eccleſiaſticus dicitur ꝯpoſuit quẽ greci panararetho̅n vocãt Et ꝓdicti ſimonis eo facit mẽtionem. Poꝛro onias cũ tributa negaſſet euergeti zelo legꝭ vł potius ex auaritia. vt dicit ioſephus qui eũ in honoꝛum fuiſſe teſtatur. cõpulit regem in irã. Et miſſus eſt legatus a iudeis etiã inuito onia ad regem. Ioſephus vir nobilis tobie filius ⁊ ſoꝛoꝛis onie hic habuit filiũ hir

Additio.

A pan qꝺ eſt totum ⁊ aretho̅n qꝺ eſt virtus ꝗ̃ſi totꝰ ꝟtuoſus.

Additio.

Tres libꝛos ſalomõ fecit. Eccleſiaſtem ꝗ ſic incipit. Vanitas vanitatũ. parabolas ſiue pꝛouerbia ꝗ hebꝛaice maſlot dicũtur Cãtica canticoruꝫ. Eſt ⁊ quartus cuius dubitatur auctoꝛ ꝗ ꝓpꝛie dicitur liber ſapientie. ⁊ incipit. Diligite iuſticiaꝫ. Eſt quintus qui eccleſiaſticus dicitur quẽ cõpoſuit ieſus filius ſirach. Quilibet iſtoꝛum dꝛ liber ſapientie quod in epiſtolis notari põt ab his libꝛis ſumptis.

canū cuiꝰ dū pu er eēt ꝓbauit ꝑ prudētiā tradēſ ei.ccc. iuga boum ſine loris. Qui non ſoluʒ pacem reformauit. ſʒ remiſſus eſt a rege dux iudee: ⁊ finitimarum regionū.

Ideo autē hāc appellationem ſortiti ſūt. quia in quolibet iſtorum ſapiētia introducit loq̄ns vel quia mores informant vel quia de ſalute ſalomonis propter idolatriam dubitatur.

Interfecit boues et comedit carnes. ⁊ de coriis fecit lora: ⁊ ſeminauit terram.

¶ Incidentia.

¶ Eo tēpore ennius tarentinꝰ a Catone queſtore romā tranſlatus eſt. parco ſumptu cōtentus. ⁊ vniꝰ ancille miniſterio. Quadraginta ferme milia gallorum a romanis ceſa ſunt.

Nota mirabile. Apud rhodum colloſus magnꝰ terremotu corruit.

Additio. Imago maxia erat mire magnitudīs vt ſagitta ad ſūmuʒ dirigi nō valeret. ⁊ caput eiꝰ tante magnitudinis ꝙ capere poterat.xxx.choros grani. ⁊ in inferiori parte in pedibus aptura erat vnde poterat homo intrare ⁊ aſcēdere in caput.

¶ De ptolomeo philopatre. Capitulm.ix.

POſt euergetez regnauit filiꝰ eiꝰ Ptolomeꝰ philopat. Poſt quē ptolomeus epiphanes Poſt quē Ptolomeus philometor quē vicit rex ſyrie antiochus magnus ⁊ iudeā ſibi ſubiugauit. Pōtifex iudeorum fuit onias magniꝰ ſimonis filius. ad quē ad reparandum fedus qđ legitur fuiſſe inter abraā ⁊ maiores ſuos. lacedemoniorum rex arius legatos miſit Porro antiochus rex tributa. vij. anni ⁊ miniſtroruʒ templi que philadelphꝰ relaxauerat a iudeis reuocauit. Qui dum finitimas regiones ſupra modum infeſtaret. delata eſt res ad romanos. Et miſſi ſunt ad eum ſcipio naſica ⁊ ſcipio africanꝰ ⁊ ab infeſtatione ſub religione iuriſiurandi amouerunt eum. Inſuper tulerunt ab eo obſidem filium eius ſeleucum primogenitum quē volens recipere ab eis tradidit ꝓ eo filium minorem natu antiochū epiphane ita ꝙ eſſet obſes perpetuus id eſt. non rediturus. propter eiuſdem antiochi ſeuiciam. Deſcēdit onias in egyptum ad Ptolomeum epiphanem ſicut ſupra dictum eſt. ⁊ occiſus eſt in pſide. antiochꝰ in phano nanee. ⁊ membratim eiectus a ſacerdotibus. Qui in dolo promiſerant ei theſauros. ⁊ cum paucis induxerunt eum in adytum.

¶ De ſeleuco. Cap.x.

POſt antiochū magnum regnauit in ſyria filius eius maior ſeleucus peſſimus. ſed iners Pōtifex iudeoꝝ fuit onias. Nam onia tranſeunte in egyptū. filiꝰ eius ſimō ſedit ꝓ eo. Cui ſucceſſit filius eius onias. Sub hoc miſit ſeleucus nuncium heliodorum in hieruſalem ad ſpoliandum cōmune erarium templi. Quo ingreſſo in templum ſurrexerunt duo iuuenes de latibulis ⁊ occideꝛt eum. Videtur tamen ioſephus velle angelos fuiſſe in ſimilitudine hominum. In ſecundo machabeorum libro legitur. quia apparuit terribilis ſeſſor equi et conculcabat eum et confractus eſt. et mutus factus ſed non mortuus. et duo iuuenes decori flagellabant eū Timenſq3 oni

Additio. Non vaſa ſʒ donaria in vſus tēpli.

as indignatiōem ſeuleuci orabat ad dn̄m ꝓ defuncto et reſurrexit. Qui rediēs ad regē ait. Si habuerit dn̄s meꝰ aliquos quorū ſitiat ſanguine. mittat eos in hieruſalē vt ſpolient templum.

Incidentia.

Eo tempore ariſtobolus natione iudeus peripateticus philoſophus ſcripſit cōmentarios explanationum in moyſen Ptolomeo philometori.

De antiocho epiphane. Ca. xj.

B j.macha.j. ⁊ alibi. AUdiens autez antiochꝰ epiphanes q rome obſes erat ꝓ pr̄e pr̄em mortuū ſcienſqȝ fr̄is inertiā. de regno ſyrie habendo p̄ſumens. clā romā egreſſus ē. Licet quidā tradūt eū ſub ꝯniuentia ſenatoꝝ rediſſe. Reuerſuſqȝ in ſyriā benignū ſe oibꝰ et munificū expoſuit. Strenuus erat ī agēdis. ⁊ acer in hoſtes. Uñ ⁊ a pplo cognomiatꝰ eſt epiphanes qđ ſonat illuſtris. Et mortuo fr̄e regnauit ꝓ eo. Tūc iniqtatē ſibi iſitā apuit. quā ꝓ regno obtinendo palliauerat. Tūc ſurrexerūt in hieruſalē filij belial introducētes ritū gētiū. ⁊ petierūt ab antiocho vt faceret ī

B.C. ij.mach.iiij hieruſalē ephebiā. i. lupanar epheborū. ⁊ ꝙ hieroſolymite ſcriberentur antiocheni et gymnaſia ī quibus dogmatizabāt de ritu gētilitatis. Et fecerūt ſibi p̄putia. i. non circūcidebāt paruulos ſuos. vel qꝛ ritu p̄putiatoꝝ viuebāt. Quidaȝ tamē volūt. ꝙ quedā velamia fecerūt circuncisſioni ſue vt in denudatione grecis apparerēt diſſimiles. Cauſa vero huiꝰ flagicij hec fuit. Onias ſine liberꝭ duos habuit fratres. ieſum vel oniam ⁊ ioannem. q contendebant de pontificatu. ⁊ vt placerēt antiocho declinauerunt ad ritus gentium: adeo vt etiā nomina gentium ſibi imponerent. Et ieſus dictus eſt iaſon. vel onias. ioannes vero menelaus. Cūqȝ plures eſſent cum iaſone. ſupplicauit antiocho de faciēdo gymnaſio in hieruſalē. Et audierunt eū viri peſſimi culpabiles in cibo ⁊ violatione ſabbati ⁊ huiuſmōi. Poſtea antiochus amouit iaſonez et eleuauit menelauȝ. Qui ſecutus eſt oniaȝ in antiochiam. Hic enī cuȝ vidiſſet facinꝰ fratrū deſcēderat ad regē. ſi poſſȝ mutare animū regis. Qđ cum neqret ſedebat ī antiochia ī aſilo. Et veniēs poſt eū menelaus ſuaſit andronico vt occideret oniaȝ. Qui euocās eū de aſilo occidit eū. Et iratꝰ rex ꝓ morte iuſti andronicū exuit purpura. ⁊ flagellatū per ciuitatez in eodem loco fecit īterfici vbi ille occiderat oniā. Porro antiochꝰ cuȝ percuſſiſſet egyptū in dolo aſcendit in hieruſalē. ⁊ ꝓ diuiſiōe. i. diſſenſione ciuiū ad libitū fecit ī ea. ⁊ percuſſit multos in hieruſalē. ⁊ lugebat oīs terra. Cūqȝ rediſſet in egyptū. et eſſet repulſus per nūcios romanorum poſt bienniū rediit in hieruſalē in furore. Et aperuerūt ei portas fauentes ſibi. Et interemit cantraria ſentiētes. et expoliauit templum menelao ductore. tollens vaſa et lucernas menſam ⁊ ſacrarium. ⁊ vnaȝ

Additio.

Dicit augꝰ. ꝙ ignis ſacrificij qui p. lxx. ānos babylonice captiuitatꝭ ſub aquis vixerat extinctus eſt ātiocho vendēte ſacerdotiū iaſōi. ij.mach.iiij

Additio.

In ſcđo tn̄ machābeoꝝ libro dr̄ ſolꝰ iaſō fuiſſe frater onie ⁊ menelaꝰ frat̄ cuiuſdaȝ ſimonis q iudēs onie ꝑſuaſit ſeleuco đ cōmuni erario ſpoliando de q ſupra dictū eſt.

Additio.

Infra hoc biennium viſi ſunt ī hieruſalē ī aere ꝯflictꝰ equitū q̄dragita diebꝰ.

C
ij.macha.v.

aureã. A velis quoq₃ non abſtinuit. Et poſuit in templo idolum iouis olympici vel hoſpitalis vel peregrini. Oblationes moyſaicas fieri prohibuit. altare ereum amouens. ⁊ carnem ſuillam edere ⁊ idolo imolare coegit iudeos. arcemq₃ muniuit in ciuitate dauid. in qua poſuit preſidium macedonum qui iudeis erant in oĩbus inhumani. Nam quoſcunq₃ circuncidiſſe filios ſuos repperiſſent ſuſpẽdebãt ⁊ puulos ad colla eorũ. Videntes autem ſamarite iudeos hec pati de cõſutudine nature ſue. ſe non eſſe cognatos iudeorũ fatebãtur. ⁊ qđ hactenus predicauerant. templũ ſuper garizim dei eſſe maximi negauerũt. ſcribẽtes antiocho ĩ hũc modum. Deo epiphani relatio a ſichimitis ſidoniorũ. Maiores noſtri ꝓpter peſtes quãdam ſuperſtitionem ſabbatorum ſecuti ſũt. edificantes in garizim templum ſine numine veniuntq₃ iudices vři ad nos ⁊ ſimilia iudeis nobis inferũt. dum ab initio ſidones eſſe noſcamur. Cohibe iudices tuos ab afflictiõe noſtra ⁊ templum ſup garizim in nomine greci iouis vel anxuris. id eſt hoſpitalis petim⁹ dedicari. Et adiudicauit antiochus facere petitionem eorum.

¶ Sequuntur tituli capitulorum in hiſtoriã Machabeorũ. Libri.j.

¶ De machabeis. cap.j.
De prelijs iude machabei. ca.ij.
De purificatiõe templi. ca.iij.
De prelijs iude ca.iiij.
De morte antiochi eupatoris in iudea. ca.v.
De demetrio ⁊ nicanore. ca.vj.
De federe iudeorum cum rhomanis. ca.vij.
De morte iude. ca.viij
De ionatha. ca.ix.
De alexandro. ca.x.
De demetrio cretenſi. ca.xj
De antiocho adoleſcente. ca.xij.
De ſimone. ca.xiij
De ãtiocho demetrij filio. ca.xiiij
De morte ſimonis. cap.xv.

¶ Incipit hiſtoria libri machabeorum. Capitulum.j.

A
j.macha.ij.

TUnc multi iudeorum ſponte quidem timore reg⁹ iuſſa ſecuti ſunt. ꝓbati vero patris legibus adheſerũt. Erat ãt vir đ modin modico iude vico ſacerdos noĩe mathathias fili⁹ ioãnis filij ſimõis filij aſamõei. đ vice ioachi. id eſt vnius illorũ.xxiiij. q̃s dauid elegit. et in eundem modum dictus eſt zacharias de vice abia. Erantq₃ ei filij quinq₃. Joannes. Simon. Judas. Eleazarus. Jonathas. ⁊ q̃ſq₃ ſuo cognomine cenſebatur. Sed ſufficit de iuda dicere. qui dicebatur machabeus. Hi videntes mala induti cilicijs planxerũt. Et venerunt emiſſarij directi a rege in modin. ſtatuentes idola in loco q̃bus cogerent iudeos immolare. Et dixerunt mathiathie. Princeps es in ciuitate hac. ⁊ prior iuſſa regis imple. Qui clamauit. Et ſi omnes obediant regi. ego ⁊ filij mei ⁊ fratres mei obediem⁹ legi đi celi. Non ſacrificabimus. Tunc q̃dam ex iudeis immolauit ĩ medio Et ſurgens mathathias cum ſuis trucidauit eum ſuper aram ⁊ nuncios regis interemit. aram quoq₃ deponens clamauit. Qui dei eſt ſequatur me. Et cum omni tribu ſua abijt in ſolitudinem omnia relinquẽs. Multiq₃ cum filijs ⁊ vxoribus ad ſolitudines confugerũt: malentes herbis vti q̃ inquinari Quos iudices regis prius verbꝭ flectere conabãtur vt eligerent q̃ proſunt ne eis tanq̃ hoſtibus vterentur. Qui noluerunt eos audire. Tunc emiſſarij regis aggreſſi ſunt eos in diebus ſabbatorum q̃s

bus nefas erat eis arma mouere: & percuſſerunt quoſdam. Alios in ſpeluncis globis fumiferis ſuffocantes. Et perierunt ex eis tria milia: alij habent ſolum mille. Plures autẽ liberati adiuncti ſunt mathathie: & eum iudicem ſibi ſtatuerunt. Qui docuit eos pugnare in ſabbatis dicens. Si ſuper hoc legem ſeruabitis: eritis hoſtes legis dantes cauſam vt pereat populus dei. & lex cum populo peribit. Et exinde (dicit ioſephus) permanet nobis conſuetudo pugnandi etiã ſi tali die bella conſurgunt. Colligenſqꝫ mathathias armatos: aras depoſuit idolorum. & immolantes quos potuit interemit. pueros nõ circuncisos iuſſit circũcidi. Et anno vno hunc geſſit magiſtratum. Cumqꝫ grauiter egrotaret: conuocans filios ait. Ego decretam ꝓficiſcor viam commendo vobis patrias leges vt pro eis grata mente moriamini. Nam corpora mortalia ſunt. ſanctorum vero monimenta immortalitatis ordinem conſequuntur. Concordiam habete & ſimonem propter ſapientiam in cõſilijs habere patrem. Judam vero propter fortitudinem ducem in armis. Et mortuus eſt mathathias anno. cxlvj. et ſepultus in modin. Et planxit eum iſrael planctu magno. ¶ Et ſurrexit pro eo iudas machabeus filius eius: & factus ẽ q̃ſi leo defendẽs iſrael clypeo ſuo.

¶ De prelijs iude machabei. Capitulum. ij.

j. Mach. iij. Tunc apollonius dux ſamarie in virtute magna egreſſus ẽ contra iudam. Judas autem occurrit ei & percuſſit eum: multoſqꝫ cũ eo. & reliqui fugerũt. Tulitqꝫ ſpolia multa ad gladium apollonij: & pugnans in eo omnibus diebus vite ſue. Seron autẽ dux inferioris ſyrie audiens iudã roboratum tulit ſub ſe cõſtitutos et iudeos tranſgreſſores et caſtrametatus eſt in bethſura. Et occurrit ei iudas & vidẽs ſuos ꝓpter paucitatem & ieiunium deſides hortabatur eos: non in multitudine ſed in pietate confidere. Et configẽs cum ſyris duce eorum interfecto ꝑſequebatur fugientes in deſcenſu montis bethoron vſqꝫ in campum Et ceciderunt ex eis octingenti viri. Joſephus dicit. viij. milia. Reliqui fugerunt ad maritima loca philiſtijm: & cecidit timor iude ſuper gentes. Audiẽs hoc antioch9 congregauit omnem ꝓpriam virtutem: & multos ab inſulis mercede conduxit. Cumqꝫ militibus ſtipẽdia diſtribueret vidit theſauros deficere. Nõ enim ei omnia tributa reddebantur ꝓpter ſeditiões gẽtium. & deliberauit ire in perſidẽ et accipere tributa regionum. Et reliquit liſiam de genere regali ſuper negocia regni. ab eufrate vſqꝫ ad fines aſie inferioris. & vt nutriret antiochum filium eius donec rediret. Et tradidit ei medietatẽ exercitus & elephantes. precipiẽs vt vaſtaret iudeam & euerteret hieruſalem et genus iudeorum extirparet. Ipſe vero abijt in perſidem egreſſus ab emath: quam reparãs antiochiam nominauit. & perambulauit ſuperiores regiones. Liſias vero elegit ptholomeum nicanorem & gorgias: viros potentes ex amicis regis. Et miſit cum eis. xl. milia peditum: et ſeptem milia equitum vt venirent in terram iuda. & applicuerunt in emaus in loco campeſtri. Et ſuperuenerunt ſyri eis ad auxilium: & multi tranſfuge iudeorum. et negociatores q̃dam ſperantes ſe iudeorum emere captiuos. Judas vero cum exercitu venit in maſphat & hortabatur ſuos ſpem ponere in deum dimittens ſecundũ legem nouiter vxoratos: & qui poſſeſſiones pauloan-

A j. Mach. iiij. te adquiſierant. ¶ Et aſſumpſit gorgias quinq; milia virorū ꝛ tria milia equites electos. vbi alij ha/bent vnum mille equitum. ꝛ egreſſi ſunt circa ſolis occaſuȝ vt per noctem irruerent ſuper iudam. Quo preſentiens iudas ſtatuit ꝛ ipſe caſtra hoſtium latenter inuadere et focos plurimos in caſtris derelinquens peruenit ad campeſtria e=maus. Gorgias vero neminem in caſtris iudeorum inueniens arbi=trans eos fugiſſe in montes querebat eos in montibus. Diluculo apparuit hoſtibus i caſtris iudas cū tribus milibus plus vel minus vtcunq; ꝓpter paucitatem. Cunq; inopinatos hoſtes inuaderet multos occidit. reliquos perſecutus ē vſq; ad geſſeron. et cāpos idumee ꝛ azoti. ꝛ ceciderunt ex eis tria milia. Judas vero dicebat ſuis pre=dam contemnere dum adhuc pugna cōtra gorgiam ſupereſſet. Videntes autem qui cum gorgia erant caſtra ſuorum incenſa. nam fumus a longe hoc eis indicabat ſcienteſq; ſuos in fugam verſos: ꝛ ipſi terga dederunt. Judas vero poſt plenitudinē victorie tulit ſpolia multa hoſtium: ad propria re=means ꝛ laudans deum. Et adheſerunt iude plures et fuerunt cum eo circiter decem milia virorum.

Sequenti vero anno cōgregauit liſias exercitum. xl. milia virorum. ꝛ. v. milia equitum. ꝛ venerunt in iudeam. Et occurrit illis iudas in bethoroth cum decem milibus. et ſtatim percuſſores proſternens cōgreſſus eſt cum eis. Et ceciderunt de exercitu liſie quinq; milia viro=rum. Et attendens liſias iudeorū audaciā. ꝛ timēs eoꝝ deſperatio=nē. niſi eis viuere cum libertate li=cuiſſet rediit antiochiam: preſidia cōgregans peregrinorum. vt cum maiori apparatu rediret i iudeaȝ.

¶ De purificatione templi. Capitulum. iiij.

C j. mach. iiij. Totiēs igitur victis ātiochi ducib⁹ ꝑſuaſit iudas pplo. vt aſcenderēt hieroſoly=maȝ templūq; mūdarent. Et inueniētes templū deſertū. ꝛ i eo frutices pullulaſſe. planxerunt planctu magno. Et elegit iudas milites q̄ expugnarēt eos. q̄ arceȝ pſidij cu=ſtodiebāt dum ipē templū a fedi=tate purgaret. Quo diligēter emūdās introduxit vaſa noua can=delabrū ꝛ mēſā. arā quoq; ex auro factam. Et poſuit vela i in=greſſu. ꝛ ianuas reſtaurauit. et deponēs altare quod ſtatuerat antioch⁹ de lapidibus nouis aliud edificauit. ꝛ enceniatū ē templū. xxv. die decēbris.

Additio.
Et eadeȝ die q̄ deſtructum fuit tēplū eadeȝ die reuolutis trib⁹ annis reedificatum eſt.

Que dedicatio ſtetit in poſterū alijs duabus habitis i diſſuetu=dinē. De hac dictū eſt in euan=gelio. Facta ſūt encenia in hie=roſolymis. ꝛ hyems erat. Joh. x. Et obtulerunt holocauſta in nouo altari. et adoleuerunt incenſum de vete=ris altaris calculis igne concepto Et accenderunt luminaria multa et dixerunt feſtum luminum. vel propter multitudinem luminari=um. vel quia tunc illuminauerat eos deus ſedentes in tenebris. Et ſtatuerunt iudam ſummum ſacerdotem. Facta ſunt autem hec poſt tres annos quibus templum manſerat prophanatum ſecun=dum danielis prefationem quam ante. cccc. annos et octo predixe=rat. Et ſolenniȝauerunt. viij. die=bus ſub vmbraculis ſecundum ri=tuȝ ſcenophegie. memores q̄ pau=

Additio.
Vna ſalomonis i edificatiōe tē=pli. ſecunda neemie in reedificatione.

C

loante in ſpelū/
cis habitauerāt
ſtatuētes vt po
ſteri ꝑ.viij. dies
hanc renouatio
nem tēpli cele=
brarent Vn̄ Jo
ſephus ait. Ab
illo tempore ⁊ hactenus illā feſti/
uitatem celebramus vocantes eā
lumina. eo ꝙ p̄ter ſpem lumen no/
bis religionis apparuit. Tunc cō
ſtruxit Judas murum in circūitu
ciuitatis. ⁊ edificauit turres. cuſto
des i eis deputās. Sed ⁊ Bethſu
ram muniuit: vt ea ꝓ caſtello ad/
uerſus hoſtes vteretur. arcē tamē
preſidij nondum obtinuit.

Additio.
Nota ꝙ hic ha
bes feſtū iudeo
rū ꝑ ogdoadē.
qđ n̄ obeſt. qꝛ nō
fuit feſtum ex
lege.

¶ De prelijs Jude. Cap. iiij.

A
j. Macha. v

Porro gētes fi
nitime reparationem
Hieruſalem ⁊ robur
Judeoꝝ egre ferebāt
⁊ ꝑſequebant eos. Quos Judas
viriliter debellabat. ⁊ ꝑcuſſit idu=
meos plaga magna Et pugnauit
cōtra Timotheum ducē filiorum.
Amon. ⁊ fugauit eum. ⁊ vaſtauit
lazer. ⁊ redijt i Judeā. Et ꝯgrega
te ſūt gētes. q̄ erāt i galaad aduer
ſus Judeos q̄ erāt in finibꝰ eorū.
Qui fugientes in themā: miſerūt
ad Judā vt ferret eis auxiliū. nun
ciantes ꝙ feſtinaret Timotheus
capere locū in quē confugerant.
Cunq̄ adhuc legerētur ep̄le ſuꝑ/
uenerūt nūcija Galilea: indicātes
cōgregari eos qui erant i Ptho/
lomaide ⁊ Tyro ⁊ Sidone aduer/
ſus Judeos. Ergo vtrobiq̄ hoſti
bus nūciatis: miſit Judas Simo
nem fratrē ſuū cū tribus milibus
electorū in ſolaciū Galileorū. Ip
ſe v̄o cū Jonatha fratre ſuo ⁊. viij
milibus exijt in Galaaditidem: re
linquēs i Judea Joſephū ⁊ Aza
riam duces vt ſeruarent Judeam.
ſed cum nullo hoſtiū interi bellū
cōmitterent. Et venit Simon in
Galileam. ⁊ contrite ſunt gentes
ab eo. ⁊ ꝑſecutus eſt eos vſq̄ ptho
lomaidē. ⁊ tulit ſpolia eorū. ⁊ Ju
deos q̄s trahebant captiuos. ⁊ re
duxit in Judeā. Judas v̄o ⁊ Jona=
thas trāſeūtes Jordanē ābulaue/
runt viam trium dierū per deſer/
tum. Et occurrerūt eis Nabuthei
⁊ ſuſceperunt eos pacifice. ⁊ nar/
rauerunt eis que acciderant fratri
bus eorū i Galaaditide. ⁊ quomo
do in munitiōe tenerent ꝯprehēſi.
Judas vero prius incēdit Boſor
⁊ ſpoliauit Et ſurgens nocte cum
diluculo veniſſet ad obſidionē: vi/
dit portātes ſcalas ⁊ machinas vt
ꝯprehēderēt munitionē. Et venit
poſt eos tribꝰ ordinibꝰ. ⁊ inſonuit
tuba. ⁊ caſtra timothei cognouert
qꝛ machabeus eſſet. ⁊ fugerunt ab
eo. ⁊ ceciderunt ex eis fere. viij. mi
lia. ⁊ vaſtauit iudas ciuitates gen
tium i galaaditide. Poſt hoc con
gregauit timotheus exercitū ali/
um ⁊ ſedit ſecus torrētē: iudas v̄o
abijt obuiā illis. Et ait timotheꝰ
p̄ncipibꝰ ſuis Si tranſierit iudas
ad nos potens poterit aduerſum
nos. Si v̄o timuerit tranſire ⁊ ca/
ſtra poſuerit extra flumē: tranſea/
mus ad eū ⁊ poterimus aduerſus
eum. Et tranſiuit iudas torrentē
relinquens poſt ſe qui clamarēt ne
minē remanere. Et cōtrite gētes
fugerunt ad phanū qđ erat in car
naim. Judas vero ſuccēdit phanū
cum omnibus q̄ erant in eo. Tunc
congregauit iudas vniuerſos iſra
elitas qui erant in galaaditide: et
vxores ⁊ paruulos vt venirent in
terram iude. Cunq̄ veniſſent in ef=
fron petierunt a ciuibus trāſitum
⁊ noluerunt eis ap̄ire. Et eradica
uit iudas effron ⁊ per eā tranſiuit
ſuper interfectos ⁊ erat iudas cō/
gregās extremos ꝑ totā viā ⁊ ex/
hortās. Et trāſmiſſo iordane aſcē
derunt in montem ſion ⁊ obtule/
rūt holocauſta ꝙ nemo ex eis ceci

diſſet. Et redierũt in eadez die iudas. Et redierunt in eadez die iudas de galaaditide: ⁊ ſimon ꝺ galilea. Interim ꝓo dũ aberãt ioſephꝰ ⁊ azarias volentes ſibi facere nomen: ꝯgreſſi ſunt cũ gorgia ⁊ fugerũt ⁊ ceciderũt de pplo duomilia: ⁊ magnificatꝰ ẽ iudas in iſrael qui quaſi ꝓpheta habebaṫ. ⁊ predixerat ioſepho et azarie ne egrederentur. Et vaſtauit iudas idumeos ⁊ philiſtym. Et ꝑtranſiens ſamariam declinauit in azotũ ⁊ cõbuſſit aras et deos eorum: et cum ſpoliis rediit in iudeam.

¶ De morte antiochi eupatoris i iudea. Capitulum.v.

A
j.macha.vj.

Cum hec fierẽt in iudea: ꝑambulabat antiochꝰ ſuꝑiores regiões. ⁊ audiuit eẽ ciuitatẽ elimaidẽ in perſide opulentam. ⁊ tẽpluz in ea locuplex in quo erãt velamina aurea ⁊ lorice ⁊ ſcuta que reliquerat alexander. ⁊ q̃rebat ꝑdari eaz ſed nõ potuit. nã elimaite fugauerunt eũ ignominioſe ⁊ nunciatum eſt ĩvia et quomõ fracti erãt ꝑ̃ncipes eius in iudea. Et verſus in furorẽ iuſſit agitari currũ ſuum ſine intermiſſione. ſuꝑbe intonãs venturuz ſe hieroſolymã ⁊ facere eam poliandrũ iudeoruz. Et ſtatim apprehẽdit eũ amarus dolor viſcerum. ⁊ cõtigit eũ in impetu euntez de curru cadere: ⁊ colliſus eſt. Et manifeſtauit deus in eo virtutem ſuam: vt qui ſibi videbatur etiã fluctibꝰ maris imperare: ⁊ montium altitudiẽs ĩ ſtatera appendere ĩ geſtatorio portareṫ. Et ebullierunt vermes de carnibꝰ eius et viuentes effluebant ⁊ fetore illius grauabatur exercitꝰ. Cunqz nec ipſe fetorem ſuũ ferre potuiſſet ductꝰ eſt ad agnitionem ſui venire. ⁊ ait. Iuſtũ eſt mortalẽ ſubditum eſſe deo ⁊ vouebat ſe liberaturũ iudeos ⁊ pares athenĩẽſibus facturum. Pollicebatur quoqz ſe futurum iudeum. et in omnĩ loco predicaturũ dei poteſtatem ⁊ deſperans ſcripſit omnia hec ad iudeos: orans vt fideliter adhererẽt antiocho filio eius. Cunqz profiteretur ſe pati hoc propter tẽpli violationem miratus eſt ioſephꝰ polibium virum bonum dixiſſe: ideo periiſſe antiochum. q2 voluit templum diane in perſide deuaſtare. Nam qui nullatenus egit peccatũ ſed tantum cogitauit nullo reatu tenetur. Hic patet ſcd̃m opinionẽ ioſephi. quia lex cohibebat manũ ⁊ non animum. Tunc vocauit antiochus philippum collactaneum ſuum ⁊ conſtituit eum tutorem regni: dãs ei diadema ⁊ ſtolam ⁊ anulum vt ferret ea ad antiochum filium ſuum: ⁊ poneret eum ſuper ſolium regni. Et mortuus eſt antiochus peregre in montibꝰ ⁊ miſerabiliter. Quod cum accepiſſet liſias conſtituit antiochum quem nutrierat regem. ⁊ vocauit eũ eupatorem. Tunc cogitauit iudas vt obſideret eos qui erant in arce ꝑ̃ſidii. ⁊ fecit baliſtas et machinas et confortauit aggerem. Tunc egreſſi ſunt quidam de obeſſis. ⁊ adiunxerunt ſe illis aliqui ex impiis iſrl̃ ⁊ venerunt ad regem ⁊ dixerunt. Quouſqz nõ vindicas nos. qui decreuimus ſeruire patri tuo ⁊ tibi. Aſcende ⁊ libera obſeſſos tuos et

Nota bene

Additio.

Quiſqz de cauſis punit deus homines. vl̃ ad correctiõem. vt mariã ſororem moyſi. Ad maius meritum vt iob. Ad conſeruationẽ virtutũ vt paulũ ꝑ ãgelũ ſathane. Ad manifeſtatiõez glorie diuine. vt de ceco nato legiṫ. neqz h.n. p.c. ⁊ cetera. Vel ob oſtẽtionem inchoationis pene alicuiꝰ hic ⁊ permãſure in futuro. vt in antiocho.

A
Ioh.ix.

redde nobis hereditates noſtras
Et iratus rex vehementer collegit
exercitum. Sed et de regnis alijs
venerunt ad eum cōducticij. ⁊ erāt
c. milia peditum. et. xx. milia equi-
tum. ⁊ elephantes. xxxij. Et appli
cuit ad Bethſuram. vt expugna-
ret eam. ⁊ receſſit iudas ab arce et
admouit caſtra ꝯtra caſtra regis.
De elephā-tis. Et oꝛdinauit rex diluculo exercitū
⁊ oſtēderūt elephātis ſanguinem
vue ⁊ moꝛi. ad acuendū eos in pre
liū. ⁊ aſtiterūt ſinglis elephātib⁹
ad cuſtodiā mille pedites loꝛicati.
⁊ equites. d. ⁊ turres lignee erant
ſuꝑ ſingulos et in turre. xxxij. viri
pugnātes deſuꝑ. ⁊ intus magiſter
beſtie. Et diſtēta eſt pars exercit⁹
regis ſuꝑ montes. alij ꝑ loca ibant
humilia. Et reſplēduit ſol in cly-
peos aureos. ⁊ reſplenduerūt mō-
tes ex eis. et apparuit iudas i ꝑlio
cū ſuis. ⁊ ceciderūt de exercitu re-
gis. dc. viri. Et vidit eleazar⁹ fra-
ter iude vnā de beſtijs ceteris emi
nētioꝛē. ⁊ arbitrās regē eſſe in ea:
cucurrit per hoſtes ⁊ ſubijt elephā
tem ⁊ effodit eū in vmbilico. ⁊ ca-
dens elephas oppreſſit euꝫ. Tunc
diuerterūt iudei a ꝑlio. ⁊ aſcendit
rex poſt eos. ⁊ capta bethſura po-
ſitiſqꝫ in ea cuſtodib⁹ obſedit hie-
ruſalem. et ſtatuit illic baliſtas et
machinas et ignis iacula ⁊ ſcoꝛpi
os ad mittendas ſagittas ⁊ fundi-
bula. Eſce autē nō erāt in vꝛbe eo
ꝙ ſeptimus annus eſſet et egreſſi
ſunt plures. Tunc audiuit liſias ꝙ
philippus redierat a perſide. et q̄-
rebat ſuſcipe regni negotia. ⁊ ſug
geſſit regi dicens. Deficimus quo
tidie. eſca nobis modica eſt. ⁊ mu-
nitus eſt locus quem obſidemus.
⁊ incumbit nobis oꝛdinare de re-
gno. Dem⁹ ergo dextras homini
bus iſtis ſtatuentes vt ambulent
in legibus ſuis. et ſeruiant nobis
Et facta pace iurauit rex ⁊ princi-
pes eius. ⁊ intrauit montem ſyon.
Et videns munitionem loci rupit
iuſiurandū. ⁊ deſtruxit murū i gy-
ro. Et reuerſus antiochiā inuenit
philippū dominantē in ea: ⁊ vi oc
cupauit ciuitatem.

¶ De demetrio ⁊ nicanoꝛe.
Capitulum. vj.

Sub tēpoꝛe exiit A
demetrius ſeleuci fili⁹ j. Mach. vij
ab vꝛbe rhoma. ⁊ aſcē-
dit i ciuitates mariti-
mas ⁊ regnauit ibi. Huc dum ad-
huc puer eēt patruus ei⁹ antioch⁹
epiphanes ꝑuauerat regno. ⁊ aſcē
dit rhomā i accuſationem patrui.
Audiēs ꝟo patruū defunctuꝫ re-
dijt. ⁊ plures receperūt eum. Sed
exercitus ligauit antiochū et liſiā
vt traheret eos
ad eū. Qō cum
accepiſſet ait.
Nolite mihi oſt
dere faciē eoꝝ.
Et occidit eos
exercit⁹. ⁊ ſedit
demetrius ſuꝑ
ſoliū patris ſui

Additio.
Quia germa-
nus me⁹ eſt an-
tioch⁹. nō dece
ret me occidere
eum. ſed vos oc
cidite.

Tūc venerunt ad regem impij ex
iſrael. ⁊ alchimus aaronita dux eo
rū q̄ volebat fieri ſacerdos. Et ac
cuſauerūt iudā dicētes. Perdidit
iudas oēs amicos ſuos ⁊ nos di-
ſperdidit de terra noſtra. Mitte ergo
virū cui credis qui videat extermi
niū ⁊ vindicet nos. Et ꝯſtituit rex
alchimū ꝑncipē ſacerdotum. ⁊ mi
ſit cū exercitu bachidem in iudeā.
Qui miſit nūcios ad iudam ⁊ fra
tres eius in dolo loquētes de pa-
ce. Et nō attendit iudas ſermoni-
bus eoꝝ. Multi ꝟo de pplo credi-
derunt eis dicentes. Homo ſacer-
dos de ſemie aaron venit nō deci-
piet nos. Et egreſſi ſunt ad bachi-
dem. ⁊ occidit ex eis ſexaginta vi-
ros vna die ꝭm illud. Sanguinem A
ſanctoꝝ tuoꝝ effuderūt in circūitu ps. lxxviij.
hieruſalē. ⁊ nō erat qui ſepeliret.
Alij fugerūt ab eo dicētes. Nō eſt
ei ꝟitas ⁊ iudiciū. Tūc receſſit ba-

chides a hierl'm ⁊ applicuit in be
zeecha ⁊ multos ex eis qui a ſe re=
fugerāt occidit. ⁊ ꝓiecit in puteū.
Et cōmiſit regionē alchimo relin
quēs ei adiutores ⁊ ipſe reuerſus
eſt in anthiochiā ad regē. Tūc al=
chim⁹ ſeducebat oēs verbis. ⁊ ad
libitū cuiqȝ loquens ſubito manu
valida tranſfugaꝝ circūſeptus ē.
⁊ fecit mala in hierl'm plus ꝙ oēs
gētes. Quod attēdēs iudas ceſſauit
exire ī regiones ⁊ fecit vindictā ī
viros deſertores. Videns aūt alchi
mus ꝙ nō poſſet iudā ſuſtinere re
diit ad regē: accuſans iudā in mul
tis. Et miſit rex nicanorē qui cum
eo fuerat rhome in iudeā. mādās
ei euertere ppl'z. Et venit nicanor
in hierl'm cū exercitu. et locut⁹ eſt
ad iudā in dolo ꝟbis pacificꝭ ⁊ ſa
lutauerūt ſe inuicē. Sȝ cū iudas in=
tellexiſſet inſidias. exiliit ⁊ refugit ad
ſuos. Poſtea ꝯgreſſi ſūt iuxta vi=
cuȝ capharſalama. ⁊ victus iudas
fugit in ciuitatē dauid. Et egreſſi
ſūt ſacerdotes ad nicanorē ſuppli
cātes ⁊ oſtēdentes holocauſta q̄ of=
ferebant ꝓ rege. ⁊ irridēs ſpreuit
eos. ⁊ apponens manū capiti iura
uit. Niſi tradit⁹ fuerit mihi iudas
cū rediero ſuccendā locū iſtū. Et
receſſit nicanor a hierl'z. ⁊ venit in
bethoron. ⁊ ſuſcepit exercitū ſyrie
ſibi deſtinatū. Et exiuit iudas cuȝ
trib⁹ milib⁹ poſt eū. ⁊ cōmiſerunt
ꝓliū tertia die menſis adar. ⁊ ꝯtri=
ta ſunt caſtra nicanoris. et cecidit
ipſe ꝑmus. ⁊ fugit exercitus ei⁹ ar
mis ꝓiectis. Et egreſſi ſunt de ca=
ſtellis iudee in circūitu: ⁊ percuſſe
runt eos vſqȝ ad vnum. Et caput
nicanoris amputantes ⁊ dexteraȝ
quam ſuperbe extenderat ſuſpen=
derunt ea contra hieruſalem. ⁊ lin
guam eius minutatim inciſam de
derūt auib⁹ ad comedēdū. Et ſta
tuerūt diē illā ſolēnē oīb⁹ ānis. Et
ſiluit t'ra iuda a ꝓliis dies paucos.

Nicanor moritur.

¶ De federe iudeorum cuȝ roma
nis. Capitulum. vii.

Tunc audiuit iudas nomē romano=
rū ⁊ ꝟtutes eorū quas
fecerat in orbe. ⁊ q̄s vo
lebāt: vel priuabāt regno vel exal=
tabant ⁊ ꝙ cū amicis optime ꝯſer
uabant amicitias. ⁊ ī omnib⁹ iſtis
nemo poſtulabat ſibi diadema.
Et fecerāt ſibi curiā. ⁊. cccxx. ꝯſili
um agētes. Et
miſit romā eu=
polemiū filium
ioannis. ⁊ iaſo=
nē filiū eleaza/
ri. Qui intran/
tes curiā dixe/
rūt. Judas ma
chabeus et fra/
tres ei⁹. ⁊ ppl's
iudeorum miſe
rūt nos ad vos
ſtatuere vobi/
ſcū ſocietatē. ⁊ vt auferatis ab eis
iugum grecorū. Placuitqȝ ſermo
romanis. ⁊ ſcripſerūt federis for/
mā. ⁊ reſcriptū in tabulis eneis mi
ſerūt in hierl'm. vt eēt ibi memoria
le ī hūc modū. Bene ſit romanis
⁊ genti iudeoꝝ in mari ⁊ in terra.
Et pax in eternū. Quod ſi inſtiterit
bellū romanis: auxiliū feret gens
iudeoꝝ. nō accipiens ſtipēdia a ro
manis. Idipſm faciēt romani iude
is. Tūc ſcripſerūt romani ad deme
triū. Quare grauaſti iugum tuū
ſup amicos noſtros ⁊ ſocios iude/
os. Si ḡ iteꝝ adierint nos aduer/
ſum te. faciem⁹ illis iudiciū. ⁊ pu/
gnabimus tecum terra mariqȝ.

Additio.
Reſpublica ro=
manoꝝ pri⁹ re=
gib⁹ tractabat
quoꝝ prim⁹ ro
mul⁹. ſcd's rem⁹
poſtea per ꝯſu/
les. tertio ꝑ im/
peratores quo/
rū prim⁹ fuit iu=
lius ceſar.

A i. mach. viii.

320.

¶ De morte iude. Capl'm. viii.

Interea cū au=
diſſet demetrius quia
cecidit nicanor cum ſu/
is miſit rurſum in iudeam bachi/
dem et alchimum. et dextrum cor=
nu cum illis et applicuerunt exer=
citum ad hieruſalem. Et ſurgētes

A i. Mach. ix.

eo. qui libenter accepit: ⁊ iurauit ſe nihil mali facturũ ionathe omnibus diebus vite ſue. ⁊ reddidit ei captiuitatẽ quã prius erat pdatus in terra iuda ⁊ rediit in terraʒ ſuam. Et ceſſauit gladius ex iſrael ⁊ ſedit ionathas in machmis iudicans ibi populũ. ⁊ exterminãs impios ex iſrael.

¶ De alexandro occidente demetrium. Cap. x.

A i. Macha. x

Et tẽpore aſcẽdit alexander fili⁹ antiochi epiphanes: ⁊ occupauit ptholomaydẽ ⁊ regnauit ĩ ea. Et audiẽs demetrius cõgregauit exercituʒ ⁊ miſit ad ionathan. vt ſecũ faceret paceʒ. Et non cum alexandro Inſup dedit ei poteſtatẽ congregãdi exercitum: ⁊ obſides qui erant ĩ arce iuſſit ei reddi. Et venit ionathã in hieruſalem. ⁊ cepit innouare ciuitatem. muniuit montem ſion in circũitu ⁊ fugerunt cuſtodes quos poſuerat bachides ĩ iudea. Tamen in bethſura aliqui remanſerunt. que erat eis ad refugium. Et audiuit alexander pmiſſa que fecerat demetrius ionathe et prelia ⁊ virtutes quas ipſe fecerat ⁊ fratres ei⁹. ⁊ ſcripſit ad ionathã dicẽs. Audiuimus de te ꝙ vir potens es ⁊ aptus vt ſis amicus nr̃. ⁊ nunc conſtituim⁹ te hodie ſummũ ſacerdotẽ gentis tue: ⁊ vt amicus regis voceris. Et miſit ei purpuram ⁊ coronã aureã. ⁊ induit ſe ionathas ſtola ſancta in die ſolẽni ſcenophegie. ⁊ ꝯgregauit exercitum. ⁊ fecit arma copioſa Et audiens rex demetrius contriſtatus eſt. ⁊ remiſit ad ionathã in hec verba. Manete in amicitia noſtra. et nunc abſoluo omnes iudeos a tributis. ⁊ poteſtatem arcis que ẽ in hieruſalem do ſummo ſacerdoti. ⁊ omnẽ animã iudeorũ que eſt ĩ regno meo captiua relinquo liberaʒ gratis: ⁊ ꝙ omnes dies ſolennes ſint dies ĩmunitatis ⁊ remiſſionis ⁊ dies decreti circa illos. ĩ tres ante ſolẽnitatem. ⁊ tres poſt Ptholomaidẽ ⁊ duas ciuitates cõfines eius do ſummo ſacerdoti ad neceſſarios ſumpt⁹ ſanctoꝝ. ⁊ ſingulis ãnis. xv. milia ſiclorum argenti ad inſtauranda opera ſanctoꝝ. et ad innouandos muros in hieruſalẽ. ⁊ in iudea ſumptus dabunt de rationibus regis. Jonathas autẽ ⁊ populus nõ crediderunt ei. Et cõplacuit eis in alexandro. ⁊ ferebat ei auxiliũ omnibus diebus. Tunc congregauit rex alexander exercitum ⁊ mouit caſtra contra demetrium ⁊ fugit exercitus demetrij. ⁊ cecidit demetrius in illa die.

Additio.
Ab eo tpe exq̃ antiochus epiphanes qui obſes erat rome poſt mortẽ patris. fr̃e ſuo ſpreto dmetrio ei⁹ filio in regnum ſucceſſit. cõtentio erat d regno inter ſucceſſores fratrum illorũ.

¶ Tunc miſit alexander ad ptholomeuʒ regem egypti dicens. Da mihi filiam tuã vxorẽ. Et adqeuit ptholomeus. ſignificans vt occurreret ei ptholomaide. Et exiuit ptholomeus de egypto ⁊ filia ei⁹ cleopatra. ⁊ occurrentĩ ſibi alexandro ĩ ptholomaide dedit ei vxorẽ Tunc alexander vocauit ad ſe ionathã. ⁊ veniens ionathas ptholomaidem inuenit gratiã in ꝯſpectu duorũ regum. Et venerunt quidã peſtilentes ex iſrael poſt euʒ ⁊ accuſabant. Sed nõ attendit ad eos rex. ſed magnificabat ionathan et induit eũ purpura ⁊ ſcripſit eũ ĩter primos amicos. Sunt aũt quattuor inſignia regalia purpura fibula aurea. diadema ⁊ ſceptrum ⁊ reuerſus eſt ionathas in hieruſalem cum gloria.

¶ De demetrio cretenſi. Capitulum. xi.

F G
i. Macha. x

Poſt tres ãnos venit demetrius filꝰ demetrij a creta. Hic occiſo patre in ꝑlio: fugit ad cretẽſes parẽtes maternos Et reſumptis viribus redijt i maritimã philiſteorũ. ⁊ i ſyriã cheles Et conſtituit apollonium ducem exercitus. qui ꝓuocauit ionathan in prelium. Qui aſſumptis decem milibus egreſſus eſt de hieruſalẽ. ⁊ veniẽs ioppen. expulit inde apollonĩu. ⁊ obtinuit eã. Et ibat apollonius in azotum ⁊ inſecutus ẽ eũ ionathas. ⁊ cõmiſerunt preliũ i cãpo. Et fugerunt equites apollonij in azotum. ⁊ intrauerunt phanuꝫ dagon. vt ſe tuerẽtur Et ſuccẽdit ionathas ciuitatẽ ⁊ phanũ. ⁊ eos qui erant in eo. ⁊ fuerũt de occiſis in campo ⁊ ſuccenſis in phano fere. viij. milia. Et trãſiuit ionathas in aſcalonẽ. ⁊ receperunt eũ aſcalonite i gloria. Et redijt ionathas in hieruſalem. Et audiuit alexander rex ꝟtutẽ eiꝰ. ⁊ addidit adhuc glorificere ionathã. ⁊ miſit ei fibulaꝫ aureã. que ſolet dari cognatis regum. ⁊ dedit ei acharõ ⁊ omnes fines eius. Et cum vteretur ionathas duobus inſignibꝰ regijs forte ſignum erat de renouatione re-

A
i. Mach. xi.

gni iudeorum. Et aſcẽdens alexãder in ſupiores ptes cilicie. ¶ Et egreſſus eſt rex egypti ſocer eius in virtute magna ⁊ querebat obtinere regnum alexãdri in dolo. Et aperiebantur ei ciuitates ⁊ occurrebant ei. ſic eñ mandauit alexãd. Et trãſiens in ſingulis ciuitatibꝰ relinquebat cuſtodias. Et vt appropinquabat azoto. oſtenderunt ei templum dagon ſuccenſum. ⁊ cetera demolita. ⁊ eorũ tumulos qui occiſi fuerant. Et dicebant. Sic fecit ionathas vt inuidiam facerent ei. et tacuit rex. Et occurrit ionathas ptholomeo in ioppen ⁊ ſalutauerunt ſe. Et abijt ionathas cũ rege vſq; ad fluuium eleutherum et redijt in hieruſalem. Cumq; ptholomeus obtinuiſſet ciuitates vſq; ad ſeleuciã maritimã miſit ad demetrium dicens. Veni cõponamꝰ pactum ⁊ dabo tibi filiam meam. Penitet enim me ꝙ dederim illã. alexandro. Et tollens filiam ſuaꝫ dedit eam demetrio. ⁊ receſſit ab alexandro manifeſte. Et intrauit ptholomeꝰ antiochiam. ⁊ ĩpoſuit ſibi duo diademata egypti ⁊ aſie. ¶ Tunc alexander venit cõtra eũ in prelium. ⁊ victus eſt a ptholomeo. ⁊ fugit in arabiã ad parẽtes maternos cum antiocho filio ſuo.

Poteſtas ptholomei

Rex aũt arabum timẽs virtutem ptholomei occidit alexandrum et reſeruauit filium ⁊ miſit caput alexandri ptholomeo. qui gauiſus ẽ. Sed factum eſt vt tertia die moreretur. ⁊ regnauit demetrius in ſolio patrum ſuorum. In diebus illis expugnauit ionathas arcẽ que erat in hieruſalem. ⁊ nunciauerũt hoc demetrio quidã iniqui ex iſrael. Qui iratus venit ptholomaidẽ ⁊ ſcripſit ionathe ne obſideret arcẽ. ſed occurreret ei feſtinato. Et elegit ionathas de ſenioribus iſrael. ⁊ dedit ſe periculo. Et accepit pecuniã multã ⁊ veſtes ⁊ abijt ad regẽ. ⁊ dãs ei mũera inuenit grãz in cõſpectu eius. Et licet multi accuſarent eum: magnificauit eũ rex in cõſpectu omniũ. ⁊ ſtatuit ei ꝑincipatum ſacerdotij. ⁊ queecunq; habuerat prius. ¶ Et vidit demetrius qꝛ ſiluit terra in conſpectu eiꝰ. ⁊ dimiſit exercitum in loca ſua. et retinuit ſecum exercitum pegrinũ ⁊ inimici erant ei omnis exercitus patris eius. Triſon autẽ erat q̃dã partium alexãdri prius. qui vidẽs ꝙ omnis exercitus murmurabat contra demetrium. iuit in arabiaꝫ vt reduceret inde antiochum filiũ alexãdri in terram patris ſui. Eo tempore dum demetrius erat offẽſus ſuis, miſit ad eum ionathas vt

eijceret eos qui erant in arce ĩ hie-
rusalẽ.et qui in preſidijs erant q
impugnabant iſrael.Et reſcripſit
demetrius dicens. Hec ⁊ maiora
faciam tibi cum fuerit opportunũ
Nunc autem recte feceris ſi miſe-
ris michi viros in auxilium quia
diſceſſit exercitus meus a me.Et
miſit ei ionathas.iij. milia electo-
rum in antiochiam. ⁊ delectatus
eſt rex in aduentu eorum.Et ſurre
xerunt antiocheni.c.xx.milia.⁊ vo
lebant interficere regem.Et fugit
rex in aulam.Et miſit iudeos per
ciuitatem ⁊ occiderunt centum mi
lia hominum:⁊ liberauerunt regẽ
Reſidui vero ciuium dederũt dex
teras regi ⁊ fecerunt pacem.⁊ glo
rificati ſunt iudei ⁊ redierunt in
hieruſalem.Et ſiluit terra in con/
ſpectu demetrij.⁊ mẽtitus eſt oĩa
que dixerat ionathe. ⁊ receſſit ab
eo ⁊ vexabat eum valde.

¶ De antiocho adoleſcente.
Capitulum.xij.

F B
j.Mach.xj
EO tempore re
uerſus eſt trifon ƌ ara
bia reducẽs antiochũ
adoleſcentem ⁊ impo-
ſuit ei diadema. Et cõgregati ſũt
ad eum exercitus quos diſperſe-
rat demetrius.⁊ pugnauerunt cõ
tra demetriũ ⁊ fugit.Et obtinue
runt antiochus ⁊ trifon antiochi-
am. Et ſcripſit antiochus adole-
ſcens ionathe dicens. Conſtituo
tibi ſacerdotium.⁊ conſtituo te ſu
p quattuor ciuitates.vt ſis de ami
cis regis. Et miſit illi vaſa aurea
dans ei poteſtatem bibendi in au-
ro.⁊ eſſe in purpura.⁊ habere fibu
lam auream. Et ſimonem fratrem
eius conſtituit ducem a terminis
tyri vſq; ad fines egypti et exijt io
nathas ⁊ perambulabat ciuitates
⁊ venit aſcalonem. ⁊ occurrerunt
ei honorifice. Azotenſes vero pri-
us reſiſtentes et poſtea dederunt
ei dexteras et accepit obſides ex
eis et miſit eos in hieruſalem.⁊ p-
ambulabat regiones vſq; in da-
maſcum agens regni negocia.Et
audiuit ionathas quia principes
demetrij qui erãt in cades galilee
cum exercitu magno volebant eũ
remouere a negotio regni.Et oc-
currens illis:relinquẽs fratrem ſu
um ſimonem intra prouinciam.cõ
greſſus eſt cum eis.⁊ fugerũt om-
nes qui erant cum ionatha preter
duos.et ſcidit ionathas veſtimen
ta ſua ⁊ orauit. Et aggreſſus ho-
ſtes conuertit eos in fugam.et re-
dierunt ad eum qui receſſerant ab
eo.⁊ inſecutꝰ eſt hoſtes vſq; ad ca
ſtra eorum que erant in cades.⁊ ce
ciderunt ex eis tria milia.et redijt
Jonathas in hieruſalẽ. ¶ Et mi A
ſit romã renouare cum eis amicici j.Mac.xij.
am.Sparciatis q̃q; ſcripſit [quos
ſupra lacedemonios diximꝰ dicẽs
Pridem ſcripſit nobis darius rex
veſter.ſub onia ſummo ſacerdote
iudeorũ quia de genere abrae eſtis
et fratres noſtri. ⁊ fecimꝰ vobiſcũ
fraternitatem . Extunc memores
ſumus veſtri in ſacrificijs ⁊ obſer
uationibꝰ noſtris ſicut decet nos
meminiſſe fratrum.⁊ nunc miſimꝰ
ad vos vt inouemus fraternitatẽ.
¶ Et reſcripſerunt ſparciate.pe-
cora noſtra et poſſeſſio noſtra ve-
ſtra ſint. ⁊ veſtra noſtra ⁊ innoua
ta eſt fraternitas.et audiuit Jona
thas ꝙ iterũ egreſſi ſunt principeſ
Demetrij cũ exercitu multo ſupra
q̃ priꝰ. ⁊ egreſſus ẽ aduerſus eos
Qui cum audiſſent aduentũ Jo-
nathe.nocte fugerunt relinquẽtes
focos in caſtris.et mane inſecutus
eſt eos ionathas:et non comprehẽ
dit. Tranſierant enim flumen.
Eleuterum.⁊ diuertit Jonathas
ad arabes qui dicuntur zabadei ⁊
percuſſit eos. Simon autẽ in iop-
pen declinauit. Audierat enim
ꝙ vellent preſidium tradere parti
bꝰ Demetrij.⁊ poſuit ibi cuſtodes

⁊ rediit Jonathas in hieruſalem et innouauit muros in ea. ⁊ muniuit eã valde iter arcem ⁊ ciuitatẽ. vt eſſet ciuitas ſinglaris in tra. et nec emãt nec vendant. i. nõ idigẽtes bonis aliorũ. Eo tẽpe cogitauit trifon occidere antiochũ adoleſcentẽ et imponere ſibi diadema ſꝫ timuit ionathan ſtrenuũ

Nota dolũ trifonis.

Additio.

In libro machabeorũ ita. Et cõuocatis ſenioribus ppli cogitauit iuocare muros et exultare altitudinẽ magnã iter ciuitatẽ ⁊ arcẽ. vt ſepararet eã a ciuitate. et eſſet ſingulariter.

dfẽſorẽ Antiochi. Et elegit vt eũ pri⁹ occideret. ſcripſitq; Jonathe vt occurreret ei in bethſan. Et venit ad eũ Jonathas cũ. c. xl. milib⁹ viroꝝ. Videſq; trifon ꝙ nõ poſſꝫ extendere manus in eũ. honorauit eũ dãs ei munera. ⁊ pcipiẽs exercitib⁹ ſuis. vt obedirent ei ſicut ſibi. Et ait Jonathe. Ut quid vexaſti pplm. Elige tibi paucos ⁊ veni me cũ Ptolomaidẽ. ⁊ tradã eã tibi. ⁊ reliq pſidia. ⁊ exercituꝫ. ⁊ vniuerſos miniſteriales regni. et redibo Et credidit ei ionathas et remiſit i iudeam exercituꝫ. ⁊ retinuit tantũ tria milia. ex qb⁹ dimiſit in galileã duo milia. Et erãt mille cũ eo. Cũq; intraſſet ptolomaidẽ ligauerũt euꝫ ciues. ⁊ oẽs q erãt cum eo interfecerunt. Et planxit oĩs terra iuda ionathan. eſtimans occiſũ eſſe. Et dixerunt gentes que erãt in circuitu iudee. Nõ habent pricipem. tollamus de hominib⁹ memoriam eorum. ¶ Et congregauit trifon exercitum. vt veniret in terram iuda. et attereret eam. Timenſq; populus aſcendit in hieruſalem. ⁊ ait ſimoni. Tu es dux noſter loco Jude ⁊ Jonathe fratris tui.

Nota interitum ionathe.

A j. mach. xiij.

¶ De ſimone. Capitulum. xiij.

Et accelerauit ſimon cõſummare muros hierlm ⁊ miſit exercituꝫ i ioppẽ. Cognoſcens aũt trifon. ꝙ ſurrexit ſimõ loco Jonathe miſit ad eũ legatos dicẽs. Pro argẽto qd debebat Jonathas frater tu⁹. in ratiõe reg; detinui euꝫ. Et nũc mitte argenti talẽta. c. ⁊ duos filios ei⁹ obſides. ⁊ remittem⁹ eũ. Cũq; cognoſceret ſimon dolũ ei⁹. miſit tñ argẽtuꝫ ⁊ pueros. ne murmuraret ppls dicẽs. non redemit fratrẽ volẽs regre. Et mẽtitus eſt trifon ⁊ itrauit regionẽ. vt ptereret eã Et cuꝫ appropinquaſſet baſchama. vidẽs ꝙ nõ pficeret. Jonathã ibi occidit ⁊ filios ei⁹. et redyt in terrã ſuã. Et miſit ſimon et accepit oſſa ionathe. ⁊ ſepeliuit eũ i modi. Et ſtatuit. vij. pyramides pri ⁊ mri. ⁊ qttuor frib⁹ ⁊ ſibi. ⁊ circũ poſuit colũnas magnas. ⁊ ſculpſit i eis arma ⁊ naues ad memoriã eternã. Trifon autẽ cuꝫ iter faceret cuꝫ Antiocho adoleſcẽte. dolo occidit eũ. ⁊ regnauit p eo in aſia. Tunc edificauit ſimon pſidia i iudea ⁊ miſit ad Demetriuꝫ. vt faceret pacẽ cuꝫ eo. ⁊ mittens munera rogauit vt faceret remiſſionem regioni. Et ſcripſit Demetri⁹ dicẽs. Mũera ſuſcepim⁹. ⁊ pacẽ facimus vobiſcuꝫ magnaꝫ. remittentes ignorãtias et peccata vſq; i hodiernuꝫ diẽ. et nũc abſoluim⁹ vos ab omĩ tributo. Et ablatuꝫ eſt iugum gentium ab iſrl. Et extũc cepit ſcribere ppls iſrl in tabulis et geſtis publicis annotatiões tpis in hũc modũ. Anno primo ſub ſimone ſũmo ſacerdote. magno duce ⁊ principe iudeorum. Tunc deſcendit ſimon in gazam. et obſedit eam. ⁊ eiecit idolatras et idola de ciuitate. ⁊ mundauit edes. ⁊ collocauit in ea viros qui legem facerẽt ⁊ muniuit eam. ⁊ fecit ſibi habitationem. ⁊ obſedit eos qui erant in arce hieruſalem. Et clamauerunt

Occidit ionathas.

Demetrius inijt pacem cũ ſimone.

ad ſimonē. vt acciperēt dextras. et
dedit illis. ⁊ eiecit eos inde. ⁊ mun
dauit arcē a contaminationibꝰ. et
intrauit eaꝫ cū muſicis inſtrumen
tis. hymnis ⁊ ramis palmarū ſta-
tuens vt omībꝰ
annis ageretur
hec dies cū leti-
cia. Et vidit ſi-
mon ioannē fi-
liū ſuū ꝙ vir eſ-
ſet. ꝑlij. Et po-
ſuit eū ſub ſe du
cem. et dedit ei
gazā ad habitā
duꝫ. ¶ Tūc cō
A j.mach.xiiij gregauit rex de
metriꝰ exercitū
et intrauit me-
diā ad ꝯtrahen
da ſibi auxilia
vt expugnaret
trifonem. Sed
arſaces rex perſidis et medie miſit
vnū de principibꝰ ſuis. q̄ percuſſit
caſtra demetrij. ⁊ cōprehēdit eum
viuuꝫ. ⁊ poſuit eū arſaces in cuſto
diam. Et ſiluit terra iuda in diebꝰ
ſimonis qui fecit ſibi ioppen ī por
De potētia ſimonis. tum. et iter ītū in inſulis marꝫ. Et
dilatauit fines gentis ſue. ⁊ abſtu
lit immūdiciaꝫ. ⁊ ſedit vnuſquiſqꝫ
ſub vite ſua ⁊ ſub ficu ſua nec erat
qui eos terreret. Et miſit ſimō ad
ſparciatas ad īnouādā fraternita-
tem. Rhomāis quoqꝫ miſit clypeū
aureū mnarū mille. ⁊ ſtatuerūt ei
romani libertatē. ⁊ ſcripſerūt ī ta
bulis ereis fedus. que poſite ſunt
in titulis in monte ſion.

Additio.
Et ſic tria feſta
legimus ī libꝛo
machabeoꝛum.
Primū feſtum
mūdatiōis tem
pli d̄ q̄ ſupra ca-
pi̇o. Totiēs igi
tur victis. Scd̄ꝫ
fuit occiſo nica-
noꝛe de q̄ ſupra
capi̇o. Eo tp̄e.
Tertiuꝫ habes
hic nullū tamē
hoꝛum legale
fuit.

¶ De antiocho demetrij filio.
Capitulum.xiiij.

A j.macha.xv IN tēpoꝛe exi
uit antiochus filius de
metrij in terram patrū
ſuoꝛum. et conuenerūt
ad eum omnis exercitus ita vt pau
ci eſſent cuꝫ trifone. Et ſcripſit an
tiochus ſimoni ⁊ genti iudeoꝛū di
cens. Statuo vobis oīa quecunqꝫ
remiſerunt vobis reges añ me. ⁊ ꝑ
mitto vobis facere percuſſurā. ꝓ-
prij numiſmatis in regione veſtra
Cunqꝫ obtinuero regnū magnifi-
cabo gentē veſtrā ⁊ templū in gl̄a
magna. Porro trifon fugiēs an-
tiochum ꝑ maritima. recepit ſe in
doꝛā. Et inſecutꝰ eſt euꝫ antiochꝰ
et obſedit ciuitatem terra et mari.
¶ Eo tēpoꝛe lucius cōſul rhoma
noꝛum ſcp̄ſit regibus ⁊ regionibꝰ
in oꝛiente ne inferrent mala iudeis
amicis ſuis. nec opem ferrēt infe-
rentibꝰ. ſed ſiqui peſtilentes ex iu-
deis cōfugerent ad eos traderent
eos ſimoni principi ſacerdotū. vt
vindicaret in eos ſcd̄m legē ſuam.
Antiochus autē rex obſedit doꝛā
ſecūdo. ⁊ cōcluſit trifonē ne proce
deret. Et miſit ei ſimon duo milia
viroꝛū in auxiliū ⁊ argentū ⁊ au-
rum ⁊ vaſa copioſa. Qui noluit ea
accipere. ſed fregit pactū qd̄ fece-
rat cum eo. ⁊ miſit ad eum atheno
bium. mādans ei vt redderet ei ar-
cem q̄ eſt in hieruſalē. et ioppen et
gazam. ⁊ tributa locoꝛū quibꝰ do-
minatus fuerat. alioquin veniret ⁊
expugnaret eum. Et vidit atheno
bius ī hieruſalē gloriā ſimonis. et
apparatū copioſum ⁊ affluētiam ī
auro ⁊ argento. ⁊ obſtupuit. Et re
ſpondit ſimon. Terram alienā nō
ſumpſimus ẜ hereditatem patrū
noſtroꝛuꝫ. que iniuſte ab inimicis
noſtris aliquo tēpoꝛe poſſeſſa eſt.
Et rediit athenobius ad regem. ⁊
renunciauit ei ꝟba ſimonis ⁊ glo-
riam eius. Et iratꝰ eſt rex ira ma-
gna. Porro trifon fugit nauigio
in oꝛthoſiada. Rex aūt perſequēs
trifonē cōſtituit cendebeū ducem
maritimum. ⁊ reliquit ei exercituꝫ
vt expugn̄ret iudā. Et edificauit cē
debeus cedronem: collocans in ea
milites vt vaſtarent fines iudee.
¶ Quod cum accepiſſet ſimō vo-
cauit duos filios ſuos ſenioꝛes iu A j.macha.xvi
dam ⁊ ioannem. Et ait illis. Ego

⁊ fratres mei expugnauimus ho-ſtes iſrael ab adoleſcentia vſqꝫ in hũc diẽ. Nũc aũt ſenui ſꝫ eſtote lo co mei. ⁊ pugnate ꝓ gente veſtra. Auxiliũ ṽo de celo vobiſcum ſit. Et dedit illis .xx. milia pugnatoꝝ ⁊ eqtes. Et pfecti ſunt aduerſus cendebeuz. Et erat fluui⁹ torrens inter eos ⁊ timuit ppls trãſire. ⁊ tranſiuit ioannes primus et ſe-cuti ſunt eũ oẽs. Et inſonuerũt ſa-cris tubis. ⁊ cõuerſus eſt i fugam cẽdebe⁹ ⁊ caſtra ei⁹ ⁊ ceciderũt ex eis multi vulnerati. Uulneratus eſt ⁊ iudas frater ioannis. et inſe-cut⁹ ẽ ioannes fugiẽtes vſqꝫ ad ce dronẽ. Et ceciderũt ex eis duo mi lia virorum redieruntqꝫ filij ſimo-nis in pace.

¶ De morte ſimonis. Capłm. xv.

C j. mach. xvj. Porro ptolome⁹ filius abobi cõſtitutus erat dux in campo ieri-cho. Erat eñ gener ſũmi ſacerdo-tis. ⁊ habebat argẽtũ ⁊ aurũ mul tũ. Et eleuatũ ẽ cor ei⁹. et volebat obtinere regionẽ et cogitabat do-lũ aduerſus ſimonẽ et filios ei⁹ vt tolleret eos. Simõ aũt pambula-bat ciuitates regiõis gerẽs ſollici tudinẽ eaꝝ. Et deſcendit i hierico cũ iuda ⁊ mathathia filijs ei⁹. Et ſuſcepit eos ptolome⁹ i munitiun culã quã edificauerat in dolo. ⁊ fe cit eis ꝯuiuiũ magnum ⁊ abſcõdit ibi viros. ⁊ intrauit cõuiuiũ cũ ar matis. ⁊ occidit ſimonẽ ⁊ duos fi-lios ei⁹. ⁊ reddidit mala ꝓ bonis. Nã ⁊ vxorẽ ſimõis cũ duob⁹ filijs ei⁹ mĩorib⁹ iugulauit alis vinculauit Et ſcpſit antiocho regi vt mitteret ei exercitũ in auxiliũ. ⁊ traderet ei regionem et ciuitates et tribute. Miſit quoqꝫ nũcios ad tribunos vt venirẽt ad ſe. ⁊ daret eis argen tũ ⁊ aurũ ⁊ dona. alioſqꝫ miſit oc-cupare hierłm et montem templi. Porro alios miſit i gazam vt in-terficerẽt ioannẽ. ſed pcurrẽs quidam in gazam. nũciauit ioanni q̃ facta fuerãt. Et ipſe feſtinauit oc-cupare hierlm. ⁊ occidit eos q̃ ve-nerãt cũ pdere. Et factus eſt prin-ceps ſacerdotum poſt patrẽ ſuuꝫ.

¶ Sequnẽ tituli capituloꝝ in hi-ſtoriam machabeoꝝ. Libri ſecũdi.

¶ Recapitulatio. ca. j.
De commendatione ioannis hir-cani. cap. ij.
De inſtitutione xenodochioꝝ ⁊ d̃ morte ioannis. ca. iij.
De reſtitutione regni iudeorum p ariſtobolum. ca. iiij.
De nece antigoni. ca. v.
De tyrãnide regis alexãdri. ca. vj.
De regno alexandri ⁊ de filijs ei⁹ hircano ⁊ ariſtobolo. ca. vij.
De mltiplici diſcordia frm. c. viij.
Qꝫ pompeius hieruſalem ſibi tra ditatemplum expugnauit. ca. ix.
De diuiſione iudee in pẽtarchias. Capitulum. x.
De fuga ariſtoboli ⁊ iterata eius captiuitate. ca. xj.
De reditu ariſtoboli in ſyriam et eius morte. ca. xij
Qꝫ antipater tranſiuit in gratiaꝫ ceſaris. ca. xiij.
Qꝫ ãtipater procurator iudee cre atus eſt. ca. xiiij.
Qꝫ herodes fact⁹ eſt pſes galilee. ⁊ princeps militie regis ſyrie. c. xv
De morte iulij ceſaris ⁊ ſignis. Capitulum. xvj.
Qꝫ herodes adheſit caſſio. ca. xvij
De nece antipatri vindicata p he-rodem. ca. xviij.
De vxorib⁹ herodis ⁊ liberis ei⁹. Capitulum. xix.
Qꝫ herodes ⁊ phaſelus tetrarche iudee facti ſunt ab antonio. ca. xx.
Qꝫ herodes rex iude creatus eſt rome. ca. xxj.
Qꝫ herodes pulſo antigono poſi tus eſt in throno regni in hieruſa-lem. ca. xxij.
De morte mariannes dolo ſalome Capitulum. xxiij.
Qꝫ auguſtus addidit regno hero

dis traconitidem ꝛ iturea͂.c.xxiiij.
De herodianis. ca.xxv.
De offenſa herodis i filios c.xxvj

℃ Prefatio in hiſtoriam ſecundi libri machabeorum.

A ij.Mach.j.
SEcūdꝰ liber machabeorum non ē hiſtorie proſecutio: ſꝫ ꝑſecute recapitulatio. Eſt ei epl'a quā ſcripſit iudas machabeꝰ et ſenatꝰ iudeoꝝ hieroſolymite diſꝑſioni iudeoꝝ q̄ exulabat i diuerſis regionibꝰ oriētis. ꝛ maxime i egypto i qua inſinuauerūt eis duas a ſe ſolennitates nouiter inſtitutas hortātes vt eas ſuſciperēt ꝛ ſolēnizarēt q̄tannis. Unā de purificatione templi quā fecerāt viceſima q̄nta die menſis caſleu. poſt tres annos pollutionis facte ab antiocho. Alteram quā inſtituerāt: xiij. die menſis adar qđ eſt martij. q̄ dicebatur voce ſyriaca pridie mardochei. diem ſcꝫ quā īſtituerāt ꝑ incredibili victoria. quā habuerūt īterfecto nicanore. curꝰ caput ꝛ manū ꝯtra templū ſuſpenſa p̄diximꝰ. Nihilo minꝰ hortātes vt ſolennē agerent diem ſcenophegie. et diem ignis qui datꝰ eſt de craſſe aq̄ quando neemias obtulit ſacrificia. ℃ In hꝰ autem loco huius epl'e legit̄ hieremias abſcondiſſe arcam

Additio.
Iudi duce mardocheo ſolēnitatem. xiij. die eiuſdē mēſis inſtituerūt i memoriam eiꝰ. q̄ victoriaꝫ de inimicis eoꝛuꝫ habuerūt. xiij. die eiuſdem mēſis quādo hos occiderunt per ꝑuicias vſq; ad. lxxv. milia licētia eis data ab aſſuero. ſicut habes ſupra in libro heſter circa finem eiuſdem.

A ij.mach.ij.
ꝛ altare inceuſi in ſpeluncā montis in quo moyſes aſcendit. et vidit dei hereditatē. Et acceſſerunt quidam qui ſequebant̄ hieremiam. vt notarēt ſibi locū ꝛ nō potuerunt inuenire. Quos culpans hieremias dixit. Ignotus erit locus donec congreget deus cōgregationem populi ꝛ ꝑpitius fiat et tunc oſtēdet dominꝰ hec. et apparebit meieſtas dn̄i et nubes ſicut in diebꝰ moyſi. ꝛ ſicut cū ſalomon fecit vt locꝰ ſanctificaret̄ magno deo. Quod ergo ſupra diximꝰ epiphanium dixiſſe hieremiā aliꝰ de manifeſtatiōe arce fortaſſe myſticum fuit. Ne autē hieroſolymite viderent̄ ſine cauſa has inſtituiſſe ſolēnitates. recapitulauerūt i epl'a bella q̄ fecerāt ꝯtra hoſtes. qui frequenter ebullierāt de perſide. Et quomō liberati erāt a deo i manu forti ꝛ ſignis ꝛ ꝓdigijs innumerabilibus. In hac autē recapitulatione appoſita ſunt quedaꝫ. que in predicta nō legunt̄ hiſtoria. quoꝝ quedam iam ſupra poſuimus ſuppreſſa vero ibi nunc ſupplebimus. Forma vero epiſtole hec eſt. Populus qui eſt hieroſolymis ꝛ i iuda. ſenatuſq; et iudas. ariſtobolo magiſtro ptolomei regis qui eſt de genere chriſtorum ſacerdotum et his qui in egypto ſunt iudeis ſalutem et ſanitatem. Benefaciat vobis deus. ꝛ det vobis cor omnibus vt colatis eum. et faciatis eius voluntatem. Adaperiat cor veſtrum in lege ſua. et in preceptis ſuis. et faciat pacem. Exaudiat orationes veſtras et reconcilietur vobis. nec vos deſerat in tēpore malo. Et nunc hic ſumus orantes pro vobis. De magnis autē periculis a deo liberati magnifice gratias agamꝰ ipſi. et cetera q̄ ſequuntur. Pericula vero ſua et liberationes a deo factas enume-

A deu.xxxiiij.
B 3.Re.viij.

rare ceperũt. a morte antiochi ma=
gni ⁊ a filio eius ſeleuco. Qui cū
prius templū honoraret ⁊ de red
A ij. Ma. iij. ditibus ſuis preſtaret ſumptus ad
miniſterium ſacrificiorum. ad ſug
geſtionem ſimonis de tribu benia
min qui erat prepoſitus templi. et
inuidebat onie: miſit eliodorū ad
ſpoliandū cōmune erarium. quod
dixit non pertinere ad ratione͂ ſa=
crificiorum. Erant equide͂ hec cō
gregata ad victualia viduarum ⁊
pupillorū. ⁊ pleraqꝫ erãt depoſita
diuitum. Terminauerũt aũt pſe=
cutionem huius epiſtole in morte
nicanoris in hunc modū. Igitur
his erga nicanorem geſtis: ex illis
tpibus ab hebreis ciuitate ppeſſa
vel poſſeſſa. Ego quoqꝫ ī his fine͂
faciam ſermonis. Et ſiquidem be
ne ⁊ vt hiſtorie competit hoc ⁊ ipe
velim. Si aũt minus digne conce/
de͂dū e͂ mihi. Sicut eñ vinū ſemp
bibere aut ſemper aquã contrariū
eſt. alternis autem vti delectabile.
ita legentibus ſi ſemper exactus ſit
ſermo non erit gratus. Hic ergo
erit conſummatus.

¶ Recapitulatio. Cap. j.

Porro quedā ſuperaddita in hac epi
ſtolari recapitulatione
C ij. Mac. vj. ſummatim tangere cu
rabimus. Sane in pphanatione
antiochi cum cogerentur iudei a
patrijs legibus recedere. due mu=
lieres delate ſunt natos ſuos circū
cidiſſe. quas infantibus ad vbera
ſuſpenſis cum publice per ciuitate͂
circūduxiſſent carnifices per mu=
ros precipitauerũt. Eleazar⁹ vn⁹
de primoribus ſcribarū ⁊ vir eta
B Ibidem te pueccus: aperto ore hiãs cōpel
lebatur ſuillas carnes ſacrificij mã
ducare. Quidã vero veteres ami
ci eius carnes licitas ſecreto affere͂
tes: rogabant vt ſimularet ſe ad i=
periū regis manducare. quod re͂=
nuens aiebat. Adoleſce͂tibus exe͂=

plum forte malum derelinquã. et
plagis peremptus memoriã mor=
tis ſue ⁊ exemplū virtutis reliqt. A ij. Ma. vij.
¶ Contigit autem ⁊. vij. fratres
vna cum matre comprehenſos cō
pelli a rege ad eſū porcine carnis
quibus renuentibus iuſſit rex co=
ram eis ſartagines et ollas eneas
ſuccendi. ⁊ primogenito linguam
amputari cuius cute capitis ab/
ſtracta: ⁊ ſum
mitate manuū
⁊ pedum pciſa
coram matre ⁊
fratrib⁹ miſſus
in ſartagine͂ tor
rebat̃ In eūde͂
modum ſinguli
fratrum ſm or=
dinē geniture
torqbãt̃ pmiſſa
tamen vnicuiqꝫ
exhortatione vt
regi obediret ⁊
viueret. Supra
modum autem
mater mirabilī
⁊ bonorum me/
moria digna ſin
gulos hortaba
tur patria voce
⁊ feminee cogi/
tationi maſculi
num aim infe/
re͂s dixit ad eos
Neſcio qualiter
in vtero meo ap
paruiſtis. nec ei
ego ſpũ ⁊ aiã
donaui vobis
nec vitam ⁊ ſin
gulorum mem/
bra non ego ipa
cōpegi ſed qui
formauit vos.
ſpiritum vobis
iterum cū miſe/
ricordia reddet
⁊ vitã ſicut nũc
voſmetipſos de

Additio.

Nomen mar=
tyris ad qtuor
extendit̃. Dicit̃
martyr qui pro
cōſeruatione le
gis dei moritur
vt machabei di
citur e͂t martyr
qui pro veritate
pdicationis mo
ritur vt hieremi
as ⁊ alij pphete
Dicit̃ ide͂ mar/
tyr qui loco ipſi
us chriſti morit̃
vt infantes. Di
citur ⁊ martyr
q̄ p confeſſione
fidei ⁊ paſſiōis
chriſti moritur:
vt petrus ⁊ pau
lus. Et iſti pro
prie dicũt̃ mar/
tyres. id e͂ teſtes
paſſionis xp̄i.
Quorū feſtum
facit eccleſia cū
nullius veteris
teſtamenti mar
tyris feſtū agat
niſi. vij. macha/
beorum. Pue/
rorum quoqꝫ fe
ſtum agit eccle/
ſia. lꝫ ad inferos
deſcenderint.
Unde in eorum
feſto canticum

ſpicitis ꝑpter legez ei⁹. Cūq adhuc adoleſcē tior ſupeēēt ſuadebat rex mr̄i: vt adoleſcētū fieret in ſalutem. Cūq pmiſiſſet ſe ſuaſurā filio īclinata ad illū patris voce dixit Fili miſerere mei. dignus fratribus tuis eſſe ei⁹ ſuſcipe mortem. vt i illa miſeratione cū fratrib⁹ tuis te recipiā. Tūc rex idigne ferens ſe deriſum in hūc crudeli⁹ ſuper omnes deſeuit.

leticie ſubticet Si obyciatur d̄ ioanne baptiſta dicimus. q₂ paſſionis ei⁹ feſtū non agimus ſed natiuitatis que fuit figura natiuitatis xp̄i. Feſtū ħ decollationis eius nō eſt feſtuz paſſiōis. preſertim cū ipſe circa paſca decollat⁹ fuerit. ſ₃ tempore tali caput eius inuentuz fuerat. Aly tradūt duas eē dictiones eo q tali tempore collata ſint oſſa ei⁹

Nouiſſime autē ⁊ poſt filios mat defūcta eſt Pro hac tāti prerogatiua martyry aſſerunt plurimi de his. vij. fratribus eccleſiā ſolēnizare. ¶ Additur quoq in eadē ep̄la
F ij. Mac.xj. q cum iudas aduerſus timotheū dimicaret. apparuerūt aduerſarijs de celo viri. v. in equis ducatū iudeis p̄ſtātes. equibus duo machabeū mediū habētes armis circūſeptum cōſeruabant: in aduerſarios aūt tela ⁊ fulmia iaciebāt. ¶ Nec multo poſt tp̄e cū egrederetur iudas a hieroſolymis vt dimicaret aduerſus liſiam apparuit precedens
B eos eques in veſte candida armis
ij. Mac.xj. aureis haſtā vibrans. ¶ Additur
A quoq q ioppite rogauerīt iudeos
ij. Ma.xij. ſecū habitātes aſcendere ſcaphas quas parauerāt in die feſto ad colludēdū. Cunq in altū pceſſiſſent: ſummerſerūt ex eis nō min⁹ ducentos. Quaobrē iudas i nocte ſupueniēs portū ſuccēdit. ⁊ ſcaphas exuſſit. refugos ab igne gladio pemit Iamnitis quoq nocte ſupueniens ⁊ portū cū nauib⁹ ſuccēdit. ita vt lumen ignis appareret hieroſolymis ſtadys. cc.xl. Addit̄ quoq q p̄lio cōmiſſo apud iamniā plures pſtrati ſunt de iudeis. Et venit iudas cū ſuis vt corpora pſtratoꝝ tolleret. ⁊ in ſepulcris poneret paternis. Inuenerūt autē ſub tunicis interfectorū de donarys idolorū. q̄ apud iāniam fuerunt. Omnibus ergo manifeſtū factū eſt ob hanc cauſam eos corruiſſe. Et bñdixerūt iuſtū dei iudiciū. q̄ occulta fecerat manifeſta. ⁊ i p̄ces ↄuerſi rogauerūt deum vt delictū eoꝝ obliteraret̄ At vero vir fortiſſim⁹ iudas collatione facta a ſuis. xij. milia drachmas argenti miſit hieroſolymā offerre ea ibi p peccatis mortuorū vel delicto illorū in ſacrificiū. ¶ Additur quoq q cuz
A ij. Ma.xv. ſceleratiſſimus nicanor pſequeret̄ iudā poſt fedus cū eo initū. ⁊ poſtea factum. cōperit iudā eſſe i locis ſamarie. ⁊ diſpoſuit bellum cōmittere cū eo in die ſabbati Iudei vero q̄ ſequebant̄ nicanorē p neceſſitatē dixerunt ei. vt honore daret diei ſanctificationis ⁊ deo q̄ vniuerſa conſpicit. At ille queſiuit ab eis. Si potens eſt in celo q̄ imperauit ei diē ſabbatoꝝ Et dixerunt. Eſt deus vn⁹ in celo potēs. q̄ iuſſit agi diē. vij. At ille ait. Et ego potens ſum ſup terram q̄ impero ſumi arma. ⁊ negocia regis impleri. Machabeus aūt cū pauci eēnt cū eo. formidātes impetū nicanoris ⁊ multitudinē. ſingulos illoꝝ iudeorū armauit non clypei ⁊ haſte munitione. ſed ſermonibus optimis ⁊ exhortationibus. p̄ſertim expoſito eis ſōnio qđ in eadē nocte viderat in hunc modū Viderat oniam ſummū ſacerdotē. q̄ a puero in virtutibus exercitatus fuerat manus ptendētem ⁊ orantē p populo iudeorum. Poſt hoc apparuiſſe ⁊ aliū virū etate ⁊ gloria mirabi

Additio.
Hinc habes auctoritatē q anti

mas ſanctorum efflagitare debe- mus q p nobis orent ⁊ interce- dant. per quod confutantur iu dei qui negant alicuius ſancto rum auxiliū de poſcendum.

li circa illum: et onie dixiſſe. Hic eſt amator ppli iſrael. hic ē qui multū orat p populo. ⁊ ciuitate ſancta hieremias pro- pheta dei. Extē diſſe autē hiere- mia dextram ⁊ dediſſe iude gladiū aureū. ⁊ dicē tem. Accipe ſanctum gladiū mu- Nota nus miſſū a deo q̄ deycies aduerſa rios populi mei iſrael. Qua viſio ne confortati qui erant cum iuda impetū fecerant in hoſtes. ⁊ pro- ſtrauerūt ex eis nō minus q̄. xxx. milia. nicanore cum eis interfecto ⁊ redierunt hieroſolymā benedi- centes deum. ⁊ caput nicanoris ⁊ manum cum humero abſciſam cō tra templum ſuſpenderunt. Itaq̧ omnes cōmuni cōſilio decreuerūt nullo modo diem iſtū abſq̧ cele- britate preterire. Hic terminatur epiſtola iude ad diſpſionē iudeoꝝ. Terminata igitur epiſtolari reca pitulatione ad pſecutionem hiſto rie reuertamur de ioanne filio ſi- monis proſequentes.

¶ De cōmendatione ioannis hir cani. Cap. ij.

MOrtuo ſimo- ne qui vltimus quinq̧ filiorū mathathie aſa- monei dux ⁊ ſacerdos fuerat in iudea ſucceſſit ei fili⁹ ei⁹ ioānes: cognomine hircanus a de uictis hircanis. quē ioſephus i. tri- Ioſephus bus cōmēdat. in religione ſacerdo- ɔmēdat hir- tij. in ſtrēnuitate ducatus. ⁊ qꝛ vir canum i. tri- pheta erat. Qui inſecutus ē pto bus. lomeum. qui patrē eius dolo inter fecerat. matrēq̧ eius cum duobus paruulis tenebat in vinculis ⁊ cō fugerat ad oppidū vltra hierichō ta. quod agon vocabatur. Obſeſſo quidē oppido. cum ioannes acri⁹ inſiſtebat. ptolomeus matrē ioan nis ad fratres ſup muros vſq̧ ad ſā guinis effuſionē cedebat fractuſq̧ pietate ioannes ab impugnatione ſe tēperabat. Matre tamē clamā te ne pro ſe ſineret ſcelus ptolomei inultum. Mortem enim ſuam ſic iudicaret īmortalitate meliorem. Ob hoc diutius tracta obſidione ſeptimus aduenit annus feriatus a iudeis. Receſſitq̧ ab obſidione ioannes. ptolomeus vero matre ip ſius ⁊ fratribus occiſis confugit ad zenonem philadelphie tyrānū qui cotila cognominabatur.

¶ De inſtitutiōe xenodochiorū. ⁊ de morte ioannis. Cap. iij.

POſt hoc antio chus pōticus rex ſyrie obſedit hieruſalem. Quamobrem aperu it hircanus duos de. viij. loculis circunſtantibus ſepulcrum dauid ⁊ ſuſtulit ex eis plus q̄ tria milia talentorum. deditq̧ trecenta talen ta antiocho vt ab obſidione rece- deret. ⁊ vt placaret murmur popu li de apertione ſepulcri. de reliqua pecunia primus inſtituit xenodo- chia pauperum in hieruſalem. Sa mariam captam ſolo equauit quā poſt herodes inſtaurans ſebaſtē dixit. Mortuus eſt autē ioannes. xxxiij. annis rebus optime admini- ſtratis relictis quinq̧ filijs Ari ſtobolo primogenito ⁊ antigono Mulier pfi cū tribus minoribus. Cūq̧ null⁹ citur iudee eorum ad regendum populum ſuf ficeret. vxorem ſuam diſertiſſimā iudee prefecit ⁊ filijs.

¶ De reſtitutione regni iudeorū per ariſtobolum. Cap. iiij.

ARiſtobol⁹ ve- ro impatiens dominij materni: matrē cū tri- bus fratribus minori- bus vinculauit in carcerem. ⁊ anti Nota ſcel⁹ gonum quē diligebat ſecundum a ɔ mſem et ſe conſtituit. Impoſuitq̧ ſibi dia- fres p ari- dema. ⁊ reſtitutū eſt regnū iudeis. ſtobolum.

Fluxerant aūt a ſedechia ſub quo
regnum fuerat interruptum anni
quadringentiſeptuagintaquinq;.
et mēſes tres. vel a reditu de capti
uitate babylonis. Unđ ſepe legit
intermiſſum fuiſſe regnum vſq; ad
hircanū et ariſtobolum intranſiti-
ue. id eſt vſq; ad ariſtobolum hir-
cani. Nec tamen regnauit ariſto-
bolus niſi per annum. eo ꝙ matrē
fame peremerat in vinculis. Cūq;
egrotaret ariſtobolus i turre. que
poſt ab herode dicta eſt antonia.
redibat antigonus de galilea. in
qua multa preclare fecerat. indutꝰ
nouis armis et decentibus. Cūq;
ingrederetur hieruſalem in diebꝰ
ſcenophegiarum ob honoꝛem fra
tris. et vt oſtentaret decoꝛem armo
rum populo armatus intrauit.
Quod vidētes emuli ipſius. et ma
xime vxoꝛ fratris. que oculos i euz
iniecerat. ſed ipſe ei aſſenſum non
pꝛebebat: accuſabant eum dicētes
ariſtobolo. Frater tuus audiēs te
egrotantem in manu foꝛti et arma-
ta intrauit vt te perimat et regnet.
Quod ita ꝓbare potes. Iube eū
venire ad te. ſi venerit armatus ſu
per his q̄ dicimus certus eſto. Poſ
ſuit ergo ad ſuggeſtionem vxoꝛis
Ariſtobolus armatos in ſubterra
neo qui pirgus ſtratonis dicebat̄.
per quē antigonus tranſitum fa-
cturus erat. qui ſi veniret armatus
eum interficerent. Et aduocans
fratrem ariſtobolus precipit nun
cio vt diceret ei ne veniret armatꝰ
Sed regina coꝛrupit nuncium mu
neribus vt diceret ei ꝙ cum armis
deſcenderet. Affectaret enim euz
rex videre in armoꝛum decoꝛe.

Nota femi ne maliciā.

¶ De nece antigoni. Cap. v.

ERat autez eo
tempoꝛe in hieruſalez
genitaliacus quidam
iudas nomine de here
ſi eſſeoꝛum qui per conſtellationē
iudicauit de natiuitate pueroꝛuz.
qui ſcholaſticis ſuis arte ſua pꝛedi
xerat de moꝛte antigoni et diem et
locum. Is cum vidiſſet antigonū
in armis gloꝛiantem: exclamauit.
Pape Nunc mihi pulcrū eſt mo-
ri quando ante me. veritas interijt
mearūq; pꝛedictionū aliquod mē
daciū depꝛehenſum eſt. Uiuit an-
tigonus iſte. qui hodie moꝛiturus
erat in pirgo ſtratonis. Locus au
tem ille ab hinc ſexcentis ſtadijs di
ſtat. hoꝛe vero diei ſunt quattuoꝛ
Cūq; ſic eiularet ſenex. paulopoſt
occiſus eſt antigonus cum arma-
tus deſcenderet per pirgum ſtra-
tonis ſecq; locoꝛum equiuocatione
ſenex agnouit fuiſſe deceptum.
Audiens autem rex moꝛtem fra-
tris indoluit. adeoq; moꝛbus inua-
luit vt ſanguinem laceratis viſceri
bus euomeret. Quē vnus de ſer-
uulis huic officio deſtinatus foꝛas
efferēs vbi antigonus occiſus fue
rat caſu effudit ſuper adhuc extan
tes cruoꝛis maculas. Quod vi-
dens populus exclamauit aſſerēs
nutu dei in occiſi vltionem ſangui
nem libatum occiſoꝛis. Cumq; cau
ſam clamoꝛis rex ſciſcitaretur. nul
luſq; ei auderet pꝛodere tādem mi
nanti pꝛo taciturnitate ſuppliciū
verum quod erat ei indicauerunt.
Et ingemiſcens ait. Fas non erat
vt dei lumen ſcelera mea laterent
quatenus o coꝛpus impꝛobū ma-
tri fratriq; animam damnatā deti
nebis. Utinam non paulatim eis
ſanguinem meum libē: ſed totum
ſimul accipiant. Et his dictis ex-
pirauit.

Ariſtobo-lus moꝛit.

¶ De tyrannide regis alexandri
et eius moꝛte. Cap. vi.

QUo moꝛtuo
vxoꝛ eius quia pꝛolez
ex ea non ſuſceperat.
fratres viri ſoluit a vi
culis maioꝛē natu ale

xandrū regē ꝯſtituēs. q̄ cognoſa-tus ē iamne'. q̄ ēt modeſtia p̄ſtare videbat. Qui fratrē ſcdm iterfecit q: ad regnuz aſpirare videbat. tertiū ſecū viuere coegit p̄uatim. duxitq vxorē noīe alexādraz q̄ et ſalomia dicta ē. Hic adeo neq̄ſſim' fuit. q i. vij. annis circit quiquagīta q̄ꝗ milia ſenioꝝ iterfecit. q: facinora ei' deteſtabant. Cūq offēſus eēt pplo muniuit ſibi palatiū i turri q̄ baris dicebat. ſup quā poſtea ammirat' ē tit' q cū iudei deſeruerāt cū defēdi poſſet a duob' ab omi viuēte. Adeo aūt offēſus erat iudeis. vt ſemel pcōtāti ei q̄nā pacto eos ſedat poſſz rñdert ſi morerer. Ob h' i plateis hierlz ſuſpēdit octigētos viros vxoratos. vxoreſq eoꝝ et liberos necauit. Cūq quieuiſſet a p̄lijs. ⁊ q̄rtanis fatigaretur. morbū ex ocio natū putās i tēpeſtiuis laborib' militie ſe reddidit. ⁊. xxxviij. regni ſui āno mortuus ē duos relinquēs filios. Hircanū ⁊ ariſtobolū. Scienſq filios p patre iudeis odioſos regnū reliq̄t vxori. Que ſibi ſub viro beniuolētiā ppli ſepe ꝯparauerat tyrānidi ipſius ſepi' reſiſtēs. etiā ſimulatā religionē in habitu preferebat.

Nō. q̄d ambitio facit.

Mulier regīt.

¶ De regno alexandre ⁊ de filijs eius hircano ⁊ ariſtobolo. Ca. vij.

QUe dum regnaret hircanū p̄mogenitū pōtificem declarauit. cū futurū rege iudicās q: modeſtus erat. minorē ſ̄o ariſtoboluz eo q feruētis animi videret: priuatim viuere coegit. ¶ Eo tēpore orta eſt i iudea hereſis phariſeorum. de quibus poſt cum ſectis alijs explicabitur. quoꝝ ꝯſilio vtebat i omib' alexādra. ita vt eoꝝ ꝯſilio optimates q̄ſq tu deoꝝ: aut exilio damnaret aut i terficeret. Deni q diogenē q̄ alexādro amiciſſimus fuerat occidit. Alienigenoꝝ quidem duos ſibi cōflauerat exercit' vt i iudeos tuti' debacchāret. Proīde mlti ad ariſtobolū ꝯfugerant. vt ei' patrocinio tuerent. Nono autem regni ſui anno egrotauit alexādra. ⁊ ariſtobolus collecta plurimoꝝ manu poſt matrē ſe regnaturū dclarauit. Ob hoc miſerata querelas hircani mater: ꝯiugē ariſtoboli cū filijs in cuſtodia recludens: obſides accepit. ne regnū ſibi ariſtobol' vſurparet

De ortu phariſeoꝝ.

Additio.

His tpibus iugurta ꝯ rhomanos dimicās a marco ⁊ ſilla capt' eſt Rhome ars rhetorica cepit haberi edocta a plotio gallo. Lucreti' poculo amatorio i furorē verſus p interualla inſanie aliq̄s libros ꝯſcpſit. tandē i. terfecit ſe.

Nō. de eo a dre.

¶ De mltiplici diſcordia fratrū. Capitulum. viij.

EA mortua ariſtobolus collecto exercitu ꝯ fratrez mouit arma. Cūq egreſſi eēnt ffes in campis hierichontinis: vict' hircanus fugit in hieruſalem. Tandem ea lege in concordiaz redierunt vt ariſtobolus regnaret. Hircanus ſ̄o ſub eo quibuſlibet fūgeretur honorib'. Domos etiā pmutauerunt. Erat aūt cū hircano antipater idumeus. cuius prudentiā ⁊ ſtrenuitatē timens ariſtobolus calumnias ei pretendebat. Hic perſuaſit hircano vt ſe dolo circunuentū quereret. ⁊ vt ad arethā regē arabum ꝯfugeret. cuius auxilio rediret in regnum. Noctu igitur egreſſi venerunt ad regem arabum in oppidum qd̄ petra dicitur. vbi regni ſedes erat. Itaq collecto exercitu aretha venit i iudeā et obſedit hieruſalē quā ⁊ recepiſſet: niſi dux rhomāoꝝ ſcaurus ſoluiſſet obſi[d]ium. Iā enim ſyria deſierat habere regē facta rhomanis

Parē nec maiorē patitur ābitio.

tributaria. Miſſuſqꝫ erat pompei⁹ a rhomanis contra tigranem regē armenie ⁊ is ſcaurū miſerat preſidem ſyrie. Qui cum audiſſet diſſē ſionem fratrum in iudea. ratus tēpus eſſe quo de facili iudeam poneret ſub tributo in manu valida fines intrauit iudee. Ad quem legati a fratribus vtrinqꝫ venerunt. auxilium eis hinc ⁊ inde poſtulātes. Corruptus autem ſcaurus.ccc.talentis miſſis ab ariſtobolo (quod ꝓpriū eē rhōanorū ioſeph⁹ teſtaꝛ) ad arabes legatos mittit rōanorū ⁊ pōpeij nomē eis itērās niſi ab obſidione recederent. Recedēs ergo aretha hircanū ⁊ antipatrum philadelphie collocauit. Qui fruſtrati ſpe arabum in aduerſarios ſpem contulerunt. Cum enim pompei⁹ damaſcum veniſſet. cum multꝭ muneribus venerunt ad eum. orantes vt violentiā ariſtoboli dignā odio iudicaret ⁊ hircanum in regno reſtitueret. Sed nec ariſtobol⁹ ſibi defuit. corruptiōe ſcauri fretus. Cū autem pompeius honorem regium ei non exhibuiſſet indignans inſalutato pompeio receſſit. et recepit ſe in alexādriū propter inexpugnabilem oppidi munitionem. Quem collecto romanorum ſyrorumqꝫ exercitu inſecutus eſt magnus iuſſitqꝫ vt de opido ad ſe deſcenderet. Is vero quia pro imperio vocabatur decreuerat potius periclitari q̄ꝫ parere. Conſilio tamen ſuorum deſcendēs ab opido relictis ibi cuſtodib⁹ p̄cepit vt nō niſi manu ſua ſcriptꝭ ep̄lis obtemperarent. abyt qꝫ hieroſolymam. Quē ſtatim inſecutus eſt magnus alacer factus circa hierichonta morte metridatis ſibi nunciata vbi pinguiſſima idumee regio ⁊ palmarum plurium ⁊ balſamum nutrit. Cuius inciſo lapidibus acutis robore ſtillantem lachrymam ex vulnerib⁹ colligūt.

Regnū diuerſū i ſe deſolatur.

¶ Qꝭ pompeius hieruſalem ſibi tradita tēplū expugnauit. Ca.ix.

Cumqꝫ hieroſolymam properaret. tertius ariſtobolus occurrit ei: pecuniam pollicens que erat in alexandrio. ſeqꝫ de cetero imperio romano pariturum. ſed nihil horum effectum eſt. Miſſum enim gabinium ad recipiendam pecuniam cuſtodes nec ī opidum receperunt. His commotus pompeius ariſtobolum in cuſtodiam collocauit. Cum autē obſediſſet hieruſalem orta eſt diſſenſio in vrbe. Nam fautores ariſtoboli vrbem tueri. fautores hircani eam tradere romanis cōtendebāt. ſed victa pars ariſtoboli in templū ceſſit. Receptuſqꝫ in vrbem pompeius templum expugnauit. Cumqꝫ ſeptentrionalem vallem aggerib⁹ impleret. labor eſſet imperfect⁹ niſi obſeruatis ſeptimis diebus qb⁹ operari iudeis fas non eſt aggerē fieri precepiſſet. Menſe tamen tertio phanum irruptum eſt. Fauſt⁹ autem cornelius ſille filius primus ingredi auſus eſt. ⁊ irruentes rhomani prophanauerunt templum ⁊ vt alibi legitur. equos in porticib⁹ ſtabulauerunt. Ob quam rem traditur nunq̄ꝫ de cetero pugnaſſe pōpeium quin vinceretur. qui hactenus fortunatiſſimus fuerat. Poſtero autem die ingreſſus templū pompeius ammiratus ſitum ⁊ ornatum ⁊ religionem templi nihil inde tulit. precipiens edituis vt a ſordibus templum mundarent. Cumqꝫ impoſuiſſet hieroſolymis tributum. hircano pontifice declarato: ariſtobolum captiuum duxit. duoſqꝫ filios eius alexandrum ⁊ antigonum cum totidem filiabus. rhomamqꝫ per ciliciam properabat. ſyrie ⁊ iudee amminiſtratione ſcauro commiſſa relictis ſecum duab⁹ cohortibus.

Pctm̄ vleiſcitur a deo in p̄nti.

¶ De diuiſione iudee in pentarchias. Capitulum.x.

ALexãder vero filius ariſtoboli ex itinere fugit. Qui magna manu collecta iudeam populabatur. et hircano imminebat. Obtinebat autem muniſſima loca. alexãdrium. hircanũ. et macheruntã. Miſſus eſt autem ĩ ſyriã gabinius vt ſcauro ſuccederet ſub quo marcus antonius militabat. Qui cum in alexandrio obſediſſet alexandrũ. conſilio matris alexander ſe tradidit et et caſtra. Que gabinius conſilio eiuſdẽ mulieris funditus euertit. ne alterius belli fierent receptaculum. Palpabat enim mulier gabinium obſequijs: viro ſuo et ceteris captiuis metuens qui rhomam fuerant abducti. Poſt hoc gabinius cura tẽpli mandata hircano. gentẽ iudeorum in quinq; conuentus diuiſit. quaſi per pentarchias iudee frangens ſuperbiã. Eo tempore fact⁹ eſt ãtipater amiciſſimus gabinio. et marco antonio maxime. adeoq; claruit q̃ data eſt ei vxor neptis regis arabũ Cypris nomine. Qui ſuſtulit ex ea quattuor filios et filiam. Primogenitus fuit phaſel⁹. ſecundus herodes qui poſt dictus eſt aſcolonita: terti⁹ ioſipp⁹. quartus ferozas. filia dicta eſt ſaloma.

Mulieris aſtucia.

De fuga ariſtoboli et eius iterata captiuitate. Capitulum. xi.

POſt hec caſu elapſus ẽ a rhoma ariſtobolus. q̃ magna iudeorum manu conflata alexandrium muro recingebat. ad quem debellandum miſſus eſt a gabinio antonius. Captuſq; iterũ ariſtobolus cum filijs rhomã perductus eſt. Illum quidem in cuſtodia ſenatus coercuit: filios autem in iudeam remiſit. quia gabinius id ſe ſcripſerat ſpopondiſſe vxori ariſtoboli p̃ caſtellorum traditione. Poſt hoc cũ gabinius detineretur apud egyptum. alexander ariſtoboli filius iudeos iterum ad diſſenſionem reduxit. Sed rediẽs gabinius pacem fecit. et hircano pontificium confirmauit. Quo mortuo miſſus eſt preſes ſyrie craſſus vt etiam parthos qui iam rhomanis imminebant reprimeret. In ſumptus vero parthice militie omne fere aurum de templo ſuſtulit. et ea quibus pompeius abſtinuerat duo milia talentorum. Ob hoc auro in os infuſo iterijt

Mali pris filius mal⁹.

Additio. Cui dictum eſt aurum ſitiſti aurum bibe.

Cui ſucceſſit preſes ſyrie Caſſius. qui in omnibus conſilio antipatri vtebatur.

De reditu ariſtoboli in ſyriam et eius nece. Capitulum. xij.

EO tempore factum eſt diſſidium inter romanos pro pompeio et iulio ceſare. Ceſar autem poſt ſenatus et pompei fugã trans mare ioniũ: rebus omnibus romaq; potitus. ſolutũ ariſtobolũ cum duabus cohortibus ĩ ſyriam miſit facile per hũc ſibi poſſe iudeam ſubijci ratus. Verũ ſpes ceſaris fruſtrata eſt. Nam a ſtudio ſis pompeij veneno perijt ariſtobolus. Seruabat q; corpus eius melle conditum prohibita ſepultura. donec iuſſu antonij in monumentis regalibus ſepultus eſt. Deciditur quoq; filius eius alexander antiochie a ſcipione ſecuri percuſſus. ſecundum pompeij litteras accuſatione pro tribunali prius habita. ſuper his que in romanos admiſerat. Solus autem ſuperſtes antigonus cũ duabus ſororibus ſuis ad quendam ptolomeum mannei filium q̃ ſub libano morabatur cõfugit. Accepitq; ptolomeus minorem ſororem alexandram vxorem.

ex qua vt quidam tradunt ſuſcepit liſaniam abiline poſtea tetrarchā.

¶ Q; antipater tranſiuit in gratiam ceſaris. Capitulum.xiij.

POſt hoc factuz eſt prelium in emathia. cui interfuit antipater ꝛ iudei ſub pompeio. Qui cuz rediſſet in iudeam. timens ceſaris imperiū. liberos ſuos ad arabas cognatos eorum tranſmiſit. Mortuo autem pompeio antipater in clientelā ceſaris ſe contulit. Miſit autem ceſar metridatem ꝑgameuz ad expugnandum peluſium. mittens cum eo incolam libani ptolomeuz ꝛ antipatrum cū tribus milibus iudeorum. Ubi virtus antipatri plurimum enituit. Nam et murum primus tranſcendit. ꝛ memphitas ad obſequenduz ceſari prudentia ſua inclinauit: ꝛ inito prelio cum ceteris egyptijs pluribus occiſis totꝰ perfoſſus corpore preter ſpem ſeruatus eſt ex prelio. habitaq; victoria: factorum ſuorum apud ceſarez metridatem teſtem habuit. Marco etiam antonio in pluribus eum commendante factus eſt amicꝰ ceſaris. Quem ceſar rhomana ciuilitate donauit ſimul ꝛ immunitate. ꝛ eius gratia pontificatum confirmauit hircano.

Fcā ꝓbatū reddūt viꝝ

¶ Q; antipater procurator iudee creatus eſt. Capitulum.xiiij.

EO tēpore antipatrum ꝛ hircanū criminabatur antigonus apud ceſarem. dicens eorum conſilio patrem ſuum ꝛ fratrem interiſſe. Ad hoc antipater veſte proiecta multitudinez vulnerum demonſtrans verbis non opꝰ eſſe dixit. cum cicatrices ſe tacente clamarent ipm fuiſſe fidelem rhomanorū: cum antigonus filiꝰ fuiſſet fugitiuorum. nulluſq; ipſum a pompeio quoad vixit potuit auellere. nec mō a ceſare quiſq; eum eſſet auulſurus. Tunc ceſar cuiuſlibet dignitatꝭ ſub pōtifice in iudea dedit antipatro optionē. Qui remiſſa dignitatis menſura in ceſarē. ꝓcurator iudee declaratus eſt. impetrans quoq; vt euerſa patrie menia renouaꝛ ſibi liceret. Regnū quoq; eſt cōceſſum hircano. ita tamē ne rex vocaretur. Sextū etiam cognatū ſuum ceſar ſyrie prefecit.

¶ Q; herodes factus eſt preſes galilee ꝛ princeps milicie regis ſyrie. Capitulum.xv.

POſt hec antipater filiū ſuū maiorē faſelū hieroſolymis ſub ſe ꝓcuratorē ſtatuit. ꝛ herodez galilee ꝑfecit. q̄ cū natura ſtrenuꝰ eēt. ezechiā quendā ꝑncipē latronū interfecit cuz ſuis ſequacibus. adeoq; terram quietā reddidit. vt publice herodes pater galilee cantareꝛ. Faſelꝰ quoq; indolē fratris bona emulatione ſuꝑare certabat. Ob hoc etiam pater eorū obſequijs regalibus a gente colebaꝛ. nec ꝓpter hoc tamen minꝰ fidelis hic fuerat hircano. Uerū fieri non poteſt: vt liuorem in bene geſtis quiſq; effugiat. Erant ergo qui dicerent hircano. q̄ ātipatro ꝛ filijs eius rebꝰ traditis ipſe vacuo regis nomine ſederet. His accēſus paulatim hircanus: cauſam dicturum herodem iubet acceſſiri. Qui munita prius galilea ad regez properabat: ferēs ſecum. Sexti epiſtolam precipientis hircano vt herodem ab omni crimine ꝛ pena liberaret. Nec multo poſt factus eſt herodes princeps militie. Sexti. et tunc iniuriaz predicte vocationis herodes vindicaſſet in hircanum. niſi pater eius et frater impetum eius fregiſſent.

Juſticiam pax ſemper ſequitur.

Undiq; liuor virtuti paratur.

¶ De morte Julij ceſaris et ſignis.

Capitulum.xvj.

EO tempore dolo bruti ⁊ caſſij occiſus eſt ceſar. cum per triennium ⁊ menſes ſeptem tenuiſſet principatū. Fuerat q̄dē rome imperatum a romulo ſub regibus .vij. annis .cc.xl. poſt. ſub cōſulibus res acta eſt annis quadringent; quadragitaquattuor. Obijt autem ceſar anno etatis ſue quinquageſimoſexto. corpuſq̄ eius ꝓ roſtris combuſtum eſt. Statuit autem populus in foro ſolidam colūnam lapidis numidici viginti prope pedum. ſuper quam tumulatus eſt. que ⁊ iulia dicta eſt. Cēteſimo autem die ante mortē eius cecidit fulmen ſuper ſtatuam eius in foro. et de nomine eius ſuperſcripto .c. litteram capitalē abrupit. Nocte precedente diem obitus eius feneſtre thalami eius tanto cum ſtrepitu aperte ſunt: vt exiliens a ſtratis ruituram domū eſtimaret. Eadē die cum iret in capitolium date ſūt ei littere indices mortis imminentis. Qui dum referretur occiſus: i manu eius nondū ſolute inuente ſunt. ¶ Die ſequenti apparuerunt tres ſoles in oriente. qui paulatim in vnum corpus ſolare redacti ſūt. ſignificantes q̄ dominium lucij antonij ⁊ marci antonij. ⁊ auguſti in monarchiam rediret. Vel potius. quia noticia trini dei ⁊ vnius: toti orbi futura imminebat. Bos quoq̄ aranti locut⁹ eſt dicēs. In breui magis deſituros hoīes q̄ frumēta

Preſtigia ſeu ꝓnoſtica venturaꝝ rerum q̄nq̄ mōſtrātur ſigna.

¶ Q; herodes adheſit caſſio. Capitulum .xvij.

POſt hec caſſius venit in ſyriam cui⁹ pridē preſes fuerat. colligenſq̄ exercitum contra auguſtum adoleſcentem ⁊ marcum antonium ſeptingenta talenta a iudeis exigebat. Primus autem herodes de galilea centum ferens talēta. fauorem caſſij meruit. morā alioꝝ indigne ferentis. Profect⁹ eſt etiā herodes cū caſſio ad filiū q̄ ei adepta victoria regnum iudee pollicebatur.

¶ De nece antipatri vindicata ꝑ herodem. Capitulum .xviij.

ERat eo tempore cum hircano q̄dā de amicis ſuis noīe malicus. aſpirās ad ſacerdotium. Cūq̄ decreuiſſet hircanū veneno appetere ſtatuit ꝑus appetere antipatrū immemor bñficioꝝ ipſius. Suſcepto itaq̄ veneno per miniſtrum mortuus eſt antipater. Malicus ꝓ eo cū de morte ei⁹ ſuſpectus haberet corā herode in multis ſe excuſabat. Conqueſtus autē herodes ꝑ epiſtolā de pr̄is morte apud caſſiū reſcriptū ipſi⁹ accepit vt dolū dolo vindicaret. Scripſit etiam caſſius chiliarchis vt in iſta cauſa herodi opē ferrent. Vocauit itaq̄ herodes hircanum ⁊ malicū ad cenam. qui dum irent circunſeptum malicum chiliarche interfecerunt. Hircanus autē ſtupore diſſolutus cōcidit virq̄ recepta anima herodem percontabatur quis malicum occidiſſet. Cunq̄ vn⁹ reſpondiſſet caſſij preceptū: ait. Me ⁊ patriam caſſius ſeruauit incolumē: amboꝝ inſidiatore perempto. Non multo poſt cum egrotaret herodes damaſci. phenix malici frater in vltionē fratris mouit arma cōtra phaſelum fultus hircani auxilio. Cunq̄ conualuiſſet herodes hircanum aggredi attentabat ſed propter affinitatem redierunt in concordiam.

Oīꝫ maloꝝ origo ingratitudo.

¶ De vxoribus herodis ⁊ liberis eius. Capitulum .xix.

HAbebat quidē herodes vxorem nomine doſidē ſed ignobilē: de qua ⁊ ātipatrū

ſuſcepit.ſuperduxitq₃ mariannem
neptez hircani cuius etiam amore
circuncidit ſe ⁊ factus eſt proſelit⁹
Habuit ſiquidez herodes vxores
nouem.ex quarum.vij.numeroſaz
ſuſcepit ſobolem.ſed ď his paucos
numerare ſufficiet. Primogenit⁹
eius antipater ex doſide. alexāder
⁊ ariſtobolus ex marianne. arche-
laus ex mathaca ſamaritide. hero
des ātipasqui poſt tetrarcha fuit.
⁊ Philipp⁹ ex cleopatra hieroſo-
lymitide. Herodem tamen hunc q̄
dam marianne filium putant.

¶ Q₃ herodes et phaſel⁹ tetrar-
che iudee facti ſunt ab antonio. et
de pugnis eorū ⁊c̄. Caplm.xx.

SEd vbi Caſſio
in philippis interfecto ce
ſar in italiaz antonius ſyriā diſceſ
ſerunt iudeoruz optimates phaſe-
lum ⁊ herodem apud antoniuz ac
cuſabāt q̄ rerum ſummā vi poſſi-
derent.nomē tantū ſupeſſet hirca-
no. Herodes autem muneribus
placauit antoniū.in memoriam re
uocans ei patris ſui antiquam cū
eo familiaritatē. Cum aūt denuo
antiochie.a.c.viris iudeis accuſa-
retur aſtante etiā hircano ꝯconta
batur hircanuz antoni⁹ quinā re-
gib⁹ gerēdis eſſent aptiſſimi. Cū
q₃ herodē ⁊ fratres ei⁹ alye ꝓtuliſ
ſet.hilaratus antoni⁹ eos de ꝓcu-
ratorib⁹ tetrarchas iudee declara
uit. ¶ Abeūte aūt antonio romā
pachorus rex parthoꝝ i manu va
lida eufratem trāſgreſſus eſt. Ad
quez deſcendēs liſanias antigoni
nepos. fili⁹ ptolomei ex alexādra
vt predictuz eſt.pollicit⁹ eſt talēta
mille ⁊ ꝟgines quingētas. vt anti
gonuz in regnū induceret. Accep
tis itaq₃ a pachoro multis milib⁹
parthorū. antigon⁹ hierl'm expu-
gnabat ⁊ phaſelus quidā muros.
herodes domū regiā cuſtodiebat.
Sed cū intraſſet vrbē antigon⁹ in
dieb⁹ pentecoſtes etiaz in foro di-
micatuz eſt. Cum aūt de pace tra-
ctaret.antigon⁹ pachorum regem
partorū pacis arbitriū i dolo de-
poſcebat. Egreſſi ſunt ergo hirca
nus cū phaſelo ⁊ antigon⁹ ad par
thoꝝ regē ꝓperātes herodes no-
luit cuz eis deſcēdere.ſuadente ma
riāne vt nunq₃ fidei parthoꝝ fidē
adhiberet. Hircan⁹ ꝟo ⁊ phaſel⁹
in itinere a partis cōprehēſi ſunt.
Quo accepto herodes noctu ad
idumeos ꝯtribules ſuos cōfugit.
Premiſit quidē vxores ⁊ filios et
vniuerſam ſupellectilē. ⁊ ipſe ſubſe
quens impetus ſubſequētiū ſuſti-
nebat. Grauiores aūt partis iude-
os in fuga expert⁹ eſt.cum quibus
ſexageſimo a ciuitate ſtadio dimi-
cauit ibiq₃ ob incredibilē victoriā
caſtrū munitiſſimū poſtea firma-
uit quod ⁊ herodiō dixit. Dimiſſis
aūt vxoribus ⁊ liberis in oppido
maſſada. ſub cuſtodia fris ſui io-
ſippi i petrā ciuitatez arabum per
rexit. Parthi ꝟo non ſolum anti-
gonuz reſtituerunt in regnum ve-
rūetiā hircanū ⁊ phaſelū vinctos
ei tradiderūt verberādos. At ille Miranda
auriculas hircani dentib⁹ trunca crudelitas.
uit :nequando mutat' reb⁹ ſolut⁹
pōtificatū reciperet. Ab integris
ei celebrari ſacra oportet. Phaſe-
li ꝟo virtute ꝑuentus eſt. Qui cū
nec ferri copiam nec man⁹ liberas
haberet ad ſaxū fracto capite mor
tuus eſt. Cognito q̄dē q̄ herodes
euaſerat ait ſe eq̄nimit' velle mori.
q2 vltorē viuū relinq̄ret. ¶ De hir
cano ſunt q̄ dicāt q̄ medicus ab an
tigono ſibi miſſus i auriculas eius
venenum ꝓ medicamēto infudit.
⁊ mortu⁹ eſt. ¶ Ioſephus ꝟo re-
fert eum ad parthos miſſuz. ⁊ diu
habitum ludibrio.

¶ Q₃ herodes rex iudee rhome
creat⁹ ē. Capitulū.xxi.

HErodes acce-
pta morte fratris rho
mā ꝓperauit nec.hye-

mis aſperitate retentus eſt. Circa
pamphiliam fracta naui ⁊ in rho-
do reparata: ad rhomam ꝓfec tus
eſt. primoq; cauſā vie expoſuit an-
tonio. Qui miratus eius caſum ⁊
miſertus: ſenatui ꝑſuaſit vt hero-
dem regem iudee declararent. Co
ronatus ergo herodes. auguſto et
antonio hinc ⁊ inde aſtantibus in
capitolium ductus eſt. vbi ⁊ decre
tum ſenatus ſuper hoc facto repo-
ſitum eſt. Remiſſus eſt itaq; in iu-
deam herodes. duoſq; pricipes cū
eo ventidius ⁊ ſylo qui eum in re-
gno collocarent. Cum ergo veniſ
ſent in galileā. ſylonem antigon⁹
mercede coꝛrupit. ⁊ ꝓpterea cógre
di aduerſus antigonum ſimulatis
occaſionibus differebat. Cunq; tā
dem obſediſſent hieruſalē rhoma
ni. tum pro hyemis aſperitate. tū
pro inopia victus. ab obſidione de
ſcendētes. in idumea ⁊ galilea hye
mabant. Nec tunc tamē herodes
occiſus erat. ſed latronum multitu
dinem perſequens. etiam in cauer-
nis eos igne ſuffocabat. Inter q̊s

Nota. erat ſenioꝛ. vij. filioꝛū pater. quos
ipſe occidit in hunc modū. Stās
in oꝛe ſpelunce ſingulos nominati
euocabat. ⁊ pꝛodeuntem quenq; fi
lioꝛum trucidabat nouiſſime ⁊ vxo
rem. tandem ſe confoſſum vulnere
ſuper moꝛtuos miſit.

Quō herodes pulſo ātigono po
ſitus eſt in thꝛono regni in hierlꝫ.
Capitulum. xxv.

Eo tēpoꝛe cir-
ca athenas moꝛabatur
antonius. ⁊ iam amo-
re cleopatre tenebat.
Ad quem ꝓperabat herodes. ſup
dolo ſilonis querelam facturus.
Interim autem ⁊ ioſippus vt ali-
quid preclare faceret. cōtempto he
rodis impio ꝯtra antigonū dimi
cauit ⁊ victus decapitat⁹ eſt a pa-
pio pꝛincipe militie antigoni. Cu
ius truncum antigonus calcarib⁹
verberare inhumanit⁹ aggreſſus
eſt. Dum āt accepiſſet antoni⁹ do
lum ſylonis miſit ſoſiū cum hero
de in manu valida. Qui veniens
in iudeam occurrentem ſibi papiū Sic. q̄ gla-
vicit. caputq; eius feroꝛe fratri ſuo dio ferit
in ſolacium occiſi fratris tranſmi- gladio ꝑit.
ſit. Tandem quinq; menſibus ob-
ſeſſa hieruſalē. cū in ſexto rhoma
ni irruerent in eam nemini parce-
bant: etiā licet herodes rogaret
vt parcerēt. Antigonus quoq; de
ſcendens ad pedes ſoſij pꝛoſtrat⁹
eſt quem non miſeratus ſoſius ſed
irridens antigonam appellauit et
in vincula coniecit. Cum autem
omnis militum multitudo ad vi
ſēda ſancta. ⁊ pꝛophanū ſpoliandum
incitaretur. refrenabat eos hero-
des acerbioꝛem ſibi q̄ᷓ ſi vict⁹ fuiſ-
ſet foꝛe dicens victoriā. ſi quod fie-
ri nefas eſſet. culpa ſua viſum fuiſ
ſet. Inuehebaturq; in ſoſium. ſi va
cue facta viris et opibus ciuitate Herodꝭ ad
ſolitudini ſe regem relinqueret. deū pietas.
De ſuis autē facultatibus merce
dem ſingulis ſe daturū ꝯfirmauit
Cunq; pꝛomiſſa compleſſet. Soſi⁹
aurea coꝛona deo dicata ſublata
victum Antigonum deducens ad
Antonium remeabat. quem An-
tonius ſecuri percuſſit. Confirma
tuſq; eſt Herodes in regno iudee
quarto āno ex quo rōme diadema
ſuſceperat. Inde eſt ꝙ quandoq;
plures q̄nq; paucioꝛes anni regni
Herodis leguntur. Tranſlatū eſt
itaq; regnum de iuda ad alienige-
nam. imminente chꝛiſti aduentu.
Audiens Hircanus Herodē re-
gnantem redijt in iudeam ⁊ in pri-
ſtinum ſtatum reſtitutus eſt. exce-
pto ꝙ non miniſtrabat.

De moꝛte mariānes dolo ſalo-
me. Capitulum. xxvj.

Facta eſt autē
diſſenſio inter Mari-

annem ꝛ Saloniam ſororem herodis hec illi meretricium illa huic ignobilitatem obyciebat. Conſilio vero ſororis Herodes hircanū occidit dolo. eo ꝙ regnum ſibi deberi hircanus diceret. In ſolatiū autem Mariannes: Ionathā fratrem eius cum eſſet .xvij. annorum in pontificem ordinauit. ꝛ doſideꝫ cum filio Antipatro ad petitionē Mariannes a hieruſalem expulit ſolis tribus ſolennitatibus ad orādum aſcendere eis hieroſolymam permittens. E contra ſaloma ſuggerente occiſus eſt et Ionathas. eo ꝙ ad regnum videretur aſpirare. Cunqꝫ accuſaret ſaloma mariānem de adulterio addidit ꝙ expreſſe imaginē ſuam miſerat antonio. vt ad amorem ſuum eum incitaret.

Ira mulieris ꝛ ꝯcupia Et filijs nō parcit.

Mꝫ vt cognoſceret herodes ꝓperauit ad antonium. mariannē ſub cuſtodia viri ſalome collocans. certa ei tradens interſignia. ſub quibus ſi nunciatum ipſi foret marianneꝫ occideret. Dunqꝫ moraꝫ faceret herodes ipſe: et audiret ab antonio imaginem illam miſſam a marianne. quia antonius adeo diligebat herodem. ꝙ nichil eum celaret vir ſalome: que ſibi fuerāt iperata marianne reuelauit. Reuerſo autem herode vxor cum in ſinu eius dormiret cum lachrymis que de morte eius iperauerat indicauit. Exiliensqꝫ a ſtratis herodes ſciſcitabatur a ſorore. dormiuit ne vir tuus cuꝫ marianne. Que ait. dormiuit. Statimqꝫ occidi marianneꝫ fecit ꝛ virum ſororis. Verū de morte vxoris quam ſupra modum diligebat adeo indoluit. vt tanqꝫ lunaticus crebro in amētiam verteretur. Cū autem conualuiſſet. antipatruꝫ cū matre reuocauit. Filios aūt quos de mariāne ſuſceperat: alexandrū ꝛ ariſtobolū rhomam miſit liberalibus artibus erudiendos.

gelotipia mala beſtia

Mꝫ auguſtꝰ addidit regno herodis traconitidē ꝛ ituream. Capitulum .xxiiij.

Poſt hec cōmiſſum eſt prelium apud actium. inter auguſtuꝫ ꝛ antonium. cui non interfuit herodes. miſſus ab antonio cōtra regem arabum ad petitionem cleopatre vt quolibet eorum victo ipſa regnum illius obtineret. Mortem enim regum orientalium iam tunc moliebatur vt pro eis ipſa regnaret. Cunqꝫ herodem offenſuꝫ ātonio reddere molireť. nec efficeť valeret. tñ hierichontinam terram palmarum et balſami feracem in ſui dominium iam tranſtulerat.

Dolꝰ mulieris.

Victo ergo antonio cum auguſtꝰ rhodum veniſſet. nec antonium victum reputaret cum ſupereſſet herodes. periculis occurrens herodes. depoſito habitu regio in cultu priuato ſtetit ante ceſarē et ait. Fateor me vtilem fuiſſe antonio ꝛ fidelem quod expertus fuiſſes ſub actio ſi aſſuiſſem. Uerum nec omnino defui. auxilia ꝛ frumenta miſenſei. nec mō deeſſem. ſi michi adquieſcens cleopatram odij veſtri fomitem occidiſſet. Una ergo cuꝫ victo victus ſum coronamqꝫ cum fortuna depoſui. ad te autem veni. ſpem ſalutis de virtute preſumēs. Ad hec ceſar. Imo ſaluus eſto. et nunc regnato certius. meritus es vt plurimos regas cum amiciciaꝫ tanta fide tuearis. Recte fecit antonius. qui magis cleopatre paruit ꝙ tibi. Te enim lucrati ſumꝰ per eum propter eius amentiam. Experiar quoqꝫ tibi bene facere. vt non queras antonium. Cum autem properaret auguſtus in egyptum non ſolum in prelijs virtꝰ herodis enituit. verum etiam i deſerto eūti ꝛ redeūti exercitui ita pa

Herodꝫ humilitas coronam meruit.

Herodis ſtrēnuitas et prudētia.

rauit neceſſaria. vt nec aquarū deeſſet copia. nec quicq̄ vtenſilium. ita vt miraret̄ ceſar. Mortuis ꝑo cleopatra ⁊ antonio. modicū eē regnū herodis rhomani ꝓclamabāt. Ob hoc auguſtus cū reſtituiſſet partē regni quā cleopatra abſtulerat. cōtradidit ei traconitidē ⁊ itureā totāq; maritimam vſq; ad pirguʒ ſtratonis. quā poſt in honorē auguſti ceſareā appellauit. Edificauit aūt in aſcalone domū regiā. et deinceps agnominatus eſt aſcalonita. Natione enim idumeus fuit ex patre. arabs vero ex matre. Dedit ei ceſar quadringentos galatas ſatellites ſtipatores cleopatre imanes ⁊ ſāguinis humani auidos.

Additio.

Vel proprie dictus eſt aſcalonita. Auus eñ eius q̄ ⁊ herodes aſcalonita fuit natiōe ⁊ editu⁹ templi apollinis. cui⁹ filium antipatrem puerulum rapuere latrones idumei. ⁊ cum eis tātū fuit. q̄ etiā poſt factus eſt princeps eoꝝ. vnde ⁊ idumeus dictus eſt.

De herodianis. Caplm. xxv.

Qui cum prius eleutheri dicerentur a flumine eleuthero ſuperioris galilee. ſuper quod orti fuerāt. ꝺ cetero herodiani dicti ſūt. Cū aūt feciſſet ꝑus i'hierl'm turrim quā vocauit antoniā. q̄ nūc turris dauid dicit̄ fecit ⁊ nunc aliaʒ quā vocauit agrippinā. A ceſare enim amabatur poſt agrippā. ⁊ ab aggrippa poſt ceſarem. Poſuit ⁊ aquilā aureā ſuper ſpecioſam portā tēpli imenſi ponderis i honorem romanoꝝ iudeis id egre ferentibus. Fecit quoq; herodion. in quo ⁊ ſepultus eſt. Fecit ⁊ phaſelum in memoriā fratris. Reparauit ſamariā quā ⁊ ſebaſtē dixit. vbi ⁊ tēplum maximū ceſari dedicauit. Aliud etiā tēpluʒ circa iordanis fontē candido d' marmore ceſari dedicauit. Prius non erat idone⁹ regni locus quē vacuuʒ honore ceſaris relinqret. Anno. quoq; xv. regni ſui tēplū domini magnifice decorauit nec ſolum i regno ſuo. verū etiam in adiacētibus ciuitatibus memorialia ſue libertatis quaſi induſtrie opera reliquit.

De herodis magnificētia et ſue induſtrie opa

Additio.

Fecit etiā ceſaream paleſtine in qua turris ſtratonis. in qua cōtra aduentū auguſti porticū d' cādido marmore conſtruxit. in qua poſt cornelius cēturio creatus eſt a petro epiſcopus.

De offenſa herodis in filios. Capitulum. xxvi.

Poſt hec redierunt a ſtudio filij eius ⁊ erat alexander acerrim⁹ perorator. Quorum vnus ariſtobolus filiam ſalome amite ſue duxit in vxorem. Alter filiam regis cappadocie. Iāq; licentius cum patre de ſucceſſione regni diſceptabant. Ob hoc pater offenſus antipatrē illis preponere ſatagebat. In teſtamēto quoq; iam aperte declarat⁹ fuerat ſucceſſor. Proinde predicti fratres d' morte patris occulte tractabant. Quod preſentiens pater a ſe eos reiecit. Hi vero rhomā nauigauerunt. vt patris iniuriam deferrent ad ceſarem.

Incidenter adiecte ꝑmiſſis hiſtoriographis libris biblie a diuerſis tpm ſcriptoribus ſumpte hiſtorie/ felicē hic finē ſumūt. Noui quoq; teſtamenti: xp̄i ⁊ apoſtolici actus breuiter ſubnectūtur.

¶ Sequuntur tituli capitulorū in hiſtoriam euangelicam.

De conceptiōe precurſoris. capi.j.
De conceptione ſaluatoris. cap.ij.
De ortu precurſoris. cap.iij.
De deſcriptione orbis. cap.iiij.
De natiuitate ſaluatoris. cap.v.
De cantico angelorum ꝛ circunciſione domini. cap.vj.
De ſtella ꝛ magis. cap.vij.
De oblatione ꝛ nominibus magorum. ca.viij
De ipapanti domini. cap.ix.
De fuga dñi in egyptum. cap.x.
De nece puerorum ꝛ quare dilata per annum. cap.xj.
Q; communatio hieremie etiam prophetia fuit. cap.xij
De nece duorum filiorum herodis. cap.xiij.
De priori teſtamento herodis et odio ipſi⁹ ꝛ antipatri ca.xiiij
Q; herodes incarcerauit antipatrum inſidiantem vite eius.ca.xv.
De magnitudine morbi herodis. cap.xvj.
De nobilibus iudeis occidendis ī morte herodis. ꝛ de morte antipatri. cap.xvij.
De morte herodis ꝛ ſubſtitutiōe archelai. ca.xviij.
De lite fratrum pro regno coram auguſto. cap.xix.
De quattuor regibus in iudea. cap.xx.
De ſimulato alexandro. cap.xxj.
De diuiſione regni. cap.xxij.
De reditu ieſu ab egypto. ꝛ ꝺ morte glafire. ca.xxiij
De exilio archelai. ca.xxiiij.
De p̄mo ꝓcuratore iudee. ca.xxv
De morte auguſti. ca.xxvj.
De tyberio imperatore ꝛ valerio ꝓcuratore iudee. ca.xxvij
De odio iudeorum in pontium pilatum. cap.xxviij
Teſtimonium ioſephi de chriſto. cap.xxix.
De baptiſmo ioā̄nis ꝛ principio ſexte etatis. cap.xxx
De tribus ſectis iudeorū. ca.xxxj.
Q; ioannes confeſſus eſt ſe nō eē chriſtum. cap.xxxij.
De ieſu baptizato ca.xxxiij
De ſpiritu ſancto ꝛ voce patris. cap.xxxiiij
De ieiunio ieſu ꝛ tētatōe.ca.xxxv
De prima vocatione diſcipulorū. cap.xxxvj
De varijs opinionibus hiſtorie. cap.xxxvij.
De mutatione aque in vinum. cap.xxxviij.
De inſtructiōe nicodemi.ca.xxxix
De prima electione vendentium ꝛ ementium de templo. cap.xl.
De ſecunda vocatione diſcipulorꝫ cap.xlj.
De eo ꝙ dominus legit in nazareth. cap.xlij.
Q; diſcipuli baptizabant ꝛ ioannes. cap.xliij.
Cur ioannes incarceratus eſt. cap.xliiij
De tertia vocatione diſcipulorū. cap.xlv.
De aperta predicatione ꝛ miraculis domini. cap.xlvj.
De electione duodecim apoſtolorum. cap.xlvij.
De ſermone dñi ī mōte.cap.xlviij
De oratione dominica. cap.xlix.
Q; apoſtoli miſſi ſunt cum poteſtate curandi. cap.l.
De curatione leproſi. cap.lj.
De ſeruo centurionis. cap.lij.
De ſocru petri. ca.liij.
De filio vidue. cap.liiij
Q; excitatus imperauit ventis ꝛ mari. cap.lv.
De duob⁹ obſeſſis a legiōe.c. lvj.
De paralytico demiſſo per tectū. cap.lvij.
De puteo ſamaritane. cap. lviij.
De filio reguli. cap.lix.
De conuiuio leui. cap.lx.
De filia archiſynagogi. ꝛ emor.

roiſſa. cap.lxj.
De duobus cecis ⁊ de ſurdo ⁊ muto. cap.lxij.
De beelzebub. cap.lxiij.
De maria magdalena. cap.lxiiij.
De miniſterio marthe. cap.lxv.
De queſtione ioannis. ca.lxvj
De ſeptuaginta duobus diſcipulis. ca.lxvij.
De ſolutiõe ſabbati ⁊ ꝯfricatione granoꝝ. ca.lxviij. De mãco. c.lxix
De quattuor paraboliꝭ ad turbas in naui. cap.lxx.
De tribus parabolis in domo ad diſcipulos. ca.lxxj.
De ſaltu domini. ca.lxxij
De decollatione ioannis. ca.lxxiij
De quinqꝫ panibus ⁊ duobus piſcibus. cap.lxxiiij.
Qꝫ dñs ãbulauit ſupͣ maꝛ. c. lxxv
De verbis domini ꝓ quibus quidam abierunt retro. cap.lxxvj.
De traditionib⁹ phariſeoꝛũ etiã contra mandata domini. ca.lxxvij
Qꝫ cib⁹ nõ trãſit in ꝟtutẽ nature ca.lxxviij. De mulier chananea. ca.lxxix. De ſurdo ⁊ muto. ca.lxxx
De probatica piſcina. cap.lxxxj.
De zelo iudeorum ⁊ qꝛ chriſtus filium dei ſe fecit. ca.lxxxij
De refectione quattuor milium d̃ ſeptem panibus. ca.lxxxiij.
De quodam ceco. ca.lxxxiiij.
De confeſſione fidei quã fecit petrus pro omnibus. cap. lxxxv.
De trãſfiguratione dñi. ca.lxxxvj
De lunatico. cap.lxxxvij.
De verbis domini quibus innuit triduum mortis ſue. cap. lxxxviij.
De tributo inuẽto ī oꝛe piſcis. ca. lxxxix. Qꝫ apoſtoli q̃ſierunt quis eoꝛũ eſſet maioꝛ. cap.xc.
De parabola ouis ⁊ drachme et filij prodigi. cap.xcj.
De dimittendo fratri ſeptuagies ſepties. cap.xcij.
Qꝫ ob ſolam foꝛnicationem vxoꝛ põt dimitti. ca.xciij. De galileis quos occidit pilatus. cap. xciiij.
De muliere incuruata. cap.xcv.
De ſcenophegia. cap.xcvj
Qꝫ miſſi vt tenerẽt ieſum ammirabanꝛ ꝟba ei⁹. cap.xcvij.
De adultera. cap.xcviij.
De parabola diuitis volẽtꝭ ãpliare hoꝛrea ſua. ⁊ de q̃buſdam ꝟbis dñi. cap.xcix. De ceco nato. cap.c.
De ſignis pfectiõis ⁊ de ĩpoſſibilitate itrãdi diuitẽ ĩ regnũ celoꝝ. cj
Qꝫ relinquẽtes oĩa ꝓ xp̃o iudicabũt. ca.cij. De diuite ⁊ lazaro. ciij.
De villico iniquitatis cap.ciiij.
De denario diurno. ca.cv.
De hydropico ⁊ exhoꝛtatione ad humilitatẽ ⁊ miſericoꝛdiã. ca.cvj.
Qꝫ in encenijs voluerunt iudei lapidare ieſum. cap.cvij.
De reſuſcitatione lazari. ca.cviij.
Qꝫ pontifices ⁊ iudei conſpirauerunt in ieſum. cap.cix.
De vltimo aduentu dñi in hierlm. ca.cx. De decem leꝓroſis. ca.cxj.
De ſamaritanis. cap.cxij.
De petitiõe filioꝝ zebedei. c.cxiij.
De zacheo ⁊ ceco prius illuminato. ca.cxiiij.
De duob⁹ cecꝭ hiericõtinis. c.cxv.
De alabaſtro vnguenti. ca. cxvj.
De malediccione ficus ⁊ ſeſſione ſuper aſellum. ca.cxvij.
Qꝫ glorioſe ſuſceptus dñs fleuit ſup ciuitatẽ. ca.cxviij. De ſcẽda eiectiõe vẽdẽtiũ ⁊ emẽtiũ ĩ tẽplo. ca. cxix. De excitatiõe tẽpli in triduo ca.cxx. De duobus minutis vidue ca.cxxj. De phariſeo ⁊ publicano. ca.cxxij. Qꝫ dñs ꝑnoctauit in bethania. cap.cxxiij.
De voce patris ad ieſum quã quidã putauerunt tonitruũ. c.cxxiiij.
De filio qui negauit ſe iturum in vineam ⁊ iuit. cap.cxxv.
De cultoꝛib⁹ vinee ſĩgularijs. ca. cxxvj. De lapide ãgulari. c.cxxvij.
De inuitatis ad nuptias ⁊ nõ habente veſtem nuptialẽ. cap.cxxviij.
De herodianis ⁊ de tributo reddendo. cap.cxxix.
De ſeptem iſra muliere. ca.cxxx.
De mãdato pͥmo ⁊ ſecũdo ĩ lege

E ſauciato a latronibus.cap.cxxxj
De cõfutatione phariſeorum per auctoritatem dauid. cap.cxxxij.
De doctoribus phariſaicis audiẽdis non imitandis. ca.cxxxiij
Quib⁹ debet ve eſnũ.ca.cxxxiiij.
De zacharia filio barachie.c.cxxxv
De comminatione euerſionis hierusalem. ca.cxxxvi.
De ſignis euerſionis ⁊ aduentus sui. ca.cxxxvij
Propꝛiũ ſignũ euerſiõis.c.cxxxviij
De impedimẽto fuge.ca. cxxxix.
Propria ſigna aduentus iudicis cap.cxl.
De ſignis quindecim dierũ ante iudicium. cap.cxlj
Q; pater nouit diem iudicij ⁊ de vno aſſũpto ⁊ altero relicto.ca.cxlij
De vigilia ianitoris ⁊ decem virginibus. ca.cxliij.
De commendatione talentorum ⁊ decem mnis. ca.cxliiij
De ventilatione aree. cap.cxlv.
Opiniões d̃ igne eterno.ca.cxlvj.
De paſca ⁊ diuerſis acceptionib⁹ huius nominis. cap.cxlvij.
Qua die ⁊ quõ iudas vẽdidit dominũ.c.cxlviij. De cena dñi.c.cxlix
Q; ſurgens a cena lauit pedes diſcipulorũ.ca.cl. De notatione proditoris ⁊ egreſſu eius ca.clj
De euchariſtia data diſcipulis ⁊ non iude. ca.clij.
De p̃dictõe negatõis petri.c.cliij.
De ſermone dñi p⁹ cenã.ca. cliiij.
De trina oratione domini in villa gethſemani. cap.clv.
De ligatione domini ⁊ ſanatione auricule ſerui cap.clvj.
De fuga adoleſcentis. cap.clvij.
De prima negatione petri.c.clviij
De ſecunda ⁊ tertia. ca.clix.
De ſententia mortis lata i ieſũ.c.clx
Prima illuſio. cap. clxj.
De ſuſpendio iude. cap.clxij.
De verbis pilati ad ieſum ⁊ iudeos. cap.clxiij.
Q; herodes illuſit dño.ca.clxiiij.
De ſecunda illuſione ca.clxv
Q; pilatus hora quaſi ſexta ſedit pro tribunali. cap. clxvj.
Q; pilatus quaſi nolens tradidit ieſum vt crucifigeretur.cap.clxvij
De illuſione militum.cap.clxviij.
Tertia illuſio. cap.clxix.
De ſimone cyreneo. cap.clxx.
De diuiſione veſtium ⁊ tunica ſortita. cap.clxxj.
De titulo triumphali. cap.clxxij.
De diuerſis meritis latronũ.c.clxxiij
Q; virgo virgini commiſſa ẽ.c.clxxiiij
De tenebris factis a ſexta vſq; ad horam nonam. ca.clxxv
De clamore dñi ad patrẽ.c.clxxvj.
De morte domini poſt guſtatum acetum cap.clxxvij
De ſignis i morte dñi.ca.clxxviij.
Q; fractis cruribus latronu chriſtus lanceatus eſt. ca.clxxix.
De ſepultura domini. cap. clxxx.
De ſepulcro domini. cap.clxxxj.
De cuſtodibus ſepulcri.ca.clxxxij
De aduentu mulierum ad ſepulcrum. cap.clxxxiij
De alio ordine dierum.ca.clxxxiiij
Opiniones de hora reſurrectionis. ca.clxxxv
Q; angeli locuti ſunt mulieribus cap.clxxxvj
De curſu ioãnis ⁊ petri.c.clxxxvij
Q; dñs apparuit magdalene. ca.clxxxviij
De mendacio cuſtodũ.ca.clxxxix.
Q; dominus apparuit mulierib⁹ in via. ca.cxc.
De duob⁹ eũtib⁹ i emaus. ca.cxcj.
Q; dominus apparuit illis abſente thoma. ca.cxcij.
Q; poſtq̃ comedit cum eis: i ſufflãs dedit eis ſpiritũ ſctũ.c.cxciij.
Q; apparuit thome. cap.cxciiij.
De apparitione ad mare tyberiadis. cxcv.
Opiniones de morte ioannis. ca.cxcvj.
De apparitione domini in galilea ca.cxcvij
De aſcenſione domini.cap.cxcviij

¶ Hiſtorie euāgelice. De cōceptione precurſoris domini.
Capitulum primum.

A
Luce. j.

Fuit autē in dieb⁹ herodis regis iudee [efflu xis ānis regni ei⁹ videlicet triginta] ſacerdos noīe zacharias d̄ vice abia. et vxor eius aaronita noīe eliſabeth. Dauid ei āpliare volēs cultū domini. xxiiij. inſtituit ſūmos ſacerdotes: qrū vn⁹ tm̄ maior q̄ dicebaī princeps ſacerdotū. Statuit aūt. xvj. viros d̄ eleazar. ⁊ viij. de ithamar. ⁊ ſm̄ ſortes dedit vnicuiqȝ hebdomadam vicis ſue. Habuit autem abias octauā hebdomadā d̄ cuius genere zacharias cū in die ꝓpitiatiōis incēſum poneret/ p̄dixit ſibi angelus naſciturū filiū de vxore. Qui ꝯſiderās ſterilitatē vxoris ⁊ vtriuſqȝ ſenectutē: non credidit. et ob hoc ommutuit vſqȝ ad diē partus. Nomē qȝ pueri ⁊ magnificētiā cū abſtinētia ei indicauit. Cōcepit autem eliſabeth ⁊ occultabat ſe menſibus quinqȝ.

¶ De conceptione ſaluatoris. Capitulum. ij.

C
Luce. j.

Menſe autē ſexto miſſus eſt gabriel i nazareth ad mariā virginē deſponſatam ioſeph. Cumqȝ ea ſalutata dixiſſet eā parituram ieſum filium altiſſimi. queſiuit. ꝓ quomodo hoc fieret cū ſe non cogituram virum in animo vouiſſet niſi aliter deus diſponeret. Angelus addidit. non de viro ſed opere ſpirituſſancti concepturam. ⁊ etiam concepiſſe cognatā ſuam eliſabeth ſibi indicauit. Per mixte enim erant ſacerdotalis tribus ⁊ regia. Nam ⁊ aaron vxorē habuit de iuda eliʒabeth ſororem naaſon. et ioiada pontifex iochabeth filiam regis ioraȝ: Et ait maria. Fiat michi ſm̄ verbum tuum. Et ſtatim conceptus eſt chriſtus de virgine plenus homo in anima ⁊ carne ita tamen ꝙ lineamēta corporis ⁊ membrorum viſibus diſcerni non poſſent. Creditur autē conceptus. viij. kal. aprilis ⁊ reuolutis. xxxiij. annis eadem die mortu⁹ eſt.

¶ De ortu p̄curſoris. Caplm. iij.

B
Luce. j.

Exurgens autē maria abyt in ciuitatē iuda. Juda nomen eſt regni non tribus. Hieruſalem enī in tribu bēiamin erat: per quam forte tranſiuit ad oppidum. in quo dicunt tunc zachariaȝ habitaſſe quarto miliario a hieruſalem ⁊ ibi natum ioannem. Et legitur in libro iuſtorū ꝙ beata virgo primo eum leuauit a terra. ⁊ cū ſalutaſſet eliſabeth exultauit infās in vtero eius. ⁊ cum matrem domini ſui ⁊ beatam eam ꝓpheraret eliſabeth: edidit maria canticum dn̄o dicēs. Magnificat anima mea dominum ⁊c̄. Manſit autē maria ibi menſibus tribus miniſtrans conſanguinee donec pareret: ⁊ tunc redyt in domum ſuam. Octauo autē die cum circūcideretur puer ⁊ vocarēt eum nomine patris ſui zachariā: ait mater. Joannes eſt nomen ei⁹. Jdipſum ſcripſit ⁊ pater: ſumpto pugillari. Eſt autem pugillar tabula que pugno poteſt includi. vt calamus ſcriptoris. Et apertum ē os zacharie ⁊ prophetans canticū fecit domino. Benedictus dominus deus iſrael.

Nota dictū ſingulare.

¶ Hec duo cantica non cantantur in eccleſia eo ordine quo ſunt edita. Pri⁹ enim cātatur quod ſecundo eſt editum. Quia enim in cantico zacharie legitur. Et erexit cornu ſalutis. qđ ē factum in reſurrectione. ideo cantatur in Laudib⁹ ⁊ loquitur ad pue

No. de Cāticis magt ⁊ bndcūs ⁊ Nūc dimittis.

rum qui fuit aurora ſolis. Et quia legitur in cantico virginis Reſpexit humilitatem ancille ſue. eccleſie ſcʒ ⁊ ipſius marie. quod quidē factum eſt in ſexta etate. Et agit de incarnatiōe ibi. Suſcepit iſrael puerū ſuū. ideo canitur ad veſperas. vj. ſcʒ officio diurno. Tertiuʒ canticum ſimeonis quod ſequitur cantatur in. vij. officio. i. in cōpletorio. q2 orat ſe dimitti in pace. qđ fit in. vij. quieſcentium. Et q2 hec duo cantica euangelica ſunt: ideo ſtantes ea cantamus. Puer enim creſcebat ⁊ confortabatur ſpiritu: ⁊ erat in deſertis locis uſq3 in dieʒ

D Mathe. i. oſtēſionis ſue ad iſrael. ¶ Reuertens aūt maria nazareth: inuenta eſt a ſponſo: in vtero habens ð ſpiritu ſancto. Qui nolens eam traducere in cōiugē occulte voluit eā dimittere. In ſomnis aūt ammonitus eſt ab angelo vt acciperet eā in coniugē: ⁊ ne ſuſpicaretur adulterium. concepiſſe puerum de ſpū ſancto indicauit ⁊ vt ieſum vocaret precepit: q2 ſaluum faceret populum a peccatis eorū.

Nota de s. ioſeph. Ex hoc cognouit ioſeph deū naſciturū qui ſolus peccata dimittit: ⁊ accipiēs ſponſam in vxorem: cum virgine virgo permanſit. Habuit autē virgo virū ne grauida infamaretꝫ: et vt viri ſolacio ⁊ miniſterio frueretur. ⁊ vt diabolo occultaretur dei partus.

¶ De deſcriptione orbis. Ca. iiij.

A Luce. ij. u In diebus illis exijt edictum a ceſare auguſto vt deſcriberetur vniuerſus orbis. Volens ceſar ſcire numerū regionum in orbe que romane ſuberant dictoni. numerum etiam ciuitatū in qualibet regione. noīa quoq3 capitū in qualibet ciuitate. pceperat vt de ſuburbanis oppidis vicis ⁊ pagis ad ſuā ꝯfluerent homines ciuitatē. ⁊ maxime vbicūq3 habitarent ad ciuitatem ꝯuenirent vnde traherent originem. ⁊ quiſq3 denarium argenteū pcy. x. nūmoꝝ vſualium vnde denarius dicebatꝫ pſidi ꝓuincie tradens ſe ſubditum romano imperio ꝓfiteretur. Nam ⁊ nūmus imaginē pferebat ceſaris ⁊ ſuſcriptionē nominis. Et quia nūerus eoꝝ qui cēſū capite ferebāt vel vt alij legunt qui cenſum capitis ferebāt. certo numero determinabatur ⁊ redigebatur in ſcriptis ideo ꝓfeſſio hmōi deſcriptio vocabatur. Hec deſcriptio prima eſt a pſide ſyrie cyrino. Prima dicitur ſcđm ad cyrinū cyrie pſidem. quia enim iudea in vmbilico ʒone habitabilis eſſe dicitur. ꝓuiſum eſt vt in ea inchoaretur: ⁊ deinde per circunſtantes regiones alij pſides ꝓſequerentur. Vel forte prima vniuerſalis: q2 alie pceſſerant ꝑticulares. Vel forte prima capitum i ciuitate fiebat a pſide. ſcđa ciuitatū in regione a legato ceſaris. tertia regionum in vrbe coram ceſare. Hic primū iudea facta eſt ſtipendiaria romāis. Hec deſcriptio ſingulis annis fieri videtur: q2 i euāgelio legitur. Magiſter videtꝫ nō ſoluit tributuʒ hoc anno. ¶ Aſcēdit autē ioſeph a nazareth in bethleem: eo ꝙ eſſet de domo dauid vt profiteretur cum maria vxore ſua pgnāte. D Math. xvij A Luce. ij. Si mulieres ꝓfitebātur: iungendum eſt ſic vt ꝓfiteretur cū maria. Si ſoli viri ſic ē ordo. Aſcēdit ioſeph cum maria.

¶ De natiuitate ſaluatoris. ca. v

B Luce. ij. Factum eſt autem cum eſſent ibi: pepit virgo filium ſuum pmogenitū. non poſt quē alius: ſed añ quem nullus. et pānis inuolutis reclinauit euʒ in pſepio: q2 non erat ibi ei locus in diuerſorio. Dicitur ꝙ fenū i quo iacuit ieſus delatū eſt romā ab helena. ⁊ eſt in eccl'ia ſancte marie ma

toris. Infra baſilicā nō lōge a ꝑſe pio quieſcit hieronymus. Paula quoqꝫ ⁊ euſtochium in bethlem q̄ eſcunt. Difficile fuerat paupibus pre frequentia multorū qui ob id= ipſum ꝯuenerant vacuas inuenire domos. ⁊ in cōmuni tranſitu qui erat inter duas domus opcrimen tum habens quod diuerſorium di citur ſe receperunt ſub quo ciues ad colloquendum vel ad conuiſen dum in diebus ocij. vel pro aeris intemperie diuertebant Forte ibi ioſeph preſepium fecerat boui et aſino quos ſecū adduxerat in quo
A
Eſa. j. repoſitus eſt ieſus. Ad quod qui- dam referunt illō eſaie. Cognouit bos poſſeſſorem ſuū ⁊ aſinus ꝑſe pe domini ſui. Et illud abacuch In medio duum animalium co= gnoſceris. Etiam in picturis eccle ſiarum que ſunt quaſi libri laico= rum hoc repreſentatur nobis. Na tus eſt autem ſaluator anno regni auguſti ceſaris. xlij. Annos enim xij. qui a morte iulij fluxerant vſqꝫ ad actium bellum regno auguſti connumeram⁹. Anno vero regni herodis. xxx.

vniuerſo orbe pacato olympi- adis centeſime nonageſimeter= tie anno. iij. An no ab vrbe con= dita. dcc. lij na= tus eſt domin⁹.

Additio.
Rome templū pacis corruit. fons olei erupit ceſar ꝓceperat ne quis eum di= uum vocaret.

Natus eſt autem nocte dominice diei. quia ſi tabulam compoti re= tro percurras inuenies huius an ni concurrentem quintum regula rem ianuarij tertium. Quibus iū ctis ⁊ ſublatis. vij. remanet vnum.
B
Gen. j. Itaqꝫ kal. ianuarij in dominica in uenies que concurrunt. Nam ea
G
Luce. j. die qua dixit: fiat lux facta eſt lux. viſitauit nos oriens ex alto. In=
A
Mala. iiij. choata eſt vero ſecundum quoſdā v[illegible]etas a natiuitate chriſti ſecun= dum apoſtolum qui ait. Cum ve= nerit plenitudo temporis. ⁊c̄. Se- cundum alios a die qua baptiza- tus propter vim regeneratiuam datam aquis. ſecundū alios a paſ ſione: quia tunc aperta eſt porta ⁊ inchoata eſt quodāmodo. vij. quie- ſcentium. Fluxerant quidem ab adam anni quiꝫ mille nicentū no nagīnta ſex. alias nonagintanouē ab abraam duo milia. xij. ſecundū. lxx. ſecundum hebreos vero longe pauciores.

¶ De cantico angelorum ⁊ circū ciſione domini.

Capitulum. vj.

Et paſtores e- rant ſecundo miliario a bethleem in regione eadem cuſtodientes vi gilias noctis ſuper gregem ſuum. B Luce. ij.
Mos fuit antiquiorib⁹ in vtroqꝫ ſolſtitio vigilias noctis cuſtodire ob ſolis venerationem. qui forte mos etiam apud iudeos ex vſu co habitantium inoleuerat. Et ecce angelus domini ſtetit iuxta illos annunciās eis natum ſaluatorem in bethleem. ⁊ in ſignum poſitum puerum in preſepio nunciauit. Et facta eſt cum angelo multitudo an gelorum dicentium. Gloria in ex= celſis deo. ⁊ in terra pax homini- bus bone volūtatis. quia per chri ſtum glorificatus eſt pater: ⁊ pax facta inter deum ⁊ hominem. iter angelum ⁊ hominem. inter iudeū et gentilem. Pro hac multitudine angelorum vel pro grege paſto rum volunt qui dam illum locū ꝓphetice dictū turrim gregis. ibi. ⁊ tu turris gregis nebulo= ſa: cum tamen iam non primo cōtraxerat hoc no mē locus idem. quia iacob gregē ibi pauit cum rachel parturiret.

Additio.
In geſtis pon- tificum legitur ꝙ ea que ſequū- tur euangelica verba theleſ- phorus adiecit.

Et tranſeuntes paſtores vſq₃ be-
thleem inuenerunt verbum qđ fa-
ctum erat ad eos. ⁊ qui audiebant
mirabãtur ſuper his que diceben
tur a paſtoribus ad eos. Maria
quoq₃ cõſeruabat omnia ṽba hec
conferens in corde ſuo. de qua na-
tus eſt ieſus vt putabatur filius io
ſeph. chriſti eniз generatio ſic erat
Prima quidẽ hominis conditio
de terra. ſecunda de latere viri. ter
tia ex viro ⁊ femina. quarta ſic. erat
vt naſceretur ſine viro homo de
femina. Unde et appropriata cir-
cumlocutione ꝓ nomine chriſtus
filius hominis dictus eſt. Prima
⁊ ſecunda generatio ruerũt. in ter
tia de ruina generamur. in quarta
de ruina ſuſcita-
mur. ℂ Octa- — D Luce.ij.
uo die circunci-
derunt pueruз
⁊ declarauerũt
nomẽ eius eſſe
ieſum. quod im
poſitum erat ei
ab angelo ꝑus
q̃ conciperetur

Additio.

Dicitur ꝙ pre-
putium domi-
ni delatum eſt
ab angelo karo
lo magno in tẽ
plo domi. ⁊ trã
latum ab eo aq̄ſ
grani. ⁊ poſt a
karolo caluo po
ſitum in eccleſia ſaluatoris apud
caroſium. Alij dicunt Autverpi-
am delatum: nã illic in ſumma ve-
neratione habetur.

ℂ De ſtella ⁊ magis. Cap. vij.

TErcia decima — A Mathi.ij.
vero die: ecce magi ve
nerunt ab oriente hie
roſolymam dicentes.
Ubi eſt q̃ natus ẽ rex iudeorum.
Uidimus enim ſtellam eius ĩ oriẽ
te ⁊ venimus adorare eũ. Succeſ-
ſores fuerunt iſti doctrine balaaз
qui ſtellam nouerunt eius vatici-
nio. ⁊ a magnitudine ſcientie ma-
gi nuncupati ſunt. Quos enim
greci phos. perſe magos appellãt
Uenerunt enim de finibus perſa-
rum ⁊ chaldeorum vbi fluuius eſt
ſaba. a quo ⁊ ſabea regio dicitur.
Quidam tamẽ non eos primo d
ctos magos putant. ſed poſt q̃ do
lum herodis fefellerunt per aliam
viam reuertentes. Chriſoſtomus — Criſoſto.
dicit ſtellam multo ante tempore
q̃ chriſtus naſceretur apparuiſſe
eis: ⁊ ita multo tp̄e de longinque
venerunt. Potuit tamen fieri vt
in. xiij. diebus ſuper dromedarios
ſedentes longa terrarum ſpacia
tranſmearent. Audiens magos
herodes rex turbatꝰ eſt: et omnis
hieroſolyma cum illo. Timuit rex
nequis de ſemine hircani vel ari-
ſtoboli natus eſſet regnaturus ſe
tanq̃ alienigena deſtituto. Tur-
batur autem ciuitas nouitate mi-
raculi ꝑcuſſa. Cumq₃ diligenter di
dicißet rex ortum ſtelle a magis vt
per eũ natalez pueri cognoſceret:
etiam a ſacerdotibus ⁊ ſcribis ſci-
ſcitabaẗ vbi xp̄s naſceretur. Qui
iuxta micheam in bethleem efra — A Michee.v.
ta naſciturum dixerunt. Bethleẽ
prius dicta eſt efrata ab vxore ca
leph que ibi ſepulta eſt. quã quidã
ſuſpicãtur filiam fuiſſe vr. ⁊ marie
ſororis moyſi. Poſtea vero poſt
famoſam ſterilitatem pro qua eli- — A Ruth.j.
melech cuз domo ſua adijt moabi
tis: cum reddita fuiſſз et incredibi
lis vbertas. dicta eſt bethleeз que
ſonat domus panis. ℂ Dixit aũt
rex magis vt inuẽtum pueruз ſibi
indicaret: vt veniens adoraret eũ.
Iã. cũ animũ direxerat ad ꝑdẽdũ
puerũ. Quos egrediẽtes d hierlз
ſtella antecedebat vſq₃ dũ veniẽs
ſtaret ſupra domũ vbi erat puer.
ℂ Dicit fulgẽtius ſtellã tũc crea — Fulgentiꝰ
tam notabilẽ ⁊ diſcretã a ceteris.
Et in ſplẽdore q: eã lux diurna nõ
ĩpediuit. Et ĩ loco. q: neq₃ ĩ firma-
mẽto cũ ſtellis minoribꝰ erat neq₃
ĩ ethere cũ planetiſ. ſз ĩ aere vicias
terris tenebat vias. Et ĩ motu. q:
ꝑus imobil; ſup iudeã. mag; dat
ſignũ veniẽdi ĩ iudeã q̃ ex delibera
tiõe ſua hierl'm tanq̃ caput iudee
adierũt. Quibus egreſſis tũc pue-

mo motu notabili p̄ceſſit eos ſtel-
la q̄ pacto officio mox eſſe deſijt re
uertēs in p̄iacentem materiā vnde
ſumpta fuerat. Tū q̄dā tradūt be-
dā voluiſſe q̄ in puteū bethleemi-
tanū cecciderit. ⁊ poſt in dieb⁹ pau
le ⁊ euſtochij q̄ſdā v̄gines deo di-
catas cū miraculoſe vidiſſe. Nō q̄z
fabuloſum exiſtimauerūt f̄res cū
q̄bus monaſticā ducebat vitā eū a
cōmunione ſua q̄nq̄ ſeparauerūt.

¶ De oblatione ⁊ nominibus magorum. Capitulum. viij.

B Math. ij. B Lu. ij.

Ingreſſi vero magi domum [quā di-
uerſorium lucas noīat]
obtulerūt puero ſinguli
aur̄ thus ⁊ myrrhā: ſc̄m ſabeis cō-
ſuetā oblationē. Jnde ſignificātes
eum: regē: deū: ſed mortalē. Noīa
trium magorum hec ſunt hebraice.
Appellius. amerus. damaſ⁹. Grece
galgalath. magalath. ſarachim.
Latine balthaſar. Jaſpar. melchi
or. Qui cū deliberarēt de reditu:
rñſum ē eis in ſōnis ne redirēt ad
herodē. Et veniētes tharſum cili-
cie conducto nauigio redierunt in
regionem ſuam.

¶ De ypapanti domini. Cap. ix.

D Luce. ij.

Et poſtquā iṁpleti ſūt dies purgatio
nis marie tulerūt puer̄
in hierl̄m vt ſiſterēt eū
dn̄o. i. offerēdo p̄ſentarent. Et de-
derūt hoſtias p̄ eo par turturum
aut duos pullos colūbarū. Jnſup
redemerūt eū. v. ſiclis argēteis. Et
erat in hierl̄m ſymeon ſenex. q̄ ac-
ceperat a ſpiritu ſancto nō viſurū ſe
mortē niſi pri⁹ videret chr̄m dn̄i.
Et tūc eodē ſp̄u venit i templū et
accipiens puerū i vlnas ſuas ſciēs
eū chr̄m ait. Nūc dimittis dn̄e ⁊c.
Et p̄phetās de paſſiōe chr̄i ait ad
mariam. ⁊ tuā ip̄i⁹ aīam ptrāſibit
gladi⁹. i. paſſio ip̄ius. Non eī ſine
magno dolore potuit videre crucifi
gi filiū: ⁊ ſi reſurrecturū ſperaret.
Vel ita. Aiāz ip̄i⁹ q̄ ⁊ tua ē. quam
.ſ. q̄ſi tuā diligis ptrāſibit gladi⁹.
Eadē hora ſupuenit anna p̄phetiſ
ſa. ⁊ loquebat̄ de illo omnib⁹ q̄ ex-
pectabant redemptionem iſrael.

¶ De fuga domini in egyptum. Capitulum. x.

C Math. ij.

Tunc herodes
vidit q̄ illuſus eſſet a
magis. Vidēs eñ he-
rodes magos nichil ſi-
bi renunciaſſe: putauit eos viſiōe
ſtelle deceptos: ⁊ erubuiſſe redire
ad eū. ⁊ ideo ab inquiſitione pueri
ceſſauit. Sz cū audiſſet q̄ dicta fue
rāt a paſtorib⁹. ⁊ marie p̄phetias
ſymeōis ⁊ anne: ſenſit ſe illuſum et
d̄ morte puerorū bethleemitarū tra
ctabat vt ille quē ignorabat cū eis
occideret. Propterea p̄ ammoni-
tionē angeli fugit i egyptū ioſeph
cū puero ⁊ matre eius vſq̄ ad obi-
tū herodis. Cūq̄ īgrederet dn̄s ī
egyptū: corruert idola egypti ſc̄m
eſaiā q̄ ait. Aſcēdet domin⁹ nubē
leuē ⁊ ingredietur egyptum: ⁊ mo
uebuntur ſimulacra egypti. Tra- D Exo. xij.
dunt quoq̄ q̄ ſicut in exitu filiorū
iſrael de egypto non fuit domus
egypti in qua deo procurante non
iaceret mortuum primogenitū. ita
nec modo fuit in egypto templum
in quo non corruiſſet idolum.

¶ De nece puerorū ⁊ quare dilata per annum. Capitulum. xj.

Herodes autē
cum de nece puerorum
diſponeret. citat⁹ eſt p̄
epiſtolam ab auguſto
ceſare. vt rhomam iret accuſatio-
ni filiorum reſponſurus. Tamen
ioſephus dicit. q̄ alexādrum filiū
ſuum ſecum rhomam traxerit. et Joſephus.
venient ſibi parati reum apud ceſa
rem poſtulauerit. Qui cum iter fa
ceret per ciliciam: audiens naues
tharſenſium magos traduxiſſe in

ſpiritu vehementi: combuſſit na-
ues tharſis ſecundum q̄ dauid p̄-
phetauerat i.xlvij.pſalmo. In ſpi
ritu vehementi cōteres naues thar
ſis. Cum ergo coram ceſare diſce-
ptaſſet pater cum filijs: hac lege fa
cta eſt reconciliatio vt adoleſcen-
tes patri in omnibus obedirent.
ipſe autem regnum dimitteret cui
vellet. Nondum tamen herodes a
ſuſpitionibus liberatus eſt. Veni-
enſq̄ hieroſolymam populo con-
uocato tribuſq̄ filijs aſtantibus.
τ concordiam fratrum a ceſare fa-
ctam expoſuit. τ ſe ſucceſſoris iudi
cem conſtitutum. ne iudei regnum
ad ſuos rediturum eſtimarent.

Tunc confirmatus in regno hero
¶ Math.ij. des certi⁹ q̄ pri⁹. ¶ Mittēs occi
dit omnes pueros qui erāt in beth
leem τ in omnibus finibus eius a
bimatu τ infra ſecundum tempus
quod exquiſierat a magis. quorum
maxia pars tertio miliario a beth
leem vſq̄ ad auſtrum ſepulta eſt.

Plurium ſententia et vſitatior
hec eſt. Ortam didicerat herodes
ſtellam eadem die qua natus erat
dominus. τ ſecundum ortum ſtel-
le dominum anniculū eſſe ſciebat
τ aliquot inſuper dierum Ideoq̄
ipſe ſupra etatem eius vſq̄ ad bi-
mos et infra vſq̄ ad vnius noctis
infantem deſeuit in pueros: timēſ-
q̄ pueri morphoſeon. id eſt com-
mutationem: ne ſcilicet puer cui ſi-
dera famulabantur ſupra etatem
ſuam vel infra faciem ſuam tranſ-
formaret. Chryſoſtomus autē di
Criſoſto. cit ſtellam apparuiſſe per annum
ante domini natiuitatem. Crede-
batq̄ herodes tunc etiā dominū
fuiſſe natum. τ ſic putabat domi-
num bimum fuiſſe: cū adiectione
paucorum dierum. et ideo occidit
pueros bimos τ deinceps vſq̄ ad
quinq̄ annos: ſed non minores bi
mis. Et exponit bimatum τ infra
ſecundum rationem numeri. Si-
cut enim ratione temporis mino-
res bimis inferiores ſunt eis: quia
poſt nati ſunt. ita ratione numeri
maiores bimis inferiores ſunt eis:
quia poſt eos numerantur. Cui aſ
ſertioni videtur fidem facere q̄ q̄-
dam oſſa innocentiū habent adeo
grandia que bimorū eſſe non poſ
ſent. Poteſt tamen dici ad hoc: q̄
longe maioris tunc erāt homines
quantitatis q̄ modo.

¶ Q̄ cōminatio hieremie etiā
prophetia fuit. Capitulum.xij.

TUnc impletū ¶ Hie.xxxj.
eſt illō hieremie. Vox
in rama audita eſt τc.
Rama locus eſt iuxta
gabaa.xij. miliario diſtans a beth
leem vbi fere deleta tribu beniamī
propter vxorem leuite. pauci ſup-
ſtites planxerunt mortuos ſuos.
Hoc autē videtur hieremias idu-
xiſſe potius comminando q̄ p̄phe-
tando. Minabatur enī imminere
tantam ruinam duabus tribubus
quāta facta fuerat in filijs rachel τ
cum plangentium vox audita eſt ī
rama. Tamē etiam prophetauit d̄
nece paruulorū vt matheus ait. et
tunc rama non eſt nomen loci. Sz
quia rama excelſum ſonat. idē eſt
ac ſi dixiſſet. vox in excelſo audita
eſt. Videtur quoq̄ debuiſſe dici:
illa plorans filios ſuos: cum beth-
leemite de tribu iuda fuerint. Sed
quia tribus beniamin cōtermina-
ta eſt iude inſinuauit euangeliſta
multos de beniamin fuiſſe occiſos
pro vicinia ad exaggerandum ſce-
lus herodis. Vl' quia rachel iuxta
bethleē ſepulta eſt: prophetico lo
cutionis modo dicit̄ ea egiſſe que
in loco eodem gerebantur. Et no-
luit conſolari. quia non ſunt id eſt
inconſolabiliter dolebat de eo q̄
non ſunt id eſt de eo q̄ mortui eſſe
deſiderant. Innocētes quidē mar
tyres dicūtur larato vocabulo nō
quia teſtes chriſti: ſed quia p̄ chri-
ſto occiſi ſunt. quem ſi non loquē-

do:moriēdo tamē cōfeſſi ſūt. Pro quo etiā eccleſia p eis ſolēnizat: ꝗ uis ad inferos deſcēderint. Vñ et in eorū ſolēnitate cātica leticie ſubticent. ſ. te deū laudam⁹. ꝛ gloria i excelſis deo. ꝛ p alleluia quidā dicunt laus tibi chr̄e. alij cantemus etia. alij dicunt tractum.

¶ De nece duorum filiorum herodis. Capitulum. xiij.

Ex ioſepho

Factum eſt autem vt quoniam herodes mltos orbauerat filijs. ipſe ſuis miſerabilius orbaret. Nā p aſtutiā antipatri iterum facti ſunt ſuſpecti alexander et ariſtobolus patri. Ob hoc ſcripſit herodes auguſto : in multis accuſans filios. Miſit autem auguſt⁹ ſaturnium ꝛ peanum legatos cū reſcripto: vt coram his duobus coacto cōſilio pcerū filios iudicaret ꝛ de eis ſi cōuincere eos poſſet faceret qđ vellet. Auditis autē hinc ꝛ inde ptibus legatos illos dānādos pnunciauerunt: nō tamen morte. Tunc apud ſebaſten pater cōiecit eos in vincula. Complices vero eorū appoſuit torquere pater vt cōfeſſione eorū certiorarętur: ſi in aīam ſuā aliqđ machinarentur filij. Cōfeſſus eſt autē qdam multa ſibi ab alexādro promiſſa ſi patri venenum pinaret. Cōfeſſus eſt etiā tonſor de pmiſſis ſibi muneribus. ſi dū₃ pararet patri barbam eum iugularet. Addiditq₃ dixiſſe alexandrum nō eſſe ſpem ponendam in ſene qui canos tingebat vt videretur adoleſcens. His motus Herodes miſſis ſpiculatoribus iuſſit filios occidi: ꝛ aſportari in Alexandriam: ibiq₃ ſepeliri cū₃ alexandro auo ſuo materno.

¶ De priori teſtamento Herodis et odio ipſius et Antipatre. Capitulum. xiiij.

Tunc inſcripſit teſtamentū Herodes: ꝛ Antipatrē₃ futurum regem iuſtituit. et Herodem qui cognomiābaf antipas ſubſtituit antipatri. Antipater vero intolerabile odiu₃ populi excepit: cūctis ſcientibus ꝙ fratribus ſuis pſeruiſſet calumnias. Ob hoc etiam pater ia₃ eū non recto oculo aſpiciebat. Ad hec etiam antipater moleſtus erat patri ꝙ fratrem ſibi ſubſtituerat: eo ꝙ ad filios ipſius Antipatris regnum tranſire noluiſſet. Alia quoq₃ maior cauſa inuidie orta eſt ei in patrem. Nam pupillos filiox quos occiderat paterna dilectiōe fouebat: alijs nepotibus ſuis eos copulans in matrimonio. Erāt āt ꝓm Joſephū paruuli relicti de Ariſtobolo: Herodes agrippa qui Jacobu₃ occidit gladio. ꝛ Herodias: quā poſt Herodes antipas abſtulit Philippo fratri ſuo. Timuit ḡ Antipater ne ad pupillos fratrū ſuorū quādoq₃ regnum reuocaret Herodes: quia eos ex parte mr̄is cōtingebat. Cōmouit etiā Ferorā in odium Herodis: adeo vt Feroras ſecederet a fratre. ꝛ habitaret in terra q̄ coneſſa ei fuerat trans Jordanem. Ipſe vero etiā patre volēte qbuſdā excogitatis occaſionibus Rhomam pperauit: efficaciſſimum venenum a quada₃ venefica arabica comparans: ꝛ apud vxorem Ferore reponens: quod interim dum ipſe abeſſet per miniſtrum quem cōduxerat: patri propinaretur.

Ex eodem.

¶ Q̄ Herodes incarcerauit Antipatrem inſidiantem vite eius. Capitulum. xv.

Cu₃ aūt Antipater Rhome eſſet: mortu⁹ eſt Feroras: accepitq₃ Herodes đ veneno repoſito apđ vxorē Ferore: ꝑ āeillā iracūde a dn̄a ſua rece

Ex eodem.

dētē Itaq₃ euocatā vxorē frīs reli
ctā afferre venenū ea₃ iubet. Illa
ꝑo q̄ſi allatura egreſſa de tecto ſe
dedit p̄cipitē: ſ₃ ſemiuiua ad rege₃
allata ait. Cu₃ morerēt frater tu⁹
vir meus ait mihi. Affer huc mu=
lier venenū quod reliq̄t nobis anti
pater: me ꝑ vidente in igne cōſu=
me ne ad inferos cōſciētiā fratrici
dij vltricē ferā. Ego vero magna₃
ei⁹ pte i igne cōſumēs modicū mi
hi ꝓpt dubios caſus: ⁊ q̄ te metue
bant reſeruaui. Cūq₃ pyxidē cū ve
neno ꝓtuliſſet: expirauit. Accepti₃.
q₃ alijs pluribꝰ argumētis q̄ an=
tipater in mortē patris graſſaret.
herodes eū mature reuocauit ma=
trēq₃ illius repudiauit. Cūq₃ filiū
de parricidio publice accuſaſſet
p̄ſite varo ſyrie p̄ſide q̄ illis dieb⁹
hieroſolymā venerat. poſuit eū in
cuſtodiam apud hierichonta.

De magnitudine morbi hero=
dis. Capitulum. xvj.

Ex ioſepho

Unq₃ compli=
ces filij q̄reret pater vt
eos cū filio exquiſitis
ꝑimeret ſupplicijs gra
ui morbo īpeditꝰ ē: ꝯcedebat
⁊ ſenectꝰ cū ānos iam. lxx. nactꝰ
erat. animūq₃ ei⁹ filioꝝ clades gra
uiter affligebant. Erāt āt i hierl₃
duo ſophiſte. q̄s nō pauci adoleſcē
tū ſectabant cū leges exponerēt.
his opportunū viſum eſt rege ta=
beſcēte vt aq̄lam aureā deucerent
quam rex ſup maximā portā tēpli
ꝯ patrias leges poſuerat. Qua de
iecta rex cōmotꝰ animi magnitu=
dine morbū ſupauit: et in cōtionē
ꝓcedens in oēs hieroſolymitas i=
iuriā hanc refundere nitebat. S₃
ad p̄ces ppli in ſolos auctores vl=
tus ē. Illos ꝗ q̄ in funibꝰ demiſſi
aq̄lam ꝯſciderāt: viuos incēdit cu₃
duobꝰ ſophiſtis. Dehinc varijs af

Mors.

fligebat lāguoribꝰ. Nā febris non
mediocris erat. prurigo intolera=
bil' i oī corpis ſupficie: aſſiduis ve
xabat coli tormētis. pedes īntercuta
neo vicio tumuerāt. putredo teſti=
culoꝝ vermes gnabat. creber ā̄he=
litꝰ ⁊ interrupta ſuſpiria q̄ ad vin=
dictā dei ab oībꝰ referebant. Ipe
ꝑo iordanē tranſiēs apd calliõe₃
calidis aq̄s vtebat. Cūq₃ corpꝰ eiꝰ
oleo calidiori foueri medicis pla=
cuiſſet: i arcā plenā demerſum ita
diſſolutū eſt vt etiā lumia q̄ſi mor
tuꝰ reſoluta torq̄ret: tn̄ ad clamorē
aſtantiū reſpicere viſus eſt.

De nobilibꝰ iudeis occidēdis
in morte herodis ⁊ de morte anti=
patri. Capitulum. xvij.

Unq₃ rediiſſ₃
hiericho audiēs iude=
os mortē ſuā expectā=
tes cū gaudio: ex oī iu

Ex eodem.

dea nobiliores collectos iuuenes
cōcludi precepit i hippodromo .i.
i carcere circi: p̄cipiēs ſalome ſo=
rori ſue vt cū aīa₃ ſuā efflaret ſtatī
illos occideret: vt ita oīs iudea in
morte ipſius etia₃ inuita plāgeret.
Nūcij ꝟo q̄s rhomā miſerat redeū
tes epſam tulerūt a ceſare vt ātipa
trē in exiliū daret. vl' ſi mallet mor=
te dānaret. Quo nūcio paululū re
creatꝰ cū pomū q̄ libēter veſcebat
petiſſet. cultellū q₃ ad incidendū
popoſcit. ſtatimq₃ cū tuſſi violēta
diſtenderet circūſpiciēs neq̄s ar=
biter īpediret ſe ꝑcuſſurꝰ dextera₃
ſuſtulit. S₃ acciabꝰ cōſobrinꝰ eius
dexterā ꝯtinuit: ſtatimq₃ vlulatus
q̄ſi rex eſſet mortuꝰ in regia domo
excitatus eſt. Quo audito antipa
ter exultās multa cuſtodibꝰ ꝓmit
tebat vt eū ſoluerēt. Quod cu₃ acce=
piſſet herodes grauiꝰ tulit exultatio
nē filij q̄₃ mortem. ⁊ ꝯtinuo miſſis
ſatellitibꝰ occidit eū: ſepeliriq₃ p̄=
cepit i hircanio. Statimq₃ mutās te
ſtamētū archelaū regni ſcpſit ſuc=
ceſſorem: ita tamen q̄ ab auguſto
ſuſciperet diadema.

De morte herodis ⁊ ſubſtitutio
ne archelai. Capitulum. xviij.

Ex eodem

Poſt mortē aſic filij quinq diebus exactiſ mortuus eſt herodes. xxxvij. anno poſtq a rhomanis rex declaratus erat. In alijs fortunatiſſimus: in rebus domeſticis infeliciſſimus fuit. Salome vero quos occidi mandauerat abſoluit. Et ſepeliuit eum archelaus in herodio iuxta mandatum ipſius: nihil regij ornatus in funeris pompa pretermittens. Septem autem diebus in lugendo patrem cōſumptis: epuliſq feralibus pu-re populo exhibitis: qui mos iudeorum ob expenſas funeruz multos depauperauit. candida veſte indutus aſcendit in templum: varijſq fauoribus a plebe ſuſceptus eſt. ſedenſq p tribunali dixit ſe ēt a regis nomine velle temperare: donec a ceſare cōfirmata foret ſucceſſio. pmittēs q patre melior omnibus appareret. Quo circa alij tributa leuari: alij vectigalia tolli quidam ſolui cuſtodias acclamabant. Poſtulatus aūt archelaus annuens celebratis hoſtijs erat cū amicis in epulis.

De lite fratrum pro regno corā auguſto. Capitulum. xix.

Ex Ioſepho.

Orta eſt autez ſeditio que in nouis rebus accidere ſolet plurimi eī ſophiſtas p de fēſione legis occiſos lugebāt. oēs fere pontificem quē herodes pfecto creauerat amouendū pclamabāt. Inſtante aūt azymorum die cum turba ab immolatione phiberet pontificē archelaus miſſo ciliarcho verbis eos prius ſedare attētauit. Cum autē vulneratū remiſiſſent ciliarchum miſſa grandi manu ſatellitum archelaus circiter. ix. millia occidit: ⁊ per vocem pconis omnes ad ppria redire cōmonēs: neglecta feſtiuitate oēs abierūt. Ipſe vero cū nicolao ⁊ ptolomeo ſecretarius patris ſui romā pfectus ē. ſalomāq ⁊ filios eius ſecū duxit: vt cum teſtamēto extremā voluntatē patris ſui teſtarentur: philippo fratre regni procuratore relicto. Profectus eſt ēt romā herodes antipas vt de regno habēdo diſceptaret cū fratre. oratore hyreneo pter acrimoniam dicēdi plurius p̄ris. Ceſar quoq accitis optimatibus romanorum. partibus pſequendi copiā dedit. ibiq tunc primum gaiū ex agrippa ⁊ filia ſua natum filiuz adoptiuū ſedere iuſſit. Archelaus ſibi regnum deberi aſſerebat ⁊ etatis merito ⁊ ſecundi teſtamenti volūtate. Antipas vero primū teſtamentū debere ſeruari aiebat quod pater qn̄ cōpos mentis eſſet inſcripſerat. Secūdum vero nullum fore q ipſum pater mētis impos fecerat. Nam ⁊ tunc ppria manu ſe appetierat. Addebat quoq q archelaus vmbram regni detuliſſet ad ceſarem cum ipſe corpus rerum gerendarum ſibi rapuiſſet poſtremo q initia poteſtatis ſue nouē milium occiſorum ſanguine maculaſſet Ceſar vero rūſuz differens: ſecū de cognitione deliberabat an aliquē regni ſucceſſorem cōſtitui oporteret: an toti familie diſtribui pncipatum pſertim cū lrās varias de ſyria accepiſſet iudeos defeciſſe nunciātes. Interim quoq mater archelai mortua nunciatur.

De quattuor regibus in iudea. Capitulum. xx.

Ex eodem.

Eodē ſane tēpore quattuor reges ſurrexeſt ī iudea. Nā ī idumea duo milia veteranorum q ſub herode militauerāt regē creauerāt. Sephori vero galilee iudas filius ezechie latronū pncipis ab herode olī capti diadema ſibi īpoſuit. Trās flumē quoq ſimō quidā ex ſeruis regalibus vaſtitate corpo-

fret⁹ a latronibus rex creatus eſt. Paſtores ꝗꝫ quedã ꝓceri corporis cũ paſtore ẽet ĩ finib⁹ iſrael regẽ ſibi ſtatuerãt. Ob hec inſinuanda ceſari miſſus ẽ rhomã a varo philipp⁹: duab⁹ tñ incidentẽ de cauſis vt ⁊ archelao ſubueniret. ⁊ ſi regnũ herodꝭ nepotib⁹ diſtribui placuiſſet ptẽ aliquã mereref. Fuerũt ẽt cũ eo qnquaginta ď iudeis honorati q̃ octo milia iudeoꝝ rhome tunc degẽtiũ ſecũ traxerũt ad ceſarem. Ante em̃ captiuitatẽ finalẽ iudei ꝑ captiuitates pticulares vbiqꝫ diſperſi ⁊ venũdati fuerant. Quos vt audiret ceſar in palatiũ apollinis tẽpli ſedit cũ amicis. Illi vero tyrannidẽ herodis ⁊ filioꝝ ei⁹ in iudeos explicantes ſupplicabant rhomanis vt iudee reliquias miſericordia dignas iudicarent: et aut ius antiquũ regni ſibi reſtitui. aut ſyrie ꝯtiũgi finib⁹. aut ꝑ rhomãos iudices iudeam amminiſtrari.

¶ De ſimulato alexãdro. Ca. xxj.

Ex ioſepho

EO etiã tẽpore quidã natiõe iudeus in ſydonioꝝ oppida educat⁹ ꝙ̃ ſimilim⁹ alexãdro herodis filio. quẽ ⁊ pr̃ interemerat vẽit ĩ iudeã inſtinctu cuiuſdã liberti herodis. q̃ oẽs act⁹ regios optime ſciebat. aſſerẽs ſibi regnũ deberi. tum q: maior filius herodis tũ q: ex pte mr̃is ſue mariãnes eum ꝯtingebat. Cunqꝫ plures iudeoꝝ ſeq̃ces hr̃et: rhomã ꝗꝫ ꝓfectus eſt. Igiẗ iudei rhome tunc degẽtes viſendi ei⁹ ſtudio circunfluebãt. Sciſcitatuſqꝫ q̃liter viueret. aiebat. lictores miſeratos fratrũ. alios ſimiles eis morti ſubieciſſe Ariſtobolũ quoqꝫ fratrem adhuc viuentẽ ĩ cypro vel creta latere. Sed ceſar optime vultũ alexãdri ſciẽs: quẽ dũ rome ſtuderet puer amaſiũ habuerat. cum pr̃e ꝗꝫ poſt diſceptantẽ plenı⁹ notauerat. fallaciã ſimilitudinis animaduertit. miſitqꝫ ladum qui ⁊ alexandrũ bñ cognoſceret vt ad ſe viuentem adduceret. vitã ſibi pollicens ſi tãte fraudis ꝓdidiſſet autorem. Cũqꝫ ille cõfeſſus eẽt ſe talia ſimulaſſe ad q̃ſtũ: riſit ceſar ſuaſoremqꝫ eius iuſſit interfici: falſumqꝫ alexandruꝫ ꝓpter habitudinẽ corporis numero remigum inſeruit. Hunc alexandrum poeta vocauit formoſum alexim. id eſt delitias domini.

¶ De diuiſione regni. Cap. xxij.

Ex eodem.

TAndẽ de conſilio ſenat⁹ ceſar monarchiã herodꝭ diſtribuit. mediã ptẽ ſcꝫ iudeaꝫ et idumeã tradẽs archelao ſub noĩe tetrarchie pollicit⁹ ſe facturũ eum regem ſi ſe dignũ ꝓbuiſſet. Mediã ꝯo ptẽ in duas ſecuit tetrarchias. ceſſitqꝫ in ptem herodis tetrarche regio trãs flumen ⁊ galilea. Iturea vero et traconitis. et auranitis philippo deſtinata ẽ. Fact⁹ ẽ igiẗ archela⁹ q̃ſi diarch⁹. mõarch⁹ ꝯo nunqꝫ fuit. Cuꝫ ergo cum legeris monarchum fuiſſe nouẽ ãnis poſt patrẽ. intellige ſcḋm opinionẽ vulgi dictũ ⁊ ſcḋm ſui iactantiaꝫ qua ſe futurum regẽ ſcḋm ꝓmiſſum ceſaris iactabat. Et ſic remiſſi ſunt ĩ iudeam tres fratres cum ſediſſent rome quattuor menſibus euentuꝫ rei expectantes.

¶ De reditu ieſu ab egypto ⁊ de morte glaſire. Capitulum xxiij.

ARchela⁹ vero non ſolum in accuſatores ſuos: verumetiã in ſibi ſubditos crudeli⁹ patre deſeuit. ¶ Cuius regni anno primo angelus dixit ioſeph vt rediret cum matre ⁊ puero in terram iſrael. Qui rediens ab egypto poſt annos ſeptem cum audiret ꝙ archelaus pro patre regnaret in iudea voluit illo ire. Et ammonit⁹ ab ãgelo iuit ĩ galileã: ⁊ mãſit ĩ na

¶ Math. ij.

zareth. In hoc loco inuenies ſuper mattheū ⁊ archelaū totius regni mōarchū poſt p̄rem ⁊ herodē regnantem in galilea. Porro d̄ īfātia ſaluatoris ⁊ operib⁹ ei⁹ vſq; ad baptiſmū nō legitur ī euāgelio niſi ꝙ lucas dicit duodennē remāſiſſe in hieruſalē: ⁊ poſt tridu um inuentū a parētibus in medio doctoꝝ audientē et interrogātem eos.

Additio. Dicitur ibi fōs eſſe paruus de ꝗ puer ieſ⁹ hauriebat. et miniſtrabat mr̄i duꝫ ſubdit⁹ erat ei.

Luce. ij. Ex ioſepho

¶ Sane archela⁹ ī ↄtumeliā generi ſui repudiauit mariannem fratris ſui filiā quaꝫ ei pater dederat vxorē: duxitq; glaſirā filiā regis cappadocum f̄ris ſui alexādri quondā vxorē. ⁊ mortuo alexādro Jube regi Libye nuptā mortuoq; iuba apud p̄reꝫ mō ī viduitate degentē. Que cū in iudeaꝫ rediſſet. nupta archelao: videre viſa ē aītātē ſibi alexādrū ⁊ dicere. Satꝫ tibi fuerat libycū m̄rimoniū: ſꝫ rurſus reuerſa ad penates meos f̄ri meo īpudenter ↄiūcta es. Te ergo licꝫ inuitā recuperabo. Que expoſito hoc ſomno vix biduuꝫ ſuperuixit.

¶ De exilio archelai. Cap. xxiiij.

Ex eodem.

Tandem crebro accuſat⁹ archela⁹ a ceſare aduocatur. Quinto q̄dē die p⁹ſcꝭ vocaret nouem ariſtas plenas ⁊ maximas a bob⁹ comedi ſomniarat. dū q; accitos magos ↄſuleret: ſymon eſſeus genere ariſtas annos ⁊ boues rerum mutatiōes interp̄tatus eſt eo ꝙ agros arando verterēt. et mutarēt. Ideoq; nouē ānis eū dixit regnaturū: varias aūt exptum rerū mutatiōes moriturus. Nono aūt p̄ncipat⁹ ſui āno romā veniēs a ceſare damnat⁹ in exiliū pellitur apud viennā ciuitatem gallie.

¶ De primo procuratore iudee. Capitulum. xxv.

Finibus autem archelai in p̄uinciā redactis p̄curator illuc miſſ⁹ ē a ceſare. Cōponius. qui ⁊ quōdā cyrini collega fuerat. Cuꝫ miſſus eſt Componius ī iudeā. cēſor patrimonioꝝ multi ſane iudeorū ⁊ maxime quidā galileus ſimon populum increpabāt ꝙ poſt deū dominos ferrent mortales tributarū romanoꝝ. Cōponio ergo p̄curante iudeam die azimoꝝ cū moseſſet media nocte tēpli portas apiri. ſamarite q̄dā occulte veniētes hieroſolymā p̄ cūctas porticus ⁊ p̄ totū phanū oſſa iecerūt mortuoꝝ ⁊ extūc maior tēpli cuſtodia exerceri cepit: ⁊ nō diē porte nō apiri.

Ex eodem.

Additio. Prouincia dicitur terra ꝓprie que incolit̄ ab his qui nati et nutriti ibi ſunt. Colōia que ab extraneis incolit̄ur terra: vt ī ſamaria actum ē.

¶ De morte auguſti. Cap. xxvj.

Eo tēpore philippus ſephorī reparās iuliā nominauit in honorē iulie vxoris ceſaris: paneas q̄q; ceſareā philippi dixit. Componio ſ̄o thomā reuerſo ſucceſſit marcus ei ſub quo ſaloma ſoror herodis defuncta eſt. Sꝫ ⁊ huic ſucceſſit annius rufus: ſub quo mortuus eſt auguſtus cum regnaſſet quinquagintaſeptē annos ⁊ menſes ſex. ⁊ dieb⁹ decem. ex quibus quattuordecim vel duodecim annis antonius cum eo regnauit. Cū eñ q̄dragesimoſecundo anno regni eius natus eſſet dn̄s. q. xv. tyberij/anno tricenari⁹ fuit patet ceſarem mortuū dn̄o quintūdecimū annum agente. Quidam tñ. l vj. tantum annos regni eius ponunt Alij. lviij. dimidium annum ⁊ dies qui ſecuti ſunt pro anno ponen-

teo. Mortuus eſt autem anno vite ſue.lxxvij. apud aptellā ciuitatem campanie. gloriat⁹ ſe vrbē marmoream relinquere. quā latericiā inuenerat. ⁊ ſepultus ē in martio cāpo.

¶ De tyberio imperatore ⁊ valerio ꝓcuratore iudee. Capl'z.xxvij.

Ex hiſtorijs ⁊ ioſepho.

Succeſſit ei tertius impator tyberius nero: vxoris ei⁹ iulie filius. q̄ valeriū graccū procuratorē miſit in iudeā. qui q̄ſtum putās pietatem palā vendebat ſacerdotij principatū. Qui amouens annā hiſmaelē pontificē deſignauit. Sed ⁊ hunc nō multo poſt adijciēs eleazarū anne filium ſurrogauit. Poſt annū ⁊ hūc arcens ſymonē inſtituit. ſz ⁊ poſt annum ioſippū q̄ ⁊ caiphas appoſuit Tamen poſt annos.xj. relinquens iudeā romā reuerſus eſt. Cui⁹ ſucceſſor miſſus eſt a tyberio pōti⁹ pilatus. ſub quo herodes in honorē tyberij tyberiadē edificauit.

¶ De odio iudeorum in pontium pilatum. Capitulum.xxviij.

His temporib⁹ tyberi⁹ multos reges ad ſe vocatos nō remiſit. Inter quos etiā archelauz cappadocē retinēs: regnū eius in ꝓuintiā vertit. ⁊ mazachā caput regni ceſareā noīauit. Sane pilatus hierl'm veniens ⁊ ſtatuas ceſaris q̄ ī ſignis militarib⁹ inerāt ſecum deferēs ignorantib⁹ iudeis eas in ciuitate conſtituit: ceſareāq; rediit. Cū autē plurimi de hieroſolymitis ad eū deſcēdiſſent ſupplicātes de ſignis amouēdis (Nā ob legē iudeoꝝ q̄ preceſſerāt iudee ꝓcuratores ſine ſignis vrbē ingredi cōſueuerāt) ſedit ꝓ tribunali pilatus militeſq; armatos circūponens: mortē eis minabatur ſi non quieuiſſent. At illi mortē poti⁹ eligebāt q̄ legē patrias ꝓphanarēt. Ammirās ergo pilat⁹ conſtātiam iudeoꝝ in legalibus inſtitutis: auferri ꝑcepit imagines. Nota. Iterum pilatus hieroſolymā veniēs: vidēſq; vrbem aque penuria laborare aperuit gazophylatia templi. ⁊ ex opibus templo dicatis aqueductū cepit edificare ſuſcipiēs initiū torrētis qd ſtadiorum duū miliū interuallo diſtabat Iudei vero acclamabant vt ab illo opere ceſſaret. Ob hoc pilat⁹ multos iudeorum occidit: pleroſq; ſauciauit. Intermiſſū eſt aūt op⁹ q2 iudei legationem accuſationis in pilatum ad tyberiū direxerunt.

¶ Teſtimonium ioſephi de chriſto. Capitulum.xxix.

Nota teſtīonium nři e mali iudei de chriſto.

In hoc loco ponit ioſephus cōmendationē dīn ieſu in hunc modum. Fuit vero hiſdem temporibus ieſus ſapiēs vir: ſi tamen virum eum nominare fas eſt. Erat enim mirabilium effector operum: ⁊ doctor eorum qui libenter que vētura ſūt audiūt. ⁊ mltos q̄dē iudeoꝝ: mltos ēt ex gētib⁹ ſibi adiūxit. chriſt⁹ hic erat. Hunc accuſatione primorum noſtre gentis cū pilatus in crucem agendū eſſe decreuiſſet. non deſeruerunt eum qui ab initio dilexerant eū Apparuit enim his iterum viuus ſecundum q̄ diuinitus inſpirati prophete vl' hec vel alia de eo futura predixerant. Sed ⁊ in hodiernum diem chriſtianorum qui ab ipſo dicti ſūt ⁊ nomen perſeuerat ⁊ genus.

¶ De baptiſmo ioannis ⁊ principio ſexte etatis.

Capitulum.xxx.

A Luce.iij.

Anno quintodecio ipij tyberij ceſaris ſb valeriāo ⁊ aſiatico ꝯſulib⁹. ꝓcurāte pōtio pilato iudeam. tetrarcha galilee he-

rode. philippo fratre ei⁹ tetrarcha
ituree et traco nitidis regionis. et
lyſania abiline tetrarcha ſub pnci
pibus ſacerdotum anna ⁊ caipha
factum eſt verbum dñi ſuper ioan
nem zacharie filium in deſerto. vt
A Luce. iij. baptizans ⁊ predicans ſolaciū re
demptionis ānunciaret. Et venit
A Marci. j. in omnem regionem iordanis ba
ptizans baptiſmo pnie qr ad peni
B Mathe. iij. tentiam baptizandos monebat: ⁊
non niſi quos penitentes videbat
baptizabat. p̄dicans futurū bap
tiſmum in remiſſionē peccatorum
pro cuius aſſuefactione etiā bapti
zabat. Dicebat enim. Agite peni
tentiam: appropinquabit enim re
gnum celorum. ¶ Uſqꝫ ad hunc
annum tyberij. xv. cōputantur ab
adā anni quinqꝫ milia. cc. xxv. ſm.
lxx. ſm hebraicam veritatem quat
tuor milia. Anno vero tyberij. xvj.
De cyliade incepta. fuit annus iubileus. lxxxj. Eodē
anno dicunt quidam ſextam cylia
dem incepiſſe. Quorum ratio hec ē.
qr ſicut in hoc anno terminata eſt
circūciſio ⁊ inchoauit baptiſmus:
ita ſexta etas incepit ⁊ quinta ter
minata eſt. Quidam ab incarna
tione dñi initium eius ponūt hac
ratione. qr ſicut ſub quīta etate ge
neralis fiebat computatio anno a
p̄ma olympiade tali vł tali ita ſub
ſexta dicitur anno ab incarnatiōe
dñi tali vel tali. Alij a paſſione dñi
eam inchoaſſe teſtantur dicentes
ſextam ⁊ ſeptimā quieſcētiū ſimul
incepiſſe. In chronica vero ab im
perio tyberij inchoata legitur.
A Math. iij. ¶ Utebatur autem ioannes cili
A Mar. j. cio de pilis camelorum ⁊ zona pel
licea. quodam locuſtarum genere
eſibili veſcebatur: ⁊ melle ſilueſtri
Tunc exibat ad eum omnis iudea
⁊ baptizabantur in iordane. Ui
dens autē multos phariſeorum et
B Math. iij. ſaduceorū veniētes ad baptiſmū:
dixit eis ¶ Progenies viperarum:
B Lu. iij. quis vobis demonſtrabit fugere
a ventura ira. Facite dignos fru
ctus penitentie. ⁊ ne dicatis patrē
habemus abraam. quia poteſt do
minus de lapidibus iſtis. id eſt de
gētibus ſignificatis his lapidib⁹
ſuſcitare filios abrae. Digito au
tem oſtendebat eis ioannes. xij. la
pides quos tulerunt. xij. duces tri B Joſue. iiij.
buum iſrael de medio iordanis in
aridam ⁊ totidem de arida in ior
danem. quorum aceruus eſſet i te
ſtimonium quia ſicco pede iordanē
tranſierunt.

¶ De tribus ſectis iudeorum.
Capitulum. xxxj.

ERant autem
tunc i iudea tres ſecte
iudeorum a ꝯmuni re
liquorum vita ⁊ opinio
ne diſtātes. phariſei. saducei. eſſei.
De phariſeis. Phariſei cultu auſtero et victu
perparco vtebantur. traditiones
ſuas ſtatuentes: quibus traditio
nes moyſi determinabant. pitacia
chartarū in fronte gerebant: ⁊ in
ſiniſtro brachio circunligata. qb⁹
decalogus inſcriptus erat: qr dixe
rat dñs. hoc habebis quaſi qd ap
pēſū an̄ oculos tuos ⁊ i manu tua
⁊ hec dicebant̄ philateria. a phy
C Exo. xiij. laxe qd ē ſeruare ⁊ thorath qd le
gem ſonat. Iſti etiā maiores fim
brias alijs ferentes ſpinas eis alli
gabant. quibus puncti in deambu
lando memores mandatorum dei
fierent. Hi vniuerſa deo deputa
bant. et marmene. i. fato. Agere
quidem que iuſta ſunt vel neglige
re in arbitrio hominum plurimum
eſſe dicebant. tamē in ſingulis ad
iuuare marmenē. quā etiam ex mo
tibus ſuperiorum fieri putabant.
Prepoſitis ſuis ⁊ maioribus na
tu nunqꝫ contrarium reſpondebāt
iudicium dei eſſe futurum dicētes
omnem animā incorruptam eſſe.
ſolas bonorum animas in alia trā
ſire corpora vſqꝫ ad reſurrectionē
⁊ iudicium. Malorum autem eter
nis retrudi carcerib⁹. Et qr a cō

muni hoīm habitu diuiſi: iō pha-
riſei dicebantur. Saducei marme (De ſaduceis)
nem negant deum inſpectorē om-
nium eſſe dicentes in arbitrio ho-
minū ſitum eſſe vt bonū ʒ malū ve
gerant Animarū generaliter vel
ſupplicia negabant vel honores.
Nam ⁊ reſurrectionē mortuorū
futuram negabant. animas mori
cum corporibus putantes: nec an
gelos eſſe dicebant. Solos quinqꝫ
libros moyſi recipiebant et his cō
tenti erant Hi ſeueri nimis erant.
nec etiā inter ſe ſociales. Ob quā
ſeueritatem ſaduceos. i. iuſtos ſe
nominabant. Eſſei fere omnib⁹ (De Eſſeis)
monaſticam agebāt vitam: nupti
as faſtidientes. non qꝛ coniugia ⁊
hominum ſucceſſionem perimēdā
cenſerēt ſed cauendam intemperā
tiam feminarum: nullam eaꝝ fidē
viro ſeruare putantes. habebant
omnia ꝯmunia: probro oleum du-
centes. ſqualorem decus putabāt
dummodo in veſte candida ſemꝑ
eſſent. Nulla eis certa ciuitas: ſed
in ſingulis domicilia habebāt. aū
ſolis ortum nihil ꝓphanum loquē
tes. ſolem vt oriatur orantes. poſt
vſqꝫ ad quintā horā operantes. lo
ti corpore aquis. ſimul ⁊ cum ſilen
tio edebant. iuramentū habebāt
pro periurio. Secte ſue neminem
adhibentes niſi ſub anni ꝓbatiōe
Receptum aūt ſecum poſt annū:
duobus alijs annis mores eius ꝓ
babant deprehenſum in peccatis
a ſe pellebant. vt herbas more pe-
corum decerpens vſqꝫ ad obitum
peniteret. Cū enim decē ſimul ſe-
derunt nullus nouē inuitis locut⁹
eſt. ſpuere in medium: vel in dexte
ram partem ſui vitantes. Adeo
ſabbatum obſeruabant ꝙ nec ea
die aluū purgabant. Dolabrū fe-
rebant ligneum quo in loco ſecre-
tiſſimo fodiebant terram ad aluū
purgādā. demiſſa veſte ſe diligen
ter contegētes ne ſplēdori diurno
ōis diuino facerent iniuriam Ob
id etiam ſtatim foueā re implētes
viuebant lōgiſſime ob victus ſim
plicitatem. mortē ꝓ iuſtitia imor-
talitate iudicabant meliorē. Ani-
mas vero omnes a principio crea
tas ꝑ temporib⁹ incorporari Bo
nas exutas corporibus vltra occea
num degere vbi ſit repoſita eis ꝑ-
fruitio ad orientem. Malis ꝓcel-
loſa ⁊ hyberna loca delegantes.
Erant in eis qui futura ꝑdicerēt.
Quidam ꝯiugibus: ſed modera-
te vtebantur. Nam ſi homines ab-
ſtinendum arbitrarentur vel arta
rentur a coniugio: humanum ge-
nus deficeret.

¶ Qꝫ iohānes confeſſus eſt ſe nō
eſſe chriſtum. Cap. xxxij.

Cum ergo ba- (C D)
ptizaret ioānes miſe- (Johan. j.)
rūt a hieroſolymis ad
eum ſacerdotes ⁊ leui
tas vt interrogarent eum. Tu quis
es? Et confeſſus eſt ſe neqꝫ chriſtū
eſſe. quod opinio publica habebat
nec heliam. nec ꝓphetā. Et dixerūt
Quid ergo baptizas. Queſierāt
de helia: ⁊ ſub nomine ꝓphete de
heliſeo qꝛ in his duobus ꝑceſſerat
figura baptiſmi. ⁊ d baptiſmo chri (E)
ſti legerant in ꝓphetia ezechielis
Effundā ſuper vos aquā mundā. (Eze. xxxvj.)
Et ideo putabant ad aliū nō ꝑti-
nere baptiſmum ⁊ rn̄dit. Ego qui
dem baptizo in aqua medius aūt
veſtrum ſtat quē vos neſcitis. ipſe
baptizabit vos in ſpirituſancto et
igne. In ſpū in baptiſmo. in igne
in penitentia.

Hec ī bethania facta ſunt trās iordanem vbi erat ioannes baptiſans.

Additio.
Poteſt figurari baptiſm⁹ ioānis ī capitilauio aū baptiſmum
In ſabbato aū ramos palmaꝝ pueroꝝ capita in-
ungebāt oleo ⁊ abluebāt vt nulla
macula ibi remaneret. ita in baptiſ
mo omnia peccata delentur: ⁊ hoc

in ſignum faciebant.

De ieſu baptizato. Ca. xxxiij.

D Math. iij. Tunc venit ieſꝰ a galilea in iordanem ad ioannem vt bapti/zaretur ab eo. Tres fuerut cauſe precipue cur baptizatus eſt ieſus a ioãne. Ut baptiſmũ ioannis approbaret. Ut omnẽ humilitatem impleret ⁊ implendam doceret. Ut tactu ſui corporis vim regeneratiuam cõferret aquis. ⁊ ſi forte non ſtatim. De vi eṁ ⁊ inſtitutiõe baptiſmi triplex eſt opinio

E Luce. iij. vt in ſententijs habet. ¶ Et ipſe ieſus erat incipiens quaſi annorũ. xxx. id eſt triceſimũ annũ iceperat xiij. tantũ diebus eiuſdẽ anni peractis. Et ſm hoc vixit ieſus tãtũ triginta duobus annis ⁊ dimidio

De xpi etate. quia eadẽ die reuoluto anno ꝯuertit aquã in vinum. ⁊ in ſequenti paſca. i. ĩ paſca triceſimi primi ãni incarceratus eſt ioãnes. ⁊ in paſca ſequenti. i. triceſimiſecundi anni decollatus eſt. ⁊ ĩ tertio paſcate. i. triceſimitertij anni paſſus eſt dñs. ⁊ ita vixit dñs trigintaduobus annis integris ⁊ de. xxxiij. quantum fluxit tẽporis a natali vſq; ad paſca. quod ꝓ dimidio anno ꝯputat Chriſoſtomꝰ tamẽ dicit eũ iã cõpleuiſſe triceſimũ annũ. in omelia decima ĩ mattheũ ſic dicẽs. Poſt triginta annos venit ieſus ad baptiſma: legem veterẽ ſoluturus. Propterea vſq; ad hãc etatẽ [que omnia ſolet capet peccata] ĩ legis obſeruatione permanſit nequis diceret: ideo illum ſoluiſſe legẽ. q2 eũ non potuiſſe adimplere. ⁊ infra Per triginta annos iuſticiam legis ad impleuerat. ⁊ tunc venit ad baptiſma euangelium docturꝰ: q̃ſi cumulum cunctis obſeruationibꝰ legis imponens. Hoc autem dixit Chryſoſtomus occaſione illiꝰ ꝙ bi

D Math. iij. quod dixit dñs. ¶ Sic decet nos implere omnẽ iuſticiã. Et ſm hãc opinionẽ vixit triginta tribus annis integris. ⁊ tantũ de. iij. quãtũ eſt a natali vſq; ad paſca. Joannes autẽ ꝓhibebat ieſum dicẽs. Ego a te debeo baptizari ⁊ tu venis ad me. Cur dixit ſe baptizandũ ioannes. ſi in vtero ſanctificatus ⁊ mũdatus erat ab originali. vel ſaltem in circũciſione:. Sed ꝑ ſe genꝰ humanũ intellexit. q. d. homo per te debet mundari. Uel quãtũ ad plenitudinẽ mũdatiõis ſe adhuc mũdandũ dixit. q2 ⁊ ſi iam mũdatus. ꝑ ſanguinẽ xpi plenius erat mundãdꝰ. ſicut qs accepto efficaci medicina ꝑ cãm curatus dicitur ꝑ effectus plenitudinẽ curãdus. Cui ieſus. Sine modo. Sic eṁ decet nos D Math. iij. implere omnẽ iuſticiã. i. ſupabundantem humilitatẽ. Eſt enim debita humilitas ſubdere ſe maiori ꝓpter deũ. abundans ſubdere ſe pari. ſuperabundãs ſubdere ſe minori. q. d. Jdeo mõ ſubdo me tibi minori ne dedignẽtur maiores a minoribus baptizari ⁊ regi. Quod intelligens ioãnes cõſenſit.

Additio. Baptizatus eſt ieſus tertio lapide a hierico.

¶ De ſpirituſancto ⁊ voce patris. Capitulum. xxxiiij.

Factum eſt autẽ cũ baptizaret fere omnis populꝰ terre illius. ⁊ ieſu baptizato ⁊ orante ꝓ baptizandis vt acciperant ſpiritũ ſanctũ: confeſtim aſcẽdit ieſus de aqua. Et ecce apti ſũt celi. id eſt ineſtimabilis ſplẽdor factus eſt circa eũ. acſi celo aereo et ſidereo reſeratis: ſplendor celi empyrei terris infunderetur. Et ſpiritusſanctus in corporali ſpecie columbe venit: ⁊ ſedit ſuper caput eiꝰ q̃ pacto.

D Math. iij. B Mar. i. D Luce. iij. E Jo. i.

Additio. Ob hoc fuerũt heretici q̃ dicerent ſolo die epi:

officio ſuo: i. pla
cenće materiā
redyt unde ſum
pta fuerat. Et
tunc cognouit
baptiſta quod
E dixit ſe añ neſcif
Johan. j. ſe. q̄ ſcʒ xp̄s ſolꝰ
baptizaret. i. po
teſtatem baptiſ
mi retineret ſibi
ſed poteſtatem
baptizādi alys
daret. qui enim
miſerat eum añ
baptizare cū ſo
litariaʒ duceret
vitam: etiā dixe
rat ei q̄ multos
baptizabis ſed
inter illos ſuper
quē videris ſpiū

phanie debere
baptizari: nec
dari ſpiritū ſan
ctū ſicqʒ alio die
baptizaretur.
Ob quam here
ſim viuacius ex
tirpādam decre
uerūt patres ea
die neminē ba
ptizari niſi ſub
neceſſitate. Ubi
nos dicūꝰ. vis
baptizari. quidā
dicunt qđ petis
et reſpondetur.
fidē peto. vel ba
ptiſmum peto.
Aly vtrūqʒ. Et
quid petis. et vis
baptizari.

deſcendentē et manentem hic ſolꝰ
eſt qui baptizat in ſpūſctō. Et ec
E ce vox patris audita eſt de ſublimi
Luce. iij. Tu es filius meus dilectꝰ in te cō
D placuit mihi. Uſqʒ poſt vocē hāc
Math. iij. creditur duraſſe ſplendorem et co
lumbā ſediſſe ſuper caput eius. qđ
alius euangeliſta dicit. Hic eſt fi
lius meus dilectus in quo mihi cō
placuit. idē eſt ſenſus. i. in te et per
te placitum meum gerere cōſtitui

¶ De ieſu ieiunio et tentatione.

Capitulum. xxxv.

A
Math. iiij. TUnc ieſus du
B ctus eſt a ſpiritusācto
Mar. j. qui eum deſignauerat
A in deſertum. et cū ieiu
Luce. iiij. naſſet. xl. diebꝰ et. xl. noctibꝰ poſt
ea eſuriyt. Mouebat diabolus. xl.
dierum ieiunio. Sciebat tot diebꝰ
aquas diluuy effuſas: exploratam
terrā p̄miſſionis. p moyſen legem
a deo datā: filios iſrael in heremo
tot annis pane angelorum vixiſſe
Cum vero ſenſit dn̄m eſurire: qđ
non legit̄ de moyſe vel helia: acceſ
ſit ut tētaret ſi poſſet eum deycere

in peccatum. et ut exploraret an eſſet
dei filius. quia audierat vocē hanc
hic eſt filius meus dilectus. quem
ſciebat quandoqʒ venturum et ſe
per eum poteſtatem amiſſurum ſʒ
vſqʒ ad iudicium futurum non ex
pectabat. Tentauit autem eum in
eiſdem tribus quibus adam deie
cerat: ſed non ordine eodem. Pri
mo in gula. ut eſuriens panem vi
dens inmoderato cibi appetitu
accenderetur. Secundo de auari
cia. ubi ſuper montem oſtendit ei
omnia regna mundi. i. expoſuit ei
gloriam mundi. Tertio de ſuper
bia. ut iactanter ſe oſtenderet filiū
dei. Tunc abiecit eum dominus: et
conſummata omni tentatione ad
quā venerat: receſſit a domino lu
cifer ad tp̄s. Tēpore paſſionis re
dyt: timore mortis putans eum de
ycere. Tunc autem omnino deui
ctus religatꝰ eſt in inferno. In die C
bus antichriſti ſoluendus ſ̄m apo Apo. xx.
calypſim ioannis. Credendus eſt
autē diabolus hominis aſſūpſiſſe
formas in quas dn̄m circūducere et
colloqui poſſet ei. Utrum autem
extremo die ieiuny ſolo omnes fa
cte fuerint tētatiōes. an p aliquot
dies ſequentes ſeparatim: nihil in
tereſt noſtra ſcire. Ieiunauit aūt
dominus in deſerto. quod eſt inter
hieruſalē et hie
richo. Exēplo
ſane ipſius hic
numerus dierū
in eccleſia peni
tentialis eſt vñ
et poſt epipha
niam non ſtatī
ieiunat eccleſia.
ſed circiter poſt
xl. dies. quaſi ip
ſo tempore ieiu
nium ſuum con
ſecutiuum ieiu
ny dominici ſi
gnificans. Ob
hoc q̄qʒ ut p pe-

Additio.

Secūdo lapide
a hiericho qui
quarētana dici
tur. ſub quaren
tana fluit riuulꝰ
fontis quē ſana
uit heliſeus. Se
cundo miliario
a quarētana cō
tra galileam di
citur mons eſſe
ſuper quem ſta
tuit diabolus
Ieſum.

nitentiā oſtendamur aſcēdere ad requiē ſicut q̄dragenariꝰ aſcendit ad q̄nquagenariū. Eſt enī numerꝰ ſupabūdans. Et ꝯgregatis oībus ſuis ptibꝰ comparibꝰ aſcendit ad quinquaginta.

¶ De prima vocatione diſcipulorum. Capitulum. xxxvi.

F Joh.j. Quadaʒ die ſtabat ioannes ⁊ ex diſcipulis eiꝰ duo. q̄rū vnꝰ erat andreas: ⁊ videns ieſū ābulātē: dixit. Ecce agnꝰ dei ecce q̄ tollit pctā mūdi. Ob hoc illi duo diſcipuli eiꝰ ſecuti ſunt ieſum vt viderent vbi maneret: ⁊ manſerūt apud eū die illa. Inueniēs autē ādreas ſimonē ffem ſuū dixit ei. Inuenimus meſſiam. qđ eſt interp̄tatū xp̄s. Chr̄us grece latine vnctus. Et duxit eū ad ieſū. Intuitus eum ieſus dixit. Tu es ſimon bariona. tu vocaberiſ cephas. qđ interpretatur petrus. Bariona hebreum eſt ⁊ ſonat filius ioanna cōpoſitum ex integro ⁊ corrupto. Cephas hebreum eſt ⁊ ſyrum. Petrus grecū ⁊ latinū. Vtrū autem hoc nomen tunc ei impoſuerit an promiſerit imponē dum dubium ē. Tutius tn̄ dici pōt q̄ tūc ei impoſuit hoc nomen oīno cum dixiſ. Tu es petrꝰ. Vel in electiōe duodecim. vbi đr. ⁊ impoſuit ſimoni nomē petrꝰ. Si vero modo impoſuit in ſequentibꝰ ꝯfirmauit. ¶ In craſtino volēs ieſus redire in galileā inuenit philippū ⁊ dixit ei. Sequere me. Hic erat de bethſaida cōciuis andree ⁊ petri. Hic inueniens nathanaelē fratrem ſuum dixit ei. Quem ſcripſit moyſes in lege ⁊ ꝓphete inuenimꝰ ieſum filiū ioſeph a nazareth. ⁊ ait nathanael A nazareth pōt ei aliquid boni: deſpectiue q̄ſi nō. vel remiſſiue legitur. Iſte em̄ legiſperitus legerat in prophetia. nazareus vocabit̄. et ſigna aduentus dn̄i forte notauerat: et ait A nazareth poteſt aliquid boni eſſe. quaſi diceret. Nunc tandem a nazareth poteſt aliquid eſſe boni. Et adduxit eum philippus ad ieſum. Quo veniente ad ſe ait ieſus. Ecce vere iſraelita ī quo dolus non eſt. Et dixit nathanael. Vnde me noſti: Reſpondit ieſus. Priuſq̄ te philippus vocaret: cū eſſes ſub ficu vidi te. Reſpondit nathanael. Rabbi tu es filius dei: tu es rex iſrael. quia agnouit iſte dominum abſentem vidiſſe que ſolus geſſerat ⁊ quomō ⁊ vbi a philippo vocatus ſit: chriſtum ⁊ deū fatetur. Tamen quidem de predeſtinatione exponunt hoc ita. Cum eras in lumbis ade latentis ſub ficu prius ⁊ iam predeſtinaui te. Et regreſſus eſt ieſus in galileam. C Lu.iiij. G Joh.j.

Additio.

Quare agnum vocauit determinat ſubdens q̄ tollit. i. venit vt tollat peccata mundi q: pro peccatis tollēdis paſca noſtrū immolatus ē xp̄s. Vl q: agnꝰ grece đr ab agnon qđ eſt piū. vl' latine ab agnoſcēdo: q: ī magno grege ſolo balatu agnoſcit matrē. Iđ ꝓpͤ ꝑ paſſione agnus đr. q: ibi piꝰ donās nobis pacē agnouit patrē obediētia ⁊ matrē cura. Et hec eſt vna cā cur ī immolatōe altaris đr ter agnus dei q̄ſi agne qui agnouiſti patrē miſerere nobis agne qui agnouiſti matrem miſerere nobis. agne qui obtuliſti te pro nobis dona nobis pacem.

Additio.

Et egredietur virga de radice ieſſe ⁊ nazareus vocabit̄. id eſt floridus qđ alia editio dicit ⁊ flos de radice eius aſcendet. A Yſa.xj.

¶ De variis opinionibus hiſtorie. Capitulum. xxxvij.

HVcuſq; idē eſt ordo hiſtorie euāgelice apud omnes. Deīceps varie ordinātur vſq; ad incarcerationē ioannis. Quidam dicunt ꝙ circa ꝓmū paſca poſt baptiſmū cōuertit dominus aquā in vinum. ideo. q2 ioannes cōſequē ter poſt hoc miraculum narrat eū aſcendiſſe in hieruſalem: ⁊ eieciſſe emētes ⁊ vendentes de templo. qđ nunq; ab eo factum dicunt niſi in paſca. Sed eis obuiat eccleſie conſuetudo que in epiphania factum eſſe tenet quotannis ſolēnizando memorat. Fuerunt etiam qui dicerent ꝙ eadem die qua baptizatus eſt, fecerit hoc miraculum. Sz matheus ait. Tunc ieſus ductus eſt ī deſertuz. ⁊ marcus. ſtatim expulit ieſum ſpiritus in deſertuz. Habet enim eccleſia ꝙ eadem die. ſed reuolutis annis hec tria facta ſunt. Aduentus magorū tredecima die primi anni. Baptiſmus eadē die triceſimi anni vel triceſimiprimi anni Mutatio aque eadē die reuoluto anno. Vñ maximus epiſcop⁹ in ſermōe q ſic icipit. Cū plura nob; ſres ⁊c. ſic ait. — A Johan.ij. / A Math.iiij.

Sic̄ poſteritati ſue fidelis mandauit antiqtas. hodie ſaluator a chaldeis adoratus ē. hodie, fluē ta iordanis benedictione propriȷ baptiſmatis cōſecrauit. hodie inuitatus ad nuptias aquas vertit in vinum. Vnde ⁊ in antiquiorib⁹ libris dies illa pluraliter dicit̄ dies epiphaniorꝫ. i. plurium illuſtrationum chriſti. Epiphania enim illuſtrationē ſonat Has tres tñ manifeſtationes ꝓpriȷs quidam nominibus diſtinguunt. Epiphaniā vocantes eam illuſtrationem que facta eſt per ſtellam quaſi de ſurſum factam. Theophaniam eam que in baptiſmo quaſi a deo. id eſt a patre factam Bethphaniā eam que ī nuptiȷs quaſi ī domo factā. Beth enim domus ſonat. Verūtamē adhuc reſtat inter ſummos ⁊ catholicos doctores de ordine hiſtorie duplex opinio. Quidam enim ſcribē tes. Vnum ex quattuor: imitātes Amoniū alexandrinū. euſebiū ceſarienſem. theophilū qui ſeptim⁹ a petro ſedit antiochie. qui dicunt dominū poſt ieiunium aperte p̄dicaſſe. diſcipulos congregaſſe. ⁊ ſermonem in monte factum ante vini miraculum. quia legunt dominū ⁊ diſcipulos eius inuitatos ad nuptias. Cōmunior autem ⁊ veracior opinio eſt dominum poſt illud miraculum diſcipulos vocaſſe occulte ⁊ occulte p̄dicaſſe vſq; ad ioannis incarcerationē: ſed poſt publice. Et hunc ordinē ꝓſequemur ſine alterius ordinis p̄iudicio.

Additio.
Beda dicit. q2 p⁹ reuoluto anno eodem die fecit miraculum đ qnq; panibus ⁊ duob⁹ piſcib⁹.

¶ De mutatione aque in vinum. Capitulum. xxxviij.

ET facte ſunt nuptie ī Cana galilee . i. in vico galilee ſic dicto. ⁊ erat mater ieſu ibi. Et vocatus eſt ieſus ad nuptias ⁊ diſcipuli eius quidam. ſ. futuri diſcipuli. q2 ad verbū ioannis iam plures audiebant eum occulte qui poſt oīno ſecuti ſunt eum. Non eſt vocatus ioſeph: ſz maria Vnde quidā dicunt ioſeph fuiſſe mortuum: ⁊ virginem tranſiſſe in cuſtodiā filȷ. q2 nec etiā deinceps legitur de eo in euangelio. Q; ſi nondum mortuus: tñ certum ē ꝙ in paſſione dñi mortuus erat, quia vxor eius alȷ cōmendata eſt. Quidam autumant has nuptias fuiſſe ioannis euangeliſte. ⁊ ideo vocata eſt maria: q2 matertera eius. et dominus: q2 cōſobrinus eius. Et dicunt ꝙ dominus eum volētē nubere: ex his nuptȷs vocauerit qđ — A Johan.ij.

certum non eſt. Et deficientevino
dixit mater ieſu ad eum. Vinū nō
habent.q.d.da eis vinum. Reſpō
dit ieſus. Quid mihi ⁊ tibi ē muli
er. nondum venit hora mea. Licet
mulier ſit quaſi adiectiuum nomē
fractiōis quaſi mollier. tamē qñq̧
nomen ſexus eſt. maxime quando
virgo viripotēs eſt. Et eſt ſenſus.
Vis fieri miraculum: ſed ad hoc
agendum q̇d habeo tecum cōmu=
ne: quaſi diceret. Ex natura tibi
cōmuni non ago hoc. ſed in hora
paſſionis que nondum venit. ex cō
muni natura mihi ⁊ tibi patiar.
Nec eſt credenduz ſm̄ geneaticos
hoc dixiſſe dn̄m. qui putāt vnum=
quēq̧ horam ſuam mortis habere
ineuitabilem ſecundum horā con=
ſtellationis in qua natus eſt. ſ; vo
cauit horam ſuam. id eſt a ſe diſpo
ſitam. Voluntate enim mortu⁹ eſt
non neceſſitate. Erant autem ibi
ſex lapidee hydrie. id ē vaſa aqua=
tica poſite ſm̄ purificationē iudeo
rum. Crebro iudei baptizabāt va=
ſa epulatoria. et ſi caſu aliquid tan
gerent immundū niſi loti non co=
mederent. Erant ergo poſite vt ſi
forte contigiſſet aliquē de cōuiuis
oportere lauari aquā haberent pa
ratam. Impleuerunt autē eas mi
niſtri aqua ad p̄ceptum dn̄i. ⁊ tule
runt aquam vinum factam archi=
triclino. i. primati inter cōuiuātes
in triclinio. Tricliniū quidā dicūt
fuiſſe domum tricameratam. vel
tres habentem teſtudines ſub qui
bus diſcumbebant. Vel forte tres
erant ibi menſarum ordines vt in
refectorijs fieri ſolet. Et cōmēda
uit architriclinus vini bonitatem.
Poſt in cōmuni commendauerūt
omnes miraculi nouitatem. Hoc
enim initio ſignorum manifeſta=
uit ieſus gloriam ſuam. Nec dicit
hoc eē initium quin ⁊ prius ſigna
feciſſet. naſcēdo d̄ virgine magos
ſtella preuia ducendo. xl. dieb⁹ et
noctibus ieiunando ⁊ hm̄oi. Sed
hoc fuit primū publice ⁊ ad publi
candum factum. Vel primū factū
in cana galilee.

¶ De inſtructione Nicodemi.
Capitulum. xxxix.

Erat autez ho A Johan.iii.
mo ex phariſeis nico=
demus nomine: et de
principibus iudeoruz
Hic venit ad ieſuz nocte: q: timuit
populum offendere cū eſſet de p̄n=
cipibus. Vel quia magiſter erat
in iſrael palam diſcere erubuit. et
ait ad ieſum. Rabbi: ſcimus quia
a deo veniſti magiſter. Nemo eñ
poteſt hec ſigna facere que tu facis
niſi fuerit deus cum eo. q.d. Doce
me de regno dei. Reſpondit ieſus.
Amē amen dico tibi: niſi quis re=
natus fuerit denuo non poterit vi
dere regnum dei. In veteri teſta=
mento quaſi iuramentū erat. Vi=
uit dominus. In nouo. Amen di=
co. Et cum in alijs ſimpliciter di=
catur: in ſolo ioanne geminatur.
ſm̄ illud. Sit ſermo veſter eſt: eſt.
quaſi diceret. verum dico corde ⁊
ore. Cumq̧ miraretur nicodemus
quomodo poſſet homo ſecundo na
ſci cum non niſi carnalem natiuita
tem ſciret: edoctus eſt a domino d̄
ſpirituali que fit ex aqua ⁊ ſpiritu:
quarum neutra iterari poteſt. Ta
men q: adhuc inflatus erat magi=
ſtrali ſciētia non poterat intellige
re. ideo meruit audire. Tu es ma=
giſter in iſrael ⁊ hec ignoras: vt ſic
inuitaret eum ad humilitatem In
ſtruxit etiam euz de humana ⁊ di=
uina ſui natiuitate. de paſſione et
aſcēſione. ⁊ de pluribus alijs. Nā
autem dixit. Nemo aſcendit in ce=
lum niſi qui deſcendit de celo. ſen=
ſus eſt. Nemo aſcendit niſi xp̄s cū
corpore ſuo Vel ſm̄ tropū quo di
cimus dn̄m facere que per euz faci
mus. Et eſt ſenſus. Nemo aſcēdit
niſi quē deus aſcendere facit.

¶ De prima eiectione ementium.

ꝛ vendentium in templo.
Capitulum.xl.

C Johan.ij.

IN proximo paſca aſcẽdit ieſus hieroſolymã ꝛ eiecit vendentes ꝛ ementes de templo hoc ei bis feciſſe creditur Et poſt illud paſca incarceratus eſt ioannes. Ait enim ioannes euãgeliſta. Quia cũ pꝰ hoc paſca: rediſſet ieſus in iudeam adhuc erat ioannes baptizans in ennõ Interim autem priuſq̃ aſcenderet in paſca quoſdam vocauit diſcipulos ꝛ docuit ꝛ miracula fecit ſed non adeo publice. Sane ibat ieſus iuxta mare galilee. Lacus eſt qui fit iordane influẽte ꝛ dicitur mare cũ ſit aqua dulcis idiomate hebreo.qꝛ omnem aquarũ collectionẽ vocat hebreus tharſis.id eſt mare. Et dicitur galilee:qꝛ preterfluit galileã. Quãdoq̃ mare tyberiadis dicit qꝛ famoſa eſt ciuitas hec que ei imminet. Qꝫ autem dicitur ſtagnum genezaret:ex accidenti eſt. Nãq̃ enim criſpantibus vndis generat ex ſe aurã. Extenditur autem.cxl. ſtadijs in longitudinem.ꝛ.xl.in latitudinem. Dicit tamen ioſephus eum ſic dictum a modica regione genezara quã preterfluit.quã etiã dicit ammirabilem. Nam tota diuerſiſſimi generis arbuſtis cõſita nulli eorum vbertatem ſuã negat ꝛ temperiem. Sunt ibi nuces que maxime frigoribus gaudent. ſunt ꝛ palme quas nutrit calor eſtiuus ſunt ficus ꝛ olee quibus aura mollior deſtinata eſt. vt quaſi repugnãtia bona contentione ſtudio terre faueant. Hanc dicit irrigari fonte qui cadit ĩ capharnaũ: quẽ quidã eſſe venam nili opinant.qꝛ coraſtinũ piſcẽ generat.qui non alibi niſi in nilo flumine reperitur.

C Math.iiij.

¶ De ſecunda vocatione diſcipulorum. Cap.xlj.

A Luce.v.

CUm autẽ turbe irruerent in eũ.vidit duas naues ſtãtes ſecus ſtagnũ: ꝛ aſcendens in vnã que erat ſimonis. puſillum reductꝰ a terra docebat de nauicula turbas. Ut autẽ ceſſauit loqui ait ad ſimonẽ. Duc in altum ꝛ laxate retia in capturã. Quo facto ꝯcluſerunt multitudinẽ piſciũ tantam ꝙ fere rumpebatur rete. et innuerũt ſimon ꝛ andreas filijs zebedei qui erant in alia naui: vt venirent ꝛ iuuarent eos. ꝛ impleuerunt ambas naues: ita vt fere mergerẽtur. Quod vidẽs ſimõ petrꝰ ꝓcidit ad genua ieſu ꝛ ait. Exi a me domine qꝛ peccator ſum. Cui dñs Noli timere:qꝛ ex hoc eris homines capiens: ꝛ ſubductis ad terram nauibꝰ.i.locatis aĩo redeundi ad eas: ſecuti ſunt eũ aliquãtulũ: ꝛ iterũ redierũt ad ſua.

C Mar.j.

¶ De eo ꝙ dñs legit in nazareth. Cap.xlij.

B Luce.iiij.

IEſus autẽ venit in nazareth ꝛ die ſabbati quando plures conueniebant intrauit in ſynagogã vt plures doceret. Et cum legiſſet in eſaia. Spũs domini ſuper me ꝛc̃. dixit.qꝛ hodie completa eſt ſcriptura hec in auribus veſtris.q.d. Ego ſũ de quo ſcriptũ eſt hoc. ꝛ oẽs intendebant in eum.

A Yſa.lxj.

¶ Qꝫ diſcipuli baptizabant et Joannes. Cap.xliij.

A Johan.iiij.

POſt hec venit ieſus ꝛ diſcipuli eius ĩ iudeã.terram ꝗ ſcꝫ ſpecialiter a ſorte iude vĩ a regno duarũ tribuũ ſpecificato vocabulo iudea dicebat. ꝛ morabat ibi cũ diſcipulis ꝛ baptizabat.i.ꝫ nõ ipſe ſꝫ diſcipli eius baptizarẽt. Sed vtrũ baptiſmo ioannis vel xpi incertũ eſt. Erat aũt ioãnes baptizãs in ennõ iuxta ſalim: qꝛ aq̃ multe erãt ibi. Nondũ eñ miſſus fue

rat i carcerē ioannes. Salim ꝓo ē oppidū vltra iordanē ſitū vbi oliꝫ melchiſedech regnauit. Mittebat ēt ioānes multos venientes ad ſe ad ieſuꝫ. Inde turbati diſcipli ioānis dixerūt. Rabbi: q̄ erat tecuꝫ trans iordanē cui teſtimoniū ꝑhibuiſti: ecce hic baptizat ⁊ oēs veniūt ad eū. Quoꝝ retundēs inuidiā ioannes ait. Dixi vob̄: qꝛ non ſū ego chřs. ſed qꝛ miſſus ſum añ illū. q̄ de surſum venit ſuper oēs ē. Me ꝙ opoꝛtet minui: illū aūt creſcere. Ut aūt cognouit ieſus inuidiā illoꝝ aſcendit ad diē feſtū paſce: de q̄ ſupra dictū eſt. Sꝫ ⁊ ibidē: qꝛ ꝑſenſit oꝛtaꝫ in ſe phariſeoꝝ inuidiā maxime cū audiſſet ioannē traditū in carcerē: reliqt iudeā ⁊ iterū abijt i galileā.

D Joh.iij.

¶ Cur Ioānes incarceratus eſt. Capitulum.xliiij.

C Marci.vj. D Luce.iij.

ARguebat eniꝫ herodē ioānes ꝓpᵗ herodiadeꝫ qꝛ ſm̄ legem quā receperat: non licet ffem hr̄e vxorē fratris eo viuente. Sup mattheū legiᵗ ꝙ herodias filia erat regis arethe: quā auferens philippo oꝛtis inter eos qbuſdā ſimultatib⁹ in odiū philippi dederat fratri herodi. qꝛ ⁊ ffes inuicem erāt inimici. Ioſephus tradit herodiadē fuiſſe filiā ariſtoboli quē occiderat cū fratre ei⁹ alexandro. pater eoꝝ herodes. ⁊ ita ſoroꝛ erat herodis agrippe quā auus ſu⁹ herodes dederat herodi filio ſuo vxorem. Dicit eñ aliū fuiſſe herodē ꝑter tetrarcham: quē pater ſuſceperat de filia ſimonis ſacerdotis. Philippū ꝓo iā mortuū cū gaius regnare cepiſſet. Forte ⁊ hic herodes noïabatur philippus. qꝛ binomius. ⁊ ita virū eius queꝫ ioſeph⁹ vocat herodē: euāgeliū vocat philippum. Uel foꝛte ꝑus nupta herodi: poſt nupta philippo. Herodes vero tetrarcha vxorem habebat filiam arethe regis damaſcenorū. Qui rhomā iter faciēs tranſiens ꝑ fratreꝫ ſuū. ſecreto pepigit cum vxore fratris ꝙ in reditu ſuo repudiata vxore ſua duceret eam i vxoreꝫ. Quod tamē nō latuit vxorem ipſi⁹ herodis q̄ non expectās reditum viri ſui feſtinauit ad patrem. Herodes autē rediēs abſtulit herodiadem fratri ſuo. ⁊ factus eſt inimic⁹ arethe ⁊ philippi. Super quo cū argueret eum ioannes. ſuggeſtione herodiadis miſit eum in carcerē. ¶ Quod cū audiſſet ieſus venit ⁊ habitauit i capharnaū in finibus zabulon ⁊ neptalim.

herodias ariſtoboli filia

B Math.iiij. E Luce.iiij.

¶ De tertia vocatione diſcipulorum. Capitulum.xlv.

C Math.iiij. B Marci.j.

AMbulans aūt iterū ieſus iuxta mare galilee vidit duos fratres ſimonē ⁊ andreaꝫ fratrē ei⁹ mittētes retia in mare ⁊ ait illis. Uenite poſt me faciā vos fieri piſcatores hoīm. At illi cōtinuo relictis retib⁹ ⁊ naui ſecuti ſūt eum oīno. Et ꝓcedens inde vidit duos alios fratres iacobum et ioannem reficientes retia ſua cum zebedeo patre eoꝝ: ⁊ vocauit eos Illi autem relictis retibus ⁊ patre ſecuti ſūt eū omnino. ¶ Et cū trāſiſſet inde ieſus vidit mattheum q̄ ⁊ leui dictus eſt filiuꝫ alphei: ſedētem ad teloneum ⁊ ait illi. Sequere me. Qui relictis omnibus ſecutus eſt eum. Telos grece latine vectigal. Iſte ergo erat publicanus. id ē publica negotia amminiſtrās que ſine peccato aut vix aut nunq̄ amminiſtrantur. Et nota a quib⁹ et qualibus oꝛta eſt eccleſia ne ſi a ſublimibus oꝛta eſſet. ꝟtus fidei ſciētie eoꝝ. ⁊ potentie aſcriberetur De vocatione reliquoꝝ determinatum non habemus.

B Math.ix. F Luce.v. C Marci.ij.

¶ De aperta predicatione et miraculis domini.

Capitulum.xlvj.

B Math.iiij. A Luce.xxiij. A ysa.ix.

ET aperte exinde predicabat dicens. Pñiaz agite: appropĩquabit eñ regnũ celoruz. Vñ ⁊ post dixerũt sacerdotes ad pilatũ. Cõmouit vniuersaz iudeã incipiẽs a galilea vsq3 huc. et sic impletũ est illud esaie. Prĩo tẽpore alleuiata ẽ terra zabulõ ⁊ t̃ra neptalim. Vñ et pmitius cõuersi a dño: q2 fuerũt de finib⁹ illis: dicti sũt pncipes zabulon ⁊ pncipes neptalim. Esaias siqdẽ ꝓphauit ꝺ captiuitate decẽ tribuũ q̃ in tribub⁹ illis inchoata ẽ. Nihilomin⁹ tñ et de alleuiatiõe ab onere pcti futura in ptib⁹ ill' ad pdicatiõez chri pdixit.

D Math.iiij.

¶ Et circũibat iesus totã galileã docẽs i synagogis eorũ. ⁊ sanãs oẽm languorẽ in pplo: ⁊ abijt opinio ei⁹ in totã syriã. Est aũt syria omis regio ab eufrate vsq3 ad mare magnũ. a cappadocia vsq3 in egyptũ: cõtinẽs inter alias puincias palestinã in qua iudei habitabãt. Vñ ⁊ sup psalmos. thabor et hermon dicunt mõtes syrie. Qñq2 vo sic legit syria q nullũ includit partẽ iudee. Et secuti sunt euz turbe multe diuersarũ regionum. Quas cum vidisset iesus ascendit in montem.

¶ De electione duodecim apostolorum. Capitulum. xlvij.

A Math.x. B Marci.iij. C Luce.vj.

ET cũ sedisset vocauit ad se q̃s voluit ipse: ⁊ fec vt essent cũ illo. xij. q̃s ⁊ aplos. i. missos noĩauit. Simonẽ quẽ agnoĩauerat petrũ: ⁊ ãdreã fratrẽ ei⁹. iacobũ zebedei ⁊ ioãnem fratrẽ ei⁹. Et iposuit his duob⁹ noĩa boanerges id ẽ filios tonitrui. q2 vn⁹ eoꝝ itonuit dicẽs In principio erat verbum. Et ambo sepe terrificã vocem patris audire meruerunt. Philippuz ⁊ bartholomeum. thomam ⁊ matheum publicanum. iacobum alphei. ⁊ tadeuz fratrẽ ei⁹: qui ⁊ iudas cognoiat⁹ est. quẽ lucas iudã iacobi vocat: qui tertio nomine dictus est lebeus. simonẽ cananeum ⁊ iudem scariothem. In ho catalogo nomina aplorũ cõbinata quasi parium ponũtur nõ satis nota cã.

¶ Quare vero iacobus alphei posterior numeretur iacobo zebedei et minor dicat ⁊ ille maior cũ pogatiua sctitatis sue fact⁹ sit ab apostolis postea archieps hierrosolymorũ: et senior illo fuerit: merito queritur.

¶ Ad qd melius videndũ dicim⁹ q anna mortuo ioachim. de quo susceperat mariã virginem data est in vxorez ioseph genero suo cleophe frt ipsius ioseph ꝺ quo post susceptã filiaz vocatamq3 mariam dedit in vxorem alpheo ꝺ qua nati sunt alpheo quattuor consobrini domini. iacobus. simon. et iudas apostoli. ⁊ ioseph qui ⁊ barsabas. qui pro iuda post cum mathia electus fuit. Et hi quattuor p ceteris cõsanguineis dicti sunt fratres domini: quia nõ solum cognati: sed ⁊ agnati eius putabantur tã q̃ ex duobus fratribus ioseph et cleopha descẽdentes. Inter quos tamen quasi antonomatice iacob⁹

Additio.

Ante electionẽ apostoloꝝ qdaz ponũt de sanatiõe demõiaci i synagoga apud marcũ ⁊ ꝺ socru petri: ⁊ de sanatione multoꝝ in vespera. ⁊ ꝺ scriba q accessit in via. ⁊ de dormitiõe christi i naui. ⁊ de demõiacis gerazenis. ⁊ ꝺ paralytico demisso per tectũ. et de vocatione matthei. ⁊ ꝺ cõuiuio leui. ⁊ ꝺ filia iairi. ⁊ emorroissa. et duob⁹ cecis. ⁊ demõiaco muto. de quĩbus solus mattheus.

Additio:

Non fuit anna nazarea. sed de sephori. circiter duo miliaria a nazareth.

dictus eſt frater dñi. qꝛ ꝙ̄ſimillim⁹ fuit ei in facie. Item mortuo cleopha anna nupſit viro tertio. ſcꝫ ſalome. ſusceptâqꝫ ex eo filiã ſicut et alias prius vocauit mariã. Et hãc duxit zebedeus. Habuitqꝫ ex ea filios iacobuꝫ maiorẽ ⁊ ioannem. q licet poſterior natu: maior tamẽ dictus eſt qꝛ ꝑus vocatus eſt a domino: et ꝑus adheſit ei. Nõ romana ſeruat eccleſia vt ſinguli in ordinibus ſuis ꝑores ſint prius ordinati. ita dicit Hieronymus. Alij ꝟo videntes mulieres agnomiari ſolere a nominibus virorũ. vt marcia cathonis: dixerũt priorib⁹ viriſ mortuis: has duas marias nupſiſſe cleophe ⁊ ſalome. vl' ꝑores viros fuiſſe binomios. ⁊ dictũ zebedeũ cleopham. alpheum ſalomam.

¶ De ſermone domini in monte. Capitulum. xlviij.

Ec eleuatis ocu lis .i. diſcipulos docebat eos dicẽs. Beati pauperes ſpiritu: quoniam ipſoruꝫ eſt regnũ celorũ ⁊c. Hunc ſmõeꝫ matthe⁹ ⁊ lucas varie narrant. Ob hoc quidam tradunt dominũ prius eũ feciſſe diſcipulis in ſupcilio montis ſedendo. poſt i latere montis cõiter diſcipulis ⁊ turbis ſtando. Alij ꝟo tradũt non niſi vnũ ſermonẽ factũ cõiter diſcipulis et turbis. Quod autẽ horũ verũ ſit: non multum intereſt nos ſcire. ſicut nec ſcire intereſt. an mõs in quo hec facta ſũt fuerit thabor: an alius mons i galilea. Sermonem quidem hunc a domino ad diſcipulos factum legimus in mattheo. luca tantum. A Math. v. C Luce. vj.

Additio.
Sꝫ dr̃ ꝙ ſecũdo miliario a capharnauꝫ eſt deſcenſus montis vbi factus ẽ ſermo domini ⁊ leproſus mũdat⁹.

¶ De oratione dominica. Capitulum. xlix.

Huic ſermoni interſeruit dominus orationem dominicã: que octo ptea habet. Pria eſt captatio beniuolentie: quam ſequuntur ſeptem petitiones ⁊ diriguntur ad deum patrem. a quo petimus nobis dari panem noſtrum ſuperſubſtantialem. id eſt filium. Nam ⁊ chriſt⁹ docuit nos ad petẽdum a patre in nomie ſuo. Tres ꝑme petitiones ſpectant ad vitaꝫ futuram. Sicut ſanctificetur. id ẽ firmetur in nobis nomẽ tuũ. In hac vita quaſi mobile eſt nomẽ patris ad filios. quia et iudas quandoqꝫ fuit dei filius quãdoqꝫ non ꝓ qua etiam poſſibilitate mouenda dixit apoſtol⁹. Ne forte cum alijs predicauerim ipſe reprobus inueniar. In patria enim apparebunt filij: et immutabiliter erit deus pater eorũ. Adueniat. id eſt ad te videndum veniat regnum tuum: vt ſit regnuꝫ in regno. Fiat voluntas tua ſicut in celo. ⁊ in terra. quaſi ſicut celeſtis eccleſia nihil poteſt velle niſi quod ſcit te velle. ita ⁊ illa que adhuc militat in terra addicatur voluntati tue. Quattuor que ſequuntur: ad militiam huius vite ſpectãt. ſcꝫ panem noſtruꝫ ſuperſubſtantialem da nobis hodie id eſt chriſtum qui eſt ſuperſubſtantialis. id eſt ſuper omnes ſubſtantias. ⁊ eſt panis noſter in altari. Vel ſunt due dictiones. ſuper ſubſtantialem. ⁊ eſt ſenſus. Da nobis hodie. id eſt in preſenti tempore panem noſtrum. id eſt chriſtuꝫ. qui ꝓprius eſt fidelium et hoc ſup panem. id eſt preter panem ſubſtãtialem. id eſt neceſſarium ad ſuſtẽtationem. quaſi da nobis vtrunqꝫ panem anime et corporis. Lucas poſuit quotidianum. quod de viatico tantũ exponitur. Grecus habet epiuſion. Hebreus vero ſogolla. id eſt ꝑcipuum vel egregiũ vel peculiareꝫ. Ob hoc forte lucas vi- B Math. vj A Luce. xj. D j. cori. ix.

dens mattheum dixiſſe ſogo lla. qđ ſonat peculiarē dixit quotidianū. Grecus vero interpres matthei. qꝛ vidit cū dixiſſe ſogolla. qđ ſonat egregium. dixit epiuſion. Treſq̄ ſequunt̄ patēt: Amē. Hebreus in fine ponit vnū ex his tribus. amē. ſela. ſalem. que ſonant vere. ſemper pacem.

¶ Qꝫ diſcipuli miſſi ſunt cum poteſtate curādi. Capitulum. l.

A Math. x. B Marci. iij. A Luce. ix.

Cum cōſumaſſet ieſus ꝑ ba hec ↄuocatꝫ diſcipul. xij. dedit eis ptātē eyciēdi ſpūs immūdos: ꝛ curādi oēm īfirmitatē. ꝛ miſit eos ꝑdicare regnū dei: ꝛ ait. Nihil tuleritis ī via. nemīnē ſalutaueritꝫ .ſ. ſic alij: q̄ non ex ſtudio optādi ſalutē cōſueuerīt tm̄ ſalutare. In viaꝫ gentium ne abieritꝫ nec in ciuitates ſamaritanorum īntraueritis. gratis accepiſt: gratis date. Non portabitis pecuniā: nō panē: nō duas tunicas. i. ſuperfluas. nō calciamenta: nō virgam. Secundum marcū vero ſoleis vl ſandalijs vti iuſſi ſūt. id eſt peronibus et virgam ferre: que ꝑ poteſtate accipiendi neceſſaria ponitur. Ecce mitto vos ſicut oues in medio luporum. qui vos

Additio. Inde eſt ꝙ dracꝰ ſeqtur. iij. die rogationum. Hic primo deſtruit̄ poteſtas diaboli: cuꝫ homini daꝛ poteſtas ſuper eum.

Additio. Inde eſt ꝙ diaconꝰ ſumpto codice ď altari ſub ſilentio trāſit īclinās donec in ambone ſalutat populum quaſi intrās domum cui offert paceꝫ Nec portat puluinar. id eſt ſolacia vite: ſed aliꝰ fert ei. Nec obeſt ꝙ puluinar ſignificat onus euangelij leue. Forte ideo eſt ꝙ diaconus nō dicit Dominꝰ vobiſcum niſi cum legit euangeliū:

recipit me recipit. niſi raro. Raro dicitur ꝑpter diaconos cardinales. vel benedictionem cerei.

¶ De curatione leproſi. Capitulum. lj.

A Math. viij. B Marci. i. C Luce. v.

Cum autem deſcēdiſſet ieſus de mōte tetigit leproſum quaſi iam ſolutꝰ figuras: ꝛ ſanauit eum dicens. Volo. Mūdare. Et addidit. Vide nemini dixeris. quaſi dicat. Vide q̄ manifeſte et plene mundatus es. Nemini dixeris. id eſt nemini neceſſe habes dicere adeo res euidēs eſt. ſed oſtende te ſacerdoti: ad cuius arbitrium reuocandus es. Ecce alios nondum docet ſoluere legem ſanatus tamen vbiq̄ꝫ predicauit.

¶ De ſeruo cēturiōis. Capꝫ. lij.

A Math. viij. A Luce. vij.

Cum autem intraſſet capharnaum rogauit eum centurio per interuentum ſeniorum iudeorū vt ſanaret puerum eius paralyticuꝫ. Et ait iheſus. Veniam et curabo eum. Venit autem potentia ſanandi non corpore. ꝛ ait centurio. non ſum dignus vt intres ſub tectum meum ſed tantum dic verbo ꝛ ſanabitur puer meus. quia et ego ſolo verbo per miniſtros meos operor. Forte idola habebat in domo et immunda iudeis. Et ſequentibus ſe ieſus dixit. Non inueni tantam fidem in iſrael. ſubaudi. huiꝰ temporis. Nec includuntur in nomine iſrael ſeq̄ntes eū: qꝛ ad eos loq̄bať: quātā in hoc gentili. Et ſanatꝰ eſt puer in illa hora. ¶ Et ingreſſus ſynagogam ſabbato docebat eos ꝛ ibi eiecit ab homine ſpm̄ immundū clamantem. Quid nobis ꝛ tibi ieſu nazarene? Veniſti perdere nos ſcio ꝙ ſis ſanctus dei.

C Marci. j. F Luce. iiij.

¶ De ſocru Petri.

Capitulum. liiij.

B Math.viij C Marci.j. F Luce.iiij.

ET cum veniſſet ieſus i domū petri quā forte habebat i caphar naum ꝑ vxorē ipſe enim erat de be thſaida: ad petitionem diſcipuloꝝ ſanauit ſocrū petri febricitantem.

¶ De filio vidue. Cap.liiij.

B Luce.vij. CUm autē iret in ciuitatē naym que eſt i galilea: ſuſcitauit ante portaz filiū vidue tangendo feretrū ⁊ dicendo. Tibi dico ſurge. ¶ Veſpere facto obtu lerunt ei energuminos ⁊ male ha bentes ⁊ ſanauit omnes: ⁊ voluit ire trās fretum. ¶ Et dixit ei vnꝰ ſcriba. Rabi: ſequar te quocunqꝫ ieris Volebat ſequi dn̄m vt diſce ret ſigna facere ad lucrū. ⁊ ideo nō auditur a dn̄o. Dixit autem domi nꝰ alteri Sequere me. Qui reſpō dit. Dn̄e ꝑmitte me primum ſepeli re patrē meū. Cui ieſus. Dimitte mortuos i peccatis. ſ. ſepelire mor tuos ſuos. Tu vade annuncia re gnum dei. Non prohibuiſſet dn̄s ieſus hunc a ſepultura ſi nō eſſent alij qui ſepelirent. ¶ Et ait alter. Sequar te dn̄e: ſed primū ꝑmitte me renunciare his qui domi ſunt. Cui ieſus. Nemo mittēs manum ad aratrū ⁊ reſpiciens retro aptꝰ eſt regno dei.

B Math.viij

B Luce.vj.

B Luce.ix.

¶ Qꝫ excitatus imperauit vētis ⁊ mari. Cap.lv.

D Math.viij B Marci.iiij. D Luce.viij.

TUnc aſcendit ieſus in nauiculā cum diſcipulis ſuis ⁊ dor miuit in puppi ſuper ceruical ⁊ orta tempeſtate excitatꝰ a diſcipulis impauit vento ⁊ mari dicēs. tace ⁊ obmuteſce. ⁊ ceſſauit tempeſtas. Non per errorem here ticorum imperauit eis tāqꝫ animā tibꝰ; q occaſione hmōi verboꝝ ꝙ oīa legunt obedire deo. dogmati zauerūt oīa alata eē. Sꝫ dicuntur ei obedire inanimata. qꝛ ſolo ꝟbo facit d his que vult. ſm quē loquē di modū ſolet dici: materia lāguo ris obediēs vel iobediēs medicīe.

¶ De duobꝰ obſeſſis a legione.

Capitulum.lvj.

CUm autem ve niſſet trans fretuz i re gionem geraſenorum q eſt ꝯ galileā occurre runt ei duo arreptitij ſeui nimis: quoꝝ vnꝰ adorauit ⁊ dixit Quid nobis ⁊ tibi ieſu fili dei. Veniſti an̄ tp̄s torquere nos. Neſciebant demones eū dei filiū: ſed ſuſpica bant ꝑ miraculis ⁊ teſtimonio pa tris Torqueri autē ſe dicebāt: qꝛ cogebant exire ⁊ ceſſare a leſione. Dicebat ei illi ieſus. Exi ſpūs im mūde. Sciebāt aūt i iudicio ſe tor quēdos in abyſſū. Cūqꝫ dn̄o q̄ren ti nomen ſuū: dixiſſet. ſe vocari le gionē. non ꝙ ſic vocaret. ſed. q. d. Fruſtra queris nomē. qꝛ plures ſu mus. rogabāt eū vt mitteret eos i gregē porcoꝝ q iuxta paſcebant. Et intrātes porcos ꝑcipitauerūt eos i mare Indigene aūt rogaue rūt eū vt trāſiret a finibꝰ eoꝝ Cū qꝫ aſcēderet nauim ſanatū lꝫ roga ret noluit ſecū ducere Et redijt ca pharnaū: quā mattheus vocat ciui tatē ſuā nō origine: ſꝫ gēte. qꝛ q̄li bet ciuitas galilee pōt dici ciuitas galileoꝝ. ¶ De paralytico de miſſo per tectum. Cap.lvij

A Marci.v. E Luce.viij.

A Math.ix.

A Math.ix. A Marci.ij. D Luce.v.

ET ſanauit para lyticū an̄ ſe demiſſum ꝑ tegulas. ꝑmo remittēs pctā eiꝰ que fuerāt cauſa morbi. qꝛ qd ob cām fit: ceſſāte cā ceſſare de bet effectus. Et ꝓpter ſcribas et phariſeos q putabāt eum blaſphe maſſe dixit paralytico vt ſurgeret ⁊ tolleret lectum ſuū: ⁊ ſurrexit et tulit ⁊ abijt. Quia ergo conſtat ꝙ pro peccatis q̄nqꝫ egrotat homo. medicus viſitans egrū ꝑmo dꝫ eū

moneſ ad pñiaz ⁊ ꝯfeſſionē: ne peccato manēte tāq̄ ferro in vulnere fruſtra ſit malagma apponere.

¶ De puteo ſamaritane. Ca.lviij.

A Johā.iiij. Cum aūt aſcēdiſſet i iudeā ⁊ iteꝫ rediret i galileā oportebat eū trāſire p ſamariā id eſt p regionē cuiꝰ caput fuerat ſamaria. Ciuitas ꝗ nomē antiquū amiſerat: ⁊ dicebaſ ſebaſte. ſꝫ regio nomē illꝰ retinuerat. Veniens aūt iuxta ſicheꝫ q̄ corrupte ſichar diceba tur. ⁊ erat puteꝰ in predio quod emit iacob a rege emor. qḋ ⁊ dedit filio ſuo Joſeph. Et fatigatus ex itinere ſedit ſup puteum iacob: q actenus ſic vocatꝰ fuerat ex euentu q ſequiſ: pꝰ agnoiatꝰ eſt puteꝰ ſamaritane.

Additio.
Sichem mō dſ neapolꝰ q̄rto miliario a ſebaſte diſtans. In ea iuxta fonteꝫ fecit ieroboam vitulos quos poſuit in bethel et in dan: qḋ ē vno miliario a ſichē

Sūt q dicūt locū illū eſſe vmbilicū terre nſe habitabilis. qꝛ ſinglis ānis q̄dā die eſtatis meridiana hora ſol deſcēdit in aquā putei nuſq̄ faciens vmbraꝫ. qḋ phi apḋ ſienem fieri tradiderūt. Ideo eſt dictum putant in deuteronomio. Cōſtituit eū ſup excelſā

D Deu.xxxij. terram. Fuerunt aūt diſcipuli i vrbē vt cibos emerēt: venitq̄ mulier haurire aquā. q̄ dño petenti potuꝫ quaſi notans euꝫ: dixit iudeos nō couti ſamaritanis. cognoſcens ex fimbriis pallij dominum iudeum eſſe. Tranſlatis decem tribubus: rex aſſyriorum miſit perſas ⁊ aſſyrios ad incolendam ſibi terram. Qui ob metum feraꝝ libros moyſi receperant et legitima terre: nec tamē ceſſabant ad idolatria. Qui primo cuthei vocati ſunt a fluuio perſarum. tunc autem ſamaritani dicebanſ quaſi medij inter iudeos ⁊ gentes. Quandoq̄ tamen iudei vocauerunt eos iacobitas. id ē ſupplantatores. quia terram fratrum ſuorum que eos ꝯtingebat eis ſupplantauerant. Horum cibis ⁊ vaſculis non vtebantur iudei. Cumq̄ colloquendo cum ieſu: accepiſſꝫ ab eo ꝙ quinq̄ viros habuerat: et ſexti erat concubina: ait. Video qꝛ ꝓpheta es tu. ⁊ ſtatim queſiuit determinationem queſtionis que inter ipſos ⁊ iud[...] [v]erſabatur. Dicebant enim iudei proprium locuꝫ adorandi eſſe hieruſalem ⁊ tēplū. Samaritani vero montem gazarī in quo antiqui patres adorauerūt. Jeſus autem dixit tempus veniſſe in quo nec in hieruſalem nec in mōte illo adorarent homies. quaſi dicat. Non prefero locuꝫ loco in adorando. Vbiq̄ enim adoretur deus tantum in ſpiritu et veritate. id eſt ex dilectione que eſt a ſpiritu. ⁊ ꝓ his qui vere ſunt. id eſt pro eternis Cui mulier. Scio ꝙ meſſias venit id eſt in proximo eſt vt veniat. Forte ⁊ ſamaritani ſigna aduentus domini notauerant. Meſſias hebraice. chriſtus grece. vnctus latine. Punice quoq̄ meſſe: dicitur vnge. Lingua enim punica ⁊ ſyra affines ſunt hebree. Dicit ei ieſus. Ego ſum qui loquor tecum. Reliquit mulier hydriam ⁊ abijt in ciuitatem monēs ciues egredi ad videndum hominem qui dixerat ei q̄cunq̄ fecerat: ⁊ dicebat. Nunquid hic eſt chriſtus. Timuit aſſerere qḋ audierat ⁊ credebat ne viri idignarentur a muliere doceri. Ciuibus vero egredientibus vocauit diſcipulos ieſus: et ait. Segetes paratas ad meſſem. id ē paratos ad credendum: cum tamen adhuc ſupereſſent quattuor menſes ad meſſeꝫ. Unde perpēditur hyemis tempore hoc factum. Jeſus autem ad petitionem eorum intrauit vrbem et manſit ibi aliquot dies ⁊ multi crediderunt in eum.

De filio reguli. Capitulũ.lix.

F Johã.iiij.

Venit autẽ iterum in Cana galilee a iudea i quaz aſcẽderat Et erat ibi qdã regulus. id eſt de potẽtiorib⁹ terre ſub rege: cui⁹ filius infirmabat non in Cana ſed in capharnauz. Et rogabat dñm vt deſcenderet et curaret filium ſuum. Qui redargut⁹ eſt a dño. qꝛ non credebat eũ poſſe ſanare niſi corpali pñtia et tactu. Et iõ dũ inſtaret ille: ait ei. Uade filius tuus viuit. ꝛ ſic abſens ꝟbo ſanauit eũ. Deſcẽdẽs qꝫ pater cũ cognouiſſet filiũ ſanatũ in hora verbi domini: credidit ipſe et dom⁹ eius tota. Creditur iſte fuiſſe iudeus: qꝛ dixit ei dñs. Niſi ſigna ꝛ prodigia videritis non creditis. Judei enim ſigna querunt.

De cõuiuio leui. Capitulũ.lx.

F Luce.v.

Et fecit ei leui cõuiuiũ in domo ſua. Et diſcumbebãt cum eo publicani q̃ fuerãt ſocij leui. quẽ cũ arguerẽt phariſei ꝙ cuz talibus edebat ait. Nõ veni vocare iuſtos ſed peccatores ad pe-
B Math.ix nitentiã. Excuſauitqꝫ diſcipulos de eo ꝙ non ieiunabãt. Tũ qꝛ
C Marci.ij. rudes erãt nec difficilia ſuſtinerẽt. tum quia corpaliter cũ eis erat qꝛ
B Math.ix. cuz auferetur ab eis plurimũ ieiunarent. Ex hoc qdam dicũt ꝙ abla-
G Luce.v. to chriſto i aſcenſione: ieiunauerũt diſcipuli vſqꝫ ad miſſionẽ ſpũſſcti. Et ob hoc ieiunant ab aſcenſione vſqꝫ in pentecoſtẽ. Nec etiã tunc celebrant nuptias quaſi iam inchoãtes tres hebdomadas ante feſtum ſancti ioannis. Sed non eſt autenticum. nec in actibus apoſtolorum legitur tunc de ieiunio eorum. ſed
D Math.xij. de oratione tantum. Querentibus autem phariſeis ſignum de ce-
D Luce.xj. lo negauit eis tanqꝫ indignis. quia deteriores erant niniuitis et regina auſtri qui nec legem dei nec prophetas habuerãt. Et nota ꝙ in antiquioribus codicibus inniuite legitur.

De filia archiſynagogi ꝛ emorroiſſa. Capitulum.lxj.

C Marci.v. F Luce.viij.

Et ecce princeps ſynagoge iair⁹ adorauit eum dicens. Filia mea modo defuncta ẽ. id eſt morti proxima vt marcus ꝛ lucas dicunt. Ueni pone manum ſuper eam ꝛ viuet. Et duz iret: mulier emorroiſſa ab annis.xij. retro veniens tetigit fimbriam veſtimenti eius ꝛ ſanata eſt. Ambroſius i ſermone de ſaluatore dicit hãc fuiſſe marthaz. Enumerans ei beneficia chriſti circa genus humanum: poſt aliq̃ pmiſſa ſubdit. Dum lãguidum ſanguinis fluxuz ſiccat i martha. dũ demões expellit de maria. dũ corp⁹ redituui ſpũs calore conſtringit i lazaro. Ueniẽs aũt i domũ iairi induxit tm̃ ſecũ petrũ iacobũ ꝛ ioannẽ fratrẽ eius qui quaſi ſecretarij eius erant. ꝛ patrem et matrem puelle. Et eiectis irridentibus eum. qꝛ dicebat puella dormit. tenens manum puelle ait. Tabita cumi. qđ ſonat puella tibi dico ſurge. Tamen tibi dico nõ eſt de iterpͣtatiõe et iuſſit

Additio.
In eccleſiaſtica hiſtoria legitur ꝙ quidam fecit ſtatuam ereaz i honore ſaluatoris. ꝛ poſt ſtatuam marthe vbi ſanata eſt. ꝛ quedam herba naſcebatur ibi: que quãdoqꝫ creſcebat ita ꝙ tangebat fimbriã veſtimenti. ꝛ erat tante fortitudinis ꝙ quicunqꝫ ſumeret ex ea ab omni langore ſanabatur.

Additio.
Quidã dicunt hoc factuz eẽ in medio ierusalem ſub regia ſalomonia.

illi dari mãducare. Hoc em̃ ẽ verũ experimentũ vere reſurrectõis. Magi em̃ mortuos ſuſcitãt qbuſdam characterib⁹ alligat; ſub vtraq; aſcella: ⁊ loq̃ eos ⁊ icedere faciũt ſed comedere nequaq̃ poſſunt.

¶ De duobus cecis ⁊ de ſurdo et muto. Capitulum.lxij.

G Math.ix. D Marci.vij. B Luce.xj.

Et trãſeunte iñde ieſu ſecuti ſunt eum duo ceci clamãtes. Fili dauid miſerere noſtri. Cũq; veniſſet domũ.i.ad domũ ſuaz nazareth: tetigit oculos eoꝝ ⁊ apti ſũt. Cũq; dixiſſet eis. Uidete nequis ſciat.tñ diffamauerũt eũ i tota terra illa. Egreſſis illis obtulerũt ei mutũ demoniũ hñtem. ⁊ eiecto demone locut⁹ ẽ mutus. In greco tñ meli⁹ ſonat ſurdũ q̃ mutum.

¶ De beelzebub. Capitulũ.lxiij.

B Math.xij. E Mar.iij. B Luce.xj.

Umq; laudaret eũ turba: phariſei dicebãt In beelzebub pncipe demonioꝝ eiecit demões. A belo pmo nomẽ idoli: varie gẽtes ſm idiomata lingue ſue cognominabant idola ſua. Babyloni⁹ dixit bel. moabita beel paleſtini baal. Aliq; aliqd ſupaddebãt. vt beelphegor.i.de⁹ tentiginis. q̃ eſt priapus. Aliq; baalim q̃ eſt de⁹ ſidonioꝝ. ⁊ ſonat vir meus .i.robur meũ ⁊ caput. Beelzebub tñ nulli⁹ idoli nomen erat. ſz iudei irriſorie vicinũ ſibi idolum acharonitaꝝ ſic vocabãt. Et ſonat vir muſcaꝝ: ob ſordes imolaticij ſanguinis quẽ ſequunt̃ muſce. Nec eſt finalis lr̃a d. vel l. vel v. ſed b. Quibus ait ieſus. Filij aũt veſtri i quo eijciũt. q.d. ſi in filijs vr̃is hãc expulſionẽ do datis: cur nõ i me idẽ facit;. Erãt ei d iudeis exorciſte q̃ p exorciſmos ſalomonis demones eijciebãt maxime ſi radix cuiuſdaz herbe poneret̃ in naribus obſeſſi. Ait em̃ ioſeph⁹ ſe vidiſſe quendaz exorciſtã captũ ⁊ adductum ad veſpaſianũ dũ obſideret hieruſalẽ. q̃ annulũ ſub cui⁹ gẽma radix erat: poſuit in narib⁹ cuiuſdã obſeſſi. et adiurauit demonẽ: ⁊ egreſſus e ſt demõ. Ut aũt pbaret eiectũ dem oñẽ poſuit peluim aq̃ plenã in medio ⁊ adiurauit demonẽ vt ſubuerteret peluim. ⁊ ſubuertit eam. Alij aũt in ãnulis quidã includũt ſpiritu; immũdũ: p quẽ imperant alijs demonibus nõ credit̃ eſſe ſalomonis inuentum. De cipriano mago martyre dicit auguſtin⁹ q; in pyxide q̃dã eburnea dũ adhuc magus eſſet tres habebat demones incluſos p q̃s qd volebat opabat̃. emittẽdo illos ad qd volebat ⁊ poſtea redibãt. Sed puellã cui⁹ amore tenebat̃ nũq; potuit adducere. q: illis ſẽp ſignaculũ crucis oppoſuit. Quo pcepto: ciprian⁹ ad fidẽ conuerſus eſt. ⁊ poſtea martyr factus cum iuſtina virgine.

¶ De maria magdalena.

Capitulum.lxiiij.

Ic quidam dicũt dñm vocatuz i nazareth a quodaz phariſeo i domũ ſuã. ⁊ ibi magdalene dimiſſa pctã: q̃ et ſecuta eſt euz. plres dicũt in bethania factũ: ſz neq; loc⁹ nec tpus q̃ factũ ẽ ex euãgelio certificari poteſt. F Luce.vij.

Additio. Magdalũ oppiduz eſt.ij. miliario a tyberiade. q̃ prius chennereth dicta ẽ.

¶ De miniſterio marthe. Ca.lxv.

Factum eſt autem dũ aſcẽderet i iudeã ieſus in q̃ddã caſtellũ intrauit: ⁊ martha excepit illum i domũ ſuaz ⁊ miniſtrabat ei. Seſſio autem ſororis illius audiẽtis dominuz prelata eſt a domino miniſterio marthe: non q; maioris meriti ſz quia nõ auferetur ab ea. G Luce.x.

¶ De queſtione ioānis. Ca.lxvi.

A Math.xi. C Luce.vij. Joannes autē cum audiſſet in vinculis opera chriſti miſit ad eum duos de diſcipulis ſuis dicens. Tu es qui venturus es an alium expectamus. Non dubitabat ioannes qui dixerat ecce agnus dei. ecce qui tollit peccata mundi. Sz cum adhuc diſcipuli eius dubitarent. miſit eos ad ieſum.q.d. Jte ad eum ⁊ ab ipſo querite. vtrum ipſe ſit chriſtus: an adhuc venturus ſit. Tamē gregorius ſuper ezechielem videt͛ velle ꝙ ioannes neſciebat vtrum per ſe vel per alium ſpoliaret infernum q.d. Prope eſt vt deſcendā ad populum meum. Quia ergo te nunciaui ſuperis. vis vt inferis te nunciem. Jeſus autem amouit dubitationē eorum: oſtēdēdo certa ſigna ſui aduentus. Jllis autē abeuntibus cōmendauit ioannem turbis dicens. Jnter natos mulierū non ſurrexit maior ioanne baptiſta. et eſt hic mulier non ſolum ſexus nomen: ſed ⁊ nomen fracture. Utrū autē ſanctior eo poſt aliqs fuerit vel futurus ſit: indiſcuſſum ē. Nec ob hanc laudem credendum eſt hereticis qui dixerunt ioannem eſſe angelum humanatum. quia etiam
A Mala.iij. dominus predixerat de eo fuiſſe dictum. Ecce ego mitto angelū meum ⁊c. Addiditq3 dominus ꝙ omnis lex ⁊ prophete vſq3 ad ioannem ꝓphetauerūt. Ubi intelligendum eſt ex maxima parte. q2 poſt ꝓphetauit agabus. ⁊ quattuor filie phi
C Mathe.xi. lippi. ¶ Tunc exprobrauit ciuitatibus galilee in quibus plurimas fecerat virtutes. ⁊ ꝓpoſuit illis ty
C Mathe.x. rum ⁊ ſydonē. ¶ Redeuntes aūt
D Marci.vj. quidam apoſtolorum ad eū: nunciabant ei que docuerāt ⁊ fecerāt. Et duxit eos in deſertū locū vt requieſcerent puſillum. nec eñ edendi ſpacium habebant pre turbis.

¶ De ſeptuaginta duobus diſcipulis. Capitulum.lxvij.

A Luce.x. Poſt hec deſignauit dominus ⁊ alios.lxxij. diſcipulos. et mittebat eos binos an faciem ſuam Reuerſi ſunt autē et hi cum gaudio dicentes. Dñe etiā demonia ſubijciūtur nobis. Exultauit ergo ieſus ⁊ dixit Confite
C Luce.x. D Math.xi. or tibi domine pater celi et terre qui abſcondiſti hec a ſapientibus ⁊ prudētib᷑ ⁊ reuelaſti ea paruulis et nemo nouit patrem niſi filius: neq3 filium niſi pater. Erubeſcat eunomi᷑ dicēs ſe plenam habere noticiā de patre ⁊ filio. nec excluditur vtriuſq3 connexio. Ob hoc eñ arrius ſpiritū creaturam eſſe putauit. et non equalē illis. q2 non ſciebat quid illi.

Additio.
Jn coronis eccleſiarum ſunt. xij. maiores turres. q̄ſi. xij. apoſtoli ⁊ duodecim minores. quaſi. xij. prophete. ⁊ lxxij. cādelabra ꝓ his diſcipulis deſignandis et angeli quaſi cuſtodes eccleſie intelligūtur.

¶ De ſolutione ſabbati ⁊ cōfricatione granorum. Cap.lxviij.

A Math.xij. D Marci.ij. A Luce.vj. Et factum eſt in ſabbato ſecūdo primo cum ieſus ⁊ diſcipuli eius tranſirent ꝑ ſata: grana confricata manib᷑ edebant diſcipuli. Hoc exponit͛ ſic. Jn ſabbato ſecundo primo aduerbialiter cū ieſus intraret ꝑ ſata, ⁊c. Uel in ſabato ſecundo a primo. de quo preceſſit ſermo. Uel eſt vna dictio quā dixit lucas deuteron ꝓterō. nos ſecundo primū. Hoc autē ſabbatum quod diſcipuli non obſeruabant ideo ſic vocauit vt ſignificaret ſpirituale ſabbatū iam inchoari ⁊ legalia ceſſatura. Eſt eñ

ſabbatū ſpirituale ſecūdo primū. i.ſuperius īferiore ſcʒ legali.quaſi factum de ſecūdo primuʒ. Quod enim prius fuerat tēpore:factū eſt ſecundo munere gratie. quaſi caput verſum eſt in caudā. Unde ⁊ ſi quis chriſtum velit appellare adā ſecundo primum non errabit Uel ſunt due dictiones.⁊ dicitur ſecundum ⁊ primū tempore.qꝛ ⁊ ante legem ſancti patres ſabbatiʒauerūt ⁊ poſt legali ſabbato medio interpoſito. Cum aūt phariſei dicerēt. quid facitis quod non licet ſabbatis excuſabat eos dn̄s multis modis Tum qꝛ neceſſitas excuſabat eos.ſicut excuſauit dauid ⁊ pueros eius quādo comedit panes ſacerdotales. Nec peccant ſacerdotes circuncidentes ⁊ ſacrificātes in ſabbato. Tum qꝛ pn̄te auctore domino ſabbati faciebant hoc. qꝛ etiam non peccauit ioſue dum circūiuit hiericho ſeptē diebus. Nec etiam hodie eger ſi ſoluit ieiunium reus eſt. Dixerunt autem phariſei hoc non licere ſabbatis.quia alia die licebat ſecundum legem edere grana ſegetis ꝓpinquoruʒ: ſed non metere falce. Nota ꝑmos apoſtolos ſoluiſſe ſabbatuʒ quos tamen recipiunt hebionite cū repudient paulum quaſi legis tranſgreſſorem.

¶ De manco. Cap.lxix.

A Math.xij. A Marci.iij. B Luce.vj.

FActum eſt autem in alio ſabbato intrauit ieſus ſynagogā ⁊ erat ibi homo manū aridā habens ⁊ obſeruabant eum phariſei ſi ſabbato curaret. Cumqꝫ queſiſſet ab eis:ſi licet ſabbato curare.nec reſpondiſſent:curauit languidum cōfutans ſuperſtitioſos. qui ſabbatis pec⁹ lapſum a fouea extraherēt Ipſi aūt colloquebantur quidnā facerēt ieſu. Ieſus autem ſciens receſſit inde.⁊ ſecuti ſunt eū multi ⁊ curauit eos.

¶ De quattuor parabolis ad turbas in naui. Cap.lxx.

B Luce.vj. A Math.xij.

FActum eſt in dieb⁹ illis exijt ieſus in montē orare ⁊ erat pnoctans ibi in oratione Et cū dies factus eſſet vocauit diſcipulos ſuos forte adhuc dormiētes ⁊ ſedebat ſecus mare. Cumqꝫ congregarentur turbe aſcendens nauiculā docebat de ea turbas ſtantes in litore:i parabolis loquēs eis. Propoſuitqꝫ eis parabolam ſeminātis in terram tripliciter malā nec ferētem fructum:⁊ in vnam bonam faciētem fructuʒ cētuplum. Secundo ꝓpoſuit parabolā ſeminātis bonum ſemen cui inimic⁹ homo ſupſeminauit ʒiʒaniam in qua illud qꝺ dicitur. Sinite vtraqꝫ creſcere vſqꝫ ad meſſem: videt paulo cōtrarium qui ait Auferte maluʒ de medio veſtri. Sed inter triticum anteqꝫ veniat ad ſpicam et lolium:grandis eſt ſimilitudo.⁊ vix diſtigui poſſūt. Hoc igitur dictum eſt ꝺ ambiguis.illꝺ pauli de manifeſtis Tertiam ꝓpoſuit parabolam ꝺ grano ſinapis Quartam propoſuit de fermēto.quod mulier abſcondit in farine ſatis trib⁹

A Math.xiij. B Marci.iiij. A Luce.viij.

Additio.

Et nota qꝺ ſup hunc locum habetur i antiqua gloſa. Nō ē credendum valētiniano heretico qui ex hoc loco trahēs fomētū erroris.dicit terras eſſe in hoīe. ⁊ ſm eas eē tres creatores Aiaʒ cuius deus creator. Corp⁹ cui⁹ creator diabol⁹ Animalitatem ſiue ſpiritū quēdam vitalem cōmunē nobis cū brutis cui⁹creatores āgeli. Sʒ hic non tantum tres. ſed ⁊ quartaʒ addidit. nec de his terris intelligitur. Nec facit vir catholicus niſi duas i homine. animā ſcʒ ⁊ carnem. Animalitatem autem vel ſpiri-

tum vitalem vel ſenſualitatē quicquid illis ſit cōmune cum brutꝭ nobis animalibus ſub carne comprehendit. ⁊ ſic tenet vir catholicus.

Satum eſt genus menſure in paleſtina modium ⁊ dimidiuꝫ capiens. Seorſum aūt diſcipulis diſſerebat omnia. Tūc dimiſſis turbꝭ: venit i domum: et dixerunt ei diſcipuli. Ediſſere nobis parabolam zizaniorꝫ. Primā enim eis expoſuerat in naui.

¶ De tribꝰ parabolis i, domo ad diſcipulos. Cap. lxxi.

Umqꝫ expoſuiſſet quod queſierant i parabolꝭ. etiaꝫ locutꝰ eſt eis. Et ꝓpoſuit parabolā de theſauro abſcondito in agro ꝓ quo emendo vendidit inuētor omnia que habuit. Aliā quoqꝫ propoſuit de inuenta ⁊ empta bona margarita. Tertiā quoqꝫ de ſagena miſſa in mare in qua dicitur. ꝙ in gehenna erit fletus ⁊ ſtridor dentium. in quo innuitur reſurrectio corporꝫ futura. Hoc autē nomen gehenna euangelicum eſt tātum: ⁊ credit a domino inuentuꝫ. ob ignem inextinguibilem: q̄ erat ſcrutatus idolis in valle iuxta hieruſalem que dicebatur tophet. Ut etiam gehennon quaſi terra filiorum ennon. i. hominis ſic vocati: ꝑ quem idolatre trayciebāt puulos ſuos. ſicut nos traijcimꝰ eos per aquā baptiſmi. Ignis quoqꝫ dicebatur tophet: non ſatis nota cauſa Uel forte q2 quodam artificio de viſceribus terre per lapides ſpongioſos quos tophos dicimꝰ iugit erūpebat. ¶ De ſaltu dñi. ca. lxxij

D Math. viij

Et veniens in patriā ſuā docebat in ſynagoga eorūꝫ ita vt mirarentur ⁊ dicerēt. Unde huic ſapientia hec. Nonne hic eſt filius fabri. nōne maria mater eius. ⁊ fratres ⁊ ſorores eiꝰ ſūt apud nos. Quod nō eſt intelligēdum ſcḋm eluidium. qui virginē pepeperiſſe domino fratres de ioſeph dogmatizabat. Uel ioſeph de alia vxore liberos ſuſcepiſſe. Sed conſobrini eius: fratres ſui dicti ſunt. ſicut abraam dixit ad loth. fratres ſumus. Marcus ait dominum dictū ab eis fabrum. Credebant enī fabrū quia ioſeph fabri filium dicebant. Et paucos ibi curauit ꝓpter incredulitatem eorūꝫ dicens Nemo ꝓpheta acceptus eſt in patria ſua. et repleti ſunt omnes ira Et eijcientes eum extra ciuitatem duxerunt eum vſqꝫ ad ſupciliū mōtis vt p̄cipitarent eum Ille autēꝫ tranſiens ꝑ medium illorum ibat. Adhuc oſtenditur ibi locus q̄ dicitur ſaltus domini. per quē dominus deſcendens impreſſit ſe rupi. ⁊ cedens ei rupes fecit ei locum quaſi latibuli: in quo adhuc veſtigia rugarum veſtimentorum eius impreſſa olim notantur.

D B Math. xiij. A Mar. vj. D Luce. iiij. F Johan. iiij.

¶ De decollatione ioannis. Capitulum. lxxiij.

In illo tempore herodes tetrarcha diem natalꝭ ſui celebrauit coram principibus ſuis ⁊ p̄mis galilee. Ubi puelle ſaltanti datū eſt ꝓ munere caput ioannis baptiſte in diſco. Eſt autēꝫ diſcus vas rotundum deſuper valde extentum. vnde ⁊ dapifer diſcoferus dicitur. Quāqꝫ menſa ſuperior diſcus dicitur. Aliquando mappa que menſale dicitur: diſcus appellatur. vñ ⁊ an lalia dicūt apparuiſſe petro in diſco quē alibi liber actuū apſorꝫ linteum vocat. Credibile eſt ꝙ herodes cuꝫ vxore de nece ioannis ſub tali occaſione faciēda prius ſecreto tractauerit. Diſcipuli vero ioannis tulerunt corpus eius de carcere ⁊ ſepelierunt illud.

A Math. xiiij B Marci. vj.

Incidens. ❡ Chronica. z. xj. liber hiſtorie ec
cleſiaſtice tradunt ioannē in caſtel
lo arabie trans iordaneȝ dicto ma
cherōta vinctū ⁊ trūcatū. Corp⁹
vero in ſebaſte vrbe paleſtine iter
heliſeum ⁊ abdiā ſepultuȝ Caput
aūt hieruſalē humatū eſt iuxta he
rodis habitaculū Oſſa eius tpe iu
liani apoſtate gentiles ſparſerūt:
inuidentes miraculis que fiebant
ad eius monumentū Que rurſus
collecta ab eiſdem cremata ſunt. ⁊
puluis ventilatus. Quod quaſi ſe
cundum martyriū in iam mortuo
quidā repreſentant neſcientes: dū
in natiuitate eius oſſa collecta vn-
decūq; cremant. Cum aūt collige
rentur oſſa quidā monachi a hiero
ſolymis mixti latenter colligenti-
bus: magnā eorum partem tulerūt.
inter que etiam digitus quo dn̄m
monſtrauit fuiſſe phibetur quem
poſt beata. Tecla inter alpes attu
lit. ⁊ dicit eſſe i eccleſia maurian̄e-
ſi. Tulerūtq; oſſa ad philippū hie
roſolymitanū epm̄ nonū qui miſit
ea ꝑ iulianū diaconum athanaſio
alexādrie epo. Que poſt theophi
lus eiuſdem vrbis eps̄ repoſuit in
templo ſerapis a ſordibus purga-
to: baſilicāq; in honore ioannis cō
ſecrauit quādo ſcȝ theodoſio iubē
te phana gentium deſtructa ſunt.
Tēpore vero marciani pncipis duo
bus monachis orientalib⁹ qui ob
orationem venerant hieroſolymā
ioannes reuelauit caput ſuuȝ. Sȝ
nō multū poſt incuria ꝑditū: pla-
tum eſt ab alijs i ediſſam: alſ emiſ
ſam vrbē phenicie. ⁊ in quodā ſpe
cu in vrna ſub terra nō ꝑuo tēpo-
re ignobiliter recōditū. donec de-
nuo idē ioānes caput ſuū oſtēdit
marcello religioſo abbati ⁊ pſby-
tero dū in eodem ſpecu habitaret.
Qd cū ille iuliano vbi alij hñt iu-
liorāmo: eiuſdē vrbis epo indicaſ
ſet eleuatum eſt. Ex quo tpe cepit
in eadē vrbe decollatio ioannis ce
lebrari ipſa die vt arbitramur qua
caput inuentū eſt ſiue reuelatū. qd
poſt conſtantinopolim trāſlatum
eſt. ⁊ inde ad gallias Alij tradunt
non eſſe feſtum decollationis ſȝ de
collatione oſſium ei⁹ pus facta et
cōbuſta. Joſephus aliā tradit cau
ſam necis baptiſte dicens cū pdi-
caſſe hominib⁹ iuſticiā. ⁊ obtentu
baptiſmi multos ꝯgregaſſe i vnū.
Timenſq; herodes diſpendiū po-
puli ſui ſequētis ioannem occidit
eū. Et refert ioſephus iudeos tra
didiſſe herodē ob hoc miſerabilit
in ꝓximo victū ab exercitu arethe
regis. ❡ De quinq; panibus
⁊ duobus piſcibus. Cap. lxxiiij.

Audiuit autē he
rodes famā ieſu ⁊ ait. A Math. xiiij
Joannē ego decollaui
Quis autē iſte eſt de
quo audio talia. ⁊ querebat eū vide
re Qd cū audiſſet ieſus aſcendens
in nauiculā receſſit in locum deſer
tum ſeorſum. ⁊ ſecuti ſūt eū turbe
pedeſtres de ciuitatib⁹: ⁊ curauit
eos. Erat aūt ꝓximus dies feſt⁹
qui dicitur paſca. ❡ Veſpere aūt B
facto. xij. diſcipuli dixerunt ei. Di Math. xiiij
mitte turbas vt euntes inueniant C
ſibi eſcas. Et ait ieſus. Date illis Marci. vj.
māducare: ⁊ facite eos diſcumbeſ A
ſuper viride fenum ꝑ ꝯtubernia. id Johan. vi.
eſt ꝑ diuerſas ſocietates hominuȝ B
q̄ de viculis venerant Et acceptis Luce. ix.
quinq; panibus hordeaceis ⁊ duo-
bus piſcib⁹ a puero quodā q̄ vnus
de diſcipulis fuiſſe credit: ꝑ aplos
dedit eos populo quaſi quinq; mi
lib⁹ viroꝝ exceptꝫ mulierib⁹ ⁊ par
uulis. ⁊ d̄ fragmētꝫ ipleti ſt cophi
ni. xij. ❡ Et ſtati coegit diſcipu-
los aſcēder i nauiculā ⁊ pcedeſ eū C
trās fretū ſm marcū. ad bethſaidā Math. xiiij
donec dimitteret turbas. Qꝫ ſꝫ lu F
cas dt h⁹ fcm̄ i locꝫ bethſaide: i tel- Mar. vj
ligēdū ē. n̄ q̄ eēt i finib⁹ ei⁹: ſȝ iux Ubi ſupra.
ta tyberiadē vt dt ioānes. ⁊ q̄ ad
eā ꝑtinebāt. Qꝫ aūt ioānes dt eos
trāſfretaſſe ad capharnaū itelligē

dum eſt per bethſaidã tranſiſſe ca
B pharnaũ. ¶ Jeſus aũt cũ cogno-
Joh.vi. uiſſet q hoies illi volebant euʒ ra
pere ⁊ facere regẽ. q2ſub tali rege
videbatur eis non poſſe egere: fu-
git ⁊ aſcẽdit in mõtem ſol⁹ orare.
Hic eſt mons in q̃ ſermonẽ fecit. a
q̃ p miliare diſtat locus refectiõis
huius q̃ hodie dr menſa. infra quã
eſt loc⁹ ille in q̃ poſt reſurrectionẽ
comedit partẽ piſcis aſſi. ſupra ve-
ro eſt pars illa maris ſupra quam
dominus ambulauit. quam alia vi
ce excitatus ſedauit.

¶ Qꝫ domin⁹ ambulauit ſupra
mare. Capitulum. lxxv.

C.D. Nauicula vero
Math.xiiij in qua erãt diſcipli ia-
G ctabatur fluctibus vi-
Mar.vi. dẽs autẽ eos ieſus la-
C borãtes quarta vigilia noctis ve-
Johã.vi. nit ad eos ambulans ſupra mare.
Quattuor vigilias noctis faciunt
excubãtes in caſtris. Prima dicit
conticiniũ in qua omnes ſimul vi-
gilant. Scda itẽpeſtũ in qua adole
ſcẽtes. Tertia gallicinũ in qua vi-
ri. Quarta antelucanũ in q̃ ſenes.
Has dñs aliis nolb⁹ vocauit ſero.
an media nocte. an gallicantu. an
mane. Cũqꝫ putarẽt diſcipli eũ eẽ
phãtaſma ⁊ clamarẽt ait. Ego ſũ:
nolite timere. Nõ dixit qs eſſet. qꝛ
ex nota voce poterãt eũ agnoſcere
Uel vt itelligerẽt ipʒ eẽ eũ q̃ moy
ſi dixerat. qui eſt miſit me ad vos.
Poſt petr⁹ iuit ad eũ ſup aq̃s quẽ
dũ mergeret erexit dñs. Qui cuʒ
aſcẽdiſſʒ nauiculã ceſſauit ventus.
⁊ ſtatim fuit ducta nauis ad terrã
ad quam ibant.

¶ De verbis dñi ꝓ quib⁹ quidaʒ
abierunt retro. Capitulum. lxxvi.

C
Joh.vi. Altera die tur
be q̃s pauerat. Jeſ⁹ i-
trauerũt naues ſupue
niẽtes a tyberiade ⁊ ve
nerũt capharnaũ iueniẽtes ieſũ mi
rabant quõ illuc veniſſet cũ ſolã vi
diſſent nauiculã quã nõ itrauerat.
Cũqꝫ ꝯmẽdarẽt cibũ quẽ eis fece-
rat: tñ ꝓferebãt et mãna dicentes.
Patres nři mãducauerũt i deſer-
to mãna. panẽ d celo dedit eis dñs
Tũc dixit eis ieſus. Ego ſum pa-
nis vite q̃ de celo deſcẽdi. Murmu
rabãt aũt iudi dicẽtes. Nõne hic ẽ
fili⁹ ioſeph cui⁹ nouimus patrẽ et
matrẽ. Et ait ieſus. Panis quem
ego dabo: caro mea eſt ꝓ mũdi vi
ta. Litigabãt ḡ iudei ad inuicẽ di-
centes. Quõ põt hnobꝫ carnẽ ſuã
dare ad manducãdũ. Tũc addidit
dñs. Niſi mãducaueritis carnem
meã: ⁊ biberitis ſãguinẽ meũ non
habebitis vitã i vobꝫ. Hoc aũt mlt
ti ex diſcipulis audiẽtes dixerunt.
Dur⁹ ẽ hic ſmo: qs põt eũ audire.
Et abierunt retro: et iam cum illo
non ambulabant.

¶ De traditionibus phariſeoruʒ
contra mãdata domini. Ca. lxxvii.

Rogauit autẽ E
qdã phariſe⁹. ieſuʒ vt Luce.xi.
prãderet apud eũ Cũ C
qꝫ vidiſſet eũ nõ bapti Math.xxiij
ſatis manib⁹ prãdere: murmura-
bat itra ſe. Cui dñs ait. Uos pha-
riſei qd de foris eſt calicis ⁊ catini
mũdatis. ⁊ nõ qd int⁹. q. d. Corpa
mũdatis ⁊ nõ aĩas. Stulti. nonne
de⁹ vtrunqꝫ fecit. Hoc ꝯtra mani-
cheos q̃ aĩas tm̃ a deo creatas di-
cũt: carnẽ ṽo a diabolo. ¶ Et ad- F
didit. Date elemoſynã: ⁊ ecce oĩa Luce.xi.
mũda ſũt vobꝫ. ¶ Quidã qꝫ ſcri A
be ⁊ phariſei veniẽtes a hieroſoly Math.xv.
mis videtes diſcipulos eius ꝯmu- B
nib⁹ manib⁹ manducare dicebant Marci.vii.
Quare diſcipuli tui trãſgrediunt
traditiões ſeniorꝝ. Et rñdit ieſus.
Quare vos trãſgredimini mãda-
ta dñi ꝓpt traditionẽ veſtrã. Nam
de⁹ dixit. Honora patrẽ tuũ ⁊ ma
trẽ tuã. Qd nõ tm̃ ꝓ reuerẽtia di
ctũ ẽ. verũ etiã ꝓ neceſſariis obſe-
qis exhibẽdis. Ibi phariſei ipietã-

tē ſub nomine pietatis docebāt. dicentes filios melius facere ſi deo vero patri vouerent que parentibus offerēda erant inſtruētes eos quid parentib⁹ egenis rñderent. O pater: corban quod eſt ex me tibi ꝓderit. Corban eſt munus votiuum. q. d. Quod voui deo: vis tibi ꝓdeſſe. abſit. Et conuocatis ad ſe turbis: ait illis. Nō quod itrat in os coinquat hominem. intellige apud deum. ſed qđ ꝓcedit ex ore Primū intellige de ore carnis ſecundū de ore cordis. Nam ꝛ vomitus inquat hominē. Vñ ꝛ quidaꝫ libri habent. ſꝫ qđ ꝓcedit ex corde Quare ergo idolothitis ꝛ his q̄ furtiua ſūt ꝛ rapta nō veſcimur ꝓ ſcādalo vitādo. Cib⁹ eñ i ſe mundus eſt. Et dixerunt ei diſcipuli. Scis qꝛ phariſei audito hoc verbo ſcandalizantur. ſcalon vel ſcandalon offendiculum pedis. vel ipam ruinā dicimus. Et rñdit. Sinite illos: ceci ſunt ꝛ duces cecorū. Nō enim a veritate ꝓ ſcandalo recedēdum eſt.

¶ Q꜡ cibus non tranſit in virtutem nature. Cap. lxxviij.

B Math. xv. C Marci. vij. Unꝗꝫ itraſſet ieſus domū ait petrus Ediſſere nobis parabolam iſtā. Et reſpōdit. Nō intelligitis ꝙ oē qđ i os itrat vadit in vētrē: ꝛ in ſeceſſum emittitur. Nihil enim de cibis trāſit in virtutem nature q̄ reſurget. ſed cibis adiuta in ſe tātum creſcit ꝛ manet. Et ſubiūxit De corde aūt exeūt furta ꝛc̄. Plato ꝑncipale aīe putauit eſſe i cerebro. i. rationem irā in felle. deſideria in iecore. ſed iuxta xp̄m ꝑncipalē anime ē in corde Marcus ꝓ coinquat ponit cōicat iuxta hebreum idioma. q̄ cōmune immūdū dicebant. qꝛ cibos ꝯmunes vocabant ꝓhibitos in lege quos imūdos iudicabāt. qꝛ alie gentes ꝯmuniter illis veſcebantur.

Additio. Dicunt heretici dn̄m idiotā fuiſſe et phyſicam ignoraſſe. quia plures cibi per artus ꝛ venas ꝛ medullas ꝛ neruos fundūtur. qđ ꝓbaꝉ ꝑ eoſdē iugē vomitum hn̄t ſūpto cibo ꝛ tñ corpulenti ſunt: ſꝫ q̄libꝫ humorū purgatio ſeceſſio dici pōt

¶ De muliere chananea. C. lxxix.

C Math. xv. Surgēs inde ieſus abijt in fines tyri ꝛ ſidonis. Et rogabat eū mulier gentilis chananea ſyrophenilla genere ꝓ filia ſua q̄ male a demonio vexabaꝉ

Additio. Chananei quōdā iudeam incoluerant ſed poſt diſperſi ſūt. Ex hac diſperſione erat mulier iſta ex ſyris ꝛ phenicibus orta. Quidam tñ dicunt tirophenilſa. qꝛ ſic phenilſa erat qđ tyria ſicut ꝛ dido fuit. hoc noīe indicantes regionē mulieris ꝛ patriā. Tyrus originē tumulatū celat. Ante tyrū fuit lapis marmoreus grandis. ſup quē ſedit ieſus. illeſus tempore gētiū: ſꝫ poſtea a francis ꝛ venetianis mutilat⁹ ſupra cuius reſiduuꝫ in honore ſaluatoris eccleſia cōſtructa ē.

Ieſus aūt non reſpondit ei verbū ne ſibi ꝯtrari⁹ videretur q̄ dixerat. In viā gentiū ne abieritis. pro qua cū intercederent diſcipuli rñdit. Non ſum miſſus niſi ad oues q̄ pierunt domus iſrael. At illa venit ꝛ adorauit: et ait. Dñe adiuua me. Cui domin⁹ Non eſt bonum ſumere panem filiorum ꝛ dare canibus ad manducandum Hebreorū more gentiles canes dixit. quia edebant ſanguinem vt canes. Et eſt ſenſus. Veni curare iſrael primogenitum ꝛ nondum gētes. Cui illa Etiam domine. Nam ꝛ catelli edunt de micis q̄ A Math. x.

cadunt de mēſa dominorum ſuoꝝ q.d. Uerum eſt quod dicis. Facergo mihi quod fit canibus.i.modicum panis tui impartire mihi. Et ieſus cōmendans fidem mulieris ait. Fiat tibi ſicut vis. ⁊ ſtatim ſanata eſt filia eius.

¶ De ſurdo ⁊ muto. Cap.lxxx.

D Marci.vij. Iterū exiit de finibus tyri ⁊ venit ad mare galilee inter medios fines decapoleos.i.peruenit ad illum locū maris: cui eregione cōtra poſita erat decapolis.i. regio decem vrbium circa pellā ⁊ gadarā contra galileam. Et adducunt ei ſurdum ⁊ mutum. Et poſuit digitos in auriculam eiꝰ ⁊ ait Effeta. quod eſt adaperire. Et ad eius imperium adaperte ſunt aures eius ⁊ ſoluta eſt lingua illius.

¶ De probatica piſcina. Ca.lxxxj.

A Johan.v. Poſt hoc erat feſtus dies iudeorum. Nō determinatur q̄s ſꝫ pōt itelligi feſtū nouorū.id eſt pētecoſtes q: predictū eſt iam de paſca quo decollatꝰ eſt ioannes. Sequitur vero de ſcenophegia poſt de encenijs. Aſcendit autem ieſus ad diem feſtum Erat autem hieroſolymis ꝓbatica piſcina cognominata hebraice bethſaida: quinqꝫ porticus habens. in q̄bus iacebat multitudo languentium expectantium aque motum. Angelus enim deſcēdebat in eam quandoqꝫ ⁊ mouebatur aqua. et q̄ primus poſt aque motum deſcēdebat in eam: ſanus fiebat a quacūqꝫ detineretur infirmitate Probatō grece latine ouis. Sic ergo dicta erat. quia in ea nathinei hoſtias lauabāt. Solet autem collecta aqua piſces nō habens piſcina dici quaſi ꝑ cōtrarium. De hac motione incertū eſt qū̄ cepe rit. Qꝫ aūt incertum eēt qū̄ moueri debebat inde ꝑpenditur ꝙ languidi ſemꝑ erant ibi. q̄ ad certam horā conuenirent tantum ſi ſciret.

Additio. Nathinei erant aque baiuli in templo. q̄d officium ſubdiacones aquā ſacerdoti miniſtrantes habent.

Traditur a quibuſdam ꝙ regina ſaba vidit in ipū in domo ſaltus q̄ nethota dicebat. lignū dn̄ice crucis. ⁊ nunciauit ſalomoni cū iam receſſiſſet ab eo ꝙ in eo moreretur quidam: pro quo occiſo perirent iudei ⁊ ꝑderent locum ⁊ gentem. Quod timēs ſalomō defodit illū in terra. vbi poſt facta eſt piſcina. Appropinquante autem tempore paſſionis xp̄i ſupernatauit quaſi ꝑnūcians xp̄m. ⁊ exinde cepit motio predicta. Sed hoc nō eſt autēticum Cum autem ſanaſſet ibi ieſus hominē habentem.xxxviij. annos in infirmitate ſua p̄cepit ei vt tolleret grabatum ſuum. ⁊ ibat ferens illud Grabatum eſt lectꝰ pauperum vbi tantum capiti aliquid ſubſtratum eſt. dictū a graba greco quod eſt caput. Erat autē ſabbatū. Dicebant ergo iudei. Non licet tibi tollere grabatum tuum. Qui rn̄dit. Qui me ſanauit dixit vt irē ⁊ tollerē illud Cūqꝫ q̄ſiſſent quis eſt ille. rn̄dit. Neſcio. Poſt inuenit eum ieſus in templo ⁊ dixit ei. Sanus factus es: iā noli peccare ne deterius tibi contingat. Tūc homo nunciauit iudeis ꝙ ieſus eū ſanauerat.

¶ De zelo iudeoꝝ ꝙ xp̄s filiū dei ſe fecit. Cap.lxxxij.

Um ergo arguerēt eū ꝙ i ſabbato opabat aut illis. Pat C Johan.v.
meꝰ vſqꝫ mō operat ⁊ ego opor. q.d. Non ſex dies tantū operatus eſt pater vt putatis. ſed ſemper operatur deꝰ gubernādo

renouando vt ꝑmaneant condita. cum quo ego operoꝛ. ergo bonum eſt qꝺ ago Conſtat ergo eſſe ſacramentum qꝺ de requie ſabbati legitur. Propterea ergo magis q̃rebant interficere illum. qꝛ patrem ſuum dicebat deū. Ait iterū ieſus Pater diligit filium: filius quos vult viuificat. nec pater iudicat quēq̃: ſed omne iudicium dedit filio qꝛ ⁊ ſolus filius venit in carnē vt iudicaret mundū. i. argueret. et poſt in iudicio ſola filij ꝑſona apparebit iudicans. ⁊ ſiqua ꝓferetur a iudice ſnīa. ꝓferet eam ꝑdictiq̃ eis q̄ alius. i. antichꝛiſtus veniret nō in nomine patris: ſed ſuo. ⁊ eum reciperent.

¶ De refectione quattuoꝛ miliuꝫ de ſeptem panibus. Cap. lxxxiij.

D
Math. xv.
A
Mar. viij.

ET relictis illis iterū abijt ſecus mare galilee i deſertū Cūq̃ turba multa ibi eſſet ait diſcipulis Miſereoꝛ ſup turbā: qꝛ iā triduo ſuſtinent me. nec habēt qꝺ māducent. Cūq̃ accepiſſet a diſcipulis ſeptem panes ⁊ piſciculos paucos p̄cepit vt diſcumberent ſuper terram. Forte in alia refectione circa paſca adhuc erat herba ſuper terram. nūc aūt ꝓ feruoꝛe terre illius iam nō erat ibi herba: qꝛ poſt pēte coſten erat vt p̄diximus. Satiatis autē. iiij. milibus viroꝝ: abſq̃ mulieribus ⁊ paruulis. de fragmentis impleuerunt ſeptem ſpoꝛtas. Eſt autem ſpoꝛta vas de iūcis ⁊ folijs palmarum contextum.

¶ De quodam ceco. Ca. lxxxiiij.

A
Math. xvi.
B
Mar. viij.

ET aſcendēs ieſum nauim cuꝫ diſcipulis venit in ꝑtem magedon. Eūdem locum vocat marcus dalmanuta. quia binomius erat. ⁊ obliti ſunt diſcipuli tollere panes: ⁊ docebat eos. Cauete a fermento phariſeoꝛum ⁊ ſaduceoꝛum ⁊ herodis. Cūq̃ putarent ſe tacite notatos de panum obliuione arguit eos de modicitate fidei qꝛ eo p̄ſte timebant poſſe egere. Secundum marcū illuminauit hic cecum. Sꝫ de ſimilib⁹ ſufficit nobis aliq̄ ponere Alia tranſimus. qꝛ cōcanonica ſunt illis.

¶ De confeſſione fidei quā fecit petrus ꝓ omnibus. Cap. lxxxv.

B
Math. xvi.
C
Mar. viij.
C
Luce. ix.

VEnit autē ieſus in ꝑtes ceſaree philippi. Philipp⁹ in termino iudee ſeptētrionali cōſtituit ſibi ciuitatem quam vocauit ceſareā philippi i memoriam tyberij ⁊ ſui nominis. ⁊ eſt i regione phenicis: vbi ab radicē libani oꝛiuntur duo fontes. ioꝛ. ⁊ dan. quoꝝ riuuli ſociati ſub montibus gelboe ſub vrbe cedar: ſecus medicabiſſa balnea: ioꝛdanē faciūt. Sꝫ ⁊ nomē eius ex ſuis noībus quaſi cōponunt. Tū hieronymus dicit. Quia ciuitas illa olim dicta ē dā. vbi vitulū aureum poſuit hieroboam: a qua riuus p̄terfluens dict⁹ eſt ioꝛdanis. quaſi ex nomine fōtis ⁊ ciuitatis cognominat⁹. Ciuitas eadē nūc paneas dr̄. Joſeph⁹ dicit vltra ceſareā. c. xx. ſtadijs modicū lacū eē: qui a rotūditate phiola dr̄ ſemꝑ plen⁹ ⁊ nunq̃ exuberās. Ibi oꝛit̄ ioꝛdanis. ⁊ paulo poſt terram ingredit̄. ⁊ ad radicē libani ebullit qꝺ primus philippus tetrarcha dep̄hendit. Nā miſſis i phiolā paleis: eas apud paneas redditas inuenit Sic ioſeph⁹ vocat fontē ſub libano. Dicit etiam ſup ſeleuciam ex quodā lacu laſci riuū: quē vocat minoꝛē ioꝛdanē. ⁊ ex duob⁹ riuis ad locū q̄ dicit̄ aureū tēplū iouis cōfluentibus ioꝛdanis conficitur. Et interrogabat ieſus diſcipulos ſuos dicens. Quē dicunt homīes eſſe filium hominis. Eſſe filiū hominis ſoli xp̄o ꝯuenit. Adā ei fili⁹ terre: alij filij hoīꝫ. ſol⁹ xp̄s filius.

hois vnꝰ. At illi dixerūt. Alij ioānē baptiſtā. alij heliā. alij hieremiā. aut vnū ex ꝓphis id ē heliſeū. Quia chr̄s baptizabat. putabant ſuſcitatū baptiſtam vel ꝓpham aliquē duoꝝ. q̄ trāſeūtes iordanē baptiſmū ꝑfigurabant. i. helie ⁊ heliſei. Hieremiā ꝓ eo io. q̄ꝛ ſanctificatꝰ ab vtero legit̄. Auguſtinus. Pōt

B Jhe.j. mouere q̄ lucas dic̄ dn̄m interrogaſſe diſcipulos cū eſſet ſolꝰ orās. Marcꝰ ꝟo dicit in via: ſed eū mouet q̄ nūq̄ orauit i via. Forte bis q̄ſiuit. Cūq̄ q̄ſiſſet ab illis ſuā vel ipoꝝ ſnīam dixit petrus ꝓ oībus. Tu es chr̄s filiꝰ dī viui. i. tu es hō ꝗm q̄ vnctꝰ es p̄ pticipibꝰ tuis: et es deꝰ filiꝰ dei viui. Hebrei eī ꝯſueuerūt deum vocare viuū in ſuggillatione idoloꝝ q̄ nō viuūt. Et ait ieſus. Beatꝰ es ſimon bariona. i. bar ioanna. i. filiꝰ ioānis. Dicūt eī q̄dā vicio ſcriptoꝝ corrupte poſitū iona ꝓ ioanna. Et addidit. Tu es petrꝰ. qđ latini et greci dicunt petrā. hebrei ⁊ ſyri cephā. Jdē ḡ eſt. tu es cephas. Et ſup hāc petrā a q̄ dicer̄ petrꝰ edificabo eccleſiā meā. Vel ſup hāc petram quā cōfeſſus es q̄ ſola fundamentū eſt. Et ꝓmiſit ſe ei daturū claues regni celoꝝ. Forte tunc ei ſoli dedit: vel poſt re

Luce.ix. ſurrectionē cum alijs. Tūc p̄cepit ieſus diſcipulis ſuis ne cui dicerēt q̄ ipſe eſſet chr̄s. Vbi itelligendū eſt tunc donec eo ſuſcitato qđ audierāt in aure p̄dicarēt ſup tecta.

D Math. xvj. ¶ Tūc cepit eis oñdere: q̄ꝛ oportebat eū ire hieroſolymā ⁊ m̄lta pa

D ti et occidi: et tertia die reſurgere.

Marci. viij Quo ſeorſuz aſſumpto: dixit ei petrus. Abſit a te dn̄e nō erit tibi hꝰ. Grecus hꝫ. ꝓpitiꝰ ſis tibi dn̄e. Cui dn̄s. Vade poſt me ſathana: nō ſapis ea q̄ dei ſunt id eſt ſeq̄re ſnīam meā nec aduerſeris mihi. Sathanas eñ aduerſariū ſonat. Fuerūt q̄ dicerent petrū nō eſſe correptū: ſed ſathanā hoc ei ſuggerentē. ob eius hunc errorem. ſcilicet quia cre

didit ſathane. etiā dicūt q̄ dictum ei eſt: beatus es ꝓmiſſionē futurā tantū eſſe. id ē beatꝰ eris. ¶ Tunc conuocata turba cū diſcipulis ait. G

Siquis vult venire poſt me: abneget ſemetipm̄ ⁊ tollat crucem ſuaz Math. xvj. D

⁊ ſequat̄ me. Crux vero tripliciter Mar. viij. C

tollitur. Per martyriū. per mortificationem carnis. per proximi cōpaſſionem. Luce. ix.

¶ De transfiguratione domini. Capitulum. lxxxvj.

Et poſt dies ſeptem aſſumpſit petruz A

iacobū ⁊ ioannē fratrē Math. xvij A

eius. et duxit illos ad Mar. ix.

montē thabor excelſum vt orarēt. D

Lucas dicit diē viij. euz dic̄ in q̄ predixerat quoſdam de eis viſuros āteq̄ morerentur gloriā regni. ⁊ illum in q̄ viderūt ꝯnumerās. Mattheus ⁊ marcꝰ. vj. medios tantū ponētes. Et notā Luce. ix.

Additio. Quarto miliario a nazareth ē mons thabor: i deſcenſu cuius melchiſedech obuiauit abrae. Secūdo miliario a thabor eſt mons hermon.

dum q̄ mattheꝰ dicit iacobuz fratrem ioānis. ¶ Auguſtinꝰ ſuper ep̄lam ad galatas ſcribit iacobum ep̄m interfuiſſe transfigurationi. cui etiā videt̄ ambroſius ꝯſentire. Et factū eſt dū oraret: transfiguratꝰ eſt ante eos. ⁊ facies eiꝰ reſplēduit ſicut ſol. ⁊ veſtimēta eiꝰ facta ſunt alba ſicut nix. qualia fullo nō poteſt facere ſuper terraz. Et apparuerūt illis moyſes ⁊ helias loquētes cū eo de exceſſu quez cō

Additio. Videt̄ ꝯrietas eſſe in ꝟbis expoſitoꝝ auguſtini ⁊ ābroſij ⁊ matthei. cū mattheꝰ dicat iacobū zebedei frēz ioānis q̄ maior dictꝰ eſt cū eſſet minor natu iterfuiſſe transfigurationi. Auguſtinus videt̄ cōtradicere ⁊ iaco

pleturus erat i hieru̅ſm.i.ƌ morte eius. ⁊ ait petrus. Dn̄e bonū eſt nos hic eſſe. ſi vis faciamus hic tria tabernacula tibi vnum. moyſi vnū. ⁊ helye vnū. Et fctā eſt vox de nube dicēs Hic eſt filius meus dilectus: ip̄m audite. Cū q̄ timore corruiſſent diſcipuli: tetigit eos ieſus et ait. Surgite nolite timere. Et deſcēdēs p̄cepit eis ne cui dicerent donec reſurgeret.

Quidam dicūt hāc chr̄i gl'iam in aere circūfuſo fuiſſe nō i corpore. quod tunc habebat mortale. Alij ad tēpus depoſuiſſe mortalitatem. Alij ip̄m ſemp habuiſſe tale corpus per naturam. ſed vt videretur et pateretur fecerat illud mortale ad tēpus. ⁊ ibi qualis erat per naturam talem ſe oſtendit. ⁊ talem vt aiunt ſe dedit diſcipulis in cena. quia talis i modico poteſt eſſe loco. Uanum eſt autem in huiuſmodi laborare ⁊ ſequi naturam in miraculis. Ita enim in carne mortali oſtendit gloriam immortalitatis: ſicut poſt reſurrectionem i carne immortali cicatrices. ⁊ palpandum ſe prebuit et comedit. Et ſic varie ſentiunt auctores de moyſe et helia. Et ſuper lucam inuenies gloſam que dicit eos ibi fuiſſe Hoc potuit eſſe

bum ep̄m interfuiſſe. Legit autem q̄ iacobus alphei minor ſcʒ q̄ et frater dn̄i dictus eſt ep̄s. hieroſolymitanus fuerit. Qƌ ſic ſolui p̄t q̄ oēs epiſcopi fuerūt. ⁊ ſic nō eſt ꝯtrariū p̄cipue cum nō dicat hieroſolymitanus ep̄s ſed ſimpliciter ep̄s. Magiſ mouet qƌ dicit ambro. q̄ primus ſacerdotale ſoliuʒ aſcēdit. quod nequaq̄ de iacobo maiore p̄ōt itelligi iō dicēdū q̄ p̄t itelligi ƌ myſtico ſolio ſacerdotali. q̄ p̄mus martyriū ſubijt. vn̄ ƌr. Occidit iacobū fratrē ioannis gladio.

Additio.
Quattuor ha-

de helia qui adhuc viuit. Alia que dicit angelos eorūʒ corpa aſſumpſiſſe.

bebunt corpora poſt reſurrectionē. immortalitatem ipaſſibilitatē. glorificationem. agilitateʒ.

⁊ ſicut āte paſſionē in corpore mortali dominus q̄dam ſig̃ immortalitatis oſtēdit. vt quādo diſcipulis corpus ſuū dedit. ita etiā poſt reſurrectionem q̄dam ſigna corp̄is mortalis oſtendit vt quando thome cicatrices oſtendit.

¶ De lunatico. Capitu. lxxxvij.

In ſequēti die ad preces patris ſanauit filiū lunaticū. queʒ oblatū ſibi diſcipli ſanare nō poterāt. Nō ex vicio lune patiunt lunatici. ſʒ demones eos vexant his t̄pibus: vt p lunam infament lune creatorē. Erubeſcat iulianus q̄ dicit nullū peccatū eſſe in puero. Legitur eni de iſto: quia a puericia lunaticus fuerat: in quo ſi nihil haberet ſuū demō: nō illum poſſideret. Cūq̄ queſiſſent diſcipuli quare ip̄i nō eiecerint: ait ꝓpter incredulitatem veſtrā. Quia ſi habueritis fidem ſicut granum ſinapis diceretis monti huic tranſi hinc et tranſibit. Quod tranſlatiue de diabolo preſenti quem eiecerat poteſt intelligi. quia a nullo ad litterā legit ſc̄m. niſi q̄ ad p̄ces gregorij neoceſarienſis legitur quidam mons retractus ⁊ dediſſe locuʒ baſilice fabricande. Et ad preces cuiuſdam patris lapis tranſlatus de horto. Uel gratia exēpli pro quolibet impoſſibili dictum eſt. Unde in luca aliud eſt exemplum. Dicetis huic arbori moro. tranſplantare in mare ⁊ obediet vobis. B Luce. xviij. C Math. xvij.

¶ De verbis domini quibus innuit triduum mortis ſue.

Capitulum. lxxxviij.

F
Luce.xiij.

ET acceſſerunt quidã phariſeoꝝ ad ie ſuʒ dicẽtes. Uade hic id ē de galilea. q2 herodes q̃rit te interficere: ⁊ ait ill'. Ite dicite vulpi illi: q2 ecce demonia eycio. ⁊ ſanitates pficio hodie ⁊ cras ⁊ tertia die ꝯſumor. qd eſt. Ipſe nõ occidet me. ſʒ ego ponã aĩam meam: ita ꝙ p̃ma die mortis intrans infernũ. tollã demoni tyrannidem ſuaʒ. In craſtino educã captiuitateʒ quã ſanitati reſtituã. dũ portã paradiſi aptã et oſtendã. vel ponã eã i paradiſo q̃ eſt in extremis maris ad oriẽtẽ: q̃ſi reſtituẽs hoieʒ ſanitati quã pdiderat. Tertia die reſurgã ꝯſũmatus. Põt tñ h° referri ad tres annos opatiõis miraculorũ chr̃i. in q̃rũ tertio ꝯſummat' eſt. Et q̃ſi oñdens ieſus ꝙ nõ moreretur in dñio herodis. addidit q2 nõ capit ſcriptura ſupple aliq̃ meꝓphetã perire extra hieruſalem.

¶ De tributo inuẽto in ore piſcis. Capitulum.lxxxix.

B
Math.xvij.

ET cum veniſſet capharnaũ acceſſerũt q̃ſtores cẽſus capitꝭ. et miſſus a dño petr' ad mare tulit piſcem i cui' ore inuenit ſtaterẽ. i. duo didrachmata: ⁊ ſoluit ꝑ ſe et ꝑ dño. Et ſi ei dñs loculos h̃ret: tñ ea que data erãt ei in vſus paupeꝝ in vſũ ꝓpriũ noluit expendere.

¶ Q2 apoſtoli q̃ſierunt quis eorũ eſſet maior. Capitulum.xc.

A
Math.xviij
E
Mar.ix.
F
Luce.ix.

CUm autẽ diſcipuli q̃ſiſſent i via quis eoꝝ maior eẽt. acceſſerunt ad ieſuʒ ⁊ dixerũt. Quis putas maior eſt in regno celoꝝ q̃ſi dicerent. Dic quis maior ẽ inter nos mõ. q2 ille idẽ maior erit in celo. in q̃ errabãt. In futuro eñi omnis prelatio ceſſabit angeloruʒ et hominum vt apoſtolus tradit. Et amplexãs ieſus paruulum docuit ſiles puulo. id ẽ humiles ĩ via exaltari in patria. ⁊ q̃ vellet prim' eorum eſſe fieret omniuʒ miniſter. Hinc eſt ꝙ p̃mus omniũ in eccleſia ſeruoruʒ dei ſe fatetur. Paruulus iſte vt quidã tradunt fuit marcialis apoſtolus lemouitarum.

¶ De parabola ouis et drachme. ⁊ filij prodigi. Capitulum.xcj.

B
math.xviij.
A
Luce.xv.

CUnqꝫ ſcandaliſatores puſilloruʒ dixiſſet ꝑ metaphorã mẽbrorũ eruẽdos ⁊ pijciendos. nec ꝯtemnẽdum vnũ ꝺ puſillis: ad oſtẽdẽdũ quãti ſint puſilli apud patrẽ. dixit eis parabolam ouis cẽteſime reportate relictꝭ nonagintanouẽ. Licet eñi paſtor pl' diligat centũ oues q̃ꝫ vnã. tamen magis ſollicitus ẽ de perdita q̃ꝫ de manentibus. ¶ Pro eodeʒ addidit parabolã de decima drachma inuẽta. Et eſt drachma mun' certe quãtitatis habẽs imaginem regis. Dragma vero dragmatꝭ quarta pars ſtateris eſt. ¶ Tertiã quoqꝫ de eodem ſubdit parabolam de filio prodigo in quo nõ ſolũ gaudium ſuũ de puſillis redeuntibus oſtendit. ſʒ etiam inuidentiuʒ murmur arguit. in qua ſiliquas porcorum cibum dixit. Et eſt ſecũdũ quoſdam fructus arboris ſonum faciens cum comeditur. Eſt autẽ genus legumĩnis ſonorus frõdib' ⁊ vacuis: qd magis onerat q̃ꝫ reficiat. Et nota q2 qd in auib' dr altile: in animalib' dr ſaginatum.

B
Luce.xv.

C
Luce.xv.

Additio.

Dragma dragmatis gen' carminis. ꝺ quo dicitur. Dulcis cãtica dragmatis. Drama ſine g. canticum perſonarum quo ſcriptum eſt canticum amoris. et declinatur a quibuſdã dramis: a quibuſdã dramatis.

¶ De dimittendo fratri ſeptua

gies ſepties. Capitulum.xcij

math.xviij. C
Luce.xvij. A

Unc addidiſ/ ſet dñs d corripiẽdo fratre q̃ i te ſolo peccauit.i.te ſolo ſciente.ꝑus ſecreto.poſt corã teſtib⁹. poſt corã eccl'ia ⁊ addidiſſet. q̃cũq̃ ligaueritis ſup terrã ⁊c̃.q̃ſiuit petr⁹ an dimittendũ ſit fratri peccãti vſq̃ ſepties.rñdit ieſus. Jmo vſq̃ ſeptuagies ſepties.i.cccc. nonaginta vicib⁹.⁊ etiã ſeptuagies ſepties.id eſt omnẽ iniuriã. vt bis legatur ſeptuagies ſepties.ita ſcʒ vt prima expoſitio referaꝶ ad tẽpus q.d.Jmo ſemper dimittes. Scd'a ad omnem iniuriam.q2 ſeptuagintaſeptem ex numero vniuerſitatis.⁊ numero trãſgreſſiõis id ẽ ex. vij.⁊.xj. eſt compoſitũ.

Additio.
Septenari⁹ d2 numer⁹ vniuerſitatis q2 vniuerſitas dierũ currit per ſeptẽ dies hebdomade Undenari⁹ numerus d2 trãſgreſſionis. q2 vnitate trãſgrediꝶ decẽ:⁊ nõ ꝑuenit ad xij.q̃ iterũ.bon⁹ numer⁹ eſt q̃tum ad ſignificata. Et nota q̃ q̃libet tenẽꝶ rancorem animi ꝑ iniuria dimittere.etiã ſi nõ petat veniã q̃ leſit. Qd' ſi petierit teneoꝛ ei dicere aue.ſubuenire ſibi ſi indiguerit.qd' nõ teneoꝛ niſi petat. niſi ſim pfect⁹ Qꝫ aũt dimittẽdum ſit petẽti dñs ꝑ ſui parabolã ſuboſtendit. cuius

D
math. xviij. debitum reuocauit dñs ſuus:quia noluit miſereri conſerui ſui.

¶ Qꝫ ob ſolam fornicationẽ vxoꝛ poteſt dimitti. Capitulum.xcij.

Math. xix. A
Marci.x. A

ET factũ ẽ poſt ſermones iſtos migrauit ieſus a galilea ⁊ venit in iudeã trãs ioꝛdanẽ: et ſecuti ſũt eũ galilei:⁊ curauit eos ibi. Et acceſſerũt ad eũ phariſei tentãtes ⁊ dixeꝶ. Si licʒ hoĩ dimittere vxorem quacunq̃ ex cauſa. quibus ait dominus. Qꝫ deus inſtituit cõiugiũ:⁊ ideo nõ licebit hoĩ ſepare illud.q2 etiã ſic voluit domin⁹ viruʒ adherere vxori q̃ ꝑpter eã relinq̃ret patreʒ ⁊ matrẽ.id ẽ affectũ ſuũ magis dirigeret hõ ad pꝛocreationẽ liberoꝛũ q̃ ad curam parentũ. Sicut eni humoꝛ de radicib⁹ aſcẽdit ad arboꝛẽ.⁊ trãſmittiꝶ ad ſemẽ ⁊ ad radices non redit ita affectus a parẽtib⁹ ad filios trãſmittiꝶ.nec cõuertiꝶ.id ẽ maioꝛ eſt affect⁹ ⁊ ꝑnioꝛ parentũ ad filios q̃ filioꝛũ ad parẽtes. Cũq̃ obiceiſſent de libello repudij cõceſſo a moyſe ⁊ dixiſſet.ob duriciaʒ coꝛdis eoꝛũ h° eſſe permiſſum .i. nulla lege punitum. Nõ eni oꝛdini dei moyſes ſupoꝛdinaret:addidit.q̃ excepta cã foꝛnicationis nõ liceat homi dimittere vxorẽ. Qd' audiẽtes diſcipli dixerũt:q2 nõ expedit nubere. Ne aũt oẽm cõtinẽtiã meritoꝛiã putarẽt. diſtinxit domin⁹ eunuchos.quia q̃dam ſic naſcunꝶ: q̃ ꝓprie dicuntur caſtrati.id eſt caſte nati. Alij facti ſunt ab homĩnib⁹: q̃ ꝓprie dicunꝶ ſpadones a ſpata. Alij ſe caſtrant ꝓpter regnum dei:qui ꝓprie dicuntur eunuchi.id eſt bene vincentes. ab eu qd' eſt bonũ.⁊ nuche qd' eſt victoꝛia. Et hec vltima meritoꝛia ẽ.

Gen.ij. B

Deu.xxiiij. A

¶ Cũq̃ pueris oblatis impoſuiſſet man⁹ ⁊ bñdixiſſet eis abijt inde.

Math. xix. B
Luce.xviij. C

¶ De galileis quos occidit pilat⁹ Capitulum.xciiij.

POſt hec ambulabat ieſus in galileaʒ quia in iudea querebãt eum interficere. Aderant eo tempoꝛe quidaʒ nunciantes ei de galileis:quoꝝ ſanguinem pilatus miſcuerat cũ ſacrificijs eoꝛũ. ¶ Quidam eni dicẽs ſe dei filiuʒ multos ſeduxerat de galileis quos dũ duxiſſet in garizim: vbi dixerat ſe aſſcenſurum celuʒ coꝛam eis dum ſacrificarẽt ei. ſupueniẽs pilat⁹ ipm cũ oib⁹ occidit.timuit eni ne et iudeos ſeduceret. Cũq̃ putarẽt eos

Joh.vij.

Luce xiij. A

periiſſe. iđ q: necdores eēnt ceteris galileis ait dominus. Nō minus iudeos his ſceleratos: ⁊ ſimilit niſi peniterent perituros. et hieroſoly/mitas niſi peniterēt perituros. ſīc pierāt ei ſiloe. xviij viri oppſſi a turre quā edificabāt. ſup quo dixit eis ſimilitudinem ficulnee non facientis fructum p qua cultor vinee vix impetrauit annum ne combureretur donec pbaret eam.

B C Luce. xiij. ❡ De muliere incuruata. Ca. xcv

Cum doceret ſabbatis i ſynagoga: erat ibi mulier hñs ſpiritum infirmitatis. quā inclinauerat ſpūs infirmitatis. al's ſathane. xviij. annis. ⁊ īs poſuit ei manus ⁊ erecta eſt.

A B C Johan. vij. ❡ De ſcenophegia. Cap. xcvj.

Erat autem in primo ſcenophegia. qđ ſonat vmbraculoꝝ fixionē. ⁊ dixerūt ffēs eius ad eum. Tranſi i iudeā vt diſcipuli tui videant opa tua q̄ facis qui vndecunq̄ illuc cōuenient. Si hoc facis manifeſtas te mundo. q. d. Si ex te facis: ⁊ nō ex beelzebub vel ſi p quia. Ibi erant conſanguinei ieſu qui eius gloriā querebant vt inde pncipes fierent. Quibus ipſe ait. Vos aſcendite ad diem feſtum iſtum. i. ad primū. Mediāte enim die feſto aſcendit: ſ; quaſi in occulto. Judei autem querebant illū dicentes. Ubi eſt ille. Et murmur erat de illo. q: quidā dicebāt: bon⁹ eſt. alij q̄ ſeductor erat. cūq̄ aſcendiſſet docebat in tēplo: ⁊ murmurabant dicētes. Quomodo litteras ſcit iſte cum non didicerit? Cunq̄ quidā dicerēt. Nonne hic eſt chriſtus. Alij dicebant. Hunc ſcimus vñ ſit. Chriſtus autem cū venerit: nemo ſcit vnde ſit. Hoc dicebant: q: eſaias dixerat. Generationē eius quis enarrabit. Multi autem de turba crediderunt i eum dicentes. Chriſtus cum venerit nunquid plura ſigna faciet q̄ hic facit. ❡ Et ait illi quidam de turba. Magiſter: dic fratri meo vt diuidat mecum hereditatē. Qui rñdit. Homo: quis me conſtituit iudicem ſuper vos. (B Luce. xij.)

❡ Ac miſſi vt tenerent ieſum ammirabantur verba eius.

Capitulum. xcvij. (E Johan. vij.)

Miſerunt ergo pncipes ⁊ phariſei miniſtros vt cōphenderent eum. Et ait ieſus. Queritis me ⁊ non inuenietis. et vbi ego ſum vos non poteſtis venire: quaſi dicat. Tales non accedetiſ ad me: ſ; poſt reſurrectionē multi volent inuenire me ſi fieri poſſet corporaliter ⁊ non inuenient fide tamen inuenient. Et dicebāt qdā Hic eſt vere ppheta. Alij hic eſt chriſtus. Cūq̄ rediſſent miniſtri ad pōtifices ⁊ phariſeos ⁊ dixiſſēt miniſtris. Cur non adduxiſtis eū reſponderunt. Nunq̄ ſic locut⁹ eſt homo vt iſte loquitur. Et increpabant eos phariſei dicentes. Nunquid ⁊ vos ſeducti eſtis. Quis pncipum ⁊ phariſeorum credit in eū. Et ait nicodemus. Lex noſtra nō iudicat quēq̄ niſi prius audierit ab ipſo. Credebat q̄ ſi patienter illum audierent ſicut ipſe fecerat: ſimiles miniſtris fierent. Et dixerunt ei. Nunquid ⁊ tu galileus es. id eſt a galileo ſeduct⁹. Scrutare ſcripturas. A galilea non ſurgit propheta.

❡ De adultera. Cap. xcviij. (A Johan. viij)

Ieſus aūt iterum diluculo venit in tēplū ⁊ ſedēs docebat populū. Et adduxerūt ei ſcribe ⁊ phariſei mulierē depreheñſam i adulterio: ⁊ q̄rebant qđ iudicaret de ea faciendum. Putabant enim q̄ dñs in iudicādo fie-

ret l miſericors vl' iniuſtus vt immiſericordē irriderent. ⁊ contra moyſen agentē damnarent. Jeſus autem inclinans ſe deorſum: ſcribebat digito in terra. Cumq3 inſtarēt erigēs ſe dixit. Qui ſine peccato ē veſtrum pmus in eam lapidē mittat. Et iterū ſe inclinās ſcribebat. Quid ſcribebat. Quidam dicunt id quod eis reſpōdit. Hieronym⁹ in quadam epiſtola ad ſtudioſum videt eū velle ſcripſiſſe. Terra terra ſcribe hos viros abdicatos. Vl terra terrā accuſat: in epla ad hyreneū. Audientes aūt exibāt vn⁹ p⁹ aliū. ⁊ remāſit ieſus ſolus ab illis. ⁊ mulier ſtans in medio diſcipulorum: ⁊ dimiſit eam incōdemnatā dicens. Vade ⁊ amplius noli peccare. Et nota. erectus dedit ſententiam iuſticie. Jtē erect⁹ ſniam miſericordie: qꝛ eque vtrūq3 ꝓpriū eſt deo miſereri ⁊ punire: quia omnis chriſti actio chriſtiani eſt lectio.

¶ De parabola diuitis volentis ampliare horrea ſua. ⁊ de qbuſdā verbis dñi. Capitulum. xcix.

C Luce. xij.

Tunc dixit ad illos. Cauete ab omi auaricia: cū ſit breuis hois vita. Sup q̄ ꝓpoſuit eis ſimilitudinē de diuite. q̄ p fructuū vbertate deliberabat horrea ſua ampliare. Cui deus ait. Stulte hac nocte animā tuā repetent a te: q̄ autē paraſti cuius erūt.

B Johā. viij.

¶ Jterū locut⁹ eſt ieſus illis multa. Ego ſum lux mūdi. Ego teſtimoniū phibeo d me ⁊c. Jnter hec dixit plane ſe dei filiū: ⁊ eos in peccato ſuo morituros. et ſcituros q̄s eſſet cū exaltarent eū a terra ⁊ ipſos nec filios dei eē nec abrae. ⁊ q̄ abraā viderat diem ſuū. et intulit. añq3 abraā fieret ego ſum. Jlle ſolus vere eſt q̄ añq3 aliquid fieret vere potuit dicere. ego ſum. Tulerūt ergo lapides iudei vt iacerent ī eū Jeſus autem abſcondit ſe ⁊ exiuit de templo. Et nota q̄ iudei dixerunt. Quinquaginta annos nondum habes. quidā opinati ſunt ab incarnatione dñi vſq3 ad paſſionē plures ānos fluxiſſe q̄ꝫ ex hiſtorijs colligamus.

G Joh. viij.

¶ De ceco nato. Capitulum. c.

A Joh. ix.

Et preteriēs ieſus vidit hoīem cecū a natiuitate et luto facto de ſaliua: cū liniſſet oculos eius miſit eū ad natatoriā ſiloe. ⁊ lauit ⁊ vidit. Siloa fōs eſt ad radicem mōtis ſyō q̄ nō iugib⁹ aquis ſꝫ incertis horis ebullit cui⁹ aque vt exciperentur quaſi ſtagnū nō lōge a fōte erat cōſtructū: quā collectionē modo piſcinam: mō natatoriā vocat ſcriptura.

Additio.
Jn valle ioſaphat ſm traditionem ſyrorū ſiloe manat ſub terra.

Erat autē ſabbatū. Vnde ⁊ pharisei cū accepiſſent ab illuminato q̄ ieſus eū illuminauerat: dixerunt ei. Da gloriā deo. Nō eſt hic homo a deo qui ſabbatū nō cuſtodit. Cūq3 ille commendaret ieſū. ⁊ adderet. Nunquid ⁊ vos diſcipuli eius vultis fieri maledixerūt ei: ⁊ dixerunt. Tu diſcipulus illi⁹ ſis: nos autem moyſi diſcipuli ſumus. hunc vnde ſit neſcimus. id eſt non approbamus. Supra enim dixeſt ſe eum ſcire. Putabant autem ieſū maledictum: ⁊ omnes credentes ī eum maledictos. Et cum eum eieciſſent foras inuenit eum ieſus. Cumq3 dixiſſet ei ſe eſſe filium dei: ille adorauit eum. Et ait illi ieſus. Jn iudicium ego veni in mundū vt qui non vident videant: ⁊ q̄ vident ceci fiant. quaſi dicat. Jn hoc q̄ te mendicum illuminaui: intellige. q̄ ego veni ſeparare pauperes ſpiritu a ſuperbis qui ſe ſciolos iactant. vt illi illuminentur: iſti. id ē ſcioli cecitatem mentis incurrant.

¶ De ſignis pfectionis ꝛ de ipoſſibilitate intrandi diuitē in regnū celorum. Capitulum. cj.

C Math. xix. C Mar. x. D Luce. xviij.

Et cū egreſſus eēt ieſus ī via adoleſcens genu flexo rogabat eum dicēs. Quid faciā vt habeā vitā eternā. Cunqꝫ iniūxiſſet ei de cuſtodia mādatoꝝ ꝛ audiſſꝫ eū ſeruaſſe ea docuit euꝫ de pfectiōe. ꝛ vnū ſignū pfectiōis ꝓpoſuit dicēs. Uade ꝛ vēde oia q̄ hēs ꝛ veni ſeq̄re me. Eſt eniꝫ pfectio ꝑlatoꝝ: cuius ſignū ē relinq̄re oia ꝛ ponere aiam ꝓ ouibus. Eſt etiā contēplatiuoꝝ: cui⁹ ſignū eſt hr̄e mortē in deſiderio ꝛ vitā i patiētia Eſt ꝛ clericoꝝ: cui⁹ ſignū eſt ꝯtinētia. Hoc audiēs adoleſcens abijt triſtis. erat enim pecunioſus valde ꝛ locuples Tūc ait ieſus ad diſcipłos. Facilius ē camelū ꝑ foramē ac⁹ trāſire q̄ꝫ diuitē intrare i regnū celoꝝ. Facilius ſignificat h̄ minus poſitiuo ſui ꝯtrarij. i. min⁹ eſt difficile. qꝛ min⁹ ē impoſſibile. Poteſt em̄ de⁹ facere vt camelus trāſeat ꝑ foramē ac⁹ nil̄o obſtāte. Auarū ꝟo q̄ hic noīe diuit: itelligiꝉ ponere i gloria. ſi pōt de potētia: de iuſticia nō pt̄. Grad⁹ ꝟo cōꝑatiōis iter impoſſibilia ne mireris. Impoſſibili⁹ ei eſt equū ꝯuerti i lapidē q̄ꝫ in aſinū. cui ē accommodatioꝛ naturaliter q̄ꝫ lapidi.

Fuerūt q̄ dicerēt in hieruſalē ꝑuā fuiſſe portā q̄ ac⁹ dicebaꝉ. ad quaꝫ cuꝫ veniebāt cameli ꝓ ꝯpēdio vie cū onerib⁹ ſuis nō poterāt trāſire vł ſubire eā. Exonerati ģ trāſibāt. ꝛ iterū recept: onerib⁹ mittebanꝉ. Scḋm hoc ģ ſilitudo notaꝉ hic: nō impoſſibilitas. Q̄ poꝛtet ei auaruꝫ amorē opū dimittere ſi vult igredi ad vitā. Q; aūt noie diuitis auaꝝ ſignificaſſet: hinc patet q̄ diſcipuli ſubdiderunt. Quis eniꝫ poterit ſaluus fieri. Plures eni ſunt pauperes diuitibus. et ita plures pn̄t ſaluari ſi de poſſeſſoꝛib⁹ opum dixiſſet. Quib⁹ ait ieſus. Apud homines hoc eſt ipoſſibile. apud deū autē oia poſſibilia ſunt. Nō q̄ tales de⁹ poſſit ſaluare: ſed quia pōt eos iuſtificare ꝛ tunc ſaluare.

¶ Q; relinquētes pꝛo chꝛiſto omnia iudicabunt. Capitulum. cij.

D Math. xix.

Tunc petrus ait. Ecce nos reliquimus oia ꝛ ſecuti ſum⁹ te. q̄d ergo erit nobis: ſupple relinquendum. Illa em̄ oia reliquerat petr⁹. de q̄bus dictū ē. ꝛ oia vanitas. Illa aūt oia ſibi retinuerat. de q̄bus dictū eſt. Deus eſt oia in omnib⁹. Et reſpōdit ieſus. Cuꝫ ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſue in regeneratione ſedebitis ꝛ vos ſup ſedes. xij. iudicātes. xij. trib⁹ iſrael. Fit in baptiſmo ꝑma regeneratio in anima. fiet in iudicio ſecūda in coꝛpe. Ibi cōtemptoꝛes mūdi cū domino iudicabūt: nō ſolū cooperatiōe ſꝫ etiā auctoꝛitate. Duodenarius autē ponitur ꝓ plenitudine ꝑtātis et. xij. tribus iſrael ꝓ oībus iudicandis. Duodenari⁹ eni ex ſeptenario qui eſt numer⁹ vniuerſitatis ſurgit. i. ex partib⁹ ſeptenarij in ſe ductis. Quidaꝫ tamē hoc ſolis diſcipulis dictū dicūt. ꝛ impletum iam eſſe i ſubiectiōe mūdi: qꝛ quaſi poteſtatem habētes ſup omnē eccleſiā ſedent. Poſt ad oēs generaliter ſermo directus eſt. Ois q̄ reliquerit domū aut parētes ꝛc̄. centuplū accipiet nūc in hoc tp̄e: ꝛ in futuro vitam eternaꝫ. Quia ꝑter ſpūalia q̄ quaſi centuplū ſunt cōparata carnalibus. ſancti viri alios ſanctos plus etiā ꝓpinquis ſuis diligunt.

¶ De diuite ꝛ lazaro. Capł̄ꝫ. ciij.

Pharisei vero audientes cū diſputātem d̄ cōtemptu mūdi deridebāt eū. quia lex

A Luce.xvj.

obſeruatorib⁹ ſuis bona terre pmittebat. ¶ Ipſe autē cōtra eorū auariciā exemplū eis pposuit d diuite purpurato ⁊ epulone qui in iferno cruciabat. q: recepat in vita ſua bona.i.ſola illa que putauerat bona. Nec fuit hoc parabola ſ; in re ipſa. qd ppendit. q: nomē mēdici ibi ponitur lazar⁹. ſc; q poſitus eſt in ſinu abrae. Erat eni in ſuperiori margine inferni loc⁹ aliquantam habēs lucem: ſine omni pena materiali in quo erant anime pdeſtinatorū vſq; ad chriſti deſcenſu; ad inferos. q locus pp̄ter ſui tranquillitate; ſinus abrae dictus eſt: vt ſinū matris dicim⁹. Et dicebat abrae. quia fuit pma credendi via. Ipſe eni primus publice pdicauit vnū tantū deū eſſe. Hunc locū vocauit iob tenebras p tedio et pectā di dicēs. Et i tenebris ſtraui lectulum meum. Nota q diues dixit ſe cruciari in lingua.i. p peccato lingue. q: epulones loquaces eſſe ſolent. Nec mirū ſi ani a trāſlatiue dicatur mēbra hre: cū diuinitas eodem tropo p mēbra diſtinguatur. Fuerūt tamē q dicerent ⁊ angelos ⁊ aias corpora hre aerea. Alioquin anie ignē vrentē nō ſentirēt. quod ſup geneſim inuenies. Alij dicunt q ad ſentiendam vſtionem ignis nō eſt neceſſe habere corpora. Eſt eni quedā ſpecies ignis cui ſi imponas manuum ardorē ſēties ſine aliqua leſione manus. Q; autem abraam chaos inter eos firmatum dixit: vel chaus vt veteres codices habent: forte in re ita erat. vl' perpetuam bonorum et malorum diſſimilitudinem poſt hanc vitam notat. ¶ Cūq; diues rogaret de mittendo lazaro ad fratres ſuos audiuit: habent moyſen et prophetas. Unde ⁊ conijcitur q iude⁹ fuerit: pro quo etiam forte abraam vocauit eum filium: et ille ipſum patrē.

¶ De villico iniquitatis.

Capitulum.ciiij.

B Luce.xvj.

Ad diſcipulos autem pp̄oſuit ieſus parabolā de villico iniqtatis. Et ē villicus pprie ville cuſtos. ſed hic accipit p ycономo. Hic timēs amoueri et egere: clāculo fec̄ miſericordiā cū dbitorib⁹ dn̄i ſui: vt cū eijceret memores bn̄ficiorum reciperēt eu; i dom⁹ ſuas. Et laudauit dn̄s villicū iniqtati;. nō q: iniq: ſ; q: prudēter egiſſet. Eſt ei prudētia: qdā ſibi ipſe rū puidētia: ⁊ ex h° qſi a mlo: i ſtu lit dn̄s dicēs. Si ſibi i futuro puidēs etiā cū dolo laudat. ergo facite vob; amicos de māmona iniqtatis. vt cū defecerit; recipiāt vos in etn̄a tabernacula. q.d. Quāto laudādi magis eritis ſi puideritis vobis ſine dolo. Māmona lingua ſyra diuitie. ⁊ māmon ſathanas: qui opib⁹ ſeducit. Que dicunt iniqtatis: q: de iniqtate colligi ſolēt. Unn̄ vulgata ſentētia dicit. Ois diues aut iniqu⁹ aut heres iniq. Hoc qdā male itelligētes rapiūt vt bn̄ dipēſēt. S; q offert ſacrificiū d ſubſtātia pauper; idē facit. ac ſi victimet filiū i ꝯſpectu pris. Ul' pōt ſic exponi q: dn̄s i hoc v̄bo: et hic puidet nobis ⁊ i futuro. q.d. Uobis reſeruate d reb⁹ vr̄is ad ſolaciū vite. de ſupfluo facite vob; amicos. Q̄d ei vltra neceſſaria vite retinet. nec primi neceſſitatib⁹ erogat pecunia ē iniqtatis.i. ꝯ eqtatē. In ea ei nō ſeruam⁹ eqtatē quā pximo debem⁹ quē ſc; ſicē nos diligere tenemur. Et nota q n̄ oēs paupes poſſūt nos recipe i etn̄a tabernacula. ſ; q: largimur his recipiemur ab āgel. bonū ē tn̄ eligere bonos pauperes cum poſſum⁹. ¶ Et adiecit dn̄s. Seru⁹ ſciēs volūtatē dn̄i ſui ⁊ n̄ faciēs eā plag; vapulabit mlt;. q aūt n̄ cognouit vapulabit pauc;. Multi pp̄ter hoc auertūt aurē ne audiāt verbū dei. ſed hi non neſciētes ſed contemptores iudicantur.

F Luce.xij.

A Math.xx.

De denario diurno. Cap.cv.

Tunc dominus ꝑpoſuit eis ſimilitudinem de patrefamilias qui conduxit operarios in vineā ſuam ex denario diurno. Cūq; non niſi quinq; hore diei ibi numerentur: tamen omnes ſub intelliguntur ſex etates tam tēporis ꝙ̄ hominis. In vndecima eīm qnta et ſexta etas vł aliās itelligit̄ In eadem quoq; ſenectus ⁊ decrepita. Identitas ſiquidem denarij eandem ꝑpetuitatē notat. Nulli⁹ enim vita ibi breuior aut longior erit alia ſed idē deus omnia in omnibus notatur in ea. De murmure vero recipiētium dici poteſt. quia ibi non erit murmur inuidentiū: ſed ammirantium de magnitudine p̄mij. Solet enim murmur qn̄q; accipi ꝓ confuſione vocum. Vel poteſt trahi murmur ad ſtatū preſentem. Interrogatio vero cur pares feciſſet in gloria ad futurū Cauſam enim dilationis chriſti a gloria ꝓ qua potuerit murmurare antiq tunc demū ſcient quā nunꝙ̄ ſciuerunt ſcʒ ne ſine nobis glorificarentur Ammiratiōem autē eorum de cauſa cognita expreſſit domin⁹ ſub interrogatione. An non licet mihi facere quod volo. Poſt concludens parabolam ait. Sic erūt nouiſſimi primi ⁊ primi nouiſſimi .i. iudei ⁊ gētes equabunt̄ i ingreſſu regni celorū. qꝛ nullus intrauit vſq; in ſeptimā etatem quieſcentiū que incepit plene in aſcenſione. In reſurrectione quoq; corporū: electi cuiuſcunq; etatis vel tēporis vł hominis equabunt̄ niſi forte pauci ante reſurrexerint quaſi priuilegiati. Quidam tamē quia in hac parabola legit̄. An ocul⁹ tuus nequā eſt. ⁊ i fine. Multi ſunt vocati pauci vero electi: dicunt laborantes i vinea omnes fideles cuiuſcūq; tēporis vel etatis quorū quidam boni: alij vo mali. ⁊ vocant accipientes cum murmure malos putantes ſe plus accepturos. ⁊ qꝛ priores fuerunt in eccleſia vel tempore vel dignitate ēt pl⁹ alijs accepturos. De quib⁹ ꝓpheta dicit Cadēt a latere tuo mille ⁊ decē milia a dextris tuis. Et dn̄s in euangelio dicit ſe dicturū talibus Neſcio vos. Quāuis etiā de eiſdem videatur ſermo fieri. ſcʒ de accipientibus denariū tn̄ ꝫm regulam ticonij de diuerſis ibi agit̄ ſcʒ de accipientibus ⁊ non accipiētibus ſed putātib⁹ ſe accepturos: ſed tunc nec putabunt nec accipiēt Vel poteſt eſſe ſynereſis. qꝛ ſi vellent primi murmurare poſſet rōnabiliter murmur eorum cōprimi. C ps.xc. D Math.xxi

Additio. Quod licet icęperit per cām i paſſione tamen ꝯſummata fuit in aſcenſione vt eger ſumpta potiōe cām ſanitatis habet. ſʒ nōdū plene ſan⁹ ē.

De hydropico ⁊ exhortatione ad humilitatem. ⁊ miſericordiam Capitulum.cvj.

Et factum eſt cum ſabbato māducaret panem in domo cuiuſdam principis phariſeorum erat ante eum hydropicus. Eſt autē hydropiſis aquoſus humor ſuccutaneus devicio veſice natus cum inflatione ⁊ fetido ālitu. Obſeruabant autē phariſei ieſum ſi ſabbato curaret. Cunq; queſiſſet ab eis ſi licet ſabbato curare: ⁊ tacuiſſent apprēhenſum languidum ſanauit. Poſt ꝓbauit licere curare. qꝛ pecus lapſum in puteum die ſabbati extrahit̄. Mirū autē erat ꝙ de curationibus i ſabbato cum arguebant. Habent enī in traditionib⁹ ſuis determinata operū genera circiter. lxx. a quib⁹ vacandū eſt ſabbato: inter que nō eſt curatio maxime ꝙ̄ fit ſolo ꝟbo: A Luce.xiiij.

B Luce. xiiij. ſicut dñs ſepe curabat ¶ Dicebat autē etiam ad inuitatos parabolā Cū inuitatus fueris ad nuptias non diſcumbas in primo loco. Cōtra ſuperbiā phariſeorū humilitatem docebat. Et nota ꝙ hoc nō eſt parabola: ſꝫ potius exemplū vni⁹ operis humiliter faciendi. Quod quia ideo ꝓponitur vt ad ſimilitudinē eius cetera fiāt. parobola vocatur quaſi ſimilitudo ꝉ exemplo. Illum autē qui eum inuitauerat monebat ad miſericordiā dicens. Cum facis prandiū noli inuitare cognatos ⁊ diuites: ſed pauperes. Non damnat amicorum inuitationem: ſed voluntatē luxurioſe viuēdi vel edendi. ⁊ ſe inuicē reinuitandi. ex eo ꝙ dñs ait hic. Retribuet enim tibi in reſurrectione iuſtorū Et quidā de diſcumbentibus itulit Beatus ꝗ manducabit panem in regno dei. Errauit cherintus dicens etiam corporalē ibi futurā refectionē ſicut hō creatus eſt immortalis: non tamen ſine ciborum alimonia.

¶ Qꝫ in encenijs voluerūt iudei lapidare ieſum. Cap. cvij.

D Johan. x. Facta ſunt autem encenia in hieroſolymis ⁊ hyems erat Encenia dicunt quaſi enchenea a neos qđ eſt nouū. ⁊ ſonat innouatiōes. ⁊ eſt ibi intētiuū q: ſubuectionē notat qñ ſcꝫ aliqua dom⁹ aut vas aut veſtis a cōi vſu ad celebrē ⁊ diuinū vſum ſubuehitur. qđ latinus dicit dedicationeꝫ Tñ hebreus vocat dedicationē inchoationem vſus noue rei: vt cum primo inhabitamus nouā domū: aut induimus nouā veſtē. Hic autem encenia vocant feſta dedicationis templi qđ annuatim fiebat Hoc autem feſtum non ad ꝑmam vel ſcđam dedicationē tēpli ſpectabat: ſed ad tertiā. Prima em̄ fuit ꝉ autūno: q: ſalomon dedicauit templum decima die ſeptembris ⁊ vſqꝫ ad templi illius euerſionē fiebant quotannis duo feſta eadē die. dedicatio ſcꝫ ⁊ expiatio. Cum vero reedificatum fuit tēplum a redeūtibus de babylone dedicatū eſt in vere. xij. die martij id eſt. xij. luna. Cum autem antioch⁹ epiphanes polluiſſet templum ſordibus idoloꝝ ⁊ ꝓphanaſſet vtenſilia eius. iudas machabeus filius aſamonei đ genere ſacerdotali mūdauit tēplū ⁊ reſtituit vtenſilia in locis ſuis. ⁊ quaſi dedicauit illud. xxv. die decēbris. Et hec dedicatio ꝉ diebus ieſus obſeruabatur in hyeme. Forte adhuc hoc eſt feſtum luminū apđ iudeos q: ⁊ ioſephus teſtatur etiā ſub machabeis vocatū hunc diē: diē luminuꝫ. Et ambulabat ieſus in tēplo ꝉ porticu ſalomōis. Nomē templi ſepe vocatur portic⁹ tēpli. vt hic. In templum enim nō aſcēdebant niſi miniſtri templi. Porticus aūt illa dicebatur templum ſalomonis in quo ſolebat ſtare ađ orandū. in qua in die dedicatiōis erexit colūnam ereā. ſupra quam orauit flexis genibus: cum tamen iudei ſoleant ſtare cum orant. Et dixerunt iudei. Quouſqꝫ animas noſtras tollis. ſi tu es xp̄s dic nobis palā. Ideo querebant. q: ſi ſe xp̄m diceret tenerent eū. tanqꝫ contra auguſtum ſe erigentem. Ideo xp̄s reſponſum temperauit dicēs Loquor vobis ⁊ nō creditis. opera que ego facio teſtimonium ꝑhibēt de me. Cumqꝫ dixiſſet. ego et pater vnum ſumus. ſuſtulerunt iudei lapides vt iacerent in eū Cūqꝫ dixiſſent ſe velle eum lapidare pro blaſphemia. q: cū eſſet homo deū ſe faciebat: dixit. Quia ſcriptura homines dicit deos: vt ibi Ego dixi: dij eſtis ⁊ filij excelſi omēs. Ergo multo magis quē pat miſerat in mundū dici poteſt deus: cū tñ dicatur homo deus. ⁊ verbū deus diſſimiliter Hac ambiguitate no-

minis iram eoꝝ mitigauit. Que-
rebant ergo eum apprehendere. et
exiuit de manibus eorum: ⁊ abijt
trans iordanē vbi erat ioannes ba
ptizans primum.

¶ De reſuſcitatōe lazari. ca. cviij

A Johan. xi. Erat autem q̄-
dam languens laza-
rus a bethania de ca-
ſtello marie ⁊ marthe
Cum autē accepiſſet lazarū īfir-
mari ꝑ nuncium ſororum ait. In-
firmitas hec non eſt ad mortē. ad
eum ſcꝫ detinendū in morte. ⁊ mā
ſit in eodem loco duobus diebus
quouſqꝫ ſcꝫ quatriduū īpleretur
Tunc ait diſcipulis. Eamus i iu-
deam iterū. Qui dixerunt. Iudei
volebant te lapidare ⁊ iterum va-
dis illuc. Jeſus autem dixit ſe eſſe
quaſi diē. ⁊ ipſos quaſi. xij. horas
⁊ ideo nō erat eis timēdum cū eo
ire. Et nota. qꝛ ſi iudas adhuc erat
bonus: tunc hora dici erat. etſi iaꝫ
malus ꝑ mathia ſubſtituto ei di
ctum eſt. Dicitur ⁊ aliter. q. d. Pu
tatis iudeos ꝑſeuerare in volunta
te me lapidandi. Sicut hore muta
biles ſunt: ſic ⁊ affectus hominum
Et etiam ſepius mutaꝛ in die coꝛ
hominis ꝙ hore. Et q ambulat in
die. i. in pace ſicut ⁊ ego ⁊ vos: non
offendit aliquē. ⁊ iō ſecuri eamus.
Et addidit. Lazarus mortuus eſt
⁊ gaudeo ꝑpter vos. qꝛ non eram
ibi quia dum eis longe poſita indi
cat roboratur fides eorum Redijt
ergo ieſus in bethaniā cum diſci-
pulis ſuis. ⁊ martha occurrit ei ex
tra caſtellum. Et aduocata maria
multis hieroſolymitis preſentib⁹
qui venerāt ad
conſolandas ſo
rores: venerunt
ad monumētū.
⁊ ad vocem ieſu
nō ſolū ſuſcita-
tus eſt. ſꝫ ꝓdijt

Additio.
Bethania enīꝫ
non diſtat a hie
ruſalem niſi ſta
dijs. xv.

licet ligatus inſtitis. Multi ergo
de iudeis ad phariſeos abierunt
⁊ nunciauerunt que viderāt. ⁊ ce-
lebris erat ſermo de eo apud iude
os. Multi enim iam aſcēderāt ad
diem feſtum vt
ſanctificarēt ſe
Creditur enim
hoc eſſe factum
ea die qua legiꝛ
in quadrageſi-
ma ſcꝫ ſexta fe-
ria aū Iſti ſunt
dies prima ſcꝫ
die menſis primi ſcđm legem.

Additio.
Ecce duplex mi
raculū. ſ. q͛ mor
tuus reſuſcitat⁹
eſt. ⁊ q͛ ad vocē
ieſu libere ābu-
lauit q̄ſi ſolut⁹.

¶ Qꝫ pontifices ⁊ iudei conſpi-
rauerunt in ieſum. Cap. cix.

F G Johan. xi. Collegerūt er
go pontifices ⁊ pha
riſei cōcilium ⁊ diceba
bant. Quid facimus
ſi dimittimus eum ſic: oēs credent
in eum: ⁊ veniēt romani ⁊ tollent
locum noſtrū ⁊ gentē. quaſi dice-
rent. Venerabilis ⁊ ſcēūs habere
locus hic gentibus qꝛ alexander ⁊
pompeius ⁊ alij venerati ſunt ipꝫ
⁊ reges perſarum et egypti. Hic
autē homo docet ſacra noſtra abo
lenda ⁊ vana. Ergo romani ſcien
tes opes templi tollent eas audiē
tes impune tollendas. Tunc cai-
phas qꝛ pontifex erat anni illius:
quid faciendum eſſet eis decreuit
dicēs. Expedit vobis vt vnus mo
riatur homo ⁊ non tota gens pere
at. Et ꝓphetauit vtilē generi hu-
mano mortem xpi: licet neſciens.
Ab illa ergo die cogitauerunt eū
interficere imo conduxerunt vt in
uentus duceretur in hieruſalem.
Jeſus ergo iaꝫ
non palā ambu
labat apđ eos:
ſꝫ abijt iuxta de
ſertū ī ciuitateꝫ
q̄ dicitꝛ effrem.

Additio.
Quia ergo iaꝫ
deſtinatus erat
morti ab ipſo
ſabbato quo col
legerant concili
um. inchoam⁹ memoriā oꝼfice paſ
ſionis. ī hymnis, maxime ⁊ ſubtice

mꝰ glīa pr̄i in rñsorijs ⁊ ī Introitu miſſe nondū tñ plene qꝛ nondū tradit⁹ erat dñs ī man⁹ laniſtarū.

¶ De vltimo aduentu dñi ī hieruſalem. Cap.cx.

De hᵒ. aſcē ſu omēs loquunt̄ excepto ioh̄e.

Factum eſt autem dū ꝯplerentur dies aſſumptionis eius firmauit faciē ſuaȝ vt iret ī hieruſalē. Aſſumptionē ieſu dixit lucas non ſolum tp̄s quo aſſumi debebat de hoc mūdo ad patrem. ſed etiam ſ̄m p̄ceptū d̄ agno paſcali qui.x.die menſis primi aſſumebatur de grege. ⁊ ſeruabatur vſq̧ ad quartūdecimū diē In hūc modū ieſus decima die. id eſt ī ramis palmarū venit ad locum paſſionis ⁊ māſit in eo vſq̧ dū paſſ⁹ ē

¶ De decē leproſis. Cap.cxi.

C Luce.xvij.

Et factum eſt dum iret in hierl̄m trāſibat per mediā galileā ⁊ ſamariā. Et in ingreſſu cuiuſdā caſtelli occurrerūt ei decē viri leproſi dicentes Jeſu p̄ceptor miſerere nr̄i. ⁊ vidit. Jte oſ̄dite vos ſacerdotibus. ⁊ dū irēt mūdati ſūt. Quoꝝ vnus vt vidit ſe mundatū redijt ⁊ adorauit ieſū: magnificans deū. Et hic erat ſamaritan⁹. q̄ nō redierunt iudei erāt ī quo notat̄ p̄fidia iudeorum.

Additio.

Sola vnitas eccleſie cadit in faciē adorās Jnd̄ ē q̄ ī ꝓfeſtꝭ diebus ꝓſtrati cōcludim⁹ horas. ſi non ad terrā: ſaltē ſuper ſtratoriū. vbi quattuor ſignant̄. Jnfirmitas corꝑis. qꝛ de puluere ſumpti. Et īfirmitas animi. qꝛ ꝑ nos n̄ erigimur. Et erubeſcētia. qꝛ nō audem⁹ oc̄los leuare ad celū. Et prudētia. qꝛ videm⁹ vbi cadim⁹. i. ī terrenis affligimur Et videm⁹ q̄re Jn p̄uatꝭ orōib⁹ q̄nq̧ flexis genib⁹ vt ſalomō. ſꝫ eleuata facie oram⁹: q. d. trahe me poſt te. Quādoq̧ ſtātes. q. d. Jn domū dn̄i letātes ibim⁹. Jn p̄mo ergo exp̄imim⁹ ꝯdictone nr̄aȝ. ī ſc̄do deſiderīū. ī tertio ſpem.

¶ De ſamaritanis negātib⁹ hoſpitiū dn̄o. ca.cxij

Cumq̧ p̄miſiſſet nūcios in ciuitatē ſamaritanoꝝ nō ſunt recepti hoſpitio Samarite eñ inuidebant euntibus in hierl̄m adorare qꝛ dicebant ī monte garizim eſſe orandū ꝓpt̄ ꝓp̄has Et irati iacobus ⁊ ioānes dixerūt. Uis dicim⁹ vt ignis deſcēdat d̄ celo ⁊ conſumat eos. Et increpauit eos dn̄s ſ̄ꝫ mōt vindicta que laudatur in helia ī his damnat̄ qꝛ ille ex charitate. hi ex ira hoc appetebant. G Luce.ix.

¶ De petitione filioꝝ zebedei. Cap.cxiij.

Et aſſumēs iterū ſeorſū.xij. ait. Ecce aſcedim⁹ hieroſolymā ⁊ ꝯſummabūt ꝓphetie de filio hominis. Tradet̄ eñ gētib⁹ ⁊ illudetur ⁊ flagellabitur ꝯſpuet̄. crucifiget̄: ⁊ tertia die reſurget. ¶ Nō audientes filij zebedei putātes iminere regnū ieſu ī iſrael. ſuggeſſerūt m̄ri ſue vt peteret ab eo munus ſine noīe. quo ꝯceſſo ſubderet Dic vt hi duo filij mei ſedeant vn⁹ ad dexterā: ali⁹ ad ſiniſtram in regno tuo. Jeſus aūt nō reſpondit matri. ſꝫ petētibus per matrem. Neſcitis quid petatis. quaſi diceret Prelationē queritis in celo: que nulla erit ibi. Et male q̄ritis. Regnare eñ vult q̄ n̄ meruit. Poteſtis bibere calicē quē ego bibiturus ſum aut baptiſmo quo ego baptizor bapti=

E Math.xx. E Marci.x. F Luce.xviij. Soli math. ⁊ marc⁹ vbi ſupra.

Additio.

Calix ē cyph⁹ quo calidā ſumimus potionē. i. potū q̄ calefacit vt vinum. ceruiſiā. medonē et hmōi q̄ calefaciunt corp⁹ humanū. Cyph⁹ dicitur vas q̄ ſumimus potū ab

infundit tñ ad mollificandũ ſicut ē aq̃ ſimplex q̃ nõ nutrit: ſed ſoliditatē cibi p mēbra deportat. Hec ē ꝓpria differētia inter cyphum ⁊ calicē.

zari. Dicunt ei Poſſum⁹. Calix paſſionē. baptiſſima mortez ſignat. ⁊ dr̃ ad ſimilitudinē lane intincte. Sicut ei lana intingit ⁊ accipit alicui⁹ coloris dignitatē. ſic nos i mortēm deſcēdim⁹ corporales ⁊ reſurgemus ſpirituales. Calix ad lrãz cyph⁹ ē q̃ calidã ſumim⁹ potionē. Macrobi⁹ theodoſi⁹ dic̃ cyphũ eſſe quē inuenerunt cilices. ⁊ dixerũt cilicē q nũc mutata lr̃a i. in a. dr̃ calix. Caſſiodorus ſup pſalmos dic̃. Calix dicit paſſio. q2 cũ mēſura bibit. Fidelis eñ de⁹ q̃ nõ ſinit nos tentari ſupra id qḋ poſſum⁹. Eſt ei calix cyph⁹ cũ quo mēſurate diſtribuitur pot⁹ bibētib⁹. Et ſm hãc diſtinctionem calicis et baptiſmi recte ſubdidit dñs. Calicē q̃dē meũ bibetis. ⁊ tacuit de baptiſmo. Joãnes eñ non martyriũ: ſz paſſiões multas circa mortē ſuſtinuit. Alij tñ ⁊ calicē ⁊ baptiſmũ ꝓ eodē accipiũt. ſcz ꝓ martyrio. Et dicũt ioannē aio fuiſſe martyrē q2 aio nõ defuit martyriũ. ⁊ in feruentis olei doliũ miſſus eſt. In hũc modũ hieronym⁹ dicit d̃ monachis. Monachi debēt habere puritatem martyrũ. ſiquidez ⁊ ipi martyres ſũt. Addiditq3 ieſus. Sedere aũt ad dexteram vel ad ſiniſtrã: nõ eſt meũ dare vobis. ſubaudi. talibus quales vos eſtis. q2 eſtis ãbitioſi. Ul' vobis quaſi ꝓ vobis. i. q2 ꝓpinqui mei eſtis. Non enim perſonaruz acceptor eſt de⁹. vt ſcilicet perſonatuz aliquem obſeruet ſine meritis in dando ſalutē eternã. Et cũ indignarent decem de duob⁹ fratrib⁹: docuit domin⁹ hos ⁊ illos nõ vēturos ad regnuz niſi p humilitatē. ⁊ dedit ſe in exemplũ eis dicēs. Fili⁹ hoĩs nõ venit miniſtrari ſz miniſtrare. Quia enim homo cecidit per ſupbiam: p aliam viam redire oportet eũ in regionē ſuã. Ad quod ſignificandũ dñs papa in ꝓceſſionibus redit p aliam viam ab ea per quam egreſſus eſt.

Joãne euã. martir fuit.

E Act. j.

Additio.

Item cilices populi ſũt q̃rũ t'ra calidiſſima ē. q inuenerũt quoddã genus cõtra calorē. qḋ grece cilicos dr̃: ⁊ per mutationē. i. in a. dictum eſt calicos.

De zacheo ⁊ ceco prius illuminato. Capitulum. cxiiij.

Et antequã ingrederetur hiericho illuminauit cecũ vnũ. et ingreſſus perambulabat hiericho zacheus aũt ꝑnceps publicanoꝝ: q2 puſillus erat aſcendit arborē ſicomoꝝ vt videret ieſũ tranſeuntez. Sicomorus ficus fatua dr̃. in folijs moro ſiñs. i alijs ſimilis ficui. Unũ dr̃ q̃ſi ficomorus. ſꝫ altitudine preſtans. vñ et a latinis celſa nũcupat. dixit ei ieſ⁹. zachee deſcēde: q2 hodie oportet me i domo tua manere. Et deſcēdit ⁊ excepit illũ gaudēs in domũ ſuam. Tũc zache⁹ dimidiũ bonoruz ſuorũ dãs pauperibus. dimidium retinuit vt īde redderet his quos defraudauerat in quadruplum: que in duplũ vel quadruplũ reſtituebãtur ſcdm legem: ſic ſupra dictuz eſt. Et ait ieſus. Hodie huic domui ſalus facta ē: eo q ipſe zache⁹ filius ſit abrae. factus ſcz. nõ nat⁹. id eſt non ſcdm carnem ſed fidem.

G Luce. xviij.
A Luce. xix.

Additio.

Sal⁹ fit zacheo deſcendēti. Judei adhuc i ſublimi ſtãtes orãt. maiores primas cathedras hñt i ſynagogis eoꝝ. Eccleſia deſcendit ⁊ maiores in choro in proceſſionibus poſteriores fiunt.

De duob⁹ cecis hierichõtinis.

nis. Cap.cxv.

G Mar.x. D Math.xx.

ET egrediente eo hiericho ſecuta ē eū turba multa Pauci ei non audebant ingredi deſertum ꝓpter latrones. Et ecce duo ceci ſedebāt ſecus viā. ex qb⁹ vnus bartimeus erat.i.timei fili⁹ Qui cū clamarent. fili dauid miſerere noſtri. ⁊ cum increparēt vt tacerent magis clamabant. Stetit ieſus: ⁊ illis ad ſe vocatis tetigit oculos eorum ⁊ confeſtim viderūt et ſecuti ſunt eum.

¶ De alabaſtro vngenti. Ca.cxvj

A Mat.xxvi. A Mar.xiiij. A Johan.xij.

IEſus ergo ante ſex dies paſce venit in bethaniam ſabbato ſcꝫ ante ramos palmarum ꝙ dies ſexta erat ante paſca. ſi numeremus ipſum ⁊ diem paſce cū quattuor interpoſitis: ⁊ erat in domo ſimonis leproſi Simon fuerat leproſus ⁊ a dño ſanatus. ſꝫ tamen adhuc pꝛiſtinum nomē manebat: ſicut ⁊ adhuc dicitur matheus publicanus

A Johan.xij.

Multiqꝫ iudeorum venerunt illuc qui conuenerāt ad diem feſtum. non ꝓpter ieſum tantū: ſꝫ vt lazarū ſuſcitatum viderent. Cogitauerunt ergo principes ſacerdotum vt lazarum interficerent. Fecerūt aūt ei cenā ⁊ martha miniſtrabat: ⁊ lazarus vnus erat diſcumbentium. Qui vt ait Auguſtinus de verbis dñi cōuiuis interrogantibus loca penaꝝ ⁊ ſedes inferni diligenti narratione indicauit Et ita inferi longis tēporibus ignorati: tandē inuenerūt ꝓditorem. Maria ergo habebat alabaſtrum vngenti nardi.i. pyxidē de alabaſtro plenam vngēto nardi. Sicut eīn dicimus cyphū vini cyphū lactis ⁊ hmōi. ſic dr̄ hec habēſ alabaſtrum vngenti. Et eſt genus marmoris cādidi ⁊ plucidi varijs colorib⁹ intertincti. qđ incorrupta ſeruat vngenta Nardus autē eſt frutex aromatica. craſſa radice ſed breui nigra ⁊ fragili. cyꝑſſini odoris: folio perparuo: dēſoqꝫ. cui⁹ cacumina in ariſtas ſe ſpargūt Pigmentarijs ſpicas ⁊ folia nardi celebrant vnde ad cōmendationem vngenti ait marcus. ſpicati ꝑcioſi. Erat enim de nardo indica. Alia enim genera nardi vilia ſunt. Joannes qualitatē expreſſit dicens. Librā vngenti nardi piſtici.i. fidelis. Piſteno enim credo: ⁊ piſtis fides dr̄. nulla ſcꝫ adulterina admixtione corrupta. Quidā tamē piſticum dictū a loco putant. Fregit autē vel aperuit maria alabaſtrū et effudit vngentuꝫ ſuper caput Jeſu. ⁊ etiaꝫ vnxit pedes eius ⁊ extersit capillis ſuis: ⁊ dom⁹ impleta ē ex odore vngenti. Et qꝛ eadem die maria fouit pedes dñi vngento: in memoriam huius rei eodem ſabbato dñs papa dicitur multis erogare pauperibus Ubi eīn peda dñi ſedēt in celo adhuc ſꝫ ambulantes in terra. Cui⁹ largitionis occupatione ea die nō egredit̃ ad aliquaꝫ eccleſiam cū ceteris dieb⁹ quadrageſime ſtationem faciat ad celebrandā miſſam. Inde eſt ꝙ in antiquis gradualibus legit̃ i rubrica Sabbatū vacat. qꝛ dñs papa elemoſynam dat. Et i romano capitulari euāgelioꝝ feria.vj. datur fermētatū ꝓſiſtorio lateranēſi. Nec moue

Additio.

Ul piſtici.i. mixti de ſpicis ⁊ folijs cōfectū qđ eſt precioſius vt dicit beda ſup marcū. Et forte pixis mixturam ſonat. ⁊ inde pixis pixidis

Additio.

Legitur tñ i quibuſdā ſacramētarijs: ſtatio ad ſanctum petrū. Et pōt dici vacans: qꝛ non hꝫ ꝓpriā antiphonaꝫ ad introitū ſed pridians repetitur.

at te:ſi ob aliam cauſa; inueneris dictas dñicas vacantes. Indignabatur autē iudas ſcarioths.quaſi deperdito vngento cum poſſet vēdi trecentis denarijs ⁊ dari egenis. Erant ⁊ alij indigne ferētes ⁊ dicētes.vt quid pditio hec vngēti facta eſt. Iſti quidem ꝓpter pauperes indignabātur.quibus forte verbis iude ꝑſuaſū erat. Iudas vero ꝓpter lucrum q: fur erat ⁊ loculos dñi habēs q̄ mittebant̄ portabat. i.non ſolū ferebat ſed aſportabat. Habebat eñ vxorē ⁊ filios. ſicut ſcriptum eſt de eo Fiant filij eius orphani: ⁊ vxor ei⁹ vidua ⁊c̄. Vxori ergo ⁊ filijs dabat que furabat̄. Et ait illis ieſus. Quid moleſti eſtis huic mulieri. Bonū op⁹ operata eſt in me:ad ſepeliendum me fecit.q.d. Non eſt perditio:ſed officiū ſepulture. Ioānes ait Sine illam vt in diem ſepulture mee ſeruet illud. Marcus quaſi exponēs hoc ait Quod habuit.i.qd potuit hoc fecit.ꝑuenit eñ vngere corp⁹ meum in ſepulturā.ſubaudi.ponēdum.q.d. Sine vt faciat viuo dum poteſt qd volet facere mortuo: ſed non poterit. Et forte a ſpūſancto hꝫ neſciens.ſic ꝓoccupauit vnctionem ſepulture mulier. Tūc dixit ieſus opus hoc memorandum vbicunq̄ ꝓdicaretur euangelium hoc ⁊ bene dixit euangeliū hoc. Nondum eñ ſcripta erāt euāgelia.

¶ De maledictione ficus.⁊ ſeſſione ſuper aſellum. Cap.cxvij.

A Mathe.xxj. A Marci.xj. F Luce.xix. B Johan.xij.

MAne autem facto aſcēdebat ieſ⁹ hieroſolymā ⁊ diſcipli ei⁹ cū eo. Et cu; veniſſet bethphage q̄ erat vicul⁹ ſacerdotū.⁊ i latere montis oliueti.miſit duos de diſcipulis i caſtellum qd ꝯ eos erat.i.i hierlm vt adducerēt ei aſinā ⁊ pullū ei⁹ q erant alligati i biuio Et ſiqs ꝯ diceret:dicerēt dñm his op⁹ hre. Aſina hec dū ſuiſſe cōis paupībus q ꝓpria iumenta nō habebāt. Cunq̄ qs i ea opatus fuerat pabulū dabat ei ⁊ pullo q̄ pariter ad opa ꝯmunia nutriebātur. Nondū enim quiſq̄ aſcenderat eam ⁊ ob eius ita ꝯmune obſequium quidā eam dictam ſubiugalē putant. quaſi oīm dñio expoſitam. Sed grecū nomē eſt ſubiugalis. Aſina eñ latine:grece dicit̄ ſubiugalis. Et vtrūq̄ nomē ob eādem cauſam inſtitutū eſt. Hoc eñ iumētū primū inſedit hō ⁊ a ſedēdo aſinū latin⁹ dixit.⁊ grec⁹ ſubiugalem. Hi autem duo miſſi fuiſſe creduntur petrus ⁊ philippus ad ſignificandū.q: ipſi pmū adduxerunt gentes ad ieſum. petrus cornelium ⁊ domū eius philippus ſamaritā In hoc itinere dū aſcenderet hieruſalē putamus eum eſuriſſe ⁊ acceſſiſſe ad ficum. ⁊ cū non inueniſſet in ea niſi folia ⁊ non fructū:ait. Nunq̄ amplius ex te exeat fructus. ⁊ ſtatī aruit Qd eñ in ſignū ſynagoge maledicte ⁊ areſacte ꝑuerſe ſcꝫ mendacitatis fecit ieſus. Non enim q̄rebat fructus ex ea cū nōdum tēpus ficuū erat.qd licet apud mattheū legat̄ ſequenti die factū. Marcus quoq̄ dicat alia die cū exiret a bethania eſuriſſe:putam⁹ recapitulādo.dictū eſſe. Marcus eñ narrat hoc factū eſſe an̄ eiectionē vendentiu; de tēplo quā cōſtat die dñico factam. Nec ob aliud tñ hūc ordinem marci ſeqmur niſi quia poſt mattheū ſcripſit Siue āt matthe⁹ ſcda feria dicat factū recapitulādo ſiue marcus an̄ eiectionē ꝓoccupādo.q: de facto non eſt q̄ſtio.de die arbitrio leg̃tis relinqm⁹. Eūtes aūt diſcipuli fecerunt ſicut ꝓcepit illis ieſus. Et ponētes veſtimēta

Additio. Tñ in actibus apoſtoloꝝ legitur philippus diacon⁹ ꝯuertiſſe ſamariam:petr⁹ cornelium ⁊ domū eius.

Hꝫ de philippo Act. viij.⁊ de petro act.x.

A Marci.xj.

F Luce.xix.

B Johan. xij. al. aſellum. ſua ſup pullum: eū deſuper ſedere fecerunt. Marcus lucas ꝛ ioannes non dicunt eū ſediſſe niſi ſup pullum B zacha. ix. zacharias quoqꝫ ꝓpha dixit ſedens ſup pullū aſine. mattheus dicit eum ſediſſe ſuper aſinam ꝛ pullum. Qꝫ licet breuis eſſet via: fieri tamē potuit vt ꝑmo inſediſſet pullo ꝛ forte qꝛ nōdum domit⁹ et laſciuus erat. deſcendit ꝛ inſedit aſine. q̄ ſi ſuper pullū tātū B Math. xxi. Mattheus tamē ſuper vtrūqꝫ poſuit. quia vtrūqꝫ fieri potuit in myſterio.

C Johan. xij. ¶ Qꝫ autem hoc ꝓphetatū fuerat p zachariam de ieſu nō cognouerunt diſcipuli donec glorificatus fuit ieſus.

¶ Qꝫ glorioſe ſuſceptus dñs fleuit ſuper ciuitatem. Cap. cxviij

A Math. xxi. A Marci. xi. F Luce. xix. B Johan. xij.

ET cum appropinquaſſet ieſus ad deſcenſuꝫ mōtis oliueti: multi deſcēdētiū cum eo: ſubſternebant veſtimenta ſua i via. alij cedebant ramos de arboribus ꝛ ſternebant in via. Turba autē multa q̄ cōuenerat ad diē feſtum ꝛ pueri ꝛ plebecula hieroſolymoꝝ tollentes ramos oliuarum ꝓceſſerunt ei obuiā. Et qui ꝑcedebant ꝛ q̄ ſequebantur clamabant. Oſanna filio dauid. Et ē oſanna verbum hebreū ꝯpoſitum ex corrupto ꝛ integro. Oſi eñ ſonat ſalua vel ſaluifica Anna ē interiectio obſecrantis ſicut pape ammirātis Que qꝛ in latino eloquio nō habetur. ꝓ ea poſuit hieronym⁹ noſter obſecro. Eſt ergo oſanna quaſi oſi anna. ſalua obſecro. Et eſt vna dictio vt diximus. Vel duo p diplſiꝫ .i. p eliſionē: vl p ſubtractionē vnius lre q̄ eſt .i. ꝓlate. Vel eſt vna dictio. ꝛ ꝯſtruitur ita. dicētes. filio dauid oſanna .i. ſalua obſecro. Vl ſunt due dictiones. ꝛ tūc legif ita. dicentes. oſanna o fili dauid. Et poſt conuertendo ſermonem iter ſe dicebant. Benedictus qui venis rex in noīe dñi. ſubaudi. ſit vel eſt. ꝛ bñdictum qđ venit regnū patris nři dauid. q. d. Hic eſt đ quo dictū eſt. Dabit illi dñs ſedē dauid patris eius. Et iterum cōuertentes ꝟba ad ipm dicebāt. Oſanna i excelſis. qꝛ licet forte petebant ſublimitatem regni terreni. tñ ꝓphetice neſcientes eum regē celi ꝛ angelorum ꝑdicabāt. C Luce. j. ¶ Et qdam phariſeorum de turba dicebāt ei vt increparet diſcipulos. F Luce. xix. Quibus rñdit. Di ſi tacuerint lapides clamabūt qꝛ in paſſione his tacentibus pre timore petre ſciſſe clamauerunt eū dñm mundi. ¶ Et vt appropinquauit hieruſalē fleuit ſuper ciuitatem dicēs. Quia ſi cognouiſſes et tu. ſubaudi. fleres. qꝛ circundabūt te inimici tui vallo. ꝛ non relinquent in te lapidem ſup lapidē. q. d. Si cognoſceres ruinā tuam futuram: ꝛ cauſam eius que abſcondita ſunt tibi in hac die que ad pacem tibi eſt fleres. A Marci. xiij Qꝫ aūt illa hieruſalem ꝑoſt funditus euerſa ſit apparet. qꝛ loc⁹ caluarie qui tūc erat extra eam ꝛ ſepulcrū: mō ſunt i ea Aelius eñ adrianus eam penitus euerſam reparauit. mutauitqꝫ locum ꝛ nomē: vocās eam heliam. Merito autē eam piturā dixit dñs. qꝛ cū milu⁹ ꝛ hirūdo cognoſcant tempus ſuū: ipſa non cognouit tempus viſitatiōis ſue. B Math. xxi. ¶ Et cum intraſſet vrbem: commota ē vniuerſa ciuitas dicens. Quis eſt hic. Turbe autem dicebant eſſe ieſum prophetā a nazareth. Memoriam huius ꝓceſſionis dominice ſemel quotannis recolit eccleſia. Egrediūtur enim fideles cum ramis quaſi obuiā domino extra muros ciuitatis. ꝛ vaduntvſqꝫ ad crucem aliquā in qua et ramos quos geſtant affigētes deponūt. quaſi diceret eccleſia. Mihi autem abſit gloriari niſi i cruce dñi nři ieſu xp̄i Jō aūt orādo eūt vſqꝫ ad crucē qꝛ ſic oſtēdif eis ñ eē ſpādū i q̄ntalis

bet gloria mundi. q extrema gau-
dij luct⁹ occupat. Pro eadē ſigni-
ficatiōe in illa die: gaudio ꝓceſſio
nis ſubdit euāgeliū dñice paſſio-
nis. Forte quia ⁊ dñs exultationi
inſeruit lamentum ſuū. ⁊ nos pro-
ceſſioni paſſionē: quia paſſio fuit
cauſa euerſionis ꝑ qua fleuit. Ec-
cleſie qdē ille q̄ eadē die dñicalē ꝓ
ceſſionē iſti ꝑmittūt recti⁹ faciūt.
q nō ꝑ iſta illa ē dimittēda. Simi
liter ille q̄ pōtifici ſuo extra vrbem
poſito in ꝑdicto loco crucis et oc-
currūt ⁊ ipo pplm ꝑcedēte in ciui-
tatē regrediunt ordinatius faciūt.

¶ De ſecunda eiectione ementiū
⁊ vēdētiū de tēplo. Caplm. cxix.

G Luce. xix.
B Marci. xi.
A math. xxiij.

Et intrauit ie-
ſus in tēplū. ¶ Dein-
de ondit ruinā vrbis ꝑ
qua fleuerat marie ex
ſacerdotū culpa ꝓceſſurā: Sacer
dotes enim auaricie ſue ꝯſulētes: i
porticib⁹ tēpli hoſtias vendebant
cuiuſqꝫ generis: ne venientes de lō
ginq nil offerrēt ſi hoſtias ꝑſto nō
inuenirēt. Et ne etiā paupes q̄ ni-
hil ſecū attulerāt excuſationē ꝑtē-
derēt pecunie nō habite poſuerūt
ibidē numularios q̄ mutuam ſub
cautione darēt pecuniā. Sed quia
lex nō patiebat vt a fratribus ſuis
vſuras acciperēt. excogitauert vt
collibiſtas facerēt. Collibia ei apd
eos dicunt vilia munuſcula. vt ci-
cerꝫ ⁊ vue paſſe. et pomoꝝ diuerſi
generꝫ. qſi qd in numo nō licebat in
C Eze. xviij. talib⁹ liceret. Qd ꝓhibuit ezechi-
el dicēs. Vſurā ⁊ oēm ſupabūdan
tiā nō accipietꝫ Sic ⁊ hodie qdam
ſub noie charitatis vſurā palliāt.
C Joh ij. ¶ Et facto flagello de funiculis:
eiiciebat vendētes ⁊ emētes cū ho
ſtijs ſuis de tēplo: ⁊ mēſas trapezi
E tarū euertit et dixit ne domū pris
Eſa. lvj. ſui q̄ erat dom⁹ orōnis facerēt ſpe
C luncā latronū. ¶ Nec ſinebat vas
Mar. xi. aliquod niſi deo dicatum transferr-
ri per templum. Et tradūt quidā
quia qdā fulgor radioſus egredie-
batur ex oculis ipi⁹: quo territi ſa-
cerdotes ⁊ leuite nō poterāt ei re-
ſiſtere. Scdm hoc recte faciunt qui
cereas facultas i
eccleſijs vēdi nō
ꝑmittūt. niſi for
te q maxime ꝑ
myſterio fec h⁹
domin⁹. ¶ Et
acceſſerūt ad eū
ceci et claudi in
templo. et ſana-
uit eos.

Additio.
De laudib⁹ ⁊ q̄-
ſi oratiōe exhibi
ta die dñica oēs
euāgeliſte ꝯſen
tiunt. eiectionē
vero eadē die fa
ctam mattheus
⁊ lucas tradunt
Marc⁹ vero ſe-
quenti die factā tradit. Forte illis
duob⁹ dieb⁹ iterato facta eſt. Si-
militer forte eccleſie laudes ſequē-
ti die iterate. q gloſa ſup exodum
dicit ſequēti die factas. ſup illū lo-
cū vbi agit de agno decima die tol
lēdo. ⁊ ita inqt nō eſt obiectio ſm
bedam de maledictione ficulnee
quam dicit marcus factā ante eie-
ctionem vendentiū. Nā ⁊ eiectio
ſecūda die facta eſt: vt habet ſeries
marci. Et ſic inquit oia plana ſūt.

¶ De excitatiōe templi in triduo.
Capitulum. cxx.

Et ammiran-
tes pricipes ſacerdotū D
⁊ ſcribe dixerūt ei. Qd Johā. ij.
ſignum oſtēdis nob: q hec facis.
q. d. Significas ne aliqd hoc ope-
re inuſitato. Vel poti⁹. Nō credi-
mus tibi hoc licere ergo oſtēde no
bis ſignū quo credam⁹ tibi hoc li-
cere. Et reſpōdit. Soluite tēplum
hoc ⁊ in trib⁹ dieb⁹ excitabo illd.
Illi autē dixerūt. Quadraginta-
ſex annis edificatū eſt templū hoc:
⁊ in trib⁹ dieb⁹ excitabis illud. Il
le autē dicebat de tēplo corpis ſui.
Salomonicū templum. vij. annis
completū eſt. Secundū autē tem
plum ſub cyro. xxx. annis edifica-
tum eſt: ſed non ſuper terram: niſi
quantum ſacerdotes poterant vſ-
qꝫ ad medietatem dorſi ſuperinnia.

tt. Finitime enim gentes edificationem impediebant. Poſt intermiſſum eſt opus ad imperiũ cambiſe.vij.annis. ⁊ poſt vno ãno ſub duobus magis.iterũ vno ãno ſub dario filio idaſpis. Secundo autẽ anno regni eius recepta licẽtia ab eo in.vj.annis ꝯſummatũ eſt op⁹. Nã legitur hũc numerum dierum formationi dñici corporis congruiſſe ꝗtum ad diſtinctionẽ membrorum: nõ ad formationẽ dictuꝫ eſt. Ab hora enim conceptionis ſimul formata fuerunt oĩa membra: non per interualla ſicut hoĩs puri: ſed forte etiam ſi viderentur, non ita poſſent diſtigui vſqꝫ ad tantum temp⁹. Hoc autem non dixit ieſus imperando vel conſulendo vel hortando. ſꝫ predicẽdo. ⁊ eſt Soluite. id eſt ſoluetis.

Additio.
Templũ dñi qđ modo eſt et bethel dicit. quis edificauerit neſcitur. Quidaꝫ autem dicũt edificatum ab helena poſt crucis inuentionẽ. Quidam ab eraclio: cũ de perſida triũphans crucẽ retulit. Quidam a iuſtiniano auguſto. Quidam a quodam rege egypti nomine allachibis.id eſt ſummi dei.

¶ De duobus minutis vidue.
Capitulum.cxxj.

D Marc. xij. A Luce.xxj.

Et reſpiciebat diuites qui mittebant munera ſua i gazophylatium Phylaxe grece latine ſeruare dicitur. gaza lingua perſica opes. Erat autẽ arca deſuper foramẽ habẽs.poſita ad dexterã ingredientiũ circa altare: in qua mittebatur pecunia offerentiũ ad ſartatecta tẽpli reſtaurãda ⁊ ſeruabatur. Tamẽ erat ibi quedaꝫ ſpectalis arca in qua ſoli ſacerdotes mittebant donaria ſua q̃ vocabat corbanan. Et erat ibi tertia i qua rex ꝟ pꝛĩceps tributũ mittebãt q̃ dicebat muſac. Tñ qdã alii diſtiguũt qꝛ qñqꝫ legit muſac ſabbati. Et dicunt i illa arca tm̃ reponi oblationes ſolẽniũ dierꝫ. ⁊ quia corban votũ ſonat. dicunt in corbanan reponi votiua In gazophylatio aliorꝫ dierũ munera ⁊ ſpontanea. Tñ qlibet earũ generali noĩe gazophylatiũ dicebat. ⁊ etiã locus in q̃ erant poſite. Unde habet Hec locutus eſt ieſus in gazophylatio. In ezechiele q̃qꝫ thalami ſacerdotũ dicũtur gazophylatia. Uidit autẽ ⁊ quãdaꝫ viduã paupculã mittentẽ era minuta duo: qđ eſt q̃drans.i.duos ereos numulos valẽtes q̃rtã ptẽ ſicli.ſcꝫ obolos qnqꝫ. ⁊ dixit eã miſiſſe plus q̃ oẽs.qꝛ totuꝫ victũ miſerat: alij vero ex ſupabundanti ſibi.

C Joh.viij. E Eze.xliiij.

¶ De phariſeo ⁊ publicano.
Capitulum.cxxij.

B Luce. xviij.

Dixit autẽ ad quoſdaꝫ qui in ſe cõfidebãt tanq̃ iuſti pro opib⁹ ſuis exterioribus ⁊ aſpernabantur ceteros parabolaꝫ de phariſeo ⁊ publicano. Et intulit. qꝛ omnis qui ſe exaltat humiliabitur: et qui ſe humiliat exaltabitur.

¶ Nã dominus pernoctauit in bethania. Capitulum.cxxiij.

G Luce.xxj.

Et cum veſpera iaꝫ eẽt hora redijt in bethaniã ⁊ ibi manſit. Erat eñi dieb⁹ docẽs i tẽplo: noctib⁹: exiẽs morabatur i bethania. Et oĩs popul⁹ manicabat .i. mane propetabat ad eũ i tẽplo audire euꝫ. Et multi ſequebant eũ ⁊ curabat eos.

Additio.
Quia cum dñs tota die laboraſſet pdicãdo eis. non inuenit qui eũ nocte recipere hoſpitio.

Unde et ioãnes ait. Cũ eẽt hieroſolymis i paſca i die feſto. multi crediderũt i noĩe ei⁹ vidẽtes ſiḡ q̃ faciebat. Similẽ curationẽ refert.

C Johã.ij. B Math.xxj.

matthceus cano ne.c. ⁊ marc' i'il lius ↄcanonico.

B Marci.xj.

Additio. Ideo tota illa ſeptimana pena ſa dr. q2 p totam illam laborauit dñs recreando. ſicut p primam mundi hebdomadā omnia creando.

¶ De voce patris ad ieſum: quam quidam putauerunt tonitruum. Capitulum.cxxiiij.

C Iohā.xij.

Venerāt aūt qdam gētiles vt adorarēt in die feſto ⁊ dixerūt philippo. Dñe volumus videre ieſum Qui aſſūpto andrea dixit hoc ieſu. Et rñdit ieſus. Venit hora vt clarificet filius hois. q.d. Plenitudo gentiū creditura ē. qđ tñ poſt paſſionē futurū inſinuauit dicēs. Niſi granum frumēti cadēs in terrā mortuū fuerit: ip̄m ſolum manet. Si aūt mortuū fuerit multum fructuz affert. Et q2 grano frumēti ſe cōparauit chr̄s: mos ē eccl'ie d' hoc grano tm̄ conficere corpus ieſu. Et addidit. Qui odit alam ſuā.i. vitaz in hoc mūdo: in vitā eternā cuſtodit eaz. id ē viuet eternalr̄. Si qs mihi miniſtrat me ſequat' ⁊ i eternū mecū erit. Nūc aia mea turbata ē. et qd dicā. Pater ſaluifica me ex hac hora. Pater clarifica filium tuum.

D Math.xvj.
D Mar.viij.
C Luce.ix.et xvij.G.
D Joh xij.
E Joh.xij.

¶ Et venit vox de celo. Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo.i.clarum genui nec deſiſtam. Vel ſm̄ hominē clarificaui in baptiſmo ⁊ in trāſfiguratione: clarificabo in reſurrectōe ⁊ aſcenſione ⁊ iudicio. Et dicebāt quidā tonitruū factuz. Alij q angelus locut' ē ei. Et ait ieſus Propter vos hec vox facta ē. Nūc princeps huius mūdi eiicietur foras. id eſt p̄nceps amatorū mūdi p̄det poteſtatem poſt ſe trahēdi. Et ego ſi exaltatus fuero a t̄ra oia trahā ad me ip̄m.i. ex oib' p̄tib' mundi. Et cū intellexiſſent crucifixionem q̄ forte vſualr̄ ab eis dicebat' exaltatio a terra. q̄ſi oppoſuerūt ei. q ſi exaltaret': non eſſet chr̄s.

Additio. Nā cū diabol' habuiſſz manū trahētē ⁊ ipellētē. trahētē amiſit. impellentem hz. h' ſignificat' p dracones: qui cū alijs trib' diebus in aſcenſione portatur ante proceſſiones. i ſcđo die ſequit'

Audierāt eñ ex lege: q2 chr̄s manet in eternū. qđ nō determinās dixit. q2 modicū lumē in eis erat.

¶ De filio qui ſe negauit iterū in vineam ⁊ iuit. Capitulum.cxxv.

C Math.xxj.
A Luc.xx.
D Marci.xj.

Et cum veſpera facta eſſet redibat in bethaniā. et iterū rediens diluculo tertij ſabbati in templū docebat pp'lm. Et acceſſerunt ad euz p̄ncipes ſacerdotū dicētes. In q̄ p̄tāte h' facis. q.d. Quid eſt qđ eiicis de tēplo q̄s vis: cū ſis oſtiari': ⁊ doces nobis incōſultis. Ieſus aūt oppoſitionē tradidit oppoſitioni: nō ſolutionē. Interrogo ⁊ ego vos. Baptiſm' Joānis ex đo erat an ex hoib'. q.d. Quis certuz eſt q ex deo debetis credere Joāni de p̄tāte mea. Nō q2 dixerūt ſe neſcire qđ tñ ſciebāt. noluit eis apire de ſe veritatē. ¶ Q3 āt aperiēda erat veritas alijs et non ipſis ⁊ quare indicauit per parabolam duorum filiorum. quorum vni dixit pat'. vade in vineaz. ⁊ reſpōdit. nolo. tñ poſt iuit. Dixitq3 alij pat'. vade i vineā. q ait. vado ⁊ nō iuit. Et cū q̄ſiſſet ieſ'. qs eoꝝ fecerit voluntatem patris: dixerunt. Nouiſſimus tergiuerſando. nolentes dicere veritatem. Veteres codices habent. Primus. intelligentes p ipſis dictum. Unde ieſus ſubdit. Publicani et meretrices precedēt vos in regno dei.

D Math.xxj.

¶ De cultoribus vinee ſanguinarijs. Capitulum.cxxvj.

D Math.xxi. A Mar.xij. D Lu.xx.

Iterũ propo= fuit eis parabolã ꝙ pr̄e familias q plãtauit vi neã: ⁊ locauit eã agri= colis. Qui miſſos ſuos ad recipiẽ dũ fruct⁹ occiderũt. ſicut eſaiã ſer= rauerũt. ezechielẽ tractũ ꝑ aſpera excerebrauerũt. multos lapidaue= rũt. Et mittẽs pater filiũ ait. For= ſitan verebunt̃ filiũ meũ. Dicam⁹ arrio ⁊ eunomio

Ecce pater dici tur ignorare. et ꝗcqd pro patre rñderint. h⁹ ītel ligant ꝑ filio. q ſe dic̄ ignorare cõſummationis diẽ. Quẽ cũ vi= diſſent agricole

Additio. Videtur pater ignorare rei cuẽ tũ. Forte dr̄ pat ignorare qđ fa= cit nos ignora= re. et facere qđ facit nos facer̃.

dixerũt. Hic eſt heres. q: ſacerdo= tes. ſciuerũt illũ veniſſe. Cui pater dixit. Dabo tibi gentes heredita= tẽ tuã: ⁊ apprehẽſum filiũ eiecer̃t. Quid ḡ illis faciet dñs vinee. Et dixerunt ſcḿ lucã. Abſit. Intelli= gẽtes ꝙ meſſiam occiderẽt. Mat= the⁹ dicit eos dixiſſe. Malos ma= le ꝑdet ⁊ vineã ſuã locabit alijs a= gricol̃. Hoc aũt nõ dixer̃t voce: ſ; in cõſcientia. Q; aũt iudei hoc fa= cturi erant ꝓbauit dñs. q: ſic ꝓphe tatũ erat ibi. Lapidẽ quẽ reproba= uerunt edificantes ⁊c.

E Ps.cxvij.

¶ De lapide angulari. Ca.cxxvij.

Adulterã tra/ dit̃ fuiſſe parat⁹ lapis ad templi edificiũ. nec tñ ꝯgrue in eo poni po= tuit donec cõſũmato ope ī angulo ſurſum poſitus ẽ ita ꝯgrue ꝙ mira rent̃ oẽs. nec ꝑter ſignificationẽ fa ctũ ītelligerẽt. Hic ẽ xp̄us q fũda= mẽtũ ẽ ita ꝙ ſtructure ſupeminet.

Ut ſupra quotatio.

¶ Quod cũ audiſſẽt ſacerdotes ⁊ phariſei voluerũt eũ tenere: ſed ti muerunt turbas.

¶ De inuitatis ad nuptias. ⁊ non habẽte veſtẽ nuptialẽ. Ca.cxxviij.

A Math.xxij.

Et dixit eis ite= rũ in parabolis. Simile fa ctũ eſt regnũ celoꝝ re= gi q fecit nuptias filio ſuo q cũ iterato miſiſſet ad inuita= tos vt venirẽt. ⁊ excuſantes ſe no= luiſſent venire: miſit ſuos ſuos vt vndecũq vocarẽt ꝯuiuas. Et idu= xerunt bonos ⁊ malos: debiles et claudos. Debilitas ei corpis nemi nem excludit a regno. imo ſepe ꝗſi cõpellit. Et ītrauit rex vt videret diſcũbentes. qđ erit cu; venerit ad iudiciũ. Tota ei trinitas iudicabit .i. reddet ꝑ meritꝭ. Et q inuenie; ī eccl'ia ſine veſte nuptiali. i. chari= tate. mittet̃ ī tenebras exteriores .i. localit̃ extra ipm poſitas. q: ha= buit i ſeipo īteriores. Põt etiã di ci ꝺ tenebris mẽtis: ꝗs qdã hñt ite riores. i. i eccl'ia Alij exteriores ex= tra eccl'iaʒ. ſ. vt ifideles ⁊ heretici. Tũc ḡ exteri⁹ ꝓijcient̃ mali eccle= ſiaſtici vt habeãt ptẽ cũ ifidelib⁹.

¶ De herodianis et tributo red= dendo. Capitulum. cxxix.

B.C. Math.xxij. B Mar.xij. E Luce.xx.

Tunc abierunt phariſei cõciliũ vt cape rẽt ieſum in ſmõe: ⁊ mi ſerũt diſcipl'os ſuos cũ herodianis. Venerat ei herodes te trarcha ad diẽ feſtũ ⁊ gẽtiles mili tes ſecũ adduxerat. Vl' ꝺ ãtiqs mi litib⁹ herodis aſcalonite adhuc ſu perãt iſti: q veniẽtes ad ieſũ dixer̃t Licꝫ dari cẽſũ ceſari an nõ? Iã ei dubitatio erat int̃ iudeos ꝺ tribu= to reddẽdo. Pro ꝗ ẽt p⁹ rhomani īſurrexer̃t ī eos. Et ait ieſ⁹. Quid me tẽtatꝭ o hypocrite. Oñdite mi= hi numiſma cẽſ⁹. Numiſma ẽ īſcri ptio ī numo. ꝗ ẽt moneta dr̄. p quã numi diſcernũt̃. Hic ãt ꝑ ipo nu= mo ponit̃. Et ẽ Oñdite michi nu= mũ ꝗ p cẽſu capitꝭ dat̃ Dũq ꝗſiſſ; de imagine cui⁹ eẽt. ⁊ dixiſſẽt. ceſa ris: tyberij. ſ. Intulit. Reddite ḡ

que ſunt ceſaris ceſari. tributa ſcꝫ communia. ⁊ que ſunt dei deo ſcꝫ primicias. decimas. ⁊ oblationes.

¶ De ſeptemuira muliere.
Capitulum. cxxx.

D Math. xxij.
C Marci. xij.
E Luce. xx.

IN illa die acceſſerunt ſaducei q̄ reſurrectionem non credētes ſuggillabāt phariſeos. querentes de ſeptēuira muliere cuius eſſet in iudicio. Quod vel ipſi confinxerant q2 erat poſſibile vel in re forte euenerat. Qui cum eādem queſtionē ꝓpoſuiſſent ieſu. r̄ndit In reſurrectione nō nubent mulieres nec nubētur viri ab eis. i. non ducent. q2 hoīes immortales non egebunt ꝓpagatione et eſt greco idiomate dictum nubentur Futuraꝫ aūt reſurrectionē ꝓbauit ex verbis dn̄i que dixit moyſi in rubo. Ego ſum deus abraā. ⁊ deus iſaac. ⁊ deus iacob q2 iſti ꝓphetas non recipiebant: euidentibus eorum teſtimonijs nō potuit vti contra eos. Eſt autem ꝓbatio talis. Ipſi putabant animas interire cum corporibus. Hac autem auctoritate ꝓbatur animas viuere poſt corpora. Alioquin ſi homo moriens penitus in nihilum redigitur. tunc dixit deus ſe deum eſſe nihili. Manentib9 ergo aīabus poſt mortē colligi pōt. q2 corpora reſurgēt. vt cū eis recipiāt aīe qđ cum eis meruerunt. Alioquin fruſtra incorporantur.

B Exo. iij.

¶ De mandato primo ⁊ ſecundo in lege. ⁊ ſauciato a latronibus.
Capitulum cxxxi.

D Math. xxij.
C Marci. xij.

PHariſei autem vidētes: q2 ſilentiū impoſuiſſet ſaduceis cōuenerūt in vnū. Et acceſſit vn9 legiſdoctor tentās eū ⁊ dicēs. Magiſter qđ eſt mandatū magnū i lege. Et ait ieſus. Audi iſrl̄ dn̄s de9 tu9 vnus eſt. Hoc nō eſt ū mādato. ſed poſtēdit de quo datū eſt qđ tale eſt. Diliges dn̄m deum tuū ex toto corde tuo. ⁊ ex tota aīa tua. ⁊ ex tota mente tua. Secūduꝫ autē ſiīe eſt huic. Diliges ꝓximū tuū ſicut te ipm̄ De re ſimili deo. hoc ſecunduꝫ eſt mandatū. Nō ei imago dei eſt ¶ Et reſpondit ſcriba. In veritate dixiſti. ⁊ hoc ē maius omnibus holocauſtomatib9. Patet inter phariſeos ⁊ ſcribas fuiſſe queſtione. Quidā ei opera legis preferebant dilectioni. Alij econtra: eo ꝙ ante legē plures placuerunt deo ꝑ dilectionē ſine omī ſacrificio Primū aūt ⁊ ſecunduꝫ mandatū dr̄: ꝙtum ad ea de q̄bus mandaſ. Cui ieſus ait Hoc fac et viues. Ille volens iuſtificare ſeipꝫ ait ad ieſum. Et qs ē me9 ꝓxim9. Cui ieſus oſtēdit: oēm miſericordiā facientē eſſe ꝓximū ⁊ ſpecialr ipm dei filiū. ꝓponens parabolaꝫ ſauciati: qui incidit in latrones. Nec diſtabat hec parabola multū a re facta. q2 in illo deſerto ſepe latrones ſanguinem fundebāt. Vn̄ ⁊ domim qđ eſt ſanguinē ſonat vocabatur. ¶ Erat autē oīs populus ſuſpenſus ⁊ audiens ieſum.

A Deutro. vj.
C Luce. x.
C Marci. xij.
B Luce. xix.

¶ De confutatione phariſeorum ꝑ auctoritatē dauid. Cap. cxxxij.

D Math. xxij.
D Mar. xij.
B Luce. xx.
Ps. cix.

COngregatis phariſeis īterrogauit eos ieſus. Quid vobis videſ de xp̄o cuius filius eſt. Dicunt ei Dauid. Et ait illis. Quō ergo dauid vocat eū dn̄m ſuū dicens. Dixit dn̄s dn̄o meo. ſede a dextris meis. Si dauid vocat eum dn̄m quō fili9 ei9 ē. q. d. Vos putatis xp̄m futurū purū hoīem. ergo qn̄ erat dauid: nōdū erat xp̄s Nec ꝯ erat dn̄s dauid Mentitus eſt ergo dauid ⁊ ꝑperā locutus eſt. Poti9 ei pſes ſūt ⁊ dicunſ dn̄i filiorū ꝙ filij parētū. Iudei ſomniāt hunc pſalmū ſcriptuꝫ in perſona eliezer qui poſt cedem

q̄nq̧ regū ait. Dixit dn̄s dn̄o meo: ſede a dextris meis. ſʒ ſeq̄ntia pſalmi non concurrunt.

¶ De doctorib⁹ phariſaic; audiēdis nō imitandis. Caplm.cxxxiij.

A math. xxiij.

TUnc locutus ē ieſus ad turbas et diſcipl'os Sup cathedrā moyſi ſederunt ſcribe ꝛ phariſei. Que dicūt facite: q̄ faciūt nolite facere. Nō ſctificat locus hoiem: ſʒ hō locū. Nō ois ſacerdos ſanctus: ſʒ ois ſctūs ſacerdos Doctrinā accipiam⁹: ſi mores Apib⁹ herbe neceſſarie nō ſunt: ſʒ flores. Et addidit. Dilatāt phylateria ſua: ꝛ magnificāt fimbrias q̄bus appēdebāt ſpinas quaꝝ punctione: legis iugiter recordarenť. qđ ſupra expoſitū eſt. ꝛ amāt vocari rabbi. Uos autem nolite vocari rabbi. Un⁹ ē eſn mgř vř. Et pſem nolite vocare vob; ſup terrā. Un⁹ ē eſn př veſter q̄ i cel' eſt. Nō ꝓhibet dn̄s doctrinā ſuper cathedrā. nec ſalutatiōes i foro. nec noia magři vel patris. ſʒ ambitionē et vanam gloriam.

Additio.

A phylaxe qđ ē ſeruare. et torac qđ eſt lex. Rotuluʒ ei habebant appendentē collo vel brachio i q̄ ſcpta erāt. x. p̄cepta leg;. vř phylateria dicunť a phylaxe ꝛ terion qđ eſt rotūduʒ et appellāť phylateria pyxides in q̄bus reponebātur extremitates reliquiaꝝ vt digiti vel aliud.

¶ Quibus debetur ve eternum. Capitulum.cxxxiiij.

D math. xxiij. F Luce. xi.

ADoſtendēduʒ aūt q̄ i phariſeis doceat cauenda ſubdit. Ue vob; q̄ diligitis p̄mas cathedras. Ue vobis phariſei hypocrite q̄ fertis clauē ſcie: ꝛ clauditis regnū celoꝝ ān hoies. Ue vobis q̄ deuoratis domos viduarū. ve vobis q̄ circūitis mare ꝛ aridā vt faciatis vnū ꝓſelitū. i. aliquem gentilem aduenaʒ trahatis ad iudaiſmū ꝛ faciatis eū gehēne fiuū duplo q̄ȝ vos qꝛ rediēs ad vomituʒ peior ē q̄ȝ ante qꝛ preuaricator. Ue vobis qui dicit; qui iurat ꝑ tēplū nihil eſt. qui āt in auro tēpli dʒ.

Additio.

Proſelit⁹ ꝓprie dr̄ q̄ de gētili factus eſt iudeus. Quāuis quidā dicant q̧ ꝓſelitus a ꝓſiliendo de gētilitate ad iudaiſmū ꝛ ecōtrario dicatur.

Qui ꝑ altare nihil eſt. qui i re oblata ſup illud. dʒ Sacerdotes vt iuitarēt pplm ad imolandū dicebāt data ſibi ꝛ oblata ſanctiora eſſe ipo tēplo ꝛ altari. Dn̄s dixit ecōtra. qꝛ tēpluꝫ ꝛ altare ſāctificabāt in eis oblata. qꝛ đo dicata erāt. oblata ꝓo nequaq̄ȝ ſanctificabāt illa. Adhuc multi eodeʒ vicio laborāt q̄ putāt maius eſſe iurare ꝑ euāgeliū q̄ȝ ꝑ deū

Additio.

Hoc altare mutatuʒ fuit a ſaracenis in horologiū. ꝛ adhuc videri poteſt.

Ue vobis qui decimatis omne ol⁹ ꝛ relinquitis miſericordiaʒ ꝛ iudiciuʒ. Hoc verbū decimatis dubiū eſt. Nam ꝛ qui accipit ꝛ qui dat decimare dicit. Phariſei aūt iō oleꝛum decimas dabāt vt diceretur. quomō al's non dant qui has dare nō negligūt. Leuite āt adeo exigebāt decimas q̧ etiā oleruʒ. Item ve vobis duces ceci qui colantes culicē: trāſglutit; camelū. Per ſiſſitudinē lact; qđ colatur dictum eſt. Et pōt referri ad predicta ſic. Minima ſicut culicē diligenter inq̄ritis. vt decimas. maiora ſcʒ miſericordiam ꝛ iudicium abſcōditis. vt qđ glutitur abſcōdiť. Uel ad id qđ dictū ē. duces ceci: trahiť: ita. Minora pctā ſubditoꝝ diligenter arguit; ꝓijcit; ꝗuiora ꝛ diſſimulādo trāſit;. Itē. ve vob; q̄ ſiīles eſtis ſe

puſcris dealbat: q̄ plena ſūt omni ſpurcicia. Itez. Ve vob: q edificatis ſepulcra ꝓphaꝝ et dānat: p̄res vr̄os q eos occiderunt. Genimina viperarū: vos īplete mēſurā patrū vr̄oꝝ. Vn̄ d̄t ad vos ſapia di. Mittaz ad vos ſapiētes ⁊ ſcribas ⁊ ex illis occidet: ⁊ crucifiget: ⁊ flagellabitis ī ſynagogis vr̄is. Hic ptz hereticū mētiri q dic̄ aliū deū eſſe ꝓphaꝝ. ⁊ alium noui teſtamēti. Vt veniat ſup vos. i. ſup eccleſiā maliġnantiū oīs ſanguis iuſt⁹. i. vltio iuſtoꝝ a ſanguine abel iuſti vſq ad ſanguinem zacharie filie barachie: quem occidiſtis inter templū ⁊ altare.

¶ De zacharia filio barachie. Capitulum. cxxxv.

Si autē de vndecimo ꝓphetaꝝ vel d̄ p̄re ioannis baptiſte dicaꝭ ꝙ fuerit occiſus ī templo: non legiꝭ. Pōt ḡ dici de filio ioiade ſacerdot: quē ioas occidit. vt legiꝭ in libro regū. Et forte pat ci⁹ cognoiat⁹ eſt barachias. vl̄ pro nois interp̄tatiōe poſitū eſt. Barachias em̄ bn̄dict⁹ dn̄i interp̄taꝭ. Et eſt filiȷ̄ barachie. i. bn̄dicti dn̄i. In euāgelio nazareoꝝ legiꝭ ioiade. Paſtorē aūt ouiū ⁊ ſacerdotē tm̄ cōmemorauit ieſus vt duo hoiz genera notaret. ſubditos ⁊ p̄latos. Multi enim generi ꝑcit praua generatio.

De nazareis.

iiij. Re. xij.

Additio. Nazare⁹ ſonat ſctūs vl florens vel germinās. ⁊ dicebanꝭ nazarei qui ex voto obligabāt ſe ſacrimōie vſq ad certū tp̄s. vel iugiter vt ſamuel. et nouacula nō trāſibat ſup caput eorū. Vn̄ chr̄s ⁊ apl̄i depingunꝭ crinitī. nō in re ſed ī ſanctitate. Chr̄s tm̄ dicebaꝭ nazareus a nazareth. ⁊ nazare⁹ n̄ a loco ſ; a ſctitate. Primi itaq diſcipl̄i xp̄i nazarei dicebāꝭ q euāgeliū ſcp̄ſerī: ſ; ecclīa q̄t tuoꝝ tm̄ recepit. Cūq ita p̄mo vocarenꝭ Nazarei poſtea vocati ſūt ſequētes xp̄m Diſcipuli poſtea inſtituēte petro a chriſto Chriſtiani

¶ De cōminatione euerſiōis hieruſalem. Capitulum. cxxxvj.

Et conuertens ſermonē ad hierl̄z ait. Quotiēs volui ꝯgregare filios tuos ⁊ noluiſti. i. q̄tiēs filios tuos volūtate mea ꝯgregaui te nolente ⁊ ī grato feci. Ecce relinqueꝭ vob: dom⁹ vr̄a deſ̄ta. Dico ei vob. nō videbit: me amodo donec dicat: Bn̄dict⁹ q vēnit in noīe dn̄i. i. ab h⁹ tp̄e paſſiois nō videbit: filiū hois donec ad iudiciū. vbi videbit: me venientē in gloria dominār: ⁊ fideles magnificabit: me. Etiā cecitatē eoꝝ vſq tunc duraturam predixit.

D math. xxiij.

¶ De ſignis euerſionis et aduentus ſui. Capitulum. cxxxvij.

Hec locut⁹ abiit. ⁊ abſcondit ſe ab eis ⁊ multi ex p̄ncipib⁹ crediderūt in eū: ſ; ꝓpter phariſeos nō ꝯfitebanꝭ. ¶ Cunq egredereꝭ de tēplo acceſſerūt ad eū diſcipuli ei⁹: oſ̄dētes edificationes tēpli. Audierāt ab eo de euerſiōe vrb: volebāt ēt audire d̄ tēpli euerſiōe: q: videbaꝭ eis ꝙ nec capi nec euerti poſſet. Et ait illis. Venient dies in qb⁹ nō relinqueꝭ hic lapis ſup lapidez qui nō deſtruetur. ¶ Et cuz ſederet ī mōte oliueti ꝯ tēplū acceſſerunt diſcipuli ſecreto. ⁊ querebāt ab eo ſiḡ euerſiōis hierl̄m ⁊ ſiḡ ſui aduēt⁹. ⁊ dixit eis q̄daz ꝓpa aduēt⁹ ſui. q̄dā ꝓpa euerſionis. q̄daz cōis

F Joh. xij.

A math. xxiiij
A Marci. xiij
D Luce. xix. et xxj.

B math. xxiiij

Additio. Ex ſplēdore auri qd erat in tēplo ex repercuſſione ſolis ꝑ q̄dā mōtis oliueti ī oppoſito directo ſēp lucida reſplēdebat vbi poſtea ſalomō edificauit tēplū

vtriq3. Premu= niuit aūt fideles ne ſeducant̄. cū audirēt multos dicentes ſe eſſe xpos. Nō eſt vē tur' eſt niſi pce dāt ſig̃ q̄ pdixit Premiſit autez cōia ſcz plia ꝛ ſeditiōes gētis ꝯ gē tem. regni ꝯ regnū peſtilētias. fa mes. tremot' p loca. terroreſq3 de celo pſecutiones ſctōꝝ. Aū nanq3 euerſionē iudee elemēta ſuū vindi cabūt autorem. Poſtea poſuit ꝓ priū ſignum deſtructionis.

mulierculis ſuis.

Additio.

In accubitu mōtis oliueti eſt mōs oſtēſiōis: dict' ſic. qz ibi ſa lomō poſuit ido lum moloch.

¶ Proprium ſignum euerſionis. Capitulum.cxxxviij.

B math. xxiiij B Marci. xiij B Dan.ix.

Cum videritis abominationez deſolatio nis que dicta ē a daniele. ſtantē in loco ſctō. id eſt imaginē abomina bilē: que ſignū erit deſolatiōis po ſitam in templo. De imagine tybe rij quam pilat' poſuit in tēplo q̄dam hoc expo nūt. ſz hoc iā fa ctum fuerat. Si dicat̄ d' imagine gaij de qua poſt dicem'. hoc de vicino futurum erat. infra ſcz an nos decem. et. xxxij. ānis ante euerſionez hie ruſalez. Non er go ꝯgrue dictū eſſz p ſigno ei' Sed euerſa hie ruſalez p Titū: Adrianus ſtatuam ſuā poſuit vbi arca ſteterat. qz veſtigia ciuitatis adhuc q̄dā manebant. ꝛ iudei q̄ la tētes vndecūq3 remanſerant. q̄nq3 ad locū ſāctū redibāt: ꝛ iterū mul tiplicati amouerunt ſtatuam. Ob hoc adrianus appoſuit manum ex tremam ꝛ fundit' euertit vrbem: ꝛ edixit neq3 iudeoꝝ remaneret in terra illa. Et de hac vltia euerſio ne videt̄ ſubdere Lucas dicēs. Et captiui ducent̄ in omnes gentes.

Additio.

Legitur de pila to q̄ hieruſalez veniēs ſtatuam ceſaris ignoran tibus iudeis in templo poſuit. Tandem vidēs cōſtantiā iudeo rū cōiter de hoc dolentium eam amouit. De ea ergo non dice ret dñs q̄ eſſet ſignū euerſiōis cū iā euenerat.

E Luce.xxi.

¶ De impedimento fuge. Capitulum.cxxxix.

D math. xxiiij D Luce.xxi. B Marci.xiij.

Cum aūt vide ritis ab exercitu circū dari hierl'z tūc q̄ in iu dea ſūt fugiēt i mōtes Eccleſiaſtica hiſtoria narrat: Fi deles q̄ erāt i iudea aduenientibus rhomanis: fugiſſe i pellā ciuitatez ammonitiōe angeli. ¶ Orate aūt ne fiet fuga vr̄a hyeme vl' ſabbato. hoc ad l'ram nō videt̄ dictū de hye me. Terra eſt illa accōmodatioꝛ vi detur fuge in hyeme q̄ꝫ in feruoꝛe eſtat̄. De ſabbato ſtare pt. qz ꝫ le gē vltra mille paſſ' ñ licebat eis ꝓ gredi in ſabbato. Sz qz ieſus iam terminauerat obſuantiā ſabbati: forte vtruſq3 in myſterio dixit. Ni ſi hyemē ꝓ q̄libet aeris aſperitate dicamus quia hyemis nomē aſpe ritatem ſonat.

Math. et mar. vbi ſu pra.

¶ Propria ſigna aduentus iudi cis. Capitulum.cxl.

C math. xxiiij B Mar.xiij. E Luce.xxi.

Vltimo poſuit ieſus ſigna aduēt' ſui dicens. Erit tūc tribu latio magna q̄lis nō fuit ab initio mundi. ꝛ tūc erūt ſig̃ i ſo le ꝛ luna ꝛ ſtellis ꝛ i tris pſſura gē tiū: p ꝯfuſiōe ſonit' mar̄ ꝛ fluctuū areſcētib' hoī b' p̄ timoꝛe. ꝛ ni ſi breuiati fuiſ ſent. i. pſcuti abo breues dies illi: non fieret ſalua omnis caro. id eſt rar' aut nul lus poſſet ſuſti nere preſſuras ꝛ per patientiā ſaluari. Et nota bre uiter dominum quedam ſigna iu dicij tetigiſſe.

Additio.

Mare enī ꝛ flu ct' terribilē ſo nitū dabunt ita q̄ hoīes fugiēt ab aq̄s: et alter alterum non au diet.

¶ De ſignis quindecim dierum ante iudicium. Cap.cxlj.

Apocrifa ſunt.

Hieronymus autem in annalib⁹ hebreorũ inuenit ſigna. xv. dierum ante diem iudicij. ſed vtrũ cõtinui futuri ſint dies illi an interpolati: nõ expſſit. Prima die eriget ſe mare .xl. cubitis ſup altitudinem montium ſtãs in loco ſuo quaſi murus. Secũda tantum deſcendet vt vix poſſet videri. Tertia marine belue apparẽtes ſup mare: dabunt rugitus vſqȝ ad celum: Quarta ardebit mare ꝛ aque. Quinta herbe ꝛ arbores dabunt rorẽ ſanguineum. Sexta ruent edificia. Septima petre adiuicem collidentur. Octaua fiet generalis terremot⁹. Nona equabitur terra. Decima exibunt homines de cauernis: ꝛ ibunt velut amẽtes nec poterunt mutuo loqui. Undecima ſurgent oſſa mortuoruȝ: et ſtabunt ſuper ſepulcra. Duodecima cadent ſtelle. Tredecima morientur viuentes: vt cum mortuis reſurgant. Quartadecima ardebit celuȝ ꝛ terra. Quintadecima fiet celũ nouũ ꝛ terra noua: ꝛ reſurgẽt omẽs.

L Ma.xxiiij. L Luce.xvij.

¶ Et addidit ieſus. Sicut fulgur exit ab oriente ꝛ paret vſqȝ in occidentem: ſic erit aduentus filij hominis: ſubitus ſcȝ et coruſc⁹ ꝛ tũc apparebit ſignum filij hominis in celo. id eſt in aere ſupra locũ vnde aſcendit: ꝛ ante eum erunt iſtrumẽta mortis ſue quaſi vexilla triũphi. crux claui. lãcea. ꝛ in carne eius videbũtur cicatrices: vt videant i quẽ pupugerũt: ꝛ i valle ioſaphat iudicabiꝛ oms hõ angelis congregãtib⁹ eos.

B Apoca.j. L Marci.xiij

Additio. Nota ꝙ dicitur iudiciũ futuruȝ i valle ioſaphat Sȝ nota ꝙ tũc non erit vallis: quia quartodecimo die equabitur terra: ſed contra illum locuȝ erit. Uel forte propter interpretationem huius nominis ioſaphat: interpretatur enim iudiciũ. Uallis ergo ioſaphat humilitatem iudicij ſonat.

¶ Q; ſolus pater nouit diem iudicij: ꝛ de vno aſſumpto ꝛ altero relicto. Cap.cxlij.

G Luce.xxj.

Tunc ſubdidit ieſus generalẽ ammonitionem. Attẽdite ne grauentur corda veſtra curis huius ſeculi ne ſupueniat in vos dies illa repentina: ſicut in diebus noe ꝛ loth repentin⁹ interitus tulit neſcientes.

E Luce.xvij. D Mat.xxiiij D Mar.xiij.

¶ De die autem illa ꝛ hora nemo ſcit neqȝ filius: neqȝ angelus niſi ſolus pater Hic exclamat arrius. Non ſunt equales qui nouit. ꝛ qui ignorat Hieronymus rñdit in minori breuiario ſup pſalmos. Humanitas filij dicit ſe ignorare finem mũdi. Quod gregori⁹ in regiſtro quaſi exponens ait. Nouit vnigenitus dei horã iudicij: ſed non ex natura humanitatis. Tamen etiam ſic exponitur. Non nouit: ſubaudi nobis. quibus expedit incertos eſſe vt ſic viuamus quaſi in pximo iudicãdi. Uel filius hic dicitur adoptione.

D Mat.xxiiij G Luce.xvij.

¶ Tũc duo erunt in agro .i. ꝑlatorũ quidam boni quidã mali. Unus aſſumetur .i. vt rapietur obuiã xp̃o in aera: ꝛ alter relinqꝛ. i. non aſſumetur. Due molentes in vnum: vna aſſumetur: ꝛ altera relinquetur. Quod de cõiugatis dictum eſt qui ſunt in rota hui⁹ mũdi. Duo in lecto: vnus aſſumetur: ꝛ alter relinquetur. Qd de cõtemplatiuis ſiue ſpeculatiuis intelligitur. Et dixerunt ei. Ubi dñe. ſ. aſſumẽtur. Et rñdit Ubicũqȝ fuerit corpus: illuc congregabuntur et aquile. i. vbi erit dñs in corpore cõgregabuntur aquile. i. ſancti reſurgendo innouati.

¶ De vigilis ianitoris ꝛ decem

virginibus. Cap.cxliij.

G Mat.xxviij D Mar.xiij.

Interim autē erit filius hominis ſicut homo q̄ pegre pfectus: reliquit domū ſuam: z dans cuiqꝫ ſeruoꝝ ſuoꝝ opus ſuum: ianitori pcepit vt vigilet. ¶ Vigilare ergo aplis z apoſtolicis viris incūbit. Vigilare ſuper ſe z ſuper gregē etiam cuiqꝫ fideli p modulo ſuo. ¶ Tunc ſimile erit regnū celoꝝ decē virginib⁹ .i. tunc ſepabuntur fatui a prudentibus. Media autē nocte clamor factus eſt: ecce ſpōſus venit exire obuiā ei. Traditio hebreoꝝ habet xp̄m media nocte venturū ad modum egypti qn̄ paſca celebratum eſt. Quidā etiā ſanctoꝝ hoc ipm opinantur: qꝛ ſicut nocte nat⁹ eſt i mundū z nocte venit ab inferis: ita z nocte veniet ad iudiciū. Vn̄ quidā dicunt fuiſſe aploꝝ traditionē in vigilia paſce. non dimitti populum ab eccleſia ante pfundam noctem: vt quaſi expectent aduentum dn̄i: z dicunt horā illā noctis qn̄qꝫ: imo ſepius diem dici p coruſcatione venientis: vel typice: p manifeſtatione cordiū Alij aūt qđ dubiū dicit dn̄s nō diffinientes expoſuērūt. Media nocte .i. nullo ſciente.

E Luce.xxi. A Mat.xxv.

¶ De cōmendatione talentorum z decem mnis. Ca.cxliiij.

G Mat.xxv.

Item addidit parabolam pficiſcētis q̄ dedit ſeruis ſuis talēta alij quinqꝫ alij duo. alij vnum. Et cōmendatis his qui duplicauerūt talēta: reprobato viro pigro q̄ abſcōdit ſuū ait. Omni habēti dabit. Non habēti aūt: qđ videt habere auferet ab eo. i. habēti eo mō qđ debet habere: vt ſcꝫ eo bn̄ vtat. De eodē quoqꝫ addidit pabolā de rege q̄ abijt i regionem longinquā accipe ſibi regnū z reuerti. z dedit ſuis ſuis decē mnas z ait. Negociami dū venio. Mna ſm grecos .xl. centū drachmis appendit In reditu ei⁹ acceſſit pm⁹: z ait. Dn̄e mna tua .x. mnas adqſiuit. Cui dn̄s. Eris ptātem hn̄s ſuper .x. ciuitates. qſi di. Pro paruis meritis recipietis inſperata.

Additio. Vocatio ſerui ē canōica electio epi. mna dat ei qn̄ q̄ impoſuit ei magn⁹: dat ei textum euangelij: z dicit. Vade pdica: z ipſe cum pmo ingreditur ciuitatē ſuā: euangeliū pfert in pectore: quaſi negociator mnā ſuā oſtendens. In quibuſdā eccleſijs cū dat ei archiepiſcop⁹ virgā dicit. Vade pdica: et ille ſtatim benedicit populū: i quo ſignat q̄ moyſes cū virga miſſus eſt in egyptum.

¶ De ventilatione aree. Ca.cxlv.

C D Mat.xxv.

Cum autē venerit filius hominis i maieſtate ſua: z oēs angeli cū eo: teſtes futuri actuū humanoꝝ: tūc ſepabūtur boni a malis: z ſtatuentur boni ad dexterā .i. ponent in eternitatē mali ad ſiniſtram .i. recipient q̄ meruerūt eligendo ſiniſtram. Et tūc cōmemorabit iudex ſex opera miſericordie: q̄ ſunt paſcere eſuriētem: potare ſitiētē: colligere hoſpitem: veſtire nudū: viſitare īfirmū: ꝯſolari vinculatū. Septimū legit i Tobia: ſepelire mortuū. Et non aliud erit hec ꝯmemoratio: niſi qꝛ oēs ſciēt merita ſua p quib⁹ ſaluabunt aut dānabūtur. Et ibūt hi i ſuppliciū eternū: illi aūt in vitam eternam.

A Tob.ij. z.xij. C

¶ Opiniōes d igne eterno. c.cxlvi.

De igne eterno dicit. Auguſti. Cuiuſ modi ſit z i qua mundi parte futur⁹ ſit neminē ſcire arbitror: niſi p reuela

tionē.q.d. Un⁹ eſt gehēne ignis: ſed nō vno mō oēs crucians. Sicut ardor ē ſolis nō oēs equaliter ſenti unt: ſic cum ille ignis equalr arde at: nō equalr ſentitur Gregori⁹ in Job. Miro mō gehēne ignis corporeus eſt: nec lignis nutrit: nec ſucceſſione indiget: ꝛ ē inextingui bilis a deo creatus ab origine mū di. Idem. Ulterix flāma vitioꝝ cre mationē / habet: lumē non habet: ad cōſolationem nō lucet: vt enim magis torqat ad aliqd lucet. Naz reprobi ſe viſuri ſunt in inferno: vt magis doleāt: qꝛ ꝛ diues lazaꝝ vidit. In libro tñ pnoſticoꝝ de ꝟ bis auguſtini ſic legit. Eſt vt ait. Auguſtin⁹ inferoꝝ ſubſtātia icor poralis. Et ideo merito querit: vn de ſub terris dicant eſſe inferi: ſi corporalia loca non ſūt. ꝛ vñ dican tur inferi: ſi ſub terris nō ſūt. Sed idē doctor dicit. Ideo ſub terr; di cuntur inferi: qꝛ cōgruēter in ſpū corporaliū reꝝ ſimilitudies ſic mō ſtrantur. vt qꝛ defunctorū ale cor poris amore peccauerūt: ad illas corporaliū rerū ſimilitudies exhi beant: qbus carne mortui ſolent ſub terra condi Nōnulli ex hac ſē tētia Auguſtini ſentiūt ꝙ vbicūqꝫ peccator fuerit: ibi elemēta crucis būt eū ꝛ in corpore ſuo: ꝛ ex locis adiacētib⁹. Eſt eñ ꝓbabile vt aīa ꝙ ſua ſponte ſumit a carne fomētū peccandi: nolens ab eadē recipiat fomentū cruciatus. Qui merito i fernalis ꝛ ſub terra eē dicit. qꝛ ale ꝑ lapſū terrene voluptat; eū incur rent. Aug⁹. de ciuitate dei. Cur ſi dicam⁹ incorporeos ſpūs poſſe pe na corporalis ignis affligi. Idem Ignis corporalis demones crucia bit ꝛ hoies Hiero. i epla ad ephe ſios. Infernū ſub terra eſſe nemo ambigat.

¶ De paſca ꝛ diuerſis acceptioni bus huius nominis.

Capitulum.cxlvij.

Et cū cōſum/ maſſet ieſus ſmones hos: ait diſcipul; ſuis Scitis qꝛ poſt biduū paſca fiet: ꝛ filius hois tradet vt crucifigat Hec ei tertia feria dixe rat: ꝛ i qnta feria advesperā paſca iminebat: quartadecia luna poſt vernale eqnoctiū. ¶ Ambroſius dicit hoc nomē paſca grecū eſſe: ꝛ ſonat paſſionē. Nomē ꝟo hebreū phaſe ſonare trāſitū. ¶ Aug⁹ ꝟo dicit hebreū eē nō grecū: ꝛ ſonare trāſitū: opportune tñ ꝯcurrere in hoc noie ꝯgruentiā vtriuſqꝫ ligue Qui eñ patit: grece paſcin dr: vñ paſca paſſio putat. ſed in ſyra lin gua trāſitū ſonat. Quare aūt trā ſitus dicat hora illa: ſup exodū eſt Declinat aūt paſca paſce vl paſca tis. ꝛ ē equocū ad tria. Ueſpa eñ qua imolabat agnus dicebat pa ſca ſicut hic. Poſt biduū paſca fi et. Et tota dies pcedens horā illā nec paſca dicebat: nec ſolēnis erat Dicit etiā paſca agn⁹: vt ibi. Ubi vis paremus tibi comedere paſca Et apl's. Chriſtus imolat⁹ ē pa ca noſtrum. Sequebāt ſeptē dies azymoꝝ: quorū primus ꝛ vltimus ſolēnes erāt medij nō adeo: ſed hi ſeptem qnqꝫ vocabantur paſca: vt ibi. Non introierūt ptoriū ne cō taminarentur ſꝫ comederēt paſca id eſt mundi comederent i paſca. vel azyma vocat paſca: qꝛ his die bus vſus erat coꝝ. Nec mirum ſi dies azymorum dicebantur pa ſca: cum ꝛ paſca dicatur dies azy morum: vt ibi Feſtus dies azymo rum qui dicitur paſca.

¶ Qua die ꝛ qūo iudas vendidit dominum. Cap.cxlviij.

Et tūc ſcꝫ quar ta feria pncipes ſacer dotū vidētes ieſū abiſ ſe ꝛ dixiſſe: nō videbit; me amodo: ꝯgregati ſunt cū ſenio

A Mat.xxvi.
B Mat.xxvi. j.corin.v.c.
A Mat.xxvi
B Luce.xxij.
B Mar.xiiij

rib⁹ ppl'i in atriū caiphe: ⁊ q̄rebāt eū vt tenerēt ⁊ occiderēt: nō tñ in die feſto: ne forte tumult⁹ fieret in populo. Audiēs aūt eos iudas cōgregatos: abijt ⁊ pepigit cū eis d̄ ieſu tradēdo: p. xxx. argēteis. Forte q̄ cū audierat dñz tertia die moriturū: ⁊ putauit eū i morte detineri: mortē iminentē ſibi lucratiuā fieri voluit. et ex īde q̄rebat opportunitatē tradēdi eū ſine turbis Illi trigita denarij valebant trecentos vſuales: ⁊ ita volebat iudas recōpenſare vngēti pditionem.

Additio.
Q; aūt quarta feria āte paſſionem vēdit⁹ fuit dñs: oſtēdit ea die eccl'ia lectionē eſaie p̄mittēſ epiſtole in qua legit. Ecce merces ei⁹ cū eo. In memoriam etiā hui⁹ vēditōis p totū annū in ieiunijs penitentialib⁹ hec feria ſcōm locū h3 p⁹ ſextā feriā: ppriū euangeliū ⁊ ppriā ep'lam ſepe h3 cum iterari debeat dñica p totā hebdomadam. De miſſa eīn crucis feria ſexta inuctū eſt. Similiter d̄ miſſa angelorum feria ſecunda.

A Mat. xxvi.
A Mar. xiiij.

De cena dñi. Cap. cxlix.

Prima aūt die azymorum. i. ea die in cui⁹ veſpera agn⁹ erat imolandus ⁊ edēdus cū azymis: dixerūt diſcipuli ad ie-
Luce. xxij. ſum. Ubi vis parem⁹ tibi comededere paſca. Et rñdit. Ite in ciuitatē ⁊ occurret vobis hō amphorā aq̄ portās. Quocunq̧ introierit: querite a dño dom⁹ locū ad p̄parādū: ⁊ oſtēdet vobis cenaculū grāde: ⁊ ibi parate. In ſuperiori pte dom⁹ faciebāt paleſtini cenacula:
A inferius aūt cubicula. Qd̄ Marc⁹
Iohan. xiij dicit legenā. Lucas āphorā. vn⁹
B expreſſit gen⁹ vaſis alter modum.
Luce. xxij. Ante diē ḡ feſtū paſce veſpere facto venit ieſus ⁊ diſcubuit cum xij. diſcipulis ſuis. Et ait. Deſiderio deſideraui hoc paſca māducare vobiſcū anteq̄ patiar Uerba ioānis miniſtrauerūt grecis fomtē erroris. Dicūt eīn in paraſceue lunam fuiſſe q̄rtādecimā: ⁊ ita in veſpera ipi⁹ fuit paſca. Dñs aūt ſciēs ſe paſſurū ea die i veſpera añcedenti anticipauit comedere paſca. Et q̄ ea nocte licite potuit comedi fermentatū: de fermentato ɔficiunt corpus dñi. Qd̄ ſi verū eſt: credibile eſt dñm comediſſe agnū: vt p̄ceptum erat i lege: ⁊ azyma comediſſe. Et ſic ēt ſi conſtet qd̄ dicunt: errant conſecrādo fermentatū.

Additio.
Cū in veritate fuerit q̄ntadecima. Quinq̧ autē ponit ratōes opinionis eoꝝ.

Q; autem dominus preuenit paſca: probatur ex v̄bis ioānis qui dicit dominum manducaſſe ante diē feſtū paſce: ⁊ in paraſceue iudeos nō intraſſe p̄toriū: ne cōtaminarentur: ſed comederent paſca. Et etiā ſacerdotes h⁹ diſpoſuerāt: ne occiderēt eū in die feſto. id ē primo die azymorum. Etiam euangelium vocat ſabbatum poſt crucem domini magnum diē ſabbati. quod non ſolet dici: niſi cum feſtum ſabbato concurrat. ⁊ ita in ſabbato fuit primus dies azymorū Medij enim dies inter primum ⁊ vltimum non erant feſtiui. Etiam mulieres in paraſceue parauerūt vngenta. qd̄ nō liceret ſi eēt pmus

Additio.
Ab hoc loco ponit ratiōes eoꝝ Primā inde ſumūt qd̄ Ioānes dicit. Scđam īde ſumūt quod dt. Lucas. Tertiam īde ſumūt qd̄ dicunt alij. Quartam inde ſumunt: q̄ euangeliū vocat ſabbatum poſt crucem magnū ſabbatum. Quītā inde ſumunt: q̄ mulieres in paraſceue parauerunt vngenta.

Difficultas enodat grecorum.

dies azymoꝝ. Ad hᵒ dicit pōt: q2
dies feſtus paſce erat quītadecima
luna ſm illō. Et ī q̄ntadecima ſolē
nitatē celebrabit: altiſſimo domīo
Ante hunc diē ꝙ ſm legē dn̄s fecit
paſca. Etiā lucas dicit veniſſe diē
azymoꝝ in q̄ neceſſe erat occidi pa
ſca. Neceſſe autē erat ex lege luna.
xiiij. p̄mi mēſis vel ſcđi. Caſuz aūt
aliquē in q̄ neceſſe eſſet ꝑuenire lu
nā q̄rtādecimā nō legim⁹. Diē ꝓo
magnū ſabbati vocabāt in tribus
feſtiuitatib⁹ hebdomadalib⁹ q̄cū=
q3 die. vij. dierū ꝯtingat. Oēs em̄
ſeptē ſolēnes ſūt: ⁊ ſi nō adeo vt p̄=
mus ⁊ vltimus Ad comedendū q̄=
q3 azyma: oportebat eos ſeptē die
bus mūdos eſſe. Unde quoq3. vij.
die nō poterāt intrare p̄toriū. Qꝫ
aūt mlieres dicūt paraſſe vngenta
in die feſto: dicim⁹ q2 nō erāt dies
aliqui adeo feſtiui vt ſabbatū: ⁊ li=
cuit eis parare vl' emere ſicut ⁊ ci=
bos: qđ nō liceret ſabbato. Quid
ſi multo an̄ parauerāt: q2 audierāt
a dn̄o ſepe eū in ꝓximo moriturū.
Nonne magdalena videt iam pa=
raſſe: ⁊ per inſpirationē ſpūſſancti
preoccupaſſe vnctionē. Quidam
aūt dicūt ꝙ. xiiij. luna. q̄rta ſcz feria
cenauit dn̄s cum diſcipłis: et lauit
pedes eoꝝ Qđ narrat ſol⁹ Joan=
nes: et in quartadecima comedit
agnum paſcalē: ⁊ dedit diſcipulis
corpus ſuū de q̄ alij agunt. Sz vſ⁹
eccl'ie ꝯtrarius eſt q̄ ante paraſce=
ue pedes paupeꝝ lauat. Etiā ſi ta=
bulam cōpoti diligēter retro ꝑcur
ramus: inueniemus lunam. xxij.
kalend. aprilis. feria ſexta. ꝙ in p̄ce
denti ſexta feria fuit luna q̄ntade=
cima. Et nota ꝙ nuſq̄ legit dn̄m
comediſſe carnes niſi agni paſcal'.

¶ Qꝫ ſurgens a cena lauit pedes
diſcipulorum. Capitulum. cl.

A Joh. xiij.

SUrgens autez
Jeſus a cena: lauit pe
des diſcipuloꝝ. Ex eo
aūt ꝙ dixit. ſi locut⁹ ē
ſcz ī baptiſmo: nō īdiget niſi vt pe
des lauet. vos aūt mūdi eſtis: ſed
nō oēs. ꝑpendit a q̄buſdā ꝙ apł'i
baptizati erāt. Et cuz recubuiſſet:
iterū docuit eos. Quare hoc fece=
rat. In exemplū ſcz mutuo ſibi ſer
uiēdi: ⁊ in typuz mutuo dimittēdi
iniurias: ⁊ mutuo ſubuueniendi peccātib⁹ orādo ꝓ eis. Uñ et dn̄s ſubdidit. Beati eritꝭ ſi feceritis ea. Que đ ſola ablutiōe pedum nō dixiſſet.

Additio. Nota quattuor depoſitiones veſtiuz chriſti. In cena depoſuit eas et reſūpſit. Ad colūnā nudat⁹ eſt ⁊ reīdutus. In illuſiōe militū nudatus
⁊ vendit⁹. Nā ab herode nō legit
nudat⁹ Ad crucem nudat⁹ nec re=
indut⁹ Pria ptinet ad apl'os quos
ī b'eui reſūpſit. Scđa ad illos q̄ re
ſūpti ſūt in die pētecoſtes: ⁊ paula
tim reſumūt. Tertia ad reliq̄s q̄
reſument in fine. Quarta ad quer
ſam medietatē noſtri tēporis q̄ nū
ꝙ reſumet. Scđa ⁊ q̄rta repñſentāt
in eccl'ia cū altaria mundant. Nā
⁊ ramūculis quaſi flagellis tundū
tur ⁊ aſperguntur aqua ⁊ vino.

¶ De notatione ꝓditoris ⁊ egreſ
ſu eius. Capitulum. clj.

IEſus autē tur C Joh. xiij.
bat⁹ ſpū dixit. Amen
amen dico vobis: quia
vn⁹ ex vobꝭ tradet me
hac nocte. ¶ Turbat⁹ ē ieſus mi=
ſericorditer cōpatiēs iude quē no
tabat. Sic et ſancti miſericorditer
turbant: cū vrget eos cura zizania
a tritico ſepare ante meſſem. Men
titur ꝙ philoſophus q̄ dicit animi
ꝑturbatiōes nō cadere in ſapientē
Et dicebāt ſingillati. Nunqd ego
ſum dn̄e. Quib⁹ ait. Qui intigit B
mecū manū in catino: hic me tra= Mat. xxvj.
det Duodecim in eodē catino cuz Mar. xiiij.
dn̄o edebāt: ⁊ alij nō. q. d. Un⁹ de C
duodeci tradet me. Forte ideo di= Lu. xxij.

xit intingit: qꝛ ſuccus agreſtiū lactucarū neceſſarius ad eſum agni erat. Catinus in quo liquor oſtendit ꝙ vas erat fictile: parapſis vas in quo cibi parabantur: quia paria habebat latera. Apſis enim eſt extremitas. Uel vt quidam dicunt quadraturā laterum notat hoc nomen parapſis. ¶ Et addidit ieſus Ue homini illi ꝑ quē filius hois tradetur. Bonū erat homini illi ſi natus non fuiſſet. Ue i ſacra ſcriptura eternā notat dānationē. ⁊ eſt. Peribit eternalr. Et ne minutiſſimā eius penā intelligeremus: addidit Bonū ⁊c̄. i. meliꝰ eſſet ei ſi non eſſet natus de vtero: ſed periiſſet in vtero. Tunc eñ ꝑ ſolo originali peccato damnatus eſſet. Uel vſualiter dictum eſt: melius eſſet ei non eſſe ꝙ̄ male eſſe.

C Johan. xiii. ¶ Recūbebat autem diſcipulus quē diligebat ieſus in ſinu eiꝰ. Et innuit ei petrus: vt ſecreto quereret a dn̄o qs traderet eū. Hic non aliter creditur recubuiſſe ſupra pectus ieſu: niſi quia diſcūbebat iclinatꝰ ante pectꝰ dn̄i. Huic ſummiſſa voce querēti dn̄s ſummiſſa voce ꝓditorē expſſit: cui ſcȝ panē intinctum porrigeret. Et buccellā intictā porrexit iude. Inde eſt ꝙ eucharíſtia nō daꝛ intincta. Et etiā ꝓ hereſi tollēda: q̄ dogmatizabat totū xp̄m eſſe ſub vtraqȝ ſimul: et ſub neutra tm̄ forma. Et tunc introiuit ſathanas in iudā. non tūc p̄mo: ſed vt quaſi ꝓprium poſſideret: ſicut aplī ſpū iā accepto: iterū dicunꝛ accepiſſe ſpiritū. Tunc iudas ait. Nunquid ego ſum rabbi.

C Mat. xxvi. Ait illi. Tu dixiſti. Nondū coꝛā oībꝰ exp̄mit eū. Poteſt ei ſic itelligi Ego nō dico: ſȝ tu dicis. Uel d̄ aſſertione cordis exponi poteſt. q. d. Ore q̄dē interrogas quaſi neſcius ſȝ corde ratū habes te eē ꝓditorē.

C Johan. xiii. ¶ Et exiuit iudas ꝯtinuo erat āt nox. Tūc ait ieſus Nūc clarificatus ē filiꝰ hois. i. eiecto tenebroſo remāſerūt ſoli mūdi cū ſuo mūdatore. Et addidit. Et ꝯtinuo clarificauit eū deꝰ. i. clarificabit Qd̄ pōt intelligi de reſurrectione. Uel de iminēti traditiōe: ꝑ quā xp̄s mortuus apparuit his qui eum in iferno expectabāt.

¶ De eucharíſtia data diſcipulis ⁊ non iude. Cap. clii.

Enātibus aūt illis bn̄dixit ieſꝰ panē. ⁊ fregit: ⁊ dedit diſcipulis ſuis dicens. Accipite ⁊ comedite: hoc eſt corpꝰ meum qd̄ ꝑ vobis tradeꝛ. Similiter ⁊ de calice ait. Bibite ex hoc oēs: hic eſt ſanguis meus noui teſtamēti. ſubaudi ꝯfirmator: q̄ ꝑ vobis ⁊ ꝑ multis effundeꝛ in remiſſionē peccatoꝝ. Qꝫ ait. Accipite ⁊ comedite. forte inculcatio eſt. Nō eñ intelligēdū eſt ꝙ ſūptū corpꝰ de manu dn̄i ſibi miniſtrarēt ſȝ q̄ ꝯſecrauit ipſe ⁊ miniſtrauit Sȝ eſt. acſi diceret: comedite. vtrāqȝ huiꝰ ſacramenti comeſtionē innuens. Nec eñ de calice dixit: accipite ſed miniſtrans dixit Bibite. Et nota qꝛ i canone cū ꝓferūꝛ hec verba. hoc ē corpꝰ meū. hic eſt ſanguis meꝰ ex virtute hoꝝ verboꝝ fit itrāſſubſtātiatio Uñ

C Mat. xxvi. C Mar. xiiii. B Luce. xxii.

Additio. Bibite ex hoc oēs. ſicut tunc: ita ⁊ in primitiua eccleſia oēs q̄ intererāt miſſe ſumebant ſacramētū vnitatis. Nunc aūt qꝛ nō poſſunt oēs digne ſumere: ſumunt aliud ſaltē ſacramentū vnitatis. i. oſculū pacis: qd̄ tradēs ſacerdos miniſtro dicit: habete vinculū pacis ⁊ dilectiōis. acſi diceret. ſumite ex hoc oēs Uel accipite et diuidite inter vos

Nota d̄ verbꝪ ſacramētalibus.

credibile eſt cū dn̄s eadē verba dixit: mutaſſe panē ⁊ vinū in carnē ⁊ ſanguinē. ⁊ tūc eandē vim ꝯtulit dn̄s v̄bis illis i poſterū. Et ꝓpter

ea ſic ꝯſtruēda ē littera. Bñdixit: ſubaudi: dicens. hoc eſt corp⁹ meū Et tūc fregit ⁊ dedit diſcipulis ſuis: ⁊ ait Comedite. Et iterauit: h⁹ eſt corp⁹ meū. Uel forte tūc bñdixit bñdictione nobis nō tradita: ſꝫ poſt ad inſtitutionē aplorꝫ vis bñdicēdi tradita eſt a dño ꝑ bis iſtis. hoc eſt corpus meū. Nꝫ aūt ante traditionē euchariſtie diximꝰ iudā exiſſe: videmur cōtradicere Luce: qui poſt calicē traditorē cōmemorat. ſed forte lucas de traditiōe recapitulat. Hilariꝰ aūt ſup matheum ꝓbat iudā non interfuiſſe. tunc eni b. bētes calicē: ſecū dixit ieſus bibituros in regno patris: ad qḋ iudas indignus erat. Etiā bibentiū nullū excipiēs ait: q̇ pro vobis effundeť. In alijs aūt excepit dicens. ꝓ multis. Dici tamen pōt iudā accepiſſe euchariſtiā: et dictū ab hilario facile determinari. Cū ergo dixit ieſus. Hoc facite in meā cōmemorationē: inſtituit hoc ſacramentū: ⁊ tacite p̄miſſum deſtituit. Cū ergo dixit ſe nō bibiturū vinū donec cū eis biberet nouū. aduerbialiter poſitū ē .i. nouo modo: tāꝗ nouꝰ icꝫ nō incorporādo mihi vinū vt prius.

C Mat.xxvj.
C Mar.xiiij.
B Luce.xxij.

¶ De ꝑdictione negationis petri
Capitulum.cliij.

D Mat.xxvj.
D Mar.xiiij.
C zache.xiij.

Tunc ait illis ieſus Oēs ſcādalū patiemini in me ĩ nocte illa Scriptum eſt enim pcutiā paſtorē: ⁊ diſpergenť oues gregis. zacharias ꝓpheta ex pſona ecclie orauit dicens ad patrem Percute paſtorē: ⁊ diſpgēť oues gregis. Euangeliſta vero videns impletū qḋ orauerat ꝓpheta: reſpōſionē patris annuētis poſuit. ſcꝫ Percutiā paſtorē Et cū dixiſſet petrꝰ. Et ſi oēs ſcādalizati fuerint: ego nunꝗ ſcandalizabor. Reſpondit ieſus. Prius ꝗ̄ bis gallꝰ vocē dederit: ter me es negaturus

D Mar.xiiij.

Marcus hoc expreſſit plenius ceteris Poſt primā eni negationē petri ſtatim gallus cātauit: ſꝫ ante ſcd̄m gallicātuꝫ bis iterū negauit. ⁊ ita trina petri negatio aū p̄mum gallicātū inchoata eſt: ante ſcd̄m ꝯpleta. ¶ Alij aūt euāgeliſte dicentes. Prius ꝗ̄ gallꝰ cantet: ter me negabis. de inceptione agunt. Et eſt. Trinā negationē inchoabis. Marcꝰ ꝟo de completione eiuſdem ſcripſit. Et ait petrus. Etiā ſi oportuerit me mori tecū non te negabo. Nō mētitur petrꝰ: q2 credit verū eſſe quod ꝓmittit.

D Mat.xxvi.
D Luce.xxij.

Additio.

Inde ē q̄ i hac die iouis: oēs hore flebiles ſſ: ⁊ ſola miſſa ſolēnis eſt in concentu ⁊ ornatu miſtrorꝫ tanꝗ ĩ die ſue iſtitutionis quaſi in ſuo natali. Eadem quoꝫ die chriſma ꝯficiť quo frontes liniūtur: q2 eadē die poſtes ſanguine agni liniebanť. Quā q2 ſequebať eſus agni paſcalis: differť linitio baptiſmalis vſꝫ in ſabbatum: vt cōtinueť eſui agni. Cōfectio ꝟo chriſmatis differri nō potuit: q2 vſꝫ ad baptiſmū non celebratur miſſa in illis diebus.

¶ De ſermone domini poſt cenā.
Capitulum.cliiij.

A Joh.xiiij.

Tunc ſubdidit ieſus ꝯſolando lōgū ſermonē quē ſcripſit Joannes. Non turbeť cor veſtrū neqꝫ formidet In domo pris mei manſiones multe ſunt: ſi quo minꝰ dixiſſem vobis. Minus poniť ꝓ nō ⁊ eſt. Si quo minꝰ .i. ſi ĩ aliquo nō dixiſſem vobis nō .i. ſi nō eſſent ibi: ego dixiſſem vobis .i. non celaſſem vos: imo dixiſſem vobis quia nō ſunt ibi. Sꝫ ſubaudi: ſciatis. q2 vado vobis parare locū. Iā parate erāt māſiones vt dixerat ꝑdeſtinatiōe. ſꝫ tamē adhuc parāde erāt

Hierony. apertione ⁊ ipſorū meritorijs ope
ratione. Hieronymus aūt ↄtra Jo
uinianū legit totum ſub vna diſti/
ctione ſic. Si nō manſiones multe
eſſent apud patrē dixiſſem vobis:
q2 vado parare vobis locum. hoc
eſt ſi nō vnuſquiſq3 ꝑpararet ſibi mā
ſionē ex ꝓprijs operibus: dixiſſe3
vobis. q2 vado parare vobis locū
Meū aūt nō eſt parare ſ3 veſtrum
Et eſt dictū: ſicut illud. Sedere a
dextris vel a ſiniſtris nō eſt meu3
dare vob. Tñ ⁊ qđ quiſq3 ſibi parat:
etiā deus ei parat. Parat eīm man
ſiones: manſionibus parādo man
ſores. ¶ Cunq3 dixiſſet ei tho
mas. Dñe quo vadis. Reſpondit
ei ieſus. Ego ſum via veritas ⁊ vi
ta. q. d. Qua vis ire. Ego ſū via. i.
me imitare. Quo vis ire. Ego ſū
veritas. id eſt verus ⁊ ſupremus fi
nis: qui ſolus querendus ē. Ubi
vis ꝑmanere. Ego ſum vita. Et
nota quis modo arguit eos in hoc
ſermone quaſi neſcientes ipſum.
mō cōmendat tanq3 ſciētes. quod
ſm regulā Ticonij de alijs ⁊ alijs
eſt intelligendum. ¶ Sunt ⁊ qđā
in hoc ſermone q̄bꝰ applaudit Sa
belliꝰ: vt q videt me videt ⁊ patrē.
Quedā quibꝰ inſultat Arrius: vt
ꝟba q̄ ego loq̄r. a me ipō ñ loq̄r. et
maior me ē: ⁊ hmōi. etiā ꝓmiſſionē
hanc addidit ieſus. Qui credit in
me: opera que ego facio ipſe faciet
⁊ maiora. horū faciet. genitiuus ē
ꝓ ablatiuo more grecoru3. Maiꝰ
fuit ſanari vmbra petri q3 fimbria
veſtis xpi. q. d. Nō erit maior me
q credit in me. ſed maiora faciā ꝑ
eum q3 ſine eo. Dicit enim Augꝰ.
Non de omnibꝰ operibus xpi hoc
dr. Non audeo precipitare ſniam:
vt dicā maius eē ſalutē fieri pecca
torū: xpo operante q3 ſunt angeli.
Intelligat q poteſt: vtrū maiꝰ ſit
iuſtos creare: q3 impios iuſtifica:
re. cum hoc ſic maioris miſericoꝛ
die: illud maioris potētie. Dever

C Math. xx.

E Mar. x.

Nota.

C Act. v.

bis iuſticie que tūc fecit eſt hic ſer
mo. non de omnibus operibus eiꝰ. De paraclito.
Q3 autē ait. Rogabo patrē ⁊ ali
um paracletū dabit vobis. ſic eſt
conſtruendū. dabit vobis paracle
tū: qui eſt alius a nobis. id eſt alia
ꝑſona a nobis. id eſt a patre ⁊ filio
Pater eñi ⁊ filius ⁊ ſpūſſanctus
ſunt idē aduocatus vel ↄſolatoꝛ.
Q3 dixit paracletum mitti in no
mine ſuo. hoc eſt ad noticiam eius
⁊ glorificationem. Uel q2 h3 idē
nomen qđ filius. id eſt deus. Nec
hoc qđ ait Sermonē quē vos au
diſtis non eſt meus. obloquitur ei
quod dixerat: diligentem ſe ſmo
nes ſuos ſeruare. Singulariter ei
dixit ſermonem pr̄is eſſe. nec eſſe
ſuum. i. a ſe. ¶ Et dixit eis. Quā D Luce. xxij.
do miſi vos ſine ſacculo ⁊ pera et
calciamentis: nūqd aliquid defu/
it vobis. At illi dixerunt. Nichil.
Et dixit eis. Qui nunc habet ſac
culum tollat ſi/
militer ⁊ perā:
⁊ qui nō habet
gladium emat.
Inſtruit eos do
minꝰ i diſcretio
ne virtutū. Sūt
eīm quedā ſemꝑ
tenēda: vt miſe
ricordia: humi/
litas: fides: ſpes
⁊ charitas. que
dam ꝓ tempore ⁊ loco mutanda:
vt fames. ſitis. vigilie. orationes.
labor operandi ⁊ docendi. Tem/
pore ergo perſecutionis docet ne/
ceſſaria tollere: donec tempus euā
geliʒādi rediret ſopita perſecutio
ne. Cunq3 dixiſſent. Domine: ecce
duo gladij hic. Reſpondit. Satis
eſt. Unus qui amputaret auricu/
lam: in cuius ſanatione virtus do
mini monſtraret. alter q nō euagi
natus oſtenderet apoſtolos nō ꝑ
miſſos. facere quicquid poſſent in
domini defenſione. ¶ Predixit B Joh. xvi.

Additio.
Quaſi diceret.
habebitis ꝑ mo
dicū xp̄s ꝑ ſecu
tionē: ⁊ iō pre/
munite vos: ⁊ ī
armis ad defen
ſionē: ⁊ i ſaccu
lis ad neceſſario
rū repoſitionē.

quoqz eis ieſus. Ecce veniet hora: etiaz venit vt diſpergamini vnuſquiſqz in ppria: τ me ſoluz relinquetis.

A Joh. xvij. ¶ Poſtea eleuatis oculis in celum orauit dicēs. Pater venit hora τ c. Et orauit primo p ſe: poſt p diſcipulis. tertio p his q credituri erāt per verbum eorum.

¶ De trina oratione dñi in villa gethſemani. Capitulum. clv.

E math. xxvj. C Mar. xiiij. D Luc. xxij. A Joh. xviij.

Tunc venit cuz illis i villā q dr gethſemani: que ē ad radicē mōtis oliueti trās torrentē cedrō. Cedrō genitiu⁹ ē grecus pluralis: q latine dr cedrorum. Et introiuit ieſus i hortū cū diſcipul' ſuis. Sciebat āt τ iudas locuz illū: qr cōſueuerat ieſus illuc venire cū diſcipul' ſuis. ¶ Et cū itraſſet dixit eis. Sedete hic donec vadā illuc et orem. τ etiā vos orate ne intretis in tētationē. ne ſcz ſuccūbatis tētatiōi. Et aſſumpto petro τ filijs zebedei cepit ɔtriſtari τ ait. Triſtis eſt aia mea vſqz ad mortē. Uſualr dictū ē. i. multū triſtis ē aia mea. vl triſtis ē vſqz ad timorē mortis: τ p timore mortis. Triſtabat autē pro ruina aplorū. vel ēt cē/vſqz/ excluſiuum. Triſtabat ei donec ſe τ ſuos morte ſua liberaret. Uel incluſiuū ſcz donec poſt mortē ſuā redirent apli ad fidē eius. Et pgreſſus ab eis q̄ntū iact⁹ eſt lapidis: procidit in faciem ſuā: et orabat. Abba pater: ſi poſſibile ē trāſfer hūc calicē a me. Idē eſt abba qd pat. Et eſt abba hebreū τ ſyrū: pat grecū τ latinū. In q inuit deuz patrē eſſe oim gentiū. Ut ver⁹ hō horrebat mortē: τ vellet nō mori: ſi fieri poſſet de iuſticia. Habebat ei iuſticia patris vt chriſtus patere-

Math. vbi ſupra.

D Luc. xxij.

Additio. Noie calicis intelligit paſſio rōne mēſure qr dei iuſticia non patit aliquē pati ſupra id quod poſſit.

tur: τ a cōſtitutiōe mūdi hoc ſacramētuz ab eo erat poſtētuz. Hec volūtas nō moriendi glorioſos martyres fecit. Non ei vult ſenſus carnis: niſi qd delectat. Si autē delectaret eos mori: nō inde viderent mereri. ſz qr hāc moriendi voluntatē ſubijciūt deo merent. Unū τ xps ſubdidit. Uerūtn nō qd ego volo: ſz qd tu. Quidā tn adherentes ptīcule demōſtratiue ſcz hūc dicunt oraſſe miſericorditer p iudeis: vt ſi fieri poſſet: qp intrarēt gētes ſine cecitate iudeorp: nō biberet hūc calicem. mortem ſcz a iudeis q ſibi iminebat. ¶ Et cū veniſſet ad diſcipulos inuenit eos dormientes. Et ait petro. Sic non potuiſti τ c. Uel ait petro ſic ironice. q. d. Sic erat faciendu;: In cōmuni aūt dixit illis tribus. Quid dormitis. Spūs qdē pmptus eſt: ſubaudi: veſter quaſi promptulū habuiſtis ſpūm in pmittendo mori etiā pro me. ſed nunc ptz carnis infirmitas Secundo abijt et orauit eundem ſmonē. Et apparuit illi angel⁹ cōfortans eum. Et factus in agonia plixius orabat. id eſt in certamine cō mortē. Iā qſi vincebat mortem in animo: duz etiaz mori volebat: quā poſt vicit actu ipo ſcz reſurgēdo: Et factus ē ſudor ei⁹ ſicut gutte ſanguinis decurrētis in terram. Hec ſolus lucas. Et rediens ad diſcipulos et inuenit eos dormiētes. Tertio abijt τ orauit eundē ſmonem. Tūc venit ad diſcipulos: τ ait illis. Dormite iam τ requieſcite. Et cum paululū dormiſſent ait. Surgite Sufficit. eam⁹ Ecce ppe eſt qui me tradet.

Additio. Nota prima effuſio ſanguinis chriſti fuit in circunciſiōe. Secūda in ſudore. Tertia in flagellatione. Quarta in crucifixiōe. Quinta in mortui lanceatione. ¶ Prima in exemplum: vt circuncidam⁹ membra noſtra. Secūda in ſignūt

De quinqz effuſiōibus ſanguinis chriſti.

quia ſanguine ſuo irrigaret ⁊ fecũdaret. Tertia ⁊ quarta ad remedium. Quinta ad ſacramentũ. Jnde eſt ꝙ officium miſſe in qnqȝ partitũ eſt. Prima eius pars eſt vſqȝ ad ep̃lam vt ab ea incipiat. Secunda pars vſqȝ ad euãgelium incluſiue. Tertia vſqȝ ad canonem. Quarta vſqȝ ad emboliſmũ: qḋ interp̃tatur ſuperxreſcẽs quia nouiſſime ſupaddit: ſed libera nos ⁊c̃. qḋ in quibuſdã eccleſijs alta voce dr̃. Quinta pars vſqȝ ad finẽ. Sȝ q2 in ſola cruce etiã quinaria fuit effuſio ſanguinis. ideo ⁊ ſolus canon ſubdiuiditᷓ i qnqȝ ptes. Prima vſqȝ. Qui p̃die. Scḋa vſqȝ ad. Memẽto. Tertia vſqȝ: preceptis. Quarta ⁊ quinta vſqȝ ad emboliſmuȝ vel ad finẽ.

¶ De ligatione dñi ⁊ ſanatiõe auricule ſerui. Capitulum. clvj.

E math. xxvj. E Mar. xiiij. E Luc. xxij. A Joh. xviij.

Adhuc coloquẽte venit iudas cũ cohorte militũ accepta a p̃ſide. et turba miniſtrorũ accepta a principib⁹ ſacerdotuȝ et armis. Et dederat illis ſignum: q2 oſculo indicaret eis ieſum: ⁊ ip̃i ducerent cum caute. Putabat eñ ꝙ magic; artib⁹ poſſet ſe transforma re ⁊ elabi. Et ſuſcepto oſculo: vocauit eum ieſus amicũ: vel ironice: vl' ẽm ſtatum p̃teritũ. Et p̃mo interrogauerat eos. Quem queritis At illi dixerũt. Jeſum Et cum dixiſſet ieſus querentib⁹ ſe. ego ſum. abierũt retro ⁊ ceciderũt. Poſtea tenuerũt ieſum ⁊ ligauerunt eum Simon aũt petr⁹ amputauit auriculã ſeruo cui nomẽ erat malch⁹. Jeſus aũt ſanauit euȝ ⁊ ait petro. Omnis qui gladiũ accipit: gladio peribit illo ſcȝ q̃ vertebatᷓ ante paradiſum: vel ꝑ gladio accepto ꝑibit. Nec accipit gladium pro eo q̃ datᷓ a deo vel a lege vel a iudice.

Solus ioh. hoc dicit.

De ſanatõe ſolus lucas

¶ De fuga adoleſcentis. Capitulum. clvij.

Adduxerunt aũt ieſum ad Annã p̃mũ. nõ q2 collega caiphe: ſed q2 ſocer eius Turpe cẽt ſi domũ anne antepoſ tam p̃teriſſent.

Solus ioh. dicit de ãna

Adoleſcẽs ãt ſe q̃batur eũ amict⁹ ſyndone ſup nudo. ſubaudi corpe. Aliud eni nõ habebat idumẽtũ ꝙ̃ ſyndonẽ: q̃ relicta ſyndõe aufugit ab eis Traduntq̃ dã hũc fuiſſe ioannẽ: quẽ tunc fuiſſe adoleſcentẽ longa et⁹ vita indicium eſt.

Additio. Jd eſt. primo eminerãt caiphas ⁊ anna ſummuȝ ſacerdotiuȝ a pilato. ſȝ caiphas illo ãno habuit ſed q2 dom⁹ anne erat i trãſitu coꝝ: p reuerentia ſacerdotali ãteꝙ̃ ad caiphã illuc eum introduxerunt.

Sol⁹ mar. ð adoleſcente

Hieronym⁹ tñ ſup locũ illum p̃s. Vim faciebant qui querebãt aiaȝ meã: ait. Judei vim faciebant: vel petro cũ dicerent. Et tu ex illis es. vl' iacobo: q̃ cũ traherent relicta ſyndone nudat⁹ aufugit ab eis. Videtur tamen potius opinando ꝙ̃ affirmando dixiſſe.

B ps. xxxvij.

¶ De prima negatione Petri. Capitulum clviij.

Sequebatur autem petr⁹ a lõge vt videret fineȝ. Joannes ꝓ not⁹ põtifici introduxit petrũ. Quẽ cuȝ intuita eſſet ancilla oſtiaria: dixit. Nunq̃d ⁊ tu ex diſcipulis es hõis iſtius. Dicit ille. Non noui illum neqȝ ſcio quid dicis Quidam volentes excuſare petrum dicunt ꝙ bene dixit ſe nõ noſſe illũ: queȝ nemo p̃fecte nouit niſi pater. Et cũ dixiſſet. O homo nõ ſum: ſe negauit ⁊ nõ xp̃m. Cum qȝ dixiſſet hõ neſcio q̃d dicis: dixit ſe neſcire falſa coꝝ ꝯſilia ⁊ dolos. Sed ſtultũ eſt excuſare quem dñs accuſauit J p̃e ẽẽſe reũ lachrymis

F math. xxvj. F Mar. xiiij. F Luce. xxij. C Joh. xviij.

indicauit Stabat aūt cū miſtris petrus ad ignē Interrogabat aūt pōtifex ieſū de doctrina ei⁹ Et cū dixiſſet ieſus. Palā mūdo locut⁹ ſū interroga eos q̄ audierūt. vn⁹ miniſtroꝝ dedit alapā ieſu. Et ait ieſus. Si bñ locut⁹ ſum qd me cedis Oſtēdit ieſus ꝑcutiēti maxillā nō actu ipo ꝓbēdā eſſe alterā: ſʒ animo paratū eē ad patiēdū ſi op⁹ fuerit.

Hec ſol⁹ iohannes. ¶ Et miſit eum annas ligatum ad caipham.

¶ De ſecūda ꝛ tertia. Capl'ʒ. clix.

Oēs loquūtur de iſta ſʒ diuerſimode.

Erat autē petrus ſtās ī atrio ꝛ calefaciēs ſe: ꝛ dicēte alia ācilla. Et hec cū ieſu erat dixerūt q̄ aſtabāt: Uere tu ex illis es. nā ꝛ galile⁹ es ꝛ loq̄la tua .i. idioma galilee manifeſtū te facit. Tūc negauit petr⁹ cū iuramēto. Et añ hāc negationē exierat. ꝛ cātauerat gall⁹. Et q̄ſi p⁹ horā cognat⁹ malchi dicebat euʒ ſe vidiſſe i horto cū ieſu Et tūc petr⁹ cepit anathematizare ꝛ iurar̄: q꞉ nō nouiſſʒ hoīeʒ: ꝛ ſtatim gall⁹ cātauit. Et ꝯuerſus dñs reſpexit petruʒ. Et recordat⁹ petr⁹ ꝟbi qd dñs dixerat egreſſus foras fleuit amare: fugiēs ī cauea q̄ mō gallicant⁹ appellat̄: in q̄ loco edificata eſt eccl'ia. Scdm huc ordinē ioannis: videt̄ petri trina negatio inchoata i atrio anne. ꝛ ꝯſūmata ī atrio caiphe. Scdm alios q̄ nō faciunt mētionē de anna videt̄ tota facta in atrio caiphe. Aug⁹ in libro de ꝯcordia euāgeliſtaꝝ: aſſerit totā factā ī atrio āne. ꝛ q̄ dicta ſūt inde poſt miſſū ieſū ad caiphā: recapitulādo dicta. Hiero. i mattheum. ꝛ beda in lucaʒ videt̄ velle q̄ petrus ī atrio caiphe negauerit.

¶ De ſentētia mortis lata in ieſū. Capitulum. clx.

F math. xxvi. F Marci. xiiii

Mane facto cōuenerūt apō caiphā ſacerdotes ꝛ ſeniores populi: ꝛ ſcribe ꝛ phariſei ꝛ q̄rebant falſū teſtimoniū ꝯ ieſū. Et dixer̄t duo falſi teſtes. Nos audiuim⁹ eū dicentem Poſſuʒ deſtruere tēplū dei h⁹ manufactū: ꝛ poſt triduum nō manufactū reedificare. Cumq̄ non reſpondit ieſus exurgens caiphas dixit ad ieſum. Adiuro te ꝑ deū viuū vt dicas nob̄. ſi tu es xp̄s filius dī bñdicti Et rñdit ieſ⁹. Tu dixiſti. Si dixero vob̄ nō creditis mihi: amodo videbitis filiuʒ hoīs ſedentem a dextris virtutis dei: et venientē in nubib⁹ celi: qd de ſcdo aduentu ei⁹ congrue intelligi pōt vel d̄ aduētu ei⁹ in orbem ꝑ pdicatores. Tūc pnceps ſacerdotū ſcidit veſtimēta ſua dicēs Blaſphemauit cōſuetudis iudaice erat audita blaſphemia in deum: ſcindere veſtimenta ſua. Et dixit. Quid vobis videt̄. Et dixerunt Reus eſt mortis.

Additio. Hoc in lege nō habebāt. ſed ſignuʒ doloris debuit eſſe.

¶ Prima illuſio. Capitulū. clxi.

G math. xxvi.

Tunc expuerūt in faciem eius. ꝛ hoc ēt ꝓpriū erat iudeoꝝ ſpuere in faciem eius queʒ abijciebant. ¶ Et adduxerūt euʒ vinctū ad ꝓtoriū: ꝛ tradiderūt pōtio pilato p̄ſidi: ꝛ nō introierūt ne cōtaminarent̄ itrādo domū gētil'.

A math. xxvii. A Mar. xv. A Luc. xxiii.

¶ De ſuſpendio iude. Cap. clxii.

E Ioh. xviii. A math. xxvii.

Tunc iudas penitentia duct⁹ retulit xxx. argēteos dicens ꝑncipib⁹ ſacerdotū. Peccaui tradens ſanguinē iuſtum. At illi dixerūt. Quid ad nos. Tu videris. q. d. Tu vidiſti qd feceris: ꝛ ſic ē p̄teritū ſubiunctiui. Uel tu videbis cū ſenties in pena te peccaſſe. ꝛ ſic eſt futurū ſubiunctiui. Quidam tñ ſub vna diſtinctione legunt. Quid ad nos: tu videris. quid ſcilicet perti

net ad nos. Forte ſathanas q̄ poſſe
derat iudā poſtq̄ fecit qđ voluit:
receſſit ab eo. ⁊ iđ potuit iudas do
lere qđ fecerat: vt ex dolore iterum in
traret i eū ſathanas: vt faceret eum
iniicere ſibi manū. Dicit Hiero. ſu
per cviii. ps. q2 mag9 offendit iudas
deū qñ ſe ſuſpēdit: q̄ in hoc q̄ eū ꝓ
didit. Et ꝓiectis argēteis i tēplo
abiēs laqueo ſe ſuſpēdit: ⁊ crepuit
medi9: effuſis viſcerib9: ⁊ i hoc quo-
dāmodo delatū eſt ori quo oſcula-
tus erat dñm: ne ꝑ os ſpūs effunde
retur Rupto eni3 laqueo putatur
poſt cecidiſſe ⁊ crepuiſſe. ¶ Utrū
autē eadē die ſe ſuſpenderit: an di
ſtulerit: dubiū eſt. ſ3 q̄ añ reſurre-
ctionē domini ſuper pſalmū habe-
tur. Quidā tñ dixerūt q̄ audita re
ſurrectōe quā nō ſperabat ſe ſuſpē
dit: qđ nō eſt autenticū Dixerūtq3
ſacerdotes: q2 non licebat eos mit
tere in corbanan: quia ꝓciū ſan-
guinis erat. Mittere itellige pro
remittere: quia inde tulerant eos.
Et emerūt ex eis agrum figuli in
ſepulturā peregrinoꝝ cuiuſdā ſc3
figuli. Ul' eſt figuli ꝓpriū nomen.
Et dict9 ē ager
acheldemac. id
eſt ager ſangui-
nis. Quia fuerit
ꝓciu3 mortis in
vſu3 mortuoꝝ
tradiderūt eos.
Tūc ipletū ē il-
lud hieremie.

Additio.
Sup agrū hūc
ſecus viam q̄ du
cit ieſſrata: nōſ
geon eſt vbi ſa-
lomon inunct9
eſt.

Zach. xi.

Acceperūt. xxx. argenteos: ſacer-
dotes vel vēditores agri vł iudas:
⁊ dederūt eos in agrum figuli. ſc3
preciu3 appreciati a filiis iſrael. id
eſt chriſti quem appreciauerunt. id
eſt precio emerunt filii iſrael. vel
alii qui erant a filiis iſrael nati.
Non legitur in hieremia hoc ſed i
zacharia pene idem ſenſus eſt ſub
verbis aliis. Unde quidam codi-
ces habent per prophetam ſine no
mine aliquo. Dicit Hieronymus
in maiori breuiario: quia antiqui
codices habuerunt in aſaph. pro-
pheta. ſed vicio ſcriptorum poſitū
eſt in eſaia: q2 neſciebant quis fue-
rit aſaph. ¶ Unde porphirius vo-
cabat mattheum imperitum cum
poſuiſſet eſaiā: ſed nō errauit mat-
theus ſed ſcriptor. Similiter i mar
co dicit hiero. fuiſſe ſcriptum hora
ſexta crucifixum fuiſſe dominum.
ſed ſcriptores imperiti pro epiſ. q̄
notat. vi. nec eſt littera ſed nota nu
meri tantum ſcripſerunt gāmam
litteram que ſignificat. iii. et inde
forte pōt legi gloſa que eſt in mar-
co. Hoc proprie marcus: ſubaudi
dixit. ſed ſcriptor corrupit. et vere
dixit tertia q̄tum ad myſterium.
Nam et cum Hieronymus ita di-
cat erraſſe ſcriptores in mattheo:
qui ſcripſerunt hieremiam pro za-
charia. Etiam ſuper mattheū di-
cit hebreum quendam ſibi oſtendiſ
ſe librum hieremie apocriphum in
quo hec ſcripta ad verbum reppe-
rerat. ¶ Origenes in mattheum.
In ſecretis hie-
remie hoc repe-
ritur: ſicut apo-
ſtolus ſcriptu-
ras quorundam
ſecretorum pro-
fert vt illud.
Quod oculus
non vidit: nec au
ris audiuit. In
nullo enim regu
lari libro hoc in

Additio.
Quia quilibet
prophetharum
ſecreta habuit q̄
nō reuelauit ſci-
licet quia ſolu-
tionem neſciuit
vnde ipſe dixit
ſecretum meum
mihi.

uenietur niſi in ſecretis eſaie. Au-
guſtinus de concordia euāgeliſta-
rum dicit. Apud zachariā eſſe tā
tum de. xxx. argenteis. In hiere-
mia vero de emptiōe agri: licet nō
huius agri Et ita dicit hoc capi-
tulum ex duobus compactum. Ul
tra etiam vt dicit auguſtinus que-
dam ex perſona euangeliſte que-
dam ex perſona prophete accipien
da ſunt.

Nota auguſtinum.

¶ De verbis pilati ad ieſum ⁊ iu-
deos. Capitulum. clxiii.

F Joh. xviij.
A Luce. xxiij.

Um autem ieſus eēt in ꝑtorio exiit ad iudeos pilat⁹ q̄rēs quā accuſationem ferrēt aduerſus hominē hunc. ¶ Et ꝓmū eū accuſauerūt i duob⁹: qꝛ ꝓhibebat tributa dari ceſari: ⁊ qꝛ dicebat ſe xp̄m regē eē. Cūqꝫ reſpondiſſet vt acciperēt eū: ⁊ ſm legem ſuā iudicarent dixerūt. ¶ Nobis non licet interficere quēq̄. ſubaudi his diebus. Uel pro poteſtate tranſlata ad alios hec dixerūt. Jntrans ergo pilatus pretoriuꝫ: primā accuſationē quaſi nullās reputans: qꝛ forte audierat ieſū dixiſſe Reddite q̄ ſũt ceſarꝫ ceſari De ſcđa dicit ad ieſū Tu es rex iudeoꝝ qui rñdit. Dicis hoc a te an alij tibi dixerūt hoc de me Jd ē i hoc accuſaueſt me tibi. Et ait pilat⁹. Nūqd ego iude⁹ ſũ. q. d. Ego ñ ſũ iude⁹ ⁊ ita a me hoc nō dico: ſꝫ gēs tua ſcꝫ quā tuā dicis. ⁊ de qua nat⁹ es: tradiderunt te mihi. Et ait ieſus. Regnū meū nō eſt de hoc mūdo. Cui pilatus. Ergo rex es tu? Rñdit ieſus. Tu dicis: qꝛ rex ſum ego Ego ad hoc veni in mūdū vt teſtimoniū ꝑhibeā veritati. Cui pilatus. Quid eſt veritas. Et iterum exiens dixit iudeis Nullā cauſā inuenio in eo ¶ At illi clamabant Cōmouit vniuerſuꝫ populū: incipiēs a galilea vſqꝫ huc.

F Joh. xviij.
G Joh. xviij.
A Mat. xxvij.
A Marci. xv.
C Luce. xxiij.
Hec ioan. ſolus.
Hec lucas ſolus.

Additio.

Tu dicis. i. q̄ q̄ris vere dicꝭ ꝑ potes. q. d. muta modū ꝓnūciandi: dic remiſſiue qđ dicis interrogatiue Dicit magiſter qꝛ bene feciſſet pilatus ſi reſpōſionē ieſu ſuꝑ hoc expectaſſet. Jn hoc pilat⁹ arguit: qꝛ ñ expectauit donec v̄itas a dño deſcriberet: cū a phariſeis ñ potuerit deſcribi. Achademici eā dicebāt eā eſſe in puteo ſine fūdo. ⁊ non poterant deſcribere.

¶ Qꝫ herodes illuſit dño. Capitulum. clxiiij.

B Luce. xxiij.

Unqꝫ accepiſſet pilatus q̄ homo galileus eēt: qꝛ herodes q̄ preerat regioni illi hieroſolymis erat his diebus: volens deferri ei honorē: miſit ei ieſū vt dñs galilee hominē galileū vel abſolueret vel damnaret. Et ideo recōciliat⁹ eſt herodes pilato: ſuꝑ nece galileorum quā ꝑdixim⁹. Et gauiſus ē herodes: qꝛ ex multo tēpore cupierat ieſū videre: ⁊ ſignū ab eo videre. Sacerdotes autē cōſtāter accuſabāt ieſū corā herode. Qui cū interrogaſſet ieſū immultꝫ nec recepiſſet reſponſum: ab eoꝛ ſpreuit eū. ⁊ illuſit ei. exiſtimās eū fatuū: vel nō ſane mētꝫ. Et i ſignū illuſionis induit eum alba veſte.

¶ De ſcđa viſione. Cap. clxv.

B Luce. xxiij.
G Joh. xviij.

Unc pilatus dixit iudeis: qꝛ nec ipſe nec herodes īueniebant in eo cām ⁊ ideo correctū flagellis dimitteret. Turba autē vniuerſa clamauit. Crucifige eū. Cunqꝫ pilatus renuiſſet: accuſabāt eū iudei in tertio: quia filium dei ſe fecit.

¶ Qꝫ pilat⁹ hora quaſi ſexta ſedit ꝓ tribunali. Cap. clxvi.

B Johā. xix.

Unc ergo pilatus magis timuit ⁊ ingreſſus ad ieſū ait illi. Unde es tu. Jeſus aūt non rñdit ei verbū. Cui pilatus. Mihi nō loqueris: neſcis qꝛ poteſtatē habeo crucifigere te: ⁊ dimittere. Reſpōdit ieſus. Non haberes poteſtatē in me vllam: niſi datum eſſet tibi deſuper. id eſt a ceſare. immo a deo. Et quia quaſi timore poteſtatis ſupioris angebaꝫ pilat⁹: dixit eū ieſ⁹ min⁹ peccare q̄ iudos Cūqꝫ pilat⁹ q̄reret dimittere eū. clama-

bant iudei. Si hunc dimittis non es amicus ceſaris: omnis q̄ ſe regē facit contradicit ceſari.

C Joh.xix. ¶ Audiens hec pilat⁹ eduxit ieſū foras: et ſedit ꝓ tribunali ī loco q̄ dicit̄ grece lithoſtratos. hebraice gabathas qđ ſonat varietatē pauimēti. Erat aūt paraſceue hora q̄ſi ſexta. Grecꝫ admixti iudei crebro vtebant̄ grecis vocabulis. Paraſceue eñ grece: preparatio latine. ſic dicebāt feriam ſextam: quia in ea parabāt neceſſaria ſabbato: ſicꝫ ⁊ ī deſerto duplo colligebant manna. Poterat ergo hora ſexta eſſe incepta: Et vſqꝫ ad eius cōpletionem pacta ſunt ea que leguntur vſqꝫ ad tenebras: ⁊ a ſexta cōpleta facte ſūt tenebre.

C Mar.xv. Marcus dicit hora tertia: malens ītelligere horā qua linguis crucifixerūt eū iudei. Vel ioannes vocat horā ſextā ꝑparationē dñice mortis. Poſtq̄ eñ in nocte iudicauerunt eū reum mortis. fluxerūt vſqꝫ ad crucifixionem tres hore noctis ⁊ tres hore diei. Reor ī medio illarū horaꝝ dñm crucifixū. ideo mō hanc modo illā horā poſitam. Nā eccl̄ia inter tertiam ⁊ ſextā horaꝫ celebrat miſſam: ⁊ cū mane celebratur debꝫ añ cātari tertia Cūqꝫ accuſarēt eum in m̄ltis: nichil reſpondit.

B math.xxvij. A Marci.xv. D Luc.xxiij. G Joh.xviij. ¶ Per diē autem feſtū paſce: cōſueuerat preſes nouiter ītroducta ꝯſuetudine dimitteret̄ vnū d̄ victꝫ quēcūqꝫ petiſſēt ī memoriam ꝙ ea die egreſſi erāt d̄ ſeruitute pharaonis: egyptus ēt cōpellētib⁹ eos exire. Alios occidebāt vt chriſtū ⁊ duos latrones in memoriā primogenitorū egypti: ſi adhuc idē faciant: neſcio. Nō qꝫ factū eſt luna. xv. ꝯſtat ⁊ tūc fuiſſe eā q̄ntamdecimā.

Additio.

Nꝫ in ieiunijs differtur miſſa vſqꝫ p⁹ ſextā: in q̄dragesima vſqꝫ poſt nonam. reor pro caſtrimargia n̄ra magis factuꝫ eē: q̄ pro myſterio: ne audita miſſa ante ſextaꝫ ħram⁹ occaſionem ꝓueniendi horā prādij. Vel forte qꝛ non ſoluꝫ paſſionis: ſed ⁊ mortꝫ ⁊ ſepulture: ⁊ aſcenſionis ſacramēta ſunt ī miſſa. In memoriā mortꝫ ⁊ aſcenſionis celebrantur poſt ſextā: ī memoriaꝫ ſepulture p⁹ nonā forte ī memoriā reſurrectiōis celebratur mane.

Cunqꝫ optionez dediſſet eligendi ieſum innocentē: aut barrabaꝫ latronem: elegerunt barrabā. Scribitur barrabas: ⁊ ſonat filius magiſtri. ſcribit̄ etiam barabbas: et ſonat filius patris.

¶ Nꝫ pilat⁹ q̄ſi nolens tradidit ieſum flagellatuꝫ vt crucifigeretur.

Capitulum.clxvij.

Tunc miſit ad pilatū vxor ſua dicens. Nichil tibi ⁊ iuſto illi. Multa eñ paſſa ſuꝫ ꝑ viſum dormiens ꝓpter eum. Jam dei nutu poterat cognoſcere diabolus myſteriū crucis. ⁊ ideo laborabat ne chriſtus moreretur. Forte iam gaudebāt ſancti ī inferno: vnde hoc notauit. — B math.xxvij. solus.

¶ Videns autem pilatus qꝛ nihil ꝓficeret: ſed magꝫ tumult⁹ fieret: lauit manus ſuas dicēs. Inno cens ego ſū a ſāguine hui⁹ iuſti Et reſpōderūt oēs. Sāguis eius ſuper nos ⁊ ſup filios noſtros. i. vltio ſanguinis. Tunc ieſum flagellis ceſum tradidit eis vt crucifigeret̄. Sancitum erat a rhomanis vt crucifigēdus ꝓus flagellaretur: vel forte vt iudei ſatiati flagellis a morte deſiſterent. Adhuc colūna cui alligatus fuit ieſus veſtigia cruoris oſtendit. — C math.xxvij. solus.

Additio.

Ideo ī illis diebus initia et fines horarum omittimus: quia a nobis ablatus eſt ille q̄ eſt alpha ⁊ o. ⁊ traditus eſt impijs.

¶ De illuſiōe militū. Ca.clxviij.

D math.xxvij. B Marci.xv. A Joh.xix.

Milites ergo p̄ſidis ſuſcipientes ieſū: τ exuentes eū circūdederūt ei chlamydē coccineā: ad ſimilitudinē purpure qua reges vtebant̄: τ potuit i chlamyde illa aſſutū eſſe aliqd purpure int9: vt in eſtiua chlamyde fieri ſolet: q2 τ marcus dicit eum indutum purpura. Pro diademate autem plectētes coronam de ſpinis impoſuerunt capiti eius. Qui attenti9 cōſideraſſe ſe dicūt: ſpinas illas aſſerunt iuncos fuiſſe marinos: quorū acies nō minus ſpina pungit: quia dura eſt τ penetratiua. Unī τ poeta: τ acuta cuſpide iunci Credibile eſt aūt aculeos corone cruorem de capite extraxiſſe Etiam flagellis cruor dorſi extractus eſt τ ſanguineus ſudor alias partes corporis tinxit: vt nō tantū manus τ pedes τ latus dicamus aſperſa ſanguine: ſed tota veſte tincta chriſtum aſcendiſſe de boſra: pro ſceptro autē dederunt i manu ei9 arundinem τ illudebant ei tanq̃ volēti regnare nec valenti.

Illuſio triplex.

Additio.
Tertia illuſio.
Contra has illuſiones quibus ter illuſus eſt p̄mittim9 nos ante reuelationem crucis tres adorationes dicentes. Agios τc̄. quaſi ter honorantes ter illuſum ꝓpter nos: τ duab9 linguis: quia tertia adhuc ſilet. Etiam contra tres accuſationes tres dicimus excuſationes in perſona ſaluatoris. Popule meus τc̄. Ubi etiā exprobrat eis chriſtus tria beneficia ſua: liberationem de egypto: regimen i deſerto: introductionem in terrā optimam: quaſi diceret chriſtus. Accuſas me de negatione tributi: potius deberes gratias agere quia liberaui te a tributo. Accuſas quia dixi me regē: potius gratias age: quia regaliter paui te in deſerto. Accuſas me q2 me dixi filium dei: potius ora vt introducam te in terram meliorem τ optimam.

Accuſationes tres.

¶ Tertia illuſio. Capitulū.clxix.

Et genu flexo dicebāt. Aue rex iudeorum. Et licet hoc facerent gētiles: quia iudeis autorib9 fiebant. ideo in paraſceue cum oratur pro perfidis iudeis genua non flectimus. Tamen forte iudei cum militibus hoc agebāt. ¶ Et expuentes arundine percutiebāt caput eius τ exuentes eum purpura: reinduerant eū veſte ſua: τ duxerunt eum vt crucifigeretur baiulans ſibi crucem.

D math.xxvij. C Marci.xv. A Johā.xix. D math.xxvij. C Marci.xv.

¶ De Simone cireneo. Ca.clxx.

Et exeūtes iuenerunt ſimonē cireneū patrem alexādri τ rufi. τ hi duo putant̄ fuiſſe diſcipuli ieſu: τ angariauerunt eum tollere crucem poſt ieſum. id eſt ad angariam coegerunt eum: que eſt onus perſone τ operis: perangaria autē tantum perſone. ¶ Sequebantur autē ieſum mulieres plangentes eum. Quibus ipſe ait. Nolite flere ſup me: ſed ſup vos τ ſuper filios vſos. quaſi diceret. Flete pro imminenti excidio gētis veſtre. Poteſt eſſe vna de cauſis quare in paſſione chriſti non ſolenniʒamus: quia dominus precepit illis vt flerent. ¶ Ducebāt̄ et duo nequam cū eo: vt interficerentur: et vene-

Additio.
Hanc proceſſionē plangentiū poſt dominū repreſentam9: q̄n letanias pro imminentibus periculis facim9. τ iuxta mandatū domini plangimus ſuper nos τ ſuper filios noſtros Sane crux ſuper altare ponenda eſt: vt de altari tollat eā baiulus crucis: quia de chriſti humeris ſublatam tulit eam ſimon cireneus.

D math.xxvij. C Marci.xv. D Luce.xxiij. D Hic lucas. xxiij. ſolus. E Luce xxiij.

Mẽs locum nominant.

runt in locum caluarie q̃d hebraice dicit̃ golgatha. Caluaria eſt ꝓprie os capitis humani nudũ. Et q2 ibi decollabant̃ rei: ⁊ multa oſſa capitum ibi aſperſa erant: dicebat̃ loc⁹ caluarie vel caluariarũ. Ambro. in ep̃la ad romanos videt̃ velle ꝙ ibi ſepultus fuerit adã: ⁊ a capite ei⁹ dictã caluariã: ⁊ ei dictuʒ ab apoſtolo. Surge q̃ dormis: exurge a mortuis: ⁊ illuminabit tibi chriſt⁹

C Ephe. v.

De qua opiniõe dicit hieronym⁹ ꝙ fauorabilis eſt intep̃tatio: ⁊ mulcens aures: nõ tamẽ vera. Nõ credim⁹ hoc a falſarijs poſitũ in ambro. ſicut ⁊ multa alia. Cum autem crucifigerent eum dicebat. Pater dimitte illis: quia neſciunt quid faciunt.

pᵘᵘ. hᵒ ꝓbuʒ ſolus lucas

De diuiſione veſtium ⁊ tunica ſortis. Capitulum. clxxi.

De miſſiõe ſortis ſupve ſtinẽta oẽs ponũt vtʒ.

Tunc fecerunt de veſtib⁹ ei⁹ excepta tunica quattuor ptes. q2 quattuor erãt milites q̃ crucifixerũt eũ. Tunica autẽ erat incõſutilis reticulato ope facta: ⁊ ideo ſcindi nõ poterat: deſuper cõtexta p totũ: habens ſcilicet pannum aliquem ex tranſuerſo ſuper humeros poſitum ad modum corrigie in pellicijs: et ſortiti ſunt de ea cuius eſſet.

Oẽs de titulo loquũt

De titulo triũphali. Ca. clxxij.

Scripſit aũt pilatus titulũ cauſe eius id eſt in titulo cauſam mortꝭ eius. Jeſus nazarenus rex iudeorum. q. d. ideo crucifix⁹ eſt q2 rex erat iudeoꝝ. Et ſcripſit illuʒ hebraice grece ⁊ latine vt diuerſarum linguarũ homines qui cõ venerant ad diẽ feſtum illũ legere poſſent ⁊ intelligere. Utrũ ãt principiũ tituli ſcriptum fuerit tribus linguis I certum eſt ſed finis. hoc eſt rex iudeoruʒ. ſic eſt ſcript⁹ hebraice: malcus iudeorũ: grece baſileos exomoſoleõ. latine rex cõfitẽtiũ. Crux auteʒ non habebat ſuper lignũ tranſuerſuʒ aliq̃d habens formam thau Sʒ pilat⁹ ſuppoſuit cauillaʒ ⁊ tabulam affixam: et in tabula erat titulus ſic.

Additio.

Tres ſũt tituli. Triũphalis victorum geſta cõtinens. Preconialis qui i portis et domibus ſcribebat̃. Mortalis: qui ſupra ſepulcra id eſt epitaphium.

Additio.

Uel etiaʒ trib⁹ linguis ſignificatum eſt ꝙ oẽs religio q̃ per linguã hebreaʒ: q2 apud eos prius religio viguit ꝓpter cultum vnius dei et omnis ſapiẽtia que per grecã: ⁊ oẽs fortitudo q̃ per latinem ꝓ domino rhomanoꝝ credere deberẽt illã deũ ⁊ hoieʒ.

Dicunt̃ aũt I cruce dñi fuiſſe quattuor ligna diuerſa: et forte in totidem diuerſis generibus. Lignum erectũ. tranſuerſum. tabula ſuperpoſita. truncus quidam cui infixa erat crux qui in rupe defoſſus fuit. Inuenitur enim lignum dominice crucis ⁊ palme ⁊ cypreſſi. Et vt quidam tradũt oliue et cedri.

Dixerunt autem iudei pilato vt mutaret titulum: ⁊ noluit. ſed confirmauit dicens. Quod ſcripſi ſcripſi. id eſt immobiliter ſcripſi.

Additio.

Nota quoſdam velle in domini cruce fuiſſe tres tantum clauos:

D Joh. xix.

Pretereuntes autem blaſphemabant eum dicentes. Uach qui deſtruis templum dei et cetera. Similiter ⁊ ſacerdotes illudebant et dicentes. Alios ſaluos fecit: ſeipſum non poteſt ſaluum facere. q. d. Nunc apparet quia non ex ſe ſed in beelzebub homines ſanabat: potius enim ſe ſanaret Demones ei ſẽtiẽtes vires ſuas fractas eẽ

E math. xxvi. C Mar. xv. E Lu. xxiij.

hec agebant vt deſcēderet ꝺ cruce
Tamē in Tobia ſup exenteratio-
nē piſcis legit demonē ſtetiſſe ſup
brachium crucis: ⁊ cōſideraſſe an
xp̄s aliquā maculā peccati hr̄et.

¶ De diuerſis meritis latronum
Capitulum clxxiij.

F Luce. xxiij.

ETiam vnus ꝺ
ſimul pēdentibus blaſ-
phemabat eū alter aūt
increpans blaſphemantē ait. Me
mento mei dn̄e dum veneris in re
Scd̄m ꝟbū xp̄i. gnum tuū. Et audiuit a dn̄o. Ho-
die mecum eris in paradiſo. Non
Nota. ꝺ paradiſo. intellige de terreno vnde expulſus
eſt adam. neqꝫ de angelico: qꝛ ad
illum ante chriſtum nemo aſcēdit
ſed in requie: quod eſt eſſe cum ie-
ſu. Vel hodie eris mecum: qꝺ eſt
eſſe in paradiſo. Forte fuit anima
eius cum anima xp̄i in ſinu abrae:
⁊ cū illa regreſſa. Et quia non tūc
penetrauit latro celos: et ex alijs
multis locis ſcripturarū errauerūt
quidam putantes eſſe multa loca
bonorum preter celum: paradiſuꝫ
ſcꝫ ade: locaqꝫ in aere et terra: vbi
beate viuent. nec tamen deum vide
bunt. Soli enim ꝑfecti cum ange-
A lis fruentur dei viſione. Ob hoc ēt
Johā. xiiij. dictum putant: multe manſiones i
domo patris mei ſunt.

¶ Qꝫ virgo virgini commiſſa ē.
Capitulum. clxxiiij.

E Johan. xix Tertiū verbū xp̄i.

STabant autem
iuxta crucem mater ieſu
⁊ maria cleophe ⁊ maria magda-
lene ⁊ ioannes. Tunc dixit ieſus
matri de iohanne. Mulier ecce fi-
lius tuus. Et iohāni ait. Ecce ma
ter tua. Et ex illa hora accepit eaꝫ
diſcipulus in ſuam: quaſi ſuā hn̄s
matrē: vel in ſuā quaſi poteſtatem
vel in cōmunionē rerum ſuarum.
Tamē nil cre-
ditur habuiſſe
proprium: ſed
cum eſſet beata
virgo cum apo
ſtolis iſte ſpecia
lem eius curam
habebat.

Additio.
Quia ioannes
aſtitit crucifixi
oni. ideo die eo
deꝫ legitur paſ
ſio ſc̄m ipꝫ: licet
merito poſtre-
mus legatur qꝛ
ſcripſit poſtremus.

¶ De tenebris factis a ſexta vſqꝫ
ad horam nonam. Cap. clxxv.

ASexta autem F Mat. xxvij
hora tenebre facte ſūt C
vſqꝫ ad nonaꝫ ꝑ vniuer Mar. xv.
ſam terrā. non fuit ecli F
pſis ſolis vt quidam mentiti ſunt. Luce. xxiij.
qꝛ luna e regione fere erat ad ſolē.
Eclipſis autem fieri ſolet tantum Nota.
in ſynodo ſolis ⁊ lune. ¶ Legit
quia tunc athenis vigebat ſtudiū:
⁊ cum inquiſiſſent philoſophi cau
ſam tenebrarum. nec inuenirēt di-
xit dionyſius ariopagita: ꝙ deus
nature patiebatur. Et fecerunt ei
aram: ⁊ ſuper ſcripſerunt Ignoto E Act. xvij.
deo de qua legitur in actibus apo
ſtolorum. Tamen origenes vide-
tur velle ꝙ tenebre ille tantum fue
runt ſuper vniuerſam terrā. iudee
qꝛ ſi per vniuerſam orbem diffuſe
fuiſſent: in aliqbus hiſtorijs ethni
corum inuenire
tur ſcriptuꝫ. Et
ſicut tribus die
bus ſuper egy-
ptios fuerūt te
nebre. i deſerto
vero ieſſen vbi
erant filij iſrael
lux erat: ita mō
quaſi ecōtrario
ſup filios iſrael
erāt tenebre alijs
nationib⁹ lu-
ce fruentibus.

Additio.
Quia trib⁹ ho
ris ꝑtenſe ſunt
tenebre. ideo et
nos celebram⁹
tenebras. etiam
triduane mortis
quaſi triduanaſ
facim⁹ exeqas:
qꝛ nec albi mo-
nachi. ix. faciūt
lectiones niſi ꝓ
mortuis: ⁊ tūc
etiaꝫ primatus
tenebrarum inſinuatur: que i illis
diebus ceperunt precedere diem.
Extinctio candelarū fugā ſignat
apoſtolorū. vel quia paulatim fit:
occiſionē ꝓphetarū a praua gn̄atio
ne factā. ⁊ tādem mortē itellige.

¶ De clamore domini ad patrem
Capitulum.clxxvj.

Quartum xpi v̈bum. Mat.xxvij Marci.xv.

Et circa horaz nonam ieſus clamauit voce magna dicẽs hely vl̃ heloy lamaeſebthani. vna dictio eſt heli: et ſonat deus meus. hel enim nomẽ dei ẽ, oy. ideſt meus. Quid autẽ ſonet vox illa xpi. Euangeliſta interp̃tatus eſt. hic p3 ꝙ pſalmus q̃ eiſdem verbis incipit de xpo ſcript⁹ eſt: non vt quidam putant ex pſona dauid: vel heſter vl̃ mardochei Et dixerũt quidam heliam vocat iſte. Ubi rõani erant nõ intelligentes hebreum. Clamabat aũt ieſus ſe derelictũ a patre. non ꝙ deitas ſeparata eſſet ab humanitate: ſ3 q2 ita traditus erat a patre calamitatibus: ꝙ videbatur derelictus. vel ſe derelictum a patre dicit: q2 tunc fere inutilis videbatur paſſio eius q2 de toto genere hoim non videbat̃ quis redimi: niſi latro qui fere ſol⁹ credebat i eũ. Uñ dicit eſaias factus ſum ſicut qui colligit ſtipulam in meſſe. Et in pſalmo. Singulariter ſum ego donec tranſeã: excepta beata virgine: quã etiã tunc crediſſe credimus. In hmõi ei ſemper ipſa excipit̃.

Ps.xxi. Ps.cxl.

Additio. Metaphorice loquitur eſaias: cũ forte tẽpore meſſis ꝓpoſuit paterfamilias colligere meſſẽ: non inuenit niſi de ſpicis ſtipulam. ita fuit de xpo. cũ tempore gratie deberet meſſem ſuã. id eſt iudeos colligere: non inuenit niſi ſolũ latronẽ fidelem.

¶ De morte dñi poſt guſtatũ acetum.
Cap.clxxvij.

Quintum xpi i cruce verbum. Johã.xix.

Poſtea dixit ieſus Sitio. vas autem erat ibi poſitum aceto plenũ. et vn⁹ ex militibus ipleuit ſpõgiã aceto: et eã ipoſuit arũdini ſuppoſitã yſopo: et ei circũligatam. et dabat ei bibere. Fuerunt qui dicerent: crucifixos citi⁹ mori: ſi acetum cum felle biberent et ideo milites acetũ ſecũ tuliſſe: vt citius poſſent liberari a cuſtodia: ſi citius morerẽtur quos crucifigerent Potuit eſſe ꝙ vile vinũ ſecũ tulerãt ad bibendũ: et ex calore q̃ſi acetũ factum eſt. Uñ ad notandũ eius acredinẽ alius euangeliſta dicit vinũ myrrhatum: alius cũ felle mixtuz. ¶ Cunqꝫ libaſſet ieſus acetum: dixit. Conſummatuz eſt. q̃cquid ſc3 fieri oportebat anteq̃ moreretur. vel viciũ hũane corruptionis dixit eſſe cõſummatũ. Jeſus aũt clamauit voce magna dicens. Pater in manus tuas cõmẽdo ſpiritum meũ: et inclinato capite tradidit ſpiritum.

De h⁹ Ma et marcus. Sc3. marc⁹ Sc3. Mat. Et hoc. aũ crucifixionem. Sextum v̈bũ ſol⁹ ioh. ponit. Septimuz v̈bũ ſolus lucas.

¶ De ſignis in morte domini.
Capitulum.clxxviij.

De h⁹ Ma. Marci. et lucas.

Et ecce velũ tẽpli qd erat ante ſancta ſanctoꝝ ſciſſũ eſt a ſũmo vſqꝫ deorſum. Remigius dicit velũ qd dicebat̃ exterius: ſciſſum eſt. qd myſtice tantuz dictũ eſt: vel forte etiã velũ appẽſum ante fores tẽpli: qd ad tegendas fores appoſitum eſt. dicit ioſephus cũ interiori velo ſciſſuz. Nã et in euangelio nazareoꝝ ſuplimmare tẽpli infinite magnitudinis fractũ eſſe legit̃ auditaſqꝫ voces in aere. Tranſeamus ex his ſedibus. ¶ Terra quoqꝫ mota eſt. petre ſciſſe monumẽta apta. Et quidã ſancti ſurrexerũt a mortuis. et venerunt i hierlm: et apparuerũt multis Forte hic fuerũt de quibus ſup eplam ad hebreos legit̃: ꝙ multũ affectauerũt ſepeliri i terra ſancta: vt dño reſurgente reſurgerẽt: vtrum aliqui eoruz ita ꝑmãſerunt et cũ

Mat.xxvij

Additio. Beda ſuper matheũ iſti credendi ſũt cũ aſcẽdẽte aſcendiſſe ſimul corpore.

dño aſcendente aſcenderint neſcimus. Q; autem aliqui eoꝝ iteruȝ mortui ſunt: poſtq̃ dñm ſurrexiſſe teſtificati ſunt. ſcimus: qꝛ corpora quorūdā adhuc quieſcunt in hieruſalem: ꝛ ſanctus ſcarioth vnus eorū fuiſſe a quibuſdā perhibeť

De cēturione Math. mar. ꝛ lucas

¶ His viſis cēturio: ꝛ q̄ cū eo cuſtodiebant ieſum timuerunt ꝛ dicebāt. Vere fili⁹ dei erat iſte Quia hora. ix. mortuo domio centurio: fact⁹ ē preco fidei noſtre. Et pfidis recedētibus. licuit ioſeph ꝛ nicodemo diſponere de funere: ꝛ mulieribus accedere ꝑpius ideo hora nona cōuenim⁹: nō ad miſſale officium. ſȝ quaſi ad funeris obſequium.

Additio.

¶ De quo magis hieronym⁹ dubitat. dicitur ſanct⁹ ſcarioth fuiſſe abbas: q̄ mortuo q̄daȝ monachi incōſolabilit' dolentes mortui ſunt/ et adhuc compaginati videntur.

¶ Q; fractis cruribus latronum xp̄us lanceatus eſt. Cap. clxxix.

F Johan. xix

IUdei autē ne remanerent pendētes in cruce in magna die ſabbati rogauerunt pilatum vt frangerētur crura eorū: ꝛ tollerenť ne feſtū eorum horrore diuturni cruciatus fedaretur. Cumq; milites primi fregiſſent crura latronum ꝛ veniſſent ad ieſum inuenientes eum mortuū os non cōminuerūt ex eo. Sed vnus militum lancea latus eius dextrum pforauit. et continuo exiuit ſanguis ꝛ aqua: ꝛ qui lanceauit eū vt tradūt quidā cū fere caligaſſet oculi eius: ꝛ ea ſu tetigiſſet oculos ſāguine ei⁹ clare vidit.

Additio.

Opinio eſt crucem domini. xv. pedes habuiſſe in altum: ꝛ tabulam ſuper poſitam pedē ꝛ dimidium.

Additio.

Item ſuper locum vbi chriſt⁹ crucifixus eſt. hoc ſcriptum ē grece. otheos. id eſt hic deus baſileoſiſmon. id eſt rex noſter proſeruas. i. ante ſecula. glauſe. i. operat⁹ eſt. ſothias. i. ſalutem. emeſotis. i. in medo. gis. i. terre.

¶ De ſepultura dñi. Cap. clxxx.

G Mat. xxvij
H Mar. xv.

CUm autem ſero factum eſſet: ioſeph decurio. i. vnus de ordine curie ab arimathia: q̄ eſt ramatha ciuitas helcane patris ſamuelis: diues ꝛ iuſtus de quo etiaȝ quidam putāt cōſcriptum eſſe pſalmū. beatus vi: qꝛ nō conſenſit actibus ꝛ conſilijs alioꝝ petijt a pilato corpus ieſu: qꝛ ipſe diſcipulus erat ieſu: ſȝ in occulto. venit quoq; ēt cum eo nicodemus ferēs myrrhe ꝛ aloes quaſi libras centū. Iſta amaritudine ſua vermes arcent a corporibus mortuorū ꝛ acceperunt corpus ieſu: ꝛ inuolutū ſyndone quā emerat ioſeph: ligauerunt lintheis albis: que creditur attuliſſe nicodem⁹. Erat autem non longe monumētū nouū ī petra exciſum: in quo poſuerūt eū Et quia in ſimplici ſyndone inuolutum eſt corpus ieſu: inſtituit ſilueſter papa: vt ſacrificium altaris in lineo tantum pāno celebretur.

Mat. mar. Luc. ꝛ Joh. Sol⁹ ioh. d̄ nicodēo loquitur.

¶ De ſepulcro dñi. Cap. clxxxi.

Beda.

DE monumento dñi dicit Beda ſup marcū q̄ dom⁹ fuit rotunda d̄ ſubiacēte rupe exciſa tāte altitudīs: vt vir hō manu extēta culmē poſſet attigere: introitū hñs ab oriente: cui magnus lapis appoſit⁹ erat ꝑ oſtio. In parte eius aqlonari loc⁹ dñici corpis de eadē petra fact⁹ ē: ſeptē pedes hñs lōgitudinis: trib⁹ palmis alti⁹ cetero pauimēto eminēs quaſi ſarcophag⁹ ſuppoſitus pauli

mento. vel in ipſo pariete loculus fact⁹ erat: ſicut fit in muris domorum ad vtēſilia reponēda Nam ꝛ dicit beda: locū illū non deſup: ſed a latere meridiano patulū vñ corpus inferebat: qḋ tñ ꝛ priori ſnīe cōgruit: vt eēt quaſi ſarcophagus inclinatus ſup latus: a pertura ma latere hñs deſuper. Color ṽo monumenti ꝛ loculi rubicūdo ꝛ albo dicitur eſſe ꝑmixtus. ¶ Et erant maria magdalene ꝛ altera maria ꝯſiderantes vbi poſitū erat corp⁹ ieſu. Et reuertentes parauerunt vngenta ꝙdiu licuit eis operari. Sabbato eñ quieuerunt.

De h⁹ mat. ꝛ marcus ꝛ lucas.

¶ De cuſtodibus ſepulcri. Capitulum. clxxxv.

De h⁹ ſol⁹. G Mat. xxvij

A Ltera aūt die que ē poſt paraſceuē ꝯuenerūt ſacerdotes ꝛ pharíſei ad pilatum dicētes Hic ſeductor adhuc viuēs dixit: poſt tres dies reſurgā. Iube ergo cuſtodiri ſepulcrum ne diſcipuli eius furto ſublatū ſurrexiſſe dicāt. Scd̄m hanc lrām ptʒ: qꝛ ſabbato hec facta ſunt. Tñ remigius exponit hic paraſceuen ꝑparationē dñice paſſionis: q̄ incepta eſt a prima vigilia noctis: vt ꝓdiximus Et legit ita. Altera aūt die que eſt poſt hanc paraſceuen. i. poſt inceptionē huius ꝑparationis. hec eſt ipſa feria ſexta: que orta ē poſt ei⁹ inceptionē Viſum eſt forte remigio qꝛ ea die poſuerūt iudei cuſtodes ſepulcri. ꝛ ſignauerūt lapidē: qḋ ſabbato nō feciſſent. Vñ pilat⁹ ait. Habetis cuſtodiaʒ. i. do vobis licētiā ponēdi cuſtodes Ite cuſtodite. Hō ꝛ fecerunt.

Additio. Nota cū i paſſionibus ſanctoꝝ ꝛ mortibus ſolēnizet eccl'ia: et iocundet poti⁹ in die mortꝭ ſaluatoris ſui exultare ꝛ ſolēnizare deberet. Sūt ergo tres cauſe q̄ aſſignant a ſcīs pr̄ibus: quare nō ſolēnizat ꝛ exultare nō ꝑſumit. Prima ꝓ rubore peccati ꝯmiſſi in adā ꝓ quo ſubijt dñs ea die patibulū crucis. Scd̄a ꝓ ꝑcepto qḋ dictū ē ppl'o ꝑ moyſē dñs pugnabit ꝓ nobis: ꝛ vos tacebitis. Tertia ꝓ myſterio: vt quaſi ꝑ hoc oſtendat eccl'ia ſe diſcordare ab iimicꝭ emulādo. ¶ De aduētu mulierū ad ſepulcrū. C. clxxxvi.

D Exo. xiiij.

V Eſpere autē ſabbati q̄ luceſſit i prima ſabbati cuʒ adhuc tenebre eſſent: venit maria magdalene ꝛ maria iacobi ꝛ maria ſalōe ad ſepulcrum cū aromatibus que parauerant. Quidā nō niſi duas veniſſe dicunt: qꝛ ſupra tantū due dicte ſunt ꝯſideraſſe ſepulcrū: ꝛ reuertentes paraſſe aromata. Et dicunt qḋ additum eſt hic: ꝛ ſalome. expoſitio eſt alterius marie tacite Cōtra quos ſufficit opponere vſū eccl'ie que tres repreſentat. Etiam lucas dicit ꝑter marias affuiſſe ioannā: que tradidit fuiſſe vxor Cuze ꝓcuratoris herodis nomie Veſpis: vt dicit Aug⁹. de concordia euāgeliſtarū noctem ſignificat a parte totū Et eſt Veſpe ſabbati. i. nocte ſabbati. Sʒ ne de ipſo veſpe qḋ eſt initium noctis intelligamus: mutauit gen⁹. ꝛ ait q̄: referēs ad ſenſū nō ad nomē. que ſcʒ nox luceſcit i ꝑma ſabbati. hoc eſt cui⁹ finis eſt diluculum prime ſabbati. i. dñice. q. d. Nocte ſabbati venerunt: nō tñ qualibet noctis parte ſed diluculo.

A Ma. xxviij A Marci. xvj A Luce. xxiiij A Ioh. xx.

Additio. Chryſoſtomus dicit matrem filiorū ʒebedei vocatā ſalomā q̄ſi binomiam.

¶ De alio ordie dieꝝ. C. clxxxiiij

De illo triduo q̄ dñs erat i ſepulchro.

I N hac nocte termiat⁹ ē ordo dierū naturaliū: q̄ erat vt dies ꝑcedret noctē. Del

ceps fit cõmutatio tēpoꝝ. Fecit creato: vt nox ꝑcederet diem. Et hec nox communis fuit ⁊ ſabbato ⁊ dñice diei Et ita per ſynecdochen dicit dñs fuiſſe in corde terre trib⁹ diebus ⁊ trib⁹ noctib⁹ accipiēdo ꝑ extremā partē paraſceues totuȝ diē cū nocte ſua ⁊ ſabbatuȝ totū: ⁊ per noctē dñice diei ꝑ̄am dñicam. Tñ auguſtin⁹ videt velle hanc mutationē factā in paraſceue vt nox. v. ferie fuerit etiā paraſceues: ⁊ orto iam ſole. i. cū celū iam ab orient; partibus albeſceret: dicebāt adinuicē. Quis reuoluet nobis lapidē ab oſtio monumēti.

A Mar. xvj. Et reſpicientes viderūt reuolutū lapidē: ⁊ angelū ſedentē ſup eū.

A math. xxviij. ¶ Iam enim terremot⁹ factus erat dño reſurgēte: ⁊ clauſo ſepulcro egreſſus erat ieſus. Cuidā aūt monacho ſancti laurētij rhome extra muros anno ab īcarnatiōe dñi. M. c. xj. miranti de cingulo ſuo. ꝙ cinct⁹ erat inſoluto ⁊ ꝓiecto ante eū. vox in aere facta ē. Sic potuit clauſo ꝓdire xp̄s ſepulcro. Angelus autē poſt tulit lapidem: vt egreſſū iā factū indicaret.

Math. vbi ſupra. Pre timore aūt ei⁹ exterriti ſūt cuſtodes: vſi iacebāt velut mortui.

Additio.

Per h° fecit ꝙ nocte dñice diei ſurrexerit: cū in geneſi dictū ſit. ꝑmo dixit de⁹. Fiat lux: ⁊ facta eſt lux.

Additio.

Nota ꝙ ď apparitione angeloꝝ videtur cōtrarietas inter euāgeliſtas. Matthe⁹ eñ dicit ꝙ mulieres inuenerūt vnū ſedenteȝ ad oſtiū monumenti ſup lapidē reuolutū: neqȝ ꝯmemorat plures. Marcus dt ꝙ iuenerūt ī dextris loculi ſedentē. Lucas dicit ꝙ inuenerūt duos ſtantes Iohānes ꝙ tanꝙ vltimus ꝗſi correctior dt: ꝙ duos inuenerūt ſedētes: vnū ad caput; ⁊ aliū ad pedes. Licȝ āt diuerſa ſunt hec: nō tñ aduerſa. Credim⁹ tñ ꝙ tres apparuerūt angeli: vnus primo ſedit ſup lapidē ꝙ tranſtulit ſe ad dexterā loculi: in quo erant illi duo. ꝑmo ſtantes. poſtea ſedentes.

¶ Opiniones de hora reſurrectionis. Capitulum. clxxxv.

De hora quidē reſurrectiōis queri ſolet: deꝗ varie loquūt auctores. Hiero. in libro ſex. xij. ꝗſtionū: Veſpe ſabbati. ait matthe⁹. Marc⁹ ꝟo: Et valde mane vna ſabbatoꝝ veniūt ad monumētū orto iā ſole. — Ieronim⁹ queſtio.

¶ Cui⁹ ꝗſtionis duplex eſt ſolutio. — Solutio. Aut eñ nō recipimus marcū: omnibus grecie libris pene hoc capitulū in fine nō habentib⁹. Aut vterqȝ verū dixit: Mattheus quando dñs ſurrexit. id ē. Veſpere ſabbati. Marcus qñ vidit eum maria magdalena. i. mane. Ambroſi⁹ in fine expoſitionis. Luce: Nō veſperaſcente die: ſȝ noctis veſpere dñs ſurrexit. Deniqȝ grec⁹ ſermo ꝓveſpe hȝ ſero. Sic ꝗ dñs nō in veſptino tpe diei: ſed ſero. id eſt profunda nocte ſurrexit. Vñ ⁊ ad monumentū mulieres potuerūt accedere cuſtodibus deſcentibus. Et pncipes ſacerdotū dixerūt: qȝ diſcipuli ei⁹ in nocte venerūt. Vt āt ſcias nocte vl mane factum: mulierū alie ſciūt alie neſciūt. Sciunt ꝗ noctib⁹ obſeruāt: neſciunt ꝗ receſſerunt. Vna maria magdalena ſm ioannem neſcit: altera maria magdalena ſȝ mattheū ſcit. Nam eadē ante ſcire ⁊ poſtea neſcire nō potuit: deniqȝ alterā eē cognoſce. Illa admittitur tenere pedes domini: hec prohibet. Illa angelum videre meruit. Hec pmo cum venit neminē vidit. Illa diſcipulis domi

Additio.

Cōmunis opinio ē vnā tantā fuiſſe magdalenā: pōt tñ determinari: qđ dicit Ambro. alterā. id eſt eandem alteram.

n um reſurrexiſſe nunciauit: hec ra
x tu eſſe putauit. Illa gaudet: hec
plorat. Illa xp̄o occurrit: hec mor
Auguſtin⁹ tuum querit. Auguſtin⁹ vt ſupra
diximus: dicit eū diluculo ſurrexiſ
ſe. cui cōſentit auctoritas illa: que
dicit dn̄m. xl. horis fuiſſe mortuū
⁊ totidē diebus poſt mortē i ter
ra ante aſcenſionē: q: horis. iiij. ve
ſpertinis paraſceues. ⁊. xxxvi. dua
rum noctiū: ⁊ vnius diei. Eccleſia
quoq; aſſētire videt: q̄ matutinas
A laudes p xp̄i reſurrectōe celebrat.
Iudi. xvj. ¶ Pro predicta p̄o ſententia am
broſij facit: q ſamſon in typo reſur
rectiōis dn̄i me
dia nocte ſurgēs
tulit portas ga
ze Sic ergo aīa
xp̄i rediit ab in
feris: ⁊ reddita
ē corpori facto
īpaſſibili. Verū
autē aīa chriſti
tunc facta ē im
paſſibilis cum

Additio.
Forte p prima
ſnīa hiero. facit
q apl̄i tradide
rūt ea nocte nō
dimitti populū
ab eccleſia vſq;
ad profundam
noctem.

egreſſa eſt a corpore: an tūc demū
cū reddita eſt corpi: ne ſine corpe
glorificaret: n̄ memini me legiſſe.
¶ De ſanctis quos eduxit de īfer
no: ſi querit vbi fuerint poſt reſur
rectionē: deus nouit. Vel ſicut di
citur de dn̄o fuerunt in extremis
ptibus maris. id eſt ſup ampliſſi
mos fines orbis. ¶ De diuerſita
te aduent⁹ mulierū ad monumētū
q̄ videt i euāgeliſtis eſſe. vn̄ ⁊ por
phyri⁹ irridet eos: ⁊ d̄ appitiōib⁹
⁊ d̄ numero āgelorū. gloſa Augu.
Decem xp̄i ſup mattheū plene diffinit hoc di
appitiones. xiſſe ſufficiat: q: decē appitiones
B xp̄i poſt reſurrectionē leguntur in
.j. cori. xv. euangelijs. Quinq; ipſa die reſur
rectionis: ⁊ quinq; poſtea. In aplo
legitur q viſus ē iacobo: ⁊ qngen
tis fratribus ſimul. ſed nec tēpus
nec modū determinat. Quidā di
cunt q mortuo dn̄o: iacob⁹ vouit
ſe non comeſturū donec xp̄us re
ſurgeret. ⁊ ideo dicunt: q eadē die
reſurrectionis apparuit illi. Fue
runt ⁊ dicerēt ioſeph eadem veſpa
qua ſepeliuit dn̄m a iudeis incar
ceratum: ⁊ nicodemū latuiſſe: ⁊ de
mū factum diſcipulū. ⁊ ideo ante
alios ſtatim apparuit ioſeph i car
cere ad conſolandum.

¶ Q; angeli locuti ſunt mulieri
bus. Cap. clxxxvj.

A
ET factum eſt Luce. xxiiij
cum mēte conſternate
eſſent mulieres de hoc
qd̄ viderāt. Ecce duo
viri. i. angeli in corporib⁹ humanis
ſteterunt ſecus illas. Cumq; decli
narent vultū in terrā: dixerunt an
geli ad illas. Quid queritis viuen
tē cū mortuis. i. in ſepulcro: q̄ loc⁹
eſt mortuorū. Non eſt hic: ſurrexit
ſicut dixit vobis cū eſſet in galilea
Nota q ſancte mulieres non cor Nota
ruerunt: ſed inclinauerunt vultū.
Et ideo mos eccleſiaſticus eſt: vt
exemplo earū ⁊ in memoriā dn̄ice
reſurrectionis: ⁊ in ſpem vite nr̄e
omnib⁹ dn̄icis diebus a paſca vſq;
ad pētecoſten nō flectimus genua
orantes. ¶ Et addiderūt. Ite di B
cite diſcipulis ei⁹ ⁊ petro: q: ſurre Mar. xvj.
xit ⁊ ecce p̄cedet vos in galileam.
Et recordate p̄ bo⁊ dn̄i Ibant.

¶ De curſu Ioānis ⁊ Petri.
Capitulum. clxxxvij.

B
CUcurrit autem Iohan. xx.
maria magdalene ⁊ ve
nit ad petrū ⁊ ioānē: ⁊ ait Tuleſt
dn̄m meū de monumēto: ⁊ neſcio
vbi poſuerūt eū. Hoc agebat i ea
vis amoris: vel conſternatio men
tis: vt non inuētū nō crederet niſi
ſublatū. Cucurrerūt ergo illi duo
ad monumētū: ⁊ nō inuēto corpe:
cumq; vidiſſent ſudariū capitis ⁊
linteamina poſita ſeorſum: ⁊ credi
derunt verum eſſe quod mulier di
xerat: ⁊ redierunt ad ſemetipſos.
id eſt ad hoſpitia ſua.
¶ Q; domin⁹ apparuit magda

lene. Cap.clxxxviij.

C Johan.xx.

Maria autem magdalene que cū eis redierat ad monumentū remanſit foris plorans. Cūq; introſpexiſſet: vidit ꝓfatos angelos ſedentes iuxta loculū corꝑis: vnū ad pedes: ⁊ vnū ad caput. Qui dicunt illi. Mulier quid ploras. Que ait. Quia tulerūt dn̄m meū: ⁊ neſcio vbi poſuerit eum. Et ꝯuerſa vidit ieſum ſtantē ⁊ neſciebat quia ieſus eſt. Dicit ei ieſus. Mulier quid ploras. Quē queris. Illa exiſtimās hortulanū eſſe ait. Dn̄e ſi tu ſuſtuliſti eum: dicito mihi vbi poſuiſti eum: vt ego eū tollā. Dicit ei ieſus. Maria. et ſtatim cognouit eū: ⁊ ait. Rabboni: qḋ eſt idē qḋ rabbi: ⁊ ꝓcidens voluit tangere pedes eius vt ꝯſueuerat. Et ait ieſus. Noli me tāgere. Nōdū eñ aſcēdi ad patrē meū ſupple in corde tuo. q.d. Quē tm̄ mortuū queris: viuentē tāgere nō mereris. Quē ſcȝ putas cadauer ſublatū nō filiū equalē pr̄i. ſȝ vade ⁊ dic fratrib⁹ meis. Aſcēdo ad patrē meū ⁊ patrē veſtrū: deū meū ⁊ deū veſtrum. hoc eſt: in ꝓximo eſt vt me videat aſcendentem.

¶ De mādato cuſtodū. c.clxxxix.

Ex euangelio nicodemi ⁊ math.

Cum autē hec fierēt: cuſtodes redierunt: ⁊ nunciātes ꝓncipib⁹ ſacerdotū q̄ facta fuerāt. At illi pecunia copioſa corrupti: dixerunt Nobis dormiētibus furati ſunt diſcipuli corpus ieſu. Et manſit hoc verbū apud iudeos vſq; in hodiernū diē. ¶ Qz dn̄s apparuit mulierib⁹ ī via. c.cxc

Venit autē maria magdalena ī meredēs: ⁊ inuentis aliis q̄ cū illa ꝓus fuerāt: ibāt ſimul ad diſcipulos: iam certe de reſurrectione. Et ecce occurrit eis ieſus dicens. Auete. Ille autē acceſſerunt ⁊ tenuerunt pedes eius: adorātes. Dixit eis ieſus. Ite nunciate fratribus meis: vt eant ī galileā: ibi me videbūt. ¶ Hāc viſionē fui ī galilea p̄ ceterꝭ dn̄s mēorat: q2 ī ea credim⁹ oēs diſcipulos affuiſſe Exprobrādo q̄buſdā duriciā cordꝭ eoꝝ: eos plen⁹ de certificaſſe. Abierunt āt mulieres: ⁊ nūciauerunt oīa. xi. lugētibus: ⁊ his qui cū eis erant. ⁊ viſa ſunt añ eos ſicut deliramentū verba hec. Petrus autē ſurgens cucurrit ad monumentū vt lucas dicit. Et tūc veriſimile eſt q̄ dn̄s apparuerit ei in via: ⁊ ſi nō legat in euangelio. De quo dr̄: Apparuit ⁊ petro Quindes ꝑma die reſurrectiōis appuit

C Ma.xxviij

B Luce.xxiiij

B .i.cori.xv.

¶ De duobus euntib⁹ in emaus. Capitulum.cxci.

C Luce.xxiiij

Eadem die viſus eſt duob⁹ diſcipulis euntibus ī emaus: quoꝝ vnus dicebat cleophas tacito noīe alterius Putatur ſe lucas inuiſſe more ſcriptorū ſacre ſcripture. Sȝ Ambro. in lucā dicit illū vocatū amon. Poſt vaſtationem iudee ſub marco aureliano: reſtaurata eſt emaus. ⁊ dicta eſt nicopolis: hec erat a hieruſalē in ſpacio. lx. ſtadioꝝ. ¶ Tradunt greci ſcriptores herculē gigātē vno anhelitu. cxxv. paſſus cucurriſſe ⁊ ſtetiſſe. ⁊ a ſtando ſpaciū hmōi vocāt ſtadium. Cūq; octo ſtadia faciāt miliare in ſūma. lx. faciunt. vii. milia paſſuū: ⁊ quingentos. id eſt. vii. miliaria. ⁊ quattuor ſtadia. i. leucas tres: ⁊ tres ptes quarte. Ibat autem ieſus cū illꝭ: et oculi eoꝝ tenebant ne eū agnoſcerent vñ videt aliud in oculis eoꝝ fuiſſe: ne eū agnoſcerent. Et alibi legit q̄ apparuit eis ī alia effigie ergo aliud ēt erat ī eo: ne eū agnoſcerēt. Potuit etiā eē vt mutatio

eiuſdē corpis mortalis in imortale nō poſſit fieri ſine quadā alteratione ꝑ qua ſubito viſus nō agnoſceretur: vt ſi qs quē videret puerū ſi paulo p⁹ occurrētē ſibi iuuenē videret: non mox eum cognoſceret. Et cū cognouiſſent eum in fractione panis: et euanuiſſʒ ab eis eadem hora regreſſi ſunt i hieruſalē: ⁊ inuenerunt ꝯgregatoſ xj. ⁊ eos q cum eis erant dicentes: quia ſurrexit dominꝰ vere ⁊ apparuit ſimoni: ⁊ illi narrabāt que geſta erāt invia. ⁊ quō cognouerunt eum in fractione panis.

Additio. Fregit ⁊ porrigebat ill' Ideo tres fiūt parteſ hoſtie: vna q̄ſi ē dn̄i. due porrigūtur vna ſacerdoti: altera miniſtro vel reſeruatur īfirmo.

¶ Q; dominꝰ apparuit alijs abſente thoma. Cap.cxcij.

E F Joh.xx.

Quidam autez ex eis nō crediderunt: ex quibus vnus erat thomas. Quo egreſſo cū adhuc alij colloquerenꝭ de his q̄ audierāt. ⁊ ſero iā eēt ⁊ fores eēnt clauſe ꝓpter metū iudeorū: ſtetit ieſus in medio eorum ⁊ ait. Pax vobis: ego ſum nolite timere. Ipſi autē ꝯturbati putabāt ſe ſpiritū videre. Nondum enim credebant vl' tertia die potuiſſe verā carnem reſurgeꝭ. vl' ſuſcitatā clauſis ianuis poſſe itrare. Et ait illis. Videte manus meas et pedes meos. palpate ⁊ videte: q2 ſpūs carnem ⁊ oſſa nō habet: ſicut me videtis habere.

F Luce.xxiiij

Additio. Inde eſt ꝙ in mittendo partē hoſtie in calicez vbi ſignatur reſurrectio ſubditur. Pax d.ſ.ſ. vo. Et epūs cū primo couertit ſe ad populū in miſſa dixit pax vobis. Oſculū vero lōge poſt introductuz eſt ꝓ cauſa ſupradicta.

Oſtēdit eis cicatrices manuū. pedum. ⁊ lateris. ¶ Tribus de cauſis ꝑcipue reſeruauit dn̄s cicatrices in corpe lʒ incorruptibili. Ad corroborandā fidem apoſtolorū: q2 ſurrexerat. Et vt ſēper repreſentet patri: quale genus mortis tulit ꝓ nobis: qđ eſt quidam modꝰ interuemendi ꝓ nobis. Et vt in iudicio videant ꝑfidi: in quē pupugerunt. Et vt oſtendat omni carni ſigna victorie ſue. Verbi gr̄a Miles fortiter egit: ⁊ multis vulneribus ꝑfoſſus ē. Ait illi medicus Vis ſanari ſine omni cicatrice: vel cū cicatricibus ſine omni deformitate. Puto ꝙ in ſignum glie ſue ⁊ pro exemplo alios animādi ad idē reſeruaret cicatrices. ¶ Et nota ꝙ duo mira ſm humanā rōnē ⁊ ſibi ꝯtraria dn̄s oſtendit eis. Corpus ſcʒ incorruptibile ⁊ palpabile Nā palpari non poteſt quod nō corrūpit: ⁊ corrūpi neceſſe eſt qđ palpatur. Dicit tn̄ Beda ꝙ corpus dn̄i ⁊ ſubtile erat per effectum ſpūalis potentie. ⁊ palpabile ꝑ veritatem nature. i. palpabile oſtenſum: vt veritatē carnis ꝓbaret Vel pōt dici corpus dn̄i vere viſibile ⁊ palpabile alijs incorruptibilibus. A corruptibilibus ꝓo videri ⁊ palpari nō poteſt: niſi miraculoſe.

Nota

Nota

¶ Q; poſtq̄ comedit cum eis inſufflans dedit ſpiritūſanctum.

Capitulum.cxciij.

F G Luce.xxiiij

Adhuc illis n̄ credētibus: ait ieſus. Habetis hic aliqđ qđ māducetur. Et obtulerūt ei ptē piſcis aſſi: ⁊ fauū mellis Et māducans reliqs dedit illis. Sʒ ſciendum eſt cibos a dn̄o ſumptos poſt reſurrectionem nō ſolū ſumptos ſʒ etiā abſumptos. ſicut aqua miſſa in ignē abſumiꝭ. Ante mortem vero ſumptos in alimoniam. Aliter eīn abſorbet aquā terra

ſitiens: aliter radi⁹ ſolis candens. Et ait illis. Hec ſunt ṽba q̄ locutus ſum cũ adhuc vobiſcũ eſſem .i. ſilis vob; paſſibilis. Tunc aperuit eis ſenſũ: vt intelligerẽt ſcripturas: ⁊ dixit eis. Vos eritis mihi teſtes hoꝝ in om̄s gẽtes incipientes a hieruſalem.

F
Joh.xx.
¶ Gauiſi ſunt ḡ diſcipuli viſo domino .i. agnito. Dixit ḡ eis iteruꝫ. Pax vobis: ſupple ſit vł eſt. Tñ cum vicari⁹ chꝛi pontifex ſcꝫ dicit populo. Pax vobis: tm̄ ſubintelligitur: ſit. Qui vt oſtẽdat ſe chꝛi vicariũ. Qñqꝫ dt Pax vobis. tunc ſcꝫ cũ pꝛimo vertit̃ ad pplm̄ in miſſa: q2 hec fuit pꝛima vox chꝛi ad diſcipłos p⁹ reſurrectionẽ. Inſtar vero alioꝝ ſacerdotum dicit poſtea Dñs vobiſcum: vt ſe vnũ ex nobis eẽ oſtẽdat.

F
Joh.xx.
¶ Hec cuꝫ dixiſſet inſufflauit: ⁊ dixit eis. Accipite ſpiritũ ſanctuꝫ. quorum remiſeritis peccata remittũtur eis: ⁊ quoꝝ retinueritis retẽta erũt. Huic ſẽtentie qdã adherent dicẽtes. Neminẽ poſſe ſoluere vł ligare niſi habeat ſpiritũ ſanctũ: quo auctoꝛe h⁹ faciat. Sꝫ attẽdere debent: q2 etiaꝫ ante reſurrectionem dedit eis ieſus eandẽ poteſtatem ſine inſufflatione: nec tamen legit̃ ibi dediſſe ſpm̄ ſanctum eis. Que duo ꝓdixit moyſes ibi:

B
Deut.xxxij.
ſurrexerunt mel de petra. id eſt potentiam ligandi ⁊ ſoluendi: ⁊ miraculorum a chꝛiſto immuni a peccato cuiuis moꝛtali: et poſtea oleum de ſaxo duriſſimo, id eſt eandẽ potentiam cum ſpiritu ſancto de chꝛiſto impaſſibili.

Additio.
Inde ẽ q᷑ audita ꝓnũciatione euangelij vertimur ad oriẽtẽ q̄ſi ad hierłm gratias agentes: q2 inde venit ad nos euangelium.

Additio.
Apłi dicunt̃ accepiſſe ſpiritũ ſanctũ ter. Pꝛimo ad gratiã curationum. Sc̄do ad remittenduꝫ peccata. Tertio ad loquẽduꝫ varijs linguis.

¶ Qꝫ appꝛuit thome. Ca. cxciiij. F G Joh.xx.

Cunqꝫ euanuiſſet ab eis: rediit thomas. Dixerunt qꝫ alij ad euꝫ. Vidim⁹ dominum. Qui dixit ſe nõ crediturũ: niſi videret ⁊ tãgeret cicatrices vulnerũ. Poſt dies autẽ octo cum eſſent diſcipuli intus: ⁊ thomas cuꝫ eis: ſtetit ieſus ĩ medio ianuis clauſis: ⁊ ait thome. Infer digitũ tuũ huc: ⁊ vide manus ⁊ latus ⁊ noli eſſe incredulus ſed fidelis. Reſpondit thomas. Dñs me⁹ ⁊ deus me⁹ .ſ. es tu. Et ait ieſus. Quia vidiſti me thoma credidiſti. beati qui nõ viderunt ⁊ crediderunt. ¶ Tamẽ quidam dicũt thomam tantũ vidiſſe: nec auſum tangere: quia chꝛiſt⁹ tantũ dixit: q2 vidiſti me. Sed quia viſus ꝓ quolibet ſenſu poni ſolet: põt dici vidiſti .i. tetigiſti. ꝑſertim q2 domin⁹ dixerat. Infer digitum tuuꝫ huc ⁊ vide. Hec ⁊ alia fecit ieſus ad robur fidei noſtre: ⁊ multa que non leguntur in euangelio.

¶ De apparitione ad mare tyberiadis. Capitulum. cxcv.

A
Joh.xxi.
POſt hec autẽ manifeſtauit ſe ieſus ad mare tyberiadis. Piſcabantur autẽ diſcipuli .vij. nocte quadam: vt haberent cibos. Et cũ nichil pꝛendidiſſent: mane ſtetit ieſus in litoꝛe. Cũqꝫ ad ꝓceptum ei⁹ in dextera nauigij rete miſiſſent impleuerũt illud .cliij. magnis piſcib⁹. Et ait ioannes. Domin⁹ eſt. Tunc petrus miſit ſe ĩ mare. Alij nauigio venerũt: ⁊ inuenerunt pꝛunas in litoꝛe: ⁊ piſcem ſuppoſitũ: ⁊ paneꝫ iuxta poſitũ: ⁊ aſſãtes ſimul de piſcib⁹ quos pꝛẽdiderant: manducauerũt cũ ieſu: ſcientes q2 dñs eſt. Et fuit hec tertie diei manifeſtatio, ſꝫ poſt q̄ſ

E Ioh.xxi.

dies ab octaua die reſurrectionis
non eſt determinatū. ¶ Tunc di-
xit ieſus petro Simon ioānis dili
gis me pluſhis. Interrogabat do
min⁹ qđ ſciebat. Sȝ innuit vt ꝛ cor-
de credamus: ꝛ oꝛe ꝯfiteamur. Et
ait petr⁹. Etiā dñe tu ſcis: qꝛ amo
te. Nō ē ſic diſtinguēdū etiaȝ dñe
vt ſcȝ dixiſſet ſe diligere plus alijs
Hoc eñ neſciebat: ſȝ abundāt etiā
idiomate hebꝛeo. Tacēs ğ qđ igno
rabat rńdit qđ ſciebat. Vł ita dñe
amo te. ꝛ etiā tu ſcis qꝛ amo te. q.d.
Teipm̄ teſtem inuoco: qꝛ amo te.
Dicit ei ieſus. Paſce agnos meos
q.d. Exhibitio opꝛis ſit ꝓbatio di-
lectionis. Cū dixiſſet idipm̄ ſcđo et
idē reſpōdiſſet petr⁹. Iterū ſubdi
dit. Paſce agnos m. Poſt tertiaȝ
ꝑo rńſionē ſubdidit. paſce oues me
as. q.d. Paſce docēdo. paſce opan
do: paſce moriendo. Tunc dixit ei
ieſus. Cum eſſes iunioꝛ cingebas
te: ꝛ ambulabas vbi volebas. Cuȝ
aūt ſenueris extēdes man⁹ tuas et
alius te ciget: ꝛ ducet q̄ tu nō vis:
ſignificās. qꝛ crucifigeret nolēs ſȝ
ſenſum carnis. Et addidit. Seq̄re
me. i. ſeq̄ris me in genere mortis.

¶ Opiniones de morte Ioannis euangeliſte. Capitulum. cxcvi.

G Ioh.xxi.

TUnc cepit ie-
ſus abire: ꝛ cepit petr⁹
eum ſeq: putās h⁹ ſibi
a dño mandatū. Seq̄-
bať etiā eū ioānes. Cōuerſus pe-
trus vidit illū ſequentē: ꝛ ait ad ie
ſum. Dñe: hic aūt qđ ſupple patie-
tur. Poſtq̄ eñ audierat ſe crucifi
gendum voluit etiā fratris exituȝ
cognoſcere. Reſpondit ieſus. Sic
eū volo manere donec veniā. Pu-
tauerūt ergo diſcipuli ioannē non
moriturū: donec chꝛs veniret ad iu
diciū. Sȝ nō erat magnū dare di-
lecto non moꝛi: cū diſſolui ꝛ eē cuȝ
chꝛo meli⁹ ſit. Dixit ğ dñs q̄ in pa
ce ſeniū finiret. Tñ fuerť q̄ dicerēt:
ſic eū adhuc viuere: qꝛ cū i deſſoſſū
ſibi tumulū poſt celebratā miſſam
deſcēdiſſet lux magna ꝑ aliquot ho
ras fulſit: ꝛ circūſtātes q̄ aderāt ce
ciderūt. Cunq̄ʒ poſt lucē ſurgētes
acceſſiſſent ad tumulū ei⁹: vacuū i
ueneř: ꝛ ī terra leuis ſcaturiebat i
fūdo: ſic i fontib⁹ ſolet arena bulli
re: ꝛ adhuc q̄nq̄ȝ eadem ſcaturigo
bullire ibi videť. Vñ multi putaue
rūt eū viuere ſub terra: ꝛ anhelitu
eius ſcaturiginem fieri. Alij aūt iā
tranſlatum ad celū putant. De hu
iuſmodi vero melius eſt pie dubi-
tare q̄ȝ temere diffinire.

¶ De apparitiōe dñi i galilea vbi mādatū ē diſcipulis vt docerēt gētes ꝛ baptizarēt. Capitulū. cxcvij.

D math.xxviij.

VNdecim autē
diſcipuli abierūt i ga-
lileā ad mōteȝ vbi cō-
ſtituerat illꝭ ieſus. Et
vidētes eū: adoꝛauerūt. qdā autē
dubitauerūt. ¶ Et exꝓꝛobꝛauit il
lis duriciā coꝛdis eoꝝ. ¶ Et ait.

D Marci.xvi Math. vbi ſupꝛa.

Data ē mihi oīs ꝑtās i celo ꝛ i ter
ra. i. nūc apparet oīpotentia mea.
Vel ita. dixerā vob: in viam gen-
tiū ne abieritis. ſȝ qꝛ iudei abiece-
rūt me: ꝗ ſi dederūt michi ꝑtātem
mittendi vbiq̄ȝ terrarum ſub celo.

Marcus.

¶ Vñ igiť ſubdidit. Ite i oꝛbem
vniuerſum: ꝛ ꝑdicate euāgeliū oi
creature. i. homini ꝓ q̄ facta ē oīs
creatura. Vel q̄ hȝ ꝑticipationem
cū oi creatura. Vñ et hō microco-
ſmus. i. minoꝛ
mūdus dicitur.

Mat. vbi ſupꝛa.

¶ Et addidit.
Docete oēs gē-
tes. i. oīa gene-
ra gentium ſer-
uare que dixi vo
bis baptizātes
eos i nomie pa-
tris ꝛ filij ꝛ ſpi-
ritusſancti. In i-
choatione ope-
rū noſtroꝝ eā
dem ꝓonimus

Additio.
Quaſi diceret:
qđ in aure audi
ſtis ꝑdicate ſup
tectuȝ. Inde eſt
q̄ euangeliū le-
giť in edito tan
q̄ vbiq̄ȝ: ꝛ ab oi
bus audienduȝ
ꝛ coꝛā omnib⁹.
Pꝛo fit ſignuȝ
crucis ſuper li-
bꝛū. q.d. Hic eſt

formã ꝑboꝝ. ſʒ inuocando orã-tes: vt ad hono-rẽ trinitatis fiat opus qđ inchoa-mus: ꝛ vt trini-tas nobiscoopeꝛ. In baptiſmo au-tẽ đr affirmando: ꝛ eſt. Baptizo te in noĩe patris ꝛ filij ꝛ ſpũſſancti. i. miſteriũ baptiſmi ago. ſed autori-

Marcus vbi ſupra:

tas penes trinitatem eſt. ¶ Qui crediderit ꝛ baptizatus fuerit: ſal-uus erit. qui nõ crediderit cõdem-nabiꝛ. Non ait. nec baptizat⁹ fue-rit. Sine baptiſmo em̃ ſaluaꝛ ho-mo cuʒ eum excludit articulus ne-ceſſitatis: nõ ꝯtemptus religionis Vñ. qđ dictũ eſt. niſi quis renatus

A Joh. iij.

fuerit ꝛc̃. ſic intelligitur. Qui con-tempſerit renaſci. Ordini verborũ dñi adherent heretici hui⁹ tp̃is di-centes. Nõ oportere baptizari niſi credentẽ. ꝛ ideo nõ recipiũt ba-ptiſmũ puulo ꝝ. Sed nõ intelligũt tp̃s quo hoc dictum eſt. Primo ei qꝛ p̃dicabaꝛ adultiſ: baptizãdi erãt adulti: ꝗꝝ fides exigiꝛ i baptiſmo Poſtmodũ puuli eoꝝ: ꝗ ꝑ adul-tis põt intelligi h⁹ eſſe dictũ. Uel ſi pro oĩbus ſic expone. Qui cre-diderit et bap. fue. hoc eſt qui i fide baptizabi-tur. Oportet ei baptizandũ: vel ꝑ ſe: vel ꝑ alium credere.

D Marci. xvj

¶ Signa aũt eos qui crediderint: hec ſequenꝛ. In nomĩe meo demonia eijcient: linguis loquentur nouis ſerpẽtes tollent ꝛc̃. ꝛ hoc quoqꝫ ꝑ tempore dictum eſt. Tunc enim ſi-gna fiebãt ꝑ ĩfidelib⁹ ꝯuertẽdis. Nꝛ ꝗ ſigna nõ ſũt neceſſaria: ſi mõ fiunt ſicut paſſim tũc fiebant. Nos enim cum arbuſta plantamus tan-diu infundimus aquam: quouſqꝫ in terra conualeſcant.

Additio.

Generale enim fuit in p̃mitiua eccl̃ia q̃ illi qui exibãt de fonte ſtatim loquebã-tur linguis.

liber crucifixi: poſt i fronte ꝛ ĩ pectore quaſi in vtroqꝫ ſuperli-minari.

¶ De aſcenſione domini.

Capitulum. cxcviij.

G Luce. xxiiij

Die aũt aſcen-ſionis venit ad eos in hierl̃m: et ait. Sedete in ciuitate quouſqꝫ in-duamini virtute ex alto. Cumqꝫ co-mediſſet cum eis vñ intelligiꝛ ſex-tã horã tranſiſſe: eduxit eos foras in montem oliueti ꝑſus bethaniã.

D Marci. xvj

Et eleuatis manibus bñdixit eis.

B Act. j.

Et vidẽtibus ill̃ eleuat⁹ ẽ in celũ. ꝛ nubes lucida baiulabat eũ mini-ſterio angelorũ. Cũqꝫ iã ſubtract⁹ eẽt ab oculis diſcipuloꝝ: tñ adhuc intuebanꝛ i celũ. Ꝓpterea duo an-

B Act. j.

geli in forma virorũ ſteterũt iuxta illos: et dixerũt. Uiri galilei quid aſpiciatis i celũ. q. d. Recedite nec expectetiſ ieſũ vt modo redeat: tñ i fine temporũ ſic veniet quẽadmo-duʒ vidiſtiſ eum euntem in celuʒ baiulis ſcʒ nubi-bus deſcendet in aera Illi aũt regreſſi ſunt in hierl̃m: et expe-ctabãt ꝓmiſſuʒ ſpũmſanctum.

¶ Quo accep-to tp̃ibus ſuis ꝑ-fecti p̃dicauerũt vbiqꝫ dominio co-opante ꝛ ſermo-neʒ cõfirmante ſeq̃ntib⁹ ſignis.

Et nota dñiaʒ. Trãſlat⁹ enoch eſt. ſubuect⁹ eſt helias aſcẽdit ie-ſus propria ſui virtute.

Additio.

Hanc vltimam ꝓceſſioneʒ poſt ieſum rep̃ſentat eccleſia domini-cis diebus egre-diendo de eccl̃ia et redeundo ad eã: quaſi ꝺ hieru-ſalẽ: exiẽs. ꝛ re-diẽs in hieruſa-lem: ꝛ ſequendo

D Mar. vlti°

crucẽ: vt illi cru-cifixum. Et licʒ illi redierint ſi-ne ieſu: tñ noſtre dim⁹ cuʒ cruce: qꝛ ipſe dixit: vo-biſcũ ſũ vſqꝫ ad cõſummationẽ ſeculi. ¶ Et no-ta qꝛ primitiua eccl̃ia obſerua-uit diem domi-nicam: vt ꝛ modo ꝛ etiã feriaʒ quĩ-tam in memoriã aſcenſionis. ꝛ tũc quĩta feria fiebat ꝓceſſio. Sʒ mul-tiplicatiſ ſolẽnitatib⁹ ſãctoꝝ: ſubla-ta ẽ ſolẽnitas q̃nte ferie: ꝛ ꝓceſſio

trāſlata eſt ad dominicā. Unde dʒ ꝙ q̄nta feria cognata ſit dñice.

¶ Sequuntur tituli capitulorꝫ in hiſtoriā Actuum apoſtolorum.

¶ Quotiēs appuit dñs diſcipulis īfra quadragīta dies. Capl'z.i.
Qʒ apl'i fuerūt baptizati. cap.ii.
Quid reſponderit dominus indiſcrete querentibus. ca.iii.
De ortu ꝛ pceſſu pdicatōis. c.iiii.
Quid fecerint abeunte dño. ca.v.
Quibus ex cauſis āgeli apparuerunt. ca.vi.
In quo imitamur apoſtolos. c.vii
Ubi ꝛ cū qb' ſe collegerūt. ca.viii.
De ſermone petri. cap.ix.
De electione matthie. ca.x.
De miſſione ſpiritusſancti. ca.xi.
De miraculo linguarum. ca.xii
Qʒ petrus conuicit mentiētes auctoritate ꝓphetarum. ca.xiii.
De prodigiis in celo ſurſum impletis. ca.xiiii.
Exponit v̄ba dauid d̄ xp̄o. ca.xv.
De impleta ꝓphetia iohel. ca.xvi.
De paralytico curato a petro. c.xvii.
Qʒ ſibi nihil aſcribebant ſed omnia deo. ca.xviii.
De inuidia ſaduceorꝫ ī apl'os. c.xix.
Qʒ conſtanter reſponderunt ad īterrogata in concilio. ca.xx.
De mutua charitate inter apl'os. Capitulum. xxi.
De morte ananie ꝛ ſaphire. ca.xxii
De ſignis q̄ fiebāt ab apl'is. c.xxiii
De incarceratōe apl'orꝫ. ca.xxiiii.
Quomodo per angelum de carcere ſunt educti. ca.xxv.
Quomodo obſtupuerunt illis eductis. ca.xxvi
De reſponſione eorum. ca.xxvii
De conſilio gamalielis. ca.xxviii.
Aliud exemplum de eodē. c.xxix.
De cauſa murmuris inter chriſtianos. ca.xxx.
De commendatione beati ſtephani. ca.xxxi.
De ſermone eiuſdem. ca.xxxii
Proſecutio narrationis. ca.xxxiii
Quomodo computētur. ccccxxx. anni. ca.xxxiiii.
Opinio bede de eodem. ca.xxxix.
Redit ſtephanus ad ordinem hiſtorie. ca.xl.
Commendat tabernaculum ne videatur damnare locum ſanctum. Capitulum. xli.
Qʒ lapidauerunt ſtephanum. Capitulum. xlii.
De p̄ma pſecutione ſauli. ca.xliii.
De petitōe ſimonis magi. ca.xliiii
De eunucho baptizato a philippo Capitulum. xlv.
De excecatione ſauli. ca.xlvi
Quomō ananias ex mandato domini viſitauit ſaulum. ca.xlvii
De inuidia iudeorꝫ ī paulū. ca.xlviii
De curatione enee. ca.xlix.
De cōuerſione Cornelii. ca.l.
De viſione petri. ca.li.
Qʒ petrus venit ad cornelium vocatus. ca.lii.
Qʒ baptizauit cornelium ꝛ eos q̄ cum eo erant. ca.liii.
Quomodo redargutus eſt petr' a chriſtianis. ca.liiii.
De ꝯtinuatione hiſtorie. ca.lv.
De collecta facta paupib'. ca.lvi.
De morte iacobi maioris. ca.lvii.
Quis fuerit procurator ſubſtitutus mortuo pilato. ca.lviii
De propoſito herodis agrippe. Capitulum. lix.
De cauſa inuidie tyberii ꝛ herodis agrippe. ca.lx.
In quo herodes offendit tyberiū. Capitulum. lxi.
Quomodo liberatus eſt herodes in morte tyberii. ca.lxii.
Qʒ Gaius mandauit ſtatuam ſuā erigi in templo. ca.lxiii.
De morte Gaii īpatoris. ca.lxiiii
De eodem. ca.lxv.
Quomodo occiſo iacobo voluit apprehendere petrum. ca.lxvi
Quomodo liberatus eſt Petrus de manu herodis. ca.lxvii.
De morte herodis. ca.lxviii
De agrippa. cap.lxix.

Reditus hiſtorie ad ordinem ſuū. capitulum. lxx.
Qꝫ paulus ⁊ barnabas conuerterunt ſergium ꝑconſulem. ca. lxxj.
De diſceſſu ioannis ab eis. c. lxxij.
De predicatione Pauli ⁊ Barnabe in ſynagoga. cap. lxxiij.
Adhuc de eodem. ca. lxxiiij.
Quare tranſierūt ad gētes. c. lxxv
De recepta predicatione a gentibus. cap. lxxvj.
De perſecutione quā paſſi ſunt. capitulum. lxxvij.
De queſtione circunciſionis determinata. cap. lxxviij.
De ſermone iacobi fratris domini capitulum. ca. lxxix.
De epiſtola miſſa conuerſis ex gētibus. ca. lxxx.
Quomodo conſolati ſunt conuerſos ex gentibus. ca. lxxxj.
Determinat quando ſederit antiochie: quando rhome. cap. lxxxij.
De cauſa diſſenſionis inter Paulum ⁊ Barnabam. ca. lxxxiij
Qꝫ phibiti ſunt apoſtoli ne irent quo volebāt. ca. lxxxiiij.
De viſione que apparuit paulo nocte. cap. lxxxv.
Qꝫ recepti ſunt a muliere purpuraria. ca. lxxxvj
De ſpiritu phitonico a puella eiecto. ca. lxxxvij
De terremotu vnde aperta ſunt oſtia carceris. ca. lxxxviij.
Quomodo a magiſtratibus ſunt dimiſſi. cap. lxxxix
Qꝫ inuidia iudeoruꝫ iaſon accuſatus eſt. cap. xc.
Quid paul⁹ athenis fecerit. c. xcj
De ara ignoti dei. ca. xcij.
Qꝫ philoſophi athenienſes dixerunt deum nature pati. cap. xciij.
De dionyſio ariopagita. ca. xciiij.
Qꝫ iudei concitauerunt gallionē in paulum. cap. xcv.
Qꝫ diſputabat paulus epheſi cōtra iudeos. cap. xcvj.
Quomodo baptizati ſunt qui baptiſma ioannis acceperāt. c. xcvij.
De poteſtate nomīs ieſu. c. xcviij.
De tumultu excitato per demetrium. cap. xcix.
De mortuo reſuſcitato a paulo. cap. c.
De hoc quod agabus paulo predixit. cap. cj.
De eo quod obtulit de conſilio ſecundum legem. ca. cij.
Qꝫ ligat⁹ eſt paulus a preſide ad clamorem iudeorum ca. ciij
De egyptio qui populū ſeduxerat capitulum. cap. ciiij.
Qꝫ cognitus a populo ꝑmiſſus eſt loqui preſidi ca. cv.
Qꝫ paulus ciuem rhomanum ſe fecit. ca. cvj.
De ſciſmate orto inter iudeos ex induſtria pauli. cap. cvij.
Qꝫ dn̄s confortauit paulū. c. cviij
Quomodo coniuratum eſt ī mortem pauli. cap. cix.
Qꝫ ante p̄ſidem contra tertulliuꝫ oratorem contendit. cap. cx.
Qꝫ Felix voluit pecuniam extorquere a paulo. cap. cxj.
De ſeditione inter iudeos ⁊ gentiles. cap. cxij
De appellatione pauli. cap. cxiij.
De hoc quod rogabat agripa feſtum. cap. cxiiij.
Quomodo perorauit paulus coram Feſto ⁊ agrippa. cap. cxv
Qꝫ paul⁹ miſſus ē romā. ca. cxvj.
Qꝫ incidenter narrat de ſacerdotibus iudeorum. cap. cxvij.
De tempeſtate in mari quā predixit paulus. ca. cxviij
Qꝫ ꝯſtitutos in ꝑiculo paulus cōfortauit. ca. cxix.
De cōſtantia pauli. ca. cxx.
Qꝫ paul⁹ credit⁹ ē eē de⁹. ca. cxxj.
De v͛bo pauli ad cēturionē. c. cxxij
Qꝫ ſanauit p̄ncipis p̄rem ⁊ alios. capitulum. cxxiij.
Qꝫ recept⁹ eſt a fratrib⁹ xp̄ianis. capitulum. cxxiiij.
Quo tpe libere p̄dicauit. ca. cxxv.
Quo neronis īperij anno paſſus fuerit. ca. cxxvj.
In qb⁹ locis puniti fuerit petr⁹ ⁊ paul⁹. ca. cxxvij.

¶ Hiſtorie actuū apoſtolorum.
Capitulum.j.

¶ Quotiens apparuerit dominꝰ diſcipulis infra.xl.dies.

ANno nonodecīo imperij tiberij ceſarꝭ adhuc procuratore iudee pilato preſide ſyrie vitellio: mortuꝰ ē dñs et reſurrexit. Reſurgēs aūt ꝟitatē reſurrectionis multꝭ cōprobauit argumētꝭ: mſtra in corpe ꝓprio oſtēdēs ꝑter naturā corpis īmortalis vt ſic veritatē reſurrectiōis aſtrueret: ⁊ ab aplis ⁊ eoꝝ poſteris oēm oīno cauſā heſitationis amoueret Comedit eīn ⁊ bibit cū eis cū corpus ſpūale ciboꝝ alimōia minimē idigeat. In corpe ꝓprio cicatrices oſdit: cū a natura corpis immortalis penitꝰ aliena ſit oīs deformitas cicatricis. Preter hec argumenta lucas ſcribens hiſtoriā actꝰ aploꝝ ponit alia. Fuit enim argumentuꝫ vere reſurrectionis ꝙ per dies. xl. apparuit eis loquēs de regno dei. Nō eſt aūt intelligendū . ꝙ ſinguloꝝ.xl.dierū tpe apparuit aplis. ſꝫ infra numerū tot dieruꝫ decies apparuit eis: vt ex euangelica hiſtoria colligit.

A
Act.j.

Appitiōes. v. in die paſche.

¶ Ipſa nanqꝫ die reſurrectiōis qnquies apparuiſſe legit. Primo marie magdalene. Secūdo mulieribꝰ redeūtibus de monumēto: qñ tenuerūt pedes eius ⁊ adorauerūt eum. Tertio petro: licet nō expreſſe habeat ī euāgelio. Quarto duobꝰ euntibꝰ in emaus Quito apparuit.x.apoſtol' abſente thoma. Sexto poſt dies octo apparuit eiſdem pñte thoma. Septimo ſeptem diſcipulis apparuit in piſcatiōe ad mare tyberiadis. Octauo in mōte thabor qñ ꝯuenerant in galileā. ⁊ ita ante diem aſcēſionis apparuit octies. Ipſa ꝟo die aſcēſiōis bis apparuit ſemel.xj.aplis cōmedentibus in cenaculo. Oēs qdē apl'i ꝙ alij diſcipuli necnō mulieres habitabant in illa pte hierl'm que dicebat mello ſcꝫ i mōte ſion: vbi dauid ꝯſtruxerat ſibi palatiuꝫ ⁊ ibi erat cenaculū illō grāde ſtratū: in quo precepit dñs ſibi parare paſca. Et in cenaculo illo tūc habitabāt.xj.apl'i. Ceteri autē diſcipuli ⁊ mulieres habitabant circūquaqꝫ per diuerſa hoſpitia.

B
Marci.xiiij

¶ Qꝫ apoſtoli fuerūt baptizati.
Capitulum.ij.

D
Marci vltimo.

ET dum comederent vndecim in cenaculo apparuit eis dñs: ⁊ exprobrauit incredulitatē eorū ⁊ duriciā cordis: ⁊ comedit cum eis. Et cōueſcens precepit eis ab hieroſolimis ne diſcederent. ſed expectarēt promiſſionem pris.i.ab ipo promiſſam: vel a pre p ipm et pris auctoritatē cōplendā dicēs. Ioannes baptizauit aq̄. Vos aūt baptizabimini ſpū ſctō: nō pꝰ mltos hos dies. Ac ſi diceret. Spūſſctūs ſup vos deſcendens vos purificabit ⁊ roborabit. De baptiſmo aūt aploꝝ ſolet dubitari. ¶ Sꝫ ſuper hunc locū dicūt Beda ⁊ Augꝰ.ꝙ fuerint baptizati. Ait eīn Beda. Baptizabimini qd eſt in ſpū ſctō: nō ad illud tempus reſpicit: q̄ apl'i ⁊ ceteri fideles illiꝰ tpis baptizati ſūt aqua in remiſſionē peccatoruꝫ grā ſpūſſancti a dño pcepta. ſꝫ ad illud / quo dño mittente ſpm ſctm plenius acceperunt. Ideo nōdum fuerāt baptizati: nō dico aq̄. ſꝫ ſpū ſancto: quos intelligimꝰ baptizatos baptiſmo Ioānis. Vel qd credibilius eſt baptiſmo xpi. Cōueniens eīn erat eos eē baptizatos q baptizabant alios. de eodē augꝰ. Scriptū eſt qñ baptizatꝰ eſt paulus: qui ab anania baptizatus eſt. Sed ſcriptū eſt qñ baptizati fuerit

A
Act.j.

Beda augꝰ

B
Joh.iiij.

alij apl'i. Sed debem⁹ intelligere
B baptizatos eſſe ꝓpter illā dn̄icam
Joh.iij. ſniam. niſi qs renatus fuerit ex aq̄
⁊ ſpū ſancto non pōt intrare in re-
gnum dei. Sic apte volūt beda et
Augu. ꝙ baptizati fuerint baptiſ
mo chr̄i; ⁊ de quibuſdā ſatis videt̄/
ꝙ baptiſmo Joānis fuerint bapti
zati: vt de ādrea philippo ⁊ petro:
de quibus ꝯſtat ꝙ fuerūt eius di-
B ſcipuli. ¶ Hoc dicto precepit eis
Luce vltio. vt egrederent̄ de ciuitate: ⁊ ſtatim
euanuit ab oculis eorum.

¶ Quid reſpōdit dn̄s indiſcrete querentibus. Capitulum.iij.

Ecce noua ap/
paritio. Et ſtatim poſt
comeſtionem. xj. apl'i ⁊
alij diſcipuli et mulie-
res de ciuitate vnanimiter egreſſi:
iuxta preceptum dn̄i venerūt i mō
tem oliueti: ⁊ ſtatim dn̄s apparuit
eis. Quō autē precepit eis vt egre
derent̄ de ciuitate et euanuerit ab
ocl'is eorum ⁊ quō egreſſi de ciui-
tate venerūt in montem oliueti. et
ibi dn̄s apparuerit eis: in hiſtoria
B ſubijcit̄: q: breuis ē. ¶ Tunc qui
Act.i. ꝯuenerāt ceperūt eū īterrogare di
cētes. Dn̄e ſi in tpe hoc reſtitues re
gnū iſrl': tpale q̄ntū ad quoſdā im-
peritos ⁊ carnaliter ſapientes: q̄ vi-
dentes alienigenā regnare: ⁊ iude
os eſſe ſub preſide: querebant de re
ſtitutiōe regni iſrl' tpalis: putātes
tūc a dn̄o reſtituēdū ſicut ⁊ duo di
ſcipuli dicētes. Nos ſpabamus/ ꝙ
ipe eſſet redempturus iſrl'. Alij ma
gis inſtructi; ſcientes illam reſtitu
tionē nō niſi finaliter futurā. ſcili-
cet circa tpa iudicij: querebant de
reſtitutione regni iſraelis ſpiritalis
ſez de dilatiōe eccl'ie. Acſi dicerēt.
Nūquid in h⁰ tpe facies qd̄ promi
ſiſti eccl'ie. Dn̄s autez nō certifica-
uit eos ſup hoc. Ex quodā tn̄ ꝟbo
in reſponſione eius poſito: ſi ſcioli
eſſent poſſent intelligere reſtitutio
nē illā mlt; tpib⁹ differēdā. Nō ē
inq̄t vr̄m noſſe tpa vl' momēta q̄ pr̄
poſuit in ſua ptāte. i. numerū tpm
⁊ momētorū vſq ad finē ſecli q̄ tm̄
patris patēt ſciētie. Acſi dicerent.
Nichil ad vos q̄rere de ſecretis hu
iuſmōi: nec ad ea pcipiēda eſt; ido
nei. Sz de his q̄ ad vos ſpectāt eſto
te ſolliciti. q: vos reuera accipietis
ꝟtutē ſupuenīētis ſpū'ſſācti: cuius
ꝟtute roborati: eritis michi teſtes
reſurrectiōis mee. pmo in hierl'm.
ſcdo in iudea. poſtea in ſamaria: tā
dē vſq ad vltimū terre. Acſi tacite
diceret. Ante regni illi⁹ reſtitutio
nē nō ſolū hieroſolymā ſed ⁊ oīs
iudee fines ⁊ ſamarie mūdi etiā ter
minos p circūitum fama euāgelij
percurret.

¶ De ortu ⁊ ꝓceſſu predicatiōis. Capitulum.iiij.

Primo ſiquidē
predicatū eſt euāgeliū
in hierl'm: ſed ꝓpter la
pidatiōem ſtephani ⁊
mortē iacobi gladio occiſi: egreſſi
ſūt de hieruſalē predicātes in fini-
bus iudee. Poſtea trāſierūt ad ſa-
maritanos: ⁊ inde proceſſerūt per
vniuerſū orbem. ¶ Et cū hoc di- B
xiſſet ſecundū aliū euāgeliſtaz ele- Act.i.
uatis manib⁹ bn̄dixit eis. Et poſt B
bn̄dictionē illā; videntib⁹ illis ele Luc. vltio.
uatus ē. Et nubes ſuſcepit euz ab
oculis eoꝝ: q: quaſi quodā i globo
baiule nubis aſcēdit. Non tn̄ ideo/
ꝙ ad aſcēdendū egeret miniſterio
nubis. ſz vt p hoc oſtēderet̄: q: oīs
creatura parata ē obſeq̄ ſuo creatori.

¶ Quid fecerint abeūte domio. Capitulum.v.

De loco aſcēſio- Nota dei
nis dicit ſulpici⁹ ep̄us mirabilia.
hieroſolymitan⁹: q: ibi
cū poſtea edificata eēt
eccl'ia: locus ille i quo inſtiterāt ve-
ſtigia xp̄i aſcēdētis: nunq̄ potuit
ſterni paulmēto. immo reſilliebant
marmora i ora collocātiū. Calcati

etiā pulueris a dño: hoc dicit eē documētū: qr veſtigia ipreſſa cernūt̃ & candē adhuc ſpeciē velut preſſis veſtigijs terra cuſtodit. Cū iā dñs raptus eēt a cōſpectu eorū: adhuc tn̄ ſuſpenſis vultib⁹ ſtabāt aſpiciētes in celū: cum poti⁹ reuerti i hieruſalē debuiſſent: qr dictū erat eis

G Luce.xxiiij. Sedete in ciuitate quoaduſq3 induamini ꝟtute ex alto. Et ne diutius ibi morarētur: miſſi ſūt angeli īſtruentes eos. Vn̄ ſequit̃. ¶ Cūq3 intuerent̃ i celū euntē illū.i.illo abeūte: vt accuſatiu⁹ ponat̃ pro ablatiuo abſoluto: ꝓ quo ponit̃ genitiu⁹ in greco Uel cū pri⁹ intuerent̃ eū

B Act.j. tem illū: & adhuc intuerētur in celū: ecce duo viri.i.duo angeli i forma viri: aſtiterūt iuxta illos i veſtibus albis: qui & dixerunt.

¶ Quibus ex cauſis angeli apparuerunt. Capitulum.vj.

B Act.j. Viri galilei qd ſtatis aſpiciētes in celū: quaſi obliti quid facere debeat̃. Hic ieſ⁹ qui aſſūpt⁹ eſt a vobis in celū.i. in eadem carnis ſubſtātia: in q̄ aſſūpt⁹ eſt a vobis i celū: ſic: veniet quēadmodum vidiſtis eū euntē in celuꝫ.id ē ſicut baiulis nubib⁹ vidiſtis eum aſcēdentē in celū. ſic baiulis nubib⁹ videbitis eū in aere ad iudicium venientē. ¶ Duplici de cauſa hi duo angeli apparuerunt. ſcꝫ vt meſtos de abſentia domini ꝯfortarent/ & vt eū vere aſcendiſſe in celū demōſtrarēt. ſcꝫ in regionē

B iiij.Re.ij. angelorū. Nō ſicut helias q̄ rapt⁹ in igneo curru aſcendit vſq3 ad ſub

A Eccl.xlviij. lunarē regionē. nec eam' tranſcendit: ſed tn̄ tranſlatus eſt in paradiſuꝫ terreſtrem: qui adeo eminet/ vt ptingat ad ſublunarē regionē: nec

C Act.j. tn̄ tranſcendit. ¶ Tunc reuerſi ſūt hieroſolymam a monte qui vocat̃ oliueti. propter copiam oliuarum: ſabbati habens iter. id eſt itinere ſabbati diſtās a hierl̄ꝫ.ſ. ſpacio miliarij. qr nō amplioꝛi ſpacio licebat iudeis i ſabbato ꝓgredi de ciuitate vel villa i qua erāt. ſꝫ ꝑ mille paſſus poterāt circa deābulare. Uet⁹ editio hꝫ a mōte triū luminū. Sic autē dict⁹ ē mōs oliueti. qr de nocte ex pte occidēt/ illumiabat̃ igne templi. qr erat ignis iugis i altari: mane ex pte oriēt/ pmo excipiebat radios ſolis anq3 illuſtrarēt ciuitatē. Habebat etiā copiā olei qd ē fomentum luminis.

¶ In q̄ imitamur aplos. Ca.vij. Ex euangelio nichodemi.

Cunq3 regreſſi eſſēt i hierl̄m oēs vnanimiter: aplos vſq3 ad eorū hoſpitia cōduxerūt. deīde ad ꝓpria redierūt. Hāc pceſſionē diſcipulorū q̄ vnanimit̃ de ciuitate ſūt egreſſi. & poſt vnanimiter regreſſi/ repſentat eccl'ia ſingulis dn̄icis dieb⁹ pceſſionē faciens. Vn̄ ſicut illi egreſſi ſūt pcedēte crucifixo. ita & nos ð eccl'ia egredimur crucem preferendo. Et licet non redierit cum eis crucifix⁹: nos tamen redeuntes crucē reportamus. Quia licet non redierit cū eis preſentia corporali rediit tamē cum eis preſentia ſpirituali: iuxta quod dixit. Vobiſcum ſum vſq3 ad conſummationem ſeculi. In eo ergo q egredimur crucē domini preferendo repreſentamus: quia illi egreſſi ſunt preeunte crucifixo. In eo q crucem domini reportamus cum non redierit cum eis preſentia corporali: repreſentamus q ait Vobiſcum ſum vſq3 ad conſummationem ſeculi. In primitiua autē eccleſia huiuſmodi repreſentatio fiebat in eccleſia quinta feria: que tunc temporis eque ſolemnis erat ſicut prima. Quinta pro veneratione aſcenſiōis. Prīa pro reuerētia reſurrectiōis. Unde in vulgare ꝓuerbium verſum eſt. vt dn̄ice diei dicatur cognata dies iouis/ qr āti...

G math.xxviij.

G math.xxviij.

quitus fuit eque ſolemnis. Sed qꝛ ſupuenerunt feſta ſanctorum ⁊ celebrare tot feſta erat quaſi oneroſum: vt in die dñica fieret ꝓceſſio deinceps eſt inſtitutum.

¶ Ubi ⁊ cum quibus ſe collegerunt. Cap. viij.

B Act. j. Tunc aſcenderunt apoſtoli in cenaculum vbi manebant. ſcꝫ petrus ⁊ iacobus. ioannes ⁊ andreas ⁊ alij. Et mutatur hic ſeries catalogi. Solēt eñ apoſtoli in catalogo in hūc modū combinari. Petrus ⁊ andreas Jacob⁹ ⁊ ioānes. Forte ⁊ alibi ita cōbinantur ꝑ carnis affinitate. Hic autem ꝑ meritorū paritate: quia intellexit lucas in ſpū pares eſſe i merito petrum ⁊ ioannē: qꝛ forte pre ceteris dilexerunt. Unde ⁊ pre alijs ſimul ad monumentū cucurrerunt. Et erant omnes vnanimiter pſeuerantes in oratione cū mulieribus ⁊ maria matre ieſu que a mulieribus diſtinguitur: quia nō poteſt ꝓprie dici mulier quaſi mollier. id ē molliciem paſſa. Interdū tamen mulier ꝑ ſexu non ꝑ corruptione ponitur vt ibi. Quid mihi ⁊ tibi eſt mulier. Et fratribus ei⁹: quod de illis debet intelligi: de quibus ante paſſionē dictum ē. Neqꝫ eñ fratres eius credebant in euꝫ: nunc aūt credebant. Nota q̄ dictū eſt: pſeuerantes in oratione: ⁊ nō eſt additum de ieiunio. Quidam tamen a feſto aſcenſionis vſqꝫ ad pētecoſtem ieiunant exemplo apoſtolorum: quos aiunt in ſpacio illo ieiunaſſe: quia in euangelio dictū eſt. Veniēt dies in quibus auferetur ſponſus ab eis: et tunc ieiunabunt ⁊ potuit ita eſſe: hic tamē nō habetur.

¶ De ſermone Petri. Capitulum. ix.

In diebus illis id eſt i illo meditullio tēporis inter aſcenſionem ⁊ ſpūſſācti miſſionem exurgēs petrus in medio fratrum dixit. C Act. j. Conſtat eñ in ſpacio illo factam eſſe matthie electionē: licꝫ non ſit determinatuꝫ qua die. Unde quaſi indefinite dictum eſt. In diebus illis. Et inde quaſi ex forma ſcripti aſſumpſit eccleſia formā legendi. Unde qꝛ in actib⁹ apoſtolorū frequenter inuenimus. In diebus illis. ideo cum legūtur i eccleſia pticule epiſtolarum ꝑmittit̄ In diebus illis. Et qꝛ i euāgelijs ſepe legitur In illo tēpore ideo cū ſingulis diebus leguntur in eccleſia particule euangeliorum ꝑmittitur: In illo tempore Viri fratres oportet impleri ſcripturam quam ꝑdixit ſpiritusſanctus ꝑ os dauid de iuda qui fuit dux eoꝝ q̄ cōprehenderunt ieſum: qui duxit cohortem ⁊ regis miniſtros ad hortum in quo orabat dominus. F Ps. lxviij. ⁊ ps. cviij. D Vel quia oſculo dedit ꝓditionis indicium. ⁊ ita ꝑbuit eis ducatuꝫ: q̄ cōnumeratus eſt in nobis. i. ſortitus ē ſortem miniſterij huius. ſcꝫ ⁊ apoſtolatus: q̄ quaſi ſorte vt dominica electione obtinuit apoſtolatū. Et eleganter dictum eſt cōnumeratus: qꝛ numero non merito inter aplos cōputatus eſt. Vel reſpicit ad hoc quod dixerat: qui fuit dux eorum q̄ cōprehenderunt ieſum: ⁊ ſortit⁹ eſt ſortem miniſterij huius. ſcꝫ ducatus. id eſt habuit hunc ducatuꝫ. Et hic quidem poſſedit agrum de mercede iniquitatis Quod quidē myſtice exponūt. id eſt ꝑ accepto ꝑcio proditionis poſſedit infernū qui dicit̄ terra morientium: ſicut paradiſus terra viuentium. Alij dicunt iudam ibi ſepultum: ⁊ ita poſſediſſe. ſed non eſt autenticum. Dictum eſt ergo poſſedit. id ē poſſideri fecit. qꝛ de poſſeſſione eius

xpriſa emptus eſt. et ab aliis poſſeſſus: et ſuſpenſus crepuit medius: et diffuſa ſunt viſcera eius: ſed nõ per os eius. vt ſic parceretur ori quo ſaluatorẽ oſculatus fuerat. Non enim tam viliter debuit inquinari: qđ tã glorioſum. ſcz os xpi contigerat. Dignũ enim erat vt viſcera q̃ proditionẽ cõceperant rupta caderent: guttur quoqꝫ quo vox proditionis exierat laqueo artaretur. Sepe enim modum pene exprimit modus culpe. Unde abſciditur homini caput corporis: quia ipſe ſibi abſcidit caput mentis. i. rationẽ: ſicut et iudas mortuus eſt in aere tanq̃ aeris poteſtatibus ſociandus. Cõgruũ enim erat vt ſepararetur ab angelorũ et hoim regione q̃ offenſus fuerat vtriſqꝫ. Et ita modus et locus pene congruit culpe.

¶ De electione Matthie. Cap. x

H Act. i.

Et notum factũ ẽ hoc oibus habitãtibus hierlm: ita vt appellaretur ager ille lingua eorũ acheldemach. Qꝫ ẽ dicũ eorũ. dicunt quidam hec nõ fuiſſe verba petri cũ iudeus eſſet: et ad iudeos loqueretur: ſꝫ luce q̃ grece ſcripſit: et in hebreo nomẽ agri expoſuit alii dicũt q latinus interpres hoc addidit. ſꝫ melius a petro dictum accipitur: et cõtinuatur ei qđ dixerat. Notũ factũ eſt omnibus habitãtibus hierlm: ita vt appellaretur ager ille acheldemach lingua eorum .i. hieroſolymitarũ. quia cũ petrus galileus eſſet: et eadẽ eſſet lingua galileorũ et hieroſolymitarũ: tamen diuerſa erant lingue idiomata. vñ petro dictum ẽ. Uere galileus es: nã et loquella tua manifeſtũ te facit. i. idioma lingue galileorum.

G Mat. xxvi.
G Mar. xiiii.
F Luce. xxii.

Scriptũ ẽ ei in libro pſalmorũ: nõ eſt dictuꝫ in libris. Unde inſultat Aug. Hieronymo. librũ pſalmorũ per quinqꝫ volumina diſtinguenti. Cũc enim dici debuit in quarto libro pſalmorum. Fiat habitatio eorũ deſerta: et nõ ſit q̃ habitet in ea: de ſuis ſcꝫ. et epiſcopatũ eius accipiat alter. id eſt alius: quia de multis diſcipulis. i. lxxii. electus eſt matthias: eiqꝫ ſubſtitutus eſt. Uel idõ dictum eſt: quia matthias fuit lõge alter ab eo: quia vir ſanctus. iudas vero nequã: vel alter duorum quorũ ſortes miſſe ſunt. Oportet ergo ex his viris qui nobiſcum ſunt cõgregati ĩ omni tpe quo ĩtrauit et exiuit dñs ieſus: incipiens a baptiſmate ioãnis vſqꝫ in diem quo aſſumptus ẽ a nobis: teſtem reſurrectionis eius nobiſcum fieri vnum ex iſtis. q. d. Quia mortuus eſt iudas. et ſic prophetatum eſt: quia epiſcopatuꝫ eius accipiet alter. ergo oportet vt aliquẽ ei ſubſtituamus q̃ teſtetur nobiſcuꝫ reſurrectionẽ eius: quia dictũ eſt nobis. Eritis mihi teſtes ĩ hieruſalem reſurrectionis mee. ſcꝫ et in omni iudea et ſamaria: et vſqꝫ ad vltimũ terre. Et quia teſtis non niſi de his que vidit vel audiuit debet teſtimoniũ ferre: eligendus ẽ de his viris q̃ a baptiſmo ioannis poſtq̃ cepit ieſus facere et docere vſqꝫ ĩ diem aſcenſionis nobiſcũ fuerũt: et dñi miracula viderunt: et doctrinam audierunt. ¶ Et nota q dictum eſt ex his viris nõ de ſexu infirmiori: et ad hoc minus idoneo. Act. i. b. et

¶ Et ſtatuerunt illos duos alios preferentes: ioſeph q̃ vocabatur barſabas: q̃ cognominatus eſt iuſtus. et matthiã: de cuius laude ſubticetur: quia ſufficit ei pro laude q in apoſtolũ eligitur. Joſeph vero cõmẽdatur: ne tanq̃ indignus reſpui videretur. infra. iii. g et. vi. b.

Et habemus hic plane ĩ gloſa: quia iſte ioſeph q̃ vocabatur barſabas fuit barnabas: q̃ poſtea cũ paulo in apoſtolatum electus eſt. Sꝫ nõ eſt huic opinioni adherendũ: quia ex ſequẽtibus euidens fiet hoc nõ cõſtare. Jſte nãqꝫ ioſeph fuit frater triũ apoſtolorũ filiorũ alphei: nec fuit apoſtolus. ¶ Et orantes

A Pſa. cviii

dixerūt. Tu domine qui noſti cor
da omnium oſtende quē elegeris
ex his duobus accipere locum mi
niſterij huiꝰ ꝛ apoſtolatꝰ: de quo
preuaricatus eſt iudas vt abiret ī
locum ſuū. Et dederunt ei ſortes.
Et cecidit ſors ſuper matthiam ꝛ
annumeratus eſt cum.xj. Non eſt
modo vtendum ſortibus vt tradit
Hieronymus ꝓ hac auctoritate:
qꝛ priuilegia paucoꝝ non faciunt
legē cōmunē. Nondum tamē miſ
ſus eſt ſpiritusſanctus necdū figu
re legales penitꝰ ceſſauerāt. Ideo
adhuc poſite ſunt ſortes ſicut ī ve
D teri teſtamento ſepe factum legit
j. Re.x. Nam ſaul ſorte electus eſt: iona
i. pa.xxiiij. thas ꝛ armiger eius ſortes iecerūt
Dauid quoqꝫ ſortes iecit quando.
xxiiij. ſummos ſacerdotes elegit.
Si quis tamē compellitur vti ſor
tibus apl'os imitetur: premiſſa ſcꝫ
oratione ad dn̄m. Facta eſt ergo
electio matthie inter aſcenſionem
ꝛ ſpiritusſancti miſſionem: ſꝫ qua
die incertum eſt.

De miſſione ſpūſſancti. Cap.xj.

A Act.ij. ET cum cōple
rentur dies pētecoſtes
erant oēs diſcipuli pa
riter in eodem loco in
quo facta ē electio matthie. Sed
videtur ꝑperam dictum cum com
plerentur: cum hec fuit prima. vij.
dierum quibꝰ ꝓtelabat feſtū pen
tecoſtes. ¶ Tria eñ erant feſta q̄.
vij. diebus protelabantur. ſcꝫ pa
ſca. pentecoſte. ꝛ ſcenophegia. Vi
detur ergo potius dicendū fuiſſe.
cū inciperent dies pētecoſtes. Sꝫ
pētecoſtes equiuocum eſt ad qn
quagenā: ꝛ ad eam ſolennitatē ſe
ptem diebus protelatā. Pentacō
eñ interpretatur quinquaginta:
inde pentecoſte quod quinquage
nā ſignificat. ꝛ eſt grecum vocabu
lum pentecoſte ſicut paraſceue et
ſcenophegia. Sed de hoc nomine
paſcha queſtio eſt. Habent eñ he
brei multa greca vocabula: qꝛ ſepe
per multas captiuitates ꝑticula
res diſperſi ſunt: ꝛ fuerunt inter
grecos a quibus multa vocabula
retinuerunt. Eſt ergo ſenſus. Et
cum cōplerentur dies pētecoſtes.
id eſt quinquagene. illa enim dies
erat quinquageſima a reſurrectio
ne: ꝛ cum inchoarentur dies pen
tecoſtes. i. illius ſolēnitatis ſeptē
diebus ꝓtelande: erant oēs diſci
puli in cenaculo. Et dū eſſent pa
riter in eodem loco factus eſt repē
te de celo. i. de aere ſonꝰ. qꝛ fragor
quidā inſonuit in aere tanq̄ adue
nientis ſpūs. i. ſoni vehementis: vt
ſit tanq̄ nota ſimilitudinis: ac ſi di
ceret. Venit ſpūſſanctus in ſimili
tudine venti vehementis: vel tanq̄
ſpūſſanctus vehementis. Et erit
tanq̄ expreſſiuū veritatis: qꝛ vere
ſpūſſanctus dicit' vehemēs quaſi
vehens a mente. id eſt a mentis af
fectibus alienās. Vel iuxta qd̄ ait Nota
ille clareuallenſis abbas Benar
dus. Merito dicitur vehemēs: q̄ſi
ve adimens. id eſt eternam dāna
tionem. Poteſt ergo ꝛ ad ſonū ꝛ
ad ſpiritūſanctum referri quod di
ctum eſt. tanq̄ aduenientis ſpūs.
qꝛ ſpūs equiuocum eſt ad vtrūqꝫ:
ſicut ruha in hebreo: pneuma ī gre
co. Et repleuit ſonus ille vel ſpiri
tusſanctus totā domū vbi erant ſe
dentes. i. viros ꝛ mulieres ī domo
ſedentes: implens quod dictum B
erat eis. Sedete ī ciuitate quoad Luce.xxiiij.
uſqꝫ induamini virtute ex alto.
Et apparuerunt illis diſptite lin
gue tanq̄ ignis. i. radioli ignei in
modum linguarū inſidentes capi
tibus ſingulorū. Ipſa aūt ſpecies
creature in qua ſpiritusſanctus de
ſcendit viſibiliter ad quē vſū tunc
deſcenderit in apl'os: expreſſit ſpe
cies ignis oſtēdēs ſpm̄ſanctū tūc
datū eis ad robur: ſpecies lingua
rū ad ſcientiā. Lingua eñ ſciētiā
explicat ignis teſtā roborat. Datꝰ
eſt etiā ſpūſſanctus apl'is aū paſ

ſionem: quando miſſi ſunt ad pre-
dicandũ: ⁊ dictum eſt eis. Egros
D Mar. xvi. ſanate. demones eiicite. mortuos
ſuſcitate. Poſt reſurrectionẽ etiã
F Iohan. xx. datus eſt eis ad aliũ vſum quan
do inſufflauit ⁊ dixit eis Accipite
C Mat. xvi. ſpiritũſanctum. quorũ remiſeritis
peccata: remittunt eis. ⁊ quorum
A Act. ii. retinueritis: retenta ſunt. Ubi for
te claues quas dederat petro: dedit
⁊ aliis. ¶ Et repleti ſunt omnes
ſpũſſancto: ⁊ ceperũt loqui variis
linguis: prout ſpũſſanctus dabat
eloqui illis qui diuidens ſingulis
ꝓut vult vbi vult. quãdo vult. quã
tum vult. quomodo vult. quibus
vult ſpirat. Inde eſt ꝙ apoſtoli vel
vna tantum lingua ſcʒ hebrea loq
bantur: ita ꝙ ab omnibus intelli-
gebantur. Uel quod verius ẽ lin-
guis omnibus loquebant: quibus
inſpirauerat ſpũſſanctus omniũ
B Sap. i. linguarum noticiam: iuxta quod i
ſapientia legitur. Spirit9 domini
repleuit orbem terrarum. ⁊ hoc qđ
continet omnia. id eſt. homo cõue
nientiam habẽs cum omni creatu
ra: vel ꝓpter quẽ facta ẽ oĩs crea
tura ſcientiã habet vocis. id eſt lin
guarũ. acſi diceretur. Spirit9 dñi
repleuit orbem terrarum: ⁊ dedit
diſcipulis ſcientiam linguarum.

¶ De miraculo linguarum.
Capitulum. xii

A Act. ii. Erant autẽ in
hierſm iudei viri reli-
gioſi: ⁊ in iudea habi-
tãtes: ⁊ ꝑter illos alii
multi ſupuenientes fere ex omni
natione que ſub celo eſt: qꝛ multis
captiuitatibus diſperſi fuerant iu
dei ꝑcipue ſub antiocho epiphane
q̃ captiuitas fuerat vicinior huic
facto: ⁊ modo ad diem feſtum oẽs
conuenerant Audito ergo frago-
re qui inſonuerat in aere conuene
runt omnes ad diſcipulos. ⁊ mira
ti ſunt quoniaʒ audiebat vnuſqſqʒ
lingua ſua illos loquentes. Et me
rito dictuʒ eſt ſingulariter: lingua
ſua. quia nõ ſciebant ſolũ linguas
ſed etiam linguarum idiomata.
Alii autem irridebant eos dicen-
tes. Muſto pleni ſunt. id eſt vehe
menter ebrii: quia vehementior eſt
ebrietas de muſto q̃ de vino defe
cato.

¶ Qʒ petrus cõuicit mentientes
auctoritate ꝓphetarum. Cap. xiii B C Act. ii.

Tunc ſurrexit
petrus cum. xi. oſtẽdẽs
eos non eſſe ebrios ſʒ
ſpũ ſancto repletos di
cens. Non ſunt ebrii hi: cum ſit ho
ra diei tertia. q. d. Nondum eſt tẽ
pus comedẽdi: nec ſolẽt inebriari
ieiuni. Et quia ſciebat legem: ⁊ ſci
entibus legẽ loquebatur. oſtendit B
ꝓphetatum eſſe a Ioel ſpiritusſã- Ioelis. ii.
cti aduentuʒ. Et cum non inducat
ꝓphetiam Ioelis: niſi vt oſtẽdat
ꝓphetatum eſſe aduentum ſpiri-
tuſſancti: incidenter annectit đ die
iudicii: qꝛ predixit Ioel iudicii ſi-
gna quedam iam impleta: quedaʒ
adhuc implenda. Erit in nouiſſi-
mis diebus dicit dominus: effun-
dam de ſpiritu meo ſuper omnem
carnem. id eſt ſuper vtrunqʒ ſexũ
non ſuper omnem hominẽ. ⁊ pro-
phetabunt filii veſtri: vt agabus
⁊ ſimon niger: ⁊ filie veſtre vt filie
philippi: ⁊ iuuenes veſtri viſiones
videbũt: vt paulus raptus vſqʒ ad
tertium celum: et ſenes veſtri ſom/
nia ſomniabunt: vt petrus de quo B
legitur. Eſtimabat autem ſe viſuʒ Act. xii.
videre [illegible] vſqʒ de aduentu ſpiri-
tuſſancti.

¶ De prodigiis i celo ſurſum im-
pletis. Cap. xiiii.

Et dabo prodi C
gia in celo ſurſum. Act. ii.
Quod impletuʒ eſt eſt G
ad iudicium dominice Ioelis. ii.
natiuitatis noua ſtella i aere appa
ruit. Et ſecundo in aere in paſſio-

ne: quando ſol obſcuratus eſt. ⁊ ſi-
gna in terra deorſum. Qđ imple-
tum eſt cum chriſto ſpiritū emit-
tente terra cōtremuit: ⁊ petre ſciſſe
ſunt: ⁊ monumēta apta ſunt. San
guinē dñici vulneris vel ſudoris:
quādo factus eſt ſudor eius ſicut
gutte ſanguinis qđ p̄ter naturam
fuit: et ita ſignū fuit. ſic et ſanguis
de latere dñi mortui ꝓfluens pre-
ter naturā ſignū fuit. Et ignē ſpūs
ſancti vehemētis ſuꝑuenientis: et
vaporem fumi. id ē feruorē cōpun
ctiōis de ſpiritusſancti ardore tan
q̄ fumus de igne ꝓcedētis ſol cō-
uertetur in tenebras: ⁊ luna in ſan
guinē. In paſſione ſol in tenebras
verſus eſt. Sed cū tūc plenilunium
eſſet vtrū tūc luna i ſanguinē ver-
ſa ſit: hominib⁹ innoteſcere nō po
terit cū eſſet ſub terra: ⁊ viſib⁹ hu-
manis obiectu terre ſubtracta De
altero itaq; iſtorū cōſtat: q: iaz im
pletū ē. Forte adhuc reliquū eſt i-
plendum. Et hec oīa fient ante-
q̄ veniat dies dñi magnus ſpacio:
q: nox ei nō ſuccedet opere: q: in eo
totus mund⁹ examinabit clarita-
te: q: ſol fulgebit ſeptempliciter.

¶ Exponit verba dauid de chri-
ſto. Capitulum. xv.

C Act. ij. Viri iſraelite q̄
bus ſpecialit locuti ſūt
D Johā. ij. prophete. audite ꝟ ba
hec. id eſt intelligite
iam cōpletum eſſe quod propheta-
uit ioel de ſpiritusſancti miſſione:
quia miſſus eſt ſpiritusſanctus ab
eo quem vos interemiſtis: qui alto
cōſilio paterne diſpenſationis tra
ditus eſt in manus veſtras quem
deus ſuſcitauit ſolutis doloribus
inferni. vel quātum ad ipſū quem
dolores penarū inferni non leſerūt.
vel quātum ad alios qui per eū ab
īferni doloribus abſoluti ſunt: qđ
palaz eſt ex greco vbi dicitur. Sol
uens per ipſum dolores mortis.
Q; autez a deo ſuſcitatus ſit pro-
bat per ꝓphetiam dauid. Et ponit B
plures verſus ꝑ s. Sed ad hoc pro ps. xv.
bandum ſufficit ille ſolus Non de
relinques animā meaz in inferno:
nec dabis ſanctum tuū videre cor-
ruptionem. Sunt eñ verba chri-
ſti ad patrem. q. d. Non patieris o
pater animam meaz ad inferos de
ſcendentem ibi detineri: nec corp⁹
meum ſanctificatum corrumpi vel
incinerari. Poſtea de dauid non
eſſe hoc intelligendum oſtendit: ar
guens iudeos de dauid perperam
interpretātes dicens. Viri fratres
liceat audēter dicere vob; de patri
archa dauid: quoniam defunctus
eſt. ⁊ ſepultus eſt apud nos: ⁊ cor-
pus eius incineratum: ⁊ adhuc ci-
neres eius apud nos ſunt. Unde
patet non de ſe illud dixiſſe. Non
dabis ſanctum tuum videre corru
ptionem. Sed ꝓphetauit de reſur-
rectione chriſti: qui neq; derelict⁹
eſt in inferno: nec caro ei⁹ vidit cor
ruptionez. Quem ſuſcitauit deus
cuius nos teſtes ſumus qui ad dex
teram patris ſedens: miſit in nos
ſpiritū ſanctum qui operatur i no-
bis que videtis. Q; autē exaltat⁹
ſit ad dexteram dei patris: iterum
probat auctoritate dauid ꝓphete
dicentis. Dixit dominus domino ps. cix.
meo ſede a dextris meis. Quod đ
dauid vel alio homine non poteſt
intelligi. Certiſſime ergo ſcitote
hunc ieſum ita eſſe exaltatum ⁊ ſpi
ritumſanctum miſiſſe quem vos
crucifixiſtis.

¶ De impleta prophetia Joel.
Capitulum. xvi.

His auditis cō-
puncti ſunt corde. ⁊ ita F Act. ij.
impleta eſt prophetia
ioelis: quia poſt ignez
ſpiritusſancti ſecutus eſt vapor cō
pūctiōis. Et dixerūt ad petrū ⁊ ad
reliqs aplos. Quid faciemus viri f-
fres. Ad quos petrus. Penitētiā
agite: ⁊ baptizet vnuſqſq; veſtrum

In nomine ieſu xpi: in remiſſionem peccatoꝝ ⁊ accipietis donū ſpūſ ſancti: vt loquamini varijs linguis ſicut ⁊ nos. Et hoc erat ſignū familiare in primitiua eccleſia: quia fere omnes aſcendētes de lauacro loquebātur omnibus linguis. Et nota ꝙ ait petrus. Baptizet vnuſ quiſqꝫ veſtrum in nomine ieſu xpi Formā nāqꝫ traditā a dño qua exprimit trinitas diuin pmitiua eccleſia ſubticuerunt apoſtoli vtētes hac forma verborum. Babptizo te in nomine ieſu xpi: vt ita dilatarent nomen xpi. Alijs verbis pluribus exhortatus eſt eos petrus. Et qui receperunt ſermonem ei⁹ baptizati ſunt. Et appoſite ſūt numero fidelium in die illa: ſcꝫ ipſa die pētecoſtes anime circiter tria milia. Et erant pſeuerātes in doctrina apoſtoloꝝ ⁊ i cōmuniōe fractionis panis ⁊ eucharistie: qꝛ in primitiua eccleſia crebro vnanimiter cōueniebant ad pcipiendā euchariſtiam: vel in cōmunione fractionis panis quotidiani: qui ſingulis quotidie ab aplis frangebatur: nihil enim habebant ꝓprium. Sed ⁊ pdia vendiderāt: ⁊ poſuerūt pcia ante pedes aploꝝ: qui ſingulis diebus mane aſcendebant i tēplum ad oratiōnē. Sed poſtea redeuntes ſingulis diſtribuebāt panem prout cuiqꝫ opus erat.

¶ De paralytico curato a petro.
Capitulum. xvij.

A
Act. iij.

Cum autē quadam die aſcenderēt petrus ⁊ ioannes in templum ad horā orationis nonā. Erat quidam claudus a natiuitate qui in gloſa paralytic⁹ dicitur. iuxta portā templi q̄ dicit ſpecioſa a ſpeciali quodā ornamēto: quod appoſuit ei alexander hircanus. Ibidem etiam poſuit herodes aquilam auream: ⁊ erat porta atrij virorum mundorū. Iſte claudus quotidie portabatur in grabato ſuo ad portam illam vt peteret elemoſynam ab ingredientibus in templum. Et rogabat petrum et ioannem vt elemoſynā acciperet ab eis cum aſcendiſſent in templū ad horam orationis nonā. Fuit eī conſuetudo hebreoꝝ trib⁹ horis orare. Unde daniel dato edicto regis: qualibet de his tribus horis orabat aſcendens feneſtram cubiculi ſui. Et hec conſuetudo confirmata eſt ab eccleſia que eiſdem horis orat. ſcꝫ tertia. ſexta. nona. quia dñs hora tertia flagellatus eſt. ſexta crucem aſcendit. nona aīam poſuit. ¶ Intuentes petrus ⁊ ioannes claudum dixerunt. Reſpice in nos. Ac ſi dicerent. Attende paupertatem noſtram: nō habem⁹ qđ porrigamus tibi. At ille intuebat in eos: ſperans ſe aliquid accepturum ab eis. Ad quē petrus. Argētum ⁊ aurum nō eſt mihi. Nō eñ erat ſuum quod reſeruabat i vſus pauperum qui reliquerant patrimonia ſua pijciētes ad pedes apoſtolorum. Qđ autem habeo hoc tibi do. In nomine ieſu chriſti nazareni ſurge ⁊ ambula in pace. Et apprehenſa manu eius dextera eleuauit eū: ⁊ ꝓtinus cōſolidate ſūt baſes eius ⁊ plāte. Et ſtetit ⁊ ambulabat ⁊ introiuit cum illis i tēplum ambulās ⁊ exiliens. Quod additum eſt a Luca vt oſtenderet illud impletū. Saliet ſicut ceruus claudus. Et vidit oīs ppls claudū ambulantē ⁊ laudantē deum. Et impleti ſunt ſtupore ⁊ extaſi in eo qđ contigerat illi: ſciētes ꝙ a natiuitate claudus fuerat. Et cū viderēt petrū ⁊ ioānē cucurrerūt ad eos ad porticū q̄ appellat ſalomōis. i. in ea pte in qua ſtabat ſalomon dū oraret. Et videns petrus popupulum admirantem ſup hoc miraculo locutus eſt ad eos.

C
Dan. vi.

¶ Q ſibi nil aſcribebant: ſed omnia deo. Cap. xviij.

C Act.iij. Viri iſraelite quid admiramini: aut quid intuemini nos: quaſi virtute nr̄a hoc fecerimus miraculum. q.d. Non virtute noſtra hoc fecimus: ſʒ de⁹ abraam. deus iſaac. deus iacob. deus patrū noſtrorū glorificauit filium ſuum ieſum: quē vos quidem
B Mat.xxvij tradidiſtis ⁊ negaſtis ante faciem
A Mar.xv. pilati iudicante illo dimitti: ⁊ vos poti⁹ iudicaſtis barrabā dimittē
C Luce.xxiij. dum. Nomē eius. id eſt nominis eius inuocatio: ⁊ fides habita de
G Joha.xviij eo: dedit iſti integram ſanitatē in conſpectu omnium veſtrū. Et nūc fratres ſcio: q̄ ꝑ ignorantiam feciſtis ſicut ⁊ ṗncipes veſtri. Sed q̄ ſic p̄dictum erat ab omnibus prophetis: oportebat impleri. Penitemini ergo ⁊ confitemini: vt cum venerint tempora refrigerij a facie dn̄i ſcʒ tempus incarnationis: quod reuera fuit temp⁹ refrigerij: vel diſcretio vniuerſalis iudicij et redemptio iuſtoꝝ: deleant̄ peccata veſtra. Tunc em̄ plene delebūt̄ peccata: cum virtute reſurrectionis mors deſtruetur nouiſſima. et cum miſerit eum qui p̄dicatus eſt vobis ieſum xp̄m quē oportet celum ſuſcipe.i. ad dexteram patris ſedere vſq; in tēpus reſurrectionis omniū noſtrū: q̄ locutus eſt dn̄s a ſeculo ꝑ os omniū ꝓphetarū. id ē vſq; ad communē oīm reſurrectionē. Tunc em̄ reuera oīa complebūtur de xp̄o a ꝓphetis p̄dicta. Et ponit exēpla de his que p̄dixerūt
E Deu.xviij. de xp̄o: ⁊ p̄mittit moyſen.

¶ De inuidia ſaduceorum in apoſtolos. Cap.xix.

A Act.iiij. Loquentibus autem ap̄lis ad populum: ſuꝑuenerūt ſacerdotes ⁊ magiſtrat⁹ tēpli: ⁊ indignati ſunt oēs cōmuniter: q̄ ita magnificabant eum quē ipſi damnauerunt quaſi reum. Et saducei ſpecialiter dolentes: q̄ predicabāt reſurrectionē quā ipſi negabant: ⁊ iniecerunt manus ī eos ⁊ poſuerunt in carcere. quia iā veſpera erat: ⁊ non poterant eos iudicare Multi autem qui audierāt verba eorū crediderunt. Et facti q̄ eadem die ad fidē conuerſi ſunt quinq; milia. Et hoc eſt qđ ſepe legitur: quia tria milia vna die ad fidē ꝯuerſi ſunt: qđ ipſa die pēteco ſtes factū eſt: alia die q̄nq; milia.

¶ Q̄ꝫ conſtanter reſponderūt ad interrogata in concilio. Cap.xx.

Altera die cōgregati ſūt ṗncipes ſacerdotum. id eſt qui ṗncipatum habebant inter xxiiij. ſeniores ſacerdotes q̄ nominatim exprimunt̄ Annas ṗnceps ſacerdotum q̄ omnibus p̄minebat ⁊ caiphas ⁊ alexander ⁊ ioannes: Hi poſt annā erant excellētiores: ⁊ quotquot erant de genere ſacerdotali: ⁊ ſeniores ⁊ phariſei traditionum inuentores ⁊ ſcribe legis expoſitores. legem ſcʒ alijs exponētes. Hoꝝ diſtinctionē frequenter habemus in euangelio. Et ſtatuētes eos in medio cōcilij interrogauerūt eos in qua virtute aut ī quo nomie feciſtis hoc. Tūc petr⁹ ſpiritu ſancto plenus r̄ndit: primo q̄ſtionem eorum temerariam eē oñ dens. Nunquid ꝑ benefacto iudicamur id eſt ad iudiciuʒ trahimur ⁊ tanq̄ rei arguimur. q.d. Stulte nos arguitis. Notum ſit vobis omnibus: quia ī nomine dn̄i noſtri ieſu xp̄i quem vos crucifixiſtis: iſte ſanus aſtat coram vobis quē deus ſuſcitauit a mortuis. Hic eſt enim lapis angularis a vobis edificantibus reprobatus. id eſt a vobis crucifixus: qui poſtea ſuſcitatus a patre factus eſt in caput anguli .i. factus eſt ṗnceps duorum populorū: q̄ in ip̄o tanq̄ in angulari

Margin (right): B Act.iiij. — D Math.xxi. — B Mar.xij. — C Luce.xx.

lapide ſunt vniti: ⁊ nõ eſt i alio ali quo ſalus. Nõ eſt enĩ aliud nomẽ ſub celo datũ hominibus ꝗ̃ nomẽ xpi: in quo oportet nos ſaluari.

¶ Uidentes aũt petri ⁊ ioannis ꝯſtantiã attendentes ꝙ illi eſſent idiote ⁊ illiterati. ammirabantur cognoſcentes eos: q꞉ cum ieſu viderant eos: ⁊ quia p̄ſens erat cum eis quẽ ſanauerat non poterãt cõtradicere. Nota ꝙ aliã hic habem⁹ etymologiam hui⁹ nominis idiota ꝗ̃ ab iſidoro. Nam ſc̄m iſidorũ: idiota dicit̃ q̄ſi diuiſus ab aurib⁹. idi enim diuiſio. ota auris interp̄tatur: vt dicatur: idiota quaſi diuiſus ab intellectu. ſ. fatuus. Sꝫ ſc̄m etymologiã q̃ hic ponit̃ dicit̃ idiota q̄ſi ab idiomate. Dicti ſ̃t ꝗ idiote: quaſi ꝯtẽti ſolo idiomate ligue ſue hebree quã ſatis nouerant: et nihil aliud. ¶ Juſſerunt aũt eos foras extra concilium ſecedere: et conferebant adinuicem dicentes. Quid faciemus hominibus iſtis Manifeſtũ eſt miraculũ qđ fecerunt: negare non poſſumus. ſed ne amplius diuulget̃ ꝯminemur eis ne vltra loquant̃ in nomie hoc vlli hoim. Et vocantes eos denunciauerunt eis ne omnino loquerent̃ vel docerent in nomine dñi ieſu.

¶ Ad quos petr⁹ ⁊ ioannes Uos ipſi iudicate: an potius obediẽdũ ſit deo p̄cipienti: an vobis ꝓhibẽtibus. q. d. Erratis ꝓhibentes q̃ de⁹ p̄cepit: nec eſtis audiẽdi. Ubi ei ſupior p̄cipit ⁊ inferior ꝯtradicit: nõ eſt audiendus inferior. Nõ poſſumus q̃ vidimus ⁊ audiuim⁹ nõ loqui. At illi cõminantes dimiſerunt eos: nõ audentes manus i eos iniJcere ꝑpter populũ. ¶ Dimiſſi autẽ redierunt ad ſuos i ſion ⁊ annunciauerunt quanta eis p̄ncipes ſacerdotũ ⁊ ſeniores dixiſſẽt ⁊ q̃uo eis reſpõderãt. Qui cũ audiſſent vnanimiter leuauerũt vocẽ dicẽtes. Dñe q̃ feciſti celũ ⁊ terrã mare ⁊ oĩa q̃ in eis ſ̃t: q̃ in ſpũ ſancto per os dauid p̄ris nr̄i pueri tui dixiſti. Quare fremuerunt gẽtes: ⁊ populi meditati ſunt inania Aſtiterunt reges terre: ⁊ p̄ncipes cõuenerũt i vnũ aduerſus dñm ⁊ aduerſus xp̄ꝫ eius. Cõuenerũt eñ in ciuitate iſta aduerſus puerũ tuum ieſũ quẽ miſiſti herodes ⁊ pilat⁹ cũ regib⁹ ⁊ pp̄lo iſrael facere q̃ manus tua ⁊ cõſiliũ tuum decreuerũt fieri. Nũc dñe reſpice i minas eorũ: ⁊ da ſeruis tuis cũ omni fiducia loq̄ verbũ tuũ. ¶ Nota q꞉ de hoc verbo ſolet frequẽter opponi: conuenerũt herodes ⁊ pilatus facere q̃ man⁹ dei ⁊ cõſilium decreuerunt fieri. ſꝫ adhere duob⁹ verbis facere fieri: q꞉ reuera ipſi cõuenerũt ad exercendã prauã actionẽ Deus decreuit fieri illã paſſionẽ: q꞉ actio illoꝝ fuit praua paſſio bona. ¶ Cũ autẽ oraſſent motus eſt loc⁹ in quo cõgregati erãt: ⁊ iteꝝ miſſus ẽ ſpũſanctus: ⁊ repleti ſpiritu ſancto loq̄bant̃ ꝟbum dei cũ fiducia. A / Ps. ij.

¶ De mutua charitate inter apoſtolos. Capitulum. xxi.

Et multitudinis credẽtiũ erat cor vnũ ⁊ aĩa vna. Nec q̄ſq꞉ eoꝝ q̃ poſſidebat̃ aliq̄d ſuũ eẽ dicebãt: ſed erãt illis oĩa cõmunia. ⁊ gratia magna erat in omnibus illis Neq꞉ enĩ quiſq̃ egens erat inter illos. Quotquot autẽ erant poſſeſſores domorum aut agrorum vendebant: ⁊ ponebant precia ante pedes apoſtolorum. Diuidebatur autẽ ſingulis ꝑut cuiq꞉ opus erat. Tunc ioſeph q̃ cognominatus eſt barnabas ab apoſtolis: quod interpretat̃ filius cõſolationis. leuites. cyprius genere: cum haberet agrũ vendidit illum: ⁊ poſuit precium ante pedes apoſtoloꝝ Uñ cũ dixiſſet leuites: ne videretur non habere proprium: quia leuite nõ habebãt heredi- B / Act. iiij.

tatem in terra: additū eſt Cyprius genere: vt oſtenderet natus in diſperſione ⁊ inter gentiles: ⁊ ideo licebat ei ꝓpriū habere. Sʒ ē adherendū ꝟbo Bede ſup hūc locū: et tenendū hunc fuiſſe ſocium pauli. nō illū q̄ cum matthia ſtatutꝰ eſt: quādo cecidit ſors ſup matthiam. ⁊ quidā arbitrant vt dī Beda: minus intuētes. qꝛ hic barnabas appellat .i. filiꝰ ꝯſolatiōis. ille barſabas .i. filiꝰ qetis interp̄tat. Vn̄ Lucas nois interp̄tatōeʒ ſciēter addidit: vt huiꝰ ad illū differētiā īſinuaret.

¶ De morte aname ⁊ ſaphire. Capitulum.xxv.

A Act.v. Vir autem quidā nomie ananias cū ſaphira vxore ſua voluit eē i collegio iuſtoruʒ vt haberet neceſſaria vite ſine labore: et ita lucratiue voluit ſibi adqrere p̄bendā. Et cū vouiſſet totū p̄cium agri venditi ponere ante pedes apoſtoloꝝ: nō ſoluens votuʒ: defraudauit de p̄cio agri conſcia vxore ſua mediam partem ſibi reſeruās: reliquā ad pedes apl'oꝝ ponēs. Qd̄ ſtatī petrus p̄uidens .i. ſpiritu ait. Anania: cur tentauit ſathanas cor tuum mentiri te ſpūiſācto. Cur fraudaſti de precio agri. Nō es mētitꝰ hominibus: ſed deo qui ſcrutat corda: ⁊ perdit omnes qui loquunt mendacium. Audiēs hoc ananias cecidit: et expirauit.

F Math.v. D Luce.vj. Ubi notanduʒ qꝛ licet in euāgelio dn̄s dixerit. Qui te pcuſſerit ī maxillam dexterā: p̄be ei ⁊ aliā. tamē in primitiua eccl'ia qn̄qꝫ exercuit vīdictā. Qn̄ eni p̄mo ꝓmulgant leges: ſolent ad eas ſanciendas graues vindicte exerceri vt rigorē ꝓmulgate leg; ſanciat ſeueritas vindicte. Vn̄ in initio legis naſcētis p collectōe lignorū in ſabbato lapidabatur hō. In initio ſacerdotū

A Leui.x. duo filij aaron igne ꝯſūpti ſūt pro oblato igne alieno. ¶ Sic ananias defraudās de p̄cio agri corruit ⁊ expirauit p terrore aliis incutiēdo: qꝛ tā velox vindicta magnū timorē aliis incuſſit. Factꝰ eſt eni timor magnꝰ in oēs q̄ audierūt. Et eſt anticipatio: qꝛ ſoliꝰ viri morteʒ an̄ vxoris exitū pauci audierunt. Surgētes aūt iuuenes aſportauerūt cadauer: ⁊ ſepelierūt. Et factū eſt q̄ſi horaꝝ triū ſpaciū ⁊ vxor eiꝰ neſciens introiuit. Ad quā petrꝰ. Dic mulier ſi tanti agrū vēdidiſti. Ad quē illa. Etiā tāti. Ad quā petrus. Quid vtiqꝫ cōuenit vobis tētare ſpiritū dn̄i. Ecce pedes eoꝝ q̄ ſepelierūt virū tuū ſtant ad oſtiuʒ ⁊ efferent te. Acſi ꝟbo breui cōcludens diceret: morieris. Qui eſti ſepelit mortuꝰ eſt. ⁊ cōfeſtiʒ corruit an̄ pedes eiꝰ: ⁊ expirauit. qꝛ fuit cōſcia fraudis. Et intrātes iuuenes q̄ ſtabāt ad oſtiū: iuenerūt eā mortuā: ⁊ aſportauerūt ⁊ ſepelierūt ad virum .i. iuxta virū ſuū. Fuit enim hec cōſuetudo hebreorū vxores ſepelire iuxta viros ſuos: vt coniunctionē carnis ſequeret ꝯiūctio pulueris. ⁊ quia mulier formata eſt de coſta viri. C Geñ.ij.

¶ De ſignis que fiebant ab apoſtolis. Capitulum.xxvj.

C Act.v. Per manus autē apl'orū fiebāt ſigna ⁊ ꝓdigia multa in plebe: ⁊ erant omnes vnanimiter in porticu ſalomonis. Nemo autē infidelium audebat ſe ſiccte cōiūgere illis: quia territi erāt exemplo ananie. Et augebat ī domino credentiū multitudo. ⁊ ponebāt in plateis infirmos in lectulis ⁊ grabat;: vt veniēte petro vmbra illiꝰ corporis obumbrati liberarent ab infirmitatibꝰ ſuis. Quia petrꝰ priuilegiatus erat in miraculis: et maiora legitur feciſſe q̄ chriſtꝰ

Additio. Secūm quoſdaʒ ſcribitur grab- Et vide qꝛ grabatum proprie

batum, per duo b.ſicut ſabbatū. ⁊ ſic dicunt debere pferri media correpta: alij dicunt grabatuʒ quaſi grauatum: ⁊ mutatur v.in.b.⁊ ſic debet produci: quod ē verius.

dicit lectiſternium pauperū: in quib⁹ nihil corpori ſubſternit: ſed tantum ſupponit capiti ſub ſtramentum.

¶ De incarceratione apoſtolorū. Capitulum.xxiij.

C.D Act.v. Exurgens autē princeps ſacerdotum: ⁊ ſaducei repleti ſūt zelo: ⁊ iniecerūt man⁹ in aplos ⁊ poſuerūt eos in publicaʒ cuſtodiā.id eſt in carcerē. Nota q cum ſupra dictum ſit pluraliter principes ſacerdotū.hic dicit ſingulariter.quia forte vnus eorum mortuus erat ſcʒ annas. Uide quoqʒ quia ſaducei dicti ſunt: quaſi ſeducei.a ſedech qd interpretat iuſticia . vnde melchiſedech quaſi rex iuſticie. Uſurpabāt eñ ſibi nomen iuſticie cū eſſent iniuſti. Uel dicti ſūt ſaducei a ſadoch ſacerdote: ad quē trāſtulit ſalomō ſacerdotium ab abiathar: qr gloriabatur ſe eſſe de genere eius. Iſti cōſentiebant principibus ſacerdotuʒ in pſecutione apoſtolorum: qr predicabant reſurrectionem quam ipſi negabant.

¶ Quomodo per angeluʒ de carcere ſunt educti. Capitulum xxv.

D Act.v. Angelus aūt domini p noctē apiēs ianuas carceris: ⁊ educēs eos dixit. Ite ⁊ loquimini in templo plebi omīa verba vite hui⁹: ſcʒ vite chriſtiane.qd addere nō fuit neceſſariū: qr iaʒ famoſa erat ſecta chriſtianorum. Nō eſt aūt intelligendum angelum apperuiſſe ianuas carceris. Sʒ qd dictū eſt Aperiens: ſic accipiendum eſt: acſi diceretur. Ita eos educens acſi ianue eſſent apte. Credendū enī eſt iuxta qd tradunt ſancti: clauſis ianuis eductos eſſe de carcere: qd factū eſt ad eorū cōfirmationeʒ ⁊ iudeorū cōfutationē. Nā quō heſitauit thomas chriſtū ī carne ⁊ oſſib⁹ clauſis ianuis ad diſcipulos ītraſſe: cū ſeipm viderat clauſis ianuis de carcere eductū eſſe. Iudei quoqʒ dicētes corp⁹ chri furto ſublatū de monumēto: quo furto dicerent aplos eductos eſſe de carcere clauſo. Iuxta pceptū angeli apli īrauerūt diluculo in tēplū: ⁊ docebāt plebē. qr pceperat angelus vt pdicarent in tēplo: ſcʒ in loco celebriori: ⁊ a ſacerdotib⁹ frequētato.

¶ Quomodo obſtupuerunt illis eductis. Capitulum.xxvj.

Adueniens autem pnceps ſacerdotū ⁊ q cū eo erāt cōuocauerūt cōciliū vt deliberarent quid faciendū eſſet de eis. Ad hoc enī miſſi fuerant in carcerem: vt ad iudicium traherentur. Et miſerūt ad carcerem vt adducerentur. Cunqʒ reuerſi eſſent miniſtri: renunciauerūt eis ſicut inuenerant dicentes . Carcerem quidem clauſum inuenimus cum omni diligentia: ⁊ ſtantes ad ianuaʒ cuſtodes. aperiētes autē neminem int⁹ inuenimus. Ut autem audierunt hos ſermones magiſtratus templi ⁊ principes ſacerdotuʒ. id eſt potētiores ⁊ ſapientiores ambigebant quomodo hoc factū eſſet. Et ecce quidam adueniens dixit eis. Uiri quos poſuiſtis in carcere ſtant in templo ⁊ docent populum. E Act.v.

¶ De reſponſione eorū. Ca.xxvij.

Tunc abiit magiſtratus cū miniſtris. E Act.v. id eſt princeps ſacerdotum. Et eſt magiſtrat⁹ ſingularis numeri. ⁊ eodē mō i pcedēti ſm grecū. Et adduxit eos ſi-

ne vi: nō audēs eis violentiā facere ꝓpter ppl'm qui fauebat eis. Et ſtatuerūt eos in cōcilio: et ait illis ꝑnceps ſacerdotū. Precipiendo ꝑcepim⁹ vob; auctoritate .ſ. pōtificali: ne doceret; āpli⁹ in noie iſto .ſ. in noie ieſu: ⁊ ecce repleſtis hieruſalē doctrina veſtra. Nunqd vultis inducere ſup nos ſanguinem hoīs huius. id eſt ſanguinis vindictam. q.d. Nunqd arguiſtis nos q̄ſi reos ſanguinis innocentis ꝑdicādo eum innocentē quem cōdemnauimus. ¶ Et reſponderūt vnanimiter omnes apoſtoli ex feruore ⁊ zelo nō patientes vnum pro om̄ibus loqui. Obedire oportet deo mag; q̄ȝ hominibus. Deus patrum noſtrorum ſuſcitauit ieſum quē vos interemiſtis ſuſpēdentes in ligno. ⁊ exaltauit illū ad dexterā ſuam: ⁊ nos teſtes ſumus horum verborū: ⁊ ſpiritusſanctus quem dedit non ſolum nobis ſed om̄ib⁹ obediētib⁹ ſibi. In quo ad penitentiā eos prouocant. Ne eſt dicant. Etiam vobis ſi velitis obedire. Hec audientes diſſecabantur cordibus ſuis.

¶ De cōſilio gamaliel. Ca. xxviij.

F Act. v.

TUnc ſurgēs in cōcilio quidā phariſeus nomīe gamaliel legis doctor honorabil: vniuerſe plebi ꝑcepit vt ad breue homines amouerent. Iſte gamaliel vt dicit clemēs in epiſtola quadam: fuit diſcipulus apoſtolorum ſicut nicodemus: ⁊ erant de concilio apoſtolorum inter iudeos vt ſepe mitigarēt iram eorum aduerſus eos. Locutus eſt ergo gamaliel in cōcilio in hunc modum. Uiri iſraelite attendite vobis qd acturi eſtis ſuper hominibus iſtis. q.d. Nō debetis ſubito iudicare ſed expectare: q: ſi opus eorum eſt opus tm̄ hominū: ꝑ ſe deſtruet. ſi autem eſt opus dei: ſtabit nec poterit deſtrui. Et hoc oſtendit exemplo duorum. ſcȝ theode et iude galilei Theodas magus vt tradit ioſephus dicebat ſe prophetam: ad cuius ꝑſuaſionē multi venditis oīb⁹ ſuis ⁊ ſublat; ex vrbe facultatibus ad ripas iordanis venerunt. ⁊ promiſit ſe facturum poſt triduum vt diuideretur iordanis: ⁊ tranſirent ſicco pede ſicut tranſierant filij iſrael. Et dum expectarent: in triduo illo ſuperueniens procurator preſidis ſyrie cū multitudine equitum: multos ex eis occidit: et caput ipſius theode hieroſolymam reportauit.

¶ Aliud exemplum de eodem. Capitulum. xxix.

G Act. v.

POſt tunc extitit iudas galile⁹. ī diebus ꝓfeſſiōis .i. deſcriptōis gn̄al' ab auguſto factē q̄n vnuſqſq; ſoluēs cēſū capit; ſui: profitebatur ſe ſubditū romano imperio. Iſte iudas galile⁹ fuit eſſe⁹ genere. Et [vt tradit ioſeph⁹] perſuadebat iudeis vt negarēt tributa romanis: aſſerens eos qui decimas ⁊ primitias deo ſoluebant: non debere ſoluere tributa hoīb⁹. Et intantum preualuit hec doctrina eius vt pharſei ⁊ magna pars populi quererent ab ipſo dominos an ſoluendum eſſet tributum ceſari an non. poſtea perijt ipſe ⁊ quotquot ei conſenſerunt. Conſenſerūt ergo exhortationi gamalielis: ⁊ cōuocantes apoſtolos flagellauerūt eos ⁊ flagellatos dimiſerunt: prohibentes ſub comminatione mortis ne amplius loquerentur in nomine ieſu. ¶ Et ibāt apoſtoli gaudentes a conſpectu cōcilij: quoniā digni habiti ſunt pro nomine ieſu contumeliam pati. Ecce quantum erat in eis tam robur fidei: qui nec verbis prohiberi poterant. nec flagellis. id eſt non deſtiterūt primo verb; ꝓhibiti: modo flagellis ceſi.

¶ De cauſa murmuris inter chriſtianos. Capitulum. xxx.

A
Act.vj.

IN diebus au-
tem illis creſcente nu-
mero diſcipuloꝝ. id eſt
chriſtianoꝝ qui eo tē-
pore dicebantur diſcipuli: factum
eſt murmur grecorum. id eſt adue-
narū gentilium in ciuitate cōuer-
ſantium. vel iudeorum qui fuerant
in diſperſione nati: ꝛ inter grecos
nutriti aduerſus hebreos: eo ꝙ de
ſpicerentur vidue eoꝝ in miniſte-
rio quotidiano. quia vidue hebreo-
rū erant magis perite. ꝛ ideo alijs
preferebantur in diſpenſatiōe am-
miniſtrationis quotidiane. Et po-
teſt intelligi cauſa murmuris du-
pliciter. Uel quia vidue grecorum
in quotidianum miniſterium non
admittebantur. vel quia in miniſte-
rio quotidiano nimis grauabant.
Forte faciebāt eas focarias: ꝛ hu-
iuſmodi vilia āminiſtrare. ¶ Ui-
dentes autē apoſtoli eam murmu-
rationem ortam ꝑ amminiſtratio-
ne viduarū: quas ideo neceſſe erat
amminiſtrare: quia non poterant
ipſi ad hoc ſufficere vt ſingulis di-
ſtribuerent: multitudinem conuo-
cantes dixerunt. Non eſt equum
nos derelinquere verbum dei ꝛ mi-
niſtrare menſis. Conſiderate ergo
fratres viros ex vobis boni teſti-
monij ſeptē plenos ſpiruſācto ꝛ ſa-
pientia: quos conſtituamus ſuper
hoc opus: vt ipſi miniſtrent vel p̄-
ſint miniſtrantibus. nos vero ora-
tioni ꝛ predicationi vacabimus.
Et placuit ſermo iſte multitudini.
ꝛ elegerunt ſeptem: ſcilicet ſtepha-
num ꝛ philippum. ꝛ prochorū ꝛ ni-
canorem. ꝛ timonem ꝛ parmenā.
ꝛ nicolaum aduenam antiochenū.
Qui ſolus dictus ē aduena: quia
alien⁹. Uel q2 ſol⁹ erat aduena. vel
q2 notabilis ſol⁹ erat futur⁹ ꝺ2 ad-
uens: q̄ſi alien⁹. Hos ſtatuerūt illi
q elegerāt ante ꝯſpectū aploꝝ. Et
orātes apli impoſuerūt eis man⁹.
Hoꝝ vicem hūt i eccl'ia archidia-
coni: ꝓpterea inſtituti vt portent
pondus negocioꝝ: vt epi liberius
vacent doctrine et oratiōi. Sz epi
noſtri tp̄is: q2 dep̄henderūt archi-
diaconos in hmōi amminiſtratiōe
minus circūſpectos ꝓuida quadā
cautela dant operā huic opatiōi. i.
miniſtrationi. Et vide ꝙ quia apli
orātes legunt man⁹ eis impoſuiſ-
ſe. ideo in ordinatiōib⁹ fiūt oratio-
nes. Hac etiā autoritate in q̄duſdā
eccleſijs man⁹ imponunt diaconi-
bus in ordinatiōe. Qui autē eis
man⁹ nō imponūt: ſecū habent au-
toritatē Bede. Qz aūt dictum eſt: Beda.
ꝛ orantes impoſuerūt eis manus:
dicit intelligendū eſſe factū poſt.
q2 poſtea eoſdē ordinauerunt mi-
niſtros ad miniſteriū ſacri altaris
ꝛ dn̄ici corpis ꝛ ſanguis: ꝛ tūc eis
manus impoſuerūt. Un̄ ꝛ ſacerdo-
tib⁹ cum ordinant, manus impo-
nuntur. ¶ Uerbū dn̄i creſcebat ꝛ
multiplicabat numerus diſcipulo-
rū in hierl'm. Multa etiam turba
ſacerdotum obediebat fidei.

¶ De commendatione beati ſte-
phani. Capitulum.xxxj.

C
Act.vj.

ET ſtephanus
plenus grā ꝛ fortitudi-
ne faciebat ꝓdigia et
ſigna magna i populo
Surrexerūt aūt q̄dā de ſynagoga
libertinoꝝ: a regiōe ſic dictoꝝ. Uel
libertinoꝝ. i. manumiſſoꝝ: q cū pri-
us fuiſſēt ſerui poſtea fuerāt ꝺ liber-
tate donati: ꝛ ſic ꝺ ſeruili ꝯditiōe fue-
rūt q̄ p̄mo reſtiterūt fidei xp̄i: ꝛ ci-
renēſiū a cirene ciuitate: ꝛ eoꝝ qui
erāt a cilicia ꝛ aſia minori q̄ ſibi ꝓ-
xime ſūt: diſputātes cū ſtephano:
ꝛ n̄ poterāt reſiſtere ſapie ꝛ ſpūſā-
cto q loq̄batur in eo. Tunc ītrodu-
xerunt duos falſos teſtes q teſtifi-
carētur eū dixiſſe blaſphemiam in
deum ꝛ in moyſen: ꝛ cōmouerunt
plebem ꝛ ſeniores ꝛ ſcribas: ꝛ ad-
duxerūt eū in cōciliū et ſurrexerūt
duo falſi teſtes: et dixerūt. Homo

In olb⁹ ſp
ꝯmittebat
oratio.

iſte non ceſſat loqui aduerſus locū ſanctum ꝛ moyſen.:q.d. Detrahit templo ꝛ legi. Audiuimus eū dicentē q̄m ieſus nazarenus deſtru/et locum iſtū: ꝛ mutabit traditiones quas tradidit nobis moyſes. Et oēs qui intuebantur eum ſedētes in conſilio videbant faciem eiꝰ tanq̄ faciem angeli. Et dixit pnceps ſacerdotum. Nūquid hec ita ſe habent Tunc aggreſſus eſt beatus ſtephanus facere grandē ſermonem. Et q: arguebatur de blaſphemia i deum ꝛ moyſen. ꝛ ideo pmittit in principo ſermonis commendationem dei dicens. Deum qui locutus eſt patribus ꝛ pphetis eſſe deum maieſtatis ꝛ glorie. Et ſtatim accedit ad cōmēdationem moyſi: inchoans ab altiori ſcȝ a cōmendatione patrū: a q̄bus deſcendit moyſes Inchoat itaq̄ ab abraam quō egreſſus de chaldea venit in meſopotamiam ꝛ inde in carrā ꝛ inde in iudeam.

¶ De ſermone eiuſdē. Ca.xxxij.

A Viri inquit fratres ꝛ patres audite:
Act.vij. Deus glie apparuit
A patri noſtro abraā cum eſſet i me-
Gen.xij. ſopotamia prius q̄ moraretur in carram ꝛ dixit ad illum. Exi d̄ terra tua ꝛ de cognatione tua. Tertium additur in geneſi ſcȝ de domo pris tui. Sȝ a ſtephano ptermittitur quia ſcientibus loquebatur. Ideo hiſtoriam breuiter tangit vl' tranſit quaſi notam. ¶ Sed videt obloqui libro geneſis: vbi videtur contineri q̄ poſt mortē patris ſcȝ thare dictum fuerit hoc ſcȝ abrae de quo cōſtat q: mortuus eſt i carram: vbi ꝛ filius eius cum eo habitauit: ꝛ ita dictum eſt in carram Quid eſt ergo q̄ hic dicit puſq̄ moraretur i carrā potuit ei vtrobiq̄ dici. Vel vbi dicit. Et dixit ad illū: ſupple poſtea in carrā. Sȝ ſiue in meſopotamia ſiue in carrā; ſiue vtrobiq̄ dictum ſit ei. quō ergo dictū ē ei. Exi de tra tua: q̄ſtio eſt. Nunquid iam exierat de chaldea: vtiq̄. Sed adhuc ibi tenebat ſpe ꝛ deſiderio redeundi. Preceptum eſt ergo ei vt exiret mente qui iā exierat corpore. Vel pōt dici q̄ meſopotamia ꝛ carrā in chaldea ſunt. Et ita egreſſus de chaldea. i. de quadā pte chaldee venit in meſopotamiam i aliam ptē ſcȝ chaldee: ꝛ inde venit in carram q̄ adhuc erat meſopotamia. Tunc exijt de terra chaldeorū ꝛ de meſopotamia: quantum ad hoc q̄ videtur bis dictum venit poſtea in carrā. Et inde ſimiliter de carram poſtq̄ mortuus eſt pater eius: trāſtulit eum dn̄s in terram iſtam in qua vos habitatis. Vel tunc exijt de terra chaldeorum mente. ꝛ ide .i. demū ſcȝ poſt depoſitionē illiꝰ voluntatis: poſt mortē patris trāſlatus eſt in terrā iſtam. Vel ſi intelligat dictum. Venit in carram. plane legitur hec littera. Et vide q: in hebreo dicit de hur chaldeorū. i. de igne chaldeorū. Chaldei ei ignē adorabāt: ꝛ p ignē traycie/bant puulos ſuos: ſicut nos traycimus p aquā baptiſmi. Et tradunt hebrei: q̄ q: thare ꝛ filij eius cum eſſent in chaldea nolebāt adorare ignē: piecti ſunt a chaldeis i ignē et cōbuſtus eſt aram frater abrae. Abraā vero a dn̄o liberatus eſt. Unde ſepe dictum eſt ei a domino Ego ſum dn̄s deus tuus qui eduxit te de hur chaldeorum.

¶ De pſecutōe narratōis. c.xxxiij

Poſtquā autē A
liberatus eſt cuȝ patre Act.vij.
ſuo thare: ꝛ nachor fratre ꝛ loth nepote: ꝛ tota familia: venit in carrā ꝛ inde poſt mortem patris ibi remanēte fratre eius nachor venit in iudeam. Tn̄ non dedit illi hereditatem dn̄s in ea: nec paſſum pedis. i. nec etiam minimā

partē. qꝛ nihil poſſedit ibi niſi titu
lo emptionis. Speluncā enim cuz
agro nō hereditate poſſedit. ſed p̄
cio emit ab effron filio ſeoꝛtheo. ſz
repꝛomiſit deus dare illā in heredi
tatem ſemini eius poſt ip̄m: cū nō
haberet filium dicēs. Erit ſemen
A Geñ.xv. tuū accola. i. pegrinū i t̄ra aliena: q̄
dringentis ꝛ.xxx. annis. ꝛ in parte
huius t̄pis ſubijcient eos ſeruituti
ꝛ male tractabunt eos egyptij. qꝛ
centuz quadraginta q̄ttuoꝛ annis
fuerūt in ſeruitute pharaonis re-
gis egypti. ꝛ gentez cui ſeruierint
ego iudicabo dicit dn̄s. ꝛ poſt exi-
bunt ꝛ mihi deſeruient in loco iſto
Sic oꝛdinata cōſtructione littere
nil ſcrupuli ſurgit inde. Hos qua-
dringētos triginta annos ꝯputat
Rabanus. rabanus a die q̄ facta eſt hec pꝛo-
miſſio abꝛae vſq3 ad egreſſum de
egypto. A tēpoꝛe nāq3 pmiſſiōis
facte abꝛae vſq3 ad igreſſū iacob i
egyptum fluxerūt, ducēti quadra-
ginta anni ꝛ ab ingreſſu ad egreſ-
ſuz totidem. Sic rabanus. Cui cō
ſonare videt̃ apoſtolus dicens qꝛ
poſt quadringentos ꝛ triginta an
nos facta eſt lex.

¶ Quomodo ꝯputētur. ccccxxx.
anni. Capitulum. xxxviij.

BEda et augu-
ſtinus qꝛ dictū eſt. In
iſaac vocabit̃ tibi ſe-
men: adherentes huic
v̄bo computāt. cccc. ꝛ. xxx. ānos a
natiuitate iſaac vſq3 ad moꝛtē duo
rum regū ſcz ſeon regis amoꝛreo-
B Act.vij. rum ꝛ og regis baſan. ¶ Proſeq
tur exinde bꝛeuiter ſtephanus hi-
ſtoꝛiam. Et dedit illi teſtamentuz
circūciſionis. ꝛ genuit iſaac. et cir-
F Geñ.xxxvij cuncidit eum octaua die. Et iſaac
iacob: et iacob. xij. patriarchas et
patriarche emulantes ioſeph ven-
diderunt eum in egyptuz negocia
toꝛibus: qui tranſtulerunt eum in
egyptum quod bꝛeuiter tranſit.
Et erat deus cum eo: et eripuit eū
ex omnibus tribulationibus eius:
ꝛ dedit ei ſapientiā ꝛ gratiā in cō-
ſpectu pharaonis regis egypti: et
cōſtituit eum pꝛepoſitum ſup egy
ptum ꝛ ſuper omnē domum ſuaz.
¶ Poſtea facta eſt fames magna
in vniuerſa terra. Et audiens ia- A Geñ.xlij.
cob frumentum eſſe in egypto pꝛi-
mo miſit filios poſtea ip̄e cū ſeptua
gintaquinq3 animabus deſcendit
in egyptum. Ueritas habet ſcd̄m
libꝛum geneſeos ꝙ cum. lxx. anima
bus intrauit: ꝛ ſi computantur ipſi
iacob et ioſeph cum duobus filijs
non ſunt ibi niſi. lxv. Lucas addit
quinq3 per anticipationem: compu
tans nepotes ioſeph: ſequens edi-
tionem. lxx. interpꝛetuz que magis
erat autentica. Quam niſi ſequere
tur foꝛte min⁹ crederetur ei ꝛ op⁹
eius ſuſpectum haberetur. Et de-
functus eſt ipſe iacob in egypto et
patres nr̄i ſcilicet. xij. patriarche. ꝛ
tranſlati ſunt in ſichē. Hoc de ſolo D Geñ.xlix.
ioſeph legitur. quia filij iſrael ad
eius petitionem oſſa eius de egy-
pto tranſtulerunt: que etiam ꝓphe
taſſe leguntur ꝛ ſepulta ſunt in ſi-
chē. Quid eſt ergo quod plurali-
ter dictuz eſt. tranſlati ſunt i ſichē.

¶ Opinio Bede de eodem.
Capitulum. xxxix.

CRedendum ē Declaratio p̄cedentis.
vt dicit Beda ſtepha-
no: credendum eſt hie-
ronymo: qui i hiſtoꝛia
paule dicit eam tranſiſſe per ſichē:
et ibi inueniſſe ſepulcra. xij. patri-
archarum. Primo ergo tranſlata
in ſichem: poſita ſunt poſtea in ſe-
pulcro qd̄ emit abꝛaā p̄cio argenti
a filijs emoꝛ filij ſichem in ſpelun-
ca ſcilicet duplici quam emit qua-
dringentis ſiclis ab effron filio ſe-
oꝛ etheo ſcilicet in abꝛaamio vbi ſe
pultus eſt adam cum eua: abꝛaam
cum ſara: iſaac cum rebecca: iacob
cum lya. Sed quid eſt quod dictuz
eſt in ſepulcro quod emit abꝛaam

a filijs emor filij ſichem : cum con-
ſtet abraam emiſſe ſepulcrum ab ef
fron etheo. Jdeo ſic cōſtruūt qui-
dam litteram. Tranſlata ſunt in ſi
chem:ſichem dico emptam a filijs
emor filij ſichem . Sed quid eſt qđ
dicit emor filius ſichem: cum con-
ſtet ſichem fuiſſe filium emor.
Potuit eſſe ꝙ fuerint duo ſichem:
quorū alter dicit̄ a luca pat̄ emor:
alter in geneſi dicitur filius eius.
Uel ita ordina cōſtructionē vt iun
gas principium ſermonis ꝛ finem
hoc modo. A filijs ſichē filij emor
Et ita hꝰ locus congruit libro gene
ſeos. Ut ergo excludatur oīs du-
bitatio: ita cōſtruatur littera. Trā
ſlati ſunt in ſichē: ſichē dico emptā
a iacob ſcilicet a filijs ſichem filij
emor. Ac ſi diceretur in illam par-
tem ſichem quam emit iacob non
abraam ꝛ inde poſtea poſiti ſunt ī
ſepulcro quod emit abraam ab ef-
fron etheo ſcilicet in abraamio.

¶ Redit ſtephanus ad ordinem
hiſtorie. Capitulum.xl.

Poſtea redit
ſtephanus ad ordinē
hiſtorie: quia quodam
modo digreſſꝰ fuerat:
C Act.vij. ꝛ continuatur ei quod dictum eſt.
Poſt hec exibunt ꝛ deſeruient mi
A Exo.j. hi in iſto loco. Cum autem appro-
pīquaret tempꝰ repromiſſiōis cre
uit populus ꝛ multiplicatus eſt in
egypto quoaduſqꝫ ſurrexit alius
rex in egypto ignorās beneficia io
ſeph. id eſt immemor beneficiorū
ioſeph. Hic afflixit patres noſtros
pcipiēs necari paruulos noſtros.
Et eo tempe quo dedit edictū oc-
cidendi paruulos : natus eſt moy-
A Exo.ij. ſes: ꝛ fuit gratꝰ deo Ecce quomo-
deſcendit ad commēdationē moy-
ſi quia arguebatur blaſphemaſſe ī
eum. Qui cum nutritus eſſet tribꝰ
menſibus in domo patris ſui pro-
iectus eſt in flumen ꝛ ſuſtulit eum
filia pharaonis que venerat ad flu
mē vt lauaret ꝛ enutriuit eū ſibi ī
filium. Et eruditꝰ ē moyſes omnī
ſapientia egyptiorū ꝛ erat potēs ī
verbis ꝛ opibꝰ ſuis. id eſt eloquēs
ꝛ fortis. Cū aūt eſſet xl. annorū vi-
ſitauit fratres ſuos filios iſrael in B Exo.ij.
terra ieſſen vbi occidit egyptiū ri-
xantē cū hebreo: putās fratres in
telligere ſicut ipſe intelligebat ī ſpi
ritu ꝙ p manum illius dn̄s filios
iſrael dē manu egyptiorū eēt libera-
turꝰ. At illi nō itellexerūt. Et cū
ſequēti die vellet recōciliare duos
hebreos rixātes q̄ iniuriam facie-
bat alteri: repulit eū dicēs. Quis
te cōſtituit pncipē ꝛ iudicē ſuper
nos Nūqd me vis īterficere: ſicut
heri īterfeciſti egyptiū. Quo au-
dito timens ſibi moyſes fugit ī ter
rā madian : vbi de ſephora filia ſa-
cerdotis madian quā duxit : duos
genuit filios. Expletis aūt annis.
xl. apparuit illi dn̄s in deſerto mōtꝭ
ſinai: cū minaret gregē ad interio
ra deſerti in rubo et facta eſt vox
dn̄i ad eū dicens. Ego ſum deꝰ pa
trū veſtrorū : ꝛ tremefactꝰ eſt moy
ſes. Dixit aūt illi deꝰ. Solue calcia B Exo.iij.
mētū de pedibus tuis. Locus eñ
in quo ſtas terra ſctā eſt. Uidi affli D Joſue.v.
ctionē ppli mei q̄ eſt in egypto: et
gemitū eorū audiui ꝛ deſcēdi libe-
rare eos. Et nunc veni: mittā te in
egyptum. Hunc moyſen quē nega
uerunt dicētes. Quis te cōſtituit
pncipē ſup nos: miſit dn̄s pncipē et
redemptorē eorū de ſeruitute egy
pti cū manu. i. opere vel auxilio an
geli q̄ apparuit ei ī rubo. Hic edu-
xit eos faciens ſigna ꝛ pdigia ī ter
ra egypti: ꝛ in mari rubro ꝛ in de-
ſerto annis. xl. Jdē moyſes dixit C Deu.xviij.
filijs iſrael. Prophetā ſuſcitabit
vobis deus de fratribus veſtris:
ipſum tanꝗ me audietis. Hic eſt
q̄ fuit in eccleſia. i. in ꝯgregatione
populi iſrael in ſolitudīe ſinai cū
angelo qui loquebatur ei in mōte
cum patribus noſtris quia accepit
verba vite dare nobis : cui noluē-

runt obedire patres noſtri. ſed re-
pulerunt eu3 ⁊ auerſi ſunt cordib⁹
ſuis in egyptū ad aaron dicentes.
A Fac nobis deos q̄ p̄cedāt nos. Et
Exo.xxxij. fecerūt vitulū ⁊ hoſtias ei obtulerūt.
¶ Cōmēdat tabernaculū ne vi-
deat dānare locū ſanctū. Cap̄lm.xlj.

POſtea quia di-
D cebant eū depꝛauare lo
Exo.xxv. cum ſanctum ſubdit de
B cōmendatiōe tabernaculi. Nō di-
Heb.viij. ctum eſt tabernaculū teſtimonij vel
quia in eo erat arca teſtimonij: vel
q: ante fores tabernaculi cauſe ſub
teſtibus diffiniebantur. Taberna
culum inquit teſtimonij fuit cū pa
tribus noſtris in deſerto: ſicut di-
ſpoſuit deus loquēs ad moyſen vt
faceret illud ſcd̄m formam quā vi
derat in monte. Hoc habuerūt pa
tres noſtri vſq3 in diebus dauid.
In diebus āt ſalomonis templum
taberanculo ſucceſſit. Poſtea in-
cepit eos arguere: poſtq̄ꝫ purgauit
ſe a crimine ſibi a falſis teſtib⁹ ob-
iecto. Dura inquit ceruice ⁊ incir-
cunciſis cordibus et auribus vos
ſemper ſpirituiſancto reſiſtiſtis: ſi
cut ⁊ patres veſtri. Quem p̄phat͂
non ſunt perſecuti patres veſtri.
Hoc audientes diſſecabantur cor-
dib⁹ ſuis: ⁊ ſtridebāt dētib⁹ ī eū.
¶ Qz lapidauerunt ſtephanum.
Capitulum.xlij.

G CUm autem eſ
Act.vij. ſet ſtephanus plenus
ſpirituſancto intuens
in celum vidit gloꝛiam
dei: ⁊ ieſum in forma humana ſtā-
tem a dextris virtutis dei. Stans
apparuit ei crucifixus: ne tituba-
ret lapidandus. Eo ei ipo quo ſta
bat ſe paratum ei ſubuenire mon-
ſtrabat: quia ſtare pugnantis eſt
vel adiuuantis. Ecce inquit video
celos apertos: et filium hominis
ſtantē a dextris virtutis dei. Tūc
exclamantes voce magna clauſe-

rūt aures ſuas quaſi abhoꝛrentes
audire blaſphemiā ⁊ impetū fece-
rūt vnanimiter in eum. ⁊ eijciētes
eū extra ciuitatē lapidabāt: in hoc
ſm legē ſe agere eſtimātes: q: ſm
legē blaſphem⁹ educebat extra ca
ſtra: ⁊ lapidabat eu3 vniuerſus po
pulus: Et teſtes duo ſcz falſi: q̄ pri
mi ſm legē tenebant lapides p̄ij- C
cere: quia in lege dictum eſt de bla Leui.xxiiij.
ſphemo. Pꝛima manus teſtiū lapi
dabit eum. Et depoſuerunt veſti-
menta ſua ne inq̄narentur tactu il-
lius: ſecus pedes adoleſcentis qui
vocabatur ſaulus: poſtea vocatus
eſt paulus. ¶ Cui teſte beda in h⁹
deus miſericoꝛditer p̄uidit q̄ non
eſt manus eius ſanguine innocen-
tis polluta. Sed tantūmodo ſerua
uit lapidantium veſtimenta ⁊ con
ſenſit eis. vnde tanq̄ dignus moꝛ-
te periret: niſi deus per gratiam ei
penitentiam inſpiraret. ¶ Lapi-
dauerūt ergo ſtephanum leuitam
inuocantem ⁊ dicentem. Domine
ieſu accipe ſpiritum meum: ſicut ⁊
chꝛiſtus ad patrem ait. In manus
tuas commendo ſpiritum meum.
Poſitis autem genibus clamauit
voce magna dicēs. Domine ne ſta
tuas illis hoc peccatum quia neſci
unt quid faciunt. Multi enim ex
eis ipſum occidendo eſtimabant
ſe legem implere iuxta quod domi
nus predixerat. Uenit hoꝛa vt oīs A
q̄ interficit vos arbitret̄ obſequiū Joh.xvi.
ſe p̄ſtare deo. Et cū hoc dixiſſet ob
doꝛmiuit in dn̄o. ¶ Et facta eſt p- A
ſecutio magna in eccleſia que erat Act.viij.
hieroſolymis: q: occiſo btō ſtepha
no vno d̄ p̄ncipib⁹ eccl̄e ⁊ q̄ſi p̄mi
cerio. vij. diaconoꝝ: cepe꞉rūt alios
p̄ſeq̄ grauiter in tantū q̄ oēs diſci
puli p̄ter ap̄los q̄ vt paſtoꝛes gre-
gis ceteris erāt cōſtantioꝛes diſp̄
ſi ſunt p̄ regiones iudee ⁊ ſamarie
fugientes a facie p̄ſecutoꝝ: iuxta C
quod p̄ceperat dominus. Si vos Math.x.
perſecuti fuerint in vna ciuitate fu A
gite i aliā. ¶ Cureuerūt āt ſtepha- Act.viij.

num viri timorati.i. iuxta morem terre diligenter curaz adhibentes ſepulture : et fecerunt planctum magnū ſuper eum. Tunc apoſtoli ꝓuidentes ꝙ ad gentes in poſterum eſſent tranſituri: ꝓuidentes fidelibus qui erāt in hierl'm remāſuri: ordinauerunt iacobuz alphei epiſcopum hieroſolymorū: ⁊ impoſuerunt ei manus petrus ⁊ iacobus ⁊ ioannes. Ideo non a paucioribus ꝙ̄ tribus epiſcopis: epūs hodie conſecratur.

¶ De prima perſecutione ſauli. Capitulum.xliij.

A Act.viij. Saulus vero deuaſtabat eccleſiam: diſcurrēs per domos trahens viros ac mulieres ⁊ detrudens in carcerem. Neminē tamen occidebat domino cuſtodiente manus eius: ne ſanguine innocentum pollueretur. Qui autē diſperſi fuerant ꝑtranſibant de loco ad locum euangelizantes verbuz dei: nihilominus qꝛ diſperſi cōſtātes erant in ꝑdicatione euangelij Philippus aūt diaconus ſecūd⁹ a ſtephano: deſcendens in ciuitatē ſamarie ꝑdicabat ibi xp̄z. Et intēdebant turbe vnanimiter his que a philippo dicebantur : videntes miracula que faciebat: quia multos demōiacos liberabat. multos paralyticos ſanabat: ⁊ claudos erigebat. Erat autem ibi ſimon magus seducēs gentem: cui auſcultabant omnes a minimo vſqꝫ ad maximū qꝛ magicis artib⁹ multa faciebat vnde dicebant ip̄m eſſe ꝟtutem dei magnam: eſtimantes ip̄m eſſe ꝓphetam vel angelū vel dei filium: qꝛ mentes eorum demētauerat.i. magicis artibus ſubuerterat Cunqꝫ crederent philippo euangelizanti de regno dei in nomine ieſu chriſti baptizabantur viri et mulieres: ⁊ ſimon ſimulauit ſe credere ⁊ baptizatus eſt. Videns eñ philippuz facere miracula: qualia ⁊ quanta ipſe facere non poterat. nec ita facile: putauit ex quadam induſtria fieri. ideo ficte baptizatus eſt vt familiarius ei adhereret ⁊ addiſceret artem qua ſimilia poteſt facere.

De ſimone mago.

¶ De petitione ſimonis magi. Capitulum.xliiij.

C Act.viij. Cum autē audiſſent apoſtoli q erāt hieroſolymis: ꝙ receptiſſet ſamaria verbum dei: miſerūt ad eos petrū ⁊ ioānē Qui cum veniſſent orauerunt pro ipſis vt acciperent ſpiritumſanctū viſibiliter quod forte nōdum fecerāt: nondum enim in quēꝙ̄ illoruz venerat.i. viſibiliter deſcenderat. Conſtat enim qꝛ inuiſibiliter ſpiritumſanctū acceperant: cū baptizati eſſent in noīe dñi ieſu chriſti. Tunc imponebant manus ſuper illos: ⁊ accipiebant ſpiritūſanctū. ita ꝙ viſibili ſigno oſtendebatur. cum linguis omnibus loquerent̄

Nota ¶ Conſtat hunc philippum diaconum fuiſſe nō apoſtolum. Qd videtur ex gloſa ſuꝑ mattheuz: qꝛ manuuz impoſitionem reſeruauit apoſtolis q̄ ꝓpterea reſeruat̄ hodie ſolis eorum vicarijs. id eſt epiſcopis: qui manus imponūt ⁊ frōtem liniunt in confirmatione vbi datus ſpiritusſanctus ad robur. Si enim philippus iſte apoſtolus eſſet : ſtatim baptizatis manus iponeret: nec ad hoc alios expectaret.

De ſimōis arrogātia. ¶ Cum autem ſimon vidiſſet ꝙ per impoſitionem manus ap̄lorum daretur ſpūſſanctus: putans ex quadam induſtria hoc ab eis fieri: ⁊ hanc poſſe ab eis ꝑcio comparari obtulit eis pecuniā dicēs Date mihi hāc poteſtatem: vt cuicunqꝫ manus impoſuero accipiat ſpiritumſanctū: ⁊ ſic voluit emere hanc poteſtatem ad lucrum. Ad quē petrus. Pecunia tua tecū ſit

Petri ꝯcū ſententia.

perditionez. Quod ſic poteſt di-
ſtingui ne videatur imprecari pe-
cunie. Pecunia tua tecū ſit: ſup-
ple ducens te in pditionem. Vel
imprecando ait. In pditione pecu
nia tua tecum ſit.i. pecuniam tuā
habeas: ⁊ p ea penam eternam lu
as. Sancti enim cum ſententiam
maledictionis pferunt: non ex vo
to vltionis ſȝ intuitu iuſticie in eā
prumpunt. Non eſt tibi pars in
ſermone iſto vt ad manuū tuaruȝ
impoſitionē detur ſpiritusſanct⁹.
Cor enim tuum non eſt rectū co-
ram domino. Penitentiam itaqȝ
age pro hac nequitia tua: ⁊ roga
deuȝ vt ſi forte remittatur tibi hec
cogitatio cordis tui. In felle enim
amaritudinis ⁊ obligatione iniq-
tatis video te eſſe. Sciebat eū pe-
trus in ſpiritu penitentiam nō ac-
turum: ſed ad hoc eum exhortari
erat eius officium. Simon autem
ſciens ſe indignum a deo exaudi-
ri: noluit orare ſed ait apoſtolis.
Precamini p me vt nihil veniat
ſuper me horum que dixiſtis. Pe-
trus vero ⁊ ioannes redibant hie
roſolymā ⁊ multis ciuitatibus ſa
maritanorum euangelizabant.

¶ De eunucho baptizato a phi-
lippo. Cap.xlv

¶ Act.viij.

ANgelus aūt
domini locutus eſt ad
philippuȝ dicēs. Sur
ge ⁊ vade cōtra meri-
dianum ad viam que deſcendit a
hieruſalem in gazā. id eſt in africā
q.d. Vade ad viam p quā a hieru-
ſalem per gazā deſcenditur in afri
cam. Hec ſcȝ gaza deſtructa eſt.
Vetus enim gaza que olim erat
terminus chananeorū iuxta egy-
ptum deſtructa erat ⁊ loco ei⁹ edi
ficata eſt alia. Et ſurgēs abyt. Et
ecce vir ethiops eunuchus potēs
in domo candacis regine qui erat
ſuper omnes gazas eius [erat eīn
cōſuetudo eunuchoruȝ cuſtodire
theſauros potētum] venerat ado-
rare in hieruſalem. Et vt tradit ī
alijs hiſtorijs per euȝ miſerat mul
ta dona templo in hieruſalem can
dacis regina ethiopum. Et vide
quia omnes regine ethiopuȝ dice
bantur regine candaces: ſicut ro
mani imperatores dicebant ceſa-
res: nec habebat regimen regio il
la niſi a feminis. Cumqȝ reuertere
tur ethiops ille ſedens ſuper cur-
rum: ⁊ legens eſaiam pphetaȝ: di
xit ſpirit⁹ philippo. Accede ⁊ adiū
ge te currui. Accedens autem phi
lippus: audiuit eum legētem eſaiā
⁊ dixit. Putas ne intelligis que
legis. Qui ait. Et quō poſſum: ſi
non aliquis oſtēderit mihi. Et ro
gauit philippum vt aſcēderet cur
rum ⁊ ſederet ſecum. Erat autem
hic locus ſcripture quā legebat q
domino procurante ſic legendus
occurrerat. Tanqȝ ouis ad occiſio
nem ductus eſt. ⁊ ſicut agnus co- ¶ Eſa.liij.
rā tōdente ſe ſine voce: ſic non ape
ruit os ſuum. Reſpondens autem
eunuchus philippo dixit. Obſe-
cro te domine vt dicas de quo p-
pheta hec dicit: de ſe an de alio ali
quo? Aperiens autem philippus
os ſuū ⁊ incipiens a ſcriptura hac
de qua ſcȝ querebat euangelizauit
illi ieſum. Et dum irent per viam
puenerūt ad quandam aquaȝ. Et
ait eunuchus Ecce aqua: quis p-
hibet me baptizari? Ad quē phi-
lippus. Si credis ex toto corde: li-
cet tibi baptizari. Ad quem ille.
Credo dei filiuȝ eſſe ieſum. Et vi
de qȝ cū in ſpū videret philippus
eunuchi fidem: voluit tamē ab eo
extorquere confeſſionem manife-
ſtam: nolens eum ſubito baptiza-
re: vt daretur exemplum baptizan
tibus ⁊ baptizandis interrogādi
⁊ confitendi. Unde hodie cū qua-
dam dilatione ⁊ ptelatione ſcruti
niorū celebratur ſolēne baptiſma
in ſabbato paſcali: qȝ incipiūt ſcru
tinia ī media quadrageſima ab ea

F Eze.xxxvj. de qua cantatur. Dum ſanctifica
tus fuero. Et iuſſit ſtare currum:
⁊ deſcenderunt ambo de curru: et
baptizauit philippus eunuchum.
Et cum aſcendiſſet de aqua: ſpũs
dñi rapuit philippum: ⁊ amplius
non vidit eum eunuchus. ſed ibat
ꝑ viam ſuam gaudens Philipp⁹
autẽ inuentus eſt in azoto: ⁊ per-
tranſiens euangelizabat cunctis ci
uitatibus donec veniret ceſaream
¶ In qua legitur domũ habuiſſe
cuius vſqꝫ hodie apparẽt veſtigia
necnon ⁊ cubiculum quattuor fi/
liarum eius virginũ ꝓphetiſſarũ
Nunc redit hiſtoria ad ordinem
ſuum ꝓſequens de paulo: ⁊ conti/
nuatur ei qđ ſupra dictũ eſt. Sau
A Act.viij. lus deuaſtabat eccleſiam. Quod
enim dictum eſt de philippo: ⁊ cõ
uerſione eunuchi. quaſi incidens
fuit.

¶ De excecatione ſauli. Cap.xlvj.

A Act.ix. SAulus adhuc
ſpirans minarũ: ⁊ ce-
dis in diſcipulos dñi.
id eſt adhuc cõminãs
eis: ⁊ in eos cõſpirãs: ⁊ ad cedem
eorũ aſpirans acceſſit ad principẽ
ſacerdotum: zelo furoris eum con
citante: ⁊ petijt ab eo litteras ad
ſynagogas ſingulas iudeorũ que
erant damaſci: vt eius auctoritate
ſiquos iueniret damaſci huius vie
viros ⁊ mulieres: victos ꝑduceret
in hieruſalem. Et cum iter faceret
cõtigit vt appropinquaret dama-
ſco. ⁊ ſubito circũfulſit eum lux de
celo: ⁊ cadẽs in terram audiuit vo
cem dicentem ſibi. Saule ſaule qđ
me ꝑſequeris. id eſt in mẽbris me-
is. Qui ait. Quis es dñe. An de-
us es vel angelus. Ego inquit ſũ
ieſus quẽ tu ꝑſeq̃ris. Durum ẽ ti-
bi ꝯtra ſtimuluꝫ calcitrare. i. potẽ
tiori rebellare. Et tremens ac ſtu-
pens dixit. Dñe quid me vis face
re. Ac ſi diceret Voluntatem tuã
indica mihi: q2 ꝑſto ſum tibi. obe-
dire. Ad quẽ dñs. Surge ⁊ ingre
dere ciuitatẽ ⁊ dicetur tibi quid te
oporteat facere. Uiri autem q cõ-
mitabantur eum ſtabant ſtupefa-
cti: audientes quidem vocẽ ipſius
pauli: non eius qui loquebat̃ cum
eo: neminem autem videntes: iux-
ta ꝙ ipſe paulus infra dicit. Qui
mecum erant lumẽ quidem vide-
runt: vocẽ autẽ eius non audierũt
qui loquebatur mecum. Et ſurre
xit de terra: ⁊ apertis oculis nihil
videbat. Factus eſt cecus corpo-
re q̃ prius fuerat cecus mente. Ad
manus aũt illum trahentes: mani
bus ſcꝫ ſuis manus eius tenentes
⁊ quaſi cecum ducẽtes introduxe
runt eum damaſcum. Et erat ibi
tribus diebus nõ videns neqꝫ mã
ducans neqꝫ bibẽs. In quo triduo
creditur a ſpirituſancto didiciſſe
euangeliuꝫ. Unde gloriatur i epi B
ſtola ad galatas ſe nõ habuiſſe ho Gala.j.
minem magiſtrũ di. Neqꝫ ab ho-
mine accepi illud neqꝫ didici. ſed ꝑ
reuelationeꝫ ieſu chriſti. Impone
batur enim ei a pſeudo ꝙ edoctus
eſſet ab anania non a ſpirituſãcto
vnde vocabant eum apoſtolũ ana
nie. Nec te moueat ſi quandoqꝫ le
gatur conuerſio eius facta primo
anno dominice paſſionis: q̃nqꝫ ſe-
cũdo: alterũ de ãno vſuali: alterũ
de anno emergenti dicitur. Si eñi
cõputes primũ ãnũ dñice paſſio-
nis a kal. ianuarij qui ẽ ann⁹ vſua
lis: tunc ſecũdo anno cõuerſus eſt
paulus. Si aũt computes ab ipſo
die paſſionis vſqꝫ in ſequentẽ diẽ
paſſionis anno reuoluto qui ẽ an-
nus emergens in primo anno dñi
ce paſſionis conuerſus eſt.

¶ Quõ ex mãdato dñi Ananias
viſitauit. Paulum. Cap.xlvij.

ERat autẽ da B Act.ix.
maſci diſcipulus qdã
id eſt chriſtianus no/
mie ananias Et dixit

dominus ad illum. in viſu. id eſt i viſione noctis. Anania. At ille ait Ecce domine ego paratus ſum tibi obedire. Ad que dñs. Surge ⁊ vade in vicum qui vocatur rect⁹: ⁊ quere in domo iude ſaulum nomine tharſenſem. Ecce enim orat. Forſan iudas erat ꝓpꝛium nomē hoſpitis ſui vel foꝛſan erat de tribu iude vt ſit ſenſus. In domo iude.i.inter iudeos qui ibi erāt d illa tribu: vel in domo iude.i.in vico iudeoꝛum. Vicus autem dicitur a vicinia ciuitatis vt dicit Raban⁹. vt pꝛopꝛie dicantur vici viciniora rura ciuitatis. Hoc tamen ⁊ ſepe alibi aliter accipitur. Ne timeret ananias venire ad ſaulū quē nouerat acerrimū ꝑſecutoꝛem xp̄ianorum: addidit dñs. Ecce eīm orat: quaſi diceret. Non eſt timēdus qꝛ factus eſt de ſaulo paulus. ⁊ d lupo agnus. Et ego etiā reuelauit ei aduentum tuū. Iam enim vidit in ſpiritu te introeuntem ad ſe: ⁊ imponentem ei manus vt viſum recipiat. Tunc ananias. Domine audiui a multis de viro hoc quāta mala fecerit ſanctis tuis in hieruſalē ⁊ habet poteſtatem a pꝛincipibus ſacerdotum alligandi omnes qui inuocant nomen tuum. Ad quem dominus. Vade quoniam vas electionis eſt mihi iſte. id eſt vas electum ⁊ in foꝛnace tribulationis ꝓbatum: vt poꝛtet nomen meū coꝛā regibus ⁊ gentibus ⁊ filijs iſrael. Et tu quidem baptizabis eum ſꝫ non docebis eum: ego enim ſolus docebo eum: ⁊ oſtendā ei quanta opoꝛteat eum pati ꝓ nomine meo: vt per multas tribulationes probetur vas electum ⁊ mala que intulit ſāctis patiat̃ cū ſāctis. Abijt ananias ⁊ veniens ad hoſpitium pauli intrauit ad eum: ⁊ imponēs manū dixit. Saule frater. dñs ieſus qui apparuit tibi in via qua veniebas miſit me ad te: vt videas interioꝛi ⁊ exterioꝛi oculo: ⁊ impleas ſpiritu ſancto.i.ſpiritū ſanctū plenius accipias poſtea in baptiſmo. Et confeſtim ceciderunt ab oculis eius tanq̄ ſquame: ⁊ viſum recepit: ⁊ ſurgens baptizatus eſt: ⁊ cum accepiſſet cibū ꝯfoꝛtatus ē. Et fuit cū diſcipulis q̄ erāt damaſci ꝑ dies aliquot: ⁊ ꝯtinuo ingreſſus ſynagogas ꝑdicabat dñm ieſū qm̄ hic eſt filius dei. Stupebant aūt oēs q̄ audiebant: ⁊ dicebant. Nonne hic eſt q expugnabat i hieruſalem eos q̄ inuocabant nomen iſtud. ⁊ ad hoc huc venerat vt vinctos eos duceret ad pꝛincipes ſacerdotum. Saulus aūt magi conualeſcebat in xp̄o. ⁊ confundebat iudeos qui erāt damaſci: affirmās quia hic eſt chꝛiſtus.

¶ De inuidia iudeoꝛum in paulum. Cap.xlviij.

Cum autē implerētur dies multi a baptiſmo pauli conſiliū fecerūt iudei vt eum interficerēt. (E Act.ix.) Ex eo qd̄ dictū eſt Cū implerent dies multi: pōt videri hoc nō fuiſſe factum in hoc ꝑmo aduētu damaſci ſꝫ in ſcd̄o: qꝛ foꝛte trāſijt in ſyriā ⁊ ciliciā ⁊ ibi ꝑdicauit ⁊ multos cōuertit. Poſtea cum iterum venit damaſcum qꝛ magis ſuſcitauerat inuidiā iudeoꝝ. in ſcd̄o aduentu damaſci ſtatuerunt concilium vt eū occiderēt ſed notificate ſunt ei inſidie iudeorū ⁊ cuſtodiebāt poꝛtas ciuitatis die ac nocte vt eum dolo interficerent. non iudei: ſed ciues damaſci ⁊ ꝓpoſitus gentis Arethe regis ad petitionē iudeoꝝ: ſicut ipſe apoſtolus in ep̄la ſcd̄a ad Coꝛinth. refert dicens. (G ij.coꝛi.xi.) Damaſci pꝛepoſitus gentis Arethe regis cuſtodiebat ciuitatem damaſcenoꝛum: vt me compꝛehenderet. Diſcipuli autem eius nocte demiſerunt eum i ſpoꝛta per murum. Et vide q̄ in greco additum non eſt eius. ſꝫ dictum

eſt ſimplicis diſcipuli: q2 nō habe-
bat paulus diſcipulos: ſed omnes
chr̄iani tunc dicebant̄ diſcipuli: q2
nondū inuentū erat h° nomē chr̄ia
nus Elapſus paul⁹ a manib⁹ da-
maſcenoꝝ venit in hierl'm: ⁊ volēs
ſe iungere diſcipulis dn̄i ſcȝ apl'is.
ſȝ oēs timebāt eū nō credētes ꝙ eſ
ſet diſcipul⁹. Tūc barnabas cypri
us leuites genere: q̄ vt ſupra dictū
eſt p̄ciū agri venditi poſuit ad pe-
des aploꝝ dn̄i: app̄henſū illū du-
xit ad aplos narrauitq3 quō in via
vidiſſet dominum: ⁊ q2 locutus eſt
ei: et quō in damaſco fiducialiter
egerit i noie ieſu. Quos āt aploꝝ
inuenerit in hierl'm in epl'a ad ga-
latas oſtendit ſcȝ petrū ⁊ iacobuȝ
ep̄m hieroſolymoꝝ: cuȝ q̄b⁹ man-
ſit. xv. diebus ſicut ip̄e in epl'a oſtē
dit dicēs. Deinde poſt annos tres
ſcȝ a ꝯuerſiōe mea veni i hieruſalē
videre petrū: et manſi apud eum.
xv. diebus: aliū aūt apoſtoloruȝ
vidi neminē niſi iacobuȝ fratrē do
mini. Et erat cum illis ſcȝ petro et
iacobo ⁊ alijs diſcipulis q̄ erant i
hieruſalem intrans ⁊ exiens p. xv.
dies. Deinde venit in partes ſyrie
⁊ cilicie: ⁊ ibi loquebat̄ gētibus et
diſputabat cum grecis. id eſt iudeis
int̄ grecos diſperſis. Hec autē hi-
ſtoria pre nimia ſui breuitate rei ve
ritatē ꝯfundit quaſi totū in hieru-
ſalē factū ſit. Ita em̄ ꝓcedit ſeries
hiſtorie Et erat cum eis intrans et
exiens i hierl'm: fiducialiter agēs i
noie dn̄i. Loquebat̄ autē gentib⁹
⁊ diſputabat cum grecis. Illi aūt
ſcȝ iudei ꝯuerſantes iter grecos cū
q̄b⁹ diſputabat: voluerūt eū occi-
dere. Qd' cū cognouiſſent fratres:
deduxerūt euȝ ceſareā: q̄ ciuitas ē
paleſtine: ⁊ inde dimiſerūt eū thar
ſuȝ q̄ ē ciuitas cilicie: vnde ipſe ori
undus fuit. Poſtea redit hiſtoria
ad petrum de actibus apoſtolorū
agens quaſi modo interſcalari.

¶ De curatione Enee.
Capitulum. xlix.

Factum eſt au- F
tē vt petrus dū p̄dicā Act. ix.
do diſcurreret venit
liddā. Inuenit autem
ibi hoīem quendā eneā noie: para
lyticum ab annis. viij. in grabato
iacentem. Et ait illi petrus. Enea
ſanet te domin⁹ meus ieſus chri-
ſtus: ſurge ⁊ ſterne tibi lectuȝ: qui
prius nec etiā poterat de lecto ſur-
gere. Et cōtinuo ſurrexit Et vide
rūt illū omnes q̄ habitabant lidde
⁊ ſarone. ⁊ ꝯuerſi ſunt ad dominū.
Erat aūt i ioppē diſcipl'a q̄dā chri
ſtiana que hebraice dr̄ Tabita: gre
ce dorcas: latine aūt damula vl' ca-
prea. Sup Marcū tamē habem⁹:
q2 tabita interpretatuȝ eſt puella.
Unde tabitacumi interpretatū eſt
puella ſurge: ⁊ ſ̄m hoc ſunt diuer-
ſe interpretationes huius nomis.
Hec autē erat plena opibus bonis
⁊ elemoſynis quas faciebat ⁊ p̄ci-
pue in ꝯſuendis veſtibus paupeꝝ
multum laboris impēdebat. Fa-
ctū eſt aūt in diebus illis in quib⁹ G
petrus venerat liddaȝ vt infirma- Act. ix.
ta moreretur. Cunq3 lauiſſent cor
pus poſuerūt in ſupiori cenaculo.
Et cū lidda ꝓpe eēt ioppē: diſcipu
li audiētes q2 ꝓpe eēt petr⁹ lidde:
miſerūt ad eū duos viros dicētes
Ne pigriteris venire vſq3 ad nos:
⁊ nō aperuerūt ei cauſam. Exur-
gēs aūt petr⁹ venit cū ill'. Et cum
adueniſſent duxerūt eū in cenacu-
lū vbi iacebat mortua Tabita.
Et circunſteterunt eum omnes vi
due flentes ⁊ oſtendētes ei veſtes
quas faciebat illis dorcas vt opib⁹
miſericordie ip̄aȝ opam dediſſe oſn
derēt ⁊ ſic petrū ad cōpaſſionē cō-
mouerent. Tūc petr⁹ oēs eiecit nō
tāq3 ꝓperā aliqd factur⁹: qd' vellet
alios latere: vt hi q̄ magicis artib⁹
vel ꝯſilio demonū aliqd machinā-
tur: ſȝ magiſtrū ſuū volēs imitari:
q̄ filiā archiſynagogi ſuſcitatur⁹
oēs de domo eiecit paucis exce-

ptis. Uel forte qꝛ nõnulli erant viſione miraculi indigni: eiectis omnibus foras facta genuflexiõe orauit: ⁊ conuerſus ad corpus ait. Tabita ſurge. At illa apuit oculos: ⁊ viſo petro reſedit: ⁊ dans illi manum: erexit eam. ⁊ cõuocatis qui exierant: reddidit eis eã viuã. Et notum factum eſt miraculum per vniuerſam ioppen: ⁊ multi crediderunt in deum. Et moratus eſt petrus in ioppen multis diebus apud ſimonẽ coriariũ vel curiariũ vel a corio: vel curia. quia forte curialis erat. ideo dictus curiarius. vel quia parabat coria: ideo dict⁹ eſt coriarius.

¶ De conuerſione cornelij.

Capitulum. l.

A
Act. x.

Vir aũt quidã erat in ceſarea nomĩe cornelius centurio cõhortis que dicebatur italica: qꝛ miſſa fuerat a romana ciuitate que eſt in italia: quia romani imperatores mittebant milites ſuos per ciuitates ad cuſtodiẽdas munitiones. Et hic erat religioſus ⁊ timens deum: religioſus ſupra gradum timoris. timens infra gradum religionis. i. pietatis qꝛ i graduali aſcenſu donoꝝ ſpiritusſancti grad⁹ pietatis eſt ſupra gradum timoris In quãtum ergo religioſus ſupra gradum timoris: intantum timẽs deum infra graduz religionis vt nomĩe religionis intelligas ſpiritum pietatis. Erat inquã religioſus cum omni familia ſua que religioſa erat ⁊ timorata faciens elemoſynas multas plebi non acceptor perſonarum. Iſte cuz eſſet quaſi hora nona diei vidit in viſu manifeſte. i. manifeſta viſione non per ſomnium vel in extaſi

Additio.
Pietas equocum eſt ad cultuz dei: ⁊ ad cõpaſſionẽ ꝓximi

angelum dei introeuntẽ ad ſe: et dicentem ſibi. Corneli. At ille intuens in eum timore correptus dixit. Quis eſt dñe. Ad quẽ angel⁹ Orationes tue ⁊ elemoſyne tue aſcẽderunt in memoriam in ꝯſpectu dei. Et nunc mitte viros in ioppẽ ⁊ accerſi ſimonem quendã qui cognominatur petrus. Hic hoſpitatur apud ſimonem quendam coriarium: cuius domus eſt iuxta mare tyrrenũ: quia ioppen ciuitas terre ꝓmiſſionis erat mari tyrreno ꝓxima ⁊ in ipſius orientali litore ſita: ⁊ ex parte litoris ſita erat domus ſimonis coriari hoſpitiꝫ petri. Hic inquit dicet tibi quid te oporteat facere. Ecce cornelio dictu eſt ab angelo. Exaudite ſunt orationes tue. Unde conſtat eum tunc fidem habuiſſe: qꝛ in hoc cõſonãt ſancti ꝙ merito fidei venitur ad opera ⁊ non viceuerſa. Nondũ tamen credebat xp̃m incarnatũ: quia de tẽpe incarnatiõis incert⁹ erat: ignorãs an iã incarnat⁹ an adhuc incarnãdus. Non tñ ſuberat falſitas fidei ei⁹. quia cuz fidẽ incarnationis haberet ſalua fide poterat eſſe in ambiguo: an iam veniſſet. an adhuc in carne venturus eſſet. Quia nõnullos ſanctoꝝ patrũ latuit xp̃m natum eſſe poſtq̃ natus eſt vt ſymeonem vſq̃ ad quadrageſimum natiuitatis ei⁹ diem. Non tamen putandum eſt eos fidem incarnationis non habuiſſe. qꝛ tẽpus non eſt de articulo fidei. imo cum nondum eſſet eis predicatum vel inſpiratum ꝙ iam natus eſſet: ſalua fide licuit eis eſſe in ambiguo: an iã natus eſſet: an adhuc naſciturus. Cum diſceſſiſſet angelus a cornelio vocauit duos domeſticos ſuos ⁊ militẽ metuentem dñm quod de domeſticis non eſt dictum. qꝛ conſtabat familiam eius religioſam eſſe ⁊ timoratã. Quib⁹ cũ narraſſet ſingula: miſit illos in ioppen.

Nota de fide cornelij.

¶ De viſione Petri. Cap. lj.

B
Act.x.

Poſtera autē die iter facientibus illis ⁊ appropinquantibus ciuitati ioppe: vel apparentibus ſm aliam litteram. vt iam poſſent videri de hoſpitio petri. ſcʒ ď domo ſimonis coriarij aſcendit petrus i ſuperius cenaculum hoſpitij ſui circa horam ſextā vt i ſecreto oraret: ⁊ poſt orationē comederet: quia tempus erat comedēdi: ⁊ ipſe patiebatur eſuriē. Et parantibus prandiū miniſtris cum ipſe eſſet in oratione: cecidit ſuper eum extaſis: quia dn̄o operante paſſus eſt alienationem mē/tis ita vt non vteretur ſenſibus humanis. Et in huiuſmodi extaſi vidit celum apertum. id eſt aerem ⁊ de aere aperto deſcendens vas quoddam velut linteum magnum de celo ſummitti in terram quattuor linteis vel litijs vel initijs: que littera verior eſt. Dicuntur autem initie funiculi molles quibus circūligantur pueri in cunabulis. facti de ſtupea materia. vel de ſerico ad opus nobilium. Videbatur ergo ei vas illud quaſi linteum quattuor initijs quattuor cornibus alligatis. in aere appenſum. ⁊ ita demitti in terram. ⁊ in eo eſſe omnia genera animalium. quadrupedia ſerpentia terre. Et cum eſuriet: facta eſt vox ad eum dicens. Surge petre macta ⁊ manduca. Acſi diceretur ei in ſpiritu. Tranſi ad gen/tes. ⁊ occide in eis vitia. ⁊ ſic eccleſie incorpora. Abſit inquit domi/ne: q: nunꝗ̄ māducaui cōmune. i. immūdū. Et eſt idioma hebreoꝝ reputantium cibos immūdos qbꝰ cōmuniter vtebantur gentes. Vn̄ vocabant cōmunes quaſi immundos. Abhorruit ergo petrus ꝙ dictum eſt ei manduca. quia oſtenſa ei fuerant quadrupedia. ⁊ ſerpentia ſecūdum legem immūda. quia graue videbatur ei vti cibis in lege ꝓhibitis. ⁊ maxime timebat reprehenſionem iudeorum ſi vteretur cibis gentilium. Et ideo cum ita cuncta abhorreret. facta eſt vox ſecūdo ad eum dicens. Quod deꝰ purificauit communene dixeris. Quod conſtat ei ſpiritualiter dictum fuiſſe de gentibus. iam i dei preſcientia per fidem purificatis. De quarū purificatione inſtruxerat petrum vox prima facta ad eū dicens: occide ⁊ manduca. Cum autem oſtenſa fuiſſent ei ſerpentia terre. cōſtat ea non fuiſſe a deo purificata. nec alicui ſiue iudeo ſiue gentili ad comedendum munda. Hoc autem factum eſt ei ter. ſ. vas ſemel iterato ⁊ tertio in terra demiſſum. ⁊ vox ter audita eſt ꝓ cōmendanda veritate viſionis vel fide trinitatis. Nā vt dicit Ambro. Ambroſ. In cathecismo fit trina interrogatio. ſcʒ credis in deum. abrenuncias ſathane. vis baptizari Similiter trina vnctio. in vertice ſiue frōte. in ſcapulis. in pectore. In baptiſmo quoqꝫ fit trina immerſio. Poſt trinā vaſis oſtenſionem: receptum eſt vas in celū. Et dū intra ſe cogitaret petrus: quid ſibi vellet hec viſio. Ecce tres viri qui miſſi fuerant a cornelio. inquirentes domū ſimonis coriarij ſteteſt ad ianuā: querētes ſi ſimō q̄ agnominatur petrus illic haberet hoſpitium. Et cogitante petro de viſione: dixit eis ſpiritus. Ecce tres viri querunt te. Cauſam tamē cur eum quererent ei ſubticuit. quam ipſe poſtea ab eis didicit. Quia ad conſeruandam humilitatē aliquādo ꝓphetie ſpiritus ex parte animū tangit ⁊ ex parte non tangit. ¶ Surge inquit ⁊ deſcende. ⁊ vade cum eis nil heſitans: quia ego miſi illos. Deſcendens autem petrus ad eos dixit. Ecce ego ſum quē queritis. que cauſa eſt ꝓ qua veniſtis. Ad quē illi. Cornelius centurio vir religioſus ac timens

deum: et teſtimonium habens ab vniuerſa gente iudeorum reſponſum accepit a ſpiritusſancto vt accerſiret te in domum ſuam: et audiret verba a te. Et introduxit eos in hoſpitium ſuū: et fuerūt cum eo nocte illa. Sequenti autem die ꝓfectus eſt cum illis et quibuſdam fratribus qui eum comitati ſunt a ioppe vt ei teſtes eſſent.

¶ Qꝫ petrus venit ad cornelium vocatus. Cap.lij.

D Act.x.

Altera autē die ſecunda ab egreſſu de ioppe introiuit ceſaream. Corneli⁹ vero expectabat illos conuocatis cognatis ſuis et amicis neceſſarijs. Amici neceſſarij dicuntur qui nō deſerunt hominem in articulo neceſſitatis. Et cū introiſſet petrus: obuius occurrit ei cornelius. et procidens ad pedes eius adorauit eum ipſo geſtu corporis exprimēs deuotionē mentis. Petrus vero eleuauit eum dicens. Surge qꝛ ego homo ſum vt tu. Et cū multi adeſſent: cognati ſcꝫ et amici conuocati. locutus eſt eis petrus dicens. Vos ſcitis ꝙ abominabile ſit viro iudeo accedere ad alienigenā. Sꝫ oſtendit mihi deus nullum hominem immundum eſſe. propter qđ ſine dubitatione veni accerſitus. Interrogo ergo quā ob cauſam accerſiſtis me. Ad quē cornelius. A nudius quarta die orabā hora nona in domo mea. ac ſi diceret. Quarta die ab hac hora ſecundū innouationem dierum. Prima ei die vidit angelum et miſit nuncios. ſecūda venerunt nūcij i ioppē tertia ꝓfectus eſt petrus cuꝫ eis. et illa nocte remanſerunt in via. quarta venerunt ceſaream. et ecce vir ſtetit ante me in veſte cādida: et ait. Corneli exaudita eſt oratio tua. et elemoſyne tue a deo accepte mitte in ioppen: et accerſi ſimonē q cognominatus petrus. et ſtatim miſi ad te. et tu bene feciſti veniendo. Nūc ergo omnes nos aſſum⁹ in cōſpectu tuo prompti obedire tibi in omnibus quecūqꝫ precepta ſunt tibi a dn̄o. Tūc petrus apiēs os ſuū dixit. ¶ Nunc in veritate comperi: quoniam non eſt perſonarū acceptor deus. nec diſcernit inter iudeos et gentes. ſed in omni gente qui timet deum et operatur iuſticiam: acceptus eſt illi.

Nota. non eē pſone acceptionē m apud deū.

Vos ſcitis ꝙ ioannes predicauit ieſum a nazareth. ſcitis etiam ꝙ factum eſt verbum. id eſt. predicatio euangelij per vniuerſam iudeam. incipiens a baptiſmo ioannis quo baptizatus eſt ieſus. poſtea ꝓſequēs quomodo vnxit eum deus ſpiritu ſancto et virtute qui pertranſijt benefaciendo et ſanando omēs a diabolo oppreſſos. Et nos teſtes ſumus omnium que fecit in regione iudeorum. et ꝙ eum ſuſpenderunt in ligno: et tertia die ſuſcitatū a deo. Cuius nos teſtes ſumus q manducauimus et bibimus cum illo poſtꝙ reſurrexit a mortuis. quibus precepit predicare populo et teſtificari. quia ipſe eſt qui conſtitutus eſt a deo patre iudex viuorum et mortuorum. quia pater dedit illi omne iudicium. Nec nos ſolum: ſed etiam omnes prophete illi teſtimonium perhibent. quod omnes per nomen eius remiſſionem peccatorum accipiunt qui credunt in eum.

¶ Qꝫ baptizauit cornelium et eos qui cum eo erant.
Capitulum.liij.

E Act.x.

Adhuc loquēte petro verba hec. cecidit ſpiritusſanctus. et deſcēdit repente ſup oēs

qui audiebāt verbū. Utrū aūt in
igneis linguis vel in alia ſpecie vi-
ſibili deſcenderit: incertum eſt. Et
obſtupuerūt q̄ erant cū petro fide
les de circūciſione: q2 etiam in na-
tiones. id eſt in gentiles gratia ſpi
ritusſancti effuſa eſt. Audiebāt ei
eos loq̄ntes linguis ⁊ magnificā-
tes deū. Tunc rñdit petrus. Nun-
quid aquā quis ꝓhibere pōt vt nō
baptizenꝰ hi qui ſpiritū ſanctū ac-
ceperunt ſicut ⁊ nos. qđ maius eſt
q̄ baptizari. Et iuſſit eos baptiza
ri in noīe chriſti: ſubticens formā
baptiſmi a dño traditā ꝑ dilatiōe
nois chri. In quo noīe intelligiꝰ
ipſe q̄ vnctus eſt. ⁊ pr a q̄ vnctus et
ſpūſſanctus quo vnctus eſt. Tunc
rogauerūt eū. Et māſit rogatꝰ cū
eis aliquot diebꝰ. in quibus pmo
crediꝰ vſus fuiſſe cibis gentilium.
A vnde poſtea redargutꝰ eſt. ¶ Di-
Act. xi. latatumq3 eſt vbiq3 ⁊ delatum vſq3
ad fratres q̄ erāt i iudea. q2 gētes
receperant verbū dei. Et hic fuit pri
mus trāſitꝰ pticularis apl'orū ad
gentes in quo conuerſus eſt corne
lius cum familia ſua.

¶ Quomodo redargutus eſt pe-
trus a chriſtianis. Capitulū. liiij.

A
Act. xi.
Cum aūt aſcē-
diſſet petrꝰ hieroſoly-
mā. diſceptabāt aduer
ſus eū fideles ð circūci
ſione dicētes. Quare introiſti ad
viros ꝑputiū habētes. ⁊ manduca
ſti cū illis. quaſi diceret. In duo-
bus cōtra legem feciſti. q2 intraſti
ad eos. ⁊ quia cibis eorum cōuſus
es. Tunc incipiens petrus expo-
ſuit eis p ordinem oſtenſam a deo
ſibi viſionē. ⁊ q̄uo apparuerat an-
gelus cornelio. Et in tota ꝑſecu-
tione nō addidit niſi vnū verbum
quod dictum eſt cornelio. Mitte ⁊
accerſi ſimonem q̄ cognominaꝰ pe
trus vbi addidit. q̄ loqueꝰ tibi vba
in quibꝰ ſaluus eris tu ⁊ vniuerſa
domꝰ tua. Et ex eo quod ſtati ſub-
didit. cecidit ſpiritusſanctꝰ ſup eos
ſicut ⁊ ſup nos ab initio: preſumiꝰ
q̄ ſup cornelium ⁊ familiā ſuā de-
ſcenderit ſpiritusſanctꝰ in linguis
igneis ſicut deſcēderat ſup apoſto
los die pentecoſtes. Et tūc inquit
recordatus ſum verbi domini. qđ
nobis dixit. Joannes quidē bapti B
zauit aqua. vos aūt baptizabimi- Joh. i.
ni ſpūſſancto Uidens hoc impletū
in cornelio ⁊ in familia ſua. Audi-
ta petri excuſatiōe multiplici deſti
terūt ab increpatiōe eiꝰ. ⁊ gratias
egerūt ſaluatori. et ita impleta eſt
ꝓphetia iob. Ab aquilone veniet D
aurū: ⁊ ad deū formidoloſa lauda Job. xxxvij
tio. Id eſt ꝑ cōgelatione infideli-
tatis gētiles cōparabiles aquilo-
ni q̄ in tenebris erant. i. in cecitate
animi pcipiēt lucē fidei ꝑ quarum
illuminatiōe dirigiꝰ ad deū formi
doloſa laudatio. q2 ꝑ inopinata ⁊
repētina gentium cōuerſione fide
les de iudea timentes glorificaue-
runt deum.

¶ De continuatione hiſtorie.
Capitulum. lv.

Tunc redit hi-
ſtoria ad ordinem ſuū
Qđ eni interſertū eſt
de philippo petro ⁊ io
anne ⁊ paulo. poſtq̄ ſupra dictum
eſt. igiꝰ q̄ diſperſi erant pertranſi-
bant euāgelizantes verbū dei. qua
ſi incidens fuit. Proſequiꝰ ergo i
hunc modum. Et illi qui diſperſi
erant a tribulatiōe que inceperat C Act. xi.
a morte ſtephani pambulauerunt
vſq3 ad phenicē prouinciā ſyrie oc
cidētalem ⁊ cyprum. nemini loquē
tes verbū niſi ſolis iudeis. Erant
autē quidā cum eis de cypro ⁊ cy-
rene. Qui cū introiſſent antiochiā
loquebanꝰ ad grecos. annūciātes
dominū ieſum. ⁊ erat manus dñi
cum eis. Et multꝰ numerus credē
tiū ꝯuerſus eſt ad dominū. Sup
hunc locum dicit Beda: quia poſt Beda.
reuelationem ſyndonis cepit eccle

ſta creſcere. Unde cōijcit̄ ꝙ ſpeciē ſyndonis vel lintei vidit petrus in viſiōe: cū alibi dicat̄ vas fuiſſe alibi diſcus. Delatū eſt aūt ad aures eccleſie que erat hieroſolymis de cōuerſione antiochenorum. et volentes plene certificari: miſerunt barnabā in antiochiā. Qui cū veniſſet ꝛ videret gratiā domini: gauiſus eſt et exhortat' eſt omes vt in ꝓpoſito cordis manerēt in domino: qui erat vir bonus plenus ſpirituſſancto ꝛ fide. Et dt ſup hunc lo

Rabanus. cū rabanus barnabam ideo multipliciter cōmendatū ne putetur ꝓ indignatiōe ſua amiſiſſe apoſtolatū. Et erat rabanus in ea opinione ſm quā dicitur. barnabas ille ſuꝑ quē proiecta ē ſors cū matthia. poſtea tamē cū paulo in apoſtolatū electus eſt. Nos aliā ſequimur opinionē. Uidēs aūt barnabas ꝙ nō ſufficeret ad erudiēdā tantam multitudinē: venit tharſū vt quereret ſaulū. ꝛ inuentū perduxit antiochiam: et ꝑ annū conuerſati ſūt ibi. ꝛ docuerūt turbam multā. Et tūc primo ſequaces chriſtiane religionis a chriſto capite denominati ſunt chriſtiani. q̄ prius dicebantur diſcipuli. ꝛ fuit inſtitutio gentiliū ſatis elegās. Uiſum eſt eñ incōgruū ꝛ indecens gentilibus ad fidem cōuerſis. ſequaces chriſtiane religiōis cōmuni nomine cenſeri. Sed potius denominādos eſſe a nomine magiſtri. ſicut in ſectis philoſophorū ſequaces denominabantur a nominib' magiſtrorum.

D Act. xj. vt ab epicuro epicuri. ¶ In his autem diebus ſuperuenerunt prophete a hieroſolymis antiochiā. Et ſurgens ex eis vnus noīe agabus ꝓphetauit per ſpiritū ſanctum famē futuram in vniuerſo orbe terrarum. et maxime in iudea que facta eſt ſub claudio: ſcilicet quarto anno claudij.

¶ De collecta pauperibus facta.
Capitulum. lvj.

TUnc propoſuerūt diſcipuli facere collectam vt daret vnuſquiſqꝫ pro modulo ſue facultat': ꝛ mitterent aliquid pauperib' qui erant in hieruſalē. qui venditis omib' poſuerant precia ad pedes apoſtolorū vt premunirent eos cōtra famem. Et tunc primū facta ē collecta in vſus pauperū q̄ miſſa eſt ꝑ barnabam ꝛ paulū in hieruſalem. D Act. xj.

¶ De morte iacobi minoris.
Capitulum. lvij.

EO tēpore miſit herodes rex manus vt affligeret quoſdā de eccl'ia. Occidit aūt iacobū fratrem ioannis gladio. Ut autem intelligat̄ locus iſte de quo ſcꝫ herode ſit accipienduꝫ. expedit ad tempus ꝑtermittere hiſtoriam actuuꝫ apoſtolorū: ꝛ proſequi hiſtoriam rhomanorꝫ imperatorū. Nō eſt putādum hunc fuiſſe herodem tetrarcham qui cognominatus eſt antipas. ſed herodē agrippam. ille eñ non fuit rex ſed tetrarcha. ille ſcꝫ filius magni herodis: q̄ ꝯſenſit pilato de nece domini: qui remiſit eum ad pilatū indutū veſte alba: qui iam deportatus fuerat in exilium viennā. ꝛ ibi mortuus eſt. Pilat' ergo mortu' iam erat: qui vt a principio huius hiſtorie pretaxatū eſt. anno. xix. imperij tiberij ceſaris erat ꝓcurator iudee vitellio preſide ſyrie. et accuſatus eſt in multis apud tiberiū. Accuſatus eſt a iudeis de violenta innocentū interfectione. Accuſatus eſt etiam ꝙ iudeis reclamantibus ponebat imagines gētiliū in templo. Accuſatus eſt etiā: quia pecuniā repoſitā in corbonā redegerat in vſus ſuos: inde faciens aqueductū in domū ſuā. Et ꝓ his omib' deportatus ē in exilium lugduni vnde ori- A Act. xij.

Ex hiſtorijs ioſephi ꝛ alijs.

undus erat: vt ibi in opprobriū generis ſui moreref. Uide qȝ muſac erat arca in qua reponebanf donaria regum vel pricipum. Corbonā in quo reponebantur donaria ſacerdotū ad reficiēda ſartatecta tēpli Gazophylatiū in quo reponebantur donaria tranſeuntium.

¶ Quis fuerit ſubſtitutus procurator mortuo pylato. Capitulum. lviij.

Incidentia ſūt ꝛ de hiſtorijs ſumpta.

Mortuo pilato ſubſtituit vitellius fratrem ſuū procuratorem iudee. Et volēs placere iudeis ſatiſfecit volūtati eorum in quibuſdaȝ. ſcȝ de amotione caiphe. ꝛ promotione filij anne: qȝ ad petitionē eorū amouit caipham a ſacerdotio: ꝛ ſubſtituit filiuȝ anne qui iam mortuus erat. reddiditqȝ ei ſtolam ſcȝ illam ſollennē ꝛ antiquaȝ quā debebat hre ſacerdos in poteſtate ſua: vt ea vtereſ in feſtiuis diebus. Pilatus ꝟo tranſtulerat eam in domū ſuā. ꝛ cū in feſtiuis dieb9 neceſſaria erat ſacerdoti. nō poterat eam habere niſi ꝑſcto precedente. Tempore tiberij mortuus eſt philippus tetrarcha iturree ꝛ traconitidis regionis. frater herodis tetrarche. mortu9 eſt etiā liſanias tetrarcha abiline. Et ita vacabant due tetrarchie. ꝛ aſpirabat herodes agrippa ad alteram earum.

¶ De ꝓpoſito herodis agrippe. Capitulum. lix.

Incidētia ſūt nō ꝺ textu biblie.

Erat autē herodes agrippa vir magnanimus ꝛ bellicoſus ſed pauperrim9. nepos herodis tetrarche. ꝛ frater vxoris ei9 herodiadis. Fuit enī fili9 ariſtoboli filij magni herodis et ipſa filia eiuſdē. Diſpoſuit ergo venire rhomam: ſi forte poſſet impetrare a tiberio alteram tetrarchiam vacantium. Cumqȝ veniſſet rhomam videns eum tiberius militem ſtrenuiſſimū retinuit eum ſecum. fecitqȝ adherere filio ſuo druſo: cui iam ī vita ſua cōtradiderat impiū. Nec eſt iſte druſus ille q̄ dormit moguntie. Erat autem herodes agrippa vir magne liberalitatis. ꝛ vt ſibi cōciliaret animos romanoruȝ multa expendebat. et multis debitis ſe obligauerat. ꝛ vt tradit ioſephus: non fuit homo in quo mutabilitas fortune adeo poſſet deprehendi. Primo in hoc male ei contigit. qȝ mortuus eſt druſus filius tiberij. de cuius morte adeo inconſolabiliter doluit tiberius: vt omnes a preſentia ſua amoueret qui familiariter adheſerant druſo: ne reducerēt ei ad memoriā mortē eius. Et cōpulſus eſt herodes agrippa redire in iudeam. et deſperans pre nimia paupertate intrauit turrim: vt ibi afficeret ſe fame: ꝛ ita moreref. Qđ ſignificauit vxor ſua ſorori ei9 herodiadi vxori herodis tetrarche. que ſupplicauit viro ſuo vt reuocaret eū a turri: ꝛ daret ei neceſſaria. Et adqeuit ei: ꝛ ſtatuit eū in tiberiade. ꝛ ibi aſſignauit ei domum ꝛ dedit ei neceſſaria vite. Et quadā die cū eſſet herodes tetrarcha in tiberiade. ꝛ epulareſ. fact9 hilarior ſolito. qȝ incaluerat mero. cepit improperare herodi agrippe q̄ epulabatur cū eo beneficia que contulerat ei. ſcilicet ꝙ liberauerat eum a peſte famis. Et doluit inde agrippa vltra modū. ꝛ diſpoſuit iterum redire ad tiberium: ſi forte inueniret animū eius imutatū. Et in reditu eius inuenit eū petronius vel tiberi9. ꝛ honorifice receptus ē ab eo: ꝛ venit cum eo rhomā. Et cum haberet tiberius duos nepotes. alterū de filio druſo. i. tiberiū. ꝛ alterū de fratre germanico. ſcȝ gaium. volebat ſibi ſubſtituere filium filij. quia magis diligebat eum.

Ex ebrietate oīa mala contingunt

¶ De cauſa inuidie tiberij ꝛ herodis agrippe. Capitulum. lx.

Incidētia.

Herodes autē agrippa magis diligebat gaiū. ⁊ familiari⁹ adherebat ei: vnde ſibi ſuſcitauit indignationē tiberij latentem. quā nondū ei indicabat. ſ; latens odium in corde reſeruabat. ¶ Quadā autē die cum ſederet agrippa in curru ſuo cum gaio leuatis manibus in celum dicebat. Utinā viderē mortē importuni ſenis. ⁊ te dominum toti⁹ orbis. qui idone⁹ es imperare vniuerſo orbi. Hoc audiuit quiſpiā. ſcʒ auriga ipſi⁹ agrippe qui poſt aliquot dies cū dāno rerū agrippe aufugiens captus eſt ⁊ vinculat⁹. Et dum traheretur ad carcerē: petijt duci ad imperatorem: dicens: quia in aure loqueretur ei. quod eſſet ad eius vtilitatem. Et pſentatus eſt imperatori: ⁊ dixit ei conſulto. q; ſic optauerat agrippa mortē eius ⁊ dominium gaij. Tiberi⁹ autem nō multum curabat verba vinculatorū. et detruſus eſt ille in carcerē. Et cū ſepe inſtaret agrippa vt iudicaretur ⁊ occideretur. reſpondit tiberius. Frater ſufficit tibi q; vinculat⁹ ē: et ita differebat.

Ioſephus.

Et vt refert ioſephus: In omnibus negocijs ſuis moroſus erat. Unde cum ſtatueret pcuratores in prouincijs vix aut nūquā mutabat eos. Et cū ſepius queſitum eſſet ab eo. quare ſcʒ non mutaret procuratores: reſpondit ſe in hoc parcere plebeculę. Scientes ei procuratores ſe ad modicū habere pcurationem: emungūt vſq; ad ſāguinem. ⁊ tanto dominant grauius quāto breuius. ⁊ qui recentes ſupueniunt diſſipāt quicqd inueniūt. Quod oſtendit eis exemplo cuiuſdam vulnerati: qui cū iaceret i via ⁊ non amoueret multitudinē muſcarum a vulnere ſupueniens alter putauit: q; hoc omitteret ex imbecillitate. ⁊ abegit muſcas q̄ operiebant vuln⁹. Ad quem ille. Male feciſti mihi. q; muſce quas amouiſti iam plene erāt ſanguine: et parci⁹ moleſtabant me. que autē recētes ſuperuenient acrius pungent me. Sic et procuratores vel officiales recenter ſubſtituti acrius deſeuiūt in ſubditos.

Nota d miſeria huius mundi.

¶ In quo herodes offendit tiberium. Capitulum. lxi.

Incidentia ſunt.

Cum quadam die more ſolito incitaret agrippa tiberium vt traheretur auriga eius de carcere. Reſpondit tiberius: idipſum ei non expedire. cum i pſentia ipſius vellet eum vinculatus accuſare. Et cum in nullo ſibi conſcius eſſet agrippa. teſtatus eſt ſe velle vt extraheretur et accuſaret eum. Eductus ille de carcere arguit eum de crimine leſe maieſtatis. quia orauerat mortem imperatoris. Tunc ait tiberius carcerario. Liga hunc. Intellexit carcerarius hoc preceptum eſſe de eo qui eductus fuerat ⁊ ligatum retruſit in carcerem. Quadam autem die cum deambularet tiberius in hippodromo. id eſt. in circo equorum ⁊ teneret agrippam per manū vocato carcerario dixit ei. Liga hūc. Et miratus eſt ille ⁊ vniuerſi q; preciperet agrippam ligari: cum purpurat⁹ incederet. ⁊ quia erat de regio ſemine. Cū autem duceretur agrippa ad carcerem: patiebatur ſitim intollerabilem. quia ſplendide comederat. et forte occurrit ei portitor aque: ⁊ dedit ei bibere. Et poſtquā refocillatus eſt pmiſit ei q; in primo remuneraret eum in regno gaij: cōfidens q; in primo gaius eſſet regnaturus. ⁊ poſitus eſt i carcerem.

Fortune rota hic eſt.

Et dum quadam die in carcere manens ſtaret innixus arbori: cuius frondibus inſidebat bubo. acceſſit ad eum vnus de concaptiuis: et locutus eſt ei. Noli inquit eſtimare q; adulando

loquar tibi: cum ſis concaptiuus meus. Volo enim indicare tibi quod indicauerunt mihi dij. Erat autem peritus in augurijs. Cito inquit liberaberis a carcere. ⁊ intã tum ſublimaberis. vt etiam inuideant tibi omnes amici tui ⁊ noti et in hac proſperitate morieris: relinquẽs bona tua filijs tuis. Quã cito autem huius generis alitem videris amplius ſuper te. ſcito q̃ quinta die morieris.

Mirũ certe

¶ Quomodo liberatus eſt herodes in morte tiberij. Cap. lxij.

Incidentia ſunt ⁊ non de biblia.

Cum autem eſſet herodes in carcere: deferebat ei honorem dominus carceris. ſciens eum eſſe virum nobilem ⁊ familiarem gaij. ⁊ ſuſtinebat tanq̃ ignorans multas commoditates ſibi fieri in carcere ab amicis ſuis. ⁊ fuit in carcere per ſex menſes.

Tiberiꝰ moritur p̃miſſo ſubſtituto gaio filio i regnũ.

Poſtea cum eſſet tiberius apud campas cepit infirmari infirmitate qua poſtea mortuus eſt. Et ſi in chronicis alibi legatur mortuus. non eſt curandum vbi mortuus ſit Videns autem ſe moriturum: conuocatis nobilibus imperij ſui et duobus nepotibus gaio ⁊ tiberio ſtatuit vt in craſtino ſubſtitueret ſibi ſucceſſorem. Sed prius voluit conſulere mentem deorum. ⁊ orauit deos ſuos vt intimarent ei quẽ nepotum ſuorum vellent ei ſubſtitui in imperio. Et ſtatuit apud ſe vt illum qui prius veniret ad eum in craſtino conſtitueret imperatorem. vt ita quaſi per ſortẽ eligeret ⁊ tamen ſignificauit tiberio vt ꝓr veniret. Qui mane noluit venire niſi pranſus. Et cum mitteret tiberius nuncios ad nepotes ſuos nõ inuenerunt niſi gaium. ⁊ Et venit gaius prior ad tiberium. Quem videns tiberius fleuit amare: dolens quia alter non venerat quem volebat ſubſtituere. quia tenerꝰ eum diligebat: ſed diſſimulabat. Et locutus eſt ad eum tiberius. Fili tu ſuccedes mihi in imperio: quod potius debebatur tiberio quaſi iure hereditario: tanq̃ filio filij. ſed ego video te vtilem imperio: ⁊ noui mentes deorum. Caue ergo ne moleſtes eum: ſed ſemper habeas eum tanq̃ fratrem. Satage vt negocia imperij ſapienter diſponas: et exequias funeris mei imperiali honore perficias. Et cõuocatis nobilibus: denunciauit eum imperatorem: ⁊ mortuus eſt. Et ſtatim aliquantulum inſonuit fama in ciuitate romana de morte tiberij. ⁊ venit quidã hebreus amicus herodis agrippe ad carcerẽ. et hebraice dixit ei. Mortuus eſt leo. ¶ Et cepit agrippa mirabiliter gratulari: adeo vt quereret ab eo dominus carceris que eſſet cauſa tante exultationis. Et cõfeſſus eſt. quia ille ſignificauerat ei hebraice mortem tiberij. Et ſtatim dominus carceris liberauit eum: ⁊ ſtatuit ſibi collateralem in menſa. In craſtino inſonuerunt alij rumores. ſcilicet q̃ tiberius cõualuerat. et tertia die rhomam venturꝰ erat. Tunc arguit eum dominus carceris quia deceperat eum: timens ne in caput eius redundaret q̃ liberauit eũ: et mirabiliter verberauit eum. ⁊ retruſit eum in carcerem. Poſtea increbruerunt certi rumores de morte tiberij ⁊ ſubſtitutione gaij. Et venit gaiꝰ rhomã: ⁊ ſepeliuit tiberium honorifice ⁊ ipſa die voluit liberare agrippam: ſed diſſuaſum eſt ei: ne videretur facta tiberij ſubito in irritũ velle reuocare. Poſtea ꝑ aliquot dies liberauit eum ⁊ ſublimauit eum. ⁊ dedit ei duas tetrarchias. ſ. tetrarchiã philippi q̃ erat tetrarcha ituree ⁊ traconitidis regiõis ⁊ tetrarchiã liſanie q̃ erat tetrar

cha abiline. et impoſuit ei diade-
ma. ⁊ ſublimatum in regem remi-
ſit in iudeam. ⁊ inuiderunt ei om̄s
propinqui ei⁹. etiã ſoror ei⁹ hero- Sublimis
dias: q̄ miſerata fuit infelici, modo īuidiā ſem-
inuidit felici. p̄cipue quia habebat per patitur
nomē regis. quia vir ſuus erat ma
ior natu filius magni herodis: et
nūq̄ meruit rex appellari: ſʒ tetrar
cha. Perſuadebat itaq̧ viro ſuo d̄
die in diem vt iret rhomã. ⁊ ſata-
geret omnib⁹ modis vt ſibi compa
raret nomē regis. At ille malebat
eſſe in ocio: quia opulent⁹ erat: vn
de ſepe vxor exaſperata dicebat.
Pereāt opes tue: quia magis dili
gis opes q̄ honores. Tandem vi-
ctus inſtātia vxoris iuit ad gaium
cum magno apparatu: ⁊ ipſa cum
eo. ⁊ inuenerunt gaium baiis. He-
rodes autem agrippa qui preſen-
ſerat ꝙ nō pro bono ſuo iſſent: di-
ſpoſuit ire poſt eos. ſed p̄miſit nū
ctum quēdam familiarem ſuum ⁊
amiciſſimū gaio: per quem dire-
xit epiſtolam gaio in qua cōtineba
tur. quia herodes tetrarcha etiam
viuente tiberio firmauerat amici-
ciam cum rege parthorum: vt eſſet
rebellis romano imperio. et in ar-
gumentum huius rei ſignificauit
ei: q2 i ciuitatib⁹ ſuis habebat arma
que ſufficerent ſeptuaginta mili-
bus armatorum.

¶ Vt gaius mandauit ſtatuam
ſuam erigi in templo. Caplʒ. lxiij.

Incidētia nō d̄ biblia

Cum q̧ veniſſet
herodes tetrarcha et
herodias vxor ſua ad
gaiū: ⁊ ſatis honorifi-
ce accepiſſet eos ſuperuenit nun-
cius herodis agrippe: et porrexit
epiſtolã gaio ex parte herodis a-
grippe. Perlecta epiſtola: gaius
quaſi aliunde recipiens cepit inq̄-
rere de ſtatu herodis tetrarche. et
inter cetera queſiuit ab eo vtrum
in ciuitatibus ſuis tanta copia eſ
ſet armorum quātā ipſe audierat:
⁊ non negauit. Et tunc credēs gai
us verum eſſe quod ſignificauerat
ei herodes agrippa. relegauit euʒ
in exiliū. vxori autem ſue quia erat
ſoror herodis agrippe quem maxi
me diligebat. dedit libertatem re-
deundi vt haberet terram ſuam.
Ipſa autem comitata eſt virum in Ver⁹ a°c⁹
exilium dicens: quia non dimitte- ſp̄ diligit.
ret eum in aduerſis. cui communi
cauerat in proſperis. et deportati
ſunt in exilium lugdunum: vbi po
ſtea miſerabiliter mortui ſunt. Et
dedit gaius galileā quā habuerat
herodes tetrarcha herodi agrip-
pe: ⁊ ita habuit tres tetrarchias.
¶ Fuit autem gaius in initio im- De mortib⁹
perij ſui per bienniū ſatis manſue gay.
tus. poſtea euanuit cor eius in ela-
tionem. ⁊ in tantam prorupit veſa
niam: vt ab vniuerſis hominibus
imperij ſui vellet coli tanq̄ deus:
⁊ dicebat ſe fratrem eſſe iouis. Vn
de etiam filiam vnicam quam ha-
buit ponebat inter genua iouis: vt
ita quaſi cōmunis vtriq̧ videret̄:
poſtq̄ egreſſa fuerat de genibus
iouis. Miſit ergo imaginem ſuã
per vniuerſum imperium ſuum vt
omnes adorarent eum. et ſic fece-
runt omnes exceptis iudeis. Vn-
de cum in alexandria ciuitate orta
eſſet ſeditio inter iudeos ⁊ genti-
les. ⁊ veniſſet vtraq̧ pars ante gai-
um vt diſcuteretur cōntrouerſia.
inter ceteras allegatiōes quas ha-
buerunt gentiles cōtra iudeos ob
iecerunt eis: quia deum ſuum queʒ
communiter omnes gentiles rece-
perant ipſi inhonorabāt. quia ima
ginem gaij nolebant adorare. Et
tunc primo ſciuit gaius. quia iudei
non adorabant imaginem ſuam.
Significauit autem petronio pre-
ſidi ſyrie: vt ſtatuam ſuã poneret
in templo in hieruſalem vt facilius
reciperent eam in circunſtantibus
ciuitatibus. Vt ſi forte iudei recla
marēt: collectis rhomanis legioni
bus intraret iudeam. et nemini

Cōſtātia iudeorum.

pareeret man⁹ eius. Collecto ğ ex
ercitu intrauit petronius iudeā. et
venerūt ad eum iudei de hieruſa-
lem cum amicis herodis agrippe:
qui erāt ꝯcordiales gaio. ⁊ suppli-
cauerūt ei: ne ad hoc eos artaret qꝫ
pꝛius permitterent ſe occidi: ⁊ pa-
rabāt iugulos. ⁊ dicebāt: quia nū
ꝗ amplius colerent terram: vt ſic
inedia affecti morerent̄. Et reſpō-
dit petronius: non de conſilio ſuo
hoc proceſſiſſe: ſed nō audebat reſi
ſtere mādato imperatoris. Vidēs
tū qꝫ grauem iacturam incurreret
gaius ſi amitteret tributa totius
iudee. promiſit quia opponeret ſe
gaio ꝓ eis. ⁊ miſit epiſtolam ſuaꝫ
gaio ꝑ viros honoratos vt deſiſte
ret ab hoc mandato. Qui cum ve-
niſſent ad gaium: non auſi ſunt pre
ſentare ſe ꝯſpectui eius: ſed acceſſe
runt ad herodem agrippam vt ſub
ueniret iudeis: quia vna de tetrar-
chys ſuis. ſcꝫ galilea in iudea erat.

¶ De morte gay imperatoris.

Capitulum. lxiiij.

Proſecu-tio hiſtorie

TUnc herodes i-
uitauit gaiū i craſtino
vt comederet cum eo.
Et cum in craſtino eſ-
ſet in cōuiuio: ammiratus eſt deli-
tias conuiuij. Et cepit memorari
gaius quanta fuerat paſſus ꝓ eo
herodes. ſcꝫ vincula tiberij: ⁊ alia
multa. ⁊ ꝓcepit ei vt peteret quic-
quid vellet. At ille reſpōdit ei ſuf-
ficere ſibi gratiā ſuaꝫ. Et cum ille
iſtaret vt aliquid peteret. petijt ne
poneret ſtatuā ſuam in templo in
hieruſalem. Et iratus eſt gaius:
tamen conſiderauit animoſitatem
agrippe. qꝫ noluerat petere opes
vel honores: adqꝫeuit ei. ⁊ ſcṗſit pe
tronio in hunc modū. Si nonduꝫ
poſita eſt ſtatua in templo: nō eſt
neceſſe vt ponat̄. Et ſic nō eſt poſi

Dolus gay

ta eius ſtatua in tēplo. ¶ Poſtea
reſipiſcens gaius reſcripſit petro-
nio in hunc modū. Quia ꝯtempſi-
ſti mandatum imperatoris: et po-
tius dilexiſti munera iudeorum.
elige tibi genus mortis qđ vis vt
diſcant om̄es non eſſe tutū obuia-
re mandato imperatoris. Sed deo
procurante ita factum eſt vt prius
audiret famā mortis eius ꝗ vide-
ret nūcios huius legationis. Cuꝫ

Mors gay

enim eſſet rhome ⁊ rediret a ludis
circenſib⁹. cōſilio ſenatorum inter-
fectus eſt a duob⁹. ⁊ orta eſt in ci-
uitate diſſenſio inter curiam ⁊ mi-
lites ⁊ populū. Curia dicebant ſe
natores ⁊ viri cōſulares. id eſt. qui
de genere cōſulum: vel digni vt fie
rent cōſules. Quia ğ viderāt ſena
tores ſeuiciā imꝑatoris ⁊ incōmo-
da q̄ inde cōtigerāt reipublice: vo
luerūt penit⁹ extirpare imperium
imperatoris ab vrbe: ⁊ voluerunt
eam redigere ad antiquū ſtatum: i
quo erat ante iuliū ceſarem vt eſſet
regimen ciuitatis ni arbitrio cōſu
lum ⁊ ſenatorum. E contra milites
⁊ populus timētes auariciam ſena
torū: ⁊ amantes donatiua impera-
torum: cōſtituerunt imperatorem
claudium auunculum gay virum
manſuetum ⁊ pium.

¶ De eodem. Capitulum. lxv.

TUnc venit he-
rodes agrippa ad ſena
tores ducens ſecum de
nobiliorib⁹ q̄ erāt in cu
ria: ſimulās ſe fauere pti coꝝ: cum
haberet eos exoſos ꝓpter mortem
gaij. Conſuluit ergo eis vt ſignifi
carēt claudio ne moueret ſciſma in
ciuitate: ſed deſiſteret ab hoc ince-
pto. Et ſenatores rogauerūt hero
dē vt pergeret cum eis ad claudiū.
Et ꝓfeſſ⁹ eſt ſe libēter fungi hac
legatiōe. Et miſſus eſt ad claudiū

Nō dolum herodis a-grippe ſed bonum.

cum alijs. Et eis audientib⁹ dixit
ei quod dixerat coram ſenatorib⁹:
qꝫ vellet claudius deſiſtere ab in-
cepto. In aure autē dixit claudio
vt non deſiſteret ab incepto. quia
ipſe ſatageret vt maior pars nobi-

lium faueret parti eius. Et renunciauit ſenatoribus q̄ nollet claudius deſiſtere ab incepto: et cepit eis perſuadere ne cōtrairent. quia nō poſſent impedire. Et allexit quoſdam: et tandē oīnes: et ita ſine contradictione factus eſt claudius imperator. Et ad perſuaſionem herodis agrippe oīnes occiſi ſunt qui conſenſerant in mortem gaij. Et petijt ab eo herodes agrippa: vt decretum gaij de ſtatua ſua adorāda reuocaret i irritum: quia impiū erat. Et adquieuit ei et precepit ei vt epiſtole reuocationis per ſingulas ciuitates iudee ponerentur in loco eminenti vt viderent̄ ab oibꝰ.

¶ Quomodo occiſo iacobo voluit apprehendere petrum.
Capitulum.lxvj.

Poſtea voluit herodes accipē licentiam a claudio et redire ad ꝑpria. et tunc claudius dedit ei quartā tetrarchiā. ſcilicet iudeam. et ita ſublimatus redijt ad propria. Et venit primo in iudeā: et honorifice ſuſceptus ē a iudeis: quia i multis tuuerat eos. Et cū ꝓpe eſſent dies azymorū venit in hieruſalem ante diem feſtū vt purificaret̄ et mundus intereſſet dici feſto. Et ante dies azymorū
A Act.xij. occidit iacobum fratrem ioannis. poſtea in diebus azymorum vidēs quia placeret iudeis appoſuit vt
Nota d̄ iacobo maiore. apprehenderet et petrum. ¶ De iacobo autem refert clemēs alexandrinus: quia cum detruſus eſſet in carcerem: nocte cōuertit ad fidem cuſtodem ſuum: et in craſtino confeſſus eſt ſe eſſe chriſtianū. Et cū ambo traherent̄ ad martyriū: dixit iacobo. Pater da michi remiſſionem. At ille parū deliberās ait. Pax tibi. Et oſculatus eſt eum: et ſimul ambo capite truncati ſunt. Petrum autem apprehenſum miſit herodes i carcerē. q: in diebus azymorū non licebat aliquē occidere: et ꝓter cuſtodes carceris tradidit eum cuſtodiendū quattuor quaternionibus militum. volens poſt paſca ꝓducere eum populo: vt ipſe populus occideret eū: non ipſe herodes vt iacobū. quia magis videbatur eis glorioſum ſi ipſi occiderent eum: quia erat princeps apoſtolorum.

¶ Quomodo liberatus eſt petrꝰ de manu herodis. Capitulū.lxvij.

Cum autem in craſtino ꝓducturꝰ eū eſſet herodes populo. ipſa nocte erat petrus dormiens inter duos milites vinctus catenis duabus que adhuc rhome eſſe dicunt̄ et cuſtodes iacē- A.B. Act.xij.
tes ante oſtium cuſtodiebant carcerem. Et ecce angelus domini aſtitit: et lumen refulſit in habitaculo carceris. et miraculoſe factum eſt vt ſolus petrus videret lumē. percuſſoq; latere petri excitauit eum dicens. Surge velociter. Et ſtatim ceciderunt catene due de manibꝰ eius: que adhuc rhome eſſe perhibentur. Et dixit angelus ad eum. Precingere et calcia te caligis tuis. Depoſuerat enim cingulum propter moleſtiam carceris: vt tunica circa pedes demiſſa temperaret frigus noctis. In quo datum eſt exemplum ſanctis viris: q̄ in anguſtijs licet aliquid relaxare de rigore ordinis. ¶ Legimus enim apoſtolos et prophetas duris cingulis vſos propter afflictionem carnis: et petrum ad tempus depoſuiſſe cingulū pro moleſtia carceris. Et fecit petrus iuxta mandatum angeli: et addidit angelus. Circunda tibi veſtimentum tuum et ſequere me. Et exiens ſequebatur eum. et neſciebat. quia verum eſt quod fiebat per angelum. id eſt. non putabat hoc in

rei veritate fieri: ſed imaginaria viſione oſtendi. Unde ſequit. Exiſtimabat ſe viſū videre: ⁊ hoc ſibi oſtēſum imaginaria viſione. Trāſeuntes autem primā cuſtodiam. id eſt cuſtodes carceris cuſtodie deputatos. ⁊ ſecundā. id eſt duos quaterniones. Uel primā cuſtodiam. id eſt primū quaternionē cum ſuis: venerunt ad portam ferream que ducit ad ciuitatem: que putat fuiſſe in atrio carceris. Carcer eni habebat atrium: ⁊ erat i exteriori parte ciuitatis ſiue extra ciuitatē. ⁊ vltro apta eſt eis. Et exeūtes pceſſerunt in vicum vnum. ⁊ continuo diſceſſit angelus ab eo vt ſciret ſe in rei veritate de carcere eductum: qui putabat ſibi hoc imaginarie oſtenſum. Et tūc ad ſe reuerſus. id eſt ad mētem ſuam: qꝛ fuerat in maximo ſtupore: dixit. Nūc ſcio vere quia miſit dominus angelum ſuum: ⁊ eripuit me de manu herodis ⁊ de omni expectatione plebis iudeorum. Et conſiderans vbi eſſet venit ad domū marie matris ioannis: qui cognominabat marcus non euangeliſta: vbi erāt multi congregati cauſa orationis vt orarent pro petro. Et cum pulſaret petrus ad ianuam: egreſſa eſt puella ad videndum nomine rode Et vt cognouit vocem petri pre gaudio non aperuit ianuā: ſed recurrens nunciauit petrū ſtare ad ianuam. Et dixerunt illam inſanire ſcientes petrum incarceratum eſſe. Illa autem affirmabat rem ſe ſic habere. Alij autem ex eis dicebāt. angelus petri eſt. Super quē locum dicit hieronymus Tantā dignitatem eſſe animarū: vt vnaqueqꝫ ab ortu natiuitatis ſue habeat angelum ſibi in cuſtodiam deputatum. Petrus autem perſeueranter pulſabat. Et cum aperuiſſent: viderunt eum ⁊ obſtupuerūt Et innuit eis manu vt tacerent: vt ſub ſilentio miraculum viderēt vel audirent. Uel forte ideo: ne clamore gaudentium aduentus eius in ciuitate ꝓpalaretur. Et narrauit quomodo eduxit eū dominus de carcere: ⁊ ait. Nunciate hoc iacobo ⁊ fratribus. ſcꝫ iacobo alphei epiſcopo hieroſolymorū. qꝛ alter iam fuerat decollatus ab herode. Et egreſſus eadē illa nocte abijt in alium locum timore herodis et iudeorum.

¶ De morte herodis. Cap. lxvij.

C Act. xij.

Craſtina autē die poſt eductionem petri de carcere: erat non parua ꝑturbatio inter milites ⁊ cuſtodes quidnam eſſet factum de petro. Unde apparet: quia clauſum reliquerat carcerem. alioquin non eſſet ambiguū eum euaſiſſe. Herodes autem cū ~~reliquiſſet~~ eum ⁊ non inueniſſet: (requiſiſſet) diligenter inquirens de cuſtodibꝰ vtrum noſſent quidnā factum eēt de eo: iuſſit eos adduci ad ſe vt vindicaret in eos. non tamen vindicauit domino procurante: vt ſolutio petri nulli noceret. Imminente enim negocio: herodes deſcendit a iudea in ceſaream paleſtine ne ꝓpinquā tyro ⁊ ſidoni: vt noceret tyrijs ⁊ ſidonijs quibus iratus erat. Quod audiētes tyrij ⁊ ſydonij: venerunt ad blaſtum qui erat cubicularius herodis ⁊ cuſtos theſaurorū eius. quia erat amicus eorum ⁊ patronus. et eo interprete reconciliati ſunt herodi. Non eni poterant ſuſtinere inimicicias regis tam vicini. Sequenti autē die herodes veſtitus veſte regali ſedebat pro tribunali apud eos: ⁊ concionabatur ad eos blandiens eis. Populus autem acclamabat dei voces ⁊ non hominis. id eſt exhibebant ei laudes deo debitas ⁊ nō homini. Et dum adulatorijs fauoribꝰ demulceretur. ⁊ oblatos ſibi diuinos honores non reſpueret:

Herodes Agrippa moritur.

reſpiciens ſupra ſe vidit imminen
tem ⁊ inſiſtentem capiti ſuo in fu/
niculo angelum.i.bubonem mor=
tem eius prime nuncium. ⁊ tunc
vt tradit ioſephus inclinauit ſe ad
eos qui ſibi applaudebant:⁊ dixit
eis. En ego deus veſter morior.
Sciebat enim iuxta quod dixerat
ei augur:cum traheretur ad carce
rem:ſe infra quinqꝫ dies poſt viſio
nem bubonis moriturum. Et con=
D Act.xij. feſtim[vt habetur in hiſtoria]per/
cuſſit eum angelus dñi.i.facta eſt
ſuper eum vindicta dei: quia per
quinqꝫ dies ventris dolore crucia
tus eſt.⁊ corrodebãt vermes viſce
ra eius:⁊ ita paulatim conſumpt⁹
a vermibus expirauit.

¶ De agrippa. Cap.lxix.

Incidens. Reliquit autẽ filiũ qui dict⁹ ẽ agrip
pa non cognominat⁹
herodes:q adhuc rho
me erat:nec habuit totum regnũ
patris ſed partem. Habuit autem
terram duarum tribuũ ⁊ dimidie
vltra iordanem. Unde legitur qꝫ
fideles in iudea imminẽte euerſio
ne hieruſalem ad ammonitionem
angeli receſſerunt i regnum agrip
pe iſtius.ſcꝫ filij herodis agrippe

¶ Reditus hiſtorie ad ordinem ſuum. Cap.lxx.

Et nunc redit
D Supra.xj. hiſtoria ad ordinẽ ſu=
um.⁊ ꝯtinuatur ei qđ
ſupra dictum eſt.colle
ctam factam a fidelibus antiochie
miſſam pauperib⁹ in hieruſalẽ per
barnabã ⁊ ſaulũ. Qđ enim inter=
ſertum eſt de herode.de morte ia=
cobi.de incarceratione ⁊ liberatio
ne petri.quaſi incidẽs fuit. Proſe
quitur ergo de reditu barnabe et
D Act.xij. ſauli a hieroſolymis hiſtoria i hũc
modum. Verbum dñi creſcebat ⁊
multiplicabatur. Barnabas autẽ
⁊ ſaulus reuerſi ſunt ab hieroſoly
mis aſſumpto ſecum ioanne q̃ co=
gnominabatur marcus poſt exple
tum miniſterium. ¶ Erant autẽ A Act.xiij.
in eccleſia q̃ erat antiochie preter
eos qui venerant ab hieroſolymis
pphete ⁊ doctores.iter quos erat
ſimon qui vocabatur niger.⁊ luci⁹
cirenẽſis.⁊ manahen q̃ erat hero=
dis tetrarche collactaneus. id eſt
eodem cum illo lacte nutritus. Et
poſſunt ydem accipi pphete et do
ctores. Vel poteſt ita diſtingui.
Prophete de futuris.⁊ doctores
de pteritis. Et vide qꝫ iſte ſimõ di
ctus eſt de colore niger ſi ſit latinũ
vocabulum. vel ſi eſt hebreum di=
ctus eſt niger:quaſi aſcendens de
virtute ad virtutem. Niger ẽ he=
breum:⁊ interpretatur aſcendens
Miniſtrantibus autem illis dño
⁊ ieiunantibus: dixit eis ſpũſſan=
ctus. Segregate mihi barnabam
⁊ paulum in opus ad quod aſſum
pſi eos. Qui audito conſilio ſpiri
tuſſancti remiſerunt ſaulum ⁊ bar
nabã in hieruſalẽ ad petrum ⁊ ia/
cobum ⁊ ioannẽ qui erãt ibi. Qui
gauiſi ſunt audito mandato dñi vl
ſpirituſſancti.⁊ ieiunantes ⁊ oran
tes impoſuerunt eis manus i mo=
dum ordinandorum. Utrum autem
pter impoſitionem manuũ aliã or
dinis ſolẽnitatẽ circa eos celebrã=
uerunt incertum eſt. Nec de ordi=
natione apoſtolorum aliquid legit᷑.
vel qꝫ dominus eis impoſuerit ma
nus. De petro tamen certũ habe
turqꝫ antiochie miſſam celebraue
rit. Sed potuit apoſtolis p ordi=
natione ſufficere: qđ dictum eſt eis
a dño. Hoc facite in meam cõme=
morationem. Et licet nõ interfue
rit barnabas ⁊ paulus. tamen qꝫ
poſtea electi ſunt ad apoſtolatum
cõſilio ſpirituſſancti: forſan in hoc
cum alijs fuerunt pulegiati: nec
alia ſolennitas ordinationis circa
eos celebrata eſt. Multi in primi=
tiua eccleſia ſine hac ſolẽnitate or
dinationis ad ſacerdotium pmo=

ti ſunt. ⁊ multi laici ſine diaconio ⁊ ꝓcedentibus ordinibus ſacerdotes facti ſunt. Et imponentes eis manus dimiſerunt eos. Et ipſi quidem miſſi a ſpirituſancto eodẽ duce itineris q̄ ſeparauerat eos a ceteris: abierũt ſeleuciam. ⁊ inde nauigauerunt cyprum. Et cũ veniſſent ſalaminam predicabãt verbũ dei in ſynagogis iudeorum. propter reuerentiam ſiue duriciam eorum. ⁊ habebant ſecum in miniſterio predicationis ioannem qui cognominabatur marcus.

¶ Qz paulus ⁊ barnabas cõuerterunt Sergium proconſulem.

Capitulum. lxxi.

A Act. xiij.

ET cũ perambulaſſent vniuerſã inſulã cyprum ſcz vſqz paphũ: inuenerunt quendam virum magũ pſeudo ꝓphetã iudeum: cui nomen erat barien. q̄ erat cum ſergio paulo viro prudẽte qui erat homo magne dignitatis. Erat enim ꝓconſul. id eſt ſecũdus a conſule. Hic accerſitis barnaba ⁊ paulo deſiderabat audire verbum dei: tamẽ reſiſtebat eis elimas magus. Et vide quia alterũ eſt interpretatio alterius. Elimas eñ interpretatur magus. ⁊ ſic nomen cõmune maleficorum appropriatum eſt iſti. Saulus autem q̄ ⁊ paulus repletus ſpirituſancto intuens eum dixit. O plene omni dolo ⁊ omni fallacia. fili diaboli. inimice omnis iuſticie. nõ deſinis ſubuertere vias domini rectas.

Nota ¶ Nota q̄ dictum eſt ſaulus qui ⁊ paulus. Tradunt enim ſancti q̄ a ſergio paulo ad fidem conuerſo: dictus eſt paul9. Unde hic primo fit mentio de nomine paulus: ſol9

Origenes Origenes dicit. quia ſemper fuerit binomius dictus. ſcilicet ſaul9 ⁊ paulus. Uel in apoſtolatus acceptione primo ſortitus eſt hoc nomen, vt qui primo a ſaule perſecutore dicebatur ſaulus. de ſuperbo factus humilis. pro ſaulo dict9 eſt paulus. quaſi modicus ⁊ humilis Unde quaſi nomen ſuum interpretando: dicit ſe minimũ apoſtolorũ Uidetur autem. xiij. anno a paſſione domini promotus ad apoſtolatum cum barnaba. ⁊ ſortitus pauli vocabulum. ⁊. xiiij. profectus eſt ad magiſterium gentium. Cui ſatis eccleſiaſtica hiſtoria cõcordat. vbi legitur preceptum apoſtolis eſſe: vt poſt paſſionem per duodecim annos predicarent in iudea. Tertio autem decimo anno ceperunt paulatim tranſire ad gẽtes. nondum tamen ex toto. poſtea omnino exierunt de finibus iudee: et nunc inquit. Ecce manus domini ſuper te. id eſt vindicta dei exercebitur in te. Eris enim cecus lumine capitis: ſicut cecus es lumine mentis. non videns ad tẽpus ſolem materialem. quia nõ vides ſolem iuſticie per fidem. Et confeſtim cecidit in eum caligo et tenebre. ⁊ cecutiens id eſt in modũ ceci in circumitu ſe vertens querebat qui manum ei daret vt duceret eum. Et ſtatim proconſul viſo miraculo credidit ammirans ſuper doctrina domini.

¶ De diſceſſu ioannis ab eis.

Capitulum. lxxij.

B C Act. xiij.

CUm aũt a papho nauigaſſet paul9 ⁊ barnabas cum eo venerunt pergen ciuitatem pamphilie. ⁊ tunc ioannes diſcedens ab eis: reuerſus eſt hieroſolymã vnde venerat cum eis. Et forte reprehẽſibilis fuit cauſa quare diſceſſit ab eis. ⁊ hec fuit cauſa diſcidij inter paulũ ⁊ barnabã: de qua habebis inferius. Paul9 ꝓ ⁊ barnabas venerunt antiochiam piſidie: quod additũ eſt ad differẽtiã alterius antiochie. que dicitur antiochia ſyrie. que olim dicebat

reblata:quā nos adhuc vocamus
antiochiam. Et ingreſſi ſynago-
gam die ſabbati ſederunt quaſi au
dituri legē:nō predicaturi. Poſt
lectionem autem legis ⁊ ꝓpheta-
rum dixerunt ad eos principes ſy
nagoge. Uiri fratres:ſiquis eſt in
vobis ſermo exhortationis dicite.

¶ De predicatione pauli ⁊ barna
be in ſynagoga.

Capitulum.lxxiij.

C Act.xiij. SUrgens autez
paulus ⁊ manu ſilenti-
um indicens aggreſſus
eſt facere grandem ſer
monem inchoans ab altiori. Uiri
inquit iſraelite ⁊ qui timetis deuz
de gentibus audite. Deus plebis
iſrael patres noſtros elegit ⁊ exal
tauit plebem cum eſſent incole in
egypto. ſeruientes in luto ⁊ latere
de qua eduxit eos in manu forti.
Et quadraginta annis ſuſtinuit
mores eorum in deſerto. poſtea in
troducens eos in terram ꝓmiſſaȝ
deſtruens ſeptem gentes que ha-
bitabant in terra: ſorte diſtribuit
eis terram. quaſi poſt quadringen
tos quinquaginta annos. Et itel-
ligendū eſt a natiuitate iſaac vſqȝ
ad exitum iſrael de egypto fluxe-
runt anni quadringenti quinqȝ.
Poſtea completis.xl.annis in de
ſerto vſqȝ in terram chanaam diui
ſa ē terra. A natiuitate ergo iſaac
vſqȝ ad diuiſionem terre fluxerunt
quadrigenti.l.anni. Et poſt qua-
dringentos.l.annos dedit domi-
nus iudices populo ſuo. ⁊ extunc
fuit populus dei ſub iudicib⁹ vſqȝ
ad tēp⁹ ſamuelis. ⁊ exinde poſtu-
A lauerunt regem. ⁊ dedit eis ſaul. q̄
j. Re. viij. regnauit ſuper eos. xl.annis com
putatis ſimul ānis ſamuelis. Sic
enim habetur in chronicis hebreo
rum. Et eo ſublato de medio. ſu-
ſcitauit eis dauid regem. cui teſti-
monium perhibens ait. Inueni vi
rum ſcḋm cor meuȝ. ex cuius ſemine
ſuſcitauit deus ieſum ſaluatorem
iſrael:cui⁹ aduēt⁹ fuit p̄co ioānes.

¶ Adhuc de eodem. Cap.lxxiiij.

VIri inq̄t frēs D
filij generis abraam: Act.xiiij.
⁊ qui inter vos de gē
tibus ſunt timētes de
um. vobis ſpecialiter verbum ſalu
tis huius miſſum eſt. Qui eñ ha
bitant in hieruſalem ⁊ principes
eius hunc ignorantes eſſe ieſum.
ignorātes etiam voces ꝓphetarū
que per omne ſabbatuȝ leguntur.
adiudicantes eum morti: eas im
pleuerunt neſcientes. Deus vero ſuſ
ſcitauit eum tertia die a mortuis.
⁊ viſus eſt per.xl.dies his q̄ ſimul
aſcenderunt cum eo de galilea in
hieruſalem:qui vſqȝ nunc ſunt te-
ſtes eius ad plebem. Et nos vobis
annūciam⁹ eam que ad patres no
ſtros repromiſſio facta eſt. quoniā
hāc deus adimpleuit filijs veſtris
reſuſcitans ieſum. Notū igitur ſit
vobis viri fratres: quia per hunc
vobis remiſſio peccatorum annun
ciatur. ab omnibus. ſcilicet pecca-
tis a quibus non potuiſtis in lege
moyſi iuſtificari. Qui credit i hūc B
iuſtificatur. Uidete ergo ne ſitis Abba.j.
contemptores ne veniat ſup vos
vindicta dei:que comminatur cō-
tēporib⁹ in hūc modū. Uidete cō
temptores ⁊ admiramini. ⁊ diſper
dimini. id eſt videntes admirabi-
mini ⁊ diſperdimini. q2 opus ope
ror in diebus veſtris. quod nō cre
ditis. id eſt quia non creditis ope
ri quod operabor in dieb⁹ veſtris.
id eſt incarnationi.

¶ Quare tranſierunt ad gentes.

Capitulum.lxxv.

EXeuntibus au
tem illis rogabant. vt F Act.xiij.
ſequenti ſabbato loq̄-
retur adhuc in ſynagoga. Et cuȝ
egrederenť de ſynagoga multi iu
deoꝝ ⁊ aduenarū.i.gentiliū vľ iu-

deorum diſperſiõe venientiũ ſecu-
ti ſunt paulum et barnabam. Se-
quenti vero ſabbato pene vniuer-
ſa ciuitas cõuenit vt audiret ver-
bum dei. Quod videntes iudei re
pleti ſunt zelo inuidie. quo commo
ti ceperunt cõtradicere his que di
cebant a paulo blaſphemantes.
Blaſphemus enim eſt qui ex inui
dia obloquitur veritati. Tunc re-
pleti zelo dei paulus et barnabas
conſtanter dixerunt. Vobis opor-
tebat primum loqui verbum dei.
iuxta verbum domini. dicentis.
Non ſum miſſus niſi ad oues que
perierunt domus iſrael. Sed quia
repellitis illud ⁊ indignos vos fa-
citis. ecce conuertimur ad gentes.
Nota. ¶ Et nota. cũ hoc legatur hic di
ctum a paulo et barnaba in antio-
chia piſidie que non in iudea eſt
ſed in grecia. in pleriſq; locis legi-
tur dictum ab apoſtolis in iudea
ſcilicet cum vellent tranſire ad gen
tes poſtq̃ per. xij. annos predica-
tum eſt in iudea. Ecce nõ moueat
te. quia potuit vtrobiq; dici. Sic
enim precepit nobis deus. poſui te
in lucem gentium vt ſis eis in ſalu
B Eſa. xlix. tem vſq; ad extremũ terre. Et ſũt
in eſaia verba patris ad filium.
Ac ſi diceret pater filio. Miſi te vt
poſt tenebras infidelitatis vſq; ad
terminos terre gentibus diſſemi-
nares lucem veritatis. Sed cum
ſpecialiter dictum ſit chriſto. non
eſt contrarium q̃ hic legitur dictũ
paulo. quia tanto eſt vnio capitis
⁊ membrorum vt quod dictum eſt
capiti membra dictum reputent ſi
bi. ſicut caput chriſtus perſecutio
nem membrorum reputat inflictã
ſibi dicens. Saule ſaule quid me
perſequeris. id eſt. in mẽbris meis.

¶ De recepta predicatione a gen-
tibus. Caplm. lxxvj.

G Act. xiiij. Audientes au-
tem gentes mentionẽ
d̃ ſalute ſua gauiſe ſũt.
et glorificabant deum. ⁊ credide-
runt ex eis multi. Iudei tamen ze
lo ⁊ liuore inuidie ſuccenſi concita
bant mulieres religioſas ⁊ prima-
rios ciuitatis. ⁊ excitabant perſe-
cutionem in paulum ⁊ barnabam.
⁊ eiecerũt eos de finibus ſuis. At C
illi excuſſo puluere pedum. iuxta Math. x.
quod preceperat dominus in teſti B
monium illis: venerunt iconium. Mar. vj.
¶ Et ingreſſi ciuitatem locuti ſũt A
i ſynagoga. ⁊ credidit copioſa mul Luce. ix.
titudo iudeorum et grecorum. Et A
demorati ſunt ibi multo tempore Act. xiiij.
fiducialiter predicantes. domino
predicationem eorũ miraculis cõ
firmante. Nonnulli tamen de iu-
deis in incredulitate pertinaces ſu
ſcitauerunt ⁊ ad iracundiam conci
tauerunt animos gentium aduer-
ſus credentes. Et diuiſa eſt ciui-
tas. quibuſdam fauentibus iudeis
alijs fauentibus apoſtolis. Et cũ
factus eſſet impetus gentilium et
iudeorum cum principibus ſuis vt
contumelijs afficerent apoſtolos.
⁊ lapidarent. id eſt lapidibus fuga
rent eos. confugerunt ad ciuitatẽ
licaonie. ſcilicet liſtram et derben.
Et cum hic dictum ſit venerunt li-
ſtram. iuxta conſequentiam ſermo
nis: in ſequenti vbi dicitur. Erat
quidam infirmus liſtris. potius di
cendum fuit liſtre. Sed poteſt no-
men ciuitatis multiplicem habere
declinationem. vt dicatur liſtra li-
ſtre. vel liſtre liſtrarum. vel liſtris i
declinabile. Unde ſeq̃tur. Et erat
quidam vir liſtris. quod greco con Claud⁹ ſa-
ſonat vbi habetur. paulus ⁊ barna natur per
bas morabantur in liſtris. Erat paulum.
autem vir iſte infirmus pedibus:
claudus ex vtero matris ſue: ⁊ ſe-
debat. quia nec ambulare nec ſtare
poterat. nec vnq̃ ambulauerat.
Hic audiuit paulum loquentem.
Quem intuitus paulus et videns
ſpiritu ſancto reuelante: quia habe
ret fidem vt ſaluus fieret. ſcilicet
tantam que ad ſalutem ſufficeret.

Uel videns quia ſe ſaluandum cre/
deret: dixit magna voce. In noīe
domini noſtri ieſu chriſti ſurge: et
ſta ſuper pedes tuos rect⁹. Et ſta
tim exilijt ⁊ ambulabat. Turbe aūt
cū viderent qd fecerat paulus: pu
tabant ipm̄ ⁊ sociū ſuū barnabam
deos eſſe. ⁊ in forma humana eis
apparuiſſe. ⁊ leuauerunt vocē di-
centes. Dij ſimiles facti hominib⁹
deſcenderunt ad nos. ⁊ vocabant
barnabam iouē. q̄r prior eſſe vide/
batur. paulum vero mercurium q̄
ſemper iuxta eorū opinionē iouē
comitabatur: q̄ eloquens ⁊ littera
tus fuiſſe traditur. ⁊ facundiā ho
minibus preſtare videbatur. Uñ
mercurius quaſi medius currens
inter aures ⁊ linguas a latinis di
citur. a grecis vero hermes. i. inter
pres dicitur. Sacerdos quoqꝫ io-
uis qui erat in ciuitate voluit ſacri
ficare barnabe ⁊ ioui. afferens tau
ros ad immolandum ⁊ coronas.
Uel ad ornādam faciem tēpli iux
ta ritum gentilium. vel vt capitib⁹
eorum imponerent ad ornatū. aut
pro aliqua alia cauſa vel religiōe
nobis ignota. Ut autem audierūt
paulus ⁊ barnabas. q̄ diuinos ho
nores vellent eis exhibere. ſciderūt
veſtimenta ſua quod ſemper facie
bant iudei audita blaſphemia in
deum. ⁊ prohibuerūt ſibi talia ex-
hiberi. dicentes ſe eſſe hoīes mor-
tales. qui potius venerant vt eos
reuocarent ab idolatria. ⁊ vix ſeda
uerunt turbas ne ſibi imolarent.

Paulus et barnabas eſtimāt dij.

¶ De perſecutione quā paſſi ſūt.
Capitulum. lxxvij.

D Act. xiiij.

DEmorātibus autem eis ⁊ docentib⁹
in liſtra ſuperuenerunt
ab iconio ⁊ antiochia
iudei. ⁊ concitatis turbis in pſecu
tionē pauli lapidabant eū. ⁊ eie/
cerunt eum quaſi vile cadauer. eſti
mantes eum eſſe mortuū. De qua
lapidatione ad corinthios loq̄ns
ait. Semel lapidatus ſum. poſtea
diſcipuli eius circundederunt illū
aſſiſtentes ei. ⁊ reſpirauit. ⁊ neſciē
tibus iudeis reportauerunt eū in
ciuitatem ⁊ conualuit. Et poſtera
die profectus eſt cum barnaba in
derben. ⁊ p̄dicauit ibi ſicut fecerat
in liſtra. Poſtea redierunt p eaſ-
dem ciuitates per quas illo vene-
rant confirmantes fratres in fide.
⁊ conſtituentes in magnis ciuita-
tibus preſbyteros. id eſt. epiſco-
pos. q̄r eo tempore eodem nomine
cenſebantur epiſcopi ⁊ p̄ſbyteri.
Et proinde conſtituebant pro ſe
ep̄os. q̄r erant migraturi ⁊ incerti
vtrum ad eos eſſent ampli⁹ reuer
ſuri. Et cum redeuntes tranſirent
liſtram ⁊ iconium. venerunt ad an
tiochiam pſidie. Et tranſeuntes
pſidiam venerunt in pamphiliam
regionem in qua eſt ciuitas pgen.
in qua locuti verbum dei deſcēde
runt in italiam ciuitatem. et inde
nauigauerunt antiochiā vnde pri
us exierant: ſegregati a ſpiritu ſā-
cto ad p̄dicationē euangelij.

F ij. corin. xi.

¶ De queſtione circunciſionis
determinata. Cap. lxxviij.

G Act. xiiij.

CUmqꝫ veniſſēt antiochiam ⁊ congre-
gaſſēt fideles ātioche
nos reuelauerunt eis
quanta fecerat deus per eos i gen
tibus. ⁊ morati ſunt ibi non modi
co tēpore cū diſcipulis. ¶ Et dū
ibi moram facerent deſcenderunt
quidam de iudea chriſtiani adhuc
tamen iudeizantes. ⁊ fuerunt de
ſecta phariſeorum. Facta eſt ergo
nō minima ſeditio inter eos ⁊ pau
lum ⁊ barnabā. quia predicabant
fidem abſqꝫ legalibus ad ſalutem
non ſufficere. Et conſentiebāt eis
multi veteri conſuetudine imbuti.
Et ſtatuerunt vt pro hac lite viri
menda aſcenderent in hieruſalem
ad maiores apoſtolos. ſcilicet ad
petrum ⁊ iacobum epiſcopū hie-

A Act. xv.

A Gala.v. roſolymorum. Et aſcendit paul⁹ cū barnaba aſſumpto ꝛ tito. ſicut ipſe refert in epiſtola ad galathas. Et qui deſcenderant de iudea. aſcenderunt contra eos quidam ſcꝫ de hereſi phariſeorum ad fidē conuerſi. Qui cum veniſſent hieroſolymā ꝛ eſſent in preſentia apoſtolorum petri ꝛ iacobi ꝛ ſeniorum: ſurrexerunt contra paulum ꝛ barnabam dicentes. Oportet circūcidi fideles: ꝛ ſeruare legem moyſi. Et audita vtriuſqꝫ partis ſētētia cōuenerunt apoſtoli ꝛ ſeniores vt dyiudicarēt ſuper hoc. et poſt multam diſceptationem ꝛ inquiſitionem factā inter apoſtolos ꝛ ſeniores ſurgens petrus rationabiliter oſtendit non eſſe imponendum fidelibus iugum legis. quia ipſe cōſilio dei baptizauerat cornelium. ꝛ gentibus predicauerat verbum euangelij. ꝛ deus predicationem eius confirmauerat fide mūdans corda eorum. ꝛ anteqꝫ baptizarentur viſibiliter mittens ſup eos ſpiritumſanctum. nec indicens eis obſeruantiam legalium. Quid igit͛ inquit nunc tentatis imponere iugum ſuper ceruices diſcipulorum quod neqꝫ nos neqꝫ patres noſtri portare potuim⁹. Et ſtatim ceperunt paulus ꝛ barnabas narrare quanta ſigna ꝛ ꝓdigia deus fecerat in gentibus per eos. Et tacebat multitudo audiens eos.

¶ De ſermone iacobi fratris dn̄i.

Capitulum.lxxix.

B Act.xv. Et facto ſilentio locutus eſt iacob⁹ adherens verbo petri Viri iq̄t fratres audite me. Simon narrauit quēadmodum deus primū viſitauit gentes vocans eas ad fidem. ꝛ teſtimonia prophetarum. Et inductis teſtimonijs diuerſorum ꝓphetarū: auctoritate pōtificali protulit diffinitiuam ſententiā dicens. Propter quod ego iudico nō inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad deum ſed conſulo vt dirigam⁹ ad eos epiſtolam vt abſtineāt ſe ab idolatria ꝛ fornicatiōe ꝛ ſuffocato ꝛ ſanguine. Idolatria ſiquidem ex gentibus maxime pullulauerat. fornicatio quaſi naturale quoddam ꝛ nullius reatus reputabatur inter gentes. Ideo ſpecialiter decreuerunt apoſtoli prohiberi iſta gētib⁹. Erāt etiam proni ad effundendum ſanguinem. Conſueuerunt etiam bibere ſanguinem immolatum dijs ſuis. Ideo ſpecialiter prohibiti ſunt a ſanguine effundendo ꝛ bibendo. Quare autem ad litteram prohibuerint eis animal ſuffocatum. nō eſt ſatis perſpicuum. Et placuit hoc conſilium iacobi apoſtolis et ſenioribus. Et communi conſenſu elegerunt viros. per quos mitterent epiſtolam cū paulo. ꝛ barnaba iudam ſcilicet ꝛ ſilam. ꝛ p̄miſſa eſt ſalutatio in hunc modum.

¶ De epiſtola miſſa conuerſis ex gentibus.

Capitulum.lxxx.

C Act.xv. Apoſtoli et ſeniores fratres fratribus ex gentibus conuerſis ſalutē. Fuit autem poſt ſalutationem hic textus epiſtole. Auditum eſt. qꝛ quidam deſcendentes a iudea turbauerūt vos euertētes animas veſtras. volentes veſtris imponere ceruicib⁹ iugum legis. Ideo de communi cōſenſu decreuimus eligere viros ꝛ mittere ad vos cum cariſſimis viris noſtris paulo ꝛ barnaba. Viſum eſt enim ſpirituiſancto ꝛ nobis. vltra nichil vobis imponere oneris: q̄ꝫ vt abſtineatis ab immolatis ſimulacrorum a ſanguine et ſuffocato ꝛ fornicatione: a quibus abſtinentes bene agetis Valete.

¶ Quomodo conſolati ſunt con uerſos ex gentibus. Cap.lxxxj.

F Act.xv.

Deſcenderunt igitur paulus ꝛ barnabas in antiochiam ꝛ duo illi miſſi sūt cū eis Cunq; deceſſiſſent cōgregata multitudie tradidit eis ep̄laꝫ. Et audita conſolatione de iugo legis non imponendo ſibi. gauiſi sūt fratres de gentibus. Judas autem ꝛ ſilas cum eſſent ꝓphete conſolati ſunt eos. ꝛ multum confortauerūt in fide. ¶ Non eſt autem hoc pretereundum. quia de p̄fato aſcenſu ſuo in hieruſalem pro dirimenda lite pretexata ſcribit apoſtolꝰ ad galathas in hunc moduꝫ. Deinde poſt annos. xiiij. a cōuerſione mea aſcendi hieroſolymā. cum barnaba aſſumpto ꝛ tito: et contuli cum eis euangelium quod predico in gentibus. Ex quo annorū numero colligitur. quia eodē anno quo paulus aſcendit hieroſolymā ſcꝫ. xiiij. a cōuerſione ſua. petrus aſcēdit rhomam. ꝛ eodem anno ſedit in cathedra epiſcopali. i qua ſedit. xv. annis. Quattuordecim vero. ꝛ. xxv. xxxix. reddūt. Uiceſimo autem quinto anno a promotiōe beati petri in ſedem rhomanam. ſcilꝫ vltimo anno neronis. paſſiꝰ ſunt petrus ꝛ paulus. ꝛ ſic. xxxix. anno a conuerſione pauli. Unde colligitur paulum ad fidem conuerſum eodē anno quo dominus paſſus eſt. cuꝫ conſtet petrum ꝛ paulum. xxxviij. anno a paſſione domini. qui fuit vltimus neronis paſſos eſſe martyrium. Si autem legatur aliquādo paulus conuerſus ad fidem ſecundo anno a paſſione domini. intelligendum eſt ſecūdo anno emergente: non tamen eodem vſuali ſicut alibi determinatum eſt. Quartodecimo ergo anno a paſſione dn̄i. ſcilicet quarto anno claudij aſcendit petrus rhomam. ꝛ ſedit in cathedra epiſcopali decē annis ſub claudio. qui regnauit. xiiij. annis. ꝛ nero poſt eum totidem annis.

Incidens.

A Gala.ij.

¶ Determinat quando beatꝰ petrus ſedit antiochie ꝛ qn̄ rhome. Capitulum. lxxxij.

Oportet autem queri quo tempore ſederit petrus in ſede antiochena. Conſtat eni ꝙ ſedit antiochie. vij. annis i ſede epiſcopali. quod neceſſario de. vij. illorum ꝛ. xiiij. oportet intelligi. q̄ a paſſione domini fluxerunt vſq; ad eius promotionem in ſedē romanam. Poſt. vij. aūt annos quibus ſedit in ſede antiochena. conſilio domini de hieruſalem aſcendit romā. ſed in aſcenſu trāſijt per antiochiam: vt confirmaret ſubditos ſuos in fide. Et vt habetur in chronicis ſubſtituit eudochiuꝫ in ſede antiochena. Et in hoc tranſitu per antiochiam redargutus eſt a paulo. quia comedens cum quibuſdam fratribus de iudea: timēs eos moleſtare. diſcernebat cibos: ꝛ ita cogebat gētes iudeiꝫare. Un̄ paulus ait. Cum veniſſet cephas antiochiam in faciem ei reſtiti.

Incidens.

C Gala.ij.

¶ De cauſa diſſenſionis inter paulum ꝛ barnabam. Capitulum. lxxxiij.

Eo autē anno quo aſcēdit petrus de antiochia rhomā paulo ꝛ barnaba ātiochie remanentibus. erat quidam procurator in iudea qui per violentiam ſibi voluit vſurpare poteſtatē conſtituendi ſummū pontificem ꝛ mutandi per arbitrio ſuo. et vt poſſet ſummū ſacerdotem vnū vel duos ꝯſtituere eodē āno. Et vidē

Incidens Declaratiuum.

tes iudei ꝙ non poſſent ei reſiſtere
petierunt ab eo licentiam conſulē
di claudium imperatorem rhoma-
norum. vt eius voluntate hanc po
teſtatem obtineret. alioquin deſi-
ſteret τ conceſſit eis. Et cum miſiſ
ſent nuncios rhomā. erat ibi agrip
pa filius herodis agrippe. quē pa
ter decedens in manu claudij dimi
ſerat. Claudius autem differebat
eum mittere in iudeā tanq̄ domi
num. tum propter ſeuiciam iudeo
rum. tum propter teneritudinē eta
tis eius. Iſte audiens ꝙ cauſa po
puli ſui ageretur interceſſit pro eis
τ obtinuit. Et reſcripſit claudius
procuratori vt ab huiuſmodi exac-
tiōe deſiſteret, τ deſtitit. Et reſcri
pſit iudeis vt ſup hoc gratias age-
rent agrippe ad cuius interceſſio-
nem hoc obtinuerant τ iudei ſigni
ficauerunt ei vt mitteret eis agrip
pam. τ faceret eum tanq̄ regem et
dominum. ipſe tamen adhuc diſtu
lit. Poſtea vero quando viſum eſt
ei miſit eum in iudeam non tamen
reddidit ei totam terram patris q̄
totum regnum integre obtinuit. ſꝫ
dedit ei galaditidem regionem ſci
licet vltra iordanem. terram duaꝝ
tribuum. τ dimidie tribus. τ dedit
ei poteſtatē conſtituendi ſummū
ſacerdotem in hieruſalem pro arbi
trio ſuo quam negauerat procura-
tori. Iſte fuit agrippa. in cuius re
gnum receſſerunt fideles de iudea
imminente excidio hieruſalem. ab
angelo premoniti. ſicut habes ſup
B Act. xv. mattheum. ¶ Sed nunc proſequa
mur de paulo et barnaba qui ad-
huc demorabātur in ātiochia euā
gelizantes verbū dei. τ iudas abie
rat ſila cum eis remanente. Poſt
aliquot dies viſum eſt eis commo
dum reuerti per ciuitates in qui-
bus predicauerant verbum dei. et
viſitare fratres et confirmare eos
in fide Barnabas autē voluit ha-
bere in comitatu ſuo Joannem q̄
cognominabatur marcus. Paulꝰ
autem noluit dicens. Non aſſumē
dum eſſe. quia in fronte aciei cōſti
tutus nimis trepide ſteterat. et qꝛ
timore mortis a predicatione deſti
terat. quando ſcilicet a pamphilia
deſcendens reuerſus eſt in hieruſa
lem. Ideoqꝫ non erat aſſumendus
ad predicationē. ne alios malo ex-
emplo lederet. Et facta eſt diſſen-
ſio. ita vt diſcederent ab inuicem.
Et excuſant eos ſancti. quia nō di
ſceſſerunt odio commoti. ſed a ſpi-
ritu ſancto ad hoc excitati vt diuiſi
pluribus locis predicarent. τ plu-
res lucrifacerent. Barnabas autē
aſſumpto marco nauigauit cyprū.
Ex eo autē ꝙ noluit dimittere eū
perpenditur fuiſſe eius cognatus:
Leguntur autem fuiſſe conſobri-
ni. Paulus autem profectus eſt
aſſumpto ſila quē dominus ad hoc
remanere fecerat vt ei cooperare-
tur. τ perambulabat ſyriam τ cili-
ciam. ¶ Poſtea venit in derben τ A
liſtram. vbi erat quidam chriſtia- Act. xvi.
nus nomine timotheus filius mu-
lieris vidue vel iudee. natus de pa
tre gentili. cui perhibebāt teſtimo
niū religionis omnes fideles qui
erant liſtris. Hunc conſtituit pau
lus epiſcopum eorum. ſed circunci
dit eum pro tollendo ſcandalo iu-
deorum: ne ſcandalizarentur ꝙ ha
berent epiſcopum incircunciſum.
non ꝙ legalia poſt veritatem euā-
gelij eſſent neceſſaria. paulatim ta
men non ſubito iudeis erant tollen
da. τ quaſi cum honore mater ſepe
lienda fuit. Poſtea eduxit ſecum
paulus timotheum. τ tranſeūtes
per ciuitates precipiebat obſerua-
ri decreta apoſtolorum τ ſeniorū
qui erant in hieruſalem: et eccleſie
confirmabātur τ multiplicabant.

¶ Q̄r prohibiti ſunt apoſtoli ne irent quo volebāt. Cap'z. lxxxiiij.

TRanſeuntes au B
tem frigiam τ galatie Act. xvi.
regionez volentes ire

in aſiam minorem: prohibiti ſunt a ſpirituſancto qui ſciebat corda hominum. quia tunc non eſſent credituri. Noluit ergo ſpirituſſanct⁹ ſāctum dari canibus. ⁊ impios de cōtemptu predicationis grauius dānari. Voluit etiā has prouintias alijs apoſtolis reſeruari. Philippus nanq; et Joannes predicauerunt in aſia minori. Lucas in bithinia a qua ſimiliter a ſpirituſancto ſunt prohibiti. ⁊ ita due cauſe redduntur quare prohibiti ſunt ab huiuſmodi prouincijs. Uel ne ſanctū daretur canibus. vel quia deſtinati erant a ſpirituſācto alijs apoſtolis. aſia minor Joanni. bithinia. Luce.

Origenes. ¶ Origenes vbi agit de primitijs ⁊ de decimis dandis ſacerdotibus reddit tertiā cauſam. Dicit enim ꝙ deus prouidens ſeruis ſuis alimoniam corporalem: ab huiuſmodi prouincijs diſcipulos ꝓpter famē prohibuit. propter illā ſcilicet maximam famē in qua helena ſuſtentauit fratres pauperes qui erant in hieruſalem. que facta eſt quarto anno claudij. Nec fuit hec helena mater cōſtantini. ſed regina abigenorum. cuius amore captus eſt rex abigenorum. ⁊ eam in vxorem accepit et concepit ex eo. Et cum nocte dormiret cum ea. et poſuiſſet manum ſuam ſuper vterū pregnantis. audita eſt ab eo vox ī hunc modum. Uide ne ledas puerum. quia magnus futurus eſt in mundo. Et audita voce huiuſmodi: ſtupefactus dixit hoc vxori ſue. Poſtea puerum natum cum ſumma diligentia nutrierunt. et mortuo patre puer factus eſt rex. ⁊ cōmendatur iſte in multis. Et hec ē cauſa commendationis. quia audiens vnum deum coli a iudeis: coluit eundum. ⁊ ſuſcepit circunciſionem ⁊ ritus iudeorum. Huius mater helena veniens hieruſalem inuenit fratres fideles in hieruſalē inedia laborantes quia erat tempus famis. et emit granum vndequaq;. quia attulerat argenti copiam ad emendum. ⁊ ſuſtentauit fratres qui erant in hieruſalem. Et cum adhuc eſſet in iudea. nunciatum eſt ei ꝙ mortuus eſſet fili⁹ ei⁹ ⁊ ſtatim rediit ⁊ fecit extrahi cadauer de ſepulcro. ⁊ reportauit in iudeam. ⁊ fecit non longe a hieruſalem extrui duo mauſolea. ⁊ in altero repoſuit corpus filij. ⁊ precepit cum mortua eſſet in altero corpus ſuum reponi. ⁊ ſic factum eſt. ⁊ adhuc apparent veſtigia mauſoleorum. et putant multi decepti: eſſe mauſoleum helene matris conſtātini.

¶ De viſione que apparuit paulo nocte. Capitulum. lxxxv.

Cunq; pertrāſiſſent miſiam paulus et ſocij eius: venerunt troadem. ⁊ oſtēſa eſt paulo viſio per noctem. Apparuit ei vir macedo. id eſt. angelus illius gentis aſſimilatus viro macedoni: proprietate lingue vel forma ſpeciali. ſtans et deprecans eum ⁊ dicens. Tranſiens in macedoniam adiuua nos. Ex hoc verbo videtur fuiſſe homo non angelus. Non enim egent angeli auxilio niſi dei. Sed hoc ait angelus aſſumpta perſona macedonum. Ut autem viſum vidit ſtatim queſiuimus proficiſci in macedoniam: certi facti ꝙ vocaſſet nos deus euangelizare eis. Et nota ꝙ dictum eſt queſiuimus. Hic enim primo oſtēdit lucas ſe comitem fuiſſe pauli. forte ⁊ nunc primo adheſit ei. vnde nuſq; in precedenti ait venimus. ſꝫ vbiq; venerunt. ⁊ ſimilia. Hic autē primo commiſcuit ſe ſocijs pauli. vide q̄q; qd vbi dicitur erat vir macedo ſtans. Super hoc verbo ſtās gloſa habet modica. Angeli ſemper ſtare dicuntur Cui plerique adherentes. in antiphona paſcali ſedit angelus. emendant. Stetit ange

B Act. xvi.

Nota d' angelis.

lus ſed errant. Intelligendum eſt ſemper in hoc libro. cum legantur in euangelio angeli ſediſſe ad monumentum.

C Act. xvi.

¶ Nauigantes autē a troade recto curſu venimus ſamotraciam et ſequenti die philippis: que eſt prima ciuitas macedonie. id eſt venientibus a mari prima occurrit. et erat colonia. Dicitur autem colonia ciuitas illa que defectu indigenarum nouis cultoribus impletur. Unde et colonia quaſi a nouis cultoribus dicitur. Fuimus enī ibi per dies aliquot. & die ſabbatorum egreſſi ſumus extra portam iuxta flumen vbi videbatur eſſe locus congruus orationi. id eſt locutioni vel ſupplicationi. Orare nanqꝫ accipitur & pro perorare & pro ſupplicare.

¶ Qꝫ recepti ſunt a muliere purpuraria. Capitulum. lxxxvi.

C Act. xvi.

Et ſedentes loquebamur mulieribus que conuenerant. Et mulier quedam lidda nomine purpuraria ciuitatis tiatirenorum audiebat nos loquentes. Poteſt autem itelligi purpuraria quaſi vtēs purpura. quia forſan erat de regio ſemine. Uel potius purpuraria: quia textrix purpure. vel quia vendebat purpuram. Cum autem baptizata eſſet & domus eius tota. deprecata eſt nos dicens. Si iudicatis me fidelem introite in domum meam: & manere mecum. Et intrauimus coacti. Adhuc enim abhorrebant intrare domos gentilium pro vitando ſcandalo iudeorum.

¶ De ſpiritu phitonico a puella electo.

Capitulum. lxxxvii.

D Act. xvi.

Factum eſt autem exeuntibus nobis ad orationem: vt obuiaret nobis quedā puella habens ſpiritum phitonicum. Poteſt autem intelligi phitoniſſa. vel per ſpiritum phitonicum operans arte magica: vel ſpiritu phitonico vexata. His enim duobus modis accipitur in ſacra ſcriptura hoc nomen. vel phitōiſſa dicitur que per ſpiritum phitonicū ſuſcitationem mortuorum operatur arte magica. vt que ad petitionem ſaulis ab inferis vocauit animam ſamuelis. vel potius pro ea ſpiritum immundum. Hec autem ſpecies artis magice ab apolline phitone inuenta eſt et ab eius cognomine cognominata eſt. Dicitur enim phitoniſſa que a ſpiritu phitonico poſſidetur. et ea vtitur quaſi organo ſuo ad diuinandum. qualiter hic potius videtur accipi. Et erat queſtuoſa dominis ſuis. quia multum percipiebant emolimentum ex diuinatione ipſius. Hec ſubſecuta paulum et ſocios eius clamabat dicens. Iſti homines ſunt ſerui dei excelſi. qui annūciant nobis viam ſalutis. Et ſic clamabat multis diebus. forte per bonum nature vel potius ſpiritu ſancto ſpiritum phitonicum vt per eam verum loqueretur vrgente.

Demones cogunt ſepe fateri dei gloriam.

Conuerſus autē paulus ipa poſt eum clamante. dixit ſpiritui immūdo. Precipio tibi in nomine Jeſu chriſti exi ab ea. Et exijt ab ea quia indignum erat vt verbum euangelij per eam ſpiritus mendax annūciaret. Uidentes autem hoc domini eius ſcientes quia maximū inde ſumerent incommodum apprehenderunt ſilam et paulum. & duxerunt eos ad forū ad principes. & offerentes eos magiſtratibus dixerunt. Iſti homines conturbant ciuitatem noſtram. cum ſint iudei predicantes nouam quandam religionem. quam non licet nobis ſuſcipere cum ſimus rhomani. Jam enim decretum erat a rhomanis: vt nullus deus de nouo coleretur niſi approbante ſenatu. Et cucur-

A De hoc hꝭ ij.co.xi. rit plebs aduerſus eos ⁊ magiſtratus. ⁊ ſciſſis coꝝ tunicis iuſſerunt eos virgis cedi. ⁊ flagellatos miſerunt in carcerem: precipientes cuſtodi vt diligenter cuſtodiret eos. Qui accepto mandato miſit eos i carcerem interiorem. pedes eoꝝ ſtringens ligno.

¶ De terremotu vnde aperta ſũt oſtia carceris. Capitulũ.lxxxviij.

E Act.xvi. Media autẽ nocte paulus ⁊ ſilas decãtabant hymnos. ⁊ orãtes laudabant deum. Et dum media nocte orarent ſubito factus eſt terremotus. quo ſcilicet terremotu omnia fundamenta carceris commota ſunt. oſtia apta. vincula omnium q̃ erant in carcere rupta. non ſolius pauli et ſile ſed ⁊ aliorum. Expergefactus eſt autem cuſtos carceris. ⁊ videns ianuas carceris apertas. euaginato gladio volebat ſe interficere. autumans omnes icarceratos aufugiſſe. Et cum eſſet paulus in medio carceris tenebroſi. vidẽs hoc iſpiritu exclamauit. Nichil tibi facias mali. Uniuerſi eni quos cuſtodiebas hic ſumus. Sciebat eni ꝙ tũc volebat ſibi manum inijcere. quia putabat oẽs incarceratos aufugiſſe. ⁊ petito lumine a miniſtris i trogreſſus ẽ cuſtos carceris. ⁊ tremefactus tũ pro his que facta fuerant in terremotu. tum quia intellexerat paulus ꝙ ſe vellet interficere. procidit paulo ⁊ ſile ad pedes. ⁊ educens eos de carcere ait. Quid me domini oportet facere vt ſaluꝰ ſiam. Ad queꝫ illi. Crede in dominum ieſum. ⁊ ſaluus eris tu et domus tua tota. Et locuti ſunt et verbum domini. ⁊ omnibus qui erant in domo eius. et tollens eos in illa hora lauit plagas eorum. ⁊ baptizatus eſt. ⁊ ſic lauit ⁊ lotus eſt.

¶ Quomodo a magiſtratibꝰ ſũt dimiſſi. Capitulum.lxxxix.

Cumq꞉ perduxiſſet eos in domum ſuam. appoſuit eis menſam et letatus eſt cum omni domo ſua credens in deum. Et cum dies factus eſſet miſerunt magiſtratus nuncios ad cuſtodes carceris dicentes. Dimitte homines illos tanq̃ deſpectos. Dimittebant autem illos ne plures crederent. quia iam innotuerat eis miraculũ. Et nunciauit cuſtos carceris verba hec paulo. Miſerunt magiſtratus vt dimittamini. Nũc igitur exeuntes ite in pace. Ad quem paulus. Miſerunt nos in carcereꝫ flagellatos publice. licet indemnatos homines romanos. id eſt. romano imperio ſubiectionem cenſu capite profeſſos. et libertate romana donatos. et nunc occulte nos eijciunt. Non ſic. ſed veniant ipſi et nos eijciant. Et cum renunciatum eſſet hoc magiſtratibus timuerunt audito ꝙ romani eſſent: Et venientes eduxerunt eos. et rogabant vt egrederentur de vrbe. Et exeuntes tranſierunt per liddam et viſis fratribus conſolati ſunt eos. — G Act.xvi. — Licet q̃ſiq꞉ vtiq꞉ cautela vera.

Additio. Ut ſicut in eos publica fuit manuum iniectio. ita ⁊ publica fiat eiectio.

B Act.xvij. ¶ Et inde profecti venerunt theſſalonicam vbi erat ſynagoga iudeorum. Paulus autem vt conſueuerat introiuit ſynagogam. et per tria ſabbata diſſeruit eis de ſcripturis: predicans chriſtum mortuum et reſurrexiſſe. Et crediderunt aliqui ex eis. et adiuncti ſunt paulo et ſile et mulieres non pauce et de proſelitis et gentibus multitudo magna. zelantes autem iudei et aſſumentes quoſdam malos de vulgo concitauerunt ciuitatem aduerſus eos.

¶ Q; inuidia iudeorum iaſon accuſatus eſt. Cap.xc.

B Act.xvij. Et venientes in domum iaſonis apud quē hoſpitati fuerant. querebant eos pducere in populum. et non inuentis eis putantes eos a iaſone fuiſſe occultatos. traxerunt iaſonem et quoſdam fratres ad principes ciuitatis dicentes. Iſti ſunt qui vrbem concitant quos ſuſcepit iaſon et ipſi ſuſcipientes eos faciunt contra decreta ceſaris. regem alterum dicentes eſſe ꝙ ceſarem. et cōcitauerunt principes aduerſus eos. Et accepta ſatiſfactione a iaſone et ceteris dimiſerunt eos Forte iaſon et alij frēs negauerunt ſe ſuſcepiſſe eos. etſi confeſſi ſunt ſatiſfecerunt. per noctem dimiſerunt paulum et ſilā in beroen. Et introierunt in ſynagogā iudeorum. et pdicauerūt ibi et multi de beroenſibus crediderūt et mulieres honeſte non pauce.

¶ Quid paulus athenis fecerit. Capitulum.xcj.

C Act.xvij. Et audierunt iudei qui erant theſſalonice. ꝙ a paulo pdicaretur verbum dei in beroe et venerunt illuc concitantes multitudinem. Et ſtatim dimiſerunt paulū fratres vt iret vſqꝫ ad mare. qꝛ magis pſequebantur eum iudei. eo ꝙ eſſet dux verbi. Silas autem et timotheus remanſerunt ibi. Qui autem deducebant paulum pduxerunt eum vſqꝫ ad athenas. et vidēs ciuitatem idolatrie deditam: cito remiſit ad timotheū et ſilam vt venirent ad eum. et venerunt. Et diſputabant cum paulo epicurei. q̄ ponebant felicitatem hominis in ſola corporis voluptate. et ſtoici q̄ in ſola animi virtute. Et inter ſe diſſentientes. in ipugnatione apoſtoli vnanimiter conſentiebant di-

De Epicureis.

centes. Quid vult ſeminiverbius iſte dicere. Vere paul⁹ ſeminator verborum erat ſed meſſor morum. de huiuſmodi meſſione expectans vberem fructum. Alij autem dicebant. Nouorū demoniorum videt annunciator eſſe. Et apprehenſum duxerunt ad ariopagū. id eſt advicū martis in quo ſcꝫ erat templum martis. qꝛ athenienſes ſingulos vicos denominauerunt a dijs quos colebant. vt vicum in quo colebat mars vocabant ariopagum. quia arioth dicitur mars. Vicū in quo colebant pan. vocabant panopagus. et ita a ſingulis dijs ſingulos vicos denominabant. Erat autem vicus excellētior ariopagus. quia ibi erat curia magiſtratuū. et ſcho le liberalium artium.

¶ De ara ignoti dei. Cap.xcij.

E Act.xvij. Et cū eſſet paulus in preſentia philoſophoꝝ dicebant. Noua quedam infers auribus noſtris. Poſſumus ſcire que eſt hec noua doctrina. q. d. poſſes rationē reddere ſuper his que dicis. Stās ergo paul⁹ i medio ariopagi ait Viri athenīēſes pomnia iudico vos ſuperſtitioſos. Preteriēs eñ vidi ſimulacra veſtra. Inter cetera autem inueni arā cuius ſuperſcriptio erat hec. ignoto deo vel ignoti dei. Ac ſi dicatur. Hec ara dedicata eſt ignoto deo. Singulis enim aris ſupponebatur titulus. indicans cui eſſent dedicate Hunc inquit deum ignotū cui hāc aram conſecraſtis ego annuncio vobis. Hic eſt deus qui fecit mundum et omnia que in eo ſunt. I quo viuim⁹ mouemur et ſum⁹. Quomodo autem hec ara illi deo ignoto conſecrata eſt. hiſtoria actuum apoſtolorum nō proſequitur. ideo noſtrum eſt hoc ſupplere. ſcilicet dicere.

C Sup. xiiij.

¶ Qr philoſophi athenienſes di xerunt deuz nature pati. Ca.xciij.

Incidens ē et ex hiſto-rys.

[Q]Ie eniz domi-nice paſſionis philo-ſophi q athenis erāt vidētes tenebras fa-ctas ſup vniuerſaz ſupficiā t're. nō potuerūt cauſam earū inuenire in naturalib9 cauſis. Tandez ad hoc inducti ſunt vt dicerent quia deus nature patiebat. Et dixerūt athe-niēſes. Cōſtituam9 aram illi deo. ⁊ dedicata ē ara ⁊ ſuppoſit9 eſt ti-tul9. Ignoto deo. Et cū vellēt offer re holocauſta et victimas illi deo ignoto. dixerunt philoſophi. Bo-norū noſtroꝝ nō eget. ſed facietis genuflexiones ante arā ei9 et ſup-plicabitis ei. quia nō querit obla-tionē pecoꝝ. ſed deuotionē animo

G Act.xvij.

ruz. ¶ Hunc deum ignotū annun ciauit eis paulus. aſſerens eū mor tuū fuiſſe. reſurrexiſſe ⁊ aſcēdiſſe i celū in fine orbem iudicaturū. Et cum predicaret reſurrectionē mor tuoꝝ quidā irridebant. Quidam autē nec reſpuebāt nec recipiebāt dicētes. Audiem9 te de hoc iterū. Et exiuit paulus de medio eoꝝ. et quidā adherētes ei crediderūt. In ter quos fuit dionyſi9 ariopagita. quē poſtea ordinauit ap'ls epiſco-pum corinthioꝝ. Cuius ꝯuerſiōis modum quia pretermittit hiſtoria actuū apoſtolorū nr̄m ē ſupplere.

¶ De Dionyſio ariopagita.
Capitulum.xciiij.

Incidens captū de hi ſtoria ſācti dionyſij.

[I]Ste dionyſius magiſter erat i ariopa go. ⁊ quāuis ad exhor-tationē pauli de facili crediderit. tamen non niſi poſt lō-gaz diſceptationē pauli confeſſus eſt ſe credere. Sed poſt multam di ceptationem. dum adhuc cum pau lo diſceptaret. forte tranſut cecus per viam coram eis. Et ſtatim ait dionyſius paulo. Si dixeris huic ceco in nomine dei tui vide. ⁊ vide rit. ego ſtatim credam. Sed ne vta ris verbis magicis. quia forte no-ſti verba que habeant huiuſmodi efficaciaz ego preſcribam tibi for-mam verborum. hac inquit forma verborum dices ei. In nomine ie-ſu chriſti nati de virgine crucifixi. mortui: qui reſurrexit et aſcendit i celum vide. Et vt omnis tollere-tur ſuſpicio precepit paulus dio-nyſio vt ipſe eadem verba profer-ret. Et in ea forma verborum dixit dionyſius ceco vt videret. ⁊ ſtatim vidit ⁊ dionyſius ꝯfeſſus eſt ſecre-dere. ¶ Et cum predicaret paul9 athenis ⁊ multos conuertiſſet ve-nit corinthū. ⁊ ibi inuenit quēdaz iudeuz nomine aquilam cum vxo-re eius priſcilla. quos ſepe comme morat apoſtolus. vbi ſalutat ami-cos ſuos. Iſti nuper venerunt de italia iudeis oībus ex edicto clau-dij imperatoris de regno eius exi-re compulſis. eo ꝙ vxorem eius a-grippinam prenimia familiarita-te quam habebat cum eis adeo tra xerant ad ritus ſuos vt iam iudei-zaret. Et hoſpitatus eſt paulus apud aquilan ⁊ priſcillam. eo ꝙ eā dem artem exercerent quam ⁊ ipſe ꝯſueuerat exercere. de ꝓprio labo-re manuuz ſibi victum adquirens. ſcilicet artem ſcenofactoriam. Fa-ciebant enim tentoria ſiue papilio nes que neceſſaria erant indigenis terre propter immoderatum calo-rem vel commeantibus. Et dica-tur ars ſcenofactoria a ſcenos qđ interpretatur vmbra. vel ſecunduz alios a ſcenos quod interpretatur funis. Erant enim funicularij. Et cum veniſſent ſilas et timotheus de macedonia vbi dimiſerat eos. predicabat paulus inſtanter ver-bum euangelij coadiuuantibus il lis. Et vilipendentibus iudeis pre dicationem, iuxta quod preceperat dominus excuſſit puluerem de pe-dibus in teſtimonium dicens illis.

A Act.xviij.

Mundus ſum a ſanguine veſtro. quia quantū in me fuit volui vos reuocare ab impietate veſtra. Sꝫ quia pertinaces eſtis tranſeo ad gentes. ¶ Et migrans inde tranſijt ad domum cuiuſdam gentilis nomine titi. cuius domꝰ erat coniuncta ſynagoge. Nec eſt intelligē dum hoc de Tito. cui apoſtolus epiſtolas ſcripſit qui eius fuit diſcipulus. quē etiam cretenſem epiſcopum ordinauit. Et ꝯuerſus eſt criſpus archiſynagogus cum vniuerſa familia ſua. ille ſcilicet ď quo apoſtolus ait ſcribens ad corinthios. Gratias ago deo meo. quia neminem ex vobis baptizaui niſi criſpum ⁊ gaium.

B
j.co.j.

¶ Et multi corinthiorū audientes conuerſionē eiꝰ crediderūt ⁊ baptizati ſunt.

B
Act. xviij.

Et apparuit dominꝰ paulo per viſionē dicens. Noli timere ſed loquere et ne taceas. quia ego tecum ſum. et nemo apponet manum vt noceat tibi. ⁊ fuit ibi ꝑ annū ⁊ ſex mēſes.

¶ Qꝫ iudei concitauerunt gallionem in paulum. Capitulum. xcv.

C
Act. xviij.

INſurrexerūt ergo vnanimiter iudei in paulum ⁊ traxerunt eum ad preſentiam gallionis qui erat procurator achaie regionis. in qua erat corinthus. Et accuſauerunt eum ꝙ cōtra legem predicaret. ⁊ locutus eſt gallio ad eos. Si argueretis hominē iſtum de aliquo ſcelere manifeſto. ſuper eum iudicarem. Sed quia diſceptatio eſt de lege veſtra non curo iudicare. Et videntes gentiles ꝙ non faueret procurator parti iudeorum coram eo apprehenderūt ſoſtenem principem ſynagoge. et percutiebant eum. ⁊ nichil horum erat cure procuratori. Paulus autem cum adhuc ſuſtinuiſſet in dies multos. ⁊ eſſet in cencris. qui ⁊ portus corinthi aſcenſurus nauem vt nauigio veniret in ſyriam. totondit comam quam nutrierat. quia fuerat nazareus ex voto. Nazarei enim ad tempus ex voto comā nutriebant. ⁊ cōpleto tēpore voti radebant. ⁊ in ignem ſacrificij ponebant. Quidam codices habent totonderunt. Unde quidam hoc referunt ad aquilam et priſcillam. Sed auguſtinus et hieronymus ad paulum hoc referūt.

¶ Qꝫ paulus diſputabat epheſi contra iudeos. Capitulum. xcvj.

C
Act. xviij.

ET venit paulꝰ in ſyriam ducens ſecū aquilam et priſcillam. Et cum veniſſet epheſum ingreſſus ſynagogam diſputauit cū iudeis. Et rogantibus illis vt cum eis amplius remaneret non cōſenſit. Sed valefaciens fratribus profectus eſt ab epheſo dimittens ibi aquilam ⁊ priſcillam ⁊ ipſe perambulauit galatiam ⁊ frigiā confirmando fratres. Et cum eſſēt epheſi aquila ⁊ priſcilla. venit epheſum quidam iudeus nomine apollo alexandrinus genere. vir facundus et peritus in ſcripturis. Iſte baptizatus erat baptiſmo Iohannis. ⁊ iā credebat chriſtum eſſe meſſiam in lege promiſſum. et recte ſentiebat de patre ⁊ filio. ſed nihil adhuc audierat de ſpiritu ſancto. Et cum viderent aquila et priſcilla fiducialiter predicantem: aſſumpſerunt eū. ⁊ diligentius expoſuerunt ei vnū deum. Utrum autem baptizauerint eum baptiſmo chriſti non legitur. Cum autem apollo vellet redire corinthum. aquila ⁊ priſcilla ⁊ ceteri fideles qui erant epheſi, ſcripſerunt fidelibus qui erant corinthi vt ſuſciperent eum. nec abhorrerent eum tanꝗ̄ iudeum. Et cum veniſſet corinthum. multum contulit fratribus qui erant corinthi. Uehementer enim iudeos conuincebat vnde multū confirmati ſunt fratres.

De aqla et
priſcilla.

¶ Quomodo baptizati ſunt qui
baptiſma Joannis acceperant.
Capitulum. xcvij.

A Act. xix.

FActum eſt au
tē cū apollo eēt corin=
thi. vt paul⁹ pagratis
ſupioꝛib⁹ ptib⁹ veniret
epheſū. ⁊ inueniret q̄ſdā diſcipl'os
a Joanne baptizatos. nōdū tamē
cōfirmatos. q2 poſt baptiſmū non
acceperāt manuū impoſitionē ⁊ in
terrogauit eos. Accepiſtis ne ſpūſ
ſāctū credētes. id ē manuū impoſi
tionem qua datur ſpūſſanct⁹. Ad
quez illi. Sed nec de ſpūſctō men=
tionem audiuimus. Ad quos ille.
Non ſufficit baptiſmus Joannis
Et ſtatim baptizati ſunt in nomie
dñi ieſu chꝛi. Et cū impoſuiſſet eis
man⁹ poſt baptiſmū acceperūt ſpi
ritū ſanctū. ⁊ loq̄bantur varijs lin=
guis. Et quidā eoꝛuz ꝓphetabant
predicētes futura. Erant autē om
nes fere. xij. foꝛte. xi. vel xij. erant.
⁊ eſt appoſitū fere ad tēperamen=
tum. Et p̄dicauit ibi paulus apl's
cum fiducia per tres mēſes. diſpu=
tans ⁊ ſuadēs de regno dei. Et q̄
prius ꝓhibit⁹ fuerat a ſpūſancto p̄=
dicare in aſia minoꝛi. nunc eodem
B Act. xix. ſpūſancto inſpirante predicabat
epheſi. Ex quo pꝫ q̄ ammiranda
ſunt iudicia dei. ¶ Cum autē pre
dicaret epheſi quidam obſtinati ⁊
incredulitate ptinaces maledice=
bant doctrine eius corā multitudi
ne. Diſcedens autem ab eis ſegre=
gauit ſecum diſcipulos. diſputās
in ſchola cuiuſdam tyranni. i. no=
bilis vel foꝛte nomē ꝓpꝛiū eſt illi⁹
a quo conduxerat domum. in qua
docebat diſcipulos ſuos. tanq̄ re=
gens ſcholas. ⁊ hoc fecit per bien=
nium. Et in eodez biennio ſcripſit
epiſtolam pꝛimam ad coꝛinthios.
Et faciebat deus magnas ⁊ mul=
tas virtutes per manus eius. ita vt
ſanarent̄ lāguidi quibus ſuppone
bant̄ ſemicincia. Dicunt̄ aūt ſemi=
cincia veſtes tātū ab vno latere pē
dentes. vl' quedā zone. vl' quedam
capitis oꝛnamenta. vel quoddā ge
nus ſudarij quo hebrei vtunt̄. quo
laboꝛantium ſudoꝛ abſtergitur.

¶ De poteſtate nominis Jeſu.
Capitulum. xcviij.

VIdentes autē
quidaz exoꝛciſte q̄ ad
inuocationē nominis
ieſu paulus eijceret de
mones excogitauerunt vti eadem
foꝛma verboꝛum ad eiectionem de
monis. quia licet per exoꝛciſmos ſa
lomonis demones eijcerēt. non ta
men abſq3 laboꝛe multo ſed q̄buſ
dam herbis ⁊ gemmis adhibitis.
vt tradit ioſephus. Ut ergo facili⁹
eijcerent demones. adiurabāt eos
in hunc modum. Adiuro vos per
ieſum quem paulus predicat. et ſic
exibāt demones ab obſeſſis. Erāt
autem ſeptem filij ſceue pꝛincipis
ſacerdotum qui precipue adiura=
bant demones in hunc modum.
Et dū quadam die adiurarent de
monem vt exiret de coꝛpoꝛe obſeſ=
ſo reſpondit eis demon. Jeſuz no=
ui ⁊ Paulum noui. ſed vos q̄ eſtis?
Et inſiliēs in eos: verberauit eos.
Et increpuit fama per vniuerſam
regionem. ⁊ incuſſus eſt timoꝛ om Nō. pluri=
nibus exoꝛciſtis ⁊ magis. vt nō au pꝛuoſoꝛum
derent amplius in hunc modū de= punitionē.
mones adiurare. Et ꝯgregati ſūt
omnes magi qui per artem magi=
cam imperabant demonibus. ⁊ cō
buſſerūt libros ſuos añ pedes pau
li. ¶ Poſtea paulus ꝓpoſuit ire
hieroſolymam ⁊ inde romā. Pre=
miſit aūt timotheū ⁊ eraſtū in ma
cedoniaz. ad p̄parandas collectas
quas erat delaturus in hieruſalez.
ad vſus pauperuz qui erant in hie
ruſalem. Ipſe autem ad tempus
remanſit in aſia minoꝛi.

¶ De tumultu excitato per deme
trium. Capitulum. xcix.

D E Act.xix.

Et facta eſt in tempore illo turbatio magna in epheſo. demetrius enim argentarius [qui faciebat edes et imagies argenteas diane] conuocauit operis eiuſdem opifices. et locutus eſt eis in hunc modum. Scitis quia de huiuſmodi artificio multū nobis lucrum comparamus. Paulus autem predicat non eſſe deos manufactos. Si ergo inualuerit eius doctrina nihil amplius lucrabimur. et etiam templum magne diane pro nihilo reputabitur. et maieſtas eius deſtruetur quā veneratur vniuerſus orbis et ſtatim ira repleti clamauerunt vnanimiter diſcurrentes p ciuitatē Magna diana epheſiorū. Et rapto gaio et ariſtarcho ſocijs pauli ptraxerunt eos i theatrum. ſpectaculum ſcilicet in quo rei puniebātur. Et cum paulus hoc audito vellet venire in theatrū nō formidās ſe morti obycere. diſſuaſum eſt ei a quibuſdam amicis ſuis propter conuentum populi.

A Act.xx.

Poſtq̄ȝ autem ceſſauit tumultus. vocatis paulus diſcipulis exhortatus eſt eos: et valefaciēs eis profectus eſt in macedoniā et inde athenas. Ubi cum fuiſſet tribus mēſibus poſite ſūt ei inſidiea iudeis in ſyriam nauigaturo. ſcientibus q deferret collectas. Olim cū eēt vacuus viator non pposuerunt illi inſidias. Habuit igitur conſiliū vt reuerteretur in macedoniaȝ. vt ita vitaret inſidias. Quidā enim de ſocijs eius pfecti ſunt recta via Et precedentes nos dicit lucas ſuſtinuerūt nos troade per circūitū venientes. Nos vero nauigauimus poſt dies azymorum philippis q̄ eſt prima ciuitas macedonie. et in quinq diebus venimus troadem vbi demorati ſumus ſeptem diebus Una autem ſabbati cum pendinaremus. diſputabat paulus cū eis in craſtino pfecturus. et ptraxit ſermonē in mediam noctem et erāt lampades copioſe in cenaculo vbi congregati eramus.

Nota qvverum ē. cātabat vacuus corā latrone viator.

De mortuo reſuſcitato a paulo Capitulum. c.

B C Act.xx.

Et cum ſederet quidam adoleſcens ſup feneſtraȝ et grauaretur ſomno cecidit de tertio cenaculo deorſum. et ſublatus de terra oblatus eſt paulo mortuus. et dicebatur euticus. Ad quē cum deſcendiſſet paulus incubuit ſuper eum et cōplexus eum ait. Nolite turbari. Anima enim ipſius i eo eſt adhuc. Hoc autem ait vt tolleret deſperationem ab eis. Simile verbo vſus eſt dominus dicens. Puella non eſt mortua ſed dormit. Et ſuſcitatus eſt adoleſcens: et guſtauit cibū et confortatus eſt. Sic inter verba predicationis occurrit occaſio curationis vt oſtenſione miraculi cōfirmaretur doctrina pauli. et vt artius infigeretur eorum mētibus memoria magiſtri ab eis diſceſſuri.

C Act.xx.

Nos autem aſcendentes [dicit lucas] nauigauimus i aſſon vt ibi expectaremus paulum. ſic eīm diſpoſuerat ipſe per terram interim iter facturus. Et cum rediſſet ad nos. aſſumpto eo venimus miletū. Propoſuerat ei paulus in trāſitu nauigare epheſum. moram non facturus. Feſtinauit enim ſi poſſibile eſſet vt in die pētecoſtes eſſet hieroſolymis A mileto tamen nō nauigauit ſed miſit epheſum. et vocauit maiores eccleſie. Et vocati venerunt miletum. et exhortatus eſt eos dicens ſe aſcendere hieroſolymā. Ecce inquit alligatus ſpiritu id eſt ſpiritu ſancto. ad id me coartante vado in hieruſalem. que ventura ibi mihi ſunt ignorans. licet ſpiritusſanctus mihi per alios pteſtetur. quia vincula et tribulationes me ibi manent. Alijs eīm reue

lauerat ſpiritusſanctus de ipſo qđ non ipſi. Sed nihil inquit horum vereor. nec facio animā meā. i. vitā, tēporalem p̄cioſiorē q̄ me. i. q̄ animā meam. dūmodo cōſummē curſū meum. ⁊ miniſterium quod accepi a dño ieſu teſtificari euangeliuȝ gratie dei. Et nūc ecce ſcio quia amplius nō videbitis facieȝ meam. Et poſt multā exhortationem poſitis genibus vna cū omnibus illis orauit. Et p̄cumbentes ſuper collum pauli flentes oſculabantur eū. dolentes maxime đ eo q̄ dixerat quoniam faciē eius nō erāt amplius viſuri. ⁊ deduxerūt eum vſq̄ ad nauem. ¶ Et abſtracti ab eis trāſeuntes multas vrbes ⁊ regiones venim⁹ tyrum. vbi māſimus. vij. diebus. inuentis ibi diſcipulis quibuſdā p ſpiritū p̄phe ticum paulo p̄dicentibus. que illi euentura erant in hieruſalē. ⁊ diſſuadētibus ne aſcenderet. Poſtea p̄fecti ſumus deducentibus nos omnibus cū vxoribus ⁊ filijs vſq̄ foras ciuitatem. Et vale facientes eis aſcendimus nauem. Illi autē redierūt in ſua. Nos aūt aſcendimus ptholomaidē. ⁊ ſalutatis fratribus māſimus cum eis vna die.

A Act.xxi.

¶ De hoc qđ agabus paulo predixit. Cap.cj.

B C Act.xxi.

Altera autē die venimus ceſaream. et introiuimus domum philippi diaconi. huic erant quattuor filie virgines propheti ſſe predicentes paulo qđ erat ei euenturū in hieruſalem. Et cuȝ moraremur ibi p aliquod dies ſuperuenit p̄pheta de iudea nomie agabus. Qui cū veniſſet ad nos tulit zonam pauli ⁊ ligās ſibi man⁹ ⁊ pedes: ait Hec dicit ſpiritusſanctus. Virum cui⁹ eſt hec zona ſic alligabunt in hieruſalē iudei. ⁊ tradēt in manus gentiū. Hec audiētes rogabam⁹ nos ⁊ q̄ erāt loci illius. vt non aſcenderet in hieruſalem. Et reſpondit. Quid fletis affligentes cor meum. Ego enim non ſolū alligari ſed etiā mori in hieruſalē paratus ſum p̄pter nomen dñi ieſu xp̄i. Et cū non poſſemus ei diſſuadere quieuim⁹ dicentes. Domini fiat volūtas. Poſtea p̄parati aſcendimus hieruſaleȝ. ⁊ nonnulli de diſcipulis qui erāt ī ceſarea nobiſcum. adducētes iaſonem hoſpitem noſtrum. Et cū veniſſemus hieruſalē libēter excepe runt nos fratres. Sequēti autem die introiuit paulus nobiſcum ad iacobum qui erat epiſcopus hieroſolymorum. de quo dicit beda ſup hunc locum. q. xxx. annis rexit eccleſiā hieroſolymitarū. ſcilicet vſq̄ ad. vij. annuȝ neronis. qui ſcđm ioſephū excerebratus eſt pertica fullonis Beda dicit q2 precipitatus eſt de tēplo Alibi legit lapidatus Et potuit eſſe. q2 poſtq̄ precipitauerunt eum lapidauerunt eū quaſi vile cadauer. Sed cum beda dicat mortuū iacobum ſeptimo anno neronis. palā eſt non eſſe autēticum quod legitur in epiſtola clementis. qui iuxta tenorē illius epiſtole dicit ſibi eſſe mādatū a petro. cui ſuc ceſſit ī apoſtolatu. vt poſt ei⁹ mortem iacobo epiſcopo epiſtolas deſtinaret vt ab eo inſtrueretur. Sȝ cum iacobus epiſcopus mortuus ſit ſeptimo anno neronis. ⁊ petr⁹ vixerit vſq̄ ad. xiiij. conſtat hoc nihil eſſe.

Nota facti pauli p̄ſtantiā ⁊ feruorem.

Beda

De iacobo minore.

¶ De hoc quod obtulit de cōſilio ſm legem. Cap.cij.

D Act.xxi.

Cum autez intraſſet paulus ad iacobum: collecti ſūt ſeniores. Quib⁹ ſalutatis narrabat p ſingula que ⁊ quāta fecerat deus in gentibus per ei⁹ miniſterium. Qui cum audiſſent magnificabant deum. ⁊ dixerunt paulo. Vides frater quot milia

ſunt i iudeis qui crediderūt. Om=
nes tamē adhuc ſunt emulatores legis volentes pariter cū fide ſu=ſcepta obſeruare legalia. ⁊ audierunt de te ꝙ predices abolitiones legis. et odibilis factus es quaſi deſtructor legis moyſi. Cōueniet ergo multitudo audiens te ſuperveniſſe. Unde conſulimus tibi vt ſanctifices te ſcdm legem. cū .iiij. qui habent votum ſuper ſe. vt ſic appareat falſa opinio. que increpuit de te. Et ſtatuerunt de eius conſenſu vt iudeis ad fidem conuerſis non ꝓhiberetur obſeruatio legalium. dūtaxat ne ponerent ſpem in eis.

Nota de ſynodis ꝑmitiue eccl'ie.

¶ Et diſtingue quattuor ſyno=dos in primitiua eccleſia hieroſo=lymis celebratas. Primā de ſub=ſtitutione matthie loco iude. Secundam de electione. vij. diaconorum. Tertiā de legalibus qua ſtatutum eſt cōuerſis ad fidem ex gētibus non eſſe imponendum onus legalium. quando aſcenderūt paulus ⁊ barnabas de antiochia i hieruſalem Quartā de qua hic agit qua ſtatutū eſt nō prohiberi iudeos a legalibus obſeruātijs. dūmodo non ponerent ſpem in eis.

¶ Qꝫ ligatus eſt paulus a preſide ad clamorem iudeorum.

Capitulum. ciij.

E Act. xxi.

POſtera die purificatus paulus cum quattuor viris intrauit templum cum eis. et obtulit oblationē ſuam ſicut alij. Conſummatis autē ſeptem dieb⁹ iudei qui venerunt de aſia ꝓſequētes paulum cū vidiſſent eum in tēplo. qui viderant trophinū epheſium deambulantem cū eo per ciuitatem. putauerūt ꝙ introduxiſſet eum in templū hominē ſcilicet gētilem. ⁊ concitauerunt omnem populū contra eum. ⁊ iniecerunt manus in eum. dicentes. viri iſraelite adiuuate. Hic eſt enim homo q contra populū ⁊ legē ⁊ locum iſtum ꝑdicat vbiqꝫ terrarū. ⁊ inſuper gētiles induxit in templū. ⁊ cōtaminauerunt locum ſanctū. Cōmota eſt ergo vniuerſa ciuitas et facta eſt diſſenſio populi. Et apprehendentes paulū traxerunt extra templum ⁊ clauſerunt ianuas ne fugeret in templum. ⁊ querētibus eū occidere nunciatū eſt tribuno cohortis ſcilicꝫ claudio liſie q miſſus fuerat a Felice preſide. Et cum aſſumptis militibus ⁊ centurionib⁹ occurriſſet videntes eum deſierūt percutere paulum. Et apprehendit paulum. ⁊ iuſſit eum ligari catenis duabus. donec de cauſa ei⁹ cognouiſſet. Et cū non poſſet audire pre tumultu. iuſſit eum duci i caſtra ſcilicet in turrim regiam.

B Act. xxi.

Et cum veniſſet ad gradum. forte ad gradum templi vel ad gradum domus proprie. portabatur paul⁹ a militibus propter impetum populi. ſequebatur enim omnis populus clamans. Tolle eum. ad mortē ſcilicet. Et cum induceretur paul⁹ in caſtra. ait tribuno Licet mihi loqui aliquid ad te. Ad quē tribun⁹ Noſti grecam linguā. Ait. Noui. Locutus eſt enim tribunus grece ne iudei intelligerent. Nūquid tu es egyptius ille q ante hos dies tumultū concitauit: ⁊ inde eduxit ſecū in deſertū quattuor milia virorum ſicariorū. ¶ Joſephus dicit ꝙ cum pluribus milibus. ⁊ potuit ꝓmo venire cū paucioꝛib⁹ poſtea habere plura.

¶ De egyptio qui populū ſeduxerat. Cap. ciiij.

Incidens declaratiuum eſt.

EGyptius iſte per artem magicā ſibi comparauerat nomē ꝓphete. ⁊ congregatis triginta milibus iudeorū eduxit eos per deſertum vſqꝫ ad montem oliueti. volens irruere in hieruſalē vt eā caperet. Sꝫ occurrēs

el Felix preſes cũ multis milibus
armatoꝝ fugauit eũ cum paucis.
B Act.xxi. ⁊ alios occidit. ¶ Reſpõdẽs pau
lus tribuno ait. Homo ſum iudeꝰ
nõ egyptiꝰ a tharſo cilicie nõ igno
te ciuitatis municeps. Non eſt na
tus tamẽ in tharſo ſed in oppido
galilee nomine giſcallo. Quo ca-
pto a romanis trãſlatus ẽ tharſũ
cum parẽtibus. ⁊ ibi educatꝰ vnde
ab educatione ſe dicit tharſenſeȝ.
licet in giſcallo fuerit natus. ſicut
xp̃s nazarenꝰ dicitr̃. lȝ in bethleem
ſit natus. Non eſt educatus ĩ thar
ſo ſed in municipijs adiacentibus
ciuitati. vñ non vocat ſe ciuem ſed
municipem a municipio ⁊ territo
rio ciuitatis in quo nutritus ẽ Di
cuntur autem municipia vicina ru
ra ciuitatis. que munera debita vl̃
tributa ſoluunt ciuitati.

¶ Qȝ cognitus a populo per-
miſſus eſt loqui preſidi.

Capitulum. cv.

IN ſequentibꝰ
oñr magis declaratur
quare ſe dixerit paulꝰ
ciuẽ romanũ. et ẽ ſum
ma. quia pater ſuus per obſequio-
rum diligentiã ſibi comparauerat
gratiã romanoꝝ ⁊ donatus eſt ab
eis romana libertate. vt putaretur
ciuis romanus ipſe ⁊ heredes ſui.
⁊ ſic iure hereditario habebat pau
lus conſortium romane ciuilitatiȝ.
A Act.xxij. Rogo ergo te ꝑmitte me loqui ad
populum. Et permiſſus cepit loq̃
hebraice. Quod audiẽtes magis
preſtiterunt eis ſilentiũ. Viri fra-
tres ego ſum homo hebreꝰ natus ĩ
tharſo cilicie. nutritꝰ in hac ciuita
te ſecus pedes gamalielis: ⁊ ab eo
eruditꝰ. ⁊ fui emulator legis ſicut
⁊ vos ⁊ ꝑſecutus ſum chriſtianos
Cuius rei teſtis ẽ mihi p̃nceps ſa
cerdotũ a quo accepi litteras ĩ da
maſcũ. vt ſi quos ibi inuenirẽ xp̃ia
nos: vinctos ꝑducerẽ in hieruſalẽ
Poſtea ꝑſecutus eſt quõ ꝑcuſſit
eum dñs cecitate in via: quomodo
cõuerſus ⁊ baptizatus ab anania.
quomodo poſt multũ circũitũ de
damaſco redijt in hieruſalem. Et
dum oraret in tẽplo factus eſt in
extaſi. ⁊ vidit ⁊ audiuit chriſtũ di-
centem ſibi. Feſtina ⁊ exi velociter
de hieruſalem qꝛ nõ recipient teſti
monium tuũ de me Ad quẽ ipſe re
ſpondit Dñe ipſi ſciunt quia perſe
quebar ſectatores nominis xp̃ia-
ni. ⁊ interfui lapidationi ſtephani
cuſtodiens veſtimẽta lapidantiuȝ
q. d. Debet eis ſufficere hoc exem-
plũ cõuerſationis mee. Et dñs ad
eum. Vade qm̃ ad natiões mittãt
te longe. quaſi diceret. Nec ꝓpter
hoc credent tibi iudei ideo mittã
te ad gentes que tã loco ꝙ animo
a iudeis ſunt longe.

¶ Qȝ paulus ciuem romanum
ſe fecit. Cap. cvj.

CUnqȝ vſqȝ ad
hoc verbũ ĩ ſilentio au F Act.xxij.
diſſent euȝ iudei. audi
to ꝙ deſtinatus eſſet
gentibꝰ. vnanimiter vociferati ſũt
ꝓijcientes veſtimẽta ſua. ⁊ pulue
rẽ iactantes in aera pre magnitu-
dine triſticie. quaſi furorẽ exp̃men
tes dicentes tribuno Tolle de ter
ra hominem huiuſmodi. Non eſt
enim fas eum audire. Et iuſſit eũ
tribunus induci in caſtra in turriȝ
ſcȝ illam que dicebatur antonia. ⁊
agrippia. ⁊ cedit flagellis ⁊ torq̃ri
vt ita non occiderẽt eum tormen-
tis eius ſatiati. Et cũ aſtrixiſſent
eũ loris dixit paulus aſtanti cẽtu
rioni Licet vobis flagellare hoieȝ
romanum indennatum? id eſt de
nullo reatu ordine iudiciario con-
uictum. Quo audito acceſſit cen-
turio ad tribunum dicens. Quid
acturus es. Hic homo ciuis roma
nus eſt. Et accedens tribunus ad
paulum queſiuit ab eo an rõmanꝰ
eſſet. Et confeſſus eſt. Et ait tri-
bunus. Ego multa ſumma pecu-

nie hāc ciuilitatē emi. Ego inquit paulus i ea nat⁹ ſum. qꝛ pater ſu⁹ vt ꝑtaxatū ē anteq̄ȝ gigneret eum. cōparata ſibi gr̄a rōanorū: ciuilitate romanorū donatus ē ab eis in ſe ꝛ in heredib⁹ ſuis. Et ſtatī diſceſſerūt inde q̄ erāt eū torturi quia timuit tribun⁹ audito q̄ eſſet ciuis romanus.

¶ De ſciſmate orto īter iudeos ex induſtria pauli. Capitulum.cvij.

G Act.xxij. POſtero autē die volēs ſcire diligēti⁹ cauſā accuſatiōis pauli ſoluit eum ꝛ iuſſit cōuenire ſacerdotes ad cōſiliū. Et ꝑducens paulū ſtatuit eū inter eos.

A Act.xxiij. ¶ Et cepit paul⁹ palā loqui conſilio. Viri ff̄es inquit: ego oī cōſciētia bona ꝯuerſat⁹ ſum apd̄ deū vſq̄ in hodiernū diē. Et ſtatim princeps ſacerdotū ananias ꝑcepit aſtantib⁹ vt percuterēt os ei⁹ quaſi impudēter gloriātis. Ad quē paulus. Percutiet te de⁹ paries dealbate. q.d. Vindicabit ī te de⁹ o hypocrita. qꝛ cū ſedeas ſuꝑ cathedrā moyſi: quaſi ſm̄ legē videriſ iudicare. ꝛ iudicas ꝯ legē. qꝛ cū me reputes blaſphemū nō me iudicas legiſ ordine. q̄ ꝑcipit blaſphemū extra caſtra educi: ꝛ eductū ab oī pp̄lo lapidari. Vł forte ꝓphetauit paul⁹ de abolitiōe ſacerdotij iudeoꝝ dicēs. Percutiet te ds̄ q.d. Deſtruet te deus ꝛ ſacerdotiū tuū. ſacerdotiū.ſ. iudeoꝝ. Tunc q̄ aſtabāt dixerūt. Summū ſacerdotē dei maledicis: Tunc paul⁹ ait. Neſciebā fratres pricipē eſſe ſacerdotū. reuera ſi hoc ſcirē: re⁹ eſſem. Scriptū ē ei.

B Exo.xxij. Pricipē populi tui nō maledices Vel q̄ſi myſtice ait ſe neſcire .i. ſacerdotiū iudeoꝝ reprobatū eſſe. qꝛ licet nouerit hūc nō eſſe vere pricipē ſacerdotum: tn̄ tēperate reſpōdet. inſtruēs alios vt modeſtius ſe

Nota. haberēt erga ꝑlatos ſuos. Tūc timens paulus impetū iudeoꝝ excogitauit quomō moueret ſciſma inter eos. Et cū ꝑſentes eſſent phariſei ꝛ saducei: corā omnib⁹ ꝓfeſſus eſt ſe eſſe de ſecta phariſeoꝝ vt ita cōciliaret ſibi animos eoꝝ. ꝛ eorū bn̄ficio euaderet manus alioꝝ. Et cum ꝓfeſſus eēt. facta eſt diſſenſio magna īter phariſeos ꝛ saduceos. — A Philip.iij. — E Math.xxij

¶ Vt dominus confortauit paulum. Capitulum.cviij.

C Act.xxiij. ET exurgentes quidā phariſeoꝝ. pugnabāt ꝓ paulo cōtra ſaduceos dicētes. Nichil mali inuenim⁹ in homine iſto. Quid ſi ſpūs locut⁹ ē ei vel āgel⁹. Hoc aūt ꝯtra ſaduceos dicebant. negātes angelū eē vel ſpm̄ vł aiaȝ. Et cū facta eſſet tāta diſſenſio. timēs tribun⁹ ne diſcerperet paul⁹ a ſaduceis ſcȝ volētib⁹ euȝ rapere: iuſſit milites deſcendere et rapere eū d̄ medio eoꝝ. ac deducere in caſtra. ꝛ ſic factū ē. Seq̄nti aūt nocte apparuit dn̄s paulo dicens. Conſtās eſto. ſicut em̄ teſtificat⁹ es de me in hieruſalem, ſic oportet te et rome teſtificari.

¶ Quomodo coniuratum eſt in mortem pauli. Capitulum.cix.

D Act.xxiij. FActo autē die collegerūt ſe q̄dā ex iudeis ꝛ deuouerūt ſe maledictiōi. ſi comederēt vł biberēt donec occiderēt paulū ꝓ q̄ i greco habeꝰ anathematizauerūt. Et erāt plusq̄ȝ.xl. viri q̄ hāc ꝯiurationē fecerāt. ꝛ acceſſerūt ad ꝑncipes ſacerdotū ꝛ ſeniores dicētes. Deuotiōe deuouim⁹ nos nihil guſtaturos donec occidam⁹ paulū Perſuadete ḡ tribuno vt adhuc ꝑducat eū i mediū ad vos. tāq̄ȝ aliq̄d ſitiſ certi⁹ cogituri de eo. Nos ꝟo pati erim⁹ īterficere eū. Forte h⁹ audiēs nepos pauli fili⁹ ſororiſ ei⁹. intrauit i caſtra. ꝛ nūciauit h⁹ paulo Et aduocās paul⁹ vnū d̄ cēturiōib⁹

bus ait. Adoleſcentem hūc p̄duc ad tribunū. habet enim aliq̄d indicare ei. Et cum veniſſet adoleſcēs ad tribunū expoſuit dolos ⁊ inſidias iudeorum cōtra paulū. Tūc dimittens adoleſcentem tribunus precepit ei ne alicui hoc reuelaret Et conuocatis duobus centurionibus ait illis Parate milites ducētos vt eāt vſqȝ ceſareā pedeſtres et eq̄tes. lxx. ſcȝ q̄ nō eāt pedeſtres ⁊ lāceartos ducētos a tertia hora noctis. ⁊ parate iumēta. x. Paulo ⁊ comitibus ſuis. ⁊ p̄ducite eū ſanū ⁊ incolumē ad Felicē p̄ſidem.

G Act. xxiij.

¶ Qȝ ante p̄ſidem cōtra tertuliū oratorem contendit. Cap. cx.

Scripſit quoqȝ tribun⁹ p̄ſidi epiſtolā in hunc modū Claudi⁹ liſias optimo p̄ſidi felici ſalutē. Nec ſeruauit q̄d in epiſtolis nr̄is ſeruam⁹. Nō ei excellētioris p̄ſone p̄miſit nomē: imo nomē ſuum q̄ erat inferior p̄ſona p̄ſide Poſtea expoſuit in ep̄la cauſam accuſationis pauli. ⁊ modū ⁊ ordinē actiōis. Cūqȝ veniſſent ceſareā nūcij cū paulo. tradita ep̄la p̄ſidi ſtatuerūt paulū ante eū. ⁊ ep̄la p̄lecta cognito q̄ eſſet de cilicia: ait p̄ſes Audiā te cū accuſatores tui venerint: ⁊ iuſſit eū cuſtodiri in p̄torio herodis.

A Act. xxiiij.

Poſt quinqȝ autē dies deſcēdit p̄nceps ſacerdotū ananias cū ſeniorib⁹ ⁊ cū oratore q̄dā tertulio qui eſſet aduocat⁹ eorum. Et orauit tertuli⁹ an̄ felicē: ⁊ in multis accuſauit paulū. Poſtea annuēte p̄ſide rn̄dit paul⁹ oſtēdēs qȝ nihil dignū morte ɔmiſerat. et q̄ p̄ſequebanf eū iudei p̄ p̄itate. ſcȝ q̄ p̄dicabat reſurrectionē. Et audito q̄ eſſet cōtrouerſia de lege eoꝝ: paruipēdēs felix ait. Audiā vos cū tribun⁹ liſias deſcēderit et iuſſit paulū eē in libera cuſtodia vt libere poſſet igredi ⁊ egredi ⁊ deābulare: ⁊ nō p̄hiberef quiſqȝ d̄ ſuis ei miniſtrare.

G Act. xxiiij. Incidens.

¶ Poſt aliquot vo dies venit felix cum vxore ſua druſilla ⁊ vocauit paulū. ¶ Iſta druſilla iudea erat pulcerrima quā olim cōcupierat lazit⁹ rex amaſonum. Et cū vellet eā ducere: negauit dicēs. qȝ nullo mō nuberet incircūciſo Poſtea ille circūcidit ſe ⁊ duxit eam.

¶ Qȝ felix voluit pecuniā extorquere a paulo. Cap. cxi.

Incidens.

Cum aūt miſſ⁹ eēt felix a claudio p̄ſes iudee: ſollicitabat eam p̄ iudeos vt nuberet ei. Et tandē inducta eſt ad hoc exemplo ɔgnate ſue beronice. q̄ olim dimiſſo viro ſuo nupſerat ditiori. ſcȝ agrippe regi filio herodis agrippe. q̄ habebat terrā vltra iordanē Dimiſſo igitur p̄ori viro ſcȝ lazito rege amaſonū nupſit druſilla felici Hec druſilla quia iudea erat libenter audiebat paulū de fide que eſt in ieſuȝ xp̄m.

G Act. xxiiij.

¶ Et cū diſputaret paul⁹ de iuſticia ⁊ caſtitate ⁊ i iudicio futuro: tremefactus ē p̄ſes audiēs ſe iudicandū. Et ait paulo Vade tp̄e oportuno accerſiam te. Hoc aūt dicebat: ſperās ſe aliq̄d ab eo accepturum. Putabat enim paulū habere pecuniā: vn̄ frequentius eū accerſiens loquebaf cū eo. Biennio aūt cōpleto ſucceſſit feſtus felici miſſus a nerone. Si aūt intelligatur biēnio a p̄ſidatu felicis nō poterit ſtare cū a lōge retro ɔſtitutus eſſet p̄ſes a claudio. Feſtus aūt miſſus ē a nerone q̄ ſucceſſit claudio. Si aūt intelligaf biēnio ab accuſatiōe pauli. nec ſic pōterit ſtare. Nō eñ adhuc fluxerāt duo anni ex quo venerat in hieruſalem Intelligendū eſt ergo biennio ab accuſatione felicis. ex quo ſcȝ accuſatus eſt a iudeis.

¶ De ſeditione inter iudeos ⁊ gētiles. Cap. cxij.

Incidēs C. Erat eſt enī diſſenſio inter iudeos et gentiles in cesarea de honore ciuilitatis. Iudei enī ꝓferebant ſe gentilibus. q᷑ herodes aſcolonita q̄ circūciſionē accepit fuerat conditor ciuitatis. ⁊ appellauerat eā ceſareā in honorē ceſaris. Gentiles ſe ꝓferebāt iudeis dicētes ꝙ a gentilib⁹ facta eſt ꝑmaria edificatio ciuitatis. q̄ anq̄ꝫ reedificaretur ab herode dicta eſt pirgo ſtratonis. Felix aūt ꝑmo fouit ꝑtem iudeorū. donec exhauſit marſupia eoꝝ. Poſtea fouit partē gentiliū. in tātū ꝙ militib⁹ gētiliū dedit licētiā intrādi domos iudeorū. ⁊ diripiendi bona eorū. Vñ accuſatus ē a iudeis ad neronē. ⁊ biennio ab accuſatione amotus eſt a ꝑſidatu ⁊ ſubſtitutus eſt ei feſtus.

G Act. xxiiij. ¶ Volēs aūt in fine ꝑſidatus ſui placere iudeis: reliq̄t paulū vinctū

A Act. xxv. ¶ Feſt⁹ aūt cū veniſſet i ꝓuinciā poſt triduū aſcendit hieroſolymā a ceſarea. ⁊ rogauerūt eū ꝑncipes ſacerdotū ⁊ ꝑmi iudeoꝝ vt iuberet adduci paulū i hierl'm parātes ei inſidias vt occiderēt eū in via. Feſtus aūt rñdit ſe i ceſareā maturius deſcēſurū. ⁊ eoꝝ accuſationē ſi ꝑiter deſcēderēt ibidē auditurū.

¶ De appellatione pauli. Capitulum. cxiij.

B Act. xxv. Demoratus autē feſtus in hierl'm paucis diebus deſcēdit i ceſaream ⁊ ſedit ꝓ tribunali. ⁊ ꝓductus eſt paul⁹ i mediū. ⁊ accuſatus eſt i multꝫ ab his q̄ deſcenderāt de hierl'm. ſꝫ nō poterāt ꝓbare q̄ obyciebanꝫ ei. paulo in oīb⁹ rōnē reddēte. Feſt⁹ aūt volēs placere iudeis ait paulo. vis aſcēdere i hierl'm. ⁊ d̄ his iudicari

Nota. apud me. Ad quē paul⁹. Ad tribunal ceſaris ſto. vbi opꝫ me iudicari. Erat aūt ſedes i ceſarea iuxta quā ſtabat paul⁹. quā parauerat herodes ceſari vt i ea ſederet ſi q̄n veniret in ceſareā. vl' quos mitteret iudices. Et excuſabat ſe paul⁹ dicēs Iudeis ſi nocui ſicut noſti. Si q̄d dignū morte ꝯmiſi: volo mori. Si vo nihil ꝯmiſi: nemo eſt q̄ audeat me tradere illis. q᷑ ceſarē appello. Tūc feſtus cū ꝯſilio reſpōdēs ait. Ad ceſarem appellaſti ad ceſareꝫ ibis.

¶ De hoc q̄d agrippa rogabat feſtum. Cap. cxiiij.

Et cū dies aliquot trāſacti eēnt. deſcēdit agrippa in ceſareā cū vxore ſua beronice. Ioſeph⁹ dicit d̄ beronice. Nō eſt intelligēdū. ꝙ fuerit vxor ei⁹ ſꝫ q̄ſi vxor. Erat eīn ſoror ei⁹. i. cognata ſm idioma hebreū. ⁊ tenerrime eā diligebat ⁊ ſponebaꝫ ei ꝙ abutebaꝫ ea. Deſcēdit aūt rex agrippa in ceſareā. audito ꝙ ibi eēt feſt⁹ vt accuſaret iudeos apud eum. Iſte nāq̄ꝫ agrippa infeſtus erat iudeis q᷑ cū accepiſſet poteſtatē romano imperatore ꝯſtituēdi ſūmū ſacerdotē in hierl'm ꝯſtituebat eos ſacerdotes q̄ nō erant aaronite. Fecerat eīn in palatio ſuo feneſtram eminētē. vñ poterat videre q̄cūq̄ꝫ fiebāt in tēplo ſacrificia. Qd̄ moleſte ſuſtinētes iudei fecerāt oppoſitū murū feneſtre eminētiorem feneſtra. Venerat ꝙ ſpecialiꝫ agrippa. rogatur⁹ feſtū vt murū illum obrueret. Cauſā tñ deſcēſ⁹ agrippe in ceſareā. nō habes in hiſtoria actuū. ſed ioſephus ſupplet. — D Act. xxv.

¶ Quomodo orauit paulus coram feſto ⁊ agrippa. Cap. cxv.

F G Act. xxv. Cumq̄ꝫ deſcēdiſſꝫ agrippa: honorifice receꝑt⁹ ē a feſto. ⁊ cum ꝑ dies plures morā feciſſet cū eo cōſuluit eū q̄d faceret d̄ paulo. et expoſita ei accuſatione iudeoꝝ ꝯtra paulū. reſpōdit agrippa ſe velle videre paulum

Altera die venerūt agrippa ⁊ beronice cum mlta ambitione.i.cum mlta turba eos ambiēte. vl' cū multa ambitiōe.id eſt cū mltiplici apparatu.vel cū mlta ambitōe. id eſt cū multo deſiderio ambiendi paulū. Et cū introiſſet auditoriū cum tribunis ⁊ viris p̄ncipalib⁹ ciuitatis.iubente feſto adduct⁹ eſt paulus. ⁊ dixit feſtus. Agrippa rex et vos oēs qui adeſtis ſimul videre hunc ſup quo vniuerſa multitudo iudeoꝛū īterpellauit me hieroſolymis dicētes eū dignū moꝛte. Ego uūt nihil in eo cōperi dignuȝ moꝛte. Ideo cū appellauerit ad auguſtū euȝ romā mittere decreui. Sȝ irrationabile michi videt̃ mittere aliquē vinctū. ⁊ cauſā ei⁹ nō ſignificare. Ideo cōſulo te ſup hoc rex agrippa. quia nō habeo qd certuȝ ſcribam de eo. ❡ Tūc agrippa ad paulū. Permittitur tibi loq̇ p̄ te. Tunc paul⁹ extēſa manu moꝛe cōcionātiū vel ad faciendū ſilētiū cepit de oībus reddere rationeȝ. ſup quib⁹ accuſabatur a iudeis. Beatū inquit me reputo rex agrippa. q2 in audiētia tua ſuȝ reſpōſurus. cum perit⁹ ſis in lege moyſi. et noueris cōſuetudines iudeoꝝ. P2opter qd obſecro vt patienter me audias. Et p̄ſecutus eſt modū cōuerſiōis ſue.et ſup quo accuſaret̃ a iudeis. Et poſt' mltos ſermōes pauli.reſpōdit. Feſt⁹ magna voce. Inſanis paule.multe littere te faciūt inſanire. Nō inſanio inq̇t paulus [optime Feſte] ſȝ ſob2ietatis ⁊ veritatis v̄ba loquo2. Scit enim rex agrippa i cui⁹ p̄ſentia loquo2. Nichil em̄ ho2uȝ eum latere arbitro2. Nec enim quicq̄ ho2ū in angulo factuȝ eſt. Credis agrippa p̄phetis. Scio q2 credis. Ad quem agrippa In modico ſuades me fieri chriſtianum. Ad quē paulus. Opto apd deū non tantū te. ſed ⁊ oēs q̇ audiunt hodie fieri tales qualis ego ſum.exceptis vinculis meis. No lo enim vinculatos eſſe.

Act.xxvi. A

Nō. o2atorē verum paulum.

❡ Qꝫ paulus miſſus eſt romam. Capitulum.cxvi.

Tunc ſurrexit rex ⁊ p̄ſes ⁊ beronice ⁊ qui aſſidebant eis. Et cū receſſiſſent loquebātur adinuicem dicentes. Nihil dignū mo2te aut vinculis fecit homo iſte. Et ait agrippa ad feſtum. Dimitti poterat homo iſte ſi non appellaſſet ad ceſareȝ. Et decreuit agrippa quia appellauerat mittendū eſſe ad ceſarē. ❡ Et tradit⁹ eſt paulus iulio cēturioni coho2t' auguſte militū.ſcilicet qui miſſi fuerāt ab auguſto. ⁊ pariter miſerunt rhomā nuncios iudei cōtra agrippam.aduerſus quem multas habebāt querelas.q2 vt ſupra p2etaxauimus: cōſtituerat hiſmaelem ſummū ſacerdotē cū nō eſſet de genere aaron. Et h̄ ponit ioſephus cathalogum ſacerdotum qui fuerant ab inſtitutione ſacerdotij vſq̄ ad terminum eiuſdem ſub diſtinctione trium tempo2um. Ab aaron vſq̄ ad tempus dauid. et fuerunt ſinguli. xiiij. vnus poſt alium in ſexcentis. xxij. annis. et ſuccedebant filij patribus.p2imogenitus filius aaron.ſ.eleazar ſucceſſit ei in ſūmū ſacerdotium filius eleazari ſucceſſit ei. et ita impoſterum. Nam de ithamar non erant ſummi ſacerdotes ſed mino2es niſi pauci circa tēpo2a dauid. Nam in heli ſacerdotium tranſlatum eſt ad filios ithamar. Abiathar quoq̄ erat de ithamar quem depoſuit ſalomon. ⁊ ei⁹ loco ſtatuit ſadoch qui erat de eleazar.

B Act.xxvi.

A Act.xxvij.

Ioſeph⁹ d' cathalogo ſacerdotuȝ

❡ Qꝫ incidenter narrat de ſacerdotibus iudeo2um. Capitulum.cxvij.

Incidens
d̄claratiuū.

D Auid aūt vo/
lens āpliare cultū dei
videnſq nō ſufficeret
vn⁹ ſūm⁹ ſacerdos ad
miniſtrationē. qꝛ ſi infirmaret̃ nō
erat iterim q̄ incēſum poneret. q̄d
neceſſe erat ſinglis dieb⁹ offerri. īſ=
ſtituit. xxiiij. ſūmos ſacerdotes q̄=
rū ſedecim erāt de genere eleazar.
viij. de gñe ithamar. Vn⁹ tñ illoꝝ
ex. xxiiij. ſūmus erat q̄ dicebat̃ pn
ceps ſacerdotū. Adminiſtrabāt āt p
ſeptimanas q̄ iure hereditario deuo
lute ſūt ad poſteros eoꝝ. Et vnuſ
q̄ſq. xxiiij. ſūmoꝝ ſacerdotū cū ad
miniſtrabat ſecū hēbat. xxiiij. mi=
nores ſacerdotes. ⁊ totidē leuitas.
⁊ totidē ianitores. duplicato nūe=
ro nathinneoꝝ. Fuerūt autē. x. et
viij. pncipes ſacerdotū a tēpore da
uid vſq ad trāſmigrationē babylo
nis in quadringentis ⁊ ſexaginta
annis. A trāſmigratiōe autē ceſſa
uit ſacerdotiū vſq ad reditū de ca
ptiuitate ſub zorobabel ⁊ ieſu ma=
gno ſacerdote. Et inde vſq ad tpa
machabeoꝝ fūit tēpus ſacerdotij.
Tēpus autē machabeoꝝ nō depu
tat̃ ſacerdotio. qꝛ idem erāt duces
⁊ ſacerdotes. ⁊ ſic vſq ad herodē
q̄ fecit occidi quotq̄t iuenerat d̄ ge
nere ſacerdotū. ne iteꝝ ad eos de=
uolueret̃ regnū. Et vendebat ſum
mū ſacerdotiū: qñq vni: qñq pluri
bus ſimul. Et fuerūt omnino vſq
ad euerſionē hierl̃m. xxviij. ſūmi ſa
cerdotes. A tpe āt herodis vſq ad
euerſionē hieruſalē nō potuit ioſe
phus ſūmā annoꝝ ſꝫ cōſtat fuiſſe
centū. v. cū herodes añ natiuitatē
domini triginta annis regnauit. et
dominus trigintatribus annis vi=
xit et a morte domini vſq ad euer=
ſionem hieruſalem. xlij. anni fluxe=
runt. Sed de his hactenus.

¶ De tempeſtate in mari quā pre
dixerat paulus.
Capitulum. xxviij.

T Radit⁹ ē pau= A
lus iulio cēturioni vt Act. xxvij.
pretaxatū ē. Et dedit
dñs gratiam paulo in
oculis ei⁹ vt humane tractaret eū.
nec prohiberet amicos ei⁹ ī ciuita
tib⁹ p quas trāſibat ei miniſtrare.
Proſequitur ḡ lucas de pgreſſu
itineris. Aſcendentes inq̄t nauem
adrumentinā incepim⁹ nauigare
circa aſie loca. Quidā ſyllabicādo
volūt diſtinguere ad rumētinā vt
dicatur ſm eos nauis ad rumenti=
nā. ſcilicet romā tendens ſed meli⁹
a nomine ciuitatis dicit̃ ad rumen
tina. Adrumētis enī ē ciuitas afri
ce. ¶ Poſtea enumerat lucas ciui
tates p quas trāſibāt. quas nō eſt
neceſſe enumerare. niſi in q̄bus ali
qua geſta ſunt nō pretermittenda.
Inter cetera venerūt liſtrā. vbi ha
buit paulus plures amicos q̄ mini
ſtrauerūt ei. Ibi inueniēs ceturio
nauē alexandrinā nauigantē ī ita=
liā tranſpoſuit nos in eā vt dicit lu
cas. de naui ſcꝫ quā prius aſcēdera
mus nos trāſtulit in illā. Et cum
multis dieb⁹ nauigauim⁹ lēte. vē
to ſcꝫ ire liberi⁹ phibente. tandem
adnauigauimus crete. ⁊ īde vix de
uenim⁹ in locū qui dicit̃ bonipor=
tus. ⁊ ibi multo tēpore fuimus. nō
auſi ingredi mare. cū non eſſet ap=
ta nauigatio. eo q ieiuniū preteriſ=
ſet. id eſt fames magna in nauigio
ad nauigandum reddens nautas
infirmiores. Vel de ieiunio. vij. mē
ſis intelligi poteſt quod ē inter diē
propitiationis ⁊ ſcenophegie. ſcili
cet iter. x. diem ſeptēbris ⁊. xv. ⁊ ſic
probat nō eſſe tutā nauigationē.
quia iam erat ſeptim⁹ mēſis. qui ī=
ferius eſt hyeme ſm hebreos. qui
aprilem primū cōputant. In hye=
me autem non eſt tutū nauigare.
Vel pōt intelligi de ieiunio iſtitu
to in memoriam mortis godolie.
quod fit in fine ſeptembris. Vel
de ieiunio decimi mēſis. quod ſci=

licet fiebat in ianuario. qđ cōſtitue
runt auditis rumorib⁹ de cōſtru-
B ctione tēpli in babylōe. ¶ Cū aūt
Act.xxvij. moleſtū eſſet centurioni et alijs q̄
nō poſſent nauigare . cōſolabatur
eos paulus dicēs. Uiri video for-
te ex ſignis tēpeſtatis vł in ſpū p̄-
phetico. quia non ſine multo dāno
nō ſolū oneris ⁊ nauis: ſʒ etiā ani-
marū veſtrarū poteſtis nauigare.
Cēturio autē magis credidit nau
clero ſiue nauiculario q̄̄ paulo .i.
dn̄o nauis. Naucleros eñ dicit̄ in
cuius ſortē cedit dominium nauis
Cleros eñ ſors dicitur. Hoc aūt
cōpulit centurionē magis credere
nauclero q̄̄ paulo. q: portus ī quo
erant nō erat idoneus ad hyeman
dū. ⁊ ideo cōſulebant oēs inde na-
uigare. ſi quo mō poſſent ad alium
portū peruenire. q̄ magis eſſet ido
neus ad hyemādūʒ. Et cōtra cōſi-
liū pauli aſpirante auſtro ad por-
tum ꝓpoſitū anhelantes intrauerūt
mare. Et cū aliquantulū proceſſiſ-
ſent. inſurgēs vent⁹ triphonic⁹ ir-
ruit contra nauē qui dicebat̄ euro
aq̄lo. Dicitur autē vētus triphoni
cus quaſi inflās mare. ⁊ faciēs itū
meſcere. Triphos eñ interpretat̄
inflatio. Et cū arrepta eſſet nauis.
⁊ nō poſſet conari cōtra ventū. ceſ
ſante remigio ferebamur ī incertū
decurrentes ad inſulā quandā que
dicitur cauda. ⁊ vix potuim⁹ obti-
nere ſcaphā de naui in mare depo
ſitā in adiutoriū nauis. quia ī ſpetu
Scapha dr fluctuū fere rupta eſt. Scapha di-
citur leuis nauicula de vna tātū ar
bore concauata. Uel dicit̄ modica
nauis viminea crudo corio tecta
cuiuſmodi vtunt̄ pyrate. Et dicit̄
a ſcaphon qđ iterp̄tatur ſpeculuʒ.
quia huiuſmōi nauibus vtūtur py
rate ad ſpeculandū ⁊ explorandū.
⁊ deferunt̄ huiuſmodi nauicule in
nauib⁹. ⁊ imminēte naufragio de
ponunt̄ in mare ad ſubueniendūʒ
naui. quia his nauis accingitur et
in procinctu tempeſtatis armatur.

Cū autem ſic tempeſtatē valida iu
ctarentur. ſequēti die fecerunt ia-
ctum .i. eiectioneʒ vtenſiliū đ naui.
¶ Qʒ cōſtitutos in periculo pau-
li ſ confortauit. Capitulum.cxix.

Et cū neq̄ʒ ſol ī D
die neq̄ʒ ī nocte luna ⁊ Act.xxvij.
ſidera apparerēt abla-
ta erat oīs ſpes ſalutʒ:
Et cū feciſſent diuturnū ieiunium
forte volūtariū ꝓ amouēda tēpe-
ſtate. vł neceſſariū. q: forte artabā
tur penuria victualiū. omnib⁹ pro
iectis in aquam. ſtans paulus ī me
dio eorum dixit. Sanum erat con-
ſilium adquieſcere mihi et lucrifa-
cere iniuriam hanc ⁊ iacturā. Nūc
tamen ſuadeo vobis bono animo
eſſe. Certi eſtote quia nemo peri-
clitabitur ex vobis . nec patiemini
iacturaʒ niſi nauis. Aſtitit eñ mi-
chi hac nocte angelus dei cui ſum
dicens. Ne timeas paule. ceſari o-
portet te aſſiſtere. Et ecce: donauit
tibi deus omnes q̄ nauigant tecū.
id eſt merito tuo cōſeruabit. vt ne-
mo ex eis p̄iclitetur. Propter qđ lo-
quit bono animo eſtote. Credo eñ
deo meo. quia ſic erit quēadmodū
dictum eſt mihi. ⁊ in inſulam quā-
dam oportet nos venire. Ideo au-
tem de hoc predicit eis veritatem:
vt videntes hoc impletum certius
ſperent ſalutem. Sed poſtq̄̄ .xiiij.
die nox ſuperuenit circa mediam
noctem ſuſpicabantur naute appa
rere ſibi aliquam regionem. ⁊ ſum
mittentes pōdus plumbi quo ma-
ris profunditas exploratur . inue-
nerunt paſſus .xx. Et puſillum in-
de ſeparati. inuenerunt paſſus. xv.
⁊ timentes ne in aſpera loca incide
rent. de puppi mittentes ancoras.
iiij. optabant diem fieri.
¶ De conſtantia pauli. Ca.cxx.

Et cum vellent F
naute aufugere demit- Act.xxvij.
tentes ſcapham in ma-

re. vidēs hoc paul⁹ in ſpiritu. ait cē
turioni ꝛ militib⁹. Niſi ī naui mā-
ſerint homines iſti non poteſt; ſal-
ui fieri. Et ſtatim milites abſcide-
runt funes ſcaphe et abijt per ma-
re. Cum autē illuceſceret dies ro-
gabat paulus omnes vt ſumerēt ci
bum. vt fortiores eſſent ad laborē
ſuſtinēdum. Quartadecima inqͣt
dies eſt hodie. ex quo expectauim⁹
ſerenitatem aeris. ꝛ ꝑmanetis ieiu
ni nihil accipiētes Forte die illa ni
hil comederant. vel forte dies plu-
res ſine cibo tranſierant. Cōforta
mini inquit ꝛ cibum ſumite qꝛ nec
etiam capillus de capite veſtro pe-
ribit. Et hoc dicto ſumebant panē
in conſpectu omniū cum gratiarū
actōe iuxta morem ſolitum. ꝛ cum
fregiſſet cepit mādùcare. Alij quo
qꝫ animequiores facti ſumpſerunt
cibum. ꝛ erant anime in naui ducē
te ſeptuagintaſex.

F. G Act. xxvij. ¶ Proſecutio hiſtorie. Ca. cxxj.

Tunc confortati cibo alleuiabant na-
uem iactātes triticū ī
mare. Cum autē dies
factus eſſet: nō agnoſcebant terrā.
Sinum autem quendā conſidera-
bant habentē litus. in quē cogita
bāt ſi poſſent eijcere nauem. Et cū
ancoras ſuſtuliſſent committebant
ſe mari ſine conatu remigij. Et le-
uato artemone iuxta q̄ ventus eos
ducebat. tēdebant ad litus. Arte-
mo dicitur modicum velum. dire-
ctioni nauis potius accōmodatū
q̄ celeritati. Et cum incidiſſent in
locū bithalaſſū impegerūt nauē.
Bithalaſſus proprie lingua terre
dicit in mare protenſa. mari hinc ꝛ
inde circūdata. Et dicit bithalaſ-
ſū quaſi mare bifidum terre inter
iectu diuiſū. Et cū nauis offendiſ
ſet in bithalaſſū. prora manebat ī
mobilis. Puppis ꝟo frangebat
maris impetu ſuperuenientis. Et
cōſulebant milites omnes vinctos
occidi. ne forte natādo aufugerēt;

¶ De verbo pauli ad centurionē.
Capitulum. cxxij.

Centurio vero volens ſeruare paulū ꝓhibuit hoc fieri. ꝛ ꝑ-
miſit quotqͦt ꝛ quocūqꝫ
modo poſſent euadere. et iuxta qđ
predixerat paulus euaſerunt omnes: egreſſi in inſula que vocabat
mitilene. Et cū egreſſi eſſent bar-
bari habitatores inſule officia hu-
manitatis diligenter exhibuerunt
eis. Accenſa enim pyra reficiebant
eos. Et dum paulus colligeret ſar
menta ꝛ congereret in pyram. vi-
pera iter ſarmēta latēs adheſit ma
nui eius. Cum autē viderent bar
bari viperam in manu eius pendē
tem. adinuicē dicebant. Utiqꝫ ho
micida eſt homo iſte. nam cum de
naufragio euaſerit. vltio diuina eū
amplius viuere nō permittit. Ex-
cutiēs aūt paulus vipam in ignē
nihil mali paſſus ē. At illi expecta
bāt. vt intumeſceret manus eius. qꝛ
tumor ſolet ſequi poſt venenū. Et
cū diu expectaſſent. ꝛ nullā in ma-
nu eius deprehenderet leſionē. cō-
uertentes faciem ſuā ad ſe inuicē
dicebant. Homo iſte deus eſt.

G Act. xxvij.

A Actuum xxviij.

¶ Qꝫ ſanauit principis patrem. ꝛ alios. Capitulum. cxxiij.

Contigit autem patrē publij ꝓncipis inſu
le febrib⁹ ꝛ diſſēteria laborare. id ē
fluxu ventris. Ad quem cū paul⁹
introiſſet et orando impoſuiſſet ei
manus: ſanauit eū. Quo facto om
nes qui erāt in inſula īfirmi acce-
debāt ad eū ꝛ ſanabant. ¶ Poſt
mēſes aūt tres inuenerūt nauē ale
xādrinā que ī inſula mitilene hye-
mauerat cui nomē erat caſtrū inſi-
gne. cui ſcilicet inſule qꝛ adhuc ibi
apparebant quorundā caſtrorū ve
ſtigia q̄ antiqͥ⁹ ibi fuerāt edifica-
ta. vl' cui naui qꝛ ī modū caſtrorum

B Act. xxviij.

erāt inſignia velis lLexta. ¶ Alia tranſlatio hꝫ cui erat inſigne caſtoꝝ. qui gemini sūt caſtores ſcꝫ caſtor ⁊ pollux quos gētiles pcipue in piculo maris inuocāt. ⁊ iō in litore maris eis tēplū fecerāt. Hoc aūt ex alia tranſlatōe euidenti⁹ eſt vbi habetur cui erat inſigne filioꝝ iouis. Fabulant̄ ei gentiles caſtorem ⁊ pollucem fuiſſe filios iouis.

C Item. ¶ Cum aūt aſcēderent nauē. multis honoꝛib⁹ honoꝛauerūt nos. et poſuerūt neceſſaria in naui. Et cū veniſſent ſiracuſam māſerūt ibi triduo ⁊ inde venerūt regiū ⁊ ide p⁹ vnū diem flāte auſtro venerūt puteolos. p quo aliꝫ libꝛi hūt puteoloſum. Et eſt nomē inſule. vbi inuenerūt fratres. ⁊ rogati ab eis manſerūt ibi ſeptē dieb⁹. Cuꝫ aūt audiſſent aduētū eoꝝ fratres q̄ erāt rome occurrerunt eis vſq; ad foꝛum appij. i. ab apio in litoꝛe maris ꝯſtitutuꝫ vt de nocte applicātes ibi inuenerūt victualia venalia. vbi conſtituerant tres tabernas tres ſcilicet domos in litoꝛe. i quib⁹ exponerentur cibi venales.

¶ Qꝫ receptus eſt a fratrib⁹ chriſtianis. Capitulum. cxxiiij.

D Act. xxviij. Et cum vidiſſet paul⁹ fr̄es ad ſe venietes grās agēs deo accepit fiduciā. minus ſcꝫ timuit. Et q2 añ aduentū pauli iā rhome erāt xp̄iani patet ex hoc loco petrum ⁊ paulū nō pmo predicaſſe rhomanis. Qꝫ ſi quādoq; legatur: de cōſtitutiōe vel cōfirmatione fidei itelligendū eſt: nō de pꝛimaria inſtructiōe. Cū autē veniſſent rhomā nōdū erat nero ꝯfirmatus in regno nec inualuerat neq̄tia eius. Et audiēs cōtrouerſiam eſſe de lege iudeoꝝ ⁊ chriſtianoꝛuꝫ vilipendit. Et pmiſſus ē paulus libere ire per ciuitatē. cū vno tm̄ milite eū cuſtodiēte. Timuit aūt ne foꝛte iudei qui ꝑſecuti eū erāt i. iudea miſiſſent litteras ad iudeos q̄ erāt rhome vt in dolo eum occiderent. Ideoq; poſt tertiū diē cōuocauit pmos iudeoꝝ. Et cū cōueniſſent: dicebat eis. Ego fratres non veni gentē meā accuſare ſed coact⁹ ſum appellare ad ceſareꝫ. q2 iniuſte traditus ſum a iudeis i man⁹ rhomanoꝝ. Propterea volo vos fratres ſcire. quia nulla ē cauſa moꝛtiſ mee niſi quia pdico reſurrectionē moꝛtuoꝝ. At illi dixerūt ad euꝫ. Neq; litteras accepim⁹ a te d̄ iudea. nec aduenies aliquis fratrū locut⁹ eſt de te malū. Volumus aūt a te audire q̄ ſentis d̄ ſecta chriſtianoꝝ cui adheres. audiuim⁹ enim ꝙ ei vbiq; contraditur. Et die aſſignata venerūt ad eum plures in hoſpitium ſuū q̄bus exponebat legē ⁊ ꝓphetas pdicans d̄ ieſu a mane vſq; ad veſperā. Et quidā credebāt his q̄ dicebant̄. aliꝫ nō credebāt. Et cuꝫ diſcederent diſſentiētes. cepit eos paulus arguere in hūc modū. Bene ſpūſſanctus de vobis locut⁹ eſt p eſaiaꝫ dicēs. Vade ad populum iſtum. ⁊ dic ad eos. Aure audietis nec intelligetis. et videtes videbitis ⁊ non percipietis. Incraſſatuꝫ eſt enī coꝛ populi huius ⁊ auribus grauiter audierunt. et oclos ſuos compꝛeſſerūt ne foꝛte videāt oculis ⁊ aurib⁹ audiant. ⁊ ꝯuertant̄ ⁊ ſanaꝫ eos. qm̄ in gentib⁹ miſſum ē hoc ſalutare dei. ⁊ ipſi audient.

Nō. pauli cautam diſcretionem

C Eſa. vj. B Math. xiij. B Marci. iiij. B Luce. viij. F Joh. xij.

¶ Quo tempoꝛe libere predicauit. Capitulum. cxxv.

G Act. xxviij. Manſit autem paul⁹ toto biēnio i hoſpitio qd̄ ipē ꝯduxerat in libera cuſtodia. ⁊ ſuſcipiebat oēs q̄ igrediebant̄ ad eū. pdicās r̄bū dī. ⁊ docēs d̄ dn̄o ieſu xp̄o cū oī fiducia ſine ꝓhibitione.

¶ Et vide q2 añ aduētū pauli rhomā iam regnauerat nero duobus annis. Et veniens rhomam p biēnium fuit in libera cuſtodia ⁊ poſtea p decēniū i magis libera. quia

Hic finit̄ liber actuuꝫ apl̄oꝝ: ⁊ ſequitur incidena.

nero nondū confirmat⁹ in regno erat. ⁊ dedit ei liberā licentiam de ambulandi ⁊ circūeundi ꝑ partes occidētis ⁊ predicandi.

¶ Quo neronis iperij anno paſſus fuerit. Cap.cxxvj.

Adiunctū incidens ð ſctō paulo.

QUartodecimo vero anno imperij neronis. cū iam eius neqtia inualuiſſet. ⁊ iam ī iudeos ꝯſpiraſſet. poſit⁹ eſt paul⁹ rome ī carcerē. vbi multos ð familia neronis ꝯuertit ⁊ familiaritatē ſenece magiſtri neronis ꝯparauit. Et eodē. xiiij. anno vltimo ſcʒ iperij neronis martyrio coronati ſūt ipſe ⁊ petrus. Vn̄ ptʒ eos errare q dicūt nō eadē die occiſos eſſe. niſi intelligatur eadē die anno reuoluto. qđ ſtare nō pōt. cū cōſtet. eodē anno ſcʒ. xiiij. eſſe occiſos ⁊ eadem die.

¶ In qbus locis puniti fuerint petrus ⁊ paul⁹. Ca.cxxvij.

Aliud incidens nō de biblie textu

DE loco aūt videntur minus ſentire quidā. qui putant ī eodem loco occiſos. qꝛ legitr. Glorioſi pͥncipes terre quomodo in vita ſua dilexerunt ſe: ita ⁊ in morte non ſunt ſeparati. Potius tamen videtur paulus tanq̄ ciuis honorabiliori morte occiſus qꝛ gladiatus ⁊ in catacūbis ꝓ ſus occidentē. Petrus ꝓo crucifixus in vaticano in vico ſcʒ q̄ eſt extra ciuitatē vbi fiebāt dolia. ⁊ ita paulus honorabiliori morte mortuus eſt. qꝛ gladiatus. Gladio eīn perimebantur nobiles. ⁊ ī loco magis honorabili. ſcʒ in catacūbis.

¶ Scolaſtica hiſtoria magiſtri Petri comeſtoris. diligentiſſime reuiſa; certiſqꝫ ſacre biblie capl'orū vn̄ ſumit magno cū labore quotationibus nunc p̄mū aptata. Ope atqꝫ impenſa honeſti viri Iohānis Petit Pariſien̄ librarij illic impreſſa. Anno Milleſimo quingenteſimo terciodecimo. Die vero xvij. Menſis. Auguſti.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google